13
19 F
23

13-25. C. 23.

Digitized by Google

Domus. Prof: Rom: Soc: Iesu.

TRACTATVS DE IVRE PERSONARVM EXTRA ECCLESIAE GREMIVM EXISTENTIVM.

Cui propter argumenti ſimilitudinem annexus eſt alter Tractatus

DE NEOPHYTIS.

AVCTORE

ANTONIO RICCIVLLO I.C.

Roblaneñ, Patritio Rhegino, in Aula Romana Aduocato.

ROMAE, Sumptibus Io. Angeli Ruffinelli, & Angeli Manni. 1622.

Typis Andreæ Phei. Superiorum permiſſu.

[illegible]

Digitized by Google

Domus Prof. Rom. Soc. Iesu

TRACTATVS
DE

IVRE PERSONARVM

EXTRA ECCLESIÆ GREMIVM
EXISTENTIVM.

Libris Nouem diſtinctus.

CVI PROPTER ARGVMENTI SIMILITVDINEM
Annexus eſt alter Tractatus

DE NEOPHYTIS.

OPVS PLANE SPECIOSVM FACILI, ELEGANTIQ.
methodo diſpoſitum,vſuiq. inprimis forenſi accommodatum,

PRAELATIS, IVDICIBVS, ADVOCATIS,
cæteriſque tam in Foro, quàm in Scholis verſantibus:

*CLERICIS etiam tam SAECVLARIBVS, quàm REGVLARIBVS, INQVISITORIBVS, & CONFESSARIIS
apprimè vtile, & neceſſarium.*

AVCTORE ANTONIO RICCIVLLO I.C. ROBLANENSE
Patritio Rhegino,in Aula Romana Aduocato.

CVM TRIPLICI INDICE, ET CVM PRIVILEGIIS.

Prodit nunc primum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROMAE,
Sumptibus Io. Angeli Ruſtinelli & Angeli Manni.
Ex Typographia Andreæ Phæi. M DC XXII. Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

LVDOVICO
LVDOVISIO
S.R.E. CARD. CAMERARIO
AMPLISSIMO.
ANTONIVS RICCIVLLVS.

TRactatus de Iure Perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſtentium à me fortiuis horis abſolutus, & cui propter argumēti ſimilitudinem adiunxi tractatum de Neophytis, iure ſuo tibi dicatur Ludouicę Card. Ampliſſimæ. Etenim cum contineat ius peculiare quo errantes à fidelibus ſigno quaſi viſibili diſtinguntur, nulli ſanè iuſtius debebatur quam tibi qui ex Principibus eccleſiæ vnus in primis es, & Gregorio XV. Pontifici Maximo (cuius proprium eſt alienos à Chriſti grege adueritatis ſemitam reuocare) ſanguinis neceſſitudine, functionis miniſterio, & laborum participatione proximior coniungeris. Qua de cauſa licet grauiſſimarum curarum, & negotiorum mole graueris, hoc tamen tibi præcipuum eſt, & primarium, vt modos viaſque omnes perquiras quibus catholicam fidem apud infideles promoueas, & in partibus hæretica labe maculatis iure quaſi poſt liminij reſtituas. Teſtatur hoc ipſum ſacra purpuratorum Patrum congregatio, diuino planè conſilio, ad diuinam hanc rem peragendam a S. D. N. fauſtis catholici orbis auſpicijs, te procurante inſtituta. Teſtantur, & acres aſſiduique labores quos hac eadem ex cauſa in ſanctiſſimo vniuerſalis Inquiſitionis officio perfers, & ſubis; quibus planè declaras nihil tibi gratius nihilque iucundius accidere poſſe, quam quod ſit huic rei proximum, & coniunctum. Pia etiam elemoſinarum largitio, qua patruum imitatus, publicè priuateque vteris in pauperes, in eoſque maximè, qui catolicam fidem amplexantur, te verum S. R. E. Camerarium, ac leuitæ Laurentij ſucceſſorem digniſſimum declarat, atque ideo Neophytorum, & aliorum ad fidem redeuntium legitimum tutorem.

✝ 3 Quod

Quod ſi in operum nuncupatione eius poriſſimum ratio haberi ſoleat, qui oblatum ſibi munus poſſit,& velit ſplendore nominis illuſtrare,nullius certè ratio potiùs habenda fuiſſet quam tui, qui, & in excelſa es poſitus dignitate,& ita præclarè à natura,& ab his qui te rexerunt es inſtitutus,vt non in eo errore verſeris in quo nonnullos eſſe audio, qui exiſtimant ſtudium doctrinæ, & aliquando lectioni vacare Principi non conuenire. Mitto propenſam in eos qui de literis benè merentur voluntatem: Mitto ſinceram in homines beneuolentiam, pietatem, & clementiam qua familiares ſimul, & exteros; ciues, & alienigenas, nulla habita perſonarum acceptione complecteris: dicerem etiam inimicos, & hoſtes, (ſi demptis hoſtibus humani generis contra quos Gregorio præeunte caſtra cæleſtia in terris moderaris) alium quempiam inimicum tibi eſſe putarem. His fit,vt huius ſæculi ingenia, bonique omnes, qui vident zelum religionis, ſtudium doctrinę, pietatem, & clementiam in homines, cæteraſque virtutes Eccleſiaſtico Principe digniſſimas in te ſimul decertare, vltro ſe ſibi tradant, ſeque, ſuaque omnia deuoueant, & oculos non modo,ſed animos etiam in tui obſeruantiam conuertant; ac vi quadam interni amoris compulſi,longe maiora quam Dei ineffabilis prouidentia hucuſque contulerit,tibi exoptent,& augurentur. Dignus planè nepos cui arcana ſacri pectoris Gregorius credat,& in cuius humeros immenſi oneris partem deponat, quemque curarum,& Imperij participem habeat digniſſimum. Acceſſit,& illa cauſa huius operis nuncupandi tibi,quod te puero in optima indole tanquam in candida cera, plurimarum virtutum imagines efformatas agnoui,cum iubente eodem Patruo tuo,cuius ego gratia à iuuenilibus annis fruor, Epiſcopus Bellicaſtrenſis frater meus,idemque cliens,& famulus tuus,iuris præcepta tibi declararet: quo tempore licuit vtrique noſtrum nouellæ plantæ primitias deguſtare vſqueadeo,vt mirum certè nobis non videatur, ſi talem hodie conſpicimus iuuentutis meridiem, qui tanta luce micantia conſpeximus adoleſcentiæ crepuſcula matutina. Accipe igitur, Card. Ampliſſime, munuſculum tibi multis nominibus debitum, quod vt amplitudini tuæ aliqua ex parte reſpondeat, afferet ſecum in extrema eius parte Orationem à Gaſpare Ricciullo à Foſſo Archiepiſcopo Rhegino gentili meo in aperitione Sacri Tridentini Concilij (cui ipſe vſque ad finem interfuit,) habitam, quæ cum tota in eccleſiaſticis dogmatibus tuendis,& in hæreſibus confutandis expendatur,& operis congruit argumento, & ad inſtar peritiſſimi Pictoris,alumni ſui errata,vel omiſſa tuto penicillo ſupplebit. Perge Card. Ampliſſime de Chriſtiana Religione,deq. republica tota,de amicis,& alienis,vt hactenus feciſti benè mereri,ſperans fore, vt fortunet acta,conſiliaque tua Deus,faciatque vt tibi, & per te Chriſtiano populo proſpera cuncta ſuccedant.

AVCTOR

A V C T O R
PERSONIS EXTRA
ECCLESIAE GREMIVM
EXISTENTIBVS

LIcet prohibente Apoſtolo fas mihi non ſit vos ſalutare, nemo tamen prohibet quin omnibus ſpiritum ſani conſilij cupiens, vt illum vobis Deus impartiri dignetur, ſinceris ex optem affectibus. Chriſtianæ enim ciuitatis ciuem me eſſe memini, quem ex Chriſti præcepto non modo neceſſarios, & ciues, ſed alienos etiã, & hoſtes omni beneuolentia complecti oporteat. non ita quidem vt eos in peccatis foueamus, ſed vt ab omni errore diligenter, amiceque abductos ad benè viuendi rationem traducamus. Cumq. piè credere liceat, vos errore magis decipi, quam vt quod impium iudicatur ad extremum pertinaciter tueri velitis, ab homine Chriſtiano alienum facturum non putaui, ſi quæ de rationibus veſtris in tractationem contuli, ea vobis ob oculos proponerem: quæ vna ſi iuſta officij mei cauſa eſſe videbitur, æquum eſt etiam illud me à vobis impetrare, vt ſicubi ſententia veſtra aborrere videbitur, ne propterea vos mihi in odio eſſe ſuſpicemini, ſed ea quæ vobis ad ſalutem proponuntur in quam ſpero partem accipientes, ſola opinionis diſſentione à vobis diſſidere exiſtimetis.

Digitized by Google

GREGORIVS PAPA XV.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

CVM ſicut dilecti filij Ioannes Angelus Ruffinellus, & Angelus Mannus Bibliopolæ Almę Vrbis noſtræ Nobis nuper exponi fecerunt ipſi quendam tractatum de Iure Perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſtentium à dilecto filio Antonio Ricciullo compoſitum in lucem ædere intendant, ac vereantur ne poſtquam in lucem prodierit, alij qui ex alieno labore lucrum quærunt ipſum Tractatum imprimi facere curent in ipſorum Ioannis Angeli, & Angeli præiudicium. Nos eorum indemnitati, ne ex impreſſione huiuſmodi aliquod diſpendium patiantur prouidere illos ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & a quibuſuis excommunicatis ſuſpenſionis, & interdicti, alijſq. Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione vel cauſa latis ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt ad effectum præſentium duntaxat conſequeñ harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes, ſupplicationibus eorum nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, eiſdem Ioanni Angelo, & Angelo, vt decennio proximo durante à primeua dicti tractatus, dummodo tamen antea à dilecto filio Magiſtro Sacrii Palatij Apoſtolici approbatus ſit impreſſione computandum, nemo tam in Vrbe, quam in reliquo ſtatu Eccleſiaſtico mediate, vel immediate, Nobis ſubiecto tractatum prædictum ſine ſpeciali dictorum Ioannis Angeli, & Angeli, aut eorum hæredum, & ſucceſſorum, ſeu ab eis cauſam habentium licentia imprimere, aut ab alio, vel alijs impreſſum vendere, ſeu venalem habere, aut proponere poſſit, & valeat Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium concedimus, & indulgemus. Inhibente propterea vniuerſis, & ſingulis vtriuſqueſexus Chriſtifidelibus, primum librorum Impreſſoribus ſub quingentorum ducatorum auri de Camera, & amiſſionis librorum & Typorum omnium, pro vna Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, ac pro alia eiſdem Ioanni Angelo, & Angelo, ac pro reſiqua tertijs partibus accuſatori, & Iudici exequenti irremiſſibiliter applicandum, & eo ipſo abſque vlla declaratione incurrendam pœnis, ne dicto decennio durante tractatum prædictum, aut aliquam eius partem tam in Vrbe, quam in reliquo ſtatu Eccleſiaſtico prędictis ſine huiuſmodi licentia imprimere, aut ab alijs impreſſum vendere; ſeu venalem habere, aut proponere quoquo modo audeant, ſeu præſumant. Mandantes propterea dilectis filijs noſtris, & Apoſtolicæ Sedis de latere Legatis, ſeu eorum Vicelegatis, aut Præſidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & alijs Iuſtitiæ Miniſtris Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum, & Locorum ſtatus noſtri Eccleſiaſtici prædicti, quatenus eiſdem Ioanni Angelo, & Angelo, eorumque hæredibus, & Succeſſoribus, ſeu ab eis cauſam habentibus huiuſmodi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, quandocumque ab eiſdem Ioanne Angelo, & Angelo, ſeu alijs, prædictis fuerint requiſiti, pœnas prædictas contra quoſcumque inobedientes irremiſſibiliter exequantur. Non obſtañ conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac quibuſuis ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis, cæteriſq; contrarijs quibuſcumque. Volumus autem, quod præſentium tranſumptis etiam in ipſo tractatu impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutione monitis eadem prorſus fides adhiberetur, quæ ipſis pręſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris die xxiij Iunij. MDCXXII. Pontificatus noſtri Anno Secundo.

S. Card. S. Suſannæ.

Digitized by Google

FERDINANDVS SECVNDVS Diuina fauente clementia Electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemię, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniole, & Virtembergæ &c: Comes Tyrolis. Agnoſcimus, & notum facimus vigore præſentium vniuerſis, Quod cum demiſsè Nobis exponi curarit Antonius Ricciullus in Curia Romana Aduocatus ſe ſe Lucubrationes de iure perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſtentium quas diuturno labore & ſtudio collegerit, quo in plurium vtilitatem redundent, præli beneficio publici iuris facere decreuiſſe, Sed vereri ne aliorum auiditate, qui quæſtus cauſa primas id genus editiones præpropere, nonnunquam etiam vitioſè imitari conſueuerunt, ipſe ſperato Lucubrationum, & ſumptuum ſuorum fructu ad alios translato, iniquè fraudetur, Suppliciter proinde rogando, vt indènitati ſuæ hoc loci benignè conſulere, ipſumque Diplomate noſtro Typographico aduerſus iſtiuſmodi fraudulentas molitiones clementer munire dignaremur. Nos pro ſingularis erga rem literariam, & viros eruditos animi noſtri affectione dictæ petitioni haud grauatim deferendum cenſuimus, quemadmodum vigore pręſentium deferimur; Adeoque vniuerſis & ſingulis Typographis, Bibliopolis, & alijs quibuſcunque negotiationem librariam exercentibus ſerio inhibemus & vetamus, ne quis per totum Sacrum Romanum Imperium, Regnaque & Prouincias noſtras hæreditarias præter Authoris, vel Typographi cui curam eam commiſerit, ſcitum, voluntatem, & conſenſum ſupradictas Lucubrationes, ſiue in toto ſiue in parte intra proximum decennium à prima editionis die computandum recudere vel imprimere, aut alibi recuſas vel impreſſas adducere, vendere, vel quouis modo clam vel palam diſtrahere audeat vel præſumat. Si quis autem Edictum hoc noſtrum tranſgredi, violare, aut contemnere deprehendatur, eum non ſolum huiuſmodi libris perperam recuſis, & apportatis, quos dictus Author, aut Typographus, eorumue hæredes, vbicunque inuenti fuerint, ſiue propria, ſiue Magiſtratus ibidem authoritate atque auxilio ſibi vendicare poterunt priuandum, ſed & pœna decem Marcharum, auri puri, cuius ſemis dicto Authori aut Typographo, eorumue heredibus, alter vero ſemis fiſco noſtro Imperiali fraudis vindici toties quoties contra factum fuerit, pendatur, omni ſpe veniæ ſublata mulctandum decernimus dummodo tamen eiuſmodi Lucubrationes nihil in ſe ſcandaloſum aut Orthodoxe Religioni Catholicæ, Sacrique Romani Imperij Conſtitutionibus aduerſum, vel bonis moribus contrarium ſiue in præfatione, ſiue in contextu, ſeu alias quecumque modo contineant, & Author ipſe vel Typographus terna vt minimum dictarum Lucubrationum exemplaria ſuis ſumptibus quam primum ad Cancellariam noſtram Imperialem Aulicam traſmiſſerit. Mandamus dignitatis aut ergo vniuerſis & Sacri Romani Imperij Regnorumque Ac Ditionum noſtrarum hæreditariarum ſubditis, cuiuſcumque ſtatus gradus, ordinis conditionis, dignitatis præeminentiæ exiſtant, tam Eccleſiaſticis quam ſæcularibus, præſertim vero ijs qui in Magiſtratu conſtituti vel proprio vel ſuperiorum nomine & loco ius ac iuſtitiæ adminiſtrationem exercent, ne quenquam Priuilegium hoc noſtrum Cæſareum temere & impune tranſgredi, aut violare patiantur, quin potius contumaces, ſi quos fortè compererint, præſcripta pœna multari, alijsque modis idoneis cœrceri curent, quatenus & ipſi eandem mulctam euitare voluerint. Harum teſtimonio literarum, manu noſtra ſubſcriptarum, & Sigilli noſtri Cæſarei impreſſione munitarum. Datum in Ciuitate noſtra Viennæ die decimaſexta menſi Auguſti, Anno Domini mileſimo, ſexenteſimo, Vigeſimo primo, Regnorum noſtrorum Romani ſecundo, Hungarici quarto, Bohemici verò quinto.

Ad mandatum Sacræ Cæſareæ Maieſtatis proprium.

Hermannus Queſtenbergh.

LOVIS par la grace de Dieu Roy de France & de Nauarre &c. A nos amez & feaulx les gens tenans nos Cours & parlement, Preuoſt de Paris, Bailli de Rouen, Seneſchal de Lion, & aultres nos bailiifz, Seneſchaulx, Preuoſtz ou leurs lieutenans, & chacun endroict ſoy comme il apartiendra ſalut. Nous auons receu l'humble ſupplication d'Anthoyne Ricciulle Aduocat en Court de Rome contenant quil deſire fere imprimer & mettre en lumiere, le traictè quil a faict & composé de Iure Perſonarum & in peccato publico exiſtentium, Mais parce quil craint, quayant donè le Iour a ſon oeuure, les imprimeurs & libraires de noſtre Royaume l'aiant veu, & recouurè, ne le facet imprimer & mettre ſoubs la preſſe & par ce moyen empeſchent, que les exemplaires, quil en aura faict tirer a ſes frais & deſpens, ne ſe vendent & debitent bien en noſtre Royaume, & ailleurs a ſa perte & dommage a fin d'obuier a ces inconuenient, Et luy doner moyen de retirer en detail, & par le menu dans certain temps ce quil lui conuient deſbourſer, pour fournir a cette deſpence que tumberoit ſur luy ſeul. Il nous a treshumblement requis & ſupplié, vouloir deffendre a tous Imprimeurs & libraires François, & autres nos regnicoles de faire imprimer & exposer en vente le dict traictè, liure imprimè par aultre que par l'imprimeur que le dict Ricciulle aura choiſi, pur ce faire pendant le temps de ans, ſeulement, A fin durant ce delay Il puiſſe par la vente quil en fera ſe rembourſer de ſes aduances, & luy en outroier nos lettres ſur ce neceſſaires. A ces cauſes apres quil nous eſt apparu de la permiſſion d'imprimer le dict traictè que frere Petroſne de l'ordre des Preſcheurs Maiſtre du Sacre pallais Apoſtolique, a donè au dict Ricciulle le 22. Septembre dernier, ſur l'atteſtation de frere Nicolas Riccard presbitre du dict ordre, Gaſpard Spitille de la compagnie des Peres Ieſuiſtes, & Pierre Albertin profeſſeur publicq en droict Canon de l'vniuerſitè de Rome que l'oeuure ne cōtiet aucune choſe qui ſoit contraire aus bones moeurs, a la foy Catholique, & que profitera grandemēt au publicq qui eſt ci attachè ſoubs le cōtreſeel de noſtre Chācellerie Nous vous mandons, ordonons & expreſſemēt enioignōs par ces preſantes que vous aies, chacun en voſtre reſſort & iuridiction, a faire cōme nous auōs faict & faiſons, tres expreſſe inhibition & deffences a tous imprimeurs, libraires d'imprimer ou faire imprimer, & mettre ſoubs la preſſe le dict traictè & liure, diceluy faire exposer en vente ni debiter en leurs bouticques dautres impreſſions que de celles de l'imprimeur & libraire aura pour ce faict eleu, choiſy & aduouè pour imprimeur de ſon oeuure & a qui il aura permis de le mettre en lumiere. Et ce pendant neuf ans ſeullement ſur peine de mille liures d'amende, conſiſcations des exemplaires dont il ſe treuueront ſaiſis, deſpens: dommages & interests du dict Riciullè. Et a fin que les imprimeurs & libraires demeurans dans les villes, & autres endroits de noſtre dict Royaume ne puiſſent ignorer les dictes deffences Nous voulons quen faiſant par l'autheur inſerer ces preſentes, au commencement ou a la fin des impreſſions de ſon liure elles ſoint tenues pour bien notiffiées ausdicts imprimeurs & libraires & que foy y ſoit adiouſtée comme au preſent original car tel eſt noſtre plaiſir Donè a Paris le quinxieme jour de Feburier l'an de grace mil ſix cens vingtdeux & de noſtre regne le douxieſme.

Il fauldra metre dans la bibliotecque du Roy a Paris Vn exemplaire du dict liure.

Par le Roy en ſon conſeil.

Pretit

IN TRACTATV ANTONII RICCIVLLI I.V.C. de Iure Perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſtentium.

Hieronymi Pecorarii è Societate IESV.

EPIGRAMMA.

SEV mala fæx Hominum, ſeu fax, ſeu turpis Erimnys,
Semirelicta orbi, ſemirecepta rogo.
Vnde pedes Excetra refers; Caput vnde perennat?
Icta noui telis Herculis Hydra cadis,
Stirps rediuiua mori renuis; ſed neſcia vinci,
Tunc magis immoreris cum magis exoreris.
Sæuis Marte,minis flagras incendia voluis;
Quæ ruis,ipſa feris;quæ furis,ipſa peris.
Sacra cohors Erebi diris; bene viuere diſcis:
Ac potes æternum cæſa renata mori.
Qui fert exitium calamus tibi;numen amicum
Conciliat: calamo ſoſpite,ſoſpes eris.
Vita tibi probroſa lues;tibi gloria lethum;
Manibus ac fauſtis contumulata manes.

ANGELI GALLVTII EIVSDEM SOCIETATIS.

SEPTENI è ſpecula collis,luctantia Cælo
Agmina Ricciulli mens oculata videt.
Ilicet,ingenij validis accingitur armis;
Doctaque cordato pectore bella mouet.
Pro gladio eſt calamus,mentes,non membra laceſſens:
Nobile,pro clypei mole,volumen erit.
Iuris at auſpicijs bellum ſtat.vicimus ergo.
Ius propugnantem vincere iure decet.

EIVSDEM.

VIRIBVS Herculeis ſepteno bellua rictu
Concidit, exitio nobilitata ſuo.
Quæ caput,in Cælum nunc erigit Hydra,nouenum,
En tuus,Antoni iam labor eſt.& honos.
Emeritus terræ Alcides ſuper æthera raptus
Fertur,quò tu,nunc ætheris emeritus?

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſs. P. Mag. Sac. Palatij Apoſtolici.
Cæſar Fidelis Viceſgerens.

EGO Petrus Albertinus in Almæ Vrbis Gymnaſio Pontificij iuris Primarius Profeſſor de mandato Reuerendiſſimi P.Fr. Hyacinthi Petronij Apoſtolici Palatij Magiſtri perlegi, atq. recenſui diligenter Opus inſcriptum de Iure Perſonarum extra Eccleſiæ gremium Exiſtentium, libris nouem compræhenſum, Auctore, Eximio I.C.D. Antonio Ricciullo in Romana Aula integerrimo Aduocato, nihilque in eo reperi quod bonis moribus, religioni, vel ſacrorum Canonum Decretis aduerſetur: Sed omnia cum præclare, ac eruditè. cum doctè, ac vtiliter ad vſum etiam forenſem ingenioſe accomodata; In quorum fidem hæc propria manu ſubſcripſi. Romæ 25 Maij 1621.

Petrus Albertinus,qui ſupra manu propria.

DE mandato Reuerendiſſimi Sacri Apoſtolici Palatij Magiſtri: Legi Tractatum de Iure Perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſtentium admodum Illuſtris, & Excellentis D.D.Antonij Ricciulli, & in eo nihil, quod Fidei, boniſue moribus aduerſetur, inueni, quin potius ſacris Canonibus conſonum, dignumque iudico ob doctrinam eruditionemque, qui in lucem edatur, omniumque manibus teratur. In cuius rei fidem has manu mea ſubſcriptas dedi Tibure 16. Maij 1621.

Gaſpar Spitillius Societatis Ieſu

Digitized by Google

LEGI de mandato Reuerendiſs. S. Pal. Apoſt. Magiſtri, quam de Iure Perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſtentium &c. Periſl. ac Excellentiſs. D. Antonius Riccinllus I. V. Conſultiſſimus egregiam commentationem lucubrauit. Nil offendi, quod iure poſſit offendere. Conſtant omnia, & orthodoxæ fidei, ſacris canonibus, probitate moribus conſonant. Reſp ondent Authori, quod ſumma laus cenſeri debeat. Dignam iudico, quæ communem lucem aſpiciat, vt quæ non modicam communibus ſtudijs lucem, & foro Eccleſiaſtico paritura ſit vtilitatem. Rome in S. Thomæ Collegio ad S. Mariam ſuper Mineruam xv. Kal. Nouembris MDC XXI.

Fr. Nicolaus Riccardus S. Theol. Mag. & Regens.

Imprimatur Fr. Hyacintus Petronius ordinis Præd. Sacri Apoſtol. Palatij Magiſter.

INDEX LIBRORVM

QVÆ IN HOC TRACTATV CONTINENTVR.

I. AD ingreſſum tractationis continet explicationem nominis Eccleſiæ, eiuſque diffinitionem cuius occaſione plenè explicatur præceptum profitendi fidem externam.

II. De Iudæis, & Infidelibus in genere.

III. De Cathecumenis.

IV. De Excommunicatis.

V. De Hæreticis.

VI. De Apoſtatis fidei.

VII. De Apoſtatis à ſtatu ordinis Clericalis.

VIII. De Apoſtatis à ſtatu Religionis.

IX. De Schiſmaticis.

Poſtea reperies tractatus de Neophitis.

Et demum orationem habitam in aperitione ſacri Tridentini Concilij à Gaſpare Ricciullo à Foſſo Archiepiſ. Rhegino.

INDEX ARGVMENTORVM.

Liber Primus.

EXplicatur ſignificatio nominis eccleſiæ, ac ſimul ratio ſubiicitur, qua factum eſt, vt poſt Chriſti aduentum Chriſtianus, & Iudaicus Populus diſtinctis nũcupẽtur nominibus, cuius oc caſione plura de ſimultanea nominis ſignificatione traduntur cap. 1.

Quatuor ſubiiciuntur rationes, quibus factum videri poteſt, vt poſt Chriſti aduẽtum populus hebraicus Synagoga magis, quam eccleſia diceretur. cap. 2.

Eccleſia quomodo diffiniatur. cap. 3.

An, & quomodo externa fidei profeſſio ſit ad ſalutem neceſſaria, & in quibus caſibus peccari contingit contra pręceptum externę fidei confitendę. cap. 4.

An vtentes veſtibus, vel ſignis infidelium, quando illa non ſunt inſtituta ad cultũ Religionis, ſed propter bonum politicũ, ad hoc videlicet vt vna Religio diſcernatur ab altera peccent inhoc præceptum confitendi externam fidem. cap. 5.

An Chriſtianis belligerantibus cum Infidelibus, vel Hæreticis, liceat vti ſignis, quibus vtuntur ipſi ad eos decipiendos, vel ad mortem, ſiue periculum effugiendum cap. 6.

An liceat Catholico celandæ Religionis cauſa ad effugiendum periculum mortis veſci carnibus temporibus ab eccleſia interdictis. cap. 7.

An Catholici in partibus, in quibus Hęreſes graſſantur poſſint adire Templa hæreticorum. cap. 8.

An liceat Catholico ducere hæretici funus cap. 9.

An Catholici in Terris, in quibus hæretici dominantur, poſſint citra peccatum in hanc externam fidei profeſſionem parere magiſtratibus hæreticis iubentibus, vt certis diebus, quos ipſi pro feſtis obſeruant, nec ſunt verè feſti dies, claudant ſuas tabernas, vel officias. cap. 10.

An liceat Chriſtianis militare ſub Principe infideli. cap. 11.

An ſi Chriſtianus, ſeu Catholicus de fide ſua interrogatus taceat, & nolit reſpondere, peccet in hoc pręceptum confeſſionis externę fidei. cap. 12.

De externa fidei profeſſione facienda ex præcepto Tridentini Concilii, & conſtitutionum Pii 4. qui ad illam teneantur, & de pœnis eorum, qui eam facere negligunt. cap. 13.

An prouiſus de beneficio curato habitu, ſed non actu teneatur emittere profeſſionem fidei. cap. 14.

An ſi contingat Parochialem habitu ad priorem ſtatum reuocari (videlicet quia Parochiani redeunt ad habitandum) prouiſus teneatur emittere fidei profeſſionem. cap. 15.

De pœnis, quibus plectuntur omittentes facere fidei profeſſionem. cap. 16.

Liber Secundus.

AN Iudęi ſint in eccleſia. cap. 1.

Inter fidelem, & Iudæum an poſſit matrimonium conſiſtere. cap. 2.

An Iudæi ligentur conſtitutionibus eccleſiaſticis, quæ feruntur ab eccleſia pro regimine eccleſiaſtico dirigendo. cap. 3.

An inter Iudæos contrahatur cognatio ſpi-

Digitized by Google

ritualis, vel legalis, aut impedimentum publicæ hon eſtatis. cap.4
An inter Iudæos contrahatur impedimentum affinitatis. cap.5
An pœnæ cenſurarum habeant locum in Iudæis, cuius occaſione diſputatur, An Iudæi poſſint Euangelium denunciare. & an Chriſtianus poſſit Euangelicè denunciari ad inſtantiam Iudæi. cap.6
An Iudæus ſit capax irregularitatis cap.7
An ſtatutum prohibens Artifices in certis feſtis artem exercere compræhendat Artifices Iudæos. cap.8
Pręceptum de decimis perſonalibus ſoluendis an habeat locum in Iudæis. cap.9
Diſpoſitio Canonica validans contractum contra diſpoſitionem iuris ciuilis propter iuramentum an habeat locum in contractibus initis inter Iudæos. cap.10
Iudæus an ſit capax iuriſpatronatus. cap.11
An Iudæus gaudeat immunitate Eccleſiaſtica. cap.12
Relicta à Iudæis pijs locis an gaudeant priuilegio piæ cauſæ. cap.13
An Iudæi teneantur legibus, quæ feruntur ab Eccleſia pro regimine politico dirigendo, cuius occaſione diſputatur An Iudæi habeant filios in poteſtate, & an diſpoſitio legis communis ſit ſeruanda inter Hebræos in ordinationibus iudiciorum, Contractuum, & Teſtamentorum. cap.14
An, & quando in vno, eodemq; caſu concurrunt diſpoſitio iuris Hebraici, & iuris noſtri, quæ contraria diſponunt ſit ſeruāda inter iudæos diſpoſitio iuris noſtri, vel Hebraici. cap.15
An Conſtitutio Gregorij xiij. ſuper iure congrui locum habeat inter iudæos. cap.16
De iure in quilinatus inter Hebræos. cap 17
An quando diſpoſitio iuris noſtri pugnat cum lege rituali iudæorum, ſit inter iudæos in concernentibus ritus, & ccrimonias ſeruanda lex noſtra, vel ritualis. cap. 18
An diſpoſitio cap. 1. de vſur. lib. 6. habeat locum inter Hebræos. cap.19
An Iudæi ſint iudicandi ſecundum rigorem, vel æquitatem. cap.20
Iudęo pauperi litiganti non Chriſtiano an debeantur alimenta. cap.21
An Iudæi in Terris Chriſtianorum habitantes ſint capaces Iuriſdictionis inter Chriſtianos. cap.22
An iudæus poſſit eſſe arbiter inter Chriſtianos. 23
An iudæus poſſit inter Chriſtianos exercere officium Aduocati. cap.24
Iudęus an poſſit adipiſci gradum doctoratus. cap.25
An iudęus poſſit eſſe Procurator. cap. 26
An iudęus inter Chriſtianos poſſit eſſe Notarius. cap.27
Iudęus an poſſit habere ſeruum, vel nutricem, aut famulum Chriſtianum, cuius occaſione expenditur ſenſus cap. fin. de iudęis. cap 28
Iudęi an habeant filios in poteſtate, cuius occaſione diſputatur, An & quomodo iudęi ad fidem conuerſi ſuccedant parentibus, & an Pater poſſit pupillariter ſubſtituere filio impuberi ad fidem conuerſo. cap.29
An iudęus poſſit eſſe Tutor Pupilli Chriſtiani. cap.30
An iudęi licitè poſſint ad fidem, ſeù baptiſmum compelli. cap. 31
An infantes Iudæorum, & infidelium, qui adhuc ad vſum rationis non peruenerunt poſſint inuitis parentibus baptizari. cap.32
Qua ætate infans cenſendus ſit habere vſum rationis, ad hoc, vt poſſit inuitis Parentibus baptizari. cap.33
Infantes iudæorum, vel infidelium ſ[illegible]antequam habeant vſum rationis baptizentur de facto inuitis Parentibus, an character imprimatur, ita vt ſint cogendi ad fidei obſeruantiam. cap.34
An ſi iudæus adultus per vim baptizetur, ſuſcipiat characterem baptiſmi, adeò vt ſit cogendus ad obſeruantiam fidei. cap. 35
An ſit licitum dare pecuniam iudæo ad hoc vt Chriſtianus fiat. cap. 36.
Iudęi vt ceteri infideles an poſſint ad fidē cogi per inſtātiā praedicationis. cap. 37
De prohibita communione cum iudaeis, & in-

& infidelibus. cap 38.
De prohibita communione cum Iudæis in reſpicientibus cultum Religionis. capit. 39.
An liceat iudici, quando Iudæus eſt in cauſa, differre Cauſæ propoſitionem ad hoc ne Iudæus cogatur informare die Sabbati. cap. 40.
De communione rerum ſpectantium ad vſum politicum, & commercium humanum. cap. 41.
An ſit licitum Chriſtianis contrahere cum Iudæis. cap. 42.
An, & quomodo Iudæi debeant à Chriſtianis qualitate habitus diſcerni cap. 43.
An liceat Chriſtiano teſtamento aliquid relinquere Iudęis. cap. 44.
Iudæus ſi poſt receptum baptiſmatis vndã eodem vtatur nomine quo vtebatur dũ verſabatur in Iudaiſmo, an reddatur iudaicę prauitatis ſuſpectus. cap. 45.
Quæ exercitia ſint Iudęis in vrbe permiſſa. cap. 46.
Iudæus an ſuccedat Parentibus, & Conſanguineis ad fidem conuerſis. cap. 47.
Mulier Iudæa an gaudeat priuilegijs dotis. cap. 48.
Priuilegia Hębreis conceſſa an, & quomodo ſint interpretanda, cap. 49.
Iudęi an, & quomodo poſſint poſſidere ſtabilia inter Chriſtianos. cap. 50.
An Princeps poſſit ad libitum ſine aliqua cauſa ex proprio Territorio expellere Iudæos, vel alios Infideles ibi commorantes. cap. 51.
Iudęi an ſubiiciantur iuriſdictioni Iudicis laici, vel eccleſiaſtici cap. 52.
An diſpoſitio loquens de Iudęis habeat locum in coeteris infidelibus ignere. cap. 53.

Liber tertius.

Athęcumeni qui dicantur, & qui competentes, & quomodo inter ſe differant. cap. 1.
Cathæchiſmus an debeat præcedere baptiſmum. cap 2.
Cathecumeni quo tempore ſint baptizandi cap. 3.
Cathecumeni an ſint in eccleſia. cap. 4.
Pro Cathæcumenis an liceat miſſam celebrare. cap. 5.
Cathæcumenus an ſit capax indulgentiarum. cap. 6.
Cathæcumeni, an veniant diſpoſitione loquente de Chriſtianis. cap. 7.
Cathæcumenus decedens intra tẽpus probationis an poſſit ſaluari. cap. 8.

Liber Quartus.

AN excommunicati ſint in eccleſia. cap. 1.
An excommunicatus ſit habilis ad exercendum actus tributos ordini. cap. 2.
An excommunicatus poſſit conferre beneficia. cap. 3.
An præſentatio facta per excommunicatum ſuſtineatur. cap. 4.
An excommunicatus poſſit eſſe Exequutor ad prouidendum. cap. 5.
An excommunicatus ſit capax ad obtinendum eccleſiaſtica beneficia cap. 6.
Inſordeſcens in excommunicatione per annum an priuetur obtentis ipſo iure; An vero requiratur ſententia priuatoria, & an veniens poſt annum audiatur ſuper recuperatione beneficij, vel ſuper crimine. cap. 7.
Vt dicatur contracta inſordeſcentia ad effectum priuationis beneficiorum quæ requirantur. cap. 8.
Impetratio facta ab excommunicato quando ſuſtineatur ex clauſula, teque abſoluentes, cuius occaſione plura ad intellectum dictæ clauſulæ afferuntur cap. 9.
Excommunicatus an poſſit acceptare beneficium ſibi collatum ante excommunicationem. cap 10.
Excommunicatus an poſſit optare. cap. 11.
Sequuta abſolutione an poſſit diſpenſari cum excommunicato, vt retineat beneficium collatum ſibi tempore excommunicationis, & a quo poſſit talis diſpenſatio dari. cap. 12.
Quinque recenſentur caſus, in quibus præter ſupradictos collatio excommunicato facta ſuſtinetur. cap. 13.
An excommunicatus poſſit præcipere

 re

re prouentus beneficiorum Eccleſiaſticorum. Cap. 14.
Cui ſint applicandi prouentus, quibus priuatur excommunicatus, vel ſuſpenſus, aut Depoſitus excommunicatione, ſuſpenſione, vel depoſitione pendente. Cap. 15.
An penſio impoſita beneficiis, pendente excommunicatione Beneficiati ſit ſoluenda de fructibus beneficij, An vero de bonis proprijs excommunicati. Cap. 16.
Excommunicatus non poteſt eligi Iudex, neque Eccleſiaſticus, neque ſæcularis, & electus nequit exercere iuriſdictionē, etiam ſi ſibi ſit delata iure ſucceſſionis, aut primogenituræ. Cap. 17.
Sententia lata per Iudicem excommunicatum, an, & quomodo poſſit ſuſtineri. Cap. 18.
An Iuriſdictio Iudicis delegati remaneat ſuſpenſa per excommunicationem ſuperuenientem in perſona, in cuius locū eſt delegatus Cap. 19.
An excommunicatus poſſit proferre arbitramentum. Cap. 20.
An excommunicatus poſſit exercere officium Aduocati. Cap. 21.
Aduocatus excommunicatus ſi de facto patrocinetur, an teneatur ad reſtitutionem ſalarij Cap. 22.
Excōmunicatus an poſſit doctorari. cap. 23.
Excommunicatus repellitur ab officio Procuratoris, & Sollicitatoris in Iudicio. cap. 24.
An excommunicatus conſtitutus Procurator de facto cum facultate ſubſtituendi, poſſit alium ſubſtituere. cap. 25.
An excommunicatus poſſit eſſe in Iudicio ratione officij publici. cap. 26.
An excommunicato Prælato poſſint agere pro Eccleſia Sindici, vel Aeconomus, aut cœteri huiuſmodi. cap. 27.
An coniunctus non excommunicatus poſſit eſſe in Iudicio pro coniuncto excommunicato, poſito quod ſit talis, qui poſſit agere ſine mandato, ſecundum ea, quæ habentur in l. ſed & hæ ff. de procurat. & in cap. nonnulli in fine de reſcriptis. cap. 28.
Habens Iura ceſſa ab excommunicato an poſſit agere. cap. 29.
An excommunicatus poſſit eſſe Notarius, vel Teſtis in iudicio. cap. 30.
Excommunicatus non poteſt eſſe Actor in Iudicio. cap. 31.
Plures recenſentur caſus, in quibus Excommunicatus etiam tanquam Actor poteſt eſſe in Iudicio. cap. 32.
An excommunicatus poſſit eſſe in iudicio tanquam Reus. cap. 33.
An excommunicatus poſſit proponere exceptionem compenſationis. cap. 34.
Excommunicatus an poſſit petere reſtitutionem in integrum, & an poſſit comparere tanquam tertius, & an poſſit petere reductionem laudi, & an paſſus immiſſionem in contumaciā audiatur. cap. 35.
An excommunicatus paſſus immiſſionem in contumaciam audiatur petendo eam reuocari. cap. 36.
An excommunicatus in caſu, in quo poteſt eſſe in iudicio, vti reus neceſſarius ſit cogendus inuitus conſtituere Procuratorem, an vero poſſit defendere cauſam per ſe ipſum. cap. 37.
An excommunicatus poſſit impetrare reſcriptum. cap 38.
An diſpoſitio cap. 1. de reſcript. lib. 6. habeat locum in reſcriptis Prælatorum. cap. 39.
An diſpoſitio cap. 1. lib. 6. procedat in reſcriptis Principum ſæcularium. cap. 40.
An excommunicatus ſi ingrediatur, & profiteatur Religionem, ingreſſus, & profeſſio teneat. cap. 41.
Præceptum vitandi excommunicatos quo iure ſit introductum. cap. 42.
De prohibita communicatione cum excommunicatis in genere. cap. 43.
An pręceptum vitandi excommunicatos afficiat quando adeſt violentę mortis periculum. cap. 44.
Quis dicatur communicare in crimine. cap. 45.
De quatuor ſpeciebus communicationis cum excommunicatis. cap. 46.
Nonnullæ recenſentur cauſæ, ob quas licita eſt communicatio cum excommunicato. cap. 47.
An, & quomodo Vxor poſſit communicare Viro excommunicato ex neceſſitate coniugij, cuius occaſione plene agitur de

de intellectu cap. quoniam multos 11. q. 3. & cap. inter alia de ſententia excomm. cap. 48.
An, & quomodo liberi poſſint communicare Parentibus excommunicatis reſpectu patrię poteſtatis. cap. 49.
An, & quomodo ſerui poſſint communicare Dominis excommunicatis reſpectu poteſtatis Dominicæ. cap. 50.
Pupillus, vel adultus, an poſſit communicare Tutori, vel Curatori reſpectu poteſtatis. cap. 51.
An ſubditi reſpectu iuriſdictionis poſſint communicare Domino excommunicato. cap. 52.
De cauſa excuſationis prouenienite ex neceſſitate ſimplici. cap. 53.
De excuſatione inſurgente ex neceſſitate morali, ſiue ad melius eſſe. cap. 54.
De cauſa inſurgente ex vtilitate ſalutis, vel obuitandum damnum, vel pro ſuſtētanda vita excommunicati. cap. 55.
An ratione contractus celebrati ante excommunicato liceat communicare excommunicato. cap. 56.
An liceat contrahere cum excommunicato ipſa exōmunicatione durante. cap. 57.
Sit ne prohibita excommunicato denunciato communicatio per teſtamentum. cap. 58.
An excommunicatus denunciatus habeat teſtamenti factionem paſſiuam. cap. 59.
An uis excommunicationis duret poſt mortem, ita vt teneamur etiam mortuum vitare. cap. 60.
An & quomodo Prælatus pro ſua ſuorumque & eccleſiæ iurium, & bonorū defenſione poſſit vti cenſuris, procedendo ex traiudicialiter aduerſus occupantes. cap. 61.
Denunciatio excommunicationis à quo, & qualiter fieri debeat. cap. 62.
Ab excommunicatione an detur appellatio. cap. 63.
An & quando appellatio ſuſpendat excommunicationem. cap. 64.
Ad tollendā excommunicationem an requiratur abſolutio de neceſſitate. c. 65.
De abſolutione ſimplici, conditionali, & cum reincidentia. cap. 66.
De abſolutione ad cautelam. cap. 67.
De abſolutione in foro interiori. cap. 68.
Excommunicatus an abſoluatur inuitus. cap. 69.
In abſolutione danda à cenſuris an requiratur partis citatio. cap. 70.

Liber Quintus.

Hæreſis vox declaratur. capitulo primo.
Qualis debeat eſſe pertinacia, vt hæreſis dici poſſet conſumata, cuius occaſione traditur differentia, quæ verſatur inter perſeuerantiam, pertinaciam, & obſtinationem. cap. 2.
An qui non errat in fide, exterius tamen negat articulum fidei poſſit dici hæreticus. cap. 3.
Dubius in fide an ſit hæreticus. cap. 4.
Tenens veram opinionem, putans illam eſſe contra catholicam eccleſiam, an dicatur hæreticus. cap. 5.
Legitime conuictus de hæreſi, ſi conſtanter neget, & aſſerat ſe crediſiſſe, & credere omnia, quę reddit Sancta Mater Eccleſia an ſit hæreticus, & vti talis puniendus. cap. 6.
Errans in fide ex ignorantia, an ſit hęreticus. cap. 7.
De propoſitionibus in fide peccantibus, & aliter damnatis. cap. 8.
Quis dicatur hereticus externus, ſiue internus, ſiue pure mentalis. cap. 9.
An hęreticus internus incidat in cenſuras, cuius occaſione diſſeritur, quando, & quomodo eccleſia habeat poteſtatem in actibus occultis. cap. 10.
De hęretico pręſumpto, cuius occaſione declarantur ſpecies pręſumptionis, ſeu ſuſpitionis in cauſa hæreſis, nempe ſuſpitio leuis, vehemens, & violēta. cap. 11.
An hæretici ſint in eccleſia. cap. 12.
De excommunicatione quæ cōtrahitur propter hęreſim, an illa ſit de iure diuino, vel eccleſiaſtico. cap. 13.
An abſolutio excommunicationis contractæ propter hæreſim, ſit reſeruata ſedi apoſtolicæ, an vero poſſit impedi ab Epiſcopo, tam in foro Iudiciali, quam in foro conſcientiæ vigore Concilij Tridentini

dentini ſeſſ.24.c.6.ad vigore Bullæ cruciatæ, & iubilæi. cap.14
An inquiſitores hęreticæ prauitatis habeãt facultatem abſoluendi ab hæreſi in foro interiori. cap.15
An ſicuti per Bullam Cęnę eſt derogatum Concilio Tridentino ſeſſ.24.cap.6.in ea parte in qua concedit epiſcopis facultatem abſoluendi ab hęreſi occulta, ita ſit derogatum in ea parte in qua concedit eis poteſtatem diſpenſandi ab irregularitate, ex eadem occulta hæreſi prouenienti. cap.16
De irregularitate, quæ contrahitur propter hęreſim. cap.17
An irregularitas duret poſtquam per pęnitentiam Hęretici reuertuntur. cap.18.
An & quomodo, hęreſis inducat inhabilitatem ad obtinenda eccleſiaſtica beneficia, & penſiones, & per eam inducatur priuatio obtentorum, remedijs poſſeſſoriis, regula triennali, vel annali poſſeſſore. cap.19
De pęnis hęreticorum, quoad honores, et dignitates. cap.20
An libri hæreticorum ſint abolendi. cap.21.
An abolitio librorum hæreticorum, vel alias improbatæ lectionis Auctorum, poſſit, & debeat neceſſariè fieri per eccleſiam, an etiam fieri poſſit a Principe laico. cap.22
Qui libri debeant cenſeri damnati. cap.23
An habenti libros prohibitos, ſufficiat eos comburere, vel lacerare, an vero teneatur tradere ſuperiori. cap.24
An aliquibus ſit concedenda licentia tenendi, & legendi libros prohibitos, & a quibus talis licentia ſit concedenda. cap.25
A quibus poſſent abſolui, qui libros prohibitos habuerunt. cap.26
Hæreticus an ſit capax ſucceſſionis, legati, aut donationis. cap.27.
Hęreticus an poſſit teſtari. cap.28.
Filij & deſcendentes hæreticorum, an, & quomodo propter hæreſim paternam reddantur inhabiles ad obtinenda beneficia eccleſiaſtica, & quomodo priuētur obtentis. cap.29.
Qui Filii hæreticorum incurrãt penas propter paternam hæreſim. cap.30.
Bona hæreticorum confiſcantur ipſo iure, ac hæreticus priuatur adminiſtratione, & dominio, ante ſententiam declaratoriam. cap.31.
Quæ veniant in confiſcatione bonorum hęretici. cap.32.
In confiſcatione bonorum hæretici an veniat iuſpatronatus. cap.33.
Publicatis bonis hæretici adquæ fiſcus teneatur. cap.34.
An alienationes factæ per hæreticum poſt delictum admiſſum valeãt. cap.35.
An alienatio facta per hæreticum, ex cauſa neceſſaria valeat, an vero poſſit per per fiſcum reuocari. cap.36.
An in caſibus in quibus fiſcus poteſt agere ad reuocationem alienationis factæ per hæreticum, veniant fructus. cap.37.
An fiſcus agens ad reſtitutionem rei alienatæ per hæreticum teneatur emptori ſoluere pretium. cap.38.
Fiſcus agens ad reuocationem rei alienatæ per hæreticum, an teneatur reſtituere meliorationes per emptorum factas. cap.39.
Fiſcus an teneatur dare filiis hæretici, ex bonis confiſcatis legitimam dotes, vel alimenta. cap.40.
Bonis publicatis an fiſcus teneatur ſtare locationi. cap.41.
Hæreticus penitens, an euadat penam confiſcationis bonorum. cap.42.
An hæreticus penitens in caſibus in quibus recuperat bona confiſcata, recuperet etiam iuſpatronatus. cap.43.
Hæreticus penitens an recuperet beneficia. cap.44.

Liber Sextus.

De Apoſtatis fidei.

Apoſtaſiæ vox, ſpecies, & diffinitio declaratur. cap.1.
Quis dicatur apoſtata fidei. cap.2.
Baptizatus contra formam veram, & neceſſariam, ſi ad reprobam ſectam ſe transferat, an dicatur Apoſtata. cap.3.

An

An apoſtata fidei differat ſpecie ab hæretico, & expenditur ſenſus l. 3. C. de apoſtat. cap. 4.
An qui coactè, vel per vim, & metum abnegat fidem Catholicam, vel Idolis ſacrificat, corde tamen fidelis eſt, poſſit Apoſtata reputari. cap. 5.

Liber ſeptimus.

De Apoſtatis à ſtatu Clericali.

Per contractum matrimonii quando dicatur factus receſſus à ſtatu clericali. cap. 1.
An per matrimonium nulliter contractum clericus dicatur recedere ab ordine clericali, ita vt inducatur vacatio beneficiorum. cap. 2.
An ſicuti per contractum matrimonii per verba de præſenti vacant beneficia, ità extinguantur penſiones. cap. 3.
An ſicuti per contractum matrimonii per verba de præſenti vacant ipſo iure beneficia, & extinguuntur penſiones, ita dicantur vacare, & extingui per ſponſalia per verba de futuro. cap. 4.
Clericus per ſuſceptionem cinguli militaris quando dicatur receſſiſſe à ſtatu ordinis clericalis, cuius occaſione plene diſputatur, quando dicatur miles effectus, & expenditur intellectus l. Scriniarios, C. de teſta. milit. & in l. penult. ff. de militar. teſtam. cap. 5.
Clericus quando dicatur recedere à ſtatu ordinis per diſtinctionem habitus clericalis. cap. 6.

Liber Octauus.

De Apoſtatis Religionis.

Qvando dicatur factus receſſus à ſtatu Religionis, ad effectum vt Religioſus dicatur contraxiſſe apoſtaſiam capit. 1.
Receſſus à ſtatu religionis quando dicatur temerarius, & habilis ad contrahendam Apoſtaſiam late per ſpecificas illationes declaratur. cap. 2
Dimittens habitum ſuæ Religionis ſine Superioris licentia, & tranſiens ad aliam diuerſi habitus, An ſit inter Apoſtatas recenſendus. cap. 3.
Translatio de vna Religione in aliam quādo dicatur debitè vel indebite facta, capit. 4.
An ſicuti poſſunt transferri Monachi in aliam religionem, poſſint transferri moniales de monaſterio ad monaſterium. cap. 5.
In translatione facienda an debeat attendi perfectio, vel ſeueritas, ſeu aſperitas religionis. cap. 6.
An Religio minimorum ſancti Franciſci de Paula ſit ſtrictior Religione Carthuſianorum. cap. 7.
Religioſi ſocietatis Ieſu, ſi poſt emiſſa vota ſimplicia redeant ad ſæculum an dicantur Apoſtatæ. cap. 8.
Societas Ieſu eſt propria, & vera religio mendicans, quæ in domibus profeſſis profitetur paupertatem ab intrinſeco, non obſtante diſpoſitione Sacri Trid. Concilii Seſſ. 25. cap. 3. de Regular. licet Collegia, & Domus probationis ſint capaces bonorum immobilium in communi, quorum occaſione diſputatur, an Domus profeſſa poſſit hæres inſtitui, & in quibus conueniat vel non conueniat paupertas Domus profeſſæ cum paupertate Fratrum minorum. cap. 9.
An liceat Religioni eiicere Religioſum profeſſum tamquam incorrigibilem. cap. 10.
An ſi eiectus à Religione, habituque priuatus ex iuſta, & rationabili cauſa à Religione reputatur, ſeque pararam ad ipſū recipiendum offerat, ſi monachus redire recuſet ſit Apoſtatarum numero recenſendus. cap. 11.
An ſit cenſendus apoſtata, qui habitum gerit ſub pannis coopertum. cap. 12.
An probabilis dicatur cauſa, ſi Religioſus deferat habitum coopertum, ſolo timore ne contingat ipſum incidere in manus Curię, ſeu Soperioris, apud quem criminābatūr. cap. 13.
Nulliter profeſſus an poſſit ſine crimine apoſtaſiæ ad ſęculum redire. cap. 14.

Apo-

Apoſtata an poſſit doctorari. cap. 15.

Liber Nonus.

De Schiſmaticis.

NOnnullis de Schiſmæ vocabulo prę libatis quidditatiua ſubijcitur Schiſmæ diffinitio,& Schiſmaticorum genera explicantur. cap. 1.

An Schiſmatici ſint in eccleſia. cap. 2.

An geſta per Schiſmaticos in Sacramẽtalibus teneant. cap. 3.

An geſta per Schiſmaticos in temporalibus teneant. cap. 4.

Papa ad Schiſma ſedandum an cogi poſſit ad cedendum pontificatui. cap. 5.

De Neophytis.

NEophyti nomen explicatur. cap. 1.

Neophytus an poſſit ad Epiſcopatũ promoueri. cap. 2.

Neophytus an debeat promoueri ad ordines. cap. 3.

Neophytus an ſit capax beneficii. cap. 4.

Neophytus an poſſit ad publica officia promoueri. cap. 5.

An ſint probanda ſtatuta quod Neophyti, & deſcendentes ab eis non admittantur ad eccleſiaſtica beneficia. cap. 6.

Plures ſubiiciuntur concluſiones ad interpetrationem ſtatuti eccleſiæ Toletanæ, & aliarum eccleſiarum, præcipientium quod in eis non poſſint recipi niſi deſcendentes ex puris,& antiquis Chriſtianis, excluſis deſcendentibus ex genere Iudæorum, Maurorum, & hæreticorum cap. 7.

Neophyti an debeant recenſeri inter nobiles, vel ignobiles ciuitatis. cap. 8.

Neophyti an retineant iura quæ ſibi competebant ante baptiſmum. cap. 9.

Quouſq. quis dicatur Neophytus. cap. 10.

De interdicta communione Neophytorum,& infidelium, cap. 11.

TRACTATVS DE IVRE PERSONARVM EXTRA ECCLESIÆ GREMIVM EXISTENTIVM.

Auctore

ANTONIO RICCIVLLO IVRECONSVLTO.

Liber Primus.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia vox, quid ſignificet.*
2 *Ad Eccleſiam nemo conuertitur, niſi Diuina vocatione præuentus.*
3 *Vocatio ad Eccleſiam eſt primum beneficium, quod à Deo recipimus.*
4 *Eccleſiæ nomen eſt æquiuocum, & aptum importare multitudinem in bonum, & in malum conuocatam.*
5 *Eccleſia ſolus Chriſtianus Populus vocatur.*
6 *Synagoga propria eſt Populi Iudaici.*
7 *Chriſtianus, & Iudaicus Populus, quare diſtinctis nominibus nuncupentur.*
8 *Nominis ſimultanea nuncupatio gignit amorem, & beneuolentiam inter homines. & num. 11. & 12.*
9 *Per conditionem eiuſdem nominis ferendi antiquitus tertium genus adoptionis explicabatur.*
10 *Conditio ferendi nomen, & arma eſt neceſſaria, & ad vnguem implenda, & ante aditam hæreditatem.*
11 *Elimelech iuri propinquitatis ceſſit Booz, & quare.*
12 *Aeneas Latio potitus ad conciliandum Aboriginum animos, Latinos vocari præcepit.*
13 *Nominis antiqui recordatio magnam vim habet.*
14 *Nomen qua ratione mutetur infidelibus ad fidem venientibus.*

ARGVMENTVM.

Explicatur ſignificatio nominis Eccleſiæ, ac ſimul ratio ſubijcitur qua factum eſt, vt poſt Chriſti aduentum Chriſtianus, & Iudaicus Populus diſtinctis nuncupentur nominibus; cuius occaſione plura de ſimultanea nominis ſignificatione traduntur.

CAPVT PRIMVM.

AD rem pertinet, vt quando tota de iure perſonarum extra Eccleſiæ gremium exiſtentium, eſt futura tractatio, principio ipſius Eccle
1 ſiæ nomen explicetur. Igitur Eccleſia græca vox eſt, idemque ſignificat, quod latine hominum multitudo ſimul in v-
2 num vocatorum. Fortaſſe, quia nemo ad hunc populum ſuo proprio inſtinctu ſe adiungit, ſed omnes à Diuina vocatione præueniuntur. *Hoſtien. in cap. dudum, de conuerſ. coniug. Anan. in cap. Iudæi, el 2. ſub num. 2. verſ. nota quod, de*
3 *Iudæis*. Eſt enim vocatio primum beneficium, quod Sancti à Deo recipiunt. *Quos vocauit* (inquit Apoſtolus) *hos iuſtificauit, quos iuſtificauit, hos, & magnificauit. Et Actuum 2. Quoſcunque aduocauerit Dominus Deus noſter. Hinc Paulus ad Corinth. cap.* 1. Et fere in vniuerſis eius epiſtolis, Chriſtianos appellat vocatos. Suaptè natura Eccleſiæ nomen
4 eſt æquiuocum, aptum videlicet ſignificare multitudinem in bonum, & in malum conuocatam, prout adiuncti qualitas expoſcit: quo fit vt in veteri lege quandoque Eccleſiam reperies Domini. *Num. c. 20. Cur eduxiſti Eccleſiam Domini in ſolitudine*, & quandoque Eccleſiam impiorum, & malignantium. *Odiui Eccleſiam malignantium, & cum im-*
5 *piis non ſedebo. Pſal.* 25. In nouo tamen teſtamento reſtricta eſt vocis huius ſignificatio ad populum Chriſtianum qui ſolus hodie Eccleſiæ nomen agnoſcit. Et *vt D. Auguſt. eſt auctor in pſal.* 81. Licet antiquus Hebræorum populus in ſacris litteris modo eccleſia, modo ſyna-
6 goga ſit nuncupatus, tamen poſt Chriſti aduentum facta eſt horum nominum diſtinctio, ita vt per Eccleſiam populus Chriſtians, per ſynagogam vero popu-
7 lus Iudaicus ſignificetur. Hæc autem nominis diſtinctio facta videtur, quia decebat vt qui ab Eccleſia diſſident, moribus, ritibus, & ſacrificio, peculiari etiam nota ab illis diſtinguerentur, *cap. in nonnullis, vbi ple ne Gloſa, & Doctores extra de Iudæis*. Etenim ſi ſigno viſibili meretrices diſtinguuntur à Matronis, *l. item apud Labeonem, §. ſi quis Virgines, ff. de iniur.* ac ſerui diſcernuntur ab ingenuis, *l. 1. & qui pileati, C. de Latin. liber. toll.* vtique equius oportuit diſtingui à Chriſtianis Iudæos quorum cæcitas eos fornicare fecit à fide, *cap. Idolatria 28. q.* 1. Et indurata perfidia diro ſubiecit iugo ſeruitutis, *cap. etſi Iudæos, §. inhibemus, extr. de Iudæis*. Ac decuit ſanè, vt nomine diſtinguerentur eò magis, quo conciliat perſæpe amorem inter homines, ſimultanea nominis ſignificatio, quod grauiter docuit *Plato in Phileno, dum* inquit *magna circa nomina in Diis etiam cadit affectio*, ac liquet manifeſte, *ex text. in l. cum filius, §. pater, ff. de leg. 2. ibi Sempronio nepoti meo plus tribuat, in honorem nominis mei*; nam, vt dicit ibi *Accurſ.* nepos ille eodem nomine vocabatur, quo & teſtator. Concinit etiam quod *in l. hoc iure, §. vlt. ff. de donat.* fit mentio cuiuſpiam, qui centum alteri ſpoponderat, ſi iuraſſet ſe nomen illius laturum. Itē & quod eiuſdem nominis impoſitio dicitur habere vim ſubrogationis in locū eius, qui tale nomen gerebat, adeo vt eadem perſona reputetur, *vt probat aperte teſt. in l. filiæ, §. fi. ff de cond. & demonſtr. quem alibi non eſſe ſcribit ibi Socci. in ſecundo notab. Dec. in cap. 1. num. 12. de probat. Gomeſ. in §. fuerat. nu. 5. verſ. Ampliatur iſta regula, inſtit. de action. Gabr.*
8 *concl. 2. nu. 2. de reg iur.* Huc etiam facit, quod Priſci Romani per cōditionem nominis ferendi tertium genus adoptionis explicare ſolebant, vt oculatè animaduertit. *Ant. Aug. de leg. tit. de lege Iulia, de adulter.* Hinc valida, & neceſſaria exiſti-
9 matur conditio ſi tulerit nomen, cognomen, vel arma alienæ familiæ, ſiue conditio adijciatur per viam contractus, *d. l. ex hoc iure, §. fi. ff. de donat.* ſiue per viam vltimæ volūtatis, *vt in l. facta 65. §. ſi ve-*
10 *ro nominis, ff. ad Trebell.* Quinimo hæc conditio tanti reputatur momēti, vt niſi ad vnguem, & ante aditam hæreditatem implea-

Digitized by Google

impleatur, hæreditas, vel relictum, aut donatio prorſus deficiat. *Bald. in l. 1. C. de verbor. ſignific. Decius conſil. 273. ſub num. 2. verſic. ſed tamen praemiſſis non obſtantibus Guidopap. deciſio. 252. Soccin. Sen. in l. quibus diebus, §. termilius, num. 10. ff. de condit. & de monſtr. & conſil. 259. in princip. lib. 2. Pariſius conſil. 19. num. 35. & ſequen. lib. 2. Grat. conſil. 5. num. 75. & 77. lib. 2. Gulielm. de Benedict. in cap. Raynutius, num. 44. 45. & ſequen. de teſtam. Menoch. de arbitr. caſu 318. num. 12. Caſſan. de glor. mund. par. 1. conſid. 38. concluſ. 46. Tiraquell. de leg. connub. l. 5. num. 24. Peregrin. de Fideicommiſſ. art. 11. num. 121. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 14. ſub num. 5. Ioſeph. de Ruſtic. tract. an & quando filii in conditione poſiti cenſeantur vocati lib. 2. cap. 6. pleniſſime Theſaur. deciſ. 270. quæ incipit nomen, & arma, vbi materiam late proſequitur, & multipliciter*
11 *declarat*. His concordat, quod antiquitus apud populum Iſraeliticum Elimelech ceſſit iuri propinquitatis, paſſuſque eſt illud deuenire ad Booz ſimul cum Ruth vxore defuncti, adhoc ne defuncti vocabulum cogeretur aſſumere, ut legitur in libro *Ruth cap.* 4. Et ſane nominis ſimilitudinem uim habere ad amorem conciliandum, facto decla-
12 rauit prudens Troianus ille, qui latio potitus, quo facilius *(vt Liuius refert)* Aborigenum animos aduerſus Turnum, & Mezentium ſibi conciliaret, Latinos utramque gentem nuncupari præcepit.
13 Habet etiam priſci nominis recordatio, neſcio quid latentis uis cum periculo coniunctæ, quæ reuerſionem ad antiquã ſuperſtitionem poteſt operari, ut pluribus probat *Aym. conſil. 73. ſub num.*
14 14. Ex his intelligimus non otioſe in Eccleſia Catholica eſſe introductum, ut Infidelibus ad fidem uenientibus priſca mutentur nomina, & alia iuxta Chriſtianæ pietatis ritum imponantur; nam præter rationes prædictas, legimus quod Paulus poſt conuerſionem relicto priſco nomine aliud aſſumpſit. Vnde Scriptura inquit, Saulus, qui & Paulus uocatur, *Act. cap.* 9. & apud Romanos, ſi quis libertus, manceps, publicanus, aut ſimilis notæ homo, ſingularis Imperatoris munere equeſtri ordine eſſet donatus, non prius admittebatur, quam ſublatis exploſiſque ueteribus nominibus, *Alexand. ab Alexand. lib.* 2. *cap.* 29.

SVMMARIVM.

1 *Synagoga quid ſignificet.*
2 *Abel fuit Eccleſiae typus.*
3 *Synagogae oblationes à Deo non recipiuntur.*
4 *Synagoga Lunae ſimilis.*
5 *Synagogae incrementum, & decrementum.*
6 *Eccleſia ſimilis arcturo.*
7 *Synagogae vmbra Agar.*
8 *Synagoga vti tabernaculum ligneum imbecille.*

SVMMARIVM.

Quatuor ſubijciuntur rationes, quibus factum videri poteſt, vt poſt Chriſti aduentum populus hebraicus Synagoga magis quã Eccleſia diceretur.

CAP. II.

Congruum multiplici ratione fuit ut poſt Chriſti aduentum populus Hebraicus Synagoga magis quã Eccleſia diceretur.

Primo, quia, ut in principio dictum eſt, cum Eccleſia idem ſit, quód conuocatio, illa quidem propria ſolet eſſe hominum prudentum, & rationabilium, *Can. Canones ad fin.* 15. *diſtinct.* Syna-
1 goga uerò, cum idem ſignificet, quod Congregatio, propria ſolet eſſe Brutorum, & irrationabilium, D. *Auguſtin. ſuper pſal.* 81. *verſ. ſtetit Deus, Iſidor. ethimolog. libro* 8. *cap.* 8. *Barrad. in Sa-*

Digitized by Google

cram hiſtor. lib. 5. cap. 7. tom. 2. Archidiac. in cap. Eccleſia, de conſecrat. diſt. 1. Abb. in cap. 3. de Iudaeis.

Secundo, quia (*vt idem Auguſtinus eſt auctor lib. 12. contra Fauſt. cap. 9.*) ty-
2 pus Eccleſiæ fuit Abel, à quo fidelium conuocatio prima ſumpſit initia: Synagogæ verò, Iudaicique populi imago, fuit impius Cain. Inuidiæ ſtimulis incitatus Cain, Abelem foras in agro eductum occidit: eiuſdem inuidiæ agitata Synagoga, Chriſtum foras in montem Caluariæ perductum interfecit. Fratricidii pœnam indixit Cain Deus, vt profugus vagaretur ſuper terram. *Gen. cap.* 4. Vaga, & profuga vagatur Synagoga Iudæorum, & captiui ducuntur in omnes gentes, *Luc. cap.* 21. Interrogatur Cain à Deo, vbi eſſet Abel frater ſuus? negat ipſe dicens: *Neſcio, numquid cuſtos fratris mei ſum ego?* Interrogatur & hodie Synagoga de Chriſto, & reſpondet neſcire, nec agnoſcere Chriſtum, quem dicimus. Offert ſacrificium Abel de primogenitis gregis ſui, & de adipibus eorũ, & Deo fit gratum: offert Cain, & reprobatur. Offert & Eccleſia quotidie per ſuos Sacerdotes hoſtiam acceptiſſimam, videlicet Chriſtum primogenitum, plenum adipe Diuinitatis gratiæ,
3 & deuotionis: offert & Synagoga oblationes quaſdam, & à Deo non recipiuntur, iuxta illud *pſal.* 49. Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus
4 tuis hircos. Fuit inſuper Synagoga Lunæ ſimilis, quæ multiplicem habet mutationem; eſt enim Luna in nouilunio parua, paulatim vſque ad plenitudinem augetur, deinde minuitur, ac diſparet. Similem in modum antiquus ille popu-
5 lus, vt Luna in Abrahamo, Iſaac, & Iacob exortus paruus fuit; paulatim in Aegypto, & Paleſtina vſque ad plenitudinem, ideſt vſque ad Regnum, & vſque ad Dauidem, & Salomonem creuit: (Fuit enim Synagogæ plenilunium Dauidis, & Salomonis tempore, quo ad ſummum peruenit ſplendorem) *vt Sebaſtian. Barrad. eſt auctor in Comment. ad Sacr. hiſtor. lib. 5. c. 91.* Poſt hoc plenilunium cœpit decreſcere, ac lumen amittere. Diuiſum eſt enim Regnum, Populus in idolatriam eſt lapſus; decem tribus in captiuitatem deductæ; denique in tranſmigratione Babylonica, & Chriſti aduentu Luna diſparuit. Ec-
6 cleſia verò, vt inquit *D. Gregor. lib. 29. moral. cap.* 28. Similis eſt Arturo, qui per girum ſuum nocturna ſpatia non occaſurus illuſtrat.

7 Tertio, quia Synagogæ vmbra fuit Agar, Ancilla, Abraham, vt *Paul. ſcribit ad Galat. cap.* 4. Eccleſia vero figura fuit Sara; ac proinde quemadmodum Ancilla filios parit ſeruos, *l. ex Seruorum, ff. de ſtat. homin. §. ſerui inſtitu. de iure perſonarum, l. partum, C. de rei vendic.* Sic illa ſeruilis conditionis populum creat, *cap. etſi iudaeis, §. inhibemus extra de iudaeis, Oldrad. conſil. 72. ſub num. 3. ad finem.* Eccleſia autem vti libera filios gignit ingenuos, & in ſumma libertate, *dict. cap. et ſi iudaeos, vbi gloſ. in verb. libere.*

8 Quarto, quia Synagoga fuit veluti tabernaculum ligneum, imbecille, mobile, & temporaneum; Eccleſia vero templum eſt fixum, ſtabile, & perpetuum; ideoque quemadmodum extructo templo Tabernaculum abiicitur; ſic Synagoga conſtructa iam Eccleſia per aduentum Chriſti, Moyſis lege abrogata eidem ceſſit Eccleſię; quæ veluti alto fundata ſupra petram vſque in ſeculum nõ delebitur, *Matth. c. 24. c. haec fides, 24. quaeſt. 1. cap. 2. verb. cum quae pugnent, de conſecrat. diſtinct. 4. late Turrecrem. in ſumma, de Eccleſia lib. primo, cap.* 28.

SVMMARIVM.

1 *Intell. cap. licet Eccleſia, de conſecrat. diſtinct.* 1.

2 *Diffinitio Eccleſiae à Turrecremata tradita, eſt inſufficiens.*

3 *Diffinitio Eccleſia tradita per Illuſtriſ. Bellarmin. probatur.*

4 *Eccleſia in ſe eſt vna licet conſiſtat in multitudine populorum credentium.*

5 *Sola cordis credulitas non conſtituit hominem in Eccleſia.*

ARGV.

ARGVMENTVM.

Eccleſia quomodo diffiniatur.

CAP. III.

Licet *in cap. Eccleſia, de conſecrat.*
1 *diſt.* 1. Eccleſia deſcribatur, ꝙ ſit *Catholicorũ collectio*, illa tamen ſimplex eſt deſcriptio, ad diſtinguendum cætum Catholicorum ab Eccleſiá, quæ Baſilica, ſeu ſacra Domus nuncupatur. Quod facile colligere licet, tum ex vniuerſa illius diſtinctionis materia, in qua tota agitur de Baſilicarum conſecratione, tum ex eorumdem verborum contextu, dũ inquit *Eccleſia*, ideſt *Catholicorum collectio, quomodo ſine Apoſtolicæ Sedis inſtituetur nutu, quando iuxta decreta, nec ipſa debet abſque præceptione Papæ Baſilica nuncupari?* Mirandum propterea non eſt, ſi nec euacuat eſſentiam rei diffinitæ, nec ex partibus veræ diffinitionis conſtat. Quod animaduertens *Turrecrem. lib. 1. de eccleſ. cap. 1. circa med. Eccleſiam ſic diffiniri*
2 *poſſe cenſuit. Eſt Fidelium Vniuerſitas, quæ vnius veri cultu, vel Fidei profeſſione conueniat.* Sed nec iſta in vim diffinitionis probanda videtur; tum quia excommunicati ſunt verè Catholici, & tamen ſunt extra Eccleſiam, *cap. cum inter, vbi Doctor. & præſertim Bald. ſub num. 2. de except.* tum etiam, quia ſolam explicat fidei profeſſionem, quæ, vt infra dicetur, minime ſufficit ad hoc, vt quis conſtituatur in Eccleſia. Addo quod nec exprimit Sacramentorum perceptionem, nec ſubiectionem Romano Pontifici, quæ duo (vt ex ſequentibus apparebit) ſunt præciſe neceſſaria, vt quis in Eccleſia eſſe dicatur.

3 Proinde Illuſtriſſimus D. Cardinalis *Bellarm. lib. 3. de Eccleſia cap. 2.* Eccleſiam ſic diffinit. *Eſt cœtus hominum eiuſdem Chriſtianæ Fidei profeſſione, & eorumdem Sacramentorum communione colligatum, ſub regimine legitimorum paſtorum, ac præcipue vnius Chriſti in Terris Vicarii Romani Pontificis.* Hæc quidem diffinitio ex tribus partibus conſtat, quæ neceſſariæ ſunt ad hoc vt homo eſſe in Eccleſia dicatur, nec quicquam habeo, quod in ea vlterius deſiderem. Inquit enim Primo *eſt cœtus*, vt hoc verbũ generis vice fungatur, cum detur cœtus hominum, & Angelorum: Deinde ſubdit *hominum* adhoc, vt per illud exprimatur Eccleſiam militantem in hominum multitudine ex vniuerſitate conſiſtere, *cap. loquitur, §. Eccleſia, 24. quæſt. 1. cap. Eccleſia, de conſecrat. diſt. 1.* Addit *eiuſdem Fidei Chriſtianæ profeſſione* duplici ratione, Primo, vt declaret quod etſi Eccleſia in multitudine, & vniuerſitate credentium con-
4 ſiſtat, in ſe tamen vna, & eadem eſt, nec enim (vt inquit *D. Hier. in c. legimus, quæſt. 3. diſt. 9.*) altera Romanæ Vrbis Eccleſia, altera totius Orbis exiſtimanda eſt: Sed & Galliæ, & Brittanniæ, & Africa, & Oriens, & Indiæ, & omnes Barbaræ nationes, vnum, eundemque Chriſtum adorant, vnam & eandẽ obſeruant regulam veritatis; & vt *Ciprian. ſcribit in d. cap. loquitur, §. Eccleſia, 24. quæſt. 1.* Eccleſia vna eſt, quæ in multitudinem incremento fecunditatis extenditur, quomodo Solis multi radij, ſed lumen vnum, & rami arboris multi, ſed robur vnum tenaci radice fundatum, & cum de fonte vno plurimi riui defluunt, numeroſitas licet diffuſa videatur, vnitas tamen ſeruatur in origine.

Secundo addit *eiuſdem Fidei profeſſione* adhoc, vt explicet non ſufficere ad conſtituendum quem in Eccleſia,
5 quod Chriſtianam fidem corde credat ſed vlterius requiri eiuſdem fidei profeſſionem nempe confeſsionem externam, iuxta ea, quæ late dicentur infra cap. 3. Deinde in definitione ſubditur, *& eorundem Sacramentorum communione colligatum*, nam etſi corde, & ore fidẽ quis profitcatur, tamẽ non po-

teſt dici eſſe in Eccleſia, niſi etiam ſit glutino Sacramentorum colligatus, vt late probabitur infra lib. 8. cap. 1. Et demum ſubijcitur, ſub regimine legitimorum Paſtorum, ac præcipue vnius in Terris Chriſti Romani Pontificis, quo nobis innoteſcat eſſe omninò neceſſarium, ad hoc, vt in Eccleſia quis conſtituatur, vt nedùm Chriſti nomen fide, corde, & ore profiteatur, & ſimul Sacramentorum communione fruatur, ſed etiam quod hæc omnia faciat ſub regimine legitimorum Paſtorum, & præſertim Romani Pontificis, vt infra latius dicetur eodem lib. 8. cap. 1.

SVMMARIVM.

1 *Externa fidei profeſſio neceſſaria ad ſalutem.*
2 *Externæ fidei præceptum affirmatiuum includens ſub ſe negatiuum.*
3 *Præceptum non negandi fidem obligat ſemper, & ad ſemper, & num. 6.*
4 *Præceptum confitendi fidem exterius obligat ſemper. ſed non ad ſemper, & quando, & num. 7.*
5 *Ex publica confeſſione fidei niſi ſperetur vtilitas, non aſtringimur ad eã.*
6 *Chriſtiano nuſquam eſt licitum fidem negare.*
7 *Chriſtiano non eſt licitum etiam verbis tantũ negare ſe talem eſſe, & quare. & num. 8.*
9 *Ex tali negatione duo mala ſequũtur.*
10 *Negare verbis ſe Chriſtianum etiam metu mortis non licet.*
11 *Amplia etiamſi negatio ſimulate fiat.*
12 *Nedum in verbis dicta negociatio fieri non poteſt, ſed neque factis.*
13 *Idolis genua flectere, &c. peccatum eſt grauiſſimum.*
14 *Vti veſtibus, & ſignis infideliũ quãdo ſit peccatum contra fidei profeſſionẽ.*

ARGVMENTVM.

An, & quomodo externa fidei profeſſio ſit ad ſalutem neceſſaria, & in quibus caſibus peccari contingit contra præceptum externę fidei confitendę.

CAP. IIII.

PRæmitti primum oportet, externã fidei profeſſio-
1 nem eſſe pro ali quo tempore in præcepto, & cõſequenter ad ſalutem neceſſariam, ſic enim (contra hæreticos affirmantes ſatis eſſe fidem animo retinere, & propterea nullum eſſe peccatum nedum celare, ſed illam ore negare) non ſemel ſtatuit Eccleſia, vt poſt *D Thomam, & alios latè docet Valentia 2. 2. diſp. 13. quæſt. 3. punct. 2. Nauar. conſ. 15. num. 5. verſ. ad 6. tit. de hæret. Sanchez ad præc pt. Decalog lib. 2. cap. 4. ad quos breuitati conſulens Lectorem reiicio.*
2 Præmittendum ſecundo hoc præceptum eſſe affirmatiuum, includens ſub ſe etiam negatiuum; præcipit enim fidem aliquo tempore exterius confiteri, & ſimul etiam prohibet, ne vnquam negetur, *cap. exiſtimant, & cap. non ſolum, 11. quæſt. 3. Sanchez, & alii*
3 *locis paulò ante citatis.* Ergo pręceptũ non negandi fidem eſt perpetuum, obligans ſemper, & ad ſemper: præceptum verò eam exterius confitendi,
4 obligat ſemper, non tamẽ ad ſemper, ſed in duplici caſu, ſcilicet vel quando eam exterius non confitendo denegatur honor debitus Deo, vel quãdo vtilitas proximo impendenda ſubtrahitur, ita docet *D. Thom 2. 2. quæſt. 3. art. 3, quem ſequuntur Angel. in verbo Fides, num. 8. ibique Silueſt. quæſt. 5. num. 8. Armill. num. 7. Tabien. quæſt. 7. Azor. moral. inſtit. tom. 1. lib. 8. cap. 7. quæſt. 7. Sanch. loco citato num. 1.* Exempla primi caſus ſunt quãdo quis interrogatus de fide tacet, ob quam taciturnitatem creditur eum vel non habere fidem, vel fidem non eſſe verã; vel quandocunque ita obligamur, vt

reli-

religionis actum præſtare teneamur.
Exempla ſecundi ſunt , quando vel
proximus eſt in fidei negandæ pericu-
lo , cui aliquis publica ſua fidei con-
feſſione occurrere poteſt : Item quan-
do obligatione tenemur alios fidem ,
& catholicam Religionem docere : hi
enim caſus eo ipſo , quo accidunt , vt
prædicti Auctores teſtantur. tenemur
fidem verbo, vel facto profiteri. Quan-
5 do autem ex publica fidei confeſſione
nulla ſperatur vtilitas , ſed ſola turba-
tio infidelium, tunc ad eam nedum nõ
obligamur, quod quinimo confeſſio eſ
ſet temeraria, *D.Thom. loco citato art.
3. Ang. Silueſt. Armill. & Tabien. locis
allegatis Tolet. in ſumm. lib.* 4. *cap.* 2.
*num.*4.*Sanchez d cap.*4.*num.*4. His ad
euidentiam prælibatis , reſumendæ
ſunt duæ concluſiones ſupra firmatæ.
6 Prima nuſquam eſſe licitum Chriſtia-
nam, ſiue Catholicam fidem negare.
7 Secunda præceptum de fide exterius
profitenda , obligare ſemper, non autē
ad ſemper. Ex prima concluſione in-
8 fertur. Nullatenus licere homini Chri
ſtiano verbis negare ſe eſſe Chriſtia-
num , nam , vt inquit *D. Auguſt. nobis
relatus in cap. non ſolum, el* 2.11.*quæſt.*
3. *non ſolum abnegat Chriſtum , qui di-
cit eum non eſſe Chriſtum , ſed etiam
qui cum ſit negat ſe eſſe Chriſtianum.
Dominus enim non ait Petro diſcipu-
lum meum te eſſe negabis , ſed me ne-
gabis. Negauit ergo ipſum cum ſe ne-
gauit eius eſſe diſcipulum*. Et quamuis
9 taliter negans, corde fideliter credat,
inficiari tamen non poteſt quin ex tali
negatione duo mala ſequantur. Pri-
mum quod profert mendacium in
doctrina religionis , quod ſub nulla
conditione licet , *cap. primum eſt capi-
tale* 22.*quæſt.*2. Secundum, quia aufert
Chriſto externam fidei profeſſionem ,
ita docent *Abulen. in Matth.cap.*10.
quæſt. 130. *Bannes* 22. *quæſt.*3. *art.*2.
*dub.*1.*concluſ.*2.*ibique Aragon.concluſ.*
2.*dub.*1. *Petr. Ledeſma in ſum. tom.* 2.
*tract.*1. *cap.*4. *concl.* 4. *Sanchez loc. cit.*
10 *cap.*4.*num.* 7. Hæc illatio extenditur
tripliciter. Primo, vt procedat etiam
ſi negatio fiat vi , vel metu tormento-
rum , aut mortis , hoc enim ex parte
ſua poteſt minuere deformitatem pec-
cati, non autem ex toto tollere, *vt vl-
tra mox relatos Auctores eſt text. in cap.
ſacris de his quæ vi, metusvè cauſa fiunt
& ſcribit Azor. moral. inſtit. tom.* 1. *lib.*
8.*cap.* 27. *in principio* , ſubdentes hoc
fuiſſe Petri peccatum, qui mortis timo-
re negauit ſe eſſe diſcipulum.
11 Extenditur ſecundò , vt procedat
etiam ſi negatio fiat ſimulate, ita vt a-
nimus abſit ab actu veluti ad effectum,
vt cognita falſitate illius religionis ,
cuius negans ſe eſſe profitetur , poſſit
deinde eam facilius confutare , vt re-
probato *Adriano* late probant *Valen-
tia* 2.2.*quæſt.*3.*diſput.* 1. *punct.*2.*dub.*
4. *Sanchez loco ſæpe citato nu.*14. *Eme-
ric. in direct. par.*1.*quæſt.* 9. *nu.*3. *ibique*
Penia *comment.* 24. Errore propterea
labuntur *Ioannes Fantutius, Vgo, & Ar-
chidiac. in cap. vtile,* 22.*quæſt.*2. *& Iaſ.
in l. ſi mora, num.*4.*ff. ſolut. matr. & ſi
qui ſunt alii qui eos ſequantur* , dum aſ-
ſerunt excuſari forte Catholicum, ſi
promitteret hæreticis ſe ſequuturum eo-
rum ſectam ad hoc tantum , vt illa co-
gnita, eam deinde poſſet confutare ,
nam ex prædictis patet hoc aduerſari
externo fidei præcepto.
12 Extenditur tertio, vt procedat non
ſolum quando negatio fit verbis ex-
preſſis, ſed etiam quando fit factis de-
ſignantibus aliquid fidei contrarium ;
par eſt enim virtus factorum, & verbo-
rum, *l.* Paulus, *ff. rem rat. hab. Anchar.
in cap. degradatio de pœnis, lib.*6. *Soccin.
conſ.* 192. *col.* 2. *verſ. quia plus lib.* 2.
*Alexan. conſ.*164. *num.* 9. *lib.*7. *factoque
non ſecus ac verbis mentimur , cap.
cauetur* 22.*quæſt.*5. ideoque ſicuti ver-
bis Chriſtus negatur, pari ratione ne-
gatur factis , *cap. exiſtimant* 11. *quæſt.*
3. *gloſ. in cap. cum ſuper, verb. confeſſus,
de off. delegati.*
13 Quo fit vt peccatum ſit grauiſſimū
in hac externa fidei profeſſione Idolis
thurificari, genua flectere, vel alias ado
rare, *Dan. cap.*3. *cap. Imperatores,* 11.
quæſt. 3. vbi tres illi pueri ſtatuam
Nabuc-

Nabucdonoſor adorare noluerunt, & *cap. Iulianus*, 11. *quæſt*. 3. *& dict. cap. Imperatores*, S. *Iulianus*, vbi Chriſtiani milites Imperatoris Idola, neque adorare, neque thus offerre illis voluerũt.

14 Et pari ratione peccatum grauiſsimũ eſt indui veſtibus, vel vti ſignis infidelium inſtitutis ad cultum falſæ Religionis, cuiuſmodi ſunt apud Iudæos veſtis ſummi Sacerdotis, & apud Mauros veſtis habens depictam Maumethis figuram; Ita *Bannes* 2.2. *quæſt*. 3. *art*. 2. *dub*. 2. *concl*. 4. *ibique Aragon. dub*. 1. *concluſ*. 2. *Petrus Ledeſma in ſumm. tom*. 2. *tract*. 1. *cap*. 4. *paulo ante* 10. *concluſ. Sanch. loco cit. num*. 21. *Rutil. Benzon. in tract. de fuga Epiſcopi lib*. 1. *diſp*. 1. *concluſ*. 4. *in ſolutione ad* 4.

SVMMARIVM.

1 *Vti veſtibus infidelium quando ſit peccatum, & num*. 2. *& ſeq*.

3 *Ioci cauſa quæ fiunt, non inducunt profeſſionem, neque confeſſionem.*

4 *Talis quis eſſe præſumitur in quali habitu reperiatur.*

ARGVMENTVM.

An vtentes veſtibus, vel ſignis infidelium, quando illa non ſunt inſtituta ad cultum Religionis, ſed propter bonum politicum, ad hoc videlicet, vt vna Religio diſcernatur ab altera, peccent in hoc præceptum cõfitendi externam fidem.

CAP. V.

1 PRo reſolutione tres ſunt conſiderandi caſus. Primus, quando adeſſet neceſſitas profitendi externam fidem, veluti in partibus infidelium, vel Hæreticorum, & in hoc eſt concludendũ vtentem talibus ſignis grauiſſimè peccare, quia denegat in caſu neceſſario profeſsionem externam, ita docent *D. Anton. in ſum. par*. 2. *tit*. 12. *cap*. 6. *ad fin. Caietan*. 2.2. *quæſt*. 3. *art*. 2. *dub*. 1. *in fin. ibique Valentia diſput*. 1. *quæſt*. 3. *puncto* 2. *dub*. 4. *&* 5. *Tolet. in ſum. lib*. 4. *cap*. 1. *num*. 7. *Angel. in verb. Infidelitas, num*. 9. *& verb*. Fides, *num*. 9. *Silueſt. in verb. Apoſtaſia, quæſt*. 1. *num*. 4. *& verbo Fides, quæſt*. 5. *num*. 8. Nauar. *in ſumm. cap*. 11. *num*. 27. *verſ*. 4. *Philiarc. de offic. Sacerd. tom*. 1. *par*. 2. *lib*. 3. *cap*. 9. *paulo poſt princip. qui licet loquantur, generaliter tamen ſic eos eſſe intelligendos declarat Sanch. loco citato num*. 19.

2 Secundus eſt caſus, quando nulla ſubeſt neceſsitas fidei æternæ profitendæ, nempe quia verſamur in partibus, in quibus Eccleſia pace, & tranquillitate lætatur, & quis vtitur veſtibus, vel ſignis infidelium ex cauſa graui, vtputa ad effugiendas manus Curiæ, vel inimicorum, & in tali caſu peccatum non eſſe exiſtimant, *Bannes* 2.2. *quæſt*. 3. *art*. 2. *dub*. 2. *concluſ*. 3. *Aragon. dub*. 1. *concluſ*. 2. *Azor. moral. inſtit. tom*. 1. *lib*. 8. *cap*. 27. *q*. 4. Palatias, *Ledeſma, Benzon, Ludouicus Lopez. & alii, quos refert, & ſequitur Sanch. loco cit. n*. 19.

Tertius eſt caſus, quando non adeſt cauſa grauis, vel proportionata, ſed veſtes, & ſigna infidelium vſurpantur ex mera voluntate, & tunc ſiquidem fiat per iocum ſicuti ſæpe fieri ſolet in Comediis, Repræſentationibus, vel laruis peccatum non eſt, tum quia

3 quæ ioci cauſa fiunt, neque profeſsionem, neque confeſsionem inducunt, *l*. 3. *ff. de ſeruo corrupto, l. obligationum ſubſtantia in fi. verſ. nec enim, ff. de act. & oblig*. tum, & quia neque ſpectatoribus ſcandalum pariunt, quippe qui factum illud per iocum accipiunt, vt affirmat *Valentia, & Sanch. loc. cit. illo dub*. 4. *hic verò num*. 15. *Azor. dicto cap*. 27. *q*. 6.

Si vero fiat ſerio, & ſine cauſa, tunc peccatur in hoc præceptum æternæ profeſsionis, quia negari non poteſt, quin talem ſe eſſe profiteatur, qualis eſt

4 habitus, vel ſignum, quo vtitur, *c. ſi iudex, de ſent. excom. lib*. 6. *c. hoc ipſum* 33. *q*. 2. *l*. 2. *vbi Bart. C. ſi ſeru. export. ven. l. penult. C. de ingen. manumiſſ.*

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Quando liceat Chriſtiano in bello vti infidelium ſignis, & quando, ſecus, num. 2.*

ARGVMENTVM.

An Chriſtianis belligerantibus cũ Infidelibus, vel hæreticis, liceat vti ſignis, quibus vtuntur ipſi ad eos decipiendos, vel ad mortem, ſiue periculum effugien.

CAP. VI.

DVo ſolent diſtingui caſus. Primus, quando ſigna ſunt indifferentia, veluti, quia ſunt pro-
1 pria illius Principis, ſub quo exercitus militat, vti eſt media Luna apud Turcas, & tunc licet ſine peccato vti iiſdem ſignis, & vexillis, quia non eſt vſurpare ſignum falſæ Religionis, ſed propria illius Principis belligerantis, quem licet ex inſidiis petere, *l. 1. §. non fuit autem, ff. de dol.* An autem liceat deſerere ſignum inſtitutum publica lege aut conſuetudine ad veræ fidei cognitionem, *vide Sanchez loco cit. nu. 8. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 27. q. 6. Sanch. ad praecepta Decalogi, lib. 2. cap. 4. num. 23.*

2 Alter eſt caſus, quando ſigna reſpiciunt cultum diuerſæ Religionis, nempe quia haberent depictam imaginem Mahumetis, ſiue Martis, ſiue Mercurii, & tunc quia per vſum tribueretur illis cultus Religionis, quamuis ſimulate fiat, tamen ſine peccato illis vti non poſſumus, *Azor. & Sanch. locis proxime citatis* teſtantur.

SVMMARIVM.

1 *Veſci carnibus vetitis ab Eccleſia temporibus quando ſit peccatum in confeſſione fidei.*

2 *Et quando ſit peccatum ſimplex.*

ARGVMENTVM.

An liceat Catholico celandæ Religionis cauſa ad effugiendum periculum mortis veſci carnibus temporibus ab Eccleſia interdictis.

CAP. VII.

SI verſamur in caſu, in quo a-
1 deſt neceſſitas confitendæ fidei, veluti quia per hoc ſignũ veſcendi carnibus tẽporibus ab Eccleſia prohibitis exploratur Religio auctoritate publica, vel inde oritur Religionis noſtræ deſpectus, vel naſcitur magna aliorum offenſio, tunc carnibus veſci eſt peccatum in confeſſione externæ fidei, quam ſicuti verbis expreſſis negare non poſſumus; Ita neque fictis, vt patet ex traditis ſupra cap. 4. Hinc venerandus ille ſenex Eleazarus cum Antiochi Regis edicto compelleretur contra Dei leges, carnem porcinam manducare glorioſam magis mortem elegit oppetere, quàm ſimulare ſe carnem porcinam edere, ne ceteris obeſſet exemplo, *Ma-*
2 *chab. lib. 2. cap. 6.* Si vero ceſſat ſcandalum, vel Religionis deſpectus, & tunc veſci carnibus temporibus prohibitis ab Eccleſia, eſt peccatum, non tamen in confeſſione fidei, vt ſcribunt, & recte *Azor. d. tom. 1. lib. 7. cap. 29. q. 7. ad fin. & lib. 8. cap. 27. q. 3. Sanch. dicto lib. 2. c. 4. num. 25.* ea ratione ſuffulti, quia extra hos caſus ceſſat præceptum confeſſionis fidei, quam licet ſemper profiteri teneamur, non tamen tenemur ſemper, & omni tempore *ex trad. ſupra cap. 3.* Nec ad rem facit, quod eo ipſo, quo quis veſcitur carnibus inter hæreticos, excluſo caſu neceſſitatis videatur ſe hæreticum profiteri, quia facto ſuam credulitatem declarat, *d. l. Paulus, ff. rem rat. hab.* quia pro reſponſione conſiderandum eſt, quod ſuppoſito quod non verſemur in caſu, in quo teneamur ad fidem profitendam, ſimplex eſus carnium eſt actus indifferens, ex quo non poteſt deſumi coniectura neceſſaria, & includens peccatum in fide, & per conſequens non eſt habilis ad probandum concludenter, *c. in praeſentia, de probat. l. neq. natales. C. eod. tit. l. non hoc, C. vnde legit.*

SVM.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Non licet Catholico Hæreticorum templa adire, & quare.*

2 *Etiamſi fiat vt Hæreticorum errores notet, niſi ſit perſona inſignis doctrina.*

3 *Non licet adire dicta templa etiam ſi ſub grauiſſimis pœnis id fieri præcipiatur.*

4 *Niſi fieret ex cauſa negocii liciti.*

5 *Actus vltra intentionem agentis non operatur, etiam ſi duplicem habet cauſam.*

6 *Licet Catholico Hæreticorum templa ingredi famulatus cauſa, & quomodo id procedat.*

ARGVMENTVM.

An Catholici in Partibus, in quibus hæreſes graſſantur poſſint adire Templa hęreticorum.

CAP. VIII.

1 Regulam conſtituas non licere Catholico Templa Hæreticorum adire, vt hæreticas conciones audiat, aut preces fundat, vel ſacris faciendis interſit; tum quia ſubeſt periculum peruerſionis; tum etiam, quia quando ad dictas Eccleſias non conſueuerunt niſi Hæretici accedere, videntur illuc accedẽtes communicare in ceremoniis, ita docet *Nauar. in Manual. cap. 25. num. 36. & conſil. 15. num. 3. de hæretic. Sanch. loco ſæpe citato, num. 26.*

2 Quæ regula extenditur Primo, vt procedat etiam in eo qui adit vt hæreticorũ errores notet, quia etiam in iſto caſu ſub eſt periculum ſubuerſionis, niſi adiens ſit perſona omni exceptione maior, & doctrinæ præclarus, & acceſſus fiat ſine ſcandalo aliorum, *vt idem Sanch. loco ci-*

3 *tato* fatetur. Secundo extenditur, vt procedat etiamſi Princeps hæreſi infectus ſub grauibus, etiam mortis pœnis iubeat omnes Hæreticorum Templa adire, & hæreticis concionibus intereſſe, nam neque in huiuſmodi caſu ſine Diuini cultus detrimento adire licebit, vt in facti contingentia ad conſultationem Catholicorum, qui Angliæ reperiebantur poſt maturam rei diſcuſſionẽ reſpondit fel. record. Paulus Papa Quintus per eius litteras in forma Breuis, ſub Dat. Cal. Octobris 1606. quarum ſeriem hic ſubiicere placet.

Dilecti filii ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Magno animi mœrore nos ſemper affecerunt tribulationes, & calamitates quas pro retinenda Catholica Fide iugiter ſuſtinuiſtis, ſed cum intelligamus omnia hoc tempore magis exacerbari, afflictio noſtra mirum in modum aucta eſt. Accepimus namque compelli vos grauiſſimis pænis propoſitis Templa hæreticorum adire, cœtus eorum frequentare, concionibus illorum intereſſe; profecto credimus proculdubio eos, qui tanta conſtantia, atque fortitudine atrociſſimas perſequutiones, infinitas propemodum miſerias hactenus perpeſſi ſunt, vt immaculatè ambularent in lege Domini, numquam commiſſuros eſſe, vt coinquinentur communione deſertorum Diuinæ legis. Nihilominus zelo paſtoralis officii noſtri impulſi, & pro paterna ſollicitudine, qua de ſalute animarum veſtrarum aſſidue laboramus, cogimur monere vos, atque obteſtari, vt nullo pacto ad Hæreticorum templa accedatis aut eorum conciones audiatis, vel cum ipſis in ritibus communicetis, ne Dei iram incurratis. Non enim licet vobis hæc facere ſine detrimento Diuini cultus, ac veſtræ ſalutis. Quemadmodum etiam non poteſtis abſque euidentiſſima, grauiſſimaq. Diuini honoris iniuria obligare vos iuramento, quod ſimiliter maximo cum cordis noſtri dolore audiuimus propoſitum vobis fuiſſe præſtandum infraſcripti tenoris videlicet.

4 Cæterum hæc eadem regula ſic ſupra conſtituta declaratur. Primo vt procedat quando aditus ad templa Hæreticorum fit cauſa Religionis, ſecus ſi fieret ob ciuile negotium illic peragendum, tunc enim ſine aliquo peccato licebit ingredi, quia ingreſſus regulatur à cauſa.

Bald.

Bald. in l. iubemus, C. ad Velleian. Socci. conſil. 24. *num.* 12. *lib.* 1. *Surd. deciſ.* 217 *num.* 3. nec poteſt operari actus vltra intentionem agentis, *l. obligationum ſubſtantia*, §. *non ſatis*, *ff. de action. & oblig. l. ſi duo*, §. *nam ſi aliter. ff. de ſolut. l. ſi quis nec cauſam, & l. non omnis, vbi Dec. in prin. ff. ſi cer. pet. Bal. in l. ſi pater*, §. *qui duos ff de adopt.* q. procedit etiam quando actus duplicem habet faciē, ſiue cauſam, nā ſemper tribuitur illi, quæ eſt contemplata, *l.* 1. §. *idem Pomponius*, *ff. depoſiti*, *l. ſi procuratorem*, *ff. mand. l. emptor*, §. *Lucius*, *ff. de pact.* Ergo cum in propoſita ſpecie cauſa, & intentio ingreſſus ad Templum non ſit Religio, ſed ciuile negotium, merito nō eſt peccatum, vt concludit, & recte *Sanchez d. cap.* 2. *ſub nu.* 27. *verſ. His minime obſtantibus.*

6 Et pari ratione ſecundo loco declaratur, vt licitum ſit Catholicis ingredi Templa Hæreticorum famulatus cauſa, ibique permanere, etiam dum officia hæretica celebrantur, dummodo neque in ritibus, neque in precibus cum Hęreticis communicent, ſed tantum certi ſeruitii explicandi cauſa, nam & ad iſtum effectum Eliſeus permiſit Naaman ingredi ſimul cum Domino Templa Idolorum, & cum illo genuflecti coram Idolo, illumque Idola adorantem humeris ſuſtinere, *Reg.* 4. *ca.* 5. ſicuti eum locum declarant *Lyranus, & Abulen.* Qua de re licitum erit Catholico gerenti magiſtratum apud Principem hæreticum, illum ad Templū adeūtem præire cum gladio, vel ſceptro, ibique permanere dum hęretica officia celebrantur, nō ad finem, vt in illis communicet in aliquo, ſed tantum ad effectum, vt præſtet illud ciuile ſeruitium, quod etiam præſtare ſolet Principe extra Eccleſiam exiſtente, dum Principatus honore fungitur, quia, vt ſępe dixi, actus iſtius præſtationis habet ſuam cauſam ciuilem, & politicam à qua regulatur. Dixi ad effectum pręſtandi ſeruitium, quod præſtare ſolet Principi extra Eccleſiam, nam ſi non conſueuiſſet præſtari niſi tantum in Eccleſia, tunc cauſa ipſius præſtandi eſſet ſola Religio, quo caſu nō poſſet impendi citrà peccatum in externa fidei confeſſione, quia eſſet cum hæretico in ritibus communicare. Et ob eandem rationem crederem licere famulis Catholicis, hæros, ac dominas hæreticas, templa adeuntes concomitari, obſequiumque præſtare, propterea quod iſti omnes actus præſtantur ex cauſa ſeruitij ciuilis, vel ſaltem ſunt actus indifferentes, & veluti tales nequeunt inducere confeſſionem falſæ Religionis argumento, *l. neque natales*, *C. de probat. cap. in præſentia extra eod. & firmat expreſſe Sanch. dicto cap.* 4. *ſub num.* 27. *verſic. His tamen non obſtantibus.* Quinimo (ſalua tamen ſemper ſanctę Matris Eccleſiæ, & cuiuslibet melius ſentientis ſententia) crederem, quod famuli deputati ad porrigendum brachium in auxilium Matronis, ſeu ſenibus, aut valetudinarijs (dummodo hoc ſeruitium prętare ſoleant etiam extra Eccleſiam) poſſent ad hunc effectum auxilii pręſtandi genuflecti, ſimul cum illis, eoſque ad ſurgendum opitulari, prout ex relato Naaman exemplo colligi poteſt, & expreſſe probant ibi *Lyranus, & Burgenſis, in addition. Abulen. q.* 25. *Azor. moral. inſtit. tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 27. *quæſt.* 7. *Sanchez ad præcepta Decalogi lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 21. Non tamen liceret famulo Catholico citra peccatum in hac fidei profeſſione Domino Hæretico Miſſam celebranti miniſtrare, neque veſtimenta ad id neceſſaria pręparare, vel Altaria ornare, faces accendere, ſeu menſam benedicenti reſpondere, vel in ſimilibus officiis inſeruire, quia eſſet cum eo in ceremoniis communicare. *Nauar. conſil.* 15. *num.* 3. *de hæretic.*

SVMMARIVM.

1 *Hæretici publice denunciati funus deducere Catholico non licet.*

2 *Hæreticum non denunciatum ad prophanam ſepulturam ducere licitum eſt, dummodo non fiat animo fauendi Hæreticis.*

3 *Ad Eccleſiaſticam ſepulturam Hæreticus duci non poteſt.*

ARGV.

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

An liceat Catholico ducere Hęretici funus.

CAP. IX.

Triplex poteſt cōſiderari caſus. 1 Primus ſi agitur de ducendo funere hæretici qui erat publicè denunciatus excōmunicatus,& in tali caſu quamuis non admittat peccatum contra fidei confeſſionē, (propterea quod poteſt hoc fieri humanitatis affectu)tamen grauiter peccat,quia ſicut tenemur euitare hęreticū in vita,ita tenemur in morte,*c. Sacris,de ſepult.c.excommunicato, cum plurib.ſeqq. 11.q.3.*

2 Secundus eſt caſus quando ducitur funus Hæretici non denũciati publicè pro excommunicato, ſed ducitur ad ſepulturam prophanam,& tunc aut fit affectu humanitatis ſine intentione fauendi hæreticis, quatenus ſunt hæretici,& nullum eſt peccatum,quia ſi hæreticum non denunciatum pro excommunicato,non vetamur viuum concomitari, extrauag. ad euitanda, tantominus vetamur mortuū ducere ad prophanam ſepulturam, vt docet & recte *Nauar.conſ.16.ſub nu.7.verſic.Ex his infertur, de hæret.* Quod procedit etiam vbi Hæretici ſunt notorii, cuiuſmodi ſunt in Anglia, Scotia,Boemia, Germania,& in ſimilibus, in quibus nulli hæretici denunciantur excommunicati, *vt idem Nauar.docet dicto conſil. 16. ſub num. 6.* Aut vero fit animo fauendi Hæreticis,quatenus ſunt hæretici,&tunc non licet, non quia faciat actum contra profeſſionem fidei, ſed quia oſtendit ſe Hæreticorum fautorem, qui excommunicatur in *cap. excommunicamus el 1.§. credentes,de hæretic.*

3 Tertius eſt caſus quoties funus ducitur ad ſepulturam Eccleſiaſticam,& in tali caſu licet non peccent contra præceptum profitendi fidem, (cum iſte actus non includat fidem neceſſario,) tamen peccat, quia conſentit peccato Hæreticorum, qui ſepeliri prohibentur in loco ſacro, *cap. 2. in primo reſponſo de haeret. lib.6.cap.Eccleſiam,de conſecr. Eccleſ. vel Altar. Nauar.dicto conſil. 16. num.8. de baeret.*

SVMMARIVM.

1 *Claudere officinas diebus feſtiuis Haereticorum, licitum eſt Catholico in Terris ipſorum.*

2 *Intellige niſi id praecipiatur cauſa Religionis probandae.*

3 *Eccleſia non cogit Iudaeos ad faciendum actum contra ſuperſtitionem eorum, & num. 4.*

ARGVMENTVM.

An Catholici in Terris in quibus Hæretici dominātur,poſſint citrà peccatum in hanc externam fidei profeſſionem parere Magiſtratibus hęreticis iubentibus,vt certis diebus, quos ipſi pro feſtis obſeruant, nec ſunt vere feſti dies, claudant ſuas tabernas, vel officinas.

CAP. X.

Pro negatiua facit quod per tale præceptum videtur fides Catholica,publica auctoritate probari quo caſu non eſſe parendum dicemus infra cap. 12. Quo non obſtante contrarium firmat *Nauar.conſil. 16. nu. 12. verſic. Ad poſteriorem quaeſtionem,* 1 *de haeret.* Ea potiſſimum ratione ſuffultus, quod claudere officinam diebus qui non ſunt feſti, non includit neceſſario profeſſionē hęreticæ prauitatis, neq; animum conſentiendi ritibus eius, nam cum poſſint officinę ad libitum claudi, actus claudendi eſt indifferens,in quo licitum eſt ſuperiori hęretico conſentire, *cap. non ſemper,& cap. Iulianus, & cap. Imperatores, 11.q. 3. cap. quid culpatur,* 2 *§.ergo vir iuſtus,22.q.2.* Quod verum intelligo, ſi pręceptum de officinis claudendis ſit ſimpliciter conceptum, videlicet, vt quiſque in tali die teneatur officinas claudere; hoc enim fieri poteſt pro-

pter

Digitized by Google

pter bonum politicum, ne per exercitium in talibus diebus videantur illudere Religioni, quam Princeps profitetur, nam hac ratione videmus quod eccleſia cogit Iudæos ad ſeruanda feſta ab ipſa Eccleſia inſtituta, *cap. quia, & cap. in nonnullis* §. *in diebus de Iudæis, & habetur in conſtitutione* Pauli Quarti *quæ eſt* 3. *in nouiſſimo bullario, & incipit Cum nimis*, §. 5. & tamen conſtat quod eccleſia illos non co-
3 git ad faciendum actum contra ſuperſtitionem, quam Iudæi profitentur, *cap. ſicut Iudæi*, §. *nullus etiam de Iudæis*, *cap. qui ſincera*, 45. *diſt. l. nemo C. de* Iudæis *l. 3. ad fin. vbi gloſſ. ff. de decur*. Secus ſi
4 addatur qualitas per quam Princeps hoc præcepto intendat probare, qui ſint Catholici, vel hæretici, Chriſtiani, vel Infideles, veluti quia diceret, vt quicunque ipſius Principis religionem profitetur, teneatur in talibus diebus officinas claudere, vel quod in ſignum religionis teneatur officinas clauſas habere, nam hoc ſine peccato in præcepto confitendi fidem fieri non poteſt, ex quo eſt ſignum, quo Religio probatur *d. cap.* Imperatores *in princ. xi. quæſt.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Chriſtiano non licet ſub infideli* Principe, *in cuius poteſtate exiſtit contra chriſtianos militare in odium Religionis*.

2 Deo *magis, quam Hominibus eſt obediendum*.

3 Præceptum *inferioris, ſuperioris iuſſu ſoluitur ipſo iure*.

4 Domino *temporali ſubdimur contemplatione æterni*.

5 Chriſtianus *deficiente odio Religionis, & Eccleſia tolerante ſuum* Principem *infidelem ſtatum ſuam defendentem contra chriſtianos adiuuare poterit*.

6 *Catholico qui infideli non ſubeſt non eſt permiſſum aliquo modo pro eo contra chriſtianos militare*.

7 *Catholico* Infidelis *ſubdito, ſi inter Catholicos bellum geratur, licitum eſt partem, cui eius* Princeps *adhaeret, adiuuare*.

ARGVMENTVM.

An liceat Chriſtianis militare ſub Principe infideli.

CAP. XI.

TRes in hoc articulo poſſunt conſtitui caſus. Primus ſi loquamur de Chriſtianis ſeu Catholicis exiſtentibus ſub iuriſdi-
1 ctione Infidelis, ſeu Hæretici, veluti quia vel ab eo fideles tolerantur, vel ſunt captiuati, & tunc aut bellum geritur odio Chriſtianæ, ſeu Catholicæ Religionis, & in tali quidem caſu nullo pacto citra peccatum in hac fidei profeſſione licet Chriſtiano, vel Catholico ſub tali Principe militare, ita probat *Teſt. in cap.* Iulianus *ead. cauſ. & q. cap. quid culpatur* §. *ergo vir iuſtus* 2. 2. *q.* 2. Ratio eſt quia concurrit in hoc caſu iuſſus Dei, qui præcipit Religionem eſſe tuendam, & iuſſus terreni Principis, qui mandat Religionem oppugnari, ideoq; fit vt ſubditi negligen-
2 do exequi iuſſa terrenæ poteſtatis, non videantur illã contemnere, ſed maiorem poteſtatem præferre, iuxta illud, obedire oportet magis Deo, quam Hominibus, *Actuum cap.* 5. *de quo in cap. ſi Dominus, & in cap.* 15. *qui præ eſt, & in c. nõ ſemper,*
3 *& cap. qui reſiſtit. xi. q.* 3. Item quia vbi adeſt iuſſus Superioris, præceptum inferioris remanet ipſo iure ſolutum, *l. iudicium ff. de Iudic. præſertim quia ſi* Dominus temporalis ſubdito non obſequenti minatur carcerem, Deus minatur gehennam, & ſi ille minatur interitum vitæ temporalis, Deus minatur externæ vitæ diſ-
4 pendium, & cruciatus perennes. Rurſum non alia ratione ſubditi ſubduntur domino temporali, niſi propter Dominum æternum, *Paul. ad Rom. capit.* 13. *capit. omnis anima de cenſibus*, At æquum plane eſt, vt illi primum obſequatur, cuius contemplatione alteri ſubduntur *d. c. Im-*

peratores in fin. 11. *q.*3. Aut bellum geri-
5 tur contra Chriſtianos non odio, vel intuitu Religionis, ſed pro defenſione ſui ſtatus (fortè quia Princeps licet ſit infidelis, vel hæreticus, concedit tamen Vaſſallis conſcientiæ libertatem) & tunc crederem poſſe Catholicum militare, quia deficiente odio Religionis, remanet ſimplex intereſſe ſtatus, pro quo tuendo poſſunt ſubditi Principem adiuuare quamuis infidelem quouſq; toleratur ab Eccleſia, ſicuti milites Chriſtiani adiuuabant Iulianum apoſtatam, de quo in *d. c. Iulianus ibi pro defenſione Reipublicæ ibique gloſſ. in verb. obediebant*, *& Præpoſit. ante num.* 2.

6 Secundus eſt caſus quando Chriſtiani, ſeù Catholici non ſubſunt iuriſdictioni Principis pagani, vel Hæretici, & in tali quidem ſpecie qualitercunq; bellum geratur, & contrà quemcumque, nullo pacto poſſunt militare ſub ipſo, vt poſt Vgonē *docet Turrecrem, in d. cap. Iulianus, ſub nu.* 2. *verſ. ſecunda Concluſio*; Nam ſi hoc faciunt intuitu Religionis, peccant quidem grauiſſime aduerſus fidei profeſſionem, quam factis oppugnant. Si vero faciant ſimpliciter ratione politici finis, dubium non eſt, quin ſaltim ſint fautores Infidelium, & Hæreticorum, qui anathematizantur, in *cap. fraternitatis §. credentes de hæret.*

7 Tertius eſt caſus, quando bellum geritur inter duos Principes Catholicos; quorum vni adhæret Hæreticus, vel Infidelis: & tūc licet Chriſtiano, qui iuriſdictioni Infidelis ſubditur, ſub tali Principe militare, ex *d. c. Iulianus, & c. Imperatores.* Si vero eius Iuriſdictioni nō ſubditur, tunc crederem non licere, ex traditis in proxime præcedenti caſu. & hęc quò ad primam concluſionem de præcepto fidei externæ non negandæ dixiſſe ſufficiat, nunc dicamus de ſecunda, quæ conſiſtit in præcepto de fide exterius profitenda.

SVMMARIVM.

1 *Interrogatus de fide Catholica à perſona publica, ſi taceat, peccat contra præceptum confeſſionis externæ fidei, & quare nu.* 2. *&* 3.

4 *Interrogatus à priuato, qui eſt dubius de fide, tenetur ei reſpondere.*

5 *Priuato per modum auctoritatis interrogāti de fide non tenemur reſpondere.*

6 *Etiamſi perſona ſit grauis, contra Valen. & Sanch.*

ARGVMENTVM.

An ſi Chriſtianus, ſeù Catholicus de fide ſua interrogatus taceat, & nolit reſpondere, peccet in hoc præceptum confeſſionis externę fidei.

CAP. XII.

HAec quæſtio duplicem poteſt complecti caſum. Primus quan-
1 dò iſta interrogatio fit à perſona, quę publica auctoritate nititur, & in iſto quidem caſu dicendum eſt eſſe peccatum in hoc præceptum fi-
2 dei exterius confitendæ, moueor Primo, quia tūc fides publica auctoritate exploratur, quo caſu eam non confitendo honor Deo debitus ſubtrahitur, iuxta ea, quæ diximus cap. 1. in principio. Audi quid ad propoſitum dicat D. *Chryſoſt. in Matt. homil.* 25. *nobis relatus in c.* 86. *nolite timere xj. q.* 3. non ſolum ille proditor eſt veritatis, qui tranſgrediens veritatem palam pro veritate mendacium loquitur, ſed etiam ille, qui non libere veritatem pronunciat quam libere pronunciare oportet, aut non libere veritatem defendit quam libere defendere conuenit; nam ſicut Sacerdos debitor eſt, vt veritatem quam audiuit à Deo libere prædicet, ſic laicus debitor eſt vt veritatem quam audiuit quidē à Sacerdotibus probatam in ſcripturis defendat fiducialiter, quod ſi non fecerit proditor eſt veritatis, corde enim creditur ad iuſtitiam, ore autem fit confeſſio ad ſalutem.
3 Secundo quia Interrogans, & audientes eo ſilentio credere poſſunt interrogatum, vel nullam habere fidem, aut

Digitized by Google

aut eius fidem eſſe dubiam, *D. Thom.* 2. 2.*quæſt.* 3.*art.* 2.*Abulen.in Matt.cap.* 10. *quæſt.* 129.*Angel.in verb.fides num.*8.*Silueſt.q.*5.*art.*8. *Armill. num.*7. *Tabien.q.* 7. *Azor.moral.inſt.tom.* 1.*lib.*8.*c.* 7.*q.* 7. *Tolet. in ſum.lib.* 4.*cap.*2.*num.* 4. Et hoc procedit ſiuè interrogatio fiat publicè, ſiue priuatim, quia in vtroque caſu militat eadem ratio, *Bannes* 2.2.*quæſt.*3. *art.* 2.*dub.* 1.*concluſ.*3.*Sanchez ad præcept. De calog.lib.*2.*c.*4.*num.*6. *Verſ. nec refert.*

4 Secundus eſt caſus quando interrogatio fit à priuato, & tunc aut fit per modum conſilij, forte quia interrogans eſt dubius de fide, & interrogat ad effectum ſciendi veritatem, & tenetur etiam priuato reſpondere, quia alias ſubtraheretur vtilitas proximo impẽdenda iuxta

5 latè tradita *in cap.* 4. *in princ.* Aut vero fit interrogatio per modum auctoritatis, & tunc quia priuatus non habet auctoritatem, eius in interrogatorio non obligat ad reſpondendum; ſicuti non obligaret vocatio ad iudicium eius auctoritate facta, *l.iudicium ff.de iudic. l. extra territorium ff.de iuriſdic.omn. iud.* & conſequenter non reſpondendo, neque ſubtrahitur honor debitus Deo, neque proximo vtilitas. Qua ratione *Tabiena in verb. fides quæſt. vlt.* ex multorum auctoritate ſcribit quod cum quandoque multis ſecularibus, ac Religioſis in naui congregatis, quidam euaginato enſe prodiens in medium dixiſſet, Si quis ex vobis Catholicus eſt, exeat in medium à me perimendus, & omnes tacuerint, non fuiſſe damnatos alicuius culpæ reos, nimitum quia inconſulti Hominis latratus negligi poterant. Non poſſum propterea probare Valentiam, & & Sanchez, locis ante citatis affirmantes peccare interrogatum de fide à priuato, quando perſona interrogata eſt grauis, nam quò grauior eſt perſona, eò minus ſine auctoritate interroganti reſpondere tenetur.

SVMMARIVM.

1 *Promouendi ad Cathedrales Eccleſias fidei profeſſionem emittere tenentur, quod extenditur ad* Prælatos *Regularium, & militarium.*

2 *Intereſſentes ſynodo* Prouinciali, *vel Diœceſana, nec non magiſtri, & Doctores vniuerſitatum, & ſtudiorum fidei profeſſionem emittere tenentur, & coram quo, num.*9.

3 *Promoti ad doctoratum, vel ad alias facultates, fidem profiteri tenentur.*

4 *Curati, Canonici, & Dignitatem obtinentes quando, & coram quo fidei profeſſionem faciant, & num.* 12. 13 16. *&* 17.

5 *Conſtitutio* Pij 4. *quoad profeſſionem fidei faciendam à Regularibus an ſit in vſu.*

6 P*rædicatores, & Lectores regulares an fidei profeſſionem facere teneantur.*

7 *Doctori de conſuetudine contra Conſtitutionem atteſtanti, non facile credendũ.*

8 *Conſuetudo contra* Pontificiam *Conſtitutionem valdè periculoſa.*

9 *Doctores Romæ coram quo faciant fidei profeſſionem.*

11 *Priuatim legentes an ad fidei profeſſionem teneantur.*

14 *Canonici exempti an teneantur facere fidei profeſſionem.*

15 P*rouiſi Sede vacante an teneantur facere fidei profeſſionem.*

16 *Capitulum Sede vacante, licet tribuat iuriſdictionem vicario, ipſe tamen non habet exercitium iuriſdictionis, niſi mediante* Vicario.

18 P*rouiſus non eſt de neceſſitate monendus ad faciendam profeſſionem, ſed tenetur vltrò ſe offerre.*

19 P*rouiſus tenetur ad fidei profeſſionem etiã ſi alias illã emiſiſſet ex alia cauſa.*

21 *Fidei profeſſio an per procuratorem fieri poſſit.*

23 *Fidei profeſſio eſt ſolemne iuramentum.*

25 P*rocurator ad fidei profeſſionem faciendam conſtitutus, ſi illam facere negligat an prouiſus fructus lucretur.*

26 P*rocurator in omittendo poteſt Domino præiudicare.*

27 *Negligentia Viri præiudicat Vxori in dote.*

28 *Solo mandato implentur, quæ ad animum declarandum requiruntur.*

29 *Fidei profeſſio fieri poteſt per procuratorem de voluntate tamen eius, coram* quo

quo eſt facienda.

30 *Ad faciendam fidei profeſſionem pro alio, ſpeciale mandatum requiritur.*

31 *In Iuramento præſtando in animam principalis ſpeciale mandatum requiritur.*

31 *Quæ in animo conſiſtunt declarari nequeunt, niſi per ſemetipſum, vel per habentem ſpeciale mandatum.*

32 *Speciale mandatum, ad fidei profeſſionem emittendam, datum cenſetur, ſi detur ad capiendam poſseſſionem beneficii.*

33 *In generali mandato ad aliquem actum faciendum veniunt neceſſaria ad illius expeditionem, etiam ſi ſpeciale mandatum requirant.*

34 *Ad renunciandum requiritur ſpeciale mandatum.*

35 *Limita niſi renunciatio requiratur ad abſolutionem conſequendam, quia in mandato ad petendum abſolutionem includitur.*

36 *Stylus Curiæ pro abſentibus prouiſis, qui fidei profeſſionem emittere tenentur, qualis.*

37 *Neceſſitas emittendi profeſſionem Fidei, quæ à prouiſis fieri debet intra duos menſes, illis elapſis non propterea cenſetur remiſſa.*

38 *Obligatus ad ſoluendum quid certo die, illo elapſo, non liberatur.*

39 *Fidei profeſſio poſt duos menſes à Prouiſis emiſſa, non proficit ad recuperationem fructuum amiſſorum.*

40 *Prouiſo incumbit onus probandi ſe feciſſe profeſſionem fidei, Epiſcopo ex officio inquirente, ſecus ad partis inſtantiam procedente num. 42.*

41 *Prouiſo incumbit onus probandi publicationem.*

42 *Prouiſus non tenetur docere de profeſſione fidei, neque de publicatione quando ordinarius procedit ad inſtantiam partis.*

43 *Prouiſus omittens facere profeſſionem fidei, ad hoc ne faciat fructus ſuos, non eſt opus ſententia aut declaratione.*

44 *Ignorantia extrauagantum quando æquiparetur ignorantiæ facti & nu. 45. 46.*

47 *Ignorantia diſpoſitionis Concilii quando excuſet.*

49 *Prætendens ignorantiam eius quod eſt publicè notum eſt in lata culpa.*

49 *Fructus malè percepti ob non emiſſam fidei profeſſionem, quando per ſedem Apoſtolicam remittantur.*

50 *Prouiſus non tenetur ad fidei profeſſionem, ante poſſeſſionem adeptam, etſi per ipſum ſtet.*

51 *Fidei profeſſione nō emiſſa infra tempus, licet quis fructus amittat, non tamen amittit diſtributiones quotidianas, & quare num. 49. etſi diſtributiones dictim non ſoluantur num. 50. Idem in Anniuerſariis num. 52.*

52 *Fructuū appellatione ea tantum continentur, quæ in abſentia recipiuntur, non quæ ſeruitii cauſa dantur.*

53 *Deciſiones Veralli à quo æditæ, & quantæ ſint auctoritatis.*

54 *Diſtributiones, licet fidei profeſſione non emiſſa, non amittantur, tamen ſecus ſi lucrentur ex intereſſentia alicuius partis anni.*

55 *Idem ſi Canonicatus, fructus non habeat, ſed conſiſtat in diſtributionibus.*

56 *Canonici & Dignitatem obtinentes in Collegiatis an teneantur ad fidei profeſſionem.*

57 *Portionarii, & Cappellani in Cathedralibus non obligantur ad fidei profeſſionem. Quod procedit etiamſi Portionarii ſint de Capitulo.*

58 *Aliud eſt eſſe Canonicum, aliud de capitulo.*

59 *Deputati ad curam animarum abſque titulo Parrochiali, non tenentur ad profeſſionem fidei, & quare.*

61 *Deputati ad curam animarum à laico, cui competit Ius nominandi dicuntur Rectores.*

62 *Duo menſes dati ad profeſſionem fidei emittendam non currunt niſi à die pacificæ poſſeſſionis adeptæ.*

Poſſeſſio vbi requiritur à lege, intelligitur de pacifica.

63 *Poſſeſſio pacifica ad effectum emittendi profeſſionem fidei, quæ dicatur.*

64 *Fidei profeſſionem emittere non tenentur illi qui non prouidentur de titulo, licet deputentur ad curam animarum.*

De

ARGVMENTVM.

De externa fidei profeſſione facienda ex præcepto Tridentini Concilij, & Conſtitutionũ Pij Quarti, qui ad illam teneantur, & de pœnis eorum qui eam facere negligunt.

CAP. XIII.

CVm ex traditis in cap. 4. externa fidei profeſſio ſit ſaltim aliquo tempore neceſſaria ad ſalutem, merito de multa prouidentia *ſacr. Tridens.*
1 *Concil. cap. 1. ſeſſio. 24. de reformat.* ſtatuit quod promouendi ad Cathedrales Eccleſias in primis fidei profeſsionem emittere teneantur. Quam diſpoſitionem Pius Quartus extendit ad quoſcumque qui de Monaſteriis, Conuentibus, Domibus, & aliis quibuſcumq. locis Regularium quorumcumque Ordinum etiam militiarum quocunque nomine, vel titulo prouiderentur, vt in eius Conſtitutione, quæ incipit *Iniunctum, ſub Dat. Idibus Nouembris 1564. in Bullar. nouiſſimè impreſſ. num. 114.*
2 Statuit præterea Concilium, vt idem facere teneantur in Synodo prouinciali, vel Diœceſana quicunque in ea de iure, vel conſuetudine intereſſe debent, necnon & Magiſtri, & Doctores Vniuerſitatum, & Studiorum generalium initio cuiuslibet anni, *vt in cap. 2. ſeſſ. 25. de reformat.* Quod etiam idem Pius Quartus obſeruari præcepit in ordinatione, & promotione Doctorum, & per alios cuiuslibet artis, & facultatis profeſſores, *per aliam eius Conſtitutionem, quæ incipit In ſacroſancta, ſub eodem die, & anno in Bullario nouiſſimo loco citato.* Prouiſi etiam de beneficiis quibuſcumque curam animarum habentibus, à die adeptæ poſſeſsionis ad minus intra duos menſes in manibus Epiſcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, ſeu Officiali eandem fidei profeſsionem facere tenetur. Prouiſi autem de Canonicatibus, & Dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus non ſolum coram Epiſcopo, ſeu eius officiali, ſed etiam in Capitulo, alioquin prædicti omnes prouiſi, vt ſupra fructus non faciunt ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragatur, *ex eodem Tridentino Concilio cap. 12. Seſſ. 24. de Refor.* Quibus ſic ſtantibus ad plenam prædictorum declarationem de pluribus quæri contingit, & quantum attinet ad dictam conſtitutionem Pij IV. de profeſſione à prælatis Regularibus facienda.

5 Quæritur primo, An ſit in vſu? *Frater Hieronymus à Sorbo Capuccinus in compend. priuil. mend. verb. profeſſio, fidei, reſpondet in vſu non eſſe*, ſubdens ita reſpondiſſe Sacram Cardinalium Congregationem, & alios doctiſſimos Viros, & ita obſeruari; cui ſuffragari videtur *Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 2. cap. 5. n. 5.* Sed *Petrus Ledeſma in Summa tom. 2. tract. 1. cap. 4. in fine.* licet referat quarundam Religionum conſuetudinem non faciendi fidei profeſsionem, eam tamen improbat, ſicuti, & mihi improbanda videtur, tùm quia de allegata Congregationis declaratione non conſtat, tum quia *Nauar. conſ. 2. ſub tit. de Sum. Trinit. & fide Cathol.* reſpondit regularium prælatos in vim d. Conſtitutionis ad faciendam fidei profeſſionem teneri, & *Emanuel Roderic. regul. quæſt. tom. 2. quæſtio. 72. art. 1.* nedùm tenet tales prælatos teneri, ſed etiam prædicatores in eius Religione per litteras Commiſſarij generalis de mandato Illuſtriſſimi Cardinalis tunc temporis Protectoris fuiſſe ſuſpenſos ſimul cum Lectoribus ab officio legendi, & prædicandi, vſque dum fidei profeſsionem ſolemniter emiſiſ-
7 ſent, quod certè facit, vt non ſit ita facilè credendum Doctori atteſtanti de conſuetudine contrà Conſtitutionem, quæ conſuetudo certè neq; Nauarrum, neq; Rodericum latuiſſet Viros in his rebus diligentiſſimè verſatos; præſertim
8 quia hæc conſuetudo aduerſus Pontificiam Conſtitutionem eſt valdè periculoſa ex trad. per *Felin. in cap. primo de tregua, & pace, & per Put. deciſ. 1. lib. 1. Verall. deciſ. 203. par. 3.*

9 Secundo quæritur coram quo facere teneantur profeſſionem Magiſtri, & Doctores Vniuerſitatum,& Studiorum generalium, & quidem ex eadem Pii Quarti Conſtitutione patet eam eſſe faciendam in Rectorum, vel aliorum ſtudii Superiorum manibus. In cuius rei exequutionem Romæ talis profeſſio ſolemni more omnibus Doctoribus in vnum conuenientibus ſimul cum Gymnaſii Rectore fieri ſolet coram Illuſtriſſimo pro tempore exiſtente Cardinali Camerario, eoque abſente, vel impedito coram alio Cardinali ab eo deputato, & deputatione ceſſante coram Reuerendiſsimo Cameræ Apoſtolicę Decano,vel eo deficiente corā Clerico antiquiore, & ſic deinceps, &
10 in ſubſidium coram Gymnaſii Rectore, vt pluries in facto proprio ſum expertus dum iuuenis iura ciuilia in præfato Gymnaſio profiterer.

11 Tertio quæritur,An ad hanc fidei profeſſionem faciendam teneantur etiā Doctores in priuatis ædibus, vel apud aliquod monaſterium profitentes, & reſponſio patet affirmatiua ex eadem Pii Quarti *Conſtitutione ibi in Gymnaſiis publicis,aut alibi in quibuſcunque locis etiam in Eccleſiis, Monaſteriis, aut Conuentibus publicè, vel priuatim quomodolibet profiteri*. Cæterum Doctores Romæ priuatim legentes ex inueterata conſuetudine fidei profeſſionem non emittunt, vel quia nulla conſtitutione adhoc coarctari putant, vel quia ſic multorum annorum vſu ſit receptum. & hæc quo ad Conſtitutionem Pii Quarti. Quò verò ad ſacrum Con-
12 cilium, eius depoſitio quantum attinet ad Prouiſos de Parrocchialibus procedit etiam ſi Parochialis gubernetur per Vicarium perpetuum, quia nihilominus dicitur Parochialis actu, *Rota deciſ.2.de offic. Vicar. in antiq.* Quo vero attinet ad prouiſos de dignitatibus, & Canonicatibus eadem diſpoſitio Concilii extenditur.

13 Primo ſiue dignitates, & Canonici ſint ſeculares,ſiue regulares;namvtroque caſu tenentur ad faciendam fidei profeſſionem, vt ex mente Sacræ Congregationis cenſet *Garz.par.3.cap.3.num.16* eiuſque opinio comprobatur, quia Concilium loquitur de dignitatibus,& Canonicatibus, & ſic per orationem indefinitam, de cuius natura eſt,vt in diſpoſitione legis equipolleat vniuerſali, *l.ſi pluribus,in princip.ff. de legat.2.& l.ſi quis ita ff.de teſt. tut.*& conſequenter comprehendit omnes dignitates, & canonicatus nulla adhibita diſtinctione, *cap.ſolitæ de maior.& obed.l.omnes,C.ſine cenſu,vel reliq. Aym. conſil.294.num.1.& 2. Roland. conſil.2.num.26.lib.* 4. & hac eadem ratione.

14 Extenditur ſecundo, vt procedat ſiue dignitates, & canonicatus ſint ſubiecti, ſiue exempti, nam exemptione non obſtante tenentur profiteri coram Epiſcopo iuxta formam traditam à Concilio, *Nauar. conſil. 9. de iure iur. Ledeſma in ſum. par.2.tract. 1.cap.4. difficult. 9.* & ita reſpondit *Sacra Congreg.vt idem Garz. teſtatur loco cit.to,num.21.*

15 Extenditur tertio, vt procedat etiā in prouiſo Sede Epiſcopali vacāte,quia Cōciliū dirigit verba in prouiſos,vt patet ibi, *prouiſi etiā* vnde dummodo ſint prouiſi, non ſunt diſtinguenda tempora prouiſionis,ex regula,quod vbi lex nō diſtinguit, neque diſtinguere debemus, *l.1.§.generaliter,ff.de legat.præſt.l.3.in fine, ff. de offic. præſid.* Contra hanc tertiam extenſionem obſtare videtur, quod Concilium vult,vt fidei profeſſio fiat coram Epiſcopo,quæ qualitas cum nequeat conſiderari Sede vacante,videri poteſt Concilium non habere locum,quia ceſſante qualitate legis,ceſſat eius diſpoſitio,*l.1.vbi Bar. ff.ne quid in flum. publico, l.ſemper in ciuitate,§.ideſt,verſ. licet,ff. de iure immunit. cum aliis per Becc.conſil.* 53. *num.9.* Sed reſpondetur, quod hoc debet intelligi eatenus, quatenus Epiſcopus viuat,cæterum ſit ſit mortuus, vel alias careat iuriſdictione, diſpoſitio loquens de Epiſcopo verificatur in Capitulo,*ca.vnico in principio,ne Sede vacante, lib.6.* Dubium eſt in tali caſu coram quo ſit facienda profeſſio fidei,coram Capitulo,vel coram Vicario Capitularis, & quidē *Garz. loco citato*,eſt in ſententia eſſe faciendam coram Vicario, non autem coram Capitulo,quod quidem durum videri poteſt, quia cum Vicarius accipiat iuriſdictionē à Capitulo vtique ſi hoc poteſt facere

Vica-

Vicarius, multò magis poterit fieri à Capitulo, ne dicamus maiorem eſſe poteſtatem in Vicario, quàm in eo, cuius vice gerit, *l. nemo plus, ff. de reg. iur. Felin. in cap. eam te, num. 17. de reſcriptis*. Sed hoc non obſtante opinio Garziæ hodie mihi vera videtur, nam etſi Vicarius accipiat iuriſ-
16 dictionem à Capitulo, tamen Capitulũ non habet iuriſdictionis exercitium, niſi mediante perſona Vicarii quia velit, nolit tenetur conſtituere Vicarium intra octo dies ab obitu Epiſcopi ex decreto Sacri Tridentini Concilij *ſeſſ. 24. cap. 16. de reform.* ac proinde actus omnes debẽt à Vicario exerceri. Dixi hodie nẽpe poſt diſpoſitionem Concilii, quia ante illius tempora opinio cõtraria fuiſſet apud me probabilior propterea quod Capitulum non tenebatur deputare Vicarium, ſed poterat exercere iuriſdictionem per ſeipſum. *Abb. in cap. irrefragabili, num. 2. circa princip. de offic. ordin. Sbroz. in tract. de offic. Vicar. lib. 1. q. 16. n. 9.*

17 Extenditur quarto, ſiue ſit prouiſus per obitum, ſiue per viam reſignationis, *Pariſ. de reſignat. lib. 3. q. 9. in princip.*

18 Extenditur quinto, vt prouiſi teneantur vltro ſe offerre, adeo vt non requiratur de neceſſitate monitio ad faciẽdam profeſſionem, vt in facti contingentia reſpondit Sacra Congregatio, quam refert, & ſequitur Garzia *d. cap. 3. num. 19 & 29.* Et ratio eſt, quia præceptum Cõcilii eſt directum prouiſis, quos propterea obligat directè, & ſimpliciter intra duos menſes, quorum aduentus interpellat pro homine *iuxta teſt. in l. optimã, vbi gloſ. & Doctor. C. de contrahen. & committen. ſtipul.*

19 Extenditur ſexto, vt procedat etiam in eo, qui ſemel emiſit fidei profeſſionem ex alia cauſa veluti cauſa Doctoratus, vel quia antea fuerat de alia Parochiali, dignitate, vel canonicatu prouiſus, nam nihilominus ſi adipiſcatur nouam Parochialem, aut dignitatem, aut canonicatum, tenetur iterato profeſſionem facere, vt poſt ſacram Congregationem tenet *Garz. loco citato num. 17.*

Contrarium tenet *Sanch. ad præcepta Decalogi lib. 2. cap. 2. quæſt. 5.* & eiuſdem opinionis aſſertores citat *Nauar. conſil. 3. in fine, de ſumma Trinitate, & Fide Catholica. Azor. moral. inſtitut. tom. 2. cap. 2. quæſt. 4. & 5.* Verum neque Nauarrus, neque Azor. hoc apud me dicunt, quinimo *Azor. loco citato, quæſt. 8. in fin.* firmat Canonicum translatum de vna Eccleſia in aliam, teneri profeſſionem facere, non obſtante, quod eam fecerit in prima. Ideo à priori opinione non recedas, quæ probatur, quia Concilium non requirit fidei profeſſionem ſimpliciter, ſed qualificatã, & ſub certo modo faciendam, nempe co-
20 ram Epiſcopo, vel eo impedito coram Vicario, quo caſu non ſufficit explicare actum, ſi non explicatur ſuo modo, vt pluribus probat *Oldrad. conſil. 184. ſub num. 15. verſ. Item alia ratione*. Et hæc opinio procedit etiam ſi prima vice fidei profeſſio fuerit publicè facta, vt ex mente eiuſdem Congregationis *tenet Garz. loco citato num.* 18. Quare Doctores ad legendum conducti tenentur ad faciendam fidei profeſſionem, quamuis eam in Doctoratu fecerint.

21 Extenditur ſeptimo, vt hæc fidei profeſſio debeat fieri per ſemetipſum, adeo vt non ſufficiat fieri per Procuratorem, *Gonzal. in reg. 8. §. 7. num. 169. verſ. Similiter, iuxta primam impreſſionem, addentes ad Nauar. conſil. 4. aſſerentes ſic reſpondiſſe quandoque ſacram Congregationem, Garzias loco citato, num. 24. Zerola in praxi par. 2. verb. Fidei profeſſio, & hanc opinionem ſequuta eſt Rota in Carthaginen. fructuum* 19. *Februarii* 1588. *& 1. Iulii, & 22. Nouembris eiuſdem anni coram Illuſtriſſimo* Platto. Contrariam opinionem tuentur *Nauar. dicto conſil. 4 ſub num. 2. tit. de ſumma Trinitate, & Fide Catholica, Azor. tom. 2. tract. 1. cap. 4. poſt 10. concluſ. difficultate 6. Sanch. d. cap. 5. num. 7. Rota in cauſa Varmien. Canonicatus* 13. *Iunii* 1608. *corã Illuſtriſſ. D. meo Cardinali Sacrato, & hæc opinio ſicuti veriſſima eſt, ita triplici ratione probatur.*

22 Primo, quia neque Concilium, neque Conſtitutio Pii Quarti vtitur verbis ſignificantibus perſonalitatem, vnde ſuccedit Regula, quod quicquid poteſt fieri per ſemetipſum, poteſt etiam fieri per procuratorem, *l. 1. ff. de procur. l. ſed ſi vnus, §. Iulianus. ff. de iniur. §. penult. Inſt.*

de

per quas per ſ. nob. acq.

23 Secũdo, quia fidei profeſſio nihil aliud eſt quã ſolemne iuramentum, quod conſtat poſſe præſtari etiam per procuratorem habentem ſpeciale mandatum, *cap. 1. §. verum quando de ſtat. reg. lib. 6. cap. metuentes 17. quæſt. 4. vbi Gloſ. in verb. de præſenti, & iterum Gloſſ. in cap. 33. tibi Domino verb. iurare 63. diſt. Bar. in l. qui bona § ſi aliena, num. 15. verſ. frater, ff. de damno infecto.* Quod procedit etiam in iuramento fidelitatis, *Bal. in l. 1. §. ne autem, num. 20. C. de caduc. toll.*

24 Tertio, Non eundo per mendicata ſuffragia, quod fidei profeſſio poſſit fieri per procuratorem probatur apertè per Teſt. ab alijs non animaduerſum in *cap. optatum 4. in fine 100. diſt. in illis verbis nec aliquem, qui hanc iureiurando firmaret miſeris, & ibi hoc expreſſe notat Præpoſ.*

25 Et hæc ſeptima extẽſio procedit vſque adeò, vt ſi Procurator cui mandatum eſt, vt faciat fidei profeſſionem neglexerit eam facere prouiſus fructus non amittat, quia nulla poteſt aſſignari culpa prouiſi, vt cenſuerunt *Azor. Moral. inſtit. tom. 2. lib. 7. cap. 2. quæſt. 6. Sanch. d. cap. 5. in fine.*

26 In contrarium facit quod procurator omittendo facere illud quod ſibi mandatum eſt præiudicat Domino mandanti, *Bald. in cap. cum olim Abbas in fine de offic. deleg. Iaſ. in l. ſi procurator ſub num. 8. Verſ. Octauo limitat, C. de procur. Tiraquel. de legib. connub. gloſ. 7. nu. 78. Surd. deciſ. 18. num. 3.*

27 Similiter negligentia viri præiudicat vxori in rebus dotalibus, quia vxor præſumitur in negligentia propter negligentiam Viri. *l. de tutela C. de reſt. in integr. l. octaui, C. vnde cogna. Iſer. Affl. Angel. & reliqui quos refert & ſequitur Corbul. de cauſ. in quibus Emphiteuta iure ſuo priuatur cauſ. 15. ob non ſolutum Canonem am-*

28 *pliat. 22. num. 6. & 7.* Priorem opinionem vti æquiorem ſequi ſi libeat, dici poſſet fidei profeſſionem requiri ad conteſtandum, & declarandum animum ſuum eſſe veram fidem, corde, & verbo confiteri, quæ autem ad declarandum animum requiruntur. impleta videntur, ex ſolo mandato dato ad illud faciẽdum, prout dicimus de aditione hæreditatis quæ cum in animo conſiſtat ſolum mandatum ad adeundum, ſufficit ad hoc vt dicatur aditio facta, *l. 89. per procuratorem alias incipit Procuratorem, vbi gloſ. 1. rationem aſſignat, ff. de acquiren. hæred. ibiq; Bart. & reliqui paſſim.* res difficultate non caret, ideoq; cogita per te ipſum.

29 Hęc eadem ſeptima extenſio declaratur Primo, vt procedat volente ipſo, coram quo fidei profeſſio eſt facienda, eo autẽ recuſante cogitur is, qui eam facere tenetur perſonaliter accedere, etiamſi fuerit Abbatiſſa, vel Monialis clauſtralis, vt probat. *Teſt. in d. cap. 1. §. Verum de ſtatu reg.*

30 *lib. 6. ibiq; Franc. ſub num. 2.* Declaratur Secundo vt ad faciendam fidei profeſſionem pro alio requiratur ſpeciale mandatum, *Franch. in cap. 1 §. verum num. 2. de ſtat. Regul. lib. 6.* cuius opinio vera mi-

31 hi videtur, propterea quod eſt iurandum in animam principalis, quo caſu in quolibet iuramento præſtando requiritur ſpeciale mandatum, *cap. fin. vbi gloſ in verb. Iuramentum de Iur. iur. lib. 6. Bart. in l. 2. §. vlt. C. de iuram. calum. Rota deciſ. 1. in fine de iuram. calum. in nou. Qui rog. dec. 204. Pariſ. conſ. 31. num. 112. lib. 1. Caputaq. deciſ. 168. num. 2. 1. par. Rota in Boianen. penſionis 16. Iunii 1603. coram Illuſtriſſ. D. meo Card. Millino & in Toletanã decimarum 15. Maii 1608. coram Sanctiſs. D. N.* Itẽ quia quæ in fidei profeſſione iurantur, omnia conſiſtunt in a-

32 nimo, quæ autem animo retinentur declarari non poſſunt, niſi à ſemetipſo, vel ab habente ſpeciale mandatum, *gloſ. in l. 1. vbi Bart ff. de liber. agnoſc. Alex. conſ. 78. viſo col. 4. num. 13. & 14. lib. 5. Natt. conſ. 230. num. 8. Roland. conſ. 13. num. 2. lib. 3. Pariſ. conſ. 31. num. 112. lib. 1. plenè Tiraquell. de retract. conuent. §. 1. gloſ. x. num. 94. Surd. conſ. 281. num. 31. lib. 2. Verall. deciſ. 168. num. 2. par. 1.* Declaratur

33 tertio, vt hoc ſpeciale mandatum cenſeatur datum non ſolum quando datur explicitè ad faciendam fidei profeſſionem, ſed etiam ex mandato ad capiendam poſſeſſionem beneficij, ſeu Canonicatus, aut dignitatis, vt *Rota cenſuit in allegata*

Var-

Varmien. Canonicatus 13. *Iunii*. 1608. *coram* Illuſtriſs. D. meo *Card. Sacrato*, & hoc quia in mandato generali ad facien dum aliquem actum, in neceſſarium antecedens veniunt omnia quæ ad illius expeditionem ſunt neceſſaria etiā quod requirant ſpeciale mandatum, *Bart. in l.* 2. *ff. de iuriſdic. omn. iudic. Felin. in cap. Sedes num.* 8. *Verſ. Et circa regulam de re-*
34 *ſcript.* Hinc licet renunciatio non poſſit fieri niſi per procuratorem habentem ſpeciale mandatum, *Anchar. quaſt.* 33.
35 *per tot.* Tamen quando illa requiritur ad effectum conſequendi abſolutionem, eo ipſo, quo datur mandatum ad petendam abſolutionem, in neceſſarium antecedens cenſetur datum mandatum ad renunciandum, vt *Rota reſpondit in Calagurritana de Branteuilla* 9. Iunii 1603. *coram*
36 *Illuſtriſs. D. Card. Sacrato*. Cæterum ad ambiguitates tollendas ſtylus inualuit, vt quoties abſens à Curia, pro conſequendo aliquo beneficio tenetur emittere fidei profeſſionem, obtineat à Summo Pontifice literas in partibus, per quas committat perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ, vt eius nomine fidei profeſſionem recipiat, cuius profeſſionis deinde publicum ad Vrbem tranſmittat inſtrumentum, quo mediante ad literarū expeditionem proceditur.

37 Extenditur octauo, vt licet Concilium præcipiat, vt fiat fidei profeſſio intra duos menſes, tamen illis lapſis non cenſetur remiſſa obligatio, ſed nihilominus prouiſus tenetur ad eam faciendam, quia terminus duorum menſium non eſt præfixus ad finiendā obligationē, ſed ad differendam poenam, ita *Nauarr. conſ.* 4. *num.* 1. *tit. de Summa Trinit. & fide Catholica, Petrus Ledeſma in Summ. tract.* 1. *cap.* 4. *poſt x. concluſ. differ.* 3. *Azor. moral. Inſtit. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *q.* 5. *Eman. Roderic. in ſumma tom.* 1. *cap.* 119. *num.* 7.
38 Et hæc opinio præcipuè probatur *ex tex. in c. cum dilecti* §. *præterea de dolo, & contum. dum inquit quod ſi mandatur alicui, vt alii ad certum diem rem certam exſoluat, non ideo erit à mandato ſolutus, ſi ſoluere nequiuerit die data; immo ad ſolutionem elapſo etiam die ſolutioni præfixo tenetur, & ibi gloſ. in verb. ſub hac, & Abb. num.* 12. Et ratio ſubditur, quod in tali ſpecie duo ſunt in obligatione, vnum quod fiat, & alterum quod fiat intra tempus, Vnde ſi non poteſt fieri intra tempus aſſignatum, non euaneſcit obligatio, vt fiat poſt tempus, quæ ratio depromitur *ex l. celſus ait* 28. §. *idē ait ſi iuſſerit. ff.*
39 *de recep. arb.* Eſt verum quod hoc nō proficit ad recuperandum fructus amiſſos, ſed tantum ad quærendum futuros, vt cenſent, & rectè *Nauar. d. conſ.* 4. *num.* 3. *tit. de Summa Trinit. aliiſq; omnes proximè relati, quibus adduntur Pariſ. de reſignat. lib.* 10. *q.* 9. *num.* 12. *& ſeq. Garz. loco cit. num.* 30. *eſt Rota in Oueten. mercedis* 12. *Decembris* 1605. *coram Reuerendiſs. D. meo Coccino Rota Decano meritiſſimo*.

40 Extēditur nono, vt prouiſus teneatur probare ſe feciſſe fidei profeſſionem quā do ordinarius ſuper illa inquirit ex officio *iuxta not. in cap. ordinarii, de officio ordin. lib.* 6. & facit quod in ſimili de pu-
41 blicatione tradit *Pariſ. de reſignat. lib.* 2. *quaſt.* 14. *num.* 33. *cum ſeq.* & in ſpecie tradit *Garzia d. par.* 3. *cap.* 3. *nu.* 48. *cum*
42 *ſeq.* Dixi quando ordinarius inquirit ex officio, quia ſecus eſſet ſi procederet ad partis inſtantiam, *d. cap. Ordinarii cum aliis allegatis*.

43 Extenditur decimo, vt ad hoc, vt prouiſus omittens facere profeſſionem ne faciat fructus ſuos, non ſit opus aliqua ſententia, vel declaratione, vt benè cenſet *Garzia loco cit. nu.* 35. *Ledeſma in ſum. par.* 2. *tract.* 1. *c.* 4. *concl.* 10. *difficul.* 1.

Principalis Concluſio, vt ſupra conſtituta, & extenſa nonnullis modis limitatur, & primo ne procedat quando fidei profeſſio fuit omiſſa per ignorantiam, *Nauarr. conſ.* 3. *de ſumm. Trinit. Emanuel. Rodrig. de regul. quaſt. tom.* 2. *quaſt.* 72. *art.* 3. Ego autem materiam latius reſumens duo arbitror cōſtituenda capita, Primum ſi excuſentur illi, qui obligantur ad faciendam fidei profeſſionem in vim Conſtitutionis Pij 4. cuiuſmodi ſunt Doctores, & prælati regulares, & in tali caſu crederem excuſari, ſiue ignorantia procedat ex eo quod ignorabant ad hoc

lege

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

lege aliqua teneri, ſiue quia credebant in illa lege non comprehendi; nam in primo caſu cum iſtæ Conſtitutiones ſint
44 extrauagantes, earum ignorantia propter incertitudinem eſt probabilis, & æquiparatur ignorantiæ facti, vt probat *Teſt. in probæmio decret. Verſ. Sanè quatenus inquit extrauagantes poſitas extra volumen propter earum incertitudinem ſæpè in iudiciis vacillare per quem Teſt. ita ſcribit Gemin. conſ. 78. n. xi. verſ. Ad hoc reſpondetur Bar. in l. 32. cum prolatis nu. 1. ff. de re iudic. Card. Bald. Imol. Abb. reliqui quos refert, & ſequitur Felin. in cap. 1. nu. 12. Verſ. limita 4. de ſent. & re iudic.*
45 Quod tamen declares velim ne procedat quando extrauagans eſſet valde nota, *Bald. in l. leges ſacratiſſimæ quæſt. 2. C. de legib. Card. conſ. 40. in princ. Abb. in d. cap. 1. num. 12. de re iudic. & in cap. paſtoralis de fid. inſtr. Alex. in d. l. cum prolatis num. 13. & 19. ff. de re iudic. Franch. in cap. 1. in 4. notab. de conſtit. lib. 6. Felin. loco citato ſub num. 12. Verſ. Secundus caſus, Alciat. de præſumpt. reg. 3. lib. 3. præſumpt. 31. num. 5. Mandoſ. ad Roman. conſ. 160. ſub lit. C. verb. valida*. Quando autem extrauagans dicatur valde nota, conſulas *Panuin. in extrauag. Io. 22.*
46 *in prælud.* Secundo vero caſu, nempe quando ignorantia prouenit ex eo quod arbitrantur ſe in lege non compræhendi, tunc non ligat in foro conſcientiæ, *Nauarr. in manuali confeſſ. cap. 23. num. 43. & in comment. de alienat. rer. Eccleſ. num. 9. & 10. & conſ. 3. num. 1. & 2. tit. de ſumm. Trinit. vbi ſubdit ex hac ignorantia neq; obligari ad reſtituendos fructus, & ſequuntur Pariſ. de reſignat. lib. x. quæſt. 9. num. 10. Zecch. de benefic. & penſ. cap. 2. num. 3. Verſ. Requiritur etiam cum aliis quos refert Garzia d. cap. 3. num. 68.*
47 Secundum eſt Caput quando agitur de excuſando obligatos ad faciendam fidei profeſſionem in vim Concilii, & tūc duplicem debemus diſtinguere caſum. Primus ſi ignorantia proueniat ex mala intelligentia, & idem erit dicendum quod mox diximus in proximè præcedenti caſu, quia eadem militat ratio. Secundus, quando ignorantia prouenit ex eo quia neſciebant hoc per Concilium præcipi, & tunc quia Concilium eſt omnibus notiſſimum, talis ignorantia æquiparatur ignorantiæ iuris, *Felin. latè in d. cap. 1. num. 12. Verſ. Secundus caſus, de ſent. & re iud.* quæ non excuſat, quia qui prætendit ignorantiam eius, quod eſt pu-
48 blicè notum videtur eſſe in lata culpa, *l. cedere diem, & l. lata ff. de verb. ſignific. Din. in cap. ignorantia de reg. iur. lib. 6.*
49 Hic lector monendus eſt, quod quamuis prædicta de iure ſic procedant, tamen Sedes Apoſtolica fructus malè perceptos ob non factā fidei profeſſionem quādo nulla interuenit malitia, & dummodo profeſſio quàmprimum emittatur conſueuit benignè remittere modo per viam Sacræ pœnitentiariæ in foro conſcientiæ, modo per viam Breuis in vtroque foro ſoluta aliquali compoſitione ad hoc vt in futurum prouiſi fidei profeſſionem emittere non negligant.
50 Limitatur ſecundo, ne procedat in prouiſo, qui nondum coepit poſſeſſionem, quamuis ſtet per illum, quominus eam adipiſcatur, licet enim paria ſint poſſeſſionem accepiſſe, & per illum ſtare quominus accipiat, *cap. commiſſa de elect. cap. licet Epiſcopus de præben. lib. 6.* tamen ad iſtum effectum Concilium non intendit obligare, niſi poſtquam fuerit ſequuta poſſeſſio realis, quia habet reſpectum ad exercitium, qui ante poſſeſſionem conſiderari non poteſt, *Garzia d. par. 3. cap. 3. num. 32.*
51 Limitatur tertio, vt benè procedat in fructibus, ſecus in diſtributionibus quotidianis, *Azor. moral. inſtit. tom. 2. lib. 7. c. 2. quæſt. 7. Genzalez in regul. 8. §. 2. prohem. num. 17. ſecundum priorem impreſſ.* vbi teſtatur pro hac opinione in facti contingentia reſpondiſſe Sacram Concilij Congregationem, ſicuti etiam teſtatur *Garzia d. cap. 3. num. 59. Rota in Varnien. Canonicatus 28. Aprilis, & 13. Iunii, & 4. Februarii 1611. coràm Il-*
52 *luſtriſs. D. meo Card. Sacrato*. Huius ſententiæ præcipua eſt ratio, quia Concilium loquitur de fructibus, quorum appellatione continentur tantum illa quæ recipiuntur in abſentia, non autem di-

ſtri-

ſtributiones, quę dantur ratione certi ſeruitij, ſeu miniſterij perſonalis, *cap. vnico de Cleric. non reſid. lib. 6. vbi plenè Prob. num. 53. Oldrad. conſil. 118. à nu. 1. & per tot. Rota deciſ. 8. nu. 1. de praeben. in nouis, & dec. 33. nu. 1. & 2. de ſent. & re iudic. in antiq. Caſar. de Graſſ. deciſ. 5. nu. 1. de praebend. Couar. lib. 2. variar. reſolut. cap. 13. nu. 1. part. prima diuerſ. Boer. deciſ. 340. late Gonzal. in regul. 8. S. 7. probem. num.* 154. Hæc Tertia limitatio extenditur Primo vt procedat etiamſi diſtributiones non ſoluantur dietim, ſed poſt longum tempus, & in fine anni; dummodo in ſolutione habeatur reſpectus ad ſingulas horas, *Accbill. deciſ. 12. de praebend. Seraph. dec.* 1140. *num.* 2. *Contrairum. tenet Verall. dec.* 29. *num.* 4. & 5. *par.* 2. Tu tamen a priori ſententia non recedas, nam cũ habeamus reſolutiones apud Acchill. & Seraphin. non eſt dubitandum eam eſſe Rotæ ſententiam;

53 quod dici non poteſt deciſionibus Verallí, quæ fuerunt in lucem editæ per Hieronymum Iuſtinum tunc in Romana Curia Aduocatum, & Verall. in Rota exiſtens noluit eas agnoſcere pro ſuis, prout ex relatione felic. rec. Clementis Papę Octaui (qui fuit ſimul cum eodem Verallo in Rota Coauditor) atteſtatus mihi fuit *Illuſtriſſimus D. meus Cardinalis Millinus ſub die* 13. *Aprilis* 1617. *me illum informante, dum iſta deciſiones in controuerſiam adducerentur.* Extenditur ſecundo vt ex eadem ratione procedat in Anniuerſarijs defunctorum, *Azor. d. tom. 2. lib.*

54 *7. c. 2. q. 7. Sanchez d. c. 5. ante n. xi.* Eadẽ tertia limitatio declaratur Primo quando ſumus in diſtributionibus quæ lucrãtur ex intereſſentia alicuius partis anni, quia tunc non dicuntur veræ diſtributiones, ſed magis æquiparantur fructibus *Rtoa dec.* 330. *nu.* 4. *par.* 1.

55 Declaratur ſecundo quando beneficium, ſeu Canonicatus non haberet aliquos fructus, ſed emolumenta omnia conſiſterent in diſtributionibus quotidianis, quia tunc vt pœna adiecta per Concilium poſſit in aliquo verificari, debet intelligi de diſtributionibus, prout dicimus de condemnatione facta in fructibus perceptis, quibus ſi beneficium careat, verificatur in diſtributionibus quotidianis, *Mobed. dec. 6. num. 1. & per tot. de prabend. Put. dec.* 375. *ſub n.* 6. & *ſeq. li.* 2. *Gonzal. in regul.* 8. S. 7. *probem. nu.* 157. Vndè infertur quod cum omnes fere Canonicatus in Hiſpania conſiſtant tantũ in diſtributionibus quotidianis, merito prouiſi ibi de Canonicatibus non facientes profeſſionem fidei mulctantur in diſtributionibus, ex allegatis.

56 Tertio principaliter declaratur diſpoſitio Concilij, ne procedat in canonicatibus, & dignitatibus in Collegiata, quia diſpoſitio Concilii quantum ad præceptum faciendi fidei profeſſionem eſt pœnalis, vt patet ex ſupra relatis: Poenalis, autem diſpoſitio loquens de Cathedrali non habet locum in Collegiatis, *cap. ſtatutum 22. de elect. lib. 6.* & ita in ſpecie quamuis rationem non aſſignet, firmat *Garzia loco cit. nu.* 12. *vbi teſtatur ſic fuiſſe per Sacram Congreg. tionem reſponſum.* In contrarinm facit, quod Concilium in d. *cap.* 12. S *hortatur*, & S. *praterea* æquiparat Eccleſias Cathedrales, & Collegiatas maxime inſignes, ac proinde eandẽ eſſe diſpoſitionem in vtroque, *l. adigere S. quamquis ff. de Iure patr. l. illud ff. ad l. Aquil.* Sed reſpondetur quod ibi æquiparatio non fit reſpectu faciendi fidei profeſſionem, ſed reſpectu faciendi collationem, ideoq; ſufficit quod procedat in eo tantum, in quo fit æquiparatio, *Imol. & Fel in. in cap. tranſlato de conſt. Abb. in cap. conſtitutus in 3. notab. de ap pellat.*

57 Limitatur quarto ne compræhendat Portionarios, & alios prouiſos de Cappellaniis in Eccleſia Cathedrali, vt concludit *Sanchez d. cap. 2. ſub num. 1. Garzia de benef. par. 3. cap. 3. num.* 13. Etenim Concilium loquitur de Canonicatibus, Portionarii autem, Manſionarii, & alii ſimiles non ſunt Canonici, neque de Capitulo, *Teſt. in cap. penult. vbi gloſſ. in verb. Aſſiſios, de Cleric. non reſid. & ibi Butr. nu. 8. Abb. ſub num. 9. ad fin. & iterum Abb. in cap. 1. num. 11. de elect. vbi teſtatur de communi, & in cap. cum dilectis in 1. not. de maior. & obed. cap.* 14. *dilecta vbi gloſſ. 1. de exceſſ. Pralat. Cardin. in cap. 1. num.* 4.

num. 4. de elect. Roman. conſil. 33 2.
num. 10. Dec. in dicto capitulo 1. num.
22. de elect. Rota dec. 411. num. 5. par. 1.
& dec. 4. num. 5. par. 2. & dec. 213. nu.
5. par. 1. diuerſ. Cæſar de Graſſ. dec. 4. nu.
5. de his quæ fiunt a maior. par. cap. Verall.
dec. 84. & 91. par. 1. Grego. Lopez in l. 3.
57 gloſſ. por coſtumbre tit. 6. part. 1. Quod
procedit etiam in Portionarijs, qui de
conſuetudine ſunt de Capitulo, nam &
illi tenentur facere fidei profeſſionem
(cum fieri poſſit conſuetudine vt Portio
narij ſint de Capitulo, Abb. in cap. cum
olim num. 8. & ibi Felin. ſub num. 4. de re
iudic. & iterum Abb. in cap. ſcriptum nu.
4. in fine de elect. Rota dec. 713. num. 5.
par. 1. diuerſ. Et ſic ſunt in pluribus
Hiſpaniarum Eccleſiis relatis per Gon-
zal. in reg. 8. gloſa 45. num. 45.) Ra-
tio eſt, quia licet portionarii dicantur ha-
bere beneficia magis qualificata, Rota
dec. 8. ſub num. 1. ad med. Verſ. maxime
cum interſit de præbend. in antiq. Gonzal.
in reg. 8. gloſſ. 45. num. 44. Nihilomi-
nus Concilium non loquitur de Capitu-
laribus, ſed de Canonicis, & aliud eſt eſſe
Canonicum, aliud de Capitulo, Gemin.
58 in cap. fin et num. 6. de præbend. lib. 6.
Rota in Corduben. iuriſdictionis 17. mar-
tii 1597. coram Orano. Contrarium te-
net Zerola in praxi par. 1. verb. benefi-
cium §. 5. dicto 4. Verſ. Ceteri vero, ductus
auctoritate Concilii Seſſ. 25. cap. 2. verſ.
Cæteri vero. Sed à priore ſententia rece-
dendum non eſt ex rationibus allegatis,
quibus.

Non obſtat Concilium in dicto cap. 2.
quia loquitur de profeſſione facienda à
pouiſis, ſeu à beneficiatis, qui debent
conuenire in prima Synodo facienda.
59 Limitatur quinto nè procedat in his,
qui non prouidentur de titulo Parrochia
li, ſed deputantur in illis ad exercendam
curam animarum, cuiuſmodi ſunt plures
in Regnis Hiſpaniarum, & pręſertim in
Diœceſi Hiſpalen. in qua tota cura Diœ-
ceſis reſidet penes Archiepiſcopum, qui
in ſingulis Eccleſiis deputat Sacerdotes
ad curam exercendam, vt Rota teſtatur
dec. 309. ſub num. 5. part. 1. diuerſ. Iſti
enim non tenentur facere fidei profeſſio
nem, vt in ſpecie tenet Sanchez ad præ-
cepta Decalogi lib. 2. cap. 5. ſub num. 1.
60 Ratio eſt quia iſti deputati ad Curam
non dicſitur neque Curati, neque Titula
res, gloſ. in clem. 2. §. Statuimus verb. im-
pendendam de ſepult. Gemin. conſil. 86. nu.
4. Oldra. conſil. 67. per tot. Imol. in Clem.
vltim. numer. 4. de priuil. Abb. in capit.
Apoſtolica in principio de donat. Verall.
dec. 340. num. 4. par. 3. Rot. d. dec. 309.
num. 1. et 3. part. 2. et conſequenter non
poſſunt dici prouiſi de beneficiis, quia
titulus non eſt penes eos, ſed penes de-
putãtes. Limita niſi eſſent deputati à lai-
61 co, cui competit ius nominandi ad exer-
citium animarum, nam iſto caſu deputati
ſunt Rectores, Rot. d. dec. 309. p. 2. diuerſ.
ideoq; tenentur facere fidei profeſſionẽ.
62 Limitatur 6. vt ad effectum quod inci-
piant currere duo menſes, intra quos
prouiſus tenetur facere profeſſionem, nõ
ſufficiat fuiſſe adeptam poſſeſſionem,
ſed requiratur poſſeſſio pacifica, nam
quoties lex de neceſſitate requirit poſ-
ſeſſionem, illa ſemper intelligitur de pa-
cifica, quia alias res non dicitur proprie
poſſideri, cap. commiſſam, vbi gloſ. in cap.
licet Canon verb. annum de elect. eodem
63 lib. et vtrobiq; Doctor. Crederem tamen
poſſeſſionem dici pacificam ad iſtum ef-
fectum, ſi ſit pacifica reſpectu curæ in
cuius exercitio non fuerit ſtatim turba-
tus de Iure, vel de facto; ſed in eo ſtete-
rit ſine turbatione per vnum vel duos
menſes ſine moleſtia, quamuis illa paci-
fica poſſeſſio deinde non duret conti-
nue, nec ſit pacifica reſpectu omnium
fructuum, ſeu maioris partis ipſorum,
non ſecus ac requiritur ad effectum, vt
locus cap. licet canon de elect. lib 6. iux-
ta ea quæ tradit Sarn. in reg. de trienn. q.
53. nu. 2. Verſ. et ideo pro vera intelligen-
64 tia. Eſt ratio qua moueor, quia Con-
cilium in hoc præcepto emittendi fidei
profeſſionẽ à prouiſis de beneficiis intue
tur curam animarũ, quia non conſiderat
prouiſum vti prouiſum de beneficio, ſed
cum hac qualitate curã animarũ haben-
te, & ita ſufficit, quod illa qualitas ſit pa-
cifica, quæ eſt conſiderata, l. ſemper in Ci-
uitate §. licet ff. de iure immunit.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia curata habitu reſpectu* Rectoris, *dicitur parochialis actu, etiam ſi Vicarius ſit perpetuus.*

2 *Parochialis habitu reſpectu populi, iudicabitur vti beneficium ſimplex.*

3 *Clericus in minoribus ordinibus cõſtitutus, poteſt obtinere beneficium curatum habitu.*

4 *Parochialis habitu reſpectu populi, non obligat ad reſidentiam, neque ad Sacerdotium.*

5 *Nec inducit incompatibilitatem.*

ARGVMENTVM.

An Prouiſus de beneficio curato habitu, ſed non actu teneatur emittere profeſſionem fidei.

CAP. XIIII.

DVo ſunt caſus, qui ſub hac dubitatione con-
1 tingere poſſunt. Primus quando Eccleſia eſt curata habitu reſpectu Rectoris, nempe, quia cura animarũ eſſet penes Vicarium, & tũc arbitror teneri, quia in tali caſu Eccleſia non dicitur parochialis habitu, ſed actu, ſiue Vicarius ſit perpetuus, ſiue temporalis ſecundum communem opinionem, de qua teſtatur Rota *deciſ.* 2. *de offic. vicar. in antiquis.*

2 Secũdus eſt caſus quãdo eccleſia olim habuit parochianos, ſed nunc habere deſiit, & in tali caſu non tenetur, quia de illa iudicatur perinde, ac ſi eſſet beneficiũ ſimplex, *gloſ. in dicto c.* 14. *licet canon, verbo parochialis eccleſia, verſ. Quid ſi Eccleſia, de elect. lib.* 6. *& in cap. ſtatutum, verb. Collegiatas, eodem tit. lib.* 6. *Hoſtienſ. in c. quia nonnulli n.* 5. *verſ. Quantũ ad materiam, de Cleric. non reſid. ibique Ancbar. num.* 7. *verſic. Dicit tamen Federic. de Senis conſil.* 80. *ante num.* 3. *verſic.* Item *non obſtat, quod dicitur, & plenius conſil.*
183. *per integram conſultationem, & præſertim num.* 1. *verſ. & poſito, Abb. in cap. de multa, num.* 24. *verſ. Mihi plus placet, de preben. Rebuf. in praxi, tit. de promot.*
3 *intra annum, num.* 34. Hinc Clericus quamuis in minoribus ordinibus conſtitutus poteſt obtinere beneficium curatũ habitu, neque ad gratiæ valetudinem eſt neceſſarium exprimi, quod beneficium ſit habitu curatum, vt me informante Rota reſpondit in cauſa Conchen. beneficii 11. Maii 1609. coram Illuſtriſſimo Domino meo Cardinali Sa-
4 crato. Et pari ratione de tali beneficio prouiſus non tenetur perſonaliter reſidere, nec permoueri ad ſacerdotium intra annum. *gloſſ. in dicto cap. licet canon, verbo parochialis Eccleſia, verſic. quid ſi de elect. lib.* 6. *Rebuſ. in praxi loco ſupra*
5 *citato.* Sicuti pariter tale beneficium nõ inducit incompatibilitatem ſimul cum alia parochiali, ſecundum communem opinionem, quam probat Abbas *in cap. de multa, ſub num.* 24. *verſic. Mihi plus placet*, cum aliis congeſtis *per Hoed. de benefic. incompatib. par. prima, cap.* 13. *num.* 10. *pro quibus eſt text. in cap. paſtoralis* 7. *quæſt.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus Eccleſiæ captiuatæ, ipſa ad priorem ſtatum reuertente etiam de alia prouiſus ad primam reuerti debet.*

2 *Diſpoſitio c. licet canon, de elect. in 6. habet locum in Eccleſia curata habitu, ſi parochiani redeant ad habitandum.*

3 *De parochiali ad actum reuocata; idem quod de nouiter erecta iudicatur.*

4 *Eccleſia ad priſtinum ſtatum reuertente Titularis non dicitur de nouo prouideri.*

5 *Pœnalis diſpoſitio, reſtringi potius, quàm dilatari conuenit.*

6 *Infideles coniugati, ſi ad fidem reuertantur non tenentur iterum iuxta Concil. contrahere matrimonium.*

7 *Qui continuat, non dicitur attentare. & num.8.*

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

An ſi contingat parochialem habitu ad priorem ſtatum reuocari, (videlicet, quia Parochiani redeunt ad habitandum) prouiſus teneatur emittere fidei profeſſionem.

CAP. XV.

PRo affirmatiua facit primo, *teſt. in cap. 42. paſtoralis, 7. quæ-*
1 *ſtione prima, vbi Epiſcopus Eccleſiæ captiuitate ſi ipſa ad priorem ſtatum contigerit reuocari, debet ad eam reuerti, etiamſi de alia Eccleſia fuerit ordinatus.*

2 Secundo, facit quod in ea habet locum diſpoſitio *teſt. in cap. licet canon, de elect. lib. 6. prout ibi tenet gloſ. in verbo Parochialis Eccleſia, ad finem.*

3 Tertio, quod idem iudicatur de Eccleſia Parochiali habitu ad actum reuocata, quod de Eccleſia nouiter erecta, *gloſ. in dicto cap. licet Canon, verbo Parochialis Eccleſia, ad fin. Hoſtien. in cap. quia nulli, de Cler. non reſiden.* At nemo negabit prouiſum de Parochiali nouiter erecta teneri ad emittendam fidei profeſſionem, ergo. Pro negatiua facit quod prouiſus de beneficio curam animarum habente ex decreto Concilii tenetur emittere fidei profeſſionem. Ego hanc poſtremam opinionem arbitror veriorem
4 vnica tantum ratione ductus, nimirum, quia quando Eccleſia reuertitur ad priſtinum ſtatum, Titularis non dicitur de nouo prouideri, ſed continuare, & perſiſtere in antiqua prouiſione, qui caſus nō videtur comprehenſus in Concilio, cuius
5 diſpoſitio tanquam poenalis conuenit reſtringi magis, quam dilatari, *capitulo ſtatutum, de elect. lib. 6. c. in pœnis, & c. odia, de regul. iur. libro 6. l. penult. ff. de poenis.*

6 In quam rem facit nonnihil, quod infideles contrahentes inſimul matrimoniū ad fidem conuerſi, non tenentur iterum contrahere cum parocho, & teſtibus, iuxta requiſita per Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 1. de reformat. matrim.* eo quia non dicuntur de nouo contrahere, ſed in veteri contractu perſiſtere. *Nauar. conſil. 4. de pact. & conſil. 2. de conuerſ. in fide. Emman. Roder. in ſumma de matrim. tom. 1. cap. 230. num. 1. in 2 edit. cum aliis infra allegat. lib. 2. cap. 1. num. 10.*

7 Suffragatur etiam regula, quod qui continuat non attentat, *gloſſ. in cap. non ſolum, in med. de appell. in 6. & in Clem. 2. vt lit. pend. Bero. conſ. 87. num. 5. lib. 1. Natt. conſil. 606. num. 13. lib. 3. plenè Lancell. de attentat. par. 2. cap. 4. limit. 1. num. 2.* Facit etiam quod plura facta tenent, quæ nouiter inchoari non poſſent, *cap. ad Apoſtolicam, de reg. l. patre furioſo, ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. Lap. allegat. 84. ſub num. 5. Roman. conſil. 215. num. 3. cum ibi cumul. per addentes.* Hanc ſententiam dum ſequimur, contraria facili negotio tolluntur. Non
8 obſtat ergo *teſt. in cap. paſtoralis 7. q. 1.* quia non negamus parochum reuerti debere ad curam, ſed dicimus non eſſe cogendum ad faciendum illud, quod prius facere non tenebatur. Non obſtat ſecundum, quia ſacerdotium eſt præciſe ad curam neceſſarium, quod non eſt emiſſio profeſſionis fidei, & propterea argumentum non procedit à ſimili propter diſparitatem rationis. Non obſtat tertium, quia illud procedit reſpectu curæ eſſentialis, ſecus reſpectu qualitatum, quę diuerſo modo poſſunt conſiderari in vna, quā in alia in ſpecie diuerſis rationibus.

SVMMARIVM.

1 *Omittens facere fidei profeſſionem, an peccet mortaliter, & num. 2.*
3 *Fidem apud infideles quando teneamur profiteri.*
4 *Excommunicatio ſupponit culpā mortalē.*
5 *Pœnam imponere, & impedire lucrum diſferunt.*
6 *Lex in materia leui non obligat ad peccatum mortale.*
7 *Ordinarius non poteſt remouere pœnam inflictam à concilio contra non facientes fidei profeſſionem.*

Prouiſus

8 *Prouiſus ante factam fidei profeſſionem non poteſt haberi pro præſenti. limita. vt nu. 9.*
10 *Concilii Tridentini ſeſſ.24.cap.12.Intell.*
11 *Poſſeſſio adepta ante emiſſam fidei profeſſionem, an ſit manutenibilis.*
12 *Regula triennalis an ſuffragetur illi qui accepit poſſeſſionem ante emiſſam fidei profeſſionem.*
14 *Adeptus poſſeſſionem ante emiſſam fidei profeſſionem, an poſſit agere remedio reintegrandæ.*

ARGVMENTVM.

De pœnis quibus plectuntur omittentes facere fidei profeſſionem.

CAP. XVI.

1 OMittentes fidei profeſſionem pluribus plectuntur pœnis, quarum prima eſt poena peccati, ſecunda quia non facit fructus ſuos; tertia poſſeſſio illi nō ſuffragatur: ita deſumunt Doct. infra citandi ex Concilio Trid. *cap. 12. ſeſſ. 24.*

Quo ad primam pęnam videtur quod ſit peccati mortalis, ita *Petrus Ledeſma in ſumma tom. 2.tract. 1. cap.4.concl. 10. Eman. Roderic. in ſumma cap 119. nu. 7. quos ſequitur Sanchez ad praecept. Decalogi lib.2.cap.5.ante num.2. Garzia d. cap. 3.nu. 65. in fine.* Moti tantum quia concilium vtitur grauibus verbis, & infert grauem poenam, quo caſu obligat ad culpam mortalem, iuxta notata in cap. nam
2 concupiſcentiam de conſt. Sed hæc opinio apud me non modicam patitur difficultatem, primo, quia præceptum de facienda hac fidei profeſſione in adeptione beneficiorum habentium curam animarum, dignitatum, & canonicatuum in Cathedrali non eſt mortale, adeò quod
3 eius, omiſſio ſit de per ſe malum, cum neque apud Infideles teneamur fidem externam profiteri, niſi in caſibus, in quibus cultus Deo debitus, vel vtilitas proximo impendenda ſubtraheretur, iuxta ea, quæ latè ſcripſimus in ſupradicto *cap.4.num.4.* quo fit vt reſpectu omiſſionis non poſſit cenſeri peccatum, quia non omittitur aliquid graue, quod ad mores pertineat, ex traditis per *Alphonſ. de Caſtro de lege pœnali lib.1.cap.12.verſ. obligatio legis pœnalis.* Minus poteſt dici quod Concilium per impoſitionem poenarum ſuam, manifeſtauerit voluntatem ſuam eſſe inducendi præceptum ſub poena peccati, quia poenæ expreſſæ non videntur hoc denotare, non enim imponit
4 poenam excommunicationis, quæ in antecedenti neceſſario ſupponit culpam mortalem, *cap. 1. & cap. Romana de ſent. excom. lib. 6. cap. à nobis, col. prima, & cap. ſacro, extrà de ſent. excom. cap. nemo, & cap. nullus xi. quæſt. 3.* neq; imponit poenam priuationis beneficij, ſed tantum quod prouiſi fructus non faciant ſuos, neque illis poſſeſsio ſuffragetur, quod quidem non eſt illis imponere poenam, ſed impedire ne lucrum capiant,
5 quod eſt minus, *l. final. C. de iur. delib. l. fin. C. de codicillorum.* Et arguit poenam leuem, quo caſu lex vltra poenam
6 non obligat ad peccatum mortale; *Sot. de iuſt. & iur. quæſt.6.art.4. Alphonſus de Caſtro de lege pœnali lib. 1. cap. 5. docum. 2. Azor moral. inſtit. tom.1.lib.5 cap.6.q. 5. cum* aliis, quos refert, & ſequitur *Io: de Sala in tract. de legib. diſput.10. ſect.9. in princip.* Et hæc quò ad primam poenam.

7 Quò ad ſecundam, ea quidem procedit vſque adeo vt nec ordinarius poſſit condonare fructus amiſſos ob non factam fidei profeſſionem, quia ordinarius non poteſt remittere poenam inflictam a Concilio, niſi in caſibus ibi expreſſe permiſſis, *Nauar. conſil. 3. nu. 1. de cler. non reſid.* Et ſentit Fuſcus *de viſit. lib. 2. cap. 3. nu. 14. in fin. Garzia in cap. 3. num. 53.* Vbi teſtatur ita fuiſſe reſolu-
8 tum per ſacram Congregationem. Procedit pręterea, vt ante factam fidei profeſſionem prouiſus nequeat haberi pro præſenti à Capitulo, *Garzia loco citato num. 50.* Rota in Oueten. mercedis 12. Decembris 1605. coram tunc R.P.D. Coccino
9 nunc Rotæ Decano meritiſſimo, Niſi for-

tè hoc factum eſſet ex indulto Apoſtolico, non ſolum explicitè concedendo, vt poſſit percipere fructus ante factam fidei profeſſionem, ſed etiam implicitè, nempe ſi paulo poſt prouiſionem concedatur ſibi indultum de percipiendis fructibus in abſentia. Rot. in Carthaginen. fructuū 19. Februarii 1588. & prima Iulii, & 22. Nouembris eiuſdem Anni coram eodem R.P.D. Coccino.

Quo ad tertiam poenam nempe quod poſſeſſio adepta non ſuffragetur, præmittendum eſt, quod Concilium ob non fa-
10 ctam profeſſionem non tollit omnino poſſeſſionem, ſed impedit eius effectum quò ad lucrum fructuum, vt bis Sacra Congregatio cenſuit in vna Piſtoricen. & in alia Cremonen. quam ſequitur Rota in ſupra allegata Varmien. canonicatus vigeſima octaua Aprilis, & decimatertia Iun. 1608. & 4. Febr. 1611. coram Illuſtriſs. Domino meo Cardinali Sacrato. Hoc idem etiam tenent Sanch. dicto *lib. 2. cap. 5. num.* 10. & alii per ipſum relati.

11 Hoc ſtante infertur primo poſſeſſionem adeptam per prouiſum, qui tenebatur facere fidei profeſſionem eſſe manutenibilem etiā poſt tempus præfixum ad faciendam profeſſionem, vt fuit reſolutum in allegata Varmien. canonicatus ſub diebus ſupra citatis:

12 Infertur ſecundo tales poſſeſſores iuuari regula triennali quia Concilium non tollit neque titulum, neque poſſeſſionem præterquam ad effectum lucrandi fructus, vt benè ſcribit *Sanchez. loco cit. ſub num.* 9. & ante ipſum ex mente Sacræ congregationis, *Pariſ. de reſignat. lib.* 10. *quæſt. vlt. num.* 4. *& ſeq.* Quod verum intellige ad effectum ne
13 poſſit moleſtari ſuper titulo, ac poſſit ſe tueri quocumque remedio poſſeſſorio, ſecus verò vt poſſit conſequi fructus, nam cum ad iſtum effectum beneficium poſſeſſionis ſit ſublatum, merito regula non iuuat, vt doctè ſcribit *Nauarr. conſ.* 1. *de ſum. Trinit. & fid. Cathol.* quem ſequuntur *Sanchez. loco citat. num. xi. Emanuel in ſumma tom.* 2. *cap.* 119. *num.* 7. *Ledeſma in ſum. tom.* 2. *tract.* 1. *cap.* 4. *poſt concluſ. x. difficul.* 7. Additur quod regula loquitur quando agitur ſuper titulo beneficii, cauſa autem fructuum nō eſt ſuper titulo, ſed eſt cauſa prophana, in qua regula non procedit, *Sarn. in regul. de trienn. quæſt. xi. &* 50. *num.* 4. Rota in Placentina applicationum fructuum 28. Iunij 1595. coram Orano.

14 Infertur Tertio talem poſſeſſionem ſuffragari, etiā in remedio reintegrandæ, dummodo ad illud non agatur reſpectu fructuum; Cęterum ſi agatur reſpectu diſtributionum, vel ratione poſſeſſionis in iure votandi ſedendi, vel ſimilia faciendi, poſſeſſio ſuffragatur, quia, vt ſupra dictum eſt, ſuffragium poſſeſſionis non eſt ſublatum, niſi tantum quo ad fructus quærendos.

DE IVRE

Digitized by Google

DE IVRE PERSONARVM EXTRA ECCLESIÆ GREMIVM EXISTENTIVM.

Liber Secundus.

SVMMARIVM.

1 *Sacramentum nõ reperitur niſi in eccleſia.*
2 *Inter iudæos reperitur matrimonium.*
3 *Iudæus, & laicus in caſu neceſſitatis baptizare poßunt.*
4 *Iudæi an gaudeant immunitate eccleſiaſtica, & n.13. verſ. Tertium argumentum.*
5 *Si debeat eligi ad officium fidelis, & deuotus Eccleſiæ, poteſt eligi iudæus.*
6 *Iudæi non ſunt in Eccleſia.*
7 *Baptiſmus ianua ſacramentorum.*
8 *Matrimonium dupliciter conſideratur.*
9 *Sacerdotium reperitur tantum in Eccleſia.*
10 *Sacerdotii appellatione continetur omne Sacramentum.*
11 *Iudæus ſi ordinaretur character non imprimeretur.*
12 *Matrimonium iudæorum poſt conuerſionem quomodo efficitur ſacramẽtum. & num. 13.*
14 *Miniſter in Sacramentis non conſideratur vti inſtrumentum Eccleſiæ, ſed vti inſtrumentum Dei.*
15 *Iudæus non poteſt eſſe miniſter in Sacramentis vbi adhibetur tanquam inſtrumentum Eccleſiæ.*
16 *Iudæus non poteſt conſtituere procuratorem ad reſpondendum in baptiſmate proca.*
17 *Fidelis, & deuotus quis dicatur.*

CAP. I.

An Iudæi ſint in Eccleſia.

1 IVdæos eſſe in Eccleſia ex infracriptis ſuaderi poſſe videtur. Primo, quia Sacramenta non reperiuntur, niſi in Eccleſia, *cap. quia ex ſola 24. quæſt. 1. c. extra Catholicam 1. quæſt. 1.* at inter iudæos reperitur aliquod Sacramentum, ergo iudæi ſunt in Eccleſia. Minor probatur, quia inter iudæos reperitur matrimo-
2 nium, *cap. de infidelibus de conſang. & affinit.* matrimonium autem magnum eſſe Sacramentum teſtatur *Paul. ad Epheſios cap. 5. eſtque diffinitum in Sacro Trident. Concilio Seſſ. 24. can. primo.* Corroboratur *ex cap gaudemus §. ſuper quo taliter de diuort. Vbi Summus Pontifex Innocentius Tertius, diſerte inquit Sacramentum coniugii apud fideles, & infideles exiſtere;* Et eidem confirmat *Honor. 3 in cap. fin. de tranſac. & ibi Abb. ante n. 4. verſ. item*
3 *nota.* Secundo quia iudęus poteſt tẽpore neceſſitatis baptizare, ſicuti laicus, *cap.* à quodam iudæo, & *cap. Romanus Pontifex de conſecrat diſt. 4. Doct. commun. in cap. quanto, de conſuetud.*
4 Tertio, quia iudæi gaudent immunitate Eccleſiaſtica, ſecundum opinionem, quam nos veriorem eſſe diximus infra eodem libro cap. 12. Ergo ſunt in Eccleſia, alias non tueretur exiſtentes extrà eam, quia de his, qui foris ſunt nihil ad nos, dicto *cap gaudemus de diuort.*
5 Quarto, hoc ſuaderi poteſt ex traditis per *Anchar. conſ. 271. nu. 4. verſic. Quarto ſi dicamus,* vbi quod ſtante conſtitutione, vt nullus poſſit eligere ad officium, niſi eum, qui ſit fidelis, & deuotus Eccleſiæ, ſi quis eligat iudæum in loco habitantem non incidit in poenam à Conſtitutione impoſitam, & Anchar. ſequuntur *Barbat. conſ. 63. col. 2. lib. 4. Rol. conſ. 35.*
6 *num. 41. & 42. lib. 2.* Quibus parum obſtan. dicendum eſt iudæos in Eccleſia nõ eſſe, hoc enim perſpicue pronunciauit *Paul. ad Corinth. c. 5. in illis verbis. Quid enim mihi de his qui foris ſunt iudicare?* Quod eſſe generaliter dictum de iudæis, & de infidelibus omnibus, expreſſim ha-

bemus *in cap. gaudemus extra de diuort.*
& cap. multi 2. q. 1. & in l. nos reddentes.
§. manifeſtum C. de Summa Trinit. & fide
Cathol. Quorum locorum auctoritate ſuf-
fulti hoc in ſpecie firmant *gloſ. in cap. de*
Terris Verb. perſoluendas, in fine de iudeis,
Bart. in l. prima num. tertio, & ſeq. C.
de Sacroſanct. Eccleſ. Io. Andr. in cap. quod
ſuper his, de voto, & vot. redempt. & in
capit 1. in principio de cogn. ſpir. eodem
libro ibique Ancbar. num. 1. Geminian. in
princ. et num. 4. Franc. num. 4. Prapos. in
rubr. ext. de cogn. ſpirit. num. 1. Bellam. in
cap. 1. num. 2. 30. quæſt. 1. Alex. de Neuo
in cap. contracto num. 12. de cognat. ſpir.
Turrecrem. in cap. ita diligere nu. 13. 30.
q. 3. Roman. conſil. 155. ad fin. Alex. conſ.
13. ſub nu. 21. lib. 7. Socci. in cap. cum ſit ge-
nerale ſub num. 23. de foro compet. Bart.
Soccin. conſil. 72. num. 1. ante med. lib. 2.
Ferrett. conſil. 37. num. 19. Felin. cap. iu-
dæi el 2. num. 2. verſ. & de hac materia
extr. de iudæis. Riminald. iun. conſ. 72. nu.
29. lib. 1. & conſil. 119. quod incipit, quæ-
ritur de tribus lib. 2. Rol. conſil. 35. num.
38. lib. 2. Mantic. de tacit. et ambig. lib. 18.
tit. 2. ante num. 39. Laderb. conſil. 128. nu.
2. lib. 1. plene Illuſtriſſimus Bellarminus
in 3. controuer. gen. libro tertio, cap. 3.
Ratio eſt ſolida, & inconcuſſa, quia cum
7 careant baptiſmate, quod eſt ianua om-
nium Sacramentorum, *cap. cum itaque de*
conſecrat. diſt. 4. cap. 1. et cap. veniens de
presbyter. non baptiz. gloſ. fin. in cap. 4. de
conſuet. Cõſequens eſt, vt omnes, qui ba-
ptiſmi gratiam non ſunt aſſequuti, in Ec-
cleſia dici non poſſint, *c. maiores de bapt.*
8 *c. firmiſsime de conſecr. diſt. 4.* Ad cõtraria
reſpondetur, & quoad primum, matri-
monium poteſt dupliciter conſiderari,
primo vti naturæ contractus, & reme-
dium concupiſcentiæ, & vti ſignum rei
ſacræ non conferentis gratiam, & hoc
modo reperitur etiam inter iudęos, *Doct.*
in 4. ſent. diſt. 39. art. 1. ibique præſertim
Sot. in prima concluſ. Alio modo poteſt
conſiderari vti Sacramentum inſtitutum
à Chriſto; & hoc modo non reperitur niſi
9 inter Chriſtianos: Etenim cum Sacerdo-
tium ſit tantum in Eccleſia, *cap. translato*
de conſtit. et 2. q. 7. §. quod de his propè fin.
verſ. Hinc eſt, & Sacerdotij appellatione
contineatur omne Sacramentum quo
gratia confertur. *l. ap. Abb. Io: Andr. et An-*
char. in d. cap. translatio, inde reſultat, vt
extra Eccleſiam nullum reperiri poſſit
10 Sacramentum, *cap. plerumque §. hinc eſt 2.*
quæſt. 7. d cap. translato vbi Ioan. Andr.
num. 2. et 3. Card. num. 2. Imol. num. 8.
Ancbar. in fin. Palud. et Capreol. in 4. ſent.
diſt. 26. quæſt. vnica art. 6. ad ſecundum
Cupreſ. in repet. cap. oportebat art. 9. num.
48. pag. mihi 61. Barrad. qui hoc pluribus
explicat ad Sacr. hiſto. to. 1. lib. 1. c. xi. et lib.
11 *2. cap. 20.* Quod verum eſt adeo vt ſi iu-
dæus ordinaretur Sacramentum vtique
non imprimeretur, quia eſt omnium Sa-
cramentorum incapax, *Abb. antiq. in d.*
c. translato n. 1. ibiq; Io. Andr. n. 3. Card. nu.
2. Imol. nu. 9. et iterum Card. in c. 1. §. vna
vero verſ. et ſi de ſumma Trinit. Soccin. in
c. ſicut iudæi nu. 9. de iudæis Marqu. de iu-
12 *dæis par. 2. cap. 6. num. 4.* Addunt non-
nulli, quod matrimonium iudęorum (quia
non habet ſuum ſignificatum, ex quo
non poteſt denotare vnionem inter Chri
ſtum, & Eccleſiam) etiamſi ad fidem con-
uertantur non prius efficitur Sacramen-
tum quam iterum inter ſe contrahant in
facie Eccleſiæ, vt viſum eſt *Paludano et*
13 *Capreolo loco ſupra citato.* Quamquam
contrarium in hac parte ſcilicet quod ad
hoc, vt efficiatur Sacramentum, ſufficiat
quod permaneant in antiquo contractu,
& mutuum conſenſum quocunque ſigno
viſibili, etiam nuda copula declarent, ma-
gis communiter recipitur à patribus latè
per illuſtriſſimus Bellarm. relatis tom. 1.
tit. de matrim. quibus adduntur Enriq. de
matrim. lib. 11. cap. 8. num. 1. ad fin. et
cap. 15. num. 3. Nauar. conſil. 4. tit. de
pact. et conſil. 2. ad fin. de conuerſ. infidel.
Vega in Summa de Eccleſia lib. 4. caſ. 13.
et 319. Sanch. de Matrim. lib. 2. diſput.
9. num. 5. de qua relatius Deo dante dice-
mus infra cap. ſeq.
14 Secundum argumentum tollitur ſi
cõſideremus quod miniſter in Sacramen
tis miniſtrandis non conſideratur vti in-
ſtrumentũ Eccleſiæ, ſed vti inſtrumentũ
Dei, *D. Tho. d. quæſt. 39. art. 3.* ideoque
licet poſſit in caſu neceſſitatis miniſtra-
re

re Sacramentum baptiſmi, ſi intendat facere quod facit Eccleſia, tamen non dicetur inſtrumentum Eccleſiæ ſed Dei.

15 Hinc eſt qui vbi in hoc Sacramento miniſter adhibetur in re inuenta per Eccleſiam, iudæus non poteſt eſſe miniſter, nam videmus quod iudæus non poteſt conſtituere procuratorem ad reſponden
16 dum pro eo in fonte baptiſmatiſmatis, *c. cum paruulis de conſecrati diſt.* 4. *Rom. ſing.* 55. *qui incipit, Et in eadem cæna*, *Alciat. in l.* 1. *in fine, ff. de verb. oblig. ibiq; Ripa num.* 36.

Tertium Argumentum, præterquàm quod nititur aſſumpto valdè controuerſo, adhuc non eſt bona conſequentia, iudæi gaudent immunitate Eccleſiaſtica, ergo ſunt in Eccleſia, quia *infra c.* 12. pluribus oſtendemus immunitatem Eccleſiaſticam non eſſe inuentam iure Eccleſiaſtico poſitiuo, ſed de iure Diuino.

Quartum Argumentum laborat ęquiuoco. Nam dum Doctores exaduerſo allegati loquuntur de fideli, & deuoto Eccleſię non accipiunt Eccleſiam, prout eſt corpus militans ad ſimilitudinem Eccleſiæ triumphantis, ſed vti eſt Princeps in temporalibus, quo ſenſu etiam iudæi poſſunt dici fideles, & deuoti quamdiu
17 pacificè viuunt, nam ad iſtum effectum ſufficit ſi non ſint rebelles, & alijs impedimentum non præſtent, *l. Seruos ff. de manumiſſ. teſtam. & l. Vtrum* §. 1. *ff. de reb. dub. l. cum* Pater §. *rogo, & l. quidam in princ. ff. de legat.* 2. Refutatis ergò contrarijs remanet firma Concluſio iudæos non eſſe in Eccleſia.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges per matrimonium efficiuntur ſocii diuinæ, & humanæ domus.*
2 *Societas non cadit inter fidelem, & infidelem.*
3 *Salamonis cor Mulierũ cauſa deprauatum.*
4 *Matrimonium inter fidelem & infidelem caret bono prolis & Sacramenti.*
5 *Prima coniugii fides eſt gratia Caſtitatis.*
6 *Contrahere matrimonium cum infideli eſt proſtituere cum Gentilibus membra Chriſti.*
7 *Impedimentum diſparitatis fidei, & diſparitatis cultus quomodo conſideretur in matrimonio contracto inter fidelem, & infidelem.*
8 *Matrimonium fidelis cum infideli non baptizato quo iure ſit vetitum.*
9 *Cathecuminus an poſſit contrahere matrimonium cum infideli.*
10 *Matrimonium contractum a fideli cum infideli punitur pæna adulterii.*
11 *Quilibet de populo poteſt accuſare matrimonium contractum a fideli cum infideli.*
12 *Filii nati ex fideli & infideli non legitimantur per ſubſequens matrimonium.*
13 *Baptizatus ficte ſi contrahat cum fideli an matrimonium ſubſiſtat.*
14 *Coacte baptizatus recipit Sacramentum baptiſmi, ſi coactio non fuerit abſoluta.*
15 *Eccleſia non iudicat de occultis.*
16 *Chriſtus dando buccellam Iudæ male recipienti contulit Sacramentum.*
17 *Fidelis contrahens matrimonium cum infideli ficte baptizato, ſi baptizatus ficte ſe transferat ad loca infidelium, an fidelis poſſit contrahere matrimonium.*
18 *Matrimonium fidelis cum infideli non baptizato, licet ſit prohibitum iure diuino, tamen non eſt irritum iure diuino, neq; iure Naturali, & quare.*
19 *Fidei diſparitas licet impediat finem matrimonii, tamen non tollit omnino.*
20 *Exempla fidelium, qui nupſerunt infidelibus.*
21 *Matrimonium fidelis cum infideli non baptizato non dirimitur certa lege Eccleſiæ.*
22 *Matrimonium inter fidelem, & infidelem non baptizatum licet non ſit irritum expreſſa lege Eccleſiaſtica, eſt tamen irritum conſuetudine Populi Chriſtiani.*
23 *Conſuetudo* Populi *Chriſtiani irritandi matrimonium inter fidelem, & infidelem late probatur.*
24 *Matrimonium fidelis cum infideli baptizato, an ſit licitum vel irritum.*
25 *Eccleſia poteſt ex rationabili cauſa diſpenſare*

ſare vt infidelis contrahat cum fideli.
26 *Copula Carnalis inter fidelem, & infidelem fediſſima.*
27 *Copula inter fidelem & infidelem qua pœna punitur.*
28 *Inter fidelem & infidelem non poßunt contrahi ſponſalia etiam per verba de futuro, extende vt in num. 29.*
30 *Coniux conuerſus ad fidem an poſſit petere Thori ſeparationem extende vt in num. 31, & 32.*

Inter Fidelem, & Iudęum an poſſit Matrimonium conſiſtere.

CAP. II.

INter Fidelem, & Iudæũ non poſſe Matrimoniũ cõſiſtere probat *Teſt. in c. fin. 28. q. 1. l. nemo C. de Iudæis* D. *Tho. quem cæteri cõmuni cõſẽſu ſequũtur in 4. ſen. diſt. 39. quæſt. vnica art. 1. Turrecrem. in cap. ſi quis gentilis 28. quæſt. 1. Bellarm. in controuerſ. tit. de matrim lib. 1. cap. 23. Bero. in cap. 1. num. 187. de conſt. cum aliis infra allegandis.*

1 Cuius rei multiplex eſt ratio, Prima quia coniuges per matrimonium efficiuntur Socij diuinæ, & humanæ Domus, *l. 1. ff. de rit. nupt. l. 4. C. de crim. expilatæ*
2 *hæred.* quæ Societas inter fidelem, & infidelem dari non poteſt, *c. caue 27. quæſt. 1. Oldrad. conſil. 333. in principio Turrecrem. in d. cap. ſi quis 28. quæſtione prima.*

Secunda quia periculum eſt, ne cor fidelis per iudæum auertatur à cultu Diuino, *Deuter. cap. 7. Regum 3. cap. 11.*
3 & docet caſus Salomonis Viri ſapientiſſimi, cuius cor mulierum alienigenarum opera, cum quibus matrimonium contraxerat deprauatum, ad Idola deflexit, *c. Salomon. 32. q. 4.*

Tertia quia in tali matrimonio deficit bonum prolis, quæ non ita facile poteſt educari in cultu Diuino, cum quilibet filios nitatur in ſua Religione educare.
4 Deficit etiam bonum Sacramenti, tum quia tale matrimonium non poteſt habere ſignificatum coniunctionis Chriſti cum Eccleſia, tum etiam quia non poteſt eſſe Sacramentum cum infideli, *Turrecrem. in d. cap. ſi quis gentilis ſub num. 2. verſ. 3. deficit 28. q. 1. cum aliis allegatis in proxime præcedenti cap. num. 9. & ſeq.*

Quarta quia, vt inquit *D. Ambroſ. lib.*
5 *1. de Patriarcha Abraham. cap. 9.* Prima coniugii fides caſtitatis gratia eſt, ſi Idola colat, quorum prædicantur Adulteria, Si Chriſtum neget quis præceptor, & remunerator pudicitiæ?

Quibus rationibus permotus *D. Cy-*
6 *prianus in Sermone de lapſis*, inquit, iungere cum infidelibus vinculum matrimonii, eſt proſtituere cum Gentilibus membra Chriſti. Ne tamen in hac materia errore Sermonis labi contingat, noſſe primum oportet duo eſſe impedimenta, quæ affinitatem quandam ad inuicem habent, Alterum diſparitatis fidei, alterum verò diſparitatis cultus. Primum militat quoties matrimonium contrahitur inter fidelem, & infidelem non baptizatum; cu-
7 iuſmodi ſunt iudæi, Turcæ, Saraceni, & coeteri huiuſmodi. Alterum verò militat inter fidelem, & infidelem baptizatum, veluti inter Catholicam, & Hereticum, Schiſmaticum, vel Apoſtatam; *Ita D. Tho. & alii loco citato, Turrecrem. in d. c. Si quis gentilis ſub num. 2. in ſolutionem ad 3. & in cap.* Caue, *num. 1. 18 q. 1. Caiet. in repet. ad limina 30. q. 1. §. 4. nu. 423. quæſt. 169. Marquard. de iudeis par. 2. cap. 3. num. 15. & 16. Mozzius de contractibus tit. de matrim. ſub rubr. qui poſſint contrahere matrimonium Verſ.* Aliud, *& tertium eſt* Caput. His ita prælibaris ad plenam huius materiæ declarationem infraſcriptæ Concluſiones ſunt conſtituendæ.

8 Prima matrimonium fidelis cum infideli non baptizato non eſt vetitum iure naturali Diuino, ita concludit, *Turrecr. in d. cap. ſi quis ſub num. 1. & 2. 28. quæſt. 1. Sot. & Palud. in 4. ſent. diſt. 39. quæſt 1. Couar. de ſponſal. par. 2. cap. 6. §. 11. n. 1.* Probatur Primo, quia de iure naturæ ante legem ſcriptam legimus quod Iacob

con-

contraxit cum filiabus Laban quæ erant Gentiles, *Geneſ.cap.* 29.& Ioſeph cum Azeneth Egyptiaca,*Geneſ.c.*41.*& Moyſen* cum Aethyopiſſa, *Exodi c.* 2. Probatur ſecundo, quia matrimonium de iure naturæ maxime ordinabatur ad multiplicationem generis humani, immo datum erat præceptum de multiplicatione, nec erat certus determinatus modus multiplicandi.

Secunda Concluſio, matrimonium fidelis, cum iudæo, ſeu cum alio infideli eſt vetitum,non ſolum humano iure (vt minus recte cenſet *Couar.loc.cit.*) ſed, & Iure Diuino, ita fatentur *Sot.in 4.ſent. diſt.39.quæſt. vnica art.1.col.4.vers.Apparet ergo, Illuſtriſs. Bellarm. in controu. de matrim. lib.1.cap. 23. in prima propoſ. Petr.Ledeſma de matr.quæſt.59.art.1.dub. 3. Vega in ſum. tom. 2.cap. 34.caſu 136. Sanch.de matrim.lib.7.diſput.71.num.5.* Probatur primo, quia Deuter.lib. 1.cap. 7.Deus prohibuit Populo ſuo matrimonia iungere cum Gentilibus:Et quamuis præceptum illud ſit iudiciale,& ſolos iudæos propriè obligauerit,ſubijcit tamen cauſam moralem, quæ obligat omnes, inquit enim,quia ſeducent filium tuum, nè ſequatur me, & vt magis ſeruiat Diis alienis,hoc idem repetitur 3.Regum cap. xj. addens,certiſſime enim auertent corda veſtra, vt ſequamini Deos alienos. Probatur ſecundo, ex *D. Paul. ad Corinth. 1.cap.7. Mulier, inquit, ſi dormierit vir eius liberata eſt à lege Viri, cui autem vult nubat tantum in Domino.* quem locum de matrimonio cum infidelibus non contrahendo intelligũt *D.Hieron.in* Iouinianum *lib.1.Tertul.lib.2.ad Vxorem, vt idem Couar. loco cit.fatetur.* Tertio probatur ex eodem *D.Paulo quarto ad* Corinth. *cap. 6. Nolite iugum ducere cum infidelibus, quae enim participatiõ iuſtitiae cum iniquitate: aut quae ſocietas lucis ad tenebras, aut quae pars fideli cum infideli.* Qui locus qualitercumque exponatur probat hanc opinionem,Nam ſi exponatur, prout illum exponit *D. Hieron.loco cit.* de matrimonio cum infidelibus non contrahendo habemus intentionem fundatam. Si vero exponamus prout illum exponit *Theophilactus, & alii* communiter,nempe vt debeat intelligi generatim de quocunque commercio cum infidelibus vitando, vtique probabit hanc concluſionem à fortiori, nam ſi interdicitur commercium cum infidelibus, certe multo, fortius erit interdictum Coniugum,in quo eſt coniunctiõ ſumma,& indiuidua,cap.de infidelibus de conſang.& affin.l.1.*ff.de rit. nupt.* §.1.*inſtit.de patr.pot. in principio.*

Tertia concluſio, matrimonium fidelis cum iudæo, ſeu alio infideli eſt vetitum non ſolum de iure Diuino,ſed etiam de iure Canonico,& Ciuili, *vt eſt textus in cap. Caue, & cap. non oportet, & cap. fin. 28. queſt. 1.& vtrobique Turrecrem. & in l. nè quis chriſtianam,* C. *de Iudæis, ibique* Alberic. *& Fulgoſ. in leg. prima ff. de rit. nupt. & in princ. tit. inſtit. de patr. pot. verb. indiuiduam, ibique Faber.ſub num. 4. verſic. in ea gloſa, Aretin. ſub num.8.Verſ.proſequor,*Calder.*in cap. fin.de condit. appoſ. ibique* Alex. *de Neuo num.* 11.*Couar.de ſponſal.par.2.cap.6.*§. 11.*num,primo,Abb. in cap. quanto,in 1. not.de diuort.Marqu. de iudais par.2.cap. 3.ſub num. 13. verſic. Quid autem ſi fidelis,Mozz.de contractibus tit.de matrim. ſub rubr. qui poſſunt contrahere matrimonium,ſub nu.35. verſic. Aliud,& tertium caput eſt, & eſt omnium communiſſima concluſio, vt liquet ex late relatis per Sanche.d.lib.7.diſp.71.ſub num.7. Hæc tertia Concluſio.*

9 Extenditur Primo, vt procedat non ſolum in iudæo,ſed etiam in Cathecumeno, quia ad hoc vt impediatur matrimonium, ſufficit quod deficiat Sacramentum Baptiſmi ita probat expreſſe *Teſt. in d. cap.*Caue 28.*queſt. 1. ibi ſi Chriſtiana ſit non eſt ſatis, niſi ambo initiati ſitis Sacramento baptiſmatis, ibique Turrecrem. num. 1. & iterum Turrecrem.in d. cap. ſi quis ſub num. 2. Verſic. Et ideo non tenet,28. quæſt. 1. cum aliis quos copioſe refert Sanch.de matrim.lib. 7.diſput.71.nu. 2. & dicam infra tit.de Cathecum. cap.1. num....*

Extenditur ſecundo vt procedat etiã ſi matrimonium contrahatur ſub conditione

tione

tione quod iudæus debeat effici Chriſtianus, nam nihilominus matrimonium eſt nullum, ita ſcribunt *Faber.in §.nuptæ autem ad fin.verſic.in ea gloſ.dum dicit quem ibi ſequuntur Aretin.ſub num.8.verſic. pro ſequor. Vide quæ infra dicam in decima Concluſione.*

10 Extenditur tertio, vt matrimoniũ a fideli contractum cum iudæo, vel alio infideli puniatur pœna adulterii, *l. ne quis chriſtianam, vbi Salic.& Fulgoſ. C. de iudæis, Oldr. d. conſil.33.in principio, Corn. conſil.114.in principio, & num.8.lib.primo alios latè referunt Decian. tract. crim. lib.5.cap.12.num.2. in fine, & num. 23. Menoch. de arb.caſ.290. in principio, Farinac.de delictis carnis quæſt.136.num.1. & 39.*

11 Etenditur Quarto, vt huius criminis accuſatio ſit publica, ad eo vt competat cuilibet de populo, vt in *d. l.ne quis Chriſtianam, vbi Doct.communiter de iudeis.*

12 Extenditur Quinto, vt filii nati ex Concubina iudæi, vel infideli per ſubſequens matrimonium non efficiantur legittimi, quia de tempore, quo fuerunt ſuſcepti, non poterat cum ea conſiſtere matrimonium, *Couar.de ſponſal.cap.8. §. 2.num.6.par.2. Aloys.de Leo in l.1. num. 10.C.de iudeis.* Qua ratione quandoque in facti contingentia in cauſa magni momenti pro veritate conſultus, reſpondi, filium natum ex Petro, & eius Ancilla infideli, quam deinde ad fidem conuerſam, idem Petrus deſponſauerat, non eſſe ſucceſſibilem ad hæreditatem, in qua vocabantur filij eiuſdem Petri nati ex legitimo matrimonio.

13 Extenditur Sexto, vt procedat etiamſi iudæus ſit baptizatus, ſed ficte, vt cenſuit *Sanch. d.lib.7.diſp.71. nu.3.* Ducitur quod ficte baptizatus re vera eſt infidelis, quia baptiſmum non ſuſcepit, vt per *Innoc.in cap.1.circa fin.ſub nu. 5. verſil. ſecus eſſet, eodem tit.* dum inquit quod ſi baptizatus non intendit baptizari, etiamſi petierit baptiſmum, tamen baptizatus dici non debet, cum non ſolum baptizantis intentio, ſed baptizati quoque fides, & intentio requiratur. Contrarium in hac ſexta extenſione, & rectius cenſuerunt *Archid. in c. non oportet, ſub num. 3.28.quæſt.1.ibique Bellam.num. 3. Ancharan.quæſt.famil.2.per tot. Marquar. de iudaeis par. 3. cap. 2. num. 8.* Quorum opinio manifeſte probatur, *Primo in cap. ſicut ficti prima, q. 1.* dum inquit, Sicut ficti veraciter non ficte recipiunt, nec eorũ baptiſma reprobatur Sic. *&c. & in c.3. §.Item quaeritur verſic. propter quod inter inuitum extr.de baptiſm.* ibi, *ſicuti is, qui ficte ad baptiſmum accedit, caracterem ſuſcipit chriſtianitatis, impreſſum, & ipſe cogendus eſt ad obſeruantiam fidei chriſtianæ,* etiam hanc eandem opinionem probat *Marq.de iudeis pa.3.num. 8.*

Secundo probatur *in c. de iudaeis 45. diſt.vbi* Iudæi etiam coacte baptizati re-

14 cipiunt Sacramentum baptiſmi, & ad illius obſeruantiam compelluntur, dummodo coactio non fuerit abſoluta, & ibi declarat *gloſſ. in verb. coacti.* Ergo tanto magis ſimulans, in quo videtur ineſſe maior voluntas, quam in coacto.

15 Tertio, quia Eccleſia non iudicat de occultis, *cap. vt noſtrum, vt Eccleſiaſt.beneſ ſiue diminut.conſe. cap. tua nos §.licet de ſimon.cap.à nobis el 2. §. nos igitur, de ſent.excom.cap.tua. de ſponſal.* At baptizatus quamuis, ficte tamen eſt baptizatus in facie Eccleſiæ; Ergo hoc ſufficit, vt il-

16 lum admittat ad Sacramenta. Sic Chriſtus bucellam iudæ male recipienti dando contulit Sacramentum, *cap. quod quidam. 1. q.1.& in §.ſed ne Auguſtinum, & in §.ipſa e nim ſolus eadem cauſa et q.* Non obſtat, quod ficte baptizatus re vera ſit infidelis, quia hoc procedit quo ad Deum non aut quo ad Eccleſiam, quæ neſcit niſi de manifeſtis iudicare ex allegatis, ex quibus. Deducitur quod ſi fidelis matrimoniorum contraxerit cum infideli

17 ficte baptizato, licet poſt baptiſmum taliter baptizatus recedat, & conferat ſe ad loca infidelium, tamen non poterit fidelis cum alio ante matrimonium contrahere antequam Eccleſia fuerit certiorata de morte huius infidelis ficte baptizati, vt bene in facti contingentia reſpondit *Anchar. d. quaeſt. 2.nu. 4.*

18 Quarta Concluſio, matrimonium fidelis cum iudæo, vel alio infideli non baptizi-

baptizato, licet ſit prohibitum iure Diuino, tamen ſi contrahatur non eſt irritum iure Diuino, neque naturali. Quod non ſit irritum iure naturali admittunt omnes, propterea quod illo iure neque eſt prohibitum matrimonium fidelis cum infideli, vt ſupra dixi in prima Concluſione. Quod non ſit irritum iure Diuino affirmant *Sot. in 4. ſent. diſt. 39. q. vnica art. ſecundo, ibique Durand. q. 1. num. 8. Riccard. q. 1. art. 1. & eſt communis Theologorum, quos poſt Bellar. in contr. de matr. lib. 1. cap. 23. late refert Sanch. d. diſp. 71. num. 7. verſ. Et ideo huius ſententiæ; quam ex noſtris ſequuntur Calder. in cap. fin. de condit. oppoſ. Alex. de Neuo ibidem num. 11. Couar. de ſponſal. par. 2. cap. 6. §. 11. num. 1. Matiento recopillat. lib. 5. tit. 1. rubr. gloſ. 1. num. 159. Mozzius de contract. tit. de matr. rubr. qui poſs. matr. contrahere num. 27. Vgolin. de Sacram. tit. de matr. cap 19. nu. 6.*

19 Mouetur primo, quia licet fidei diſparitas impediat aliquo modo finem matrimonii, non tamen omnino tollit, nam proles ex tali matrimonio poteſt educari in fide, quamuis difficilius, quam ſi vterque Coniux eſſet fidelis.

Secundo, quia loca allata ad probandum eſſe prohibitum Coniugium Inter fidelem, & infidelem, licet probent prohibitionem, non tamen probant illud eſſe irritum, & clarum eſt in materia matrimoniali ad irritandum actum non ſufficere prohibitionē, niſi etiā irritetur, vt probat *Teſt. in cap. meminimus, & cap. conſuluit, qui clerici, vel vouentes cap. rurſus eod. tit.*

20 Tertio probatur exemplis, legimus enim in lege ſcripta quod Eſter nupſit Aſſuero Regi Perſarum Ethnico, *Eſter c. 2.* & Salomon cum filia Pharaonis Egyptiaca, *Reg. 3. cap. 3.* & in lege gratiæ hæc matrimonia fuiſſe frequentiſſima, ſcribunt *D. Hieron. lib. 1. in Iouinianum, D. Auguſt. lib. de fid. & oper. cap. 9.* Nec ideo irritata fuiſſe quamuis culpa vacare non exiſtimarentur. Item Monica, quamuis ſancta, virum habuit paganum; Et Clotildis Chriſtiana nupſit Clodoueo Regi Francorum Ethnico, vt refert *Greg. Turonen. lib. 2. cap. 28.* Vtraque autem pia erat, & Virum ad fidem conuertit, non poteſt autem dici, vt tam piæ feminæ licet contrahendo culpam contraxiſſent, permanendo tamen in perpetua fornicatione vixiſſent.

21 Quinta Concluſio, matrimonium fidelis cum iudæo, vel infideli non baptizato non dirimitur certa aliqua lege Eccleſiæ, quia licet multas leges Eccleſiaſticas, & Ciuiles ſupra attulerimus, per quas tale matrimonium prohibetur: nulla tamen reperitur lex expreſſa, quæ contractum irritet, vt animaduertunt *Sot. in 4. ſent. diſt. 38. q. vnica art. 2. concluſ. 5. verſ. hæc autem, D. Card. Bellarm. in controuerſ. de matr. lib. 1. cap. 23. ante tertiam propoſitionem verſ. Iam vero, quod non ſit cultus, Veracrux in ſpecul. part. 1. art. 32. dub. 1. concluſ. 4. Enriquez de matrim. lib. 12. cap. 23. num. 3. in fine. Lopez Inſtruct. tit. de matrim. cap. 53. not. 6. Sanch. eod. tract. lib. 7. diſp. 71. ſub num. 8.*

Sexta Concluſio, matrimonium inter fidelem, & Iudæum, vel infidelem non
22 baptizatum, licet non ſit irritum certa, & expreſſa lege Eccleſiaſtica, eſt tamen irritum moribus, & conſuetudine Chriſtiani populi, quæ vim legis habet, vt communi conſenſu firmant omnes Doctores modo relati. Quod conſuetudine tale matrimonium irritetur, probatur, nam ab annis (vt minimum dicam) quatuor centum, & vltra Magiſter ſent. *lib. 4. diſt. 39. & Gratian. 28. q. 1. & deinceps* Theologi omnes, & Canoniſtę hanc rem veluti exploratam, & a maioribus per manus acceptam tradiderunt. Quod autem talis conſuetudo vim legis habeat in Eccleſia, probatur, *in cap. traditione cap. ridiculum, cum quatuor ſequen. 12. diſt. §. ex non ſcripto Inſt. de iure natural. l. de quibus ff. de leg.* vbi Iulianus Iuriſconſ. Inueterata inquit conſuetudo pro lege non immerito cuſtoditur, nam cum ipſe leges nulla alia ex cauſa nos teneant, quā quod iudicio Populi receptæ ſunt merito, & ea quę ſine vllo ſcripto populus probauit tenebunt omnes. Nam quid intereſt ſuffragio populus voluntatem ſuam declaret, an rebus, ipſis, & factis, & D.

Auguſt.

Auguſt. in c. illa 11. *diſt.* inquit illa autem quæ non ſcripta, ſeu tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe ſeruantur, datur intelligi, vel ab ipſis Apoſtolis, vel plenariis Conciliis ſtatuta retineri. Hinc plura in legibus ciuilibus reperiuntur, quæ nulla certa lege, ſed ſolius conſuetudinis auctoritate probantur, cuiuſmodi, eſt vt parentes pro filiis ſuis impuberibus teſtamenta faciant, *l. 2. ff. de vulg. & pupill.* & vt prodigi, qui agnatis carebant bonis ſuis interdicatur, *l. 1. ff. de curat. fur.* Et vt arrogatus omnia bona ſua faciat arrogãtis, vt in princ. *tit. inſtit. de acquiſ. per arrog.* vt delegatus delegare non poſſit, *l. more maiorum, ff. de iuriſdic. omn. iudic. l. 1. §. qui mandatam, verſic. verius ff. de offic. ciui.* vt parricida certa quadam pæna plecteretur, de qua *in l. pæna 9. ff. ad l. pomp. de parricid.* Similiter, & in Eccleſia multa ſunt à Sãctis Patribus nobis per manus tradita, quæ ſcripto probare non poſſumus, quæ enumerat *D. Baſilius nobis relatus in cap. Eccleſiaſticarum* 11. *diſt. quæque*, vt idem inquit ſi attentaremus parum æſtimare, Religio magnum detrimentum eſſet latura. Quod vero talis conſuetudo Eccleſiæ irritandi matrimonium inter fidelem, & infidelem ſit ſatis rationabilis, probatur exemplo antiquæ legis, in qua impedimentum dirimens ſaltem inter certas rationes, veluti cum Chananeis, propterea quod erant maxime obſtinati, & auerſi à Deo, ita quod non erat tanta ſpes de illorum conuerſione, vt docet *Turrecrem. in d. c. ſi quis 28. q. 1 ſub num. 2. & verſic. bis habitis*. At eadem ratio hodie militat in ceteris infidelibus, quia multorum ſeculorum vſu, Eccleſia illorum obſtinationem eſt experta, Ergo prudenter admodum maiores noſtri tacitis moribus introduxerunt, vt irritum eſſet matrimonium cum infidelibus, quia ratio quæ olim dirimebat, erat obſtinatio Chananeorum, quę cum hodie militet æqualiter quo ad omnes infideles, merito quo ad omnes debet æqualis obſeruantia, *l. illud ff. ad leg. Aquil.*

24 Septima Cõcluſio, matrimoniũ fidelis cũ fideli baptizato, veluti cum hæretico, ſchiſmatico, vel Apoſtata, eſt illicitum, nõ autem irritum, & ſic peccat fidelis tale matrimonium contrahendo, ſed illud non eſt irritum iuxta ea, quæ dicemus Deo Duce infr. in cap. ... num. ... vbi de hæretic. agemus. Ex quibus defluit etiam Concluſio, quod poſſit Eccleſia
25 ex rationabili cauſa diſpenſare, vt fidelis contrahat cum infideli, *Bellar. loc. cit. in 4. propoſ. Sanch. d. lib. 7. diſp. 71. nu. 10.*

26 Octaua Concluſio, inter fidelem, & iudæum, aut aliàs infidelem fœdiſſima reputatur quæcunque carnalis commixtio, quamuis fornicaria, & nulla matrimonij figura conſiderata, quod patet maxime ex eo quod Phinees iudæum cum Madianitide coeuntem interfecit, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam, *Num. cap. 25. cap. non ſi competentur, §. bis ita reſpondetur, verſic. tunc. 2. q. 7.* Quinimo talis commixtio vſque adeo damnata reputatur, vt præceptum ſit, vt vtriuſque ſexus infideles qualitate habitus publice diſtinguantur ad hoc vt per velamen erroris excuſari non poſſint, *cap. in nonnullis, de iudæis.*

27 Hinc hoc delictum committentes modo pæna mortis, modo alia pæna extraordinaria plectuntur, perpenſa negotii, & perſonarum qualitate, iuxta caſus, quos benè diſtinguit *Menoch. de arbitr. caſ. 290. Marq. de iudeis par. 2. cap. 3. Roland. conſil. 35. ſub num. 46. verſic. 2. non obſtat lib. 2. Decian. tract. crim. cap. 12. Farinac. de delictis carnis q. 139.* quibus additur *Caball. reſolut. crimin. caſ. 4. Doct. in l. nè quis Chriſtianam C. de iudæis*, ad quos breuitatis cauſa in facti contingentia Lectorem reiicio.

28 Nona Concluſio inter fidelem, & infidelem neque poſſunt contrahi ſponſalia per verba de futuro, quia ſi inter eos eſt interdictum matrimonium, vtique per antecedens neceſſarium cenſetur interdicta ſponſalia, *l. oratio ff. de ſponſal. ibique Bald. in antiqua lectura cap. fin. de Clerico excommunicato.*

29 Quod eſt limitandum, ne procedat, quando ſponſalia contrahuntur ſub expreſſa conditione, ſi infidelis conuertatur ad fidem, quia tunc ceſſante diſparitate

tate

tate Religionis, vel cultus de tempore matrimonii ſponſalia recte conſiſtunt, etiamſi ſint contracta tempore quo matrimonium non poterat contrahi, *argum.l. quis officium 38.ff.de rit.nupt.* Et hoc modo debet intelligi, *Aloyſius de Leo in l. 1.nu.58.C.de iudæis.*

30 Decima Concluſio, Coniux conuerſus ad fidem, non tenetur amplius cum infideli cohabitare, ſed poteſt petere thori ſeparationem, ita *Teſt.in cap.iam nunc, & cap.ſic enim recedere 38.q.1. Card. in cap. gaudemus nu.1.de diuortio, ibique Alex.de Neuo num.4.verſic. & ex hoc, Præpoſ. in cap. quanto ſub nu. 5. verſic. aut conuerſus ad fidem de diuort. & ibi Boich. nu. 2. Turrec.in cap.ſi quis 28.q.1.ſub n.2.& 3. ar.2.Caeta. in repet. c. Ad limina 30.q. 1. §.4.q.171.nu.425. Ang. in Summ. verb. matrimonium 3.impedimento 10.nu.3.Silueſt.in verb.matrimonium 8.q.10.dicto 5. Aſtenſis in Summa c. 22. nu. 49.Couar. de ſponſal.par.2.cap.6.§.11.nu.2. & cap. 7.§.4.nu.5.Matiento recopill.lib. 5.tit. 1. in verb. gloſ.1. num. 160.* Ex Theologis hāc eandē opinionē profitētur plures longa ſeriæ relati per *Sanch. de matr. lib. 7. diſput.73. nu. 7.* Et licet de tempore primitiuę Eccleſię, & ſexcentis proximis conſequentibus Annis propter frequentem infidelium conuerſionem, quæ tunc fiebat, ex Concilio Apoſtoli ad *Corinth.1. cap.7.* laudabilis eſſet habitatio Coniugis fidelis cum infideli, quando habitare volebat ſine Creatoris contumelia, vt declarat D. *Auguſt. in d. cap. iam nunc, cum ſeq. 28. q. prima*, Tamen ſuccedentibus temporibus vſu comprobatum eſt non modicum peruerſionis periculum imminere fideli ex ſimultanea habitatione cum infideli, & propterea conſuetudine Eccleſiæ receptum eſt, ac præceptum inductum, ne coniux ad fidem contrauerſa permittatur cum infideli cohabitare, *vt in c.iudæi 28.quæſt. 1. D.Thom.in 7.ſent. diſt. 39. q. vnica, artic. 3. ad ſecundum, Turrecrem.in d.cap.ſi quis 28.q.1.art.2.n. 3. in ſolutione ad ſecundum, Boich. in cap. quanto num.2.de diuort.Silueſt.loco citat. Durad. Riccard. Gabr. & alii quos refert, & ſequitur Sanchez loco cit. num. 12.* Neque hic mos Eccleſiæ aduerſatur in aliquo conſilio D.Pauli, quia nedum conſilia, ſed etiam præcepta poſſunt tractu, vel ſucceſſu temporis neceſſitate id ſuadente variari, vt *in capitulo non debet, de conſang. & affinit. capitulo ſciendum, 28. diſtin. capitulo quia ſancta, §. verum 63. diſtin.capitulo alma mater, de ſenten. excommunicat. libro ſexto, ibique Couarru. parte ſecunda, in princip. numero ſecundo.*

31 Extenditur mos iſte dupliciter, primo vt procedat etiamſi fidelis poſt conuerſionem ad fidem, copulam exercuerit cum coniuge infideli, nam hoc non obſtante poterit ab illo diuertere, ex quo non eſt in ſua poteſtate remittere iniuriam, quæ infertur fidei, vt bene concludit, *Sotus in dicta diſtin.39. quæſt. vnica artic. tertio, ad ſecundum, quem ſequitur Sanchez loco citat. nu.8.*

Secundo extenditur, vt procedat etiamſi ſubeſſet aliqualis ſpes conuerſio-

32 nis, *Sotus loco citato, Barthol. Ledeſm. de matrim. dub. 55. ad fin. Vega in ſumma tomo ſecundo, capitulo 34. caſu 143. Ludouic. Lopez inſtruct. parte, ſecunda, titulo de matrimonio, dub. 53. poſt tertiam Concluſ. Sanchez loco citato, numero decimo tertio.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæi non ligantur conſtitutionibus Eccleſiaſticis.*

2 *Prouiſiones Eccleſiaſtica proſunt tantum illis, qui Chriſtianam legem profitentur.*

3 *Pontifex vti pontifex in eius prouiſionibus non præſumitur de iudæis cogitare.*

4 *Statutum relatum ad perſonas non ligat foreuſes.*

5 *Iudæi licite contrahunt in gradibus humane legis prohibitis, extende vt num.6.*

7 *Intellectus l.nemo iudæorum C. de iudæis.*

8 *Lex ciuilis lata propter bonum publicum poteſt in aliqua parte ſtatuere ſuper matrimoniis inter infideles contrahendis.*

9 *Matrimonia contracta inter iudæos in gradibus humana lege prohibitis poſt eorum conuerſionem ad fidem non ſeparatur.*

D 10 Filii

10 *Filii iudeorum nati ex matrimoniis cōtractis in gradibus humanæ legis prohibitis, etiam poſt conuerſionem ad fidem reputantur legitimi.*

11 Di*ſpoſitio Concilii Tridentini ſeſſione 24. de reformatione non habet locum in matrimoniis iudæorum.*

12 I*udæi poſt conuerſionem ad fidem non tenetur de nouo contrahere coram Parocho, & teſtibus.*

13 I*nfideles clam contrahententes peccant contra ius naturæ.*

14 Di*ſpoſitio Concilii Tridentini non habet locum inter iudæos declara vt num. 15.*

ARGVMENTVM.

An iudæi ligentur Conſtitutionibus Eccleſiaſticis quæ feruntur ab Eccleſia pro Regimine eccleſiaſtico dirigendo.

CAP. III.

1 IVdæos non ligari Conſtitutionibus quæ ab Eccleſia feruntur
ad dirigendum regimen ſpirituale, docemur ex *Teſt. in cap.*
gaudemus vbi gloſ. in verb. Conſtitutionibus extra de diuort. ibiq; Abb. & reliqui, et
iterum Teſt. in cap. fin. qui filii ſint legit. &
in cap. multi 2. q. 1. & in l. nos reddentes C.
de ſumma Trinit. & in c. de infidelibus de
conſang. & affin. quorum iurium auctoritate hoc tradunt gloſ. in cap. 1. de conſtit. &
in clem. 1. verb. principiū de teſtib. Io: Andr.
in cap. quod ſuper his de voto. Alber. in rubr.
C. de iudæis nu. 1. Fel. conſ. 30. n. 17. & ſeq.
Rom. conſ. 155. in ſine. Soccin. in c. cum ſit
generale nu. 23. verſic. Et hæc procedunt, de
foro comp. Bero. in c. 1. nu. 155. de conſt.
Natt. in c. quamuis col. 5. de pact. in 6. Iaſ.
in l. 3. §. curare nu. 3. ff. de Iur. Iur. Brun. in
tract. ſtantibus maſcul. art. 6. nu. 60. circa
med. Sanch. de matr. lib. 6. diſput. 1. nu. 3.
Surd. conſ. 121. ſub nu. 6. et 18. Rimin. Iun.
conſ. 119. quod incipit quæritur de tribus, n.
11. lib. 2. Mantic. de tacit. et ambig. lib. 21.
tit. 8. nu. 59. Sunt enim prouiſiones, ac remedia Canonica adinuenta in vtilitatem
Eccleſiaſtici Populi, *Clem. Paſtoralis in*
princ. de ſent. excom. Et cum Iudæi extra
Eccleſiam ſint, vt ſupra probatum eſt *hoc*
eodem lib. cap. 1. ſequitur quod vbi Pontifex fert Conſtitutionem pro regimine ſpirituali dirigendo, illa quidē non niſi Chri
2 ſtianæ legis Profeſſoribus prodeſſe debet,
l. 1. cum Authen. ſequen. C. de hæret. Additur, quod Pontifex procedēs vti Pontifex,
3 non poteſt videri de iudæis cogitaſſe, propterea quod nō prçſumitur conſulere voluiſſe extraneis à fide Chriſti, prout dicimus de ſtatuto quod relatum ad perſonas
4 non ligat forenſes ex præſumpta ſtatuentis voluntate, *l. vltima ibi æquum quippe*
eſt, C. de ſum. Trinit. plene Rol. *conſ. 24. n.*
17. lib. 3. Tiraq. qui alios refert de primog.
q. 44. nu. 4. Rot. dec. 673. nu. 2. par. 1. Deducitur ergo Primo, quod gradus per Canonicas Conſtitutiones vetiti in matri-
5 moniis contrahendis non vindicant ſibi
locum in matrimoniis inter iudæos, ſed
ipſi licitè contrahunt in gradibus per Canones prohibitis, *cap. de infidelibus de conſang. et affin. cap. fin. qui fil. ſint legit. cap.*
fin. de diuor. Innoc. in cap. ſuper his, de voto,
Floria. in l. 4. ff. de his, qui ſunt ſui, vel aliē.
iur. Baro. conſ. 13. lib. 4. Fel. in c. ad hæc in
2. not. de iudæis, Brun. in tract. ſtantib. maſcul. art. 6. ſub nu. 57. verſic. Ad hoc facit.
6 *Marquar. de iudæis par. 2. cap. 4. num. 9.*
Quod procedit, ſiue verſemur in gradibus conſaguinitatis carnalis, ſiue ſpiritualis, nam iudæi contrahunt etiam cum
Commatre, *Archid. in cap. peruenit 30. q.*
1. Alber. in rubric. C. *de iudæis in principio. Barbat. d. conſ. 13. nu. 2. Clar. in §. iuſtus nu. 12.*

7 Contra prædicta videtur *Teſt. in l. nemo iudeorum,* C. *de iudaeis,* vbi ad litteram
præcipitur, vt nemo iudæorum morem
ſuum in coniunctionibus retineat, nec
iuxta legem ſuam nuptias ſortiatur, nec
in diuerſa ſub vno tempore coniugia conueniat. Cuius teſtus timore P*etr. de Bellapert. et* Cin. *in leg. in celebrandis. C. de nupt. Salicet. in d. leg. nemo* exiſtimarunt
non poſſe iudæos in gradibus humanæ
lege prohibitis matrimonia contrahere.

re.

Digitized by Google

re. Verum quia habemus aperta iura de iure Canonico, quibus docemur poſſe contrahere in gradibus humana lege prohibitis, vt in *d. cap. de infidelibus,* cum aliis allegatis,& in dies videmus eos intra præſcriptos gradus contrahere,ideo ab eorum diſpoſitione recedendum non eſt, cum in hac materia ſit ſtandum diſpoſitioni Sacrorum Canonum,*cap. per venerabilem qui fil. ſint legit. d. cap. gaudemus,de diuor.* nec ſit attendenda diſpoſitio legis ciuilis, *vt poſt Ang. & Barbat. ſcribit* Clar. *in d. §. inceſtus nu.* 12. Niſi forte lex ciuilis eſſet lata propter bonum publicum, nempe nè numerus Hebræo-
8 rum nimium excreſceret, & ob id caueret, ne poſſent, niſi poſt certam ætatem, vel vltra duos pro qualibet familia matrimonium contrahere: in his enim caſibus Princeps poſſet in hac materia diſponere, *Sanch. de matr. lib.* 1. *diſp.* 1. *nu.* 8. Cæterum in reliquis veriſſima eſt Concluſio Iudæos,& infideles poſſe contrahere intra gradus humana lege prohibitos.
9 Deducitur ſecundo,quod matrimonia contracta per iudæos in gradibus humana lege interdictis poſt conuerſionem ad fidem non ſeparantur, *d. c. gaudemus in princip. de diuor. d. cap. de conſang. & affin. cap. ſi quis gentilis* 18. *q.* 1.
10 Deducitur tertio, quod proles iudæorum nata ex coniunctionibus intra gradus humana lege prohibitos, etiam poſt conuerſionem ad fidem,legitima reputatur,*cap. fin. qui fil. ſint legit. vbi not. Cardinalis, Butr. & Præpoſ. in princip. Abb. ſub num.* 4.
11 Deducitur Quarto quod licet ex decretis *Sacri Trident. Concilii Seſſ.* 24. *de reform.* plura ſint obſeruanda in contractu matrimonii,veluti, quod fiat in Eccleſia coram Parocho, & teſtibus præcedentibus denunciationibus, & benedictione tamen illa non habent locum in matrimoniis contractis inter iudæos,quia illa omnia inſtituta ſunt, vt concomitētur Sacramentum matrimonii a fidelibus contrahendi; *Veracrux in prima par. Specul. art.* 2. *concluſ.* 3. *Ledeſma de matr. dub.* 61. *Vega lib.* 4. *Summ. caſ.* 133. *Matiento lib.* 5. *recōpillat. tit.* 1. *gloſſ.* 1. *nu.* 134. *Sanch. loco*
12 *proxime cit. nu.* 2. Quinimmo poſt conuerſionem ad fidem, non eſt opus quod iterum contrahant coram Parocho, & teſtibus,ex quo non contrahunt de nouo, ſed perſiſtunt in iam contracto, Ita *Nauar. conſil.* 4. *de pact. ſecundum antiquam impreſſionem,in poſteriori autem conſ.* 2. *de conuerſ. in fid. Emanuel Roderic. in Sum. lib.* 4. *caſ.* 113. *&* 379. *Sanch. de matr. lib.* 2. *diſput.* 9. *nu. primo,* ſubdentes quod & ſi bene facerent ſi poſt conuerſionem Eccleſiæ benedictionem reciperent, tamen ad id eſſent cogendi non ſunt. Et ego quantum experientia aſſequi potui in hac vrbe rerum Sacrarum magiſtra, & in qua per ſummam Dei bonitatem dietim ex alienigenis ſectis ad Chriſti fidem conuertuntur nuſquam vidi ante baptiſmum coniugatos, poſt conuerſionem benedictionem recipere: fateor tamen,quod ſi iudæi, vel alii infideles clam contrahant,
13 læthaliter delinquunt contra ius naturæ, quia clandeſtinum matrimonium ex natura rei continet in ſe grauia mala,& præſertim quia cædit in detrimentum prolis, & pacis, vt poſt alios docent, *Veracrux in Specul. par.* 1. *art.* 10. *concluſ.* 2. *Matiento lib.* 5. *recōpillat. leg.* 1. *gloſſ.* 1. *num.* 2. *Sanchez de matrim. lib.* 3. *diſput.* 3. *num.* 8. *reprobato Ledeſm. qui contrarium tenet dub.* 45. *art. quinto*, Et pari ratione deducitur quinto, quod quamuis ex eiuſdem Concilii decreto eadem *Seſſ.* 1. 6. inter raptorem, & raptam, quandiu in poteſta-
14 te raptoris manſerit, nullum poſſit conſiſtere matrimonium, nec non, & raptor ipſe,ac omnes illi auxilium,conſilium, & fauorem præbentes ſint ipſo iure excommunicati, ac perpetuo infames omniumque dignitatum incapaces, ac propterea raptor teneatur mulierem raptam, ſiue eam in vxorem duxerit, ſiue non duxerit, decenter, arbitrio iudicis dotare, *vt in capitulo* 6. *ſeſſ.* 24. Ab hac tamen pœna immunes ſunt iudæi veluti, qui Eccleſiaſticis Conſtitutionibus non ligantur. Poſſet tamen contra eos in fa-
15 cti contingentia procedi iuxta diſpoſitionem *leg. vnicae, C. de raptor. Virg. & in leg. raptores mulier. colum.* 9. quia continent diſpoſitionem iuris ciuilis, quæ

 rel-

reſpicit bonum ciuile, cui, & Hebręi, &
reliqui infideles ſubduntur *l. iudæi C. de
iudaeis*.

SVMMARIVM.

1 *Cognatio ſpiritualis non contrahatur inter iudæos, extende num. 4. vſque ad 8.*

2 *Cognatio carnalis, vt contrahatur, requirit proceſſionem ab eodem ſtipite.*

3 *Iudæus baptizatus, quare confert ſacramentum, leuans autem de fonte baptiſmatis non contrahit cognationem ſpiritualem.*

9 *Publica boneſtas non contrahitur inter iudæos.*

10 *Cognatio Legalis inter iudaeos non contrahitur.*

ARGVMENTVM.

An inter iudęos contrahatur cognatio ſpiritualis, vel legalis, aut impedimentum publicæ honeſtatis.

CAP. IV.

1 NEgatiuam opinionem ex noſtris
tenēt *Io. Andr. in regul. ex eo 28.
de reg. iur. lib. 6. nu. 4. in Mercur.
quem ſequuntur Anchar. nu. 1. Gemin. in
princ. & num. 4. Card. in rubr. de cogn. ſpi-
rit. ibique Prępoſ. num. 1. & ſeq. Butr. in c.
nobis nu. 10. de Iurepatr. Alber. in l. ſi quis
alumnam, C. de nupt. Alex. conſ. 157. ſub
nu. 2. verſ. Circa tertium lib. 5. Alex. de Ne
uo in cap. contracto nu. 12. eod. tit. Boich in
cap. veniens nu. 1. eod. tit. Turrecrem. in c.
Ita diligere nu. 3. 30. q. 3. Lambert. de iure-
patr. lib. 1. quæſt. 7. art. 3. nu. 24. Brunell. de
ſponſ. concl. 20. nu. 18. Nauar. in ſumma
cap. 22. nu. 36. & conſil. 3. tit. de baptiſ. Sil-
ueſt. in ſumm. verb. matrimonium 8. q. 7.
Matiento recompill. lib. 5. tit. primo, rubr.
gloſ. 1. nu. 169. Galleſ. in tract. de cogn. ſpir.
cap. 8. nu. 4. Vrſil. ad Afflict. dec. 151. nu. 4.*
Ex Theologis etiam hanc eandem opinio
nem probant *D. Thom. in 4. ſent. diſt. 41.
q. 1. art. 3. ad 3. ibiq. Durand. q. 1. n. 9. ad fi-
nem, D. Anton. in ſumma par. 3. tit. 1. cap.
15. §. 3. col. 3. aliique plures, quos refert,
& ſequitur Sanchez de matrim. lib. 7. di-
ſput. 60. num. 7.*

Pręd ictis refragari videtur, quod iu-
dęus poteſt conferre baptiſmum, *cap. Ro-
manus 23. cum plurib. ſeq. de conſecr. diſt.*
4. Ergo, & contrahere comparernitatem,
quę videtur neceſſaria ſequela baptiſmi,
*cap. nam concupiſcentiam de conſtit. l.
Oratio ff. de ſponſal.* Sed reſponſio eſt in
promptu, pro cuius intelligentia ſcien-
dum quod ſicuti ad carnalem cognatio-
2 nem inter aliquos contrahendam deſi-
deratur proceſſio vtriuſque ab eodem
ſtipite ſecundum carnalem propagatio-
nem, *l. 1. ff. de grad. cognat.* ita ad ſpiri-
tualem requiritur proceſſio vtriuſque
ab eodem ſtipite, nempè a Chriſto, *cap.
abſtulit 12. q. 1. cap. ad menſam 11. c. debi-
tum de bigam.* per quę iura ſic in propo-
ſito ſcribit, *Io: Andr. in d. reg. ex eo non
debet nu. 3. ad fin. & nu. 4. de reg. iur. lib.*
6. Hoc ſtante mirum non eſt, ſi quando
iudęus baptizat, confertur Sacramētum
3 baptiſmatis, quando verò leuat de fonte
baptiſmatis, non contrahit cognationem
ſpiritualem, quia vt idem *Io: Andr.* in-
quit dum baptizat gerit typum, & perſo-
nam Dei, *cap. ſicut Chriſtus, & cap. in-
tra 1. q. 1. cap. à quodam, cum ſeq. de conſe-
crat. diſt.* 4. cuius creatura eſt etiam infi-
delis: Suſcipiens autem ſiue leuans gerit
typum, & perſonam Eccleſię, cuius cum
creatura non ſit meritò infidelis non po-
teſt actum ex eius perſona gerere, *cap. in
baptiſmate de conſecrat. diſt.* 4. Remanet
ergo firma concluſio iudęum eſſe cogna-
tionis ſpirtualis incapacem quę extendi-
tur primo, vt procedat non ſolum quan-
do infidelis leuat de fonte baptiſmatis,
ſed etiam quando ipſemet baptizat, vt
docent omnes *Doct. ſupra citati.*

4 Extenditur ſecundo, vt procedat non
ſolum reſpectu parentum baptizati, ſeu
leuati, ſed etiam reſpectu eiuſdem bapti-
zati, nam neque cum ipſo infidelis bapti-
zans contrahit cognationem ſpiritualem,
adeo vt inter infidelem baptizantem, ſeu
leuantem, & fidelem baptizatum, ſeu le-
uatum, poſtquam infidelis fuerit ad fi-
dem conuerſus poſſit matrimoniū conſi-

ſtere,

Digitized by Google

tere, *Alex. de Neuo in d. cap. contracto n. 14. de cognatione ſpirit. Gallego de cognat. ſpirit. cap. 8. n. 15.*

5 Extenditur tertio, vt procedat non ſolum in iudæo, ſed etiam in Cathecumeno, quia cum adhuc non procedat ab eodem ſtipite Chriſto per ſpiritualem regenerationem, eſt cognationis ſpiritualis incapax. *Ita Sot. in 4. ſent. diſt. 42. q. 1. art. 3. Ledeſma de matrim. q. 56. art. 1. poſt princ. & art. 3. col. penult. aliiq. quos refert, & ſequitur Sanchez loco cit. n. 9.*

6 Extenditur quarto, vt procedat ſiue iudæus baptizet, ſiue leuet ſolus, ſiue ſimul cum Chriſtiano, nam nihilominus iſta ſocietas non facit vt iudæus contrahat cognationem ſpiritualem, *Io. Andr. in d. reg. ex eo tantum, in fine, de reg. iur. lib. 6. Sanchez loco cit. n. 10.* ſubdentes quod licet non contrahat cognationem infidelis, contrahit tamen fidelis, quia in hac materia non vitiatur vtile per inutile.

7 Extenditur Quinto, vt ſi contingat iudæum, vel infidelem deinde ad fidem conuerti, nihilominus ex actu geſto in infidelitate non incipiat habere locum cognatio ſpiritualis, *Alex. de Neuo in d. cap. contracto n. 13. de cogn. ſpir. Sotus, & Ledeſma, quos refert, & ſequitur Sanchez d. lib. 7. diſput. 60. num. 11. & 15. Gallego in tract. de cognat. ſpir. c. 8. num. 14. Ludou. Lopez inſtruct. par. 2. c. 51. col. 6.*

8 Extenditur Sexto, vt procedat non ſolum in cognatione ſpirituali actiua, ſed etiam in cognatione ſpirituali paſſiua, ita vt ſiue infidelis baptizet, aut leuet filium fidelis, ſiue fidelis baptizet, aut leuet in baptiſmate filium infidelis ipſe non contrahat cum baptizante, ſiue leuante cognationem ſpiritualem, ita ex Theologis tenent *Durand. in 4. ſent. diſt. 42. q. 1. n. 9. ad fin. Sot. ibidem q. 1. art. 2. col. penult. Verſ. poſtrema ex his, Ledeſma, Vega, Palacios, & alii quos refert, & ſequitur Sanchez de matr. lib. 7. diſput. 60. n. 14.*

Ex noſtris hanc eandem opinionem ſequuntur *Bellam. in cap. 1. n. 2. 30. q. 1. Alex. de Neuo in cap. contracto num. 13. de cognat. ſpir. Boich. in cap. veniens num. 1. eodem tit. Gallego in tract. de cognat. ſpir. cap. 8. num. 11.* Contrarium tenens *Gloſ. in c. 1. in verb ex lauacro 30. q. 1. & ibi Archid. n. 3. & iterum Archid. in c. 1. n. 1. de cogn. ſpir. lib. 6. Præpoſ. ibidem q. 2. n. 2. & q. 3. n. 3. D. Ant. in 3 par. tit. 1. c. 15. §. 3. col. 3. Roſell. in Summa in Verb. impedimentum imped. 6. n. 26. Ang. in verb. matrimonium 8. q. 7. dict. 12. Caiet. in rep. c. ad limina 30. q. 1. §. 4. & q. 151. n. 398. Veracrux in 1. par. Specul. art. 56. concl. 6. Viual. in Candelab. Sacram. par. 1. vbi de matrim. n. 263.*

Prior tamen opinio eſt verior, quia cũ cognatio ſpiritualis conſiſtat in quadam relatione perſonarum, neceſſario requirit ꝙ adſit perſona, cui poſſit relatio fieri, *l. 1. ff. de tut. l. 1. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur.* quo fit vt ſi ex parte vnius nõ põtcõſiſtere, neq; conſiſtere poteſt ex parte alterius, quia deſtructo vno ex correlatiuis, deſtruitur, & alterum, *l. fi. C. de indict. iud. toll. ibiq. Bar. Salicet. Ang. & Caſtr. Iaſ. in l. qui condemnare num. 9. ff. de rei iud. vbi teſtatur de communi, ipſumq. ſequuntur Curt. Iun. conſ. 6. num. 1. Felin. in prohem. decretal. n. 5. cum aliis quos refert, & ſequitur Gabr. tit. de legibus concl. 3. n. 36.*

9 Extenditur Septimo, vt ſicuti inter iudæos non contrahitur cognatio ſpiritualis, ita neq. contrahitur publica honeſtas, quia, & hoc idem impedimentum Eccleſiaſticis Conſtitutionibus eſt introductũ, vt *ex communi Doctorum conſenſu ſcribit, Sanchez d. lib. 7. diſput. 63. num. 2.*

10 Extenditur Octauo, vt ex eadem ratione inter iudæos non habeat locum impedimẽtum cognationis legalis, adeo quod eo non obſtante poſſint contrahere matrimonium, *Veracrux in Specul. par. 1. art. 60. in fine, Bartholom. Ledeſma de matr. dub. 47. concl. 1. Vega in ſum. tom. 1. c. 10. caſu 1. Sanch. de matr. lib. 7. diſp. 63. n. 22.*

SVMMARIVM.

1 *Aſſinitatis impedimentum proueniens ex matrimonio conſumato an contrahatur inter infideles.*

2 *Affinitas ex copula coniugali non irritat matrimoniũ iure natura, ſed eccleſiaſtico.*

3 *Affinitas proueniens ex matrimonio conſumato eſt quid naturale.*

4 *Amicitiæ cauſa duplex* .
5 *Affinitatis impedimentum prouenient ex matrimonio rato contrahitur etiam inter Infideles* .
6 *Affinitas proueniens ex actu fornicario an contrahatur inter infideles , & num*.7. *cum ſeq*.
8 *Affinitas de iure ciuili non contrahitur niſi ex legitimis nuptiis* .
9 *Copula ſiue coniugalis , ſiue fornicaria efficit duo in carne una* .
10 *Conſanguinitas proueniens ex fornicatione, eſt vera conſanguinitas* .
11 *Concubinæ Dauid ab Abſalone cognitæ quomodo a Dauide tractatæ* .
12 *Copula quamuis fornicaria naturalem pudorem inducit* .
13 *Affinitas de iure ciuili conſideratur reſpectu hereditatum, non matrimonii* .
14 *Infidelis cognoſcens mulierem fornicariè, ad fidem conuerſus non poteſt ducere in vxorem, conſanguineam dictæ mulieris* .
15 *Fidelis cognoſcens feminam fidelem , vel infidelem contrahit affinitatem etiam cum vxore dictæ feminæ infidelis* .

ARGVMENTVM.

An inter Iudæos contrahatur impedimentum affinitatis.

CAP. V.

1 NE contingat errore labi , nonnulli diſtinguendi ſunt caſus.

Primus , ſi loquimur de impedimento affinitatis prouenietis ex matrimonio conſumato, & in tali caſu, *Enriquez de matr.lib.*11.*c*. 3. *n*.5.cenſuit impedimentum non contrahi, & ob id eum qui tempore infidelitatis conſumauit matrimonium cum Vxore, poſſe poſt baptiſmum ducere Sororem Vxoris.

2 Ducitur autem hac ſola ratione, quia affinitas ex copula coniugali , quamuis habeat fundamentum in re, tamen non irritat matrimonium iure naturæ vel Diuino , ſed ſolo iure Eccleſiaſtico , quod non ligat infidelem, *c.gaudemus de diuor. c.laudabilem qui fil.ſint legit.* ſed hæc opinio ſimul cum eius illatione apertè confunditur per Teſt.*in c.fi. de diuor.* vbi infidelibus ad fidem conuerſis præcipitur ne poſtquam ad fidem venerint ducant in Vxorem relictam fratris ſui, quod certè Eccleſia non præciperet , ſi impedimentum affinitatis ex matrimonio conſumato proueniens, eſſet ſimplex eius inuentum , nec aliquid haberet naturalis fœderis . Contrarium ergo docent *D. Tho. in* 4. *ſenten. diſt*. 41.*quæſt. vnica art*.1. *q*.1.*in corpore, Durand.ibidem q*.1.*n*.7.*Palud.q*. 1. *art*.1.*n*. 10.*concl*. 2. *Sot. q. vlt. art*.1.*D. Anton. in* 3.*par.ſummæ tit*. 1. *c*. 11.*in fi.prin.Victoria, Veracrux, Ledeſma, & alii, quos refert, & ſequitur Sanchez de*
3 *matr.lib*.7.*diſp*.65.*n*.4.Mouentur Primo quia affinitas proueniens ex matrimonio conſumato, eſt quid naturale ad exemplum conſanguinitatis, quia eſt fundamentum naturalis cuiuſdam amicitiæ, & coniunctionis, Si enim ſecundum Diuinam ſententiam ego & Vxor mea ſumus vna caro, profectò mihi, & illi, mea ſuaq; parentela , & propinquitas vna efficitur, vt inquit *D.Greg.nobis relatus in c*.3.35. *q*.5. Et quod hoc procedat ex iure naturæ , patet, tum quia Adam ſolo inſtinctu naturæ ductus dixit, erunt duo in carne vna, *Gen.c*.2.tum etiam quia teſte *Ariſt. Ethic*.8. *c*. 11. duplex eſt naturalis amicitiæ cauſa , Altera quæ per carnis propa-
4 gationem deſcendit; Altera vero per carnis vnitatem , & coniunctionem accedit ad eandem generationem , qualis in copula coniugali reperitur . Tum denique quia experientia ipſa docet apud quantumuis barbaras nationes conciliari naturalem quandam amicitiam ex matrimonio inter conſanguineos Coniugum, ac ipſos Coniuges, & ob id ſunt nomina naturalia quædam impoſita ad ſignificādam hanc affinitatis cognationem , vt Socer, Socrus, priuignus , nurus , gener, nouerca, vt in *l.non facile* §.*ſed quoniam, ff. de gradib.affin.*

5 Secūdus eſt caſus, ſi loquimur de impedimento affinitatis prouenientis ex matrimo-

trimo-

trimonio rato, non conſumato, & in tali etiã caſu inter infideles contrahi affinitatem docent *Ledeſma de matrim. par. 2. quæſt. 57. articolo, tertio, colum. 2. verſic. ideo dico, Veracrux in append. ad ſpecul. dub. pen. concl. 2. Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 65. nu. 6.* militant enim eædem rationes, quæ militant in matrimonio conſumato, et propterea eadem debet eſſe diſpoſitio, *l. illud. ff. ad l. Aquil. l. adigere* §. *quamuis ff. de iurepatr.* An autem prædicta procedant quando matrimonium eſt nulliter contractum, dic vt mox infra dicam quando affinitas contrahitur ex actu fornicario.

6 Tertius eſt caſus, ſi loquimur de impedimento affinitatis prouenientis ex actu fornicario, & in hoc duæ ad ſunt Doctorum ſententiæ, Altera, quæ affirmat etiam inter infideles habere locum affinitatis impedimentum, quam ſupponunt *Io: Andr. in cap. 1. num. 3. de conuerſ. inſid. ibique Butr. ſub nu. 2. Cardinal. num. 1. oppoſ. 1.* dum inquiunt per baptiſmum tolli peccatum adulterii, ſed remanere affinitatem ortam ex eo, & hanc eandem ex Theologis ſequitur *Card. Bellar. de matrim. Sacram. controu. 4. cap. 30. verſic. Denique affinitas.* Contrariam opinionem tuentur *Nauar. conſil. 7. tit. de ſponſ. & conſil. 12. num. 2. & 3. tit. de conſang. & affin. ſecundum poſteriorem æditionem. Victoria in ſumm. tit. de matr. lib. 11. cap. 1. num. 2. Sanch. eod. tract. lib. 6. diſp. 65. num. 9.*

Ducuntur Primo, quia fornicarius complexus non tribuit exercentibus illum mutuam corporum poteſtatem, prout tribuunt iuſtæ nuptiæ; neque conciliant inter vtriuſque conſanguineos mutuam beneuolentiam, ſeu charitatem, quæ eſt fundamentum affinitatis, ſed magis gignit inter eos odia, & diſſidia.

7 Secundo quia filius non inclinatur naturaliter ad exhibendam reuerentiam fœminæ ab eius patre cognitæ, quinimmo magis ducitur ad eam deſpiciendam, ergo nullum naſcitur vinculum naturale. Hinc videmus, quod perſonis coniunctis affinitate per copulam coniugalem ſunt nomina quaſi naturalia aſſignata, de quibus in *d. l. nõ facile* §. *ſed quoniam ff. de grad. affin.* non tamen reperimus illa impoſita perſonis coniunctis affinitate per copulam fornicariam.

8 Tertio quia iure ciuili Romanorum ex illicitis complexibus non oritur affinitas, ſed tantum ex legitimis nuptiis, vt in *d. l. non facile* §. *affines, &* §. *ſciendum ff. de grad. affin.* quod quidem ſignum eſt euidens, impedimentum non prouenire ex iure naturæ, quia aduerſus illud ciuilis lex non diſpoſuiſſet, §. *ſed naturalia inſt. de iure natu.* Quibus non obſtantibus, & ſi vtriuſque opinio ſit probabilis, tamen prima mihi probabilior videtur. Primo quia nulla ratione ex copula coniugali contrahitur affinitas, niſi quia per eam duo efficiuntur in carne vna, *Gen. ſecundo, Marc. 19. Matth. 10.* At hoc idem reperitur in copula fornicaria,

9 quia teſte *D. Paulo ad Corinth. 1. cap. 6.* qui adhæret meretrici vnum corpus efficitur, & erunt duo in carne vna, Ergo ſicuti ex copula coniugali inter infideles contrahitur affinitas, pari ratione ex copula fornicaria, *l. illud ff. ad l. Aquil. l. adigere* §. *quamuis ff. de iurepatr.* Secundo quia conſanguinitas proueniens ex

10 complexu fornicario eſt vera, & propria conſanguinitas, nam in ea viget naturalis pudor, *l. adoptiuus 14.* §. *unde nec vulgo quæſitum. ff. de ritu nupt. l. & nihil intereſt 54. ff. eodem tit.* ergo eadem ratione affinitas, quia conſanguinitas & affinitas paribus greſſibus ambulãt, *c. 1. & tot. tit. extr. de Cõſang. & affin.* Tertio, quia legi-

11 mus *lib. 2. Regum cap. 20.* decem Concubinas Dauid quas filius eius Abſalon violauerat, incluſas ab eodem Dauide fuiſſe, vt in uiduitate viuerent, & nuſquam amplius ab eo fuiſſe, cognitas. Quod certe non feciſſet, niſi iure Diuino, aut naturali quodã pudore ad hoc ſe ad ſtrictum putaſſet. Quarto facit *teſt. in cap. nec eam 35. q. 5.* vbi æqualiter, inquit, inceſtuoſum eſſe coitum, & abominabilem Deo, & Hominibus, ſi quis ducat aliquam, quæ vxor fuit proprii conſanguinei, vel quæ ab eo illicite eſt cognita, & licet videatur loqui cum chriſtianis, tamen pari

ficar

ficat vtrumque coitum, illumque aſſerit
eſſe Deo,& Hominibus abominabilem,
ſignum euidens, quod eius prohibitio
non deſcendit ſimpliciter ab homine, &
ſic ab eccleſię conſtitutione, ſed etiam à
Deo. Quibus ſic ſtantibus non obſtant
Argumenta exaduerſo deducta; Non-
enim obſtat primum, quia licet ſit ve-
rum non tribui ex fornicario comple-
xu mutuam corporum poteſtatem, neque
ex ea cauſari charitatem, negari nihilo-
minus non poteſt quin actus ille mutuæ
12 commixtionis naturalem pudorem non
inducat, qui ſolus ſufficit ad inducen-
dum impedimentum, *d. l. nec adoptiuus §.
vnde nec vulgo quaſitam ff. de ritu nupt.*
Minus obſtat ſecundum, quia licet non-
inclinetur ad reuerentiam obſequialem,
ducitur tamen naturali pudore, ne ſe com
miſceat illi, quę ſuo eſt commixta con-
ſanguineo. Demum non obſtat tertium,
13 quia ius ciuile Romanorum non conſi-
derat affinitatem ad effectum matrimo-
nii contrahendi; ſed reſpectu deferen-
darum hęreditatum, ideoque mirum non
eſt, ſi conſiderat tantum affinitatem pro-
cedētē ex legitimis nuptijs, quia illę ſo-
lę quò ad hęreditates attendūtur, *l. 3. ff.
de iur. dot. l. 6. C. de inceſt. nupt. §. ſi aduer-
ſus ea inſt. de nupt.* Remanet ergò firma cō
cluſio impedimentum affinitatis proue-
niens ex actu fornicario habere locum
14 etiam inter iudæos: ex qua deducitur
primo, quod ſi quis tempore infidelitatis
aliquam fornicariè cognouit, ad fidem-
deinde conuerſus non poteſt ducere eius
conſanguineam in gradu prohibito, vt
concludunt (licet per diuerſa media) *Ve-
racrux in Spec. par. 1. art. 5. concl. 3. & 4.
Vega in ſum. tom. 2. c. 34 caſu 129. quic-
quid in contrariū ſcripſerit Sanch. loco cit.
n. 10. verſ. At verius eſt.* Deducitur ſecun-
do quod ſi fidelis rem habeat cum fideli,
15 vel infideli foemina, & illa habeat ſoro-
rem infidelem contrahit affinitatem-
cum illa ſorore infideli, quam ad fidem
cōuerſā ducere nequit, etiāſi ſit nata lō
ge poſtquam primam Sororem cogno-
uit, vt concludit, & recte *Sanch. loco cit.
nu. 12. verſ. Attendendum eſt contrarium.*

SVMMARIVM.

1 *Cenſurarum pene non habent locum inter iudæos, extende vt num. 2.*

3 *Cap. ſi quis ſuadente* Diabolo *17. q. 4. non habet locum in iudæis.*

4 *Bulla Coenæ non habet locum in iudæis.*

5 *Cap. omnis vtruſque ſexus, & cap. cum in-firmitas de panit. & remiſſion. non ha-bet locum in iudæis.*

6 *Cap. quamquam de Vſur. lib. 6. an habeat locum in Iudæis.*

7 *Iudæus an poſſit euangelicè denunciari, & num. 9. cum ſeq.*

8 *Exceptio non numeratæ pecuniæ poſt bien-nium an habet locum in iudæis.*

11 *Denunciatio Euangelica fit ad finem vt quis corrigatur.*

12 *Denunciationem contemnens qua pana-punitur.*

13 *Denunciatio eſt introducta ex verbis Euan gelii.*

14 *Denunciari euangelicè an poſſit chriſtia-nus ad inſtantiam infidelis.*

15 *Contractu inualidato ex parte excommu nicati dicitur inualidatus ex parte non excommunicati.*

16 *Actor impetrando vt cauſa conuentionis tractetur ſummariè, debet etiam tracta-ri ſummariè cauſa reconuentionis.*

18 *Quæ tendunt in conſequentiam non conſi-derantur.*

19 *Curia Cardinalis Vicarii concedit monito-ria ad inſtantiam Iudæorum contra chri ſtianos.*

ARGVMENTVM.

An pęnæ Cenſurarum habeant locum in iudæis, cuius occaſione diſputatur An iudæi poſſint Euangelicè denunciari, & An chriſtianus poſſit Euangelicè denunciari ad inſtantiam iudæi.

CAP. VI.

CVm Cenſuræ ſint remedia Canonica, & ſpiritualia, & Canonica remedia non habeant locum inter iudęos, & ſuſe traditum eſt ſupra cap. 2. inde conſequenter reſul-

1 reſultat cenſurarum poenas non habere
locum in iudæis,ſed in quibus eſſet cum
aliis agendum poena excommunicatio-
nis,cum iudæis agitur poena pecuniaria,
vel interdicitur illis commertium Chri-
ſtianorum, cap.& ſi iudæos, cap. poſtula-
ſti,& cap.ad hæc extra de iudæis cap.quan
to, & cap. poſt miſerabilem extra de Vſur.
cap.decernimus de decim. cap. multi 11. q.
1.gloſ.in cap.iudæi,ſiue Saraceni,verb.per
mittantur, ibique Hoſtienſ. Butr. & Ab-
bas de iudeis Archid.in cap.ſi quis,17. q.
4. Collect. in cap. Ad audientiam, de ſent.
excom.Gemin.in cap. Romana.§. in vni-
uerſitatem,ſub num. 10. verſi.Item bapti
zatam,& ibi Franc.in verſi.in gloſ.eodem
tit.lib.6.Soccin.in cap. mulieres num. 26.
cum ſeq. verſic. Quinto quæro, & in cap.
relatum num. 4. extra eodem tit. Abb. in
cap.nouit.num.32.& 55.de iudæis, & ibi
Dec.num.136.Marquar.de iudæis par.2.
c.5.ſub n.4.lib. 1.Tiraq.de primog.q. 66.
num.33.Nauar.de iubil.not. 31.num.4.
verſic.An autem,vbi teſtatur de communi,
& in Manual.cap.27.nu.13. Quod pro-
2 cedit, ſiue excommunicatio feratur à le-
ge,ſiue ab homine,nam vtroque caſu la-
ta in infidelē eſt nulla,veluti lata in per-
ſonam incapacem, Gemin. & Franc. loco
cit.Abb.in c. ab excommunicato ſub num.
9. verſic. item poſſe exemplum,de reſcript.
3 Hinc in iudæis non habet locū diſpoſi
tio cap.ſi quis ſuadente 17.quæſt.4. vt eſt
text.expreſſus in cap.poſtulaſti 14.extr. de
iudæis Archid.in d.cap. ſi quis ſuadente,
Collectan. d. cap. ad audientiam, de ſent.
excom.Soccin.in cap.peruenit nu. 28. cum
ſeqq.verſi.7.principaliter eod.tit. Brun. in
tract.ſtantibus maſculis art. 6. num. 58.
Marquar. loco cit.ſub num. 5. Vgolin. in
tract.de cenſuris Pontifici reſeru. par. 1.
4 cap. 9 ſub num. 2. verſic. hinc iudæus. Et
pari ratione in eis neque locum habet diſ
poſitio Bullæ Coenæ, idem Vgolin. in
tract.de cenſuris d.cap.9.per tot.Neque
locum habet diſpoſitio cap.omnis vtriuſ-
que ſexus de pœnit. & remiſſ.quia licet illa
diſpoſitio ſit vniuerſalis reſtringitur ta-
men ad ſubiectos, & capaces iuxta trad.
per Butr.in cap.1.num. 12. de conſtit. Ne-
5 que diſpoſitio cap. cum infirmitas eodem
tit. de poenit. & remiſſ. Sicuti etiam lo-
6 cum in eis non habet diſpoſitio cap quā-
quam de vſur. lib. 6.Anchar.in cap. ea
quæ fiunt quæſt.6.de reg. iuris.lib.6. Flo-
rian. in l. vlt. C. de iudæis,Soccin. conſil.
70.per tot. lib. 1. Anan. in cap ſuper his
col.prima de iudæis,Franc.Aret.conſ.157.
Licet in hac re contrariū teneant Gem.
in cap.primo, de vſur. lib. 6.Bal. Cardin.
Dec. & alii quos refert Tiraq. de primog.
7 q.67.num.31.Dubitari tamen contingit
Primo An iudæus poſſit euangelice de-
nunciari,& duo ſolent conſiderari caſus;
primus quando infidelis peccat contra
legem euangelicam, vel Eccleſiaſticam,
& in tali caſu concludunt omnes non
poſſe denunciari,ita ſupponit Abb in cap.
nouit num. 3. verſic.ſed credo, de iudic.
Barbat.ibidem num.32.Dec.num. 14.ſub
num. 3. vbi teſtatur de communi Mar-
quar. de iudæis par. 2.cap. 5.ſub num. 5.
verſic.item denunciari Mantic.de tacit.&
ambig.lib.18.tit.2.ſub num. 38.verſic. Il-
8 lud vero, vbi hanc ratione intulit exce-
ptionem non numeratę pecunię poſt biē-
nium non habere locum inter infideles,
propterea quod qui ad eam admittitur
cum onere probationis, admittitur per
Euangelicam denunciationem, quæ in-
ter eos locum non habet.Secundus eſt ca
9 ſus quando infidelis peccat cōtra legem
naturæ, vel contra legem in moralibus,&
tunc denunciari poſſe cenſuit Abb.quam.
uis dubitatiue loco ſupra citato cui adhere
re vidētur Fel.ibidem n.1.Alciat.ſub n. 4.
verſ.ſed tu conſidera.Mouetur autē Abbas
quoniam in iſtis caſibus Eccleſia habet
iuriſdictionem in omnes infideles iuxta
trad.per Innoc.in cap. quod ſuper his de vo-
10 to, & voti redempt. Contrarium tenet
Barbat. in d. cap.nouit,num. 32. quem ſe-
quitur Dec.ibidem num.14.cum ſeq.d.cap.
5.& eſt communis,vt teſtatur Alciat. lo-
co cit.ſub num.3.verſic.contrarium,& nu.
11 5.Et hæc mihi verior videtur,primo,quia
denunciatio fit ad finem vt quis corriga-
tur,& ſaluetur,cap nouit de iud.quæ ratio
non poteſt habere locum in infideli, quia
ſiue corrigatur, ſiue non niſi per baptiſ-
mi ianuam ingrediatur, ſemper eſt in
12 damnatione, cap. maiores de baptiſm. Se
cun

cundo,quia pœna contemnentis denunciationem Euangelicam in extremo eſt, vt ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus *d.c.nouit*, quæ poena cum nequeat applicari Infidelibus, quia abſq. denunciatione tales habentur, merito non poteſt applicari diſpoſitio, *l.ſemper in Ciuitate*, §.*Sed enim,ff. de iure immunit. l.* 1. *vbi Bar. ff.ne quid in loeo public. cum aliis per*
13 *Franc.Becc.conſ.* 53.*n.*9.Tertio quia denunciatio eſt introducta ex verbis Euangelij,*Matthæi* 18.*& habetur in d. cap.nouit* §.*ſed cum* Dominus:Diſpoſitio autem Euangelica non arctat infideles, quia de his, qui foris ſunt nihil ad nos,*c. gaudemus,de diuort.cap. nemo,de poenit. diſt.* 1. Non obſtant contraria,& præſertim non obſtat Primũ,quia nõ eſt bona conſequẽtia Eccleſia habet in aliquibus caſibus iuriſdictionem contra infideles,ergo põt contra eos procedere poenis infidelibus nõ proportionatis, ſed debet procedere poenis proportionatis prout procedit in *c.& ſi iudæos,& in c. poſtulaſti de iudæis.*
14 Secundo Dubitatur An ad inſtantiam iudæi, aut alterius infidelis poſſit Euangelicè denunciari Chriſtianus ad effectum, vt infideli reſtituatur, quod ſuũ eſt, vel pro habendis teſtium reuelationibus. Negatiuam opinionem tenet *Alciat.in d. cap. nouit ſub num.* 5. *Verſ. Aut loquimur in ea,quæ ſit ,extra de iudiciis Lazar.licet de Alciato non meminerit Canon.quæſt.ſect.*1. *q.* 9. *num.* 2. Ducuntur quod iudæus non debet eſſe melioris cõditionis quam Chriſtianus, *l. die ſabbati C.de iudæis*, At ad inſtantiam Chriſtiani non poteſt denunciari iudæus, vt proxime concluſum eſt,Ergo.
15 Hinc inualidato contractu ex parte excommunicati dicitur etiam inualidatus ex parte non excommunicati,ne contingat excommunicatum effici melioris conditionis,*Soccin.in cap.ſacris nu.* 464.
16 *de ſent. excom.* Et actor impetrando vt cauſa ordinaria conuentionis tractetur ſummarie, cauſa reconuentionis debet etiam tractari ſummarie, *gloſ.in clem.ſæpe verb. voluerit de verb. ſignif. Bald. in cap. à nobis de except.* Et ſimiliter ſi actor obtinuit Commiſſionem,vt in cauſa ciuili reus debeat comparere perſonaliter,tenetur etiam ipſe perſonaliter comparere *Gemin.in cap.* 1.*de dol. & contum. lib.* 6 *Felin.in probem.decretal.* §. *Gregorius nu.* 8.*& in cap.primo ſub num.primo de reſcr.* Quibus non obſtantibus contrarium mi-
17 hi verius videtur. Primo quia talis denunnunciatio, vt ſæpè dictum eſt fit principaliter, vt denunciati conſcientia purgetur; quo fit vt fidelis non debeat hoc beneficio carere, licet in conſequentiam tendat in fauorem iudæi, vel alterius infi-
18 delis, quia emolumenta quæ rendunt in conſequentiam à lege non conſiderantur,*§.legatarii inſtit. de teſtam. l. qui teſtamento in princ.ff.eod.l.dotalibus C.de teſtibus Put.deeiſ.* 15. *num.*2.*lib.* 3. Præterea ſi aliqua ratione perſona iudæi in hac denunciatione conſiderantur,nulla alia eſt, niſi vt eorum bona ab inuaſoribus defendantur; hoc autem facere conſueuit Eccleſia,etiam ſub poena excommunicationis,vt in *cap.ſicut iudaei,* 9.*de iudæis*.Ter-
19 tio in hanc opinionem non parum impellor, quod Curia Illuſtriſſimi vrbis Vicarii pro damno in bonis paſſo decernere conſueuit monitoria etiam ad inſtantiam iudæorum, quæ obſeruantia habet vim legis *cap. conſuetudo prima diſtinct. l. de quibus ff. de legib.* Ad contrarium reſpondetur ex deductis in primo Argumento huius partis, ex quo patet Chriſtianum ex eo quod nunciatur, & non nunciat, non ideo effici deterioris conditionis.

Nec faciunt ſimilia ad eius corroborationem allata,quia illa bene procedunt quando ex parte vtriuſq.adeſt capacitas, ſecus vero vbi ex parte vnius adeſt incapacitas, vt bene probat *Teſt.Inſtit.tit. de legit.patr.tutel.verſic. quia plerumque.*

SVMMARIVM.

1 *Recenſentur Doctores negatiuae opinionis.*
2 *Recenſentur contrarium tenentes, diſtingue vt num.* 3.
4 *Iudæus non eſt capax irregularitatis prouenientis ex iure poſitiuo.*
5 *Iudæus an ſit capax irregularitatis prouenientis ex homicidio voluntario.*

6 *Irre.*

6 *Irregularitas prouenieus ex homicidio voluntario eſt de iure diuino, contrarium, num. 7.*

7 *Recenſentur exempla eorum qui tam in vetere quam in nouo teſtamento fuerunt homicidæ, & tamen fuerunt tolerati in ſacerdotio.*

9 *Papa habet poteſtatem diſpenſandi ſuper homicidio voluntario, licet raro ſoleat, & quo modo vt num. 10. & 11.*

12 *Dauid quare fuit prohibitus templum ædificare.*

13 *Infidelis per homicidium quamuis voluntarium non incurrit irregularitatem.*

14 *Ex homicidio imprimitur in homine quidam ſanguinis horror*

15 *Infidelis contrahit impedimentum bigamiæ.*

16 *Mulier deflorata ante baptiſmum non efficitur irregularis, ſed impeditur a conſecratione.*

17 *Homo per baptiſmum efficitur noua creatura.*

18 *Occidens plures homines ante baptiſmum, ſuperueniente baptiſmo purgatur omnis infamia, & irregularitas.*

19 *Infidelis an contrahat irregularitatem ex homicidio licito, & num. 20.*

21 *Infidelis an contrahat irregularitatem prouenientem ex bigamia, & num. 22.*

ARGVMENTVM.

An Iudæus ſit capax irregularitatis.

CAP. VII.

1 NOn eſſe capacem tenent *Cardin. in Clem. 1. q. 12. ſub num. 13. verſic. et quod dixi de homicid. Prapoſ. in cap. gaudemus §. qui autem colum. vlt. in princ. verſ. Nam primo poteſt dici, de diuor. & ibi Boich. ſub nu. 19. verſ. et hanc ſententiam ego, & hanc ſequi videtur Alex. de Neuo ibidem ſub num. 12. verſic. ſed con-*
2 *tra hoc, circa med.* Contrarium defendit, *Soccin. in c. Ad audientiam ſub num. 8. de homicid. & hanc ſupponere videntur fere omnes Doct. in cap. gaudemus ad fin. de diuort. et in cap. 1. cum duobus ſeqq. 28. q. 1.* Vbi diſputant, An per baptiſmum tollatur irregularitas, fruſtrà enim de hoc quærerent, niſi eſſet contracta, quia priuatio præſupponit habitum *cap. ad diſſoluendum, de deſponſ. impub. leg. decem. de verb.*
3 *oblig.* Pro opinionum ergo concordia nõnulli ſunt diſtinguendi caſus. Primus, ſi loquimur de irregularitate proueniente ex defectu perſonæ, veluti quia cæcus, ſurdus, vel mutus, aut aliter inhabilis, & hanc irregularitatem contrahere poteſt etiam iudæus, & infidelis, quia ſemper remanet deformitas, quæ ipſum impedit, *Soccin. in cap. Ad Audientiam num. 8. de homicid.*

4 Secundus eſt caſus ſi loquimur de irregularitate proueniente ex iure poſitiuo, & eam contrahere non poteſt iudæus, quia non ſubiacet legibus Eccleſiaſticis, *Card. Prapoſ. Boich. et alii relati ſupra cap. 3. num. 1.* Quibus additur *Abb. in cap. gaudemus de diuort. ſub nu. 17. circa med. verſ. item iſta irregularitas.*

5 Tertius eſt caſus, ſi loquimur de irregularitate proueniente ex homicidio voluntario iniuſto, nempe facto mediante peccato, & in hoc caſu quod eam contrahere poſſit etiam iudæus, & quilibet infidelis cenſuit *Abb. in cap. ad audientiam num. 2. uerſic. ſed certe, de homicid. quem ſequitur Anan. ibidem num. 1. ſub num. 6.*
6 Mouentur autem hac ſola ratione quod talis irregularitas eſt de iure Diuino, Cui ſubduntur etiam infideles *d. cap. gaudemus de diuort. & ibi præſertim Alex. de Neuo* Hinc Prophetam Deo dilectiſſimũ prohibitum fuiſſe templum ædificare, *Reg. 2. cap. 7. cap. tabernaculum de conſecr. diſt. 1.*

At hac ratione attenta, contrarium eſt dicendum, nam ſecundum receptiorem opinionem irregularitas quantunque ex homicidio voluntario procedens, non eſt
7 inſtituta, & formata iure Diuino, ſed de iure poſitiuo Eccleſiaſtico, Sic enim fatentur *Innoc. in cap. ad audientiam de ho-*

homicid. ibiq. Felin. n. 2. Verſ. ſed aduerte, Card. in Clem. 1. ſub num. 13. de homicidibiq. Anchar. num. 10. & Vital. num. 62. Bellam. conſil. 14. num. 4. Boich. in cap. gaudemus ſub num. 19. de diuort. Abb. in hoc ſibi parum conſtans, in cap. ego enim in fine de iur. iur. Maiol. de Irregular. lib. quinto, capitulo 51. ſub num. ſecundo.

8 Probatur Primo, quia in veteri teſtamento Moyſes Aegyptium Hebræo iniuriam inferentem occidit, *cap. non in inferenda 23. q. 3.* & tamen tabernaculum Domino præcipiente fecit, & vaſa vtenſilia ad cultum explendum ſacrauit, *Exodi 31. n. 7. cap. 1. de conſecr. diſt. 1.* & fuit ſummus Sacerdos, *cap. per venerabilem, qui fil. ſint legit.* Item Samuel Propheta, & Sacerdos, occidit Agar Regem Amalech, *Reg. 1. cap. 15.* & tamen toleratus fuit in Sacerdotio. Phinees etiam qui fuit Sacerdos, & Sacerdotis filius occidit Iſraelitam, qui rem habuerat cum *Madianita, num. 25.* & nihilominus perſeuerauit in Sacerdotio. In nouo etiam teſtamento Paulus ante baptiſmum homicida fuit, & tamen poſtea factus eſt Apoſtolus, *cap. ſi poſt ordinationem §. è contra 50. diſt.* & Petrus Malcho auriculam amputauit, & tamen fuit primum Eccleſiæ caput, *cap. fundamenta de elect. in 6.* Hinc Doct. communi calculo fatentur Papam ſuper ho-
9 micidio voluntario habere poteſtatem diſpenſandi, quia hæc irregularitas eſt inſtituta iure Eccleſiaſtico poſitiuo, licet ad rationem, & mentem iuris Diuini, *gloſ. in cap. ſicut dignum, §. penult. verb. conſilium, verſ. triticum, de homicid. ibiq. Hoſtienſ. ſub num. 16. verſ. niſi per Papam,* Io. *Andr. num. 19. Ancar. num. 13. Butr. num. 27. Abb. nu. 12. verſ. ſed Hoſt. vbi teſtatur de communi,* Imol. *in cap. niſi cum pridem, ſub num. 24. de renunciat. & ante eos Archid. 51. diſtin. in ſumma num. tertio, Specul. lib. 1. in tit. de diſpenſat. num. 63. Soccin. in cap. continebatur, num. tertio, de homicid. Anchar. in clem. prima, num. 10. de homicid. Felin. in cap. fin. in fine de maior. & obed. Anan. in d. cap. Sicut dignum, §. Inſuper el ſecundo, num. nono, & decimo, de homicid. Bonifat. de Vital. in d. Clem. prima, num. 62. de homicid. Silueſt. in ſumma verb. irregularitas verſ. fin. Maiol. de Irregul. lib. 5. cap. 51. ſub num. 2.* fatentur tamen omnes præcitati Doct. Papam ſuper homicidio voluntario raro conſue-
10 uiſſe diſpenſare; Idq. nonniſi conſulta primum Congregatione Sacri Concilij Tridentini, vel ſaltim deputatis aliquibus Cardinalibus, qui cauſis maturè perpenſis reſpondent ſupplicationem eſſe, vel non eſſe ſignandam, vt pluries in Signatura Sanctiſſimi ſum expertus.
11 & procedit ſiue homicidium ſit publicum, ſiue occultum, *cap. fin. de tempor. ordin. Butr. in d. cap. ſicut dignum num. 27.* id quod etiam cautum eſt nouo iure *Concilii Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. de Reform.* Non obſtat quod Dauid fuerit a Domino prohibitus templum ædificare, quia vt eleganter conſiderat *Imol. in d cap. ni-*
12 *ſi cum pridem, §. perſona, num. 22. & 23. de renunciat.* illa fuit repulſa ſpecialis, quæ non proceſſit per viam legis, ſed ad inſtructionem Eccleſiæ, ſcilicet vt ipſa Dei exemplo, viros ſanguinum modo a ſacris repellat, prout Dominus repulit Dauidē, modo ferat, vt Dominus tulit Moyſen, Petrum, & Paulum, & Imol. ſequitur, *Felin. in cap. ad audientiam ſub num. 2. verſ. nec procedit de homicid.*
13 Quare dicendum quod verè, & realiter quilibet infidelis per homicidium, quamuis voluntarium non dicatur incurrere irregularitatem, quia irregularitas eſt nexus, & impedimentum inductum lege Eccleſiaſtica, quæ, vt ſæpè dixi, non afficit infideles, *d. cap. gaudemus, de diuort.* Ex ipſo tamen facto im-
14 primitur in homine quidam ſanguinis horror, qui illum repellit a Sacris, *cap. fin. 15. quæſt. prima, Arcbid. 51. diſtin. in princip. ſub num. 5. verſ. quidam etiam dixerunt. Præpoſ. in c. gaudemus §. qui autem col. penult. circa fin. verſ. in contrarium facit, de diuort. ibiq. Abb. ſub n. 17. verſ. ſed dubium.* Exemplū habemus in bigamia cuius irregularitatem cōtrahit ēt infidelis, non quia ipſe canonicis legibus ſubdatur, ſed quia ex contractu duplicis matrimonij amiſit, quod requiritur

ad

15 ad ſignaculi Sacramentum,*cap.2.in fine*
28. q. 3. Similiter deflorata ante baptiſ-
16 mum,non efficitur irregularis,ſed impeditur à conſecratione propter defectum Sacramenti,*gloſ.in c.2.verb.conſecrari, et in c.3.verb.Inter peccata 26.diſt.Alex.de Neuo in c gaudemus §.fin.de diuort.*

Verum quia per baptiſmum homo ef-
17 ficitur noua creatura,*cap.ferrum,50.diſt.* merito hic horror, qui ex facto naſcitur, per baptiſmum purgatur, ita tenent *gloſ. in cap.3.verb.inter peccata Verſic. Vnde ſi aliquis 26.diſtinct.* ſubdens quod ſi aliquis occidit mille homines ante baptiſ-
18 mum, baptiſmo ſuperueniente omnis infamia,& irregularitas tollitur, & iterum *gloſ. in capitulo ſi quis Viduam, in verb. poſt baptiſmum 50.diſt. Doct.communiter in c gaudemus de diuort. et ſignanter Hoſt. num.17.& 18.Io:Andr.nu.22.Butr.ſub num.21. verſ.quidam eſt effectus peccati, Abb.ſub n.17.Verſ.item iſta irregularitas, Card.in d.Clem.1.q.12.nu. 13. de homic. ibi Anchar.nu.10.Vital.nu.78. Archid.in c.deinde 26.diſt.Maiol. de irregul lib.5.c. 51.ante nu.11.verſ.propter diſpenſationis, & abſolutionis remedium.*

Quartus eſt caſus,ſi loquimur de irregularitate cõtracta ex homicidio licito,
19 cuiuſmodi eſt illud, quod committitur tanquam iudex, vel miles, & in hoc pari ratione crederem non poſſe formaliter dici, quod infidelis contrahat irregularitatem,ſed contrahit horrorẽ illum,qui afficit perſonam. An autem hic horror purgetur per baptiſmum Doctores non concordant, nam *gloſ.in d.c.3.verb.inter pec-*
20 *cata in fin. 26.diſt.* tenet non purgari, quia baptiſmus remittit peccata, & ſequelam peccati,non autem ea, quæ ſine peccato committuntur *c.ſi quis Viduam. 50.diſt.*& hoc idem tenent *Hoſt.Io:Andr. & Butr. in cap. gaudemus de diuort.* Sed *Vgo Tancred. Calder. Card.in d.c gaudemus, tenent contrarium*, Et eandem ſequuntur *Abb.ibidem ſub nu. 17. Alex. de Neuo ſub num.12. verſic. ſed contra hoc,* quod mihi etiã verius videtur, quia huic infideli non obſtat Conſtitutio Eccleſiæ, ſed horror tantum qui baptiſmate purgatur, vt ſupra dictum eſt.

Quintus eſt caſus, ſi loquimur de irregularitate proueniente ex bigamia, & in hoc concordant omnes, quod etiam infidelis incurrat irregularitatem biga-
21 miæ, ita eſt deffinitum ab Innocentio 3. *in Epiſt.22.cap.2. cuius diſpoſitio refertur in cap.ſi quis viduam 50.diſt.* vbi licet laicus duxerit Vxorem ſiue ante baptiſmũ, ſiue poſt baptiſmum,non admittitur ad clerum, quia eodem vitio videtur excluſus,hoc etiam repetitur *in cap. Deinde 26. diſt. idem cenſuit D.Auguſt.nobis relatus in cap.2.ead.diſtinct.* Quo fit vt duplex matrimonium à iudæo, vel ab alio infideli ante baptiſmum,& aliud poſt baptiſmum contractum,inducit bigamiam, *d cap.ſi quis viduam 50.diſt.cap.2. & 3. 26.diſt.cap.2.& 3.28.q.3. Doct.communiter in ſaepe cit. cap. gaudemus de diuort. alios refert late Sanchez de matrim. lib.7. diſput.83.nu.9.*

SVMMARIVM.

1 *Artifices infideles non ligãtur ſtatutis prohibentibus in certis diebus exercen. artem.Declara vt num.2.*

3 *Hebraei in vrbe tenetur obſeruari feſta Chriſtianorum. extende vt nu.4.*

ARGVMENTVM.

An ſtatutum prohibens Artifices in certis feſtis artem exercere compræhendat artifices iudæos.

CAP. VIII.

IVdæos in hac Statuti prohibitione non cenſeri comprehenſos, probat
1 *Bald. conſil. 112. Statuto cauetur li. 4.* quem ſequitur *Surd. conſil. 120. ſub num. 18. Verſic. & reſpectu ſolemnitatum, & numero 19.* Vbi hac ratione concludit iuramentum præſtitum

E a iu

à iudæo die feſto in contractu eſſe validum, quæ Bald. concluſio comprobari poteſt, quia ſtatuta, in iis quę cultum reſpiciunt, non afficiunt infideles, *l. ſpadonem* 17. §. *Conſtitutiones ff de excuſ. tut.*
2 *& in l. 3. §. eis qui ff. de Decur.* Ceterum hanc concluſionem intelligas, niſi ſtatutum vlterius procedat, & ſpecifice de iudæis, vel de infidelibus loquatur, tunc enim poſſunt ad feſtorum obſeruantiam arctari, non quia ſtatuentes velint per feſtorum obſeruantiam eorum ſaluti conſulere, ſed ne per exercitium nobis videātur illudere, *cap. quia, & cap. in nonnullis* §. *diebus, de iudæis*. Quo fit vt cum in
3 Vrbe ex peculari Conſtitutione *Pauli* 4. *quæ eſt tertia in ordine, & incipit* Cum *nimis abſurdum* §. 2. Iudęi obligentur ad obſeruantiam feſtorum, quę ſeruat Eccleſia, merito ad illa tenentur.

Et cū generaliter in Terris Chriſtianorum ſub ſimili conditione recipiantur, ideo ex rationabili conſuetudine rece-
4 ptum eſt, vt infideles apud nos commorantes ad feſta ſeruanda teneantur, vt de conſuetudine teſtatur *Bertach. in tract. de Gabell. par.* 7. *q.* 1. qui erranter loco Baldi allegat Federicum de Sen. vt animaduertit *Tiraq. de primog. q. 67. nu. 33.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæi an teneantur ſoluere decimas perſonales.*
2 *Decimæ perſonales ſunt de Iure Diuino contrarium, nu. 3.*
4 *Decimæ perſonales debentur intuitu laborum.*
5 *Infideles tenentur ad ſoluendas decimas reales.*
6 *Solutio decimarum realium an fiat tanquam de decima formali an vti de onere annexo.*
7 *Infideles tenentur recognoſcere Deum vti ſupremum Dominum.*
8 *Præceptum de decimis realibus ſoluendis eſt de iure Diuino poſitiuo, quod fuit datum tantum populo Iſraelitico non cæteris hominibus.*
9 *Oldradus conſ. 91. & Abb. in cap. de terris de decim. reprobantur.*
10 *Eccleſiæ ſacræ occupatæ ab infidelibus deſinunt eſſe ſacræ reſpectum miniſtrorum non reſpectu ſui.*

ARGVMENTVM.

Præceptum de decimis perſonalibus ſoluendis An habeat locum in iudæis.

CAP. IX.

SI quærimus de decimis perſonalibus negatiuam ſententiam
1 probat *gloſ. in c. de Terris in fine de decim. quam ibi probat Butr. ſub nu. 2. verſ. vel oppono, Suarez de Religione tom. 1. lib. 1. cap. 16. nu. 4. verſ. in qua diſtincto, vbi teſtatur de communi Sot. de iuſt. & Iur. lib. 6. quæſt. 4. art. 4.* Contrarium tenent *Gloſ. in c. quanto, ſub figuratione caſus, in fine de vſur. & in c. decimæ 16. q. 1. quam ſequitur Anchar. in d. c. de terris ſub nu. 1. eod. tit. de decim. Abb. ſub nu. 6. Rebuff. de decim. q. 5. de decim. q. 5.*
2 *ſub nu.* 11. Nituntur, quoniā decimæ perſonales ſunt de iure Diuino, iuxta *opin. Innoc. in c. fin. Paroch.* qui miratur nōnullos Theologos tunc iuniores aſſerere decimā perſonalem non eſſe de iure Diuino, quod quidem ius Diuinum æque afficit fideles, & infideles, *cap. gaudemus de diuort.* Verum hæc ratio retorquetur in contrariū. Primo, quia quod decima perſonalis non ſit de iure Diuino, ſed poſitiuo, aduerſus *Innoc. tenent Card. in c. 1. de decim. qui dicit hanc opinionem communē.*
3 *Henriq. in c. peruenit, & in c. à nobis. nu. 1. eod. tit. Fel. in c. cauſam de preſcript. quos addendo Theologos eiuſdem ſententiæ aſſertores ſequitur Azor. moral.* Inſtit. *li. 7. c. 34. q. 6. Bellarm. in controu. tit. de* Cleric. *lib. 1. c. 25. circa fin. verſ. 45. error, & verſic. Ad argumentum reſpondemus.*

Secundo mouentur, quia infidelis habitando domum, impedit ne ibi habitet Chriſtianus, & conſequenter fraudat Eccleſiam decima perſonali, quam eſſet perceptura, ſi in ea Chriſtianus habitaret, & ideo cogi poteſt ad hoc intereſſe ſatisfaciendum. Huic argumento facilis dari poteſt reſponſio ex iis, quæ mox infra dicētur *n. 4. Quare Abb. in d. c. de Terris nu. 6*

ibiq;

Digitized by Google

ibiq; Boich. in principio, cenſuerunt litem fœdere diſtinctionis ſic eſſe dirimendam quod aut quærimus, An debeantur ab infidelibus decimæ perſonales per modũ decimarum, & procedat opino *gloſa in d. c. de Terris*, quia infideles non ſunt de corpore Eccleſiæ, & præceptum de ſoluendis decimis perſonalibus, vt ſupra dictũ eſt, non eſt de iure Diuino. Aut vero quærimus An teantur ad eas per modum intereſſe, & tenentur, *vt in c. 4. §. fin. de vſur.* vbi decernitur iudæos compellendos ad ſatisfaciendum Eccleſiis pro decimis, & oblationibus debitis, quas à Chriſtianis de domibus, & poſſeſſionibus percipere conſueuerunt, antequam ad iudæos quocumque titulo perueniſſent, vt ſic Eccleſię conſeruentur indemnes, quam opinionem probant *Hoſtienſ. in d. c. de Terris, & in d. c. quanto vbi, Butr. nu. 6. Rebuff. in d. q. 5. nu. 11.* Hanc diſtinctionem in ſecundo eius capite improbant, & *iure Sot. & Suarez loco cit.* quia nullo iure cauetur, quod infideles teneantur ad decimas perſonales per modum intereſſe, nam *text. in cap. quanto*, *§. fin.* cuius auctoritate præcitati Doctores nituntur, nõ loquitur de perſonalibus, ſed de realibus. inquit enim iudęos eſſe cogendos ad ſatisfaciendum Eccleſiis, pro debitis, quas à Chriſtianis de domibus, & poſſeſſionibus, percipere conſueuerunt antequam ad iudæos perueniſſent. Ecce quod loquitur de decimis, & oblationibus, quæ ſoluuntur reſpectu poſſeſſionum, & domorum, non reſpectu perſonarum.

Deinde quia hæc diſtinctio neq; in ratione habet fundamentum, nam ille prætextus, quod Eccleſia fraudetur, non eſt ſolidus quia decima perſonalis debetur
4 intuitu laborum, *c. Ad Apoſtolicæ, & c. ex tranſmiſſa, de decim. c. decimæ 16. q. 1.* Ergo hac ratione poſſet Eccleſia Parochialis intereſſe prætendere, à quocunq; nobili fideli non laborante, vel induſtriam nõ exercente, propterea quod ſi Nobiles ibi non habitarent, poſſent in illis domibus habitare Artifices, vel alii induſtrioſi homines, in quibus poſſet Parochialis decimam recipere. Et pari ratione cum Clerici ad perſonales decimas non teneant, *c. 2. de decim.* Eccleſia parochialis petere poſſet decimas ratione intereſſe, quia vbi Clerici habitant, poſſent habitare induſtriã exercentes. Hęc autem, & ſimilia admittere ridiculũ eſſet, ergo etiam eſt ridiculum reſpectu infidelium, quia data inſtantia corruit argumentum, *c. ſicut vrgeri q. 1. gloſ. in l. creditor vbi Iaſ. ff. de nou. oper. nun. Vaſquez de ſucceſſ. progreſſ. lib. 2. §. 18. nu. 59.* Quare non eſt recedendum ab opinione *gloſæ in d. cap. de terris*, quæ mihi probatur ex præcitato *c. ex tranſmiſſa, de decim.* vbi ſummus Pontifex de decimis perſonalibus loquens, inquit, quia fidelis homo de omnibus, quæ licitè poteſt acquirere, decimas erogare tenetur, ſi fidelis, ergo à contrario ſenſu infidelis ad eas non tenetur. Quo verò ad decimas reales infideles teneri eſt *tex. in d. cap. de*
5 *Terris, de decimis, & in c. quanto §. final. de vſur. & vtrobique Doctor. communiter gloſ. in cap. tua nobis verb. prætextu de vſur. Oldrad. conſ. 91. Mantua. conſ. 188. col. 2. Rebuff. in tract. de decim. queſt. 5. nu. 11. Monet. eodem tract. par. 5. nu. 38.* An autem iſta decimarum ſolutio, quæ
6 fit ab infidelibus, fiat vti de decima formali, An verò vti de onere annexo dubitari poteſt. Si quidem quod fiat tanquam de decimã vera, & formali, ſuaderi poteſt ex eo, quod decimarum realium ſolutio eſt de iure Diuino, *cap. tua nobis de decimis*, Ergo obligantur etiam infideles, quia ipſi tenentur recognoſcere Deum,
7 vt ſupremum Dominum, & hanc ſequi videntur *Oldrad. conſil. 91. Mantua. conſ. 188. colum. 2.* Abb. *in d. cap. de Terris ſub num. 5.* Ceterum, quod ſolutio fiat vti de onere, innuere videtur, *gloſ. in d. cap. de terris de decim.* dum rationem aſſignat, quod ad eum ſpectat fructuum onus ad quem ſpectat fructuum perceptio, & hoc etiam ſcribit *Abb. ſub nu. 4. verſ. & hoc ideo*, vt dixi, & ſequitur Suarez *de Relig. lib. 1. cap. 16. à num. 6. vſque ad num. 13.* Pro qua opinione facit non parum *text. in cap. quanto §. fin. de vſur.* dum inquit cogendos eſſe iudæos ad ſatisfaciẽdum Eccleſiis pro decimis, & oblationibus debitis, quas à Chriſtianis de domibus, & poſſeſſionibus percipere con-

Digitized by Google

ſueuerunt, antequam ad iudæos deueniſ-
ſent, vt ſic Eccleſiæ conſeruentur indem
nes, nam ſi vult cogi ad ſatisfaciendum
de poſſeſſionibus, ex quibus decimæ per.
cipi conſueuerunt antequam ad iudæos
deueniſſent, ergo ſit ex eo quia res tran
ſit cum onere ſuo, vt ibi declarat *gloſ. in
verb. deueniſſent*, non autem quod infide
les teneantur ad decimas reales, quia ſi
hoc verum eſſet quod tenerentur, coge.
rentur vtique de poſſeſſionibus differen-
ter. Ad contrarium reſpondet *Suarez lo.
co citato num.* 8. *&* 11. præceptum de de-
8 cimis realibus perſoluendis eſſe quidem
de iure diuino poſitiuo, quod non fuit da
tum omnibus hominibus, ſed Populo Iſ.
raelitico, & conſequenter hodie non ex-
tenditur niſi ad fideles. Hinc infertur
non eſſe probandam opinionem *Oldrad.
conſ.* 91. *& Abb. in d. cap. de Terris ſub nu.*
9 5. in ea parte in qua dicunt omnes infide-
les vbicumque degant teneri ſoluere de-
cimas reales, & iure ad eas ſoluendas poſ
ſe compelli. Et ſi tunc conuertantur te-
neri in conſcientia ad perſoluendas om-
nes decimas, quas in fidelitate non ſolue.
runt, vt docet *Suarez loco citato num.* 8.
Præſertim quia idem *Abb. loc. cit.* fatetur
quod in tali caſu deberet cum eis miſeri.
corditer agere.

Poteſt tamen Oldrad. opinio procede.
re in terris, quæ prius fuerant Chriſtiano
rum, & Eccleſia per erectionem Eccleſia
rum in iis ius exigendi decimas nacta eſt,
poſteà vero fuerunt ab Infidelibus occu-
pata, nam per talem occupationem Ec.
cleſia non amittit ius ſuum, quia Eccle.
ſiæ quamuis ab infidelibus occupatæ
10 licet deſinant eſſe ſacræ reſpectu mini-
ſtrorum, quibus Viduatæ remanent, *l.
cum loca ff. de relig. et ſumpt. fun.* tamen
non deſinunt eſſe Eccleſiæ ſacræ reſpe.
ctu ſui, *glo. in Clem. in plerifque verb. Chri
ſtiano de elect. quam ibi ſequuntur Cardin.
nu.* 5. *Vital. nu.* 17. *et* 18.

SVMMARIVM.

1 *Obſeruantia iuramenti dicitur de iure diui no. declara vt num.* 3.
2 *Iuri diuino ſubduntur fideles, et infideles.*
4 *Donatio inter coniuges etiam iuramento vallata, non habet locum inter infideles.*
5 *Pacta de non ſuccedendo, et refutationes inter infideles etiam iuramento firmata non valent.*
6 *Lex ciuilis validans actum propter iuramentum, habet locum etiam inter iudæos.*
7 *Diſpoſitio auth. Sacramenta puberum, habet locum etiam inter iudæos.*
8 *Diſpoſitio l. ſi quis maior, habet locum etiam inter iudæos.*
9 *Inſinuationis defectus in contractu inter iudæos, non ſuſtinetur iuramento.*
10 *An hoc idem procedat quando iudæus dat Chriſtiano.*
11 *Iudæus non debet eſſe melioris conditionis quam Chriſtianus.*
12 *Iudæus iurans Chriſtiano per Chriſtum, tenetur ad obſeruantiam iuramenti.*

ARGVMENTVM.

Diſpoſitio Canonica validans contractum contra diſpoſitionem iuris ciuilis propter iuramentum, an habeat locum in contractibus initis inter iudæos.

CAP. X.

NOn habere locum
cenſuit Corn. in *l.
pactum, quod tali
col.* 2. *verſ.* 6. *limi-
ta C. de pact. &
conſ.* 163. *num.* 7.
lib. 1. *& conſ.* 37.
num. 4 *ad fin. lib.*
4. *Socc. conſil.* 65. *num.* 14. *verſ. poſtremo,
lib.* 1. *& conſ.* 66. *n.* 32. *verſ. ſecundus ef-
fectus eodem lib. Tiraq. de primog. q.* 66.
num. 32. *cum aliis infra alleg. num.* Ve-
1 rum huic obſtat, quod obſeruantia iura-
menti dicitur de iure Diuino, *cap. & ſi
Chriſtus de iure iur. Imol. conſ.* 1. *col.* 4.
verſ. item non videtur bona Alex. conſ. 59.
n. 4. *verſ. item quia lib.* 1. *Curt. Sen. in auth.
Sacramenta puberum, n.* 67. *C ſi aduerſ.
vend. Anan. in cap. fin. n.* 8. *&* 10. *de iudæis
Abb. conſ.* 39. *n.* 2. *lib.* 1. *Socc. Iun. conſ.* 125.
n. 9. *& ſeq. lib.* 3. *Surd. qui alios refert conſ.*
2 122. *nn.* 27. *lib.* 1. Conſtat autem Diui-

nis

nis legibus æque ſubeſſe fideles, & iudæ-
os, capitulo gaudemus, de diuort. Sed
hæc obiectio facili negocio tollitur, licet
enim obſeruantia iuramenti ſit de iure,
3 Diuino, tamen de iure Diuino non eſt,
quod actus nullus firmetur iuramēto, ſed
hoc eſt introductum de iure poſitiuo ex
diſpoſitione cap. cū contingat, de iureiur.
& c.licet mulieres eod.tit.lib.6.& c.quam-
uis de pact.eod.lib.vt eleganter delarat Be-
ro.in c.1.nu.195.verſ.vel ſecundo dicamus
de conſt.quod ita cum ſit deducitur.

Primo quod donatio inter Coniuges,
quia eſt à lege ciuili reprobata, tot. tit. ff.
& C.de donat.inter virum, & vxorem,li-
cet inter Chriſtianos firmetur iuramēto,
4 hoc tamen non procedit inter infideles,
vt ſcribunt, Socc.conſ.65.nu. 14.verſ. po-
ſtremo lib.1.& conſ.66.nu.32.verſ.ſecun-
dus effectus eod.li.Marq.de Iudeis par.2.c.
8.nu.8.Tiraq.de primog.q.66.n.32.Et pa-
ri ratione deducitur ſecundo quod refu-
5 tationes,& pacta de non ſuccedendo,quę
inter alios validantur iuramento,c.quam-
uis de pactis lib.6.non validentur, ſi fiant
inter iudæos, Corn. in l.pactum quod tali
col.2.verſic. 6.limita C. de pact.& iterum
conſ. 163.nu.7.lib.1. & conſ. 37. n.4.ad
fin.& nu.5.lib.4.Socc.conſ.65.n.14.verſ.
Poſtremo lib.1. Guliel. de Bened. qui teſta-
tur de communi in c.Rainutius verb. duas
habens filias n. 289.de teſt.Marq de iudais
part.2.cap.8.nu.7.Tiraq.de primog.q. 66.
nu.21.Mantic.de tacit.et ambig.lib.21.tit.
8.nu.58.verſ.3.ſupradicta ſententia,& n.
59.vbi reprehendit Gabr.tit.de donat.cōcl.
3.n.26.contrarium tenentem. Dixi de diſ-
poſitione Canonica validante actum con
6 tra diſpoſitionem iuris ciuilis, quia ſecus
eſt quando lex ciuilis validat actum pro-
pter iuramentum, tunc enim illa diſpoſi-
tio afficit etiam iudæos,Io.Andr.in c.gau-
demus col.4.verſ.in gloſ.3. de diuort.Bald.
in auth.Sacramēta puberum §.item Sacra-
menta,C.ſi aduerſus vendit c.fin.nu. 7. de
iudæis.Ruin.conſ.159.nu.11. lib. 5. Socc.
conſ.66.nu.32.& ſeq.lib.1.Socc. iun. conſ.
125.n.6.lib.3.Cagnol.in prohem.ff.n.26.
quos refet,et ſequitur Surd.conſil. 122.nu.
24.et ſequen.lib.1.Quibus accedunt Imol.
Anchar.et alii infra allegandi,Et ratio eſt,
quia quoties lex ciuilis firmat actum pro
pter iuramentum, tunc conſiderat iura-
mentum prout actum ciuilem, ſeruandū
ab omnibus ſubditis,qui ſuis legibus ſub
duntur, & conſequenter ligat etiam infi-
deles, qui legibus ciuilibus obligantur,l.
Iudæi C.de iudæis,Io.Andr.in d. c. gaude-
mus col.4.verſ.in gloſ. 3. de diuort. Anan.
in c.fin.n.7.ad fin.de iudæis,Socc.Iun.conſ.
125.nu.6.vol.3.Surd.d.conſ.122.nu.25.
7 Hinc infertur Primo quod ex quo lex
ciuilis mandat ſeruari puberum Sacra-
menta,auth.Sacramenta pub. C.ſi aduer-
ſus vend.illius diſpoſitio locum habet e-
tiam inter iudæos,Bal.Imol.Rom.Curt.
Sen.Ancar.Aluar. Barb. Bertrand.et alii,
quos refert Tiraq. de primog. q. 66.num.
29.Et licet idem nu.28.referat alios con
trarium tenentes, illorum tamen opinio
ex ratione ſupra allata ſatis erronea de-
tegitur,cum non faciant differentiam in-
ter iuramentum inductum à lege Cano-
nica,& inductum à lege ciuili.
8 Infertur ſecundo quod infidelis ve-
niens contra contractum iuratum,incidit
in pænas l.ſi quis maior C.de tranſa.Corn.
conſil. 107.nu. 3. lib.3. Tiraq. de primog.
q.66.num. 16.Socc.iun.125.lib.3.Surd.
conſ.122.nu.23.
9 Infertur tertio quod defectus inſinua-
tionis in contractu inter iudæos,non ſu-
ſtinetur ex iuramento,Caſtr.conſ.90. nu.
2.lib.2 Tiraq.d.q Surd. loco cit.num. 6.
quibus addendus eſt Berous in cap.1.num.
10 195.cum ſeq.de conſt. Dubitari ſolet,An
hoc idem procedat, quando iudęus do-
nat Chriſtiano,et Paul.de Caſtr.d.conſil.
90.lib. 2.eſt in ſententia defectum inſi-
nuationis iuramēto ſuppleri,quē ſequun
tur Ruin.conſ.159.nu.10.et ſeq.lib.5 Fel.
conſ.30.nu.21.Bero in d.c.1.nu.195.verſ.
Ratio eſt de conſt. Surd. d. conſil. 122.
num. 33. Mouentur duplici fundamen-
to primo quod hoc fiat non ex eo, quia
iudęus ſubdatur conſtitutionibus Eccle
ſiaſticis, ſed quia iuramentum non ſer-
uando, hominem lædit chriſtianum,argu
mento eorum,quę ſcribit gloſ.in c.poſt mi-
ſerabilem verb.denegari verſ.ſed contra de
vſur. Sed vt verum fatear hæc ratio non
vndequaque placet, nam Chriſtianus

non offenditur ex eo quod iudæus contraueniat iuramento, ſed quia fidem fallit *arg. l. 1. ff de pact. cap. primi, et c. Antigonius extr. de pact.* vnde vis non debet fieri in iuramento, ſed in fide decepta.

11 Mouentur ſecundo, quia iudæus non debet eſſe melioris conditionis quam chriſtianus *l. die Sabbati. C. de iudæis.* At in donatione chriſtiani defectus inſinuationis ſuppletur iuramento, quia ipſe legibus canonicis ligatur, ergo. At hoc argumentum et tollitur ex traditis ſupra *c. 6. nu...* vbi in ſimiliplanū fecimus chriſtianū non effici deterioris conditionis infideli, ſi ipſe ad eius conſcientiam purgandam afficiatur lege Canonica in his, in quibus non afficiuntur infideles.

Ceſſantibus ergo rationibus, non eſſet inconueniens contrariam ſequi ſententiam ſed ſuppoſita opinione Caſtr. eam extende, vt procedat ſiue iudæus iuraſ-
12 ſet Chriſtiano per Deum, ſiue per Chriſtum, nam vtroque caſu tenetur ad obſeruantiā, *Bar. in probe. ff. nu. 3. quem ibi ſequuntur* Parpal. *& Cagnol. num. 26. Io: Andr. in cap. fin. num. 10. verſ. Adde prædictis, de iudæis. Aretin. in probem. inſt. colum. 3. verſic. et pro hoc facit.* Alexan. *in l. 3. §. iurari num. 7. ibique Iaſ. num. 9. ff. de* Iureiur. *Crot. in rubric ff. de nou. oper nunc. num. 25. Marq. de iudæis par. 2. cap. 8. num. 12. Lamberteng. de contr. in fin. num. 64. Surd. conſil. 122. nu. 34. & ſeq. vbi teſtatur de veriori, & communi, & reſpondet argumentis, quæ in contrarium poſſunt afferri.*

SVMMARIVM.

1 *Summaria collige de argumento.*

ARGVMENTVM.

Iudæus an ſit capax iuriſpatronatus.

CAP. XI.

NOn eſſe capacem cenſuerunt, *Gloſ. per illum text. in cap. frigentius verb. qui* Chriſtianis, *& in cap. quicunque fidelium* 17. *q.* 7. *Butr. in cap. à nobis nu. 9. ibique Abb. num. 3. de iurepatr. & ante eos Io: Andr. ibidem, & Archid. in cap. filiis in princip. & in d. c. frigentius, Barbat. in cap. quanto, in fine de iud. Stepha. Gaeta. in repet. cap. fin col. 43. de elect. lib. 6. Paul. de Cittadin. de* Iurepatr. *par. 3. q. 5. & 9. in prima cauſa, Lambert. eod. tract. lib. 1. par. 1. q. 7. principal. art. 3. per tot. pag. mihi 63. Sanch. de matr. lib. 7. diſput. 60. ſub nu. 7. verſic. ſecundo quia infidelis Iulian. Viuian. in prax. iur. patr. par. 1. lib. 2. cap. 6. num. 5.* Si tamen de facto iudæus fundaret Eccleſiam (quod credendum non eſt) teneretur eo caſu eam dotare, non ſecus ac tenetur dotare filiam ad fidem Chriſtianam conuerſam, & Eccleſia eſſet liberæ collationis, *idem Lamb. loco cit. par. 1. lib. 1. q. 5. art. 8. num. 1. & 2. pag. 36. Viuian. loco citato num. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæi an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, & num. 2. extende vt num. 11. limita num. 14.*

3 *In materia immunitatis eſt ſtandum iuri canonico.*

4 *Eccleſia non prodeſt iis, qui ſub eius lege viuere recuſant.*

5 *Immunitas Eccleſiaſtica probatur in veteri teſtamento, ac eſt de iure Diuino.*

6 *Eccleſia prohibet iudæis vim inferri.*

7 *Immunitas* Eccleſiaſtica *eſt conceſſa reſpectu loci, non autem perſonarum.*

8 Immunitas *conceſſa loco comprehendit etiam iudæos.*

9 In *Eccleſia hebræorum gaudebāt immunitate eccleſiaſtica, non ſolum fideles, ſed etiam infideles.*

10 *Aduenarum, &* Peregrinorum *appellatione in ſcriptura ſignificatur* Gentiles.

12 *Lex loquens generaliter, debet generaliter intelligi.*

13 *Iudæus percutiens* Clericum *punitur eadem pœna, qua Chriſtianus.*

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

An iudęus gaudeat immunitate eccleſiaſtica.

CAP. XII.

1 NEgatiuam opinionem tuentur, *gloſ. Bart. & Salicet. in l. 1. C. de iis qui ad Eccleſ. confug. & iterum gloſ. in §. publicorum authb. de mand. princip. Cin. in l. præſenti in prima quæſt. C de his, qui ad Eccleſ. confug. Oldrad. conſ. 54. num. 3. Anan. in cap. 3. num. 4. de iud. Abb. in cap. inter alia, num. 7. de immunit. Eccleſ.* quorum opinionem communem dicit *Marſil. in l. ex Senatus conſulto num. 10. ff. ad leg. Cornel. de Sicar.* Couar. *var. reſol. cap. 20. num. 11. lib. 2. Clar. in §. fin. quæſt. 30. num. 16. Marquar. de iud. par. 1. cap. 8. Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 26. num. 2. quibus addi poſſunt Paz in praxi to. 1. par. 5. §. 3. num. 106. Io. Franciſc.* Leon. *in theſaur. for.* Ec*cleſ. cap. 13. num. 30.* Alex. *Ambroſ. de immunit.* Eccleſ. *cap. 8. num. 8. verſ. cuius tamen contrarium, ſecundum quã ſeruari* Auenioni *teſtatur Rebuff. in tract. de immunit. Eccleſ. gloſ. 2. num. 22. Aloyſ. de leo*
2 *in l. 1. num. 14. C. de iudæis.* Contrariam opinionem quod quinimò etiam iudęi, & infideles gaudeant immunitate Eccleſiaſtica probat *gloſ. in d. cap. inter alia de immunit. Eccleſ. ibiq; Io Andr. num. 8. Archid. &* Io. *de Fantut. in cap. deſiniuit, 17. q. 4. Gulielm. de monte,* Land. *Anchar. & Imol. in clem. 1. de pœnit. & remiſſ. & ibi etiam Vital. num. 8. Marſil. in l. vnica num. 114. C. de rapt. Virg. Boer. deciſ. 110. num. 4. Rimin. Iun. conſ. 119. num. 6. lib. 2. Tiraquell. de primogen. q. 65. num. 8. quamuis vere noſci non poſſit, cui ille magis adhereat, & hanc inſpecto* Doctorum *cumulo receptiorem appellat* Couar. *var. reſol. cap. 20. num. 11. lib. 2. Franc.* Sua*rez de virt. & ſtatu relig. lib. 3. cap. 10. num. 9. & 11. verſ.* Ideoq. *probabiliorem, quam nouiſſime latè defendit Marius* Ita*lia in tract. de immun. Eccleſ. cap. 3. §. 3. numero 31. vbi ſubdit hanc opinionem præualuiſſe coram Regia Ceſarea Maieſtate Carolo Quinto, cum apud eundem hoc negotium ventilaretur ad conſultationem Epiſcoporum* Indiarum. Vides lector, inſpecto Doctorum cumulo rem eſſe prorſus incertam, Par eſt ergo, vt rationes hinc inde expendamus. opinio negatiua nimirum, quod non gaudeant immunitate, tota nititur in *tex. l. 1. C. de his, qui ad Eccleſ. confug.* qui quidem dum pronunciat iudæos, qui reatu aliquo, vel debitis fatigati ſimulant ſe Chriſtianæ legi, velle coniungi, vt ad Eccleſias confugientes euitare poſſint crimina, vel pondera debitorum, eſſe arcendos, ſatis ſupponit eos non ante Eccleſiaſtica immunitate gaudere, quã ſint Chriſtianæ legi coniuncti.

Huius textus timore Doctores, qui diuerſam ſequuntur ſententiam communiter reſpondent, hac in re ſtandum non
3 eſſe diſpoſitioni iuris ciuilis, ſed Pontificij: pertinet enim ad honorem, & reuerentiam exhibendam locis Sacris, quorum cura ad Pręlatos Eccleſiaſticos ſpectat, & ideò eorum leges ſunt attendendæ, *gloſ. in cap. inter alia, de immunit. Eccleſ vbi Abb. num. 24. & iterùm gloſ. in cap. ſicut antiquitus 17. q. 3. Fulgoſ. in l. fideli C. de his qui ad Eccleſ. confug. Faber in §. ſed hoc tempore inſt. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris, Alex. conſ. 143. col. 2. & 3. lib. 7. refert alios late Farinac. quæſt. 28. num. 7.* Hæc reſponſio aliquibus non probatur, propterea, quod non reperitur lex Canonica, quæ iudæis, vel infidelibus tribuat templorum immunitatem, quo caſu ſtare debemus diſpoſitioni iuris ciuilis, *cap. inter alia, in princip. de immun. Eccleſ. cap. 1. §. quia vero, de nou. oper. nunciat.* Quibus replicare poſſumus ſatis eſſe, quod (vt infra probabitur) ſit textus veteris legis, vel ratio ex iure Pontificio deſumpta, cum plus attendi debeat ratio legis, quam expreſſa diſpoſitio, *cap. ſolitæ, de maior. & obed. cap. præcipimus, 12. quæſt. 1. gloſ. in cap. conſuetudo 1. diſt. Surd. deciſ. 19. num. 1.* Et licet hæc reſponſio ſufficiens videatur, tamen, vt quid mihi ſubueniat circa illius textus intelligentiam breuiter exponam, ſupponendum eſt primum, quod ille textus non prohibet, ne iudæi confugientes ad

Ec.

Eccleſiam poſtquam delictum admiſerint, vel æs alienum contraxerint, non defendantur, ſed præcipit, ne ad baptiſmum recipiantur, antequam debita vniuerſa reddiderint, vel fuerint, innocentia demonſtrata purgati, quæ verba clarè demonſtrant ibi non præcipi quod infideles non defendantur, ad quid enim egerent immunitate poſtquam fuerint probati innocentes, & debita perſoluerint. Et quamuis, dum inquit iudæos ſimulanter ſe velle Chriſtianę legi coniungi, vt euitare poſſint crimina, vel pondera debitorum eſſe arcendos, ſupponere videtur eos dum in iudaica prauitate perſiſtunt Eccleſiaſtica immunitate non gaudere, hoc tamen euenit, non quia verè gaudebant, ſed quia non vulgaris erat opinio, quam defendebat, D. Hieronymi quod infidelis per baptiſmũ adeo efficeretur nouus homo, vt ei neque delicta ante commiſſa poſſent obeſſe, *vt in c. 1. 26. diſt. et in cap. 1. 28. q. 3.* Contra quam opinionem licet eſſent, *D. Aug. et D. Ambr. vt in cap. 2. et 3. eadem diſt. 26.* nihilominus veriſimile ſatis eſt diſpoſitionem *d. l. 1.* proceſſiſſe ad tollendam eam dubitationem, qua ducti poterant iudæi
4 ſimulate petere baptiſmum. Præterea pro hac opinione circumferri ſolet ratio, quod iuri conſonum non videatur, vt Eccleſia proſit iis, qui ſub eius lege viuere recuſant *argumento. l. 1. cum auth. ſeq. C. de haretic.*

Cui rationi reſpondere dupliciter poſſumus, primo conſiderando, quod immunitas Eccleſiaſtica non eſt ſimpliciter in-
5 uenta per Conſtitutiones Eccleſiaſticas, ſed longe antea probata in veteri teſtamento, *Num. cap. 35. Ioſue cap. 20.* vbi ex Diuino præcepto ſtatutas legimus ſex Ciuitates in ſubſidium eorum, qui nolentes fuderint ſanguinem. Quibus, & aliis locis permotus, *Igneus in l. 1. nu. 26. ff. ad Sillan.* cenſuit, & merito immunitatem Eccleſiarum eſſe de iure Diuino, quem ſequuti ſunt *Rebuff ad leg. reg. tit. de immunit. Eccleſ.* quicquid in contrarium ſcripſerit *Couar. d. cap. 20. verſ. ſecunda concluſio*, cuius opinio à ceteris improbatur, præſertim cum hæc res videatur terminata per *Concil. Trident. Seſſ. 25. cap. 20. ibi Dei ordinatione, et canonicis inſtitutis.* Accedit quod apud Gentiles etiam templa, araſque Deorum fugientibus fuiſſe præſidium conſtat ex pluribus congeſtis per eundem *Couar. d. cap. 20. var. reſolut. num. 2. verſic. tertia concluſio*, *Anaſtaſ. Germon. de Sacrorum immunit. lib. primo cap. 15.* Cum ergo immunitas non ſit ſimplex inuentum Eccleſiæ, ſed ex veteri teſtamento, & Gentilium inſtitutis repetitum, non crederem dici poſſe Eccleſiam non eſſe tutelam his qui ſuis legibus non viuunt, quia circumſcriptis Eccleſiaſticis Conſtitutionibus remanet immunitas eccleſiaſtica, iure Diuino, & Gentium inſtitutis comprobata.

Secundo reſpondetur, non eſſe omnino inconueniens quod Eccleſia pro rectionis ſuæ brachium etiã iudæis, & infidelibus apud eam commorantibus extendat, in cuius rei comprobationem aliis omiſſis, liceat vnum tantum locum afferre, *Leuit. cap. 19.* vbi Dominus loquens filijs Iſrael. *Si habituerit (inquit) aduena in terra veſtra, & moratus fuerit inter vos, nõ exprobretis ei, ſed ſit inter vos quaſi indigena, & diligetis eum quaſi voſmet ipſos, fuiſtis enim, & vos aduena in Terra Aegypti.* Hinc Eccleſia iubet vt nullus præſu-
6 mat iudęos ſine iudicio terrenæ poteſtatis occidere, vulnerare, ſeu bonis ſpoliare, vel in ſuis feſtiuitatibus moleſtare, aut cęmeterium inuadere, *vt in cap. ſicut iudæi, extra de iudæis.* Pro opinione verò affirmatiua infraſcripta argumenta perpenduntur, Primo, quod immunitas conceditur, non reſpectu perſonarum delinquentium, ſed propter honorem, & reuerentiã,
7 quæ locis ſacris, & Diuino cultui debetur, *l. præſenti verſ. ipſis ſeruata locis reuerentia*, C. *de his qui ad Eccleſ. confug. cap. reum, cap. frater, cap. definiuit 17. q. 2. Archid. in cap. quæſitum 13. q. 2. Abb. in cap. ſanè num. 1. verſ. item quia ipſa Eccleſia de celebr. miſſ. addentes ad Rom. ſing. 339. Couar. loco cit. num. 6.* Vbi autem immunitas conceditur loco, tunc complectitur etiam iudæos, & infideles ibi habitantes, *l. ſpadonem*, §. *iam autem de excuſ. tutor. Alex. conſ. 57. num. 6. lib. 5. &*

5.& conſ.99.in fine lib.6. & conſ. 13. lib.
7.Soccin.conſ.86.nu.8. lib. 4. & conſ. 62.
lib.1.Dec.in cap.conſuluit el 3.nu.2.de ap
pel. Corn. conſil.260.lib. 3. Aym.conſil.
73.ſub nu.26.Anan.Aretin. Iaſ.Marſi. et
alii quot refert, & ſequitur Tiraq.de iure
primog.q.66.nu.4.Vrſill.ad Afflic.dec.151.
num. 4. Huic argumento conſueuit reſ-
ponderi,quod licet immunitas ſit conceſ
ſa reſpectu loci,habet tamen aliquem reſ-
pectum, & rationem ad perſonas, ſi qui-
dem videmus, quod publici latrones, &
nocturni depopulatores Eccleſiaſtica im-
munitate non gaudent, *cap. inter alia de
immunitate Eccleſiaſt.* qui tamen gaude-
re deberent, ſi in concedenda immunita-
te ſolus locus fuiſſet conſideratus. Sed li-
cet hæc reſponſio ſpecioſa videatur,ſi ta
men pendatur,facili negotio remouetur;
publici namque latrones, & nocturni de
populatores, arcentur ab Eccleſiaſtica
immunitate, non contemplatione per-
ſonæ, ſed cauſæ, non enim omnes de-
linquentes defenduntur ab Eccleſia, ſed
illi tantum qui nolentes,& neſcii per im-
prudentiam deliquerint, *Deuter.cap.* 35.
Ioſue cap. 20.quo fit, vt cum latrones, &
cœteri huiuſmodi delinquant ex indu-
ſtria,& malitia, merito ab Eccleſia non
defenduntur. Reliquum eſt, vt quid ip-
ſe verius exiſtimem,exponam.Mihi veriſ
ſima videtur affirmatiuum opinio. Primo
ex ratione ſupra deducta, nempe quod
priuilegium immunitatis ſit locale. Se-
cundo quia in Eccleſia Hebræorum gau-
9 debant Eccleſiaſtica immunitate non ſo-
lum fideles,ſed etiam infideles,ergo mul.
to magis gaudere debent in Eccleſia
Chriſtianorum, in quam eſt tranſlata
lex, & Sacerdotium in formam excel-
lentiorem, *cap. tranſlato, vbi Butr. &
reliqui de conſtit. D. Tho.* 1. 2. *quæſt.*
102.*art.*4.*ad tertium.*Aſſumptum proba
tur *Num. cap.* 35. *De ipſis (inquit) Vrbi-
bus,quæ ad fugitiuorum ſubſidia ſeparan-
tur,tres erunt Tranſiordanem, & tres in
terra Canaan:tam filiis Iſrael, quam Adue
nis, & Peregrinis,vt confugiat ad eas, qui
nolens ſanguinem fuderit. Idemque reperi-*
10 *tur Ioſue cap.* 20. Patet autem Aduena-
rum, & Peregrinorum appellatione in
ſcriptura Sacra ſignificari Gentiles, quo-
ties ponuntur ad differentiam filiorum
Iſrael, *Reg.cap.*8. *Exod. cap.* 12. *Leuitici c.*
17. & 19. & 24. Vides ex his hanc opi-
nionem veteris legis auctoritate,valida
ratione, Caroli Quinti deciſione, & fre-
quenti Doctorum calculo probari, ab
eaque propterea in facti contingentia nõ
recedas. Quinimmo eam extende, vt pro-
11 cedat, ſiue delictum ſit patratum a iu-
dæo contra iudæum,vel alium infidelem,
ſiuè ab infideli contra chriſtianum, nam
dummodo verſemur in caſibus,in quibus
cœteri gaudent immunitate Eccleſiaſti-
ca,gaudebit etiam infidelis,quia vt patet
ex prædictis, immunitas eſt conceſſa pro
fidelibus,& infidelibus,nec vlla ſit diſtin
ctio quando delictum admittitur contra
fidelem,& infidelem, quo caſu neq; à no
bis fieri debet, *l.* 1. §. *generaliter ff. de le-*
12 *gat præſt.l.3.in fine ff.de off.Præſid.* Præ-
terea facit,quod iudæus,& infidelis per-
cutiens Clericum punitur eadem pœna,
13 qua punitur Chriſtianus; excepta pœna
excõmunicationis, quæ in ipſum cadere
nõ poteſt,& vtrumq. probatur *in c.poſtu-
laſti* 14.*extra de iudæis.* Cæterum ean-
dem Concluſionem ſingulariter declara,
vt procedat in illis infidelibus tantum,
qui habitant inter nos, & nobiſcum ver-
ſantur,ſecus de exiſtentibus in eorum
terris,quia iſti immunitate non gaudent,
vt aperte probatur, *Ioſue cap. vigeſimo,
ad fin.verſ.hæ Ciuitates, inquit enim, hæ
Ciuitates conſtitutæ ſunt cũctis filiis Iſrael,
& Aduenis,qui habitant inter eos,* ex qui-
bus verbis patet qualitatem habitationis
eſſe inductiuam immunitatis,cum ſit ex-
plicata per relatiuum, qui,de cuius natu-
ra eſt, vt inducat qualitatem ſeparantem
ab aliis, *l.ſi fuerit, & l.ſi cognatus ff.de reb.
dub.qua.*qualitate ceſſante, ceſſat immu-
nitas *l.ſemper in Ciuitate §.id eſt ff.de iure
immunit.* Ex quo infertur,quod ſi infide-
les accedant ad Terras Chriſtianorum,
14 non gratia habitandi,ſed prædandi, diri-
piendi,ſiue furandi homines, vel bona,
vel alia quælibet ex cauſa, & à Chriſtia-
nis perſequuti ad Eccleſias confugiant,
non poterunt defendi Eccleſiaſtica im-
munitate,quia iſti nõ habitant inter nos,
&

& omni odio digni ſunt arg. eorum,quæ traduntur *in cap. ita quorundam,& in c. quod olim,de iudæis*.

SVMMARIVM.

1 *Piæ cauſæ priuilegio an gaudeant relicta a iudæis piis locis.*

2 *Legatum relictum pro redemptione captiuorum exequitur per Epiſcopum.*

3 *Intellectus in l. nulli, §. quod ſi teſtator C. de Epiſcopis, & clericis.*

ARGVMENTVM.

Relicta à iudæis pijs locis, an gaudeant priuilegio piæ Cauſæ.

CAP. XIII.

DVplex eſt Doct.opinio, Altera eſt aſſerentium talia relicta non poſſe dici ad pias cauſas, ſed de illis eſſe iudicandum tanquam de prophanis, cum relinquentes non ſint de Vnitate Eccleſiæ,
1 quam opinionem probant, *Bart. in l. 1. nu.36.C.de ſacroſ. Eccleſ.* Lap.alleg 125. *ſub num.2.verſ. & non ſolum in iſto caſu, Anchar.conſ. 429. num.2.Butr. conſ.28. verſ. non obſtat, & verſ. in hoc caſu, & conſ.25. ad fin.Laderch. Imol. conſ. 128. num.2.* Contrarium ſentit, *Bald.in d. l. 1.num.38.verſ. Sexto quæritur,* C. *de ſacroſ.* Eccleſ. *quem ſequitur Bero in cap. 1. num. 172. de conſt. & in conſ. 28. num. 36.lib* 3. vbi nulla facta mentione, Bart. inquit, doctrinam, Bald. eſſe communiter a reliquis receptam, quamuis ego facta diligentia neminem reperire potui, qui de materia loquatur excepto *Andrea de Beſettis, qui in d.l. 1. num.63 & 65.* vix dignoſci poteſt, cui ſententiæ
2 magis adhæreat. Mouetur autem, *Bald. ex tex. in l. nulli,* §. *quod ſi teſtator* C. *de Epiſc. & Cler. vbi legatum, aut fideicommiſſum relictum pro redemptione captiuorum,et ſic ad pias cauſas,exequitur per Epiſcopum, etiam ſi ſit relictum a Teſtatore Barbaræ Nationis*. Verum hic text.faci-
3 li negotio remouetur,nam verba illa *Barbaræ nationis,* non accipiũtur pro infideli, ſed pro Natione incognita, *vt ibi declarat, gloſſ. & apertè colligitur ex ſequentibus verbis textus, dum, inquit, & de eius patria aliqua emerſerit ambiguitas,* & clarius apparet *ex trad.ibi per eundem, Andr. de Baſſett.in d.l. 1.num.65.C.de ſacroſ.Eccleſ.* Ideo *Laderch.loco cit.* cenſuit eſſe diſtinctionem adhibendam, vt ſiquidem verſemur in legato relicto a iudęo alteri iudęo,vel infideli, tunc procedat opinio Bart. quia cum vterque ſit extra communionem Eccleſiæ, non poſſunt frui priuilegijs indultis propter Chriſti amorem, *Aut. priuilegium. C. de heretic.* Si verò legatum relinquatur a iudæo Chriſtianis, tunc dici poſſit legatum pium, & mereatur priuilegia piæ cauſæ, quia quamuis non dicatur pium reſpectu teſtatoris, dicitur tamen pium reſpectu vſus, idemque ante ipſum cenſuit, *Andr. de Baſſett. in d.l. 1.num. 65. C.de Sacroſ. Eccleſ.*

Mihi tamen Bart. opinio abſolutè verior videtur, propterea quod fauor tribuitur voluntati teſtatoris, qui tanquam extra Eccleſiam exiſtens, huius fauoris dignus non eſt, *vt Butr. conſiderat d. conſ.* 28. Si quis tamen adhærere velit opinioni Bald.quęcunq; caſu aliqua ratio pietatis poſſet conſiderari in teſtamẽto iudęi, tunc ius exequendi nunquam pertineret ad eorum Synagogam, ſed ad Epiſcopum, etiam ſi diſtributio fieri deberet inter pauperes iudæos, vel alios infideles, vt bene conſiderat *Laderc. d. conſ.* 128. *num.*3.

SVMMARIVM.

1 *Error eſt iudeorum aſſerere veterem legem eſſe perpetuam.*

2 *Præcepta ceremonialia, atque iudicialia poſt Chriſti mortem non habent amplius vim obligandi, niſi reperiantur lege Euangelica, vel poſitiua confirmata.*

3 *Iudei ligantur iure comuni.*

4 *Item diſpoſitione ſtatuti.*

Item Conſuetudine, locorumque degunt,

extende

Digitized by Google

extende, vt numero 14.

5 *Conſuetudo Bulgari habet locum etiam in teſtamento iudæi.*

7 *Ius patriæ poteſtatis eſt proprium Ciuium Romanorum.*

8 *Iudæi habent filios in poteſtate.*

9 *Filii familias iudæorum teſtari nõ poſſunt.*

10 *Diſpoſitio Senatus conſulti Macedoniani, habet etiam locum in iudæo.*

11 *Impedimentum duplex vbi adeſt, vno remiſſo, cenſetur remiſſum & aliud.*

12 *Iudæus pater admittitur ad defenſionem filii in cauſa capitali.*

13 *Iudæus præſcribit rem Chriſtiani.*

15 *Conſtitutio quod deliquens puniatur certa pæna habet locum etiam in iudæo.*

16 *Statutum vt fiat compromiſſum inter conſanguineos habeat locum etiam inter iudæos.*

17 *Inuentarii beneficium habet locum etiam in iudæis.*

18 *Iudæi in ordinatoriis iudiciorum ligātur iure Ciuili.*

19 *Statutum de duabus conformibus, habet locum etiam in iudæis.*

20 *Aegidiana Conſtitutio habet locum etiam in iudæis.*

21 *Iudæi in ordinationibus contractuum ligantur iure* Ciuili.

22 *Solemnitas requiſita in contractib. mulierum vel minorum habet etiam locum inter iudæos.*

23 *Inſinuatio requiritur etiam in donationibus iudæorum.*

24 *In ordinationibus teſtamentorum an iudæi teneantur obſeruare ſolemnitates iuris Ciuilis.*

25 *Iura loquentia de ſuitate habent locum etiam in teſtamento iudæi.*

26 *Ius Ciuile ita demum vendicat ſibi locũ in iudæis, ſi materia ſit eis proportionabilis.*

27 *Statutum permittens mulieribus teſtari de dote pro Anima, non habet locum in mulier e iudæa.*

ARGVMENTVM.

An, & quomodo iudæi teneantur legibus, quæ feruntur ab Eccleſia pro regimine politico dirigendo cuius occaſione diſputatur an iudæi habeant filios in poteſtate, & an diſpoſitio legis communis ſit ſeruanda inter Hebræos in ordinationibus iudiciorum, contractuum; & teſtamentorum.

CAP. XIV.

1 PRæfari primum oportet inter præcipuos iudæorum errores, hunc connumerari; veterem ſcilicet legem eſſe perpetuam, & vſque ad finem mundi duraturam, hoc enim errorem eſſe in fide grauiſſimum, docent *D. Aug. contra Priſcillianiſtas, cap.* 5. *& in Exod. quæſt.* 43. *&* 124. *D. Hier. in Ezechiel. cap.* 32. *Liran. Exod. cap.* 15. *Barrad. ad Sacram hiſtor. lib.* 2. *cap.* 20. *tom.* 1. *lo. de Salas de legib. diſp.* 23. *ſect.* 2.

2 Item pręfari oportet poſt Chriſti mortem ceſſaſſe ſimul, & ſemel non ſolum pręcepta cerimonialia, ſed etiam iudicialia, ita vt de per ſe non habeant amplius vim obligandi, niſi quatenus reperiuntur in lege Euangelica, vel poſitiua confirmata, *D. Thom. quem ibi cæteri omnes communi ſuffragio probant* 1. 2. *q.* 104. *art.* 3. *&* 2. 2. *q.* 87. *art.* 1. *D. Anton. in* 1. *par. tit.* 14. *cap.* 6. *in princ. verſ.* 3. *differunt, Marſil. Ficin. de relig Chriſtiana, cap.* 34. *Paul. Ritius de Chriſtiana veritate tract.* 2. *par.* 3. *c.* 3. *& ex antiquioribus Tertullian. in lib. aduerſus iudæos, Origen. in Exod. homil.* 10. *Vaſq. Illuſtr. q.* 180. *c.* 2. *& quæſt.* 182. *cap.* 9. *Sot. de iuſt. & iur. lib.* 2. *quæſt.* 6. *concluſ.* 3. *in princ. Valentia diſp.* 7. *q.* 7 *puncto* 7. *& eſt communis opinio, de qua teſtatur Salas de legib. q.* 103. *tract.* 14. *diſp.* 22. *ſect.* 3. *in princ. & ante verſ. de præceptis autem, Barrad. ad Sacram hiſt. loco cit.* ex noſtris, etiã hoc idem ſcribunt *Imol. in l.* 3. *ſub num.* 9. *verſ. ſed tu adde, & num.* 10. *ff. de teſtamen. ibiq. Franc. Aretin. ſub num.* 4. *col.* 2.

verſ.

verſ. ſed iſta ratio parum vrget, ff. de teſtamentis, & iterum, Imol. in cap. fin. nu. 8. de conſuetud. Card. conſ. 2. ad fin. Bellam. conſ. 28. col. 2. verſ. ad partem contrariam, Alex conſ. 13. num. 19. verſ. praeterea praecepta lib. 7. Barbat. conſ. 29. col. 1. lib. 2. Iaſ. in l. qui ſe Patris, num. 25. C. vnde lib. Dec. in cap. conſuluit in ſecundo notab. de appell. Tiraquell. de retract. in praefat. num. 8. & 9. & ſequen. Roland. conſilio 45. num. 46. libro ſecundo. His præuia quadam inſpectatione prælibatis, ſit conſtituta Conclusio iudæos teneri legibus, quæ feruntur ab Eccleſia pro regimine politico dirigendo, quia cum lex antiqua, quæ erat eorum propria, & peculiaris, iam ceſſauerit, ſequitur, vt ipſi inſpectantibus ad regimen politicũ, teneantur iiſdem legibus, quibus tenentur coeteri ſubditi, ita docet, *tex. in l. iu-*
3 *daei communi, & l. nemo iudaeorum, C. de iudęis, gloſ. in cap. ius Quiritum 1. diſt. Innoc. in cap. quod ſuper his de voto, Bald. in l. ſpadonem, §. iam autem, ff. de excuſ. tut. Alex. conſ. 75. ſub num. 6. lib. 5. Roman. Barb. Caſtr. Soccin. & alii quos refert, & ſequitur Tiraq. de primog. quaeſt. 66. num. 19. Pariſ. conſ. 2. num. 9. lib. 4. Marq. de iudaeis, par. 2. cap. 1. ſub. num. 9. lib. 43. Surd. deciſ. 133. num. 2. Haec Concluſio.*

Extenditur Primo, vt procedat, ſiue lex ſit lata immediate ab Eccleſia, ſiue ſit lata a Populis ſibi ſubiectis, per viam legis municipalis, vel ſtatuti, nam iu-
4 dæi ligantur ſtatutis locorum quæ habitant, *gloſ. in d. cap. ius Quiritum 1. diſt. & in cap. poſt miſerabilem, verb. Princeps, de vſur. Io. Andr. Butr. & reliqui in cap. gaudemus, de diuort. Alex. Soccin. Barb. & alii ſupra relati, quibus addi poſſunt, Rol. conſ. 25. n. 25. lib. 2. Becc. conſ 84. n. 7. Aderch. conſ. 115. num. 3. lib. 1.* Sunt enim Hebręi de Populo Ciuitatis, quamuis non ſint de populo Eccleſiæ, *l. Chriſtianis, C de pagan. Auth. de quaeſtor. in princ. gloſ. in cap. miſerabile de elect. Bar. in l. Hoſtes. ff. de capt. Bal. l. de pace Conſtantiae, verſ. nos Romanorum num. 13. Socc conſ. 70. num. 3. lib. 1. Natt. conſ. 62. circa n. 8. cum aliis, Becc. d. conſ. 84. n. 6.*

Et conſequenter ſiue Princeps, ſiue Ciuitas conſtituat, ſemper cenſentur voluiſſe conſulere iudæis, in illa parte, in qua vti Ciues conſiderantur, *Bald. in l. 3. § haec verba, ff. de neg. geſt.*

Extenditur Secundo, vt procedat non ſolum in lege ſcripta, ſed etiam in conſuetudine, iudæi enim ligantur conſuetudinibus locorum, quæ degunt, vt tradunt multi, quos pleno calamo, ſuo more refert, *Tiraq. de primog. quaeſt. 66. num. 1. & 2. quibus adduntur Roch. de Curte in cap. fin. de conſuetud. a num. 752. vſq. ad num. 757. Anton. Piagg. in eod. tract. q. 8. n. 106. Molfeſ. ad conſuetud. Neapolitan par. 2. q. 32.* Rota in Romana alimentorum 2. Ianuarij 1621. coram R. P. D.
5 Manzanedo. Hinc conſuetudo Bulgari locum habet in teſtamento iudæi ſicuti in teſtamento Chriſtiani, vt tradit *Paulus de Monte Pico in l. Titia. §. Titia q. 20. num. 62. ff. de legat. 2. Marq. de iudaeis par. 2. c. 2. ſub n. 7. verſ. immo, etiam Surd. de alimentis, tit. 2. q. 15. n. 76.*

Extenditur Tertio, vt procedat, etiam in legibus, quibus Eccleſia ipſa regimi-
6 ne politico vtitur per viam approbationis, cuiuſmodi eſt diſpoſitio iuris ciuilis, quam Sacri Canones imitari non dedignantur, *cap. 1. de nou. oper. nunc.* Iudæi enim in terris Eccleſiæ degentes, Deficiente Conſtitutione, Statuto, ſeu conſuetudine loci, ligantur diſpoſitione iuris communis, *d. l. iudaei communi C. de iud. l. nemo iudaeorum, C. eod. tit. gloſ. in cap. ius Quiritum 1. diſt. Bald. in l. ſpadonem, §. iam autem, ff. de excuſ. tut. cum aliis relatis ſupra nu. 3.* Vnde deducitur,
7 quod cum ius patriæ poteſtatis ſit proprium Ciuium Romanorum, *l. 3. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris inſtit. de patr. poteſt. in princ.* circumſcripto ſtatuto, vel conſuetudine loci, quæ contrarium diſponat, iudæi de iure habent fi-
8 lios in poteſtate, *gloſ. in cap. iudaeorum, 29. q. 1. Bald. in l. nam, & Ciuium, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris Hoſt. Io. Andr. Butr. Anch. Card. et Abb. in c. 2. de conuerſ. infid. Calder. conſ. 3. nu. 2. de iudaeis Anan. in c. & ſi iudaeis, col. vlt. extr. eo. tit. Rom. Alex. & Franc. Aret. in l. multum in-*

intereſt, ff. de verb.oblig. Card.Alex. in c. qui ſincera 45. diſt. Dec. in c. conſuluit il 3. n.3. & 4. de appell. Afflict.dec.151.col.1. in fi. Tiraq. de primog.q.66.n. 2. & 3. Picus in l.qui ſe Patris n.8. C.vnde lib. & hāc dicunt communem, & magis communem Alex.conſ.13.n.11.lib.7. Rol.conſ.35.n. 29.lib.3. Marq.de iudæis par.3.c.4.n.10. Aſcan. de patr. poteſt.quicquid in contrarium ſenſerit Archid.in d.c.qui ſincera 45. diſt. Qua ratione Bald.in l.nam, & Ciuiū n.3.ff.de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris,
9 ſcriptum reliquit filios iudæorum non poſſe teſtari, impediente iure patriæ poteſtatis, & idem Bald.in l.1. verſ. & nota etiam contra, ff.ad Macedon. ſcribit diſpoſitionem illius Senatus Conſulti habere locum in perſona iudæi mutuantis filio fam. non ſecus ac in Chriſtiano, & Bald. ſequuntur Marq. in tract. de iudæis par.1. c.1.n.4. Tiraq.d.q.66.n.13. Foller. in cōſ.
10 Regni, tit.de iudæis n.12. in princ. idq; mihi, videtur veriſſimum, nam licet in iudæis, per quandam conniuentiam tolerentur vſuræ, hæc tamen tolerantia non debet extendi eouſq; vt ipſi poſſint impune fęnerari cum perſonis de iure prohibitis, quia vbi adeſt duplex impedimentum vno remiſſo, non cenſetur re-
11 miſſum aliud, c.paſtoralis, vbi gloſ. de priuileg. c.ex tuarum de aut. & vſu pallii, Gemin. conſ. 33. n. 8. Rota in Cauſa interamnen. bonorum 5. Maii 1603. corā tunc R.P.D. Ludouiſio, nunc S.D.N. Gregorio XV. & propterea hoc priuilegio non obſtante teſtamentum eſſe nullum, quia priuilegium ſuſtulit impedimentum materiale bonorum, nō autem perſonale. Hac etiam ratione ductus Cepolla conſil. 75. in criminalibus, reſpondit Patrem iudæū
12 admitti ad defenſionem filii in cauſa capitali, quod etiam ſupponit pro conſtante Corn.conſ.107. viſo themate, & tenore lib.3. Et Barb. conſ.15. in 1.dub.lib.1. cenſuit Matrem iudæā poſſe eſſe tutricē filiorū.
13 Deducitur ſecundo iudæum poſſe pręſcribere rem Chriſtiani, gloſ.in c.porro 16. q.3. quā dicit ſingularem, Rom.conſ. 489. & ſing. 80. qui incipit iudæus, & iterum gloſ.in l.ſi fur. §. 1. verb. vſucapere, & ibi Imol. ff. de vſucap. Archid. in c.de rebus 12. q.1. Franc. Aretin. in l. multum in fi. ff. de verb.oblig. Cepoll. Bald. Ripa, Feliu. & alii, quos refert, & ſequtur Tiraq.d. q.66. num.6. Marq. de iudæis par.2.cap. 2.n.3. Et hæc quo ad tertiam extenſionem.

Extenditur quarto, vt procedat, ſiue diſpoſitio legis, ſtatuti, vel conſuetudinis
14 ſit odioſa, ſiue fauorabilis, Barb.conſ.29. lib.3. Corn.conſ.260. in fi. lib.3. Pariſ. cōſ. 2. n.29. lib.4. Aſin. in praxi, §.4. c.7.n.5.
15 cum aliis per Surd.d.dec. 133. n.2. Vnde cōſtitutio, quod delinquens puniatur certa pęna, habet locum in iudæo delinquēte, vt late probat Alex.cōſ.99.lib.6. Barb. conſ.63.lib.4. Soccin. conſil.62. et 71. lib.1.
16 Tiraq. loc.cit. n.19. Et ſtatutum de cōpromittendo inter conſanguineos habet locum etiam inter hebręos, Blanch. de comprim.q.3.nu.47. verſic. Hebræi, Surd. loco citato, nu.2. Item diſpoſitio auth. C.com. de ſucceſſ. habet locum etiā inter Iudęos, vt ibi tradit Bal. paulo ante fin. Tiraq. de
17 primog.q.66.num.13. Et beneficium inuentarij à iure communi conceſſum, prodeſt etiam iudęis, idem Bald. conſil. 383. quæritur vtrum, lib.1. Tiraq. loc. citato.

Extenditur quinto, vt multo magis procedat in ordinatoriis iudiciorū, nam in illis iudæi litigantes corā iudice Chriſtiano, tenentur ſeruare ordinem iudicii,
18 in quo litigant, d. l. iudæi communi, ibi adeant ſolemni more iudicia, C. de iudæis, Cepol.cons.75. quod incipit Pater in crim. Corn.conſil. 180. num.13. verſic. et quod in ſucceſſ. lib.2. Bero. conſil.28. nu.61. lib. 3. vbi inquit, quod hoc tenent omnes, Natt.conſ.621.n.9. Coraſ. in l. hæres inſtituti n.6. C.de impub. et aliis ſubſt. Campeg. de dote par.5. q. vlt. ſub n.1. verſ. nec obſtat Lamberteng. de contract. gloſ. 2. n. 79. Surd.d.deciſ.133.n.4. Vnde ſtatutum
19 de duabus conformibus exequutioni demandandis habet locum etiam inter Hebræos, Rota apud Seraph.dec. 988. n.1.
20 Et pari ratione inter eos locum habet cōſtitutio Egidiana, cum & illa reſpiciat ordinem iudiciarium atq; reſpiciat regimen politicum in terris Eccleſię immediate ſubiectis, Mohed. dec. 5. de conſt. Rot. dec.185. par.3. et dec.183. lib.3. eadem par.

Extenditur ſexto, vt procedat etiā in ordinationibus contractuum, nam inſtrumentum inter iudæos confectum requi-

tur ſolemnitates iuris communis, vel ſtatuti, aut conſuetudinis loci, in quo celebratur non ſecus ac requiruntur inter Chriſtianos, *Bar. Butr. & Felin. quos refert Tiraq. de primog. q. 66. n. 12.*

22 Vnde ſolemnitas requiſita in contractibus mulierum, vel minorum, eſt ſeruanda etiam inter Hebræos, alias contractus eſt nullus, *Bertrand. conſ. x. vol. 2. par. 1. Laderch. conſ. 115. num. 3. late Lambert. de contract. gloſ. 2. n. 77. & ſeq.*

23 Et in donationibus iudæorũ excedentibus quingentos aureos, requiritur inſinuatio, *Caſtr. conſ. 60. viſa quadam ſcriptura lib. 2.*

24 Extenditur Septimo vt procedat etiam in ordinationibus teſtamentorum, nam, & in illis tenentur Hebræi ſeruare ſolemnitates de iure communi, vel municipali requiſitas, non autem proprium eorum ritum, vt ex facto interrogatus reſpondit, *Caſtr. conſ. 377. quod incipit, ad primum videtur dicendum in 1. dubio lib. 2. Ang. conſ. 94. cum lis, & quæſtio, col. 4. vbi deducit nullitatem teſtamenti cu iuſdem Hebræi relinquentis legatum filio abſq; tit. inſtitutionis Alex. conſ. 161. in princ. lib. 2.* vbi quod ſi iudæus præterit filios, vel nepotes ex filio præmortuo, teſtamentum redditur nullum, Bero. *conſ. 28. num. 13. & 18. & 21. & 26. & 37. lib. 3. vbi num. 63.* inquit ſic Bononiæ communiter conſueuiſſe fieri. Contrarium in omnibus contentis in hac ſeptima limitatione tenet, *Natt. d. conſ. 621. n. 81. verſ. quod ſi vera ſunt præmiſſa lib. 3. & per tot.* vbi etiam defendit valere teſtamentum Hebræi celebratum coram duobus, vel tribus teſtibus inquiens hoc eſſe cautum de iure Moſaico, quod eſt obſeruandum inter iudæos, quando in cauſa non adeſt Chriſtianus, quod ante ipſum ſcripſerat, *Alexand. conſilio ſexto, num. quarto lib. ſexto*. Præcedens tamen opinio eſt verior ex his quæ dicemus infra in ſequenti capite caſu quarto numero. Quibus accedit, quod iura loquentia de ſuitate in ſubſtitutione fideicommiſſaria, & compendioſa habent lo-

25 cum etiam inteſtamento Hebræi, *Alex. conſil. 161. num. 2. lib. 2. Bero. d. conſ. 28. num. 1. lib. 3.*

Limitatur principalis concluſio cum ſuis extenſionibus, ne procedat quando

26 materia non eſt proportionabilis iudæis, tunc enim diſpoſitio legis noſtræ non attenditur, *gloſ. in clem. 1. verb. cenſurarum de vſur. Io. Andr. in cap. quod ſuper his de voto Bald. in l. ſpadonem, §. tam autem ff. de excuſ. tut. Gem. in c. 1. §. fin. de vſur. lib. 6. Felin. in cap. iudæi el 1. ſub n. 4. de iudæis, Iaſ. in l. 1. n. 9. C. de eden. Tiraq. d. q. 66. n. 19. Molfeſ. ad conſuet. Neap. par. 2. q. 2. num. 5. & 6. cum ſeq.* Qua ratione credo quod leges ſiue communes, ſiue municipales, permittentes mulieribus dotatis teſtari de aliqua parte pro anima, non habent locum in muliere Hebræa, quia materia animæ non eſt illi proportionabilis, cum de his, quæ foris ſunt nihil ad nos *c. gaudemus, vbi Doct. de diuort. cum vulg.*

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio iuris Hebraici contraria iuri Ciuili quando ſit inter iudæos ſeruanda, & n. 7. & 10. & 15.*

2 *Ordinationes Rabinorum non ſunt inter iudæos ſeruandae.*

3 *Iudaei non poſſunt condere neque legem, neq. conſuetudinem legi contrariam, declara vt num. 5.*

4 *Inducere conſuetudinem contra legem, eſt iuriſdictionis.*

6 Berous *conſ. 2. lib. 1. declaratur.*

8 *Stante ſtatuto quod iudaei teneantur obſeruare ſtatuta loci, tenentur ad eorum obſeruantiam, etiam in caſibus in quibus lex Moſaica diſponit contrarium.*

9 *Generis expreſſio operatur expreſſionem ſingularum ſpecierum.*

10 *Lis quando agitatur inter Chriſtianum, & iudeum attenditur diſpoſitio iuris ciuilis, etiam ſi in contrarium adſit prouiſio legis Moſaicae.*

11 *Clericus vbi eſt in cauſa, illa eſt decidenda ſecundum Canones, etiam ſi in contrarium diſponat ius* Ciuile.

12 *Succeſſio iudaei quando de illa diſputatur inter filios quorum aliqui ſunt iudaei, et alii ad fidem conuerſi an ſit regulanda ſecundum diſpoſitione iuris ciuilis vel legis Moſaicae.*

13 *Lis quando eſt inter ſolos Hebraeos an ſit regulãda ſecũdũ ius ciuile, vel Moſaicũ.*

Lex

14 *Lex Moſaica, eſt lex peculialis hebreorum.*
15 *Lex ſpecialis derogat generali.*
16 *Lex humana non habet efficaciam contra legem diuinam.*
17 *Eccleſia tolerat iudeos in eorum ritibus.*
18 *Hæreditas iudæi defuncti abinteſtato ſine filiis debetur matri.*
19 *Præcepta iudicialia in morte Chriſti ceſſerunt reſpectu omnium gentium, & ſpecialius reſpectu hebræorum.*
20 *Ius hebræorum reperitur per legem ciuilē reprobatum, præter quam in ceremenialibus.*
21 *Præcepta iudicialia non reſpiciunt cultum ſed modum politicè viuendi.*
22 *Dictio tantum eſt taxatiua.*
23 *Lex Moſaica veluti extinta non habet amplius vim obligandi.*
24 *Dictio in æternum in ſcriptura quomodo accipiatur.*
25 *Lex vetus etiam hodie aliquo modo poteſt dici perpetua.*
26 *Princeps concedens priuilegium non abdicat de ſe poteſtatem mutandi illud.*
27 *Pilatus quomodo dederit iudæis facultatem Chriſtum iudicandi.*
28 *Eccleſia quare tolerat iudæos in ritibus, & Cerimoniis non autem in iudicialib.*

ARGVMENTVM.

An quando in vno eodemque caſu concurrunt diſpoſitio iuris hebraici, & iuris noſtri, quæ contraria diſponant ſit ſeruanda inter iudæos diſpoſitio iuris noſtri, vel hæbraici.

CAP. XV.

Nonnulli ſunt diſtinguendi Caſus. Primus, quando verſamur in iure Hebręorum non compræhenſo in lege Moſaica, ſed introducto ex conſuetudine, vel
1 ordinationibus intereos, & in tali caſu ſeruandam eſſe legem Moſaicam aſſerere videtur, *Cald. conſ. 2. tit. de conſuetud. quatenus firmat valere conſuetudinem inter Hebræos, qua periti legis Abrahae poſſint ſcribere teſtamenta, & teſtamentis taliter ſcriptis adhibeatur plena fides, & Cald. ſequuntur, Salic. in conſ. quod incipit, Mahaſias hebraeus, cuius verba refert Corn. conſ. 65. lib. 2. Barbat. conſ. 76. Illud in medium col. pen. lib. 3. Natt. conſil. 621. nu. 4. & in l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, n. 60. C. de teſtam. Marq. de iudaeis 1. 2. cap. 4. num. 8. Bero. conſ. 2. nu. 1. & ſeq. lib. 1.* Contrarium in facti contingentia reſpondit *Senatus Mantuanus apud Surd. deciſ. 133. per tot. & praeſertim ſub n. 21. verſ quinto etiam reſpondetur*, vbi quod iura omnia dicentia ius Hebræorum eſſe ſeruandum inter Hebræos, ſunt intelligenda de lege Moyſi,
2 non autem de ordinationibus Rabbinarum, & hanc eandem opinionem *Rota probauit in Cauſa Romana praelationi 20. Nouembris 1609. coram R. P. D. Ottembergo*, vbi hac ratione fuit reſolutum ſuper iure inquilinatus, quod ipſi vocant Gazarka eſſe ſeruandam ius noſtrum, nō autem interpretationes Rabbinorum. Probatur hæc opinio, nam vt ſupra diximus in capite præcedenti, n. 1 cum in Chriſti morte lex vetus tanquam impleta expirauerit, non ſolum quo ad cerimonialia, ſed etiam quo ad iudicialia, inde reſultat, vt Hebræi remanſerint priuati
3 poteſtate faciendi legem, *cap. tranſlato vbi Doct. de Conſtit. Fulgoſ. in l. 1. in fin. C. de iudaeis Berous conſ. 28. nu. 51. lib. 3.*

Ideoq; ſicuti nequeunt facere legem, ita neque inducere conſuetudinem legi repugnantem, tum quia par eſt legis virtus, & conſuetudinis, *l. die quibus, ff. de legibus, §. ex non ſcripto inſt. de iure naturali, c. conſuetudo diſt. Fulgoſ. & Bero. loco cit.* Tum etiam quia inducere conſuetudinem, vel facere ordinationem contra
4 legem, eſt iuriſdictionis, *Bart. in l. omnes populi ſub. n. 3. verſ. 1. caſu ibiq. Iaſ. n. 22. verſ. tu dic ff. de iuſt. & iur. Innoc. in c. cum acceſſiſſent ante n. 3. de conſt.* & conſtat iudæos eſſe iuriſdictionis incapaces, *l. fi. C. de iudaeis Bero. qui ſic argumentatur in ſpecie d. conſ. 28. n. 31. lib. 3.* In vno tātū caſu poſſet procedere opinio, Cald. & eorum, qui ipſum ſequuntur, nempè quā do conſuetudo, vel ordinatio iudęorum

Digitized by Google

5 reperiretur tacitè, vel expreſsè approba
ta ab habente facultatem faciendi legẽ,
tunc .n. eſſet ſeruanda non obſtãte quod
in contrariũ adeſſet diſpoſitio iuris cõmu
nis,ita probat tex.in l.fi.C.de teſtam. vbi
in teſtamentis condendis inter ruſticos
ſeruatur eorum conſuetudo, quia eſt ſpe
cialiter a Principe probata, facit teſt. in
c.cum acceſſiſſent, de conſt. per quæ iura
ſic ſcribit, Bart.in l.omnes Populi.ſub n.3.
verſ.primo caſu, ff. de iuſt. & iur. Bero. d.
conſ. 28. num. 51.lib. 3. In his etiam ter-
6 minis procedere poteſt opinio, Bero.
conſ.1.lib.1.dum tenet quod licet de iure
emptor non teneatur ſtare locationi, vt
in l.emptorem,C.locati, hoc tamen non
procedit inter Hebræos,inter quos ex eo
rum conſuetudine tenetur ſtare locatio-
ni, nec alias eius opinio probari poteſt,
nam ex prædictis patet nullam ab eis
poſſe induci conſuetudinem, quæ vim
legis habeat, vel deroget legi, vt tenet
idem, Bero.conſ.28.num. 33. & 34. lib.
tertio.

Secundus eſt caſus,quãdo verſamur in
iure compræhenſo in lege Moſaica, ſed
diſpoſitio iuris Moſaici reperitur repro-
7 bata per contrariam diſpoſitionem iuris
communis, vel municipalis ſpecialiter in
perſona iudæorum, & tunc ſeruandum
eſſe ius noſtrum, non autem legem Mo-
ſaicam, ſcribunt Cald. conſ. 10.verſ.non
obſtant contraria, & conſ. 30. tit. de teſta-
mentis, Alex.in l.1. nu. 32. ff. ſi cert. pet.
Felin.in c.iudæi,el 2.n.5. verſ. in aliis au-
tem de iudæis.Barbat.conſ.15.num.1.lib.1.
Rocch.de Curte in c.fi.q.15.de conſuet.Fer
rar.cautel.24.n.2.Tiraq.de primog.q. 66.
n.22. & 23. & 34. Marq. de iudæis par.
2.c.4.n. 20. Rota in Romana ſucceſſionis
Hebræorum 11. Maii 1611. coram Illu-
ſtriſs.Card.Lancellotto. Qua ratione cre-
8 do, quod Hebræi habitantes in loco, in
quo viget lex,ſeu ſtatutum expreſſum,
(prout viget Romę) quod teneantur ad
obſeruantiam ſtatutorum vt Conſtitu-
tione Pii IV. 47. quæ incipit, Vniuer-
ſis, & ſingulis, in §. inſuper volumus, &
Pii V. quæ incipit Romanus Pontifex, in
§.ſtatuta ſit inter eos in omnibus caſi-
bus diffinitis per ſtatutum ſeruanda
diſpoſitio ſtatutaria, etiamſi in illis adeſ-
ſet diſpoſitio contraria legis Moſaicæ,
quia cum generaliter ſit diſpoſitũ quod
teneantur ſeruare ſtatuta, eſt perindè,ac
ſi eſſet diſpoſitum in quolibet ſtatuti ca-
9 pite ex reg. quod, expreſſio generis con-
tinentis ſpecies, operatur perindè ac ſi
ſingulæ ſpecies eſſent expreſsè, l.ſi cho-
rus, ff. de legat. 3. Federic. de Senis conſ.
84.in princ.Bald.conſ.1. num.5.verb.ra-
tio lib.3.Anchar. conſ.3.n 4. in fine, verſ.
Sicut enim, Natt. conſ.613.num.3.plenè
Becc.conſ.80.n.7.

Corroboratur hæc opinio ex his, quæ
ſcribit Surd. d. deciſ. 133.n. 8.verſ. 6. in
decreto, vbi ea ratione potiſſimum tenet
in illo caſu eſſe ſeruandum ius commune
quia aderat decretum Ducale quod mã-
dabat reddi ius Hebræis his modis,& for
mis,quibus redditur Chriſtianis.

Tertius eſt caſus, quando lis agitur
inter Chriſtianum,& Hebręum, vel ali-
quo modo Chriſtianus eſt in cauſa, &
tunc attenditur diſpoſitio iuris ciuilis,
quantumcunq; in contrarium adſit ſpe-
10 cialis prouiſio legis Moſaicæ, ita teſt. in
l. ſi qua inter 14.C.de iudæis,Calder. conſ.
30. circa fin. verſ. nec obſtat de teſtamen-
tis,Alex.conſ. 6.n.2. lib.6.Natt.conſ.621.
ſub n.10.verſ. Sed reſpicitur.Tiraq. qui a-
lios refert d.q.66. n.22. verſ. Nec obſtat,
& n.23.Similiter quando Clericus eſt in
11 cauſa, licet illa ventiletur coram iudice
laico, tamen in cauſa decidenda atten-
duntur iura Canonica, non autem ciui-
lia,quamuis ſecus ſit quo ad ordinatoria,
Gramm.deciſ. 29.n.14. Soccin.in c.2. nu.
20. de mut.pet. Doct.in c. 1.de nou. oper.
nunc.& in c.conqueſtus,de foro comp.cum
aliis per Carpan.ad ſtat. Mediol. c. 44. nu.
96.Carol. de Graſſ.de effect. Cler. effectu
1. num. 793.

An autem ſi agatur de ſucceſſione iu-
dei inter filios,vel conſanguineos,quorũ
12 aliqui ſunt iudæi,& aliqui Chriſtiani ſit
attendenda diſpoſitio legis Moſaicæ,vel
iuris communis, conſulas Tiraquell.loco
citato à numero 35. cum pluribus ſequen-
tibus, cuius dicta tamen probare non
audeo, cum apud me non modicam pa-
tiantur difficultatem, tum ex prædictis,
tum

Digitized by Google

tum etiam ex iis, quæ infra Deo dante ſumus dicturi in ſequenti caſu.

Quartus eſt caſus, quando negotium ventilatur inter ſolos hebræos, & reperitur ſpecialis deciſio legis Moſaicæ, cui aduerſatur ſtatutum, vel ius commune
13 diſponens contrarium, non ſpecialiter in perſona iudæorum, ſed generaliter inter omnes, cuiuſmodi eſt ius ſuccedendi ab inteſtato, in quo reperitur ſpecialis deciſio in lege Moyſis, *Num. cap.* 27. cui aduerſatur diſpoſitio iuris ciuilis, quæ generaliter loquens, diſponit contrarium, & in iſto caſu duæ ſunt opiniones.

Prima, quod ſit ſeruanda diſpoſitio legis Moſaicæ veluti lex propria, & peculiaris Hebræorum, in qua fuerunt *Calderin. dicto conſilio* 10. *de conſtit. & conſilio* 30. *tit. de teſtamen. Bald. Anchar. Salicet. Fulgoſ. Florian. Alexand. Corn. Barbat. Iaſ. Felin. Gozzadin. Viglius, & alii, quos latè refert & ſequitur Tiraquel. loco citato num.* 22. *cum ſequen. quibus adduntur Natta dicto conſilio* 621. *num.* 3. *Ruin. conſil.* 4. *lib.* 2. *cum aliis relatis per Surd. dicta deciſ.* 133. *num.* 1. *& hanc opinionem Rota probauit in allegata Romana ſucceſſionis hebræorum die* 11. *Maii* 1611. *coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto.*

Contrariam opinionem tenent *Bald. Imol. Fulgoſ. Corn. Anan. Soccin. Ruin. Natt. Marſil. Alexand. & alii ab eodem Tiraquell. relati loco citato num.* 21. *quibus adduntur Brun. in tractat. ſtantibus maſculis, art.* 6. *a num.* 55. *cum plurib. ſequentibus.* Res quidem Lector, vt vides, inſpecto Doctorum calculo eſt prorſus incerta, par eſt ergo, vt rationibus hinc inde ſubductis rei veritatem aſſequamur. Pro opinione aſſerentium eſſe attendendam legem Moſaicam, aſſertur Primo, quod lex Moſaica eſt propria,
14 & peculiaris iudæorum, quæ derogat le-
15 gi generali ſicuti ſtatuta derogant iuri communi, *l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. l. de quibus, ff. de legib.*

Secundo, quia Dominus voluit hanc legem filiis Iſrael eſſe perpetuam, *Num. cap.* 27. *ibi, Eritque hoc ſanctum filiis Iſrael lege perpetua*, ideoque non poteſt
16 humana lege mutari, quia lex humana non habet efficaciam contra legem Diuinam, *cap. lex imperatorum, & cap. non licet,* 10. *diſtinct. clem. ne Romani, de elect. Doct. in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. public.* Hinc Iudæi apud Ioannem *cap.* 18. *&* 19. petentes Chriſtum Cruci affigi propriarum legum petierunt obſeruationem, dicentes: *Nos legem habemus, & ſecundum legem noſtram debet mori*, quibus Pilatus reſpondens ait: *Accipite eum vos, & ſecundum legem veſtram iudicate eum*; quaſi quod eorum actus non debeant niſi propria ipſorum legem
17 terminari. Demum quia Eccleſia tolerat iudæos in eorum ritibus, & ceremoniis, *cap. qui ſincera,* 45. *diſtinct. cap. ſicut iudæi, de iudæis, l. die ſabbathi, & l. iudæos, C. eodem tit.* Ergo tanto magis debet tolerare, vt vtantur eorum legibus in actibus humanis, & hoc argumentum pro hac parte dixit efficaciſſimum, *Natt. dicto conſil.* 621. *num.* 8.

Quibus non obſtantibus, ſententia dicentium eſſe ſeruandam diſpoſitionem municipalem, quatenus adſit, alias eſſe ſeruandam diſpoſitionem Iuris communis apud me potior eſt, & verior, & vti veriorem eam in facti contingentia probauit Rota in eadem Romana ſucceſſionis Hebræorum 1. Iunii 1612. coram Reuerendiſſimo D. Coccino Rotæ Decano, in qua recedendo à deciſis coram Illuſtriſſimo Lancellotto, fuit reſolutum hæreditatem iudæi ab inteſtato defuncti ſine filiis, deberi Matri ſecundum diſpoſitionem iuris ciuilis *in auth. defuncto, C. ad Tertull. & in §.* 1. *inſtit. eodem*, quæ Rotæ deciſio.

Probatur primo, quia cum præcepta iudicialia iam ceſſauerint in morte Chriſti, non habent amplius vim obligandi, vt vtrumque probatum eſt ſupra in capite præcedenti, *num.* 1. *&* 2. Nec dicatur ceſſaſſe reſpectu Chriſtianorum, vt inquit *Natt. conſ.* 621. *ſub num.* 4. *verſ. reſpondetur Maran. in ſpec. par.* 3. *verb. iudicii tela, n.* 49. hic enim eſt error maximus,

Digitized by Google

19 nam lex per mortem Chriſti, ſicuti fuit impleta reſpectu omniũ; ita ceſſauit quo ad omnes,quinimò ſpecialiter,& propriè ceſſauit quo ad Hebræos, quia ipſis erat magis data, quam alijs *D.Thom. 2.2.q. 98. art. 4. & 5. ibique Valent. diſp. 7. q. 7.puncto 2. Sot. de Iuſtit. & iur. lib. 2. quæſt. 1. art. 3. Barrad. ad ſacram hiſtor. tom. 1.lib. 1.cap.12. Ioan.de Salas loco citato,diſp.22.ſect.3.*

Secundo,quia eatenus ius hebræorum eſt ſeruandum inter eos, quatenus non reperitur per leges noſtras reprobatum, vt teſtantur ijdem *Calder. & alii relati*
20 *ſupra in ſecundo caſu num. 7.* At reperitur reprobatum in omnibus, præterquã in ceremonialibus, ergo. Minor probatur *per teſt. in l. ſpadonem,§.iam autem.ff. de excuſ.tut.vbi formaliter, inquit, iudæos a tutelæ onere non excuſari: Conſtitutiones enim noſtræ in iis tantum eos ſine moleſtia eſſe iubent, per quæ eorũ cultus inquinatur,* ſi in iis tantũ,in quibus inquinatur eorum cultus,Ergo in ceremonialibus tantũ tolerantur,non autem in iudicialibus tũ quia in illis non inquinatur cultus, nam præcepta iudicialia non reſpiciunt cultum,
21 ſed modum politicè viuendi,*D.Thomas, Barrad. Sala, & alii, loco citato.* Tum
22 etiam quia dictio, *tantum*, eſt taxatiua, quæ includit expreſſum, & reliqua excludit, *l. qui aliena, §. libertos, ff. de neg. geſt. l. qui ſella, §. qui actum, ff. de ſeruit. ruſt.præd.* Hoc idem probat *teſt. in l. 3. in fine, ff. de decur. ſecundum communem intellectum, ibi neceſſitatem impoſuerunt, quę eorum ſuperſtitionem non lęderet.* Ex his patet reſponſio ad Argumenta pro diuerſa opinione formata, non enim obſtat primum, quia fatemur legem Moſaicam fuiſſe propriam, & peculiarem iu-
23 dæorum, verum quia iam eſt extincta,nõ habet amplius vim obligandi,*§.hunc igitur,in prima Conſtitut.*Cod.*ibique Alber. Bartol. in l.fin.ff. de falſis, plene Dec. in cap. 1.num. 37. de conſtitutionib. Aretin. in §. in perſonam, ibique Iaſ. num.19.inſtit. de act.*

24 Ad ſecundum reſpondetur dupliciter, Primo, vocem illam, *In aeternum, in ſempiternum*, & ſimilia, in ſacra Scriptura non ſignificare durationem inceſſantem vſque ad finem ſæculi, ſed plerumque durationem diuturnam, & longæuã, vt probant *Diuus Auguſtinus contra Priſcillianiſtas cap.5. & in Exod.quæſt.43. & 124. Diuus Hieronymus in Ezechiel cap. 32. Liran. Exod. cap. 15. Barrad. tom. 1. lib. 2. Ioan. de Salas diſput. 23. ſect.2.in reſpon. ad primum argumentum,* Vbi ergò dicitur, quod Dominus voluit legem illam eſſe filiis Iſrael perpetuam, debet intelligi longo tempore duraturam, prout durauit bis mille annis, ita reſpondent *Diu. Auguſt. & alii ſupra citati.*

25 Secundo reſpondetur,quod etiam hodie lex vetus, quamuis ſit antiquata, tamen aliquo modo,poteſt dici perennis,& perpetua, quo ad omnia eius præcepta, ſiquidem reſpectu præceptorum moralium ſeruabitur vſque ad finem ſæculi,cũ ipſa ſit lex à natura mentibus hominum inſcripta, quæ omnes vbique gentes æqualiter amplectitur, *cap. ius naturale, 1. diſt. inſt. de iure naturali gent. & ciu. in princ. Barrad. loco citato, verſic. Aeterna item lex.* & ante ipſum *Gratian.in cap. fin.§.his itaque 6.diſt. Abb. in cap. finali ſub num. 3. verſic. Pręcepta moralia,de conſuetud. ibiq. Imol. num. 7. Maranta par. 3. verb. iudicii tela, ſub num. 47.* Reſpectu verò præceptorum ceremonialium, poteſt etiam dici perpetua ſaltim in ſenſu ſpirituali, quia quod per illa ſignificabatur eſt perpetuum in Eccleſia, quæ licet reſpiciat ritus ſecundum litteram, tamen illa conſeruat ſecundum ſpiritum, vt conſiderat *Barrad. Abb. & alii locis citatis.*

Cæterum reſpectu iudicialium poteſt etiã dici perpetua, ſaltim ex parte legis, nempe quia,vt inquiunt *Barrad.& Salas loco citato.* ſuapte natura erat apta ſemper populum obligare, ex quo non erat lata ad aliquod tempus definitum, non tamen poteſt dici perpetua reſpectu legiſlatoris, quia ipſe legem ſemel factam mutare potuit, prout mutauit. Etenim ſi potuit animam ſuam ponere, &

reſu.

rēſumere eam, *Io.cap.* 10. *cap. in quadam de celebr. miſſ.* multo magis potuit vnam legem abrogare,& aliam inducere *cap.translato de conſt.*

26 Corroboratur, quia Princeps licet legem faciat, aut priuilegium tribuat, nuſquam tamen abdicat à ſe poteſtatem, vt mutato rerum ſtatu non poſſit aliter facere, *cap. dudum*, §. *nos igitur, de præbend.*

27 *lib* 6. Illud verò quod dicitur iudęos petiiſſe à Pilato obſeruantiam propriæ legis, & Pilatum illam conceſſiſſe ſecundum propriam eorum legem iudicandū, ad rem minimè facit, tum quia *Caiet. ibi* intelligit Pilatum dediſſe facultatem iudicandi ſecundum legem veterem reſtrictam eo modo quo eam Romani reſtrinxerant. Tum etiam quia in omnem euentum de tempore quo fuit facta Iudęorum petitio, & tradita licentia, durabat lex Moſaica, non enim Chriſtus ad huc mortuus erat, et clarum eſt legem veterem ceſſaſſe, quando Chriſtus apud Io. 19. exclamauit, dicens Coſumatum eſt, D.*Th.* 1.2.*q.*103.*art.*3.*Ad primum,& ſecundum Hieron. Durand. Riccard. Palud. Bonau. & alii latè relati à* Io. *de Salas diſput.* 23. *ſect.*5. Ex eo ergo quod iudæi poterint,& Pilatus conceſſerit legis obſeruantiam, non infertur aliquid, quod ad rem noſtram facere poſſit, quia tunc lex Moſaica vigebat, & conſequenter erat ſeruanda etiam in concurſu legis Romanorum, quia illa erat propria,& peculiaris Populi iudaici, quæ derogabat legi generali, ad *trad in l. omnes Populi ff. de iuſt. iur.* Vltimum Argumentum quod Nattæ, aliſque nonnullis vim maximam iniecit, facillime remouetur, negando conſequē-

28 tiam, Eccleſia enim tollerat iudæos in ritibus, & ceremoniis eorum, quia in eis olim figurabatur veritas fidei noſtræ, & inde ſaltim prouenit hoc bonum quod teſtimonium nobis perhibetur ab hoſtibus, qui repræſentant nobis in figura, quod credimus in veritate, D.*Tho.*2. 2.*q.*10.*art.* 1.*Soc.in c.conſuluit de iudaeis, ibiq; fel.nu.*5. Hęc autem vtilitas non cōſequeretur ſi iudæi tolerarētur in iudicialibus, quia licet illa præcepta in conſequentiā eos diſponebant ad cultum religionis, tamen principaliter ſpectabant ad politicam gubernationem, ſecūdum quā decet, quod iudæi exiſtentes apud Chriſtianos vtantur legibus, quibus vtuntur alii *l.communi C.de iudaeis.*

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio Gregorii xiii. iuris congrui eſt lata ad vrbis ornatum.*
2 *Ius retractus concordat cum lege Moſaica.*
3 *Conſtitutio iuris congrui non habet locum inter hebræos.*
4 *Ius retractus non competit habenti vtile dominium.*
5 *Neque quando pactum de retrouendendo venditur alteri.*
6 *Legis qualitas vbi deficit, deficit legis diſpoſitio.*
7 *Iudæis non competit ius praelationis in venditione inquilinatus.*
8 *Ius inquilinatus eſt quid iuris.*
9 *Praelatio an competat iudaeis in venditione inquilinatus vigore ſtatuti vrbis lib.* 1.*cap.*110.
10 *Rei appellatio eſt generalis.*
11 *Comunio datur etiam in iuribus.*

ARGVMENTVM.

An Conſtitutio Gregorij xiij. quæ eſt 20. in ordine Bullarij ſuper iure congrui locum habeat inter Hæbreos.

CAP. XVI.

1 PRo affirmatiua dici poteſt, quod cum iſta Conſtitutio ſit lata à Pontifice vt à Principe temporali, & ad vrbis ornatū, ratio videtur cōmunis tam Hebreis, quā Chriſtianis, vnde ſuccedit regula, quod vbi militat eadem ratio, eadē debet conſtitui, *l.diſpoſitio l. illud ff.ad l.Aquiliā,l. adigere* §. *quamuis ff. de iurep.* Præterea, et ſecūdo quia diſta Cōſtitutio videtur concordare cum lege Moſaica, ſi quidem legimus *Leuitici cap.*25. quod ſi quis poſſeſſio-

ſeſſionem vendiderit, eius propinquus poteſt illam redimere, & idem repetitur *Ioſue cap.4.& Hieremiae cap.32.* Ex qui-
2 bus locis planè intelligimus, ius retractus etiam ex lege Moſaica iudæis conuenire; ideoque abſurdum non eſſe, quod ad eundem ſtatum Principis beneficio reponantur, cum facilis ſit repoſitio ad legem antiquam, *l. lege C. de legit. haered. Anan. in cap. iudaei el. 2. ſub. nu. 13. uerſ. ex quibus uidetur poſſe de iudaeis.* Et in terminis quod ſtatutum retractus vigore vicinitatis comprehendat etiam iudæos, firmat *Marquar. part. 2. cap. 2. num. 6.* Re tamen diligentius perpenſa in terminis Conſti-
3 tutionis Gregorianæ contrarium reſpondendum arbitror, prout etiam quandoq; in facti contingentia interrogatus reſpondi, hac vna ratione ductus, quod prędicta Conſtitutio, locum habet tantum in rebus ſolis, & ſic in immobilibus, & quæ loco circumſcribuntur, *ut patet in §. 6. ibi, at ſi quis domum, fundum, ſolumuè habens, & in §. 8. ibi, ſed & cum aliqua domus, ſiue fundus, aut ſolum, & fuit ample reſolutum in Rota in Cauſa Romana retractus* 31. *Ianuarii* 1605. *coram olim R.P.D. Iuſto.* vbi hac ratione cenſuerunt
4 Patres in vim huius Conſtitutionis non competere ius retrahendi vtili domino in venditione directi dominii, & iterum *in Romana retrouenditionis 20. Decemb. 1613. corã Illuſtriſſ. D meo Card. Sacrato.* vbi hac eadem ratione Patres reſponderunt ius retrahendi in vim iſtius Conſtitutionis non habere locum ſi quando pactum de retrouendendo alteri venda-
5 tur. At iudæi in ditione Eccleſiaſtica degentes omnino prohibentur res ſoli, ſeu bona immobilia poſſidere, *ex dicta Conſtitutione Pii Quinti, 7. in Bullario quæ incipit, Romanus Pontifex,* ergo Conſtitutio Gregoriana in eis locum habere non poteſt ex reg. quod vbi
6 deficit qualitas à lege requiſita, deficit legis diſpoſitio, *l. ſemper in Ciuitate, ff. de iure immun. l. 1. §. præter ait ubi Bart. ff. ne quid in flum. publ. cum vulg.* Et ex eadem ratione alias reſpondi in vim Con-
7 ſtitutionis prædictæ non poſſe iudæos prætendere ius prælationis in venditione inquilinatus, quod ipſi vuulgari vocabulo iuriſdictionem ſeu gazaka appellant, ſi quando, illud à Conſorte vendetur, quia, vt proxime dictum eſt conſtitutio prædicta non habet locum in Iuribus, & conſtat inquilinatum eſſe quid iu-
8 ris, & facultatis habitandi, *l. Actilius Regulus, ff. de donat. l. habitatores, ff. locati Bald. conſ. 234. ſub num. 1. verſ. alio modo lib. 1.* Crederem tamen prælationem in venditione huius inquilinatus quando ſit à conſorte prætendi poſſe vigore Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 110.* cum ſtatututum
9 prędictum latius pateat, quam Conſtitutio Gregoriana, quippe cũ non loquatur de rebus immobilibus, prout loquitur cõſtitutio, ſed ſimpliciter de re, cuius appellatio eſt generalis, *l. 1. ff. ſi cert. pet.* & velu
10 ti talis apta eſt comprehendere, nedum res corporales, ſed etiam iura, & actiones *l. rei appellatione la 2. ff. de verb. ſignif. §. vnic. inſt. de reb. corpor. & incorpor. Doct. in l. 1. vbi præſertim Dec. nu. 40. & ſeq. in 3. lectur. ff. de reb. credit.* Huic accedit, quod ſtatuentes moti videntur ex cauſa vitanda diſcordiæ, quę regulariter oriri ſolet inter Cõſortes, quę quidẽ cauſa æque militare videtur in iuribus, ſicuti in rebus corporalibus, cum & in iuribus
11 detur communio, *l. Pomponius, vbi gloſ. & Bal. ff. de rei vendic.* & conſequenter eadem in vtriſque debet eſſe diſpoſitio, *vulg. leg illud ff. ad leg. Aquil. l. adigere, §. quamuis ff. de iure p. l. à Titio in princ. ff. de uerbor. oblig.* Et hanc opinionem probaſſe videtur *Rota in ſæpe allegata Romana prælationis 20. Nouẽbris 1609. coram R. P. D. Ortembergo.* Competit tamen Hębreis ius inquilinatus, de quo infrà dicemus, *in cap. ſequenti.*

SVMMARIVM.

1 *Ius inquilinatus non reperitur diſpoſitum in Pentatecho.*
2 *Interpretationes rabinorum non ſunt attendendæ.*
3 *Ius inquilinatus inter hæbreos quid ſit.*
4 *Ius inquilinatus an ſit reſtrictum ad hæbreos permanere uolentes in locatione, an uero debeat extendi in locatione do-*

mus

mus contiguæ.
5 *Ius inquilinatus eſt contra ius.*
6 *Ius inquilinatus an competat hebræis poſt batiſmum.*
7 *Ius inquilinatus computatur inter iura.*
8 *Iura quæ non reſpiciunt ritus competunt etiam hebræis poſt baptiſmum.*
9 *Honoris adeptio non aufert ſed confirmat priſtina iura.*

ARGVMENTVM.

De iure inquilinatus inter Hebræos.

CAP. XVII.

IVs inquilinatus inter Hebręos,
peculiari quodam eorum vo-
1 cabulo iuriſdictio, ſeu gazaka
nuncupatur, de quo nihil re-
peritur in Pentateucho diſpoſitum, nam
licet Rabbini illud deſumere nitantur *ex*
Deutor. cap. 27. ibi maledictus, qui tranſ-
fert terminos proximi ſui, nihilominus
longe alium eſſe ſenſum illius *text. pro-*
bant ibi Nicolaus Liran. & Toſtatus,
quorum auctoritatem eſſe ſequendam
2 neglectis Rabbinorum Commentis reſ-
pondit in facti contingentia *Rota in Ro-*
mana Praelationis 20. *Nouembris* 1609.
coram R.P.D.Ortembergo. eſt ergo ius
3 quoddam introductum conſuetudine,
cui Rabbinorum extraneæ interpretatio
nes cauſam dederunt, per quod domus
Chriſtiani, in qua iudęus habitat non aſ-
ficitur aliqua ſeruitute reali, ſed obligat
tantum perſonaliter Hebræos, vt non
poſſint ingredi ad habitandum domum
quam alter Hebręus prius eſt ingreſſus,
quod quidem ius, vſu, ac neceſſitate
exigente fuit confirmatum decreto Ca-
meræ Apoſtolicę. Circa hoc ergo ius
inquilinatus, quęritur primo An ſit
4 reſtrictum ad Hebræos permanere
volentes in locatione, an vero debeat
extendi ad volentes præferri in locatio-
ne alterius domus contigue. queſtio fuit
quandoq; in vrbe inter Hebræos pecu-
niis, & fauoribus pollentes per varia Tri-
bunalia agitata, tandem negotio ad Ro-
tam delato vtraq; parte acerrime infor-
mante, fuit reſolutum tale ius inquilina-
tus, quamuis Cameræ Apoſtolicę decre-
to confirmatum, reſtringi ad Hebræos in
eadem locatione permanere volentes,
nec eſſe extendendum in locatione al-
terius Domus, ità in *d. Romana Prælatio-*
nis 20. *Nouembris* 1609. *coram R.P.D.*
Ortembergo. Ratio autem reſolutionis po-
tiſſima fuit, quia ius iſtud inquilinatus
eſt contra ius, nam de iure quilibet po-
5 teſt locare domum ſuam cui vuult, *arg.*
l. dudum C. de contrab. emptio, *l. falſa C.*
commun. rerum alien. quæ iura licet lo-
quantur in venditione, vindicant tamen
ſibi locum in locatione, cum ab vno va-
leat argumentum ad aliud, *l. 1. ff. de con-*
trab. empt. l. Item ſi precum ff. locati, &
conſequenter non debet extendi, ſed eſt
intra ſuos terminos reſtringendum,
Rom. conſ. 107. nu. 1. Pariſ. conſ. 82. num.
4. & ſeq. lib. 3. Rol. conſ. 63. num. 6. lib. 1.
cum aliis congeſtis per Tiraquel. de retract.
conſang. in præfato nu. 60.

Quæritur ſecundo An hebręus bapti-
zatus poſſit vendere ius inquilinatus?
Dubiū facit, quia huiuſmodi ius cōpetit
6 Hebręis vti hebręis, ideoque per conuer-
ſionem ad fidem videtur extingui, *arg.*
cap. in nonnullis de Iudeis, & in l. eius qui
ff. ſi cert. pet. Quo non obſtante contra-
rium, eſt veriſſimum, ius enim inquilina-
tus computatur inter iura, *l. Aquilius Re-*
7 *gulus ff. de donat. l. habitantes ff. locati*
Bald. conſ. 234. ſub num. 1. verſ. alio mo-
do lib. 1. Iura autem in hebręis quando
non reſpiciunt ritus, competunt etiam
8 poſt baptiſmum, vt notat eleganter *Abb.*
in cap. primo nu. 2. de iudæis, quibus facit,
quod per aſcenſum ad maiorem ſtatum,
& dignitatem non cenſentur ablata ſed
9 magis confirmata priſtina iura *l. 3. C. de*
Silentian. lib. 12. & ſic in facti contingen
tia quandoque reſpondi, & obtinui pro
pupillis quibuſdam hebræis ad fidem
conuerſis.

SVMMARIVM.

1 *Ritus iudeorum, qui tendunt in opprobrium fidei non ſunt ferendi.*
2 *Opprobria* Chriſti *diſſimulare nō debemus.*
3 *Inſi-*

Digitized by Google

3 *Infideles ferendi non ſunt vt in die paſſionis ornatius incedant.*

4 *Lex ritualis non eſt attendenda quando eſt contraria legi primitiuæ iudæorum.*

5 *Lex Ciuilis non obligat iudæos in eorum ritibus, declara vt num. 16. & 17.*

6 *Matrimonii contractus pertinet ad ritum.*

7 *In matrimoniis contrahendis inter hebræos quae lex ſeruetur.*

8 *Patruus inter hebræos ducit neptem ex fratre in vxorem.*

9 *Filii duorum fratrum vel ſororum inter hebræos contrahunt matrimonium.*

10 *Compar inter hebræos contrahit cum commatre.*

11 *Libellus repudii datur inter hebræos.*

12 *Iudæus facto repudio tranſit ad ſecunda vota.*

13 *Repudiatio inter hebræos fit coram eorum ſacerdote, non coram Epiſcopo.*

14 *Præſtatio iuramenti eſt de ritualibus.*

15 *Circa modum præſtandi iuramenſum inter iudæos eſt obſeruanda lex Moſaica.*

ARGVMENTVM.

An quando diſpoſitio legis ciuilis, vel Canonicæ pugnat cum lege rituali iudæorum, ſit inter iudæos in concernentibus ritus, & cerimonias, ſeruanda lex ciuilis, vel Canonica, An vero lex ritualis.

CAP. XVIII.

1 TRes ſunt diſtinguendi caſus, Primus quando ritus iudæorum
tendunt in opprobrium Chriſtianæ fidei, & tunc ſiue adſit, ſiue non adſit lex ciuilis, aut Canonica pugnans cum lege rituali non ſunt ferendi iudæi in talibus ritibus *text. in cap. in nonnullis §. in diebus autem, & cap. quia ſuper his, vbi Doctor. de Iudæis, & in cap. quanto §. ſi enim, & cap gaudemus §. qui autem de diuort. Clem. Vnica eod. tit. iudæos C. de iudæis Bald. conſ. 316. verſic. 8. lib. 1. Brun. in tract. ſtantibus maſcul. art. 6. num. 60. verſic. item iudæi, Marant. in ſpecul. par. 3. verſic. iudæi ii tela num. 60.* Ratio eſt,
2 quia illius opprobrium diſſimulare non
debemus; qui probra noſtra deleuit, *d. cap. in nonnullis §. illud autem de iudæis.*

Item quia nobis fidelibus eſſet verendum, ne Diuinam indignationem incurreremus ſi ea perpetrari pateremur, quæ fidei noſtræ confuſionem inducunt, cap.
3 & ſi iudæos, de iudæis. Qua ratione ferendi non ſunt, vt in diebus lamentationis, & Dominicæ paſſionis, ornatius incedant, autem aliter Chriſtianis, lamentationis ſigna exhibentibus, illudant; *d. cap. in nonnullis §. in diebus*, Et pari ratione ferendi non ſunt, infideles vt Maumethi, vel alterius infidelis nomen Chriſtianis audientibus extollant, & verba in illius honorem publicè profiteantur, *d. Clem. Vnica de iudaeis.*

Secundus eſt caſus, quando ritus non tendunt in contemptum Chriſtia-
4 næ fidei, ſed obuiant primitiuæ legi
iudæorum, & tunc non eſt attendenda lex ritualis, ſed lex noſtra, *ita Bald. conſ. 428. ſub nu. 5. verſic. niſi iſta conſuetudo lib. 5.*

Tertius eſt Caſus, quando ritus neq; tendunt in contemptum fidei Chriſtianæ, neq; obuiant primitiuæ legi, & tunc leges noſtræ ſiue ciuiles, ſiue Canonicæ
5 non obligant iudæos in his, quæ tendunt
contra eorum ritus, & ceremonias, *vt eſt text. in d. l. ſpadonem §. iam autem ff. de excuſat. tut. & in l. 3. §. eis qui ff. de decur. in illis enim Eccleſia conſueuit iudæos tolerare, cap. qui ſincera 45. diſt. cap. ſicut iudaei, de iudaeis, ibique Abb. & reliqui l. die Sabbati, & l. iudaeos C. eod. tit. l. circumcidere ff. ad l. Cornel. de Sicar. Bal. conſ. 428. num. 5 lib. 5. & conſil. 316. ad fin. verſic. ſi ergo iudaeus lib. 1. Pariſ. conſ. 2. lib. 4. Natt. conſil. 621. num. 8. port. imol. conſil. 4. num. 5. Bero. conſil. 28. nu. 10. & 72. lib. 3. Buratt. conſ. 152. nu. 57. lib. 2. Brun. in tract. ſtantibus maſculis art. 6. ſub nu. 57.*

Vnde deducitur primo quod licet de iure ciuili ſit ſtatutum, vt nemo iudæo

rum

ium iuxta legem ſuam nuptias ſortiatur *l.nemo C.de iudaeis*, tamen quia contractus matrimonii pertinet ad ritum, *Bald. d.conſ.428.ſub num. 5.verſic.* cum *quan-*
6 *tum eſt in matrimoniis lib.5.* Merito licet de iure ciuili ſit cautum, vt iudæi debeant contrahere matrimonium ſecundum ritum noſtrum, vt in *l.nemo iudaeorum C.de iudæis*, nihilominus quia in ritibus tolerantur, in illo contrahendo in-
7 ter Hebræos ſeruatur lex Moſaica, *cap. fin.qui filii ſint legit.cap.fin. de diuort. c. de infidelibus de conſang.& affinit*, *Archid.in cap.peruenit 30. q.1. Alber. in rubr. C.de iudæis in princ.floria.in l. 4.ff.de his qui ſunt ſui vel alieni iuris, Alex. conſ. 6. ſub n.7.verſic.Corroborantur,lib.6. Barb. conſ.13.lib.4.felin.in cap.ad hæc el 2. de iudaeis, Marquar.in tract. de Iudaeis par. 2.cap. 4. num. 9.Brun.in tract.ſtantibus marcul.art. 6.ſub num.57.verſ.ad hoc facit Natt.d.conſil.621.ante num. 8.lib.3. Dec.in l.conditioni in 2.notab.C.de inſtit. & ſubſt.Maranta in ſpecul.par 3.nu. 58. Clar.in §. Inceſtus num.12. quicquid in contrarium ſcriptum reliquerint Petrus de Bellapert.& Cin. in l.in celebrandis C.de nupt.Salic.& fulgoſ.in d.l.nemo C. de iudaeis*. Hinc inter eos Patruus ducit in
8 vxorem neptem ex fratre, & ex ſorore, *Hoſtien.in ſummma tit.de Iudaeis §. In quibus tolerentur verſ. Item permittitur Felin. Florian. & Barbat. locis ante cit.* Item, & filij duorum fratrum, vel ſoro-
9 rum contrahunt intereſſe *Io. Andr. in cap.litteras de reſt.ſpol.Marq loco cit.* Nec non, & Compar contrahit cum Commatre, *Archid.in d.c.peruenit circa med.verſ.*
10 *in ea gloſ.ibi 30.q.1. Alber. in d.rubr. de iudæis, Barbat.loco cit.* Dant etiam inter
11 ſe iudæi libellum repudii, *Io. Andr. in c. de infidelibus num.5.de conſang.& affin. ibiq;* Cad.*nu. 4.Anchar.nu.4.Butr.nu.9. Abb.nu. 6.*Alex.*de Neuo nu.x.Praepos. nu. 5. verſ. Item nota,*Bald.*conſ.*428.*per tot. lib. 5.quod reperitur duplicatum inter conſil.flor.conſil.18. Alex.conſ. 71. nu. 2.lib.2.Sot. in 4. ſent. diſt.33.q.2. art. 2. concl.2.Sanchez de matr.lib.5.q. 12. nu. 1.& 2.Tiraq.de primog.q. 66.ſub. num. 25.*Adeo quod valet matrimonium contractum inter iudæos, pacto expreſſo, vt liceat dare libellum repudii, nec tale pactum inter eos vitiat matrimonium, vt contra *Gloſam tenet Abb. in cap. de infidelibus num.6.de conſang.& affinit.*

Quinimo ſubdit *Bal.loco cit.* poſſe iudæum impune facto repudio tranſire ad
12 ſecunda vota, & ipſum ſequuntur *Marquar.part.2.cap.4.num.10. Natt.d.conſ. 621.ante num.8.Tiraq.d.q.66.num.25.*
13 Et cum iſta repudiatio ſit de concernentibus ritus, merito fieri debet coram Sacerdote iudæorum, non autem coram Epiſcopo, vt eleganter probat *Bald. d. conſ.428.num.4.lib.5.vbi ita explicat dicta per innoc. in cap. gaudemus in gloſ. de diuort.*
14 Deducitur ſecundo quod cum præſtatio iuramenti ſit de ritualibus, ideo circa modum præſtandi inter iudæos eſt ſeruanda lex Moſaica, *Speculi tit. de iura-*
15 *mento calumnia §.reſtat. columna fin. verſic. ſed pone iudeus, Maranta in ſpecul.part.3. n.50.quem ſequitur Mandoſ. ad Rom.conſ.155.in fine verſic. tu vero conſidera*. Hæc ſecunda deductio.

Declaratur primo, vt procedat quando quæſtio eſt principaliter ſuper ritu, quando vero eſt incidenter, tunc licet debeat iudicari ſecundum legem Moſaicam, tamē iudicium eſt noſtrorum Iudi-
16 cum vt in caſu, de quo per *Bald.d. conſ. 428.ſub.num.5.verſic.niſi aliae cauſae inciderentur lib.5.*

Declaratur ſecundo, vt quando ſuper intellectu legis Moſaicæ diſcordat interpretatio Doctorum Chriſtianorū,
17 & Rabbinorum, ſit attendenda interpretatio Chriſtianorum, *Rota in d. Romana Praelationis 20.Nouembris 1609.coram R.P.D.Ortembergo.*

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio cap.1.de uſuris lib.6.an habeat locum inter hebræos, & nu.8.*
2 *Vſurae ita ſunt prohibitae hebraeis ſicuti chriſtianis.*
3 *Perſonae quas nectit paritas aequitatis non ſunt in diſpoſitione iuris ſeparandae.*

4 *Eccle-*

4 *Eccleſia diuerſimode tollerat vſuras in iu.*
daeis, & in Chriſtianis.
5 *Papa non poteſt diſperſare, ut Chriſtiani*
exerceant uſuras.
7 *Vbi uiget duplex ratio una ceſſante, ſi re-*
manet altera, remanet iuris diſpoſitio.
9 *Impedimentum ubi eſt duplex uno relaxa-*
to non intelligitur relaxatum aliud.
10 *Princeps ſecularis an poſſit concedere iu-*
daeis licentiam fenerandi.

ARGVMENTVM.

An diſpcſitio Cap. primi de vſur. lib. 6. comprehen dat etiam Hebræos.

CAP. XIX.

AFfirmariuam opinionem ante-
omnes probauit *antiquus Do-*
1 *ctor Laurentius de Roduphis in*
cap. conſuluit q. 176. de vſur.
qui ſubdit ita fuiſſe conſultum in Ciuitate
Florentiae, Gemin. in d. cap. 1. §. fin. nu. 6.
verſic. vbi dubitari, de vſur. lib. 6. Alex.
conſil. 75. ſub num. 8. lib. 5. Felin. in cap.
quia col. fin. Verſ. & quia iſta ratio, de iu-
daeis, Dec. in cap. 1. ſub num. 90. verſic.
Sed prædictis non obſtantibus, de probat. &
in l. 1. ſub num. 13. ad fin. & num. 14. C.
de eden. Rol. conſ. 35. nu. 44. li. 2. Cuius
opinionis hoc vnum eſt fundamntum,
quod ſecundum veram, & receptam opi
2 nionem, vſuræ ęque ſunt probibitæ He-
bræis, & Chriſtianis, vt probat *teſt. ubi*
plenè Doctor. in cap. poſt miſerabilem, de
uſur. Ar diſpoſitio *d. cap. primi* principa-
liter intendit auferre commoditatem
fœnerãdi, vt patet *ibi, quo minor fænera-*
toribus aderit foenerandi commoditas, eo
magis adimetur fænus exercendi libertas,
3 Frgo ita habebit locum in iudæis, ſicuti
in Chriſtianis, quia perſonæ, quas nectit
paritas ęquitatis, & identitas rationis
non ſunt quò ad iuris diſpoſitionem ſe-
parandæ, ſed æqualiter ſub illa diſpoſi-
tione includendæ, *l. illud ff. ad l. Aquil.*
l. 1. §. interdum, ff. de fonte, l. ſi poſtulauerit
§. ratio ff. ad l. Iulia. de adult. latiſſime
Fran. Venereus in tract. de fænore Iud. lib.
2. art. 1. vſque ad 4. Sed hoc argumen-
tum in quo totum fere huius opinionis
fundamentum conſiſtit, facili negocio
remouetur; fateor enim vſuras æque iu-
dęis, & Chriſtianis eſſe prohibitas iure Di
uino, ſed Eccleſia diuerſimode eas fert
4 in vno, & in alio populo: ſi quidem in
Chriſtianis eas omnino improbat, &
reiicit, *cap. 1. & toto tit. de vſur.* vſque
5 adeo vt nec ex ſummi Pontificis priui-
legio, aut diſpenſatione fieri poſſit, vt
Chriſtianis liceat foenus exercere, *Iaſ in*
repet. l. cunctos populos num. 35. C. de ſum.
Trin. & fid. Cathol. Alciat. Pererg. lib.
6. cap. 20. in fin. Menoch. lib. 2. praeſ. 10.
num. 46. In hebræis vero eas tolerat, ve-
luti in perſonis, de quibus nihil ad nos,
non ſecus ac tolerantur in Ciuitatibus
lupanaria ad maiora mala vitanda, vt
poſt alios latè probat *Franc. Venereus lo.*
co cit lib. 2. cap. 21. Non ergo bene ſequi-
tur argumentum, vſuræ ſunt in vtroque
Populo æque prohibitę, ergo d. diſpo-
ſitio æqualiter habet locum in omnibus
tum quia ex prædictis paret nullam
adeſſe, neque æquitatis, neque rationis
paritatem, tum etiam multo magis, quia
nemo eſt ex ijs, qui Chriſtianam Religio
nem profitẽtur, qui inficietur hebręis ex
nouo teſtamento obſoletas iam ceremo-
nias, & antiquos ritus prohiberi, & ta-
men Eccleſia eas ad huc patienter tole-
rat, *cap. 1. cap. iudei, & toto tit. extr. de iu-*
6 *daeis.* Quare contrariam opinionem in
facti contingentia probauit *Flor. de ſan-*
cto Petro in l. fi. C. de iudeis, quem ſequitur
Alex. in hoc parũ ſibi conſtãs conſ. 6. n. 10.
lib. 6. Barb. conſ. 16. n. 17. lib. 4. Soce. conſ.
72. circa med. lib. 1. Argumenta autem
quibus ducũtur ſunt duo, Primum, quod
mens illius Conſtitutionis tota videtur,
vt velit prouidere animabus mutuan-
tium; *vt patet ex illis verbis, vſurarum*
voragini, quæ animas de uorat, & faculta
tes, quæ quidem verba tanquam poſi-
ta in prohemio demonſtrant rationem
finalem, *l. fin. ff de hæred. inſt.* At huiuſmo
di ratio non poteſt habere locum in he-
bræis, de quibus nihil ad nos, *cap. gaude-*
mus, de diuort. cap. qui ſincera 45. diſt. er-
go

go. His accedit, ꝙ Põtifex per totã illã Cõ
ſtitutionẽ infligit poenã excõicationis,
cuius nõ sũt capaces iudæi, *c. et ſi iudæos*,
& c. poſtulaſti, et c. ad hæc de iudaeis. Sed
hæc Argumẽta facili negotio poſsũt tol-
li; Nõ. n. obſtat Primũ; quia mẽs Conſtitu
tionis nõ ſolũ eſt cõſulere animabus mu-
tuantiũ, ſed ẽt facultatibus eorũ, qui mu-
tuũ accipiũt, vt ſatis indicant verba illa,
quæ animas deuorat, & facultates, & ideo
quãuis in iudæis ceſſet vna ratio, tñ rema
7 net altera, quæ operatur, vt remaneat ea-
dẽ diſpoſitio §. *affinitatis Inſt. de nupt.*
Minus obſtat ſm̃ quia, ſi recte illa cõſtitu
tio intueatur, poena excõis non fertur in
hebręis, ſed in chriſtianis locantibus do
mos ad foenerandũ, & propterea dici nõ
poteſt, quod poena nõ congruit hebræis.
Præterea quatenus diceremus pænam il-
lam ferri in Hebræos, tamen reſpectu he-
bręorum excommunicatio non operare-
tur niſi tantũ priuationem ab hominum
cõmercio, *c. & ſi iudæos extra de Iudaeis*,
& ſic excommunicationem per indire-
ctum *gloſ. in clem. 1. verb. cenſura de vſur.*

Quare credere hanc litẽ poſſe foedere
cõciliationis cõplanari, vt ſi quidẽ verſe-
mur in partibus, in quibus iudæi ex ſpe-
8 cifica Principis permiſſione recepti ſint, ĩ
illis quidẽ nõ vẽdicet ſibi locũ diſpoſitio
d. c. 1. quia ſi eos princeps in ciuitate ad-
mittit, vtiq; per neceſſariũ antecedẽs per
miſsũ videtur ſubditis, eis domos locare
ẽt ad foenus exercẽdũ, ad exẽplũ Sinago
garũ, & aliorũ rituũ, quæ eis tolerãtur *c. 1.
et c. iudæi, de iudæis, l. die Sabbati C. eod. tit.*

Si vero loquamur de iudæis alienige-
nis, qui quamuis in Ciuitate aliqua de
cauſa verſẽtur, tñ adhuc ibi à principe nõ
ſunt admiſſi ſpecialiter, & in tali quidem
caſu crederẽ ſine dubio diſpoſitionẽ *d. c.
1.* habere locũ ẽt in locantibus domos he
bręis, ex rationibus adductis in ſolutione
argumẽtorũ huius vltimæ opinionis. Hęc
diſtinctio ex verbis eiuſdẽ textus mihi
aperte probatur in illis verbis, alienige-
nas, & alios nõ oriundos &c. quæ liquido
demõſtrant Summũ Põtificẽ nõ loqui, ni
ſi de Aduenis, & exteris, nõ autẽ de oriũ
dis vel de receptis. Et ſi fortaſſe quiſpiam
obiiciat, quod poſtquam permittitur he-
bræis in Ciuitate diuerſari, deberent illis
per neceſſariũ antecedẽs omnia illa, quæ
cõceduntur hebræis *d. c. 1. et c. iudæi, de iu
daeis*; Reſpõdeo hebręis nõdũ formaliter
receptis, ſed quibus mercimonii, vel ne-
gotii cauſa permittitur diuerſari in Ciui-
tate, cõcedi quidẽ illa quæ reſpiciũt com
merciũ, & cõuerſationẽ, veluti quia poſsũt
mercari, & impune cõuerſari, nõ tñ cõce-
dũtur illa quæ reſpiciũt eorum ceremo-
nias, quia recipiũtur tanquam aduenæ,
& peregrini, nõ tanquam ciues, vnde non
poteſt hebræus in loca in quo alii iudæi
nõ eſſent recepti, erigere ſinagogam, quia
ex permiſſione, quod poſsẽt commorari;
nõ videtur ẽt admiſſi ritus publici, & ce-
rimoniæ *arg tex. in l. 2 pen. et fin. C. de iu-
dæis, et Cœli col.* & facit ꝙ quando iudæi
prohibẽtur à principe in eius ditione con
9 uerſari tũc in eis duplex cõcurrit impedi-
mentũ, Alterũ, vt nequeant diuerſari, alte
rũ vero, vt nõ poſſit eorũ ritus celebrare,
quo fit vt quando per indulgentiam rela
xatur primũ impedimentũ, non cenſetur
remiſſum ſecundũ, *c. paſtoralis vbi gloſ. de
10 priuil. c. ex tuarum et tuarum de auctor.
& vſu pall. Gem. conſ. 33. nu. 3.* An autem
princeps ſecularis poſſit cõcedere iudęis
facultatẽ foenerandi conſulas in facti cõ
tingẽtia *Theſ. dec. 57. Alex. de Neuo conſ.
100. et nos latius* Deo dãte alibi dicemus.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi interſe litigãtes, æqualiter iudicãtur.*
2 *Lex reſpicit iudaeos interſe litigantes æqua
liter.*
3 *Iudaeus litigans cum chriſtiano, an debeat
iudicari ſecũdũ rigorem, vel aequitatẽ.*
4 *Aequitas vbi reſpicit merita cauſae com
plectitur etiam iudaeos.*
5 *Aequitas reſpiciens perſonam, ſi ſit in iure
ſcripta ſeruatur etiam inter iudaeos.*
6 *Aequitas eſt lex naturalẽ rationẽ ſequens.*
7 *Aequitas ſcripta habetur pro iure cõmuni.*
8 *Aequitas ad fauorem hebraei ſi concurrat
cum rigore ſcripto ad fauorem chriſtia-
ni, rigor praefertur.*
9 *Maritus non poteſt ab vxore conueniri ni-
ſi in quantum facere poteſt, limita niſi
maritus ſit iudaeus, & vxor chriſtiana.*
10 *Priuilegia perſonalia nõ praeſumuntur per
leges indulta perſonis cõſtitutis extra ec-
cleſiam.* (pectum.
11 *Iudaeus litigans poteſt recuſare iudicẽ ſuſ-*

12 *Praeſcriptio an procedat de rigore, vel aequitate.*
13 *Iudaeus praeſcribit rem chriſtiani.*
14 *Praeſcribi nō poteſt res eccleſię ab Infideli.*
15 *Iudaeus ex capite laeſionis reſtituitur.*
16 *Mora purgatur per Iudaeum.* (*norū.*
17 *Iudaeus pauper admittitur ad ceſſionē bo.*
18 *Iudaeus gaudet benefic. auth. hocniſi, C. de ſolut.*
19 *Terminus trigiuta dierum dilationis ad ſoluendum, competit etiam iudæo.*
20 *Iudæus delinquens tenetur pæna ſtatuti.*

ARGVMENTVM.

An iudęi ſint iudicandi ſecundum rigorem, vel æquitatem iuris.

CAP. XX.

1 SI cauſa ventilatur inter plures iudæos, concordāt omnes eos eſſe iudicandos ſecundum diſpoſitionem iuris communis, eo modo quo ſeruatur inter plures chriſtianos ſimul litigantes, ſiue diſpoſitio nitatur in rigore, ſiue in ęquitate, ita poſt alios concludit *Aym. conſ. 73. n. 25. Maſc. de probat. cōcl. 944. n. 9.* Ratio alia nō eſt,
2 niſi quia legis diſpoſitio reſpicit iudęos ęqualiter, & inter eos nullam facit differētiā, *l. nemo exterus, et l. ſi qua inter chriſtianos, C. de iudæis, Bart. in l. generaliter §. fin. ff. de iur. Anan. in c. cū ſit. C. eod. Natt.*
3 *conſ. 621. n. 11.* Si vero cauſa vētilatur inter iudeū & chriſtianū, ardua eſt, plenaq; diſſenſionis cōcertatio. Nā quod ſint iudicandi ſecundum rigorē cenſuit *gloſ. in c. 2. verb ſeueritate de iudaeis, ibiq; Socc. in fine; Archid. in c. Pagani 2. q. 7. Iaſ. in l. et ſi poſt tres in 2. not. ff. ſi quis caut. & in l. ſi inſulā in 2. notab ff de verb. obl. Io. à Sācto Blaſ. in l. bonæ fidei C. de iureiur. Corſet. in c. interpoſita, §. ſane, poſt princ. de appell. Socc. conſ. 62. n. 17. li. 1.* Cōtrariam opinionē, quod vbicūq; viget æquitas, illa ſit ſeruanda tā inter iudæos, quā ēt inter chriſtianos, tenent *Fel. in d. c. 2. n. 5. de iudeis, Rol. conſ. 35. n. 53. li. 2. Foller. in Conſt. Regni tit. de iudæis à n. 15. vſq; ad n. 22. Tiraq. de primog. q. 66. n. 7. Natta conſ. 620. per tot. et præſertim n. 17. &* hanc quāuis ſub dubio probare videtur *Aym. conſ. 73. ſub n. 25.* Sūt qui diſſidentes Doctorū opiniones nitātur fœdere diſtinctionis complanare, nēpe, vt ſi loquamur de ęquitate nō ſcripta, procedat prior opinio, Si vero loquamur de æquitate ſcripta, tūc potior ſit opinio ſecūda, ita cōcordate nituntur *Ripa in d. l. ſi inſulam, n. 10. ff. de verb. obl. quē ſequitur, Marq. de iudæis par. 2. c. 5. ſub n. 7. Ludeucb. cōſ. 97. n. 4.* Ego pro reſolutione tres arbitror diſtinguēdos caſus.

Primus, vbi æquitas reſpicit merita, ſeu qualitatē negotii, & tūc ſiue ſit, ſiue non ſit ſcripta, eſt iudicandum ſecundum
4 æquitatem, nā vbi æquitas eſt talis, ab ea nō receditur, ex qualitate perſonæ, in quā illa confertur, nō obſtante quod perſona ſit extra Eccleſiæ gremiū conſtituta, *vt eſt teſt. inſignis in c. cū inter §. inquiſitioni, verſ. vnde in talibus, de except.* vbi ēt ſubditur ratio, nempe quia in tali caſu, nō inſpicitur fauor perſonæ, ſed iudicantis.

5 Secūdus eſt caſus, quādo æquitas reſpicit perſonā, ſed eſt æquitas in iure ſcripta, & tunc regulariter iudæi debent iudicari ſēm ęquitatē in iure ſcriptam, quia cū ęquitas in iure ſcripta, nihil aliud ſit, quā
6 lex naturalem rationē ſequens, *Bal. in l. oēs populi, n. 10. ff. de iuſt. & iur. Dec. cōſ. 36. n. 41. lib. 1.* habetur pro iure cōi quo iudæi vtūtur, *l. iudæi, C. de iudæis, Rol. cōſ. 35. nu. 52 lib. 2. Surd. de alimentis tit. 2. q. 13. n. 75. Rota in Rom. alimentorū 11. Ianuarii 1621. corā R. P. D. Manzanedo.*

8 Limitatur iſte caſus, ne procedat quādo ſimul cum ęquitate ſcripta ad fauorē Hebręi, cōcurret rigor ſcriptus, qui, aſſiſteret Chriſtiano, tūc .n. eſſent iudæi iudicādi ſecundū rigorē, *vt in caſu, c. 2. in fine*
9 *de iudæis*; Vnde licet de ęquitate ſcripta vir non poſſit conueniri ab vxore, niſi in quantum facere poteſt, *l. maritū ff. ſoluto matr.* hoc tamē nō procedit, quādo maritus eſt iudæus, & mulier eſt effecta chriſtiana, quia tunc æquitas cōcurrit cū rigore ſcripto, ꝙ aſſiſtit Chriſtianæ, *Bald. nouell. de dote Par. 11. nu. 4. 5. verſ. & ide.*

Tertius eſt Caſus, quando ęquitas reſpicit perſonā, & non eſt in iure ſcripta, & tunc crederem iudęos nō eſſe iudicādos ſecundum ęquitatem, ſed ſecundum iuris rigorē. Moueor, quia vbi æquitas non eſt ſcripta, neq; cohęret negotio tunc remanet ſimplex priuilegiū perſonale *arg. l.*
10 *1. ff. de conſt. Princ.* & comperti iuris eſt,

men-

mentem legis non eſſe priuilegia ſua communicare perſonis extra Eccleſię gremium conſtitutis, *l. generaliter C. de Epiſc. et cler. l. 1. cum auth. ſeq. C. de haret. §. nos volentes Auth. de priuileg. dot.* Ex hac caſuum diſtinctione.

11 Deducitur primo, quod cum æquitas non patiatur, vt quis cogatur coram ſuſpecto iudice litigare, *l. Iulianus 17. ff. de iudic.* merito etiam iudæus poteſt recuſare iudicem ſuſpectum, cum talis ęquitas reſpiciat merita negotii, *d. cap. cum inter, §. inquiſitioni de except.*

12 Deducitur ſecundo, quod ſiue dicamus pręſcriptionem eſſe introductam de rigore iuris contra æquitatem naturalem, *vt tenuit gloſ. in c. cum ius generale. 1. diſt. Azor. in ſumm. C. pro empt. col. 1. Bald. in l. Ancill. num. 11. C. de furt. Angel. & Alex. in §. poſſeſſio quoq; §. & ſi poſſeſſio, ff. de acquir. poſſ. Natt. cõſ. 620. num. 7.* ſiuè, quod verius credo, ſit introducta naturali ęquitate ſuggerente, propter bonum publicum, vt ſit aliquando litium finis, & ne dominia vagentur in incerto, vt cenſuerunt, *Io. Andr. Anchar. & Franch. in cap. poſſeſſor. de regul. iur. li. 6. Abb. & Fel. in rubr. de præſcript. par. 1. q. 5. Couar. in d. c. poſſeſſor par. 3. nu. 1. Vaſq. illuſtr. quæſt. cap. 51.* ſemper verum

13 erit quod cum ius commune approbet præſcriptionem, poteſt etiam iudęus pręſcribere rem Chriſtiani *gloſ. in c. porro verb. In cauſa, & ibi Archid. 16. q. 3. Rom. conſ. 489. num. 3. & ſing. 80. quod incipit, Si iudæus, et iterum gloſ. in l. ſi fur. §. 1. verb. vſucapere, & ibi Imol. ff. de vſucap. Aret. in l. multum intereſt in fine ff. de verb. oblig. Cepoll. conſ. 75. n... Iaſ. in rubr. ff. de iuſt. & iur. num. 10. Ripa in l. ſi inſulam n. 10. verſic facit ſecundum, Felin. ff. de verb. oblig. Balb. de præſcript. par. 1. q. 5. principali in fine. Felin. in cap. 2. num. 5. verſic. præterea poteſt de iudæis, Tiraq. de primog. q. 66. nu. 6. Marquard. de iudæis, par. 2. cap. 2. num. 3. Natt. conſ.*

14 *620. num. 7.* Hæc ſecunda deductio declaratur, ne procedat in re Eccleſiæ, nam eam iudæus vel aliter infidelis præſcribere non poteſt, *gloſſ. per illum text. in d. cap. porro 16. q. 3. verb. in cauſa Roman. d. conſil. 489. nu. 3.*

15 Deducitur tertio, quod cum reſtitutio ex capite lęſionis detur de æquitate ſcripta, *vt in l. 1. ff. de minor.* Quod iudæus minor ex capite læſionis reſtituitur in integrũ, ſicuti reſtituitur chriſtianus, *Corn. conſil. 260. in fine lib. 3. Crau. conſ. 73. num. 26. verſic. alibi ſcribit, Tiraq. loco cit. nu. 8.*

16 Deducitur quarto, quod cum purgatio moræ admittatur de æquitate ſcripta, *in l. ſi ſeruum, §. ſequitur, ff. de verb. oblig.* Iudæus admittitur ad moræ purgationem, *Felin. in d. cap. 2. ſub num. 5. Tiraq. loc. cit. nu. 7. verſic. Et ex hac, Ripa in d. l. ſi inſulam, num. 11. ff. de verb. obl. ibique Crott. nu... Natta conſil. 620. nu. 19. Rota in d. Romana alimentorum coram R. P. D. Manzanedo.*

17 Deducitur quinto, quod cum pauper debitor ad euitandas carceres admittatur ad bonorum ceſſionem ex ęquitate ſcripta, *in l. 1. C. qui bonis cèdere poſſint*, quod etiam iudæus admittitur ad bonorum cęſſionem, vt ample probat *Natta conſil. 620. per integram conſultationem Rota in d. Romana alimentorum* cui ſuffragatur quo ſcribit *Bald. in l. vlt. poſt princ. C. eod. tit. qui bonis cedere poſſint.*

18 Et pari ratione deducitur 6. iudæum gaudere remedio, *Auth. hoc niſi C. de ſolut.* cum & illa in æquitate ſcripta fundetur; *Theſaur. dec. 158. Surd. dec. 30.*

19 Deducitur ſeptimo, quod cum facultas ſuſcipiendi terminum triginta dierum procedat ex æquitate ſcripta, *in conſtitutione reformatoria Pii V. vt Rota reſpondit in Romana Saluiani 28. Nouembris 1611. & 17. Februari 1612. coram Illuſtriſſimo D. meo Cardin. Sacrato, quæ eſt deciſ. 376. par. 2. tom. 1. in recentior*; quod terminus prædictus concedi poteſt etiam iudæo, & ſic in dies in Vrbe in Tribunali A. Cameræ practicatur.

20 Deducitur Octauo, quod ſtante ſtatuto, per quod pro crimine admiſſo modificatur pœna impoſita de iure communi, ſi iudæus delinquat, debet puniri pœna Statuti; non autem pœna impoſita de iure, *vt late probat* Roland. *d. conſ. 35. lib. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Alimenta,& ſumptus litis debentur iudæo pauperi litiganti cum Chriſtiano ad vniuerſitatem bonorum.extende vt n. 3.& 4.limita vt num.5.*

2 *Alimenta pauperi litiganti ad vniuerſitatem bonorum debentur de iure.*

3 *Surd.de alimentis tit.2. queſt.20.num.6. & 9. reprobatur.*

4 *Iudæo paupero litigantium cum fiſco, debentur alimenta.*

5 *Indecernendis alimentis perpēduntur fructus rei ad quam agitur.*

6 *Iudæo pauperi agenti actione perſonali non debentur neque ſumptus,neque alimenta.*

7 *Iudæo pauperi carcerato ad inſtantiam Chriſtiani,an debeantur alimenta.*

8 *Facultates conceſſę Viſitatoribus carcerũ, non comprahendunt iudæos.*

9 *Alimenta pauperi carcerato debentur ex diſpoſitione iuris.*

10 *Iuris diſpoſitio eſt equaliter ſeruanda inter chriſtianos, & iudæos, niſi aliter reperiatur expreſſum.*

11 *Iudæus admititur ad moræ purgationem, & ceſſionem bonorum, & ad alia.*

12 *Conſuetudo chriſtianorum habet locum etiam in iudæis.*

ARGVMENTVM.

Iudæo pauperi litiganti cum Chriſtiano an debeantur alimenta.

CAP. XXI.

NE contingat errore labi tres ſunt conſiderandi caſus; Primus,quando iudæus agit contra Chriſtianum, & lis eſt ſuper omnibus bonis, ſiue ſuper maiore
1 parte bonorum, & tunc concurrente paupertate, & præſumptione boni iuris, debentur illi non ſolum alimenta, ſed etiam ſumptus litis. Moueor primo, quia alimenta, & ſumptus in tali caſu debentur ex mera, & ſimplici diſpoſitione iuris communis, quę com-
2 pręhendit etiam iudæos, *l.iudæi,C. eod. tit. cum aliis late congeſtis ſupra eod. lib. cap.*14.Quod procedat ex ſimplici iuris diſpoſitione probatur *in l.fin. C. de ord. cogn.& in l.ſi inſtituta ff.de in officioſo teſtamento* quorum diſpoſitio non fundatur in qualitate perſonę,cui ſumptus,& alimenta præſtantur, ſed quia ſtante præſumptione Iuſtitię,decernuntur tanquam ex proprio patrimonio, vt poſt alios,quos late refert, declarat *Surd. de alimentis tit.2. quæſt.120.ſub nu. 6. &* 9.quibus adduntur *Felin. in cap.ſi qui teſtium num.9.de teſtib. Molin. de primog. lib.2.cap.16.num.30. Milaneſ. dec. 56. num.3.et 47.Decian. reſponſo 66. num. 2.lib.2.Cephal. conſ. 127. num. 10. Riminald.iun.conſ. 255.num.2.lib. 3.Affl. dec. 10.num. 2.Creſcent.deciſ.8.de iudic. Verall.deciſ.20.num.2.lib.1.Seraph. dec. 1098.num.2. Rota dec. 748. num. 1. & ſeq.par.2.tom.2.in recentior; vbi vide quæ requirantur ad inducendam præſumptionem boni iuris.*Et quatenus diceremus in tali caſu deberi ex æquitate,adhuc quia æquitas eſt ſcripta, & reſpicit merita cauſę illa quidē procedit etiam in Hebræis ex late traditis in proxime præcedenti capite. Et hæc concluſio extenditur, vt procedat, ſiue aga-
3 tur ad vniuerſitatem bonorum, ſiue ad res particulares, quia nihilominus concurrentibus paupertate, & præſumptione iuſtitię, debentur alimenta, & ſum-
4 ptus litis,*vt reprobato Surd.loc.cit.reſpondit Rot.d.dec.748.nu.*5. Extenditur ſecundo,vt procedat, etiamſi iudæus litigaret cum fiſco *ex traditis per Surd. loc. cit.num.*15.Eadem Concluſio.

Limitatur, ne procedat quando res, ad quam hebręus agit non eſſet fructifera,quia tunc nō deberentur neq; alimen-
5 ta,neq;ſumptus litis,*Rot.d.dec.470.nu. 6.par.2.tom.1.in recentior.*Ratio eſt,quia in decernendis alimentis,& ſumptibus litis perpendūtur fructus rerum ad quas agitur,*d.l.fin.§.nam ſi tales* C.*de ord. cognit.Bal. in l. voluntatis num.* 4. C. *de fideicommiſ.Angel.in l.quibus bonis num. 2.ff.de ceſſione bonorum, Roman. conſil. 110. num. 31.verſ.Præterea Alexander, conſ.*

Digitized by Google

conſil.77. nu. 5. lib.5. ideoque fructibus non exiſtentibus non remanet ſubiectũ iuxta quod debeat fieri menſuratio, *ex reg. l. eius qui in Prouincia ff. ſi cert. pet.*

Secundus eſt caſus, quando iudæus experitur contra Chriſtianum actione perſonali pro aliquo credito, & tunc nõ
6 debentur neq; ſumptus, neque alimenta, quia ſi in tali caſu non debentur Chriſtiano, vt probat *teſt. in l. imperatores, vbi ſignanter Bal. ff. de tutelæ ration. diſtrah. Aret. in cap. ſi quis teſtium col. 3. in fine, verſic. tertia Concluſio, de teſtibus, ibique Felin. ſub num. 9. Lupus in cap. per veſtras, §. 39. col. 2. in fine, Surd. loco cit. num. 14.* vtique tanto minus debentur hebræo.

7 Tertius eſt caſus quando iudæus detinetur in carceribus pro dibito ad inſtantiam chriſtiniani, & hic quidem caſus bis fuit in curia magna doctiſſimorum contentione diſputatus, ſi quidem qui aſſerebant iudęo non eſſe alimenta ſubminiſtranda, mouebantur potiſſimũ, qui licet chriſtianis carceratis debeantur alimenta, alias poſſint excarcerari, per carcerum Viſitatores, iuxta conſtitutionem Pij V. 68. *in ord.* §. 3. & conſtitutionem reformatorium Pauli V. *in* §. 24. *num.* 24. nihilominus duo
8 ſummi Pontifices, videlicet Clemens VIII. & Paulus V. declararunt diſpoſitionem dictarum conſtitutionum in ea parte in qua diſponunt carceratis pro debito ciuili eſſe à creditoribus alimenta ſubminiſtranda, alias poſſint per carcerum viſitatores liberari, non habere locum in iudæis.

9 Qui vero tuebantur alimenta eſſe eis ſubminiſtrãda, nirebã tur primò quia alimenta carceratis debent à creditoribus ſubminiſtrari ex diſpoſitione iuris communis, *gloſ. in l. fin. verb. agnoſcere C. de erogat. milit. annonæ, lib. 12. ſpecul. in tit. qui filij ſint legit. §. fin. nu. 20. Aret. in §. fin. in fine, Inſt. de act. Guido Papæ deciſ. 211. num. 2. Affl. deciſ. 71. num. 1. & 2. Pontan. de alim. cap. 11. num. 7. Surd. eod. tract. tit. 1. quæſt. 71. nu. 21. & ſeq. Far. in praxi quæſt. 27. num. 149.* Diſpoſitio autem iuris communis eſt ſeruanda equaliter inter chriſtia-
10 nos, & iudæos niſi in caſibus in quibus reperitur ſpecialiter expreſſum contrarium, *Ripa, in l. inſulam num. 10. ff. de verb. oblig. Felin. in cap. 2. num. 5. de iudæis Becc. conſ. 84. num. 5. Surd. dec. 133. num. 3.*

11 Secundo nirebantur quia ſi pauper iudæus admittitur ad ceſſionem bonorum, item, & ad moræ purgationem, nec non, & ad beneficium *auth. hoc niſi C. de ſolut.* & ad ſuſceptionem termini, vt probatur eſt §. in proximi præcedenti capite, à quarta, deductione vſque ad finem, vtique æquius eſt illi carcerato omnique alio auxilio deſtituto alimenta ad vitæ præſcriptum ſubminiſtrari, argumento, *l. 1. ff. de bonis damnat.*

Tertio plures recenſebantur caſus in quibus pauperibus iudæis, per creditores chriſtianos fuerant alimenta ſubminiſtrata, ex quibus inferebatur alimenta deberi ſaltim de conſuetudine quæ ius conſtituit etiam inter hebræos, *Ri-*
12 *minal. conſil. 275. num. 47. Surd. dec. 133. nu. 14. cum aliis congeſtis ſuper eod. lib. cap. 14. num. 4. & 5.*

Negotio tandem ad Rotam delato, lis fuit fædere diſſtinctionis complanatá, vt ſi quidem alimenta perantur per hebræum à viſitatoribus carcerum vigore ſuarum facultatum, non ſint eis alimenta ſubminiſtranda; Si vero petantur ab aliis Iudicibus ex diſpoſitione iuris communis, tunc debent alimenta decerni, & ſubminiſtrari, vel iudæus eſt excarcerandus, vt in Romana alimentorum, *11. Ianuarii 1621. coram R. P. D. Manzanedo.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæus, & infidelis eſt incpax iuriſdictionis inter chriſtianos ſiue iuriſdictio ſit ordinaria, ſiue delegata, vt num. 5.*
2 *Intell. l. generaliter §. fin. ff. de decur.*
3 *Chriſtiani apud gentiles vocabantur iudæi.*
4 *Zaſii opinio reprobatur.*
6 *Iudæus eſt incapax iuriſdictionis etiam inter ipſos iudæos.*

7 *Iudæus eſt incapax iuriſdictionis inter chriſtianos, etiam in cauſis quæ ſpectant ad ſuperſtitionem ſuæ ſectæ.*
9 *Iudæus, & infidelis inter chriſtianos non poteſt eſſe defenſor Ciuitatis.*
10 *Iudæus poteſt eſſe ratiocinatur priuatorum, non tamen ciuitatis.*
11 *Iudæo committens offi tium publicum committit ſacrilegium, limita, vt n. 12*

ARGVMENTVM.

An iudæi in Terris Chriſtianorum habitantes ſint capaces iuriſdictionis inter Chriſtianos.

CAP. XXII.

AFfirmatiua opinio probari videtur *ex text. in l. generaliter*, §. *fin. ff. de decur. vbi Vlp. eos inquit, qui iudaicam ſuperſtitionem ſequūtur, Diui Seuerus, & Antoninus honorem adipiſci permiſerunt.* Huic accedit, *Laſ. in rubr. ff. de iuſt. & iur. num. 2. vbi cenſet infidelem poſſe eligi in Regem, & imperatorem inter chriſtianos, quamuis non poſſit eligi in imperatorem Romanorum, propterea quod ipſe eſt peculiaris Eccleſiae d fenſor*, Nam, vt ipſe inquit de Regibus clare patet in illis nationibus, vbi Reges Chriſtiani non ſunt. De imperatore Iulianus quamuis Apoſtata,
1 præfuit tamen imperio. Quibus non obſtantibus contraria opinio, nempe quod iudæus, & infidelis ſit prorſus cuiuſcunque iuriſdictionis & poteſtatis incapax inter Chriſtianos eſt *text. in cap. 1. in fine, & cap. cum nimis, & cap. pen. de iudæis cap. nulla 54. diſt. cap. conſtituit 17. q. 4. & in l. fin. C. de iudæis, quorum iurium auctoritate hoc tradunt Bar. in rubric. ff. de iuſt. & iur. num. 1. ibique Iaſ. num. 2. & 8. Anchar. conſ. 27. nu. 2. Alex. conſil. 75. ante num. 2. lib. 5. Barbat. conſ. 63. col. 2. lib. 4. Roland. conſil. 35. num. 41. lib. 2. Crot. in rubr. ff. de nou. oper. nunc num. 9. et ſeq. Brun. in tract. ſtantibus maſculis art. 6. ſub num. 60. verſic. et quod iudæi.* Hoc etiam peculiari ordinatione Sancitum eſt in Regno Neapolitano, *vt habetur in libris Capitulorum Regni cuius tenorem refert Foller. in conſt. Regni tit. de iudæis.* Ratio autem eſt, quia nimis videtur abſurdum vt blaſphemus Chriſti, in Chriſtianos vim poteſtatis exerceat, *d. c. cum nimis de iudæis c. praeſenti 54. diſt.* nec æquū videtur, vt illi efficiantur Superiores quos obſtinata perfidia diro ſubiecit iugo ſeruitutis, *cap. 1. de iudæis.* Ad contraria reſpondetur, &
2 quo, *ad text. in d. l. generaliter, Azo. in ſumma C. de iudæis col. 2. poſt. med.* cenſuit illud proceſſiſſe ex priuilegio ſpeciali illorum imperatorum, & idem cenſuit, *Crot. in d. rubr. ff. de iuſt et iur. nu. 12.* quæ interpretatio ſatis iuuatur ex verbo illo permiſerunt, de cuius natura eſt, vt importet diſpenſationem, *cap. primo de ætate, et qual. lib. 6. gloſ. in c. litteras de filiis Presbit. Dec. conſ. 542. n. 8.* Addunt *Accurs, Bar. et reliqui in d l. generaliter*, quod in omnem euentum, cum diſpoſitio illius text. ſit poſita in pandectis, illi cenſetur derogatum per diſpoſitionem *d. l. fin. C. de iudæis*, cum vltima derogēt prioribus, iuxta tradita *in l. pacta nouiſſima C. de pact.* Iſtæ præfatorum Patrum interpretationes licet improbandæ non ſint, verior tamen apud me eſt ſenſus *Alciati lib. 3. diſput cap. 8.* quo loci pluribus demonſtrat Vlpian. ibi, ſub iudæo-
3 rum, & iudaicæ ſuperſtitionis vocabulo, non de iudæis, ſed de Chriſtianis ſenſiſſe, propterea quod Gentiles, qualis erat Vlpianus, religionem Chriſtianam tunc ex iudæis naſcentem, iudaicam ſuperſtitionem appellabant, vt conſtat *ex Tacito, Plinio,* & alijs quos allegat, quibus addi poſſunt integræ lucubrationes impij illius Apoſtatarum Principis Iuliani, cui licet Chriſtianū nomen eſſet notiſſimum, in eoque à teneris annis eſſet inſtitutus; nihilominus poſt Apoſtaſiā contractam, vt Gentiles etiā in hac parte imitari videretur, Chriſtianos ſemper Galileos appellabat, eo quia chriſtum profitentur, qui Galileus erat. Et licet non ignorem aduerſus hunc Alciati intellectum nonnulla ſcripſiſſe *Marquardum de iudæis par. 2. c. 6. n. 26.* ni-

nihilominus in illorum refutatione non
inſiſto,cum quilibet etiam mediocriter
verſatus animaduertere facile poſſit,
Marquardum Alciati ſenſum nón fuiſſe
4 aſſequutum. Quod vero attinet ad ſcri-
pta *per Zaſ.* eius opinio in ea parte, in
qua contendit, quod prçter Romanum
Imperatorem infidelis poteſt eligi Rex,
aut Imperator inter Chriſtianos aucto-
ritate iurium nuper allegatorum, & cō-
muni omnium ſcribentium calculo re-
futatur,adeo vt electio de infideli facta,
ſit nulla ipſo iure, vt præter allegatos
eſt,*Teſt.in c.Venerabilē, §.nunquid enim
de elect. Clem.Rom. in princ. de iureiur.
ibiq; Card.in 2.not.gloſ.in l.ſpadonem §.
iam autem verb.cultus,de excuſ.tut.*Ne-
que argumenta quibus Zaſ.vtitur aliud
concludunt quam primum in Regibus,
qui dominantur in partibus infidelium,
Secundum vero quod Iulianus reti-
nuit imperium poſt Apoſtaſiam, quod
quidem argumentum non pertinet An
potuerit eligi,ſed an fuerit Imperio pri-
uatus.Firma ergo ſit Concluſio iudæū,
& infidelem eſſe incapacem iuriſdictio-
nis inter Chriſtianos, quæ extenditur.
Primo, vt procedat, ſiue iuriſdictio
ſit ordinaria,ſiue delegata,vt de primo
5 *eſt teſt. in l. fin.C.de iudæis*, *Auth.iuſiu-
randum, quod præſtatur ab his, verb.
Chriſtianum collat.2.ibiq.Bart.& iterū,
Bar.& Fulgoſ.in l.fin. C. de poſtulando
idem* Bar. *conſ.* 16. *viſo quodam proceſſu
circa fin.lib.2.Alex.conſ.* 75. *ante nu.* 2.
*lib.*5.*Camerar. in cap. imperialis, verb.
iudæus*, De ſecundo vero ſcribit *Alber.
in d.l fin.C. de iudæis,Iacob.de Nigris in
rubr.ff.de offic.eius, cui eſt mand. iuriſd..
num.* 13. qui remouet argumenta, quæ
poſſent in contrarium afferri: *Hoyeda
de incompatib.par.*1.*ſub nu.* 1. *circa fin.*
Extenditur ſecundo, vt procedat, ſi-
ue lis ſit inter ſolos Chriſtianos, ſiue ſit
inter Chriſtianum,& infidelē,vt apertè
6 probat *text. in l. ſi qua, C. de iudæis,
ibi. ſi qua inter Chriſtianos, & iudæos.*
Extenditur tertio,vt procedat etiam
quando lis eſt inter ſolos iudæos,vel a-
lios infideles,quia nihilominus non poſ-
ſet infidelis inter eos procedere in for-
7 ma iudicii,vt eſt *text. expreſſus in d.l.iu-
dæi 6.C.de iudæis*, qui ſine controuer-
ſia loquitur in cauſis,quæ vertuntur in-
ter ſolos iudæos,vt animaduertunt *Fer-
rar.caut.* 24.*Cepoll conſ.* 75.*col.* 2. *in
princ.verſ.Sed veritas, Surd. deciſ.* 133.
*num.*4. & ratio eſt, quia iudicium coa-
ctiuum, ſiue exerceatur inter fideles ſi-
ue inter infideles ſemper eſt iuriſdictio
nis,qua infideles ſūt prorſus incapaces,
l.penul. C.de poſtul.cum aliis ſupra alleg.
Extenditur quarto, vt procedat ſiue
verſemur in cauſis, quæ ad forum,& le-
ges pertineant, ſiue quæ ſpectent ad ſu-
perſtitionem iudæorum, vel infidelium
8 *iuxta teſt. in l. iudæi* 7. *C. de iudæis.*
Quem tamen intelligunt *ibi Bar.& Ful
goſ.*vt procedat,quando cauſæ,quæ per
tinent ad ſuperſtitutionē,veniunt exa-
minandę incidenter,veluti ſi agatur de
validitate,vel inualiditate matrimonii,
ſecus ſi principaliter, quia tunc exami-
nātur per eorū Rabinos,ſeu Superiores.
Extenditur quinto, vt infidelis inter
Chriſtianos neq.poſſit eſſe defenſor Ci
uitatis, vel conſequi alium Patriæ hono
9 rem, *d l.fin.C.de iudæis Anchar. conſ.*
271.*de titulis criminum,n.*2.*Barb. conſ.*
63.*col.*2.*lib.*4.*Rol.conſ* 35.*num.*41.*lib.*
2. *Iaſ.in rubr.ff.de iuſt.& iur.n.*8. *Crot.
in rubr.de nou.oper.nunc ante n.*12.
Extenditur ſexto, vt iudæus, vel in-
fidelis inter Chriſtianos neque poſſit
eſſe Gabellarius iurium Fiſcalium, *vt
fuit conſtitutum in concilio Matiſconenſi
1.c.13.tom.2.conſil.& in cap. penult. de
iudæis, vbi dicitur, quod ſi contingat Prin
cipem vendere gabellas iudæis, debet ipſe
10 Princeps deputare Chriſtianum,per quem
ſine Chriſtianorum iniuria infideles iura
fiſcalia conſequi poſſunt, ibiq; hoc adno-
tant Doct. & præſertim Abb. Guttierez,
de Gabell.q.*132. *n.*5. *vbi variis Catho-
licorum Regum legibus apud Hiſpanos
ait eſſe diſpoſitum.* Et eadem ratione
crederem, quod quamuis iudæus poſſit
eſſe ratiocinator priuatorum, vt *in l.
ſpadonem, §. iam autem, ff. de excuſ.
tutor.* tamen non poteſt eſſe Ratiocina-
rius Ciuitatis neq. Fiſci,tū quia hoc eſt
11 munus publicum, Bar.*in l.* 1. *§. cura
carnis*

carnis ff.de offic.Praf. Vrb. & in l.1.ff. Nautæ,Caupon. & Stabul. Garz. de expenſ.& melioram,cap.24.nu. 26.Franc. Munnoz.de ratiocin.admin.cap.8.nu.5. cuius publici muneris infideles, ſunt prorſus incapaces,*d.l.fin. C.de iudæis, cap.nulla officia 54. diſt.* Tum etiam quia auctoritate officii muniti, poſſent Chriſtianis iniuſtitias plurimas inferre, quod eſt contra *Teſt.in l.fin.C.de iudæis, & in d.cap.penul.extr.eod.tit,*

Extenditur ſeptimo, vt committens officium publicum iudęo,vel infideli inter Chriſtianos, debeat nedum puniri,
12 ſed dicatur ſacrilegium committere, *cap.nimis §.Sacrilegii 17.q.4.Anan. in d.cap.cum ſit,ante num.3.de iudæis.* Prædicta declarantur ne procedant in officiis, & adminiſtrationibus rerum concernentium ad ipſos iudæos *l.nemo exterus,C.de iudæis,*& ita procedere poteſt opinio Florian.de Sancto Petro,quem refert,*Anan. in cap. cum ſit ſub num. 1. verſic.Ex quo infertur, & verſ. Et quod inter ſe,de iudæis. Abb.ibidem,nu. 1. Iaſ. in rubr.ff.de iuſt.& iur.num.8.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæi non poſſunt eſſe arbitri neceſſarii inter Chriſtianos.*
2 *Iudæus non poteſt eſſe arbiter volũtarius.*
3 *Infamis poteſt eſſe arbiter.*
4 *Iudæi reiiciuntur a iuriſdictione inter Chriſtianos reſpectu cauſæ, et reſpectu perſone.*
5 *Argumentum a* Contrario *ſenſu, eſt validum in iure.*
6 *Ab arbitrio, vt quis repellatur ſufficit, vt ſit indecentia.*
7 *Laicum arbitrari in cauſis ſpiritualibus decet.*
8 *Arbiter non habet iuriſdictionem formalem ſed effectiue.*
9 *Arbiter in Procedendo debet ſeruare ordinem iuditii.*
10 *Laicus non poteſt arbitrari in cauſa Eccleſia reſpectu honeſtatis.*
11 *Compromiſſum fatum, in iudæum, & Chriſtianum an valeat.*
12 *Compromiſſum factum in Chriſtianam, et iudæum, cum clauſulam inſolidum ſuſtinetur in perſona Chriſtiani.*
13 *Compromiſſum factum Chriſtiano, & iudæo quorum vnuſquiſque debeat iudicare an ſit nullum.*
14 *Laicus cum auctoritate* Superiore,*poteſt arbitrari ſimul cum clerico in cauſa ſpirituali.*
15 *Magis dignum trahit ad ſe minus dignũ.*
16 *Compromiſſum factum in liberum, & ſeruum, vitiatur in totum.*
17 *Incapacitas ſocii quando vitiet.*
18 *Iudæus inter Chriſtianos, an et quomodo poſſit eſſe arbitrator.*
19 *Deportatus poteſt eſſe arbitrator.*
20 *Excommunicatus poteſt eſſe arbitrator.*

ARGVMENTVM.

An iudæus poſſit eſſe Arbiter inter Chriſtianos.

CAP. XXIII.

NE contingat errore decipi, plures ſunt diſtinguendi caſus. Primus ſi loquamur de Arbitrio neceſſario, & citra controuerſiam dicẽ-
1 dam eſt iudęum non poſſe eſſe Arbitrum,quia tales Arbitri dicuntur habere iuriſdictionem,cuius iudæi,& infideles in Terris Chriſtianorum ſunt incapaces, *Bar. in l.fin. C.de iudæis,ibique Bald.in 2.notab. Aretin. & Iaſ. quos refert, & ſeq. Marq.de iudæis par.2.cap.6. num.24. Foller.in Conſt. Regni tit.de iudæis num. 24.*

Secundus eſt caſus, ſi loquimur de Arbitro voluntario, & compromiſſum eſt factum tantum in perſona iudęi, &
2 tunc quod neq; poſſit eſſe Arbiter voluntarius tenet *Fulgoſ. in l.ſi qua in fin. C.de iudæis, Io. Bapt.in tract. de Arbitr. lib.4.cap. 9. verſ. quid de iudæo, & cap. 17.verſ.Sed ego clarè,Blanch. de compromiſſ q. 2. num. 20. Marquar. de iudæis par.2.cap. 6.n. 23.* Licet enim, vt ipſi in-

2 inquiunt Arbitri non habeant iuriſdi-
ctionem,negari tamen non poteſt,quin
ſimilem quandam habeant poteſtatem,
cum arbitria ſint redacta ad ſimilitudi-
nem iudiciorum, *l. 1. & l. quamuis, &*
l. idem Pomponius, §. 1. *ff. de recept. arb.*
Contrariam opinionem tenet, *Specul.*
tit. de arbitr. ſub num. 10. verſ. idem iu
dæo, Bart. conſ. 16. viſo quodam num. 1.
verſ. nam iudæi lib. 2. Ducuntur Primo
auctoritate, *Teſt. in l. iudæi 17. C de iu-*
dæis, Verum ille Teſtus (ſit pace tan-
torum Patrum dictum) non meruit alle
gari, quia manifeſtè loquitur inter iu-
3 dæos, & ſic inter infideles. Secundo
quia etiam infames poſſunt eſſe Arbitri
voluntarii, *l. pedius, vbi gloſſ. & Doct.*
ff. de recept. arbitr. Huic etiam Argumẽ-
to poſſumus reſpondere negando pari-
tatem ſiquidem Catholicus, quamuis
4 infamis repellitur reſpectu perſonæ, in-
fidelis vero repellitur non ſolum reſpe-
ctu perſonæ, ſed etiam reſpectu cauſę,
dum non deceat infidelem Cauſas age-
re Chriſtianorum, *Aeg. l. fin. C. de poſtu-*
lan. & c. 1. extra de Arbitr.

Quare veriſſima mihi videtur ſenten-
tia Fulgoſ. Primo, per *teſt. in l. iudæi*, qui
cum permittit iudæos inter iudęos poſ-
ſe eſſe Arbitros, ſatis videtur à contra-
rio ſenſu firmare, quod nequeant eſſe
Arbitri inter Chriſtianos: valet enim
5 argumentum à contrario ſenſu. *l. 1. §.*
huius rei, ff. de offic. eius, & in materia
prohibitoria reſpectu infidelium, *Corn.*
conſil 65. licet in hac ſub num. 1. lib. 2.

Secundo, quia ad effectum, vt quis re
6 pellatur ne poſſit eſſe Arbiter in aliqua
cauſa, ſufficit quod indecens ſit, vt ipſe
in tali cauſa arbitretur, *cap. contingit, §.*
de arbitr. vbi hac ſola ratione laicus repel
litur ne poſſit eſſe Arbiter in cauſis ſpiri-
7 *tualibus, quia indecens eſt, vt in talibus*
cauſis laicus arbitretur, & hoc ibi decla-
rat Abb. ſub num. 1. verſic. vltimo nota,
& latius in cap. per tuas, ſub num. 3. verſ.
nec obſtat, eod. tit. Io. Bapt. de Arbitr. lib.
4. cap. 17. verſ. Sed ratio, Blanch. de
compromiſſ. q. 1. principali num. 64. verſ.
Non obſtat lex. At nemo negabit inde-
cens eſſe vt iudæus, vel alter infidelis ar-
bitretur in cauſa fidelis. Ergo. Minor
probatur dupliciter.

8 Primo, quia licet Arbiter non habeat
iuriſdictionem formaliter, tamen eam
habet effectiue, tum quia in proceden-
do debet ſeruare ordinem iudicii, *Bald.*
9 *in l. 1. ff. de recept. arbiter.* Tum etiam
quia ſententia debet exequi per iudicẽ,
d. l. iudæi 7. in fine, de iudæis, l. cum antea,
C. de arbitr. ibique Balb. Abb. in dict.
cap. per tuas, ante num. 2.

Secundo probatur, quia indecens re-
putatur, quod laicus arbitretur in cauſa
ſpirituali, *d. cap. contingit, de arbitr.* Ergo
indecẽtius reputari debet, quod iudęus,
& infidelis arbitretur in cauſa fidelis;
10 Conſequentia probatur, quia laicus
prohibetur arbitrari in cauſa ſpirituali
reſpectu honeſtatis, non autem reſpe-
ctu incapacitatis, *Abb. in d. cap. per tuas,*
ſub num. 3. verſ. Non obſtat, de arbitr.
Infidelis verò prohibetur reſpectu inca-
pacitatis, *argum. l. fin. C. de iudęis, & l. fi.*
C. de poſtul.

Tertius eſt caſus, quando compro-
miſſum eſt factum in perſona vnius Chri
ſtiani, & alterius iudęi, & in tali caſu
quod iudęus inter chriſtianos nõ poſſit
eſſe Arbiter ſimul cum alio chriſtiano
ſentire videtur, *Ioannes Baptiſta in d.*
tractatu de Arbitr. lib. 4. cap. 17. num. 1.
11 Contrarium tenet *Bart. d. conſil. 16. lib.*
2. Mihi duo videntur diſtinguere caſus.
Primus, quando factum eſt compromiſ-
ſum in chriſtianum, & iudæum cum clau
ſula, inſolidum, & tunc licet vitietur in
12 perſona iudæi, tamen ſubſiſtit in perſo
na fidelis, quia eſt perinde ac ſi fuiſſet
totaliter tributum arbitrium fideli, *l.*
13 *pedius 7. §. in ſeruum iuncta, l. ſeq. ff. de*
recept arb. l. non diſtinguemus, §. cum in
plures, ff. de recept. arbitr. Secundus eſt
caſus quando compromiſſum eſt factũ
in chriſtianum, & iudæum, qui omnes
debent dicere ſententiam, & tunc pro
opinione Bart. perpendi poteſt, *teſt. in*
cap. per tuas, §. quod autem, de arbitr.
vbi licet laici non poſſint arbitrari ſoli in
14 *cauſis ſpiritualibus, tamen poſſunt cum*
auctoritate Superioris iuncti ſimul cum
Clerico, quia in tali caſu non poteſt dici
ſim-

*ſimpliciter compromiſſum auctoritate ſcri-
bunt gloſ. in cap. contingit verb. ſpiritua-
libus, ibiq. Abb. num. 4. de Arbit. Hoſt.
in ſumma tit. de arbitr. ſub num. 6. verſic.
ſecus ſi laicus Anchar. conſil. 98. quod
incipit iſtam quæſtionem in prin. Roman.
conſil. 299. num. 4. Soccin. conſil. 168.
colum. penult. verſic. in caſu autem noſtro
Aretin. Barb. & Feln. in cap. 2. de iudi-
ciis, Blanch. de compromiſſ. quæſt. 2. per-
ſonali ante num. 65.*

Pari ergo ratione poteſt arbitrari in
fidelis ſimul cũ fideli, quia in dignitas
infidelis abſorbetur a dignitate fidelis.
Coeterũ pro opinione Io.Bap. facit *Teſt.
in l. pedius 7. §. in ſeruum, ff. de recept.
16 arbitr. vbi compromiſſum factum in li-
berum, & ſeruum, propter incapacitatem
ſerui vitiatur in totum*. Sic ergo debet
vitiari cõpromiſſum factũ in fidelẽ, & iu
dæum propter incapacitatem iudæi. E-
go hanc opinionem puto veriorem, hac
vna ratione ſuffultus, nimirum, quia
quando incapacitas prouenit propter
honeſtatem ſimpliciter, tunc incapaci-
tas vnius non vitiat, ſed abſorbetur ab
alio tanquam magis digno, vt in caſu
17 *d. cap. per tuas, de arbitr.* Quando vero
incapacitas prouenit reſpectu perſonæ,
tunc incapacitas vnius vitiat totum, vt
*in d. §. in ſeruum, ita Abb. in d. cap. per
tuas num. 3. Lanfranc. de arbitr ſect. 2. §.
hactenus num. 24. verſic. octauo quæro,
Io. Baptiſta d. cap. 17. num. 2. Blanch. de
compromiſſ. d. quæſt. 2. num. 65.* Cum er-
go incapacitas iudæi in arbitrio proue-
niat non ſolum reſpectu honeſtatis, ſed
etiam reſpectu perſonæ, vt ſupra conclu
ſum eſt, merito eius perſona fideli adiun
cta vitiat compromiſſum.

18 Quartus, & vltimus eſt caſus, ſi quæ-
rimus, an iudæus inter Chriſtianos poſ-
ſit eſſe arbitrator, & quod eſſe non poſ-
ſit, tenuerunt *Camill. Borell. in tract. de
compromiſſ. §. 1. gloſſ. 4. num. 105. Ant.
Henrigius in tract. de fideiuſſ. cap. 8. nu.
120.* Contrarium tenet *Bart. d. conſil.
16. num. 1. lib. ſecundo.* Mouetur tripli-
ci ratione.

Primo, quod etiam Deportati, (qui
19 amittunt omnia, quæ ſunt iuris ciuilis,)
*l. 2. §. 1. ff. de poenis, l. amiſſione, ff. de ca-
pit.* dimin. poſſunt eſſe Arbitratores, *l.
ex facto §. ex facto. ff. ad Trebell. l. cum
Pater. §. hæreditatem, ff. de legat.* 2.
Ergo multo magis infideles apud nos
habitantes, qui retinent ea, quæ ſunt
iuris ciuilis, *l. iudæi 7. C. de iudæis*.

Secundo quia licet iudæis interdican-
tur publica officia, *d. l. iudæi, & l. fin.
C. de poſtul.* retinent tamen, ea, quæ ſunt
facti, prout ſunt arbitramenta, *l. ſed ſi
in ſeruum, §. ſi quis iudex, ff. de arbitr. d.
l. ex facto, §. ex facto*.

Tertio quia plures prohibentur eſſe
iudices, & arbitri, qui non prohibentur
eſſe arbitratores, cuiuſmodi ſunt iudex,
& infamis, *l. pedius vbi glo. ff. de arbi-
tris glo. in l. ſed ſi in ſeruum, §. ſi quis iu-
dex. ff. eodem*. Ego veram arbitror opi-
nionem Bart. non quidem ſimpliciter,
ſed cum temperamento, dummodo ar-
bitramentum non feratur per uiam ſen-
tentiæ, ſiue laudi, ſed uti mediator,
ſeu Proxeneta, alias militarent in Ar-
bitratore rationes, quæ militant in ar-
bitrio, & iudice. Ducor ex his, quæ in
ſimili tradit *Io. Andr. in cap. dolo, de
reg. iur. lib. 6. quem ſequitur Blanch. de
compromiſſ. quæſt. §. perſonali ſub num.*
9. ubi, quod cum arbitramentum ſit fa-
cti, poteſt Excommunicatus eſſe arbi-
trator, ſi arbitramentum non feratur
per uiam laudi, ſeu ſententiæ ſed uti
20 ſimplex mediator, uel Proxeneta, ex
cuius ordinamento partes ad inuicem
componerent, ita quod actus firma-
retur ex ipſarum partium compoſitio-
ne.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus non poteſt inter chriſtianos exercere officium Aduocati.*

2 *Iudaeus audens exercere munus Aduocati punitur exilio.*

3 *Iudaeus coram iudice iudaeo, ſeu infideli poteſt exercere officium Aduocati.*

5 *Iudaeus poteſt pro ſe ipſo cauſam agere.*

ARGV-

ARGVMENTVM.

An iudæus poſſit inter Chriſtianos exercere officium Aduocati.

CAP. XXIV.

NOn poſſe iudæum inter Chri-
ſtianos exercere officium
1 Aduocati, docemur, *ex l. fin.
C. de poſtul. quæ eſt repetita
in l. nemo 15. C. de Epiſcop. Aud. & v-
trobiq. Bart. Bald. Salicet. Fulgoſ. & reli-
qui, cap. nemo el 1. de poenit. diſt. 1. Bart.
in l. 1. num. 12. C. de nouo Cod. facien.
Bald. in l. prouidendum n. 1. verſic. Item
qui non eſt fidelis, C. de poſtul.*

Extenditur Primo, vt ſi iudæus, vel
infidelis audeat exercere munus Aduo
cati, ab officio remotus, punitur poena
2 perpetui exilii, & confiſcationis bono-
rum, *d. l. fin. C. de poſtulan. ibi ſtylum
proſcriptionis, ac perpetui exilii ſpeciali-
ter ſuſtinebit*. Quinimo ſi Iudex paſſus
fuerit iudæum ſub eius adminiſtratione,
Aduocationis officio fungi, punitur cō-
fiſcatione meditatis bonorum, & poe-
na exilii per quinquennium, *d. l. fin.
verſ. ſcituris etiam cum aliis alleg.*

Limitatur Primo ne procedat ſi quan
do caſu aliquo (qui tamen apud chri-
ſtianos contingere non ſolet) iudicium
3 agitaretur coram iudice infideli: nam
coram illo poteſt iudæus, & alter infi-
delis Aduocati officio fungi, *Salic. in d.
l. fin. C. de poſtul.*

Limitatur ſecundo, ne procedat in
cauſa propria ipſius iudæi, quia ſi ha-
beat legum peritiam, non prohibetur
pro ſe ipſo cauſam agere ſecundum
4 *Marq. d. cap. 7. num. 3. verſic. Concludit
par. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæus non poteſt conſequi gradum Doctoratus.*
2 *Iudæus non poteſt conſequi gradum Doctoratus, etiam quod polliciatur ſe non exerciturum.*
3 *Medicus, vt quis dicatur, non requiritur Doctoratus.*
4 *Iudæus callens medicinam, per priuilegium Principis poteſt exercere.*
5 *Licentia promouendi ad Doctoratum, in iure ciuili, vel canonico iudæo non conceditur.*

ARGVMENTVM.

Iudæus an poſſit adipiſci gradu doctoratus.

CAP. XXV.

NEgatiuam opinionem firmant
*Bart. in fine C. de iudæis, vbi te-
1 ſtatur ſic in facti contingentia
de illo Anno reſpondiſſe, & in d. l. fin. C.
de poſtul. & in l. 1. C. de nouo Cod. facien.
num. 12. Hoſt. in ſumm. tit. de iudæis
num. 5. Ancbar. in clem. 2. de magiſtris
Abb. in cap. cum ſit in princ. de iudæis,
& in cap. propoſuiſti in fine de probat. &
in cap. iudex num. 4. de teſtib. Anan. in
d. cap. cum ſit num. 5. de iudæis Iaſ. in
rubr. ff. de iuſt. & iur. num. 4. Felin. in
cap. 1. num. 4. de iudæis Dec. qui teſta-
tur, de communi conſil. 161. num. 2.
verſic. 3. conſiderandum, Guidop. deciſ.
388 quæ incipit. Quo vero ad Doctores, &
num. 9. Marq de iudæis par. 2. cap. 7. nu. 3
1. Rom. ſing. 105. num. 1. Foller. in
conſt. Regni tit. de iudæis, num. 25. &
ſeq.* Ratio eſt, quia Doctoratus eſt digni-
tas, cuius iudæi ſunt incapaces, *Bart. in
d. l. fi. C. de iudæis*.

Et hoc quidem procedit Primo, e-
tiamſi iudæus polliceretur ſe non exer-
citurum munus Doctoris, quia ad effe-
ctum vt repellatur, ſufficit quod conſe-
2 quatur poteſtatem Doctoratus, *Abb. in
d. cap. propoſuiſti in fine de probat quem
ſequitur Marq. de iudæis loco cit.* Proce-
dit 2. etiam in Doctoratu in medicina
Anan. in rubr. extr. de iudæis num. 5.
Et licet apud nos non deſint iudæi, &
3 alii infideles, qui medicinam exerceant
inter eos, hoc tamen fit, quia vt quis
dicatur medicus non requiritur Docto-
ratus, cum etiam Serui medici eſſe poſ-
ſint

ſint, *l. 1.§.nec autem* C. *de comm. Seru. manumiſs. Bald. in l. Sciendum verſ.dictum in fine, ff. de ædil. edict. Marquar. loco cit. num.9.*

Verum quia Reipublicæ intereſt, ne quilibet imperitus medicinã exerceat, & ſub medicinæ velamine plurimos perimat impune, *l. 2.* C. *de profeſſ. & medic.lib.10.ibiq.* Bar. *Oldr.conſ.* 18. *in
4 princ.* ideo praxis inoleuit vt ſi quando iudæus in arte medica valeat, ſoleat princeps ex gratia relaxare iuris habenas, illiq;cõcedere licẽtiam,vt poſſit in medicina doctorari, vt teſtãtur *Staph.de grat. tit.de prorog.expect. Mand.de ſign. litt.grat.ſub rubr.licẽtia Doctorãdi,verſ.
5 iudæis concedi*, ſubdens iudæis non concedi licentiam, vt poſſint promoueri ad legum doctoratum, & tantominus vt doctorari valeant in iure Pontificio, propterea, quod leges ad Dei obedientiam præſertim diriguntur, ideoq; ſacratiſſimę vocantur, *l. leges ſacratiſſimæ* C.*de legib.l.1.* §.*proinde* C. *ne filius pro Patre.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæus non poteſt eſſe* Procurater *Principis.*

2 *Neque Medicus Principis.*

3 *Procuratoris officiorum an ſit vile.*

4 *Iudæus non poteſt exercere officium Procuratoris priuati in curia principis.*

5 Procuratores *in curia Romana dicuntur militare in curia principis.*

6 Procuratoris *officium in curia Romana Eſt honeſtiſſimum.*

7 Procuratores *plures in curia ad magna officia aſſumpti.*

8 Procuratoris *officium in curia Romana non exercent niſi Doctores.*

9 *Iudaeus non poteſt eſſe procurator neque in curia* Romana *neq; extra.*

10 *Iudaeus exilio damnatus ex quo audebat in vrbe exercere munus procuratoris.*

11 *In prouincia Marchiae an, & quomodo Iudaei poſſent fieri procuratores.*

ARGVMENTVM.

An iudæus poſſit eſſe Procurator.

CAP. XXVI.

SI loquimur de procuratore principis, eſt indubitata concluſio iudæum, non poſſe procuratorem eſſe, tum quia ta-
1 lis procurator dicitur habere dignitatem, *l. nemo praefectus C.de dignit.lib.12.§.fin. ubi notatur inſt.de except.Foller. in conſt.regn.tit. de iudaeis n.* 34. tum etiam quia ſi iudæus non poteſt eſſe gabellarius, vel exactor iurium fiſcalium, *cap. fin. de iudaeis*, tanto minus poteſt eſſe illorum protector, & Defenſor, argumento 4. *et* 5. *multo magis* C. *de ſanct. Epiſcop.* Ad-
2 ditur quod iudæus non poteſt eſſe medicus principis, *Bart.in l.1.C.de Comit.Archi.lib.12.Anan.in rubr.de iudaeis Foller. locò cit.n.* 45. Ergo tanto minus procurator, cum officium Medici reſpiciat perſonam principis vti priuatam, officium vero procuratoris vti publicam. Si vero loquimur de procuratore priuato iudæum non prohiberi exercere officium procuratoris, ſcriptum reliquit, **Bal.** *in l.ſpadonem,§.iam autem ff.de excuſ.tut.quem ſequuntur Anan.in d.rubr.de iudaeis num.* 8. *verſic. ex quo infert Soccin.conſil.* 62.*num.*14.*lib.*1.

Sed hæc opinio non modicam de iure patitur difficultatem, veluti quæ tan-
3 tum ea nititur ratione, quod officium procuratoris ſit vile, quam rationem plerique merito impugnant, & nouiſſimè, *Vincent. Mancin. in tract.de iuramento par.3.art.1.a num.15.vſque ad fi.
4 ad quem lectorem reiicio*. Et quicquid de hac controuerſia ſit, certum eſt ex omnium ſententia recipi, eam non procedere in ijs, qui munus procuratoris exercent in curia principis, quia cum illam vilibus, & infamibus ingredi non liceat, preſertim ad munus aliquod exer-

exercendum, *l. ſed & miles, §. ſed ignominia, ff. de excuſ. tutor.* inde reſultat, vt qui tale munus exercent nequeant viles reputari, *Bald. in rubr. de offic. iud. ante fin. & iterum in l. reum criminis in fine, C. de procur. Io: Lupi, in cap. per veſtras, §. 9. num.* 8. Et pari ratione non procedit in Procuratoribus illuſtrium perſonarum, *Bald in l. Caſſius, num. 6. ff. de Senat. Tiraq. de Nobil. cap. 30. num.* 4. & 6. Quamobrem cum procuratores in
5 Romana Curia militent in curia Pontificis, qui eſt ſummus omnium in Terris Princeps, & vt plurimum gerant cauſas procerum, & Magnatum ex toto terrarum Orbe huc aduentantium, merito non ſolum iudæi, & infideles ab hoc munere repelluntur, ſed tale offi-
6 cium apud omnes honeſtiſſimum reputatur, adeò vt in honoribus aſſequendis nemini ſint ſecundi, nam vt alios ante noſtra tempora mittam, qui ex hoc ordine celſas ſibi coaptarunt ſedes Dignitatum, vel intra paucos an-
7 nos plures, & vidimus ad ampliſſimos honores euectos, in quibus tam laudabiliter diuerſantur, vt exoptandum planè ſit plures ex hoc ordine, ad honores aſſumi. Ex alio etiam officium procuratoris in Romana curia exiſtimatur honeſtiſſimum Ad illud enim non niſi Doctorea laurea inſigniti accedunt,
8 eorumque officium proprium eſt iudices tantum in facto inſtruere, reliquum verò Cauſſæ pondus Sollicitatoribus relinquunt, adeo quod non immeritò oratores, Cauſarumque patronos eos appellat eruditiſſimus Comprouincialis
9 meus, *Grauat in add. ad Veſtr. lib. 2. cap.* 18. Ad remigitur redientes dicendum eſt iudæum, neque in curia Romana, neque in aliis Tribunalibus, vbi cauſæ cum dignitate pertractantur fungi poſſe
10 munere procuratoris, & ob id nuper vidimus iudæum quendam exilio ab Vrbe mulctatum, propterea quod auſus fuerat apud nonnullos, iudices procuratoris officium ſibi deſumere. Et hæc eo fortius procedunt in prouincia Marchiæ, vbi per peculiares conſtitutiones
11 iudæus neque in cauſa ciuili, vel criminali, vel mixta, vt Sindicus, Procurator, vel defenſor, pro alio admittatur, ſed repellitur omnino, etiamſi pro iudæo quantumcunque ſibi coniuncto, vel ſocio interueniat, Et quicquid per iudæum alieno nomine in iudicio factum fuerit, non valet ipſo iure, vt in Conſtitutionibus *lib. 5. cap.* 10. poſſunt tamen fieri procuratores ad effectum ſubſtituendi chriſtianos, & non alias, *vt in iiſdem Conſtitutionibus loco. cit. Cap. vndecimo.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæus inter chriſtianos non poteſt eſſe notarius.*
2 *Notarius non dicitur habere dignitatem.*
3 *Notarius fungitur officio publico.*
4 *Notarius dicitur iudex carthularius, & habere iuriſdictionem voluntariam.*
5 *Notarii fides magna.*
6 *Notario actuario adhibetur maior fides, quam tabellario.*
7 *Notarius Principis habet dignitatem.*
8 *Iudæus poteſt eſſe notarius inter iudæos.*
8 *Conſuetudo hebræorum vt teſtamenta ſcribantur per Rabbinos.*

ARGVMENTVM.

An iudæus inter Chriſtianos poſſit eſſe Notarius.

CAP. XXVII.

NEgatiuam opinionem tenet *Ang. in Auth. iuſiurandum quod præſtatur ab his Iaſ. in rubric. ff. de iuſt. & iur. num. 5. & in rubric. de nou. oper. nunc. num. 7. Marquardus loco cit. nu.* 5. Contrarium tenet *Anan. in*

in cap.cum ſit ſub num. 5. *verſ. ſecus in*
1 *aliis tabellionibus, de iudæis*. Prima tamen opinio receptior,& verior videtur, nam etſi Notarius non dicatur habere dignitatem,*l.vniuerſitas,& l.ſi quis pro-*
2 *curationem*, *C.de decur.lib.*11. *Bar. in l. fin.C.de tabell.lib.*10.negari tamen non poteſt, quin fungatur officio publico,
3 *cap.cum dilectus de fid. inſtr. cap.cum P. Tabellio eod. tit. Couar. pract. quæſt. cap.* 19.*ſub num.*5.*col.* 8. *verſ ſed & ſi dare-mus*. qui etiam ex pluribus probat Notariatus officium eſſe honeſtum. Hinc eſt quod Notarius dicitur Iudex Cartularius habens iuriſdictionem volunta-
4 riam,*gloſ.in l.*1. *verb.Pro Tribunali circa fin.ff.d. iudic.& in l.fin. C. vbi; & apud quem,& in l.rem non nouam,C.de iudic.* cuius iuriſdictionis infideles inter Chriſtianos ſunt incapaces, *Iaſ. in rubr. ff. de nou. oper. nunciat.ſub num.*3. Præterea magna eſt fides, quæ tribui-
5 tur Notario, *cap. illud de præſumpt. cap. ad audientiam de præſcript.* hæc autem fides dari nullatenus poteſt infideli qui
6 nullam fidem habet, *cap. non poteſt* 2.*q.* 7.Et hæc indubitare procedunt in Notario actuario, cui maior fides adhibetur, quia creditur illi ſine teſtibus,*cap. quoniam contra de prob.* & aſſiſtit iudicibus a Principe deputatis, ob quod reputatur honeſta perſona, *Couar.loc.cit. verſ.ſecunda concluſio,Menoc.conſ.*552. *quod incipit, Reſpondendum num.* 8. *lib.* 6.*& ante eos Io. de Platea in l.*1. *ad fin. C.de tabular.*Rota deciſ. 505.*num.*5.*par.* 1.*tom.* 2. *in recentior.* Et maiori ratione procedit in Notario principis, quia di-
7 citur habere dignitatem,*l.*1.*C.de mand. Princip.Bar.in l.*1.*C.de dignit.lib.*12. *et in l.eadem*, *§.* 1.*ff. ad l. Iuliam repetun. Bald.in cap.*1. *de feud. guar. Anan. in d. rubr.de iudæis ſub num.*5.*verſ.nec etiam poſſit*, *Marq.d.cap.*7.*n.*6.*ad fin.verſ.tanto minus*. Prædicta declarantur, vt procedant inter Chriſtianos, nam inter iudæos, vel infideles poteſt iudæus, & infidelis ſaltim tanquam Scriba tale offi-
8 cium exercere, *Iaſ. in d. rubric. de nou. oper.nunc ſub nu.*3.*verſic. Reſpondetur*, *Marquardus, de iudæis par. tertia capitulo ſeptimo*, *numero ſeptimo*.
9 An autem valeat conſuetudo inter Hebræos,quod Periti legis Abrahæ habeant poteſtatem ſcribendi teſtamenta, & teſtamentis taliter ſcriptis adhibeatur plena fides alibi opportunius dicemus.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi non poſſunt habere ſeruum chriſtianum, extende vt num.*3.*& ſeq.*
2 *Filii liberæ non debent famulari filiis ancillæ.*
4 *Baptizari volens non poteſt eſſe ſeruus iudæi.*
5 *Seruus iudæi confugiens ad eccleſiam vt baptizetur, efficitur liber.*
6 *Iudæus recuſans dimittere ſeruum chriſtianum, compellitur ad dimittendum per Epiſcopum.*
7 *Seruus emptus a iudæo mercimonii cauſa, ſi intra tres menſes non fuerit expoſitus venalis, efficitur liber.*
8 *Tres menſes præfixi ad vendendum quando incipiant.*
9 *Pretium duodecim ſolidorum, an ſit pretium rationabile, vel voluntarium.*
10 *Iudæus non poteſt habere famulum chriſtianum, neque nutricem, neque obſtetricem in domo.*
11 *Iudæus retinens nutricem chriſtianam punitur ab inquiſitoribus hæreticæ prauitatis.*
12 *Princeps ſæcularis non poteſt habilitare Iudæum vt poſſit habere ſeruum, aut nutricem chriſtianam.*
13 *Aſſignatur ratio propter quam iudæi non poſſunt habere ſeruum, aut nutricem Chriſtianam.*
14 *Princeps ſæcularis non poteſt derogare his quae reſpiciunt decorem chriſtianæ dignitatis.*
15 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum iudæo vt poſſit habere ſeruum vel nutricem chriſtianam.*
16 *Epiſcopus nō poteſt diſpenſare contra ius.*
17 *Iudæi an extra domum poſſint habere nutricem chriſtianam.*
18 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare vt iudæus habeat obſtetricem extra domum,*
&

& quid in caſu neceſſitatis,num. 19.
20 *Elemoſynam poſſumus iudæis facere* .
21 *iudaeus poteſt habere ſeruum aſcripti-tium chriſtianum in conſequentiam ru ris* .
22 *Io.de Platea , & Surd.reprobantur.*
24 *Seruis aſcriptitiis quæ onera poſſunt a iu daeis imponi* .
24 *Chriſtianus poteſt conſtruere edificium ad vtilitatem iudaei* .
15 *Chriſtianus poteſt deferre merces iudaei ad nundinas, & num.* 27.
26 *Tabiena , & Sanchez reprobantur* .

ARGVMENTVM.

Iudæus an poſſit habere Seruum, vel Nutricem , aut famulum Chriſtianum , cuius occaſione expenditur ſenſus cap. fin. de iudæis.

CAP. XXVIII.

REgulariter iudæi
ſeruos Chriſtia-
nos habere non
poſſunt , ita do-
cemur ex *cap.* 1.
1 *& 2. & cap. ad*
haec, & cap. & ſi
iudaeos & c fi.de
iudaeis, cap.conſuluit el 3. vbi gloſs. Abb.
Dec.& reliqui de appell.cap.generalis, §.
hoc tunc , & cap. mancipia,& cap. prae-
ſenti 54.diſt. l.vnica, C.ne quis chriſtia-
num mancip. l. Deo nobis C. de Epiſc. &
cleric. quibus iuribus ſuffulti, idem pro
bant *Foller.in conſt.Regni tit.de iudaeis,*
*num.*8.*Surd.de alim.tit.*1.*quaeſt.* 18. *n.*
9. Ratio eſt ne filii liberæ filiis famulen-
tur ancillæ , ſed tanquam ſerui a Do-
2 mino reprobati ſe ſaltem per effectum
operis recognoſcant ſeruos chriſtiano-
rum , *d.cap. & ſi iudaeos , ſed tit.*
3 Extenditur Primo, vt procddat ſiue
ſeruus fuerit olim chriſtianus , ſiue fue-
rit de recenti,aut nunc baptizatus , *c.ſi*
quilibet 54.diſt.
Extenditur ſecundo, vt procedat nō
ſolum in baptizato,ſed etiam in eo, qui
4 ſolam voluntatem ſuam declarauerit ſe
velle baptizari, *d. cap. fin. ibi baptizari*
volentem de iudaeis , cap.fraternitatem ,
cum tribus ſeq. 54. *diſt.*
Extencitur tertio, vt ſi ſerui iudæo-
rum , & aliorum infidelium ex eorum
Ancillis nati ad Eccleſias fidei cauſa
confugerint , libertate donentur,etiam
5 nullo ſoluto prętio, *d.l. Deo nobis, C.de*
Epiſcop. & Cler. cap. ſi quilibet 54. *diſt.*
Abb. in cap.1.ſuq num.2.verſic.1.caſu
de iudaeis .
6 Extenditur quarto, vt ſi poſt baptiſ-
mum iudæus, vel alter infidelis recuſet
dimittere ſeruum chriſtianum,poſſit ad
id compelli per Epiſcopum , & ab hac
compulſione non detur appellatio,ſiue
illa interponatur ab infidelibus , ſiue a
principe nomine ipſorū,vt eſt *text. vbi*
not. per omnes in cap. conſuluit , el 3. de
app ell.
7 Extenditur quinto , vt ſi ſeruus aſſe-
ratur emptus ab infideli cauſa merci-
monij tunc ſi intra tres menſes fuerit
expoſitus venalis,& emptorem non in-
uenerit,duodecim ſolidis pro quolibet
bono ſeruo perſolutis ſi ille ad Eccleſiā
cōſugiēs ſuā volūtatē patefecerit, liber
efficitur, *d.c fraternitatem,*§. *hi vero , c.*
1.vbi gloſſ.in verb.datis extra de iudaeis,
cap. fin. eodem . Si vero intra prædi-
ctum tempus venalis non fuerit expo-
ſitus, ſtatim atq: declarat ſe velle effici
chriſtianum, eripitur in libertatem nul-
lo ſoluto prætio, *d.cap.1.& fin.extra eo-*
dem d.cap.fraternitatem,§.*ſi autem poſt.*
54. *diſt.* tribus autem menſibus elapſis
inſurgit præſumptio quod fuerit emp-
tus ſeruandi cauſa , contra quam præ-
ſumptionem non admittitur probatio
in contrarium , vt probat *teſt. in d. cap.*
fraternitatis in fine 54. diſt. & tradit ,
gloſſ. in d. cap. vlt. in figuratione caſus
verſ. nota quod ſi iudaeus Abb. in cap.
fin ante num.1.verſ.ſed dictum Hoſtien.
8 *de iudaeis*. Quando autem iſti tres men
ſes incipiant incurrere vide *Abb. poſt*
Hoſtienſ. et Io. Andr. in d. cap. fin.
9 Poteſt hic dubitari ? An prætium
duodecim ſoildorum præfixum in

d. cap. primo, & fin. de iudaeis, ſit prætium ſtabilitum voluntarie, ita vt temporibus variantibus non mutetur, An vero ſit præfixum vti prætium iuſtum, & rationabile, adeo, vt variante tempore mutetur, & quidem credo eſſe ſtabilitum vti prætium rationabile ex *text. in d. cap. fraternitatis, §. hi vero*, vbi hæc prouiſio fit ad hoc vt hi, quos huiuſmodi oportet ſeruos amittere, ne forſan vtilitates ſuas irrationabiliter exiſtiment impediri, quod quidē non eſſet ſi prætium duodecim ſolidorum de illo tempore non eſſet iuſtum & ideo crederem hodie loco prætii duodecim ſolidorum eſſe intelligendum prætium iuſtum, & rationabile.

10 Extenditur ſexto, vt non ſolum non poſſint habere mancipia Chriſtiana, ſed neq; famulos in eorum familiari ſeruitio, cuiuſmodi ſunt nutrices, vel obſtetrices in eorum domibus etiam ſub prætextu alendorum puerorum ſuorum, *c. & ſi iudaeos, & cap. ad hæc, & vtrobique Doct. eod. tit. de iudaeis*, Feln. *in cap. At ſi Clerici, §. de adulteriis col. fin. de iudaeis* Foller. *in conſtit. Regni tit. iudaeis, nu. 10. in pragmatica* Caroli *Quinti, Eſt etiam hoc cautum nouo iure per Conſtitutionem* Pauli *Quarti, quæ incipit cum nimis in §. 4.*

11 Quinimmo iure nouo iudæus retinens nutrices contra ſacrorum canonum ſtatuta poteſt puniri etiam ab inquiſitoribus hereticæ prauitatis, quia eſt vnus ex caſibus comprehenſis in conſtitutione *Gregorii XIII. 70, quæ incipit antiqua iudæorum.*

Extenditur ſeptimo vt ad prædicta
12 neque poſſint habilitari, aut tueri per Principem ſæcularem, vt probat *teſt. in cap. conſuluit dec. 3. de appell.* nam quod Chriſtiani nequeant eſſe ſerui,
13 nec in familiari ſeruitio iudæorum procedit ex ratione morali, & reſpiciente decorem chriſtianæ dignitatis nempe ne filii liberæ filiis famulentur ancillæ, & per effectum operis ſe agnoſcant poſt Chriſti mortem in quam coniurauat, ſeruos eſſe chriſtianorum, *d. cap. & ſi iudæos*, cui quidem decori non poteſt princeps derogare, *argumento teſt. in cap. ſi diligenti, de foro competen.*

15 Extenditur octauo, vt neque ad hoc poſſint habilitari per diſpenſationem Epiſcopi, quia ille non poteſt diſpenſare contra ius, niſi expreſſe, vel tacite
16 permittatur, ita concludit *Card. in cap. ad hoc, quem ibi ſequitur* Abb. *num. tertio, Soccin. num. quinto verſ. extra gloſ. Fel. ſub num. 3. verſ. Vtrum autem Epiſcopus, Anan. nu. 6. verſic. ſed nunquid.* Qui omnes addūt rationem, quod iſta prohibitio tendit ad fauorem fidei, & diſpenſatio tenderet ad commodum priuatum infidelis, & hoc idem tenet, *Dec. in cap. conſuluit il tertio num. quarto de appell. extende tertio, vt neque.*

17 Dubitari ſolet Primo An ſaltim extra domum poſſint habere nutrices, per quas ſuos infantes lactari faciant, negatiuam opinionem tenuit *Io. And. in d. c. ad hæc, in finalibus verbis, quem ibi ſequitur* Butr. *in fine* Anan. *ſub num. 5. & 6. vbi quod ita practicatur, & eum ſequi videtur ibi* Felin. *num. 3. verſic. ſed contrarium, Aug. in verb. iudaeos nu. 4. ibique Siluester quaeſt. 2. dicto 3. Armill. num. 8. Tabiena quaeſt. 4. num. 5. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 21. quaeſt. 9. Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 2. cap. 31. nu. 19. & 27. Aloyſ. de leo. in l. 1. num. 20. C. de iudaeis.* Contrarium tenuit *Cardinalis in eod. cap. ad haec in verſ. oppono ibique Soccin. ſub num. 4. verſ. ſecundus intellectus. Abb. ſub num. 2. verſ. Et breuiter, & huius ſententiae fuit gloſ. ibi in verſic. in eorumdem domibus*, Foller. *loco cit. num. 11.*

Prima opinio mihi videtur verior, propterea quod vltra rationem ſuperioritatis hoc vetitum ſit potiſſimum ratione euitandi familiaritatem inter chriſtianos, & iudaeos, *cap. ad haec, de iudaeis*, quę ratio cum militet etiam extra domum merito, &c. *arg. l. illud, ff. ad l. Aquil.*

18 Dubitari ſolet ſecundo nunquid ſaltem Epiſcopus poſſit diſpenſare vt iudæus poſſit extra domū habere nutricē chriſtianā, affirmatiuā opinionē tenet *Anan.*

Anan.in d.cap.ad haec,in fine verſic.nunquid. Mouetur, quia cum ſint hinc inde opiniones non poteſt dici,quod diſpenſet contra ius,vt in ſimili notatur *in cap. fin.de appell.lib 6.imol.in cap.ex tuae de cler.non reſid.* At hæc ratio mihi non probatur, non enim eſt bona conſequentia,hęc opinio eſt controuerſa, ergo ſuper illa poteſt Epiſcopus diſpenſare, nam hoc dato Epiſcopus poſſet ſuper omni iure controuerſo diſpenſare.Quare contrarium tenent *Felin. in d. cap. ad haec verſic.ſubdit;Aloyſius de Leo in l. 1. num. 24. C.de iudæis*, Opiniones conciliando dicendum eſt opinionem felini procedere regulariter, opinionem vero Ananiæ poſſe procedere in caſu neceſſitatis, nempe quando creaturæ infide-
19 lium propter nutricum, in opiam perirent,nam tunc poſſet Epiſcopus diſpenſare,vt conſiderat *Fel. loco cit.* Ad quod facit qui licitum eſt nobis iudæo face-
20 re elemoſinam, *Gloſ. in cap. in eos verb. nihil conferatur,de hæret.* Et quod iudæo pauperi carcerato tenemur alimenta ſubminiſtrare, vt infra latius dicetur *eod.lib.cap.*28. Prædicta declarantur primo vt procedant reſpectu ſeruitii perſonalis,ſecus reſpectu realis, Vnde poteſt iudæus habere aſcriptitium chriſtianum
21 in conſequentiam ruris,quod poſſidet, *cap.2.§.hi vero per quem ita ſcribunt ibi Gloſ.Abb.Anan.Felin.et cæteri extra de iudæis. Marquar. in tract. de iudæis par. 2.cap.5.nu.20.Bero.in cap. 1.ſub num. 196. verſic. nec etiam prædictis,de conſt. Silueſt.verſ. iudæus quæſt.2.dicto 2.Angel.num.2.Azor.Moral.inſt. tom. 1.cap. 22.queſt.8.Sanchez ad praecepta Decalogi lib.2.cap.31.num.21 Quem text.non*
22 *animaduertere* Io. *de Platea in l. quemmadmodum n. 9. verſ.ſed quid ſi vendidi C.de Agricol.et conſil.Surd.de alim. tit. 8.priuil.89.nu.2.*dum ſcribunt non poſſe Iudæum emeræ fundum, cui ſunt aſ-
23 cripti Serui Chriſtiani.Eſt verum quod non poſſunt iſtis aſcriptitiis imponere aliquod onus vltra illa,quę peragere debent Coloni originarii,*vt in d.cap.2.* Et pari ratione declarantur ſecundo, vt Chriſtianus non prohibeatur ædificiũ conſtruere ad vtilitatem iudęorum no-
24 biſcum habitantium,*Anan.in d. cap.ad haec ſub n. 5.verſ.* Et prędicta intelligit,
25 nec non, & merces eorum equis, vel curro ad nundinas deferre, & cętera ſimilia exercere, propterea quod iſta non reſpiciunt ſeruitium perſonale, ſed reale. Nec eſt probāda diſtinctio, quam
26 *ex Tabiena facit Sanchez loco cit.* An iudæus ſit præſens, vel abſens,quia ſufficit quod ſeruitium non tendat in perſonam.

Poſt hæc ſcripta reperi *Fel. Record. Pium V.ſub die* 12. *Iulii* 1566 mediante perſona Cardinalis Vicarii præcepiſſe ne iudæi,baiulorum,aut vectorum, & aurigarum,ſeu Carretteriorum in oneri-
27 bus portandis,& in curribus,ſeu iumentis oneratis ducēdis chriſtianorũ opera vtantur Cui quidem præcepto per contrarium vſum video derogatum, vel quia difficilis erat eius obſeruantia,vel quia forſan derogat ioſuetit obten ta.

SVMMARIVM.

1 *Iudaei filios habent in poteſtate.*

2 *Filii iudaeorum exiſtentes in poteſtate patris non poſſunt teſtari.*

3 *Iudaeus admittitur ad defenſionem filii in cauſa capitali.*

4 *Subſtituere poteſt iudaeus filis impuberibus.*

5 *Filius conuerſus ad fidem quoad actus ſibi praeiudiciales non eſt in poteſtate patris, ſecus quoad actus fauorabiles.*

6 *Ratio quare filius infidelis non poteſt eſſe ſub poteſtate patris infidelis.*

7 *Virgo veſtalis erat extra poteſtatem patris.*

8 *Dignitas liberat a poteſtate patris in praeiudicialibus.*

9 *Priuilegium alicui conceſſum non tollit ab eo fauorem iuris communis.*

10 *Iudaeus conuerſus ad fidem retinet ius ſucceſſionis.*

11 *Item,et ſuitatis,ac ius tranſmiſſionis, etiam haereditate non adita.*

12 Iudæus conuerſus ad fidem non poteſt exhæredari.

13 Aequiparatur ingreſſo in religionem ac debetur illi legitimæ.

14 Statuto ſtante quod morienti ſine liberis in poteſtate, ſuccedat fiſcus, non habebit locum ſi iudæus moriatur cum filio, vel filia ad fidem conuerſa.

15 Idem ſi moriatur cum filio effecto Epiſcopo.

16 Conuerſo ad fidem debentur alimenta.

17 Iudæus poteſt filio ſubſtituere pupillariter, declara, vt nu. 20.

18 Subſtitutio pupillaris concernit fauorem pupilli.

19 Per conuerſionem ad fidem non amittitur fauor qui ante competebat.

20 Subſtitutio Pupillaris eſt teſtamentum filii.

22 Hæreditas impuberis eſt diuerſa ab hæreditate patris.

23 Conuerſus ad fidem non poteſt teſtari ad fauorem iudæi.

24 Qui facit actum nomine alterius debet ſeruare formam quam ſeruare debebat is cuius nomine fit actus.

25 Iudex ſubrogatus tenetur ferre ſententiam cum iiſdem terminis quos tenebatur ſeruare iudex principalis.

26 Subrogatus tenetur dare eandem cautionem quam principalis.

27 Forma eſt ſeruanda etiam ſi mutetur perſona per quam actus explicatur.

ARGVMENTVM.

Iudæi an habeant filios in poteſtate, cuius occaſione diſputatur, an, et quomodo iudæi ad fidem conuerſi ſuccedant parentibus, & An pater poſſit pupillariter ſubſtituere filio impuberi ad fidem conuerſo.

CAP. XXIX.

SI loquamur de filiis ad huc per manentibus in iudaiſmo, tunc
1 licet Archid. in cap. qui ſincera 45. diſt. ſenſerit iudæos non habere filios in poteſtate, nihilominus contrarium, & verius deſumitur ex c. 2. vbi adnotant paſſim Doct. & præſertim Io. Andr. Card. Butr. Anchar. & Abb. de conuerſ. infidel. Gloſ. in cap. iudæorum 28. q. Bald. in l. item qui in poteſtate ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris, Card. in clem. 1. in fine de iudic. Alex. conſ. 71. nu. 2. lib. 2. & in l. multum intereſt. ff. de verb. obl. & conſ. 99. nu. 6. lib. 6. & conſ. 13. nu. 11. lib. 7. Afflict. deciſ. 151. num. 4. Pariſ. qui teſtatur de magis communi conſil. 2. num. 40. lib. 4. Fel. in c. iudæis el 2. nu. 6. de iudæis, præpoſ. in cap. qui ſincera 45. diſt. Soccin. conſ. 62. nu. 12. verſ. ſecundo pro hac parte lib. 1. Dec. in cap. conſuluit el 3. n. 3. & 4. de appell. Picus in l. qui ſe patris nu. 8. C. vnde liberi, Roland. conſil. 35. nu. 29. lib. 3. Marquar. de iudæis par. 3. cap. 4 num. 10. vbi teſtatur de communi Nauar. conſ. 4. tit. de conuerſ. infidel. Aſcan. clem. de patr. poteſt. effect. 7. num. 6. Surd. qui etiam de magis communi teſtatur in tract. de alimentis tit. 1. quæſt. 18. num. 6. D. conciuis meus Philippus Paſibal. de patr. poteſt. par. 1. cap. 7. num. 4.

Vnde deducitur Primo filios iudæo-
2 rum non poſſe teſtari, cum ad hoc impediantur iure patriæ poteſtatis, Bal. in l. nam, & Ciuium, num. 3. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris.

Deducitur ſecundo Patrem iudæum admitti ad defenſionem filij in cauſa ca-
3 pitali, Veronen. conſ. 75. in crim. Corn. conſ. 107. viſo themate lib. 3.

Deducitur tertio iudæos poſſe filijs impuberibus, & in poteſtate exiſtentibus pupillariter ſubſtituere, cum hic ſit
4 effectus patriæ poteſtatis, l. 2. ff. de vulg. & pupill. inſtit. de pupillar. ſubſt. in prin. l. ſi teſtamento, & l. precibus, C. de impuber. & aliis ſubſt. & in ſpecie Rip. in
5 d. l. 2. num. 22. Si vero loquamur de filiis ad fidem conuerſis, aut loquimur quo ad actus filio præiuditiales, & quo ad eos non ſunt in poteſtate parentum, quia per conuerſionem ad fidem rumpuntur illico vincula Patriæ poteſtatis, & efficiuntur ſui iuris, gloſ. in d. cap. iudæorum 28. quæſt. 1. Abb. in d. cap. 2. ſub num. 7. verſ. dic quod per baptiſmum de conuerſ. infidelium, & iterum Abb. in d.

cap.

cap. fin. num. 3. de hæretic. Felin. in cap. iudaei el 2. ſub num. 6. verſ. ſed per conuerſionem de iudaeis Aſcan. loco cit. effect. 77. num. 55. & ſeq. Surd. de alimentis tit. 1. quaeſt. 18. nu. 4. Vrſill. ad Afflict. d. deciſ. 151. num. 9. Cuius rei licet plures ſoleant aſſignari rationes, quas impugnat *Surd. loco cit.* hæc tamen mihi conſonans videtur, nempe quia Chri-
6 ſtianus non debet eſſe ſubiectus poteſtati illius, de quo ſuſpitio eſſe poteſt, vt illum ad infidelitatis errorem adducere poſſit, *d. cap. 2. §. cum autem de conuerſ. infidel.* Item quia ſi filius familias per patritiatus dignitatem liberatur a patris poteſtate, *l. fin. C. de conſul. lib. 12. §. filius fam. inſt. quib. mod. iuſpatr. pot. ſol.* quis patiatur ſubiici poteſtati infidelis, eum quem Chriſtus ſibi delegit in filium per baptiſmi Sacramentum? *cap. quia paſſus de conſecr. diſt. 2. cap. ad hoc de conſecrat. diſt. 4.* Congruit ad hoc vetus Romanorum inſtitutum, apud quos virgo veſtalis ſimul atque in atrium veſte deducta, & Pontificibus tradita erat,
7 eo ſtatim tempore ſine emancipatione, ac ſine capitis minutione, patris exibat poteſtatem, *Gell. noct. atticarum. lib. 1. cap. 12.* Si vero loquamur quo ad effectum filio vtiles, & proficuos, dicendum eſt eſſe in poteſtate, *Felin. in d. cap. iudaei, el 2. in fine verſ. illud autem, de iudaeis* Rip. in *l. 2. num. 22. ff. de vulg. &*
8 *pupill.* Dignitas enim liberat a patria poteſtate tantum in præiudicialibus, ſecus in illis quæ illi poſſunt afferre commodum, & emolumentum, *l. nepotes vbi gloſ. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris Bart. in l. 3. in fine, ff. eod. tit. Bal. in l. Deo nobis, §. hoc etiam num. 6. C. de Epiſc. & Cler. & in l. apud hoſtes num. 6. C. de ſuis & legit. Caſtr. in l. ſub conditione, num. 2. ff. de liber. & poſthum. Iaſ. in l. 2. num. 22. ff. de vulg. & pupill.* & priuilegium conceſſum non tollit ius commu-
9 ne quod affert commodum priuilegiato vt notatur *in l. 3. §. ſi emancipato, ff. de contra tab. Bal. in d. l. apud hoſtes in fin.*

Vnde infertur Primo quod iudæus ad fidem conuerſus retinet iura ſucceſſionis erga Parentes, & reliquos non ſecus ac prius, quia dignitas adepta per ba-
10 ptiſmum, non debet reddere illum deterioris conditionis, *cap. iudaei, el 2. de iudaeis, Marquar. par. 3. cap. 2. num. 12.*
11 Et pari ratione retinet iura ſuitatis, & per conſequens ius tranſmiſſionis perpetuæ, vt in ſimili de filio effecto Monaco ſcribit *Bald. in d. l. apud hoſtes nu. 6. & in d. l. Deo nobis §. hoc etiam nu. 6.* ſubdens quod ſi moriatur non adita hæreditate paterna, tranſmittit hæreditatem, *Caſtr. in l. ſub conditione num. 2. ff. de liber. & poſthum.*

Infertur Secundo, quod non poteſt ſub prætextu ingratitudinis à parenti-
12 bus exhæredari, *l. Deo nobis §. primo* C. *de Epiſcopis, & cler. §. antepen. in fine Auth. de ſanct. Epiſc. Anchar. loco cit. nu. 2.* ſed tenetur Pater ſibi relinquere perinde ac ſi Religionem non mutaſſet,
13 *Felin. in d. c. iudaei ſub nu. 2.* quæ omnia confirmata ſunt ex Conſtitutione *Pauli Tertii 32. quae incipit, Cupientes iudaeos* vbi ſubdit vlterius quod etiam filii familias, & in patria poteſtate conſtituti, legitima, & quacunque alia portione bonorum patrimonialium, aut matrimonialium, eis integre, etiamſi contra voluntatem parentum fuerint conuerſi, etiam parentibus viuentibus debeantur, id quod etiam iuris eſſe probant *Ioan. Andr. in cap. iudaei de iudaeis, & ibi Felin. num. 2.*

Infertur Tertio quod ſtante ſtatuto, vel conſuetudine quod morienti ſine liberis in poteſtate ſuccedat filius ſi moriatur iudæus habens filium ad fidem
14 conuerſum, talis filius ad effectum excludendi fiſcum haberetur in poteſtate, vt in ſimili de filio, qui exiit patriam po-
15 teſtatem per dignitatem Epiſcopalem ſcribit *Bart. in d. l. 3. in fine ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris Bal. in d. l. apud hoſtes ſub nu. 6. verſic. conſuetudo C. de ſuis, & legit. & in ſpecie* Felin. *in d. cap. iudaei el 2. in fin. de iudaeis Marquar. de iudaeis par. 3. cap. 4. ſub num. 12. verſic. vnde ſi extaret conſuetudo.*

16 Infertur Quarto quod conuerſus ad fidem poteſt petere alimenta, *Bal. poſt gloſ. in l. mater* C. *de iur. dot. Salic. in l. cogno-*

gno-

gnouimus C.*de haeretic*. Felin.*loco cit.*

Item, & filia poteſt petere dotem,
Salic.& Felin.locis ante citatis.
17 Infertur Quinto patrem iudeum
poſſe ſubſtituere pupillariter filio impu-
puberi,& ad fidem conuerſo, quia cum
talis ſubſritutio concernat meium fauo-
18 rem impuberis, *l.Iulianus ff. de acquir.
haered.inſt.de pupillar.ſubſt.in princip. in
verbis finalibus, & §.igitur eod. tit. gloſ.
in l. ex tribus C. de inofficioſo teſtamento
iaſ.in l.2.nu.22.ff.de vulg. & pupill.* ta-
lis vtique fauor non tollitur per conuer-
19 ſionem ad fidem, vt in ſpecie firmat
*Rip.in l.2.num.22.quemſequitur Marq.
d.cap.4.ſub nu. 4.verſ. & ex praedictis.*
20 Hoc ego ira demum verum puto,quate
nus ſubſriturio fiat ad fauorem Chriſria
21 ni,ſecus ſi ſubſtituatur iudæus.Moueor
quia ſubſritutio pupillaris eſr teſtamen
tum filii, *d. §. igitur inſt.de pupill.* atque
22 hæreditas filii impuberis eſt ſeparata
ab hæreditae patris teſrantis,*l.2.§.in he-
reditate.verſ.Si etiam impuberi ff.de hae-
red.vel act. vend.* Ideoque ſicuri filius
23 non poſſet teſrari ad fauorem iudæi, vt
latè probabitur *infra hoc eod.lib.cap.39.*
ita neque poteſt pater, qui dum re ſta-
tur pro filio debet ſeruare qualitates,
quas teneretur ſeruare filius, vt in ſi-
mili ſcribit *Bal.in l.ſi puella C.ſi emani-
24 cip.alienat.fuerit*, vbi quod Epiſcopus
ſuccedens loco Exequutoris, qui de
mandato teſtatoris debebat diſtribuere
in pauperes cum conſilio prioris prædi-
catorum,tenerur eandem formam ſerua
re, quam tenebatur ſeruare Exequutor,
25 *& Bal.ſequitur* Felin *in cap.cum acceſſiſ-
ſent nu.18.de conſt.*Facit etiam quod iu-
dex ſubrogatus inferenda ſentenria
tenetur ſeruare eoſdē terminos ſubſtā
tiales, quos tenebatur ſeruare iudex
principalis,in cuius locum eſt ſubroga-
tus *Verall.dec.261.par. 2. &* Quod ſu-
brogatus tenetur dare eandem cautio-
nem quam dare tenebatur principalis,
vt reſpondit *Rota in Romana officii* 5.
Iunii 1604. *coram Reuerendiſſimo D.
26 Coccino Rotae Decano*. Et quod ſuper
bonis ſubrogatis remanet eadem obli-
gatio Cameralis quæ erat in primis vt
cenſuit *Rota in Romana cenſus* 10. **Iunii**
1602 tunc *R.P.D.Ludouiſio,nunc Sanctiſſimo Domino Noſtro, Gregorio XV.* Et demum facit ratio quia quando vnus fungitur vice alterius, licet in faciendo ſit mutata perſona debet tamen eadem forma ſeruari,*Bal.Felin.Marſil.& Barbat.quos refert,& ſequitur Gabr.tit. de regul.iur.concluſ.2.nu.30.*

Licet ergo lex præſtet facultatem patri vt vice filii teſtetur, tamen in teſtamento condendo renetur ipſe pater induere filii perſonam, ac ſe gerere ita ſicuti filius gerere ſe deberet.

SVMMARIVM.

1 *Et 2. Referuntur Doctores vtriuſque partis.*

3 *Opinio Bar. quoad tutelam iudaeorum probatur conſuetudine.*

4 *Iudæus per baptiſmum liberatur à patria poteſtate.*

5 *Familiaritas inter chriſtianū, et iudaeum prohibita.*

6 *Suſpectus pupillo non poteſt eius tutelam gerere.*

7 *Inimicia eſt cauſa ſufficiens vt quis repellatur à tutela.*

8 *Infidelis inimicitias capitales exercet cum Eccleſia.*

9 *Tutelæ officium eſt pietatis.*

10 *Intell.l ſpadonem §.iam autem ff. de excuſ.tut.*

11 *Excluſus ab officiis publicis, intelligitur excluſus quoad honores,non quoad onera.*

12 *Bannitus ſi deſinat eſſe ciuis ,intelligitur quoad honores.*

13 *Priuatus nobilitate intelligitur priuatus quoad ea quæ afferunt vtilitatem.*

14 *Priuatus loco,et capitulo,non intelligitur priuatus in his quæ ſunt oneris.*

15 *Statuto ſtante quæ mercator Vſurarius non habeatur pro mercatore, intelligitur quoad vtilitates.*

ARGVMENTVM.

An iudæus poſſit eſſe Tutor Pupilli Chriſtiani.

CAP.

CAP. XXX.

1 OPinionem negatiuam tuētur *Bar. in rubric. ff. de iuſt. et iur. num.* 1. *quem ibi ſequū. tur* Laſ. *a num.* 12. *vſque ad fin. Laſ. num.* 6. *Anan. in rubr. extra de iudæis num.* 7. *Roman. in l. quæ ſuperſtites ff. de acquir. haered. vt in l pactum num.* 11. *C. de collat. Anan. in rubr. de iudæis num.* 7. *Brun. in tract. ſtantibus maſculis art.* 6. *ſub num.* 60. *verſic. & quod iudaei Felin. in cap. cum ſit ſub num.* 1. *verſic. item infertur de iudæis, Soccin. conſil.* 70. *num.* 6. *lib.* 1. *Roias de hæret. ſingul.* 87. *num.* 2. *Bertach. de gabell. par.* 3. *quæſt.* 8. *Couar. in clem. ſi furioſus par.* 1. *§.* 2. *ſub nu.* 7. *verſ. ſed quae-*
2 *ritur*. Contrarium tenent, *Fulgoſ. in d. rubr. ff. de iuſt. & iure num.* 2. *verſic. ratio tamen. Rom. ſibi contrarius in l.* 3. *§. iurari ff. de iuretur. Barbat. conſil.* 15. *colum.* 3. *&* 4. *lib.* 1. *Crot. in rubr. ff. de nou. oper. nunciat. num.* 8. *Marquar. de iudaeis par.* 2. *cap.* 7. *num.* 14. Ducuntur tantum auctoritate *text. l. ſpadonem §. Iam autem ff. de excuſat. tut.* 161. Et iudæi, non iudeorum tutores erunt, ſicut, & reliqua adminiſtrabunt. Quo non obſtante non eſt recedendum ab opinione Bart. quæ communi conſuetudine, & iure ipſo probatur. Communi conſuetudine, quia idem Fulgoſ. *in dicta rubric. ff. de iuſt. & iur. in fine* teſtatur opinionem Bart. de
3 conſuetudine ſeruari. Item quia paſſim videmus in Vrbe Infidelibus pupillis ad fidem venientibus tutores dari Chriſtianos, eodemque bonis moribus, & facultatibus pollentes, quæ conſuetudo ſola vim legis haberet, ſi ius ſcriptum deficeret, *l. de quibus ff. de legib. §. ex non ſcripto inſt. de iure natur.*

Iure probatur primo, quia pupillus
4 ſtatim atque efficitur chriſtianus, liberatur vinculis patriæ poteſtatis, quia periculum eſt, ne pater infidelis illum adducat ad infidelitatis errorem *cap.* 2. *vbi Doct. de conuerſ. infidel.* Ergo multo magis debet liberari nexibus poteſtatis tutelaris, tum quia poteſtas tutelaris eſt minor, tum etiam quia ſubeſt idē ſubuerſionis periculū. Nec refert ſi dicatur, ad euitandum ſubuerſionis periculum poſſe pupillum educari penes alium, *vt in l.* 1. *C. vbi pupill. educ. deb.* quia hac ratione attenta, non deberet filius liberari à poteſtate patris, videlicet quia poſſet educari penes alium.

Secundo Si inter Chriſtianum, & iudæum, eſt prohibita familiaritas, *cap. ad*
5 *hæc de iudæis*, ergo tanto magis poteſtas tutelaris, quæ maiorem vim habet, quā habeat familiaritas, *l. in copulandis C. de nupt.*

6 Tertio ſuſpectus alicui non poteſt eius tutelam gerere, *l.* 1. *& tot. tit. ff. & C. de ſuſpect. tut.* Tutor autem infidelis eſt omnium ſuſpectiſſimus Chriſtiano pupillo, *d. cap.* 2. *de conuerſ. infid.*

7 Quarto Ad hoc, vt quis repellatur à tutela pupilli, ſufficit ſi inimicitias geſ-
8 ſerit cum Parētibus pupilli, *l.* 3. *§. ſi tutor ff. de ſuſpect. tut.* At infidelis capitales inimicitias gerit cum Eccleſia, cuius omnes chriſtiani ſunt filii, *cap. quia paſſus in fin. de conſecr. diſt.* 2. *c. ad hoc de conſecr. diſt.* 4. Ergo.

9 Quinto officium tutelare eſt officium pietatis, *l. pietatis C. de excuſ. tutor.* at in infideli pietas non inuenitur, ergo.

10 Reliquum eſt, vt reſpondeamus ad *text. in l. ſpadonem §. iam autem*, & quidem *Bart. & reliqui communiter in d. rubr. ff. de iuſt. & iur.* exiſtimant eius diſpoſitionem eſſe antiquatam, & correctam, idemque exiſtimat, *Felin. in d. cap. iudaei el* 2. *de iudaeis.* Alii, prout *Crot. in rubr. ff. de nou. oper. nunciat. num.* 12. cenſent illum loqui per viam diſpenſationis. Ego credo Textum illum non tribuere iudæis ius petendi tutelam, ſed tantum explicare, quod illi ab onere tutelari, ſi quando eis deferatur, excuſari non poſſunt, quod recte probant tum verba Text. tum etiam qualitas tituli, ſub quo eſt ſituatus, qui integraliter agit de excuſationibus tutorum; Hoc autem vt rectius liqueat, noſſe oportet, duos eſſe terminos ad inuicem

dif-

Digitized by Google

differentes, Alterum, quod quis ius habeat petendi tutelam, cuiuſmodi ſunt omnes illi, quibus tutela de iure defertur, de quibus in, §. *fin. Inſt. de capit. climin.* Alterum quod quis datus tutor à iudice, vel teſtatore habeat ius ſe excuſandi, prout habere ſolent plures, de quibus *in tit. de excuſ. tutor.* Modo iudæi, & coeteri, infideles non habent ius petendi tutelam pupilli chriſtiani ex rationibus ſupra allegatis, ſed quatenus aliqua ratione contingat eos à teſtatore, vel iudice dari tutores, non poſſunt a dicto onere ſe excuſare, nam licet ſint inhabiles ad eam petendam, ne videantus inter homines omni exceptione maiores computari, tamen hæc inhabilitas non tribuit eis priuilegium excuſationis, quia inhabilitatio odioſa operatur tantum, vt inhabilitatus non poſſit conſequi honores, & dignitates, non autem vt excuſetur ab incommodo *Bald. An-*
11 *gel. & Imol. in l. eam quam C. de fideicom. vbi quod excluſus ab officiis publicis intelligitur excluſus quo ad honores, non autem quo ad onera.*

Hinc licet Bannitus deſinat eſſe ciuis, tamen hoc intelligitur quoad vti-
12 litatem, non quoad onera. *gloſ. in l.* 2.
13 §. *nemo ff. de capit. diminut.* Et quod priuatus nobilitate, intelligitur priuatus quo ad honores, & vtilitates, non quo ad onera, quia tenetur illa ſubire perinde ac ſi priuatus non eſſet, *Bart. in l.* 1. *C. de infam. lib.* 10. *& repet. l.* 1. *col. penul. C. de dignit. eodem lib. Rom. in l. ſi quis in graui* §. 1. *ff. ad Sillan. de maleſ. verb.*
14 *Sempronium col. vlt.* facit etiam quod priuatus loco, & capitulo non intelligitur priuatus iis, quæ ſunt oneris, *Card. in clem.* 1. *colum.* 7. *de re iudic. iaſ. in d.*
15 *rubr ff. de iuſt. & iur.* Et ſtante ſtatuto quod mercator vſurarius non habeatur pro mercatore intelligitur quo ad vtilitates, non quo ad onera *Bald. conſil.* 220. *lib.* 3. *Io. Baptiſta de Sancto Suer. in repet. l. omnes pupilli num.... ff. de iuſt. & iur.*

SVMMARIVM.

1 *Infidelis adultus an poſſit ad fidem compelli, & nu. 6. & ſeq.*
2 *Domus Dei eſt Eccleſia.*
3 *Paulus à chriſto coactus venit ad fidem, Declara, vt num.* 15.
4 *Chriſti actio debet eſſe noſtra inſtitutio.*
5 *Homines non ſunt in ſua mala voluntate permittendi.*
7 *Fidem praeſumitur non habere qui ad eam venit coactus.*
8 *Baptiſmus non debet conferri niſi ei qui præſumitur habere fidem.*
9 *Fides naturali ratione ſuaderi non poteſt.*
10 *Chriſtus mittens Apoſtolos non iuſſit vt gentes ad fidem cogerent, ſed vt eos docerent.*
11 *Manſuetudo Chriſti quos effectus peperit.*
12 *Chriſti fides nos docet charitatem, & manſuetudinem.*
13 *Exempla referuntur quibus conſtat Eccleſiae non expedire infideles inuitos ad fidem cogere.*
14 *Infideles cogi poſſunt ad fidem per inſtantiam praedicationis.*
16 *Dei arcana ſcrutari non debemus.*
17 *Ab infidelibus baptizatis ad non baptizatos argumentum non procedit.*
18 *Iudaeus recuſans effici chriſtianus non amittit ius ſuccedendi.*
19 *Mulier iudea recuſans baptizari, non priuatur dote.*
20 *Iudaei non poſſunt bonis ſpoliari eo quia recuſent effici chriſtiani.*
21 *Iudaei non poſſunt grauari gabellis vt tedio affecti efficiantur chriſtiani.*
22 *Penſiones domorum inter hebraeos non poſſunt augeri.*
23 *Intell. cap. cap. iam vero* 23. *q.* 6.
24 *Iudaei nequeunt turbari in celebratione feſtiuitatum.*
25 *Theodorici Regis edictum quoad iudaeos.*
26 *Infidelis petens ſua ſponte baſptizari an poſſit panitere.*
27 *Baptizatus ficte an ſit cogendus ad obſeruantiam fidaei.*

ARGVMENTVM.

An iudæi licitè poſſint ad fidem ſeu baptiſmum compelli.

CAP. XXXI.

PRo reſolutione duo ſunt conſtituenda capita, primum de iudæis adultis, ſecundum de ipſorum infantulis; Quo ad primum
Scot.in 4.ſent.diſt.4.diſt. 9. cenſuit reli-
1 gioſè fieri, ſi infideles cogerentur mi-
nis, & terroribus ad ſuſcipiendum ba-
ptiſmum & ad illud poſtea ſeruandum,
ſuffultus, primo ex *Lucae cap.* 14. vbi
2 Dominus Diſcipulis loquens, *Exi (in-*
quit) in vias, & ſemitas, & compelle in-
trare, vt compleatur domus mea. domus
enim eſt Eccleſia, in quam Homines
non intrant, niſi per fidem, *cap. maiores*
de Baptiſm.cap. 1.*de Sum. Trinit.*
3 Secundo, quia Paulus coactus a
Chriſto venit ad fidem, *Actum, cap.* 9.
Ergo non incongruit quod infideles co
gantur ab Eccleſia, quia omnis Chriſti
actio debet eſſe Eccleſiæ inſtitutio, *cap.*
4 *ſolemnitates el* 2.*de conſecr.diſt.*1.
Tertio quia Homines non ſunt in
5 ſua mala voluntate permittendi, ſed ad
bonum cogendi, vt pluribus probat, *D.*
Aug.in cap.diſplicet 23.*q.*4.
6 Quibus non obſtantibus iudæos in-
uitos ſine peccato ad fidem compelli
non poſſe docent. *D.Tho.*2.2.*q.* 10.*art.*
8.*Riccard.in* 4.*ſent. diſt.* 6.*art.* 3.*q.*1.
ibique Palud.diſt. 4. *q.* 4. *Durand. q.*
6.*Sot. diſt.* 5.*q.vnic. art.* 10. *Innoc.in*
cap.quod ſuper num. 8.*de voto, ibique*
Card. in 5.*q. & Abb.ſub num.*10.*verſ.*
ita quod licitè, & iterum Abb. *in cap.*
*ſicut iudaei de iudæis, Bald. conſil.*316.
ſub num. 4. *verſic. quinto iudaei lib.* 1.
Bald. Nouell. de dot.par. 11. *num.* 47.
Natt. conſil. 434. *num.* 1. *& per tot.*
Marq.de iudæis par. 3. *cap.* 2. *num.* 8.
Euerard. iun. conſil. 36. *num.* 3. *lib.* 1.
& hæc omniũ omnis certiſſima, cõmuniq;
conſenſu probata, vt Riccard. & Sot.
locis cit. teſtantur, Pariſ *conſil.* 2. *nu.*
17.*cum ſeq. lib.* 4. Pancirol.*conſil.* 101.
*Borgnin.dec.*21.*nu.*14.*de contract.Aloy-*
ſius de Leo in l 1.*nu.* 56. *C. de iudaeis.*
Probatur autem primo auctoritate
text. in cap. ſicut iudaei, vbi notant om-
nes extr.de iudaeis, & in cap. maiores, §.
item quaritur de baptiſ.& in cap.qui ſin-
*cera, & cap.de iudaeis,*45.*diſt. & in cap.*
ad fidem 23.*quæſt.* 5. in quibus om-
nibus ad litteram docemur infideles ad
huc non baptizatos ad fidem cogi non
debere. Secundo hoc idem agnoue-
runt Honor. & Theod.Imperatores, *in*
l. Chriſtianis C. de paganis, et ſacrificiis
eorum, dum ſpecialiter demandarunt
omnibus, qui chriſtiani verè ſunt, vt
iudæis ac paganis quiete degentibus,
nihilque tentantibus turbulentum, le-
gibusque contrarium non audeant ma-
nus inferre Religionis auctoritate abu-
ſi. Tertio hoc ẽt probat *Tertullian. ad*
ſcapulam in fine, dum inquit, non eſt Reli
gionis cogere Religionem, quæ ſpõte ſuſcipi
debet, non vi. Clemens etiam Romanus
*li.*5.*recognit.fidem, inquit, eſſe ſuadendã,*
non imponendam. Quarto probatur ra
tione, quia qui cogitur inuitus venire
ad baptiſmum non præſumitur habere
7 fidem, *d.cap.ſicut iudaei de iudæis.* baptiſ
mus autem non debet conferri, niſi ei,
qui fidem habere præſumitur, vt late
poſt alios probat, *Sot. in* 4. *diſt.* 5. *q.*
8 *vnic.art.*8.*& art.*10.*in* 3.*concluſ.verſ.*
hinc ergo ſubdens, quod eſſet ſacrile-
9 gium Infidelem baptizare, *Natt.conſil.*
434.*num.* 3. Quinto quia fides natura-
li ratione ſuaderi non poteſt, non enim
eſt fides, cui humana ratio probat ex-
perimentum, *cap.in domo de poenit. diſt.*
4.*c.venit de conſecr. diſt.* 4. ſed opus eſt
ſuaderi, ſupernaturalibus miraculis, ad
quam ſuaſionem non eſt idonea coa-
ctio, ſed adhibenda ſunt media, quæ hu
10 manos animos poſſint conciliare. Hinc
Chriſtus miſſurus Apoſtolos ad Gen-
tes, non iuſſit, vt eas ad fidem per vim
cogerent, ſed vt prædicatione doce-
rent, inquit enim, Prædicate Euange-
lium

Digitized by Google

liũ omni creaturę,& docete omnes gen
tes *Matth.* 10. Itẽ non iuſſit vt credere
nolentes morte afficerentur, aut bonis
expoliarẽtur, ſed ſubdidit, qui credide-
rit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, qui
vero non crediderit, condemnabitur,
quaſi diceret quod in non volentes cre
dere, nulla alia ſit adhibenda poena
quam futuri, æternique iudicii. Hinc
etiam cum Iacobus, & Ioannes repul-
ſam a Samaritanis paſſi eſſent, dixerunt
Domino, *vis dicamus, vt ignis deſcen-
dat de Coelo, & conſumat illos? Do-
minus illos increpauit dicens, neſcitis
cuius ſpiritus eſtis, filius Hominis non
venit animas perdere, ſed ſaluare*, Luca
11 *cap.* 9. quæ manſuetudo quem poſtea
fructum fecerit, ſtatim apparuit, dum
ipſe ſaluator per ſamaritanam introdu-
ctus, fuit omnibus Samaritanis acceptus
adeo, vt iudæi illum Samaritanum ap-
pellarent. Sexto quia per fidei doctri-
nam nihil aliud docemur quam chari-
tatem, humilitatem, tolerantiam, patien
tiam manſuetudinem, quibus omnibus
12 aduerſatur ipſa coactio, *cap. qui ſincera*
45. *diſt.* Hinc Theodor. Rex Romano-
rum quo tempore iudæis Genuę exi-
ſtentibus permittit reficere Templum,
inquit, *Quid appetitis, quæ refugere de-
beretis? Damus ſi quidem permiſſum, ſed
errantium votum laudabiliter improba-
mus, Religionem imperare non poſſumus,
quia nemo cogitur vt credat inuitus*, *Caſ
ſiod. lib.* 2. *Ep.* 27.

Septimo Eccleſia non conſueuit ad-
mittere ad baptiſmum infideles volen-
tes venire ad fidem, niſi præcedente ca-
thechiſmo quo experiatur ex probet
ſpiritum, iuxta ea quæ late dicentur in-
fra, *lib.* 3. *cap. ſecundo*, quiquidem cathe-
chiſmus ſaltim conuenienter debet pręcedere baptiſmnm, *D. Thom. & alii c.
in* 4. *ſent. diſt.* 6. *quæſt.* 2. ergo non debet
cogere infideles venire nolentes, quia
hoc non expedit neque reſpectu eccle.
ſię neque reſpectu ipſorum, Turrecrem.
13 *in cap. ſi quis de conſecrat. diſt* 4. Demum
hanc ſententiam veram, & Eccleſiæ ſa-
tis expedire ipſi rerum euentus manife
ſte declarant, licet enim non ſemel plu-
res principes chriſtianiſſimi ædictis, &
armis coegerint infideles ad fidem ve-
nire, effecerintque, vt Templa idolo-
rum clauderentur, & iudaiſmi ritus pro-
hiberentur, aſſequi tamen non potue-
runt, vt impietatem ex animo depone-
rent, Quo factum eſt, vt qui metu poe-
narum ſuperſtitionem depoſuiſſe ſimu-
labant ceſſante metu ad priſtinam ſu-
perſtitionem redierint. Ratisbonenſes
iudæi inuiti ad baptiſmũ accedere iuſ-
ſi ſub Henrico Quarto Imperatore ad
iudaiſmum relapſi ſunt circa Annum
1086. *Crant. lib.* 5. *cap.* 14. Vuandali ad
baptiſmum coacti (*vt Munſterus teſtatur
Anno* 1056. ad paganiſmum turpiter
lapſi ſunt iudæi, qui in Hiſpania
pro illorum Regum zelo contra pro
priam voluntatem baptiſmum ſuſce-
pere Anno 694. non ſolum variis ſu-
perſtitionibus baptiſmum macularunt,
ſed contra Regem, Regnumq; conſpira-
runt, vnde bonis omnibus nudati cum
vxoribus, & filiis per cunctas Hiſpania-
rum prouincias diſperſi, ſeruituti per-
petuæ ſubiecti fuerunt, *vt in Toletano
Concilio cap.* 8. Tradit etiam Abbas Veſ
pergenſis in Cronicis in Leone Tertio
Iſauro Imperatore iudæos vi Chriſtia-
niſſimum ſuſcipere compulſos baptiſ-
mum fede contaminaſſe.

Ad argumenta in contrarium addu-
cta facili negotio reſpondetur, Et quo
ad primum, illud quidem loquitur de
compulſione per inſtantiam prædica-
tionis, non autem de compulſione per
14 poenas aliquas corporales ſecundum
Vgonem Cardinalem, quem refert, &
ſequitur *Turrecr. in d. cap. de iudæis nu.*
1. *verſic. Ad rationes in oppoſitum*, de
qua compulſione infra dicetur hoc *eod.
lib. c.* 38.

Ad Secundum reſpondetur dupliciter. primo, quod licet Paulus ab initio
eſſet renuens, tamen ante conuerſio-
nem eſt factus ſpontaneus, dum dixit,
Domine quid me vis facere? vnde non
15 poteſt dici, quod inuitus ſuſceperit fi-
dem, vt reſpondet *Alex. de Aleſ. in* 4.
ſent. diſt. 4. *q.* 9. Et quatenus compul-
ſus fidem ſuſcepiſſet, tamen illud non
eſſet

Digitized by Google

eſſet trahendum in conſequentiam, veluti factum à Domino, cui nemo dicere poteſt, cur ita facis, vt bene reſpondet *Turrecrem. loco cit. in reſponſ. ad Secundum, Sot. loco cit. in reſponſ. ad Tertium, cum quibus concordat gloſ. in d. cap. maiores, verb. contrarium de baptiſ. vbi quod quæ Diuino iudicio fiunt in conſequentiam trahi non debent*, nec enim noſtrum eſt arcana Dei ſcrutari,
16 & de illis reddere rationem, *cap. ſi quando, de reſcript.*

Ad tertium reſpondetur, quod ibi D. Aug. loquitur de infidelibus baptizatis, nos autem de infidelibus non baptizatis, inter quos latum eſt diſcrimen; Aliud eſt enim cogi ad ſuſcipiendum nouam fidem, quam nuſquam habuit, aliud ad redeundum
17 ad illam fidem, quam ſemel ſuſcipere placuit, illi enim cogi non poſſunt ex rationibus hactenus deductis; iſti vero cogi debent omnino, ne fides apud eos vilis, & contemptibilis videatur, *cap. quidam de Apoſtat. cap. contra Chriſtianos de hæretic. lib. 6. cap. plerique de conſecr. diſt. 3.* Solutis ergo contrariis remanet firma concluſio iudæos adultos, ad baptiſmum, ſiue fidem licite cogi non poſſe, quæ concluſio ampliatur, vt procedat non ſolum directe, ſed etiam indirecte, ita *Abb. per illum text. in cap. ſicut iudæi ſub num. 3. verſic. Item indirecte de iudæis, Gemin. in capit. qui ſincera num. 1. & 2. 45. diſt. Borgnin. deciſ. 21. num. 16. de contract. Bald. nouell. in tract. de dot. par. 11. num. 47. differ. 11. Euerard. iun. conſil. 36. num. 3. & 5. lib. primo* pro quibus facit *text. in d. cap. qui ſincera, & cap. iudæi 45. diſt. & reg. l. oratio ff. de ſponſal. Vnde.*

Infertur primo, quod iudæus recuſans effici chiſtianum, non perdit agnationem, neque ius ſuccedendi paren-
18 tibus, quia alias eſſet eos ſpoliare argumento, *d. cap. ſicut iudæi, de iudæis & cap. de iudæis 45. diſt.* vide latius infra *lib. 10. cap. 7.*

Infertur ſecundo, quod mulier iudæa, cuius Vir conuerſus eſt ad fidem, ſi recuſet effici chriſtiana, non
19 eſt ſua dote priuanda, quia eſſet eam cogere ad fidem per indirectum, vt cenſuerunt *Bald. nouell. & Euerard. locis ſupra citatis.* Quod quidem eſt accipiendum ad effectum, ne mulier careat emolumentis dotis, & vt inde conſequi poſſit alimenta, non autem vt dos debeat reſtitui mulieri, quia debet deſeruire pro oneribus matrimonii, iuxta ea, quæ bene tradit *Borgnin. deciſ. 21. de contract.* Et pari ratione.

20 Infertur tertio, non poſſe iudæos bonis propriis ſpoliari, vt hac via coacti veniant ad baptiſmum, vt pluribus probat, *D. Aug. in homil. 7. Col. vlt. tom. 10. Text. in d. cap. ſicut iudæi, de iudæis, & in d. cap. de iudæis 45. diſt. vbi hoc expreſſe ſcribunt Archidiac. in princip. & Præpoſ. numero ſecundo, verſiculo ſolutio dic quod quædam, Gemin. num. 2. Borgnin. d. dec. 21. nu. 15.*

21 Infertur quarto, quod iudæi nequeunt penſionibus, ſiue vectigalibus extraordinariis grauari, vt illis tedio affecti ad baptiſmum perducātur, quod probatur primo ex *d. c. ſicut iudæi, de iudæis, vbi præcipitur ne quis à iudæis coacta ſeruitia exigat, niſi quæ ipſi, tempore præterito facere conſueuerunt.* Ergo ad inſolitas exactiones cogi minime poſſunt. Secundo, quia grauare iudæos extraordinariis exactionibus, nihil aliud eſt, quam eorum pecunias per vim auferre, At hoc eſt prohitum, *d. cap. ſicut iudæi, ibi, vel ſuas pecunias auferre præſumat*, Ergo. Tertio probatur ex *Conſtitutione Iulii Papæ tertii quæ incipit, Vniuerſis, & ſingulis, quæ eſt quinta in ordine Bullarii*, in qua hebræis indulgetur ne ab vlla communitate, etiam per viam ſtatuti, poſſint grauari onere extraordinario, ſed quod conſeruetur conſuetudo, neque poſſint cogi ad ſuſcipiendum nouum viuendi

I mo-

modum,nec ad hoſpitandum equos,vel milites, niſi id, tam chriſtianis, quam Hæbræis generaliter imponatur, & neceſſitas vrgeat. *Quarto ex conſtitutione Pii Papa 4. quæ eſt 63. & ſingulis*, per quam Domini domorum exiſten-
22 tium in ſeptis iudæorum locare tenentur iudæis domos pro penſione à Camerario declaranda, quam poſtea augere non poſſunt,ad hoc ne vltra debitum modum in penſionibus grauentur: Quinto hoc ipſum ſuadetur ex conſuetudine vrbis, in qua hebræi in collectis non niſi pro proportionabiliter grauantur. Sexto hoc probat in ſpecie D. *Greg. lib. 4. Regeſtri Epiſt. 50. Ad Ciprianum Diaconum Rectorem patrimonii Siciliæ Aloyſ.de Leo in l.1.nu. 65. & 66.C.de iudæis.*

23 Contra prædicta videtur *text.in cap. iam vero 23. q. 6. vbi* D. *Greg. inquit, quemdam nomine Ruſticum, qui multæ perfidiæ, & obſtinationis erat tanto penſionis onere eſſe grauandum, vt ipſa exactionis poena compellatur ad rectitudinem feſtinare*, & per illum text. hoc innuere viſi ſunt ibi *Arch.& Præp. ille ſub nu. 1. hic vero ſub nu. 2. verſ.non obſtat Marq.de iudæis par.3.cap. 2. verſ. quadam eſt coactio.*

Sed vt idemmet *Archid. & Præpoſ. & ante eos gloſ.*ibi animaduertit, Ruſticus ille, de quo D. Gregor. loquitur, erat chriſtianus baptizatus, & in hæreſim lapſus, vel alias contumax, & in delicto perſiſtens, & propterea ab eo non bene deſumitur argumentum ad infidelem non baptizatum, de quo nos in præſentiarum loquimur,cum illum Eccleſia cogere poſſit, & debeat *c.1.2.et 3.23. q.6.* hunc vero cogere nullatenus debeat, *cap. de iudæis 45. diſt.cum aliis allegatis.*

24 Infertur Quinto,quod iudæi in Ciuitate nequeunt in ſuarum feſtiuitatum celebratione perturbari,neque poſſunt chriſtiani eorum cemeterium occupare,ex quo eſſet eos per indirectum cogere ad baptiſmum,vt probat *tex. in d. c.ſicut iudæi iuncto principio cum* §.*nullus extr.de iudæis, & in l. nullus C. eod. tit.ibi,non facile eorum Synagogæ,vel habitacula concrementur, & in l. in Synagogam C.eod.tit.*non enim eſt illis impo nēda neceſſitas,per quam eorum ſuperſtitio lædatur,*l.3.in fin. ff.de Decur. & n l.ſpadonem*, §. *Conſtitutiones ff.de exuſ.tutor.*Et ſicut iudæis non debet eſſe licentia quicquam in Sinagogis ſuis vltra quam permiſſum eſt lege præſumere,ita in his,quæ eis conceſſa ſunt,nullū debent pręiudicium ſuſtinere,vt inquit D. *Gregor. in Epiſt. ad victorem Epiſco-*
25 *pum Panorm.lib.7. Regeſti c.26.*Concinit etiam reſcriptum Theodorici Regis iudæis Mediolanenſibus directum nobis per hæc verba relatum à *Caſſiodoro variarum lib.5. c. 37. Quoniam non nullorum vos frequenter cauſamini præſumptione laceratos, & quæ ad ſynagogam veſtram pertinent perhibetis iura reſcindi, opitulabitur vobis manſuetudinis noſtræ poſtulata tuitio, quatenus nullus Eccleſiaſticus quæ Synagogæ veſtræ iure competunt,violentia intercedente peruadat, nec veſtris ſe cauſis importuna acerbitate permiſceat.*

26 Principalis concluſio limitatur dupliciter,primo, ſi infidelis ſua ſponte petat baptizari,& deinde,pœniteat, & nolit baptizari,vt per *Marquar. de iudæis par.3.cap.3.nu.1.*Secundo quando quis ficte ſuſcepiſſet baptiſmum, quia
27 tunc poteſtad fidei obſeruantiam compelli, *cap. ſicut ficti 1. q. 1. cap. quamuis de conſecr. diſt. 4. Bero. quæſt. Famil. 2.par. 2. Marq.de iudæis par. 3. cap. 2. num. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Et 2.Referuntur vtriuſque opinionis Doctores.*
3 *Baptiſmus debet fundari in aliqua fide.*
4 *Infans nullum habet animi iudicium.*
5 *Patrini non habent poteſtatem in filiis aliorum parentibus inuitis.*
6 *Eccleſia ante baptiſmum nihil iuris habet in paruulis infidelium.*
7 *Vtilitas quando inducat voluntatem.*

8 *Pu-*

8 *Pupillus nõ poteſt adire hæreditatẽ quam-uis lucroſam ſine autoritate tutoris.*

9 *Baptizatus contrahit obligationem ſtri-ctiſſimam.*

10 *Filius quando caret vſu rationis iudica-tur quaſi portio viſcerum parentum.*

11 *Voluntas patris, & filii cenſetur vna, et eadem, etiam quoad religionem et num. 12.*

13 *Liberi dicuntur in ſacris parentum.*

14 *Liberi naturaliter ſequuntur affectum parentum.*

15 *Eccleſia non recipit infideles ad baptiſ-mum antequam probet eorum volun-tatem.*

16 *Infantes iudæorũ parentibus orbati non poſſunt baptizari niſi accedente con-ſenſu tutorum extende vt num. 17. & 18. & 21.*

19 *Infantes iudæorum inuitis parentibus an poſſint ſequeſtrari penes chriſtianos, ad effectum explorandi voluntatem ad-ueniente vſu rationis.*

22 *Infantes infidelium oblati baptiſmo a parentibus ſanitatis cauſa, an ſint co-gendi ad obſeruantiam fidei.*

23 *Baptiſmum ſuſcipiens præſumitur illud Deo inſpirante ſuſcipere.*

24 *Infans vt poſſit baptizari ſufficit ſi vnus tantum parens conſentiat etiam altero reluctante extende vt num. 28.*

25 *Nauar. conſil. 4. de Conuerſ. infid. im-probatur.*

26 *Infans cuius vnus parens eſt fidelis, po-teſt baptizari etiam ſi tam parens fi-delis, quam infidelis reluctet.*

27 *Fidei fauor quid operetur.*

29 *Infantes infidelium capti in bello bapti-zari poſſunt etiam parentibus inuitis.*

30 *Infans infidelis expoſitus poteſt inuitis parentibus baptizari.*

31 *Infans infidelis tam iam moriturus an poſſit inuitis parentibus baptizari.*

32 *Filii Apoſtatarum, & hæreticorum poſ-ſunt inuitis parentibus baptizari.*

33 *Baptizati omnes ſunt ſub iuriſdictione eccleſiæ.*

34 *Eccleſia habens eccleſias ſibi ſubiectas, ſi ſubiiciatur alteri, ſubiicitur ſimul cum ſuis Eccleſiis.*

35 *Patria poteſtas per hæreſim, vel apoſta-ſiam diſſoluitur.*

36 *Infantes chriſtianorum poſſunt etiam pa-rentibus inuitis baptizari.*

ARGVMENTVM.

An infantes iudæorum, & infide-lium, qui adhuc ad vſum ratio-nis non peruenerunt; poſſint inuitis parentibus baptizari.

CAP. XXXII.

DVæ ſunt Doctorum opiniones, Altera negatiua, nempe quod parentibus in-
1 uitis pueri ante vſum rationis bapti-zari licite non poſſint, quam probat D. *Thom. 2. 2. q. 10. art. vlt. ſequuntur Riccard. ibi diſt. 6. Palud. diſt. 4. Sot diſt 5. quæſt. vnica artic. 10. in 2. concluſ. Dionyſ. Cartuſ. in 4. ſent. diſt. 4. q 7. D. Ant. in ſum. par. 2. tit. 12. cap. 2. §. pueri iudæorum Victoria de Sacramentis tit. de baptiſm num. 27. Io. Viguer. inſt. tit. de virtute fidei cap. 10. §. 5. verſic. 5. Io. de Lignano, Cardin. Anan. Succin. Abb.* Felin. *& alii, in d. cap. ſicut iudæi ext. de iudæis, Cardin. in clem. 1. num. 8. eod. tit. Calder. conſil. 3. eod. tit. Rom. in l. multum intereſt. num. 7. ff de verb. oblig. ibique Aret. num. 7. Pariſ. conſil. 2. nu. 38. vbi teſtatur de communi, Nauar. conſil. 4. tit. de conuerſ. Infidel. vbi etiam teſtatur de communi Reſtaur. de Imperat. cap. 10. nu. 315. Natt. conſil. 434. lib. 2. Simancha de Cathol. inſt. tit. 29. num. 52. Borgnin. deciſ. 21. nu. 14. par. 2. Vaſq; Illuſtr. quæſt. lib. 1. cap. 8. nu. 12. Zãchun tract de hæret. cap. 36. nu. 1. Corn. Benincaſa in tract. de pauper. in 5. ſpec. in iud. nu. 8. Cucchus inſt. Can. lib. 5. tit. de baptiſmo nu. 130. Gregor. Lopez. in l. 2. tit. 23. partita 2. in gloſ. 3. Didacus* Perez *lib. 8. tit. 3. l. 12. Gloſ. tornar. alla fe* Catholica, *& eſt*

communis, de qua teſtatur Felin. loco cit.
Marquard. de iudæis par. 3. cap. 2. ſub
num. 6. Verſ. ſed Dominus Abb. Viuius
opin. 151. lib. 2. Emanuel Suarez rece-
ptarum ſent. verb. iudæorum liberi num.
221. Burſatt. conſilio 231. numero 1.
& 2. lib. 3. Concius meus D. Philip.
Paſchal. de patr. poteſt. par. 1. cap. 2. ſub
num 3. Et pro hac in facti contingentia
fuiſſe iudicatum teſtatur Afflict. deciſ.
2 151. Natt. conſ. 434. Pariſ. conſ. 2. nu.
41. & ſeq. lib. 4. Altera eſt opinio af-
firmatiua, in qua fuerunt, Scot. in 4.
ſent. quæſt. 9. Archid. & Gemin. in cap.
qui ſincera 45. diſt. D. Anton. in 3. par.
Sum. tit. 14. cap. 13. Io. Andr. in cap.
ſicut, verb. patefacta de iudæis, Gabr.
Biel. in 4. diſt. 2. art. 3. Nicol. de Niſſ.
in 4. tract. 6. par. 3. de baptiſ. quæſt. 10.
Repert. inquiſ. verb. iudæus §. ſed an
poſſint, prope fin. Ang. in verb. baptiſmus
6. num. 11. & hanc totis viribus tuetur
Zaſ. in opuſcul. de iudæis q. 1. A priori
opinione recedendum non eſt, veluti
quæ præter communem conſenſum
Doctorum, Eccleſiæ etiam conſuetu-
dine munitur, prout atteſtantur D.
Thom. & Sot. locis cit. Siman. de Cathol.
inſtit. tit. 29. num. 53. Natt. conſil.
434. nu. 6. Hanc etiam probat Iulius
Papa Tertius in eius Conſtit. 15. quæ in-
cipit, Vniuerſis & ſingulis, §. & inſuper.
3 Probatur autem primo, quia vt ba-
ptiſmus licite conferatur, oportet
quod fundetur in aliqua fide vera, vel
præſumpta, d. cap. ad fidem 23. q. 5.
cap. de iudæis 45. diſt. cap. detrahe prima
q. 1. cap. maiores §. quæritur de baptiſ.
Sot. qui pluribus probat loco cit. art. 8.
& 10. concluſ. 3. verſic. Hinc ergo, Nat-
ta d. conſ. 434. num. 8. At baptiſmus
infantium, parentibus inuitis non po-
teſt fundari in aliqua fide, Ergo. Mi-
nor probatur. Non poteſt fundari in fi-
de parentum, quia in quæſtione ſuppo-
nimus parentes inuitos, & reluctantes,
neque in fide propria, quia pueri ante-
quam deueniant ad vſum rationis, nul-
4 lum habent animi iudicium, l. qua æta-
te 5. ff. de teſtam. §. præterea inſtit. eo-
dem l. pupillus, vbi late Dec. ff. de reg.
iur. ſed quidquid vident ignorant, l. 1.
ad fin. C. de falſ. monet. Ergo non po-
teſt dici quod habeant aliquam fidem,
cum nullum habeant conſenſum, l.
in eo, §. Pupillus ff. de reg. iur. §. pupil-
lus inſt. de inutil. ſtipul. cum aliis per
Surd. deciſ. 110. num. 2. & 3. Non ob-
ſtat ſi dicatur poſſe fundari in fide Pa-
trini, nam vt bene conſiderat Turrecr.
in d. cap. de iudæis art. 4. in reſponſ. ad
ſecundum Argumentum, Patrini in
huiuſmodi caſu non poſſunt offerre pue-
5 ros infidelium nomine ſuo, quia ipſi
nullam poteſtatem habent in filiis alio-
rum l. 1. ff. de his qui ſunt ſui, vel alie-
ni iur. neque poſſunt offerre eos nomi-
6 ne Eccleſiæ, quia Eccleſia ante baptiſ-
mum nihil iuris habet in paruulis infi-
delium, Ergo non remanet aliqua fi-
des in qua poſſit fundari baptiſmus.
Minus obſtat, ſi dicatur adeſſe paruu-
lorum voluntatem præſumptam, ex
quo actus baptiſmi continet maximam
vtilitatem, quæ facit præſumere volun-
7 tatem in eo, ad cuius vtilitatem, geri-
tur, Bart. in l. qui rem ff. rem ratam
habere, Dec. conſil. 58. num. 2. Pariſ.
conſil. 89. num. 36. lib. 3. Roland.
conſil. 19. num. 36. lib. 1. cum aliis per
Menoch. conſil. 289. num. 10. lib. 3.
quia quamuis ampla ſit vtilitas, ſem-
per tamen ſupponit animi iudicium,
ſine quo vtilitas conſequi non poteſt,
præſertim quando non poteſt vtilitas
conſequi abſque eo, quod contraha-
tur obligatio, §. neque tamen, vbi nota-
8 tur inſt. de auctor. tut. vbi hac ratione
pupillus non poteſt adire hæreditatem
quamuis lucroſam, Egid. conſil. 48. nu.
50. vbi infans non poteſt Domino feudi
præſtare homagium, in propoſito autem
9 cum is qui baptizatur, contrahat obli-
gationem omnium ſtrictiſſimam, quia
obligatur perenniter ad fidem ſeruan-
dam, d. capitulo 3. §. inter cætera de
baptiſ. d. capit. de iudæi 45. diſt. me-
rito non ſufficit vtilitas ſola, ſed vl-
terius requiritur voluntas, & iudi-
cium.

Se.

Secundo hæc opinio probatur, quia puer quandiu caret vſu rationis, eſt ſub parentum iure, & (*vt Sot. inquit loco*
10 *cit.*) quaſi quodam ſpirituali vtero in cluſus, ac parentum alimento nutritus, non ſecus, ac quando in matris vtero ge ſtabatur, iudicatur enim quaſi portio viſcerum parentum, *Ariſtot. Ethicorũ. li. 5. cap 5. l. ſcimus* §. *vlt. C. de Agricol. & cenſ. vbi Lucas de Penna multa collegit, quæ pluribus ſuperadditis reſumit Tiraquell. in l. ſi vnquam in præfat. nu.* 16. C. *de reuocan. donat.* quo fit, vt propter maximam parentum, & liberorum neceſſitudinem, voluntas vnius
11 cenſeatur voluntas alterius, *l. 2. ff. de vulg. & pupill.* §. 3. *inſtit. de pupill. ſubſtit.* in quibus iuribus hac ratione permittitur patri teſtari pro filiis impuberibus, & conſequenter iuris præſum-
12 ptione talis præſumitur voluntas filii impuberis quo ad religionem, qualis eſt voluntas parentum, vnde liberi dicuntur in Sacris parentum, *l. ſi viua matre C. de bonis mater. l. ſi filia C. de*
13 *collat. & fuſe tradit Duar. in commentar. tit. ſolut. matrim. cap. de nuptiis in princ.*

Tertio Si infantes iudæorum eſſent inuitis parentibus baptizandi, hoc quidem vel eſſet reſpectu ipſorum, vel reſpectu Eccleſiæ: ſed non expedit, neque reſpectu vnius, neque reſpectu alterius, ergo. Minor probatur, quia probabiliſſimũ eſt, quod filii, veluti qui natu-
14 rali quodam affectu parentum veſtigia ſequuntur, ad infidelitatem reuertentur, *cap. iudæi, & cap. plerique, & cap. ſi quod ab ſit de conſecrat. diſt.* 4. quod quidem cederet in maiorem damnationem ipſorum baptizatorum, atque etiam in contumeliam fidei, *capitulo quidam de Apoſtat. capitulo contra Chriſtianos de hæretic. libro ſexto.*

Quarto Eccleſia non recipit ẽt adultos ad baptiſmum ſua ſponte veniẽtes, antequam eorum voluntatem perpendat, & probet, *d. cap. iudæi, & cap.*
15 *plerique de conſecr. diſt. 4. cap. ſicut extra de iudæis, vbi Abb. num. 2. cum aliis allegandis infra lib. 3. cap.* 3. Ergo tanto minus debet bapizare infantes, de quibus adeſt timor probabiliſſimus futuræ ſubuerſionis. Ex his ergo fit concluſio neque iudæorum infantes parentibus inuitis licite poſſe baptizari, quæ extenditur.

Primo vt parentibus nullis exiſtentibus, eorum loco ſuccedant tutores datiui, quorum conſenſus requiritur, quia in hac materia parentum appel-
16 latione etiam tutores continentur, *Palud. & Sot. loco citato ille quæſt. 4. hic concluſ. 2. in 5. arg. Turrecrem. in d. cap. de iudæis art.* 4. Azor. *moral. inſt. par. 1. lib. 8. cap. 25. quæſt. 9. Nauar. conſil. 4. num. 17. & 18. de*
17 *conuerſ. infidel. Paſchal. in tract. de viribus patriæ poteſt. par. 1. cap. 7. ſub num. 4. verſic. imo.* Et non exiſtentibus tutoribus datiuis, ſuccedunt con-
18 ſanguinei proximiores, qui ſunt tutores legitimi, *ita Sot.* Palud. *Turrecrem. &* Azor. *loco cit. quibus additur Natt. d. conſil. 434. num. 14. Verſic. iſta autem voluntas.*

Extenditur ſecundo, vt hæc concluſio procedat etiamſi infans ante vſum rationis ſua ſponte petat baptiſmum, nam hoc non obſtante, non debet inuitis parentibus baptizari, *Natt. d. conſil. 434. Burſatt. d. conſil. 231. in principio per tot. lib. 3.* Et pari ratione extenditur tertio vt infantes parentibus reluctantibus ante vſum rationis nequeant ſequeſtrari, & educari penes Chriſtianos, vt a fortiori ſupponit
19 *Calder. conſilio tertio, tit. de iudæis,* cuius conſultatio licet in cœteris ſit improbanda, vt infra improbabitur cap 35. nihilominus quo ad hanc partem videtur iuridica, quia cum non ſit licita coactio ad fidem neq; directe neq; indirecte, negari quidem non poteſt, quin educatio apud Virum diuerſę religionis inducat coactionem per indirectum, cum magna ſit vis educationis, & habitationis argumento *text. in l. iudæi el 2. extra de iudæis, cum aliis, quæ infra latius dicentur eodem lib. capitulo 42.*

Extenditur Quarto etiamſi parentes
infideles abſint a Ciuitate, nam ſi con.
ſuli facile poſſunt, debet eorum conſen.
ſus exquiri, *Azor. moral. inſt. par. 1. lib. 8.*
21 *cap. 25. q. 4.*

Extenditur Quinto vt procedat etiā
in infantibus, qui offeruntur baptiſmo
ab ipſiſmet parentibus infidelibus, ne
eorum corpuſcula feteant, ant ne
22 à Demoniis vexentur, ſolent enim
(vt aiunt) Turcæ, & Saraceni nobiles,
eorum pueros baptiſmo offerre. propte-
rea quod ſunt experti per baptiſmum
eos integra valetudine potiri, & à pluri
busmalis liberari, *ita in ſpecie firmat*
idē *Azor. loc. cit. q. 6.* ea forsā. ratione du
ctus, quia cauſa baptiſmi eſt illicita, &
conſequentet non poteſt operari effe.
ctum licitum, cum effectus reguletur
à cauſa, *l. 2. C. de acquir. poſſeſſ. l. quæ-
dam mulier ff de rei vend* Contrariā opi
nionem tenet *Silueſter in verb. batiſmus
4. q. 7.* & hæc eſt apud me eſt verior, pri-
23 mo, quia baptiſmus licet conferatur fi-
cte nihilominus imprimitur veraciter, *c.
ſicut ficti. 1. q. 1. Hoſt. in c. debitum de ba.
ptiſm. Fel. in c. fin. verſic. vltimo vi. de, iu-
dæis* ſecundo quia baptiſmus quamuis
illicite conferatur, character tamen im-
primitur, & obligat ad obſeruantiam
ex multis quæ tradentur infra hoc *eod.
lib. cap.* 35. tertio quia, qui ſuſcipit
baptiſma præſumitur illud ſuſcipere
Deo inſpirante etiam ſi dolus adhibea.
tur, *Hoſt. in cap. dudum, de conuerſ.
coniug. Anan. in cap. iudæi el 2. num. 2.
verſic. nota quæ ille, de iudæis, Marq. de
iudæis, par. 3. cap. 2. ſub num. 2.* Non
obſtat quod cauſa ſit illicita, quia reſ-
pondetur, quod quando actus procedit
de facto, licet factum ſit in poteſtate
agentis, tamen effectus eſt in poteſtate
iuris, cuius operationem agens impedi-
re non poteſt, *l. prima §. C. alumniatori.
bus ff. ad Turpill. Bald. in c. paſtoralis §.
verum nu. 18. de appell.*

Eadem concluſio, vt ſupra extenſa
nonnullis modis declaratur, & Primo
vt ad effectum, quod poſſint filii bapti-
zari, ſufficiat vt vnus tantum ex paren-
tibus ſit fidelis, *cap. ex litteris, vbi Do.
Flor. de conuerſ infideli. cap. iudæi 28. q.
1. Sot. loco cit. concluſ. 2. in 4. arg. Bar-*
24 *bat. conſil. 57. lib. 3. Vrſill. ad Affl. d.
deciſ. 151. num. 6. Bertazol. conſil.
250. num. 8. lib. 1. Paſchal. d. cap. 7.
num. 8.* Quod procedit ſiue parens ſit
immediatus, ſiue mediatus, vt repro-
bata opinione, *Nauarri in conſil. 4. tit.
de conuerſ. infidel.* fuiſſe in Curia reſo-
25 lutum teſtantur *addentes ad eundem
loco cit. vbi inuita matre iudea fuit bapti.
zatus paruulus, propterea quod defuncto
eius patre, aderat Auus paternus, qui*
26 *petebat illum baptizari.* item procedit
etiamſi vterque Parens, nempe fidelis,
& infidelis recuſarent, nam nihilomi-
nus poterit infans, cuius vnus parens eſt
fidelis, baptizari, quia ex eo ſolo, quod
infans habeat vnum ex Parentibus fi.
delem, Eccleſię quæſitum ius, quod
27 fidei fauore abſorbet ius infidelis, vt
probat *Text. in d. cap. ex litteris, & ſcri-
bit, Azor. loc. cit. q. 3. verſic. ſed quid
ſi vterque parens, & faciunt dicenda
infra in 6. declaratione.* Rurſus proce-
dit etiamſi infans ſit natus ex vtroque
28 parente infideli, & vnus ex parenti.
bus poſt eius natiuitatem ad fidem ve.
nerit, *idem Azor. loco ante cit. verſic.
Poſtremo rogabis.*

Declaratur ſecundo, ne procedat in
infantibus infidelium captis in bello,
& ſeruituti ſubiectis; iſti enim tanquam
noſtræ poteſtatis effecti, poſſunt ſine
29 parentum conſenſu baptizari, *Azor. lo.
co cit. q. 4. Simanca de Cathol. inſt. tit.
29. num. 52. Paſchal. d. cap. 7. nu. 12.*
An autem idem procedat, ſi ſimul cum
infantibus ſint capti parentes, conſu.
las, *D. Tho. & alios relatos per Azor. loc.
cit. q. 7. & vide Boich. in cap ſicut iudæi
num. 3. de iudæis.*

Declaratur Tertio ne procedat in
infantibus infidelium apud nos Chri-
ſtianos expoſitis, quia per expoſitio-
nem cenſentur a patria poteſtate libe-
30 rati, *cap. vnic. de infant. & lang. expoſ. l.
vnica, §. ſed ſcimus C. de latin. libert. toll.*
& cōſequenter parentes non habēt am
plius ius contradicendi, ac tanquam
infantes ſub cura, & charitate Chriſtia-

norum ſuppoſiti, poſſunt etiam paren-
tibus inuitis baptizari, *Azor. loco cit.*
quæſt. 5. licet de prædictis iuribus non
meminerit.

Declaratur quarto ne procedat in
infantulo iam iam morituro, cui paren-
tes infideles prohibent baptiſmum con-
31 ferri, nam hic poterit illis inuitis ba-
ptizari ſecundum opinionem Soti, quē
ſequitur *Azor. loco cit. quæſt.* 10. *Suarez*
in 3. *par. diſput.* 25. *ſect.* 3. *vbi declarat*
qua prudentia hoc ſit agendum, Paſchal.
d. cap. 7. *num.* 11. *verſ. Alio etiam modo.*

Hanc ego opinionem piam magis
quam veram arbitror, quia aduerſus
etiam militant rationes ſupra allatæ a
num. 3. cum ſequentibus, ideoque
in facti contingentia eſt cogitandum.

Declaratur quinto ne procedat in fi-
32 liis Apoſtatarum, vel Hæreticorum,
nam iſti poſſunt baptizari, ſiue Paren-
tes conſentiant, ſiue diſſentiant, gloſ.
per illum Text. *in cap. ſi baptizata, verb.*
qui de baptizato, de conſecr. diſt. 4. *Boich.*
in c. ſicut iudæi n. 4. *de iudæis, Marq. de*
iudæis par 3. *c.* 2. *ſub n.* 8. *verſ. Quid autē*
de filiis. Cuius duplex eſt ratio, Prima
quia omnes baptizati ſiue ſint hæretici,
ſiue apoſtatæ, velint nolint, ſub ſunt iu-
33 riſdictioni, & poteſtati Eccleſiæ, *cap. con*
tra chriſtianos de hæretic. lib. 6. *cap. qui-*
dam de apoſtat. ergo eidem poteſtati
ſubſunt *filii, l.* 2. *§. fin. & l. arrogato* 40.
ff. de adopt. §. illud inſtit. eod. tit. Sic ſi Ec-
cleſia habens alias Eccleſias ſibi ſubie-
34 ctas ſubiiciatur alteri, ſubiicitur etiam
cum Eccleſiis ſibi ſubiectis, *gloſ. penult.*
in cap. temporis qualitas, & ibi Archid.
16. *quæſt.* 1. ſecunda eſt ratio, quia pro-
pter cōtractam hæreſim, vel apoſtaſiam
parentes amittunt iura Patriæ poteſta-
35 tis, *cap. quicunque, §. vlt. de hæret. lib.* 6.
atq; ideo, contradictio parentum non po
teſt impedire eorum baptiſmum, cum
nullum ius vlterius habeant.

Declaratur ſexto, vt non procedat
in filiis Chriſtianorum, qui poſſunt, &
36 debent baptizari, quantumuis paren-
tes recuſarent, cum ſint omnino de po-
teſtate eccleſiæ, *Sot. in* 4. *ſent. diſt.* 5. *q.*
vnica art. 10. *concluſ.* 2. *ante ſecundum ar-*
gumentum verſ. ſecus de Chriſtianorum
prolibus, ſubdens quod ſi parentes recu-
ſarent, poſſent puniri tanquam Apo-
ſtatæ.

SVMMARIVM.

1 *Recenſentur Doctorum opiniones.*
2 *Priuilegium quamuis apoſtolicum vbi po*
teſt præiudicare diuinæ inſpirationi
eſt ita intelligendum vt non præiudi-
cet, alias non valet.
3 *Infans in ſeptimo anno completo, poteſt*
inuitis parentibus baptizari.
4 *Doli capax quando quis dicatur.*
5 *Natt. conſil.* 434. *improbatur.*
6 *Azor. lib.* 8. *cap.* 25. *quæſt.* 11. *verſ. quæres*
improbatur.

ARGVMENTVM.

Qua ætate infans dicatur habe-
re vſum rationis, ad hoc, vt
poſſit inuitis Parentibus bapti-
zari.

CAP. XXXIII.

Diuerſas reperio Do-
ctorum ſententias,
Silueſt. in verb. bap-
tiſmus §. 8. putat eſſe
neceſſariam ætatem
14. annorum. Alij
1 quod ſufficiat ætas
12. annorum, prout *Calder. conſ.* 3. *de*
iudæis. Alij prout *Natt. in d. conſ.* 434.
ſub num. 14. *& Burſatt. d. conſ.* 231. *nu.*
3. *lib.* 3. *Paſchal. de patr. poteſt. par.* 1. *cap.*
7. *num.* 6. cenſent puerum debere eſſe
doli capacem, nempe pubertati proxi-
mum, & ſic requiri ætatem decem an-
norum cum dimidio in maſculo, & no-
uem cum dimidio in foemina Quinimo
Natt. refert quoddam priuilegium Pau
li Tertij Pontificis Maximi, quo inter-
dicebatur, ne filii a iudæis auferantur,
niſi duodecimum exceſſerint annum, &
ſint doli capaces, cuius etiam meminit
Burſatt. d. conſ. 231. *num.* 6. *verſ.* 2. *ex*
quodam, & num. 6. *Verſ. Addo vlterius*
lib.

lib. 3. Ego præfatum priuilegium non vidi, ideoque in ciuile eſſet de illo iudicare, hoc vnum affirmare poſſum, quod
2 vbi priuilegium etiam ab Apoſtolica ſede conceſſum poteſt in aliquo præiudicare Diuinæ in inſpirationi, eſt ſtrictiſſimè intelligendum. Et ſi non poteſt operari ſine derogatione, aut præiuditio iuris Diuini, ſeu libertatis ſpiritus, eſt interpretandum ita vt nihil operetur, vt eſt *text ſingularis in cap. licet* 17. *de regular. & ibi hoc notat Abb. in primo notab. Anchar. num.* 3. Et vt ad noſtrum reuertamur iuris inſpecta cenſura, ſum
3 in ſententia, quod ſufficiat puerum expleuiſſe ſeptimum annum, hanc enim eſſe ſententiam Diui Auguſtini teſtatur *gloſ in cap. paruuli alio profitente de conſecr.* 78. *diſtinct.* 4 hanc etiam ſententiam probat *Sot. loco cit. in vlt. dub. verſ. ſed alterum*, vbi inquit, puero impartiri poſſe baptiſmum, vbi primum lumen rationis affulſerit, & quod ſi dubium eſſet, an puer agens octauum annum, intelligat quid ſit petere baptiſmum, quod deberet baptizari. Hoc idem pluribus probat *Zaſ. in d. tract. de iudæis quæſt.* 2. cuius ſententia licet in ſua Concluſione non ſit probanda, tamen quantum ad hanc partem, mihi videtur veriſſima, quia in hac ætate dicitur doli capax quo ad ea, quæ concernunt periculum animæ, vt eſt text. *in cap.* 1. *de delict. puer.* vbi hoc expreſſe adnotat gloſ. in verb. grandiuſculis, *Hoſt num.* 1. *Anchar. num.* 3 *vbi teſtatur*
4 *de communi*. Non obſtat ſi fortè dicatur, quod puer non dicitur doli capax niſi maſculus in decimo anno cum dimidio, fœmina vero in Anno nono cũ dimidio, vt notatur *in l. pupillus ff. de reg. iur. cum aliis per Anchar. in d. cap.* 1. *num.* 4. *de delictis puer.* quia illud procedit quo ad contractus, non autem in materia ſpirituali, vt bene probat *text. in d. cap.* 1. *de delict puer. & ſuffragatur, Sot. loco cit.* vbi quod ætas ad contrahendum ſubiacet legi humanæ, lex vero baptiſmi dependet a iure Diuino. Ex
5 his patet non eſſe probandum *Nattam d. conſ.* 534. in ea parte, in qua conſuluit puellam nouem annorum, quę ſua ſponte petebat baptiſmum, non debere inuitis parentibus baptizari, nam ex præmiſſis apparet ad iſtum effectum ſufficere minorem ætatem. fateor tamen in hac materia verſari arbitrium iudicis, qui pro eius religione debet animaduertere, An puer ſeptennis ſit tam viuacis ingenii, vt intelligat quid petat, An vero ſit obtuſus, vt quid petit ignoret, in dubio tamen quando coniecturę ſunt ambiguæ, interpretatio eſt facienda pro baptiſmo, vt cenſet, & recte,
6 *Sot loco cit. verſ. ſed alterum dub. poſt med. quicquid in contrarium dixerit Azor. Moral. inſt. par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 25. *q.* 11. *verſ. Quæres an iure queant.*

SVMMARIVM.

1 *& 2. Doctores vtriuſque partis recenſentur.*

3 *Auctoris opinio comprobatur.*

4 *Gald. conſ. 3. num. 2. de iudæis improbatur & num. 6.*

5 *Subuerſionis ſuſpitio vbi adeſt eſt deueniendum ad ſeparationem.*

ARGVMENTVM.

Infantes iudæorum, vel infidelium, ſi antequam habeant vſum rationis baptizentur de facto, inuitis parentibus, an character imprimatur, ita vt ſint cogendi ad fidei obſeruantiam.

CAP. XXXIV.

DVæ ſunt opiniones, Prima quod quamuis paruuli iudæorũ non debeant inuitis parentibus baptizari, ſi tamen de facto ba-
1 ptizentur inuitis parentibus, recipiunt characterem, & coguntur ad obſeruantiam baptiſmi, ita tenent *Caiet. 2. 2. diſt. 5. quæſt. vnica art.* 10.

10. *Sot. ibidem in penult. quæſt. verſ. duo hic tamen affirmantes hanc videri opinionem D. Thom. Gemin. in cap. contra Chriſtianos in 2. not. de hæret. lib. 6. Marq. de iudæis par. 3. cap. 2. ſub num. 8. verſic. Item & Saracenus, D. Anton. in 3. par. ſum. tit. 13. cap. 22. Piſanella in verb. iudæus, Tabiena in verb. baptiſmus 7. q. 11. Silueſt. in verb. baptiſmus 4. q. 7. Azor. moral. inſtit. par. 1. lib. 8. cap. 25. quæſt. 8. vbi teſtatur de communi, & ſecundum hanc opinionem in facti contingentia fuit iudicatum in Neapolitano Conſilio, vt per Afflict. deciſ.* 151. Contrariam opi-
2 nionem tenent *Durand.* Palud. *& Capreol. in d. 4. ſent. in quam etiam procliuior videtur Turrecrem. in d. cap. qui ſincera art. 5. Ambroſ.* Catharin. *in opuſculo de hac re edito.* Quinimo exagerationis gratia ſubdit Palud. in hoc caſu non magis eſſe, quam ſi bruta Animalia bap-
3 tizarentur. Prior tamen opinio eſt nedum receptior, ſed verior, & probatur apertè ex *Toletano Concilio in cap. de iudæis 45. diſt. vbi decernit iudæos, per vim baptizatos temporibus religioſiſſimi principis Siſebutii, gratiam ſuſcepiſſe, & cogendos eſſe retinere fidem, quam etiam vi; & neceſſitate ſuſceperunt.* Hoc idem etiam ex eiuſdem Concilii ſententia determinat *Innoc. 3. in cap. maiores §. Item*
4 *quæritur de baptiſm.* Ex his liquet omnino perperam reſpondiſſe *Cald. conſ. 3. num. 2. tit. de iudæis*, in ea parte, in qua dixit, quod ſi puer iudæi baptizetur de facto, debet ali penes patrem ſi non ſit ſuſpitio, quod per illum trahatur ad infidelitatem, ad quam ſuſpitionem vitandam, debent parentes, præſtare cautionem ſufficientem de reſtituendo filium, cum peruenerit ad ętatem legitimam, & quod interim non deteſtabitur fidem, & ideo non immerito dictum Calder. improbant *Conſil. Neapolit. apud Afflict. d. deciſ. 151. num. 10. & nu. 12. verſic. nec eſt verum, Marquard. de iudæis par. 3. cap. 2. ſub num. 6. verſic. circa quam, Pariſ. conſ. 2. n. 40. li. 4. qui omnes teſtantur practicari contra conſil. Calderini.*
5 Et quidē iure merito, nam vbi adeſt aliqua ſubuerſionis ſuſpitio (prout in tali caſu adeſſe idem Calderin. teſtatur) tunc eſt omnino deueniendum ad ſeparationem, nec poteſt negocium mediante cautione temperari, quia cautio nocendi propoſitum non mutat, ſed diutius graſſandi facultatem præſtat, *l. 5. & 6. ff. de ſuſpect. tut. §. nouiſſime, inſt. eod. tit.*

Poſt hæc ſcripta reperi ſub die 22. Octobris 1587. opinionem Calderin.
6 eiuſque ſectatorum fuiſſe in Curia Romana falſam, & erroneam declaratam, & improbatam, & vlterius decretum, vt pueri, & infantes iudæorum, & aliorum infidelium quauis cauſa, vel occaſione baptizati non reſtituantur iudæis, vel infidelibus, & eorum parentibus, vel aliis quantumuis ſanguine coniunctis, et ad tempus, & donec adoleſcant, aut infantiam tranſigant, vel donec ablactentur.

SVMMARIVM.

1 *Baptizatus per vim præciſam, non recipit gratiam baptiſmi.*
2 *Baptizatus per vim conditionalem, recipit gratiam.*
3 *Baptizatus per vim præciſam, ſi non reclamet, cogitur ad obſeruantiam.*
4 *Vis præciſa quæ dicatur.*

ARGVMENTVM.

An ſi Iudæus adultus per vim baptizetur, ſuſcipiat characterem baptiſmi adeo, vt ſit cogendus ad obſeruantiam fidei.

CAP. XXXV.

Recepta eſt Concluſio, quod ſi-
quidem eſt baptizatus per
1 vim præciſam, baptiſmi gratiam non recipit, & conſequenter ad fidei obſeruantiam cogēdus minime ſit. Si verò ſit baptizatus vi conditionali, ſuſcipit characterem, & eſt ad obſeruantiam cogendus. Ita in
2 vtroque capite diſtinguit *tex. in cap. maiores, §. inter cætera, de baptiſ. ubi gloſ. &* Doct.

Digitized by Google

Doct. communiter gloſ. in d. cap. de iudæis 45. diſt. vbi late Turrecrem. in 2. art. Gemin. Præpoſ. & alii, quos refert. & ſequitur Pariſ. conſ. 2. num. 21. lib. 4. Da-
3 tur tamen caſus, in quo etiam baptizatus per vim præciſam, cogitur ad obſeruãtiã baptiſmi, nẽpe ſi poſt coactionẽ non reclamauerit, vel per actus aliquos poſitiuos baptiſmum probauerit, quia videtur in tali caſu metus purgatus iuxta trad. *in l. 2. l. quod met. cauſ. & in his terminis ſcribunt Butrib. in d. cap. maiores num. 7. & 8. de baptiſm. Pariſ. d. conſil. 2. num. 26. Marq. loco cit. num. 9.* Eſt autem vis præciſa, & abſoluta, quando
4 quis nunquam conſentit, ſed penitus contradicit, veluti ſi ligatis manibus, & pedibus inuitus baptizetur, *Abb. in d. §. inter coetera num. 3. Pariſ. loco cit. num. 17.*

SVMMARIVM.

1 *Redimere hominem a ſeruitute licet etiam interueniente pecunia, & pacto.*
2 *Pecuniam dare iudæo, vt ad Chriſtum conuertatur non eſt licitum. declaratur num. 4.*
3 *Pecuniæ vis magna ad cogendum animos.*
5 *Licitum eſt verbis, & munuſculis infideles ad fidem allicere.*
6 *Prouocare per tẽporalia beneficia aliquẽ ad deuotionem Monaſterii eſt licitum.*
7 *Princeps chriſtianus etiam publicis propoſitis edictis poteſt polliceri deminutionem ſeu remiſſionem ſolutionum infidelibus ad fidem venire cupientibus.*
8 *Gregorii* Papæ *mandatum quoad iudæos.*
9 *Bona illicitè quæſita remittuntur infidelibus ad fidem venientibus quando reſtitutio eſt facienda incertis.*

ARGVMENTVM.

An ſit licitum dare pecuniam iudæo ad hoc vt Chriſtianus fiat.

CAP. XXXVI.

PRo opinione negatiua facit tex. *in cap. quempiam 1. quæſt. ſecundo vbi Bonifacius Papa atteſtatur nuſquã legiſſe* Domini Diſcipulos *quempiam ad* Dei *cultũ aliquo muneris interuentu prouocaſſe.* Pro affirmatiua vero facit quia licitũ eſt, pecunia ẽt pacto interueniente redimere hominẽ de captiuitate corporis, *cap. medicina de poenit. diſt. 1.* Ergo tanto magis erit licitum redimere de captiuitate animæ, quo anima eſt corpore prætioſior, *cap. ſedulo 38. diſt.* Quibus non obſtantibus ad propoſitum dubitationem per infraſcriptas Concluſiones reſpondetur.

2 Prima, illicitum eſt pactum de dando iudæo pecuniam, vt ad Chriſti fidẽ conuertatur, hanc Concluſionem probant *Archid. in d. cap. quempio verſ. in gloſ. fin 1. q. 2. & ibi Turrecrem. in 1. q. in reſponſ. Ad 1. Argumentum, &* Præpoſ. *ſub num. 1. Abb. in cap. cum in Eccleſiæ ſub num. 6. de ſimon. Petr. Leuander, de priuileg. Doct par 4 quæſt. 86. Iul. Sbroiauacca, & Ioſeph de Abbatibus apud Marq. de iudæis.* Huius concluſionis duplex eſt ratio. Prima, quod in tali caſu baptiſmus non prodeſſet, propterea quod pecunia eſſet cauſa finalis illius, *cap non eſt 15. q. 1.* Altera, quia videretur iudæus quodammodo coactus, cum magna ſit vis pecuniæ, & ad cogendum
3 mortalia pectora aptiſſima, *l. ſi quemquam C. de Epiſcop. et cler. vnde illud Virgilii Eneid. 1.*

Quid non mortalia pectora cogis
Auri ſacra fames.

Hæc refert, quod liceat redimere corpus a ſeruitute, quia non ſequitur, vt eadem ratione liceat redimere animã, nam quando redimitur corpus datur temporale pro temporali, quando verò redimitur anima, datur temporale pro ſpirituali, quod non eſt licitum, *cap. cum*

eſſent

*eſſent, de Simon. & in ſpecie Turrecrem.
in d. cap. quempio in 1. q. in reſp. ad ter-
tium Argumentum.*

Secunda Concluſio, licitũm eſt Chri
ſtiano promittere pecuniam iudæo cu-
pienti venire ad baptiſmum, ſed timen-
4 ti paupertatem inter chriſtianos, ita *Ar-
chid. Turrecrem. Prapoſ. Abb. & alii ſu-
pra citati, Hermas Letmaſius lib. 2. de in-
ſtaur. relig. cap. 12. Simancha de Cathol.
inſt. cap. 35. num. 10. Stephan. de Licio in
tract. de iudæis §. promiſſionibus*; Ratio
eſſe poteſt, quia in huiuſmodi caſu pe-
cunię promiſſio non cogit voluntatem,
ſed remouet impedimẽtum proueniens
ex paupertate.

Tertia concluſio, licitum eſt chri-
ſtiano verbis, & munuſculis blandiri iu-
5 dęo ad hoc vt conuertatur, *cap. debet
homo 23. q. 4. ibiq. Archid. cap. qui ſincera
45. diſt. gloſ. in d. cap. quempio, verb. inter-
uentu, & ibi Turrecrem. col. 2. in princip.
6 verſ. ita in factis, Aloyſius de Leo in l. 1. n.
57. C. de iudæis*, quibus adſtipulatur
quod licet per temporalia beneficia ali-
quem prouocare ad deuotionem mo-
naſterii, vt ex hoc inclinetur ad mona-
ſterii ingreſſum, quamuis non ſit lici-
tum pro dicto ingreſſu aliquid ex pacto
dare, vel accipere, *D. Thom. 2. 2. quæſt.
110. art. 3.*

Quarta Concluſio, licitum eſt chri-
ſtiano Principi etiam publicis propoſi-
tis edictis polliceri infidelibus ad fidem
venire cupientibus imminutionem, &
remiſſionem ſolutionum, vel impoſitio-
7 num in aliqua parte, tum quia hoc non
eſt cogere voluntatem, ſed remouere
impedimentum, & allicere, tum etiam
quia legimus D. Gregorium mandaſſe
8 Cipriano Rectori patrimonii Siciliæ, vt
mitteret epiſtolas ad iudæos, qui erant
in poſſeſſionibus d. patrimonii, quibus
eis promitteret, quod quicumque ex
ipſis ad verum Dominum Deum no-
ſtrum Ieſum Chriſtum conuerſus fuiſ-
ſet, onus poſſeſſionis eius ex aliqua
parte imminueretur, *vt in lib. 4. Regeſti
Epiſtola 50. ad Ciprianum*. Videmus
etiam in fidei fauorem eis remitti, &
gratioſè condonari omnia, & quæcum-
que bona etiam ex vſura, & alio illi
cito quæſtu quæſita, dummodo per-
ſonæ, quibus eſſet facienda reſtitu-
tio ſint incertæ *ex Conſtitutione Pauli
Tertii, 32. in ordine Bullarii, qua inci-
pit, cupientes.*

SVMMARIVM.

1 *Infideles poſſunt cogi ad fidem per inſtan
tiam prædicationis.*
2 *Papa poteſt mittere prædicatores in parti-
bus infidelium, qui eos fidem doceant.*
3 *Prædicationem nobis impediens apud in-
fideles, poteſt armis propulſari.*
4 *Iudæi apud nos habitantes coguntur ſe-
mel in edogmada ad prædicationem
accedere.*
5 *Regis Aragonum edictum circa prædi-
cationem infidelium.*

ARGVMENTVM.

Iudæi vt cæteri Infideles an poſ-ſint ad fidem cogi per inſtan-tiam prædicationis.

CAP. XXXVII.

ET ſi non liceat in-
fideles, neque di-
rectè, neque indi
rectè inuitos co-
gere ad fidem,
hoc tamen non
procedit in illa
coactione, quæ
fit per inſtantiam prædicationis; illa
1 enim poteſt, & debet erga infideles cu-
iuſcumque generis adhiberi, quia non
eſt coactio, ſed efficax perſuaſio, *D. Tho.
in quæſt. de veritate quæſt. 22. art. 9. in
reſponſ. ad vltimum Argum.* Innoc. *in c.
quod ſuper num. 8. de voto, Turrecrem. in
d. cap. de iudæis ſub num. 1. in reſponſ. ad
primum, Borgnin. deciſ. 21. num. 18. tit. de
contract. vbi refert ita fuiſſe concluſum
Papiæ, & ſic ibi ſeruari*. Poteſt ergo
2 ſummus Pontifex mittere prædicato-
res in partibus infidelium, qui doceant
eos viam veritatis, *Sot. qui hoc ex plu-
ribus*

Digitized by Google

ribus probat in 4. ſent. art. 10. verſ. Hæc autem quæſtio concl. 1.

3 Et ſi quis eandem prædicationem nobis impediret, iure poſſemus eius violentiam, ſi ita expediret, etiam armis propulſare, *Sot. loco cit. concluſ. 2. Innoc. in d. cap. quod ſuper ſub num. 7. poſt med.* Quibus etiam rationibus ducti *Fel. record. Nicol. 3. in 1. eius Conſtit. in ordine Bullaris*, & Greg. xiii. in conſtitutione 106. quæ incipit, Sancta Mater Eccleſia cõſtituerũt, quod in omnibus
4 locis, in quibus adeſt competens numerus aliquis iudæorum, qui Sinagogam conſtituat, ſemel ſaltim in hebdomada pro eorum conuerſione prædicatio habeatur, ad quam ſub poenis ibi expreſſis accedere cogantur omnes vtriuſque ſexus maiores 12. annis, & legitimè non impediti in Ciuitate habitantes, vel aliunde aduenientes, etiamſi ibi domicilium non habeant, per circuitum, ita vt tertia ſaltem eorum pars ſemper adſit.

Iacobus etiam Rex Aragonum perpetuo ſuo edicto ſub Datum Ilerdæ Quarto Idus Martii 1242. ſtatuit vt
5 quandocumque Archiepiſcopus, Epiſcopi, vel fratres Prędicatores, aut minores acceſſiſſent ad Villas, vel loca, vbi Saraceni, vel iudæi moram facerent, & verbum Dei dictis Saracenis, vel iudæis proponere voluiſſent, ij ad ipſorum vocationem conuenirent, & patienter audirent prædicationem eorum; Quod ſi ſponte venire noluiſſent, officiales eius ad hoc omni excuſatione poſtpoſita compellerent. Quod quidem edictum fuit confirmatum per Innocentium Papam Quartum per ſuas litteras ad Archiepiſcopum Terraconen. quæ incipiunt, Ea, quæ ad Regis æterni gloriam, ſub Datum Lugduni 13. Kalendas Septemb. Anno ſui Pontificatus Tertio, vt habetur *in Conſtitutione Conc. Terraconen. collectis de anno 1555. lib. 5. tit. De iudæis, & Saracenis conſtitutione quarta.*

SVMMARIVM.

1 *Communio interdicitur dupliciter.*
2 *Communio quando interdicatur in pœnam.*
3 *Communio quando interdicitur ad cautelam.*
4 *Interdictio in pœnam, vel ad cautelam quomodo differant.*
5 *Interdictio quæ fit ad cautelam habet ſuam cauſam a qua regulatur.*

ARGVMENTVM.

De prohibita communione cum iudæis & infidelibus.

CAP. XXXVIII.

COmmunio ſecundum, *D. Thom. quem coeteri conſenſu pari ſequuntur 2. 2. quæſt. 10. art. 9.* interdicitur Chriſtianis dupliciter. Vno modo in poenam illius, cui com-
1 munio fidelium ſubtrahitur, alio modo ad cautelam illorum quibus interdicitur. In poenam, Eccleſia interdicit fidelibus communionem illorum infide-
2 lium, qui a fide ſuſcepta receſſerunt, cuiuſmodi ſunt Apoſtatæ, Schiſmatici, & Hæretici, *ita poſt D. Thom. & alios ſcribunt Turrecrem. & Prapoſ. in cap. ad menſam 11. quæſt. 3.* Dixi in poenã, nam quamuis etiam in iſta prohibitione adſit cautela fidelium, tamen principalius conſideratur poena, ex quo Eccleſia in eos profert excommunicationem, *cap. ſicut de haret.* Ad cautelam
3 interdicit communionem illorum, qui nuſquam in fide fuerunt, cuiuſmodi ſunt pagani, & iudæi, quorum communio, & familiaritas eſt nobis interdicta, quia ſubeſſe poteſt ſubuerſionis periculũ, *c. ad hæc in fi. extra de iudæis.*
4 Differunt inter ſe iſtæ prohibitiones, nam illa quæ fit in poenam, ſuam habet cauſam perennem, & duraturam quouſque durat delictum, nec fas nobis eſt communicare Apoſtatis, vel Hæreticis, etiamſi

Digitized by Google

etiamſi nullum ſubſit peruerſionis periculum, quia etiam ceſſante periculo ſubuerſionis, eſt nobis cum illis interdicta cōmunio, cū noſtrū non ſit poenā ab Eccleſia illis inflictam auctoritate noſtra relaxare, ex *reg. l. nemo poteſt ff. de legat primo*. Illa vero, quæ fit ad
5 cautelam, ex quo ſuam habet cauſam, à qua regulatur, nempe periculum ſubuerſionis, ceſſante periculo, ceſſat & ipſa prohibitio, *§. his omnibus 61. diſt. cap. cum ceſſante de appell.* quo fit, vt qui ſunt firmi in fide, ita vt nedum abſit ſubuerſionis periculum, ſed ſperari magis poſſit conuerſio infidelium, iſti quidem prohibendi non ſunt quominus poſſint cum infidelibus communicare, *D. Thom. Turrecrem. & Prapoſ. locis cit. Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 2. cap. 3. num. 2.* agendum eſt hoc capite de communione, & familiaritate nobis prohibita cum iudæis tantum, dicturi Deo auſpice congruis ſuis locis de familiaritate prohibita cum aliis infidelibus, & hæreticis. Ergo cum iudæis cōmunio duplex eſſe poteſt, altera in reſpicientibus cultum religionis, Altera vero in reſpicientibus humanum commercium.

SVMMARIVM.

1 *Chriſtianus non poteſt miniſtrare iudæis aliquid, ad hoc vt illud expendatur in cultum iudaica religionis.*

2 *Non poteſt vendere iudæo agnum intentione vt immoletur, nec ramos, vel auleos ad ornatum ſynagogæ. vide nu 9.*

3 *Neque cedros immaculatos quibus poſſint vti in eorum ſacrificiis.*

4 *Neque camenta intentione determinata vt ex illis conſtruatur ſynagoga extende vt nu. 5.*

6 *Vendi an poſſint iudæis res indifferentes, & qua intentione, & num. 8.*

7 *Fabri, Architetti, & cæteri ſimiles, an poſſint laborare in reſtaurandis ſynagogis iudæorum.*

10 *Azimi an poſſint à iudæis accipi.*

11 *Io. Garzilæ, Card. Millini præceptum quoad azimos panes.*

12 *Synagogam ingredi an liceat chriſtiano.*

13 *Infideles non poſſunt ingredi templa chriſtianorum declara, vt num. 14.*

15 *Sepultura Eccleſiaſtica non eſt tradenda fideli.*

16 *Macellarii, & laniones chriſtiani non debent permittere quod iudæi in macellis noſtris occidant animalia ſeruato ipſorum ritu.*

17 *Chriſtianus non poteſt emere à iudæis partes animalium quas ipſi reſpiciunt vti immundas.*

18 *Chriſtiani in feſtiuitatibus hebræorum non poſſunt parare cibum aut accendere ignem, vel aliud opus ſeruile præſtare iudæis.*

ARGVMENTVM.

De prohibita communione cum iudæis in reſpicientibus cultum religionis.

CAP. XXXIX.

Regulam conſtituas, non licere chriſtianis aliquid miniſtrare iudæis, ea intentione, vt illud in cultum iudaicæ Religionis expēdatur, hoc enim eſt directe in eorum
1 cultu communicare, *ita D. Tho. quem cæteri communi conſenſu ſequuntur 2. 2. q. 169. art. 2. ad 4. Silueſt. in verb. infidelitus q. 4. ad finem valentia 2. 2. diſput. 1. q. 10. puncto 5. Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 1. cap. 7. num. 1. Molin. de iuſt. & iur. tom. 2. diſput. 340. col. penult. verſic. quando aliquid.*

Vnde deducitur primo nullatenus licere chriſtiano dare, vel vendere iu-
2 dæo agnum hac intentione, vt immoletur, vel ramos, aut auleos, vt deſeruiant ad Synagogæ ornatum, *Azor. moral. inſt. tom. 1. lib. 8. cap. 22. q. 4. Sanch. ad præcepta Decalog. loco cit.*

Deducitur ſecundo idem eſſe dicendū, de vendentibus iudæis cedros à ſpi-
3 nis nō tactos, quos ipſi vocāt, immaculatos, hac intentione, vti poſſint in eorū

ſacrificiis & ita in facti contingentia
quandoq; interrogatus reſpondi.

Deducitur tertio non licere chriſtia
nis vendere calcem, lapides, ligna, &
alia cementa hac intentione determi-
nata, vt ex illis conſtruatur Sinagoga,
4 *Azor.moral.inſtit.lib.8.c.22.q.5. verſ.
unde nephas eſt.* Quod procedit non ſo-
5 lum pro nouis Synagogis conſtruendis
(hoc enim facere prohibentur in *cap.iu
dai de Ciuitate, & in c.conſuluit, de iu-
dais*) ſed etiam pro veteribus reficien-
dis, nam vt conſiderat, & recte *Azor.lo-
co cit.* licet Eccleſia ſinat iudæos vete-
res ſinagogas reficere, illi tamen hoc fa
ciendo peccant, præterquam quod non
eſt bona conſequentia, iudæi poſſunt
veteres Synagogas reficere, ergo ad
hanc refectionem poſſunt cooperari
Chriſtiani, nam hoc dato ſequeretur,
quod omnia quæ tolerantur iudæis poſ
ſent fieri per chriſtianos, q eſt abſurdũ.

Et hæc quidem procedunt etiamſi
vendantur res indifferentes, videlicet
6 communes bono, & malo vſui, licet non
vendantur ea intentione, vt Iudæus ad
malum abutatur, ſi tamen chriſtianus
nouit iudæum abuſurum, *D.Anton.tom.
1.par.2.c.23.§.13.Gabr.in 4. ſent. diſt.
15.q.13.art.3.dub.4.& diſt.16.q.6.art.
3.dub.6.Silueſt.in verb.arſ.num. 3.Me-
dina in C. de reſt.in 1.et 3. modo quomo-
do redditur in tract.de ludo c.60. cõcl.2.*

Quarto deducitur non licere Archi
tectis, & Fabris chriſtianis laborare in
7 ædificandis, ſiue reſtaurandis Synago-
gis iudæorum, nam ſi non licet vende-
re res ad hoc vt illis iudæi vtantur ad
cultum iudaicum, certè tanto minus li-
cebit immediatè laborare in Synago-
gis, quia viget eadem, & maior ratio ex
reg. *Auth multo magis, C.de ſanctis Epi-
ſcop.* Prædicta declarantur, ne procedat
quando chriſtianus vendit indifferen-
ter, neſciens ad quem vſum iudæus ſit
8 vſurus, etiamſi deinde ad malum vſum
vtatur, hic enim non cooperatur neq;
directè, neq; indirectè, quia non poteſt
alterum prohibere quominus re indif-
ferenti abutatur, nec tenetur inquirere
ad quem vſum ſit vſurus, ita tenent Ca
*iet.2.2.q.10.art.4.ad fin.ibiq.Aragon.et
Bannes q.10.art.11.in fine Nauarr.cõſ.
1.tit.de iudæis in 1. edit.Solon. 2. 2. q.
77.art.4.controuerſ.6.Manuel. Rodrig.
in ſumma cap.76.num.13.& vlt. Azor.
moral.inſt.tom. 1.lib.8.c.22 q. 6.& c.
24.q.14.& tom.2.lib.12.cap.vlt.q. 10.*
Quo fit, vt vendere plures agnos iudęo
9 intentione ſimplici, licet vnus ex illis
immoletur, non facit chriſtianum alicu
ius culpæ reum, quia eius actus eſt in-
determinatus.

10 Quinto deducitur non licere chriſtia
no accipere a iudęo panes azimos, ſi
hæc acceptio fiat, vt detur aliqua ſigni-
ficatio Paſchalis ſolemnitatis, quæ ab
eis celebratur, quia hoc eſſet ſimul cum
eis iudaizare. Quarè de multa proui-
dentia vidi quandoque per Illuſtriſs. et
Reuerendiſs. D. meum Card. Millinum
11 S. D. N. Vicarium ad cautelam pluri-
morum præcipi Iudęis nè ſub amicitiæ,
beneuolentiæ, aut alio prætextu aude-
rent panes azimos inter chriſtianos di-
ſtribuere.

Sexto deducitur, non licere chriſtia
12 no ingredi Sinagogam tempore quo ſu
perſtitioſa ibi celebrantur, ſi ingreſſus
fiat venerationis cauſa, quia eſſet com-
municare iudæis in eorum cultu, ex tra
ditis in principio huius capitis; Si ve-
ro ingreſſus fiat ex alia cauſa, tunc aut
ex illo paratur ſcandalum aliis, & non
licet, aut ſcandalum non adeſt, veluti
quia accedit animo irridendi ſuperſti-
tioſa, vel accedit alio tempore ad vi-
ſendum Templi ſtructuram, vel ornatũ,
& tunc nullum eſt peccatum, ita *Azor.
tom.1.lib.9.c.11.q.3.ad fin. Sanchez. d.
c.31.n.18.* Et ſicuti non licet chriſtianis
13 ingredi Templa iudęorum, vel infideliũ,
vt ſuperſtitioſis ſacris interſit, ita non
licet permittere, quod iudæi, vel alii in-
fideles permaneant in Templis chriſtia
norum dum celebrãtur officia Diuina,
*c.perlectas.25.diſt.c.Cleros ad fi.21.diſt.
Marq.de iudæis c.9.n.4.*

Dixi dum celebrantur officia Diui-
na, nam illis expletis poſſunt inte-
14 reſſe prædicationi, quæ cum tota
expendantur ad conuerſionem, &
agni-

agnitionem veritatis, ideo fit vt ab ea, neque iudæi, neque alii infideles, neq; Heretici excludantur, *cap. Epiſcopus nullum, de conſecr. diſt. 1. Io. Baptiſta Lupi, de libert. Eccleſ. q. vlt. n. 1. & 2. vbi rem latè proſequitur*.

Septimo deducitur eſſe illicitum chriſtianis tradere iudæum, vel alium infidelem Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quia eſſet illum ad Eccleſiaſticam commu-
15 nionem admittere, *cap. Sacris, de ſepult. cap. 15. cui de ſent. excom.* Ideoq; fit vt ſi de facto ibi reperiatur ſepultus, non prius debeat in illa Eccleſia celebrari, quam oſſa foras mittantur, & Eccleſia purgetur, *c. Eccleſia in qua paganus. et c. Eccleſiā in qua mortuorū, de cōſecr. diſt. 1.*

Octauo deducitur, non licere Lanio-
16 nibus, & Macellariis chriſtianis, permittere quod iudæi occidant animalia ſerato ritu iudaico in Macellis noſtris, quia vt ex prædictis patet, hoc eſſet eorum ritus probare, quicquid in contrarium ſcripſerit *Marq. in tract. de iudæis par. 1. c. 4. nu. 25.* Nec refert, quod Eccleſia toleret iudæos in eorum ritibus; quia, vt ſæpè dictum eſt: aliud eſt eos in ritibus tolerare, aliud illis opitulari; vel facere actum poſitiuum, per quem videamur ritus eorum probare, *cap. hac oratione 31. q. 1. Bald. conſ. 376. ſub n. 4. verſ. quod autem lib. 1.* nam; vt patet ex ſupradictis iudæi tolerantur, vt habeāt Synagogas, & tamen non licet nobis illis cementa miniſtrare ad eas conſtruēdas, vel reficiendas.

Nono deducitur, non licere chri-
17 ſtianis emere a Lanionibus iudæis partes poſteriores Animalium occiſorum ab eis, & quas ipſi reſpuunt tanquam immundas, ne videamur eſſe deterioris conditionis, carnes ab eis repudiatas accipiendo, *d. cap. omnes 28. q. 1. licet Marq. loco cit. contrarium aſſerat.*

Decimo deducitur, non licere Chri-
18 ſtianis in ſabbatis aut aliis feſtis iudęorum præſtare eis ſeruitium accendendi ignem, aut parandi cibum, aut coquēdi panem, aut quodcumq; aliud opus ſeruile pręſtare, propterea quod omnia prędicta tendunt ad decorē cultus iudaici.

vt cautum eſt peculiari conſtitutione *Nicolai V. quæ incipit Super gregem Dominicum, §. nec poſſint, ſub datum Romæ Kalendis Iulii 1447. Pontificatus anno 1.*

SVMMARIVM.

1 *Summaria colliges ex argumento.*

ARGVMENTVM.

An liceat iudici quando iudæus eſt in cauſa differre cauſæ propoſitionem ad hoc ne iudęus cogatur informare die Sabbati.

CAP. XL.

VIdi quandoq. de hoc inter RR. PP. DD. meos Rotę Auditores dubitari & Dubitationē mouet, quod ex hoc facto iudex videtur quodammodo iudaicis ritibus communicare, quod licitum non eſſe patet
1 ex dictis in capite præcedenti. Contrarium verius arbitror per text. *in l. die Sabbati, C. de iudæis, vbi iudæi die Sabbati, & reliquis temporibus, quibus cultus ſui reuerentiam ſeruant, non poſſunt neq. conuenire, neq. conueniri, etiam pro cauſis Fiſcalibus.* Non obſtat contrarium, quia non vrgendo iudæum ad informandum die Sabbati, non eſt eius cultui communicare, ſed potius illum in ſuo cultu, & ritu nō moleſtare, quod prohibitum nō eſſe, patet ex d. l. die Sabbati, & ex l. nullus, C. de iudæis. c. qui ſincera 45. diſt. c. ſicut iudæi, de iudæis.

SVMMARIVM.

1 *Familiaritas illa eſt nobis cum iudæis interdicta quoad vſum politicum, quæ continet aſſiduam conuerſationem.*
2 *Chriſtianus non poteſt ſimul cum iudæo habitare, extende, vt nu. 3. & 2. Declara, vt num. 5.*

6 *Carnalis commiſtio inter chriſtianum, & iudaam, eſt fœdiſſima.*
7 *Iudæi non poſſunt ingredi domos meretricum.*
8 *Chriſtianus non poteſt in infirmitate vocare medicum iudæum.*
9 *Medicus accedens ad infirmum in lecto iacentem, tenetur illum monere vt con fiteatur.*
10 *Chriſtianorum pena vocantium iudæos medicos in ſua infirmitate.*
11 *Medici appellatione quis contineatur.*
12 *Barbitonſor iudæus an poſſit vocari a chriſtiano ad uenam ſecandam vel cucurbitulas applicandas.*
13 *Barbitonſor iudæus an poſſit vocari ad capillos tondendos.*
14 *Chriſtianus non poteſt accipere a medico iudæo medicinam præparatam.*
15 *Medicinā quādo quis dicatur accipere.*
16 *Medicamenta nondum preparata an chriſtianus poſſit accipere a iudæo.*
18 *Mercimonium poteſt cum iudæis exerceri abſque neceſſitate.*
18 *Azorii opinio improbata.*
19 *Neceſſitatis in caſu poteſt chriſtianus vocare in infirmitate medicum iudæū et ab eo accipere medicinas preparatas.*
20 *Neceſſitas in hac materia quomodo accipiatur.*
21 *Carolus Rex Francorum a medico iudæo venenata potione interemptus.*
22 *Doctrina in ſignis quis dicatur.*
23 *Balneum ingredi cum iudæo non poteſt chriſtianus.*
24 *Sacrae congregationis reſponſum in materia Balnei cum iudæis.*
25 *Ad conuiuium non poteſt chriſtianus vocare iudæos, neq; cum eis accedere.*
26 *Familiaritas magna contrahitur in conuiuiis.*
27 *Conuiuia cum iudæis nobis ſunt interdicta ſimpliciter.*
28 *Accedere non poſſumus ad nuptias iudæorum.*
29 *Comedere cum iudæis in caupona an poſſit chriſtianus.*
30 *Miſſi ad conuerſionem infidelium poſſunt cum illis comedere.*
31 *Familiaritas eſt cauſa lucrādi infideles.*
32 *Chriſtus quare manducauit cum publicanis, & peccatoribus.*
33 *Intell. in cap. ad menſam 11. q. 3.*
34 *Cibi allati ab infidelibus quando comedi poſſunt.*
36 *Scholas chriſtianorum non poſſunt ingredi iudæi.*
37 *Conſuetudo quod iudæi intrent ſchola chriſtianorum an adſit.*

ARGVMENTVM.

De communione rerum ſpectantium ad vſum politicum, & commercium humanum.

CAP. XLI.

REgula conſtitui poteſt in ſpectantibus ad vſum politicum, eam communionē eſſe nobis cum iudæis interdictā, quæ continet aſ-
1 ſiduam conuerſationem, & familiaritatem, ex qua poteſt oriri periculum ſubuerſionis; Simplex vero conuerſatio nobis interdicta non eſt, ita probat *text. in cap. Ad hac de iudæis, ibique Butr. in 2. not. Abb. in 1. not. et iterum text. in c iudæorum, et c. ſaepe, et c. nullus, et c. omnes 28. q. 1. Alphonſ. Aluarez in ſpecul. Princip. tit. de conuerſione cum infideli in princ.*

Vnde infertur Primo prohibitum eſſe Chriſtianis ſimul cum iudæis habitare, propterea quod ſimultanea habi-
2 tatio ſupponit intrinſecā familiaritatē, *cap. iudæi el 2. in princ. verſ. excommunicentur autem. et ibi gloſ. in verb. iudæi, et in d. c. ad haec, et vtrobiq; Abb. et reliqui, de iudæis, et in d. c. nullus, 28. q. 1. Aloyſius de Leo in l. 1. n. 15. ver. neq; habitationem C. de iudæis.* Quod proce-
3 dit non ſolum in iudæis, ſed etiam in Saracenis, & aliis quibuſcunq; infidelibus, *d. c. iudæi in princ. Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 2. c. 31. n. 5.*

Quinimo iure nouo non ſolū eſt prohibita habitatio ſimultanea in eadem domo,

Digitized by Google

domo, ſed etiam in eodem loco, nam ex conſtitutione *Pauli IV. quæ eſt tertia in ordine Bullarii*, & incipit cum nimis abſurdum, & ex Conſtitutione
4 *Pii V. ſeptima quæ incipit, Romanus Pontifex*. omnes debent habitare in vno, eodemq; loco, & ſi ille capax non fuerit in duobus, aut tribus, vel quot ſatis ſint contigui ad quos vnicus tantum ingreſſus pateat, & quibus vnus detur exitus, quod etiã in Regno Neapolitano eſt ſpeciali prouiſione prohibitum, vt infra dicetur.

5 Hæc prima illatio declaratur, ne procedat in iudæis, & infidelibus, quia chriſtianis detinentur tanquam ſerui, hos enim licet habere domi, quia ſeruilis conditio excludit præſumptionem ſubuerſionis, arg. *tex. in d. c. iudæi, & in c. & ſi iudæos de iudæis, Sanchez loco cit. n.6. verſ. Quare hinc colligitur*.

6 Infertur ſecundo damnatam eſſe, & fœdiſſimam omnino reputari carnalem commiſtionem Chriſtiani cum iudæis, cum, & illa aptiſſima ſit ad cor fidelis deprauandum. *c. in nonnullis, §. Vnde contingit de iudæis, l. ne quis chriſtianam, vbi Salic. & Fulgoſ. C. de iudæis*, *Oldr. conſ.333. in prin. Corn. conſ.114. in prin. & n.8. lib.1. Decian. tract. crim. lib.5. c. 12. n.20. in fine, & n.23. Menoc. de arb. caſu 290. in princ. cum aliis per Farinac. de delict. car. q.139 num.1. & 39.*

Ad quam euitandam *fel. record. Pius*
7 *V. mediante eius Vicario ſub die 20. Maii 1566.* præcepit nequis iudæorum de cętero auderet quouis prætextu, & quæſito colore etiam emptionis, & venditionis bonorum ingredi domos Meretricum, & ſi quid ab eis habere prętenderent, & ob id eas alloqui vellent, id in portis, & ianuis domorum earundem mulierum apertis facerent, & non intra eaſdem domos facere liceret, neue dictas mulieres ad eos proſimilibus negotiis emptionis, & venditionis accedentes permitterent domos, & apothecas ſuas ingredi; ſed tantum in illarum portis, ianuis, & foribus apertis cum eis colloqui, & tractare poſſent, ſub pæna priuationis a Synagoga, & gra-

uis pecuniariæ, & ſub aliis penis arbitra-
8 riis. Infertur tertio, vetitum eſſe chriſtiano vocare medicum iudæum in eius infirmitatibus, tum quia hoc magnam affectionem conciliat, *d. cap. nullus 28. q.1. ibiq. gloſ. & Turrecrem. Anan. in c. 1. ſub nu. 6. de iudæis, Aloyſius de Leo in d.l.1. ſub n.15. C. de iudæis Marq. de iudæis, par. 3. c.2. n* 10. Tum etiam quia
9 Medicus accedens ad infirmum in lecto iacentem, tenetur illum monere, vt idoneo confeſſori peccata ſua confiteatur, alias poſt tertium diem non accedat, vt in *c. cum infirmitas de pænit. & remiſſ.* quod quidem fieri non poteſt a medico iudæo.

Hac de cauſa permotus *fel. rec. Greg. xiii.* prouida conſtitutione ſanciuit, vt medici iudæi, aut alias infideles ad curandos chriſtianos infirmos non admit-
10 tantur; impoſita chriſtianis pæna ſubtractionis Sacramentorum, & ſepulturæ Eccleſiaſticę, & cum ampliſſima derogatione priuilegiorum, & latius vt *in d. conſtitutione 68. in ordine Bullarii.*

11 Pro medico aũt accipias non ſolum eũ, qui febrim curat, ſed etiam qui vulneribus medetur, & qui alicuius partis corporis, vel certi doloris ſanitatem pollicetur, vt puta ſi auricularum, ſi fiſtulæ, vel dentium, vt inquit *Vlpian. in l. Medicos fortaſſis, vbi Bart. ff. de var. & extraord. cognit.* Qua ratione puto non
12 licere chriſtiano vocare Barbitonſorem iudæum ad venam ſecandam, ſiue ad cucurbitules applicandas, vt putat etiam *Sanchez loco cit. ſub num.9. ad fi.* Dixi ad venam ſecandam, vel cucurbitulas applicandas, nam aliud eſſet ſi vocaretur in ſanitate ad capillos tondendos, vt *idem Sanchez loco cit. arbitratur*, Hæc tertia illatio extenditur vt non ſolum ſit prohibitum. Chriſtiano in ſua infirmitate vocare medicum iudæum, ſed etiam prohibeatur accipire medicinam ab eo præparatã, *d. c. nullus q.1. Roſella in verb. iudæus 1. n.1. Ang. in verb. iudæus, n.7. Armil. n.9. Tabien. q 5. n. 6.* Ratio eſt quia in d. c nullus ęqualiter nobis interdicitur actus medicaminis, & medicinæ præparatio; Medicinã aũt

à iudæo quis accipere dicitur, quando accipit illud, quod exhibetur, vel imperatur a iudæo, *Anan. in d. cap. 1. ſub num. 6. Verſic. Dicitur autem de iudæis*. Eadem illatio declaratur pri-
16 mo, ne procedat in medicamentis nondum præparatis, hæc enim licitum eſt nobis etiam a iudæis emere, quia non emuntur tanquam medicamenta, ſed tanquam merces, *gloſ. in d. cap. nullus 28. q. 1. Roſella, Angel. Armill. Tabien. & Sanchez loco cit.* & licet *Aloyſius de Leo in d. l. 1. num.* 18. intelligat hoc procedere in caſu neceſſitatis, tamen præcitati omnes intelligunt procedere ſimpliciter, quia ratio huius caſus non conſiſtit in neceſſitate, ſed in mercimonio, quod abſque neceſſitate poteſt exerceri cum iudęis *Roman.*
17 *conſil. 488. cum aliis allegatis infra in cap. ſeq.* Quinimo, *Azor. moral. inſtit. tom. 1. lib. 8. cap. 22. quæſt. 5.* tenet, licere nobis emere etiam medici-
18 nas præparatas, dummodo non ſint ſponte oblatæ, quamuis eius opinionē refellat, & recte *Sāch. loco cit. ſub n. 9.*

Declaratur ſecundo ne procedat in caſu neceſſitatis, tunc enim licitum
19 eſt nobis medicum iudæum in infirmitate vocare, & ab eo medicinas præparatas accipere, quia neceſſitas excludit præſumptionem familiaritatis, *Roſell. Angel. Armill. Tabien. & alii relati per, Sanchez loco cit. n. 9.* Neceſſi-
20 tas autem in hac materia accipitur moraliter, nempe non ſolum quando nullus alter adeſt medicus, ſed etiam quando morbi grauitas eget pluribus, nec adſunt tot Chriſtiani, quot ſufficerent; vel quando iudæus eſt notabiliter doctior, vt bene declarat *Sanch. loco cit. num. 8. poſt Tab. in verb. medicus quæſt. 16. num. 17.*

Hic chriſtianum lectorem monitum volo ne hac cauſa ductus facile ſe credat iudæo, quamuis in arte medica peritiſſimo eſt enim genus hominum chriſtianis oppido infenſū, ideoque facile captant occaſionem nobis nocen-
21 di, vt docemur exemplo Caroli Calui Regis Francorum, qui epota potione ſibi propinata per Medicum iudæum pro excellenti habitum, & ſibi familiarem paulo poſt interiit, vt refert *Guliel. de Bened. in cap. Ranutius part. 1. verb. adicite impuber num. 30.*

Quis autem dicatur doctrina in ſi-
22 gnis, quiue ſufficiens, vel mediocris, conſulendus eſt, *Innoc. in cap. cum in cunctis, de elect.*

Infertur ſecundo non eſſe licitum ſimul cum iudæo in balenum ingredi,
23 *d. cap. nullus 28. q. 1.* quod eſt accipiendum quando Chriſtianus ſimul accederet cum iudæo vel propter iudæum, tunc enim acceſſus eſſet ex cauſa familiaritatis, quæ proprie interdicitur *in d. cap. nullus*, ſecus ſi quilibet ſeparatim accederet, nam quamuis accederent ad eundem balneum, tamen talis acceſſus non eſſet prohibitus, etiamſi fieret ex cauſa recreationis, & multo magis ſi fieret ex cauſa neceſſitatis, nempe quia alius balneus non adeſſet, vt declarat *Filiarchus de offic. Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. cap. 12. in fine Sanchez loco cit. num. 11.* Qua ratione Sacra Congregatio Epiſcoporum ſub die 22. Iulii 1584. conſulto Sum-
24 mo Pontifice licentiam impartita fuit Epiſcopo Sauonenſi, vt poſſit ingredi balneum, non obſtante quod ibi ingrederentur etiam hebræi, vt reperitur adnotatum in notis eiuſdem Congregationis. Neceſſitate vero ceſſante ſunt arguendi, qui ſimul cum iudæis accedunt ad natandum, quando hoc fit exantecedenti conſilio, quia eadem militat ratio, quæ militat in balneo.

Infertur Quinto eſſe prohibitum chriſtiano inuitare ad conuiuium iudæos, vel ad eorum conuiuia accedere,
25 *cap. omnes, 28. quæſt. 1. cap. quam ſit, de iudæis, illum inducendo à conceſſione peciali, & ibi gloſ. in verb. uti liceat, & Abb. num. 2. Soccin. num. 1. Aluar. in ſpecul. princ. tit. de conuerſatione cum infidell. Foller. in conſt. Neapol. tit. de iudæis num. 12.* Contrahitur enim in conuiuiis magna familiaritas, & fa-
26 cilius quis inter epulas decipitur, *cap. vnuſquiſque, 22. quæſt. 4. gloſ. in d. cap. quam*

Digitized by Google

quam ſit, Foller. loco cit. num. 12. Qua
ratione crederem conuiuia nobis cum
27 iudæis eſſe ſimpliciter interdicta, non
facta diſtinctione, ſi cibis communibus
vtantur, vel non, prout ſine diſtinctio-
ne eſſe accipiendam colligitur *ex Ho-
ſtien. in cap. quam ſit num. 3. de iudæis,
vbi Io. Andr. num. 5. Abb. num. 3. Tur-
recrem. in d. cap. nullus num. 4. 28. q.
1. Sanch. d. cap. 31. num.* 12.
28 Infertur ſexto eſſe nobis interdictũ
accedere ad eorum nuptias, ludos, vel
choreas, aut eos ad noſtras nuptias,
vel ludos vocare, quia in illis non mo-
dica contrahitur familiaritas, *Roſell.
verb. iudæus 1. num. 1. Azor. tom. 1. lib.
9. cap. 11. quæſt. 3. in fine Sanchez d. cap.
31. num.* 17.
29 Infertur ſeptimo non licere Chriſtia-
nis etiam ſi caſu in caupona, vel alio
diuerſorio reperiantur cum iudæis,
propriis ſumptibus in eadem menſa
cum illis manducare, *Turrecrem in, d.
cap. nullus* 28. *q.* 1. dum inquit eſſe ve-
titum Chriſtianis manducare cum iu-
dæis, vel coram ipſis. Contrarium, &
rectius tenent *Philiarcus de offic. Sa-
cerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. cap. 12. ad fi-
nem, Sanch. d. cap. 31. num. 14. nam
in d. cap. omnes*, videntur conſiderata
conuiuia, quæ ſupponunt mutuam in
Conuiuantibus familiaritatem, quæ
quidem familiaritas non reperitur, dum
caupo ſingulis cibaria vendit, licet in
eadem menſa concedantur, crederem
tamen opinionem Turrecrem. proce-
dere poſſe quando iudæi ſimul, & Chri-
ſtiani recreationis gratia intrarent cau
ponam, vt ſimul comederent, nam in
hoc caſu Chriſtianos à peccato non
30 excuſarem. Ab hac prohibitione ex-
cipiuntur miſſi ad iudæorum, & infide-
lium conuerſionem, iſtis enim ſpeciali-
ter conceditur, vt ſeruata temporum
qualitate, iuxta canonicas ſanctiones
veſci liceat cibis, quę ab infidelibus il-
lis apponuntur, *d. c. quam ſit vbi gloſ.
in verb. vti liceat Hoſt. in princ. Butr.
num. 6. Abb. num. 2. Soccin. num. 1.
extra de iudæis*. Nam familiaritate cum
illis contracta poſſunt facilius eos lu-
crari, *cap. infideles 23. q. 4. gloſ. & Doct.*
31 *modo cit.* Hinc Dominus noſter Ieſus
Chriſtus cum publicanis, & peccatori-
bus manducauit, & bibit, propterea
quod ad illorum conuerſionem vene-
32 rat, *d. cap. infideles 23. quæſt.* 4. Ex
quibus conſtat quod licet *text. in
capitulo ad menſam 11. quæſt.* 3. vi-
deatur concedere ſimpliciter licen-
33 tiam manducandi cum infidelibus, de-
bet tamen intelligi de illis, qui conuer-
ſionis gatia cum infidelibus conuer-
34 ſantur, prout intelligunt, *Archid. in, d.
cap. Ad menſam, & ibi Turrecrem. ſub
num. 5. Prapoſ. num. 6. Alphonſ. Al-
uarez in ſpecul.* Princip. *tit. de iudæis, &
eorum ritibus*. Quod eſt intelligendum
dummodo cibi allati edantur vti res à
Deo create, ſecus ſi edantur tan-
quam res idolo conſecratæ, quia tunc
35 fame mori magis debemus, quam illis
veſci, *cap. ſicut latius 23. q. 4. quem ſic
intelligunt ibi gloſ. Archid. num. 1. & 2.
Bellam. in fin. Turrebrem. in fin. Sil-
ueſt. in verb. iudæus quæſt. 1. dicto 2.
Roſell. in verb. iudæus 1. num. 1. San-
chez d. c. 31. ſub num. 7.*
Infertur nono prohibitum eſſe iu-
dæis intrare ſcolas ſimul cum Chriſtia-
nis diſcendi cauſa, quia in ſcholis con-
trahitur intrinſeca familiaritas, & ami-
36 citia, *Abb. in cap. 1. ſub num. 1. verſic.
Et ex his infero de iudæis, vbi ſubdit de
conſuetudine ſeruari contrarium, & il-
lum ſequuntur Anan. ibi ſub num. 6.
verſic. ex quibus infert. Dec. in cap. con-
ſuluit el 3. num. 4. de appell.* Sed quan-
37 tum ad hanc conſuetudinem attinet,
ego nuſquam vidi iudæos ſcholas chri-
ſtianorum intrare, & quia videtur mo
ribus chriſtianis aduerſari eam non ita
de facili admitterem.
Prædicta multo fortius procedunt in
Neophitis, & Cathecumenis, in qui-
bus viget maius ſubuerſionis pericu-
lum, iuxta eaquæ infra Deo dante di-
centur, *lib. 9. cap.* ..

SVMMARIVM

1 *In contractibus quiſque ſtudet facere con-
di-*

ditionem ſuam meliorem.

2 *Priuatio præſupponit habitum.*

3 *Princeps poteſt contrahere cum iudæis.*

4 *Eccleſia poteſt contrahere cum iudæis.*

5 *Chriſtianus poteſt cum iudæo contrahere ſocietatem, contrarium num. 7.*

6 *Indultum conceſſum pro ſe, & ſociis comprehendit etiam ſocium iudæum.*

8 *Præsbiter quidam multatus propter familiaritatem, quam exercebat cum Carnifice.*

ARGVMENTVM.

An ſit licitum Chriſtianis contrahere cum iudæis.

CAP. XLII.

Cum in contractibus non verſetur aliqua intrinſeca familiaritas, propterea quod in illis quiſque ſtudet conditionem ſuam meliorem efficere, *l. in cauſa §. fin. ff. de minor.*
1 Ideo licitum eſt contrahere cum iudæis. *Roman. conſil.* 488. *hæc Domina Petra. Alex. conſil.* 130. *ante num.* 4. *lib.* 7. *Papienſ. in praxi in forma libelli in actione reali verb. veris, ac legitimis num.* 33. *verſic.* Sed quid dicemus de iudæis, *Abb. in cap. poſt miſerabilem n.* 3. *de vſur. Corſett. in ſing. verb.* Societas el *primo, Marquard. in tract. de iudæis, par.* 1. *cap.* 5. *Summiſta communiter in verb. iudæis, quos refert, & ſequitur Sanch. d. cap.* 31. *num.* 23. *Cornazan. deciſ. Lucenſi* 127. *num.* 3. *Anton. Henrig. de fideiuſ. cap.* 8. *nu.* 116. *cum ſeq. vbi teſtatur ita cautum in regeſſ. Imper. de Anno* 1551. *Petr. Santerna de deſponſat. Mercat. in fine num.* 21. *Foller. in conſil. Regni tit. de iudæis in pragmatica, & quia num.* 9. Quæ opinio bene probatur in *cap. poſt miſerabilem de vſur. & in cap. & ſi iudæos, & cap. ad hæc, & cap. poſtulaſti in fin. de iudæis, & in cap. decernimus de decim.* in quibus iuribus cum hebræis propter delictum in pœnam interdicatur commercium Chriſtianorum abſque difficultate ſupponunt commercium cum eis eſſe nobis licitum ex regula,
2 quod priuatio præſupponit habitum, *l. decem ff. de verb. oblig.* Vnde inter chriſtianum, & iudæum celebratur contractus emptionis, ac poteſt iudæus pro chriſtiano, & è contra fideiubere etiam de iudicio Sixti, *Anton. Henrig. loco cit. num.* 117. *&* 122.

Hæc concluſio extenditur, vt procedat etiam in principe, nam, & ipſe
3 poteſt contrahere cum iudæis, vt probat *Text. in cap. penult. verſic. & ſi forte redditus, de iudæis*, vbi non prohibet ne princeps poſſit vendere iudæis redditus ſuos, dummodo deputet chriſtianum per quem ſine iniuria iura regalia conſequantur.

Extenditur ſecundo, vt iudæus poſſit cōtrahere ēt cum Eccleſia, vt ex pluribus probat *Anch. inter conſ. Cald. conſ.*
4 3. *tit. locati* vbi quod poteſt habere emphiteuſim ab Eccleſia, & ipſum ſequitur, *Marquar. loco cit. ſub nu.* 1. *Lambert. de iurepatr. lib.* 1. *par.* 1. *quæſt.* 7. *art.* 3. *num.* 19.

Extenditur tertio, vt iudæus poſſit etiam contrahere ſocietatem cum chriſtiano, vt ſupponere videntur, *Ang. in*
5 *l. ſi ſeruus §. vtimur num.* 6. *verſic. item attende ff. de ſepulchr violat. Alex. conſil.* 75. *num.* 6. *lib.* 5. *& conſil.* 99. *num.* 8. *lib.* 6. *& conſil.* 13. *num.* 13. *lib.* 7. *Dec. in cap.* 1. *num.* 95. *de probat. & conſil.* 51. *ſub num.* 2. *verſic. vnde videmus, Tiraq. qui alios refert de primog. quæſt.* 66. *num.* 14. *Gabr. mudæus in rubric. ff pro ſocio num.* 4. dum inquiunt ſocietatem in mercimoniis cum iudæis non eſſe reprobatā, & quod ſi alicui ſit conceſſum indultum pro ſe, &
6 ſociis, & ducat ſecum iudæum, ſub indulto comprehenditur etiam iudæus.

Ego vero ſum in ſententia in qua
7 *fuit Corſett. in ſing. in verb. ſocietas el* 1. *Ioſeph. Ludouic. in communib. concluſ.* 53. *num.* 243. *cum ſeq.* Anton. *Enrig. in tractat de fideiuſſ. cap.* 8. *num.* 118. nempe quod iuris inſpecta cenſura inter

ter

Digitized by Google

ter chriſtianum, & iudæum nequeat conſiſtere contractus ſocietatis, quia in ea non continetur ſimplex commercium, prout continetur in emptione, & venditione, & cœteris contractibus, ſed continetur ius quoddam magis intrinſecum, & familiare, quod propter maximam familiaritatem dicitur ius quodammodo fraternitatis, *l. verum 64. ff.* pro ſocio, quare non crederem ita paſſim eſſe licitam chriſtiano, cum illa, quæ magnam familiaritatem inducunt, nobis cum iudæis ſint reprobata, *cap. ad haec de iudaeis, cap. nullus & cap. ſaepe* 28. q. 1.

Ad Doctores vero in contrarium adductos poteſt reſponderi quod nemo ex illis loquitur in ſocietate ex contractu, ſed in publico commercio, quæ alio vocabulo Societas inter homines nuncupatur.

Et quamuis forſan in praxi contrarium ſeruetur, vt de praxi teſtatur idem *Corſett. loco cit.* & propterea poſſet chriſtianus excuſari, nihilominus dignum homine Chriſtiano exiſtimarem ab iſtis ſocietatibus abſtinere, nam non omnia, quæ non ſunt prohibita, ſunt honeſta, et ſæpe ex facto non prohibito nota quaſi contrahitur infamię: Vidi quandoque Presbyterum quemdam grauiter increpatum, et iunctis quibuſdam aliis leuibus criminibus mulctatum, propterea quod familiarius quam decebat cum carnifice, & tamen cum tali perſona verſabatur non eſt prohibitum diuerſari.

An autem prędicta procedant in Neophitis, infra Deo dante dicetur *lib.* 10. *cap.* . .

SVMMARIVM.

1 *Iudaei debent induere habitum diuerſum à chriſtianis.*

2 *Priuilegium Martini V. conceſſum iudais ferrariae ne poſſent cogi ad deferendum ſignum quo diſtinguantur à chriſtianis, eſt derogatum.*

3 *Fulgoſ. conſ. 55. improbatur.*

4 *Conſuetudo irrationabilis quae.*

5 *Conſuetudo quae aduerſatur honeſt...i cum eſt nulla ipſo iure.*

6 *Priuilegium de non deferendo ſignum poteſt ex cauſa per Papam iudaeis concedi.*

ARGVMENTVM.

An, & quomodo iudæi debeant à Chriſtianis qualitate habitus diſcerni.

CAP. XLIII.

1 IN Conci'io Lateranenſi de multa prouidentia ſtatutum eſt, vt in omni loco, & omni tempore omnes vtriuſque ſexus iudęi qualitate habitus ab aliis diſcernantur, *cap. nonnullis, de iudaeis*, cuius diſpoſitionem imitando, hoc idem peculiari pragmatica ſanxit in Regno Neapolitano Corolus Quintus vt *in pragmatica quae incipit, Et quia per fidorum*. Paulus etiam Quartus, & Pius Quintus Pontifices Maximi hoc pariter prouidis conſtitutionibus ſanxerunt, *Ille in conſtitutione 3 quae incipit, cum nimis abſurdu, hic vero in conſtitutionae 7. quae incipit Romanus Pontifex*, quarum conſtitutionum auctoritate ſancitum eſt, vt maſculi biretum, fœminæ vero aliud ſignum patens, ita vt nullo modo celari, aut abſcondi poſſit, palam de ferre teneantur; nec ſuper non delatione bireti, aut alterius ſigni huiuſmodi cuiuſuis eorum gradus, vel præheminentiæ, ſeu tolerantiæ excuſari, aut per camerarium, aut Sedis Apoſtolicæ legatos abſolui poſſint, cum ampliſſima derogatione priuilegiorum in contrarium quomodocunque facientium. Vnde intelligimus poſt prædictas Conſtitutiones non habere amplius locum
2 priuilegium cōceſſum a Martino Quinto Hebræis Ferrarię commorantibus, ne cogi poſſint ad deferendum aliquod ſignum,

ſignum, per quod à chriſtianis dignoſ-
cantur, cuius priuilegii meminere,
Fulgoſ. conſil. 55. *Dec. in cap. conſuluit*
29. *num.* 16. *de appell.* cum ex prædictis
Conſtitutionibus ſint abrogata omnia,
& quæcumque priuilegia. Et pariter
neque ante neque poſt dictas conſtitu-
3 tiones probari poteſt d. conſultatio Ful-
goſii in ea parte, in qua firmare nititur
non eſſe irrationabilem conſuetudinem
quod iudæi inter chriſtianos non cogan
tur deferre ſignum, quo dignoſcantur
à Chriſtianis, cum alioqui ſit irratio-
nabiliſſima, tum quia eſt contra ex-
preſſam diſpoſitionem Concilii genera
lis, *in d. cap. in nonullis*, quod quidem
ſufficit ad hoc vt conſuetudo dicatur ir
rationabilis, *gloſ in cap. fin. vbi Doct.*
de conſuetud. Lucas de penna in repet.
l. vnic. num. 9. *C. de collat. Calder.*
conſ. 4. *de conſuetud. & conſil.* 1. *de re-*
gul. Federic. de Sen. conſil. 17. *ſub num.*
10. *verſic. Non obſtat quod ſecundo loco.*
Tũ etiã quia concernit periculum ani-
mæ, & honeſtatem chriſtianæ Religio-
4 nis, quod efficit, vt conſuetudo dicatur
irrationabiliſſima. *Franch. in d. c. conſul*
uit num. 2. *ibique Dec. nu.* 16. *de appell.*
5 Quinimo ſtatim atque conſuetudo ad-
uerſatur Eccleſiæ honeſtati, eſt nulla
ipſo iure, *Gemin. in cap fruſtra num.* 4.
de iudic. lib. 6. *Turrecrem. in cap. vſus*
authoritatis 11. *diſt. Imol. in cap. primo*
in princ. & ibi Abb. & Dec. de conſuet.
Boich. in cap. fin. num. 8. *eod. tit. Bar.*
in auth. Hoc ius porrectum num. 18. *C.*
de ſacroſ. Eccleſ. Bal. Salic. & alii in
auth. caſſa, & irrita C. eod. cum aliis per
Anton. Piagg. in tract. de conſuet. quæſt.
6. *nu.* 256. *& ſeq.* Fateor tamen hoc
priuilegium de non deferendo ſignum,
ex cauſa bene uiſa concedi poſſe he-
breis per Summum Pontificem, tum
negari non poſſit quin ſit de iure poſi-
tiuo. *Fulg. d. conſ.* 55. *num.* 2. *verſic. ad*
ſciendum, Dec. in d. cap. conſuluit ſub
num. 16. *Marquard. de iudæis par* 1.
cap. 4. *verſic. valeret tamen, Foller. in*
conſtitution e Regni Neapol. ſub tit. de
iudæis in prag. quæ incipit, & contra
perfidorum num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Chriſtianus non poteſt relinquere vniuer ſitati iudaeorum.*
2 *Legatum relictum à chriſtiano iudæo an valeat, et num.* 6. *& ſeq.*
3 *Collegium iudæorum an ſit reprobatum ratione ſectæ, & num.* 4.
4 *Iudæi ſunt peiores paganis.*
5 *Tolerantia non facit, vt ſecta quæ tole- ratur non dicatur reprobata, & nu.* 7.
8 *Epiſcopus inſtituens paganum excommu nicatur.*
9 *Pæna legis debemus contentari.*
10 *Excommunicationis pæna, ſupponit fa- ctum illicitum.*
11 *Presbyter non poteſt relinquere hæretico quamuis conſanguineo.*
12 *Prohibitio facta clericis ſub poena ana- thematis, arguit factum eſſe ſui natu- ra malum.*
13 *Chriſtianus non poteſt iudæo dare inter viuos, ſi donatio ſit conſiderabilis.*
14 *Incapax ex teſtamento, eſt incapax ab inteſtato.*
15 *Iudæo dare poſſumus ſi ſit in extrema neceſſitate conſtitutus.*
16 *Iudæo poteſt relinqui quod ſibi debetur.*

ARGVMENTVM.

An liceat Chriſtiano teſtamento aliquid relinquere iudæis.

CAP. XLIV.

SI relictũ fiat Vni-
uerſitati iudæo-
rum, in dubita-
ta eſt iuris con-
cluſio Non lice-
re chriſtiano te-
ſtamẽto aliquid
ei relinquere, *l.*
1 1. *vbi gloſ. Bar. Salicet. & Fulgoſ. C. de*
iudæis Bar. in l. cum Senatus num. 2. *ff.*
de reb. dub. ibique Soccin. nu. 3. *Anan.*
in cap. iudæi el 2. *num.* 9. *extr. de iudæis,*
eſtque receptiſſima omnium opinio. Si ve-
2 ro fiat iudæo vel perſonæ ſingulari non
omnium eſt eadem ſententia; ſi qui-

dem

dem affirmatiua opinionem tenet *gloſ. Feber. Alber. & Salic. l. prima Cin. in l. 1. in 3. oppoſ. ibique Alberic. colum. 1. verſic. redeundo C. de ſacroſ. Eccleſ. Bart. in d. l. cum Senatus num. 9. Bertrand. conſil. 88. num. 8. & 9. volum. 3. par. prima vbi, quod hæc videtur communis opinio, & iterum conſil. 145. num. 2. eodem volum. 3. par. 1. Marq. de iudæis par. 2. cap. 5. num. 24. vbi etiam teſtatur de communi, & in hanc procliuior videtur Soccin. in d. l. cum Senatus, licet vere pedes non firmet.*

Mouentur, quia collegium iudæorum (vt ipſi dicunt) non eſt reprobatum ratione ſectæ, prout ſunt collegia hæreticorum, & paganorum, *l. cogno-*
3 *uimus, C. de hæret. & l. prima C. de pagan. & ſacrific. eorum*, ſed eſt reprobatum, quia non eſt à iure approbatum, cum in reliquis videamus iudæorum ſectam tolerari, tum de iure canonico, vt in, *cap. ſicut iudæi, & in cap qui ſincera diſt. 45.* tum etiam de iure ciuili, vt *in l. ſpadonem §. iam autem ff. de excuſ. tut. & in l. circumcidere ff. ad leg. Cornel. de Sicar.* Vbi autem collegium non eſt reprobatum ratione ſectæ, tunc licet non poſſit legari collegio, tamen poteſt legari ſingulis, quia perſonæ ſingulares non ſunt incapaces, *d. l. cum Senatus, ff. de reb. dub.* Sed hoc argumentum in eius maiori propoſitione pluſquam falſiſſimum eſt, Si enim eſt reprobata ſecta paganorum, vtique multo magis eſt reprobata ſecta iudæorum,
4 quos conſtat eſſe peiores, *cap. nonne 1. q. 1. vbi gl. ſ. reddit rationem dicti, quod illi erga Chriſtum naturalem legem tantum ſunt tranſgreſſi, Iudæi vero etiam legem ſcriptam; illi prædicatores non habuerunt, iſti vero chriſtum prædicantem contempſerunt, apud illos nulla miracula facta ſunt, apud iſtos miracula plurima geſta ſunt, & nihilominus tandem chriſtum crucifixerunt, quod etiam pluribus explicat ibi Turrecrem.* Nec refert quod iura Canonica, & ciuilia tolerent iudæos, quia, vt infra dicam, iſta
5 tolerantia non facit, ne dicantur reprobati, nam tolerantur in eis etiam ritus, quos conſtat eſſe impletos, & conſequenter quo ad vſum reprobatos. Contrariam proinde opinionem tenet *gloſ. in cap. ſane profertur 24. queſt. 2. Angel. in l. prima C. de iudæis (prout de illo me-*
6 *minere, Felin. & Bertrand. infra citandi, Ego enim in Codice Meo illum reperire non potui) Franc. in rubric. de teſtamentis num. 29. verſic. Tertio Aduerte lib. 6. Iaſ. in l. hæreditas num. 8. C. de his qui vt indign. Felin. in cap. iudæi el 2. ſub num. 2. verſic. in gloſa magna de iudæis, & hanc eandem opinionem probat Bertrand. conſil. 126. ſub num. 5. verſic. ſed ſalua pleniore, vol. 4. vbi quod hæc opinio videtur verior, & tanquam talis præferenda opinioni communi, quia paucorum opinio bene fundata præfertur opinioni multorum, l. 1. ibi non ex multitudine C. de veteri iure enucl. Hoſt. Io. Andr. & reliqui in cap. primo de conſtit. Stephan. de licio de iudæis §. nemo poteſt, & hæc eſt veriſſima.*

Primo, quia ex prædictis patet quod licet ſecta iudæorum toleretur ab Ec-
7 cleſia, tamen quantum in ſe, eſt reprobata, & ideo argumentum contrariæ opinionis in eius damnum, & pro hac opinione retorquetur.

Secundo ex *cap. ſi quis Epiſcopus dictr. eod. tit de hæret.* vbi Epiſcopus inſtituens paganum excommunicatur,
8 ergo multo magis iudæum ex allegatis. Huic Argumento conatur reſpondere, *Soccin. in d. l. cum Senatus ſub num. 3. verſic. Sed licet canoniſtæ, ff. de reb. dub.* quod ibi Epiſcopus excommunicatur, non tamen quod actus ſit nullus, Vnde ſatis videtur eſſe, quod puniatur; quia contenti eſſe debemus pœnis legum, vt in *l. ſi ſtipulatio facta ff. de verb. oblig. & in ſimili declarat Bald. in cap. primo, §. conuenticulas de pace iuramento firm.* Sed hæc Soccini defenſio non tollit argumentum, nam eo ipſo quod lex imponit pœnam excommunicationis ſupponit, factum pro
10 quo imponitur eſſe illicitum, vt colligitur ex *cap. primo à nobis, & cap. Sacro de ſent. excom. cap. nullus, & cap. nemo 11. queſt. 3. D. Thom. in 4. ſent. diſt. 82. queſt.*

quaſt. 2. art. 1. Durand. quaſt. 3. D. Anton. in Summ. par. 3. tit. 24. cap. 27. Couar. in cap. alma mater par. 1. §. 9. num. primo cum aliis quos nouiſſime refert, & ſequitur Alter. de cenſuris lib. 3. diſput. 1. cap. 1.

Tertio hæc opinio probatur *in c. in eos, eod. tit. de hæretic.* vbi inquit quod Epiſcopi, & Præsbyteri in eos qui catholici nō ſunt, etiamſi Conſanguinei
11 fuerunt, nihil conferūt, & quod de Epiſcopis, & Præsbyteris dictū eſt, debet de reliquis clericis exaudiri, *Soccin. loco cit. verſic. cogita tamen,* cenſet dici forte poſſe, quod cum littera, quæ loquebatur in Epiſcopo fuerit extenſa ad omnes clericos, videtur innuere quod abſque extenſione non habuiſſet locum in clericis, Vnde eodē modo dici poteſt quod dicta diſpoſitio tāquā loquēs de clericis non habeat locum in laicis. Hæc Soccini reſponſio duo continet, primum fatetur in clericis veram eſſe noſtram opinionem, nempe quod à clerico nemini niſi catholico poſſit legari; An autem hoc idem procedat in laicis, ipſe ſubdubitat. At ego credo idem eſſe in laicis, nam negari non poteſt,
12 quin prohibitio facta de clericis ſub anathematis poena, non arguat factum prohibitum eſſe ſui natura malum, nulla enim ſubeſt ratio, ob quam ſit magis interdicta clericis, quam laicis, & propterea ſola debet conſiderari prohibitio, nulla facta diſtinctione perſonarum. poſſet forſan opinio Soccini procedere quo ad poenam excommunicationis; illa enim tanquam inflicta contra clericos non extenditur ad laicos; tum quia eſt poenalis, *cap. odia de reg. iur. lib. 6.* tum etiam quia reſpectu qualitatis, & maioritatis perſonarum, poena poteſt eſſe maior in clerico, quam in laico, *cap. cum quidam de iur. iur. cap. homo 40. diſt.* Quarto hæc opinio poteſt probari per *Text. in l. cognouimus C. de haret. vbi* Liberi non orthodoxi repelluntur à ſucceſſione paterna non ſolum ab inteſtato, ſed etiam ex teſtamento, ergo tanto magis à ſucceſſione extraneorum. Demum hæc opinio in ſpecie probatur per conſtitutionem *Nicolai V. quæ incipit in gregem dominicum ſub datum Romae Kalendis Iulii 1447. pontificatus anno* 1. Sit ergo firma Concluſio, neque iudæo tanquam particulari poſſe aliquid teſtamento relinqui, quæ Concluſio.

Extenditur primo, vt procedat non ſolum in relictis in teſtamento, ſed etiam in donationibus inter viuos, quan-
13 do donatio eſt conſiderabilis quantitatis, *Franch. in d. rubr. de teſtamentis ſub num. 29. in fine, cuius opinio probatur per Text. in d. cap. in eos de haeret.* vbi prohibetur vt in non catholicos nihil conferant, ibique *gloſ. ſubdit,* quod cum non diſtinguat in morte, vel inter viuos, neque nos diſtinguere debemus & ſic debet accipi generaliter tam in vita, quam in morte.

Extenditur ſecundo, vt procedat ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, quia regulariter omnis incapax ex teſtamento, eſt incapax ab inteſtato, *l.*
14 *conficiuntur in princ. ibi quoniam quaeritur patris familias, ff. de iure Codicil. l. 2. ibi vel et iam inteſtati ſucceſſione C. d. bonis matern.*

Eadem concluſio limitatur primo, ne procedat, quando iudæus eſſet in extrema neceſſitate conſtitutus, tunc enim ex cauſa pietatis, ad eius neceſſi-
15 tatem ſubleuandam, & pro modo eius neceſſitatis ei relinqui teſtamento poſſe, & in vita donari, cenſuerunt *gloſ. in d. cap. in eos, verb. nihil conferantur, ibique Hoſt. & Abb. de haeret. Aloys. de Leo in d. l. 1. num. 3. C. de iudaeis.* Li-
16 mitatur ſecundo ne procedat quando relinqueretur iudæo quod ſibi debebatur, vt infra dicetur in cap. ſequenti.

SVMMARIVM.

1 *Nominis antiqui recordatio quid pariat.*
2 *Mutatio poſſeſſionis ex ſuperuenientia nouus tituli fit ſine declaratione.*
3 *Nomen cuilibet licet ſibi mutare.*
4 *Lege permittente facta poenam non merentur.*

A R.

ARGVMENTVM.

Iudæus ſi poſt receptam baptiſmatis vndam, eodem vtatur nomine, quo vtebatur dum verſabatur in iudaiſmo, an reddatur iudaicæ prauitatis ſuſpectus.

CAP. XLV.

AFfirmatiuam opinionem probat *Aym. conſil.* 73. *nu.* 13. *& ſeq.* Propterea quod
1 ex priſci nominis retentione arguitur retentio affectus, *l. à nullo in fine ff. de fer.* cui ſuffragatur quod
2 apud *Liuium lib.* 12. *ab vrbe condita* legimus Tarquinium Collatinum conſulatus honore abdicatum, eo quia cum Tarquinionum eſſet propinquus eodem ad huc nomine vocabatur. Cæterum arbitror duos in propoſita dubitatione diſtinguendos caſus.

Primus, quando nomen eſt vtrique Religioni commune.

Secundus, quando eſt proprium hebræorum. Quo ad primum ſi in baptiſmo idem nomen fuit retentum, & tunc abſque vlla prorſus ſuſpitione poteſt eodem nomine nnncupari, abolita, ſi quidem eſt, & mutata priſca nominis cauſa nouo ſuperueniente titulo, *l. non ſolum*, §. *quod vulgo ff. de vſucap.*
3 *l. qui bona* §. *vbi omnes ff. de acquir. poſſ. l. nemo C. eod. tit.* Quod quidem in dubio factum cenſetur ſine declaratione, ſecundum veriorem opinionem, quam probat *Rota coram Puteo deciſ.* 451. *lib.* 1. *Acchill.* 4. *de cauſ. poß. & propr. & apud Paleottum deciſ.* 248. *& deciſ.* 224. *num.* 3. *par.* 1. *&* 613. *num.* 1. *eadem par.* 1. *diuerſ.* Et hoc ſenſu accipienda ſunt tradita *per Reuerendiſſimum D.* Peniam *in direct. inquiſ. quæſt.* 44. Quo vero ad Secundum res apud me habet non nihil ambiguitatis, ſi quidem pro regula, tradi ſolet licere vnicuiq; homini libero nomē
4 ad libitū tibi mutare, *l. vnica, C. de mut. nom. & ibi Doct. & in probemio decretal. vbi præſertim Felin. num.* 36. *plene menoch. de arbitr. caſu* 318. vnde rediens ad priſtinum nomen vtrique Religioni promiſcuum, non videtur poſſe damnari, cum hoc lege permittente faciat, *l.*
5 *graccbus, C. ad leg. iul. de adult. l. Sancimus*, §. *non enim*, *C de admin. tutell. l.* 3. C. *de confirm. tut. l. nemo damnum ff. de reg. iur. l. vnica*, C. *de expenſ. iudic. lib.* 11. *cap. deinde in fine* 25. *diſt:* Quare credo hanc ſuſpitionem, quæ ex ſola nominis mutatione inſurgit, antiquæ impietatis argumentum minime præbere, niſi aliis concurrentibus ſuſpitionibus, quibus adiuuetur.

SVMMARIVM.

1 *Artes iudaeis permiſſae per* Pium *IV. &* Pium *V.*
2 *Iudaei poſſunt conficere indumenta etiam ex noua materia.*

ARGVMENTVM.

Quæ exercitia ſint iudæis in Vrbe permiſſa.

CAP. XLVI.

AD tollendam quātum fieri poteſt occaſionem familiaritatis inter chriſtianos, & iudæos, & vt iudæi in debitis obſequiis contineantur, Pius Papa IV. prouide conſtituit, vt ipſi ſola ar-
1 te ſtracciariæ, ſeu cienciariç cōtenti, ali quam mercaturam frumenti, vel ordei, aut aliarum rerum vſui quotidiano neceſſariam facere nequeant, *vt in eius Cōſtitutione.* 3. *qua incipit, cum nimis* §. *primo, quam conſtitutionem Pius Quintus approbauit.*

Cæterum extat in curia Illuſtriſſimi Cardinalis Vicarii declaratio facta ſub die 20. Maii 1566. per Alphonſum Binarinum eius Vicegerentem, per quam aſſeritur quod viſa declaratione Virgilii Roſarii poſtea Cardinalis Spoletani, facta die 20. Auguſti 1555. Et facto verbo cum Sanctiſſimo tunc Pio V.& Cardinali Sabello Vicario, declarauit iudæis licere infraſcriptas artes exercere, videlicet.

Merciariæ
Aurificum,& Gemmariorum,
Ricamatorum, ſeu intertextorum,
Sartorum,
Cribanariæ,
Baſtarię
Fabrilignariæ
Baliſerij,
Ferrarij,
Coriariorum,&
Piſcatorum.

1 Qua declaratione ducta Rota *in cauſa Rom. artis Sutoriæ ſub die 20. Martii 1620. coram nunc Illuſtriſſimo D. meo Cardinali Sacrato* cenſuit hebræos in vrbe commorantes poſſe conficere indumenta etiam ex noua materia.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus ſuccedit parentibus etiam ad fidem conuerſis.*
2 *Liberi etiam parentibus viuentibus ſunt quaſi domini rerum paternarum.*
3 *Iudæus ex eo qui nolit conuerti non priuatur bonis.*
4 *Iudæa non priuatur bonis ex eo qui nolit ad fidem conuerti.*
5 *Iudæus retinet iura conſanguinitatis.*
6 *Iudæus ſuccedit parentibus ex teſtamento & ab inteſtato, & nu. 10.*
7 *Differentia non eſt facienda inter chriſtianum,& iudaeum, niſi reperiatur facta*
8 *Natus ante patris baptiſmum ſuccedit cum aliis natis poſt baptiſmum.*
9 *Legitima debetur filiis ratione naturali.*
11 *Iudæus ſuccedit parentibus, ſiue exiſtant filii baptizati, ſiue non.*
12 *Iudæus pater an poſſit plus relinquere filio iudæo, quam baptizato. Limita, vt nu. 13.& 14.*

ARGVMENTVM.

Iudæus an ſuccedat Parentibus, & Conſanguineis ad fidem conuerſis.

CAP. XLVII.

Negatiuam opinionem probare nititur *Bertrand. conſil. 226. lib. 4. par. 1.* pluribus ductus rationibus, quæ tamen rediguntur ad vnam, videlicet quod iudęus etiam vti perſona ſingularis, non poteſt aliquid capere ex teſtamento chriſtiani, vt ſuperiori capite à nobis probatum eſt. Quo non ob-
1 ſtante contrarium puto verius infraſcriptis potiſſimum rationibus permotus.

Primo, quia Liberis naturali quodam ratione debentur bona parentum, quia etiam parentibus viuentibus dicuntur quaſi domini rerum paternarum, adeo vt poſt patris mortem, non hæreditatem percipere videantur, ſed magis liberam
2 bonorum adminiſtrationem conſequuntur, *l. in ſuis, vbi Doct. ff. de liber. & poſthum. l. in ſuis ff. de ſuis, & legit. l. prima §. qui ſunt in poteſtate. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtam. §. ſui inſt. de hæred qualit. & differ. cum aliis plene congeſtis per Tiraq. in l. ſi vnquam in praefat. nu. 19. cum ſeq. C. de reuoc. donat.* At iudæus, ex eo quod ſit iudæus, & nolit ad fidem conuerti,
3 non priuatur bonis, aut iuribus ſibi competentibus, *c. ſicut iudaeis, de iudaeis, c. de iudaeis, 45. diſt. ibiq; Arch. in princ. Gem. num. 2. Praepoſ. ſub num. 2. verſic. ſolutio Borgnin. deciſ. 21. num. 15. de contract. ergo.* Similiter videmus, quod mulier iu-
4 dæa, cuius vir eſt conuerſus ad fidem, non priuatur ſua dote, ſi chriſtiana effici nolit, *Bald. Nouell. in tract. de dote par. 11. num.* 47. Secundo quia adhuc iu-
5 dęus retinet iura conſanguinitatis, cum illa veluti naturalia ſint indelebilia, *l. iura ſanguinis, ff. de reg. iur. l. ius agnationis, ff. de pact.* ergo retinet etiam iura ſucceſſionis §. *primo, inſt. de legit. patr.*

patr. tutel. Nec refert ſi dicatur poſſe tolli iura reſultantia ex agnatione, vt per *Doct. in d. l. iura ſanguinis*, quia nullibi reperitur in iure ſtatutum, quod iudæus ex eo tantum, quod ſit iudæus amittat ius ſuccedendi.

Tertio iudæus baptizatus ſuccedit parentibus iudæis non ſolum ex teſtamento, ſed etiam ab inteſtato, tum de
6 iure communi, *l. cognouimus C. de hæret. Imol. in cap. Raynutius de teſtamentis, cum alijs per Felin. in cap. iudæi el 2. ſub num. 1. verſic. & per iſtum textum, de iudæis, & per Tiraquell. de iure primog. quæſt. 66. num. 41. Tum etiam multo magis ex conſtitutione Pauli Tertii, quæ incipit, Cupientes 32. in ordine Bullarii*, Ergo idem dicendum eſt de iudæo in ſucceſſione parentis Chriſtiani, quia quãdo nõ reperitur diſpoſitio, quę
7 conſtituat differentiã, inter chriſtianũ, & iudæum, valet argumentum à correlatiuis, *l. die ſabbati C. de iudæis*.

Quarto hoc idem probatur ex pluribus à nobis afferendis infra eodem *lib. cap. 29.* ad probandum iudæos neq; directe, neq; indirecte poſſe cogi ad fidem ſuſcipiendam, quæ huic poſſunt commode transferri, quia negari non poteſt quin per ſucceſſionis priuationem per indirectum cogerentur. Demum hoc probatur ex *cap. denique §.*
8 *quid de talium, 26. diſt.* vbi natus ante patris baptiſmum habet commodum ſucceſſionis cum fratribus poſt baptiſmum natis.

Extenditur hæc concluſio primo, vt indubitanter procedat reſpectu legitimę, quia cum illa debeatur filiis ratione naturali, *§. cum itaque Auth. de hared. & falcid. l. fin. §. omnia igitur ff. de*
9 *adop.* Ripa *in l. in quartam num. 132. ff ad l. falcid.* iudæo poteſt relinqui in teſtamento tanquam res ſibi debita, vt idem, *Bertrand ſcribit conſ. 88. ſub nu. 6. verſ. Tum quia, & nu. 7. vol. 3. par. 1.*

Extenditur ſecundo, vt procedat nõ ſolum ex teſtamento, ſed etiam ab inteſtato, quia ratio, propter quam filius iudæus poteſt ſuccedere ex teſtamento,
10 militat etiam ab inteſtato; ideoque eadem debet eſſe legis diſpoſitio, *l. illud, ff. ad l. Aquil. cum vulgar.*

11 Extenditur tertio, vt procedat, ſiue exiſtant, ſiue non exiſtant alii filii baptizati, *Tiraquell. d. q. 66. n. 36.*

Eadem concluſio limitatur, ſi pater vellet plus relinquere filio iudęo, quam
12 baptizato, tunc enim crederem relictum vitiari in eo quod eſt plus, Tum quia baptizatus debet eſſe melioris cõditionis, quam non baptizatus *d. cap. iudæi el 2. de iudæis*; Tum etiam, quia tale relictum argueret prædilectionem, quæ in patre de recenti baptizato erga filium iudæum redditur non parum ſuſpecta, *ex trad. per Aym. conſ. 73. nu.*
13 *13. & ſeq.* Niſi forte iudæus eſſet onuſtus maiori numero filiorum, ad quorũ egeſtatem ſubleuandam eſſet pluris relictum iuxta tradita, *ſup. eodem lib. c. 44. in fine.* Hoc idem eſſet dicendum, ſi
14 eſſet plus relictum ſub conditione, ſi efficiatur Chrſtianus hoc enim non eſſet magis illum diligere, ſed potius ad fidem allicere, quod licet, iuxta diſtinctionem traditam ſupra *eod. lib. cap. 33.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium tacitæ hypothecæ competit tantum mulieribus catholicis.*
2 *Ratio eadem vbi militat, militat eadem diſpoſitio.*
3 *Rationis identitas operatur tacitam diſpoſitionem.*
4 *Interpretatio quæ fit ob identitatẽ rationis, dicitur fieri intẽſiue nõ extenſiue.*
5 *Mulier hæretica infert fidei maiorem iniuriam quam iudæa.*
6 *Dotis priuilegia cur mulieribus conceſſa.*
7 *Iudæi ſunt infeſti chriſtianis.*
8 *Iudæos non multiplicari intereſt chriſtianæ reipublicæ.*
9 *Mulier iudæa an gaudeat priuilegio, l. Vnice C. quando imper. inter pupill. & Vid.*
10 *Iudæus non gaudet priuilegio ne poſſit ab vxore conueniri, niſi eatenus quantus facere poteſt.*
11 *Iudæa ad fidem conuerſa gaudet priuilegio dotis. extende vt num. 13. & 19.*
12 *Qualitas iuncta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi.*

13 *Matrimonium contractum intra gradus humana lege prohibitos, & contra. ctum contra ius diuinum quomodo differat et nu.* 14.
15 *Effectus veri matrimonii qui ſint.*
16 *Matrimonium contractum contra ius diuinum improbatur etiam inter infideles.*
17 *Matrimonium contractum conrta ius diuinum caret priuilegiis.*
18 *Mulier chriſtiana contrahens intra gradus humana lege prohibitos non gaudet priuilegio dotis.*

ARGVMENTVM.

Mulier iudæa an gaudeat priuilegijs dotis.

CAP. XLVIII.

Affirmatiuã opinionem tenent P*rapoſit. in cap. gaudemus nu.* 3. *de diuort. ibique Alex. de nouo nu.* 12. *Affliɛt. in conſtit. ſi quis in poſterum nu.* 47. *verſic. item &* 4. *Neguſ. de pignor. par.* 2. *membr.* 4. *nu.* 69. *Marq. de iudæis par.* 2. *cap.* 3. *nu.* 9. Contrarium tenẽt *Cin. & Nicol. de Neapoli in l.* 1. *ff. ſolut. matrim. Card. in d. cap. gaudemus, ibique Abb. ante num.* 18. *Iaſ. in* §. *fuerat num.* 113. *inſt. de act. Bald. Nouell. de dote par.* 1. *ſub nu.* 47. *cum ſeq. & hæc mihi videtur receptior, & veriſſima.*

Primo per *Teſt. in Auth. de priuileg. dotis*, vbi iuſt. declarat priuilegium, vt mulier pro eius dote cœteris creditoribus etiam prioribus præponatur, nec
1 non, & priuilegium tacitæ hypothecæ, ac cœtera omnia priuilegia à legibus mulieribus data, illis eatenus competere, quatenus noſtram fidem tenent. At mulier iudæa fidem noſtram, non tenet, ergo. Nec refert, quod textus ille loquatur de mulieribus hæreticis, quia ratio diſpoſitionis eſt generalis, vt perſpicuè colligitur ex *Auth. Item priuilegium, C. de hæret.* vbi inquit priuilegium dotis, quo mulier creditoribus tẽpore prioribus anteponitur, nec non de tacitis hypothecis, & alia omnia mulieribus a lege data, clauduntur his qui catholicam non participant cõmunionem. Ecce quod ratio ob quam priuilegia denegantur, eſt quia non participant communionem Catholicam,
2 quæ quidem cum militet etiam in iudæa, operatur in ea, eandem diſpoſitionem, *l. illud ff. ad l. Aquiliam, l. à Titio in princ. ff. de verb. oblig. c. translato de conſt. c. inter corporalia, de transl. prælat.* identitas enim rationis operatur tacitam diſpoſitionem, *l. his ſolis, in illis ver*
3 *bis, ſatis tacite actum, quem ſingularem reputat Bald. in c. quia V. in fine de iudic. & in rubr. C. de naut. fœnere*, & interpretatio quæ fit per identitatem ratio-
4 nis non dicitur fieri extenſiue, ſed intenſiue, *gloſ. Bald. Alex. & alii quos probando refert Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa par.* 1. *nu.* 152. Et quamuis mulier heretica recedens à fide, maiorem inferat iniuriam Eccleſiæ, quam inferat iudæa fidem non accipiendo, *cap.*
5 *magnæ de voto, cap. ſcimus, circa finem* 12. *q.* 1. *gloſ. in cap. quidam de Apoſtat.* hoc tamen eſt cauſa, vt illa puniatur, nõ tamen vt iudæa minus delinquens conſequatur priuilegium, quia non eſt bona conſequentia, heretica plus delinquens priuatur priuilegio dotis, ergo dotis priuilegia debent concedi iudęe minus delinquenti, quia, vt ex prædictis patet, ſufficit, quod non habeant communionis participationem.

Secundo, quia ratio propter quam priuilegia mulierum dotibus ſunt con-
6 ceſſa, ea præſertim eſt, quia Reipublicæ intereſt dotes mulieribus conſeruari, ad hoc vt ciuitates liberis repleantur, *l. prima vbi Doct. ff. ſoluto matr.*
7 Hęc autem ratio ceſſat in iudęis, qui cum ſint oppido chriſtianis infeſti, *cap. cum ſit nimis, & cap. & ſi iudæos, de iudæis*, Reipublicę refert eos non multiplicari argumento, *l.* 2. §. *augeri C. de indicta vidui. toll. cap. cum ſit* ni-

nimis eodem tit. de iudæis.

Hæc concluſio extenditur primo, vt
ſicuti mulier iudæa non gaudet priuile-
gio dotis, pari ratione neque gaudet pri
uilegio *l. vnica, C. quando imperator*
9 *inter pupill. & Viduam, Iſern. in conſt.*
Regni 18. lib. 1. verb. iudæis, verſic. cum
priuilegia. Contrarium tenet *ibi Aſ-*
flict. ſub num. 47. verſic. item 4. Sed
prior opinio eſt verior ex hactenus di-
ctis.

Extenditur ſecundo, vt ſicuti mulier
iudæa, vel infidelis, non gaudet priui-
uilegijs dotis, ita neque vir iudęus, aut
10 alias infidelis gaudeat priuilegio, vt
nō poſſit conueniri, niſi eatenus, quate-
nus facere poteſt *Bald. Nouell. d. par.*
11. num. 45. verſic. & idem.

Eadem concluſio declaratur ne pro-
cedat in iudæa ad fidem conuerſa, hæc
enim gaudet priuilegio dotis, *Hoſt. in*
11 *d. cap. gaudemus num. 6. de diuort. ibiq;*
Butr. num. 22. Ancbar. nu. 27. Abb.
nu. 17. verſic. extra gloſ. Præpoſ. num. 3.
Alex. de Neuo num. 12.

Quod procedit primo, ſiue agatur de
dote conſtituta poſt conuerſionem ad
fidem; ſiue de dote conſtituta de tem-
pore infidelitatis; quia ad effectum pri-
uilegii ſufficit, quod ſit fidelis, tempore
quo repetit dotem, ex reg. quod quali-
12 tas iuncta verbo, debet intelligi ſecun-
dū tempus verbi, *l. ex facto, & l. Titius,*
ff. de teſtamentis, l. in delictis, §. ſi extra-
neus, ff. de noxal. per quem ſic in ſpecie
ſcribit Bald. Nouell. in d. tract. de dote,
par. 11. ſub num. 47. verſic. Amplius dici
poteſt.

Procedit ſecundo, etiam ſi matrimo-
nium in infidelitate contractum, eſſet
13 contractum intra gradus humana lege
prohibitos, nam etiam in hoc caſu mu-
lier gauderet priuilegio dotis, licet ſe-
cus ſi eſſet cōtractum intra gradus pro-
hibitos de iure Diuino, idem, *Bald. loco*
cit. verſic poſſet tantum dubitari.

Eſt ratio diuerſitatis inter matrimo-
nium contractum intra graudus huma-
na lege prohibitos, & inter matrimo-
14 nium prohibitum iure Diuino, quia
matrimonium prohibitum humana le-
ge ſi ſit in infidelitate contractum, poſt
conuerſionem ad fidem ab Eccleſia
propter bonum publicum, & in fidei fa-
uorem manere permittitur, *d. cap. gaude*
mus de diuort. cap. de infidelibus, de con-
ſang. & affinit. Vnde conſequenter re-
ſultat effectus veri matrimonii, qui ſunt
15 legitimitas prolis, & priuilegia dotis, *d.*
l. qui contra C. de inceſt. nupt. §. fin. qui
filii ſint legitimi. At cum matrimonium
16 eſt contractum contra ius Diuinum e-
tiam inter infideles improbetur ab
Eccleſia, *d. cap. gaudemus, de diuort.*
merito nulla eum ſequi poſſunt priuile-
17 gia, *d. l. qui contra C. de inceſt. nupt.*
Et quidem ſicuti mulier antiqua chri-
ſtiana contrahens intra gradus humana
lege prohibitos, non gaudet priuilegio
18 dotis, d. l. qui contra, vtique maiori ra-
tione gaudere non debet mulier de re-
centi conuerſa, cum illa non debeat eſ-
ſe melioris conditionis, *Archid. in cap.*
vſque 33. diſtin. Anan. in cap. poſt mi-
ſerabilem, col. 2. de vſur. Bero conſ. 28.
num. 39. lib. 3.

Procedit tertio etiam ſi quando mu-
lier, quæ conuertitur, reperiat mari-
tum ante ad fidem conuerſum, alteri
vxori matrimonio copulatum; nam ni-
19 hilominus poterit dotem cum priuile-
gio petere, *Bald. Nouell. in d. tract. de*
dote par 11. ſub num. 47. verſ. Quinimo
primus vir.

SVMMARIVM.

1 *Princeps per eius priuilegium non inten-*
dit fauere niſi catholicis.
2 *Priuilegium conceſſum iudæo eſt odio*
ſum.
3 *Priuilegium prælationis conceſſum iu-*
dæis, in contractu mutui, non exten-
ditur ad alios contractus.
4 *Priuilegium conceſſum iudæis ne cogi poſ-*
ſint ad reſtituendum pignus furto ſub-
tractum, non comprehendit furtum
cuius ipſi habuerunt ſcientiam.
5 *Priuilegium conceſſum iudæis ne poſſint*
cogi niſi per certos officiales quomodo
debet intelligi.
6 *Priuilegium conceſſum vt libris iudæo-*

rum adhibeatur plena fides, ſi libri ſint ſcripti hæbraicè a quo debeant interpretari.

7 *Priuilegium iudæis conceſſum, vt poſſint dare ſub vſuris captis pignoribus, quomodo intelligitur.*

ARGVMENTVM.

Priuilegia Hebræis conceſſa an,& quomodo ſint interpretanda.

CAP. XLIX.

CVm princeps regulariter per eius priuilegium non intelligat fauere niſi catholicæ fidei cultoribus, *l. 1. cum Auth. ſeq. C. de hæret.*
1 *Auth. de priuileg. dot. in princ. & §. 1.* inde conſequenter reſultat, vt priuilegium conceſſum iudæo, ſit contra ius
2 commune, & propterea odioſum, *Ang. conſil. 273. Anan. conſil. 70. in princ. Alexan. conſ. 3. num. 7. verſic. ſed dicta capitula lib. 2.*

Vnde deducitur primo, quod priuilegium conceſſum hebręis, vt in rebus,
3 & pro rebus ſibi hypothecatis pro quantitatibus quas mutuarent, præferantur aliis creditoribus, non extenditur ad alios contractus, ſed ſtricte debet accipi in contractu mutui, *Angel. d. conſil. 273. Alex. conſil. 180. num. 8. lib. 7. vbi quod neque extenditur ad granum accomodatum.*

Deducitur Secundo, quod priuilegium ne iudæi poſſint cogi ad reſtituen-
4 dum pignus furto ſubtractum, non compræhendit furtum cuius iudæi habuerunt ſcientiam, ita probat *teſt. in l. ſeruus cuiuſdam, ff. de condit. indeb. ibique notat Bal. Io. Anan. d. conſ. 70. nu. 2.*

Et pari ratione deducitur Tertio, quod priuilegium ne iudæi poſſint ad aliquid cogi per certos officiales, non comprehendit officiales habentes maio-
5 rem iuriſdictionem, quam habeant expreſſi *Anan. loco cit. ſub num. 1. verſic. hoc præmiſſo.*

Deducitur Quarto, quod priuilegiũ conceſſum hebræis, quod libris eorum
6 Banchi adhibeatur plena fides pro ſcribente contra chriſtianum, ſi libri, ſiue partitæ librorum ſint ſcriptæ in lingua hæbrea, non poteſt hebræus Bancherius ad eius fauorem interpretari, vel in vernaculam linguam transferre, ſed aſſumi debent vnus, aut duo interpretes, qui habeant lingue peritiam, vt plene probat, *Alex. conſ. 180. nu. 1. lib. 7.*

Deducitur Quinto, quod conceſſio facta hebræis, vt poſſint dare ſub vſu-
7 ris captis pignoribus, & quod ſi pignora non reluantur poſt annum ſint iudęi, & poſſint illa vendere citato Domino, qui pignorauit ſtatim lapſo Anno, ſors principalis extinguitur, & non currunt amplius vſuræ, etiamſi iudęus non vendiderit pignora, neque citauerit, vt per *Caſtren. conſ. 295. & 296. lib. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Iudæi de iure poſſunt habere bona ſtabilia inter chriſtianos, limita, vt nu. 4.*

2 *Iudæi de iure ſunt capaces emphyteuſis eccleſiaſticæ.*

3 *Iudæi poſſunt præſcribere rem chriſtiani, non autem eccleſiæ.*

4 *Iudæi in ſtatu eccleſiaſtico non poſſunt habere bona ſtabilia.*

ARGVMENTVM.

Iudæi an,& quomodo poſſint poſſidere bona ſtabilia inter Chriſtianos.

CAP. L.

IVris communis inſpecta cenſura, iudæi etiam inter chriſtianos poſſunt habere bona ſtabilia, ita docemur *ex, cap. iudæi*
1 *el 2. vbi Abb. ante. nu. 3. & ex cap. multorum, de iudæis, ex cap. quanto, in fine de vſuris, & in cap.*

cap. de terris, de Decimis, & vtrobique Doct. & ſignanter Abb. ibi ſub num. 4. hic num. 1. Innoc in cap. quod ſuper ſub num. 4. de voto, Anchar. inter conſil. Calder. 3 tit. locati. Roman. conſ. 489. *hæc domina.*

2 Extenditur Primo, vt poſſint habere etiam bona Eccleſiaſtica in emphiteuſim, *Anchar inter conſ. Calder. conſ. 1. d. de iudic. Lamb. de iurepatr. lib. 1. par. 1. quæſt. 7. art. 5. poſt princ.*

3 Extenditur Secundo, vt poſſint habere etiam per viam præſcriptionis, dũ modo non ſit res Eccleſiaſtica, *gloſ. in cap. porrò 15 q. 3. Roman. d. conſ. 489. num. 3. Iaſ. in rubric. de iuſtit. & iur. num.* 10.

4 Eadem concluſio limitatur, ne procedat in iudæis in ſtatu Eccleſiaſtico habitantibus, ij enim nequeunt bona immobilia poſſidere *ex ſpeciali conſtitutione Pauli Quarti, quæ eſt tertia in ordine, §. 2. in fine.* Quinimmo ſola arte Strazzariæ contenti, nequeunt exercere mercaturam frumenti, vel ordei, aut aliarum rerum vſui humano neceſſariarum, *ex eadem conſtitutione, §. 9. vide ſupra eod. lib. cap.* 47.

SVMMARIVM.

1 *Recenſentur vtriuſque partis* Doctores.
2 *Sola cauſa conuerſionis non ſufficit ad expellendum iudæos.*
3 *Princeps non debet aliquid innouare, niſi cauſa, neceſſitatis, vel vtilitatis.*
5 *Iudæi pacifice viuentes non poſſunt ſine cauſa bonis ſpoliari.*
5 *Expulſio ſine cauſa eſt contra præceptum charitatis.*
6 *Charitatem impendere tenemur etiam iudæis.*
7 *Propheta populum ad idola congregatum non dimiſerunt.*
8 *Ingreſſus ad patriam poteſt exteris impediri.*
9 *Expulſio ex iuſta cauſa, eſt rationabilis.*
10 *Cauſa iuſta expulſionis quæ ſit, remittitur arbitrio iudicis.*
11 *Recenſentur plures cauſæ quibus iudæi diuerſis in locis ſunt expulſi.*
12 *Iudæi tolerantur ex miſeratione.*

ARGVMENTVM.

An Princeps poſſit ad libitum ſine aliqua cauſa ex proprio Territorio expellere iudæos, vel alios infideles ibi commorantes.

CAP. LI.

Qvæ ſunt ad inuicem contrariæ Sententiæ; Altera affirmatiua, quam viſus eſt
1 primum ſentire *Archid. in cap. qui ſincera 45. diſtin.* & ſecundum quam poſt longam diſceptationem fuiſſe conclusum Mediolani teſtatur frater *Bernardin. de Buſto ordinis Minorum in diſputatione, quæ habetur inter eius Sermones, poſt Sermonem 14. cuius meminit Sebaſt. Sapia in addit. ad Panorm. in cap. ſuper de voto, & voti redempt. Marq. de iudæis par. 1. cap. 6. num. 3.*

Altera negatiua videlicet, quod ex poteſtate ordinaria, & rationi regulata, nequeat Princeps ex ſola eius voluntate eiicere ex ſuo territorio, & ditione iudæos pacifice, & bene viuentes, ſed ad id requiratur aliqua iuſta cauſa, ita per integram conſultationem probat *Oldr. conſ. 87. & 264. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in rubr. de iudæis, Pan. in d. c. quod ſuper nu. 5. de voto, Marſil. conſ. 01. nu. 56. Anchar. in cap. peccatum, num. 12. de regul. iur. lib. 6. Aretin. in l. multum intereſt ff. de verb. oblig. Soccin. conſ. 86. lib. 4. Alex conſ. 99. num. 18. lib. 6. Iaſ. in l. apud Iulianum, §. conſtat num. 29. ff. de legat. 1. Ripa in l. ſi inſulam nu. 11. ff. de verb. oblig. Natt. conſ. 620. n. 22. Roland. conſ. 25. num. 19. lib. 3. Pariſ. conſ 2. num. 15. lib. 4. Franc. Becc. conſil. 84. num. 8. & per tot. Corſett. de poteſtate Regis q. 81. Hermes in tract. de inſtaur. Relig. lib. 2. cap. 12. Iacob Simanca de Cathol.*

Cathol. inſt. ſub tit. de iudæis, num. 16.
*quorum magna pars deteſtatur de com-
muni, & æquiori, & hæc eſt veriſſima.*

Probatur autem Primo, quia ceſſan-
te iuſta cauſa politica, nulla alia rema-
net cauſa expellendi iudæos, vel infi-
deles, niſi cauſa Religionis, ſcilicet,
2 quia Princeps zelo Religionis adductus
vellet eos ad fidem conuerti, At iſta
cauſa non eſt cauſa legitima. Ergò.

Minor probatur, Tum *ex l. Chriſtia-
nis, C. de pagan. & Sacrific. eorum, ibi
non audeant manus inferre Religionis
auctoritate abuſi*; Tum etiam ex aliis
pluribus allatis ſupra *eod. lib. cap.* 31. v-
bi oſtendimus infideles neque directe,
neque indirecte poſſe ad fidem com-
pelli.

Secundo Princeps non debet ali-
quid in Republica innouare, niſi ex
euidenti vtilitate, vel neceſſitate, *l. in
3 rebus ff. de conſt. Princ cap.* 1. *de reb. Ec-
cleſ. non alien. lib.* 6. At vbi nulla ſubeſt
cauſa, nulla eſt vtilitas, neque neceſſi-
tas; Ergo.

Tertio non licet iudæos, vel infide-
les pacificè viuentes, ſine cauſa propriis
bonis priuare, *cap. ſicut iudæi, §. nullus
4 de iudæis. d. l. Chriſtianis, C. de paganis,
& Sacrificis eorum*. Ergo tanto minus
poſſunt paterno ſolo priuari, *argumen.
to cap. ſi de rebus* 23. *q.* 7.

Quarto expulſio ſine cauſa dubio
5 procul eſt contra præceptum charita-
tis, *cap. charitas, de pœnit. diſt.* 4. At iu-
6 bemur charitatem impendere, etiam iu
dæis, & inimicis, *cap. cum in lege* 23. *q.*
4. Ergo.

Quinto hoc idem probatur exem-
plo, ſiquidem Prophetæ Sancti, populũ
ad Idola ſæpiſſimè congregatum non
7 dimiſerunt, ſed inter eos habitabant,
& increpabant, *cap.* 1. 23. *quæſt.* 4. Chri-
ſtus etiam inter duodecim vnum deper
ditum habere non eſt dedignatus, *cap.*
3. *ead. quæſt.*

Sexto, licet exteris venturis ad Pa-
8 triam poſſit ingreſſus interdici, Argu-
mento, *l. Diuus, ff. de ſeruit. ruſt. præd. l.
ſicuti, §. Ariſto. ff ſi ſeruit. vend.* tamen
poſtquam ſunt ingreſſi, non poſſunt
expelli, niſi adſit cauſa ex qua poſſent
banniri, *Bald. in vſib. feud. tit. de forma
fidel. §. Dominus vero, verſ. extra quæro,
Paris de Put. in tract. de feud. reintegr.
miles*.

Septimo facit nonnihil ſpes eos paſ-
ſim lucrandi quę penitus eſſet extincta
ſi procul abigerentur, & diuerterent ad
eas gentes, quæ Chriſtum non agnoſ-
cunt, quia magis magiſque redde-
rentur alieni, *cap. infideles* 23. *q.* 4 *cap.
Ad menſam* 11. *quæſt.* 3. *cap. quanta de
diuort.*

Coeterum ſicuti nulla exiſtente cau
ſa contra ius, & ęquitatem exiſtimatur,
quod Princeps iudæos, & infideles ei-
ciat, ita iuſtum valde eſt, & rationabi-
le, vt iuſta exigente cauſa expulſionem
indicat; Prudentis enim, & Religioſi
9 Principis eſt, Rempublicam improbis
Hominibus expurgare, et quantum in
ſe eſt operari, vt Reſpublica pace, &
tranquillitate lætetur, *l. congruit ff. de
offic. præſid.* iuſta autem cauſa quę ſit in
hac materia, remittenda videtur princi-
10 pis arbitrio, qui pro eius religione, &
prudentia debet negocium examinare,
nihilominus ex ipſis rerum ſucceſſibus
nonnullas colligere licet.

Prima ergo ſit cauſa, ſi verſaremur
in Regno nouiter ad fidem conuerſo,
nam quo facilius ibi chriſtiana Religio
propagaretur, poſſet indici iudæorum,
11 & coeterorum infidelium expulſio, vt
Conſtantinum feciſſe in Eccleſiæ pri-
mordiis refert *Hoſt. in cap. conſuluit,
de iudæis, Oldrad. conſ.* 87. *nu.* 2 *pro qui-
bus facit. text. in cap. ſæpè malorum* 28.
quæſt. 1.

Secunda, ſi in chriſtianam Religio-
nem euadant contumelioſi, argumento
cap. quia ſuper, & cap. & ſi iudæos, de
iudæis. ob hanc cauſam exularunt ab
Anglia propterea quod Vuorwici pue-
rum Chriſtianum, cui nomen erat Vuil
mennes, in die Paraſceues, in noſtræ
Religionis contemptum cruci affixe-
runt, idemque fecerunt iudæi Nordo-
nici degentes, vt refert, *D. Ant.* 2 *par.
hiſtor. tit.* 17. *cap.* 1. *§.* 6. *Polidor. Verg. lib.*
16. *Anglic. hiſtor.* Et ob ſimilem cauſam

Anno

Anno 1510. Marchiæ Brandeburgenſi generali edicto ſub poena capitis proſcripti ſunt, ac quadraginta ipſorum exuſti, propterea quod vnus ipſorum Sacratiſſimam Chriſti Hoſtiam, quam pharisaciainfidelitate coemerat, crebris pugionum ictibus confodere nixus erat, Hoſtia ſemper integra permanente, reliqui vero plurimos chriſtianorum infantes acubus, & punctionibus peremiſſe faſſi ſunt; *Surius de rebus in orbe geſtis ſub Anno* 1510.

Tertia, Si ſeditiones excitent, aut aliter in nos detegantur iuiurioſi, vt recte colligitur, *ex l. Chriſtianis C. de paganis, & ſacrificiis eorum*, hac de cauſa imperante Phoca exacti fuerunt Antiochia, ex eo quod ingentem chriſtianorum multitudinem ferro conciderãt, vel igne exuſſerant, nec non, & Anaſtaſium eiuſdem Ciuitatis Antiſtitem foeda morte affecerant, *Nicephor. lib.* 18.*cap*.44.

Quarta ſi in tam magnum numerum excreuerint, vt inde timeri poſſet proditio, *d.l. Chriſtianis, ibi nihilq; turbulentũ tentantibus*, qua de cauſa abire coacti ſunt ex Regnis Hiſpaniarum, vt patet ex *Conſtitution. Granatæ prag.* 5. *&* 6. *Anno* 1492. *&* 1499. *& ex Concil. Tolet.cap*.8.

Quinta ſi leges non ſeruent, vt probat *Teſt. in d. l. Chriſtianis, C. de paganis, ibi nihilq. tentantibus turbulentũ legibusq contrarium*, qua de cauſa eiecti fuerũt Pariſiis Anno 1180. per Philippũ Francorũ Regem, propterea quod contra Eccleſiaſtica decreta in domibus ſuis Seruos Chriſtianos, & Ancillas habebant, eoſque ex aliqua parte cogebant iudaizare, vt teſtatur *Nauder. generat*.40.

Sexta ſi ita diuites euaſerint, vt ex facultatum augumento aliquid inconueniens ſuſpicari poſſit, quia in his caſibus poſſent vel in facultatibus ex aliqua parte mulctari, vel in parte eiici, prout caſus qualitas exquirit, quia poteſt princeps ex cauſa publicę vtilitatis tollere dominium rerum à ſubditis, *l. ſi quis ſepulchrum ff. de religioſ. & ſumpt. funer. Rom. conſ.* 310. *ſub num.* 2. *Angel. conſil* 139. *num.* 3. *Fulgoſ. conſil.* 143, *num.* 3. *Felin. in cap.* 2. *poſt princ. de conſt. Dec. conſ.* 352. *poſt princ. & in cap. quæ in Eccleſiarum num.* 19. *de conſtit. Gram. conſ.* 8. *n* 8. *in ciuil. & conſil.* 160.

12 *num.* 11. Tum etiam quia iudæi tolerantur ex commiſeratione, & vt ipſi tandem conuertantur ad fidem, non vt officere poſſint chriſtianis, *Iſer. in conſt ſiquis in poſterum, tit. de iudæis*.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi regulariter ſubiiciuntur iudici laico.*

2 *Infideles non ſunt de corpore eccleſiæ ſed ciuitatis.*

3 *Laici ſubiiciuntur iudici laico.*

4 *Eccleſia in eius legibus non intelligit comprehendere exiſtentes extra eius gremium.*

5 *Infideles in negotio mere ſeculari ſubiicitur iudici laico.*

6 *Infideles in criminibus miſtis an debeant puniri a iudice eccleſiaſtico vel ſæculari.*

7 *Conſt. Greg. xiii. circa punitionem iudæorum.*

8 *Eccleſia in criminibus merè eccleſiaſticis, & miſtis habet poteſtatem procedendi contra infideles, etiam directe.*

9 *Iudex laicus in crimine miſto poteſt compelli ad procedendum contra iudæos.*

10 *Iudex laicus in crimine reſpiciente fidei contemptum procedit vti exequutor ſacrarum conſtitutionum.*

11 *Romæ qui iudices habeant poteſtatem procedendi contra iudæos.*

ARGVMENTVM.

Iudæi an ſubiiciantur iuriſdictioni iudicis laici, vel eccleſiaſtici.

CAP. LII.

1 REgulariter iudæi, coeterique infideles ſubiiciuntur iuriſdictioni iudicis laici, ita deſumitur ex *l. iudæos, C. de iudæis, & ex cap poſtulaſti eod. tit. & ex c.*

poſt

poſt miſerabilem de vſur. quorum iuriũ
auctoritate hoc ſcribunt gloſ. in d. clem. 1.
verb. principis, ibique Card. n. 3. *Ancar.*
conſ. 15. *Alex. conſ.* 7. *n.* 5. *& conſ.* 99. *n.*
12. *lib.* 6. *Abb. in d. cap. gaudemus num.*
12. *de diuort. Soccin. conſ.* 119. *num.* 26.
& ſeq. lib. 4. *vbi teſtatur de communi, de*
qua etiam teſtantur Clar. in §. *blaſphe-*
mia num. 5. *Marta de iuriſdictione par.*
2. *cap.* 13. *num.* 14. *& ſeq. & hanc ean-*
dem opinionem communiter a Theologis
recipi teſtantur Almain. in 4. *ſent. diſt.*
18 *q.* 1. *Toſtat.* 1. *Regum cap.* 8. *q.* 37.
Ratio eſt duplex, Prima quia infideles
2 non ſunt de corpore eccleſiæ ſed de
corpore Ciuitatis, *l. Chriſtianis C. de*
paganis, Auth. de Queſtor. in princ. gloſ.
in d. cap. poſt miſerabilem de vſur. cum
aliis per Beccium conſ. 84. *num.* 6. ideo-
que vti mere laici, ſunt de iuriſdictio-
3 ne iudicis laici, *l. iudæi communi iure, C.*
de iudæis, cap. ſi clericus laicum, de foro
compet. Secunda, quia Eccleſia in legi-
bus quas fert vti Eccleſia, non intelli-
git comprehendere perſonas extra eius
gremium exiſtentes, *d. cap. gaudemus, de*
4 *diuort cum aliis allatis ſupra hoc eod. lib.*
cap. 3. *in princ.* ac proinde ſiue pœnam
irroget, ſiue aliud præcipiat, non afficit
infideles ex præſumpta eius voluntate,
ex multis quos attulimus *eod. cap.* 3.
num. 2. *&* 3.

Et hæc quidem procedunt citra con
trouerſiam vbi verſamur in negotio,
quod inter chriſtianos eſſet mere ſecu-
lare, veluti, de re pecuniaria, ſiue fur-
5 to, homicidio, vel ſimili; *Felin. in d. cap.*
poſtulaſti ſub num. 5. *verſ. ſecunda Con-*
cluſio de iudæis addentes ad Guid. pap.
deciſ. 63.

Difficultas eſt an idem ſit vbi nego-
tium, aut delictum inter chriſtianos eſ-
ſet mere Eccleſiaſticum, vel mixtum,
6 veluti quia eſt contra fidem chriſtia-
nam, vel in eius contemptum, aut
blaſphemiam; Et quidem Doctores
omnes hactenus citati, exceptis Feli-
no, & addentibus ad Guidop. cenſent
delicti cognitionem ſpectare ad iudi-
cem laicum, ducti tum ex dictis rationi-
bus, nempe quod infideles ſunt ſim-
pliciter laici, tum quia non ſunt creatu
ra Eccleſiæ, tum denique auctoritate
Teſt. in d. cap. poſtulaſti de iudæis, & in
clem. 1. *eod. tit. ex cap. poſt miſerabilem de*
vſur. & ex l. iudæos C. de iudæis.

Quibus non obſtantibus quod vbi
delictum eſt merè eccleſiaſticum co-
gnitio ſpectet ad iudicem Eccleſiaſti-
cum, & vbi eſt miſtum ſit locus præuen
tioni cenſuerunt *Calder. conſil.* 2. *de iu-*
dæis Bal. conſ. 315. *lib.* 1. *Io. de lignano,*
Laurent. de presbyt. & Io. de Fantut apud
eundem Bald. conſ. 316. *eod. lib.* 1. *Alex.*
de Neuo, conſ. 100. *num.* 7. *& conſ.* 101.
num. 4. *Felin. in d. cap. poſtulaſti ſub nu.*
5. *verſ. Prima concluſio, Zanchin. de hæ-*
ret. cap. 36, *ibique Campeg. Pariſ. conſ.*
79. *num.* 24. *lib.* 2. *Otho Nicol. inter*
conſil. crim. 79. *num.* 24. *& per tot. &*
conſ. 81. *per tot. lib.* 2. *plenè Burſatt. conſ.*
90. *num.* 1. *Et hæc eſt etiam communis,*
prout teſtatur Pena in direct. Inquiſit.
comment. 71.

Hæc tam ardua inter Doct. alterca-
tio, hodie ceſſat ex prouida conſtitu-
tione Gregorii xiii. 70 quæ incipit
7 Antiqua indecorum, per quam,
quatuordecim ſpecificantur caſus, in
quibus includuntur omnes caſus qui
ſunt contra fidem, vel poſſunt in eius
contemptum committi, etiam ſuper
quibus hodie contra infideles poſſunt
procedere inquiſitores hæreticæ praui-
tatis, adeo quod non eſt in ea vlterius
elaborandum.

Ne tamen quiſquam putet Conſti-
tutionem prædictam aliquid contra iu-
ris diſpoſitionem inquiſitoribus tribuiſ
ſe. Scire nos oportet eccleſiam vti Ec-
cleſiam in criminibus merè Eccleſiaſti-
8 cis, & miſtis habere quidem poteſta-
tem procedendi contra infideles, non
ſolum indirectè, ſed etiam directè: ve-
rum quia non agnoſcit eos vti proprias
creaturas, ſed tanquam Homines de
populo, quos veluti vera religione ca-
rẽtes oporret manu militari compeſci,
ideo illorum coertionem demandare
conſueuit principibus, & iudicibus lai-
cis. Hanc concluſionem probat *Abb. in.*
d. cap. gaudemus ſub num. 12. *de diuort*
quem

quem ſequitur Franc. Aret. conſ. 57. & ante eos Aug. de Ancon. de poteſtate Eccleſiæ quæſt. 24. art. 4. & manifeſtè probatur iiſdem iuribus, quibus aſtruitur opinio aſſerentium, quod in omnibus caſibus infideles ſubiiciantur iudici laico, & primo hoc probat *Teſt. in d. cap. poſt miſerabilem, ibi iudæos ad remittendas chriſtianis uſuras per principes, & Poteſtates compelli præcipimus*, verbũ enim, præcipimus, importat neceſſitatem, *Doct. in rubr. C. de mand. princ.* & denotat iuriſdictionem, *cap. in his*, §. *Secundum de verb. ſignific. cap. quod præcipitur* 14. *quæſt.* 2. *cap.* 1. *de offic. delegat.*

Secundo hoc idem probatur, *ex clem. vnica*, §. *cum autem de iudæis, vbi Concilium Viennenſe iniungit principibus ſecularibus ne permittant, vt in Terris eorum fiat inuocatio, & profeſſio nominis Maumethi.*

Tertio ex *d. cap. poſtulaſti, eod. tit. de iudæis*, vbi etiam in crimine miſto po-
9 teſt iudex laicus compelli ad procedendum contra iudæum.

Ex his patẽt Duo. primum quod pontifex in d. conſtitutione antiqua iudęorum tribuendo facultatem inquiſitoribus procedendi, vtitur iure ſuo. Secundum quod *in d. l. iudæos, C. de iudæis* dũ procedunt in crimine reſpiciente fidei contemptum, procedunt vti Sacrarum Conſtitutionum Imitatores, & exequu-
10 tores, *vt in l.* 1. & 2. & 3. & 5 *C. de ſum. Trin. & fide Cathol.* Cæterũ in Vrbe peculiari iure vtimur; Siquidẽ olim
11 integra iuriſdictio in Hebræos ſpectabat ad Illuſtriſſimum Cardinalem Papæ Vicarium priuatiuè quo ad omnes alios iudices Romanæ Curiæ actiuè, & paſſiuè inter ipſos iudæos, inter alios vero paſſiuè tantum ex *Conſtitutione Iulii tertii quæ eſt ſecunda in ordine Bullarii*, §. 1. Superuenit deinde *Conſtitutio reformatoria fel. record. Pauli Papæ V. quæ eſt* 71, §. 7. cuius vigore contra hebræos in criminalibus præter Vicarium procedit etiam Gubernator Vrbis, etiã quod agatur intèr ipſos Hæbreos tantum. Item et procedit Auditor Cameræ eo modo quo in præteritum procedere conſueuit; in delictis autem in quibus adeſt miſtura Chriſtianorum delinquentium, et Hebreorum, ſi agatur ex officio tantum, non autem ad querelam eſt locus præuentioni inter Vicarium, et Senatorem. In cauſis furtiuorum pignorum quo ad Hebręos banchieros eſt locus præuentioni inter Camerarium, et Gubernatorẽ. In cauſis Cameralibus, ſeù ad Cameram quomodòcumque ſpectantibus, aut ad Camerarium etiam ratione pignorum, aut perſonarum hebręorum bancheriorim, aut ad Præſides iuriſdictio eſt ipſorum Camerarii, et Præſidum; Vbi aut agitur de obligatione Camerali ſubiiciuntur Auditori Cameræ priuatiuè quòad omnes alios Iudices, præterquam in dependetibus à cauſis, et actis aliorum Tribunalium, iuxta ſuas facultates.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio loquens de iudæis non extenditur ad Paganos.*
2 *Equiparatorum idem eſt iudicium.*
3 *Extenſio quando fit ex identitate rationis non dicitur vera extenſio, ſed comprehenſio, et num.* 4.

ARGVMENTVM.

An diſpoſitio loquens de iudæis habeat locum in cœteris infidelibus in genere.

CAP. LIII.

PRo parte negatiua perpendi poteſt *Teſt. in cap. cum ſit, in finalibus verbis, de iudæis*, vbi poſtquam fuit loquutus de iudęis ſubdit hoc idem extendimus ad paganos ex quo textu, *Anan. ibidem, nu.* 17. *et Abb. num.* 3. *verſ. item collige*, notant

1 notant quod diſpoſitio loquens de iu-
dęis non extenditur ad paganos , niſi
fiat ex ſpeciali legis prouiſione , quæ
ſpecialitas arguit, quod regulariter di-
ſpoſitio iuris communis eſſet in contra-
rium , & hoc idem probat *Marq. de iu-
dæis par. 2. cap 2. num.* 8. Contrarium
tamen puto verius, idque mihi pro-
batur.

Primo ex inſcriptione rubricæ tit.
de iudæis, & Saracenis, quæ cum æqui-
paret vtroſque demõſtrat eandem eſſe
vtriuſque diſpoſitionẽ, ex regula quod
2 æquiparatorum idem debet eſſe iudi-
cium, *clem. 1. de offic. Vicar. l. 1. vbi
Doct. ff. de legat. 1. Calder. conſ. 12. circa
fin. de conſt. Alex. in l. 1. §. lex falcidia
num. 9. ff. ad leg. Falcid. Socc. conſ. 1. nu.*
10. *& ſeq. lib. 1. Roman. conſ.* 147. *nu.
2. verſ. 3. quia.*

Secundo ex *cap. in nonnullis eodem
tit. de iudæis,* ibi iudæos, ſeu Saracenos
& ſic eadem diſpoſitio ad vtroſq; refer-
tur.

Tertio hoc idem probatur in *cap. ex
ſpeciali eod. tit. ibi, & ſi forte redditus
ſuos iudæis vendiderit, vel paganis,* &
paulo infra per quem iudæi, ſiue Sara-
ceni. Et hanc partem (licet de iuribus
prędictis non meminerint) firmant
*Ghirland. de pœnis omniſariam coitus
quæſt. 12. in fine, Menoch. de arbitr. caſu*
290. *num.* 21. *&* 22. Ad contrarium
reſpondetur, quod ibi non ſit extenſio
ex noua legis prouiſione, ſed ex mente
eiuſdem legis, & rationis identitate,
3 quo caſu non dicitur quod fiat exten-
ſio, *cap. ſi poſtquam in fine de elect. lib.
6. Bal. in l. ſi quis ſeruo n. 5. C. de furt. &
ſeruo corrupto.* Quinimo cum in d. cap.
cum ſit, exprimatur ratio, quę ęquè
comprehendit iudęos, & alios infide-
les, licet in fine textus vtatur verbo
extendimus tamen non dicitur exten-
4 ſio ſed comprehenſio, *Bald. Alex. &
Iaſ. in auth. quas actiones C. de ſacroſ. Ec-
cles. cum aliis per Surd. deciſ. 62. nu.* 25.

Cum ergo conſtet diſpoſitionem lo-
quentem de iudęis extendi ad alios in-
fideles, ſequitur quod niſi repugnet
qualitas materiæ, vel poſſit excogitari
alia diuerſitatis ratio, quęcumque di-
cta ſunt de iudęis trahi poſſunt ad cę-
teros infideles.

DE IVRE PERSONARVM EXTRA ECCLESIÆ GREMIVM EXISTENTIVM.

Liber Tertius

DE CATHECVMENIS.

SVMMARIVM.

1 *Cathecumeni qui dicantur.*
2 *Competentes qui dicantur.*
3 *Cathecumeni quomodo differebant a competentibus.*

ARGVMENTVM.

Cathecumeni qui dicantur, & qui Competens, & quomodo inter ſe differant.

CAP. V.

IN primitiua eccleſia qui ad fidem accedebãt, duabus appellationibus fuiſſe diſtinctos, tradit *Iſid. lib. 2. de orig. eccleſ of-*
1 *ficiorum, cap. 20.* videlicet cathecumenorum, & competentium. Cathecumenos eos dictos eſſe docet qui primum de gentilitate veniebant, ducti voluntate credẽdi in Chriſtũ: qui quoniam prius viua voce in fidei chriſtianę myſteriis inſtruebantur ideo cathecumeni nempe audientes, ſiue auditores appellabantur. Vnde *Rabã. Maur. lib. 1. de inſtit. cler. cap. 6. cathecumenus (inquit) dicitur pro eo quod doctrinam fidei audit, nec dum tamen baptiſmum accepit*, cum quo concordant *Tertullian. in lib. de pænit. & Cyprian. lib. 3. epiſt. 16. & 22.*
2 Competentes *vt idem Iſid. docet loco cit. cap. 21.* dicebantur, qui iam poſt doctrinam fidei ad gratiam Chriſti percipiendam feſtinabãnt, ideo que appellabantur Competentes, ideſt gratiam Chriſti ſimul petentes. Differe-
3 bant Cathecumeni a competentibus, nam illi quaſi hoſpites de foris fidei arcana tantum audiebant, iſti vero licet intus non eſſent, nihilominus quaſi ad fidem proximiores imbuebantur inſtructione Sacramentorum; ac proinde ſymbolum ſalutare eis tradebatur tanquam fidei, & ſanctę confeſſionis inditium, quo inſtructi agnoſcerent, quales ad gratiam Chriſti exhibere ſe deberent. *Raban. loco cit. cap.* 26. Hæc ita licet ſint, nihilominus dum nos de Cathechumenis tractationem inſtituimus, de illis omnibus intelligimus, qui ſunt intra tempus probationis, qui adhuc ad baptiſmũ nõ peruenit, vt accipi ſolet *in l. 3. vbi Bart. & reliqui C. ne ſacrum baptiſm.*

SVMMARIVM.

2 *Baptiſmus quo tempore ſit cathecumenis conferendum.*
2 *In caſibus neceſſitatis an ſit expectandum tempus deſtinatum ad baptiſmum.*
3 *Cathecumeni quando ſunt plene inſtructi non eſt expectandum tempus ad baptizandum deſtinatum.*
4 *Pueri infidelium an ſint tempore deſtinato baptizandi, & num. 5.*

ARGVMENTVM.

An Cathechiſmus debeat præcedere baptiſmum.

M CAP.

CAP. II.

FAtentur omnes, quod cathechiſmus conuenienter debet pręcedere baptiſmũ, ſic enim docemur ex *textu in cap. ante baptiſ-*
1 *mum de conſecr. diſt. 4. & docet D. Thom. quem cæteri omnes ſequuntur in 4. ſent. diſt. 6. quæſt. 2. Durand. D. Bonauentur. Sot. quæſt. 2. art. 1. & iterum D. Thom. in 3. par. quæſt. 72. Raban. de inſt. cler. lib. 1. cap. 25. Turrecrem. in d. c. ante baptiſmum ſub num. 1. Silueſtr. in ſum. verb. cathechiſmus verſic. 4. quæritur.*

Concluſio probatur auctoritate, ratione, & exemplo. Auctoritate Chriſti, qui apud *Matth. cap. vlt. Apoſtolos mittens, ite (inquit) docete gentes, baptizantes eos in nomine Patris &c.* ibi enim tradens formam generalem baptizandi, præmiſit fidei doctrinam. Ratione, quia baptiſmus eſt fidei ſacramentum, cum ſit quædam profeſſio fidei chriſtianæ, ad hoc enim vt quis fidem accipiat, requiritur inſtructio, alias quomodo credent quem non audierunt, *Paul. ad Rom. cap. 10.*

2 Item quia per baptiſmum contrahitur obligatio ad ſeruãdum omnia quæ ſunt fidei, *cap. 3. §. inter cætera de bapt. cap. de iudæis 45. diſt.* obligatio autem contrahi non debet niſi præcedat eius ſcientia, *l. de his ff. de tranſact.* talis autem ſcientia haberi non poteſt niſi per inſtructionem, & cathechiſmum, ergo.

Exemplo probatur eiuſdem Chriſti, qui illuminaturus oculos cęci nati primum fecit lutum de ſputo, ex quo liniuit oculos eius, poſtea vero illum ad
3 aquas ſiloe miſit. per lutum enim ex ſputo intelligitur pręparatio, & inſtructio diuinę ſapientiæ, per aquas vero ſiloe figurabatur baptiſmus, vt habetur *Io. cap. 9. & tradunt* Raban. *& Turrecrem. locis cit. & probat text. in d. c. ant e baptiſmum cum ibi traditis per gloſ.*

Cęterum vt cathecumenus admittatur ad baptiſmum non eſt opus, quod
4 diſcat in particulari omnia, quæ ſunt fidei, ſed ſatis eſt, ſi ſumma quædam capita intelligat, & principia communia, veluti ſymbolum Apoſtolorum, *cap. baptizandos, & c. non liceat, de conſecr. diſt.* 4. legis decalogum, orationem Dominicam, Chriſti aduentum, paſſionem, iudicium futurum, & cętera huiuſmodi, *D. Thom. Durand. D. Bonauent. & Sot. locis cit. Turrecrem. in d. c. ante baptiſmum art. 1. ſub nu. 2. verſ. ad ſecundam reſpondetur.*

5 Satis eſt ergo ſi per viginti dies ante baptiſmum ſpecialiter inſtruantur in fide, & deinde admittantur ad baptiſmum *cap. ante viginti, de conſecr. diſt.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmus quo tempore ſit cathecumenis conferendum.*
2 *In caſibus neceſſitatis an ſit expectandum tempus deſtinatum ad baptiſmum.*
3 *Cathecumeni quando ſunt plene inſtructi non eſt expectandum tempus deſtinatum ad baptizandum.*
4 *Pueri infidelium an ſint tempore deſtinato baptizandi, & nu. 5.*

ARGVMENTVM.

Quo tempore ſint baptizandi Cathecumeni.

CAP. III.

REgulariter baptiſmũ cathecumenis eſt conferendum ſolemniter in ſolemnitate paſchali, & pentecoſtes, vt *ex auctoritate concilii Gerundenſis, & Gelaſii Papæ, docet Grat. in cap. de cathecumenis, & cap.*

Vene.

1 *Venerabilis, & cap. baptizandi, & vtrobique gloſ. & Doct. de conſecr. diſt. 4. D. Thom. in 3. par. q. 71.*

Congruum enim viſum fuit dies ſolemnes deputari ad tanti ſacramenti reuerentiam, & vt deuotius baptizandi ad illud accederent, *Turrecrem. in cap. ſi quis verſic.* 3. hoc eſt neceſſarium de conſecrat. diſt. 4. inter ſolemnes autem rationabile fuit dies paſchę, & pentecoſten deputari, vt Chriſto mortuo commoriamur, & ſepulto conſepeliamur, & reſurgenti correſurgamus, *gloſ. in d. cap. baptizandi, de conſec. diſt. 4. &* vt ſpiritum ſanctum in baptiſmi ablutione accipere mereantur, *Archid. ibidem.*

Hæc regula declaratur primo, ne procedat in caſibus neceſſitatis, veluti mortis, ægritudinis, obſidionis, perſecutionis, naufragii, & ſimilium;
2 in his enim, & ſimilibus caſibus poſſunt quocunque tempore baptizari *d. cap ſi quis neceſſitate, & cap. Venerabilis, & c. baptizandi, Turrecrem. in d. c. ſi quis, verſ. ſecundo propter infirmitatem.*

Declaratur ſecundo ne procedat quando baptizandi apparent perfectè inſtructi in fide, tũc enim poſſunt extra tẽpus paſchæ, & pentecoſtes, baptizari
3 quia nõ expectatur in eis maior inſtructio, *Turrecr. in d. c. ſi qui verſ. hæc tamen dilatio.* Sic Petrus baptizauit Cornelium, & eos, qui cum ipſo erant, *Actuum cap.* 10. & Philippus baptizauit Eunuchum, *Actuum cap.* 8. & in hoc caſu procedit conſuetudo, de qua loquitur *Turrecrem. in d. c. baptizandi in fin. de pœnit. diſt.* 4.

Declaratur Tertio ne procedat in pueris, illi enim poſſunt extra tempus paſchæ, & pentecoſtes, baptizari vt
4 concludit *D. Thom. in tertia par. quæſt. 17. quem ſequitur Turrecr. in d. cap. ſi quis verſic. reſpondeo dicendum.*

Ratio diuerſitatis inter pueros, & adultos in hac parte verſatur, quia ſi pueris mors contingeret, non poſſet eis ſubueniri alio remedio, ſi vero obueniret adultis, poſſent ſaluari per ſolum baptiſmi deſiderium, *D. Thom. & Turrecrem. locis cit.*

SVMMARIVM.

1 *Iudicium idem eſt de deſtinato ad actum qui eſt de ipſo actu, Vide num.* 10.

2 *Cathecumenus eſt qui vult effici chriſtianus, & eſt intra tempus probationis.*

3 *Cognatio ſpiritualis contrahitur per cathechiſmum.*

4 *Cathecumenus eſt alienus a fideli, & cum eo non habet aliquid commune.*

5 *Cathecumenus eſt in veſtibulo pietatis.*

6 *Cathecumenus apud chriſtianos, eſt idem quod erat apud iudæos incircumciſus.*

7 *Deſtinationis vis, an procedat in materia baptiſmatis.*

8 *Infantes chriſtianorum decedentes ante baptiſmum ſunt in damnatione.*

9 *Res templo deſtinata non dicitur effecta templi.*

10 *Intentio ſola quando perficiat actum.*

11 *Tonſuram geſtans clericalem ſi non ſit clericus, an gaudeat benef. cap ſi quis ſuadente 17. q. 4. Vide num. 2.*

12 *Cathecumenus non ligatus eccleſiaſticis conſtitutionibus.*

13 *Non tenetur præcepto c. omnis vtriuſq; ſexus, de pœnit. & rem.*

14 *Baptiſmo carens eſt incapax excommunicationis.*

55 *Cathecumenus non poteſt contrahere matrimonium cum fideli.*

16 *Cathecumenus ſi mutata voluntate reuertatur ad infidelitatem, an poſſit damnari tanquam Apoſtata.*

18 *Cathecumenus eſt intra tempus ad fidei profeſſionem præſtitutum.*

19 *Recedens à religione intra tempus præfixum ad probationem non eſt apoſtata.*

21 *Cathecumenus cognoſcens carnaliter chriſtianam punitur eadem pœna qua punitur infidelis.*

22 *Cathecumeni votum an poſſit diſpenſari per prælatos.*

23 *Cathecumenus an ſit capax indulgentiarum, & ſuffragiorum.*

ARGVMENTVM.

An Cathecumeni ſint in Eccleſia.

CAP. IV.

Cathecumenos eſſe in Eccleſia exiſtimant, *Nauar.in comment. de iubileo, not. 31. ſub nu. 48. verſ. ſed contra, & verſic. ergo habet prædictam, Andr. ab Aſea in cap. 1. à num. 2. & 8. cum ſeq. de conſtit.*

Ducuntur primo, quod extra eccleſiam non eſt ſalus, *extrauag. vnam ſanctam, de maior. & obed.* At cathecumenus poteſt ſaluari ſaltim iuxta di-
1 ſtinctionem tradendam *infra eod. lib. cap.8. nu. 4. 5.* ergo cathecumeni ſunt in Eccleſia.

Secundo cathecumenus bonus anteponitur malo chriſtiano, *cap. non dubito. de conſecrat. diſt. 4. at* Chriſtianus qnamuis malus eſt in Eccleſia, *Turrecrem. in ſum. de Eccleſia lib. 1. c.*
2 *55. cum. ſeq.* & late probat Illuſtriſſimus Card. Bellarm. *de Eccleſia. lib. 3. cap. 9.* ergo.

Tertio cathecumeni differentes baptiſmum peccant, non ſolum ob tran-
3 greſſionem legis diuinæ, ſed etiam humanæ, ſi quæ eſſet, quæ præſcriberet tempus baptiſmi, *cap. quando, de conſecrat. diſt. 4. D. Thom. par. 3. q. 63. art. 3. ibique Caiet.* Ergo eſt ſubditus legi eccleſiaſticæ alias non ligaretur ab ea, quia leges Eccleſiæ non ligant perſonas extra eam exiſtentes, vt fuſe traditum *eſt. ſupra lib. 2. cap. 3.*

Quarto *ex text. in c. audite 34. diſt. vbi Auguſtin. æque fideles, & cathecumenos ad continentiam adhortatur*, ergo inquiunt ipſi, cathecumeni ſubſunt eccleſiæ monitionibus non ſecus ac fideles.

4 Quinto idem iudicium debet eſſe de deſtinato ad actum, quod eſt de ipſo actu, *l. cum vero, in fin. princ. ff. de fideicom. libert. cum aliis per Felin. in cap. cum adeo, colum. 1. & 2. de reſcript.* vbi hac ratione ſcribit, quod
5 clericus adhuc ordinibus non initiatus, ſed coronam geſtans, & ad clericatum deſtinatus gaudet beneficio, *cap. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4.* At cathecumenus eſt deſtinatus ad eccleſiam; eſt enim cathecumenus ille, qui vult effici chriſtianus, & eſt intra tempus probationis, *Bar. in l. 3. C. ne Sacr. Baptiſ. gloſ. in cap. d. lectus de capell. monach. & in c. per cathechiſmum de cogn. ſpir. lib. 6.* ergo idem eſt dicendum de cathecumeno quod dicimus de fideli.

Sexto pro hac opinione perpenditur *text. in cap. per cathechiſmum de cognat. ſpir. lib. 6.* vbi ſcribitur per cathechiſmum, quod baptiſmum præcedit contrahi cognationem ſpiritualem, ergo conſtituit cathechizatum in eccleſia, alias non poſſet eſſe particeps ſacramentorum, quia extra eccleſiam non ſunt ſacramenta, *cap. extra catholicam 1. quæſt. 1. cap. quia ex ſola 24. quæſt. 1.*

Quibus non obſtantibus contrariam ſententiam non immerito probarunt *gloſ. in cap. caue, verſ. ſi chriſtiana 28. q. 1. & in cap. cathecumenum de conſecrat. diſt. 4. Gemin. in cap. audite 34.*
6 *diſt. Dec. in c. 1. n. 26. in 2. lect. de conſtit. Stephan. Caiet. in repet. cap. ad limina ſub nu. 209. §. 5. 30. quæſt. 1. Menoch. de arbitr. caſ. 290. num. 17. & ſeq. Ex Theologis etiam hanc eamdem probant Canus de locis Theologic. lib. 2. cap. 2. Illuſtriſſimus Bellarmin. de eccleſ. milit. lib. 3. cap. 3. Suarez tom. 4. par. 3. diſput. 53. ſect. 4. nu. 8. Henriquez de indulg. lib. 7. cap. 18. num. 3. Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 4. cap. 37. Mar. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 5. cap. 2. pag. 462. ſub littera D. verſic. ſequitur ſexto, & verſic. illud quoque.* Probatur autem hæc ſententia. primo auctoritate *D. Chryſoſtomi in Io. Homil. 24. dum ait, cathecumenum alienum eſſe à fideli, &* nihil
7 *habere commune cum eo, non ciuitatem*

non

non menſam.

Secundo auctoritate, *D. Greg. Na-*
8 *zianz. in oratione in S. Laurentium* vbi ſcribit, cathecumenum eſſe in veſtibulo pietatis, nec ad huc poſſe vocari fidelem.

Tertio auctoritate *Cirilli lib. 2. in Io. cap.* 50. vbi ait Cathecumenum eſſe apud chriſtianos id quod erant incircumciſi apud iudæos; Conſtat au-
9 tem quod incircumciſi non erant iudæi.

His ita ſtantibus contrariæ opinionis argumenta facili negotio tolluntur.

Et quoad primum fateor extra eccleſiam non eſſe ſalutem, fateor etiam cathecumenum poſſe ſaluari: dicendum eſt tamen quod in caſu, in quo cathecumenus ſaluari poteſt, eſt in Eccleſia voto, & deſiderio, quod ſupplet vicet vicem baptiſmi, *cap. maiores in fin. de baptiſm. cap. 2. in fin. de praſbit. non baptiz. cap. baptiſmi*
10 *4. diſt.* Maior ergo propoſitio, extra Eccleſiam non eſſe ſalutem, eſt intelligenda de iis, qui neque re ipſa, neque deſiderio ſunt in Eccleſia, vt declarat *Illuſtriſſimus Bellar. de eccleſi a milit. lib. 3. c. 9.*

Ad ſecundum prælatio boni cathecumeni malo chriſtiano, non eſt circa exiſtentiam eccleſiæ, ſed circa ſalu-
11 tem, quam facilius aſſequi poteſt cathecumenus baptizari cupiens, quam baptizatus in facinoribus perſiſtens, vt in eodem textu docemur exemplo Cornelii centurionis, & Simonis Magi.

Ad tertium ſtatim atque infidelis declarat, ſe velle accipere fidem Chriſti, ſubiicit ſe legibus, quæ ad eamdem fidem capeſſendam ordinantur, vt *in c. ante baptiſmum, & cap. ante viginti dies de conſecrat. diſt. 4.* Quas leges ſi tranſgrediatur proculdubio peccat ex hoc tamen non ſequitur quod ſit in eccleſia cum videamus, quod nouitius quan-
12 diu innouitatu eſt, tenetur ſeruare ſtatuta religionis, vt probat, *Roder. q. reg. tom. 1. q. 21. art. 11. & tamen ad huc*
13 *religioſus non eſt, c. religioſo S. quamuis de ſent. excom. lib. 6.*

Quartum dupliciter refutatur. primo quia ibi D. Auguſt. ad hortatur cathecumenos tanquam à fidelibus nominibus diſiunctos, inquit enim audiant fideles, audiant cathecumeni, per quam diſtinctionem expreſſe demonſtrat, cathecumenos non eſſe fideles, alias non oportebat eos diſtinctis nominibus nuncupare, *l. ſi idem codicill. C. de Codicill.* ſed ſufficiebat dixiſſe, audiant fideles. Secundo non ſequitur ad hortatur cathecumenos ad continentiam, ergo illi ſunt in eccleſia, ita vt ſubdantur eius conſtitutionibus; adhortatur enim non quia ſunt in Eccleſia, ſed quia futuri ſunt, & ideo cathechizantur, nempe inſtruuntur ad fidem, ad hoc vt inſtructi eam aſſequantur, *cap. iudæi, & cap. ante 20. de conſecrat. diſt. 4. Hoſt. in cap. 1. num. 24. de Sacram. vnct. gloſ. in cap. 2. verb. per cathechiſmum de cogn. ſpir. lib. 6.*

Quintum argumentum non concludit, nam, & ſi non parua non ſit vis deſtinationis, non tamen procedit in
14 materia baptiſmatis, in quo requiritur actus baptiſmi, vel martyrium, *cap. cathecumenum de conſecr. diſt. 4.*
15 Hinc eſt quod chriſtiani infantes quamuis omnimode ſint ad eccleſiam deſtinati ex voto parentum, *cap. maiores extr. de baptiſ.* Attamen ſi contingat eos decedere antequã ſacris vndis abluantur, dubium non eſt, quin ſint in damnatione, *cap. firmiſſime, & cap. nullii, & cap. regenerante de conſecrat. diſt. 4. cap. 3. extra de baptiſm. Card. in clem. vnic. de iudæis.* Similiter res
16 quamuis ſit Templo deſtinata, tamen non dicitur effecta ipſius Templi, *l. 3. C. de furt. vbi Bald. ſcribit rem non recipere denominationem ab eo quod erit, ſed ab eo quod eſt, inferens propterea*
17 *quod licet teſtator mandet in adibus ſuis fieri eccleſiam, tamen non eſt eccleſia antequam ſit facta.*

Et vt argumentum formaliter eruatur, dico idem iudicium eſſe de re de-

ſtinata, & de actu, quando ſola intentio perficit actum, non autem vbi factum alicuius requiritur, item *Bald. in*
18 *d. l. 3. in fin. C. de furt. iaſ. in l. extera, §. ſed, & ſi paruerit num. 20. ff. de leg.*
1. metimur enim deſtinationis effe-
19 ctum a deſtinationis facultate, *Seraph. deciſ. 594. ſub num. 5. verſic. vltimo*
20 *non obſtat.* At vt homo efficiatur chriſtianus, non ſufficit voluntas, ſed requiritur factum, nempe baptiſmus; ergo ſola deſtinatio non ſufficit. Simile vero de eo qui tonſurã geſtat clericalem, cum vere clericus non ſit, procedit non tam vigore deſtinationis, quam quod
21 ex geſtatione tonſuræ eſt in quaſi poſſeſſione clericatus, *Oldr. conſil. 244. num. 9. verſic. 6. opponebatur Franch. in d. cap. ſi iudex §. idem eſſe ſub num. 3. de ſent. excommun. Vital in.*
22 *in clem. 2. num. 88. de pæn.* Nec clerico ſufficeret ſola animi deſtinatio
23 ſi cenſuram non deferret, *cap. fin. de cleric. Coniugat.*

Non obſtat denique *text. in cap. per cathechiſmum*, Quia ibi agitur de Cathechiſmo, quod fit Paulo ante vndas baptiſmi, ab eo qui tenet baptizandum ante fores Eccleſię, qui quidem cathechiſmus fit ad inſtructionem illorum, qui ad fidem Chriſti accedere cupiunt, & adhuc ad baptiſmi actum non peruenerunt, & ideo non video quomodo ad propoſitum afferatur.

Reiectis ergo contrariis firma remanet concluſio, cathecumenos non eſſe in Eccleſia.

Ex qua deducitur primo cathecumenos Eccleſiaſticis conſtitutionibus
24 minime ligari, *Gemin. in d. cap. Audite 34. diſt. Dec. in d. cap. primo ſub num. 26. in 2. lectura de conſtit. Menoch. de arbitr. caſu 290. num. 17. & 18. Azor. inſtit. Moral. tom. 1. lib. 7. cap. 28. quæſt. 3. Sanchez ad præcepta* Decalogi *lib. primo cap. 12. num. 14. Mar. Alter de cenſur. tom. primo lib. 5. cap. 2. littera* D. *verſic. ſequitur 6. pag. 462.* Et conſequenter cathecumeni non tenentur præcepto cap.
25 omnis vtriuſque ſexus, de pœn. & remiſſ. prout plene ſcribit, *Stephan. Caiet. in cap. ad Limina, §. 5. num. 209. 34. diſt. Sot. in 4. diſt. 18 1. quæſt. 1. artic. 3. concluſ. 1. Sanchez loco cit. nu. 15. & hæc eſt receptior, quicquid in contrariũ dixerit Sanch. loc. cit Suarez to. 3. par. 3. quæſt. 80. art. 11. diſput. 69. ſect. 2. ſub 1.* Item nec ligantur vinculo excommunicationis, omnes enim
26 carentes baptiſmate ſunt incapaces excommunicationis, *c. gaudemus extra de diuort. vbi Anchar. num. 19. Bonif. Vital. in clem. 2. num. 82. & ſeq. de pœnit. Rim. iun. in cap. 1. num. 48. de conſt. Marquard. de iudæis parte 2. cap. 5. num. 3. cum aliis, quos latius attulimus lib. 2. cap. 6. num. 1. & in ſpecie hoc tenet Nauar. de iubileo num. 48. verſic. 4. & in Manuali cap. 27. num. 13. Vgol. de cenſur. cap. 17. §. 5. num. 3. & iterum Vgol. de cenſur. Pontifici reſeru. parte prima, cap. 9. num. 3. & nouiſſime Marius Alterius de cenſur. tom. 1. lib. 3. cap. 4. pagina 368. littera A.* operatur tamen excommunicatio in cathecumeno effectus quos operatur in cæteris infidelibus de quibus in *d. cap. eos de iudæis, Archid. in cap. eos qui de conſecr. diſt. 4. ſequutus Laurentium ibi, Steph. Caiet. in d. cap. ad limin. §. 5. num. 209. 34. diſt.*

Deducitur ſecundo cathecumenum
27 non poſſe contrahere matrimonium ſimul cum fideli, vt probat *text. in cap. caue 28. quæſt. 1. ibi, ſi chriſtiana ſit, non eſt ſatis niſi ambo initiati ſint ſacramento baptiſmatis, & ſcribit gloſ. in cap. 1. verb. pabulo verſic. item propter cathechiſmum 30. quæſt. 1. D. Thom. in 4. diſt. 39. quæſt. vnic. art. 1. ad ſecundum alios copioſe refert Sanch. de matrim. diſput. 71. num. 2. lib. 7. ad quem lectorem reiicio, & illis addendus eſt Paul. Comitul. reſponſ. Moral. lib. primo quæſt. 17. in extremo.*

Deducitur tertio, quod ſi contigat Cathecumenum ad priorem ſectam
28 reuerti, non poterit apoſtaſiæ pœna damnari, *Simanc. de cathol. inſtit. tit. 31. de hæret. num. 6. Farinac. de hæreſi q. 117.*

Digitized by Google

117. *num.* 31. *quicquid in contrarium ſcripſerit Alphonſ. de Caſt. de Iuſt. hæret. punit. lib.* 1. *cap.* 8. *Mar. Alter. de cenſur. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 2. *pag.* 263. *littera D. verſ. illud quoq; Vgolin. de cenſur. Pontifici reſeruat. par.* 2. §. 1. *ant. num.* 4.

29 Etenim cum Cathecumenus ſit intra tempus ad eius fidei probationem præſtitutum, *l. nulli, vbi Bart. num.* 2. *C. ne Sacr baptiſ.* conſequens eſt, vt quamuis conſtanti animo ſtatuiſſet baptiſmum ſuſcipere, ſi tamen intra illud tempus mutata voluntate, fuerit ad priorem in-
30 fidelitatem reuerſus, non poterit tanquam Apoſtata puniri, tum quia Apoſtata dici nequit, qui nuſquam fuit Eccleſiam ingreſſus, *Argum. l. manumiſſiones. ff. de Iuſt. et Iur. l. decem ff. de ver. oblig. cum trad. per Vital. in clem.* 2. *num.* 82. *et ſeq. de poen.* Tum etiam quia id
31 iure permittente facit, ad exemplum eius, qui intra probationis tempus a Religione receſſit, quem conſtat Apoſtatam nō eſſe, *ca. penult. de regul. Anan. in c. conſuluiſti eod. tit.* Fateor tamen Ca-
32 thecumenum fieri reum grauiſſimi criminis apud Deum, propter contemptum tanti Sacramenti, et propter iniuriam Spiritui Sancto illatam, *cap. non dubito* 4. *diſt.*

33 Quarto deducitur, quod Cathecumenus cognoſcens carnaliter chriſtianam, punitur eadem poena, qua punitur infidelis, *Menoch. de arbitr. caſu* 290 *num.* 17. *et* 18. *vbi inquit, ita ſe ex facto interrogatum reſpondiſſe.*

34 Quinto, deducitur vota Cathecumenorum non poſſe diſpenſari per Prælatos, quia non ſubduntur Eccleſiaſticæ poteſtati, et diſpenſatio eſt quędam abſolutio procedēs a ſpirituali poteſtate Prælati, vt recte probat *Sanchez ad praecepta Decalogi, lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 36 *quicquid in contrarium ſenſerit* Enriquez *libro ſeptimo. de Indulgen. ca.* 20. *num.* 8.

35 Deducitur Sexto prohiberi nos cathecumenos tradere Eccleſiaſticæ ſepulturę, vel cum pſalmis ad ſepulturam eorum cadauera ducere, *Concilium Bracharenſe* 1. *cap.* 34. *et* 35. *Durand. de ritib. eccleſiæ lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 14. *verſ. ſane pro his.*

SVMMARIVM.

1 *Gentiles, Hæretici, et Iudæi non prohibentur ingredi eccleſiam vſque ad Miſſam Cathecumenorum.*
2 *Inceſtus criminæ maculati non admittuntur in eccleſia niſi vſque ad Miſſam Cathecumenorum.*
3 *Miſſa non eſt pro Cathecumenis celebranda.*
4 *Eccleſia non ſacrificat niſi pro fidelibus viuis, et defunctis.*
5 *Miſſa Cathecumenorum olim quæ erat.*
6 *Pro Cathecuminis licet orare.*

ARGVMENTVM.

An pro Cathecumenis liceat Miſſam celebrare.

CAP. V.

Difficultatē facit Primo, *text. in cap. Epiſcopus de conſecrat. diſt.* 1. *vbi diſponitur, neminem ſiue Gentilem, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum eſſe prohibendum ingredi eccleſiam vſque ad Miſſam Cathecumenorum.* Si enim datur Miſſa Cathecumenorum, ergo pro eis licet miſſam celebrare. Secundo, in hanc ſententiam facit *text. in cap. de his qui inceſti* 35. *q.* 2. *vbi inceſtus crimine macula-*
2 *ti non admittuntur in Eccleſia niſi vſq. ad miſſam Cathecumenorum.* Tertio, quia legimus conſueuiſſe Eccleſiam celebrare miſſam Cathecumenorū, vt cōſtat ex *Clemente Alex. lib.* 8. *conſt. Apoſt. cap.* 15. *ex Concilio Laodicenſi cap.* 9. *Cyrillo Alexandr. in Ioan. lib.* 12 *cap.* 50.

Quibus non obſtantibus ad propoſitam dubitationem per duas concluſiones reſpondetur. Prima non licere
3 nobis pro Cathecumenis celebrare miſſā prout illa conſtat conſecratione, oblatione, & ſumptione Corporis, & ſangui-

nis

nis Chriſti, neque in oblatione facere commemorationem pro eis, ita conſtitutum eſt in *Concilio Bracharen.* 1. *cap.* 34. *& 35. Stephan. Duran. de ritibus Eccleſ. Cathol. lib.* 1. *cap.* 23. *ſub num.* 14. *verſ. Sane pro his, Nauar. tom. 3. tract. de Iubilæo, not.* 31. *colum. penult. verſ. Tertio dici poteſt, Azor. lib.* 10. *cap.* 22. *quæſtione* 2.

Ratio eſt, quia Eccleſia non ſacrificat niſi pro fidelibus viuis, & defunctis,
4 quorum appellatione iuxta communẽ Eccleſiæ vſum continentur tantum illi, qui fidem baptiſmo profeſsi ſunt, *Suar. in 3. par. tom. 4. diſput.* 53. *ſect.* 4 *ſub nu.* 7. in cuius rei teſtimonium in ea parte miſſæ, quæ conſiſtit in ſacris myſteriis, quæ vocatur infra actionem, expreſſe ſe reſtringit ad baptizatos, inquit, enim pro iis quos regenerare dignatus es ex aqua, & Spiritu ſancto.

5 Non obſtat quod antiquitus aderat miſſa Cathecumenorum, quia illa non erat miſſa ſeparata a miſſa fidelium, ſed illa pars miſſæ quæ incipit à principio vſque ad offertorium, *Turrecrem. in d. cap. Epiſcopus, de conſecrat. diſt.* 1. Poterãt enim Cathecumeni intereſſe miſſæ quouſque inciperent ſacra miſteria, nempe vſque ad lectionem Euangelij; qua peracta mittebantur foras clamãte Leuitico, Si quis Cathecumenus eſt, exeat foras, a qua quidem Cathecumenorum miſſione nonnulli miſſam dictam putant, vt teſtantur *Rabanus Maur. lib.* 1. *Inſtit. Cler. cap.* 32. *Remig. lib* 1 *de offic. miſſæ Stephan. Duran. de rit b. Eccleſ. Cathol. lib.* 2. *cap. num.* 1. *et* 2. Vnde non immerito *Iuo Carnotenſis epiſt.* 75. ſcribens Paſchali Papæ de quibuſdam presbyteris ſuis, qui diuinis offciis integraliter non aſſiſtebant, inquit *qui ſe videndum præſentabat horis nocturnis, ſubtrahebat ſe diurnis, & qui audiebat miſſam Cathecumenorum, ſubterfugiebat miſſam ſacramentorum.* Et hæc quoad primam concluſionem.

Secunda concluſio extra miſſam Sacramentorum licet nobis pro Cathe-
6 cumenis preces fundere, quia Eccleſia in die Paraſceues orat pro eis, atque ita ſentire videntur omnes in prima concluſione allegati.

SVMMARIVM.

2 *Indulgentia per modum abſolutionis non poteſt concedi Cathecumenis, extende ut num.* 2.

3 *Indulgentia per modum ſuffragii poteſt ab eccleſia concedi Cathecumeno.*

4 *Eccleſia non conſueuit concedere Cathecumenis, neque per modum abſolutionis, neque per modum ſuffragii.*

ARGVMENTVM.

Cathecumenus an ſit capax Indulgentiarum.

CAP. VI.

Non eſſe capacem tenent *Suarez. tom. 4. diſput.* 53. *ſect.* 4. *num.* 8. *Sanchez ad præcepta decalogi lib.* 4. *cap.* 37. *num.* 36. *& 37. & ante eos D. Ant par. 3 tit. 21. cap 5. §. 6. Aug. de Ancon. de pot. ſt. Eccleſ. quæſt.* 33 *art.* 2. *Turrecrem. in cap. quando, de conſecrat. diſt.* 4.

Contrarium probant *Nauar. in comment. de Iubileo, not.* 31. *num.* 48. *et not.* 32. *num.* 10. *Enriquez de Indulg. lib.* 7. *cap.* 20. *num.* 8.

Opiniones conciliare ſtudentes tres ſunt concluſiones firmandę, ex quibus ad propoſitę difficultatis reſolutionem infertur.

Sit prima concluſio, Cathecumenus eſt incapax Indulgentię per
1 modum abſolutionis, quia illa conceditur in ſubditos per modum Iudiciariæ poteſtatis, *Suarez. d. quæſt.* 53 *ſect.* 3. *ſub num.* 15. *verſ. unde etiam recte*, quam quidem poteſtatem Eccleſia non habet in Cathecumenis, ex late traditis *ſupra eod. lib. cap. 4. per totum, & ſignanter nu.* 22. atque ita hanc concluſionem expreſſe

preſſe probat *Enriquez loco citato*.

Ex qua etiam reſultat, quod cum In-dulgentiæ, quæ viuis conceduntur ſo-leant concedi per viam abſolutionis, nec non & ſub qualitate quod ſint con-triti, & cõfeſſi, & ſumant ſacratiſſimum

2 Chriſti Corpus, merito cum Cathecu-meni prædicta facere nequeant, propte-rea quod ſunt omnium Sacramento-rum incapaces, cap. veniens de presb. non ſunt capaces harum Indulgentia-rum, vt fatetur idem Nauar. de Iubileo, *not.* 31. *num.* 10. *verſ. & Cathecumenos.*

Secunda concluſio. Indulgentia per modum ſuffragii poteſt ab Eccleſia con

3 cedi Cathecumeno in charitate defun-cto, quia ſaltem eſt coniunctus chari-tate, cuiuſmodi ſunt omnes animæ pur gatorii, quæ coniunguntur Eccleſiæ nõ reſpectu iuriſdictionis, ſed charitatis. *Suarez d. ſect.* 3. *ante num.* 16. Dicitur autem defunctus in charitate, vel quia per ipſum non ſtetit, quo minus bapti-zaretur, quo caſu dicitur baptizatus in flamine, *cap.* 2. *in fin. de presb. non ba-ptiz. cap. maiores, ad fin. de baptiſ.* vel ſi fuit in aliqua negligentia, fuit de illa contritus, *Turrecrem. in cap. ſi quis, ſub num.* 1. *verſ. peccat autem, de conſecrat. diſtinct.* 4.

Tertia concluſio. Eccleſiæ conſue-tudo videtur, vt Indulgentiæ etiam per modum ſuffragii concedantur tantum

4 pro fidelibus baptizatis, non autẽ pro cathecumenis, vt animaduertit *Suarez loco citato ſub num.* 8. & probatur primo, quia ſi hoc conſueuiſſet concedere ca-thecumenis. maximè conſueuiſſet con-cedere pet ſacrificium miſsæ, quod ex genere ſuo eſt medium potentiſſimum ad hunc effectum, at pro cathecumenis non conſueuit celebrare miſſam, vt tra-ditum eſt ſupra in capite proximè præ-cedenti, ergo neque concedere indul-gentiam per modum ſuffragii, quia ve-riſimile ſatis eſt, Eccleſiam noluiſse de-functo concedere indulgẽtiam per mo-dum ſuffragii, cui viuo non potuiſset cõcedere per modum abſolutionis, ſed voluiſse hunc fauorem ad ſolos Chri-ſtianos coarctare.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus ſicuti non poteſt habere ſeruum Chriſtianum, ita neque baptizari vo-lentem.*

2 *Cathecumenus eſt in vtero Eccleſiæ eden-dus in lucem per baptiſmum.*

3 *Legatis ancillis ornatricibus, veniunt e-tiam illæ, quæ diſcunt apud Magi-ſtrum.*

4 *Argenti appellatione venit etiam argen-tum fabricari cæptum.*

5 *Scriptor Papæ dicitur etiam deputatus ad ſcribendum.*

6 *Cathecumeni ſunt initiati orthodoxo-rum.*

7 *Statuto ſtante ne quis habeatur ciuis, niſi habitauerit per magnum tem-pus, ille qui eſt intra dictum tempus, nõ dicitur ciuis.*

8 *Deſtinatio res, vt ſit ſacra, non dicitur ſacra.*

9 *Epiſcopum interfeciſſe non dicitur, qui in terficit electum.*

10 *Irregularis non eſt, qui interficit par-tum non animatum.*

11 *Locus deputatus ad Eccleſiam Gaudet immunitate ſtatim, ac eſt impoſitus primas lapis, ſecus ante lapidis impo-ſitionem, licet ſit deſtinatus ad ec-cleſiam.*

13 *Sepultura vendi non poteſt, ſed poteſt vẽ di vas lapideum ad ſepulturam deſti-natum.*

14 *Beneficium deſtinatum, ſed adhuc non erectum nõ comprehenditur in gratia.*

15 *Rationis idemptitas, vel maioritas e-quipollet expreſſioni.*

16 *Cathecumenum offendens non punitur pæna qua punitur offendens chriſtia-num.*

17 *Cathecumenus non complectitur in diſ poſitione loquente de chriſtiano.*

18 *Cathecumenus non poteſt doctorari.*

19 *Legatum relictum chriſtianis pauperi-bus an debeatur cathecumenis.*

ARGV-

ARGVMENTVM.

An in diſpoſitione loquente de Chriſtianis veniāt Cathecumeni.

CAP. VII.

PRo parte affirmatiua facit Pri
mo *teſt. in cap.fin. extr. de*
1 *Iudæis,vbi Iudæi, quibus pro-*
hibetur habere ſeruum chriſtia-
num, neque poſſunt habere Infidelem ba-
ptizari volentem,ex quo text.not.Abb.et
Feli. idem priuilegium deberi rei factæ,
& rei quæ eſt in fieri.

2 Secundo facit quòd Cathecumenus
eſt in vtero Eccleſiæ in lucem per ba-
priſmum edendus *d. l. 3. C. ne ſacr. ba-*
ptiſm. et vulgatum eſt, quod qui eſt in
vtero, habetur pro nato in fauorabili-
bus, qualis eſt, vt quis inter Chriſtia-
nos numeretur, *l. qui in vtero ff. de ſtat.*
hom.

Tertio, pro hac parte non parum fa-
3 cit teſt. *in l. legatis 63. §. ornatricibus, ff.*
de leg. 3. vbi legatis ancillis ornatricibus,
veniunt etiam illæ, quæ diſcunt apud
magiſtrum, quamuis duos menſes apud
magiſtrum fuerint.

Et ſimiliter et quarto facit *teſt. in l.*
ſi non ſunt. § Infecti verſ. quid ergo ff. de
auro at arg. legat. vbi appellatione ar-
4 *genti, venit etiam argentum coeptum*
fabricari, licet non ſit perfectum, & in
verſ. An cælati, vbi appellatione argenti
cælati, continetur et illud quod coepit cæ-
lari; Pari ergo ratione appellatione
Chriſtianorum debent contineri Ca-
thecumeni, quia licet ad hunc fidē nō
ſint profeſſi, tamen ſunt ſacris mini-
ſteriis initiati, *l. 3. C. ne ſacr. baptiſ.*

Quinto facit dictum *Gem. in, cap.*
cum illis §. 1. de præb. lib. 6. et in c. pen-
deret 50. diſtin. vbi deputatus ad offi-
5 cium ſcribendi in Cancellaria Papæ
non ementitur, ſi dicat in ſupplicatione
ſe eſſe ſcriptorem, & ſequitur *Socc. in*
cap. de mulcta col. 52. de præben. Iaſ. in
Auth. ſi qua mulier, C. de ſacroſ. Eccleſ.
Felin. in cap. eam te, num. 2. de reſcript.
Tiraq. de legib. connub. l. 16. gloſ. 2. n. 14.

Et demum pro hac opinione afferri poſ-
6 ſunt plura congeſta per *Tiraq. d. gloſ.*
2. nu. 2. cum plurib. ſeqq. et per Fel. ind. c.
eam te à n. 1. vſq; ad 6. & per Gabr. tit.
de præſum. concl. 12. ad probandum deſti-
natum habent pro facto. Cæterum pro
parte negatiua facit.

Primo *text in l. 3. C. ne ſanctum ba-*
ptiſma iteretur, vbi Cathecumeni appel-
7 *lantur initiati ortodoxorum miſteriis, &*
ex illius tex. arg. Bar. ibi ſub n. 2. infert,
8 quod ſtante ſtatuto, quod nullus poſ-
ſit effici Ciuis, niſi habitauerit per ma-
gnum tempus, ille qui eſt intra dictum
tempus non habebitur vti Ciuis, nec
tractabitur vti talis, *et Bart. ſequuntur*
Fulgoſ. in l. 1. nu. 2. C. eodem tit. nè ſan-
ctum baptiſma, Felt. in cap. cum adeo, ſub
num. 4. verſ. pro iſta opinione, de reſcript.
pari ergo ratione cum Cathecumeni
ſint intra tempus probationis non ve-
niunt appellatione chriſtianorum.

Secundo facit *text. in l. ſi nondum C.*
9 *de furt.* vbi res deſtinata animo, et voto
vt ſit ſacra, non habetur pro ſacra ante
10 conſecrationem, *et ibi not. Bald. num. 4.*
facit etiam quod ſi Ciuitas interficiat
electum non cenſetur inteſeciſſe Epiſ-
copum, quia appellatione Epiſcopi non
venit electus, *gloſ. in clem. prima de*
relig. domib. et eum ſequitur Mandoſ. in
regul. 16 q. 19. num. 13.

11 Tertio facit *text. in c. ex litterarum,*
de homicid. vbi quamuis interficiens ho-
minem ſit irregularis, tamen interficiens
partum nondum animatum non effici-
tur irregularis.

Quarto His accedit, quod *not. Hoſt.*
Io. Andr. Cardin. Boich, & Abb. in cap.
Eccleſiaſtica de immun. Eccleſ. vbi locus
12 gaudet Immunitate eo ipſo quo im-
poſitus eſt per Epiſcopum primus lapis;
nec poteſt ad humanos vſus redire: an
tea vero non gaudet dicto priuilegio,
licet deſtinatione animi ſit deputatus
vt ſit Eccleſia, et hoc idem probat *Gabr.*
tit. de præſumpt. conclus. 12. num. 17.

Quinto ſuffragatur dictum *Innoc. in*
13 *c. abolendæ, verſ. & dicitur, de ſepult.* vbi
inquit, quod licet ſepultura non poſſit
vendi, tamen vas lapideum, vel ligneū
deſti-

deſtinatum pro ſepultura vendi poteſt. facit quod beneficium deſtinatum per epiſcopum, & capitulum, non com-
15 prehenditur in gratia, niſi ſit actualiter erectum, *Card. in clem. fin. quæſt. 9. de reſcriptis, Felin. in cap. cum ab eo col. 3. verſic. pro quo vide de reſcript. Eneas de Falcon. Rebuff. & Io. de Selua quos refert, & ſequitur Gabr. concluſ. 12. num. 6. de præſumpt. Felin. conſ. 45. nu. 3. verſ. fortifico.*

Vides lector ex his Articulum eſſe problematicum, & in quo facilius poſſunt multa in vtramque partem afferri, quam propriam dicere ſententiam. (ſi tamen apud te aliquid valet noſtrum iudiciū) cū hac poſtrema opinione concludas, videlicet cathecumenum appellatione chriſtianorum non comprehendi, quæ concluſio ſatis probatur ex iuribus ſupra allatis, & ex aliis adductis in cap. 1. huius libri.

Cui concluſioni non obſtant illa, quæ pro affirmatiua opinione ſunt alia & primo non obſtat *text. in cap. fin. de baptiſ. quia* ibi prohibitio multo magis militat in cathecumeno, quam in iudæo, ex quo ratio prohibitionis eſt vt euitetur familiaritas, ob quam ſuperſtitionem trahere poſſunt *cap. ad hæc de iudæis*, & ſic comprehenduntur ſub illa diſpoſitione chriſtiani, & cathecumeni, non ex vi vocabuli, ſed ex identitate, & maioritate rationis, quæ operatur perinde ac ſi fuiſſet facta expreſſio cathecumenorum *c. de cætero, & c.*
16 *cum dilectus de cler. non reſid. l. illud ff. ad l. Aquil. l. à Titio in princip. ff. de verb. oblig. l. bis ſolis* C. *de reuoc. donat. late Tiraq. in tract. ceſſante cauſa par. prima num.* 150. non obſtant ſecundo iura allegata ad probandum deſtinatum haberi pro facto, quia illa procedunt in caſibus, in quibus ſola intentio perficit actum, *Bal. in d. l. 3. C. de furt. cum aliis congeſtis in proximo præcedenti cap. num.* 10. Non obſtat tertium, quia irregularitas non contrahitur niſi ex homicidio quod non cadit in partu nondum animato.

Quartum, & Quintum ſoluuntur prout in ſolutione ſecundi. Remanet ergo firma concluſio cathecumenos non complecti ſub diſpoſitione loquente de chriſtianis, ex qua infertur.

Primo quod pœna ſtatut a contra offendentem chriſtianū, non habet lo-
18 cum in offendente cathecumenum, cum is adhuc chriſtianus non ſit, & in pœnalibus deſtinatum non habetur pro facto, *Bald. in l. ſi nondum num. 4. C. de furt. Menoch. de arbitr. caſu 290. num. 20. & 21.*

Infertur ſecundo, quod ſtatutum vt chriſtianus non cogatur ſoluere vecti-
19 gal tranſitus, non habebit locum in cathecumeno, vt colligitur ex *trad. per Bart. in d. l. 3. num. 2. C. ne ſanctum baptiſ. quem ſequuntur ibidem Fulgoſ. num. 2. Felin. in cap. cum adeo ſub numer. 4. verſic. pro iſta opinione, de reſcript.*

Infertur tertio, quod cathecumenus non poterit adipiſci gradum doctoratus, à quo repelluntur cœteri infideles, iuxta ea quæ diximus *ſupra lib. 2. cap. 23.*

21 Infertur Quarto, quod legatum relictum pauperibus chriſtianis alicuius ciuitatis, non poteſt vindicari a cathecumenis, niſi in contrarium ad ſit coniecturata teſtatoris voluntas ex doctr. ſupra allegatis.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius decedens intra annum probationis bona applicantur monaſterio num.* 50.

2 *Cathecumenus quamuis in bonis operibus defunctus vitam æternam non habet.*

3 *Cornelius centurio licet in ſcripturis laudatus, tamen niſi per baptiſmi ſacramentum fuiſſet incorporatus eccleſiæ ſaluus eſſe non potuiſſet.*

4 *Baptiſmi vicem ſupplet flagrans deſiderium.*

5 *Natus vt quis dicatur oportet qui viuus prodeat in lucem ad nullum diſlinant monſtrum.*

Digitized by Google

7 *Voluntas præſumitur durare, niſi appareat mutata.*
8 *Dei poteſtas incomprehenſibilis.*
9 *Cathecumeno non debetur eccleſiaſtica ſepultura.*

ARGVMENTVM.

An ſi Cathecumenus intra tempus probationis decedat ſaluari poſſit.

CAP. VIII.

DIſſonæ ſunt hinc inde, & Patrum, & Doctorum ſententiæ; Si quidē quod ſaluari poſſit; diſertis verbis affirmat *D. Ambroſ. in oratione de obitu valentiani*, qui cathecumenus ex hac vita migrauit, cuius auctoritate ducti hoc ſcripſerunt *Alphonſ. de Caſtr. de iuſt. hæret. punit. lib. primo, c.8. Can. loco cit. & Dom. Card. Bellarm. de eccleſ. milit. lib.* 3. *c.* 3. Hoc etiam, & *D. Aug. expreſſiſſe ſatis aperte videtur lib. 4. de baptiſ. nobis relatus in cap. non dubito* 149. *de conſecr. diſt.* 4. dum inquit, non dubito cathecumenum Diuina charitate flagrantem hæretico baptizato anteponere, ſed etiam in ipſa intus catholica bonum cathecumenum malo baptizato anteponimus. Et hæc ſententia fulciri poteſt ex eo, quod videmus bona nouitii intra annum probationis defuncti
1 applicari monaſterio, quia animi ſaltim deſtinatione erat Religioſus, *Cin. & Bart. in Auth. ingreſſi, C. de ſacroſ. eccleſ. late Anchar. in cap. 2. de teſtam. Butr. in cap. in præſentia, de probat. vbi Dec. num.* 73. *dicit hanc eſſe magis communem cum aliis per Surd. deciſ.* 303. *num. 6. Stephan. Gratian. deciſ.* 35. *num.* 13. *& per totum.* At vero idem *Aug. in cap. cathecumenum* 37. *de conſecr. diſt.* 4. apertiſſime ſcripſit cathecumenum quamuis in bonis operibus defunctum vitam æternam non habere excepto martyrio, vbi tota baptiſmi Sacramenta complentur. *Et idem in tract.* 13. *in Io:* Quatumcunque, inquit, cathecumenus ſarcinam ſuæ iniquitatis portat, nec illi admit-
3 titur, niſi cum venerit ad baptiſmum. Et iterum *lib. primo cap.* 8. *& lib.* 4. *cap.* 21. *de baptiſ.* ſcribit Cornelium centurionem, licet laudatum in ſcripturis, nondum talem fuiſſe, vt ſaluus eſſe poſſet, niſi per Sacrmentum baptiſmi incorporaretur in Eccleſia, & Aug. auctoritate ducti hoc idem ſcripſerunt *gloſ. in cap. primo, verb. ſeptem dona, verſic. item ſi decederet,* 30. *quæſt.* 1. hoc pariter videtur expreſſum *in cap. firmiſſime, de conſecr. diſt.* 4. & ſuffragatur *text. in cap. firmiſſime* 11. *quæſt.* 1. *& in cap.* 3. *de hæret.*

Mihi media via videtur eligenda, quam innuere viſi ſunt *gloſ. in d. cap. cathecumenum verb. vitam, & Dom. Card. Bellarm. de pœnit. lib.* 2. *cap.* 14. *in reſponſ. ad* 16. *obiect.* vt ſi quidem per cathecumenum non ſteterit, quominus baptizaretur, ſed baptiſma defuit eo quia vel temporis anguſtia, vel alio impedimento celebrari non potuit, in tali caſu crederem ſaluari poſſe; quia flagrans deſiderium ſupplet baptiſmi vicem, vt inquit *teſt. in cap.*
4 *2. in fine de Preſbyt. non baptiz. cap. maiores ad fin. de baptiſm. cap. baptiſmi 4. diſt. & tradunt D. Thom. in 4. ſent. diſt. 6. quæſt. 2. Turrecrem. in cap. ſi quis de conſecrat. diſt.* 4. Et hoc ſenſu accipiendæ ſunt auctoritates *Aug. in cap. non dubito, de conſecr. diſt. 4. & D. Ambroſ.* cum aliis, quæ ad id probandum poſſent afferri. Si vero ſteterit per ipſum quominus baptizaretur, tunc quamuis deliberatum animum habuiſſet baptizandi, crederem non poſſe ſaluari niſi de negligentia conteratur, *Turrecrem. in d. cap. ſi quis ſub num.* 1. *verſic. peccat autem, de conſecrat. diſt.* 4. & in his terminis accipien. puto tex. in cap. cathecumenum, cum aliis ſupra allegatis, quemadmodum enim, vt quis natus dicatur, oportet quod viuus procedat in lu-

Digitized by Google

5 lucem ad nullum declinans monſtruũ,
l. quod certatim, & l. vxoris ab ortu C. de poſthum. hæred. inſt. ita oportet quod
chriſtianus renaſcatur in eccleſia, nec
ſufficit illi ſimplex renaſcendi propo-
ſitum. Nec huic diſtinctioni refraga-
tur ſimile de nouitio moriente intra
6 tempus probationis; Primo quia opi-
nio illa non eſt tuta, & contrarium ex
opinione quam magis communiter aſ-
ſerunt approbari, ſcribunt poſt alios
Menoch. conſ. 396. Honded. conſ 94. num. 8. *lib.* 1. *Coſt. de ratione rata q.*
12. *nu.* 6. Secundo quia ad effectum,
vt bona debeantur monaſterio, inſpici-
tur tantum animi deſtinatio, quæ du-
7 rare præſumitur, niſi appareat de mu-
tatione, prout iidem *Bart. & reliqui in d. Auth. ingreſſi fatentur* quæ, qui-
dem animi deſtinatio ſola ad ſalutem
non proficit, vt dictum eſt.

8 Quoniam autem Dei poteſtas eſt
incomprehenſibilis, & in talibus ope-
rari poteſt prout vult, ideirco pruden-
ter admodum ſcribit, *Archid. in d. c. cathecumenum*, ſe non cedere, quod
Eccleſia iudicaret tales ſine baptiſmo
decedentes eſſe ſaluos ſine Diuina re-
uelatione alicui facta. Et propterea nõ
crederem cathecumenis decedentibus
ante baptiſmum eſſe dandam eccleſia-
9 ſticam ſepulturam ſicuti non debetur
nato mortuo, & ventre non egreſſo,
D. Anton. in ſumm. par. 3. *tit.* 10. *c.* 5. §. 9. *in fine medices in tract. de ſepult. q.* 11. *num.* 15. *vide ſuper eod.* [illegible] *cap.* 4. *num.* 35.

DE IVRE PERSONARVM EXTRA ECCLESIÆ GREMIVM EXISTENTIVM.

Liber Quartus

DE EXCOMMVNICATIS.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ſemel poteſt iterum excommunicari.*

2 *Excommunicati ſunt extra Eccleſiam.*

3 *Excommunicati iniuſte ſunt extra eccleſiam militantem.*

4 *Excommunicatio quantum ad eccleſiam militantem, ſumit vires a poteſtate clauium non a iuſtitia cauſæ.*

5 *Excommunicatum ſe iniuſte prætendens, non prius auditur quam petat abſolutionem.*

6 *Excommunicationem iniuſtam contemnens, ligatur quo ad Deum.*

7 *Contemnere excommunicationem quis dicatur.*

8 *Excommunicatio conſtituit extra eccleſiam, etiam ſi illius iniuſtitia inſurgat ex falſitate cauſæ, declara, vt ibi.*

9 *Excommunicatio iniuſte lata vim obtinet quo ad pœnas a iure ſtatutas aduerſus eam non ſeruantes.*

10 *Excommunicatus iniuſte, an teneatur vitare communicationem in publico & in ſecreto.*

11 *Excommunicatio iniuſta cauſat iuſtum metum.*

12 *Solutio facta metu* Excommunicationis *iniuſtæ non conſtituit in quaſi exigendi poſſeſſione.*

13 *Renunciatio facta meu excommunicationis iniuſte eſt nulla.*

13 *Opinio poteſt fallere & falli.*

14 *Gratia Dei nemo poteſt priuari niſi per peccatum.*

15 *Excommunicationem iuiuſtam ferens humiliter, conſequitur apud* Deum *præmium ſuæ humilitatis.*

16 *Priuilegium clauium debet intelligi vbicumq; iudicium fertur ex æquitate, & iuſtitia.*

17 *Excommunicatio iniuſta tollit diſpoſitionem ad gratiam gratum facientem, non autem ipſam gratiam.*

18 *Excommunicatus iniuſte poteſt, & debet etiam poſt mortem abſolui.*

19 *Excommunicatus iniuſte dans pecuniam pro abſolutione non committit Simoniam.*

20 *Excommunicatio nulla non ligat.*

21 *Excommunicationis nullitas debet conſtare notorie alias eſt timenda.*

ARGVMENTVM.

An excōmunicati ſint in Eccleſia.

CAP. I.

AFfirmatiua opinio ſuaderi poteſt ex eo quod ſemel extra eccleſiam conſtitutus, amplius extra eam conſtitui non
1 poteſt, *cap. omnis* 10. *quæſt.* 3. At ſemel excommunicatus poteſt iterum excommunicari, *cap. officii vbi gloſ. in verb. excommunicationis, de ſent. excomm. cap. ita quorundam, vbi etiam gloſ. de verb. ſignif. c. de iudæis eod. tit. de iudæis, c. engeltrudam 3. q. 4. D. Thom. in 4. ſenten. diſtin.* 110. *q.* 2. *art.* 3. *ibique Sot. diſtin.* 22. *quæſt.* 2. *artic.* 8. *gloſ. in l. aut damnum* §. *Seruus, verb. dubitatio, vbi* Bart. *ff. de poen. & in l. nouerint C. vt intra cert. tempus actio crimin. Doctor. in cap. primo, quod met. cauſ. lib.* 6. *Abb.*

Abbas in cap. 1. in ſecundo notab. de cleric. excomm. miniſter. Bart. in l. de pupillo §. ſi de pluribus ff de nou. oper. nunc. Alex. qui teſtatur de communi in l. qui bis idem, num. 2. & ibi Iaſ. not. vlt. ff. de verbor. obligat. Felin. in cap. poſtulaſti num. 2. de reſcript. Caſſad. deciſ. 9. ſub num. 4. de præben. Gonzal. in regul. 8. gloſ. 15. num. 82. cum ſeq. Tiraq. de retract. conuent. §. 2. gloſ. 1. ſub num. 21 & 67. Ergo.

2 Cæterum hoc non obſtante citra controuerſiam eſt concludendum excommunicatos in eccleſia non eſſe, Sic enim nos docet *Text. in cap per tuas ibi, vtpote ab Eccleſia ſeparatas, de ſent. excom. in cap. omnis Chriſtianus, & in cap. canonica, & cap. cum aliquis, & cap. quicumque, & cap. videas 11. quæſt. 3. cap. de communione, cap. certum, & cap. Sacerdotes, & c. Apoſtolicæ 24. quæſt. 2. eſtq; communis omnium* Patrum, *quos recenſet Illuſtriſſimus* Bellarminus *de eccleſia milit. lib. 3 cap. 7. cuius dicta tacito auctore ſibi ſumpſit Marius Alterius de cenſ. tom. 1. lib. 1. diſput. 5. cap. 10.*

Ad contrarium reſpondetur, quod excommunicatio duplicem habet effectum; Alter vt excommunicatus deiiciatur, alter vt eiectus detineatur extra, licet ergo in excommunicato non habeat locum primus effectus, tamen habebit locum ſecundus, vt eleganter declarat *gloſs. in d. cap. Engeltrudam 3. q. 2. & in d. cap. ita quorundam, de iudæis*. Soluto ergo contrario firma remanet concluſio excommunicatos non eſſe in eccleſia, quæ.

3 Extenditur Primo, vt procedat etiam in excommunicatis iniuſte, nam & illi pariter dicuntur extra Eccleſiam militantem conſtituti, ita docet *Text. in cap. à nobis, §. nos igitur, & in cap. tuas vbi Abb. num. 3. verſic. Et hoc quia, de ſent. excom. gloſ. in cap. ſi quis non recto 24. q. 3. & in cap. quomodo, verbo non alligat 11. q. 3. Innoc. in c. ex parte circa fin. verſic. illud autem, & ibi Abb. num. 6. de off. iud. ord. Cald. in cap. ab excommunicato num. 6. de reſcript. Federic. de Sen. conſil. 74. nu. 2. verſ. Et ſi dicas,* Anch. *conſ. 60. ad fin. Rom. conſil. 369. nu. 12. Stephanus Coſta in cap. 1. nu. 12. de ſent. excom.*

4 Cuius extenſionis ratio eſt, quia excommunicatio quantum attinet ad Eccleſiam militantem non ſumit vires a iuſtitia cauſæ, ſed à clauium poteſtate, *Abbas in d. cap. ab excommunicato num. 10. verſic. item quia, de reſcript. Gemin. per illum text. in cap. Romana §. in vniuerſitatem, ante num. 3. de ſenten. excomm. libro ſexto. Francus num. 4. Milis in repertorio verb. excommunicati, quæ poteſtas reſidet in ſola iudicis iuriſdictione*, Innoc. & *Abbas in d. cap. ex parte de offic. iud. ord.*

5 Et hæc eſt cauſa, propter quam prætendens ſe eſſe excommunicatum iniuſte non auditur, niſi primum petat abſolutionem, *cap. per tuas §. verum vbi Abbas ſub num. 3. verſic. ſecunda regula, de ſent. excom. & ibi Felin. Viuius dec. 93. num. 8.*

6 Et hæc eadem eſt ratio quare contemnẽs excommunicationem iniuſtã ligatur quo ad Deum, nempe, quia contemptus refertur ad poteſtatem clauium, *d. cap. ex parte §. verum de ſent. excom. cap. qui iuſtus §. huic 11. quæſt. 3. cap. notandum 24. quæſt. 3. Doct. in 4. ſent. diſt. 18. art. 1. ad 4. ibique Paludan. quæſt. prima, Abbas in d. c. ab excommunicato num. 11. de reſcript. & in cap. poſtulaſtis ad fin. de clerico excom. & in cap. per tuas num. 4. verſic. & nota bene, de ſent. excom. Feder. de Sen. conſil. 11. num. 2. Roman. d. conſil. 369. num. 11. verſic. quin etiam, Affl. in conſt. Regni rubr. 19. ſub num. 11. verſ. illud autem, Cou. in cap. Alma Mater, par. prima §. 7. verſic. tertia concluſio, Viuius deciſ. 93. ſub num. 3. verſ. Immo excommunica-*
7 *tus*. Contemnere autem quis dicatur, conſulendus eſt, *Abb. in cap. per tuas num. 4. & ibi Soccin. num. 11. de ſent. excom. & in cap. fin. ad fin. de pœnis, Couar. qui materiam late declarat, & in d. cap. Alma Mater §. 1. §. 7. num. 6.*

8 Extenditur ſecundo, etiamſi iniu-

ſtitia inſurgat ex falſitate cauſæ, nam & hæc etiam conſtituit extra eccleſiam, *gloſ. in c ex parte verb. redire, verſic. ſed quæritur de offic. iud. ord. ibique Innoc. in princ.* Abb. *num. 6. & iterum gloſ. in cap. primo verſic. propter de ſent. excom. li. 6. et ibi Gemin. n. 17. late* Ant. *Corduben. quæſt. lib. 1. q. 43. & eſt communis opinio, de qua teſtantur Socc. inter conſil.* Curt. *ſen. 20. ſub num. 24. verſic. poteſt etiam nullitas Clar. in §. fin. quæſt. 77. num. 33.* Declaratur hæc ſecunda extenſio, vt procedat dummodo iudex intelligat cauſę falſitatẽ, & hoc non obſtante proferat excommunicationẽ, ſecus ſi credebat veram cauſam eam quæ erat falſa, & ſi ſciuiſſet non fuiſſet excommunicaturus, quia excommunicatio ſumit etiam vires ab intentione excommunicantis, *Innoc.* Abb. *& Socc. locis modo cit.*

9 Extenditur tertio, vt excommunicatio iniuſte lata, vim obtineat quo ad poenas a iure ſtatutas aduerſus eam non ſeruantes, vt bene probat *Couar. loco cit. ſub nu. 6. verſic. 4. concluſio*, & conſequenter iniuſte excommunicatus, ſi ante abſolutionem ſe in Diuinis immiſcuerit efficitur irregularis D. *Thom. & alii in 4. ſent. diſt. 18. q. 2. art. 1. ad 4. gloſ. in cap. poſtulaſtis verb. ſpoliandi, & ibi* Abb. *de cleric. excom. & iterum* Abb. *in d. c. per tuas in primo not. de ſent. excom. el 2. in 1. not. caſ. 8. & not. 2. dub. 8. Couar. loco nuper allegato ſub num. 9. verſic. His equidem fit.*

10 Extenditur Quarto, vt excommunicatus iniuſte teneatur vitare communicationem, non ſolum in publico, ſed etiam in ſecreto, alias incidit in poenas a iure ſtatutas contra excommunicatos; *Victoria in ſum. tit. de excom. quæſt. 7.* Anton. *Corduba quæſt. lib. primo quæſt. 23. verſic. opinio ſecunda Guttierez Canonic. quæſt. cap. 4. num. 34. poſt med.* Coeterum in hac re contrarium cenſuerunt *Caietan. 22. q. 70. art. 4. Adrian. in 4. ſent. diſt. 18. q. 4. de confeſſ. verſ. ſi pietas ad fin.* Io. *Dreido de libertate Chriſtiana pag. 235.* Couar. *d §. 7. ſub n. 6. verſ. Illud autem*, aſſerentes quod excommunicatus iniuſte, ſi occulte vel alias abſque ſcandalo celebrauerit officia Diuina, non incurrat poenas ſtatutas contra Excommunicatos. Prior tamen opinio eſt tutior, & receptior, vt teſtatur *Guttier. loco cit. n. 35.*

11 Ex his patet iniuſtam excommunicationem cauſare iuſtum metum, *Io. Andr. in cap. cum dilectus num. 9. de his quæ vi metuſue cauſ. fiunt, ibique Butr. num. 13. Anchar. nu. 7.* Cardin. *nu. 3. quæſt. 1. imol. num. 8.* Abb. *ſub nu. 6. Gemin. in cap. 1. in princip. num. 7. de ſent. excom. lib. 6. & ibi Franc. nu. 2. & iterum Franc. in cap. vnico, num. 2. de his quæ vi metu ſue cauſ. fiunt lib. 6. Roman. conſil. 369. num 10. & per totum, et in l. interpoſitas num. 16. C. de tranſact. Prob. de Monach. in rub. de renunciat num. 6. Burſatt. conſil. 72. num. 54. lib. 1.* vnde ſolutio facta metu excommunicationis iniuſtæ non conſtituit in quaſi exigendi poſſeſſione, *Rom d conſ. 369. Gig. de penſ q 36. quibus ſuffragatur Rota dec. 10. de ſent. excom. in nouis, vide teſt. ibique gloſ. &*
13 *Doct. in c. olim el 3. de reſtit. ſpoliat*, Item & renunciatio facta metu talis excommunicationis eſt nulla tanquam meticuloſa, vt late probat conciuis meus *Pariſ. in tract. de reſignat, lib. 13. q. 1. a nu. 129. vſq. ad 143.* Et ſimiliter matrimonium contractum metu talis excommunicationis, ſubiacet nullitati, vt late probat Sanchez *de matrim. lib. 4. diſput. 5. à nu. 16. cum ſequenti.*

14 Principalis Concluſio limitatur primo, vt procedat quo ad Eccleſiam militantem, ſecus quo ad Deum, apud quem ſententia excommunicationis non aliter afficit, quam ſi ritè, & recte feratur, vt docent *D. Hieron. nobis relatus in c. ſi quis non recto 24. q. 3. Origenes in cap. cum aliquis exierit ead. cauſ. et quæſt.* D. *Auguſt. in cap. et ſi ad tempus 11. q. 5. cap. primo de re iud. libr. 6. vnde* Innoc. *4. in Concilio Lugdunenſi pronunciat æterni iudicis* Tribu-

nal,

Digitized by Google

nal illū reū non habere, quē iudex iniuſte condemnat, & ibi Gemin. in capitulo à nobis, vbi Doct. communiter, & cap. per tuas de ſent. excom. gloſ. in cap. manet verb. æquitate 24. quæſt. prima Roman. conſil. 369. num. 11. Abb. in cap. Ab excommunicato num. 11. de reſcript. Couar. in d. cap. alma Mater par. prima §. 7. ſub num. 5. verſic. prima concluſio, vbi teſtatur de communi Guttierez Canon. quæſt. lib. primo, cap. 4. ſub num. 34. Eſt autem diuerſitatis ratio inter iudicium eccleſiæ militantis, & Deum, quia iudicium Dei innititur veritati, quæ non fallit, nec fallitur, iudicium vero eccleſiæ nonnunquam opinionem ſequitur, quam, & fallere contingit, & falli, *cap. à no-*
13 *bis 28. §. nos igitur de ſent. excom. gloſ. in d. cap. primo verb. condemnat de ſent. & re iud. lib. ſexto, & in capitulo Romana §. in vniuerſitatem verb. irretiri de ſenten. excom. eodem libro ſexto.*

14 Item quia nemo poteſt priuari gratia Dei niſi per peccatum, *cap. litteras §. porro de reſtit. ſpoliat. ibi, cum non debeat contra Deum iudici obedire, ſed potius excommunicationem humiliter ſuſtinere, & in cap. temerarium 11. quæſt. 3. Abb. in d. cap. ab excommunicato ſub num. 10. de reſcript. Afflict. in conſtitut. Regni rub. 19. num. 11. verſic. illud autem Couar. loco cit. vbi rem pluribus probat*, Ex hac prima limitatione.

15 Deducitur primo, quod ſi excommunicatus iniuſte, excommunicationem humiliter ferat, præmium ſuæ humilitatis apud Deum conſequitur, *cap. & ſi ademptus, & cap. quid ergo, & cap. qui iuſtus 11. quæſt. 3. gloſ. in cap. manet 24. quæſt. 1. Abb. Afflict. & Cou. loco modo cit. Viuius deciſ. 93. ſub numero 5.*

16 Deducitur ſecundo, quod priuilegium datum Petro, & in eius perſona coeteris ſucceſſoribus, in illis verbis, *Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis*, debet intelligi, vbicumque iudicium ipſius ex æquitate, & iuſtitia fertur, *d. cap. manet 24. quæſt. prima Abb. in cap. à nobis num. 3. de ſent. excom.*

Deducitur Tertio, quod iniuſta excommunicatio tollit diſpoſitionem
17 ad gratiam gratum facientem, nempe ad illa, quæ ex parte noſtra poſſunt diſponere ad gratiam Dei, cuiuſmodi ſunt, perceptio Sacramentorum, auditio verbi Dei, ac Diuinorum officiorum, *D. Thom. 2. 2. quæſt. 18. art. 1. ad 4. Rom. d. conſil. 369. num. 12.* ſed non tollit ipſam gratiam gratum facientem, quæ tolli non poteſt ſine peccato, & ideo excommunicatus iniuſte non eſt priuatus communibus, & generalibus ſuffragiis eccleſiæ, quia cum intentio eccleſiæ ſit conformis Diuino iudicio, & voluntati, vtique non eſt de eius intentione excludere illum; qui per iniuriam eſt excommunicatus & propterea in eius præcibus, & ſuffragiis illum includit, ſaltim in intentione generali, ita probant *Paludan. in 4. ſent. diſt. 18. quæſt. prima concluſ. 4. & ibi Riccard. art. 1. quæſt. 2. Alexander de Aleſ. par. 4. quæſt. 82. memb. 1. verſic. ſed dubium, Turrecrem. in cap. ſi quis Epiſcopus 10. q. 3. Caiet. Sot. & alii quos refert, & ſequitur Couar. in d. cap. alma Mater. par. 1. §. 7. num. 5. verſic. ſecunda concluſio, & eſt communis opinio de qua teſtatur Guttierez Canon. quæſt. lib. 1. cap. 4. ſub nu. 34.*

18 Deducitur quarto, quod excommunicatus iniuſte poteſt, & debet etiam poſt mortem abſolui, *cap. ſane 24. q. 1. Couar. in rubr. de pact. par. 1. §. 11. ſub num. 8. Viuius deciſ. 93. ſub num. 5.*

19 Deducitur Quinto, quod excommunicatus iniuſte dans pecuniam pro abſolutione obtinenda, non committit ſimoniam, quia non dat, vt ius acquirat, ſed vt retineat quæſitum, *gloſ. in cap. dilectus de Simon. Viuius dec. 93. nu. 7.*

Deducitur Sexto, quod excommunicans iniuſte multiplici poena punitur de qua per *Viuium d. dec. 93.*

20 Limitatur ſecundo principalis con clusio ne procedat in excõmunicatione nulla, nam hæc non ligat, *c.diuerſita. tem de conceſſ. Prab. ibiq; gloſ. in verb. ſubtrahuntur, verſic. ſed nunquid, Fel. in cap. Apoſtolica num. 12. de except. Borgaſ. de irregular. par. 6. tit. quomodo puniatur excommunicatus non ſer. uato iuris ordine num.* 1. Couar. *loco cit. num. 5. Nauarr. in cap. cum contingat. in 2. remed. num. 3. de reſcript. Thom. de Tanis dec. 26. Rota in* Calagurita*na fructum 24. Ianuarii 1586. coram Bubalo, & apud, Seraphin. deciſ.* 1098. *num. 4. & dec.* 1239. *num.* 3. Quod procedit nõ ſolũ quo ad Deũ, ſed etiã quo ad eccleſiam, adeo vt neque ſit ti. menda, ita docent *Paludan. in 4. ſent. diſt. 18. quæſt. 1. veſirc. Quantum ad 3. concluſ.* 2. D. *Anton. in ſumma par. 3. tit. 24. cap.* 73. Hinc excommunica. tus nulliter, non tenetur ſe abſtinere a Diuinis, nec ab Hominum commnnio ne, *Palud. & Anton. locis cit. in d. 4. ſent. diſt. 22. quæſt. prima art. 3. verſic. Nec vero ſecunda, Nauar. in cap. cum. contingat de reſcript. remed. 3. num. . . .* Couar. *loco cit. ſub num. 6. verſic.* Ca*terum vbi ſententia, Guttierez d. cap. 4. ſub num.* 36. Corduba *in quaſtionar. quæſt. 43. in princip.* & ſi ſit pauper de. bentur illi alimenta, & ſumptus litis,
21 *Seraph. d. deciſ.* 1098. Prædicta ita demum intelligas vera, quatenus de nullitate conſtet notorie alias quo ad eccleſiam eſſet timenda, *Couar. & Guttierez locis cit. ille ſub num. 7. verſic. Caterum vbi ſententia, hic vero n. 37. & ſeq. & ante eos Angel. in Summ. verb. excommunicatio el 3. num. 19. Silueſter. verb. excommunicatio il 2. num. 1. ad finem Mexia qui alios refert ad leges Regias tit. de los terminos par. 2. num.* 31. Fatentur tamen *Corduba, & Guttierez locis cit.* quod ſi excommunicatus nulliter nõ poſſet aliter tueri ſuam innocentiam, in tali caſu licite poſſet ceſſante ſcandalo excommunicationẽ non ſeruare. Nullitas autem quot modis poſſit conſiderari in excommunicatione, vide *Abb. in cap. ab excommunicato num. 6. & ſeq. de reſcript. Io. Andr.* Franc. *& alios in cap.* Romana *S. vniuerſitatem de ſent. excom. lib. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Actus tributos ordini non poſſunt exercere niſi conſtituti in illo ordine.*

2 *Excommunicatus clericus, eſt inhabilis ad exercendos actus tributos ordini.*

3 *Clericus ſi poſt excommunicationem exerceat actum tributum ordini, efficitur irregularis.*

4 *Clerici conſtituti in minoribus ſit poſt ex communicationem exerceant actum tributum ordini, contrahunt irregularitatem.*

5 Laici *ex introducta conſuetudine funguntur officio clericorum.*

6 *Clericus excommunicatus raro contrahit irregularitatem perfunctionem ſui officii.*

7 *Clericus ſi poſt excommunicationem exorcizet contrahit irregularitatem.*

8 Idem *exerceat actum tributum ordini.*

9 *Epiſcopus excommunicatus ſi poſt excommunicationem exercet actum tributum ordini efficitur irregularis.*

10 *Abbas poſt excommunicationem ſi tribuat ordines efficitur irregularis.*

11 *Sacerdos ſi poſt excommunicationem faciat actus epiſcopales ſibi indultos cadit in irregularitatem.*

12 *Epiſcopus ſi poſt excommunicationem faciat celebrare coram ſe incidit in irregularitatem.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus ſit habilis ad exercendum actus tributos Ordini.

CAP. II.

ANtequam dicamus de inhabilitate ad exercendum actus tributos ordini, res poſtulat, vt explicemus, qui ſunt actus ordini attributi.

Et quidem actus attributos ordini dici-

Digitized by Google

dicimus eos, qui nõ poſſunt exerceri ni
1 ſi à conſtitutis in illo ordine, quales ſunt in Sacerdote, & clericis conſtitutis in Sacris, miſſam celebrare, ſiue illa celebretur publice, ſiue priuatim, (miſſa enim non poteſt niſi adhibita ſolemnitate celebrari, cum ſemper celebretur tanquam ab Eccleſiæ miniſtro, cum veſtibus ſacris, & ceremoniis) item, & cantare ſolemniter euangelium, vel epiſtolam, veſperas, aut matutinum, aut alias horas canonicas, vt hæc omnia colliguntur ex *d. cap. ſi quis Epiſcopus* 11. *quæſt.* 3. *Abb. in d. cap. ſub num.* 1. *verſic. ſecundo nota de cler. excom. & in d. cap. fin. num.* 5. *de exceſſ. prælat.*

Item actum tributu ordini dicimus facere eum, qui facit primum officium in choro, dicendo capitulum, & orationem, *Specul. tit. de diſpenſat.* §. *iuxta verſic. quod ſi officio.*

Item, & qui benedicit aquam, ignem, cereos, ramos oliuarum, veſtes, fruges, oua, nuptias, introducit mulierem puerperam in eccleſia, diſtribuit officia in choro, auctoritate officii ſui, etiamſi hoc faciat tanquam
2 gerens vices alterius, *Silueſt. in Sum. verb. irregularitas quæſt.* 13. *verſic. Quantum, Maiol. loco cit. num.* 5. His præmiſſis eſt conſtituenda concluſio, clericum excommunicatum eſſe inhabilem ad exercendum actus tributos ordini, *cap.* 2. §. *Similiter, & cap.* 3. *&* 4. *cum ſeq. de clerico excomm. miniſtr. cap. ſi quis epiſcopus el* 2. 11. *q.* 3. *cap.* 1. *de ſent. excomm. & ead. lib.* 6. *cap.* 1. *& cap.* 15. §. *ſane de ſent. excomm. lib.* 6. *ibique Gemin. & Franc. Abb. in cap.* 2. *num.* 7. *& in cap.* 3. *nu.* 1. *de cler. excomm. miniſter, & iterum in cap. fin. num.* 5. *de exceſſ. Præl.* Cou. *in cap. Alma Mater par. prima* §. *eo nu.* 1. *Nauar. in Manual. cap.* 27. *num.* 163. *&* 44. *Maiol. de irregul. lib.* 3. *cap.* 21. *nu.* 1. *&* 2.

Extenditur Primo, vt procedat vſq; adeo, vt ſi clericus poſt excommuni-
3 cationem exerceat aliquem ex actibus attributis ordini, efficiatur irregularis, *d. cap.* 2. *&* 3. *de cleric. excom. lib.* 6. *Abb. & alii in d. cap.* 2. *&* 3. *de cler. excomm. quibus addendus eſt Marius Alterius de cenſ. tom.* 1. *lib.* 2. *diſput.* 1. *cap.* 1.

Extenditur ſecundo, vt procedat ſiue actus ſit attributus ordini ſacro, ſiue attributus ordini minori, nã vtroq; caſu ſi exerceatur, contrahitur irregularitas. *Io. Andr. in d. cap.* 2. *num.* 3. *de cler. excom. ibiq; Anchar. nu.* 6.

Extenditur tertio, vt procedat non ſolum in clericis conſtitutis in ſacris, ſed etiam in clericis conſtitutis in ordinibus minoribus, nam & illi contra-
4 hunt irregularitatem ſi poſt excommunicationem faciant actum tributum ordini, *Hoſt. et Ioan. Andr. in d. cap.* 2. *de cler. excom. ibique* Abb. *num.* 4. *verſic. idem ſi exercet officium, et nu.* 10. *vbi teſtatur de communi, et iterum* Abb. *in cap. fin. num.* 5. *de exceſſ. Prælat.* Anchar. *in cap.* 1. §. *Caueant, de ſent. excom. lib.* 6. *et ibi francus num.* 3. *verſic. non ſolum ſi talis eſt in ſacris* Angel. *in ſum. verb. irregularitas*, §. *is, vbi etiam teſtatur de communi, de qua teſtantur pariter, Silueſt. in verb. irregularita*, §. *is, Maiol. d. lib.* 3. *c.* 21. *num.* 5. *et* 8. *Marius* Alterius *loco cit. ſub. litt.* A. *verſic.* Altera *eſt opinio.*

Contrariam opinionem tenuerunt *D. Ant. par.* 3. *tit.* 28. *cap.* 1. *verſic. ſi vero clericus Paludan. in* 4. *ſent. diſt.* 18. *quæſt.* 4. *in* 5. *effectu Sot. ibidem diſt.* 25. *quæſt. prima in art.* 3. *Nau. conſil.* 44. *num.* 10. *et ſeq. tit. de ſent. excom.* Prior tamen opinio ſicuti frequentior eſt, ita, & verior, quia iura prohibentia actum ordinis, loquuntur de clericis etiam ad diſtinctionẽ presbyterorũ, *vt in d. cap.* 2. *de cleric. excom. ibi ſi quis Presbyter, vel alios clericus.* & propterea cõprehendit omnes argumẽto *text. in l.* 1. §. *generaliter ff. de leg. Præſ. et in l.* 3. *in fine ff. de off. Præſ.*

5 Difficultas eſt quando poſſit dici quod Clericus conſtitutus in minoribus dicatur facere ſolemniter actum annexum ordini, ita vt ex eo poſſit irregularitatem contrahere, nam licet poſ-

ſit

ſit miſſæ inſeruire, cereos accenſos deferre coram frequenti Populo etiam indutus ſuperpelliceo, nihilominus iſti, et reliqui actus, qui debent exerceri à clericis minoribus, conſueuerunt hodie exerceri paſſim per ſimplices laicos, quæ conſuetudo operatur, vt exercens actum tributum ordini minori, nõ contrahat irregularitatem, *Abb. in d. cap. ſub num. 5. verſ. ſed ex conſuetudine, et verſ. Idem ſi non ſunt deputata de exceſſ. Prælat.* Hac ratione mori non deſunt qui aſſerant quod hodie attento communi vſu Eccleſiæ, per quem etiam laici conſueuerunt explicare munera attributa clericis minoribus, raro vel nunquam contingere poteſt, vt ex miniſterio iſtorum actuum con-
6 trahatur irregularitas. Cęterum *Alter. loco proxime cit. verſ. hanc opinionem* exiſtimat hanc irregularitarem cõtrahi poſſe, ſi conſtitutus in ordinibus minoribus exerceat officium ſuum indutus ſuperpelliceo coram frequenti populo ſed mihi non ſatisfacit, nam ſi hoc idem fieri ſolet a laico, vtiq; actus remanet æquiuocus, et conſequenter inhabilis ad includendam irregularitatem, *ex reg cap. in præſentia de probat. l. neq; natales C. eodem tit. l. non hoc C. vnde legit.* præſertim cum ſemper ſit capienda præſumptio, per quam irregularitas excludatur, *reg. odia, de reg. iur. lib. 6.* Hinc videmus, quod licet officiũ canendi Epiſtolam ſit ſubdiaconi, tamen ex communi conſuetudine cantatur etiam à Clericis minoribus, ſine veſtium apparatu, *Abb. in d. cap. fin. num. 5. verſ. Sed conſuetudine de exceſſ. Prælat.* Arbitror ergo poſſe Con-
7 ſtitutum in minoribus ordinibus contrahere irregularitatem, ſi poſt excommunicationem, ſpiritus immũdos exorcizauerit, hoc enim proprie ſpectat ad exorciſtam, *cap. perlectis § Ad exorciſtam 25. q. 1. nec* reperitur quod in Eccleſia fiat, niſi ab ordinatis, In reliquis vero crederem ex communi conſuetudine clericos minores ab hac irregularitate excuſari.

Extenditur quarto vt procedat non ſolũ in clericis, ſed ẽt in Epiſcopo, qui
8 ſi poſt excõmunicationẽ exerceat aliquem actum tributum ordini, efficitur irregularis, *cap. 1. §. caueant de ſent. excom. lib. 6. et in cap. ſi quis Epiſcopus cum ſeq. 11. q. 3 cap. 1. §. caueant de ſent. excom. lib. 6. ibi caueant Eccleſiarum Prælati, et Iudices vniuerſi, ne prædictam poenam ſuſpenſionis incurrant, quoniam ſi contingeret eos ſic ſuſpenſos* Diuina *officia exequi ſicut prius, irregularitatem non effugient* per quæ iura hanc concluſionem firmat *Mar. Alter. de cenſ. tom. 1. lib. 2. cap. 1. diſp 1 ſub litt.* E. *verſ. ſecundum dubium.*

Extenditur Quinto, vt procedat etiam in Abbate, qui ex priuilegio Apo-
9 ſtolico confert ordines minores, nam ſi ille conferat dum exiſtit excommunicatus, contrahit irregularitatem *Mar. Alter. loco cit.* Ratio eſt, quia *Tex. in d. cap. 1. §. caueant*, loquitur de Prælatis quorum appellatione venit etiam Abbas *cap. nullus diuerſus de elect. lib. 6. Felin. in cap. cum in ſuper in princ. teſtibus.*

Extenditur Sexto vt procedat etiam in Sacerdote, cui per Sedem Apo-
10 ſtolicam ſit indultum, vt poſſit miniſtrare Sacramentum confirmationis, aut alium actum ex illis, qui ordinaria facultate pertinent ad Epiſcopum, cuiuſmodi ſunt, benedictio Eccleſiæ, vel Altaris, calicis conſecratio, ſacrarum veſtium benedictio, & dare ſolent nẽ benedictionem, quã ſolet Epiſcopus dare præmiſſo verbo; ſit nomen Domini benedictum, *c. Abbates, vbi gloſ. et Doct. de priuileg. lib. 6. clem. 2. eod. tit.* nam licet tales actus non pertineant ad characterem Sacerdotalem, tamen per Indultum Pontificis extenditur, vt valeat actus illos exercere, licet non poſſet tales actus committere non Sacerdoti, *Alter. loco cit.*

Extenditur Septimo, vt procedat non ſolum Epiſcopo, Abbate, vel alio,
11 qui ex priuilegio Apoſtolico adminiſtret Sacramenta, dum eſt excommunicatus, ſed etiam ſi faciat alios coram ipſo miniſtrare, adeo quod Epiſ-

copus

copus excõicatus mandans Sacerdoti vt miſſam celebret coram ipſo, efficitur irregularis, *gloſ. in clem. 2. verb. celebrari de priuil. quam ibi ſequuntur Card. num. 11. Imol. num. 9. Hoſt. in cap. fin. num. 2. de exceſſ. Prelat. & in cap. illud num. 12. de cler. excom. ibiq; Abb. num. 8. Franc. in cap. 1. col. 3. de re iud. lib. 6. Nauar. in Manual c. 27. nu. 244. in fin. Couar. in cap. alma mater par. 1. §. 6. in fin. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 2. cap. 4.*

Quis autem poſſit diſpenſare in caſibus prædictæ irregularitatis, conſulas *Alter. loco ſupra modo cit. cap. 5.*

SVMMARIVM.

1 Excommunicatus eſt inhabilis ad conferenda beneficia.

2 *Conferendi facultas pertinet ad* Eccleſiaſticam Iuriſdictionem.

3 Excommunicatus *non poteſt conferre per vicarium non excommunicatum.*

4 *Collator & eius Vicarius conſtituunt vnum Tribunal.*

5 Excommunicatus *non poteſt conferre præbendam.*

6 Excommunicatus *non poteſt conferre etiam quod collatio ſpectet ad illum ſimul cum alio.*

7 *Suſpenſus non poteſt conferre beneficia.*

8 *Suſpenſio ab officio impedit collationem beneficiorum.*

9 Excommunicatus *aut ſuſpenſus non poteſt eligere.*

10 E*lectio facta a pluribus quorum aliqui ſunt* ex *communicati eſt nulla.*

11 Excommunicatus *non poteſt inſtituere.*

12 *Nominatio facta a Magnate habente* Ius *in eccleſia ſi ſit excommunicatus eſt nulla.*

13 Excommunicatus *non habet* Ius *præſentandi.*

14 Excommunicatus *ſi quis ſit, non tamen declaratus, poteſt rite conferre.*

15 *Excommunicato collatore quamuis occulte ſi ſciat ille cui confertur collatio eſt nulla.*

16 *Ordines recipiens ſcienter ab epiſcopo qui renunciauit epiſcopatui caret officii exequutione.*

17 *Suſpenſus collator ſiue publicus ſiue occultus, ſi conferat collatio eſt nulla.*

18 *An Præſentatio facta per excommunicatum ſuſtineatur.*

ARGVMENTVM.

An Excommunicatus poſſit conferre beneficia.

CAP. III.

1 Excommunicatũ inhabilem eſſe ad conferen. beneficia docemur ex *text. in cap. unico de Sede vacãte lib. 6. in illis verbis, vel ſingulariter omnes de capitulo maioris excommunicationis vinculo innodari, ibiq; notant gloſ. in verb. maioris Gemin. num. 2. verſ. nota quod excommunicatus, Franc. num. 4. Archid. in cap. nullus 63. diſt. Bar. conſ. 238. quod incipit, Exiſtens Petrus ſub num. 1. verſ. Prælatus publice lib. 1. Henric. Boich. in cap. poſtulaſti num. . . . ibiq; Rebuff. num. 58. de Cler. excommun. Guliel. de Bened. in cap. Rainutius, verb. mortuo el 1. nu. 235. de teſtam. Couar. in cap. Alma mater par. 1. §. 7. num. 59.* Ratio eſt, quia

2 facultas conferendi, pertinet ad Eccleſiaſticam Iuriſdictionem, *cap. 1. de transla. epiſc. cap. noſtri de elect. gloſ. in transmiſſam verb. de talibus eodem tit.* cuius exercitij excommunicatus eſt inhabilis, *c. ad probãdum, vbi glo. & doct. de ſent. & re iud. c. ait. Celeſtinus, & c. aperte, & cap. moramur 24. q. 1.*

Extenditur Primo, vt excommunicatus neque poſſit conferre per vicarium non excommunicatum, *Franc. March. decis. 1331. et cum ſeq. par. 1. vt*

3 *Rebuff. in d. cap. poſtulaſti num. 58. de Cler. excom. miniſtr. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſp. cap. 1. verſ. tandem poſtulatis.* Idque tum quia Collator, eius

4 que Vicarius conſtituunt unum, & idẽ tri-

tribunal, *cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6. c. 2. de conſuetud. eod. lib.* Tum etiam quia ſequuta excommunicatione in perſona collatoris, ſtatim remanet ſuſpenſa iuriſdictio vicarii ad exercenda illa, quę poterat exercere Vicecollator *cap. 1. vbi Io. Andr. Gem. & Franc. de officio Vicar. lib. 6. cap. 1. de ſupplen. neglig. Prælat. eodem lib.* Quibus accedit *gloſ. vlt. in clem. fin. de procur. vbi* quod *ſicuti per mortē collatoris* expirat iuriſdictio Vicarii, Ita per excōmunicationem in Collatore ſuperuenientem, remanet impedita iuriſdictio Vicarii, *& gloſam ſequitur Franc. in d. cap. 1. ſub. num. 3.* Facit etiam quod reſcriptum impetratum a procuratore excommunicati eſt nullum, non ſecus ac quando eſt impetratum ab eodem excommunicato, *Io. Andr. in d. cap. 1. in fin. de offic. Vic. lib. 6. Felin. in d. c. fin. col. 2. de except. Crot. in cap. 1. de reſcript. Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis nu. 59. de cler. excom. miniſtr.*

Extenditur ſecundo, vt procedat non ſolum in beneficio ſtricte ſumpto
5 ſed etiam in beneficio late ſumpto vocabulo, adeo quod complectatur etiam præbendam, *d. cap. vnico in princ. ibiq; præſertim Franc. num. 3. ne ſede vacante lib. 6.* nec non, & compræhendat quodlibet ius ſpirituale competens ex inſtitutione canonica, eo modo quo accipitur *in cap. beneficium, de reg. iur. in 6. & in clem. Auditor de reſcript. & bene animaduertunt nouiſſime Suarez, loc. cit. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſp. 5. cap. 1. in ſecunda dubitatione, qua ratione.*

6 Extenditur tertio, vt procedat, ſiue collatio ſpectet ſolum ad excommunicatum, ſiue ſpectet ad ipſum ſimul cum alio, nam vtroque caſu prohibetur conferre, *d. cap. vnico in princ. ibiq; Doct. communiter ne ſede vacante lib. 6. ſubdentes,* quod in tali caſu is, ad quem ſpectat collatio ſimul cum excommunicato poterit ſolus conferre.

7 Extenditur quarto, vt procedat, non ſolum in excommunicato, ſed etiam in ſuſpenſo, *cap. cum dilectus, §. 1. de conſuetud. cap. quia diuerſitatem de conceſſ. præb. cap. cum inter R. ſeniorem de elect. & in cap. cum bona, de ætat. & qualit. Doct. in dicto cap. poſtulaſtis de cler. excom.*

8 Extenditur quinto, vt procedat, non ſolum quando ſuſpenſio eſt ſpecifica a collatione beneficiorum, ſed etiam ſi ſit ab offitio tantum, quia hoc ſufficit ad hoc, vt impediatur conferre, *Gem. in d. cap. vnico §. 1. ſub nu. 3. ne ſede vacante, & ante ipſum Innoc. Compoſtell. & alii, quos refert Abb. in cap. cum dilectus ſub. num. 18. de conſuetud. vbi teſtatur de communi, Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis ſub num. 16. verſic. idem quando, & num. 117. vbi remiſſiue agit, an procedat in ſuſpenſione inducta ab homine, vel à lege.* Hæc quinta extenſio declaratur multipliciter, vt per *Abb. in d. cap. cum dilectus nu. 20. verſic. Vnde in hac materia ego concludo, vbi plures diſtinguit caſus, quos vide.*

9 Extenditur ſexto, vt procedat non ſolum in collatione, ſed etiam in electione, excommunicatus enim aut ſuſpenſus non poteſt eligere, neque poſtulare, prout de excommunicato eſt *text. in d. cap. vnico ne ſede uacante lib. 6. & de ſuſpenſo in d. cap. cum dilectus §. primo ubi gloſ. in uerb. Caſſauimus, & Abb. num. 4. & 20. & cæteri communiter c. cum bona de ætat. et qualit. c. cum inter R. Seniorē de elect. Abb. reliqui in c. dilectus de conſuetud.* Cou. *in d. cap. Alma Mater. par. 1. §. 7. nu. 9. Rebuff. in d cap. poſtulaſtis nu. 59.*

10 Extenditur ſeptimo, vt procedat etiam quando electio, vel collatio eſt facta a pluribus, quorum aliqui ſunt excommunicati, & aliqui non, quia talis electio eſt nulla adeo, vt neque ſuſtineatur ex perſona eorum, qui non ſunt excommunicati, *Innoc. in cap. illa quotidiana num. 3. uerſic. unde dicerem, & num. 4. uerſic. nobis uidetur, de elect. Bal. ibidem num. 5. Card. col. 3. uerſ. unde licet dicit, Butr. num. 15. Imol. ſub num. 5. Hoſt. in cap. Ad probandum, uerſic. ſed eſto quod iſte Io. Andr.*

Andr. num. 3. Abb. num. 4. verſ. quod procedit, Rebuff. in d. cap. poſtulaſti nu. 90. cum ſeq.

11 Extenditur octauo, vt procedat etiam in Inſtitutione, excommunicatus enim ſicuti non poteſt conferre, neque eligere, ita neque poteſt inſtituere, quia inſtitutio idem eſt quod Eccleſiaſtici beneficii collatio, & quaſi tota poteſtas videtur dependere ab inſtituente, vt probat *Rebuff. in d. cap. poſtulaſti ſub num.* 102. *&* 103. *verſ. inſtitutio tamen facta, de Cler. excom. miniſtr.*

12 Extenditur Nono, vt procedat etiam in nominatione, quæ fit a magnatibus in eccleſiis, in quibus habent ius nominandi perſonas, iuxta *trad. per Rebuff. in cap. poſtulaſtis num.* 120. *de Cler. excom. miniſtr.* vbi dum inquit hoc non poſſe habere locum in Rege Franciæ ex priuilegio ſibi per Sedem Apoſtolicam conceſſo, ſatis ſupponit, quod ceſſante Apoſtolico priuilegio nominatio a Rege excommunicato facta, nullius eſt momenti.

13 Extenditur Decimo, vt procedat etiam in præſentatione, *Io. Andr. in cap. nobis num. 3. Verſ. De Excommunicato de Iurepatr.* Principalis Concluſio.

14 Limitatur Primo, vt procedat, quando Collator erat declaratus Excommunicatus, vel pro tali habitus, ſecus ſi ad huc declaratus non eſſet, tunc enim licet vere, & realiter ſit excommunicatus, tamen valet collatio, quia illa fit ratione publici officii, quo caſu geſta per ipſum ſubſtinētur, *l. Barbarius, vbi late Doct. ff. de offic. Prat. cap. nonne 8. q. 4. cap. ad probandum, de re iudic. vbi Abb. num. 3. &* 14. *in fin. Felin. n. 3. & 6. Innoc. in cap. veritatis num.* 1. *verſ. Quod intelligendum videtur, & ibi Bellam. num.* 2. *Abb. num. 42. de dol. & contum. Lap. alleg. 89. num.* 11. *verſ. propterea, & num.* 12. *vbi Mandoſ. in verb. Excommunicatus teſtatur de communi, Butr. in cap. cum dilectus in vlt. notab. de conſuetudin. Federic. de Sen. conſ. 74. Franc. in cap.* 1. *Imol. in cap. cum dilectus, in gloſ. magna de conſuetud. Rebuff. in d. cap. poſtulaſti num. 69. Felin. in cap. Rodulphus num. 39. de reſcript. Caſſad. deciſ. 1. num. 4. de praben. Egid. dec. 65. num. 3. & fuit firmatum in Rota, in Burgen. Canonicatus* 27. *Octobris* 1586. *corā Giptio, et in Iacen. Archidiaconatus* 23. *Iulii* 1601. *coram bo. me. Card. Pamphilio impreſſa per Farinac. tom. 2. conſil. dec. 168. & iterum in Placentina beneficii* 1. *Iulii* 1611. *coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Lancellotto, et in eadem* 20. *Nouembris* 1613. *coram R. P. D. Vbaldo, qua eſt deciſ. 534. num. 3. & ſeq. par. 1. tom. 2. in nouiſſ. et iterum in eadem* 21. *Maii* 1614. *coram eodem, quæ eſt deciſio* 602. *eadem parte.*

Extenditur hæc prima limitatio, vt eadem ratione procedat non ſolum in excommunicato, ſed etiam in irre-
15 gulari, *Creſcent. d. deciſ. 1. de ſent. excom. in fin.*

Eadem prima limitatio declaratur Primo, ne procedat, quando ille, cui eſt facta collatio, ſciret conferentem eſſe excommunicatum, & nihilominus reciperet ab eo collationem, tunc enim quantumcumque Collator eſſet occulte excommunicatus, collatio eſſet nulla, vel ſaltim veniret annullanda in odium eius, qui excommunicato communicauit, *Calder. in cap. Ad probandum de re iud. ibiq; Abb. num. 14. Franc. in cap. primo ſub num. 8. verſ. 2. limita de except. Imol. in cap. per inquiſitionem*
16 *in 5. not. de elect. Rebuff. in d. cap. poſtulaſti num.* 70.

Et comprobatur à ſimili, ſiquidem videmus, quod recipiens ordines ab epiſcopo, qui renunciauit epiſcopatui, ſi recipiat ignoranter, excuſatur, dummodo non ſit ignorantia craſſa, Si vero recipiat ſcienter, carebit officii exequutione, quia indignum ſe fecit, vt in cap. primo, vbi notatur de ordinat. ab epiſcopo, qui renunciauit epiſcopatui, & ſimilis eſt *text. in cap. celebrat de cler. excom. miniſtr.* vbi ſi ligatus minori excommunicatione celebrat, licet peccet grauiter, tamen non efficitur irregularis, nec prohibetur

eligere

eligere, ſi tamen ſcienter ipſe fuerit electus, electio eſt irritanda. Facit etiam, quod licet quando inter Teſtes Teſtamentarios adſunt aliqui ſerui, qui communi opinione reputantur liberi, teſtamentum valet, *l. 1. C. de teſtam.* hoc tamen non procedit, quando Teſtator ſcit eos eſſe ſeruos; *Iaſ. in d. l. 1. ſub num. 3. verſ. vlt. limita, et facit bene Put. deciſ. 4. num. 19. et 20. lib. primo.*

Declaratur ſecundo, ne procedat in Collatore ſuſpenſo, is enim, ſiue fue-
17 rit publicus, ſiue occultus, ſi conferat collatio eſt nulla, *Rota in Aſſien. Canonicatus 25. Iunii 1599. coram Giptio,* vbi collatio facta ab epiſcopo in conſanguineum reſignātis fuit annullata, propterea quod epiſcopus ſic conferens fuit ipſo iure ſuſpenſus in vim Conſtitutionis *Pii Papæ Quinti quæ eſt 58. in ordine Bullarii, et hoc idem Rota dixit in præallegata Iacen. Archidiaconatus, et in d. dec. 534. n. 5.* vbi aſſignat etiam rationē differentiæ, nempe quia ſuſpenſus etiam occultus cenſetur prohibitus ab exercitio iuriſdionis, *Nau. conſil. 4. nu. 3. de cler. excom. & in Manuali cap. 27. num. 151.* & conſequenter eſt prohibitus ab exercitio collationis beneficiorum, quæ eſt iuriſdictionis, *cap. noſtri, & cap. tranſmiſſa de elect. Lap. alleg. 89. nu. 12.* ſed excommunicatus non priuatur exercitio officii publici, donec fuerit declaratus, idem *Nauar. cap. 23. nu. 1. & ſub nu. 152. verſ. 3. dico.*

SVMMARIVM.

1 *Præſentatio facta a patrono eccleſiaſtico eſt nulla.*
2 *Actus factus lege prohibente eſt nullus.*
3 *Laico excommunicato per præſentationem nihil acquiritur.*
4 *Excommunicato patrono laico præſentatio eſt nulla.*
5 *Iura loquentia de præſentatione habent locum in electione, quando mentio eſt de potentia.*
6 *Excommunicatus non poteſt eligere, neque conferre, quia non poteſt cum aliis communicare.*
7 *Patronus excommunicatus ſiue publicus, ſiue occultus, ſiue Eccleſiaſticus, ſiue ſecularis non poteſt præſentare.*
8 *Collatio facta a canonicis occulte excommunicatis, ex iure cubarente canonicatui eſt nulla.*
9 *Excommunicationis effectum Epiſcopus non poteſt impedire.*
10 *Epiſcopus ſi conferat beneficium iurispatronatus præſentato ab excommunicato, non vt præſentato ſed vt idoneo tenet inſtitutio.*
11 *Excommunicatione durante, patrono non currit tempus ad præſentandum.*
12 *Excommunicato currit tempus ad præſentandum ſi ſit in mora petendi abſolutionem.*

ARGVMENTVM.

An præſentatio facta per excommunicatum ſuſtineatur.

CAP. IV.

Licet abſoluti iuris ſit excommunicatum præſentare non poſſe *Io. Andr. & reliqui in cap. nobis de iurepatr.* Dubitari tamen ſolet An præſentatio per excommunicatum facta ſuſtineri poſſit, pro cuius dubii reſolutione duo ſolent conſiderari caſus.

1 Primus quando præſentatio eſt facta Patrono Eccleſiaſtico, & tunc communis eſt opinio præſentationem nullius eſſe momenti, ita *Io. And. in cap. bis num. 3. de iurepatr. ibique Card. nu. 6. Anchar. num. 4. Abb. num. 3. Gemin. in c. vnico §. fin. de iurepatr. lib. 6. Rebuff. in c. poſtulaſtis nu. 102. & ſeq. de cler. excom miniſtr. Guliel. de Bened. in c. Rainutius verb. mortuo el 1. num. 285. de teſtam. Aufrer. ad Cappell. Tholoſ. nu. 143. in fine Couar. in d. cap. alma Mater par. 1. §. 7. 9. Rota deciſ. 2. de iurepatr. in antiq.*

Secundus eſt caſus, quando præſentatio eſt facta a patrono laico, & tunc quod

Digitized by Google

quod teneat, cenſuerunt, *Roſch loc. cit.* quem ſequi videtur, licet ſub obſcure, *Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num.* 103. *&* 104. Nituntur primo, quia licet ſit prohibitum excommunicato præſentare, tamen non reperitur diſpoſitum, quod ſi præſentatio fiat, ſit nulla, videmus enim multa ab excommunicato *facta* tenere, prout eſt träsferre iuſpatr. in alium per viam venditionis, *Specul.* quem refert, & ſequitur *Gem. in c. vnic. §. fin. de iurepat. lib. 6.* Sed hæc ratio nõ
2 videtur omnino concludens, etenim eo ipſo, quo lex prohibet ſubſtantiam actus, ſi fiat eſt nullus, abſque eo quod lex expreſſe inducat nullitatem, *l. non dubium C. de leg.* ideoque ſufficit eſſe prohibitum excommunicato præſentare ad hoc, vt inde ſequatur nullitas actus, *Bald. in d. l. non dubium ſub nu.* 15. Nec ad rem facit, quod excommunicatus poſſit iuſpatronatus transferre in alium, quia hoc fit per viam cõtractus, qui, vt alibi dicemus, nõ ſunt
3 ita prohibiti excommunicato, ſicuti eſt præſentatio. Secundo mouentur, quia laico excommunicato per præſentationem nihil quæritur, immo magis ab eo aliquid decreſcit; excommunicatus autem non prohibetur gerere ea, quæ ad ſui commodum non redundant, *Arch. in c. pia de except. li. 6.* Hoc etiam Argumentum non vrget, nam neq; patronus eccleſiaſticus, neque liber collator aliquid acquirit ex præſentatione, & collatione ſua, *c. 1. & tot. tit. vt Eccleſiaſt. benefic. ſine diminut. confer.* & tamen neq; Eccleſiaſticus patronus, neq; liber Collator, ſi ſit excommunicatus poterit conferre ex ſupra allegatis. Tertio, nituntur, quia ſi excommunicatus non poſſet præſentare, Eccleſia interim pateretur diſpendium, cum excommunicato non currat tempus ad præſentandum excommunicatione durante, ſicuti non currit libero collatori, *cap. quia diuerſitatem de conceſſ. præb.* Sed huic rationi pariter reſpondetur, quod hæc non eſt legitima cauſa, vt excommunicatus poſſit præſentare, nam eadem ratione deberet dari facultas conferendi collatori eo quia durante excommunicatione ſibi non currit tempus ad conferendum, vt in d. cap. quia diuerſitatem.

Quare apud me veriſſima eſt, et receptior opinio affirmantium, nullam
4 eſſe præſentationem, ſiue illa fiat ab eccleſiaſtico, ſiue a ſeculari, quam ſequuntur *Io. de Selua de benef. par.* 3. *quæſt.* 4. *Lambert. loco cit. Couar. in d. cap. Alma Mater par.* 1. *§.* 7. *num.* 9. *Rota d. deciſ.* 2. *de iurepatr. in antiq.*

5 Probatur primo, quia licet electio proprie ſumpta differat à præſentatione, vt per *Abb. in cap. nobis, num. 4. de iurepatr.* tamen negari non poteſt, quin quando agitur de potentia, vel impotentia, iura loquentia de electione habent locum etiam in præſentatione, *gloſ. in cap. ſciant, & cap. fin. de elect. lib. 6. Barbat. conſil. 68. illud in medium col. 2. lib.* 3. At electio facta ab excommunicato eſt nulla, vt ſupra probatum eſt, ergo.

6 Secundo quia ratio præcipua, per quam excommuicatus non poteſt conferre, neq; eligere, eſt, quia non poſſumus eis communicare, *c. poſtulaſtis de cler. excom. miniſtr.* At hæc ratio præſertim viget in præſentatione, ergo præſentatio facta ab excommnnicato eſt nulla, non ſecus ac electio, ſiue ſit facta à Patrono eccleſiaſtico, ſiue a ſeculari. Sit ergo firma concluſio patronum excommunicatum non poſſe præſentare, ſiue ſit patronus laicus, ſiue eccleſiaſticus, quæ concluſio extenditur, vt procedat, ſiue excommunicatus ſit publicus, ſiue occultus, præſentatio enim eſt actus, qui fit ratione officii priuati, *Innoc. & Barbat. in c conſultationibus de iurepatr. Aufr. ad* Cappell. *Tholoſ. dec.* 143. *ſub nu.* 4. *verſic. ſed dubitatur.* in his autem quæ priuatum officiũ reſpiciunt, non eſt differentia inter excommunicatum publicum, & occultũ, *Doct. in d. cap. poſtulaſtis, vbi præſertim, Abb. nu.* 4. *Rebuff. conſ.* 53. *Franch. Marc. dec.* 967. *num.* 2. *par.* 1. *Put. dec.* 67. *lib.* 1. *Caſſad. deciſ. de præb. Cæſar.*

de Graſſ. deciſ. 2. num. 12. de ſent. ex. com. per quam rationem hoc in ſpecie tradunt Aufrer. loco cit. Couar. in d. c. Alma Mater. par. 1. §. 7. ſub nu. 9. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſp. 5. cap. 3.
8 *verſic. quærit.* Hinc quando canonici non conferunt tanquam capitulum, ſed tanquam ſingulares ex iure peculiari, cohærente Canonicatui, ſi ſint excommunicati, & conferant, collatio non valet, etiamſi ſint occulte excommunicati, quia publicum officium eſt penes Capitulum, non penes ſingulos, & ſequuntur *Gem. in cap. vnico, ſub num. 4. ne ſede vacante, Franc. in cap. 1. ſub nu. 6. verſic. et intelligit, de except. Egid. deciſ. 65. ſub num. 3. & alii relati per Felin. in cap. Rodulphus, ſub num. 43. de reſcript. Franch. in cap. 1. ſub num. 6. verſic. & intelligit prædicta de except. lib. 6.* Eadem extenſio declaratur dupliciter, primo, vt præſentatio ab excommunicato facta ſit nulla, & inualida, ad effectum cogendi Epiſcopum, vt cogatur inſtituere præſentatum, ſecus ad effectum inualidandi inſtitutionem epiſcopi, quatenus illa ſit facta, ita declarat *Alter. loco cit. verſic. ſed dices*, ſi talis præſentatio.

Ego vero in hac prima declaratione duos arbitror diſtinguendus caſus.

9 Primus, quando Epiſcopus inſtituit præſentatum ab excommunicato, & intendit conualidare actum ab excommunicato factum, illumque ſua auctoritate ſupplere, & confirmare, & in tali caſu crederem eſſe nullam inſtitutionem Epiſcopi, non ſecus ac eſt nulla præſentatio, non enim poteſt epiſcopus facere, quin excommunicatus nõ ſit excommunicatus, neque poteſt impedire effectum excommunicationis, *Io. Andr. in cap. cum deſideres num. 4. de ſent. excom. ibi Butr. nu. 12. Anchar. nu. 7. Abb. nu. 20.*

10 Secundus eſt caſus, quando Epiſcopus confert beneficium iuriſpatronatus præſentato, non vti præſentato, ſed vt idoneo, & tunc inſtitutio ſuſtinetur, quia collatio habet implicitum ſtatum validitatis, adeo quod non recuſante Patrono, poſt abſolutionem ſuſtinetur *Rota deciſ. 77. nu. 4. par. 1. diuerſ.*

11 Declaratur ſecundo, vt durante excommunicatione, patrono non currat tempus ad præſentandum, ſicuti non currit libero collatori, *cap. quia diuerſitatem de conceſſ. præb. ibiq; late Doct. in Placentia Parrochialis de Malpartida 23. Ianuarii, & 5. Iunii 1615. coram R. P. D. Veroſpio.* Nec refert, ſi dicatur, quod impedimentum proueniens ab excommunicatione regulariter procedit ex culpa excommunicati, quo caſu nõ ſolet excuſare, *l. 2. §. vult. ff ſi quis caut. cum aliis per Tiraquell. de retract. conſang. §. 35. gloſ. 4. num. 28.* quia reſpondetur, Quod obiectum bene procedit, quando culpa eſt ordinata ad impedimentum, ſecus quando non eſt ad illud ordinata, vt declarant *Butr. in d. cap. quia diuerſitatem, ſub num. 17. verſ. Et alii dicunt. Anch. nu. 15. verſ Compoſtellanus, Abb. nu. 11. & 13. ſubdens, quod ad iſtum effectum requiritur, quod culpa ſit cauſa immediata impedimenti; Surd. qui alios refert, deciſ. 262. num. 6. & 16.*

12 Hæc ſecunda declaratio limitatur, quando excommunicatus eſſet in mora petendi abſolutionem, tunc enim curreret illi tempus, propterea quod cum poſſit remouere impedimentum, & nolit, videtur illi cooperari, *l. qui poteſt, ff. de reg. iur. l. omnes, §. qui captus, ff. de re milit.* & conſequenter in tali caſu impedimentum oritur directe, & immediate ex negligentia in non petendo ideoq; non excuſat *gloſ. in d. cap. quia diuerſitatem verb. ſuſpenſus, ibiq; Butr. Abb. & reliqui.* In contrarium facit *Text. in l. Pamanus, ff. de minor.*

SVMMARIVM.

2 *Excommunicatus poteſt eſſe exequutor.*
3 *Excommunicatus poteſt eſſe exequutor ad compellendum, ſecus ad conferendum.*

AR-

ARGVMENTVM.

An Excommunicatus poſſit eſſe exequutor ad prouidendum;

CAP. V.

Eſſe poſſe cenſuit *Rota deciſ. 9. de ſent. excom. in antiq. & apud.* Creſcent. *dec. 1. eod. tit.* Franch. *in cap. 1. ante num. 7. verſic.*
1 *Poſſunt tamen in beneficialibus de except. lib. 6.* mouetur, quia exequutor exhibet tantum nudum miniſterium facti, cuius eſt capax etiam excommunicatus, *cap. pro illorum de præbend.* Contrarium videtur ſentire poſt, *Io. Andr. Abb. in c. fraternitatis nu. 9. de teſt.* vbi dum dat exemplum de eo, qui opponit exceptionem excommunicationis contra collationem exequutoris, inquit, non eſſe admittendum articulum, quod iudex, qui iudicauit, vel exequutor, qui contulit erat excõmunicatus, niſi dicat quod erat excommunicatus publice, quia iſta qualitas publicationis eſt de neceſſitate. *Rebuff. in dicto cap. poſtulaſtis ſub num. 130. verſic. quod intelligerem verum de cler. excom. miniſtr.* putat opinionem Rotæ procedere, quando eſſet occultè excommunicatus, ſecus ſi eſſet publicus. Quod tamen mihi probari non poteſt, quia occultus poteſt etiam conferre, & ideo non eſſet aliqua ſpecialitas in exequutore. Quare Felin. *in c. ad probandum in princip. verſ. & vide Rotam, & verſ. opiniones prænotata* cẽſuit hanc adhiberi poſſe cõcordiam, vt opinio Rotæ procedat in exequutore
2 ad compellendum, qui vere exercet, nudum facti miniſterium, quia nihil confert ex ſe, opinio vero contraria procedat in exequutore ad conferendum, quem negare non poſſumus, quod aliquid conferat de proprio, quia præter miniſterium facti, poteſt reſeruare beneficium, & inhibere prælatis ne reſeruatum conferant, *vt in cap. exequutor, de conceſſ. præb. lib. 6.* Item quandoque poſſunt, & debent inquirere de qualitatibus prouidendi, vt *in clem. 1. de offic. deleg.*

Quomodo autem probetur excommunicatio ad effectum annullandi prouiſionem alteri factam, vide Put. *deciſ. 61. & 63. lib. 1. ſecundam nouiſſimam impreſſionem.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati ſunt incapaces ad obtinendum eccleſiaſtica beneficia, & collatio illis facta eſt nulla.*
2 *Excommunicatus per excommunicationem repellitur a commune fidelium.*
3 *Excommunicatus ſiue quis ſit a iure, ſiue ab homine eſt incapax ad obtinendum beneficia.*
4 *Excommunicatus ſiue ſit in eccleſia in qua beneficiatur, ſiue in alia eſt incapax ad beneficium.*
5 *Excommunicatus eſt incapax ad beneficium, etiam ſi collatio ſit facta motu proprio.*
6 *Motus proprius non inducit diſpenſationẽ, neq; tollit impedimentum perſonæ.*
7 *Motus proprius non tollit defectum irregularitatis, nec bigamiæ.*
8 *Excommunicatus etiam quod non ſit denunciatus eſt incapax ad beneficia.*
9 *Clauſula Motu proprio & ex certa ſcientia, inducit diſpenſationem.*
10 *Excommunicatus etiam quod ſit occultus eſt incapax ad beneficia.*
11 *Excommunicatus etiam, quod reputetur pro abſoluto eſt incapax ad beneficia.*
12 *Excommunicatum ſe eſſe ſi quis ignoret, & ſit prouiſus prouiſio eſt nulla.*
13 *Excommunicatum etiam quod collator ignoret collatio eſt nulla.*
14 *Excommunicatio quæ venit in poenam ſi non eſſet denunciata, & ignoraretur non impediret collationem.*
15 *Excommunicato conditionaliter ſi confera.*

feratur beneficium aduemente condi. tione collatio eſt nulla.

16 *Excommunicato abſoluto cum reincidentia poſt tempus, ſi fiat collatio poſt tempus eſt nulla ſine iudicis declaratione.*

17 *Excommunicato ſi fiat collatio ex cauſa reſignationis eſt nulla.*

18 *Excommunicati collatio eſt nulla etiam quod fiat ex cauſa permutationis.*

19 Permutatio *requirit conſenſum partium, & capacitatem permutantium.*

20 Collatio *facta excommunicato non præſtat titulum coloratum.*

21 *Excommunicatus eſt incapax beneficii, ſiue maioris ſiue minoris.*

22 *Excommunicatus eſt incapax beneficii eccleſiaſtici etiam ſi concedatur ad tempus.*

23 *Electio facta de perſona excommunicati eſt nulla.*

24 *Excommunicatus eſt incapax poſtulationis.*

25 *Excommunicatus eſt incapax præſentationis.*

26 *Excommunicatus eſt incapax nominationis quæ fit per* Principes in Eccleſiis.

27 *Excommunicatus eſt incapax beneficii ſiue illud conferatur ſiue detur in* Commendam.

28 *Excommunicatus non poteſt impetrare litteras ad beneficia vacatura.*

29 Excommunicatus *non poteſt obtinere penſionem ſuper eccleſiaſtico beneficio.*

30 *Excommunicatus eſt incapax redituum Eccleſiaſticorum.*

31 *Excommunicatus neque in foro fori neque in foro poli poteſt tenere beneficiũ quod habuit dum eſt Excommunicatus.*

32 *Excommunicatus per abſolutionem non habilitatur ad beneficium quod habuit dum erat excommunicatus.*

33 *Collatio ſi ſit facta excommunicato ſcienter, debet collator a collatione ſuſpẽdi.*

34 *Excommunicatus iniuſte, eſt incapax ad beneficia.*

35 *Excommunicatus ſemel, præſumitur non abſolutus niſi probetur.*

36 *Excommunicatio conditionalis non præſumitur durare quo ad tertium agentem, ſecus quo ad eum cuius intereſt.*

37 *Excommunicatio niſi ad primam, vel niſi infra tres, eſt conditionalis.*

38 *Suſpenſus eſt incapax ad beneficia.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus ſit capax ad obtinendum eccleſiaſtica beneficia.

CAP. VI.

SIcut Excommunicatus eſt incapax ad conferendum eccleſiaſtica beneficia, ita eſt incapax ad illa obtinendum, vſq; adeo, vt collatio ſibi facta ſit nul-
1 la ipſo iure. *Teſt. in c. poſtulaſtis de cler. excom. miniſtr. cuius auctoritate hoc firmant Doct. ibi cõmuniter* Card. *in clem.* 1. §. 1. *q.* 4. *de relig. domib.* Innoc. *&* Abb. *in c. cum noſtris, de conceſſ. præb. Imol. in c. poſt electionem ſub nu.* 2. *verſ. Alii vero de conceſſ. præb. Gig. de penſ. q.* 14. *nu.* 1. *Rebuff. de pacific. poſſ. nu.* 280. *& conſ.* 53. *per tot. ac eſſe communem* Ca*noniſtarum teſtantur Selua, de benefic. par.* 3. *q.* 4. *Couar. in cap. Alma Mater par.* 1. §. 7. *nu.* 1. *de ſent. excom. Pariſ. de reſig. lib.* 4. *q.* 3. *nu.* 32. *Garz. de benefic. par.* 7. *cap.* 13. *nu.* 5. Io. *Cokier. de permut. benef. cap.* 33. *num.* 1. *ac eſſe communem Theologorum teſtantur* Leo*nard.* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 22. *num.* 120. Suar. *tom.* 1. *de cenſ. diſp.* 15. *ſect.* 1. *Marius Alter. de cenſ. tom.* 1. *lib.* 2. *diſput.* 6. *c.* 2. *& hanc veluti ab omnibus receptam probat Rot. dec.* 5. *de præb. in nou. & apud Caſſad. dec.* 1 *eod. tit. Creſc. dec.* 14. *de prob. & in Tuden. beneficii* 5. *Aprilis* 1604. *coram bonæ memoria Penia.* Ratio eſt duplex, prima quia per excõmunicationem repellitur ex-

excommunicatus ab omni fidelium cō
2 munione, *c. cū excommunicato* 11. *q.* 3.
At conferri alicui beneficium, fieri nequit ſine magna communione, *d. cap. poſtulaſtis* § *Conſultationi, ergo*. Secun-
3 da, quia beneficium confertur propter munera eccleſiaſtica ſubeunda, *cap. cum ſecundum, de præb. cap. vlt. de reſcript. lib.* 6. *cap. conceſſio* 12. *q.* 2. *cap. generaliter* 16. *quæſt.* 1. *cap. vlt. quæſt.* 2. *gloſ. in cap. vltimo, verbo perpetuorum de offic. vicar.* Excommunicatus autem ad illa exercenda eſt prorſus inhabilis, & incapax. *cap. ſi celebrat, de cleric. excom. miniſtr. cap. paſtoralis*, §. *verum de appell. gloſ. in c. Apoſtolicæ de except.*

4 Extenditur primo, vt procedat, ſiue excommunicatio ſit lata a iure, ſiue ab homine, nam in vtroque caſu eadem militat ratio, *Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num.* 46. *Couar. in cap.* Alma *Mater par.* 1. §. 7. *ante num.* 2. *verſ. tertio conſtat, & iterum Rebuff. in pract. tit. de forma noua prouiſ. verb. teque abſoluentes num.* 4. *ſiue per ſententiam generalem, ſiue per particularem, Alter. loco cit. cap.* 2. *pag.* 229. *verſ. quare concludendum Suar. d. diſput.* 13. *ſect.* 1. *num.* 30. Ratio eſt, tum quia ſemper eadem militat ratio, quæ operatur eandem iuris diſpoſitionem, *l. illud ff. ad leg. Aquil.* tum etiam quia cum lex non diſtinguat ſpeciem excommunicationis, neque nos diſtinguere debemus, *l.* 1. §. *generaliter, ff. de leg. præſt. l. de pratio, ff. de publ. in rem. act.*

5 Extenditur ſecundo, ſiue excommunicatus ſit in eadem eccleſia, in qua beneficiatur, ſiue in alia, *cap.* 2. 3. & 4. 11. *quæſt.* 3. *ibique gloſ. cap. Ad reprimendum de offic. ord. gloſ. cap. paſtoralis*, §. *verum, verb. ſubtrahunt, verſ. qui autem de appell. ibiq; Butr. nu.* 20. *Bar. in l. ex ea, ff. de poſtul. Card. in clem.* 1. *verſ. ipſius num.* 1. *de pœnis, Abb. in cap. nota* 4. *de rapt. Rebuff. in praxi loco cit. & in d. cap. poſtulaſtis num.* 55. *idque quia vna eſt ſola vniuerſalis Eccleſia cap. loquimur* 24. *quæſt.* 1. *Extrauag. vnam ſanctam, de maior. & obed. Imol. in cap. Ad reprimendum col.* 1. *de offic. ordin. & in cap.* 1. *de treg. & pac. ideoq; Excommunicatus in vna Diœceſi eſt vitandus in alia d. c. quiſquis* 4. *q.* 5.

6 Extenditur tertio, etiamſi collatio ſit facta motu proprio, *Card. in clem.* 1. *quæſt.* 4. *de relig. domib. Barbat. ſuper clem. in rubr. de reſcript. col.* 9. *vbi dicit hanc eſſe communem*, Couar. *loco cit. num.* 2. *Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num.* 47. *& iterum in tractat. de excom. non vitāda, verſ. Aduertendum, Suarez. d. diſput.* 13. *Garz. d. cap.* 13. *num.* 5. *Alter. de cenſur. tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 6. *cap.* 2. *verſic. ſimiliter eadem ratio eſt, Gabr. de clauſ. concl.* 2. *num.* 43. Licet enim motus proprius plurimum operetur ad tollendam ſubreptionem, vt plene docet *Gabr. concluſ.* 2. *tit. de clauſ.* tamen non inducit diſpenſationem aliquam, neque tollit impedimentum perſonæ, *gloſ. communiter recepta in cap. ſi motu proprio, de præb.*
7 *lib.* 6. *& in clem. Si Romanus, de præb. ibique Cardinal. col.* 2. *verſic. oppono ad hoc, Lapus alleg.* 7. *num.* 8. *Anchar. conſ.* 20. *poſt princ. Gemin. conſil.* 104. *num.* 1. *Anan. in cap. fraternitatis ſub num.* 9. *verſic. de quo tamen eſt dicendum, de ſchiſm.* Imol. *in l. quidam conſulebant num.* 19. *verſic. & ſimiliter ff. de re iud. Iaſ. in l. ſi quemquam in fin. princ. ff. ſi quis caut. Felin. in cap. cauſam quæ el* 2. *ſub nu.* 7. *verſ.* 5. *nota, de teſt. Staphil. & Rebuff. relati per* Gabriel. *tit. de clauſ. in concluſ.* 2. *num.* 12. *Rota deciſ.* 6. *de præb. in nou. & deciſ.* 71. *de reſcript. in antiq. Franc. in cap. quamuis col.* 2. *eod. tit. lib.* 6. *Couar. loco cit.* Pariſ. *conſil.* 1. *nu.* 79. *lib.* 1. *& conſil.* 74. *num.* 37. *lib.* 4.
8 Similiter motus proprius non tollit defectum irregularitatis, *Anchar. conſil.* 20. *Felin. loco cit. Rotad. deciſ.* 6. *de præb. in nou. & d. dec.* 71. *de reſcript. in antiq. Staphil. Rebuff. & alii, quos refert, & ſequitur* Gabr. *loco cit. numero* 46.

Nec validat reſcriptum conceſſum excommunicato, *Barbat. in clem.* 1. *in rubr. de reſcript. col.* 9.

Nec tollit defectum bigamię, *Io.*
Andr. in cap. Si motu proprio, ibique
Gemin. col. 2. de præben. lib. 6. Felin.
in cap. Ad aures num. 7. de reſcript.
Gabr. loc. cit. num. 49. Niſi forte præ-
dicta facta fuerint à Papa ſcienter,
quia plena ſcientia defectus, inducit
diſpenſationē, etiā ſuper impedimento
perſonali, *l. idem Vlpian. §. fin. ff. de*
excuſ. tut. l. quidam conſulebant, vbi
Doct. ff. de re iud.

9 Extenditur Quarto, vt procedat
etiamſi excommunicatus non ſit ad-
huc denunciatus, quia ad effectum vt
non poſſit obtinere beneficium, denun-
ciatio non eſt ſubſtantia, *cap. Rodul-*
phus, vbi Felin. *ſub num.* 38. *verſic.*
limita 4. *de reſcript.* Dec. *conſil.* 145.
num. 4. *Abb. in d. cap. poſtulaſtis num.*
4. *de* Cleric. *excom. miniſtr. Re-*
buff. conſil. 53. *num.* 6. *Caſ. de Graſſ.*
deciſ. 2. *num.* 12. *&* 15. *de ſent. excom.*
Franc. *March. dec.* 967. *num.* 5. *par.*
1. *Rota in Placentina beneficii* 20. *No*
uembris 1613. *coram* R. *P. D. Vbaldo,*
quæ eſt 534. *num.* 1. *par.* 1. *tom.* 2.
gloſ. in l. 2. C. *de crim. ſacrileg. & in*
l. quidam conſulebant, ff. de re iud. ibi-
que Alex. num. 13. *Bald. in l. fin. C.*
de crim. ſacrileg. Abb. in cap. innotuit
num. 7. *& in cap. cum in cunctis, §. in*
feriora ſub num. 8. *verſic. Secus dic in*
Principe, de elect. & iterum in c. 2. *§. in-*
feriora, de Schiſm. Felin. *in c.* 1. *§. prate-*
rea num. 9. *de teſtib. cog. Dec. in l.* 3.
num. 5. *ff. de reg. iur. Couar. loco cit. nu.*
2. Qua ratione quando in gratia con-
10 ceſſa motu proprio adiecta eſt clauſu-
la, ex certa ſcientia, tunc inducit diſ-
penſationem ſuper defectu perſonali,
Bonifac. de Vital. in clem. ſi Romanus
num. 150. *de præb. Abb. in d. cap. cum*
iniunctis §. inferiora num. 8. *verſic. ſe-*
cus de elect. Gabr. loco cit. num. 53.

11 Extenditur Quinto, vt procedat e-
tiam ſi ſit excommunicatus occultus,
nam nihilominus collatio eſt nulla,
quia in his quæ geruntur iure priua-
to, nulla eſt differentia inter excommu
nicatum occultum, & publicum, *gloſ.*
in cap. poſtulaſtis, ibique Abb. & cæteri
communiter, & iterum Abb. in cap. pa-
ſtoralis §. verum ſub num. 15. *de appell.*
ibique Franc. *num.* 11. Innoc. *in cap.*
cum dilectus, de conſuet. Franc. *March.*
deciſ. 967. *num.* 2. *par.* 1. *Rebuff. conſ.*
53. *Couar. in d. cap. Alma Mater. par.*
1. §. 7. *num.* 2. *verſic. hæc principalis,*
Nauar. conſil. 13. *num.* 4. *de cleric.*
excom. & in Manual. cap. 27. *num.*
21. *&* 271. *et* 273. *Salſedo ad Diaz.*
cap. 53. *in addit.* 1. *Suar. loco cit. ſect.* 1
num. 25. *et* 30. *Azor. inſt. Moral. par.*
2. *et lib.* 6. *cap.* 7. *quæſt.* 8. *Mandoſ. de*
ſignat. gratiæ tit. de prouiſ. verſic. clau-
ſula, et cum abſolutione à cenſuris.
Put. deciſ. 67. *lib.* 1 *Caſ. de Graſſ. deciſ.*
2. *num.* 12. *de ſent. excom. Caſſad. dec.*
1. *de præb. Lancell. de attent. par.* 3.
cap. 424. *q.* 3. *num.* 7.

Extenditur ſexto, vt procedat e-
tiamſi Excommunicatus reputetur cō-
muni opinione pro abſoluto, quia in
12 hac materia, in qua agitur, vt excom-
municatus ſit incapax ad obtinendum,
veritas præualet opinioni, *gloſ. in c. fin.*
ſolet, de ſent. excom. Abb. *in d. cap. paſto-*
ralis §. verum, de appell. nu. 15. *ibique*
Franc. num. 11. *Rebuff. in d. cap. poſtu-*
laſtis nu. 61. *de cler. excom. Caſſad. dec.*
1. *de præb. Alter. d. tom.* 2. *lib.* 2. *diſp.*
6. *cap.* 6.

Extenditur ſeptimo etiamſi proui-
ſus ignoret ſe eſſe excommunicatum,
& ignorantia ſit inculpata, & inuicibi-
13 lis, nam nihilominus ſi recipiat colla-
tionem bona fide, collatio eſt nulla,
quia bona fides operatur ad effugien-
das poenas contra excommunicatos
inflictas, non autem ſuffragatur ad vali
ditatem actus, *Abb. in c. Apoſtolicæ n.* 6.
de cler. excom. miniſtr. Franc. in. pa-
ſtoralis, §. verum num. 11. *de appell.*
ibiq; Abb. ſub num. 11. *Rebuff. in d. c.*
poſtulaſtis num. 62. *Couar. in d. cap.*
Alma Mater, par. 1. §. 7. *nu.* 3. *Caſſad.*
deciſ. 1. *num.* 5. *de præbendis. Put. dec.*
67. *num.* 6. *lib.* 1.

Extenditur Octauo etiamſi colla tor
14 ignoret excommunicationem, nam
eius ignorantia ſicuti non poteſt tolle-
re impedimentum excomunicationis,
ita

Digitized by Google

ita non poteſt operari validitatem actus, *d. cap. poſtulaſtis* §. *conſultationi, vbi Butr. nu. 7.& 8. de cler. excom.* Contrarium in tertia, quarta, quinta, & ſexta extenſione tenet *Gloſ. in d. c. Apoſtolicæ .verb. probabilis, verſic. idem ego ſi littera de cler. excom. & in d. cap. paſtoralis,* §. *uerum, verb. excommunicatio, verſic. tamen ſi talis, de appell. Card. conſil. 40. per integram conſultationem Mil in repertorio verb. excommunicatus maiori.* Cæterum in omnibus non recedas a priori opinione, quæ eſt verior, & receptior, vſuq, curiæ probata, vt per *Caſſ. d. dec. 1. de præb. & per Put. deciſ. 67. num. 6. lib. 1.* In vno tantum caſu crederem poſſe
15 procedere opinionem Card. nempe in caſu, in quo excommunicatio eſſet inflicta ab homine ob aliquod peccatum, quod ſuapte natura non trahit ſecum annexam excommunicationem, ſed veniret imponenda in poenam, tunc enim licet hic eſſet excommunicatus, tamen ſi adhuc non eſſet denunciatus, & excommunicatio ignoraretur, crederem collationem valere. moueor, quia excommunicatio in tali caſu licet habeat materiam peccati, tamen conſiſtit in ſola Hominis voluntate, quę non poteſt dici perfecta, antequam denuncietur, & publicetur argumento *teſt. in auth. vt factæ nouæ conſtitutiones collat. 5. Rebuff. conſil. 198. num. 5. cum alits per Eug. conſil. 86. num 35. & ſeq.*

16 Extenditur Nono etiamſi eſſet excommunicatus conditionaliter & con ditione pendente eſſet facta collatio, quia ſi deinde conditio purificetur, collatio eſt nulla, *Caſ. de Graſſ. deciſ. 8. nu. 12. de ſent. excom.*

Extenditur Decimo, etiamſi excom municatus eſſet abſolutus cum reincidentia poſt aliquod tempus, quia ſi poſt tempus præfixum ad reincidentiã fiat ſibi collatio, eſt nulla, non obſtante quod non adfuerit aliqua iudicis declaratio, vt per integram conſultationem reſpondit *Dec. conſil. 145. & iterum in cap. intelleximus nu. 3. de iudic. Rip. in cap. 1. num. 25. eod. tit.*

17 Extenditur vndecimo vt procedat etiamſi collatio fiat ex cauſa reſignationis, *Put deciſ. 11. tit. de renunciat. in manuſcript. Pariſ. de reſign. lib. 4. quæſt. 3. num. 44. Suarez de cenſ. diſp. 10. ſect. 1. num. 11.*

18 Et ſimili ratione extenditur Duodecimo vt procedat etiam in collatione, quę fit ex cauſa permutationis, quia ex ea acquiritur cõpermutanti nouum ius, cuius eſt incapax excommunicatus, *Card. in clem. 1. § ipſius de pæn. Selua de benefic. par. prima quæſt. 4. nu. 26. Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num. 105. de cler. excom. Coſmas in pragmat. ſanct. tit. de collat.* §. *inſuper, Couar. in cap. Alma Mater par. 1.* §. *7. in princ. Pariſ. loco cit. num 4. Suarez loco cit. Vgolin. de cenſ. Tab. 2. cap. 13. num. 6. Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 5. num. 14. Azor. inſt. Mor. par. 2. lib. 6. cap. 7. quæſt. 8. cum aliis per Garz de benef. par. 7 cap. 13. num. 15. quibus addendus eſt Io. à Coker. in tract. de permut. benef. cap. 33. num. 7. & 11. Alter. de cenſur. tom. 1. diſp. 13. lib. 2. c. 2. verſic Hinc ſequitur permutationem.* Contrarium tenent *Gregor. Lopez. lib. 1. tit. 6. par. 5. Connan. Commentar. iur. ciuil. lib. 3. cap. 1. num. 7. Didacus Spino de teſtam. in gloſ. rubr. par. 11. num 63* Nituntur ea tantum ratione, quia permutatio eſt contractus, qui ſi ab excõmunicato fiat, tenet, *Innoc. & reliqui in cap. veritatis, de dol. & contum. cum aliis late relatis infra eodem libr. cap. 40.* Prior tamen opinio eſt receptiſſima, & verior, quia validitas permutationis non pendet tantum a conſenſu partium, vt pendent contractus, ſed vlterius requirit capacitatem permutantium, quæ in excommunicato non adeſt, *d. cap. poſtulaſtis de cler. excom.* Vnde non eſt bonum argumentum a contractu ad permutationem propter rationis diſparitatem, *l. Papinianus, ff. de minor.*

Et hæc concluſio procedit etiamſi admiſſio ex cauſa permutationis, aut reſignationis ſit facta ante excommunica-

Digitized by Google

nicationem, nam hoc non obſtante collatio excommunicato facta non valet, quia non eſt capax illius iuris, quod quæritur ex collatione, vt inquit *Garz. loco cit. num.* 18. An autem valeat collatio facta tempore quo non erat excommunicatus, ſi tamen permutatio ſit facta tempore quo erat excommunicatus vide *Garz. loco cit. nu.* 19. Valebit tamen permutatio facta quo ad non excommunicatum, quia in eo non conſideratur incapacitas, ſicuti in excommunicato *Rebuff. de excom. non vitand. verſic. nec valet etiam, Coſmas, & Frechil. relati per Garz. loco cit. num.* 17. *Io. à Cokier. loco cit. c.* 33. *num.* 8.

Extenditur Decimo tertio vt collatio facta excommunicato, neque
20 præſtet titulum coloratum, & ſic eius poſſeſſio non ſit reſtituibilis; *Put. deciſ.* 78. *lib.* 3. *& deciſ.* 15. *de reſt. ſpol. pro quo facit teſt. in cap. dilectus el* 1. *de reſcript. gloſ. in cap. ex inſinuatione, de procur. Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num.* 110. *Pont. de ſpol. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 6.

Extenditur Decimo quarto etiamſi impetratio fiat per viam nouæ prouiſionis, ſi neutri, ſi nulli, vel alio modo, quia nullo caſu valebit, *Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num.* 106. *de cleric. excom.*

21 Extenditur Decimo quinto, in quocumque genere beneficii eccleſiaſtici, ſiue ſint beneficia minora, ſiue ſint maiora, vt epiſcopatus, & coetera huiuſmodi, vt poſt alios plene docent *Suarez d. diſp.* 13. *ſect.* 1. *num.* 4. *Alter. loco cit. verſic. verſus dubitari contingit*; Ratio enim qua excõmunicatus eſt incapax beneficii alia non eſt niſi, quia illi communicare non poſſumus, *d. cap. poſtulaſtis de cler. excom.* quæ ratio multo magis militat in epiſcopatu, quam in beneficio, *cap. miramur.* 24. *q.* 1.

22 Extenditur Decimo ſexto, non ſolum in beneficiis proprie ſumptis, quæ conferuntur in titulum perpetuum, & collatiuum; ſed etiam in quacunque dignitate, & officio Eccleſiaſtico, etiamſi concedatur ad tempus, *Suarez d. diſput.* 13. *ſect.* 1. *num.* 6. *Garzias loco cit. num.* 22. *Alter. fol.* 230. *verſ. hæc eſt regula generalis, & nos latius Deo dante dicemus infra*.

Extenditur Decimo ſeptimo, non
23 ſolum in collatione, ſed etiam in electione, nam, & illa nulla eſt, ſi fuerit facta de perſona excommunicata, *cap. cum inter, cap. illa, & cap. per inquiſitionem de elect. cap. conſtitutis de appell. c. cum dilectus circa finem, §. quia nobis, de conſuetud. cap. cum bonæ, de ætat. & qualit. ibique gloſ. in verb. ſuſpenſi, cap. nos in hominem* 9. *quæſt.* 1. *gloſ. in c. ſi forte, de elect. lib.* 6. *Archid. in cap. nullus* 63. *diſt. Specul. tit. de libell. concept. §. vlt. ad fin. Franc. March. deciſ.* 924. *num.* 11. *par.* 1. *Bertach. de Epiſcop. par.* 1. *lib.* 2. *q.* 4. *Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num.* 85. *Couar. in d. cap.* Alma *Mater par.* 1. *§.* 7. *ſub nu.* 1. *verſic. primum Excommunicatus*, vbi inquit, quod eſt omnium communis opinio, *Pariſ. de reſig. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 80. *Alter. loco cit. cap.* 3. *Garz. d. par.* 7. *cap.* 13. *num.* 14. *Suarez loco cit. num.* 10. *Azor. Moral. inſt. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæſt.* 8. Ratio eſt quia per electionem acquiritur titulus non ſecus ac per collationem *d. capit. Inquiſitionem*, cuius quidem tituli ſæpe diximus excommunicatum eſſe incapacem. Item quia ſi excommunicatum eſſe incapax ad eligendum, *cap. illa quotidiana, de elect.* vtique multo magis incapax erit, ne poſſit eligi, cum electio paſſiua cedat maiori commodo, & honori excommunicati.

Extenditur Decimo octauo, vt pari
24 ratione procedat in poſtulatione, *cap.* 1. *de poſtulat. Prælat. gloſ. in cap. vlt. verb. irritas, & inanes, poſt med. verſic. & ita nec eligere, de exceſſ. prælat. Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num.* 95. *Couar. loco cit. Alter. d. cap.* 3. *fol.* 232. *verſic. Quod probatum eſt*. Si enim eſt nulla electio de excommunicato facta, equidẽ maiori ratione nulla cenſeri debet poſtulatio, quia poſtulatio excommunicati vltra incapacitatem proue-

nientem ab excommunicatione includit etiam in habilitatem ob vitium, ſeu defectum corporis, *c.1. de poſtul. pral.* At ſic duplex impedimẽtum magis ligat. *c.1. de treg. & pac.* Itẽ quia iura loquentia de electione vt plurimum habẽt locũ in poſtulatione, *gloſ. penult. in c.1. de poſtul. Pralat. & in cap. fin. de elect. lib. 6. Barbat. in l. cum acutiſſimi col. 14. C. de fideicom. Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num. 95.*

25 Extenditur Decimo nono, vt procedat etiam in præſentatione, *gloſ. per illum Teſt. in cap. fin. de elect. lib. 6. Cardinal. in clem. 1. §. 1. q. 4. de relig. domib. Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num. 97. Rocch. de iurepatr. verb. honorificum quaeſt. 4. num. 19. Lambert. eod. tract. par. 1. lib. 2. quaeſt. 6. principali art. 1. Couar. loco cit. ſub num. 1. verſic. ſecundo eſt ad idem,* Gig. *de penſ. quaeſt. 18. num. 8. Pariſ. de reſig. lib. 5. quaeſt. 6. num. 8. Frichell. de excom. par. 2. art. 5. num. 6. & ſeq. Vgolin. de cenſur. tab. 2. cap. 13. §. 2. Sayr. eod. tract. lib. 2. cap. 5. num. 16. & ſeq.* Garz. *d. par. 7. cap. 13. num. 15. Alter. loco cit. verſic. eodem modo.* Ratio eſt quia iura, quæ loquuntur in electione habent locum etiam in præſentatione, *cap. ſciant de elect. lib. 6. ibiq; gloſ. in verb. alios, & iterum gloſ. in cap. fin. verb. electione eodem tit. lib. 6.*

Item quia pręſentatio largè ſumpta dicitur electio, cap. 2. vbi notant omnes de iurepatr.

Etenditur vigeſimo, in nominatione, quæ fieri ſolet per Reges, & Principes in quibuſdam eccleſiis, nam ſi fiat de perſona excommunicati eſt nulla. *Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis nu. 118.*

Licet enim ex ſimplici nominatio-
26 ne non quæratur nominato ius in re, tamen negari non poteſt, quin nominatio ſit ſpecies electionis, vt vtrumq; tradit, *Abb. in cap. cum inter vniuerſas num. 5. de elect. & in cap. quod ſicut num. 1. eod. tit.* Item quia ratio, quæ militat ne excommunicatus poſſit eligi, militat etiam ne poſſit nominari, Ergo eadem debet eſſe diſpoſitio, *l. illud ff. ad l. Aquil.*

27 Extenditur vigeſimo primo vt procedat non ſolum ſi beneficium conferatur, ſed etiamſi detur in commendam, *Alter. d. cap. 3. in fine.*

Et hoc tum quia Commendatarii noſtri temporis habentur vti titulares, adeo vt iura loquentia de titularibus, habeant locum in commendatariis, vt late probat *Garz. de benef. par. 4. cap. 4. num. 48. cum ſeq.* Tum etiam quia commendatur beneficium ad hoc vt Commendatarius illius curam ſuſcipiat, & in eo exerceat functiones eccleſiaſticas, quod quidem fieri ab excommunicato non poteſt, *cap. fin. de cler. excom. miniſtr.*

Extenditur vigeſimo ſecundo, vt procedat etiam in impetratione litte-
28 rarum ad beneficia vacatura, *Card. in clem. 1. §. 1. quaeſt. 50. de relig. dom. Abb. in cap. pen. num. 6. de cler. excom. Gig. de penſ. quaeſt. 14. ſub num. 2. Aſtenſ. in ſumma tit. quaeſt. 7. Couar. loco cit. verſic. ex dictis etiam infertur, vbi teſtatur de communi.*

29 Extenditur vigeſimo tertio, vt procedat etiam in penſione ſuper Eccleſiaſtico beneficio, *Gig. de penſ. quaeſt. 14. Couar. loco cit. ſub num. 2. verſic. 9. idem in penſione, Alter. d. cap. 3. fo. 235. verſic. ex his diuerſis modis, Suarez d. diſp. 13. ſect. 1. num. 7. & 8. Io. à Cokier in d. tract. de permut. benef. cap. 33. num. 8. Garz. qui alios refert de benef. par. 1. cap. 5. num. 130. Roſa in Placen. penſionis 20. Nouembris 1609. coram R. P. D. Marcomontio.*

Ratio eſt prima, quia cauſa propter quam excõmunicatus eſt incapax beneficii, eſt quia illi communicare non poſſumus, *d. cap. poſtulaſtis*, quæ ratio equimilitat in reſeruatione penſionis, cum, & illa ſine magna communione fieri non poſſit.

Secunda, quia, vt infra inſequenti
30 capite dicemus, excommunicatus eſt incapax redditũum eccleſiaſticorum, adeo quod non facit fructus ſuos, *cap. paſtoralis §. verum de appell. Put. deciſ. 280. lib.*

280.*lib.* 1. *Rota in d.* Pacen. *penſionis*
coram R. P. D. *Marcomontio. ideoq;*
eſt incapax penſionis, quę reſeruatur ſu-
per fructibns.

31 Extenditur Vigeſimoquarto, vt pro
cedat non ſolum in foro fori, ſed etiam
in foro poli, nam Excommunicatus
non poteſt in foro conſcientię retinere
beneficium, quod fuit aſſe quutus
dum eſſet excommunicatus, *d. cap. po-
ſtulaſtis, vbi gloſ. & Doct. de Cler. ex-
com. & ibi ſignanter Abb. num. 2. Re-
buff. num. 62. Vgolin. dicto capitulo*
13. §. 1. *num.* 1. *Sayr. loco cit. num.* 5.
Garz. loco cit. num. 10. *Alter. tomo* 2.
lib. 2. *cap.* 7.

Extenditur Vigeſimoquinto, vt prę
dicta procedant etiam ſi poſt collatio-
32 nem ſequatur abſolutio, quia ſequens
abſolutio non tollit incapacitatem
præcedentem, in iſtis enim ſpectatur
initium, *capitulo dudum, de elect. Ar-
chid. in cap. nullus* 63. *diſt.* Anchar. &
Abb. *in dicto capitulo poſtulaſtis, ibique*
Rebuff. num. 50. *& iterum* Abb. *in
cap. cum bonæ, ſub num.* 6. *verſ pro-
pterea de ætat. & qualit. & ibi Butr. ſub
num.* 10. *verſ. propterea, Couar. loco ci-
tato*, §. 7. *ſub num.* 2. *verſic. ſeptimo,
Suarez de cenſur. tom.* 5. *diſp.* 13. *ſect.* 1.
ante num. 3. *Alter. eod. tract. tom.* 1.
lib. 2. *cap.* 2. *pag.* 227. *ſub. litt. B. ver.
Item eadem concluſio, & cap.* 7. *in prin-
cipio, Coraſ. de benef. par.* 4. *cap.* 1. *num.*
13. *Garz. de benef. par.* 7. *cap.* 13. *nu.*
8. *Io. a Cokier loco cit. num.* 8.

33 Extenditur Vigeſimoſexto, vt ſi col
latio fiat excommunicato ſcienter, col
lator debeat à conferendi facultate
ſuſpendi, *d. cap. poſtulaſtis* §. *Illi vero,
& ibi doct. communiter.*

34 Extenditur Vigeſimoſeptimo, vt pro
cedat etiam in excommunicatione
iniuſta, dummodo ſit rite lata, *Boich.
in cap. dilectus num.* 13. *de appellat.
Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num.* 67.
Couar. d. §. 7. *num.* 7. *in fine, Lancell.
de atten. par.* 3. *cap.* 24. *q.* 3. *num.* 8.
Caſſad. deciſ. 1. *de præb.* Quid autem
in excommunicatione dubia vide
in *cap.* 14.

35 Extenditur 28 vt ad affectũ inualidã-
di collationẽ tanquam excommunica-
to factam, ſufficiat docere prouiſum
ante collationem ſibi factam fuiſſe
excommunicatum, quia niſi probetur
abſolutio, præſumitur ad huc excom-
municatus, *cap. propoſuit, vbi gloſ. &
Doctor. de Cler. excom. miniſtr. cap.
ſicut nobis, vbi Abb. de ſent. excom.
Cyn. in l.* 2. §. *quod obſeruari q.* 6. *C.
de Iur.* Iur. *Specul. tit. de præſumpt.* §.
ſpecies num. 10. *Rota dec.* 11. *de pro-
bat. in antiq. Anchar. conſ.* 64. *Felin. in
cap. ſcribebam colum.* 2. *de præſumpt.
Guidop. in tract. de præſumpt. num.* 32.
*Euerard. in centur. legali in loco de tem-
pore ad tempus num.* 9. *Alciat. de præ-
ſumpt. reg.* 2. *præſumpt.* 6. *nu.* 1. *Franch.
Marc. deciſ.* 863. *in princ. tom.* 2.

36 Hęc 28. extenſio, declaratur vt pro-
cedat in excommunicatione pura, non
autem in conditionali, veluti niſi intra
menſem ſoluerit, in ea enim licet quo
ad creditorem non præſumatur abſo-
lutio quouſque ex parte debitoris do-
ceatur de ſolutione, nihilominus hoc
non procedit quo ad tertium agentẽ,
quia aduerſus eum prçſumitur ſolutio,
*Abb. in dicto capitulo propoſuit, ſub
num.* 4. *de cler. excom. miniſtr. & in c.
ſicut de ſent. excom. Alciat. & Fran.
Marc. locis cit. Menoch. lib.* 6. *præſump.*
70. *num.* 2. *qui licet alias ſubiiciat de-
clarationes, illæ tamen caſui noſtro non
applicantur Rot. deciſ.* 534. *num.* 11. *par.*
1. *tom.* 2. *in nouiſſ.* Et hæc declaratio
eſt ſummopere notanda propter ſty-
37 lum Romanæ Curiæ quæ in excom-
municationibus, quæ feruntur ab
homine præſertim in contumacia
conſueuit proferre ſub iſta forma, niſi
ad primam, vel niſi infrà tres, *Io. Andr.
in cap.* 15. *cui num.* 4. *de ſent. excom.
lib.* 6. *Franc. in cap. præterea num.* 4.
*in ult. not. de appell. quæ dictio, niſi, ap-
poſita in ſententia facit diſpoſitionem
conditionalem, Dec. in cap. præterea in*
1. *not. de appellat. Lap. alleg.* 73. *præ-
latus num.* 4. *& conſequenter ex iſtis
ſententiis non poterit probari excom. ni-
ſi ex Actis conſtat ſententiam eſſe purifi-*
catam

Digitized by Google

catam Rota dec. 19. *de dol. & contum. in nou. Lanc. de attent. c.* 12. *limit.* 22. *num.* 39.

Extenditur vigeſimo nono, vt procedat non ſolum in excommunicato, ſed etiam in ſuſpenſo, *cap. cum bonæ*
38 *de ætat. & qualit. & ibi gloſ. in verb. ſuſpenſi, & Doct. communiter, & præſertim Innoc. ſub nu.* 2. *circa fin. verſ. quæ autem dicuntur, Io. Andr. nu.* 14. *Butr. num.* 5. & 10. *Abbas ſub num.* 2. *verſ. not.* 4. & *num.* 4. & 6. *cap. cum dilectus §. quia nobis, vbi etiam gloſ. & Doct. de conſuetud. & in cap. cum inter R. ſeniorem de elect.* Hæc 29. extenſio declaratur, vt procedat in ſuſpenſo ab omnibus ordinibus, alias ſuſpenſus ab vno poteſt retinere beneficium ratione alterius ordinis, *cap. vel non eſt compos de tempor. ordinat. Butr. & Abb. loco cit. ille ſub num.* 10. *hic vero nu.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Clericus perſiſtens contumaciter per annum in excommunicationem ſeu inter dicto amittit ſua beneficia.*

2 *Excommunicatus ſi celebret poſt excommunicationem expectato lapſu anni, priuatur beneficio ipſo iure.*

3 Excommunicatio *propter crimen quæ infert pœnam priuotionis, ſi perſeueretur per annum, priuat ipſo iure.*

4 Excommunicatus *perſiſtens in excommunicationem per annum, videtur facta crimen ob quod eſt excommunicatus.*

5 Crimen *inferens poenam priuationis ſi ſit notorium, dicitur ipſo iure inducta priuatio.*

6 *Excommunicatus veniens poſt annum ad recuperandum beneficium, non auditur.*

7 Excommunicatus *poſt annum, poteſt audiri ad probandam innocentiam.*

8 *Innocentiæ probatio nunquam dicitur excluſa etiam quod ſit lata ſententia.*

9 Excommunicatus *propter crimen quod non infert priuationem, eſt priuandus beneficio per ſententiam ſi ſit dignum.*

10 Excommunicatio *propter crimen quod neque inducit priuationem, neque eſt dignum priuatione, facit punire poena arbitraria, ſi per annum perſeueretur in illa.*

11 *Excommunicatio non inferens priuationem iuncta cum perſeuerantia triennali, poteſt facere vt quis priuetur.*

12 Excommunicatus *citatus ad ſe purgandum ſi deficit in purgatione, & perſeueret per annum in excommunicatione priuatus ipſo iure.*

13 *Excommunicatio lata pro crimine ciuiliter in iudicium deducto parit multos effectus.*

14 *Excommunicatio lata pro cauſa mere ciuili, non inducit priuationem neq; ipſo iure neque per ſententiam.*

15 *Excommunicatus ex cauſa ciuili inſordeſcens in excommunicatione an veniat priuandus.*

16 Excommunicatus *perſiſtens animo obſtinato in excommunicatione poteſt priuari per ſententiam.*

17 *Excommunicatus perſeuerans habet contra ſe præſumptum clautum contemtum.*

18 *Verbum præſertim exprimit caſum minus dubitabilem, & includit magis dubitabilem.*

19 Priuatio *excommunicati ob delictum non oritur ex perſiſtentia ſed ex contemptu.*

20 *Excommunicatus pro cauſa ciuili diuerſimode auditur intra annum, & poſt annum.*

21 *Excommunicatus perſeuerans poſt annum redditur ſuſpectus de hæreſi.*

ARGVMENTVM.

Inſordeſcens in excommunicatione per annum an priuetur obtentis ipſo iure, An vero requiratur ſententia priuatiua, & an veniens poſt annum, audiatur ſuper recuperatione beneficii, vel ſuper crimine.

CAP.

Digitized by Google

CAP. VII.

Clericus perſiſtens contumaciter in excõmunicatione
1 ſuſpẽſione, aut interdicto per Annum, efficitur incapax ad obtinendũ noua beneficia, ac etiam priuatur obtentis ante excommunicationem, *c. bonæ de æta. et qualit.* qui licet narrando factum loquatur de ſubſtinentibus excommunicationem per triennium nihilominus eadem diſpoſitio locum habet in ſuſtinente per annum, *vt ibi ſcribit gloſ. in verb. ſpoliare,* Innoc. *circa finem ver. & licet hic vlt. dicatur de triennio, Hoſt. ante num. 7. Io. Andr. ſub num. 10. verſ. in gloſ. Abb. ſub. nu. 7. verſ. quandoq; fertur.* Et hanc eandẽ concluſionem præfati Doct. colligunt ex capitulo rurſus, *et cap. quicumq; q. 3.* licet illa iura de priuatione beneficiorum non loquantur. Dubitari contingit. An per anni lapſum excommunicatus remaneat priuatus, An vero debeat priuari per ſententiam. & licet variæ ſint *Doct. opiniones in cap. 1. de iud ic. et in c. cum bonæ de æt. et qual.* nihilominus omnium dicta reſumentes, plures ſunt diſtinguendi caſus.

2 Primus quando Excommunicatus poſt excommunicationem ceebrat, & tunc pro quacunque cauſa excommunicatus, ſeu ſuſpenſus, vel interdictus exiſtat, priuatur ipſo iure expectato lapſu anni, ex quo effectus eſt irregularis; Ita deſumitur ex *cap. veritatis §. nono igitur, de dolo & contum. & ex cap. ſi quis Presbyter, quem ita traduntur Butr. in d. cap. cum bonæ, num. 11. de æt. et qualit. Abb. ibidem ſub. num. 7. verſ. illud loquitur, et ante eos gloſ. ibidem, verb. ſpoliare, Foller. in praxi crim. can. cap. 33. num. 45. Menoch. de arbitr. caſu 416. num. 45. et 46.*

3 Secundus eſt caſus, quando, excommunicatio eſt lata propter crimen, quod infert pœnam priuationis ipſo iure, cuiuſmodi eſt crimen hęreſis, *cap. ad abolendam, §. 1. de hæret. lib.* 6. Item & ſimoniæ, *Felin. et alii in cap. inſinuatum de ſim. extrauag. Cum deteſtabile eod. tit.* Item et falſitatis cõmiſſæ in litteris Apoſtolicis, *cap. falſariorum de crim. falſi. Rebuff. in praxi tit. de mod. amittend. benef. num. 43.* & in tali quidem caſu, ex perſeuerantia in excommunicatione per annum erit priuatus ipſo facto, ita deſumitur ex *cap. rurſus 11. q. 3. cuius auctoritate ſic ſcribunt Card. in cap. perpendimus nu. 2. verſ. Quæro igitur, de ſent. excom. Butr. in d. cap. bonæ nu. 10. et 11. Abb. in d. cap. 1. num 25. et ſeq. de iudic. Rebuff. in cap. poſtulaſtis nu. 247. de Cler. excom. Aufrer. ad Cappell. Tholoſ. deciſ. 366. Couar. in cap. Alma mater parte 1. §. 7. ſub num. 10. Rota apud Seraph. dec. 1285. ſub nu. 1.*

4 Ratio eſt, quia ſi excommunicatio eſt lata pro crimine inferẽte priuationem ipſo iure, perſiſtens in excommunicatione per Annum, iuris præſumptione videtur fateri crimen, ob quod excommunicatur *d. cap. rurſus 11. q. 3. cap. decernimus, verb. manifeſtum 3. q. 9. cap. cum contumacia, de hæret. lib. 6. gloſ. in cap. contingit verb. non poteſt, de dol. et contum. Specul. tit. de accuſ. §. ſequitur in princ. Abb. in cap. 1. nu. 29. in fine, verſ. Ad prædicta, et num. 27. de Iud. Rip. ibidem num. 78. vbi teſtatur de communi; Alex. de neuo num. 60. in princ. verſ. Iſta opinio, Anton. Burgoſ. num. 68. Boſch. Codecha num. 165. Couar. loco cit. vbi etiam teſtatur de communi, de qua etiã teſtãtur Iguat. Lopez in addit. ad Diaz in pract. crimin. Canon. cap. 116. nu. 4. verſ. 1. Menoch. de arbit. caſu 416. num. 5. et 11.* Et conſequenter ſi crimen priuat, & crimen iuris præſumptione habet pro probato, merito per lapſum temporis quo inducitur confeſſio criminis, inducitur etiam priuatio beneficiorum. Hic ſecundus caſus

5 Extenditur primo, vt ſi crimen inferens poenam priuationis ipſo iure, ſit notorium, tunc dicatur inducta priuatio, etiam ante annum, quia notorietas operatur illud, quod poterat

rat

rat operari ficta confeſſio, & perſeuerantia per annum, *Io. Andr. in c. 1. num. 17. in fine verſ. in gloſ. vlt. de iudic. ibique Bellam. col. fin. verſ. Adimatur*, *Butr. nu. 42. poſt princ. verſ. niſi crimen ſit notorium* Abb. nu. 24. Alex. de Neuo *poſt num. 54. Menoch. d. caſu* 416. *num. 43. pro quibus facit Teſt. in cap. euidentia cum ibi traditis per gloſ. de accuſat.*

6 Extenditur ſecundo, vt excommunicatus veniens poſt annū ad recuperandum beneficium non audiatur, *Innoc. in d. cap. bonæ ſub num. 2. verſic. & poſt talem ſententiam, ibique Butr. ſub num. 11.* Abb. *num. 7. verſic. tamen ſi ſententia feratur, & cæteri paſſim Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis ſub num. 249. & ſeq. de cleric. excom. miniſtr.*

Prædicta declarantur, vt quamuis
7 poſt annum non poſſit audiri ſuper recuperatione beneficii, tamen poteſt audiri ſuper crimine, & ſuam probare innocentiam, nam perſeuerantia operatur quo ad hoc, vt ſit fundata intentio accuſatoris, non autem tollit, quin reus poſſit oſtendere, & iuſtificare eius innocentiam, prout vltra relatos ſcribunt, *Hoſt. & Io. Andr. in cap. excommunicamus, §. qui autem ſuper verb. damnetur de hæret.* Egid. *deciſ. 668. num. 8. verſic. ſeptimo quia*, Ripa *in d. cap. 1. num. 77. verſic. tertio reſtringe de iudic. Menoch. de arbitr. caſu* 416. *num. 38.* Lopez *in addit. ad* Diaz *in pract. crim canon. cap.* 116. *num. 12. verſic. Immo, & quod exiſtimo, Mareſcott. Variar.* Reſolut. *lib. 2. cap. 34. num. 60. quorum opinio probatur.*

Primo ex *l. 2. C. de requir. reis*, vbi contumax veniens poſt annum, ſi ſuam innocentiam purgauerit, abſoluitur à poena delicti, quamuis bona confiſcata non recuperet.

8 Secundo, quia probatio innocentię nuſquam dicitur excluſa, etiamſi ſit lata ſententia, vt late ſcribit, *Dec. in cap. ex parte il 2. nu. 7. verſic. Decimo tertio fallit de offic. deleg. & in c. quoniam contra num. 4. de prob.*

Huic concluſioni aduerſantur verba *Teſt. in d. cap. rurſus* 11. *quæſt.* 3. qui dum inquit, nullam excommunicati vocem poſt annum penitus eſſe audiendam, vtique per duplicem vniuerſalitatem videtur illi omnem defenſionem denegare, *Archid. in cap. ſi quis deinceps* 17. *quæſt. 6. Butr. Felin. & alii, quos refert, Boſchus Codecha in d. cap. 1. num. 168. de iud.* Huius obicis tollendi gratia ſcio multum laboraſſe, *Ripā loco cit.* adeo vt illum reliquerit inſolutum, plura etiam tradidit, *Menoch. loco cit. num.* 41. Ego arbitror illum eſſe accipiendum ſecundum ſubiectam materiam, nempe vt poſt annum nulla excommunicati vox penitus audiatur ſecundum tamen naturam fictæ confeſſionis, de cuius natura eſt, vt admittat probationem in contrarium, *Bald. in l. error num. 14. C. de iur. & facti ignor. & in l. ita demum num. 6. C. de procur.* quod multis comprobat *Neuiz. conſil. 60. num. 2. cum ſeq.* vt innocentiæ probatio nuſquam dicatur excluſa, *Dec. loco ſupra cit.* An autem, ſi quis poſt annum probauerit ſuam innocentiam ſuper crimine poſſit habere regreſſum ad beneficium, quo fuit priuatus, vide *Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num. 260. de cleric. excom.* Ripa *in d. c. 1. nu. 78. ante fin. verſic. vltimo, quia de iudic.*

Tertius eſt caſus, quando excommunicato eſt lata propter crimen, quod non infert priuationem ipſo iure, ſed eſt dignum priuatione per ſententiam, prout in crimine homicidii, *c. Clericis, ne cler. vel Monachi*, *Felin.* qui teſtatur, de communi, *in c. inquiſitionibus num. 3. & 4. in fine de accuſat.* Item & in crimine periurii, *Rebuff. de pacific. poſſ. num. .... verſic. quod ego intelligo*, *Seraph. d. deciſ.* 1285. *num. 6. & 7.* & in tali caſu tres ſunt Doct. opiniones.

Prima, quod per lapſum Anni ſit priuatus ipſo iure, quam tenet, *Barbat. in dicto capitulo 1. ſub numero 134. verſic.* ſed vnum pondero, quem ibi ſequitur Boſchus Codecha *numero 170.*

Secunda eſt huic ex diametro contraria, nempe quod non ſit neq; priuatus

P

tus ipſo iure, neq; debeat priuari per ſententiam, quam leuibus quibuſdam Argumentis probare nititur, *Dec. in d. cap.1.ſub num. 83. in ſecunda lectura.*

9 Tertia media vtitur via, ſcilicet quod veniat priuandus per ſententiam, quæ eſt communis, quam ſequuntur omnes in proxime præcedenti caſu allegati, quibus adduntur, *Imol. in cap. quærenti col.2. de offic.deleg. Miliis in reper.verb. excommunicatus*, §.11.*Rebuff. in alleg. cap. poſtulaſti ſub num. 260. verſic. 3. Concluſio, de cler.excom.* & ab hac non eſt in praxi recedendum, quia eſſet difficile aduerſus eam obtinere, vt animaduertit *Card in d.c. perpendimus ſub n. 26. Felin. in d. cap. 1. nu. 8. de iudic.*

Extenditur, & declaratur iiſdem modis, de quibus dictum eſt in ſecundo caſu.

10 Quartus eſt, caſus, quando excommunicatio eſt lata propter crimẽ, quod neq. infert priuationem ipſo iure, neq; eſt dignum priuatione per ſententiam, & tunc ex perſeuerantia in excommunicatione per annum, neque priuatur ipſo iure, neq. debet priuari per ſententiam, ſed eſt imponenda poena arbitraria, *Butr. Abb. Ripa & alii in primo caſu citati*, & ita practicari teſtatur, *Seraph. d. deciſ.1285. ante num.2.* His quartus caſus.

11 Declaratur primo, vt procedat in perſeuerantia annali, ſecus in triennali, quia confeſſio inſurgens ex delicto iuncta obſeruantia tanti temporis operatur vt poſſit priuari etiam in caſu, in quo delictum non inferebat priuationem de ſui natura, *Abb. in d. c.1. nu.25. verſ. fateor tamen*, quem ſequitur, *Rip. ibi nu. 78. verſ. retenta concluſ.*

12 Declaratur ſecundo, ne procedat quando excommunicatus antea fuit citatus ad ſe purgandum ſub pœna priuationis, nam in tali caſu ſi deficit in purgarione, & perſiſtit in excommunicatione per annum, erit ipſo iure priuatus *Abb. in d.c. cum bona, in fine, verſ. quandoq. eſt citatus de æt. & qualit. Rip. in d. c.1. nu.78. verſic.2. declara.*

13 Quintus eſt caſus, quando excommunicatio eſt lata pro crimine ciuiliter in iudicium deducto, & tunc eſt priuatus ipſo iure, vel venit priuandus per ſententiam, vel punitur pœna arbitraria, prout ex poſcit qualitas criminis pro quo eſt excommunicatus, quia qualitas, quod deducatur in iudicium, ciuiliter non minuit qualitatem criminis, vt probat, *Teſt. in cap. quicumq. 3. vbi gloſ. & Doct. & ſupponunt, Abb. in d.c. 1. nu.27. verſ. tene tamen menti, & ibi Butr. nu. 89. Boſchus Codecba nu. 166. verſ. Amplia concluſionem, & iterum Abb. in d.c. contingit num.7. de dolo & contum. Couar. d.§.7.nu.10.*

14 Sextus eſt caſus, quando excommunicatio eſt lata pro cauſa mere ciuili, nempe ob non ſolutionem penſionis, vel ex alia ſimili cauſa, & tunc perſiſtens in excommunicatione per Annum, neq; priuatur ipſo iure, neq. poteſt priuari per ſententiam, quia diſpoſitio, *d.c. rurſus, & c. quicumq. 11. q.3.* non procedit in excommunicato ex cauſa mere ciuili, *gloſ. in d.c. contingit, verb. non poteſt de dol. & contum.* quam vti ſingularem ſequuntur ibi, *Butr. nu.10. verſic. nota magnam limitationem, & ibi Abb. n.7. & iterum Abb. in d. c.1. nu. 27. verſ. tene tamen menti, de iudic. ibiq; Ripa nu.77. verſic. retenta igitur Barb. ſub nu.134. verſ. ex his Rebuff. in d.c. poſtulaſti ante n.243. de cler. excom.* Contrarium quamuis ſatis nutans tenet, *Boſchus Codecba in d.c. 1. n.172. de iudic. Menoch. de arbitr. caſu 416. n.52. & 53.* Sed à priori opinione recedendum non eſt, tum quia eſt communis, tum etiam quia eſt vſu, & praxi probata, vt teſtatur, *Rebuff. loco cit. Seraph. d. dec.1285. in fine* vbi improbat opinionem Menochij.

15 Septimus eſt caſus, quando quis perſtitit in excommunicatione vltra annum, & in hoc tres ſunt opiniones, Altera quod etiamſi ſteterit per mille annos nequeat beneficiis priuari, quam ſequuntur *Rom. ſing. 307. quod* incipit de hoc heri interrogatus, *Bero in d. capitulo 1. num. 83. Aufer. in d. deciſ. Tholoſ. 366. Rebuff. in ſepè alle-*

allegato cap. poſtulaſtis num. 242. verſic. prima concluſio, de cler. excom Guliel. de Benedict. in c. Rainutius, verb. mortuo teſtatore el 1. nu. 190. verſic. qua quidem iura de teſtam. Franc. *in d. c. cum contucia in fine de hæret. lib. 6.*

Et licet pro hac eadem ſententia ſoleat allegari *gloſ. in d. c. contingit verb. non poteſt, ibique Abb. & Rip.* nihilominus illi loquuntur tantum in perſiſtente per Annum, & non vltra, & propterea non debent allegari pro hac opinione, pro qua præter ſupra relatos vix alium reperies, qui loquatur in perſiſtente vltra annum. Horum opinio probari ſolet ex *teſt. in c. quoniam frequenter §. fin.* in finalibus verbis, vt lite non conteſtata, vbi ex cauſa ciuili excommunicatus auditur intra, & poſt annum. præterea probari poteſt ratione; priuatio enim non inducitur ex ſola perſeuerantia per annum, ſed quia per lapſum anni iuris præſumptione, videtur fateri crimen, ob quod fuit excommunicatus, *d. c. rurſus, & c. quicumq. 11. q. 3.* At quando excommunicatio proceſſit ex cauſa ciuili, tunc nullum adeſt crimen, quod poſſit fateri, & conſequẽter non poteſt induci priuatio; Altera eſt opinio *Veronen. cautel. 96. quæ incipit, Volo tibi dare*, qui tenet poſſe priuari per annum lapſum. Tertia eſt opinio, quod ad effectum vt excommunicatus ex cauſa ciuili poſſit priuari beneficio ſufficiat inſordeſcentia per triennium, quam opinionem ſequuntur, *Butr. in d. c. bonæ, ante nu. 11. verſic. quandoque fertur de æt. & qualit. & ibi Abb. nu. 7. verſic. quandoque Ripa in ſæpe cit. c. 1. num. 78. verſic. & tenendo iſtam fallentiam, ibique Boſchus, Codeſcha nu. 172.*

16 Ego crederem negari minime poſſe, quin perſiſtentia animo obſtinato in excommunicationem inducat iuſtiſſimam cauſam quæ etiam in cauſa ciuili poſſit per ſententiam priuari; moueor.

17 Primo, quia ratio propter quam excommunicatus inſordeſcens per annũ, priuatur ipſo iure vel poteſt priuari per ſententiam, non eſt ſola confeſſio criminis, ſed quia redditur hæretica labe ſuſpectus, etiam in cauſa ciuili, propter præſumptum clauium contemptum, *cap. cum contumacia de hæret. lib. 6.* qui licet præſertim loquatur in perſiſtente in excommunicatione ex cauſa fidei, idem tamen procedit in reliquis excommunicatis vt denotat verbum illud, præſertim, de cuius natura eſt, vt exprimat caſum minus dubitabilem, includendo caſum magis dubitabilem *Dec. in l. qui ſe Patris num. 60. C. vnde liber. Soccin. Iun. conſ. 30. num. 41. lib. 1.*
18 & in ſpecie quod Teſtus *in d. cap. cum contumacia* procedat in quocunq; excommunicato ſcribit, *Menoch. d. caſu 416. num. 19.* & eſt declaratum in Sacro Tridentino Concilio *Seſſ. 25. de reform. cap. 3. §. Excommunicatus*. Hæc ratio cum æquè militet in cauſa criminali, & ciuili, merito in vtraque eadem debet diſpoſitio *l. illud ff. ad l. Aquil. l. adigere, §. quamuis ff. de iurep.*

Quinimo maior videtur ratio in cauſa ciuili, quam in criminali, ex quo pro re leuiori, & quæ minus illum tardare debuerat ire ad iudicem, contemnit. Secundo priuatio propter inſordeſcentiam nititur, præſertim in pertinacia, & contemptu, vt probat, *Teſt. in d. c. cum bonæ ibi venire iuxta mandatum apoſtolicum contempſerunt, & ibi pro tanta pertinacia, & contemptu Apoſtolico beneficiis, quæ habent, non differas ſpoliare, & in d. cap. rurſus 11 quæſt. 3. ibi cauſam ſuam purgare contempſerint, qui contemptus ex obſtinata perſeuerantia per triennium tergiuerſari quidem non poſſe, probat inrrefragabiliter idem Teſt. in d. c. bonæ.*

Licet ergo in excommunicatione lata ex cauſa ciuili ceſſet ratio confeſſi criminis, tamen data perſeuerantia tanti temporis militat ratio contemptus, quæ conſideratur æquè principaliter, quæq; facit, vt remanet *eadem diſpoſitio, §. affinitatis inſt. de nupt.* Tertio in excommunicato ex cauſa criminali, quæ non eſt digna priuatione, perſiſtentia
19 in excommunicatione per triennium, operatur vt poſſit priuari: *Abb. in d. c. 1. num. 25. verſic. fateor tamen, Ripa ibi.*

ibidem num.78. verſic. retenta concluſione. At in illo caſu priuatio non poteſt fundari in ſimplici perſiſtentia quæ inducit confeſſionem delicti, quia dato quod crimen ſit confeſſatam, tamen illud non punitur pœna priuationis, vt ſupra dictum eſt in tertio caſu; Cum ergo poſt triennium poſſit priuari, ſe-
20 quitur, quod priuatio oritur ex contemptu æque, ac ex criminis confeſſione. Non obſtant contraria, quia primum laborat æquiuoco, licet enim excommunicatus pro cauſa ciuili, ibi auditur intra, & poſt annum, tamen auditur diuerſimode, & iuxta diſtinctionem caſuum traditam in eodem cap. quoniam frequenter, §. in aliis, vt bene declarat *gloſ. in d. §. fin. verb. diſtinctionem, verſ. Et quod dixit.*

Præterea non eſt bonum argumentum, auditur poſt annum, ergo auditur poſt triennium, quia per triennii lapſum, (vt patet expradictis) inſurgit
21 maximus contemptus, qui illum repellit. Secundum licet videatur valde ſpecioſũ, tamen vnico verbo remouetur, fateor enim ex perſeuerantia triennali in excommunicato ex cauſa ciuili non oriri confeſſionem criminis, quia nullum adeſt crimen, tamen operatur vt poſt annum ſit ſuſpectus de hæreſi, vt declarat poſt alios, *Franc. in d. c. cum contumacia in finalib. verb. de hæret. lib.6.* quę ſuſpitio cum durat per triennium, parit delictum priuatione dignũ, *d. cap. cum bona de ætat. & qualit.* Ex hac caſuum diſtinctione patet, quod licet decretum *Sacri Concil. Trid. Seſſ. 25. c. 3. Excommunicatus*, videatur loqui generaliter in quocumq; excommunicato inſordeſcente per annum, tamen eſt intelligendum ſecundum præfatam diſtinctionem, prout cenſuit Rota apud, *Seraph. d. dec. 1285. num. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Inſordeſcent in excommunicatione vt quis dicatur non coniunguntur tempora.*

2 *Emphiteuſi vt quis priuetur ob non ſolutionē tempora non coniunguntur.*

3 *Inſordeſcens vt quis dicatur, debet perſeuerare cum animi pertinacia quæ inducat contemptum clauium.*

4 *Inſordeſcentia vt doceatur opus eſt probare excommunicatum habuiſſe notitiam excommunicationis.*

5 *Excommunicatus non dicitur perſeuerare ſi intra annum inſtetit pro abſolutione.*

6 *Inſordeſcens non dicitur qui petiit abſolutionem, & obtinuit ſupplicationem ſignari, licet illam non expedierit.*

7 *Excommunicatus ſi poſt petitam abſolutionem fecerit actus illicitos, vel illi opponatur fuiſſe petitam non dicitur perſeuerare.*

8 *Excommunicatus non dicitur perſeuerare, ſi propter impotentiam non expedierit abſolutionem.*

9 *Inſordeſcens non dicitur qui fecit ſuas diligentias pro obtinenda abſolutione.*

10 *Inſordeſcentiam non dicitur contrahere qui aliquo impedimento detentus non potuit comparere.*

11 *Inſordeſcens poſt annum conſueuit citari.*

12 *Inſordeſcens vt quis dicitur ad effectum priuationis debet ferri ſententia declaratoria inſordeſcentiæ.*

13 *In excommunicatum ſi agatur tanquã ſuſpectum de hæreſi proceſſus debet fieri ab inquiſitoribus hæreticæ prauitatis.*

ARGVMENTVM.

Vt dicatur contracta inſordeſcentia ad effectum priuationis beneficiorum quæ requirantur.

CAP. VIII.

PLura debent ſimul copulatiuè concurrere.

Primum, quod tempus ſit omnino completum, non enim ſufficeret, ſi eſſet annus, vel triennium cæptum, *Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis n. 251. verſ. intellige de cler. excom.*

Secundum, quod ſit continuatum, nec

Digitized by Google

1 nec ſufficeret, ſi quis ſteterit ſemel per ſex menſes in excommunicatione, & deinde obtenta abſolutione cum reindentia, poſt abſolutionem ſteterit per alios ſex nam in hac materia tempora non coniunguntur, *Ioan. Andr. in d. cap. cum contumacia, in verſic. per annum, ibiq;* Archid. *& Gem. n.* 10. Franc. *n.* 2. *verſ. Itẽ annus de hæret. li.* 7. *Rebuff. in d. c. poſtulaſtis nu.* 252. *de cler. excom. miniſtr. Nau. conſ.* 7. *nu.* 3. *de hæret. Rota apud Seraphin. d. deciſ.* 1285. *num.* 5. *& in Oſcen.* Archid. 16. *Maii.* 1603. *coram nunc Illuſtriſſimo D. Card. Laneellotto impreſſa per Far. tō.* 2. *Cōſ. dec.* 196. *n.* 5.

2 Simile videmus in emphiteuſi, in qua ad effectum priuationis ob non ſolutionem, tempora non coniunguntur, *Soccin. Sen. conſil.* 118. *nu.* 6. *& ſeq. lib.* 4. vbi quod hoc eſt regulare in quacumq. pena, vt tempora non coniungantur, & ſequitur, *Nau. conſ.* 34. *nu.* 2. *& conſ.* 36. *nu.* 1. *in fin. de regular.*

3 Tertium, quod ſit perſeuerantia cum animi pertinacia, quæ includat contemptum clauium, *d. c. bonæ. de ætat. & qualit. d. cap. cum contumacicia de hæret. lib.* 6. *Card. in cap. excommunicamus, §. qui autem in fine de hæret. Signorol. conſ.* 33. *num.* 10. *verſic. præterea, Socc. in c. perpetua num.* 23. *&* 24. *& in cap. ſacris nu.* 491. *de ſent. excom. Rota in d. Oſcen. Archidiaconatus, & iterum in eadem* 4. *Maii* 1607. *coram R. P. D. Pamphilio, quæ eſt deciſio* 132. *nu.* 7. *par.* 1. *in nouiſſime impreſſ. per Farinac.* ex quo.

4 Infertur primo, quod ad effectũ docendi, de inſordeſcentia eſt opus docere imprimis excommunicatum habuiſſe notitiam excommunicationis, alias ſine notitia non poteſt dari contumacia, & conſequenter non poteſt dari contemptus, *Rota in d. Oſcen. Archidiaconatus* 11. *Iunii* 1602. *coram Illuſtriſſ. Laneellotto impreſſa per Farin. tom.* 2. *Conſ. dec.* 181. *num.* 2. vbi vide praxim probandi notitiam ad effectum inſordeſcentię.

5 Infertur ſecundo, quod is, qui intra annum inſtetit pro abſolutione, non poteſt dici quod perſeuerauerit in excōmunicatione per annum, *Io. Andr. in d. c. cum. contumacia, verſic. pertinacia de hæret. lib.* 6. *& ibi Gemin. num.* 11. *Franc. ante nu.* 3. *verſic. Ideo ſi intra annum, Rebuff in d. c. poſtulaſtis numero* 256.

6 Quorum auctoritate ſuffulta Rota reſpondit non poſſe dici perſeueraſſe in excommunicatione eum, qui petiit abſolutionem, & obtinuit ſupplicationem ſignari, quamuis deinde eam non expedierit, vt in Oſcen. Archidiaconatus 16. Maii 1603. coram Cardinali Lancellotto, vbi excommunicatus obtinuerat ſignari ſupplicationem ſuper abſolutione, ſed eam poſtea non recuperauerat ab officio componendarum, ſufficit enim petere abſolutionem ad hoc, ne dicatur contemnere excommunicationem, *Hoſt. in cap. grauem de pœnis, Anchar. ibidem nu.* 1. *Card. nu.* 1. *Butr. nu.* 5. *Abb. nu.* 3. Quod procedit etiamſi eam non expedierit ex ſimplici mutatione voluntatis, quia ſemper verum erit, quod pro eo tempore quo petiit, non poteſt dici perſeueraſſe in excommunicatione, ex quo ceſſauit contumacia, & contemptus, ſine quibus non datur inſordeſcentia, *Rota in d. Oſcen. coram D. Cardinali Lan-*

7 *cellotto in fine*. Item procedit etiamſi poſt petitam abſolutionem excommunicatus fuerit alios actus illicitos, & damnoſos, nam iſti operantur, vt de nouo dicatur excommnicatus, non autem quod tollatur actus præcedens petitæ abſolutionis, vt eleganter reſpondit Rota *loco cit.* Procedit pariter etiam ſi exaduerſo opponatur, quod petitio abſolutionis fuerit ſimulate petita, nam niſi hoc euidenter, & neceſſario probetur, ſufficit actus exterior petitæ abſolutionis ab habente poteſtatem eam concedendi, *Rota loco cit.* Et hoc quia eccleſia non iudicat de occultis, ſed ſolus Deus ſcrutator eſt cordium, *c. vnico vt Eccleſiaſt. beneficiũ ſine diminut. confer.* & quia paria ſunt penitere, & habere ſigna contritionis, vt notat, *Gem. in c. ſuperno num.* 20. *de hæret.*

Digitized by Google

8 *lib. 6.* Et demum prædicta citra vllam controuerſiam procedunt in caſu in quo abſolutio non fuit expedita ex aliquo impedimento, veluti quia propter paupertatem non potuit ſoluere componendam, vel ob aliam ſimilem cauſam, nam propter impotentiam eſſet excuſandus, *Oldrad.conſil.* 277. *Signorol.conſ.* 33. *num.* 1. *ſentit*, *Card. in c. excommunicatus*, *§. qui autem, ad finem de hæretic.* quos in hac ſpecie probat, *Rot. loco cit. num.* 4.

9 Infertur tertio, non poſſe dici perſeueraſſe in excõione, & conſequenter contraxiſſe inſordeſcentiam eum, qui fecit diligentias pro obtinenda abſolutione, & obtinere non potuit, quia diligentia obtinendi excludit contemptum, *cap. paſtoralis, §. verum, vbi gloſſ. de appell. et iterum gloſ. penult. in c. paſtoralis, §. præterea de offic. ordin. Veronen. cautel.* 96. *quæ incipit. Volo tibi dare, ſub nu.* 3. *Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num.* 258. *de cler. excom. Boſchus Codecha in d. cap.* 1. *nu.* 166. *verſic. limita concluſionem de iudic. Rota loco cit. nu.* 3. Quod multo magis procedit, ſi abſolutio fuerit illi denegata ex malitia excommunicantis, aut partis appel-

10 lantis, *d. §. verum Rebuff. loco cit.* Et pari ratione non poteſt dici contraxiſſe inſordeſcentiam eum qui aliquo impedimento impeditus, non potuit comparere, *Ghirlandus in tract. de hæret. q.* 12. *poſt nu.* 4. *Ignat. Lopez in addit. ad Diaz in pract. crim. canon. cap.* 116. *num.* 12. *verſ.* Immo, & quod exiſtimo, *Couar. in dicto cap. Alma mater par.* 1. *§.* 7. *num.* 11. *verſ.* Deinde apparet: ſi quidem ſtante impedimento ceſſat præſumptio contemptus, cum is dicatur contemnere, qui ſpernit poteſtatem iudicis, aut legis, quod ſi ex aliqua cauſa etiam iniuſta non obtemperat non dicitur contemnere, *gloſ. in cap. Metropolitanum* 2. *q.* 7. *Calder. conſ.* 4. *de ſent. excom. & conſ.* 11. *de verb. ſignific. Felin. in cap.* 2. *num.* 11. *verſ. & qui facit ex aliqua cauſa, de maior. & obed. Couar. qui pluribus probat, in cap. Alma Mater par.* 1. *§.* 7. *nu.* 6. *late Decian. reſponſor.* 14. *nu.* 9. *& ſeq. lib.* 3. Ad quas

11 difficultates vitandas praxis inoleuit vt quando agitur contra inſordeſcentem vti ſuſpectum de hæreſi, tranſacto anno citetur ad ſe purgandum iuxta formam traditam, *in d. cap. cum contumacia de hæret. lib. 6. Seraph. d. deciſ.* 1285. *nu.* 3. Dixi quando contra inſordeſcentem agitur vti ſuſpectum de hęreſi, quia ſecus eſt, quando agitur ex cauſa, quæ meretur priuationem, tunc enim ad effectum priuationis, ſatis eſt, quod in excommunicatione inſorduerit, & non eſt neceſſaria alia citatio; Rota in d. Oſcen. 10. Iunii 1602. coram Illuſtriſſimo Lancellotto in fine *Mareſcott. var. reſol. lib.* 2. *c.* 35. *nu.* 61.

12 Quarto requiritur, quod poſt annum, ſeu aliud tempus præfixum ad inſordeſcentiam, feratur ſententia declaratoria inſordeſcentiæ, quia quantumcunq; ſit inducta priuatio ipſo iure, ſemper tamen requiritur ſententia declaratoria, *cap. cum ſecundum leges, vbi notant omnes, de hæret. lib. 6. plene Felin. in cap. Rodulphus ſub num.* ... *verſ. Sed declaratoria, de reſcript. & in cap. cum non ab homine col.* 4. *de iudic. Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num.* 259. *de cler. excom. Egid. dec.* 677. *ſub num.*

13 5. *verſic. nec obſtat.* Et demum neceſſe eſt, quod in caſu in quo agitur contra Excommunicatum tanquam contra ſuſpectũ de hæreſi fiat proceſſus ab in quiſitorib. ſuper hæretica prauitate deputatis, ex conſtitut. Pii V. de qua meminit. *Seraph. d. dec.* 1285. *num.* 3. *&* 4. Secus quando agitur ex cauſa, quæ meretur priuationem ex *doctr. alleg.* Eſt verum quod cum priuatio ſit inducta, valet impetratio facta ante declaratoriam, *cap.* 2. *de reſcript. c. commiſſa de elect. Dec. in c. cum in cunctis, §. verum col.* 2. *eod. tit. Rebuff. in c. poſtulaſtis nu.* 259. vbi atteſtatur de conſuetudine Romanæ Curiæ.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Beneficium impetranti in curia ſolet dari abſolutio a quacumque excommunicatione ad effectum.*

2 *Abſolutio eſt tam ordinaria in litteris Apoſtolicis vt omiſſa poſſit cenſeri adiecta, vel renouari litteræ & illis inſeri.*

3 *Abſolutio appoſita in litterarum Apoſtolicarum expeditione multis caſibus non operatur.*

4 *Abſolutio quæ datur in litteris Apoſtolicis non operatur abſolutionem, ſed impedimentum ſuſpendit.*

5 *Abſolutus in litteris Apoſtolicis non poterit celebrare, poteſt obtinere aliud beneficium niſi de nouo abſoluatur.*

6 *Abſolutus in expeditione litterarum Apoſtolicarum, non facit fructus beneficii ſuos.*

7 *Clauſula teque abſoluentes, in literis Apoſtolicis operantur perinde ac ſi impedimentum non adeſſet.*

8 *Abſoluendi facultas conceſſa nuntiis nō operatur abſolutionem in reſeruatis Papæ.*

9 *Legatus habens facultatem conferendi, poteſt abſoluere ab excommunicatione impediente effectum gratiæ.*

10 *Epiſcopi abſolutio appoſita in collatione operatur in caſibus in quibus poteſt.*

ARGVMENTVM.

Impetratio facta ab excommunicato quando ſuſtineatur ex clauſula, teque abſoluentes, cuius occaſione plura ad intellectum dictæ clauſulæ afferuntur

CAP. IX.

1 AD vitāda pericula & nullitates quę frequēter in impetrationib. oriri poſſūt propter inhabilitatem ex capite excommunicationis, Curia Romana introduxit, vt in cuiuſque reſcripti impetratione, ſiue procedat per viā gratiæ, ſiue per viam Iuſtitiæ, ſemper detur impetranti abſolutio à quacunque excōione ad effectum, quæ quidē abſolutio reddit gratias efficaces, & validas, nō obſtante exceptione excommunicationis, *Dec. in cap. Apoſtolicæ num. 6. de except. ibiq; ſelin. num. 1. verſ. & idem de abſolutione, Rebuff. in praxi par. 1. tit. de forma. noua prouiſ. n. 1. & ſeq. Cou. in c. alma mater p. 1. §. 7. n. 3. ad fin. Boer. dec. 290. per tot. cum aliis per Garz. loco cit. num. 60.*

2 Cum autem hæc abſolutio ſit ordinaria in gratijs, & reſcriptis Apoſtolicis, adeo vt ſi omittatur poſſit vel cenſeri adiecta tanquam ſolita apponi, vel ſaltim reformari litteræ, & in illis inſeri, *Rebuff. in forma noua prouiſ. §. teq; abſoluentes, Nauar. conſ. 28. ſub num. 5. tit. de ſent. excom.* Ideo ad eius declarationem nonnulla ſunt ſubiicienda.

3 Notandum ergo Primum, quod cū vſu compertum eſſet cenſuras eccleſiaſticas parui fieri, & homines in illis inſordeſcere, ideo emanauit *reg. Cancell.* 65. in ordine, per quā plures conſtituuntur caſus, in quibus abſolutio prædicta non ſuffragatur, quos caſus proſequuntur *Rebuff. ibi...* & latius praxi *d. tit. de forma noua prouiſ. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 253. quibus adde tract. de clauſ. vulgatum per Mart. par. 1. clauſ. 47. & ad d. regulæ intellectum vide Rot. in Tuden. beneficii* 5. Aprilis 1604. *coram Penia.*

4 Notandum Secundo, quod abſolutio prędicta, realiter, & in effectu non operatur abſolutionem, ſed ſuſpendit impedimentum proueniens ab excommunicatione, quouſque gratia ſortiatur effectum, quo ſequuto impetrans ſtatim reincidit in excommunicationem, *Dec. Rebuff. Boer. & alii locis cit.*

5 Vnde deducitur Primo, quod taliter abſolutus non poterit celebrare, nec Diuinis intereſſe, nec ordines ſumere, & alia ſimila facere, *Rebuff. in praxi tit. de forma noua prouiſ. verb. teque abſoluentes, num. 15. & 19.*

Se-

Digitized by Google

6 Secundo deducitur taliter abſolutum non poſſe obtinere aliud beneficium ab ordinario, vel ab alio collatore, niſi de nouo abſoluetetur ad illum effectum, quia effectus clauſulæ eſt in prima abſolutione conſumptus, *Rebuff. loco cit. nu. 16.*

7 Tertio Decitur, quod taliter abſolutus non facit fructus beneficii ſui, *Rebuff. loco cit. num. 18. Vgolin. de cenſur. tab. 2. cap. 12. in princ. num. 1. verſic. 6. Garz. loco cit. nu. 166. Monet. de diſtrib. quotid. p. 2. q. 15. nu. 24.* Et demum per hanc abſolutionẽ excommunicatus in nullo alio releuatur, niſi vt prouiſio ad eius fauorem facta ſuſtineatur non obſtante excommunicatione, ſed in reliquis omnibus effectibus remanet excommunicatus, *Dec. in d. Apoſtolicæ nu. 6. de except. Rebuff. loco cit. num. 19.*

Notandum tertio eſt, quod quando litterę ſunt in forma dignum, ſeu alias in forma commiſſaria, tunc ad effectum vt collatio ſuſtineatur, debet abſolui à commiſſario, antequam fiat collatio, alias illa nõ ſuſtinetur; ita cenſet, *Enriquez in ſumma lib. 13. cap. 13. §. 3. in fine. quem ſequitur* Garz. *d. cap. 13. nu. 62.* Quod tamen ego probare minime

8 poſſum, nam vt mox dictum eſt, hæc abſolutio non tam operatur effectus veræ abſolutionis, quam ſuſpenſionis impedimenti, quo fit vt prouiſus non egeat alia abſolutione, quia pro conſequenda gratia, ſtatim atque litteræ ſunt expedite cum clauſula, teque abſoluentes, habetur perinde ac ſi impedimentum excommunicationis non adeſſet, vnde abſolutio eſſet otioſa.

9 Notandum Quarto hanc facultatem abſoluendi à cenſuris ad hoc, vt prouiſiones ſuum ſortiantur effectum, indulgeri conſueuiſſe Legatis, & nuntiis, quibus ſedes Apoſtolica concedit facultatem conferendi, quo caſu clauſula prædicta non operatur niſi abſolutionem ab iis excommunicationibus à quibus Legatus aut Nuntius poterat abſoluere, non autem à Papæ reſeruatis, *Nauar. in c. ita quorundam not. 11. num. 8. Garz. loco cit. num. 68.* Contrarium tenet *Felin. per illum Teſt. in cap. Ad eminentiam num 2. de ſent. excom.*

10 Ego arbitror Legatum, ſiue nuntium cui data eſt facultas conferendi cum poteſtate abſoluendi ad effectum, poſſe abſoluere ab omni excommunicatione impediente effectum gratiæ, etiamſi illa ſit de reſeruatis Papæ, dummodo non ſit de caſibus compræhenſis in reg. 65. in quibus nec Papæ abſolutio ſuffragatur, quia d. facultas conceditur ad hoc, vt gratia ſuſtineatur, & ſic eſt de mente Papæ tollere omne impedimentum quo gratia poteſt inualidari.

11 Notandum Quinto, Epiſcopum poſſe apponere in eius collatione clauſulam, teque à quibuſuis excommunicationibus, &c. ſed abſolutio in tali caſu non operatur, niſi in caſibus, in quibus poterat abſoluere Ordinarius, *Nauar. in d. c. ita quorundam not. 1. nu. 18. & 22. Cucchus inſt. Maior. lib. 4. tit. 1. num. 189. Vgol. de cenſur. tab. 1. cap. 4. §. 5. nu. 189. Garz. loco cit. num. 71.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus poteſt acceptare.*
2 *Excommunicatus licet non poſſit acquirere feudum nouum, poteſt tamen agnoſcere paternum.*
3 *Beneficium non conſolidatur in perſona prouiſi ante ſequutã acceptationem.*
4 *Acceptatio prodeſt quo ad voluntatis declarationem, ita vt poſt abſolutionem non ſit neceſſaria noua acceptatio.*
5 *Excommunicatus prouiſus ſi ante abſolutionem decedat, non dicitur beneficium vacare per eius obitum*
6 *Acceptatio ante abſolutionem non extinguit reſeruationem.*
7 *Excommunicatus habens litteras ad beneficium vacaturum, poteſt acceptare ſed collatio ſuſpenditur vſque quo ſequatur abſolutio.*

ARGVMENTVM.

Excommunicatus an poſſit acceptare beneficium ſibi collatum ante excommunicationem.

CAP. X.

1 CVm acceptatio ſit facti, & conſiſtat in ſimplici declaratione voluntatis, inde ſequitur vt poſſit etiam ab excōmunicato fieri, ita profitendo docet *Bald. in cap. cum inter ſub num.* 10. *de except.* Rot. *deciſ.* 5. *de præb. in nouis. & deciſ.* 8. *de ſent. excom. in antiq.* Biſign. *deciſ.* 4. *eod. tit. & dec.* 10. 1. *de conceſ. præb. in nou. Felin. in cap. cum dilectus num.* 1. *verſ. pro quo vlt. de accuſ. Sarnen. de expectāt. num.* 60. *Rebuff. in concord. tit. de excommunicatus non vitand. ſub gloſ.* 1. *verſ.* 3. *fallit, & in d. cap. poſtulaſtis num.* 124. *de cler. excom. litter. grat. tit. de vi & effectu clauſ. verb.* 8. *executor num.* 22. *Gabr. concl.* 8. *num.* 43. *de probat.* Couar. *in d. cap.* Alma mater, *par.* 1. §. 7. *num.* 7. *Pariſ. de reſign. lib.* 10. *q.* 8. *num.* 39. *Vgolin. de cenſur. tab. ſecunda cap.* 13. §. 1. *numero &* §. 2. *num. ſeptimo* Azor. *par.* 2. *lib. ſexto cap.* 7. *q.* 9. *& lib.* 7. *cap.* 23. *q.* 5. *Gonzal. in reg. de menſib. gloſ.* 58. *num.* 26. *Suarez d.*
2 *diſp.* 13. *ſect.* 1. *num.* 15. *cum. ſeq. & num.* 22. *&* 23. vbi pluribus probat excommunicatū ex hac acceptatione nullum committere peccatum. Similiter licet excommunicatus non poſſit acquirere feudum nouum, poteſt tamen agnoſcere paternum, *Affl. in cap.* 1. *num.* 28. *tit. quo tempore miles Siluan. de feud. recognit. q.* 99. *num.* 23. *Io. Blanchett. in ſum. feud. tit.* 5. *num.* 12. *lib.* 1. *Roſental. de feud. cap.* 3. *concluſ.* 23. Contrarium tenet *Card. in d. cap. poſtulaſtis circa fin. verſ. quæro in princ. Capitul. de cler. excom. miniſtr. Felin. in cap. ad probandum num.* 6. *de re iud.* Alciat. *in cap.* 1. *num.* 12. *de iudic. & eiuſdem ſententiæ videtur Gaetan. in ſumm. verb. excommunicato ad finem*
3 *§. vbi ſcito.* Fundamenrum huius opinionis eſt quia licet ius in beneficium quæratur ex collatione, *cap.* 1. *de reg. Iur. lib.* 6. tamen non conſolidatur in perſona prouiſi ante ſequutam acceptationem, *cap. ſi tibi abſenti de præb. lib.* 6. *l. abſenti ff. de donat l. qui abſenti ff. de acquir. poſſ.*

4 Inherendo communi ſententiæ eā declara, vt hæc acceptatio non proſit excommunicato, quo ad noui Iuris acquiſitionem, ſed tantum quo ad voluntatis declarationem, quæ declaratio operatur, vt poſt abſolutionem nō requiratur noua acceptatio, ita declarant, & recte *Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis num.* 128. *Couar. var. reſolut. lib.* 3. *cap.* 16. *ſub num.* 4. *poſt med. verſ. niſi quiſpiam dixerit,* quem ſequi videntur *Suar. loco cit. num.* 16. *Alter. cap.* 5. *fo.* 237. *verſ. ab hac communi ſententia, & fol.* 238. *verſ. reſpondeo.*

Et hæc declaratio videtur rationabilis, quia eadem ratione qua excommunicatus reputatur incapax ad acquirendum titulum ex collatione, debet etiam reputari incapax ad acquirendum ius ex acceptatione, cum in vtraque eadem militet ratio, *l. illud ff. ad leg. Aquil.* Ex hac concluſione.

5 Deducitur Primo quod ſi contingat prouiſum decedere in excommunicatione, antequam abſoluatur, tunc beneficium non dicetur vocare per eius obitum, non obſtante acceptatione facta tempore, quo erat excommunicatus, quia illa non proficit ad acquiſitionem tituli, ſeu Iuris, vt ſcribit, & recte, *Couar. d. lib.* 3. *var. reſol. cap.* 16. *num.* 3. *Suarez. d. diſput.* 13. *ſect.* 1. *n.* 17. *verſ. eſtq; hoc aliquando, Alter. d. cap.* 5. *pag.* 237. *verſ. Reſpondeo plurimum.*

6 Et pari ratione deducitur Secundo quod in tali caſu acceptatio ante abſolutionem, non extinguit reſeruationem, quia reſeruatio non expirat ex ſimplici

Digitized by Google

ſimplici collatione, ſed requirit vlterius acceptationem prouiſionis, licet non requirat adeptionem poſſeſſionis, *Oldr. conſil.* 57. *Collect. in cap. cum eccleſia noſtra, de ſacrileg. Gem. in cap.* 21. *col.* 2. *de præb. lib.* 6. *Specul. in tit. de act. & petit.* §. *vlt. ibique Io. Andr. Sarnen. de triennal. quæſt.* 30. *ſub nu.* 2. *verſ.* 3. *limitatur, Cou. loc. cit.*

7 Deducitur tertio, quod habens litteras ad beneficium vacaturum, ſi ſit excommunicatus tempore quo beneficium vacat, poterit illud acceptare, ſed collatio eſt ſuſpendenda, vt fiat poſt ſequutam abſolutionem, *Rot. dec.* 5. *de ſent. excom. in antiq. Nau. in cap. ſi quando except.* 10. *num.* 9. *Couar. in cap. Alma mater par.* 1. §. 7. *nu.* 4. *& lib.* 3. *Var. reſol. cap.* 16. *nu.* 4. *verſic. quod probato Suarez & Alter. locis cit. ille ſub num.* 18. *hic vero pag.* 238. *Reſpondeo.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati poſſunt optare.*
2 *Optio non dat nouum titulum, ſed conſiſtit in facto.*
3 *Excommunicatus poteſt optare temporalitatem abſque titulo, ſecus titulatam.*
4 *Excommunicatus notorius poteſt optare dummodo non ſit optio noui tituli.*
5 *Excommunicatus optans debet differre prouiſionem poſt abſolutionem.*

ARGVMENTVM.

Excommunicatus an poſſit optare.

CAP. XI.

1 Optare poſſe cenſuerunt, *Gemin. in cap. fin. in fine, ibiq; Franc. num.* 6. *de con. ſuetud. lib.* 6. *Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis n.* 132. *cler. ex com. miniſtr. Sarn. de expect. nu.* 60. *Gig de penſ. quæſt.* 63. *nu.* 15. *Gabr. d. concluſ.* 8. *num.* 43. *de prob. Rot. dec.* 5. *in fine de conceſſ. præb. in nouiſ. & dec.* 8. *de ſentent. excom. in antiq. Caſſad.*
2 *dec.* 17. *nu.* 5. *de præb.* Ratio eſt, quia hæc optio non tribuit nouum titulum, & cõſiſtit in ſolo facto, quod explicatur in vim tituli iam quæſiti, qui quidem titulus per excommunicationem ſuperuenientem non minuitur, *Suarez d. diſput.* 13. *ſect.* 1. *num.* 17. *& ante eum Abb. in cap.* 1. *n.* 8. *de iudic. ibiq; Felin. nu.* 8. *Dec. nu.* 44. *in* 2. *lect.* facit quod excommunicatus poteſt acceptare alternatiuam, quia per illam non acquiritur ius nouum, ſed declaratur voluntas acceptantis, *Gonz. in reg.* 8. *gloſ.* 58. *num.* 24. *&* 26. *quem Rota probat. dec.* 602. *nu.* 6. *p.* 1. *tom.* 2. *in recentior* Item facit quod excommunicatus poteſt adipiſci poſſeſſionem beneficii, *Card. in d. cap. poſtulaſtis in fine, verſ. ſed quid ſi collatio, Rebuff. ibidem num.* 131. *Gambar. deciſ.* 44.

3 Contrarium, videlicet quod excommunicatus optare non poſſit, tenent, *Card. in d. cap. poſtulaſtis nu.* 5. *de cler. excom. miniſtr. Alciat. in cap. primo nu.* 10. *de iud. Eneas de Falconſ. de reſeru. q.* 4. *effectu* 5. *num.* 3. *Rebuff. in tit. de excom. non vitand. verſic. item in alia, & verſic.* 11. *Vgolin. de cenſur. cap.* 13. §. 2. *num.* 7.

4 Pro opinionum concordia dicas, quod prima procedit, quando optatur ſola temporalitas abſque titulo; Secunda vero procedit, quando optatur titulus, veluti quando Portionarius optat Canonicatum, vel canonicus dignitatem, ita opiniones conciliando diſtingunt, *Couar. in d. cap. Alma mater* §. 1. §. 7. *ſub nu.* 4. *Suarez d. diſput.* 13. *ſect.* 1. *num.* 19. *Garz. loco cit. num.* 51. *Gonzal. in reg.* 8. *gloſ.* 34. *nu.* 65. Coeterum opinio, quod excom-
5 municatus poſſit optare, quando non agitur de acquiſitione noui tituli, procedit etiamſi Canonicus optans præbendam eſſet excommunicatus notorius, vel denunciatus, vt tenet, *Garz. de benef. par.* 7. *c.* 13. *nu.* 49. Contrarium tenet *Michael Coſta in cap. refe-*

ren-

bend. Frechill. de excom. par. 2. art. 5. num. 10. Nititur, quia notorius excommunicatus priuatur fructibus Canonicatus, *cap. paſtoralis* §. *verum de appell.* Optio autem cenſeri debet inter fructus, ſicuti electio, & præſentatio, *cap. conſultationibus de iurepatr.* Mihi æquior videtur opinio *Garz.* quia licet excommunicatus priuetur fructibus, hoc tamen procedit durante excõmunicatione, vt infra in ſequenti capite Deo dante explicabitur. At ſi excommunicatus optare non poſſet, pæna quidem infligeretur, vltra tempus, quod non eſt iuri conſonũ cum videamus quod relegato ad tempus, bona nõ ſubtrahuntur, niſi hoc in ſententia exprimatur, *l. deportatorum C. de poenis*, excommunicatus autem æquiparatur relegato ad tempus, *gloſ. in d. cap. paſtoralis* §. *verum, verb. ſubtrahantur de appell.* Ad has difficultates vitandas in caſu in quo contingat fieri optionem, ſiue illa ſit noui tituli, ſiue præbendæ temporalis, erit cautela quod excommunicatus declaret voluntatem ſuam eſſe optandi, ſed differat prouiſionem optionis poſt abſoluonem.

Quid autem ſi coadiutor cum futura ſucceſſione reperiatur excommunicatus de tempore vacationis, *vide Garz. loco cit. num.* 55. & 56. *cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 Excommunicationis *tempore obtento beneficio poteſt quis diſpenſari ſequuta abſolutione.*

2 *Diſpenſatio ab excommunicatione in materia retentionis beneficii obtinet vim collationis.*

3 *Diſpenſatio retinendi beneficium obtentum tempore excommunicationis nõ poteſt concedi niſi ab habente facultatem conferendi.*

4 *Diſputatio operatur vt ex nunc licite teneat ſecus ex tunc.*

5 *Epiſcopus poteſt diſpenſare vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis.*

6 *Epiſcopus qui contulit beneficium excommunicato ignorãter, poteſt diſpenſare.*

7 *Diſpenſatio Epiſcopi ſufficit etiam quod collatio ſpectet ad inferiorem collatorem.*

8 *Beneficii permutatio ſpectantis ad inferiorem coram ordinario requirit conſenſum inferioris.*

9 *Diſpenſare non poteſt inferior ſi collatio ſit facta per Papam.*

10 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus qui ſcienter contulit beneficium excommunicato.*

11 *Epiſcopus conferens excommunicato ſcienter eſt priuandus conferendi poteſtate.*

12 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ex delicto occulto ipſo ſciente facto.*

13 *Conferendi facultas tollitur epiſcopo in pœnam cum ſcienter contulit excommunicato.*

14 *Diſpenſare non poteſt epiſcopus quando cum excommunicatione concurrit intruſio.*

ARGVMENTVM.

Sequuta abſolutione an poſſit diſpenſari cum excommunicato, vt retineat beneficium collatum ſibi tempore excommunicationis, & à quo poſſit talis diſpenſatio dari.

CAP. XII.

1 Diſpenſari poſſe docemur ex *Teſtu in d. cap. poſtulaſtis, de cler. excom. miniſtr. ibi. niſi forte cum eis* fuerit diſpenſatũ, cuius teſtus auctoritate hoc ibi tradũt *Doct. communiter Couar. in d. cap. Alma mater par.* 1. §. 9. *num. Vgolin. d. tab.* 2. *cap.* 13. §. 1. *num.* 2. Azor. *par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *quæſt.* 2.

2 Circa quod eſt aduertendum Primo

d. cap. poſtulaſti ſub num. 9. verſ. Et ſic poteſt Epiſcopus.

9 Hæc concluſio declaratur Primo, ne procedat, quando collatio eſſet facta per Papam, tunc enim non poſſet inferior etiam diſpenſando ſe ingerere, *Abb. in d. cap. poſtulaſti ſub num.* 10. *verſic. ſed ſi collatio*, *Rebuff. ibidem nu.* 65. *Couar. loco cit. ſub num.* 8. *verſic. Quod ſi* Romanus Pontifex: *Simonet. de reſeruat. q.* 64. *num.* 6. *Suarez loco cit. Sayr. d. cap.* 5. *num.* 22. *Gonzal. in reg.* 8. *gloſ.* 54. *nu.* 22. *Garz. de benef. par.* 7. *cap.* 13. *num.* 78. Ratio eſt, quia Papa ſemel manum appoſuit, quo caſu nō poteſt inferior amplius ſe ingerere, *cap. vt noſtrum de appell. cap. cum in diſtribuendis de tempor. ord. cap.* 1. & 2. *de confirm. vtil. vel inutil. cum aliis per Gonzal. gloſ.* 52.

10 Declaratur ſecundo, ne procedat in eo Epiſcopo, qui ſcienter contulit beneficium excommunicato, *Abb. in d. c. poſtulaſti num.* 9. *verſic. Dum tamen*, & *ibi* Alex. *ff. de Neuo in addit. ad Rebuff. num.* 65. *Siluester. in verb. excommunicatio* 3. *num.* 1. *verſic.* 9. *Sayr. loco cit. nu.* 22. *verſic.* 3. Idq; tum quia cum peccauerit in conferendo, non eſt dignus hac poteſtate, vt in ſimili de epiſcopo Simoniaco ſcribit *gloſ. in cap. præſentium* 1. *q.* 5.

11 Tum etiam, quia ſi de iure epiſcopus ſcienter conferens excommunicato, eſt priuandus conferendi poteſtate donec ſuper hoc veniam conſequi mereatur, *cap. poſtulaſti*, §. *Illi vero*; vtiq. veriſimile non, eſt quod ius voluerit illi concedere licentiam diſpenſandi, quia in quacumque diſpenſatione debet cenſeri diſpoſitum, quod eſt veriſimile, *cap. eccleſia veſtra el* 2. *de elect. clem. exiui*, §. *deinde*, & §. *rurſus*, & *ibi Card. de verb. ſignific.*

Contrarium, videlicet, quod idem Epiſcopus, qui ſcienter contulit excommunicato, habeat poteſtatem diſpenſandi tenent, *Suarez loco cit. num.* 36. *Garz. loco cit. à num.* 84. *vſque ad numero* 88.

Ducuntur Primo, quod licet per huiuſmodi collationem epiſcopus veniat priuandus conferendi poteſtate, tamē non priuatur ipſo iure, igitur ſicuti antequam ſuſpendatur poteſt conferre, ita poterit diſpenſare.

12 Secundo, quia videmus, quod epiſcopus auctoritate Concilii Tridentini *in cap.* 6. *Seſſ.* 24 poteſt diſpenſare in irregularitate ex delicto occulto, ipſoque ſciente facto, imo etiam de eius mandato perpetrato, vt tenet *Nauar. conſ.* 97. *q.* 8. *de Sim. quem ſequuntur Zerol. in praxi Epiſcop. par.* 2. *verb. Epiſcopi, Manuel. Rodriguez in Sum. tom.* 2. *cap.* 18. *num.* 1. & *Vega in Summa par.* 2. *cap.* 101. *caſ.* 34.

13 Ego veriorem exiſtimo ſententiam, Abb. tum ex rationibus per ipſum allatis, tum etiam quia *Teſt. in d. cap.* poſtulaſtis nulla alia ratione imponit prouiſo poenam nullitatis collationis, & epiſcopis poenam ſuſpenſionis a collatione, niſi vt puniantur in hoc, in quo delinquere præſumpſerunt, At ſi idemmet Epiſcopus, qui ſcienter contulit, poſſet diſpenſare, vtraque poena eſſet fruſtratoria, quia conſequeretur per indirectum, quod recta via facere non potuit, *arg. l. oratio ff. de ſponſal cap. fin. de cler. excommunicato miniſtr.* Non obſtant contraria, & quo ad primum non eſt bona conſequentia, non priuatur epiſcopus ipſo iure poteſtate conferendi, ergo non priuatur facultate abſoluendi, quia non eſt neceſſe quod poteſtas diſpenſandi in d. cap. poſtulaſtis, auferatur, ſed ſufficit, quod expreſſe non concedatur ad hoc, vt præſumi debeat quod epiſcopo non ſit tributa, nam ibi non diſputatur quis ſit priuandus poteſtate diſpenſandi, ſed cui talis facultas ſit conceſſa. Ad Secūdum mirum non eſt, ſi facultas conceſſa per Concilium competit etiam Epiſcopo delinquenti, quia concilium apertis verbis concedit epiſcopis poteſtatem abſoluendi, adeo quod non eſt dubitandum concilium loqui voluiſſe de epiſcopis, At in caſu noſtro facultas eſt indeterminata, & ideo non eſt trahenda ad inueriſimile ex allegatis.

Declaratur tertio, ne procedat, quando ſimul cum excommmunicatione concurrit intruſio ſcienter in beneficio, vt per *Garz. loco cit. nu.* 88. *licet* contrarium ſentire videantur *Rodriguez, & Auil. per eum allegati.*

Ratio eſt, quia in tali caſu præter inhabilitatem per excommunicationem contractam, concurrit etiam inhabilitas contracta per intruſionem, *cap. cum iamdudum de præben. cap. per inquiſitionem de elect.* ſuper qua inhabilitate non poteſt diſpenſare, niſi Papa, *Nauar. in c. ſi quando de reſcrip. except.* 18. *n.* 6. *& in Manual. cap.* 27. *nu.* 194. *verſic. ad quæſitum, & conſil.* 12. *de reſcript. num.* 13. *& ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Collatio facta excommunicato nulliter tenet ſi de nullitate conſtet tempore collationis.*

2 *Excommunicatus tempore quo ſibi fuit facta collatio non poteſt moleſtari ſi ſit poſſeſſor triennalis.*

3 *Collatio facta illi qui erat habitus excommunicatus ſi re vera non erat tenet.*

4 *Collatio facta excommunicato interpoſitam appellationem tenet.*

5 *Appellatio friuola non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis.*

6 *Appellationis validitas dubia regulatur a futuro euentu.*

7 *Excommunicatio non impedit collationem vel electionem factam ante excommunicationem.*

8 *Cautela pro aduocatis ſi quando contingat impugnari collatio, tanquam excommunicato facta.*

ARGVMENTVM.

Quinque recenſentur Caſus, in quibus præter ſupradictos collatio excommunicato facta ſubſtinetur.

CAP. XIII.

Primus eſt caſus, quando verſamur in excommunicatione nulla, & de nullitate conſtat tempore collationis, & tunc tenet *Innoc. Hoſtien. et Io. Andr. in c. dilectis n.* 66. *de*
1 *cler. excom. miniſtr. Abb. in c. ita quorundã n.* 4. *verſ. iniuſte vero de iudæis Boich. in c. dilectis nu.* 11. *verſ.* Aut *excommunicatio lata ab homine de appell. excom. Cou. d. §.* 7. *nu.* 5.

2 Secundus, quando prouiſus eſſet poſſeſſor triennalis, quia tunc non poteſt moleſtari, non obſtante quod collatio ſibi fuerat facta tempore quo erat excommunicatus, *Nauar. in cap. ſi quando except.* 10. *nu.* 9. *de reſcript. quem ſequitur, Garz. de benef. par.* 7. *cap.* 13. *nu.* 7. Contrarium tenet Rebuff. *in tract. de pacif. poſſ. nu.* 253. Opinio Nauar. eſt probabilior, quia regula triennalis excipit tantum Simoniacum, & intruſum in beneficio reſeruato in corpore iuris, ideoq. coeteros omnes includit, *l. nam quod liquide ff. de pœna legat.* Et ſicuti tuetur prouiſum ab excommunicato, vt late probat *Sarn. ibi q.* 28. pari ratione tueri debet ipſum excommunicatum, quia non minus eſt nulla prouiſio facta ab excommunicato, quam ſit illa, quæ fit excommunicato, *c. illa quotidiana, vbi Doct. communiter de elect.*

3 Tertius, eſt caſus quando verſamur in eo, qui habetur pro excommunicato, ſed re vera non fuerat excommunicatus, vel ſi fuerat, erat abſolutus, & in tali caſu collatio tenet ita colligitur ex Teſt, *in cap. propoſuit de cler. excom. miniſtr. per quem ita ſcribit Rebuff. in cap. poſtulaſtis num.* 65. vbi rationem ſubdit, quia in hac materia veritas prævalet opinioni, *cap. veritate* 8. *diſt. vt in l. ſi* Pater, *§. final. ff de manum. vind.* Alter, *lim.* 1. *lib.* 2. *diſput.* 6. *c.* 6.

4 Quartus, ſi verſemur in eo, qui fuit excommunicatus poſt interpoſitam appel-

appellationem, quia pendente cauſa appellationis eſt capax collationis, ita probat *Teſt. in cap. ſolet §. fin. verſ. extra iudicium de appell. gloſ. in c. paſtoralis verb. excommunicatio, verſ. tamen ſi talis, Gemin. conſ. 99. ſub num. 3. verſic. ex prædictis, & nu. 4. & 5. Abb. conſ. 33. ſub nu. 3. verſic. ſed his non obſtantibus lib. 1. Rebuff. qui alios refert in d. d. cap. poſtulaſtis num. 71. Nauar. in cap. cum contingat remed. num. 9. & ſeq. de reſcript. Couar. in d. §. 7. ſub num. 5. Alter. de cenſur. tom. 2. diſp. 6. cap. 6. verſic. vnde Gem.*

5 Hoc tamen debet intelligi, quando eſt certum appellationem eſſe validam, ſecus ſi eſſet notorium eam non valere, quia friuola appellatio non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis, *cap. cum appellationibus, & cap. non ſolum eodem tit. lib. 6. per quæ ita tradit, Abb. in d. cap. paſtoralis, §. verum num. 14. de appellat, cum quo ſentire videtur Boich. in d. cap. dilectus ſub num. 11. verſic. Aut eſt excommunicatio lata ab homine.*

6 Cœterum in caſu, in quo appellatio eſſet dubia, tunc validitas, vel inualiditas collationis regulatur à futuro euentu, ita vt, ſi conſtabit appellationem fuiſſe legitimam, collatio erit valida, ſin autem contra, erit nulla, *Abb. & Boich. locis citatis Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis nu. 67. verſic. ſi vero, Franc. Marc. deciſ. 967. num. 3. & 4. Alter. loco cit. cap. 6. verſic. eſt autem intelligenda.*

7 Quintus, quando excommunicatio ſuperuenit poſt collationem, vel electionem factam, quia licet nondum ſit effectuata tamen valet, *Rebuff. loc. cit. num. 74. Abb. in d. cap. primo, num. 8. de iudic. ibiq; Felin. num. 8. Dec. num. 44. in ſecunda lectura Rota dec. 534. nu. 10. par. 1. tom. 2. in recentior.*

8 Ratio eſt, quia, vt alias eſt dictum licet excommunicatio reddat inhabilem ad obtinendum, tamen non priuat obtentis, *Abb. in cap. primo num. 24. de iudic. ibique Dec. num. 83. Rip. num. 78. Rom. ſing. 303. Menoch. de arbitr. cauſu. 416. num. 52. & ſeq. Gonzal. in reg. 8. gloſ. 15. num. 101. Seraphin. in Segobien. 5. Iunii 1598.* Quare cauti Aduocati partes erunt, quando collatio contingerit impugnari tanquam excommunicato facta, vt concipi faciat Articulos, (ſi ſic facti veritas ſe habeat) qualiter prouiſus, aut electus erat excommunicatus de tempore collationis, vel electionis, alias probatio non erit concluſiua, *Arbid. in cap. nullus 63. diſt. Rebuff. loco cit. num. 74. & 75. & ſeq.* apud quem videas modum probandi excommunicationem, ad effectum, vt prouiſus repellatur tanquam incapax. Et ſimul etiam animaduertere debebit vt probationes ad probandum excommunicationem ſint plenariæ, & concludentiſſimæ, alias non ſufficerent, cum agatur de poena, Rota in Tuden. beneficij 5. Aprilis, & 25. Iunii 1604. coram Penia, *& deciſ. 534. ſub nu. 2. & deciſ. 602. nu. 3. par. 1. tom. 2. in recenſior.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ communio cui denegatur, eccleſiaſtici prouentus ſubtrahūtur.*
2 *Excommunicationis originalis effectus eſt priuatio prouentuum.*
3 *Excommunicatus durante excommunicatione priuatur fructibus beneficii.*
4 *Excommunicatus ſi ſit Epiſcopus priuatur fructibus Epiſcopatus.*
5 *Excommunicatus priuatur fructibus penſionis.*
6 *Excommunicatione durante quod ſoluendum erat penſionario cedit lucro titularis.*
7 *Excommunicatus priuatur diſtributionibus quotidianis.*
8 *Excommunicatus priuatur prouentibus qui veniunt cauſæ eccleſiæ.*
9 *Excommunicatus priuatur adminiſtratione rerum Temporalium eccleſiæ.*
10 *Qui eſt extra eccleſiam nihil nomine eccleſiæ poteſt prouidere.*
11 *Excommunicatione pendente in beneficio excommunicati debet deputari Eco-nomus.*
12 *Excommunicatus non poteſt percipere*

fructus nec exercere temporalia per vicarium.

13 *Pendente appellatione ab iniuſta excommunicatione excommunicatus priuatur fructibus.*

14 *Excommunicatio non ſumit vires a iuſtitia cauſæ, ſed a poteſtate clauium.*

15 *Excommmunicatus poſt excommunicationem non recuperat neque fructus neque diſtributiones amiſſas.*

16 *Excommunicatio occulta priuat fructibus.*

17 *Excommmunicatus priuatur fructibus etiam quod non ſit in mora petendi abſolutionem.*

18 *Excommunicatus amittit fructus beneficii etiam ſi ſit ad eius titulum ordinatus.*

19 *Excommunicatus amittit fructus etiam ſi ante excommunicationem fuerint aſſignati pro ſoluendo ære alieno.*

20 *Excommunicatio ſola ſufficit ſine ſententia ad hoc vt quis dicatur priuatus prouenientibus.*

21 *Excommunicato non poteſt iudex reſeruare fructus in ſententia.*

22 *Suſpenſus et depoſitus priuantur prouentibus beneficii.*

23 *Suſpenſo, & depoſito ſi non habeant bona nec induſtriam vnde viuere: poſſit ſubminiſtratur de fructibus beneficii.*

24 *Suſpenſus, & depoſitus propter crimen, quantumcumque emendatus non recuperat priſtinum ſtatum.*

25 *Suſpenſus propter contumaciam a qua non reſipiſcit denegantur alimenta ex redditibus eccleſiaſticis.*

26 *Excommunicato ſi per ſe non ſtet quo minus obtineat abſolutionem, eſt ſubueniendus de reditibus eccleſiaſticis.*

27 *Excommunicato depoſito, & ſuſpenſo ſubuenitur in extrema neceſſitate ne fame pereat.*

28 *Excommunicatus obtinens beneficium cum clauſula teq. abſoluentes, priuatur fructibus.*

29 *Fructus percepti tempore excommunicationis, Depoſitionis, vel ſuſpenſionis non poſſunt teneri in conſcientia.*

30 *Excommunicatio nulla non inducit priuationem prouentuum, nec ligat.*

31 *Excommunicato ſunt reſtituendi prouentus detecta iniuſtitia excommunicationis.*

32 *Excommunicatus detecta iniuſtitia excommunicationis, debet repetere diſtributiones a Maſſa capituli.*

33 *Excommunicatus qui conſueuerat interuenire quotidianis officiis priuatur diſtributionibus.*

34 *Infirmo qui ante infirmitatem non ſolebat interuenire Diuinis non debentur diſtributiones.*

35 *Excommunicatus iniuſte ſi ſit in mora petendi abſolutionum, amittit diſtributiones, ſecus fructus.*

36 *Excommunicatus ex cauſa eccleſiæ ſuæ an priuatur fructibus.*

37 *Excommunicatus putatiuus non priuatur prouentibus.*

38 *Excommunicatus hodie ex communi vſu priuatur diſtributionibus non autem fructibus.*

39 *Excommunicationem contemnens vel inſordeſcens priuatur fructibus, & diſtributionibus.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus poſſit percipere prouentus beneficiorum Eccleſiaſticorum.

CAP. XIV.

QVi denegatur eccleſiæ communio, prouentus eccleſiaſtici merito ſubtrahuntur, *cap. paſtoralis, §. verum in fine de appell.* Ideoque clericus durante excommunicatione, prouentus non facit ſuos, *d. cap. paſtoralis, §. verum in fine de appell. ibique Doct. communiter, & præſertim Bald. num. 17. & latius explicat Suarez tom. 5. lib. ſecundo diſp. 13. ſect.*

Digitized by Google

13. ſect. 2. numero 4. Quod procedit
ſiue excommunicatio ſit ab homine,
ſiue à iure lata, Suarez loco cit. ſub nu-
mero 19.

2 Eſt enim priuatio prouentuum, ori-
ginalis effectus excommunicationis,
meraq; exequutio vt vrar verbis, Bald.
loco cit. quem ibi Doct. pari conſenſu ſe-
quuntur, qui quidem effectus neq; po-
teſt a iudice impediri, idem Bald. loco
cit. nu. 18.

Cum autem prouentum appellatio
ſit lata, & generalis, vt poſt alios late
docent, Mandoſ. in gloſ. facultatum,
§. taxam, verb. prouentus, Gonzal. in reg.
8. in probem. §. 7. num. 197. Ideo ex-
communicatus durante excommunica
tione priuatur imprimis fructibus bene.
ficii; Doct. communiser in d. §. verum,
& praſertim, Abb. num. 17. Dec. nu.
9. Franc. num. 20. Archid. in cap. ad
hac 32. diſt. Dec. in cap. 1. in 8. notab.
de iud. in 2. lectur. Rip. ibidem nu. 127.
3 vbi ſeſtatur de communi, Bart. Imol.
Caſtr. Alber. & Cuman. in l. inter quos
§. damni, ff. de dam. infect. Soccin.
in capitulo ſacris num. 109. de ſent. ex.
com. Bellenz. de charit. ſubſid. quaſt. 33.
Gig. de penſ. quaſt. 64. Marant. in pra
xi par. 6. tit. de appell. nu. 179. Franc.
Marc. deciſ. 884. num. 1. par. 2. num.
1. par. 2. Mandoſ. de ſign. gratia tit. de
abſol. ab excom. in fine Couar. Var. re.
ſol. lib. 3. cap. 13. nu. 8. Guttierez can.
quaſt. lib. 1. cap. 1. nu. 90. & ſeq. Clar.
in praxi lib. 5. q. 37. num. 7. Lancell.
de attent. cap. 12. limit. 2. Pariſ. de re.
ſign. lib. 4. q. 3. nu. 52. Borgaſſ. de ir-
regul. par. 6. tit. qui ſint effectus excomm.
Nauar. in Manual. cap. 25. nu. 124.
& cap. 27. nu. 21. Palud. in 4. ſent. diſt.
18. q. 4. ibiq; Gabr. q. 2. art. 3. Suarez
tom. 5. diſp. 13. ſect. 2. Alter. de cenſur.
tom. 1. lib. 2. diſp. 6. cap. 8. & ſecundum
hanc ſape reſpondit Rota, & ſignanter
deciſ. 8. num. 10. de ſent. excom. in an-
tiq; & apud Bignet. deciſ. vlt. num. 7.
eod. tit. & apud Put. deciſ. 280. lib. 1.
& apud, D. Thom. de Tanis dec. 29. &
in Pacen. penſionis 20. Nouẽbris corã Re
uerendiſſ. D. Archiep. Lugdunen. impreſſa
per Far. tom. 2. Conſ. dec. 275. & in Ia.
cẽ. portionis prima Februaris 1610. corã
Reuerẽdiſſ. Archiep. Attrebactẽ. impreſſa
per eũdẽ eod. tom. 2. dec. 280. & hæc eſt
omniũ Theologorum, & Canoniſtarum
ſententia in Scholis, & foro probata, &
ſicuti receptiſſima ſic veriſſima, quic-
quid aduerſus eam fremat Boſchus Co.
decha in d. cap. 1. num. 80. de iud. leui-
bus quibuſdam Argumentis, quæ refu-
tarem, niſi hoc facillimum eſſet cuili-
libet etiam mediocriter in iure verſato.

4 Extenditur primo, vt procedat non
ſolum in fructibus beneficiorum infe.
riorum, ſed etiam in fructibus epiſco-
patus, Innoc. in cap. 1. de iud. Couar. va-
riar. reſolut. lib. 3. cap. 13. nu. 8. verſic.
12. hinc Suarez d. ſect. 2. nu. 4.

5 Extenditur ſecundo, vt pari ratio-
ne excommunicatus priuetur fructibus
penſionis, quia cum diſpoſitio d. §. ve-
rum inducat priuationem prouentuum,
vtiq. ſub tali voce comprehenduntur
omnes fructus, non ſolum naturales, &
induſtriales, ſed etiã artificiales, & ſic
fructus penſionis, l. ſi vrbana, ff. de cond.
indeb. l. deducta §. fin. ff. vſufr. Bald. in
cap. cum M. de conſt. & in ſpecie hanc
concluſionem firmant, Suarez, et Alter.
loco cit. ille ſub num. 21. Iſte pagin. 247.
in princ. Garz. de benef. par. 1. c. 5. n. 131.
et ſeq. et par. 7. cap. 13. num. 114. Rota
apud Seraph. deciſ. 1164. num. 2. et in
allegata pacen. penſionis 20. Nouembris
1609. coram R. P. D. Lugdunen. ſub-
dens quod excommunicatione duran-
te non poteſt excommunicatus agere
ad fructus penſionis, neq. per viam ma-
nutenſionis, & idem fuerat antea de-
ciſum in Valentina penſionis 31. Ia.
nuarii 1600. coram bo. me. Litta. Adeo
6 quod durante excommunicatione
quod erat ſoluendum penſionario, ce-
dit lucro titularis, non ſecus ac ſi ex-
communicatus eſſet mortuus, cum tan.
quam talis cenſeatur, Bald. in d. cap.
paſtoralis, §. verum num. 20, verſic.
idem de Neſtorianis, pro quo eſt Teſt. in c.
vnico in princ. ne ſede vacante lib. 6. ibi
Epiſcopo mortuo, vel a beneficiorum
collatione ſuſpenſo, in tãtũ vt titularis

ſi ſoluerit ignoranter, poſſet ſolutum repetere, ſi credimus, *Garzia de beneficiis par. 1. cap. 5. num. 133. & iterum par. 7. c. 13. nu. 139.*

7 Extendirur Tertio, vt eadem & maiori ratione, excommunicatus priuetur etiam diſtributionibus quotidianis, tum quia diſtributiones veniunt appellatione prouentuum eccleſiaſticorũ, vt eſt *Teſt. in extrau. vnica. verſ.* Et quia non occurrit *de decim. & in ſpecie Imola in d. cap. paſtoralis, §. verum, quem ſequitur* Franch. *num. 16. Duennas in reg. 52. Fallent. 8. Didacus Perez ordinat. lib. 8. tit. 5. col. 2. Guttierez. Canon. quaeſt. lib. 1. c. 1. nu. 93. Cou. Var. Reſol. lib. 3. cap. 13. ſub num. 8. verſic. duodecimo hinc; Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſp. 6. c. 8. pagina mihi 246. verſ.* Reſpondeo ad dubitationem, *Monet. de diſtribut. quotid. par. 2. cap. 15. num. 18.* Tum etiam quod in omnibus caſibus, in quibus amittuntur fructus, amittuntur etiam diſtributiones quotidianæ, licet non è contra, *cap. ad audientiam, & cap. de coetero de cler. non reſid. cap. licet de præbend.*

8 Extenditur Quarto, vt priuetur omnibus, & quibuſcunque redditibus, qui ex bonis eccleſiæ, vel cauſa eccleſiæ proueniunt, vt ſunt decimæ, oblationes, etiam perſonales, nam & illæ continentur ſub generali nomine prouentuum, *gloſ. in cap. Ad audientiam el 1. de eccleſ. ædific. ibique Abb. num. 15.* nec non, & mortuaria, & emolumenta ſigilli, *Boer. dec. 224. num. 5. Guttierez conſil. 8. num. 3. Alter. loco cit. pag. 247. in princip.*

9 Extenditur Quinto, vt priuetur etiam adminiſtratione rerum temporalium eccleſiæ, vt probat aperte *Text. in cap. veritatis, §. non igitur de dolo, & contum.* ibi, ea nihilominus in irritum reuocantes, quæ poſt inhibitionem Apoſtolicæ Sedis, ſeu facta ſuſpenſione de rebus eccleſię alienare præſumpſerit, per quem *Teſt. ita ſcribunt, Abb. in d. cap. paſtoralis, §. verum num. 18. Franch. ibidem num. 17. Dec. num. 22. & 28. Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 22. verſic. 10. vbi Vgolin. de cenſur. tab. 2. c. 12. §. 1. ſequitur eodem tract. lib. 2. eodem tract. lib. 2. cap. 5. nu. 31. Suar. loco cit. num. 6. Garz. de benef. par. 2. cap. 13. num. 115. Alter. loco cit.*

10 Et ratio eſt, quia qui eſt extra eccleſiam, nihil nomine eccleſiæ poteſt poſſidere, *cap. quo iure 8. diſtinc. cap. 2. & 3. 23. quaeſt. 7. cap. eos, & cap. prater hoc 32. diſt.* Et hæc opinio procedit citra controuerſiam in his, quæ ſunt de collegio, vel corpore temporalium, *Butr. in d. §. verum col. fin. verſic. ex his Concluditur,* Cæterum in his, quæ ſunt proprii beneficii, idem Butrius loco cit. eſt in contraria ſententia, nempe excommunicatum non priuari.

11 Retenta priori opinione, ex ea deducitur, quod pendente excommunicatione, in beneficio excommunicati debet deputari economus, ſeu vicarius generalis, *Abb. & Franch. locis Paulo ante citatis; Alex. de Neuo num. 34.*

12 Extenditur Sexto, vt excommunicatus neque poſſit percipere fructus, vel exercere temporalia per Vicarium, vel per Coadiutorem, *gloſ. in cap. 1. ad ſidem de offic. Vicar. lib. 6. ibiq; Monach. num. 6. Prob. num. 3. & 4. & bene probat Gonzal. in reg. 8. gloſ. 5. §. 10. nu. 123. cum ſeqq. Garzia debent par. 4. cap. 5. num. 85. Rota in ſalamantina Coadiutoriæ 20. Iunii 1594. coram Penna.*

13 Extenditur Septimo, vt procedat etiamſi prætendat ſe excommunicatum per iniuriam, & iniuſtitiam, & propterea ab excommunicatione ſit interpoſita appellatio, nam nihilominus appellatione pendente prædictis omnibus priuatur, ita probat *Teſt. in d. cap. paſtoralis, §. verum, vbi hoc notant, Abb. nu. 6. Franc. num. 4. et 16. Vgolin. loco cit. nu. 1. Monet. de diſtrib. quotid. par. 2. q. 15. nu. 19. Suarez d. ſect. 2. ante num. 20.*

14 Ratio eſt, quia excommunicatio quamuis iniuſta, tamen eſt vera excommunicatio, Illa enim non ſumit vires à iuſtitia cauſę, ſed à poteſtate clauium,

Gem.

Gem. per illum Teſt. in cap. Romana in vniuerſitate ante num. tertium de ſent. excom. lib. 6. ibiq; franch. num. 4. *Abb. eum excommunicato num.* 10. *verſ. Item quia de reſcrip.* quæ poteſtas reſidet in ſola iudicis iuriſdictione *Innoc. & Abb. ex parte de offic. iud. ord.*

15 Extenditur Octauo vt poſt abſolutionem ab excommunicatione neque fructus, neque diſtributiones, neque Emolumenta recuperentur, quia iam ſunt ſemel amiſſi; *Bal. in d. cap. paſtoralis* §. *verum num.* 20. *Abb. ibidem num.* 22. *Franc. num.* 21. *Vgolin. loco cit. num.* 1. *Sayr. loco cit. num.* 24. *Suarez num.* 20. *Garz. d. cap.* 13. *nu.* 106. & 107. *vbi propterea improbat Nauar. contrarium aſſerentem conſ.* 54. *de ſent. excom. pro qua ſententia facit optime Teſt. in l.* 1. *C. de re milit. lib.* 12. *vbi* miles captus ab hoſtibus regreſſus non recuperat donatiua temporis quo fuit apud hoſtes.

16 Extenditur Nono; vt procedat, etiam ſi excommunicatus non eſſet adhuc declaratus, nec eſſet alias notorius, quia nihilominus ad effectum vt priuetur prouentibus, ſufficit excommunicato quamuis occulta, nam quod excommunicatio lateat, & ab alijs ignoretur non impedit effectum excommunicationis, quantum ad ipſum excommunicatu, *Innoc. in cap. eum dilectus num.* 5. *conſuetud. Doct. communiter in d.* §. *verum, Suarez loco cit. num.* 19. *Guttierez; qui teſtatur de communi loco cit. num.* 103.

17 Extenditur Decimo, vt procedat etiam pro eo tempore, pro quo occulte excommunicatus conuenit ſimul cum alijs in Eccleſia, & interfuit *Diuinis, Monet. de diſtrib. quotid. par.* 2. *q.* 15. *num.* 25.

18 Extenditur Vndecimo, vt procedat, etiamſi excommunicatus non ſit in mora petendi abſolutionem, quia hæc priuatio non fundatur in mora, & negligentia petendi abſolutionem, ſed conſideratur tanquam effectus manās ab excommunicatione ob culpam inflictam, qui qui dem effectus tamdiu durat, quandiu durat cauſa, Ledeſma in ſumma *par.* 1. *de excom. cap.* 6. *Tolet. in ſumma lib.* 1. *cap.* 13. *in vlt. effectu ſecundum nouiſſimam impreſſionem, Garz. loco cit. num.* 93.

Contrarium, nempe quod quando non ſtat per excommunicatum, quominus abſolutionem conſequatur, non amittat fructus, tenet *Silueſt. in verb. Clericus el* 4. *quæſt.* 25. & *in verb. excom.* 3. *n.* 1. *verſ.* 9. *Armill. in verb. Clericus n.* 28. *Zecb. de caſibus reſeru. caſ.* 1. *de excom.* §. *de male excommunicatis verſ.* 7. *Vega in Summa cap.* 36. *caſ.* 2. *Sayr. de cenſur. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 29. *Ludouic. Lopez tom.* 2. *cap.* 18. Hęc opinio & ſi ęquitate nitatur, prior tamen videtur verior, quia iniuſtitia Iudicis non tollit, quia excommunicatio non operetur ſuum effectum, ſed poſſet operari vt iudex faciat litem ſuam, & teneatur ad intereſſe, *argumento cap. ſacro, verſ. cunque de. ſent. excomm.*

19 Extenditur Decimoſecundo, vt procedat etiam in fructibus illius beneficij, ad cuius titulum excommunicatus fuit ordinatus, nam, vt ſupra dixi, priuatio eſt effectus manans ab ipſa ex communicatione, quæ reſpicit æqualiter omnia beneficia cuiuſuis generis & qualitatis exiſtant, et facit quod hæc diſpoſitio procedit in excommunicato qui non habet aliud vnde viuat, *gloſ. in d. cap. paſtoralis*, § *verum de appell. ibiq; Abb. num.* 16. *Sigiſmund. Scaccia de appell. lib.* 3. *cap.* 2. *q.* 17. *lim.* 22. *num.* 10. vbi quod in tali caſu eſſet illi prouideri, ne fame periret.

20 Extenditur decimotertio, etiamſi fructus ante excommunicationem eſſent aſſignati creditoribus pro ſoluendo aere alieno iuxta diſpoſitionem *cap.* 2. *de fideiuſſor. nam* hac aſſignatione non obſtante, ſi excommunicetur, non facit fructus ſuos, non obſtante præiudicio, quod infertur creditoribus, ita in facti contingentia reſpondit *Rota in mediolanen. fructum* 20.

Iunii

Iunii 1597. coram 60. bo. me. Card. Pamphilio, & hanc eandem probat *Garzia d.cap.13.loco cit.num. 4. verſ. 7. Moneta de diſtribut. quotid. par. 2. cap.15. num. 30.*

21 Extenditur decimo quarto, ſiue in ſententia ſit facta priuatio prouentuum, ſiue non, quia ſufficit ſola excommunicatio ad hoc, vt in conſequentiam dicatur priuatus prouentibus, *gloſ. in cap. prater 32. diſt.* Innoc. *in cap. qualiter el 2. in fine de accuſat. Hoſt. in ſumma tit. de ſent. excom. §. qui ſit eius effectus, verſ.* Item quod *num. 11. Specul. tit. de ſuſpenſ. & interd. in fine* Doct. *in d. cap. paſtoralis §. verum & ſignanter Butr. num. 17. franc. nu. 15. & ſeq. Dec. num. 20. verſ. in ea gloſa Rebuff. in d. cap. poſtulaſtis ſub num. 81. Ripa qui teſtatur de communi in cap. 1. num. 17. de iudic. Marant in ſpecul. par. 6. rubr. de appell. num. 68. Vgolin. loco ſape cit. uum. 1. Suarez d. ſect. 2. num. 4. & 5. Garz. qui teſtatur de communi d. cap. 13. num. 92. Guterez d. cap. 1. num. 94. Monet. loco cit. num. 21. Sigiſmund. Scaccia de appellat. lib. 3. c. 2. q. 17. lim. 22. n. 9.* Ex quo patet gloſam *in d. §. verum, verb. ſubtrahuntur*, quam ibi ſunt ſequuti Doct. antiqui, vſque ad Io. Andr. incluſiue eſſe in hac parte communiter reprobatam, eiuſque rationes non eſſe concludentes vt poſt alios oſtendit *Suarez d. ſect. 2. num. 4.*

22 Extenditur decimoquinto vt Iudex neque poſſit in ſententia reſeruare fructus excommunicato quia cum priuatio ſit effectus originalis excommunicationis, vt ſupra dictum eſt, ex *Bal. in d. cap. paſtoralis §. verum ſub num. 17.* non poteſt iudex poſtquam pronunciauerit, quem excommunicatu impedire effectum ab excommunicatione reſultantem, Nam, vt inquit Iuriſconſultus in *l. 1. § calumniatoribus, verſ. Nam vt Papinianus, facti quidem queſtio in arbitrio eſt iudicantis, pœna vero proſequtio non eius volũtati mãdatur, ſed legis auctoritati reſeruatur*, Nec debet iudex eſſe clementior lege, *vt in §. oportet Aut. de iudic.* per quæ iura hanc opinionem firmat, *Bald. in d. §. verum nu. 17. et 18.* vbi eam modificat, non procedere, quando fructus eccleſiæ eſſent tenues, ita vt non ſufficerent duobus, quia tunc poſſunt excommunicato reſeruari loco alimentorum, ſi aliud non haberet ex quo viuere poſſet.

23 Extenditur, Decimo ſexto, vt procedat non ſolum in excommunicato, ſed etiam in depoſito, & ſuſpenſo, *Doctor communiter in d. §. verum, & ſignanter dec. num. 16. cum ſequen. prapoſ. num. 29. Franc. Marc. deciſ. 884. parte 1. Bellenez de charit. ſubſid. q. 33. num. 5. cum aliis per Surd. in tract. de alimentis tit. 1. q. 82.* Eſt tamen inter ſuſpenſum, & depoſitum, & excommunicatum in hac materia aliqua differentia, nempe quia licet ſuſpenſus, & Depoſitus propter crimen priuetur fructibus, & prouentibus Eccleſiaſticis, ſicuti priuatur excommunicatus, nihilominus, ſi ſuſpenſus, & Depoſitus non habeat bona, nec induſtriam vnde viuere poſſit illi ſubminiſtrantur alimenta de fructibus beneficii, quod quidem non eſt in excommunicato niſi fame periret, *c. cum Ventonienſis poſt med. de*
24 *elect. Franc. Marc. d. dec. 884. numero 29. gloſ. fin. in capitulo ſtudeat 50. diſt. et iterum in d. capitulo paſtoralis, §. verum, verb. ſubtrahuntur, ibique Abb. num. 16. Franch. num. 13. et 14. Guttierez loco cit. nu. 100. verſ. idem eſſet, alios refert. Surd. loco cit. num. 2. et 5. quibus adduntur, Guttirez Canonic. quaeſt. lib. 1. cap. 1. num. 96. Suar. d. ſect. 2. num. 12. Garzia d. c. 13. nu. 98. et 99. Alter. de cenſur.* Eſtq. ratio diuerſitatis in promptu, quia excom-
25 municatus poteſt ſibi prouidere, petendo abſolutionem, quam ſi non petat, non eſt dignus miſeratione, quia videtur contemnere claues eccleſiæ, quod quidem non eſt in depoſito, & ſuſpenſo propter crimen, quia quantuncunq. emendatus, non recuperat priſtinum ſtatum, vnde merito eccleſia prouidet illi de aliquo ſubſidio temporali, ne coga-

cogatur mendicare in opprobrium Clericatus, *teſt. vbi gloſ. fin. in d. cap. ſtudeat* 50. *diſt. gloſ. in d. §. verum in fine, ibiq; Io. Andr. Abb. & reliqui omnes.*

26 Ex quibus deducitur Primo, quod ſi quis ſit ſuſpenſus propter contumaciam, a qua poteſt reſipiſcere, & non reſipiſcat, eidem etiam ſicuti excommunicato eadem ratione alimenta ex redditibus Eccleſiaſticis dari non debent, *Abb. in d. §. verum num.* 16. *verſ. ſed ſi propter contumaciam, Franc. in gloſ. num. Dec. num.* 17. *Præpoſit. num.* 31. *Guterez loco cit. num.* 100.

27 Et ex eadē ratione deducitur Secundo, quod ſi excommunicatus eſſet impeditus ex aliqua iuſta cauſa, vt non poſſet abſolutionem petere, vel petitam non obtinere, adeo vt per ſe non ſtet, vt ipſam obtineat, hoc quidem caſu eſſet ſibi de Eccleſiaſticis redditibus ſubueniendum, *Io. de ligna. in clem. vt hi qui Diuinis §. 1. de æt. et qua. lit. quem refert, & ſequitur ibi Card. q.* 20. *Dec. in d. §. verum num.* 19. *Felin. in ſæpe alleg. cap. Apoſtolicæ num.* 10. *Silueſt. in ſum verb. Clericus* 4. *nu.* 17. *D. Anton. in tract. de excom. cap.* 76. *num.* 16. *Guterez d. cap.* 1. *num.* 101.

28 Indiſtinctè vero excommunicato, vel ſuſpenſo, aut Depoſito etiam ob contumaciam, exiſtente in extrema neceſſitate prouidendum eſt, ne fame pereat, *gloſ. in d. §. verum in fine, quam Doct. communiter ſequuntur*, prout de communi teſtatur *Dec. ibi n.* 19. *Borgaſ. de irreg.* eleemoſina de præcepto, *nu.* 13. *Guterez tit. de effect. excom. vbi ſupra num.* 102.

29 Extenditur Decimo ſeptimo, vt prædicta procedant etiam in fructibus, & prouentibus beneficij, quod excommunicatus obtinuit tempore quo erat excommunicatus, ſed fuit illi facta collatio cum clauſula, teque abſoluentes, nam prædicta abſolutio licet proſit ad effectum validitatis collationis, tamen non prodeſt, vt poſſit lucrari fructus ex *alleg. ſupra cap.* 9. *num.* 6.

30 Extenditur Decimo octauo, vt fructus, & prouetus percepti ab excōmunicato, Depoſito, vel ſuſpenſo, tempore quo erat excommunicatus, Depoſitus, aut Suſpenſus, quamuis occultus non poſſint in conſcientia authoritate propria retineri, neque per Iudicem relaxari, niſi ſecundum diſtinctionem traditam per *Suarez d. ſect.* 2. *à num.* 7. *vſque ad num.* 19.

31 Principalis Concluſio limitatur Primo, vt procedat, quando excommunicatio eſt ualida, ſecus ſi eſſet aliqua ratione nulla, tunc enim non ligat, *cap. diuerſitatem de conceſſ. præben. gloſ. in verb. ſubtrahuntur, verſ. Sed nunquid Felin. in cap. apoſtolicæ* 12. *de except. & conſequenter non poteſt operari effectum excommunicationis, & ſic inducere priuationem prouentuum, Abb. in d. §. uerum num.* 16. *ibiq;* Dec. *nu.* 16. *Præpoſit. in cap. præter hoc num.* 9. 32. *diſtinct. Franc. Marc. deciſ.* 884. *num.* 6. *par. Couaru. d. §.* 7. *num.* 5. *Nauar. in cap. cum cōtingat in* 2. *remed. num.* 3. *de reſcript. Rota in Calaguritana fructuum* 24. *Ianuarii* 1586. *coram Bubalo, & in Salamantina cenſurarum* 11. *Iunii* 1594. *coram Corduba, & apud Seraphin. deciſ.* 1098. *num. quarto, Suarez d. ſect. ſecundo ſub num.* 19. *verſ. Quocirca, ſubdens hoc procedere, etiamſi alioqui ſententia excommunicationis in iuſta.* Eſt verum quod onus dicendi de nullitate cenſurarum incumbit excommunicato, vſque adeo, vt quatenus velit de illa docere teneatur tranſportare proceſſum, *Rota apud Seraph. deciſ.* 1164.

32 Limitatur Secundo, vt licet excommunicatus iniuſte priuetur prouentibus, vt ſupra dictum in ſexta extenſione, tamen vbi erit detecta Iniuſtitia excommunicationis, prouentus ſunt illi reſtituendi Ita probat *Teſt. in cap. ſuper cauſa* 2. *q.* 4. ibi tunc durante iniuſtitia ſine omni controuerſia Præſbyter quecumque ob hoc iniuſtæ amiſerit, ac ſacerdotium accipiat, & integra beneficia, ibique hoc tenet expreſſe *gloſ. inuerb. beneficia, et Gemin. in gloſ. fin. et iterum gloſ. in d. §. uerum*

uerb.

verſ. ſubtrahuntur, vbi Bald. num. 20. *Abb. num.* 6. Imola *num.* 9. *in fine ver. in ea gloſ.* Dec. *num.* 14. *Franch. num.* 21. *Præpoſ. num.* 27. *Alexander de Neuo num.* 39. *verſ. Aduerte, Felin. in cap. Apoſtolicæ num.* 12. *de except.* Couar. *loco cit.* Lancellot. *de attent. cap.* 12. *limit.* 22. *num.* 5. & 6. *Guterez Canonici quæſt. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 135. *Copuſ. de fruct. cap.* 5. *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 82. *num.* 14. *Rota apud Thom. de Tanis deciſ.* 26. & *in d. Salamantina cẽſurarum prima* Iunii 1594. *coram* Corduba. Et hæc quidem procedunt non ſolum in prouentibus, qui conſiſtunt in veris fructibus, ſed etiam in quotidianis diſtributionibus, quæ ſibi debent reſtitui perinde, ac ſi excommunicatus fuiſſet preſens in ecclesia, & interfuiſſet Diuinis, vt fatentur Doctores proxime allegati, & præſertim Guterez *num.* 137. Eſt verum quod hæc recuperatio fiet per viam Iuſtitiæ principaliter querelando, non autem per viam attentatorum, quia quamuis à ſententia excommunicationis ſit interpoſita appellatio, tamen illa non ſuſpendit, & ſic nouatio fuit legitima, *Butr.* Imol. & *Præpoſ. in d.* §. *verum in gloſ. fin. Lancell. loco cit. num.* 4. *Alex. de Neuo num.* 39. *verſ. Aduert. Gutierez. d. c.* 1. *n.* 136. Difficultas eſt a quibus ſunt reſtituendæ quotidianæ diſtributiones in caſu in quo veniant, reſtituendæ? Vgolin. loco ſæpe citato num. 4. arbitratur non eſſe reſtituendas ab illis quibus accreuerunt, ſed ab eo, qui fuit auctor iniuſtæ excommunicationis, & hoc idem affirmant *Sayr. de cenſur lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 27.

33 *Suarez d. ſect.* 2. *num.* 25. Contrariũ & rectius mea ſentẽtia ſcribit *Guterez d. lib.* 1. *num.* 136. *Garzia d. cap.* 13. *num.* 120. *cum ſeq.* exiſtimans vindicandas eſſe à Capitulo, vel maſſa communi, cui accreuerunt. Nam cum excommunicatio ſit cauſa, & radix, ex qua oritur priuatio tanquã coſequens neceſſarium *Bal. in d. cap. paſtoralis* §. *verum num.* 20. vtiq; quando excommunicatio detegitur iniuſta, reducitur ad non cauſam, & conſequenter poteſt in iuſte excommunicatus repetere à capitulo diſtributiones, non ſecus ac repetere poſſet rem propriam quę deueniſſet ad manus Capituli ſine cauſa, *l. ſi & me, Titium, ff. ſi cert. pet. Rota in Hiſpalen. quinctorum* 27. *Nouembris* 1617. *coram R. P. D. Dunozetto*, vbi Capitulum fuit condemnatum ad reſtituendum fructus perceptos pro fabrica ex cauſa vacationis, propterea quod fuit declaratum nullam ad fuiſſe vacationem.

Prudenter ergo aget Capitulum, ſi pendente quæſtione ſuper iuſtitia, vel iniuſtitia cenſuræ, diſtributiones excommunicato contingentes conſeruabit ad hoc, vt negotio terminato vel eas excommunicato tradat, vel diuidat inter Capitulares, vt admonet *Guterez loco cit. num.* 136.

34 Declaratur hæc Secunda limitatio dupliciter, primo vt procedat in excõmunicato qui ante excommunicationem conſueuerat intereſſe Diuinis, & quotidianas diſtributiones lucrari, tũc enim excommunicatio eſt cauſa, vt illis careat, ſecus ſi nõcõſueuiſſet Diuinis intereſſe, tum quia tunc nõ eſt quid imputet excommunicationi tum etiã quia ſi illa perciperet excommunicatus fieret melioris conditionis quam non excommunicatus, *Felin. in cap. Apoſtolicæ num.* 13. *de except. Couar. in d. cap.* 13. *ſub num.* 8. *Guterez loco cit. ſub. n.* 137. *verſ. cuius opinio Suarez d. ſect.* 2. *ſub n.* 20. *ver. vbi addit.*

35 Simile eſt in Infirmo, cui quamuis debeantur diſtributiones, *vt in cap. vnico de Cler. non reſid. in fine verſ. qui vero lib.* 6. *etiam ſi* propria culpa in morbum inciderit, *Couar. d. cap.* 13. *num.* 8. *verſ.* 7. *quotidianæ*, tamen ſi ante infirmitatem non ſolebat intereſſe Diuinis, illi quidem non debentur diſtributiones, Doctores communiter in *cap. Ad audientiam de Cler. non reſid. Felin. in d. cap. Apoſtolicæ num.* 12. *de except. Couar. loco cit. Guterez d. cap.* 1. *num.* 138.

36 Declaratur Secundo, ne procedat

quando

quãdo excommunicatus eſſet in mora petendi abſolutionem, quia pro eo tempore, pro quo mora conſiderari poteſt, non recuperat, neque diſtributiones neque fructus, *Borgaſſ. de irreg. tit. quiſint excom. effectus, num.* 17. *Gutterez loco cit.* 13. *in fine Vgolin. & Sayr. locis cit. ille num.* 4. *hic num.* 25. Hæc declaratio ſiquidem intelligatur reſpectu diſtributionum quotidianarum, procedit ſine Contradictore, quia ſicuti illas non lucraretur, ſi non intereſſet Diuinis, pari ratione non lucratur, quando negligit abſolutionem petere, nam tunc negligentia ſua eſt cauſa immediata amiſſionis. Si vero intelligitur reſpectu fructuum, tunc contrarium tenet. Garz. *d. cap.* 13. *nu.* 124. *cuius* opinio mihi verior videtur, propterea quod fructuum priuatio in tali caſu, aut deſumitur ex potentia excommunicationis, aut ex negligentia. Excommunicatio quando eſt iniuſta non habet vim priuationis ex allegatis ſupra in ſecunda limitatione Ergo tota reducitur ad negligentiam petendi abſolutionem; Atego nullibi reperio quod ſimplex negligentia inducat priuationem fructuum.

37 Tertio limitari ſolet, ne procedat in excõmunicato ex cauſa Eccleſiæ ſuæ Is.n. nõ priuatur neq; diſtributionibus neque alijs eccleſiaſticis prouentibus, vt cenſet Guterez *loco cit. num.* 142. *ſubdens n.* 147. *cũ ſeq.* ſubdẽs hoc idẽ procedere in prouiſore, ſeu Vicario epiſcopi, ſeu Capituli Sede vacante, vel alio Iudice Apoſtolico, ſi ſit excommunicatus ex cauſa offitij ſui. Mouetur ad id dicendum, Primo quia hic patitur pro vtilitate, & defenſione Iurium eccleſiæ exiſtimans eam iuſtã fouere cauſam, vnde nõ debet ipſius eccleſiæ fructibus priuari, ad eius exẽplum qui patitur moleſtias, & damnũ pro amico, cui iuſtum, & æquum eſt, vt ab eodem amico damna rependantur.

Sed hoc Argumentum eſt in qualibet ſui parte falſum, ſi quidem in prima ſupponit, quod priuatio fructuum contingat ratione illius eccleſiæ particularis, cuius negotium gerit, quod eſt falſum, quia, vt ſæpe dictum eſt, prouenit tanquam effectus naſcens ab ipſa excommunicatione, quæ cum ſeparet excommunicatu ab eccleſia vniuerſali, ex late deductis in capite primo huius libri, parum refert, quod gerat negotium vnius eccleſiæ, hoc enim non facit quin ſit excommunicatus etiam reſpectu illius eccleſiæ, cuius negotium gerit, quia excommunicatus quo ad vnã eccleſiã cenſetur excommunicatus quo ad omnes, *c. quis quis* 4. *q.* 5. In ſecunda eius parte ſupponit etiam falſum, quia nullibi probatur, quod patiens damnum pro amico, teneatur amicus ad eius emendam. Secundo mouetur à ſimili, nam clerici accedentes ad Sedem Apoſtolicam pro negotijs ſuarum eccleſiarum lucrantur fructus, *cap. cum deceat* 30. *de elect. lib.* 6. *ibiq; gloſ. & Doct.* ergo eadem ratione debet eos lucrari excommunicatus ex cauſa eccleſię.

Hoc etiam Argumentum non concludit, quia diſpar eſt ratio abſentis ex cauſa eccleſiæ, & excommunicati ex cauſa eccleſiæ, ſiquidem excommunicatus ex cauſa eccleſiæ, vt ſupra dictum eſt, ſeparatur à corpore vniuerſali eccleſiæ, quod quidem operatur per neceſſarium conſequens, ne poſſit fructus percipere, quæ ratio non militat in abſente, & propterea mirum non eſt, ſi adeſt diuerſa iuris diſpoſitio, *l. Papin. ff. de minor.* Ceſſantibus ergo Argumentis adductis per Guterez ego ſum in contraria ſententia eadem ratione qua vſus ſum in diluendis contrarii Argumentis.

38 Quarto limitatur, ne procedat in excommunicato putatiuo, qui vere, & realiter non eſt excommunicatus, nam in hac materia inſpicitur veritas, non opinio Argumento *Teſt. in cap. propoſuit de cler. excom. miniſtr. Rebuff. in ſepe allegato cap. puſtulaſtis num.* 65. *Suarez d. ſect.* 2. *ſub num.* 19.

39 Quinto limitatur vt hodie de communi conſuetudine excommunicatus ſo-

ſoleat priuati diſtributionibus tantum non autem fructibus, *Rebuff. in d.cap. poſtulaſtis ſub nu. 84. in fine de cler.ex. com. miniſtr. quem ſequuntur Vgolin. d. c. 12. in fine, Suarez d. ſect. 2. ad finem Garzia d. cap. 13. num. 128. & ſeq. ſubdentes quod cum priuatio fructuum in excommunicato ſit de iure poſitiuo, dubio procul aduerſus illud valet conſuetudo. Ego autem non audeo de hac communi conſuetudine atteſtari, propterea quod Rota in cauſa Mediolanen. fructuum 20. Iunii 1597. coram bo.me. Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio* contra Excommunicatum non parentem dedit declaratoriam etiam reſpectu fructuum, non obſtante quod illi eſſent Creditoribus aſſignati. In locis tamen, in quibus talis conſuetudo probabitur, vera mihi videtur opinio *Garzia loco cit. num.* 131. exiſtimantis non teneri excommunicatos reſtituere fructus perceptos de tempore excommunicationis, neque in foro fori, neque in foro poli, quicquid in contrarium ſcripſerit *Moneta de diſtr. quotid.par. 2. q. 15. ſub num. 31.* cum conſuetudo ſit altera lex, quæ iuſtum præbet titulum, *Can. conſuetudo 1. q. 1. l. de quibus ff. de legib.*

Addit idem Garz. & recte, neque iudicem hac conſuetudine ſtante poſſe per ſententiam, etiam ad partis inſtantiam, priuare excommunicatum fructibus beneficii, quia ſi ex conſuetudine illi remittantur, non poteſt iudex imponere poenam quam conſuetudo remittit. Quod ſane eſt intelligendum, dummodo excommunicationem non contemnat, vel in ea non inſordeſcat, nam in tali caſu poteſt priuari non ſolum fructibus, ſed etiam beneficiis iuxta ea, quæ late dixi ſupra nu....

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato habente Coadiutorem fructus applicantur coadiutori.*

2 *Excommunicati fructus prouenientes, ex diſtributionibus quotidianis applicantur fabricæ eccleſiæ vel alio loco pio.*

3 *Excommunicati diſtributiones quæ ſolent dari ſeruientibus in eccleſia applicantur intereſſentibus.*

4 *Fructus quibus onera debent applicari oneribus ſtante excommunicatione alias in vtilitatem eccleſiæ.*

5 *De fructibus excommunicati debent ſolui ſeruitia Capellanorum, & ſubſtitutorum ad ſeruitium eccleſiæ.*

ARGVMENTVM.

Cui ſint applicandi prouentus, quibus priuatur excommunicatus, vel ſuſpenſus, aut Depoſitus excommunicatione, ſuſpenſione, vel depoſitione pendente.

CAP. XV.

QVamuis *Doct. cõmuniter in cap. paſtoralis, §. verum*, affirment eſſe applicãdos in vtilitatem eccleſiæ, nihilominus facilioris doctrinæ gratia, aliqui ſunt diſtinguendi caſus. Primus quando excommunica-
1 tus habet coadiutorem, & tunc fructus illi applicantur, vt in facti contingentia reſpondit, *Rota in Salamantina coadiutorie 9. Iunii 1599. coram Penia.*

Quod crederem procedere ſiue fructus ſint, coadiutori aſſignati pro congrua ſiue non, dummodo verſemur in coadiutore cum futura ſucceſſione, quia coadiuto de medio ſublato per excommunicatum, coadiutor habetur ac ſi nullus adeſſet coadiutus.

Secundus quãdo agitur de prouentibus cõſiſtẽtibus in diſtributionibus quotidianis, quę dãtur Dignitatibus, vel perſonatibus ratione certi ſeruitii in eccle-
2 ſia Cathedrali, vel collegiata; & tunc applicantur fabricæ eccleſiæ quatenus indigeat, aut alteri pio loco arbitrio ordinarii iuxta decretum, *Sacri Concilii*

Tri-

*Tridentini Seſſ.22.c.3.de Reform. Guterez d.c.1.nu.*106.

3 Tertius eſt caſus, quando agitur de diſtributionibus, quæ dantur indifferenter inſeruientibus in eccleſia, & tunc applicantur coeteris intereſſentibus iuxta rationabilem eccleſię conſuetudinem, *vt in cap. vnico de cleric. non reſid. lib.6.* cuius diſpoſitio eſt innouata per *Concil. Trid. Seſſ. 24. cap. 12. §. Diſtributiones, gloſ. in clem. 2. verb. ſuſpenſos de vit. & honeſt. cler. & in clem. vt hi hi §. 1. verb. dimidia de æt. & qualit. Felin. in cap. Apoſtolicæ ſub num. 12. de exceſſ. Decius d. cap. paſtoralis, §. verum ſub num. 21. Couar. Var. Reſol. cap. 13. nu. 7. Guterez d. cap. 1. num. 106.*

4 Quartus eſt caſus, quando agitur de fructibus, & tunc ſi quidem beneficio quod obtinet excommunicatus nulla incumbunt onera, fructus applicantur inutilitatem eccleſiæ, *d. cap. paſtoralis, §. verum*, Si vero beneficio cohærent aliqua onera propria, ſeu neceſſaria, in primis ſunt ad hoc deputandi, ne eccleſia propter Rectoris excommunicationem debitis fraudetur obſequiis, vt recte probat *Text. in c. peruenit 28. de appell. & in c. de cler. non reſid.*

5 Vnde deducitur primo, quod ſeruitia cappellanorum, & ſubſtitutorum ad ſeruitium eccleſiæ, nec non, & alia ad vſum eccleſiæ neceſſaria, debent ſolui de fructibus, quos amiſit excommunicatus, *Borgaſſ. de irregular. tit. qui ſint excom. effect. nu. 18. Guterez d. cap. 1. nu. 105. & 126. Suarez 2. num. 24.*

Deducitur ſecundo, hoc idem eſſe dicendum de charitatiuo ſubſidio, & in hoc caſu procedunt deducta per *Bellenez de charit. ſubſid. q. 33. Gig. de penſ. q. 64. num. 9.* nec non, & in decimis Papalibus, vel ob publicam aliquam neceſſitatem impoſitis, vt cenſet, & recte *Suarez d. ſect. 2. ſub nu. 24. verſic Tandem idem.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus nulliter, vel per iniuſtitiam ſoluit penſionem de beneficio.*
2 *Excommunicatus quo ad onera habetur pro non excommunicato.*
3 *Excommunicatus non debet reportare emolumentum de propria malitia.*
4 *Nobilis priuatus nobilitate tenetur ad onera nobilium.*
5 *Bartolus in l. inter quos 39. §. damni ff. de damn. inf. explicatur.*
6 *Excommunicatus ſi non percipit fructus propria negligentia tenetur ſoluere penſionem alias non.*
7 *Collectæ onus non pertinet ad venditorem deſcriptum in extimo ſed ad emptorem qui percipit fructus.*
8 *Excommunicatus non poteſt eligi iudex neq. eccleſiaſticus neq. ſecularis.*
9 *Excommunicatus nequit exercere iuriſdictionem etiam ſi ſibi ſit delatā iure ſucceſſionis aut Primogenituræ.*

ARGVMENTVM.

An penſio impoſita beneficiis, pēdente excommunicatione beneficiati ſit ſoluenda de fructibus beneficij, An vero de bonis proprijs excommunicati.

CAP. XVI.

1 DVo ſunt conſiderandi caſus. Primus, ſi quærimus in excommunicato nulliter, & in hoc nulla poteſt adeſſe dubitatio, propterea quod, vt ſupra dixi in precedenti capite in prima limitatione excommunicatio nulla non priuat fructuum perceptione, & conſequenter excommunicatus percipit fructus, de quibus tenetur ſoluere penſionem.

Hoc idem dicendum de excommunicato per iniuriā, & iniuſtitiā, quia cū vt ſupra dictum eſt, recuperet non ſo-

R lum

lum fructus, ſed etiam diſtributiones, & integros prouentus etiam perſonales poteſt de illis ſoluere, vt in ſpecie tenet, *Guterez d.cap. 1.nu. 125.verſic. hoc tamen*, Quid dicendum ſi non poſſent recuperari, vel propter impotentiam debitoris, vel quia forte per negligentiam ſint amiſſi, articulus eſt dubius, ad cuius reſolutionem vide *notata per Bal. in d.cap.paſtoralis §. verum ſub num. 20. verſ. Alii dicunt.*

Secundus eſt caſus, quando excommunicatio fuit iuſta, adeo quod excommunicatus realiter, & cum effectu caruit prouentibus, & tunc An teneatur ſoluere penſionem, tres ſunt ad incem contrariæ ſententiæ.

Prima, quod quamuis excommunicatus prouentibus caruerit, nihilominus teneatur ad ſolutionem penſionis de proprio, quam fuſo calamo probare nititur, *Gig. de penſ. q. 64. quem ſequitur Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 2. diſp. 6. c. 9. pag. 248.*

2 Ducitur Primo, quod excommunicatus, quo ad onera ſubeunda, habetur pro non excommunicato *vt in cap. ſi vere 34. de ſent. excom. & in c. intelleximus de iudic.* Verum hoc Argumentũ parũ vrget, quia prædicta iura expreſſe loquuntur in oneribus incumbentibus ex obligatione camerali, ad quæ excommunicatus tenetur, quia ſi

3 excommunicatio diſſolueret propriã obligationem, excommunicatus emolumentum reportaret de malitia ſua, quod fieri non debet, *c. intelleximus de iudic.* & late probat *Roman. conſil. 73. circa primum nu. 3. verſ. hæc autem & nu. 4. cum ſeq.*

4 Secundo Ducitur a ſimili, ſi quidem videmus quod ſi nobilis priuetur nobilitate, tenetur tamen ad quæ tenentur nobiles, etiam poſt priuationem, *Bal. poſt Dyn. in l. ſi quis ſolidum ff. de hæred. inſt.* nec non, & quia excommunicatus tenetur recitare officium, *Card. in clem. 1. in 6. oppoſit. de reg. iur.* Sed hæc quidem, & alia in hac re probanda allata per Gigantem tantum concludunt in onere, & obligatione perſonali, & ideo ab eo non bene infertur ad onus ſoluendi penſionem, quod eſt reale, cum debeatur de fructibus, qui

5 ſunt pro penſione obligati; *Rom. d. conſ. 73. nu. 4. & ſeq.* Demum hoc idem probare nititur *ex Bart. in l. inter quos 39. §. damni ff. de dam. infect.* vbi ait, quod ſacerdotes vltramontani, qui sũt excommunicati fructus beneficiorum non percipiunt, tenentur tamen cenſum ſoluere, ſi ſua culpa ſint excommunicati. Sed certe *Bar.* hoc non dicit, ſed diſtinguit, et in eius diſtinctione contrariam probat ſententiam, inquit enim, quod aut Bannitus, vel excommunicatus nõ percipit fructus, eo quia non retinet poſſeſſionem, ex quo poſſeſſiones deuenerunt in fiſcum, & tunc non tenetur ſoluere, ſed tenetur ſoluere fiſcus, qui res habet, aut non percipit culpa ſua, & tunc tenetur.

Vnde patet quod menſ. Bart. vſque adeo non opitulatur Giganti, quod quinimo illum validiſſime oppugnat, & dum inquit, quod tenetur quando non percipit culpa ſua non intelligit de culpa in ordine ad excommunicationem, ſed de culpa, ſiue negligentia in nõ percipiendis fructibus, alias Bar. eſſet ſibi contrarius in primo, & ſecundo capite diſtinctionis, & latius patebit ex infra allegandis, & præſertim ex *Soccino conſil. 217. col. 2. verſic. 11. confirmatur lib. 2.* qui in hunc ſenſum allegat Bart. Contrariam proinde ſententiam aduerſus tenent *Vgol. de cenſ. tab. 2. c. 12. verſ. quare penſionarii, Cou. d. c. 13. ſub n. 8. verſ. 12. hinc in fine Didacus Perez li. 8. ordinamẽti in l. 1. tit. 5. Suar. d. ſect. 2. ſub nu. 24. verſic. neque enim probo.* Nituntur hac ſola ratione, quia cum non perceperint fructus, non tenentur, ad onera, *Bar. in d. §. damni.*

Tertiam opinionem attulit, *Guterez loc. cit. ſub. nu. 125. verſ. quid tenendum,* qui exiſtimauit poſſe opiones foedere diſtinctionis conciliari, vt ibi per eum, nam cum eius opinio mihi non probetur, ideo eam referre non curo.

Arbi-

6 Arbitror ergo in hac controuerſia duplicem poſſe conſiderari caſum,primum quando excommunicatus non percepit fructus,eo quia ſtante excommunicatione ab alio fuerunt percepti, & tunc ille, qui fructus percepit,tenetur ſoluere penſionem; Alter eſt caſus quando excommunicatus non percepit fructus ex cauſa abſentię, vel ex negligentia ſua, & tunc tenetur ſoluere penſionem, etiam de proprio, quia non percepit culpa ſua, ſcilicet ex negligentia ſua, quæ alteri obeſſe nō debet.hāc diſtinctionē probat *Bart. in d.§.dam.ff de dam.infect.*quē in hūc ſenſum ſequuntur ibi *Cuman. nu. 4. Imol. ibidem in finalibus verbis, Alber. num.3.Roman. d. conſil. 73.Dec.conſ. 156.col. 2.*

7 Comprobatur ex *Bal. in l. ſi negotium C. de negot. geſt.* vbi concludit, quo onus collectæ,quæ imponitur pro bonis,non pertinet ad venditorem deſcriptum in extimo, ſed ad emptorem, qui habet fructus, & *Bald.* ſequuntur *Dec.loco cit.Gozad.conſil.83,nu.2.*His omnibus perſolutis reliqui fructus ſunt applicandi inutilitatem eccleſiæ, iuxta, *gloſ. & Doct. in d. cap.paſtoralis §. verum de appell.* Quid aut intelligatur pro eccleſiæ vtilitate, & quomodo, & à quo ſit facienda iſta applicatio, *Suarez d.ſect.2.in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non poteſt eligi in iudicem neque aſſumi ad dignitatem cui annexa eſt iuriſdictio.*

2 *Excommunicato ſunt interdicta omnia illa quibus poteſt diueniri ad iuriſdictionem.*

3 *Excommunicatus non poteſt eligi in iudicem neque ordinarium neque delegatum.*

4 *Excommunicati electio in iudicem vel dignitatem cui annexa eſt iuriſdictio eſt nulla.*

5 *Excommunicati electio in iudicem vel dignitatem ſecularem eſt nulla.*

6 *Actus factus ſatis inualidatur per prohibitionem legis abſque eo quod dixerit irritum eſſe.*

7 *Excommunicatus,etiam politicè non debet eligi in iudicem.*

8 *Excommunicato per viam ſucceſſionis, ſeu primogenituræ defertur iuriſdictio.*

9 *Excommunicato poteſt transferri iuriſdictio cum vniuerſitate bonorum.*

10 *Excommunicatione durante iudex iam electus priuatur exercitio iuriſdictionis.*

11 *Excommunicatio ſuſpendit iuriſdictionem iudicis Vicarii, & omnium ab eo deputatorum.*

ARGVMENTVM.

Excommunicatus non poteſt eligi iudex neque eccleſiaſticus, neque ſecularis, & electus nequit exercere iuriſdictionem etiamſi ſibi ſit delata iure ſucceſſionis aut primogenituræ.

CAP. XVII.

EXcommunicatum non poſſe eligi in iudicem, neque aſſumi ad aliam dignitatem, cui ſit annexa iuriſdictio docemur *ex cap. venerabilem de elect. ibique Butr. num. 12. & 13. Abb. nu. 11. Card. in cap. perpendimus in 4. oppoſit. de ſent. excom. Socc. in cap. ſacris num. 240. de ſent.excom. Boich. in cap. dilecti, num.6. de except. Tiraquell. de retract. conſang. §. 1. gloſ.9. num. 271. verſic. Quod,& in dignitatibus, Suar. tom. 5. diſput. 16.ſect.2.*

2 Ratio eſt, quia cum excommunicato ſit interdictum exercitium iuriſdictionis, *cap. intelleximus de iudic. c. ad probandum de ſent. & re iud.* vtique ex neceſſario antecedenti videntur interdicta omnia illa, ex quibus ad tale exercitium poteſt deueniri, *l. 2. ff. de iuriſdic. omn. iud. l. oratio ff. de ſponſal. cap. finali de cler. excom. miniſtr. cap. ſuper his de accuſat. Iacob. Butrigar. in l. indebitum ff. de condit. in-*

 deb.

deb.et in ſpecie Socc.in d.c.ſacris n.241.

3 Extenditur primo, vt procedat ſiue iudex ſit ordinarius, ſiue delegatus, *d.cap. ad probandum*, ibi vnus ex delegatis, *de ſent.et re iudic. & ibi Abb. nu. 2. Vant. de nullit. ex defect. iuriſd. num. 61. Socc. in c.ſacris ſub nu.* 280. vbi quod non acquirit iuriſdictionem neq. in habitu, neq. in actu.

4 Extenditur ſecundo, vt ſi excommunicatus eligatur in iudicem, vel dignitatem, cui ſit annexa iuriſdictio, electio ſit nulla ipſo iure, *gloſ. in cap. venerabilem, verb. electus de elect. ibique* Butr. *num. 14. Abb. nu. 11. & iterum gloſ. in c. 1. verb. recipiunt de offic. Vic ar. lib. 6. Socc. in cap. Sacris num. 240. de ſent. excom. & num. 277. verſ. intelligendo.* Hæc ſecunda extenſio, ſi loquamur de electione in iudicem, ſiue Dignitatem eccleſiaſticam procedit ſine difficultate. Quinimo ſi iuriſdictio, ad quam deputatur, debet exercere eccleſiaſtica ſacramenta, erit nulla etiamſi eſſet excommunicatus ex. communicatione minori, vt tradit *Socc.in d.c.ſacris ſub nu. 239. verſ. Aut ex iuriſdictione ad quam.*

5 Si vero loquamur de electione in iudicem, ſiue dignitatem ſecularem, tunc licet *glo. Butr. et Abb. locis cit.* cæterique communiter arbitrentur concluſionem habere locum etiam in electo ad dignitatem ſecularem, nihilominus *Suarez d.ſect. 2.* putat, quod in tali caſu electio non ſit nulla ipſo iure, ſed magis veniat infirmanda per ſententiam, propterea quia (vt ipſe inquit) nullum adeſt argumentum ſufficiens ad aſſerendum talem electionem eſſe nullam ipſo iure, quia iura, quæ prohibent excommunicatum eligi non habent decretum irritans, & conſequenter non magis probant eſſe irritam, quam eſſe irritandam.

6 Quo non obſtante, a communi ſententia recedendum non eſt, quia vbi lex prohibet ſubſtantiam actus, tunc ſola prohibitio ſufficit ad inualidandum actum, etiamſi lex ſpecialiter non dixerit inutile eſſe debere quod geſtum erit, *cap. quæ contra de regul. iur. lib. 6. l. non dubium, §. ad omnes C. de legib. ibiq. Bald. num. 15. verſic. Petrus dicit*, Cum ergo habeamus textum apertum in dicto *cap. venerabilem de elect.* prohibentem excommunicatum eligi in dignitatem ſeculare͂, iſta ſola prohibitio ſufficit ad reddendum
7 actũ nullũ ipſo iure. Præterea quãuis eligi in iudicem, & ferre ſententiam in iudicio ſæculari, ſit actio mere temporalis, quæ eſt introducta iure gentium in omni Republica tam fideli quam infideli, politicè inſtituta, & ob id non videatur de per ſe pertinere ad eccleſiaſticam poteſtatem, nihilominus etiã politicè conuenit ne excommunicatus poſſit in iudicem eligi, tum quia politicè non conuenit, vt exiſtens extra eccleſiam adipiſcatur poteſtatem in eccleſia, *l. fin. C. de iudæis.* Tum etiam quia hoc fieri non poteſt citra communionem, quæ etiã politice eſt deneganda excommunicato, ſi quidem *Plato lib. 9. de leg.* ſacris priuatum iubet communione priuari, & ſi ex liberis cum eo communicauerit, præcipit illum neque in templum ingredi, neq. in forum, neq. in Vrbem, antequam purgetur. Hæc ſecunda extenſio limitatur, vt procedat in iuriſdictione, quę tribuitur per viam electionis, aut collationis, ſecus, ſi deferatur alia via, quia ceſſante electione, vel collatione, poteſt excommuoicatus adipiſci iuriſdictionem, quamuis excommunicatione durante careat exercitio, *Suarez d. ſect. 2. num. 6.* Vnde deducitur, quod ſi iuriſdictio de-
8 feratur per viã ſucceſſionis, illa acquiritur etiam excõmunicato, *Suarez loco cit.* excommunicatio enim non priuat iure ſuccedendi, iuxta *trad. in cap: cum inter de except.* Hoc idem erit multo magis dicendum ſi deferatur iure primogenituræ, aut fideicommiſſi, aut ex ſucceſſione aſcendentium: hæc enim habent ius radicatum de præterito, adeo vt non videatur noua acquiſitio, *l. in ſuis cum ibi trad. ff. de lib. & et poſthum. l. in ſuis, ff. de ſuis*

et

& legit. l. 1. §. qui ſunt in poteſtate, ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti §. ſui inſt. de hæred. qualit. & differentia, & in ſpecie Suarez loco cit.

Idem pariter erit, ſi iuriſdictio transferatur per viam contractus, nam excommunicatus contrahere non prohibetur, vt infra dicetur latius hoc eo-
9 dem libro *cap.* 57. Idque multo magis ſi transferatur cum vniuerſitate bonorum, quibus ſit annexa iuriſdictio, ad exemplum iuriſpatronatus, quod licet nequeat transferri titulo particulari venditionis, tamen transfertur cum vniuerſitate bonorum, *cap. cum ſeculum, & cap. ex litteris, & vtrobique Doct. de iurepatr. gloſ. in cap. de iure verb. vendi eodem titulo, Bald. conſil. 1. lib. 3. Dec. conſil. 127. ſub num. 1. & ſecundo Couar. Variar.* Reſol. *lib. 1. cap. 13. num. 4. & cap. 18. ſub numero 7. verſic. quarto conſtat,* Rota *in Neapolitana iuriſpatronatus 11. Maii 1592. coram Illuſtriſſimo* Arrigonio, *& apud Mantic. deciſ. 140. num. 12. vbi quod procedit etiam ſi uniuerſitas ſit data in dotem.*

Procedit pariter etiamſi vniuerſitas conſiſteret in ſolo dominio vtili, *d. cap. ex litteris, ubi notatur de iurepatr.* ac etiam ſi conſiſteret in ſolo vſufructu bonorum, *Lambert. de iurepatr. lib. 1. par. 2. q. 10. art. 3. in fine Mantica loco cit. num. 13.*

10 Extenditur tertio, principalis concluſio, vt excommunicatus non ſolum nequeat eligi iudex, vel adipiſci per electionem dignitatem, cui ſit annexa iuriſdictio, ſed etiam ſi poſtquam fuerit iudex electus incidat in excommunicationem, licet non priuetur iuriſdictione ante excommunicationem quæſita, tamen excommunicatione durante eſt priuatus exercitio iuriſdictionis, *cap. intelleximus de iudic. cap. ad probandum de ſent. & re iudic. cap. decernimus de ſent. excom. lib. 6. c. 1. de offic. Vicar. eodem lib. c. aperte, & c. miramur, & c. ait Celeſtinus 24. q. 1.*

11 Extenditur Quarto, vt iudex excommunicatus antequam abſoluatur, neque poſſit exercere iuriſdictionem per Vicarium, ſeu alium ab eo deputatum, nam excommunicatio in perſona iudicis ſuſpendit nedum iuriſdictionem ipſius, ſed etiam Vicarii, & omnium, qui ab eo iuriſdictionem recipiunt, *d. c. 1. §. ea tamen de offic Vicar. lib. 6. ibique gloſ. in verb. ipſius officialis, Anchar. num. 2. Franch. nu. 3. gloſ. in clem. final. verb. conteſtata, ibiq.* Imol. *et Card. de procurat.* Innoc. *in cap. licet ſub nu. 3. verſ. 3. ſecus autem dicerem in Vicariis de offic. deleg. ibiq. Bal. nu. 14. Anchar. in clem. 2. col. 1. in fine, & ibi Card. nu. 9. de reſcript. Boich. in d. cap. ad probandum nu. 2. de ſent. & re iudic. Socc. in c. Sacris ſub num. 241. verſ. talis enim de ſent. excom. Bald. in cap. licet num. 9. de offic. deleg. Dec. in d. c. intelleximus nu. 3. de iudic. Felin. in cap. inſinuante num. 1. circa fin. de offic. deleg. Pariſ. conſil. 89. num. 6. lib. 4. Selua de benefic. par. 2. quaſt. 14. num. 6. Sbrozz. in tract. de offic. Vicar. lib. 3. quaſt. 17. num. 1. Rota deciſ. 4. nu. 2. de offic. Vicar. in nouiſ.*

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata a iudice excommunicato eſt nullus momenti.*
2 *Sententia iudicis excommunicati eſt nulla etiam ſi ſit vel Deffinitiua, vel interloquutoria, vel ſimplex decretum.*
3 *Proceſſus compilatus a iudice excommunicato eſt nullus.*
4 *Sententia excommunicationis lata a iudice excommunicato eſt nulla.*
5 *Excommunicatus non poteſt ferre laudum tanquam arbitrer electus a partibus.*
6 *Excommunicati non poſſunt eſſe arbitri iuris, ſeu neceſſarii.*
7 *Excommunicatus vel ſolus vel cum aliis ſi ferat ſententiam eſt nulla.*
8 *Excommunicatus datus iudex cum clauſula, & ſi non omnes procedens inficit aliorum iuriſdictionem.*
9 *Excommunicatus ſi ſit vnus, e duobus iudicibus ordinariis ſententia Suſtinetur ex perſona non excommunicati.*

10 *Excommunicatum ſi alii Iudices amittant ignoranter ſententia ſuſtinetur. Excommunicatus ſi velit iudicare cum aliis qui proteſtantur velle iudicium valere pro ſe, tenet ſententia.*

11 *Excommunicati actus ſiue a principio ſiue medio tempore factus eſt nullus.*

12 *A ſententia lata per iudicem inferiorem non poteſt appellari ad iudicem excommunicatum.*

13 *Excommunicati occulti ſententia valet.*

14 *Excommunicatus ſi fuerit iudex, deinde communi opinione reputatus abſolutus, valet ſententia.*

15 *Excommunicati occulti ſiue reputati abſoluti ſententia ſuper excommunicatione lata eſt nulla.*

16 *Sententia lata per iudicem excommunicatum in fidei valorem tenet.*

17 *Excommunicationis exceptio contra iudicem appoſita, ſi contra excipientem fuit lata ſententia, nec fuit appellatum valet ſententia.*

ARGVMENTVM.

Sententia lata per Iudicem excommunicatum an, & quomodo poſſit ſubſtineri.

CAP. XVIII.

REgula conſtitui
poteſt ſententiã
latam à iudice
excommunicato
nullius prorſus
1 eſſe momenti,
ita *Text. in cap.*
ad probandum,
vbi gloſ. in verb. innodatus, Bald. nu. 1. Butr. num. 3. Abb. nu. 2. Felin. in princ. & alii communiter de ſent. & re iudic. cap. excommunicamus §. credentes de hæret. cap. aduerſus, §. quia vero, vbi gloſ. in verb. valitura de immunit. Eccleſiaſt. cap. Præſidentes de hæret. lib. 6. Specul. tit. de ſent. §. 9. ver. vt autem & tit. de appell. §. 3. & 10. ver. Caterum, Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defectu iuriſdictionis num. 137. Suar. d. diſput. 16. ſect. 1. nu. 6.

2 Extenditur Primo, vt procedat non ſolum in ſententia diffinitiua, ſed etiam interloquutoria, & in ſimplici decreto, vt ſcribit, & recte, *Bal. in rubr.* C. *qui admitti num.* 19.

3 Extenditur ſecundo, vt procedat non ſolum in ſententia ſed etiam in proceſſu, nam ſi fuerit compilatus ab excommunicato, erit nullus, ſecundum diſtinctionem, quam tradit, *Abb. in d. cap. Ad probandum, num. 6. de ſent. & re iudic. Bald. in cap. ad probandum num. 6. de ſent. & re iudic. &. in cap. contingit de dolo, & contum. Rimin. ſen. conſ. 101. num. 22. lib. 1.*

4 Extenditur Tertio, vt multo fortius procedat in ſententia excommunicationis; Illa enim ſi feratur à iudice excommunicato, nullius erit momenti, *cap. audiuimus 24. q. 1. cap. Ad abſoluendam, & cap. excommunicamus de hæret. Lap. in cap. ſi is cui de offic. deleg. lib. 6. Gem. in cap. 1. colum. pen. verſ. in ea gloſa de offic. Vicar. lib. 6. & ibi Franc. num. 7. Socc. in cap. ſacris. num. 264. de ſent. excom.*

5 Extenditur Quarto, vt excommunicatus non poſſit ferre laudum tanquam Arbiter electus à partibus, quia cum illa ſint redacta ad inſtar iudiciorum, non poſſunt ab excõmunicato ferri, *gloſ. in l. Pedius, in princ. verb. ignominioſus ff. de arbitr. Archid. in cap. à iudicibus 2. q. 7. Bart. in l. ex facto §. ſi quis rogatus el 2. ff. ad Trebell. & in l. ſi quis arbitratu, ff. de verb. oblig. ibique Iaſ. num. 26. Soccin. ſub num. 40. verſ. Arbiter, vbi teſtatur de communi, Butr. in cap. quintauallis numero 33. & ibi Abb. num. 37. de iureiuran. & iterum Abb. in cap. Ad probandum ſub num. 2. verſ. quid autem in arbitro num. 33. & ibi Abb. numero 22. de Iureiur. Franc. Marc. q. 527. num. 3. par. 1. Dec.*

in

in cap. intelleximus num. 4. *de Iudic. Suarez d. diſput.* 16. *ſect.* 1. *ſub num.* 6. *verſ. in particulari vero*; Et tanto
6 minus poteſt eſſe arbiter Iuris, nempe vigore legis, aut ſtatutis, qui alio vocabulo nuncupantur Arbitri neceſſarij, iſti enim dicuntur habere iuriſdictionem iuxta ea, quæ tradidimus ſupra *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 1.

7 Extenditur Quinto, vt procedat ſiue excommunicatus exerceat iuriſdictionem ſolus, ſiue ſimul cum aliis, nam ſufficit, quod vnus tantum ſit excommunicatus ad hoc, vt actus, & ſententia vitietur in totum, ita probat *text. in d. cap. ad probandum de ſent. & re iudic. ibi pro eo quod vnus ex Iudicibus delegatis, & ibi Innoc. Hoſt. num.* 1. *Io. Andr. num.* 3. *Butr. num.* 7. *Imol. ſub num.* 5. *verſ. Item actus ſententiandi Abb. num.* 4. *Item hæc ſententia probatur in l. Pedius* §. *in ſeruum ff. de arbitr.* vbi compromiſſum factum in ſeruum, & liberum ex ſola ſerui perſona vitiatur in vtroque. Et ratio eſt, quia exercitium iuriſdictionis competit eis pro parte, & non in ſolidum, *d.* §. *in ſeruum in fine cap. vno ſe legatorum, & cap. cauſam Matrimonii de offic. deleg. Sententia autem* non poteſt valere pro parte, *c. cum ſuper Abbatia de offic. deleg.*

8 Extenditur Sexto, vt procedat etiã ſi plures iudices fuiſſent dati cum clauſula, quod ſi non omnes. Nam nihilominus procedendo cum vno excommunicato inficiunt propriam iuriſdictionem, ita concludit, *Hoſt. in d. cap. ad probandum, verſ. ſed eſto quod iſte tertius*, *Io. Andr. num.* 3. *Abb. ſub num.* 4. *verſ. quod procedit*, ſecus ſi non excommunicati proceſſerint ſoli iuxta, *Text. in l. Pedius* §. *in ſeruum iuxta l. ſequenti, ff. de recept. Arbitr. Soccin. in cap. Sacris num.* 269. *cum ſeq.*

9 Hæc Sexta extenſio eſt declaranda, Primo vt procedat in iudicibus delegatis, ſecus in duobus, aut pluribus ordinariis, quorum ſi vnus ſit excommunicatus, & alter non, ſententia ſuſtinetur ex perſona non excommunicati, vt tradit *Soccin. in cap. ſacris ſub n.* 271. *verſ. & idẽ etiã de ſent. ex. com. & licet Soc. loquatur* quando ſententia eſt lata à non Excommunicato ex cauſa fauorabili, tamen idem crederem ſimpliciter, quia ratio, propter quam ſuſtinetur ſententia lata à iudice ordinario nõ excõicato ſimul cũ excõicato eſt, quia iudices ordinarii habent iuriſdictionem inſolidum, *glo. in c. prudentiam de officio. delegati Bar. in l. Pomponius ff. de re iudic. & in l.* 1. §. *ſi plures, ff. de exercit. act.* ideoque ſententia quamuis ab vno lata ſuo robore nititur, *Abb. in cap. fin. num.* 9. *de ſent., & re iudic.* Et hæc eo fortius procedunt, quando ex duobus iudicibus ordinariis vnus Excommunicatus fert ſententiam condemnatoriam, vel contra cauſam fauorabilem, & alter excommunicatus fert abſolutoriam, vel pro cauſa fauorabili, *cap. fin. de ſent. & re iudic. l. inter plures ff. eodem tit. Socc. loco cit. num.* 271. *verſ. Et idem etiam arbitror.*

10 Secũdo, eſt declarãda, vt procedat quãdo iudices nõ excõmunicati admittunt Excõmunicatũ ſciẽter, ſecus ignorãter, quia tũc ſentẽtia ſuſtinetur ex auctoritate eorũ, qui nõ erant excõmunicati, ita declarat *Innoc. in cap. illa quotidiana num.* 3. *verſ. vnde dicerem, & num.* 4. *verſ. nobis videtur, de elect. quem ſequitur ibi Bald. num.* 5. *qui licet* loquatur ſimpliciter, tamen debet intelligi ſecundum Doctorem, quem allegat, ſicuti debet etiam intelligi *Felin. in d. cap. illa quotidiana col.* 3. *circa med. verſ. vnde dicit Innoc. Butr. num.* 15. *Imol ſub num.* 5.

11 Tertio eſt declaranda, vt procedat, quando excommunicatus poteſt prohiberi, ne interueniat, ſecus ſi prohiberi nequeat de iure, vel de facto, quia tunc vt ſententia ſuſtineatur ſufficit, quod non excommunicati proteſtẽtur, quod ipſi nõ intelligunt, quod aliquis, qui non poteſt intereſſe, interueniat, vel quod habeat votum, & quod illi intelliguntur iudicare pro ſe, & iudicium

tium inniti ex votis, & conſenſibus ſuis tantum, *Innoc. d. cap. illa quotidiana ſub num. 4 verſ. quod intelligo verum Hoſt ſub num. 4.* *Io. Andr. ſub num.* 8. *& 9. & ſeq. Card. col.* 2. *verſ. quaro circa hoc Butr. ſub nu.* 15. *Imol. ante num.* 6. *vbi teſtatur de communi Anchar. ſub num.* 2. *Henrich. Boich. ſub num.* 5. Dicitur autem non poſſe prohiberi de iure, quando excommunicatio eſt dubia, vel occulta, de facto autem quando licet excommunicatus ſit publicus, tamen eſt potens, adeo vt interuentus illi prohiberi non poſſit, vt vtrumque declarat *Innoc. Hoſt. Io. Andr. Card. & alii locis citatis.*

Et hæc proteſtatio fieri poteſt publice ſi audent, ſin autem occulte, *c. per latum quod met. cauſ. Innoc. in d. cap. illa, Imol. ibidem ſub num.* 5. *verſ. circa ſecundum, Henric. Boich. num.* 5. An autem talis poteſtatio poſſit in aliquo caſu eſſe contraria facto, vide *Innoc. loco cit. verſic. hic tamen prudenter.*

12 Extenditur ſeptimo, vt procedat ſiue iudex fuerit excommunicatus a principio, ſiue medio tempore, nam vtroque caſu actus per ipſum factus eſt nullus, *gloſ. in dicto cap. ſciſcitatus verb. in fame, verſic. item ſi medio tempore de reſcriptis*, Sufficit enim quod inhabilitas ſuperueniat pendente iudicio, *cap. præter de teſtib. cogen. cap. inſinuãte de officio delegati*. An autem ſi iudex delegatus ſit excommunicatus de tempore datæ reſcripti, & Abſolutus tempore receptionis valeat ſententia data per ipſum, vide *Abb. in c. dilectus 26. ſub num. 7. de prabend. Spec. tit. de iudice delegato, §. 1. in princ. Pariſ. de reſign. lib. 4. q. 1. num. 16.*

Et ſi iudex excommunicatus exerceat, An peccet mortaliter, vide *Alter. de cenſur. par. prima lib. 2. diſput. 2. cap. 1. verſic. ſi quæras aliquis*, Et an ſententia lata per iudicem excommunicatum poſſit à partibus ratificari, *Socc. in d. cap. ſacris num. 274. de ſent. excom.*

13 Extenditur octauo, vt ad iudicem excommunicatum, neque poſſit appellari à ſententia lata per iudicem inferiorem, *cap. ſi is cui de offic. deleg. lib. 6. Socc. in d. cap. ſacris num.* 275.

Hæc eadem concluſio ſic multipliter extenſa, limitatur nonnullis modis, &.

14 Primo, ne procedat in excommunicato occulto, cuius ſententia valet, quia talis non erat de neceſſitate vitandus, ſiue eſſet iudex ordinarius, ſiue delegatus, *cap. ad probandum de ſent. & re iudic. ibique Gloſ. in verb. innodatus Bal. nu. 1. Butr. num. 3. Abb. num. 2. Felin. in princ. num. 3. & alii communiter Socc. in d. cap. ſacris num. 267. de ſent. excom.*

15 Hoc idem eſſet dicendum ſi iudex fuiſſet aliquando excommunicatus, & deinde communi opinione reputaretur abſolutus, quia ratione communis reputationis valerent geſta per ipſum ratione officii publici propter publicam vtilitatem, ita probat *Teſt. cap. infamis §. tria, verſic. verum tamen ſi ſeruus q. 7. & in l. 1. C. de teſtamentis, & in l. Barbarius ff. de offic. Prætor.* ibique ſignanter, *Bar. nu. 6. verſic. item Iaſ. num. 61. & in l. 2. vbi etiam Bar. Bal. & cæteri in l. 2. C. de ſent. & interloquut omni iud. Io. Andr. Butr. & Abb. in cap. fraternitatis de teſtib. & in cap. cum ſuper Abbatia, de offic. deleg.*

Quare prudentis Aduocati partes erunt, vt quando vult excipere de excommunicatione contra iudicem, vel teſtem, aut contra ſententiam, vel dictum teſtis, articulet quod is, qui ſententiam tulit, aut protulit teſtimonium erat excommunicatus, & vti talis de illo tempore, habebatur, & reputabatur, vt eleganter docet *Bart. in l. prima num. 4. C. de teſtament.* Hæc prima limitatio declaranda eſt ne proce-
16 dat in ſententia ſuper excommunicatione, illa enim ſi ſit lata à iudice excommunicato, viribus prorſus caret, etiam ſi iudex communi opinione reputaretur non excommunicatus, vel ab-

abſolutus, quia in hac materia magis inſpicitur veritas, quam opinio, Ita ſingulariter poſt *Vincent. antiquum Gloſatorem tenet Archid. in cap. ſententia colum. 1. verſ. & dicas quod in ſententia 11. q. 3. & in cap. 1. in gloſ. 1. de ſent. excom. libr. 6.* Butr. *in d. cap. ad probandum, verſ. quintus caſus, de ſent. & re iudic.* Alber. *in d. l. Barbarius num. 27. ibique Iaſ. num. 61. verſ. limita notabiliter*. Toleranda tamen eſt talis ſententia, quouſque excommunicatio detegatur, vt nos monet *gloſ. in Summa 24. q. 1. verb. quod autem in fine*.

17 Limitatur Secundo, ne procedat in concernentibus fidei fauorem, in iis enim valet ſententia, quamuis lata per iudicem excommunicatũ, aut alias de facto iuriſdictionem exercentem, *cap. Præſidentes, vbi* Gem. *Franch. & reliqui de hæret. lib. 6. gloſ. in cap. 1. in fine de offic.* Vicar. *lib. 6.* Socc. *in cap. ſacris num. 268. de ſent. excom. Villadiego de hæret. q. 19.* Rojas *eodem tract. par. 2. num. 441.*

18 Limitatur Tertio quando exceptio excommunicationis contra Iudicem fuiſſet oppoſita & fuit pronunciatum contra opponentem, nec a tali pronuncia fuit appellatum, tunc enim ſententia lata per iudicem licet excommunicatũ ſuſtinetur ſecundum opinionem *Socc. loco cit. num. 273.*

Hæc Tertia limitatio patitur aliquam difficultatem ex deductis ſupra in prima limitatione, ideo in facti contingentia eſt cogitandum.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio ſubdelegati non dicitur ſuſpenſa, quando non pendet ab eo in cuius locum eſt facta ſubdelegatio.*

2 *Epiſcopo excommunicato oeconomus vel Coadiutor non prohibetur exercere iuriſdictionem.*

3 E*xcommunicato Vicario vel Auditore, non eſſet ſuſpenſa iuriſdictio Vicegerentis vel Locumtenentis.*

4 *Iuriſdictio non transfunditur ſi ſubdelegans erat excommunicatus tempore delegationis.*

5 *Delegans excommunicatus priuatur exercitio iuriſdictionis.*

6 *Delegante excommunicato poſt delegationem articuli, remanet ſuſpenſa iuriſdictio delegati.*

7 *Delegante excommunicato poſtquam delegatus perpetuauit iuriſdictionẽ remanet ſuspensa iurisdictio.*

8 *Delegati iuriſdictio an expiret quando delegans eſt excommunicatus.*

9 *Delegans excommunicatus non poteſt reuocare delegationem.*

10 *Delegatus non requirit nouam delegationem ſed procedit ex veteri delegante abſoluto ab excommunicatione.*

ARGVMENTVM.

An iuriſdictio Iudicis delegati remaneat ſuſpenſa per excommunicationem ſuperuenientem in perſona eius in cuius locum eſt delegatus.

CAP. XIX

QVamuis de hoc non leuis ſit inter Doct. altercatio in *cap. licet de off. delegati*, tamen vt diſſonæ opiniones in conſonantiã redigantur plures ſunt diſtinguendi caſus.

1 Primus quando iuriſdictio ſubdelegati non dependet ab eo, in cuius locum eſt facta delegatio, ſed dependet à lege, vel à Principe, & tunc per excommunicationem eius in cuius locum eſt facta delegatio, non dicitur ſuſpenſa iuriſdictio delegati, *ita probat Teſt. in cap. primo de offic. Vicar. lib. 6.* in illis verbis, *ſi iuriſdictionem recipiunt ab eodem, ibique* Anchar. *ſub num. primo* Gem. *num. 4. Franch. nu. 4.* Qua ratione cum Coadiutor, Oeco-

muino

Digitized by Google

nomus, & ſimiles habeant iuriſdictio-
2 nem à lege non ab epiſcopo, *cap. volumus, & cap. quia* 89. *diſt.* merito excommunicato epiſcopo non prohibetur eius Coadiutor, vel Oeconomus exercere iuriſdictionem, *Anchar. in d. cap.* 1. *in* 2. *notab. de offic. Vicar. lib.* 6. *& in cap. conſulti num.* 6. *ibiq; Gem. num.* 7. Et pari ratione crederem
3 quod licet Gerens uices Illuſtiſs. Cardinalis Vicarij Vrbis, ac etiam Locumtenens Auditoris Cameræ exerceant iuriſdictionem Vicarii, & Auditoris, nihilominus quia ipſi deputantur mediante reſcripto Sanctiſſimi quod excommunicato Vicario, vel Auditore non eſſet ſuſpenſa iuriſdictio Vicegerentis, nec Locumtenentis, cum ipſi recipiant iuriſdictionem à Papa *d. capitulo primo de offic. Vicar. lib.* 6.

4 Secundus eſt caſus, quando iuriſdictio ſubdelegati dependet à iuriſdictione eius, in cuius locum eſt facta ſubdelegatio, & ſubdelegans erat excommunicatus de tempore delegationis, & in tali caſu non transfundit in Delegatum iuriſdictionem neque in actu, neque in habitu, quia cum iuriſdictio ſit mortua penes ipſum excommunicatum, *Franch. in d. cap.* 1. *num.* 7. eam in alium transfundere nequit, *d. c.* 1. *in fine de offic. vicarii, Franch. loco citato poſt gloſ. ibi verb. recipiũt, Gem. num.* 6. *verſic. aut erat ſubdelegatus Butr. ſub num.* 7. *& iterum Butr. in c. licet ſub nu.* 21. *Socc. in d. cap. ſacris ſub num.* 280. *verſic. Aut non ſubdelegatur de ſent. excom. Sbroz. d. quæſt.* 18. *ſub num.* 8.

Ratio eſt, quia licet delegans per ex-
5 communicationem non remaneat priuatus iuriſdictione, tamen remanet priuatus exercitio, quod eſt medium, per quod transfertur iuriſdictio in delegatum, ſeu ſubdelegatum, & propterea nulla poteſt transfundi iuriſdictio, neque actualiter, neque habitualiter, *Soccin. loco proxime citato.*

6 Tertius eſt caſus, quando iuriſdictio ſubdelegati dependet a iuriſdictione delegantis, & excommunicatio ſuperuenit poſt delegationem factam, ſed eſt delegatus purus articulus conſiſtens in exequutione facti tantum, ſine iuriſdictione, & tunc ſuſpenſa per excommunicationem iuriſdictione delegantis, erit etiam ſuſpenſa poteſtas delegati, nam cum ipſa de per ſe nihil habeat propriæ iuriſdictionis, *l.* 1. *ff. de offic. eius*, operatur, vt noſtri aiunt, tanquam Pica, & animatum inſtrumentum delegantis, apud quem dicitur reſidere poteſtas in exercitio, prout eſt iuris, *Innoc. loco cit. Butr. in d. cap. licet n.* 21. *de offic. delegati, Abb. ibidem num.* 8. *ver. Innocent. tenet hic, Imola ſub num.* 29. *Gemin. in d. cap. primo num.* 6. *verſ. tu conclude de offic. Vicarii lib.* 6. *Soccin. in cap. Sacris num.* 280. *de ſent. excom.*

7 Quartus eſt caſus, quando eſt delegata iuriſdictio, & res non eſt integra, nempe quia delegatus perpetuauerat ſuam iuriſdictionem ante excommunicationem, & tunc non ſuſpenditur iuriſdictio delegati, *Innoc. in d. cap. licet ſub num.* 3. *ibique Abb. ſub num.* 8. *verſ. Poſſent tamen iſta, Ioan. Andr. in d. cap. primo, ibique Gemin. num.* 6. *verſ. aut ſubdelegatur iuriſdictio, Butr. ſub num.* 7. *verſ. ibi ſi is.* Probatur autem per *Teſt. in d. cap. ſi is cui de offic. deleg. lib.* 6. Item probatur ratione, quia ante excommunicationem iam erat fundata iuriſdictio in perſona delegati, & nihil remanſerat penes delegantem *cap. quamuis de offic. delegati, lib.* 6. *Socc. in d. cap. Sacris num.* 282. *verſ. Alii*, vbi teſtatur de communi.

Et hæc procedunt, ſiue delegatio eſſet facta in totum, ſiue in parte, vt probat *Teſt. in d. cap. ſi is cui, Innoc. in d. cap. licet num.* 3. *verſ. Idem dicitur etiam, ibique* Butr. *ſub num.* 21. Imol. *ſub num.* 30. *ver. hoc vltimum, num.* 31. *cum ſeq.* Abb. Butr. *ſub. num.* 8. *ver. Poſſent tamen iſta, Gemin. in d. capitulo* 1. *de offic. Vicar. libro* 6. *nu.* 6. *ver. Aut ſubdelegatio non eſt facta in totum, quicquid in contrarium ſcripſerit Hoſt. in d. cap. licet*, cuius opinio

com.

communiter reijcitur, *Soccin. loco cit. ſub numero 282. verſ. prædicta tamen opinio.*

8 Quintus eſt caſus, quando poſt excommunicationem eſt ſubdelegata iuriſdictio, & res eſt integra, & tunc iuriſdictio delegati, ſiue ſubdelegati, quamuis non expiret, tamen ſuſpenditur, ſicuti ſuſpenditur iuriſdictio delegantis, *Hoſt. Calder. & Card. in d. c. licet Abb. ibidem ſub num.* 8.

Contrarium tenent *Innoc. in d. cap. licet, ibiq; Butr. ſub num.* 21. *Imol. ſub num.* 29. *&* 31. *verſ. ſed vt ſupra dixi.* Et hæc opinio vti frequentior, ſic etiam verior, ex rationibus *per Butr. & Gemin. locis citatis* adductis, ad quos lectorem breuitatis gratia remitto. Eſt verum, quod ex quo durante excommunicatione iuriſdictio delegantis eſt omnino ſuſpenſa, ſi interim contingat appellare à delegato, appellatio non poterit interponi ad delegantem, ſed debet appellari ad ſuperiorem delegantis, *d. cap. ſi ii, cui de offic. deleg. lib. 6. Gemin. in d. cap. primo col. penult. ver. fatendum. eſt de offic. Vicar. Socc. in d.*
9 *cap. Sacris num.* 276. Item excommunicatione durante non poteſt excommunicatus reuocare delegationem, ſeu ſubdelegationem iam factam, quia ſuſpenſum eſt in eo totale exercitium, *Butr. in d. cap. licet ſub num.* 21. *Gemin. in d. cap.* 1. *colum. penult. verſ. nec obſtat; & colum. fin. verſ. Item nec pro nunc. de offic. Vicar. lib. 6. Socc. in d. cap. Sacris ſub num.* 281. *verſ. nec obſtas de ſent. excom.* Præterea in caſibus in quibus ſuſpenditur iuriſdictio delegati per excommunicationem ſe peruenientem in perſona delegantis poſt factam delegationem, abſoluto delegante non requiritur noua delegatio, ſed proceditur ex veteri, *Goffred. & Calder.* quos refert, & ſequitur *Imol. in d. cap. licet ſub num.* 31. *verſ. Io. tamen, & ibi Butr. ſub num.* 21. *verſ. Goffredus dicit.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus poteſt eſſe arbitrator aliquo modo.*
2 *Excommunicatus non poteſt proferre per modum laudi.*
3 *Excommunicatus ex cauſa hæreſis non poteſt eſſe arbitrator.*
4 *Cum excommunicato nemo poteſt cogi communicare.*
5 *Excommunicatus non poteſt ferre arbitramentum ſi illud habet executionem vti ſententia.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus poſſit proferre arbitramentum.

CAP. XX.

ILluſtris eſt apud Doctores concertatio, quã ſubiectis vtriuſq; partis fundamẽtis diſputat *Io. And. in cap. dolo de reg. iur. lib. 6.* affirmans eã fuiſſe valde in facti contingentia agitatam Florentiæ, ſicut etiam fuiſſe agitatam in partibus Alemaniæ in cauſa maximi momenti teſtantur *Soccin. & Iaſ. in l. ſi quis arbitratu ff. de verb. oblig. illes ſub num. 37. hic num. 26.* Magis
1 communis opinio fert, excommunicatum eſſe poſſe arbitratorem, quam tuentur *Bart. & Ang. in l. ex facto, §. ſi quis rogatus el 2. ff. ad Trebbell. & in l ſi quis arbitratu, ff. de verb. oblig. ibique Soccin. num. 37. Iaſ. num. 26. Butr. in cap. Quintauallis num. 33. Franch. de Marc. q. 527. num. 3. par. 1. & de magis communi præter Socc. & Iaſ. locis cit. teſtantur Alex. in d. §. ſi quis rogatus nu. 3. Rip. ibidem num. 7. & 9. verſ. retenta tamen,* & pro hac opinione dum cauſa ventilaretur Alemaniæ, conſuluit Collegium Peruſinum, vt teſtatur *Socc. loco cit.* Coeterum *Io. Andr. in d. cap. dolo,* expenſis hinc inde Argumentis tandem cenſet hanc opinionem non

non aliter eſſe probandam, niſi quando Arbitrator eſſet ſimplex mediator, & proxeneta, ex cuius ordinamento partes ad inuicem componerent, ita quod actus firmaretur ex ipſarum partium compoſitione, nec ex arbi-
2 tramento, vel illius pronunciatione: ſecus quando arbitramentum fertur per modum laudi, vel ſentiæ; quia hoc fieri à publico excommunicato non poteſt, & ſi fiat, nullius reputatur momenti, & *Io. Andr. ſequuntur Abb. in d. cap. Quintauallis ſub num. 27. verſ. in arbitratore, de iure iur. Imol. in d. l. ſi quis arbitratu, Alber. in l. ſi ſi. quis in condemnatione, §. dolo fa. cis ff. de reg. iur. & idem tenet Archid. in capitulo à iudicibus 2. quaſt.* 7. Ripa tamen *in d. §. ſi quis rogatus el 2. numero* 9. ſtudet opiniones concordare vt ibi per eum. Mihi opinio *Io. Andr.* videtur verior ex rationibus per ipſum allatis, quas huc transferre laborioſum eſſet magis, quã vtile, quibus accedunt quæ ſupradicta ſunt *lib. 2. cap. 23. num....* & quia Doctores, qui illum ſequuntur, ſunt magnæ auctoritatis, ideo putarem abſonum non eſſe ſecundum eam in facti contingentia reſpondere, ſicuti quandoque reſpondit Collegium Patauinum, vt refertur, *Soccin. in d. l. ſi quis arbitratu num.* 17. Si quis tamen adhærere velit opinioni magis communi, eam multipliciter declarare debet. &

3 Primo ne procedat in excommunicato ex cauſa hæreſis, qui intra annum ſatisfacere diſtulit, *Rip. loco cit. per Teſt. in Auth. credentes C. de hæret.*

4 Secundo ne procedat, quando altera pars opponit excommunicationem, & non vult cauſam proſequi, quia non cogitur communicare cum eo, quem tenetur vitare, *capitulo nuper de ſent. excommun. capitulo 2. de except. Ripa loco cit. verſic. 3. vt non*.

Tertio vt procedat in cauſa prophana, ſecus in ſpiritualibus, Imol. *in cap. in cauſis, de elect.* prout illum refert *Ripa loco ante citato*.

5 Quarto ne procedat, quando arbitramentum haberet exequutionem vti ſententia, vigore Statuti, quia tunc arbitramentum æquipolleret rei iudicatæ, quæ ferri nequit per excommunicatum, *Ang. & Alexan. quos refert, & ſequitur Iaſ. in d. l. ſi quis arbitratu ſub num. 27. ff. de verbor. obligat.*

SVMMARIVM.

1 *Aduocati officium nequit exerceri ſine communicatione forenſi.*

2 *Aduocati officium excommunicatus non poteſt exercere.*

3 *Aduocatus excommunicatus non poteſt exponere deſiderium amici ſui apud iudicem.*

4 *Excommunicato mittens nuntium vel litteram incurrit minorem excommunicationem.*

5 *Prohibitus poſtulare non cenſetur prohibitus conſulere ſeu mittere informationes iudicibus.*

6 *Excommunicatus, ab officio aduocati non deſiſtens, debet repelli à iudice.*

7 *Excommunicatum ab officio aduocati debet repellere iudex etiam partibus inuitis.*

8 *Iudex ſecularis non repellens aduocatum excommunicatum ab officio, poteſt cogi ad repellendum à iudice eccleſiaſtico.*

9 *Aduocatus exercens officium tempore quo eſt excommunicatus peccat.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus poſſit exercere officium Aduocati.

CAP.

Digitized by Google

CAP. XXI.

CVm officium ad-
uocati nequeat
exerceri ſine
communicatio-
ne forenſi, *l. pro*
1 *uidendum C. de*
poſtul. l. 1. C. de
aduocati diuerſ.
iudic. merito cum excommunicato ſit
vetita forenſis cómunio, *c. intelleximus*
2 *de iudic.* inde reſultat, vt nequeat exer-
cere officium Aduocati, *cap. decerni-*
mus, vbi gloſ. & Doct. de ſent. excom.
lib. 6. cap. excommunicamus §. creden-
tes de hæret. lib. 6. cap. excommunica-
tos cum ſeq. 11. quæſt. 3. cap. exceptio-
nem de except. cap. fin. ne clerici, vel
Monachi, cap. 1. 4. quæſt. 1. cap. bea-
tus, & cap. illi 4. quæſt. 1. cap. alieni
2. quæſt. 7. Specul. tit. de aduocato §.
primo verſic. item quod excommunica-
tus, Soccin. in cap. ſacris num. 412. de
ſent. excom. Abb. in cap. intelleximus
num. 2. de iudic. ibiq. Barbatia num.
1. Dec. num. 6. & 7. Suarez tom. 5.
diſp. 16. ſect. 7. num. 1.

3 Extenditur primo, vt excommuni-
catus neque poſſit deſiderium Amici
ſui apud iudicem exponere, neque
alterius deſiderio contradicere, *l. 1.*
ff. de poſtuland. neque in Camera priua-
tim conſulere, neque informationes
iudicibus tranſmittere, quia commu-
nicatio æquè fit verbis, ac litteris, ita
deſumitur *ex cap. vbi periculum §. nul-*
li de elect. lib. 6. vbi pari poena puni-
tur alloquens cum Cardinali exiſten-
te in conclaui, ac mittens illi nuntium
vel ſcripturam, hoc etiam probatur
in clem. ſi Summus Pontifex, ibi parti-
cipet litteris, verbo de ſent. excom. quo-
rum iurium auctoritate ſubnixa *gloſa*
in cap. Conſtitutione verb. participatio-
ne ſcripſit, quod ſicuti quis incurrit
minorem excommunicationem lo-
quendo cum excommunicato, ita
incurrit mittendo illi nuntium, aut lit-
4 teram, & ſequuntur Io. *Andr. ibi num.*
2. Ancar. ſub num. 1. verſic. quærit de
illo Franch. num. 2. Gemin. num. 6.
Cardinal. in d. clem. Si Summus Pon-
tifex num. 2. Vital. num. 7. & ſeq. Ro-
man. in l. 1. num. 3. ff. de verb. oblig.
ibique Iaſ. num. 13. Barbat. in clem.
cauſas, col. 6. verſic. nota paria eſſe de
elect. Anan. *in rubr. de magiſtr. nu. 23.*
Felin. in rubr. de fid. inſtrum. num. 2.
Io. Petr. Ala in tract. de aduocato, &
Cauſid. Chriſtiano quæſt. 8. facit etiam
quod prohibitus loqui cum moniali,
prohibetur, etiam mittere nuntium
cap. clericus 81. Aret. in d. l. 1. in princ.
ff. de verb. oblig. & ibi Iaſ. num. decimo
quarto.

Nec refert quod prohibitus poſtu-
5 lare non prohibetur in camera conſu-
lere, & informationes iudicibus mit-
tere, *Bart. in l. Paulus §. Paulus ff. de*
legation. & in l. 1. §. poſtulare ff. de po-
ſtulando, & in l. 1. §. Aduocatos ff. de va-
riis, & extraord. cogn. Abb. in rub. de po-
ſtulando, item quod ſtatutũ prohibens
quod forenſes non poſſint eſſe aduoca
ti, non habet locum in mittente vnam
allegationem iudici, quia reſponde-
tur quod prædicta procedunt quando
eſt prohibita ſola poſtulatio, Cęterum
quando eſt prohibita communicatio,
ſiue commercium, prout eſt prohibita
Excommunicato, *vt in c. nuper, & c.*
cum deſideres de ſent. excom. illud latius
patet, & comprehendit non ſolum
actus perſonales, & verbales, ſed etiam
ſcripturam, & nuntios, vt animaduer-
tit *Iaſ. loco cit. nu. 13.* His accedit quod
prohibitus poſtulare ratione perſonę,
prohibetur etiam mittere informatio-
nes iudicibus, ſi credimus *Vaſquio de*
ſucceſſ. progreſſ. par. 1. §. 15. ſub nu. 58.
quem ſequitur Io. Petr. Ala loco citato,
quamuis opinionem Alæ in caſu ſuo
probare non auſim. Vidi propterea
quandoque in Romana Curia, quod
cum quidam aduocatus fuiſſet ab Ad-
uocationis munere ſuſpenſus durante
tempore ſuſpenſionis etiam eius in-
formationes in ſcriptis a iudicibus re-
pellabantur.

6 Extenditur ſecundo, vt niſi excom-
municatus ab aduocationis exercitio

Digitized by Google

ſe abſtineat, poſſit, & debeat repelli à iudice coram quo ligatur, ſiue ſit iudex eccleſiaſticus, ſiue ſecularis, non enim eſt recipiendus, à filiis, quem mater excluſit, *d. cap. decernimus de ſent. excom. lib. 6. ibique Archid. in principio Io. Andr. ante nu. 1. verſ. non enim debet iudex*, Gemin. *ſub num. 3. verſ. quæro de ratione*.

Extenditur tertio, vt quando excommunicatio, eſt notoria debeat iudex repellere excommunicatum ex officio etiam nullo excommunicationē opponente, *Io. Andr. & Gemin. loco cit. num. 1. Archid. ſub num. 1. verſic. repellere, Specul. in tit. de offic. omn. iud. §. 1. num. 16.*

7 Quinimmo poteſt, & debet repellere etiam partibus inuitis, & contradicentibus, *Specul. loco cit. Io. Andr. in d. c. decernimus verb. item facit hæc littera Stephanus Coſta ibidem ſub nu. 7. verſ. inducitur etiam*.

8 Extenditur quarto, vt ſi iudex ſæcularis negligat repellere excommunicatum ab exercitio aduocationis, poterit ipſe cogi a iudice eccleſiaſtico per cenſuras ad repellendum, *d. c. decernimus de ſent. excom. lib. 6. ibique Archid. Io. Andr. reliqui communiter*. Iudicem autem eccleſiaſticum in hac materia dicimus, non ſolum epiſcopum, qui eſt iudex ordinarius in tota ciuitate, & Diœceſi, ſed etiam eum, qui habet quaſi epiſcopalem iuriſdictionem in loco, *Io. Andr. loco cit. paulo poſt princip. Gemin. ſub num. 3. verſic. quæro, de quibus iudicibus, Stephan. Coſta ſub num. 6. verſic. Nota*.

9 Extenditur Quinto, vt aduocatus exercens officium tempore quo eſt excommunicatus peccet, *Suarez tom. 5. diſput. 16. ſect. 7. in principio, Alter. de cenſur. diſput. 7. lib. 2. c. 3. pag. 202. ſub littera E. verſic. Si loquamur*.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatum excommunicatum teneri ad reſtitutionem ſalarii tenuerunt aliqui*.
2 *Contraria opinio defenditur vt æquior*.
3 *Acquiſitum illicite ſine alterius iactura non ſubiacet reſtitutioni neceſſariæ*.
4 *Reſtitutioni nemo obligatur niſi acceptio ſit iniuſta*.
5 *Lex non obligat ad reſtitutionem, & pœnam actus niſi hoc exprimat*.
6 *Meretrix non tenetur ad reſtitutionem ſalarii*.
7 *Simoniacus mentalis licet peccet non tamen tenetur acquiſitum reſtituere*.

ARGVMENTVM.

Aduocatus excommunicatus ſi de facto patrocinetur, an teneatur ad reſtitutionem ſalarij.

CAP. XXV.

1 Teneri ad reſtitutionem exiſtimant *Hoſt. & Io. Andr. in d. cap. decernimus ſub num. 1. Gemin. nu. 5. Coſta num. 7. de ſent. excom. lib. 6. & iterum Hoſt. in cap. cum ſit, de iudæis* mouentur autem *ex cap. tum ſit nimis §. officiali vero de iudæis*, vbi præponens infidelem publico officio propter peccatum, quod contra legis præceptum admiſit tenetur erogare in vſum pauperum, quicquid occaſione officii eſt adeptus.

2 Contrarium tenent *Abb. in cap. cum ſit ſub nu. 2. de iudæis, Suarez d. diſput. 16. cap. 2. ſect. 7. verſic. Tandem colligitur ex dictis*, cuius dicta tacito Auctore ſibi vſurpat *Alter. de cenſ. lib. 2. diſput. 3. cap. 3. in vltima quæſtione*, & hæc opinio mihi videtur verior, & æquior.

3 Primo, quia illicite acquiſitum ſine alterius iniuria non ſubiacet reſtitutioni neceſſariæ, ſed ſufficit agere pœni-

pœnitentiam, *cap. fin. de ſimonia Innoc. in cap. quis plerique de immunit. Eccleſ.* At quæſitum ab aduocato tempore excommunicationis eſt quęſitum ſine alicuius iniuria, quia licet ſit actus contra obedientiam eccleſiæ, tamen non eſt contra iuſtitiam ſtipendii, quod datur pro æquiualenti labore, ergo non impedit quominus ſtipendiũ iuſte accipiatur nec obligat ad eius reſtitutionem, quia ad eam nemo obligatur, niſi acceptatio ſit iniuſta vel a le-
4 ge prohibita, D. *Thom. quem coeteri ſequuntur 2.2. q. 62. art. 1. 2. & 6. Medina in Codice de reſtitutione q. 9. Nauar. in Manual. cap. 17. num. 11. q. 3. concluſ. 6. Couar. in reg. peccatum par. 2. in princ. late Sayr. in claui Regia lib. 10. tract. 2. cap. 2. num. 1.* At in caſu noſtro acceptatio non poteſt dici iniuſta, quia neminem lædit, nec poteſt dici à lege prohibita, quia non reperitur prohibitum, niſi quod Aduocatus poteſt à patrocinio per exceptionem remoueri, vt fatetur idem *Io. Andr. in cap. ſi aduerſus num. 4. de hæret.* Ergo.

5 Tertio, quia quando lex vult obligare ad reſtitutionem, & pænam actus geſti, tunc hoc exprimit aperte, vt videre eſt in *d. cap. cum ſit* §. *officialt de iudæis, & in cap. ad liberandam eodem titulo*, in quibus iuribus reſtitutio ponitur in poenam, propter criminis grauitatem, at nulla lex reperitur, quæ obliget Aduocatum excommunicatum ad reſtitutionem ſalarii, ergo neque nos obligare debemus *l. generaliter ff. de legat. præſtand.*

Nec refert, quod excommunicatus prohibetur exercere officium aduocationis, quia non ideo ſequitur, quod ſi exerceat tenetur reſtituere queſtum, quia ſatis eſt, quod per exercitium incurrat in obedientiam, & conſequẽter peccatum, *cap. ſi aduerſus in fine,*
6 *de hæretic.* Simile videmus in meretrice, quæ fornicans turpiſſime facit, & mortaliter peccat, *cap. nemo, & cap. Meretrices 32. quæſt. 4.* & nihilominus acceptum non tenetur reſtituere *l. 4. §. ſed, & quod meretrici ff. de cond. ob turp. cauſ.* cum aliis latius adductis infra *tit. de meretricibus cap. 2. num....*
7 Item quia Simoniacus mentalis peccat, non tamen tenetur acquiſitum reſtituere, *cap. tua in fine, & cap. fin. de Simonia*, fateor, quod poteſt eſſe talis contemptus aduocati patrocinantis erga excommunicationem, per quem poſſet puniri, & poenæ loco inter coeteras poſſet imponi reſtitutio lucri, idem *Io. Andr. in d. cap. ſi aduerſus ſub nu. 4. de hæretic. & ibi Abb. num. 3. uerſ. item lucrum.*

SVMMARIVM.

1 *Actus prohibitus pro quo ſolum eſt impoſita poena excommunicationis minoris ſuſtinetur.*
2 *Excommunicatus non denunciatus ſi Doctoretur in illo tantum conſideratur culpa.*
3 *Excommunicatus denunciatus ſi Doctoretur, licet teneat, eſt tamen iuſta cauſa cur non recipiatur inter Doctores.*
4 *Doctoratus acceptus ab apoſtata religionis non prodeſt ad iuſtificandam gratiam in qua ſe aſſeruit Doctorem.*

ARGVMENTVM.

Excommunicatus an poſſit doctorari.

CAP. XXIII.

NOn poſſe doctorari cẽſuit *Bal. in l. vnica, §. Ideoque nu. 5. & ibi Salicet num. 3. C. de nouo C. faciendo*, & hanc opinionem in Apoſtata religionis probat Rota apud *Verall. deciſ. 219. num. 5. par. 1.*

Contrarium nempè quod quamuis hoc fieri non debeat, tamen ſi fiat, teneat,

Google

18 *Conſtituens procuratorem excommunicatum ſi certioratus de abſolutione perſeueret in voluntate mandatum accipit robor ex nouo conſenſu.*

19 *Perſeuerantia habet vim conſenſus expreſſi in procuratore conſtituto poſt abſolutionem.*

20 *Perſeuerare vt quis dicatur debuit habere notitiam.*

21 *Acta per procuratorem excommunicatum ex ſequenti ratihabitione non validantur.*

22 *Ratihabitio nõ habet locum vbi non reperit extremum habile.*

23 *Ratihabitio non poteſt ſupplere inhabilitatem procuratoris.*

ARGVMENTVM.

Excommunicatus repellitur ab officio Procuratoris, & Sollicitatoris in iudicio.

CAP. XXIV.

1 EAdem ratione qua excommunicatus repellitur ab officio Aduocati, repellitur etiam ab officio procuratoris, *cap. poſt ceſſionem, vbi plene Doctores, & præſertim Abb. ſub num.* 10. *verſ. nunc veniamus, & num.* 11. *cum ſeq. cap. decernimus de ſent. excom.* quatenus generaliter repellit Aduocatum à patrocinando, quod verbum eſt commune aduocato, & procuratori, *Abb. in c. conſulti ſub num.* 1. *de procurator.*

2 *Rota apud Creſcen. deciſ.* 12. *de procur. Viuius dec.* 99. *num.* 4. *& facit,* quia rationes conſideratæ ad repellendum aduocatum, fortius militant in procuratore, cuius nomen redigitur in Actis, & frequentius perſonaliter agit in iudicio, quam ſit neceſſarium agere aduocato.

Extenditur primo, iiſdem modis, quibus eſt extenſa antecedens concluſio de aduocato, quæ commode in hanc poſſunt transferri.

3 Extenditur ſecundo, vt procedat ſiue excommunicatio ſit publica, ſiue occulta, non obſtante diſpoſitione *cap.* 1. *de except. lib.* 6. quia illa procedit in principali non autem in procuratore, *Imol. Felin. & alii, quos refert, & ſequitur Rota apud Creſcen. dec.* 12. *de procur.*

4 Extenditur tertio, vt procedat, ſiue mandatum ſit datum ab homine, ſiue ſit datum à lege, nam excommunicatus non poteſt eſſe procurator, nec legitimus Adminiſtrator pro coniuncta perſona, *Butr. in d. cap intellexi. mus ſub num.* 6. *verſ. Item nec alias de iudic.* vbi neque poteſt eſſe tanquam legitimus adminiſtrator pro filio, nec filio poteſt auctorari.

5 Extenditur Quarto, etiamſi mandatum ſit datum à Socio ad gerendum cauſam communem cum ipſo excommunicato, quia conſortium litis non ſupplet inhabilitatem perſonæ, vt ſentire videtur *Io. Andr. in d. cap. poſt ceſſionem num.* 18. *de probat. & aperte hoc profitentur Butr. num.* 12. *Abb. nu.* 28. *Boich. ante num.* 12. *verſic. ſed an in cauſa communi,* niſi forte cauſa ſit indiuidua, quia tunc poteſt excommunicatus in caſibus in quo ipſe poteſt eſſe in iudicio defendere conſortem ex propria perſona abſq. mandato, *Butr. & Abb. loco cit. argumento l.* 2. *§. ex his ff. de verb. oblig. & faciunt tradita per Roman. conſ.* 506.

6 Extenditur Quinto, vt ad effectum, quod excommunicatus repellatur ab officio procuratoris, ſufficiat ſi ſit excommunicatus, vel de tempore Conſtitutionis, vel de tempore acceptationis mandati, nam requiritur habilitas vtroque tempore, & ſi deſit in vno, mandatum eſt nullum, *Cald. in d. capitulo poſt ceſſionem ſub numero quarto, quem ibi ſequuntur Imol. ſub numero octauo, & concludit Butr. num.* 10. *in* 2. *&* 3. *caſu Abb.*

num. 14.*& iterum Abb.in cap.conſul. ti ſub nu.* 1. *de procur.* Ratio potiſſima eſt, quia mandatum recipit robur à conſenſu mandantis, & mandatarii §. *vnico inſtit. de oblig. quæ ex con. ſenſ. naſc.* ideoque non perficitur, niſi perficiatur tempore quo poſſit adeſſe conſenſus mandantis, & exceptio mandatarii, §.mandatum Inſt. mandati.

8 Extenditur ſexto, vt ſubſequens abſolutio non validet conſtitutionem in perſonam excommunicati factam, *d. cap. poſt ceſſionem Hoſtienſ. in ſæpè cit.cap. conſulti, ibique Abb. ſub num.* 1.*verſic.nota ibi de procur.*

9 Extenditur ſeptimo, vt ſi poſt conſtitutionem, & acceptationem mandati ſuperueniat excommunicatio, licet mandatum ſit validum, quia recepit ſuũ robur tẽpore habili tñ per ſuperuenientiam excommunicationis re uocatur, *cap. ſi inimicus* 11. *quæſt.* 1. *Bald. in l. aut* 18.*ff.de procur.in addit.* Vel ſaltim impeditur exercitiũ quouſque excommunicatio durat, *Io. Andr. in d.cap.poſt ceſſionem, & ibi Butr. nu.* 10. *verſic.* 4. *caſus, Imol.ſub num.* 8. *verſic.Si autem tempore, Abb.num.*15. *Soccin.in cap.ſacris num.* 331. *verſic. Aut in Procuratore ſimplici de ſent. excom.*

10 Quod procedit etiamſi excommunicatio ſuperueniat in perſona Domini poſt litem conteſtatam, quia licet per litis conteſtationem procurator efficiatur Dominus inſtantiæ, non tamen efficitur Dominus Cauſæ, nam Cauſa non eſt ipſius procuratoris, ſed Domini, ad quem ſpectat commodum, & incommodum, ita concludit *Hoſt.in cap. licet vndique de offic. deleg. quem ſequitur Socc. in ſæpe cit. cap. ſacris ſub num.* 332. *cum ſeq. de ſent.excom.Aufrer. ad Cappell. Tholoſ. deciſ.* 143.*ſub litt.* A.

11 Eſt verum, quod ſi de excommunicatione non opponatur, iudicium cum eo agitatum valebit, *Creſcen. dec.* 12.*de procur. Soccin.loco cit. ante num.* 334.

Extenditur Octauo, vt procedat, ſiue excommunicatus ſit conſtitutus procurator pro parte Actoris, ſiue pro parte Rei, vt eſt communis opinio, de qua teſtatur *Abb.loco cit.ſub num.*16. *& ante ipſum Butr.col penult.verſ.*An autem ex parte Rei.

12 Extenditur Nono, vt ſi excommunicatus conſtituatur procurator, conſtitutio ſit nulla ipſo iure, ita tenet *Spec. in tit.de procur. in princ. Cald. in d. cap. poſt ceſſionem num.* 42.*de prob. & ibi Butr. ſub num.*10. *Imola ſub nu.* 7. *Felin. nu.* 20. vbi teſtatur de communi, de qua etiam teſtatur *Card. in clem. Religioſus ſub. nu.*17.*q.*16.*verſ. item conſiderandum de procur. Creſcen. dec.*12. *de procur.*

Probatur autem *in d. cap. poſt ceſſionem*, vbi Pontifex de quodam procuratore loquens ait, *cum nobis conſtiterit, quod excommunicatus erat, cum procuratoris officium aſſumpſit, ipſum tanque procuratorem non duximus admittendum.*

Contrariam opinionem, quod immo conſtitutio procuratoris in perſona excommunicati non ſit nulla ipſo iure, ſed requiratur oppoſitio, tenent *Innoc.in cap.veritatis num. [illegible] de dolo, & contum. quem late probant Suarez diſput.* 16.*ſect.* 7. *num.*10.*verſic.ſed non video fundamentum, & verſic.* Alia igitur ſententia, *Alter.d. lib.*2. *diſput.*

13 3.*cap.* 2. *verſic.* Contraria tamen opinio. Mouentur primo quia excommunicatus poteſt pro ſe ipſo cauſã defẽdere in iudicio, & Acta valent, quouſque non opponatur exceptio, *c. pia de except. lib.* 6. Ergo, & idem in procuratore, cuius geſta habentur perinde ac ſi eſſent geſta à principali, *l.* 1.*ff. de procur.*

14 Retẽta cõmuni ex ea infertur quod geſta cum procuratore excommunicato ſunt nulla, *Io. Andr. Butr. Imol. & Abb. quos refert, & ſequitur Felin. in d. cap. poſt ceſſionem nu.* 24. Si enim conſtitutio eſt nulla, ergo quidquid inde ſequitur eſt nullum *l.* 2. *in princ. ff. quemadmodum teſtam. aper. l.*4.§. con-

condemnatum ff. de re iud. Gemin. conſ. 10. Anchar. conſil. 359. num. 3. facit teſt. in l. 1. ff. quod falſo tut. vbi geſta cum tutore, qui à principio habebatur verus, ſunt nulla, niſi iudex aliud decernat.

Quod procedat, ſiue excommunicatus ſit publicus, ſiue ſit occultus, *Io. Andr. Butr. Imol. Abb. & Felin. proxime citati Creſc. dec. 12. de procur. quicquid in contrarium ſcripſerit Cald. in d. cap. poſt ceſſionem.*

15 Ratio eſt, quia officium Procuratoris eſt priuatum, & in hac materia non adeſt differentia inter excommunicatum publicum, & priuatum, vt vtrumque probat *Felin. in d. cap. poſt ceſſionem num. 24. Abb. in cap. fin. nu. 12. de procur.*

16 Hæc Nona, extenſio declaratur Primo, vt ſi ex nullitate horum geſtorum Conſtituens paſſus eſt damnum, ſi ille culpa careat, nempe quia dedit mandatum ignorans excommunicationem poterit pro damno agere contra procuratorem, qui ſe ingeſſit in officio ſibi prohibito, vt ſingulariter ſcpripſit *Io. Andr. in cap. conſulti num. 10. de procur. & ibi Abb. num. 13. Fel. in d. cap. poſt ceſſionem nu. 24. verſ.* Et nota quod ſi ex nullitate: pro qua opinione facit *teſt. in l. 2. C. ſi ſeruus, vel liber ad decurionat. aſpir. lib. 10.* vbi punitur is, qui promotus ad officium non pandit ſuum defectum.

17 Declaratur ſecundo, ne procedat quando excommunicatio ſuperuenit poſt conſtitutionem, quia tunc ſi non opponatur, iudicium valet, *Creſcen. dec. 12. de procur.*

18 Declaratur tertio, vt ſi is qui conſtituit excommunicatum procuratorem, deinde ſit certioratus de abſolutione, & nihilominus perſeuerauerit in ſua voluntate, conſtitutio incipiat habere robur ex nouo conſenſu, *Butr. in d. cap. poſt ceſſionem ſub num. 10. verſ. non obſtat, quem ibi ſequuntur* Abb. *ſub num. 12. verſic. item dic clarius,* Felin. *num. 20. verſic. hanc concluſionem.*

Dicitur autem in eadem voluntate perſeuerare, quando ſcit cauſam ſuam agi per eundem, & non contradicit, *Butr. Abb. & Felin. modo citati.*

19 Et hęc perſeuerantia ſufficit etiam ſi non ad ſit conſenſus expreſſus, *Abb. & Felin. proxime allegati, ille ſub num. 13. hic num. 20. verſic.* Immo ſecundum: pro quibus facit, quod conſenſus tacitus ſufficit ad faciendum quem procuratorem, *Innoc. in cap. ex parte* Decani *de reſcript.* Hic antequam vlterius procedatur, monendus eſt lector, quod vt hæc declaratio poſſit ſibi locum vindicare, requiritur, quod probetur Dominum habuiſſe notitiam abſolutionis impenſæ eius Procurato-

20 ri, alias non ſuffragabitur, tum quia in dubio præſumitur ignorantia, *cap. præſumitur, de reg. iur. in 6.* tum etiam quia ſcientia in tali caſu eſt fundamentum intentionis, quod eſt ab vnoquoque probandum, *l. qui dicit ff. de prob. l. actor quod aſſeuerat C. eodem tit.*

Quare prudentis Cauſidici partes erunt, vt ſi quando in hunc caſum incidat, cōcipiat articulos ſuper ſcientia abſolutionis, alias proceſſum à nullitate non ſaluabit.

Declaratur Quarto, ne procedat quando conſtituens haberet rata geſta per Procuratorem nomine ſuo, quia tunc ex ſequenti ratihabitione acta validantur, *l. licet de procur. cap. ratihabitio de reg. iur. lib. 6. Cald. in d. cap. poſt ceſſionem ibique* Abbas *num....*

21 Contrarium, & rectius quo ad hanc partem tenet, *Felin. in d. cap. poſt ceſſionem num. 21.*

22 Primo, quia ratihabitio non habet locum, vbi non reperit extremum habile, *l. bonorum, vbi Bar. ff. rem ratam haberi, plene Imola in cap cum nos* de his quæ fiunt à prælatis. In caſu vero propoſito extremum eſſet inhabile, quia à principio excommunicatus nō potuiſſet procurator conſtitui, *d. c. poſt ceſſionem de probat.*

23 Secundo, quia ratihabitio poteſt ſupplere defectum mandati, *l. Paulus, ff. rem ratam habere,* non autem

habi-

habilitatem in Procuratore, iuxta tradita in *l.nemo poteſt ff.de legat.* 1. At in caſu noſtro defectus eſt in habilitate Procuratoris, Ergò.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus conſtitutus procurator non poteſt ſubſtituere.*
2 *Subſtituere poteſt ille cui fuit datum mandatum ante excommunicationem.*
3 *Contraria opinio approbatur.*
4 *Non bene arguitur ex actu conſumato ad conſumandum.*
5 *Procurator conſtitutus poſt excommunicationem incurſam, non poteſt ſubſtituere.*
6 *Procuratoris conſtitutio expeditur per uiam contractus.*
7 *Subſtitutus ab habẽte poteſtatẽ ſubſtituẽdi, videtur ſubſtitutus a principali.*
8 *ſubſtituendi poteſtas non poteſt radicari in perſona excommunicati.*
9 *Qui repellitur ne poſſit eſſe in iudicio, debet repelli ab actu a quo incipit iudicium.*
10 *Delegatus factus inhabilis per exceptionem, poteſt ſubdelegare, ſecus ſi ſit inhabilis ipſo iure.*
11 *Mandatum excommunicati ad conſtituendum certam perſonam poteſt effectuari, ſecus ſi ſit ad ſubſtituendum aliquem loco ſui.*
12 *Mandatum ſi ſit datum ad nominandam certam perſonam, nominans dicitur explicare nudum facti miniſterium.*
13 *Actus qui non requirit niſi miniſteriũ facti poteſt fieri ab inhabili.*
14 *Poſſeſſio acquiritur.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus conſtitutus Procurator de facto cum facultatate ſubſtituendi poſſit alium ſubſtituere.

CAP. XXV.

SVppoſita communi opinione, quod excommunicatus ſit inhabilis ipſo iure ad ſuſcipiẽdum mãdatum, prout de communi teſtatur *Card.in clem.Religioſus, qu eſt.16.verſ. Item conſiderandum de procurator, & dictum eſt ſupra in cap.*
1 *precedenti in nona extenſione num. ...* Sequitur illum non poſſe ſubſtituere, *gloſ. in clem. Religioſus, verb. commiſſum.verſ. tu diſtinguas de procur. Bar. in l.1.§.item acquiritur num.9.ff. de acquir poſſ.& in l.ſi is, qui pro emptore num. 63. ff. de vſucapion. Bald. in l. quod quis.q.5.C.de procur.* Vt tamen hæc materia magis liqueat, nonnulli ſunt diſtinguendi caſus. Primus, quando mandatum in perſona excommunicati fuit datum ante excommu-
2 nicationem, & tũc videtur quod poſſit ſubſtituere, quia ſubſequens excommunicatio non tollit facultatem ſubſtituendi, ita *Felin. in d.cap.poſt ceſſionem ſub num.25.verſ.fallit primo de probat.& ante ipſum Card.in clem.Religioſus num.17.q. 16. verſ ſi vero fuit excommunicatus de procur.* Mouetur Primo auctoritate *Teſt.in cap.ſi iudex de offic.deleg. lib.6.* vbi ſubſequens recuſatio non tollit delegationem alteri factam ante recuſationem. Item mouetur ex notatis per *Bar.in l. 1.§.item acquirimus num. 9. de acquir. poſſ. vt per Imol.& Abb.in d.c. poſt ceſſionem,*
3 *de probat.* Quibus parum obſtantibus crederem hanc opinionem in hac ſpecie ſubſtineri non poſſe, licet enim verum ſit per ſubſequentem excommunicationem non tolli facultatem ſubſtituendi, nihilominus æque verum eſt, quod excommunicatione durante, non poteſt Excommunicatus vti hac facultate, quia impeditur exercitium mandati vt dictum eſt ſupra hoc eodem

dem *lib. cap. 28. extenſione 7. num....* Et conſequenter non poteſt ſubſtituere, quia hoc ſupponit mandati exercitium.
4 Ad Argumentum Felini reſpondetur, & quo ad primum, non eſt bonum Argumentum, per ſubſequentem excommunicationem non tollitur delegatio facta; Ergo pari ratione non tollitur excommunicato facultas ſubſtituendi, quia ab actu conſumato ad conſumandum non bene arguitur, cū piura facta teneant, quæ nouiter fieri non poſſunt, *cap. ad Apoſtolicam, de regul. l. Patre furioſo, ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris*. Ad ſecundum Doctores per Felin. allegati magis probant contrarium eius, ad quod probandum afferuntur, & ideo non meruerunt allegari. Secundus eſt caſus, quando mandatum fuit datum poſt excommunicationem incurſam, & Procurator fuit conſtitutus cum poteſtate ſubſtituendi generaliter, & tunc quod non poſſit ſubſtituere firmant *Calder. in d. cap. poſt ceſſionem num. 44. ibiq; Imola in fine, verſ. vltimo adde Abb. num. 12. cum ſeq. Dec. num. 63. Cardinal. in clem. religioſus q. 16. de procur. Bart. in l. 1. §. item acquirimus num. 9. ff. de acquir. poſſ. Bald. in l. quod quis q. 5. de procur. & iterum Bald. & Ang. in l. inſtitutio, ff. de condit. inſt.* Mouentur, quia quando facultas ſubſtituendi eſt generalis, tunc ſubſtitutio fundatur tota ſuper facto Procuratoris qui cum ſit inhabilis ipſo iure ad exercendum actum reſpicientem munus Procuratoris, merito ſubſtitutio non valet, vt præter coeteros conſiderat, *Dec. in d. cap. poſt ceſſionem ſub num. 64. verſ. vere tamen factum*. Contrariam opinionem, nempe quod poſſit ſubſtituere defendit, *Butr. in d. cap. poſt ceſſionem ſub num. 10. col. penult. verſ. ſed aduerte*
6 Ducuntur Primo, quia ſubſtitutio Procuratoris expeditur viam contractus, & in contractibus excommunicatus non reputatur inhabilis, *iuxta trad. in cap. veritatis, de dolo, & contum.*
7 Secundo, quia ſubſtitutus ab habente poteſtatē ſubſtituendi uidetur ſubſtitutus à principali *l. item eorū, §. ſi Decuriones, ff. quod cuiuſq. vniuerſ. nom. l. cū eſſent, §. 1. ff. de ſeru. ruſt. præd.* Tertio per *Teſt. in d. c. ſi iudex de officio deleg. lib. 6.* vbi delegatus inhabilis ſub
8 delegat. Mihi opinio cōmunis videtur verior, quia negari non poteſt, quin habens poteſtatem ſubſtituēdi generaliter, non poſſit vti hac facultate, niſi primum officium ſit radicatum in perſona ſua, *gloſ. in d. clem. Religionis, verb. commiſſum de procur. Bar. in d. l. 1. §. adipiſcimur ſub num. 9. de acqu. acquir. poſſ.* At tale officium non poteſt radicari in perſona excommunicati, quia, vt dictum eſt ipſe eſt inhabilis ipſo iure, ergo neque poteſt fieri ſubſtitutio, quia dum procurator ſubſtituit, dicitur fungi officio procuratoris, *cap. ſi qui vbi gloſ. in verb. aliud de procur. lib. 6.* præſertim quando ſubſtituit tanquam Dominus litis effectus poſt litem conteſtatam, *Card. in d. clem. Religioſus quæſt. 16. verſic. ſed ſi ſubſtituit.*

Ad contraria reſpondetur, & quo ad primum fateor ſubſtitutionem expediri per viam contractus, in ordine tamen ad iudicium, ideoq; ſicuti pro-
9 curator remouetur ne poſſit eſſe in iudicio, ita debet remoueri ab actu, à quo incipit iudicium, ex reg. quod qui eſt inhabilis ad conſequutiuum, repellitur ab antecedēti, *l. oratio ff. de ſponſal. cap. fin. de cler. excomm.* & ſic in ſpecie reſpondet *Imola in d. cap. poſt ceſſionem in fine.* Hinc videmus, quod cum excommunicato ſit prohibitum ſtare in iudicio, *cap. intelleximus, de iudic.* eſt etiam prohibitum impetrare reſcriptum, quod eſt præambulum ad iudicium, *cap. primo, de reſcript. lib. ſexto.*

Ad ſecundum ſubſtitutus ab habente poteſtatem ſubſtituendi, videtur conſtitutus a Domino quo ad iuris interpætationem, omnia enim, quę auctoritate noſtra fiunt, a nobis fieri dicuntur, *l. 1. §. deieciſſe, ff. de vi, & vi armata,* verè tamen quando facultas

tas ſubſtituendi eſt generalis, factum cohæret perſonæ procuratoris, vt ſupra dictum eſt.

10 Ad Tertium, Delegatus inhabilis ſubdelegat quando eſt inhabilis ope exceptionis, cuiuſmodi eſt in iudice, qui poteſt recuſari, *vt in d. cap. ſi iudex*, ſecus quando eſt inhabilis ipſo iure, prout eſt excommunicatus in munere procuratoris gerendo, quia iſte non ſubdelegat, neq; ſubſtituit, *gloſ. in ſæpe cit. clem. Religioſus, verb. commiſſum ver. in diſtingue de procur. Bar. in d. l. 1. §. item acquiritur num. 9. & 10. ff. de acquir. poſſ.*

11 Tertius eſt caſus, quando eſt data facultas ad ſubſtituendum certam, ſeu certas perſonas, & tunc inſpicienda ſunt verba mandati, Aut enim datur mandatum ad conſtituendum aliquẽ, & hæc Conſtitutio poteſt fieri, quia in hac conſtitutione procurator præſtat nudum miniſterium, Aut datur ad ſubſtituendum aliquem loco ſui, & tunc non poteſt fieri ſubſtitutio, vt diſtinguit *Bar. in d. l. 1. §. itẽ acquirimus n. 10 ff. de acq. poſſ.* Hanc differentiam inter verbũ cõſtituo, & verbũ ſubſtituo impugnare nititur *Imol. in d. § item acquirimus n. 29. ſuffultus auctoritate teſt. in d. clem. Religioſus de procur.* vbi Religioſus, qui ſine ſui Superioris licentia accepit mandatum, ſicuti non poteſt ſubſtituere, ita neq. poteſt conſtituere alium. Verum vt rectè animaduertit, *Iaſ. in d. §. item acquirimus ſub num. 53. ille teſt. loquitur, in Religioſo*, qui cum ſine auctoritate ſuperioris nõ habeat, neque velle, neque nolle *cap. non dicatur 12. quæſt. 1. cap. Si Religioſus de elect. lib. 6.* ſequitur, vt neutrum poſſit explicare, quia in vtroque eadem militat ratio. Quare dicendum eſt *Bar.* diſtinctionem eſſe iuridicam, eamque in vtroque eius capite proba-

12 ri, nam quantùm attinet ad primum, ſcilicèt quando mandatum datur ad nominandum, ſiue ſubſtituendum perſonam, tunc ipſe nominans dicitur explicare nudum facti miniſterium, *l. licèt ff. de conſtit. pecun.* vbi autem facti miniſterium præſtatur, tunc actus non tribuitur procuratori, ſed principali, vt probat apertè *teſt. in l. pater ex Prouincia, ff. de nummiſſ. vind.* vbi manumiſſus à filio de mandato patris dicitur manumiſſus à patre, *& in l. vnum ex familia, §. ſed ſi de falcidia, ff. de legat. 2.* vbi electus non dicitur capere ex teſtamento eligentis, ſed ex teſtamento eius, qui electionem fieri iuſſit, *& in l. inſtitutio talis, ff. de condit. inſtit.* vbi licèt non poſſit inſtitui hæres in Codicillis, poteſt tamen inſtitui ille, qui in Codicillis nominabitur, & conſequenter poteſt exerceri etiam ab inhabili, quia vbi actus non requirit, niſi

13 miniſterium facti, exercetur etiam ab inhabili, vt probat *teſt. in l. cum pater 79. §. hæreditatem filius, ff. de legat. 2.* vbi deportato, poteſt tamen dari facultas eligendi habilem. licèt ipſe ſit incapax hæreditatis, *l. 1. C. de hæred.*

14 *inſtit.* Hinc videmus, quod cùm in acquirenda poſſeſſione requiratur ſimplex miniſterium facti, *l. quod meo in princ. verſ. procurator, ff. de acquir. poſſeſ.* poſſeſſio nobis quæritur, etiam per ſeruum *in l. 1. à §. item acquirimus, cum pluribus ſeqq. ff. eodem titulo.* & quod prohibitus lege municipali, nè poſſit conſtitui exequutor teſtamenti, poteſt tamen conſtitui vt exequutorem Eccleſiaſticum eligat, *Io: And. in addit. ad Specul. tit. de inſtr. ædit. §. verò aliqua, verſ. inſuper, Iaſ. in d. l. 1. §. item acquirimus, num. 51. ff. de acquir. poſſeſ.* facit etiam quod frater minor, quamuis non poſſit eſſe exequutor, *clem. exiui de verb. ſignif.* poteſt tamen deputari, vt eligat pauperes, in quos per exequutorem fiat diſtributio, *Bar. in l. cum pater §. hæreditatem filius, ff. de legat. 2. Iaſ. loco citat. num. 52.* Quo verò ad Secundum Caput, quando datur mandatũ ad ſubſtituendum loco ſui, tunc procurator ſubſtituens non præſtat nudum facti miniſterium, ſed officium radicatur in perſona procuratoris, *Bar. in d. §. item acquirimus, nu. 10. & ibi Iaſ. ſub nu. 58.* & propterea non poteſt alium ſubſtituere,

tuere, quia ſapere naturã ſubſtituentis iuxta tradita in *l. ſi eum* §. *qui iniuriam ff ſi quis caut.* §. *ſuerat* Inſt. *de action.* & hæc quo ad Procuratorem. Cœterum excommunicatum non poſſe eſſe Solicitatorem ſcribit *Butr. in d. cap. intelleximus ſub num. 6. verſ.* Item *nec uti cauſam ſollicitans de iudic. Barbat. ibidem ſub num. primo.*

SVMMARIVM.

1 *Probatur opinio negatiua.*

2 *Auctoritas interpoſita in actu per curatorem notorie excommunicatum eſt nulla.*

3 Ex*communicatus non notorius poteſt agere in iudicio rationem officii publici.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus poſſit eſſe in iudicio ratione officii publici.

CAP. XXVI.

1 NEgatiua opinio probatur primo ex *cap. fin. de procur.* vbi officiales vniuerſitatis ſi ſint excommunicati, non poſſunt nomine vniuerſitatis conſtituere procuratorem. Item quia videmus Tutorem vel Curatorem non poſſe agere cauſã pupilli, vel adulti, quia non poteſt perſonam ſuam legitimare in iudicio, *Bal. in cap. cum inter ſuo num.* 10. *in fine, de except.* Franch. *in cap. primo nu.* 8.
2 *eod. tit. lib. 6.* Demum quia non valet auctoritas interpoſita per Curatorem notorie excommunicatum *Abbas in capitulo veritatis, ſub num.* 54. *verſiculo Non enim facit, de dolo, & contumacia.* Hæc tamen ſunt accipienda in excommunicato notorio, alias ſi notorius non ſit, non prohibetur ratione officii publici agere,
3 *Butr. in cap. nihil. col. penult. de elect.* vbi Prælatus, & Beneficiatus excommunicatus poteſt ratione prælaturę, vel beneficij agere, ſi excommunicatio non ſit notoria, & illum ſequuntur *Abb. in d. cap. veritatis ſub num.* 34. *Felin. in cap.* Intelleximus *ſub num.* 3. *verſ.* 12. *declaratio de iudic.* & ſic etiã eſt accipiendus, *Viuius deciſ.* 99. *nu.* 14. quia licet ſimpliciter loquatur, tamen debet intelligi ſecundum Doctores, quos allegat *Rom. conſ.* 211. *ſub num.* 5. *ibiq;* plene addentes.

SVMMARIVM.

1 *Miniſtri agentes prælati, eo excommunicato agere non poſſunt.*

2 *Iuriſdictio delegata remanet ſuſpenſa excommunicato delegante.*

3 *Excommunicatio lata contra prælatum non repellit miniſtros agentes nomine eccleſiæ.*

4 *Coadiutor poteſt agere etiamſi coadiutus ſit excommunicatus.*

ARGVMENTVM.

An excommunicato Prælato poſſint agere pro Eccleſia coeteri miniſtri.

CAP. XXVII.

1 TRes ſunt inſpiciendi caſus. Primus quando verſamur in miniſtris qui agunt nomine Pręlati, cuiuſmodi ſolent eſſe ſindici, & iſti quidem excommunicato Prælato non poſſunt agere, quia ſi repellitur Pręlatus, ergo & conſtitutus ab eo, *cap. primo* §. *ea tamen, de offic. Vicar. lib.* 6. *cap. final. de procur. ibique Innoc. ſub num.* 4. *Card. num.* 3. *Imola num.* 19. *verſ.* Alii *ſunt, Anchar. in cap.* 1. *col.*

Digitized by Google

col. penultima, verſic. Septimo iuxta prædicta, de reſcript. lib.6. facit, quod iuriſdictio iudicis delegati remanet ſuſpenſa per excommunicationem ſuperuenientem in perſona delegantis, quã-
2 do iuriſdictio delegati dependet ab ipſo delegante, *d. cap. 1. in fine, de offic. Vicar. lib. 6. cum aliis allatis ſupra hoc eodem lib. cap. . . .*

Secundus eſt caſus, quando verſamur in illis, qui licet conſtituantur à Prælato, tamen conſtituti recipiunt poteſtatem agendi à lege, prout eſſe ſolent Oeconomus, Viſitator, & alii Officiales perpetui, & tunc ſiquidem conſtituens erat excommunicatus de tempore conſtitutionis, Conſtitutus non
3 poteſt agere, quia conſtitutio fuit nulla ab initio. Si vero excommunicatio ſuperuenit poſt conſtitutionem, poteſt Conſtitutus agere, quia non agit amplius nomine conſtituentis, ſed Eccleſiæ. *d. cap. 1. de officio Vicarii, lib. 6. Ancharan. in d. cap. 1. colum. penult. verſic. Septimo, iuxta prædicta, de reſcript. lib. 6. Innocent. Imola & Cardin. locis citatis. & iterum Anchar. in d. cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6.*

Tertius eſt caſus, quando Miniſtri conſtituantur a Superiore de conſenſu vel citra conſenſum Prælati, vt fungatur vicibus Prælati, cuiuſmodi eſt Coa-
4 diutor, & tunc excommunicato Prælato, poteſt Coadiutor agere, quia non agit nomine Prælati, ſed nomine proprio, & Eccleſię, *Innocen. in d. cap. fin. num. 4. de procur. Compoſtell. in cap. fin. num. 17. de cler. excommun. miniſtr. Oldrad. conſil. 44. num. 2.* Garzia *de benef. par. 4. cap. 5. num.* 83. *Rota in Salamantina Coadiutoria,* 20. Iunii 1594. *coram Penia. Calder. qui conſuluit in pulcro caſu conſ. 16. de regular. & conſ. 3. de ſent. excom.*

SVMMARIVM.

1 *Mandatum hominis facit ceſſare mandatum iuris.*
2 *Coniuncta perſona dicitur habere mandatum à lege.*
3 *Prohibitus pro alio poſtulare, cenſetur etiã prohibitus poſtulare pro coniuncta perſona.*
4 *Iuris diſpoſitio eccleſia reddi non debet.*
5 *Mandatum hominis, plus operatur, quã mandatum iuris.*
6 *Socius non poteſt agere pro ſocio excommunicato.*
7 *Curatoris officium eſt publicum, procuratoris vero priuatum.*
8 *Coniuncta perſona poteſt in iudicio pro excommunicato excipere.*

ARGVMENTVM.

An coniunctus non excommunicatus poſſit eſſe in iudicio pro coniuncto excommunicato, poſito quod ſit talis, qui poſſit agere ſine mandato, ſecundum ea, quæ habentur in l. ſed, & hæ, ff. de procurat. & in cap. nonnulli, in fine, de reſcriptis.

CAP. XXVIII.

QVæſtio quidem difficilis, quam inſolutam reliquit *Soccin. in cap. Sacris, a numero* 334. *cum ſeq. de ſent. excomm.* pro cuius explicatione duo ſunt conſtituendi caſus.

Primus, quando coniuncta perſona, & quæ poteſt agere ex mandato iuris eſt etiam conſtitutus expreſſe procurator ab excommunicato, & in tali ſpe-
1 cie citra controuerſiam puto dicendũ non poſſe agere pro cõiuncto excõmunicato, quia mandatũ expreſſum datũ ab excõmunicato facit ceſſare mandatum iuris, *l. maritus,* 21. §. *ſi autem mandatum. C. de procur.* & conſequenter non iudicatur amplius tanquam coniuncta perſona, ſed tanquam extraneus, qui non poteſt eſſe procurator ad agendum pro excommunicato,

cap.

cap. conſulti, de procur.

Secundus eſt caſus, quando coniũcta perſona vult agere ſimpliciter ex mandato iuris, & tunc quæſtio eſt anceps, & plena difficultatis.

Pro opinione affirmatiua facit Primo, quod ſimiles perſonæ non habent
2 mandatum ab excommunicato, ſed à lege, *d. cap. nonnulli de reſcriptis l. maritus C. de procur. l. ſed & hæ eod. tit.* qui autem habet mandatum à lege, vt poſſit pro aliquo agere, poteſt agere etiã ſi ille ſit excommunicatus, *Anchar. in cap. conſulti num. 7. de procur.* vbi quod Curator adulti poteſt agere etiamſi adultus ſit excommunicatus, quia eius poteſtas non dependet ab adulto ſed a lege. Secundo, ratio propter quã excõmunicatus, repellitur ne poſſit eſſe in Iudicio per ſe, neq. per procuratorẽ, eſt, quia ſibi eſt interdicta cõmunio, *cap. intelleximus de iudic. cap. cum inter de except. cap. primo de except. lib. 6.* At iſta ratio ceſſat, quãdo pro eo agit coniũctus, qui poteſt exercere omnia Acta, ergo debet ceſſare diſpoſitio, *cap. cum ceſſante de appell. cum vulgar.* Quibus non obſtantibus verius exiſtimo, neque coniunctum poſſe eſſe in iudicio pro excommunicato.

Moueor Primo, quia prohibitus poſtulare pro alio, cenſetur prohibitus
3 poſtulare etiam pro coniuncta perſona, *l. militem 7. C. de procur. vbi Miles, qui prohibetur poſtulare pro alio, cenſetur prohibitus etiam poſtulare pro Patre, Matre, & Vxore, & in l. alienam 18. C. eod. tit.* vbi mulier, quæ ſexus ratione prohibetur poſtulare pro alio, prohibetur etiã poſtulare pro filio.

Secundo, quia ſi admitteremus coniunctum poſſe ex legitimo mandato poſtulare pro excommunicato, eluſoria quidem redderentur tot iura prohibentia excommunicatum non eſſe audiendum, neque per ſe, neque per Procuratorem, cum ſemper adſit
4 coniũcta perſona, per quam poſſit eius cauſa agi, ne autem diſpoſitio eluſoria reddatur, præſertim in materia excommunicationis, facienda eſt latior interpretatio etiamſi verba ſint improprianda, *cap. ſi ciuitas, de ſent. ex. comm. lib. 6.*

Tertio plus operatur mandatum
5 datum ab homine, quam operetur mã. datum datum à lege, *l. maritus 21. C. de procur.* At mandatum datum ab homine ceſſat per excommunicationem, *cap. poſt ceſſionem, cum ibi trad. de probat.* Ergo, & mandatum datum a lege.

Quarto, licet coniuncta perſona agat ex mandato legis, tamen mandatum ipſum pendet ex domini voluntate, quod patet, quia ſi Dominus dederit mandatum eidem coniunctæ perſonæ, tunc dicitur ceſſare mandatum iuris, *d. l. maritus verſic. Si autem C. de procur.* At excommunicatus non poteſt hanc voluntatem exercere, *d. c. intelleximus*, Ergo.

Quinto, Socius habet mandatum iuris ad agendum pro Socio *l. 2. C. de*
6 *conſort. eiuſdem litis, gloſ. in l. ſed & hæ, verb. & liberi ff. de procur.* At talis ſocius non poteſt cauſam agere communem cum ſocio excommunicato, quando cauſa eſt diuidua, *Io. Andr. in c. poſt ceſſionem n. 18. de prob. ibiq. Butr. nu. 12. num. 28. Boich. ante nu. 12.* Ergo.

Sexto excommunicatus non poteſt eſſe procurator, nec legitimus adminiſtrator pro coniuncta perſona, *Bald. in c. cum inter ſub num. 10. ad finem de except. Butr. in d. c. intelleximus ſub nu. 6. verſ. item nec vt alias, de iudic.* Ergo neque coniuncta perſona pro excommunicato, quia correlatiuorum eadem eſt diſciplina, *l. 1. ff. de his, qui ſui, vel alieni iuris, & l. 1. ff. de tutel.*

Ad contraria reſpondetur, & quo ad primum, Doctrina *Anchar. in d. cap. conſulti*, non modicam apud me patitur difficultatem ex deductis in ſecundo, & ſexto argumento, ea tamen ſuppoſita, conſiderandum eſt inter officiũ curatoris, & procuratoris hanc eſſe dif-
7 ferentiã, quod curator eſt officium publicũ, procuratoris vero eſt priuatũ, vt vtrumq. probat *teſt. in l. tutori, vel curatori 20. C. de negot. geſt.* hoc ſtante mirũ videri nõ debet ſi curator poteſt agere

Digitized by Google

pro adulto excommunicato, quia quã-
do curatori defertur officium, defertur
ipſi principaliter vti perſonæ conſiſten
ti de per ſe, At quando lex defert of-
ficium procuratoris perſonæ coniunctę,
tunc dicitur deferre vti perſonæ, quæ
repræſentet perſonam coniunctam, &
a qua poſſit in exercitio impediri, *d. l.*
ſi maritus, verſic. Si autem *C. de procur.*

Secundum parui eſt momenti, tum
quia etiam perſona coniuncta agens
non agit nomine proprio, ſed ſui prin-
cipalis *d. l. maritus C. de procur.* tũ etiã
quia ratio propter quam excommuni-
catus repellitur, ne poſſit agere in iu-
dicio non eſt vna, ſed multiplex, vt
in cap. 1. de except. lib. 6. ideoque ſuf-
ficit quod vna ratio remaneat ad hoc,
vt eadem remaneat iuris diſpoſitio,
§. affinitatis inſt. de nupt. & in propoſito
Soccin. in d. cap. ſacris ſub nu. 338. verſ.
8 *non obſtat & nu. 339.* Prædicta ſunt in-
telligenda, quando coniuncta perſo-
na vellet agere pro excommunicato,
ſecus ſi vellet excipere, quia cum ex-
communicatus poſſit excipiendo eſſe
in iudicio per ſe ipſum, & mediante
perſona Procuratoris explicite conſti-
tuti, *iuxta trad. per Doct. in c. intellexi-*
mus de iudais, Sequitur quod poteſt
eſſe etiam mediante procuratore dato
a iure *d. l. Maritus C. de procur. l. ſed*
& hac ff. eodem titul.

SVMMARIVM.

1 P*robatur opinio affirmatiua.*
2 E*xceptio excommunicationis non tran-ſit ad ſucceſſorem limita num.* 3.
4 *Ceſſionarius agens directa actione ſibi ab excommunicato ceſſa repellitur ab agendo, ſecus ſi agat actione vtili.*
5 A*n procedat quando eſſet ad excommunicatum cedentem reditura.*
6 *Ceſſionarius ex cauſa lucratiua an poſ-ſit agere ſi cedens ſit excommunica-tus.*

ARGVMENTVM.

Habens iura ceſſa ab excommunicato an poſſit agere.

CAP. XXIX.

AGere poſſe cen-
ſuerunt Bar-
tholomeus Bri
xien. *in quæſt.*
Venerabili, quę
incipit, quidã
cũ eſſet, prout
illum refert, &
1 ſequitur *gloſa in cap. vnico, §. verum,*
verb. ſemeſtre, verſic. Ex bene facit hac
decretalis de iurepatr. lib. 6. & ibi Io.
Andr. ſub num. 8. verſic. in gloſ. pe-
nult. Gemin. num. 8. Franch. num. 7.
Felin. in d. cap. intelleximus nu. 14. de
iudic. Pontan. de Spolio, lib. 3. c. 2.
num. 3.

Cuius concluſionis ratio eſt, quia
exceptio excommunicationis non tan
git rem, ſed cohæret perſonæ, nec tran-
ſit ad ſucceſſorem; *Argumento l. vitia,*
C. de acquir. poſſ. & l. An vitium, ff. de
diuer. & temporal. præſcript.

2 Hæc concluſio declaratur multi-
pliciter.

Primo, ne procedat, quando ex
forma Statuti excommunicato eſſet
3 interdicta, vel eliſa actio; tunc enim
exceptio, quæ obſtat excommunicato,
obſtat etiam eius Ceſſionario, *Bart. in*
l. per diuerſas, C. mandati, & in l. qui
ſtipendia, C. de procurat. Franc. in d. c.
vnico ſub num. 7. verſ. 4. limita de iure-
patr. lib. 6.

Declaratur ſecundo, vt procedat
dummodo Ceſſionarius agat vtili
4 actione nomine ſuo, ſecus ſi agat actio-
ne directa nomine cedentis, nam in
tali caſu, exceptio, quæ obſtat excom-
municato, obſtaret etiam ceſſiona-
rio, *Franch. loco cit. verſ. ſecundo limi-*
ta Soccin. in cap. Sacris ſub num. 326.
verſic. Aut poteſt per ſe ipſum de ſent.
excom.

De-

5 Declaratur Tertio, ne procedat, quando res ad quas agitur ex iure ceſſo eſſet reditura ad ipſum cedentem, quia tunc eadem exceptio, quæ obſtat excommunicato, obſtat ceſſionario Argumento *l. ſed ſi Iulianus*, §. *ſed & ſi mulier, & §. apud Iulianum ff. de exceptione doli Bart. in l. doli ff. de nouat. Io. Andr. in d. cap. vnico de iurepatr. in 6. & ibi Franch. ſub nu. 7. verſ. quinto limita*.

6 Declaratur Quarto, vt procedat, dummodo ceſſio fiat ex cauſa onerosa, ſecus ſi fiat ex lucratiua, vt poſt *Din. in l. apud Celſum*, §. *ſi cauſa legitima ff. de doli mali, & metus except. tenet Bal. in d. capitulo intellimus, ſub numero 8. Anchar. numero 6. de iudic.*

Contrarium, quod ſiue ceſſio fiat ex cauſa oneroſa, ſiue ex lucratiua, poſſit Ceſſionarius agere, tenent *Io. Andr. in d. cap. vnico de iurepatr. Bart. in d. §. ſi cum legitima, idem Bald. in d. l. qui ſtipendia C. de procur. & in d. l. per diuerſas C. mandati.*

SVMMARIVM.

1 *Refertur opinio negatiua.*
2 *Excommunicatus in iudicio ſtare non poteſt.*
3 *Notarii notis adhibetur plena fides.*
4 *Notario maior fides adhibetur quam teſti.*
5 *Excommunicato interdicta eſt forenſis communicatio.*
6 *Excommunicatus non poteſt eſſe notarius tabellarius, etiam in extraiudicialibus.*
7 *Notarius excommunicatus aliquid agens rationem muneris grauiter peccat.*
8 *Vtentes opera notarii excommunicati peccant.*
9 *Inſtrumentum confectum a notario publico excommunicato eſt nullum.*
10 *Sola excommunicatio publica etiam ſine ſpeciali prohibitione ſufficit vt notarius exercere non poſſit.*
11 *Subſequens abſolutio non validat inſtrumentum ab initio nullum.*
12 *Inſtrumentum factum a notario occulte excommunicato eſt validum limita vt ibi.*
13 *Excommunicatus an poſſit creari notarius.*
14 *Item an poſſit eſſe teſtis.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus poſſit eſſe notarius, vel Teſtis in iudicio.

CAP. XXX.

EXcommunicatũ non poſſe exercere officium notariatus in iudicio tradit,
1 *gloſ. final. in cap. decernimus verb. à teſtificando verſ. quid dices, de excom. lib. 6.* quem ibi ſequuntur Doct. communiter, *Card. in cap. perpendimus nu. 28. de ſent. excom. Socc. in c. ſacris nu. 407. de ſent. excomm. Craſſ. in tract. de except. n. 39.* Ratio eſt multiplex; Prima, quia excõmunicatus prohibetur ſtare in iudicio *d. c. Intelleximus de iudic.* notarius autem actuarius cogitur ſtare in iudicio de neceſſitate, *c. quoniam contra de probat.* Secunda, quia notarius adhibetur ad hoc, vt geſta, & acta iudicii debeat diligenter, & fideliter adnotare, eiuſque notis adhibetur ple-
3 na fides, *d. c. quoniam contra*; excommunicatus autem, quandiu ipſe in excommunicatione perſiſtit, nulla eſt fide dignus, *c. nullus 3. q. 4.* Præterea excommunicatus non poteſt eſſe teſtis in iudicio, *d. c. decernimus.* ergo tanto minus poteſt eſſe notarius, cui maior tri-
4 buitur fides, quam teſti *d. c. quoniam contra de probat.*
5 Demum facit ratio generalis, quia exercitium notarii non poteſt explicari abſque forenſi communicatione,

Digitized by Google

quæ excommunicato eſt prorſus interdicta *dicto c. decernimus de ſent. excom.lib.6.* Ex quibus omnibus firma remanet concluſio, excommunicatum non poſſe eſſe Notarium in iudicio, quæ.

5 Extenditur Primo, vt procedat multo magis in Notariis, qui ex priuilegio ſunt iudices ordinarii, & poſſunt percipere guarentigiam, cuiuſmodi ſunt notarii Ciuitatis Senenſis, de quibus meminit *Socc. in c. Sacris num. 407. de ſent. excom.*

6 Extenditur ſecundo, vt procedat non ſolum in notario actuario, ſed etiam in notario Tabellario, *Dec. in d. c. intelleximus num.* 18. *de iudic. Soccin. in dicto capitulo Sacris, ſub num.* 407. *verſ. aut quærimus, & num.* 408. *de ſent. excom.*

Extenditur tertio, vt procedat non ſolum in iudicialibus, ſed etiam in extraiudicialibus, *Abbas, &* Dec. *in d. c. intelleximus, ille ſub num.* 8. *verſic. idem extra iudicium, iſte nu.* 20. *Alter. loco infra citandi verſic. ſecunda propoſitio ſit.*

7 Extenditur quarto, vt Notarius excommunicatus ſi aliquid agat ratione muneris ſui, peccet grauiter, quia contra præceptum eccleſię ingerit ſe muneri ſibi interdicto, *Suar. d. diſput. 16. ſect. 5. in princ. Alter. d. lib. 2. diſput. 3 c. 4.*

8 Extenditur Quinto, vt peccet non ſolum notarius, ſed etiam alii, qui vtũtur opera Tabellionis excommunicati, vt colligitur *ex c. nuper de ſent. excom. Suarez, & Alter. locis proxime citatis.*

9 Extenditur Sexto, vt inſtrumentum confectum a notario publice excommunicato ſit nullum, *gloſ. in d. cap. decernimus, verb. à teſtificando, verſ. quid de tabellionatus, de ſent. excom.* quam ibi ſequuntur *Gem. num.* 8. *verſ. ſed Innocentius, verſic. Ego, Franch. ſub num.* 7. *Specul. in tit. de fide inſtr. §. reſtat. videre num.* 31. *Card. in cap. perpendimus num.* 28. *Turrecrem. in cap. nullus, verſic. ratio autem* 3. *quæſt.* 4. *& ibi Præpoſit. ſub num.* 2. *verſic. crederem opinionem*, & eſt communis opinio, de qua teſtatur *Præpoſ. loco cit. verſic. & illud communiter Suarez d. diſp.* 16. *ſect.* 5. *num.* 2. Et hanc eandem opinionem probat Federic. de Senis cõſ. 118. *ſub num.* 2. *verſic. licet teſtamentum valeat*, Et ſi a nonnullis pro contraria opinione afferatur, Alter. *lib.* 2. *diſp.* 3. *cap.* 4. *verſ. hac ſecunda reſponſio.*

10 Sufficit enim ſola excommunicatio publica, non obſtante quod ſpecialiter in ea non ſi illi interdictum officiũ tabellionatus, quia ſatis ſibi videtur interdictum officium, quando eſt declaratus excommunicatus, vt præfati omnes affirmant contra *Innoc. in cap. pia de except. lib. 6. Soccin. qui teſtatur de communi in d. cap. ſacris num.* 411. Mouentur, quia ſiue dicamus notarium adhiberi in inſtrumento vti iudicem, ſiue vti teſtem, ſemper verum erit adhiberi non poſſe, quia vtroque modo prohibentur, *d. c. decernimus de ſent. excom. lib. 6.*

Contrarium, quod quinimmo licet notarius publice excommunicatus peccet faciendo inſtrumentum tamen factam probet, tenẽt Io. *de Lignano in capitulo veritatis de dolo, & contum. Suarez d. diſp.* 16. *ſect.* Retenta opinione communi quæ eſt verior, illa extenditur, vt procedat etiam poſt
11 ſequutam abſolutionem, nam ſubſequens abſolutio non validat inſtrumentum à principio nullum, vt probat *teſt. in ſæpe cit. capitulo poſt ceſſionem cum ibi trad. de probat.*

Dixi autem in concluſione inſtrumentum eſſe nullum, ſi ſit confectum a notario publice excommunicato, vt ſignificarem contrarium eſſe, ſi eſſet excommunicatus occultus, ſiue eſſet occultus per ſe, ſiue per accidens nempe quia non poſſet probari, nam inſtrumentum a tali notario confectum valet, vt ſcribunt *omnes Doct. ſupra cit. in ſexta extenſione* quibus additur *Suarez, & Alter. loco cit.* Niſi fortaſſe is, ad cuius vtilitatem inſtru.

inſtrumentorum geſtum eſt ſciret excommunicationem, tunc enim in eius odium inſtrumentum eſſet nullum, quamuis occulta eſſet excommunicatio, *Socc. in c. Sacris ante nu. 408. de ſent. excom.*

13 An autem excommunicatus poſſit creari notarius, ita vt creatio ſubſiſtat Controuerſi eſt iuris quæſtio, de qua *Soccin. in d. cap. Sacris num. 406. de ſent. excom. Suarez d. ſect. 5. num. 9. Alter. d. capitulo quarto, in vltima quæſt.*

14 Cœterum excommunicatus non poteſt eſſe teſtis, ſecundum diſtinctionem tamen quam tradit *Far. de teſtib. q. 56. à nu. 240. vſq. ad nu. 301.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus etiam agendo cauſam propriam, vti actor in iudicio ſtare non poteſt.*

2 *Excommunicatus agere non poteſt in iudicio etiam vigore inſtrumenti iurati vel exequutiui.*

3 *Reconuentio eſt impugnatio.*

4 *Excommunicatus, vigore contractus cor reſpectiui reconueniri non prohibetur.*

5 *Excommunicatus agere non poteſt etiam mediante perſona procuratoris.*

6 Excommunicatio *ſuperueniens in perſona Domini etiam poſt litem conteſtatam excludit procuratorem a iudicio.*

7 *Procurator in rem propriam a iudicio non repellitur, quamuis Domino ſit excommunicatus.*

8 *Item nec procurator vniuerſitatis, ſi in mandato non ſunt expreſſa nomina excommunicatorum.*

9 *Excommunicatus nec accuſare nec denũciare poteſt.*

10 *Excommunicatus poteſt criminaliter agere pro iniuria ſibi facta in explicatione actus ſibi permiſſi.*

11 *Ad iniuriam illatam tempore excommunicationis poteſt agere excommunicatus ſequuta abſolutione.*

12 *Iudex ex officio poteſt vlciſci iniuriam factam excommunicato.*

13 *Excommunicatus non poteſt agere in iudicio etiam vti promotor cauſæ publicæ.*

14 *Excommunicationes non compenſantur ad inuicem.*

15 *Excommunicatus repellitur ab omni iudicio tam ſeculari quam eccleſiaſtico.*

16 *De validitate excommunicationis cognoſcit tantum iudex eccleſiaſticus.*

17 *Coram exequutore excommunicatus comparere non poteſt.*

18 *Excommunicatus poteſt eſſe exequutor apoſtolicæ gratiæ.*

19 *Excommunicatus non agit poſſeſſorio reſtitutorio, limita num. 20. & nu. 21.*

22 *Excommunicatus non poteſt petere mandatum de manutenendo.*

22 *Nec poteſt petere legitimationem perſonæ ſuæ in contradictorio iudicio.*

23 *Iudex excommunicato non ſecus ac deportato aſſidere non debet.*

24 *Exceptio excommunicationis opponi poteſt in quacunque parte iudicii.*

25 *An poſſit opponi poſt concluſum in cauſa.*

26 *Qualibet excommunicatio ſiue hominis ſiue iuris repellit ab agendo.*

27 *Exceptio excommunicationis poteſt opponi etiamſi poſt datum terminum peremptorii.*

28 *Iuramentum de non opponenda excommunicationis exceptione non obligat.*

29 *Exceptio excommunicationis opponi poteſt a iudice ex officio.*

30 *An opponi poſſit a tertio, remiſſiue.*

31 *Excommunicato admiſſo ad agendum non obſtante exceptione oppoſita proceſſus efficitur nullus.*

32 *Excommunicatio minor non priuat a communione.*

33 *Excommunicatio maior vel minor quæ dicatur.*

34 *Diſpoſitio loquens de excommunicato, ne intelligi debet de maiore, limitatur num. 35.*

36 *Exceptio excommunicationis opponi debet, alias iudicium valet tam in cauſa ciuili, quam in criminali.*

37 *Excommunicationis etiam publicæ opponenda eſt exceptio, item etiam quãdo ventilatur iudicium cum procuratore*

*tore num.*38.

39 *Exceptio excommunicationis quo modo proponenda.*

40 *Diſpoſitio cap.* 1. §. *ſi quis igitur de ex. cept. in* 6. *in quibus caſibus locum habeat.*

41 *Propoſitio exceptionis excommunicationis eſt obſeruatu difficilis.*

42 *Tiraquelli Lapſus.*

ARGVMENTVM.

Excommunicatus non poteſt eſſe Actor in iudicio.

CAP. XXXI.

Excommunicatū non poſſe ſtare vti actorem in iudicio etiam agendo cauſam propriam, quia hoc fieri non poteſt, ſine pe-
1 riculo communicationis, probat *teſt. in c. intelleximus de iudic. c. cum inter de except. c.*1.*eod. tit. lib.* 6. *c. c.*1.*de re. ſcript. eod. lib. c. excommunicamus*, §. *credentes de hæret. c. rurſus ad finem*, & *c. excommnnicatio.* 11. *q.* 4. *Feder. de Senis conſ.* 116. *in princ. Rot. deciſ.* 7. *nu.* 2.*de except. in nouis, cum aliis infra allegandis.* Quinimo citatus ad inſtantiam excommunicati non tenetur comparere, *Innoc. Io. Andr. & reliqui in c.*2.*de dilat. Iaco. de Beluiſo in Auth. de litigioſis* §. *ad excludendas collat.* 8. & eſt communis opinio, quam comprobat, & declarat *Soce. in c. ſacris nu.* 291. *de ſent. excom.*

2 Extenditur primo, vt procedat etiamſi agatur in vim inſtrumenti iurati, aut alias exequutiui, *Bald. in ſæpe cit. c. intelleximus num.*3.*de iudic.* & ſiue excommunicatus ſit actor per viā reconuentionis, nam vtroque caſu excommunicatus repellitur, quia reconuentio eſt impugnatio, *c.*1.& 2. *de mutuis petit. c. fin. de ordine cogniti. d. cap. cum inter, in fine, de except. Io. Andr. in regul. dolo facis ſub num.*3.*de reg. iur. lib.*6. *Abb. in d. cap. cum inter ſub num.* 8. *verſic. nota quod reconuentio, Soccin. in c. ſacris num.*315.*de ſent. excom.*

4 Hæc prima extēſio declaratur, ne procedat quādo recōuentio ſit vigore cōtractus correſpectiui, vtputa, quia conuenior ad rem tradendā, & ipſe excipio de precio mihi non ſoluto, *Soccin. in dicto cap. ſacris, ſub num.* 316. *verſic. Quod tamen limitat, de ſentent. excomm.* licet hæc non ſit vera reconuentio, ſed magis exceptio non implementi, & pretii non ſoluti, vt infra dicetur.

Extenditur ſecundo, vt procedat, ſiue agat per ipſum, ſiue mediante
5 perſona procuratoris, vt probat *teſt. in cap. fin. de procur. & in cap. cum dilectus, de accuſ. Roffred. in quæſtione ſabbatina, quæſt.* 52. *num.* 7. *Ancharan. in cap. exibit, à num.* 4. *de iudic. Ioan. de Lignano de cenſur.* §. 25. *num.* 42. *Cappell. Tholoſ. deciſione* 143. *Magon. dec. Lucen.* 71. *nu.* 3. facit, quod ſicuti excommunicatus non poteſt exercere per ſe iuriſdictionē, ita neque per procuratorem, *cap.*1.*de ſupplenda negligentia Prælatorum cap.* 1. *de officio Vicarii lib.*6. *Io. Andr. in deciſ. reg. dolo facis, ſub num.*3.*de reg. iur.*

Item facit, quod in cauſa, eadem eſt conditio procuratoris, quæ Domini, *cap. licet, de teſtib. l. alia. ff. ſolut. matr.*

6 Quod procedit etiam ſi excommunicatio ſuperueniat in perſona Domini, poſtquam lis eſt conteſtata, & procurator eſt effectus Dominus litis, quia nihilominus procurator non poteſt amplius comparere, propterea quod cauſa eſt Domini, & ad illum ſpectat commodum, & incommodum, *Aufrer. ad Cappell. Tholoſ dec.* 143. *ſub littera* A. *Hoſtienſ. in c. licet vndique de offic. de. leg. Socc. in d. c. ſacris ſub num.* 332. *de ſent. excom.*

7 Hęc ſecunda Extenſio limitatur primo, vbi verſamur in procuratore in rem propriam intentante vtiles actiones nomine ſuo, quia is cum agat ad propriam vtilitatem, non repellitur

per

Digitized by Google

per excommunicationem ſuperuenientem in perſonam Domini, *gloſ. in cap. vnico de iurepatr. lib. 6. Bald. in l apud Celſum. ff. de dolo malo, Hoſt. Butr. & Abb. in cap. licet, in fine de offic. deleg. Aufrer. loco cit.* Dixi in
8 Procuratore intentante vtiles nomine ſuo, quia ſecus eſſet ſi intentaret directas nomine Conſtituentis, tunc enim non audiretur, vt ſcribit *Socc. in d. cap. ſacris ante num. 331. verſ. cogitabis & hoc*. Secundo limitatur in Procuratore conſtituto ab vniuerſitate cuius officiales ſunt excommunicati, tunc enim mandatum ſuſtinetur ſi nomen excommunicatorum non ſit expreſſum in mandato procuræ, *iuxt. teſt. vbi notant omnes in cap. conſulti de procur.*

9 Extenditur Tertio, vt procedat nō ſolum in cauſa ciuili, ſed etiam in criminali, nam excommunicatus non poteſt accuſare, neque denunciare, Ita docemur *ex cap. cum dilectus de accuſat. & cap. à nobis de except. & cap. exhibita, de iudic. Io. Andr. in d. reg. dolo facis ſub num. 3. Federic. de Senis conſ. 116. ante num. 2. verſ. Et ſi non admittitur. Bald. in cap. intellecximus ſub num. 9. Anchar. num. 7. Socc. in cap. ſacris num. 289. de ſent. excom. Boer. conſ. 4. num. 61. Petrus Plaza in epit. delicti. c. 44. num. 10. Clar. in §. fin. q. 14. verſ. quæro nunquid, Magon. decis. 71. ante num. 2.* Quod quidem verum eſt, ſiue ſuam, ſiue ſuorum proſequatur iniuriam, *Federic. de Senis d. conſ. 116. Abb. in d. cap. communiter num. 29. & in d. cap. intelleximus, ſub num. 2. ibique Butr. ſub num. 6. Peregr. de iure fiſci num. 8. poſt med. verſic. vnde infert. Socc. in cap. Sacris num. 294. de ſent.*
10 *excom.* Hæc tertia extenſio declaratur primo, vt procedat quando iniuria irrogatur excommunicato volenti explicare rem ſibi permiſſam, veluti proſequenti appellationem, vel ſe defendenti in iudicio, quia in tali caſu etiam excommunicatus criminaliter, agere poteſt, vt declarat *Butr. in d. c. intelleximus, num. 7. de iudic. ibique Abb. num. 8. & iterum Abbas in cap. veritas, num. 41. de dolo, & contum. Peregr. loc. cit. num. 9.*

11 Declaratur ſecundo, vt ſequuta abſolutione, poſſit agere pro iniuria ſibi tempore excommunicationis illata, ſecundum communem opinionem, de qua teſtatur Soccinus *in dicto capitulo ſacris, ſub num. 294. verſic. Abſolutione vero*.

12 Declaratur tertio, vt iudex poſſit ex officio vlciſci iniuriam excommunicato factam, ſecundum *Anan. in d. cap. cum inter, numero quinto, de exception.* de qua tamen vide notata per *Bart. in l. non ſolum, §. fin. ff. de iniur. & per Anchar. in dicto cap. intelleximus, in fi. de iudic.*

13 Extenditur quarto, vt procedat etiā ſi compareat tamquam Promotor cauſæ publicæ, *Bald. in ſæpe citato capitulo intelleximus, ſub num. 9. de iudic. & ibi Abb. ſub num. 2. verſ. Item vt promouens, Butr. ſub num. 6. verſ. quandoq. vult ſtare, gloſ. in cap. 1. verb. alio de reſcript. lib. 6. ibiq; Anchar. n. 6. Butr. num. 30. Crot. num. 77. & 79. Gem. conſ. 71. ſub num. 2. verſ. Ad aliud.*

14 Extēditur quinto, vt procedat etiā ſi agat contra aliū excōmunicatum, quia nihilominus poteſt repelli, nam excommunicationes non compenſantur inuicem, *Hoſt. in cap. cum inter ſub num. 6. verſ. ſed numquid in perſonali de except. Bald. (poſt Innoc.) in cap. intelleximus num. 11. de iudic. & in cap. a nobis num. 2. de except. Dec. ibidem num. 3. & in d. cap. intelleximus num. 85. vbi teſtatur de communi Anan. in cap. cum inter ſub num. 3. verſ. nota quod, Peregr. de iure fiſci lib. 2. tit. 11. num. 13. Carolus de Graſſ. except. 4. num. 4.*

15 Extenditur ſexto, vt procedat ſiue agat corā iudice eccleſiaſtico, ſiue corā ſeculari, *l. placet, vbi Doct. C. de ſacroſ. eccleſ. gloſ. in l. 1. C. eodem, & iterum gloſ. in cap. 1. ſi quis igitur, verb. opponit de except. lib. 6. Bald. in l. quoties*

ties num. 6. de iudic. Guidop. conſ. 220.
num. 1. Felin. in cap. prouidentiam n.
14. & 15. de offic. deleg. Gig. de penſ.
q. vlt. num. 19. alios refert Tiraquell.
de retract. §. 1 gloſ. 9. num. 28. &
82. quibus adduntur Foller. in cap.
regni tit. de ſacros. eccleſ. cap. item ſta
tuimus num. 6. Peregr. d. tit. 11. num.
15. Surd. de alim. tit. 8 priuil. 103. n.
4. Et generaliter quod procedat corã
quocunque iudice, ſiue Eccleſiaſtico
ſiue ſeculari, ſiue ordinario, ſiue de-
legato, eſt gloſ. in d. cap. 1. verb. oppo-
nit de except. lib. 6. Eſt verum, quod
16 vbi excõmunicatio opponitur coram
iudice ſeculari, tunc ſi contingat de
eius validitate dubitari, quæſtio eſt re
mittenda ad iudicem eccleſiaſticum,
Bald. in l. quoties, ſub num. 3. verſ. Tu
dic, C. de iudic. Franc. in cap. 1. §. ſi quis
igitur, num. 3. verſic. Sed an iudex ſecu-
laris, de except. Ancharan. ibidem colum.
quinta in principio, verſic. Ex iſto dicto
infert.

Extenditur ſeptimo, vt procedat
17 non ſolum coram iudice, ſed etiam
coram exequutore, nam neque coram
exequutore poteſt comparere excom-
municatus, Gloſ. per illum teſt. in cap. 1.
§. ſed ſi poſt rem iudicatam, de except. lib.
6. ibique Gemin. ſub num. 6. verſic. Ex
gloſ. igitur habes, Rota in Pacen. penſio-
nis 19. Octobris 1609. coram R. P. D.
Marcomontio. In contrarium facit,
quod excommunicatus poteſt eſſe exe
18 quutor gratiæ Apoſtolicæ, Rota dec.
9. de ſenten. excommu. in antiq. Creſcen.
dec. vnica eodem tit. Ergo tanto magis
videtur, quod poſſit coram exequuto-
re comparere, Vide tradita ſupra hoc
eod. lib. c 6.

Extenditur octauo, vt procedat nõ
ſolum in petitorio, ſed etiam in poſſeſ-
ſorio, Lancell. de attent. par. 3. cap. 24.
q. 3. in princ.

19 Vnde deducitur primo, quod ex-
communicatus non agit poſſeſſorio re
ſtitutorio, Abb in cap. cum quis, num.
19 9. ibique Bero. num. 40. de reſtitut. ſpol.
Felin. in ca. dilectus filius, el 1. ſub num.
9. de reſcript. Rip. in l. naturaliter, §. ni-
hil commune, num. 86. ff. de acquirenda
poſſ. Dec. in cap. cum inter, num. 16. de
except. alios refert Menoch. de recuper. re
med. 1. num. 322. & ſeq. quibus addun-
tur Surd. de priuileg. 83. num. 3. Peregr.
de iure fiſci tit. 11. num. 11. Rota in Cõ-
chen. Archipresbyteratus 13. Nouem-
bris 1605. coram bo. me. Penia, & apud
Tholomeum deciſ. 172. Put. dec. 15. de
reſtit ſpol in manuſcr.

20 Niſi forte agatur de cauſa matrimo
niali, vel beneficiali iuxta ea quę tra-
dentur infra. Vel niſi ſpoliato impe-
diatur implementum actus ſibi permiſ
ſi, Felin. in d. cap. cum dilectus ſub nu.
11. verſic. fallit tertio, de reſcript.

21 Vel quando excommunicatio eſſet
procurata per ſpoliantem ad effectum
diutius ſe in ſpolio confouendi; in ta-
libus namque caſibus poſſet excom-
municatus agere, Specul. tit. de reſcr. §.
ratione autem impetrantis, & tit. de pe-
tit & poſſ. §. fin. in fin. Archid. Gemin.
Butr. & alii quos refert & ſequitur Fe-
lin. in d. c. dilectus 27. ſub num. 11. ver.
Fallit ſecundo, de reſcr.

22 Deducitur ſecundo, excommunica
tum non poſſe petere mandatum de
manutenendo, quia petens manutene
ri eſt Actor voluntarius, Gemin. in ca.
1. ſub num. 11. verſic. Item poſſet excom
municatus, de reſcript. lib. 6. & ante ip-
ſum Io. Andr. ibi verſic. Item quod poſ-
ſet, Butr. num. 11. Franch. num. 11. verſ.
Et ſimiliter, Et ſępiſſime cenſuit Rota
& ſignanter in Oſcen. Canonicatus 1.
Decembris 1585. coram Penia. Et in
Cæſaraugustana diſmembrationis 31.
Maii 1596. coram Litta. Et in Con-
chen. Archipresbyteratus 13. Nouem
bris 1605. coram Penia. Et in Tuden.
beneficii 20. Aprilis 1604. coram eo-
dem. Et in Signina Caſtrorum 26. Iu-
nii 1602. coram R. P. D. Ludouiſio,
nunc S. D. N. Gregorio XV. Et in Pa-
cen. penſionis 20. Nouembris 1609.
coram nunc Reuerendiſs. Lugdunen.
Et in Salamantina præſtimonii 31. Ia-
nuarii 1614. coram R. P. D. Buratto, re
probata deciſione alias facta in cauſa
Salamantina Canonicatus 24. Maii
1595.

1595. coram bo. mem. Cardinali Blanchetto, in qua obiter fuerat dictum excommunicatum propter recurſum ad iudices Regios poſſe petere mandatum de manutenendo, An autem poſſit excommunicatus petere reuocationem attentatorum, dicetur *infra*.

22 Extenditur nono, vt neque poſſit petere legitimari perſonam ſuam in contradictorio iudicio, *Bald. in dicto cap. cum inter, in fine, de except. Soccin. in cap. Sacris, num.* 370. *verſic. Nam voluntarius, de ſent. excom.*

23 Extenditur decimo, vt neque poſſit donationem inſinuare, aut bonorũ poſſeſſionem agnoſcere, quia iudex nõ debet illi aſſidere, ſicuti neque deportato, *l. rei capitalis, ff. de pænis*, cuius auctoritate hoc in ſpecie ſcribit *Bald. in d. cap. cum inter, ſub num.* 10. ſubdens, quod poteſt tantum declarare animũ ſuum, ſicut in contractibus, & pari ratione agere non poteſt, vt adminiſtratio tutelæ legitime ſibi delate decernatur, *idem Bald. in cap. intelleximus, in fine, de iudic.*

24 Extenditur vndecimo, vt exceptio excommunicationis poſſit opponi in quacumque parte iudicii, *cap. 1. de except. lib. 6. cap. exceptionem, & vtrobique Doct. eodem tit.* etiam poſt concluſum in cauſa. *Specul. in tit. de renunciat. & concluſ. 3. verſ. Et ſcias, Abb. in dicto c. ſignificauerunt, num. 17. de except. Fel. in cap. exceptionem num. 18. eodem tit. Rota deciſ. 26. quæ incipit, Nota quod in ſententia, de re iudic. in antiq.*

25 Contrarium quod quinimmo poſt concluſum in cauſa non poſſit opponi viſus eſt ſentire, *Cardinalis in clemen. vnica ſub num. 1. in prima oppoſitione.* Prior opinio ſicuti eſt receptior, ita eſt verior, quia ſi talis exceptio admittitur etiam poſt ſententiam, & rem iudicatam, ad differendam executionem, *ca. 1. §. ſed ſi poſt rem iudicatam*, vti que multo magis eſt admittenda poſt concluſum in cauſa.

Et hoc procedit citra controuerſiã, quando iudex reiicit excommunicatum ex officio; concluſio enim ſit partibus, non iudici, *Doct. in cap. cum dilectus, de fide inſtr. Felin. loco cit. verſ. Iſtud autem.*

26 Extenditur duodecimo, vt procedat in quacunque excommunicatione, ſiue ſit lata ab homine, ſiue à lege, quia quælibet repellit ab agendo, *Cardin. in clem. vnica, ſub num. 1. verſ. Secundo quæro, de except.*

Extenditur decimotertio, vt procedat etiam ſi reo ſit datus terminus peremptorius ad opponendum ſuas exceptiones, & terminus ſit lapſus, quia nihilominus poteſt opponi exceptio ex
27 communicationis, *Clem. vnica, de except. Specul. in tit. de except. §. 2. verſ. ſed numquid, Glò. & Hoſt. in c. paſtoralis, de except. ibique Anchar. nu. 15. Abb. num. 12. Card. in d. clem. vnica, de except.* Feder. de Senis conſil. 18. & 118. *Abb. in ſæpe citato cap. intelleximus, nu. 6. de iudic.* Gem. *in d. c. 1. de except. lib. 6 Fel. in c. exceptionem n. 12. verſ. 1. igitur de except.*

Et ſiue terminus fuerit generalis ad opponendum exceptiones, ſiue ſpecialis ad opponendum exceptionem excommunicationis, *glo. fin. in d. clem. vnica. Felin. in dicto cap. exceptionem, num. 13.*

Et ſiue diſtuliſſet opponere malitioſè, *vt poſt Bald. ſcribit Fel. loco citato, num. 16.*

Extenditur decimoquarto, vt procedat etiam ſi quis iurauerit non opponere exceptionem excommunica-
28 tionis, quia poterit nihilominus illam opponere iuramento non obſtante, nã talis oppoſitio non concernit ius partis, ſed publicum, cui non poteſt iuramento renunciari, *gloſ. in d. Clem. vnica Gem. in d. cap. primo ad fin. princ. eodem tit. lib. 6.* Felin. *in cap. intelleximus ſub num. 7. verſ. Item facit de iudic. & in d. cap. exceptionem num. 15. de except.*

Extenditur Decimo quinto, vt exceptio excommunicationis poſſit opponi non ſolum à parte, ſed etiam à
29 Iudice ex officio, *cap. exceptionem de except. cap. primo ad fin. eod. tit. lib 6.*

Socc.

Socc. in cap. ſacris num. 337. *de ſent. ex. com. Crau. conſil.* 191. *num.* 1. *Ferret. conſil.* 351. *num.* 4. *lib.* 2. *cum aliis per* Peregr. *d. tit.* 11. *num.* 16. Quid ſi dum iudex vult ex officio repellere excommunicatum, reus cuius intereſt petat procedi ad vlteriora in cauſa, an debeat iudex procedere admittendo excommunicatum diſtinguas, vt per *Socc. in d. ca. ſacris, num.* 338. *de ſenten. excom.*

30 Et an exceptio excommunicationis poſſit opponi a tertio, conſulas *Fel. in c. exceptionem num.* 17. *&* 49. *verſic. Item in quantum, de except. Gemin. in c.* 1. *ſub num.* 12. *verſ. Et ex hoc nota, de reſcript. lib.* 5.

31 Extenditur decimoſexto, vt ſi excommunicatus fuerit admiſſus ad agendum de facto, non obſtante exceptione oppoſita, proceſſus ſit nullus, adeo vt nec valeat ad interrumpendum præſcriptionem, *Abb. in dicto c. poſt ceſſionem num.* 4. *de prob. & ibi Dec. num.* 17. *Peregr. d. tit.* 11. *num.* 16. Limitatur principalis Concluſio.

32 Primo, vt procedat in excommunicatione maiore, non autem in minore, quia excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communione, *cap. à nobis. vbi Doct. de except.* Abb. *in cap. intelleximus num.* 14. *de iudic. ibique Felin. num.* 11. *Dec. num.* 32. *& iterum* Dec. *conſil.* 321. *num.* 6. *Pontanus de ſpol. lib.* 3. *cap.* 2. *Surd. de Alimentis tit.* 8 *priuil.* 83. *num.* 7.

33 Quando autem excommunicatio dicatur maior, vel minor, conſulas *Gloſ. in cap. eo qui, verb. Canonicis, de ſent. excom. lib.* 6. *Abb. in cap. ſi celebret, de cler. ic. excom. miniſtr. Carauita ſupra ritu* 236. *num.* 3. *Scapp. in tract. de iure non ſcripto, libro primo, cap.* 52. *num.* 10. *& ſequen.*

34 In dubio tamen diſpoſitio loquens de excommunicatione debet intelligi de maiore, *cap. penult. de ſent. excom. Io. Andr. in d. cap.* 1. *nu.* 16. *de except. Abb. in ſæpe citato cap. intelleximus, ibique Dec. num.* 33. *&* 34. *& ante eos Specul. tit. de except. §. viſo ſub num.* 21. *verſic. ſed quod dixi, Suarez à Paz.*

35 Niſi fortè agatur de materia concernente præiudicium tertii, quia tunc in dubio appellatione excommunicationis, intelligitur de minore, *Fel. in c. Venerabilem, de except. Put. dec.* 62. *num.* 5. *lib.* 1. *ſecundum nouiſſimam impreſſionem.*

Vel niſi quando verbum, excommunicatio, profertur in exceptione excõmunicationis, quia tunc in odium opponentium intelligitur de excommunicatione minori. *Franch. in d. cap.* 1. *§. ſi quis igitur ſub num.* 4. *de except.*

36 Secundo, limitatur vt procedat dũmodo de excommunicatione opponatur, alias oppoſitione ceſſante tenet iudicium, quamuis cum excommunicato agitatam, *cap.* 1. *de except. lib.* 6. *Abb. in cap. intelleximus ſub nu.* 13. *de iudic. ibique Felin. num.* 9. *Dec. num.* 76. *vbi teſtatur de communi. Pontanus d. cap.* 2. *Pereg. d. tit.* 11. *num.* 17. *Aym. conſil.* 199. *ſub nu.* 12. *Contardus in l. diffamari cap.* 4. *num.* 82. *Rota deciſ.* 27. *de reſcript. in antiquis.*

Quod procedit primo, ſiue verſemur in cauſa ciuili, ſiue in criminali, *Bald. in d. cap. intelleximus nu.* 9.

35 Procedit Secundo, etiam quando excommunicatus erat publicus, nam nihilominus requiritur oppoſitio, *gloſ. in d. cap.* 1. *verb. Si vero poſtmodum verb. duraturis de except.* quem ibi ſequuntur *Arch. Io. Monach. & Io. Andr. Gemin. nu.* 7. *Franchus ſub nu.* 4. *cæterique reprobata opinione Hoſt. Felin. in ſæpe cit. cap. intelleximus num.* 9. *de iudic.*

Procedit Tertio, ſiue iudicium ſit ventilatum cum perſona excommunicati, ſiue cum eius procuratore vt poſt multa tenere videtur *Soccin. in cap. ſacris num.* 329. *de ſent. excom.*

38 Procedit Quarto, etiam quando eſt ventilatum iudicium cum procuratore excommunicato poſt Conſtitutionem in ſuam perſonam factam, nam & in huiuſmodi caſu requiritur oppoſitio, alias iudicium ſuſtinetur, *Rota*

apud

apud Creſc. deciſ. 12. *num.* 4.

Dixi, ſi iudicium ſit ventilatum cum procuratore excommunicato poſt cõſtitutionem procuratoris in ſui perſonam factam, quia ſi de tempore conſtitutionis procurator eſſet excommunicatus, iudicium vtique eſſet nullum ipſo iure, etiamſi excommunicatio non eſſet publica, & oppoſitio facta non fuiſſet, *Creſc. loco cit. nu.* 1.

39 Tertio, limitatur vt ita demum exceptio excommunicationis repellat agentem, quatenus oppoſitio fiat iuxta formam traditam *in cap.* 1. *de except. lib.* 6. *Specul. tit. de except.* §. *viſo ſub num.* 2. alias de illa ratio non habetur, ſed iudex oppoſitione non obſtante, ad vlteriora procedit, opponentem
40 prævia taxatione in expenſis condemnans, *d. cap.* 1. §. *ſi quis igitur*, cuius diſpoſitio procedit etiam in iudicio criminali, vt ex pluribus probat *Soccin. in cap. ſacris num.* 290. *de ſent. excom.* & cum forma præſcripta ſit obſeruatu difficilis, adeo vt vix debite
41 proponatur, & ſpecificetur, Hinc fit, vt in Curia Romana non ſic facile excommunicationis exceptio proponatur, *Rot. deciſ* 8. *de ſent. excom in nouiſ.*

Et hæc eadem difficultas, vt reor, eſt cauſa cur in Gallia, ſtatuque Veneto non ſic paſſim admittatur excommunicationis exceptio, vt teſtatur *Tiraquell. de retract. conſang.* §. 1. *gloſ.* 9 *num.* 28. *Peregr de iure fiſci lib.* 2.
42 *tit.* 11. *ſub num.* 15. *in fine* Ad quod ſi animaduertiſſet, prout animaduertere debuerat *Tiraquell. loco cit.* equidem incaute non pronunciaſſet ex generali conſuetudine Galliarum in foro ſeculari exceptionem excommunicationis non ſeruari.

SVMMARIVM.

1 *In concernentibus animæ periculum, excommunicatus vti actor ſtare poteſt in iudicio.*

2 *Allegans propriam turpitudinem auditur in concernentibus animæ periculum*

3 *Vbi adeſt periculum animæ iudex tenetur imperiri officium ſuum.*

4 *Vxor excommunicato reſtituitur iudicis officio.*

5 *Excommunicatus reſtituitur aduerſus omiſſam appellationem in cauſa matrimoniali.*

6 *Cauſa beneficialis æquiparatur cauſæ matrimoniali.*

7 *Excommunicatus qui poteſt abſolutionẽ obtinere non debet audiri etiam in cõcernentibus periculum.*

8 *Excommunicatus eſt audiendus quando dubia eſt excommunicatio, vel dubitatur de peccato.*

9 *Excommunicatus opponens nullitatem excommunicationis, auditur ſuper ipſa nullitate, ſed in ceteris actibus vitatur.*

10 *Excommunicatus agere poteſt in caſibus in quibus periculum eſt in mora.*

11 *Excommunicatus poteſt agere vt eius debitor fugitiuus retineatur, limita vt num.* 12.

13 *Quando actio eſt tempore peritura poteſt excommunicatus agere.*

14 *Excommunicatus laborans extrema neceſſitate petere poteſt alimenta.*

15 *Petitio alimentorum in caſu extremæ neceſſitatis defenſionem potius quam actionem reſpicit.*

16 *Mulier excommunicata agere poteſt ad dotem ſi maritus vergit ad inopiam.*

17 *Excommunicatus an poſſit agere ad præſcriptionem interrumpendam, remiſſiue.*

18 *In iudiciis duplicibus excommunicatus admittitur.*

19 *In iudicibus duplicibus qui primo preuenit induit perſonam actoris.*

20 *Excommunicatus vt poſſit eſſe in iudicio tanquam reus, oportet vt ſit reus neceſſarius.*

21 *Excommunicatio non impedit reuocationem attentatorum.*

22 *Iudicium attentatorum ſapit naturam poſſeſſorii.*

23 *Attentata poſſunt reuocari ex ſolo iudicis officio.*

24 *Excommunicatus poteſt agere in iudicio ad*

ad remotionem impedientium ſibi permiſſa.

25 *Excommunicatus poteſt conqueri ſi impeditur procuratorem conſtituere, vel Romam pro abſolutione petere.*

26 *Suſpenſus vel interdictus non probibetur agere.*

27 *Suſpenſus a beneficio agens ad illum non auditur.*

28 *Prætendens ſe iniuſte excommunicatum, petere poteſt abſolutionem antequam in cauſa procedatur.*

27 *Excommunicatus in ſui praiudicium tenetur in iudicio comparere.*

28 *Cogitur excommunicatus proſequi iudicium.*

29 *Item compelli poteſt adimplere promiſſa.*

30 *Contra excommunicatum fieri poteſt executio.*

31 *Nec non aduerſus eum intentari poteſt remedium l. diffamari, C. de ingen. & manum.*

32 *Excommunicatus cogitur iurare de calumnia.*

33 *Item cogitur ſub iuramento reſpondere poſitionibus.*

ARGVMENTVM.

Plures recenſetur caſus in quibus excommunicatus etiam tanquam Actor poteſt eſſe in iudicio.

CAP. XXXII.

PRimus eſt caſus in concernentibus animæ periculum, in his enim excommunicatus agens auditur, *Hoſt. in cap. ſignificauerunt ſub num. 2. verſ. tu dic, de except.*
1 *Abb. ibidem num. 22. Felin. nu. 14. Rot. dec 7. eod. tit. in nouiſ.* ſicuti in concernentibus animę periculum auditur quis allegans propriam turpitudinem, *Gloſ. in cap. inter dilectos de donat.*

2 Quod eſt accipiendum vt excommunicatus audiatur non ex iure ſibi competente ſed ex iudicis officio, tenetur enim iudex, vbi adeſt tale periculum impartiri officium ſuum, vt de-
3 clarat *gloſ. in cap. quoniam multo verb. vxores 11. quæſt. 3. Butr. in cap. fin. de ordin. cogn. ibique Abb. nu. 12. Dec. in ſæpe cit. cap. intelleximus num. 48. de iudic.*

4 Vnde deducitur primo, Quod excommunicatus agens ad reſtitutionem Vxoris, reſtituitur ſaltem iudicis officio, *Gloſ. in d. cap. quoniam multos Hoſt. in ſumma tit. de reſtit. ſpoliat. §. quando facienda num. 2. verſic. quid ſi vir, Io. Andr. in cap. inter alia num. 2. de ſent. excom. ibique Abb. num. 5. Fel. n. 1. verſ. ſed numquid. Anchar. in c. ſtatuimus nu 4. eod tit. lib. 6. Vgolin. de cenſur. tab. 2. cap. 15. §. 3. num. 4. & c. 23. §. 6. nu. 3. Specul. tit. de petit. & poſſeſſ. §. fi. n. 3. Cald. in d. c fin. de ord. cogn. ibique Butr. Ponian. de Spol. lib. 3. cap. 2. num 4. Sanch. de matrim. lib. 9. diſput. 15. nu. 24.*

5 Deducitur ſecundo quod excommunicatus auditur, quando petit reſtitutionem aduerſus omiſſam apellationem in cauſa matrimoniali, nam, & ibi etiam verſatur animæ periculum *Rot. d. deciſ. 7. de except. in nouiſ.*

Et pari ratione reſtituitur aduerſus appellationem in cauſa beneficiali quæ in hac materia ſimul cum cauſa matrimoniali paribus greſſibus ambulat, *Rot. d. deciſ 7. de except. in nouiſ.*

6 Quæ omnia vera reputanda ſunt, dummodo ſtante hoc periculo non poſſit petere ſe abſolui, ſecus ſi poſſet, nam ſi vere timet peccatum debet incipere à priori periculo animæ, *Felin. in d. c.*
7 *ſignificauerunt nu. 14. verſ ſed hoc forte verum.*

Secundus eſt caſus, quando dubitatur de peccato, propter quod fuit excommunicatus vel dubitatur de ipſa excommunicatione, tunc enim auditur

tur

tur proſequens iudicium in materia
8 diſcuſſionis peccati iuxta terminos *capituli ſignificauit de off. iud.ord. ibique Gloſ. fin. Butr. & Abb.* prout eos refert, & ſequitur *Felin. in d. capitulo intelleximus num. 7. verſic. 3. declaratio de iudic. Bald. in l. lite C. de liberali cauſa.*

Dixi quando dubitatur de peccato, propter quod fuit excommunicatus, vel ſuper ipſa excommunicatione, quo ſignificarem ad iſtum effectum opus eſſe quod dubitatio verſetur, An adſit, vel non adſit peccatum, ob quam lata eſt excommunicatio, cęterum ſi is, contra quem opponitur de excommunicatione fateatur ſe excommunicatum, ſed dicit excommunicationem nullam, eo quod lata ſit poſt appellationem legitimam, tunc
9 licet audiatur ſuper nullitate, tamen euitatur in cæteris actibus, vti excommunicatus *capitulo ſolet verſic. in ſecunda, de ſent. excom. lib. 6. Soccin. in d. cap. ſacris ſub num. 311. verſic. vnde ergo arbitror de ſent. excom. ſub num. 312. & 313.* ſubdit quid agendum, quando is, contra quem opponitur excommunicatio negat ſe eſſe excommunicatum.

10 Tertius, quando verſamur in caſibus, in quibus periculum eſſet in mora, tunc enim excommunicatus poteſt agere, quia non agit omnino voluntarie, ſed ſtimulatur ad agendum ex imminenti præiudicio, quod ſibi ex mora paratur, *Soccin. in cap. cum inter num. 13. de except. ibique Felin. ſub num. 16. & iterum Felin. in cap. dilectus col. penult. verſic. 4. fallit, de reſcript. & in cap. ſignificauerunt ſub num. 14. verſic. pro hoc facit, de except. Rot. deciſ. 7. cum aliis mox infra citandis.*

11 Qua ratione deducitur primo, excommunicatum agere poſſe vt eius debitor fugitiuus retineatur, *Soccin. Abb. & Felin. locis cit. Pont. d. cap. 2. ſub num. 4. Lupus in repet. cap. per veſtras §. 27. num. 8. de donat. inter vir. & vxor. Surd. de alim. tit. 8. princ. 83. numero 11. & 12. Viu. deciſ. 99. numero 13.*

Dixi agere poſſe vt debitor fugitiuus retineatur, nam hoc tantum ſufficit ad occurrendum præiudicio irreparabili, nec poteſt durante excom
12 municatione exercere actionem petendo debitorem cogi ad ſoluendum, quia hoc eſſet excedere periculi, metas, *vt præcitati Doctores vnanimi conſenſu teſtantur*, ſubdit vlterius *Felin. in d. c. cum inter nu. 16. verſic. quare puto dicendum*, hoc quod de debitore fugitiuo diximus eſſe ſub duplici qualitate accipiendum, nempe quando periculum eſt in mora adeo, vt tempus quod requiritur in adhibenda ſummaria cognitione ad effectum, vt debitor poſſit de fuga ſuſpectus iurari, de qua *per Ang. in l. nemo C. de exact. trib.* non ſuppetat ad petendam abſolutionem, & quod iuramentum ſuper ſuſpicione debitoris probetur aliter, quam per excommunicati iuramentum.

13 Deducitur ſecundo, excommmunicatum agere poſſe, quando res eſt tempore peritura dummodo non ſit in eius facultate petere abſolutionem, alias agere non poſſet, *Abb. Felin. Lupus, Pont. & Surd. locis ante cit.*

14 Deducitur Tertio, excommunicatum extrema famis neceſſitate laborantem agere poſſe, vt ſibi dentur alimenta, niſi ſit moroſus in abſolutione petenda. *gloſ. communiter approbata in cap. paſtoralis, cap. verum, vbi Abb. & ibi Dec. num. 9. de appell. Felin. in cap. Apoſtolicæ col. 5. de except. Franch. March. deciſ. 884. num. 2. Couar. var. reſol. lib. 3. capitulo 15. verſic. 12. cum aliis per Surd de alim. tit. 7. quæſt. 36. num. 7. & iterum tit. 8. priu. 83. num. 14. Carol. de Graſſ. d. except. 4. numero 55.*

Petitio enim alimentorum in tali caſu non tam actionem, quam defenſionem reſpicit, cum negare alimen-
15 ta ſit necare, *l. necare ff. de liber. agnoſc. c. paſce 36. diſt.*

Deducitur Quarto, quod licet mu-
16 lier excommunicata nequeat regulari-

V ter

ter agere ad dotē, Bart. *in l. ſi conſtante nu. 64. ff. ſol. matr.* tamē quando ſubeſt periculum perditionis, nempe quia vir vergit ad inopiam, & mulier non eſt moroſa in abſolutione petenda poteſt agere, *Lupus d. cap. 27. num. 8. Surd. d. priuil. 83. num. 7. cum ſeq.*

17 An autem excommunicatus poſſit agere ad interrumpendam præſcriptionem conſulendi ſunt *Doct. in cap. quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend. & in cap. primo de præſcript. Socc. in cap. Sacris numero 292. de ſent. excom. Balb. de præſcript. par. 1. 6. par. num. 24.*

Quintus eſt caſus, quando verſamur in iudiciis duplicibus puta familiæ erciſcundæ, communi diuidundo, & finium regundorum, in his enim

18 cum vterque ſit actor, & reus, *l. iudicium ff. commun. diuid. l. in tribus ff. de iudic. Abb. in cap. ex litteris numero 10. de prob.* Auditur etiam excommunicatus, ita ſcribunt *Butr. in c. ſignificauerunt circa med. de except. Felin. in d. capitulo intelleximus ante numero octauo, verſic. quinta declaratio, de iudic.*

Sed apud me hæc limitatio tuta nō eſt, licet enim in duplicibus iudiciis quilibet dicatur actor, & reus; nihilominus negari non poteſt quin ipſe qui

19 primo loco prouocauit, dicatur magis ſubſtinere perſonam Actoris, *Bertrād. conſil. 260. viſa extracta proceſſus nu. 2. lib. 2. par. prima, Lucchin. de curte in alleg. in materia Confin. impreſſa poſt Hier. de monte in tract. de fin. nu. 1. & 2.* Præſertim quando prouocatus nihil petit *idem de monte loco cit. cap. 48. num. 4. verſic. & quandocunque prouocatus*, ideoque in tali caſu nō poſſet agere, quia actor excommunicatus repellitur, *d. cap. intelleximus de iudic.*

20 Præterea vt poſſit excommunicatus eſſe in iudicio tanquam Reus, non ſufficit quod ſit reus, ſed requiritur quod ſit reus neceſſarius, iuxta ea quę late dicentur *infra capitulo ſeq. num....* At nemo negabit quin is, qui in iudiciis duplicibus eſt primus in iudicio poſſit dici reus neceſſarius, Ergo.

Sextus eſt cauſus quando excommunicatus petit reuocationē attentatorum, nam in tali iudicio exceptio excommunicationis non obſtat; *Ita firmant expreſſe Franch. in cap. bonæ ſub num. 14. de appell. Dec. in cap. ex parte el ſecundo, verſiculo quarta concluſio, de reſcript. & conſil. 200. ſub numero ſecundo, Rip. in l. naturaliter §. nihil commune numero 68. ff. de acquir. poſſ. ibique Ant. de Matth. numero 43. Marant. Hier. de monte, & alii,*

21 *quos referunt, & ſequuntur Menoch. de recuper. remed. 17. numero 31. verſiculo quarto tertio, Lancell. de attent. part. 3. capitulo 22. numero 4. & plenius capitulo 24. quæſtione 3. numero 10. Rot. Lucen. apud Magon. deciſ. 71. in princ. Addentes ad Rotam deciſ. 2. numero tertio, verſic. tertia differentia de reſtit. ſpol. Gonzal. ad reg. 8. §. 7. probem. numero 239. Rota in Abulen. Cappellaniæ 5. Iunii 1598. coram bo. me. Giptio, & in Palentina Beneficii 4. Iunii 1614. coram R. P. D. Buratto, quæ eſt deciſio 589. numero ſexto, parte 1. tom. 2. in nouiſſ.*

Cæterum cum hæc materia iterum in facti contingentia fuiſſet in Rota ventilata de Anno 1605. res non paruam habuit difficultatem, propterea

22 quod videbatur iudicium attentatorum ſapere naturam poſſeſſorii, in quo exceptio excommunicationis admittitur, *cap. cum inter, & cap. ſignificauerunt de except. cum aliis relatis ſupra in decima extenſione.*

Tandem poſt multam diſſenſionem in eam ſententiam itum eſt, vt Attentata ad inſtantiam excommunicati non poſſint reuocari iure actionis, ſed iudicis officio, quia læſa eſt maieſtas iudicantis, quæ ex officio etiam parte non petente poteſt ad reuocationem procedere, apponendo ſequeſtrum, *ita fuit reſolutum in Conchen. Archipresbyteratus 13. Nouembris 1605. coram bo. me. Penia tunc Rotæ Decano*, vide ad vlteriorem decla-

clarationem *Soccin. in cap. ſacris num.* 301. *de ſent. excom.* vbi plures caſus diſtinguit.

Septimus eſt caſus vbi excommunicatus impeditur facere ſibi permiſſa, nam ad remouendum tale impedimen
24 tum poteſt eſſe in iudicio, *Lapus alleg.* 54. *quæ incipit quidam coram iudice ſub numero quinto, verſic. item ſi excommunicatus Io. Andr. in d. cap. intelleximus numero quarto, de iudic. ibique Abb. num.* 7. *Felin. numero* 14. *verſ. vltima declaratio Gemin. in cap. primo. num.* 17. *de reſcript. addentes ad Abb. in cap. apoſtolicæ num.* 3. *verſic. excommunicatorum, de cleric. excom. miniſtr.* quibus adduntur alii relati ſupra in 6. *extenſione verſic. Declaratur ſecundo, num.* 2.

Vnde cum permittatur excommunicato conſtituere procuratorem ad
25 ſui defenſionem, *d. cap. intelleximus de iudic.* vtique ſi ipſe impediatur in dando procuratore poteſt de hoc conqueri, & agere, *Io. Andr. in cap. intelllleximus*, vbi quod procedit, licet ſit excommunicatus à longo tempore, & poſt multas inſtantias, *Archid.* 4. *quæſt.* 1. *in ſumm. Felin. loco cit. circa finem*

Et ſimiliter ſi excommunicatus Romam petat pro obtinẽda abſolutione, vel abſolutionis reſcripto, ſi oſtẽdatur vel impediatur in via poteſt conqueri & auditur, *Lap. Io. Andr. Abb. & Fel. locis citatis*.

26 Octauo, auditur quando verſamur in ſuſpenſo, vel interdicto, quia eis non eſt interdicta Hominum communio, *ita Innoc. in capitulo venerabili, & ibi Abbas de ſent. excom. Io. Andr. in d. capitulo intelleximus num.* 1. *& ibi Butr. num.* 7. *verſic. de ſuſpenſo, & ibi Abb. num.* 14. *& iterum Abb. in cap. Apoſtolicæ num.* 2. *de except. Felin. in d. cap. intelleximus num. decimo*.

27 Niſi ſuſpenſus vellet agere pro beneficio, a quo eſt ſuſpenſus, quia tunc non auditur *Abb. in d. cap. Apoſtolicæ num.* 9. *Felin. in ſæpe cit. capitulo intelleximus, ſub num.* 10. *verſic. limita*.

Nono, auditur, excommunicatus quando prætendit ſe eſſe excommunicatum iniuſte, tunc enim quaſi
28 ſpoliatus iure ſpirituali poteſt petere ſe abſolui, antequam procedatur in cauſa, *Gloſ. in d. c cum inter, de except. quem ibi ſequitur Bald. in* 4. dicens eſſe nota dignum.

Decimo, quando verſamur in his, quæ reſpiciunt excommunicati præiudicium, quia in his, non ſolum poteſt, ſed etiam cogitur excommunicatus in iudicium comparere, ne contingat ipſum ex ſua malitia commodum reportare, *d. cap. intelleximus, de iudic. ibique Abb. num.* 4. *Dec. num.* 24. *cap. ſi vere de ſent. excom. Gloſ. in cap. pro illorum de præbend. Innoc. in cap. exceptionem ſub num.* 3 *ad fin. de except. Bald. in l. nulla in fin. ff. de legibus*.

Vnde Deducitur primo, excommunicatum poſſe cogi ad proſequendum iudicium, quando Reus non excommunicatus vult, quod procedatur ad vlteriora, iuxta diſpoſitionem *Auth. qui ſemel C. quomodò iudex*, Ita ſcribunt *Innoc. loco cit Bald in d. cap. intelleximus num.* 7. *de iudic. Felin. ibidem num.* 7. *verſ. tamen pro iſta opinione*.

29 Deducitur ſecundo, excommunicatum cogi poſſe ad ſoluendum debitum, & implendum promiſſa in contractu, *cap. ſi vere de ſent. excom.*

30 Deducitur Tertio, contra excommunicatum poſſe fieri exequutionem, *Franc. Marcb. deciſ.* 868. *num.* 4. *par.* 2.

31 Deducitur Quarto, contra excommunicatum habere locum remedium *l. diffamari C. de ing. manum. Innoc. in d. c. exceptionem ſub num.* 3. *Bald. loco cit. verſ.* 4. *Declaratio*.

32 Deducitur Quinto, excommunicatum conuentum cogi iurare de calumnia, licet non poſſit iurare in defe-

Digitized by Google

ctum probationis *Bald. in d. cap. cum inter num. 3. verſic. An excommunicatus, de except.*

33 Deducitur ſexto, excommunicatum cogi reſpondere ſub iuramento poſitionibus, quia per talia iuramenta non acquiritur ius, ſed preſtantur ad conuincendam malitiam, *Bald. loco modo citato.*

SVMMARIVM.

1 *Reus neceſſarius quis dicatur.*

2 *Citatio generalis per edictum facit reum voluntarium. limitatur vt ibi.*

3 *Reus voluntarius qui.*

4 *Excommunicatus non poteſt eſſe in iudicio vti reus voluntarius num. 5.*

6 Ex*communicatus non poteſt agere remedio l. diffamari C. de ingen.*

7 *Reus excommunicatus an poſſit petere vt cauſa expediatur actore eam proſequi negligente.*

8 *Excommunicatus petens abſolui fungitur iure rei.*

9 *Excommunicatus non poteſt petere exequutionem ſententia qua tranſiuit in iudicatum.*

10 *Nec proponere quarelam in officioſi. limita vt ibi.*

11 *Excommunicatus poteſt opponere exceptionem non numerata pecunia, & pracii non ſoluti.*

12 *Item exceptionem pacti de non petendo, ſolutionis, praſcriptionis, & rei iudicata.*

13 *Nec non iudicem vti ſuſpectum recuſare.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus poſſit eſſe in iudicio tanquam Reus.

CAP. XXXIII.

1 PRæfari primum oportet duas eſſe in hac materia reorum ſpecies, Reum videlicet neceſſarium, & voluntarium. Neceſſarium reũ dicimus eũ, qui ſpecialiter & ſimpliciter vocatur ad iudicium; item, & illum, in quem actio expreſſe dirigitur, *Innoc. in d. cap. cum inter de except. quem ibi Doct. communiter ſequuntur, vt de communi teſtantur ibi* Dec. *num. 35. Bart. Caſtr. & reliqui in l. de pupillo §. fin. ff de nou. oper. nunc. & iterum* Caſ*tr. in l. liber. à patrono ff. de ius vocand. Socein. in ſæpe cit. cap. ſacris num. 362. verſic. & dicitur eſſe de ſent. excom.* quod procedit ſiue vocetur pro ipſius proprio, & priuato intereſſe, ſiue pro intereſſe eccleſiæ ſuæ, ſiue tanquam Tutor, vel curator, vel alius neceſſarius admiſtrator, vt poſt *Io. de Lignano ſcribit Socein. in d. capitulo ſacris, numero 362. verſic. & dicitur eſſe, de ſent. excom.*

2 Dixi ſpecialiter, & ſimpliciter vocatur ad iudicium, quia ſi citatio fieret generaliter per edictum contra quoſcunque contradicere volentes, tunc is, qui in iudicio ſe offert, non dicitur reus neceſſarius, ſed voluntarius, *Innoc. & cæteri locis modo citatis. & iterum Innoc. in c. dilecti circa fin. de except.* Felin. *in d. cap. cum inter nu. 12. eod. tit.*

Niſi forte citatio eſſet contra plures citatos generaliter, ſed certos, veluti contra plures legatarios, de quibus conſtat in teſtamento, tunc enim eſſet perinde, ac ſi eſſent nominatim citati, quia genus in tali caſu operatur idem quod ſpecies, *l. ſi duo ff. de admin. tut. & in propoſito Dec. in d. c. cum inter ſub num. 35. verſic. pro concordia.*

Item

Item dixi ſimpliciter, quia ad effectum vt vocatus dicatur Reus neceſſarius, oportet citationem fieri ſimpliciter, ſecus ſi dicat, quatenus ſua intereſse putauerit, quia tunc eſſet Reus voluntarius, vt infra dicetur.

3 Voluntarium Reum appellamus eum, qui ad cauſam non trahitur, ſed iudicium aperit ſibi viam ad contradicendum, & opponendum, *Bald. in dicto cap. cum inter ſub num. 1. de exception. Soccin. in d. cap. ſacris num. 365.*

His ita explicitis duæ ſunt concluſiones in hac materia receptiſſimæ, prima quod excommunicatus non

4 poteſt eſſe iudicio, vti reus voluntarius, quia in hac materia æquiparatur actor, & reus voluntarius, vt tradunt *Doctores communiter in d. cap. intelleximus de iudic.* nec permittitur illi defenſio, quæ habet naturam impugnationis, *Innoc. in d. cap. cum inter de except. ſub num. 1. verſic. item etiam Io. Andr. num. 2. verſic. quid de illo, & num. 10. Abb. num. 12. & 24. Dec. nu. 36. Caſtr. in d. l. libertas a patrono ff. de inius. vocan. Soccin. in d. c. Sacris num. 362.*

Pręterea Reus voluntarius primo debet legitimare perſonam ſuam in iudicio, quod quidem facere non poteſt excommunicatus, *Socc. in d. c. ſacris nu. 370. verſic. nam voluntarius de ſent. excom.*

5 Secunda eſt concluſio reus neceſſarius poteſt eſſe in iudicio, ibique poteſt proponere omnes defenſiones ad ſui fauorem facientes, & quæ habent naturam excluſionis, *Innoc. Io. Andr. Abb. & reliqui locis citatis.*

6 Ex prima concluſione, deducitur primo, excommunicatum non poſſe agere remedio, *l. diffamari C. de ing.* quia licet ſecundum receptiorem opinionem agens ex tali remedio dicatur reus, vt late probant *Oſaſch. deciſ. 150. Contard. in dicta l. diffamari, in prima quæſt. Couar. reſoluit lib. 6. cap. 18. Rot. deciſ. 422. numero 3. & deciſ. 601. parte 1. diuerſ. Caſ. de Gruſſ. dec. prima, numero 1. & 2. de iudic.*

Tamen quia eſt reus voluntarius non poteſt experiri hoc remedio, cum ſaltem ſimilitudinarie ſit actor, *Butr. in d. capitulo intelleximus numero 13. ibique Abbas num.... Dec. num. 74. & iterum Dec. in d. cap. cum inter nu. 32. & 67. Caſtr. & Alex. loco cit. Cagnol. in d. l. diffamari n. 3. ibique Contard. numero 82. Bart. Blaren num. 24. verſic. vlt hoc loco Affl. deciſ. 288. ſub num. 3. Soccin. in cap. ſacris numero 310. de ſent. excom. Boer. deciſ. 255. Cappell. Tholoſ. deciſ. 137. Afflict. deciſ. 268.*

7 Deducitur ſecundo, quod licet quando Actor oblato libello negligit proſequi cauſam, poſſit Reus inſtare contra actorem, vt cauſa expediatur, vt in *Auth. qui ſemel C. quom. & quando iudex*; hoc tamen facere non poteſt Reus excommunicatus, quia ad hoc nulla neceſſitate vrgetur, nam actore cauſam non proſequente ceſſat ratio odii, & neceſſitatis, quæ ſola operatur, vt excommunicatus poſſit ſtare in iudicio tanquam Reus; *Butr. in d. capitulo intelleximus num. 13. Abb. in d. cap. cum inter num. 10. verſic. aut eſt in iudicio, vt Reus, de except. Felin. ibidem ſub numero 10.* ſubdens hanc opinionem eſse ſubſtentabilem, & pro ea in facti contingentia fuiſse tempore ſuo in Rota pronunciatum de omnium conſenſu, *Alex. de Neuo ibidem ſub num. 2. ver. tu autem aduerte, Caſtr. in d. l. libertus a patrono, & ibi Alex. numero 5. ff. de in ius vocan.*

Contrarium in hac parte exiſtimāt *Aretin. in d. c. intelleximus col. prima verſiculo 1. in quantum, cum ſequenti. Dec. in d. cap. cum inter, numero 32. verſic. mihi videtur verior, & hanc eandem opinionem tenet Felin. in hoc ſibi parum conſtans, in d. cap. intelleximus ſub numero ſeptimo, in ſecunda declaratione in fin. verſiculo ſecundo,*

V 3 alle-

allego, de iudic.

Hęc vltima opinio mihi videtur expreſſe probari *in d. cap. cum inter* §. *porro*, dum inquit quod excommunicato quando in cauſa abſolutionis exiſtit non ſit iuſta deneganda ſententia, nam per iſta verba aperte fatetur excommunicato petenti iuſtam ſententiam abſolutoriam non eſſe denegandam.

Nec refert, ſi dicatur ſimul cum Abbate *d. text.* eſſe intelligendum quando excommunicatus petit ſe abſolui ab excommunicatione, quia ſequentia verba hanc interpretationem reiiciunt dum dicunt, nec interdici debet eidem appellationis remedium, ſi contra iuſtitiam condemnetur: Hæc enim verba demonſtrant pontificem loqui de ſententia ſuper petitione actoris, non autem ſuper abſolutione ab excommunicatione, vt bene animaduertit *Io. Andr. ibi, ſuper verbo abſolutionis*, dum exponit, quia abſoluendus eſt ab impetione Actoris & eundem ſenſum habuerunt ibi *Anchar. nu. 6. Butr. nu. 6. & 7. Dec. numero. 32.*

Præterea in iudicio licet non attendatur excommunicati fauor, tamen inſpicitur æquitas iudicantis, ne iudicium claudicare dicatur, vt ſunt formalia verba *Teſt. in d. cap. cum inter*, §. *porro* æquitas autem vult, quod vbi excommunicatus venit de neceſſitate ad iudicium, & conſtat eum iuſtam fouere cauſam, quod tunc Sententia abſolutoria feratur, alias iudicium claudicaret, quia non poſſet ferri niſi ſententia condemnatoria. Nec quēquam mouere debet ſi dicatur, quod ſi eſset habenda ratio ęqualitatis iudicii deberet excommunicatus recipi in iudicio, non ſolum tanquam Reus neceſſarius, ſed tanquam Actor voluntarius, quia ratio diuerſitatis eſt magna, ſi quidem excommunicatus ſi non poteſt in iudicium alium prouocare, non poteſt neq. condemnari, neq. abſolui, etiā quando ipſe eſt prouocatus, quia ſiue velit, ſiue nolit, tenetur eſſe in iudicio, *d. cap. intelleximus de iudic.* ſequitur quod ſi non poſſet abſolui, iudicium non poſset operari niſi ſolam condemnationem, quod eſt abſurdum, *d. cap. cum inter* §. *porro*.

Rurſum textus ibi loquitur de abſolutione, & condemnatione in caſu in quo condemetur, inquit .n. eſse admittendam appellationem; Ergo de neceſſitate debet intelligi de illa abſolutione, quæ opponitur condemnationi.

Demum negari non poteſt, quin excōcatus, poſſit eſse in iudicio tan-
8 quam reus, *d. cap. intelleximus*, At in caſu, in quo excommunicatus petit abſolutoriam, dicitur vere reus, quia nihil petit ſibi adiudicari, vt bene probat *Dec. in d. cap. cum inter ſub num. 32.* Ergo.

Prædicta ſemper intelligerem, quando excommunicatus non contemnit abſolui, quia tunc nec auditur ſe defendens, *Cald. in d. cap. ab excommunicato de reſcriptis, Felin. in d. cap. intelleximus ante num. 9. de except. Barbat. in c. ſacris extra quod met. cauſ. Marſ. ſing. 360. quod incipit, Apud Legiſtas Plot. inter conſ. crim. conſil. 73. ſub num. 8. verſic.* ex quo vſque demente.

9 Deducitur Tertio, excommunicatum non poſse petere, quod exequatur ſententia ad eius fauorem latam ante excommunicationem, etiam ſi illa tranſiſset in iudicatum, quia hoc non poteſt fieri, niſi per viam actionis, *c. 1.* §. *ſed et ſi poſt rem iudicatam de except. lib. 6. Io. Andr. in reg. dolo fa: cis ſub num. 3. verſic. non petet de reg. iur. lib. 6. Bald. in d. cap. cum inter nu. 9. de except. Guidop. deciſ. 215. num. 5. Ain. in praxi* §. *31. cap. 2. limit. 17. Lancell. de attent. par. 3. cap. 24. num. 6.*

10 Deducitur quarto, excommunicatum non poſse principaliter proponere querelam in officioſi teſtamēti, *Bal. loco cit. num. 10.* neq. excipere de non numerata pecunia *Bald. loco cit. numero 10.*

Digitized by Google

Dixi principaliter, & per ſe, quia excommunicatus conuentus poterit intra legitima tempora excipere de non numerata pecunia, Hoc enim reſpicit defenſionem, non aut actionem, vt in ſimili dicimus, quando agitur contra ipſum, vt tradat rem venditam, poteſt excipere de pretio ſibi non ſoluto, *Io. Andr. in d. cap. cum inter, & ibi Bald. ſub num. 8. in fine, Abb. nu. 26. Dec. nu. 64. Soccin. in cap. ſacris, ſub num. 316. verſ. ſecus ſi eſſent, de ſent. excom.* Et hæc quo ad primam concluſionem.

Ex ſecunda concluſione, ſcilicet excommunicatum eſſe poſſe in iudicio vti reum neceſſarium, ac deducere omnes exceptiones ad ſui defenſionẽ facientes, & quæ habent naturam excluſionis,

11 Deducitur Primo, excommunicatum poſſe opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, quia hoc reſpicit defenſionem, dummodo proponatur excipiendo, non autem principaliter *Bald. in d. cap. cum inter num. 10. de except.*

Deducitur Secundo, quod ſi conueniatur ad tradendam rem venditam poteſt excipere de pretio ſibi non perſoluto, quia hoc etiam pertinet ad defenſionem ne cogatur ſine pretij ſolutione rem tradere, *Io. Andr. in d. cap. cum inter num. 7. de except. ibiq; Bald. ſub num. 8. in fine. Abb. num. 26. Dec. num. 64. Socc. in cap ſacris num. 316. verſ. ſecus ſi eſſent de ſent. excom.* Quod procedit etiamſi ad rem tradendum agatur in vim ſententiæ latæ, vel in vim iuramenti, aut alterius proceſſus exequutiui, prout reprobato *Specul. & Bart. in l. ſi duo patroni §. ſi quis iurauerit ff. de iure iur. tenent Bal. in d. cap. cum inter num. 8. verſ. Vtrum exceptio pretii ceterique communiter, prout de communi teſtantur Alex. in d. §. ſi quis iurauerit, num. 3. & 4. ibique Iaſ. num. 4. verſ. tu aduerte.*

12 Deducitur Tertio excommunicatũ excipere poſſe de pacto de non petendo, quia & hoc reſpicit defenſionem *gloſ. in d. cap. cum inter, verb. legitima defenſio verſ. et ſic poteſt de except.*

Deducitur quarto, poſſe opponere exceptionem ſolutionis, cum per eã omnis obligatio extinguatur *l. prout 80. ff. de ſolut. Inſt. quib. mod. oblig. tollitur in princ.* Similique ratione deducitur quinto, poſſe obiicere exceptionem præſcriptionis, quia illa ſimilis eſt ſolutioni *l. ſi pupillus ff. de admin. tut. l. ſi vnus §. ſed autem ff. de Iur. iur. & in ſpecie Bald. in d. cap. intelleximus num. 9. verſ. ſed nunquid ff. de Iudic.*

Deducitur Sexto, quod poteſt opponere exceptionem rei Iudicatæ, doli mali, iuris iurandi, & quod metus cauſa, *Hoſt. in ſape cit. cap. cum inter ſub nu. 6. verſ. hic manifeſte patet.*

13 Deducitur Septimo, poſſe recuſare iudicem ſuſpectum, cum maxime defenſionem reſpiciat coram iudice non ſuſpecto litigare, *cap. cum inter. §. inquiſitioni ibique Hoſtien. num. 6. verſic. hic manifeſte, Bald. in principio. Butr. num. 3. An har. num. 3. Abb. num. 3. Socci. in c. ſacris n. 371. de ſent. excom.*

Item, & poteſt excipere de non tuto acceſſu, iuxta terminos, *cap. ex parte 47. de appell. Hoſtiens. loco cit. verſ. vel ratione loci.*

Et quantum attinet ad hoc poteſt præſtare iuramentum deſuper neceſſarium, *Hoſtiens. loco cit. firmat.*

Et pari ratione dedicitur octauo poſſe excommunicatum obiicere fori declinatoriam, vt *idem Hoſtienſ. loco cit. firmat.*

Nec non poteſt excipere, quod Iudex impetratus ab eius Aduerſario diſtet vltra duas dietas, hoc enim ad defenſionem pertinet, ne laboribus fatigatus, & expenſis litis cedere cogatur, *cap. nonnulli, de reſcript. Hoſtienſ. loco citato. verſ. Vel ratione iuris ſcripti.*

Deducitur nono, poſſe proponere exceptionem feriarum iuxta diſpoſitionem, *cap. final. de feriis, Hoſt. in d. cap. inter, ſub. num. 6. uer. uel ratione temporis.*

Deducitur decimo, excommunicatum

tum poſſe excipere de nullitate, licet de illa agere non poſſit. Rota *deciſ.* 7. *de exc. in nouis, cũ aliis per Vant. de nul. lit. tit. qui poſſint de nullitate dicere, nu.* 30. *Pereg. de iure fiſci, lib.* 2. *tit.* 11. *n.* 11.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus poteſt opponere exceptionem compenſationis quæ fit ipſo iure.*

2 *Item quando pars aduerſa fatetur debitum.*

3 *Compenſatio quæ non fit ipſo iure, non opponitur ab excommunicato etiam ſi debitum ſit liquidum, limita vt ibi.*

4 *Fideiuſor excommunicati conuenti an poſſit compenſare quod excommunicato debetur.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus poſſit proponere exceptionem compenſationis.

CAP. XXXIV.

Excõmunicatum poſſe proponere exceptionẽ cõpenſationis, tenet Bart. *Brixien. in quæſt. Venereal. quæ incipit Quæritur vtrum excommunicatus. Io. Andr. in cap. cum inter, ibique Butr. num.* 4. *Dec. num.* 63. vbi inquit hanc eſſe veriorem. Contrarium cenſuerunt *gloſ. in d. cap. cum inter verb. reconuentione, & ibi Bald. num.* 5. *Anchar. num.* 10. *Imol. ſub num.* 8. *verſ. ſed forte. Felin. num.* 24. *Oldrad. & Iacob. de Aren. prout eos refert & ſequitur Bart. in l. amplius numero* 9. *ff. rem ratam haberi, & iterum Bald. in d. cap. intelleximus num.* 5. *de iudic. Alex. conſ.* 12. *num.* 13. *lib.* 2. Pro opinionum concordia crederem aliquos eſſe di-
1 ſtinguendos caſus. Primus, quando verſamur in materia in qua compenſatio fit ipſo iure, & tunc excommunicatus poteſt compenſare, ita cenſuerunt Bald. *in cap. cum inter. num.* 5. *de except. Alb. de ſtatut. par.* 4. *q.* 92. *Nellus de bannitis par. prima tempore* 2. *q.* 67. *Tindar. de compenſat.* Ratio eſt, quia quando compenſatio fit ipſo iure, tunc debitum eſt extinctum *l. verum, & l. ſi ambo, & l. poſtquam, & l. fin. ff. de compenſ.* Ideoque exceptio compenſationis in tali caſu videtur magis exceptio intentionis, & facti, quam compenſationis, *Soccin. in d. c. ſacris, num.* 328.

2 Secundus eſt caſus, quando verſamur in materia, in qua non fit compenſatio, ipſo iure, & debitum ex parte excommunicati non eſt liquidum, ſed pars fatetur debitum, & acquieſcit cõpenſationi, & tunc etiam admittitur, neq; debet iudex ex officio repellere excõicatum, quia non agit, ſed potius æquipollenter ſoluit, & ſatisfacit, & nõ refert qualitercumq; ſatisfaciat, vt tenent *Hoſt. & Card. cum inter, ibique Abb. ſub num.* 24. *verſ. Puto quo ad noſtram, Socc. in d. cap. ſacris, num.* 383.

3 Tertius eſt caſus, quãdo cõpenſatio, nõ fit ipſo iure, ſed debitũ eſt liquidũ, & tũc de rigore verior eſt opinio communis, quia quantũuis debitũ ſit liquidũ, tamen quia compenſatio non eſt ipſo iure facta, habet vim reconuentionis, vt notatur *in l. neque C. de compenſ. Bald. in d. cap. cum inter ſub num.* 5. *de except.* cum enim pars recuſet compenſare, oportet contra ipſum agere vt compenſet, a qua actione excommunicatus repellitur, vt bene in hac materia conſiderat *Abb. loco cit.* Cęterum de æquitate compẽſatio eſt admittenda, cum videatur quædam defenſio, ideo enim non ſoluit, quia impeditur facto Aduerſarii, qui ſi excõmunicato ſolueret, æque ille ſatisfaceret, *Abb. loco cit. & idem ſentire videtur Rota apud Put. deciſ.* 284. *num.* 3. *lib.* 2. Et facit quod licet regulariter aduerſus Inſtrumentum obligatione Camerali vallatum non admittatur

com-

compenſatio, *Afflict. deciſ.* 381. *Capic. dec.* 167. tamen quando debitum eſt liquidum admittitur æquitate ſic ſuggerente, idem *Afflict. dec.* 163. *die 7. Octobris, ſub num.* 3. *verſ.* Ego ſtimulo *Galleſ. de oblig. camer. par.* 4. *q.* 2. *nu.* 7. & 8.

Crederem tamen æquitatem huiuſmodi eſſe ſeruādam in excōmunicato, qui non eſt in mora petendi abſolutionem, nam ſi eſſet in mora, non eſſet dignus aliqua æquitate, *ex trad. per Felin. in cap. ſignificauerunt, num.* 14. *de except.*

4 An autem fideiuſſor excommunicati conuentus poſſit compenſare, quod debitum eſt excommunicato, conſulendi ſunt *Io. Andr. in d. c. cum inter, num.* 12. *de except. ibiq. Abb. num.* 27. *Dec. num.* 65. *Pariſ. nu.* 48. *& ſeq. Anchar. in cap. intelleximus, nu.* 4. *cum ſeq. de iudic. Socc. d. c. ſacris a num.* 384. *cum ſequentibus.*

SVMMARIVM.

1 *Referuntur quæſtiones remiſſiue.*

2 *Excommunicatus comparens tanquam tertius pro ſuo intereſſe auditur dummodo poſſideat.*

3 *Qui non poſſidet ſi comparet pro ſuo intereſſe dicitur actor.*

4 *Excommunicatus conuentus vigore laudi poteſt petere reductionem illius ad arbitrium boni viri, limitatur vt num.* 5.

ARGVMENTVM.

Excommunicatus an poſſit petere reſtitutionem in integrum, & an poſſit parere tanquā tertius, & an poſſit petere reductionem laudi.

CAP. XXXV.

1 QVæritur Primo An excommunicato ſit danda reſtitutio in integrum? quidem diſſonæ ſunt admodum Doct. ſentētiæ de quibus in cap. inter & cap. ſignificauerunt de exception. quorum dicta collegerunt *Pariſ. in d. cap. ſignificauerunt num.* 44. *cum ſequenti Soccin. in cap. ſacris num.* 302. *cum ſeq. de ſent. excom. Du en. reg.* 270. ad quos lectorem remitto.

2 Quæritur Secundo, An excommunicatus comparens tanquam tertius pro eius intereſſe audiatur? duo ſunt diſtinguendi caſus; primus ſi poſſidet & tunc auditur quia poſſeſſio facit illum reum, *l. ſi pupillus §. defendere ff. de priu. Cred. l. de pupillo §. qui remiſſionem ff. de nou. oper. nunc.* quorum Iurium auctoritate, ſic in ſpecie ſcribit, *Bald. in d. cap. cum inter num.* 6.

3 Secundus quando non poſſidet, & tunc aut ipſe intendit aliquid conſequi, & quia comparens pro eius intereſſe dicitur Actor, vt pluribus probat *Anchar. conſ.* 333. *quod incipit, Ad dubia*, merito ſi ſit excommunicatus non auditur, *Abb. in d. cap. cum inter num.* 39. *Dec. num.* 38. *Felin. in d. cap. ſignificauerunt ante num.* 11. *de except.* Aut non intendit conſequi aliquid ſed venit vel tanquam citatus nominatim, vel quia ſi non eſt citatus ſaltim ex proceſſu agitato, vel agitando videt ſibi parari præiudicium & tunc admittitur, quia venit tanquam reus neceſſarius, vt bene firmat *Socc. in d. cap. ſacris ſub. num.* 318. *verſ. Aut iſte tertius, & verſ. ſecus ſi veniret de ſent. excom.*

Quæritur Tertio, An excommunicatus poſſit petere reductionem laudi ad arbitrium boni Viri, & regulariter petere non poſſe cenſuerunt *Imol. in d. cap. ſignificauerunt, ibique Abb. ſub num.*

Digitized by Google

num. 21. *Felin. num.* 10. *& ante eos Bald. ibi ſub num.* 9. *verſic. Sed numquid*

4 Contrarium cenſuit *Cald. conſ.* 1. *tit. de arbitr. quem probat Butr. in d. cap. ſignificauerunt num.* 13. *verſ. ex hoc puto.* Mihi placet opinio Soccini diſtinguentis vt quando eſt excommunicatus eſt is, cōtra quem fuit laudatum & conuenitur vigore ipſius laudi, & tunc ſi comparens opponit de iniquitate laudi, poteſt petere illud reduci ad arbitrium boni Viri, quia taliter agendo ſe defendit.

Si vero excommunicatus non conuenitur, ſed petit principaliter laudū reduci, & tunc regulariter non auditur, & ita *Soccin. in cap. ſacris num.* 309. *verſic. ego arbitror de ſenten. excommun.*

5 Declaratur dupliciter, primo, ne procedat vbi ſtatuta tribuunt exequtionem laudo, non obſtante quod petatur reductio intra decem dies, *Felin. loco citato.*

Secundo, ne procedat in ſententia meri Arbitri, quæ ſi non contradicitur emologatur decēdio, *l. penult. C. de arbitr. Felin. loco citato.*

SVMMARIVM.

1 *Refertur opinio affirmatiua.*
Contraria num. 2.
Diſtingue vt num. 3.
4 *Canonicus excommunicatus an poſſit ſe opponere electo petenti confirmationē.*
5 *Excommunicatus an poſſit conqueri de nullitate vel iniuſtitia captura remiſiue.*

ARGVMENTVM

An excommunicatus paſſus immiſſionem in contumaciam, audiatur petendo eam reuocari.

CAP. XXXVI.

1 Tres ſunt Doctſententiæ. Prima eſt *Iacob. de Aretio* qui cēſuit ſimpliciter excōmunicatum audiri poſſe, prout ipſum refert *Bart. in l. de pupillo §. fin. ſub num.* 2. *ff. de nou. oper. nunciat.* cuius opinioni adhæſiſſe videtur *Bald. prout illum refert Iaſ. in d. §. fin. ſub num.* 3. ea potiſſimum ratione, quia ſi alter diceremus, ſequeretur quod poſſet fieri iniuria excommunicato concedendo immiſſionem, de qua excommunicatus conqueri non poteſt, quod eſt abſurdum, *l. ſi longius, §. ſi filius ff. de iudic. Auth. habita, C. ne filius pro Patre.* Verum hac ratione attenta, ſequeretur quod ex eius iden ptitate deberet poſſe agere ſpolio, cum alioqui repellatur ab omni remedio reſtitutorio, *gloſ. in cap. ex inſinuatione de Procur. cum aliis congeſtis ſupra in cap. præcedenti num.* 3.

2 Secunda, propterea fuit opinio, quod indiſtinctè excommunicatus nō poſſit petere reuocationem immiſſionis, quam tenuit *Hoſtienſ. in cap. dilecto, de verb. ſign. Specul. tit. de contumacia §. finali verſ. ſed pone reus. Imol. & Rom. in l. pupillo §. fin. Lapus alleg.* 54. *num.* 5. *verſ. declaro hoc. Io. Andr. in cap. de reſcript. lib.* 6. pluribus rationibus ſuffulti, quas videre licebit apud *Iaſ. in d. §. fin. ſub num.* 3. *col.* 2. *Felin. in d. cap. Intelleximus ſub num.* 5. *de iudic.*

3 Tertia fuit opinio *Bart. in d. l. de pupillo. §. fin. ſub num.* 2. qui media gradiens via, putat eſſe diſtinguēdum, quod aut excommunicatus venit vti reus principaliter, nempe vti citatus per prius, & ſic ad ſubeundum cauſæ defenſionem, & tunc licet conſequēter petat reuocari immiſionem, tamen debet audiri quia attento initio primordiali eſt reus neceſſarius, aut venit

nit principaliter petens retractari tenutam tamquam non legitime factã, & tunc non poteſt audiri, & hanc *Bart. diſtinctionem ſequuntur Felin. in dicto cap. intelleximus, num. 4. & 5. Dec. à num. 51. cum ſeq. Nellus de Bann. in prima parte. 2. tempor. q. 63. Roman. conſil. 217. per tot. Gemin. in c. 1. num. 7. de reſcript. lib. 6. Franch. num. 13.* & hæc eſt communis opinio, prout de illa teſtantur *Felin. in d. c. intelleximus ſub num. 4. col. 4. in fine, verſ. Et ex prædictis*, Vide ad vlteriorem huius rei declarationem, *Socc. in cap. ſacris, a nu. 291. cum pluribus ſequentibus, de ſent. excommun.*

4 An autem Canonicus excommunicatus poſſit ſe opponere electo petenti confirmationem, diſputat late *Socc. in d. capitulo ſacris a num. 368. cum ſeq.*

5 An vero excommunicatus poſſit conqueri de nullitate, aut iniuſtitia, capturæ, conſulas *Io. Andr. in cap. 1. de reſcript. lib. 6. Felin. in d. cap. intelleximus, ſub nu. 5. verſ.* Pro *iſta opinione, & verſ. per hæc dubito*, & quomodo audiatur, appellans, & an poſſit accuſare teſtes de falſo, idem Soccin. *loco citato, num. 356. & 367.*

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem conſtituere regulariter nemo cogitur.*
2 *Verbum debet, quid importet, & nu. 7.*
3 *Qui ratione delicti perſonaliter comparere non poteſt, tenetur procuratorem conſtituere.*
4 *Excommunicato reſeruatur legitima defenſio.*
5 *Iudæus admittitur ad defendendam cauſam propriam.*
6 *Text. in l. cum miles. ff. de alien. iudic. mut. cau. fact. declaratur.*
8 *Diſpoſitio legis inducit neceſſitatem.*
9 *Sacerdos tenetur cauſam agere per procuratorem.*
10 *Mulier inhoneſte viuens, cogitur procuratorem conſtituere.*
11 *Excõmunicatus equiparatur relegato.*
12 *Vbi non reperitur procurator ſaltem idoneus excommunicatus admittitur ad defendendam cauſam propriam.*
13 *In locis inſignibus præſumitur copia procuratorum.*
14 *Excommunicatus admittitur ad defendendam cauſam propriam quæ requirit induſtriam perſonæ.*
15 *Item quando cauſa eſt criminalis.*
16 *Necnon vbi ita egeſtate laboret, vt procuratori ſatisfacere nequeat; limita vt ibi.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus in caſu in quo poteſt eſſe in iudicio vti reus neceſſarius, ſit cogendus inuitus conſtituere procuratorem, An vero poſſit defendere cauſam per ſeipſum.

CAP. XXXVII.

SVnt qui extimãt excommunicatum non eſſe cogendũ ſimpliciter, ſeu præciſe ad conſtituendum Procuratorem ſed ipſũ debere ex debito honeſtatis comparere per Procuratorem, *Ita ſentiunt gloſ. in d. cap. intelleximus. verb. conueniri poteſt, verſ. ſed numquid* quem ſequuntur ibi *Hoſtienſ. ſub num. primo verſ. tamen non cogitur, Io. Andr. num. 3. Bald. num. 2. Butr. num. 8. & 9. Anchar. num. 2. verſ. oppono, & nu. 3.* Felin. *num. 3. Abb. num. 3. Socc. qui etiam teſtatur de communi in cap. ſacris, à num. 392. vſque ad num. 395. de ſent. excom. Peregr. de iure fiſci tit. 10. num. 22. Paris in cap. cum inter num. 1. de except.*

Mouentur Primo, quia regulariter nemo cogitur Procuratorem conſtituere, *cap. querelam de procur. l. prima §. vſus vultem ff. eodem tit.* quinimo

ad

Digitized by Google

ad factum pertinet, principales regulariter coguntur illud proponere per ſe ipſos, *cap. paſtoralis, de iudic.*

Nec refert, ſi dicatur eſſe cautum expreſſe quod excommunicatus debeat comparere per Procuratorem *in d. cap. intelleximus*, quia reſpondetur
2 quod verbum, debet, licet regulariter importet neceſſitatum præciſam, *gloſ. in clem. attendentes, verb. debent de ſtatu monach.* quam ſequuntur plures relati per *Tiraquell. de retract. conſang.* §. 1. *gloſ.* 15. *in fine*, tamen plerumque ſolet importare honeſtatem, *gloſ. in d. clem. Attendentes, & iterum in cap.* 1. *de deſponſ. impub. & in cap.* 1. 15. *q.* 1. Quare verbum illud, debet, eſt intelligendum pro debito honeſtatis, prout illud intelligunt ibi *Doct. paulo ante citati*, vt euitentur abſurda, de quibus mox infra dicetur. Huic Argumento reſpondetur, quod
3 quoties quis ratione delicti non poteſt perſonaliter comparere, tunc cogitur Procuratorem conſtituere, vt probat *Teſt. in l. Papinianus* 21. *ff. de minor.* vbi exuli currunt tempora, præfixa ad petendam reſtitutionem, nam licet non potuerit perſonaliter comparere poterat per procuratorē, quem teſtiū ad hoc expendunt, **Aret. Barbat. & Alciat. loco cit.**

4 Mouentur Secundo, quia excommunicato reſeruatur legitima defenſio, *cap. cum inter de except. cap.* Intel*leximus, & vtrobique* Doct. *communiter de Iudic.* At ſi cogeretur inuitus Procuratorem conſtituere daretur caſus, in quo ſibi tolleretur defēſio, ergo. Minor probatur, quia cauſa poteſt eſſe ardua, quæ propterea requirit induſtriam principalis, *d. cap. querelam verb. grauibus, de procurat.* Item, quia contingere poteſt, ne reperiat Procuratorem idoneum, quo caſu eſt perinde ac ſi nullum Procuratorem habeat, *cap.* 2. *de translat. Prælat.* aut forte poteſt eſſe fortunis ita lapſus, vt nequeat Procuratori pro laboribus ſatisfacere, & conſequenter non reperiet, vel ſaltim non ita facile. Additur quod vt plurimum, cum excommunicatus debeant vitari, *cap. primo de except. lib.* 6. non ita lubenter Procuratores eius defenſionem ſuſcipient. Huic etiam Argumento adhęrentes contrariæ opinioni reſpondent hoc eſſe imputandum excommunicato eo quia poſſet his omnibus occurrere petendo abſolutionem, ideoque cum eam non petat, non eſt aliqua miſeratione dignus. Sed hæc ſolutio non tollit Argumentum, quia poteſt dari caſus, in quo abſolutio petatur, & nō poſſit ſic facile obtineri. Quare crederē rectius poſſe reſponderi non eſſe bonū Argumentum, poſſunt dari aliqui caſus, in quibus æquitas ſuadet debere excommunicatum audiri per ſeipſum; Ergo conſtituenda eſt regula generalis, in omni caſu excommunicatum poſſe comparere per ſe ipſum, & nuſquam eſſe cogendum comparere per Procuratorem, quia quilibet caſus eſt decidendus ſecundum ſuam rationem *l. Papinianus ff. de minorib.* Tertio hæc opinio probari poteſt à ſimili, quia etiam Iudæus admittitur ad
5 defendendā cauſam propriam ex allegatis ſupra, *lib.* 2. *cap.* 26. Ergo etiam excommunicatus, cum vterque ſit extra eccleſiam. Sed hoc Argumentum poteſt etiam euitari, quia excommunicato negatur forenſis cōmunio, vt rubore, & neceſſitate coactus, ad gremium eccleſiæ citius reuertatur; *cap.* 1. *de except. lib.* 6. quod quidem dici non poteſt de Iudeo, de quo nihil ad nos, *cap. gaudemus de diuort.*

Contrariam propterea opinionem, ſcilicet quod excommunicatus nequeat in iudicio defendere cauſam propriam, in qua ſuſtinet partes Rei neceſarij, tenent *gloſ. in cap. paſtoralis, verb. factum, verſ. Item excommunicatus de iudic. Calder. cuius opinionem dicit forte veriorem* Imola *in d. cap. intelleximus numero* 2. *eamque diſputando tenet Barbatia ibidem numero* 8. *&* 9. *&* 31. *&* 32. *Dec. num.* 46. vbi inquit hanc eſſe veriorem, *Franc. Aret.*

Aret. colum. 2. *verſic. Vltimo adde dictum, Alciat. num.* 13. & hanc eandem late defendit *Suarez de Paz in praxi.par.prima,tom.*1.*temp.*5. *a num.* 53.*cum ſequen. vbi nu.* 56. dicit hanc eſſe veriorem, & communem, allegans ad hoc *Pariſ. in cap.ſignificauerunt,num.* 8. *de except.* qui tamen non dicit illud, ad quod allegatur,& contrarium firmat in *d.c. cum inter, nu.* 1.

6 Ducuntur primo, per *Teſt. in l.cum miles, ff. de alienat.iudic. mutand. cauſa fact.* vbi cogitur alienans in eiuſdem odium litigare per ſeipſum, nec poteſt litigare mediante perſona militis.

Hic teſt. licet de illo ſatis more ſuo glorietur Barbatia, tamen ad rem parum facit: ibi enim non cogitur alienans litigare per ſeipſum, ſed prohibetur fieri ceſſionem in militem, ne propter militis priuilegium, alienans videatur litem magis quam rem tranſtuliſſe.

7 Secundo, pro hac opinione affertur *Teſt. in dicto cap. intelleximus, de iudic.* vbi expreſſe dicitur excommunicatum debere comparere per procuratorem, verbum autem debet, ex propria ſignificatione importat neceſſitatem, *dict. clem. attendentes, verb. debent, de ſtatu monach.*& conſtat verba eſſe intelligenda ſecundum propriam eorum ſignificationem, *l. quicquid aſtringendæ, ff. de verb. ſignif. l. fideiuſſores magiſtratuum,* §.*pro Aurelio, ff. de fideiuſſ.cum aliis per Surd. deciſ.*283.*num.*5.

Huic argumento ſolet reſponderi ex traditis ſupra *num.* 2. Ego etſi fatear contrariam opinionem eſſe receptiorē,nihilominus inſpecta iuris cenſura crederē veriorem eſſe opinionem affirmatiuā, videlicet, quod regulariter etiam ſe defendendo non poſſit excommunicatus comparere per ſeipſum, ſed eſſe cogendum comparere per procuratorem.

Moueor primo,quod vbi lex diſponit aliquem debere comparere per procuratorem, illa diſpoſitio eſt neceſſaria.

8 At in caſu noſtro habemus *Teſt. in dicto capitulo intelleximus,* diſponentem excommunicatum debere comparere per procuratorem: ergo diſpoſitio eſt cenſenda neceſſaria. Aſſumptum probatur in *l. quicumque C. de procuratorib.* vbi illuſtres perſonæ ſub pœna inualiditatis ſententiæ coguntur litigare per procuratorem: Hoc idem à ſimili probari poteſt *in l. clarum, C. de auctoritate præſtanda,* vbi minor cogitur eſſe in iudicio, cum auctoritate Tutoris, vel Curatoris.

Secundo cogitur Sacerdos cauſam agere per procuratorem ad hoc ne
9 ab Eccleſiaſticis miniſteriis abſtrahatur, *capitulo Quia Epiſcopus,*5.*quæſtione tertia*. Ergo tanto magis cogi poteſt excommunicatus, quia plus eſt quod excommunicatus in foro verſetur, quam quod Sacerdos propriam, aut Eccleſiæ cauſam agat.

Tertio, ad effectum, vt quis cogatur conſtituere procuratorem, ſufficit minor cauſa, quàm importet ipſa excommunicatio: ergo tanto magis debet ſufficere excommunicatio ipſa, Argumento,Authen. multo magis *C. de ſacroſ. eccleſ.*

10 Aſſumptum probatur, quia cogitur conſtituere procuratorem mulier luxurioſe viuens, *l. mulieri, ff. de curat. furioſo*. Item, & perſonæ in agendo indiſcretę, *c. paſtoralis,de iudic.* negari enim non poteſt, quin minor ſit cauſa luxurioſe vitę,& indiſcretionis, quam cauſa excommunicationis.

Quarto,excommunicatus non auditur in propria perſona proſequēdo appellationem interpoſitā ab iniuſta excommunicatione, niſi prius abſoluatur, *c. per tuas,de ſent.excom.cap. ſolet, eod. tit. lib.* 6. Ergo tanto minus debet audiri, quando ſe defendit in alia

cauſa, in qua non impugnatur ipſa excommunicatio, Ita in ſpecie in hac materia argumentatur *Franc. Aret. in d.c. intelleximus, col. fi. verſic. Iſta concluſio probatur*, vbi occurrit obiectis, quæ fieri poteſt.

Quinto, quod excommunicatus debeat in iudicio ſe defendere per procuratorem, eſt introductum non ſolum gratia ipſius excommunicati, ſed etiã aliorum, & præcipue Iudicis, qui non eſt cogendus omnes indifferenter audire, *c. paſtoralis, de iud. & facit teſt. in d.l. quicumq. C. de proc.*

11 Demum, quia excommunicatus æquipararur relegato, *glo. fin. ante med. in c paſtoralis, de appel.* relegatus autẽ cogitur quamuis inuitus procuratorẽ conſtituere, *l. Papinianus, ff. de minoribus*.

Hæc Concluſio extenditur, vt ſine difficultate procedat in perſonis, quæ regulariter debent comparere per procuratorem, prout ſunt perſonæ illuſtres, *d.l. quicumq. C. de procur.* & aliæ, de quibus *per gloſ. in d.c. paſtoralis, de iudic.*

Eadem Concluſio limitatur primo, ne procedat in locis, in quibus non reperiretur procurator ſaltẽ idoneus, tunc enim etiam excommunicatus ad-
12 mittitur ad defendendam cauſam propriam, quia iura, quæ præcipiunt, vt aliquis debeat comparere per procuratorem, debent intelligi, ſi reperiatur procurator idoneus, vt probat *teſt. in l. idẽ que, in prin. ff. pro Socio, ibiq. Butr. Franc. Aret. in ſæpe citato c. intelleximus, col. fi. in fi. verſ. Reſpondeo vt dixi, de iudi, ibiq. Dec. nu. 46.*

13 In locis autem inſignibus copia procurarorum idoneorum præſumitur, *c. ſtatutum, de reſcr. lib. 6. Bar. in l. ſi bonorum, ff. de bonorum poſſ. Aret. & Dec. locis cit.*

14 Secundo limitatur, ne procedat, quando cauſa requireret de neceſſitate induſtriam principalis: runc enim, quia hoc non poſſet explicari per procuratorem, poteſt comparere excommunicatus per ſeipſum, alias illi quodammodo denegaretur defenſio, *Doct. communiter in c. intelleximus, de iudic.* pro quibus facit *glo. in l. fi. ver. Iuſtiores, verſic. Vel tertio, quia Dominus, C. de procur.* quem ibi ſequuntur *Bar. Bal. & reliqui*.

15 Tertio limitatur, ne procedat in cauſa criminali, nam cum in ea regulariter non admitrarur comparitio per procuratorem, *l. penult. §. ad crimen. ff. de public. iudic. l. 2. & l. fi.* Et vtrobique *Gloſ. & Doct. C. de procur.* ſi non admitrererur ad ſe defendendum per ſeipſum, tolleretur vrique excommunicaro omnimoda defenſio, *Doct. in d. c. intelleximus; & præſertim Aret. in fin. verſic. Reſpondeo vt dixi, Abb. num. 5. verſic. Quid ſi cauſa criminalis, Soccin. in d. ca. ſacris, num. 394. de ſentent. excomm.*

16 Quarto limitatur, ne procedat, quãdo excommunicatus tali egeſtate laboraret, & non valeret procuratorem conſtituere, nam & in hoc etiam caſu audiretur per ſeipſum, *Abb. loco cit. ante nu. 6. verſic. Sed ex prædictis.*

Hæc limitatio in ſupremis Tribunalibus accipienda videtur cum grano ſalis, propterea quod in illis adeſſe ſolent Aduocati, & Procuratores pro pauperibus deputati, vltra quod (vt in Vrbe pluries ſum experrus, & præſertim in ſupremo Rotæ Tribunali) pauperi petẽti darur Aduocatus, & Procurator gratis, quæ res facit, vt ceſſet cauſa paupertaris. Quare crederem in rali caſu poſſe excommunicarum ſollicitare ſuum Aduocatum, & Procuratorem, ſed iudicium, & acta eſſe facienda ſub nomine procuraroris.

Demum limitatur in quocumque caſu iudici videretur quod ſi principalis non compareret per ſe ipſum, denegaretur illi defenſio, nam hæc materia, vt quis compellatur comparere per ſeipſum, vel per procuratorem videtur iudici arbitraria, *cap. paſtoralis, de iudic.*

SVM.

SVMMARIVM.

1 Impetratio reſcripti eſt præambulum, iudicii.

2 Excommunicatus neque per ſe, neque per procuratorem poteſt impetrare reſcriptum.

3 Etiam ſi mandatum ad impetrandum ſit datum nomine, & ratione publici officii quod excommunicatus gerit.

4 Profeſſio facta vigore reſcripti impetrati ab excommunicato eſt nulla.

5 Excommunicatus non poteſt impetrare reſcriptum, etiam a Prælatis, nec a Principibus ſæcularibus.

6 Reſcriptum impetratum ab excommunicato eſt nullum, etiam ſi pars aduerſa conſentiat impetrationi.

7 Excommunicatus non poteſt impetrare reſcriptum, etiam pro alio non excommunicato.

8 Excommunicatus etiam occultus, non poteſt impetrare reſcriptum.
Limita vt ibi.

9 Nec poteſt de iudice concordare, nec dare liſtam confidentium.

10 Excommunicatus non poteſt impetrare reſcriptum, etiam ſi ſit promotor fiſcalis.
Limitatur vt ibi.

11 Vigore reſcripti per excommunicatum impetrati, excommunicatus ipſe reconueniri non poteſt.

12 Excommunicatus poteſt reconueniri vigore reſcripti ante excommunicationem impetrati.

13 Reſcriptum indultũ, vel indulgentiæ motu proprio Principis excommunicato conceſſum, eſt nullum ipſo iure.

14 Legatus à latere non poteſt facere actũ contra ius.

15 Reſcriptum impetratum ab excommunicato, & non excommunicato, an ſit nullum ex parte vtriuſque.

16 Reſcriptum impetratum ab excommunicato, non inducit litis pendentiam, neque in petitorio, neque in poſſeſſorio.

17 Abſolutio ſuperueniens, non validat reſcriptum.

18 Sententia lata contra excommunicatum vigore reſcripti ab ipſo impetrati, an ſit valida.

19 Princeps poteſt rei ſubſtantiam amplexari reiecta ſolemnitate.

20 Excommunicatus non poteſt præſentare reſcriptum impetratum ante excõmunicationem.

21 Reſcripti præſentatio, eſt pars proceſſus.

22 Reſcripta de ſtylo Curiæ, continent abſolutionem a cenſuris.

23 Mentio excommunicationis impetrãtis, validat reſcriptum impetratum a Papa.

24 In caſibus in quibus excommunicatus eſſe poteſt in iudicio, poteſt etiam impetrare reſcriptum.

25 Excommunicatus poteſt impetrare reſcriptum ſuper articulo abſolutionis.

26 Excommunicatus duplici excommunicatione, poteſt impetrare reſcriptum ſuper abſolutione vnius.

27 Excommunicatus non poteſt pro alio abſolutionem impetrare.

28 Pater excommunicatus poteſt impetrare abſolutionem pro filio excommunicato.

29 Excommunicatus poteſt appellare.

30 Excommunicatus ſuccumbens, poteſt ſuper appellatione reſcriptum impetrare.

31 Ab actu partis extraiudicialiter facto, excommunicatus appellans, non auditur.

32 Actus reſpiciens legitimam defenſionem, poteſt in iudicio excommunicatus exercere.

33 Excommunicatus poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, dummodo non opponatur principaliter.

34 Item exceptionem precii non ſoluti, pacti de non petendo, ſolutionis, præſcriptionis, & rei iudicatæ.

35 Exceptiones percutientes iudicis perſonam, opponi poſſunt ab excommunicato.

36 *Necnon exceptione fori declaratoriæ, & feriarum.*

37 E*xcommunicatus poteſt impetrare reſcriptum circa omnia eius defenſionem concernentia. Limita num.*38.

39 *Excommunicatus an poſſit impetrare reſcriptum ad recuperandam famam.*

40 *Excommunicatio doloſe lata non impedit impetrationem reſcripti.*

41 D*oloſe excommunicans, tenetur parti ad intereſſe.*

42 *Commiſſiones Rotales non tribuunt iuriſdictionem, ſed tantum iuriſdictionis exercitium.*

43 *Rotæ Auditores habent iuriſdictionē ordinariam in cognoſcendo, delegatā vero in decidendo.*

44 I*dem reſcriptum reſpectu diuerſorum, poteſt eſſe validum, & inualidum.*

45 *Ordinarius cui a Papa commiſſa eſt cauſa, quando procedat vti delegatus.*

46 *Excommunicatio ſuperueniens, non annullat reſcriptum ante impetratum.*

47 *Excommunicatus an poſſit petere vt committatur receptio teſtium.*

48 *Articuli dependentes, ſortiuntur naturam cauſæ principalis.*

49 *Articuli dependentes debent tractari ſummarie, quando in cauſa principali ſummariè tractantur.*

50 *Eadem prohibitio quæ eſt de parte quo. ad partem, viget de toto, quo ad totum.*

51 E*xcommunicatus pendente appellatione, poteſt impetrare reſcriptum.*

52 *Reſcripti impetratio eſt actus extraiudicialis.*

53 *Excommunicatus ſub conditione, poteſt impetrare reſcriptum.*

54 *Excommunicatio non retrotrahitur.*

55 *Interloquutoria iudicis contra excipiētem de excommunicatione, a qua non eſt appellatum, validat proceſſum.*

56 *Excommunicatus minori excommunicatione, poteſt impetrare reſcriptum.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus poſſit impetrare reſcriptum.

CAP. XXXVIII.

EXcommunicatū eſſe inhabilem ad impetrandū reſcriptum ad lites, adeo vt ſi per ipſum impetretur ſit nullum ipſo iure, docemur *ex cap.* 1. vbi notant omnes, *de reſcript. lib.* 6. *cap. fin. de except. ibique Felin. num.* 2. *glo. in cap. poſt ceſſionem, verbo* Excommunicatus, *in fine, de probationib.* Et iterum *Felin. in cap. dilectus filius, ſub num.* 11. *de procur. Viuius dec.* 96. *nu.* 1.

1 Eſt enim impetratio reſcripti præambulum ad iudicium, in quo cum nequeat excommunicatus ſtare, *cap. intellex imus, de iudic.* conſequens eſt, vt neque poſſit impetrare reſcriptum, *ex reg.* quod cui prohibetur iudicium, prohibetur etiam impetratio reſcripti, *l.* 3 *C. ſi ſæpius ex reſcripto reſtit. in integr. pet.* Et quod qui eſt inhabilis ad conſequutiuum, repellitur ab antecedenti, *l. oratio, ff. de ſponſal. cap. fin. de cler. excom. Gemin. in dicto cap.* 1. *ſub num.* 7. *verſ. fortius ergo, ibique Crot. num.* 1. *verſic.* Ratio *autem.*

2 Extenditur primo, vt excommunicatus non ſolum ſit inhabilis ad impetrandum reſcriptum per ſeipſum, ſed neque mediante perſona procuratoris *dicto cap. final. vbi Innocen. & cæteri, de procur. Anchar. d. cap.* 1. *colum. finali. verſic. Septimo iuxta prædicta, de reſcript. lib.* 2.

3 Extenditur ſecundo, vt procedat ſiue mandatum ad impetrandum ſit datum ab excommunicato nomine proprio, ſiue ratione officii publici,

quod

quod gerit in vniuerſitate, nam ſi ſit expreſſum nomen excommunicati in mandato, tunc illud,& ſucceſſiue reſcriptum impetratum, erit nullum, *dicto capitulo finali, vbi not. de procuratorib.* Hoc idem eſt dicendum, Si vniuerſitas ſciens officiales eſſe excommunicatos conſtituerit ſimul cum eis procuratorem, *dicto capitulo finali*.

Extenditur tertio, vt procedat non ſolum in reſcripto ad lites, ſed generaliter in quocumq. reſcripto, *Franch. in cap.* 1. *numero* 3. *de reſcript. libro* 6. quicquid in contrarium ſcribat *Balb. deciſione* 29. *Riccius collect.* 1184. *in princip.*

Vnde reſcriptum erit nullum, ſiue ſit ad lites, ſiue ad beneficia, *capitulo poſtulaſtis, vbi Doct. de cleric. excommunic.* ſiue contineat diſpenſationem, *Roman. conſilio* 506. *numero* 13. *Et per integram conſultationem*, ſiue contineat donationem, *Franc. loc. cit. num.* 3.

Extenditur quarto, vt procedat etiam ſi reſcriptum contineat facultatem emittendi profeſſionem, nam profeſſio facta vigore reſcripti impetrati
4 ab excommunicato eſt nulla, quo ad eam religionem, licet remaneat obligatus ad Religionem in genere, *Calderin. conſil.* 4. *tit. de reſcript. & conſil.* 12. *de regular.* quem ſequuntur *Soccin. in cap. ſacris num.* 174. *de ſentent. excomm. & in capitulo cum pro illorum, num.* 2. *verſic. Limita, eodem tit. Suarez diſput.* 15. *ſect.* 9. *num.* 9. *Alter. de cenſuris lib.* 2. *diſput.* 4. *cap.* 1. *verſic. Tres tamen præcipuè*, vide latius infra hoc eodem *lib. cap.* 41.

5 Extenditur quinto, vt procedat nō ſolum in reſcriptis Pontificiis, ſed etiam prælatorum inferiorum, *Franch. in d. c.* 1. *nu* 6. *verſic. In ea gloſa, & nu.* 8. *Alter. de cenſur. lib.* 2. *diſp.* 7. *cap.* 1. *in* 1. *quæſt.* vide latius infra eodem lib. *cap.* 39.

Extenditur ſexto, vt procedat, & in reſcriptis Principum ſæcularium, *Nauar. conſil.* 28. *alias* 44. *ſub num.* 2. & 6. *de ſent. excom.* vide latius infra hoc eodem lib *cap.* 40.

6 Extenditur ſeptimo, vt procedat etiam ſi pars contra quam impetratur reſcriptum conſentiat impetrationi, nam nihilominus reſcriptum eſt nullum, quia habilitare impetrantem incapacem dependet a poteſtate Papæ, non a poteſtate partium, *Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de reſcript. præſentatione*, §. *ratione quoque impetrantis, verſic. Item quod impetrauit. Gemin. in dicto capit.* 1. *ſub num.* 12. *verſic. Hoc dictum eſt, de reſcript. lib.* 6. *Butr. in cap. cæterum, numero* 21. *de reſcript. Soccin. in cap. ſacris, numero* 192. *cum ſequent. de ſentent. excommun. Felin. in cap. vltimo ſub num.* 2. *verſic. Et primo amplia, de except. & in cap. dilectus* 27. *ſub num.* 12. *verſic. Et adde, de reſcript.* Similiter non poſſunt partes de conſenſu prorogare iuriſdictionem iudicis excommunicati, *Roman. conſil.* 48 *ſub num.* 1. *verſic. Et eſt notandum*, facit etiam, quia prohibitus poſtulare, cenſetur prohibitus etiam ſi Aduerſarius conſentiat, & ipſum poſtulare p atiatur, *l. quos prohibet, ff. de poſtulan. l. filius familias*, §. *veterani, ff. de poſtulat.*

7 Extenditur Octauo, vt procedat, ſiue reſcriptum fuerit impetratum per excommunicatum pro ſe, ſiue pro alio non excommunicato, *Butr. in dicto capit.* 1. *num.* 32. *de reſcript. lib.* 6. *ibique Gemin. ſub num.* 17. *Ancharan. in cap. acceſſorium, de regul. iur. lib.* 6. *Aretin. in cap. poſt ceſſionem, de probat. ibique* Butr. dicit hanc eſſe magis communem, *Rota deciſ.* 20. *de procurat. in antiq. Felin. in dicto cap. fin. num.* 3. *de except.*

Et hoc procedit etiam in caſibus, in quibus excommunicato eſt permiſſum impetrare reſcriptum pro ſe, cuiuſmodi eſt in cauſa excommunicationis, vel appellationis, quia dum impetrat pro ſe, agit ad propriam defenſionem, quod quidem non eſt, vbi impetrat pro alio, vt poſt Lap. ſcribit *Io. Monach. & Ioann. Andr. tenet Gemin.*

in d. cap. 1. nu. 17. Abb. in d. c. final. ſub nu. 11. de procur.

Contrarium tenet *Gomeſ. in d. c. 1. ſub num. 34. verſic. ſed iſta poſſent, de reſcript. lib. 6. Alter. de cenſ. tom. 1. diſp. 7. lib. 2. c. 2.*

Inhærendo primæ ſententię tanquã receptiori illa declaratur, vt procedat dummodo de tempore impetrationis fuerit oppoſitum de excommunicatione, alias reſcriptum ſubſtinetur, *ita gloſ. in d. cap. 1. verb. iurati in fine*, quã probant *Rota deciſ. 9. nu. 4. de reſcript. Felin. in cap. dilectus 27. in fine, eod. titulo.*

8 Extenditur nono, vt procedat, ſiue excommunicatus ſit publicus, ſiue ſit occultus, nam vtroque caſu impeditur impetrare nomine proprio, in his enim quæ reſpiciunt priuatum intereſſe non eſt differentia inter occultum, & publicum excommunicatum, *Cald. Io. Monach. & Io. Andr. in cap.* 1. quos ibi probat *Gem. ſub nu. 5. Roman. conſ. 506. ſub nu. 12. verſic. prout etiam, & iterum ſing.* 718. *quod incipit Iura faciunt, Abb. in cap. final. num. 11. de procur. Soccin. in cap. ſacris num. 229. de ſent. excom. Felin. in c. Rodulphus col. vlt. de reſcript. & in cap. fin. ſub num. 9. verſic. ſi pro ſe ipſo, de except. Franc. March. deciſ. 969. par. 1. Caſſad. deciſ. 1. de præbend.*

Dixi quando impetrat nomine proprio, quia ſi impetraret nomine procuratorio pro alio non excommunicato, tunc valeret impetratio, ſi excommunicatio non eſt publica; *Gemin. loco cit. num.* 5. & multo magis valeret ſi impetraret nomine dignitatis ſuæ, *Innoc. & Butr. quos refert, & ſequitur Feli. in d. c. fin. num. 9. de except.*

9 Extenditur Decimo, vt excommunicatus neque poſſit concordare de Iudice, nempe conuenire quod cauſa pro ipſo, vel contra ipſum committatur alicui, neque dare liſtam confidentium, quia ſi committeretur vni ex illis, qui ſunt dati in liſta eſſet quodammodo impetrare iudicem; *Archid. in c. 1. ibique Io. Andr. ſub nu. 5. verſic. notant etiam. Anchar. num. 6. Gemin. ſub num. 12. verſ. An reus, Franch. nu. 14. & 21. Socc. in cap. ſacris nu. 226. de ſenten. excom.* Hęc decima extenſio declaratur, vt procedat ſi ſit oppoſitum de tempore conuentionis, *Gemin. & Franch. locu cit. Socc. in d. cap. ſacris num. 226. verſi. Aduerte tamen.*

10 Extenditur Vndecimo, vt procedat etiamſi reſcriptum impetretur per promotorem inquiſitionis publicæ, vel priuatæ, nempe per eum qui litteras impetrauit ſuper inquiſitione facienda, nam ſi talis promotor ſit excommunicatus non poterit iudex vigore talis reſcripti formare proceſſum etiam ex officio, quamuis excommunicatus præbuerit in impetratione nudum miniſterium, *gloſ. in d. cap. 1. verb. alio, de reſcript. lib. 6. quam ibi ſequuntur Anchar. nu. 7. Butr. num. 30. Crot. num. 77. & 79.*

Hęc extenſio conſueuit declarari dupliciter, primo, vt procedat quando in reſcripto fuit expreſſa perſona excõicati, ſecus ſi non fuit expreſſa, veluti quia fuit impetratũ in perſonaliter, vt quia fuit dictum ad audientiam noſtram peruenit, &c. *ita poſt Lap. Archid. Bald. & Gemin. declarant Franch. in d. cap. 1. num. 9. Crot. num.* 77. quorum opinio recte probatur *in d. cap. fin. de procur.* vbi diſtinguitur An in mandato procurę ſit expreſſum, vel non expreſſum nomen excommunicatorum.

Declaratur ſecundo, vt procedat, quando impetrantur litteræ ſuper inquiſitione ad commodum excommunicati principaliter vel ſecundario, ſecus ſi principaliter ad commodum publicum, quia tunc litterę, valent, nam conſideratur Reſpublica non eius miniſter, *arg. l. 1. C. de præcib. Imper. offer. Soccin. in d. cap. ſacris 211. verſ. forte dici poteſt, de ſent. excom.*

Sed hæc declaratio redditur valde dubitabilis tum ex *trad. per Butr. in d. cap. 1. nu. 30.* tum etiam quia excommunicatus nec admittitut ad agẽdum pro cauſa publica, *Bald. in c. intellexi-*

mus

mus ſub n.9.de iudic.ibiq. Butr.*ſub n.6. verſic. quandoque vult ſtare*, Abb. *nu. 2.verſic.* Aliud.

11 Extenditur Duodecimo, vt vigore reſcripti ab excommunicato impetrari neque poſſit idem excommunicatus reconueniri, quia deficit fundamentum iuriſdictionis, & ex aliis rationibus, quos refert *gloſ. in d.cap.1.verb. reſcriptum*, quam ibi ſequuntur *Archid. et Io.de Lignano*, *Anchar.num.6. verſic.conclude ergo.Butr.nu.24.Crot. num. 62.*

12 Hæc extenſio declaratur dupliciter, primo, dummodo exceptio excommunicationis tendat contra reſcriptum, nempe quia illud ſit impetratum tempore quo impetrans erat excommunicatus, ſecus ſi tendat contra perſonam, videlicet, quia ſit impetratum ante excommunicationem, quia tunc excommunicatus licet nequeat conuenire, eo quoniam non poteſt agere, poteſt tamen conueniri; *Anchar.loco ante cit. Gemin. num. 19. Crot.num.63.*

Secundo declaratur in caſu, in quo reus oppoſuit exceptionem excommunicationis contra actorem, a quo fuit impetratum reſcriptum, & ille ſuccubuit, nam hoc caſu poterit actorem conuenire coram iudice impetrato, cum exceptio ſit iam reprobata, vt declarant *Anchar.in d.cap. 1.ſub num. 6. verſic. quid ſi ſuccumbat*, Franch.*nu.6.* Crot.*nu.66.Alter. de cenſur.diſp.7.lib. 2.cap.1. in 4.quæſt.pro quibus facit dictum* Innoc. *in cap. mulieri, de iureiur.* vbi poſt ſententiam cuilibet permittitur agere etiam contra propriam confeſſionem.

13 Extenditur Decimotertio, vt procedat etiam in reſcripto, per quod excommunicato conceditur indultum, vel Indulgentia motu proprio principis, nam hoc etiam eſt nullum ipſo iure, ita tenent *Archid.Zenzel.et Guliel. quos refert, et ſequitur* Butr.*in d.c. 1.nu.17.Crot.num. 31. verſ. hæc limitatio non placet quibus accedit*, quod collatio facta motu proprio, eſt nulla

Cardinal.in clem.1.§.1.q.4.de relig.domib. Rebuff.*in c.poſtulaſti num.47. de clem.excom.*

Contrarium tenent *Riccard. de Senis, Lapus, et Io.de Santutus in d. c. 1. de reſcript. lib 6. quos refert, et ſequitur Soccin. in c. ſiuris, n.197.cum ſequenti*, vnica tantum ratione ducti, nempe quia cum diſpoſitio *d. c.primi*, loquatur de impetratione, nõ videtur quod locum habeat in conceſſione motu proprio facta, *argum.cap.odia,de reg. iur. lib.6.*

Sed hæc ratio parum facit, tum quia etiam in materia ſtricta ſit extenſio de caſu ad caſuum, quando militat eadem ratio, *c.ſi Ciuitas,de ſent.excom. lib.6.* tum etiam quia motus proprius in hac ſpecie videtur nullus ex defectu voluntatis, quia non præſumitur principem voluiſſe fauere excõmunicato, *Arg.l.1.cum* Auth.*ſeq. C. de hæret. c. vt clericorum mores, de vita et honeſt. cleric.*

Retenta ergo prima opinione, quæ eſt verior, & communior, illa quidem

14 fortius procedit ſi indultum, aut priuilegium ſit conceſſum a legato qui ſicuti non poteſt (etiam faciendo mentionem excommunicationis) habilitare excommunicatum ad impetrandũ, vt dictum eſt ſupra, ita etiam neque hoc facere poteſt mediante motu proprio, cum neutro caſu poſſit facere contra ius, *Gem.in d.c.1.ſub num. 14. verſ.deciſio huius dubii.*

15 Extenditur Decimo quarto, vt procedat etiam quando excommunicatus impetrat reſcriptum ſimul cum non excommunicato, nam tunc ſi verſamur in cauſa indiuidua, reſcriptum eſt nullum ex parte vtriuſque, ita firmant *Io. Andr. in reg. vtile, de reg. iur. lib. 6.* quem ſequuntur *Anchar. in d. cap. 1.num. 4. et 5. ibique* Crot. *num. 21. Roman. conſ. 506. & ſing. 726. Felin. in cap.fin. num. 7.de except.* Dixi, ſi verſemur in cauſa indiuidua, quia ſi cauſa eſſet diuidua, tunc aut impetratio ſimul cum excommunicato eſt facta ignoranter, & vitiabitur tantum

tum pro parte excommunicati, non aut pro parte non excommunicati, nam indiuiduis non data ſcientia incapacitatis, inhabilitas vnius Impetrantis non officit alteri, *l.* 1. *§. ſiquidē ff. quod falſo tut. l. ſi ſponſus §. ſi maritus ff. de donat. inter vir. & Vxor. l. ſi mihi, & Titio in princ. ff. de leg.* 2. *l. ſi communem, ff. quemadmodum ſeru. amit. cap. per tuas, de arbitr.* & ſic in ſpecie firmant *Io Andr. Anchar. Crot. Rom. & Felin. locis ante cit.* quibus additur Gomeſ. *in eodem cap.* 1. *num.* 45. & 46. *vſque ad* 49. Aut eſt facta ſcienter, & tunc erit nulla ex parte vtriuſque, vt probat pluribus *Crot. loco cit. ſub num.* 21. *verſ. ſed contra primum dictum*.

16 Extenditur Decimo quinto, vt ſi reſcriptum impetretur ab excommunicato, neque ſit validum ad inducendum litis pendentiam, *Card. in clem. final. q.* 4. *vt lit. pend. quem ſequitur Gomeſ. in cap primo ſub num.* 31. *verſ. nota regulam, de reſcript. lib.* 6.

Extenditur Decimo ſexto, vt procedat, ſiue reſcriptum ſit in petitorio, ſiue in poſſeſorio, *Innoc. in cap. paſtoralis circa fin. de appell. Capell.* Tholoſ. *dec.* 172.

17 Extenditur Decimo ſeptimo, vt ſuperueniens abſolutio non validet reſcriptum, *Anchar. in d. cap.* 1. *num.* 6. *verſ. quæro. Abb. in cap. cum bona ſub num.* 6. *verſ. præterea de æt. & qualit. & in cap. prudentiam §.* 6. *num.* 10. *de offic. deleg. a Rebuff. in cap. poſtulaſtis num.* 50. *de Cler. excom. cum aliis alleg. ſupra, quicquid dicat gloſ. in d. §. Sexta*.

In contrarium facit, *Teſt. in cap.* 1. *de except. lib.* 6. vbi valet proceſſus, & acta ab excommunicato facta, antequam ſit oppoſitum de excommunicatione. Pro ſolutione *Io. Andr. in d. cap.* 1. *de reſcript. lib.* 6. diſtinguit quod aut Impetrans erat excommunicatus tempore impetrationis, & tunc proceſſus, & ſententia ſunt nulli ipſo Iure, aut fuit excommunicatus poſt impetrationem, & tunc valent acta, niſi opponatur exceptio, & ſic procedat *d. cap.* 1. *de except. lib.* 6. & *Io. Andr. ſequuntur Doct. communiter, vt teſtatur Socc. in d. cap. ſacris num.* 168. & 169. *de ſent. excom.*

18 Extenditur Decimooctauo, vt procedat etiam ſi vigore reſcripti impetrati feratur ſententia contra excommunicatum, nam nihilominus erit nulla, ita concludunt *Butr. & Imol. in cap. prudentiam de offic. deleg. Socc. in d. cap. ſacris num.* 218. & 219. *de ſent. excom. Gemin. in d. cap.* 1. *num.* 13. *ibique Franch. num.* 5. *Alter. de cenſur. tom.* 1. *lib.* 2. *diſput.* 7. *cap.* 1. *ſub littera E. verſ. ſed poſtulabit*.

In contrarium facere videntur notata per *Innoc.* & Io. *Andr. in d. cap. prudentiam de offic. deleg.* vbi tenent, quod non excommunicatus poteſt vti reſcripto impetrato per excōmunicatum cum reſcriptum ſit commune iuxta *not. in cap.* 10. *conqueſtione, de reſt. ſpoliat.*

Sunt qui litem dirimant fœdere diſtinctionis, Aut enim is, ad cuius fauorem eſt lata ſententia ſcit eius Aduerſarium eſſe excommunicatum, & tunc procedat opinio aſſerentium, ſententiam eſſe nullam, aut neſciebat, & tunc procedat hæc vltima opinio, ita ſcribit Imola, quem refert, & ſequitur *Franch. in d. cap.* 1. *num.* 5. *Alter. d. diſput.* 7. *lib.* 2. *cap.* 1. *pag.* 252. *verſ.* res videtur contra uerſa.

Hæc diſtinctio probari poteſt *in cap. fin. de procur.* vbi mandatum datum ad impetrandum reſcriptum ab vniuerſitate Hominum, quorum alii ſunt excommunicati, alii non, ſuſtinetur pro parte excommunicatorum ſi ignoranter cum excommunicatis conſtituerunt, ſecus ſi ſcienter. Et vtcumq; ſit, crederem ſaltim de æquitate, in tali caſu debere Principem ſanare proceſſum ab hac nullitate, cum hoc impedimentum poſſit eius arbitrio relaxari cap. poſtulaſtis, ibi, niſi forte fuerit cum eis diſpenſatum, ibique *Doct. de cler. excom. miniſtr.* Et bene facit, quod Princeps debet ſe conformare æqui-

æquitati, *l. ſi cum exceptione, §. aliquãdo*
19 *tamen, ibique Bald. ff. quod met. cauſ.* Ideoque poteſt amplexari ſubſtantiam rei, reiecta ſolemnitate, *gloſ. in clem. ſæpe, verb. defenſiones de verb. ſignific.*

20 Extenditur Decimo nono, vt non ſolum excommunicatus non poſſit impetrare reſcriptum, ſed neque præſentare reſcriptum impetratum ante excommunicationem, *Put. deciſ.* 128. *quæ incipit,* In vna Florentina, *lib.* 3. *Felin. in cap. nonnulli §. ſunt alii, num.* 37. *de reſcript.* quos nouiſſime ſequitur *Alter. de cenſur. tom.* 1. *diſput.* 7. *lib.* 2. *cap.* 1. *q.* 5. Ratio eſt tum quia diſpoſitio *d. cap. primi de reſcript. lib.* 6.
21 inualidat non ſolum reſcriptum, ſed etiam proceſſum, ac reſcripti præſentatio eſt pars proceſſus, cap. quoniam contra, de probation. tum etiam, quia ſi excommunicato prohibetur impetrare reſcriptum, multo magis debet cenſeri prohibita præſentatio, quia ſola impetratio ante præſentationẽ eſt inefficax, & ſine effectu, *c. ſuper eo de appell.* Adde quod nihil refert, per quem impetratio fiat, *l. Vniuerſis C. de prælib. Imper. offer.* ſed bene refert, per quem fiat præſentatio, per quam iudicium inſtituitur, *cap. intelleximus de iudic.* Principalis concluſio.

Limitatur Primo, ne procedat in reſcriptis, quæ hodierno tempore ma-
22 nant à ſede Apoſtolica, nam cum in illis ex curiæ ſtylo ſoleat apponi abſolutio à cenſuris, illa quidem operatur validitatem reſcripti, non obſtante excommunicatione, *Dec. in cap. Apoſtolicæ num. 6. de except. cum aliis alleg. ſupra eodem lib. cap.* 9. Quibus additur, quod ſufficit ad reſcripti validitatem fieri mentionem de excommunicatione Impetrantis, quando reſcriptum impetratur à Papa, *Io. Andr. in d. cap. primo*, quem ibi cæteri pari conſenſu ſequuntur & ſignanter *Gemin. ſub num.* 22. *verſ. decima quando*, *Franch. num.* 18. Dixi, quaudo reſcriptum impetratur à Papa, quia ſecus eſſet in reſcripto conceſſo ab inferiore à Papa, qui non poteſt concedere reſcriptum Excommunicato, etiã facta mentione excommunicationis, quia non poteſt derogare Conſtitutioni Superioris, *cap. cum inferior de maior. & obed. clem. ne Romani de elect. lib. 6.* & conſequenter non poteſt derogare diſpoſitioni, *d. cap.* 1. per quã excommunicatus prohibetur impetrare reſcriptum, vt poſt *Lapum* tenet & recte *Franch. loco cit. num.* 19. *Gem. ſub num.* 14. *verſ. tamen videtur. Socc. in cap. ſacris num.* 195. *verſ. ſecus ſi fieret de ſent. excom.*

Sunt tamen aliqui caſus, in quibus abſolutio ſolita concedi per clauſulam, teque abſoluentes, non ſaluat reſcriptum à nullitate, de quibus dictum eſt ſupra hoc eod. lib. *cap.* 9.

Limitatur Secundo, ne procedat in caſibus, in quibus excommunicatus poteſt eſſe in iudicio, nam in illis poteſt etiam impetrare ex reg. quod cui permittitur conſequens, permitti-
24 tur etiam neceſſariũ antecedens, *l.* 2. *de iuriſdic. omn. iudic. l. oratio, ff. de ſponſ.* per quæ iura hoc in ſpecie fatentur *Doct. in d. cap. primo, & præſertim Gemin. ante num.* 11. *verſ. credo quod opinio. Butr. num.* 5. *&* 6. *Franch. nu.* 3. *verſ.* Ex his.

Vnde deducitur Primo, quod cum excommunicatus poſſit eſſe in iudicio in articulo abſolutionis, *cap. cum pro cauſa, de ſent. excom. cap. cum inter §. porro de except.* merito ſuper eodem Articulo poteſt impetrare reſcriptum *cap. ab excommunicato de reſcript. d. cap. prim. vbi notant omnes de reſcript. lib.* 6.

Hæc prima deductio extẽditur Primo ſiue agatur de iuſtitia excommunicationis, ſiue de nullitate, nam ſemper verum eſt cauſam ſuper articulo excommunicationis verſari, *Butr. in d. cap. primo num.* 14. *ibique Frãch. ſub num* 3. *verſ. fallit tamen. Imol. & Cardin. in cap. ab excommunicato in principio de reſcript.*

26 Extenditur ſecundo, vt etiamſi excommunicatus ſit ligatus duplici vinculo excommunicationis poſſit impetra-

tra.

Digitized by Google

trare reſcriptum ſuper abſolutione vnius, nec ab hac impetratione poteſt repelli propter aliam, *Io. Andr. in d. cap.* 1. *num.* 2. *de reſcriptis lib.6.* quem ſequuntur *Gem. num.* 8. *Butr. num.* 22. *Franc. n.* 3. *verſ. & procedunt prædicta. Socc. in cap. ſacris num.* 176. *&* 220. *de ſent. excom.*

Hæc tamen ita demum accipienda ſunt, quatenus agatur de impetranda abſolutione propria, ſecus ſi peta-
27 tur abſolutio pro alio, nam excommunicatus non poteſt pro alio abſolutionem impetrare, quamuis poſſit pro ſe ipſo, *Io. And. in d. cap. primo*, quem ibi ſequuntur omnes, & præſertim *Gemin. num.* 6. *Anchar. col.* 3. *verſ. quaro, Butr. num.* 6. *verſ.* Et quod dicit. *Socc. in d. cap. ſacris num.* 175. *&* 221. *de ſent. excom.*

Ratio differentiæ eſt, quia ad impetrandam propriam abſolutionem, quis trahitur, neceſſario, ſed ad impetrandum pro alio ducitur voluntate: quæ autem ſimplicis ſunt voluntatis non permittuntur excommunicato, *capitulo intelleximus, de iu-*
28 *dic.* Qua ratione crederem Patrem excommunicatum admitti ad impetrandum reſcriptum abſolutionis pro filio; propterea quod cum magnus ſit amor Patris erga filium, *l. vlt. in princ. C. de curat. furioſi, l. quidam cum filium ff. de hered. inſt. cum aliis per Tiraquell. in l. ſi vnquam, in præfat. à nu.* 7. *cum ſeq. C. de reuoc. donat.* non poteſt dici quod Pater ducatur ex ſimplici voluntate, ſed coactus: eſt enim Pater de filii ſalute ſollicitus, *l. cum Pater §. mando, ff. de leg.* 2. *§. Sin autem Inſt. de pupill. ſubſtit.* eiuſque viſcera commouentur in filium, *cap. afferte, de præſumpt.* adeo vt magis torqueatur in filio, quam in propria perſona, vt late probat *Tiraquell. loco ante cit. num.* 8.

29 Deducitur Secundo, quod cum excommunicatus poſſit appellare, *cap. cum inter, vbi not. de except. Specul. in tit. de appell.* §. 1. *num.* 1. *Franch. in rubr. extr. eod tit. num.* 25. *& in cap. bonæ memoriæ num.* 25. *verſ.* 11. *licet exceptio de appell.* Contard. *in l. vnica in ratione dubitandi nu.*4. *C. ſi de moment. poſſ.* poteſt etiam ſuper appellatione impetrare reſcriptum, *cap. fin. de except. d. cap.* 1. *de reſcript. lib.6. & vtrobique Doct.*

Et hæc ſecunda deductio procedit Primo, ſiue fiat mentio excommunicationis, ſiue non, *dicto cap. fin. vbi not. de except.* Quod eſt generale in omnibus caſibus, in quibus excommunicatus poteſt impetrare, quia in illis valent reſcripta non facta mentione excommunicationis, *cap. dilecte vbi Bald. de except. Felin. in dicto cap. fin. ſub num.* 9. *verſ. & adde quod vbi, eodem tit. de exception. & iterum in cap. dilectus* 27. *ſub num.* 12. *verſ. Item adde de reſcript.* Franch. *in d. cap. bonæ memoriæ ſub num.* 25. *& iterum in d. cap.* 1. *num.* 19. *de reſcript. in* 6. ibiq; ante ipſum *Lapus, Gemin. Socc. in cap. ſacris num.* 178. *de ſent. excom.*

30 Procedit Secundo, etiamſi excommunicatus eſſet Actor originarius, nã nihilominus ſi ſuccumbat, & appellet, poterit ſuper appellatione impetrare reſcriptum, *Io. Andr. in d. cap.* 1. de reſcriptis, quem ſequuntur *Gemin. ibi num.* 9. *Aret. in l. prima ſub num.* 3. *ff. de appell.* quicquid in contrarium ſcripſerit *Goffred. q.* 22. *& communem dicit Socc. in d. cap. ſacris ſub. nũ.* 344. *de ſent. excom.* licet ipſe plures caſus diſtinguat.

Cæterum hæc Secunda deductio declaratur, vt procedat in appellatione interpoſita ab actu facto per iudi-
31 cem iudicialiter, vel extraiudicialiter, ſecus in appellatione interpoſita ab actu partis extraiudicialiter facto, puta in electione, vel alio ſimili caſu, quia tunc excommunicatus appellando, & appellationem proſequendo non audiretur, & reſcriptum impetratum ſimul cum proceſſu deſuper facto non valeret, vt eleganter declarat *Franch. in d. cap.* 1. *ſub n.* 3. *verſ.* Et quod dicitur.

Limi-

Limitatur Tertio, ne procedat in actibus reſpicientibus legitimam defenſionem, eos enim poteſt excommu-
32 nicatus exercere in iudicio, *cap. cum inter, & cap. dilecti, & cap. dilecte, & cap. ſignificauerũt, & cap. vlt. de except. cap. 1. eod. tit. lib. 6.*

Vnde deducitur Primo, excommunicatum poſſe proponere ad ſui defenſionem omnes, & quaſcunque exceptiones, *d. cap. cum inter, vbi Doct. & ſignanter Hoſt. ſub num. 6. verſ. hic manifeſte patet, & verſ. poteſt ergo, d. c. dilecte*, vbi notatur, cum aliis mox ſupra allegatis, *Specul. tit. de except. §. fin. num. 3. Dec. in cap. à nobis num 3. eod. tit. Bart. in l. de pupillo §. fin. num. 1. ff. de nou. oper. nunc. Roman. conſ. 217. num. 1. Gaill. qui teſtatur de communi lib. 1. obſeruat. 71. num. 5. Peregr. de iure fiſci lib. 3. tit. 11. num. 19. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 83. num. 6. alios refert. Carol. de Graſſ. in tract. de except. 4. num. 51.*

33 Et hæc deductio procedit primo in exceptione reali, quæ defendit conuentum in eo ſuper quo conuenitur, vt ſunt omnes exceptiones peremptoriæ, quæ rei cohærentes dicuntur, *l. exceptiones 7. §. rei autem ff. de except. Hoſtienſ. in d. cap. cum inter ſub num. 6.* Poterit ergo excommunicatus primo allegare exceptionem non numeratæ pecuniæ, quia hoc reſpicit defenſionem, & litem perimit, iuxta tradita in *l. 1. C. de non numerata pecunia*, quod eſt intelligendum, dummodo proponatur excipiendo, non autem principaliter *Bald. in d. cap. cum inter num. 10. de except.* Item & Secundo ſi con-
34 uenitur ad rem venditam tradendam poteſt excipere de prætio non ſoluto, *Io. Andr. in d. cap. cum inter num. 26. Dec. num. 64. Socc. in c. ſacris ſub nu. 316. verſ. ſecus ſi eſſent, de ſent. excom.* Quod vindicat ſibi locum, etiamſi ad rem tradendam agatur exequutiue in vim Iuramenti, ſeu alterius proceſſus exequutiui, vt reprobato *Specul. & Bar. in l. ſi duo Patroni §. ſi quis iurauerit el 1. ff. de iureiur. tenent Bald. in d. cap. cum inter ſub num. 8.* vtrum exceptio prętii, cæteriq. communiter prout de communi teſtantur *Alex. in d. § ſi quis iurauerit num. 3. & 4. ibique Iaſ. num. 4. verſ.* tu adde quod contraria opinio. Item & Tertio poteſt excipere de pacto de non petendo, quia & hoc reſpicit defenſionem, *gloſ. in d. c. cum inter, verb. legitima defenſio, verſ. & ſic poteſt, de except.*

Et pariter poteſt opponere exceptionem ſolutionis, cum per eã omnis obligatio cẽſeatur extincta, *l. prout 80. ff. de ſolut. inſt. quib. mod. obligatio tollitur, in principio*. Et ſimili ratione poteſt allegare exceptionem pręſcriptionis, quia illa ſimilis eſt venditioni, *l. pupillus ff. de admin. tut. l. vnus §. ſed autem, ff. de iureiur. & in ſpecie Bald. in d. cap. intelleximus num. 9. ver. ſed nunquid de iudic.* Et demum opponere poteſt exceptionem rei iudicatę, doli mali, iusiurandi, & quod metus cauſa, cum iſtæ omnes ſint exceptiones rei cohærentes, & defenſionem reſpiciunt, *d. l. exceptiones, §. rei autem ff. de except.*

Procedit Secundo hæc prima deductio non ſolum in exceptionibus realibus, ſed etiam in iis quæ percutiunt iudicis perſonam, nam hæc veluti de-
35 fenſionem reſpiciẽtes poſſunt ab excõmunicato proponi, vt recuſatio, & allegatio ſuſpecti, *d. cap. cum inter, §. Inquiſitioni de except. & ibi hoc idem not. Hoſtienſ. ſub num. 6. verſ. bic manifeſte patet, Bald. in princ. Butr. num. 3. Anchar. num. 3. Abb. num. 3. Socc. in d. cap. ſacris num. 471. de ſent. excom.* & quantum ad hoc poteſt etiam Iuramentum pręſtare, idem *Hoſt. loco cit. verſ.* & quantum ad hanc cauſam. Et ſimili ratione poteſt excipere quod Iudex ab eius Aduerſario impetratus diſtat vltra duas dietas, nam hoc etiã reſpicit defenſionem, ne laboribus defatigatus, & expenſis liti cedere cogatur, *cap. nonnulli, de reſcript. Hoſtien. loco cit. verſ.* vel ratione reſcripti. Item & poteſt excipere de non tuto acceſſu, iuxta terminos *cap. ex parte 47. de appell.*

appel.Hoſt.loc.cit.verſ. vel ratione loci.

36 Procedit Tertio, etiam in exceptionibus fori declinatoriis, vt firmat *Hoſtien. loco mox citato, verſ.* Et idem in omnibus declinatoriis.

Procedit Quarto, etiam in exceptionibus competentibus ratione temporis, & ſic poteſt proponere exceptionem feriarum, iuxta diſpoſitionē *fin.de feriis, vt firmat Hoſtienſ.in d.cap. cum inter ſub num. 6. vel ratione temporis de except.* Et hæc quod ad primam deductionem.

Deducitur Secundo, quod cum excommunicatus poſſit eſſe in Iudicio

37 tanquam Reus neceſſarius, *cap. intelleximus, cum ibi traditis de Iudic. d.cap. cum inter de except.* merito in omnibus concernentibus eius defenſionem poteſt impetrare reſcriptum, *d.cap.fin.de except. Butr. in ſæpe cit. cap. 1. de reſcript. num. 5. & 6 ibique* Gemin. *nu. 11. verſ. credo quod opinio, Franch ſub nu. 3. ver.* & ex his patet, Et bene facit quod diſpoſitio *d. cap. primi,* licet excipiat cauſam abſolutionis, & appellationis, tamen extenditur ad alios caſus ſimiles, *Felin. in cap. intelleximus ſub num. 7. col. 8. verſ. nec obſtat, de Iudic.* Quare poteſt excommunicatus impetrare reſcriptum pro liberatione ſua, *Anan. in cap. excommunicamus* §. *credentes, ſub num. 16. verſ. Vtrum aut poſſit, de hæretic. vbi eiuſdem opinionis laudat Bald. & idem ſequitur Felin. in cap. intelleximus ſub nu. 7. col. 8. verſ. nec obſtat de iudic. & in cap. fin. ſub num. 6. verſ. vide etiam de except. Gomes. in d.cap. primo num. 49.* Et pari ratione poteſt excommunicatus impetrare reſcriptum ſuper repulſa ſuæ exceptionis, *Io. Andr. in d. cap. primo ibique Butr. num. 11. Gemin. num. 11.*

38 *cum ſeq.* Quod eſt intelligendum, modo reſcriptum impetretur ad eundem Iudicem, qui de cauſa cognoſcebat, & ſub eadem forma, ſecus ſi impetraretur ad alium, vel ad eundem ſub diuerſa forma, quia in tali caſu reſcriptum eſſet nullum, *Butr. et Gemin. locis cit. Socc. in cap. ſacris num. 189. de ſent. excom.* Ratio differentiæ eſt, quia dum impetratur ad eundem iudicem, ille per tale reſcriptum non recipit nouam iuriſdictionem, ſed excitatur antiqua ad defenſionem admittendam, vt in *capitulo licet, de offic. ordin.* At quando impetratur ad alium, vel ad eundem ſub diuerſa forma, tunc tribuitur noua iuriſdictio, quam excommunicato non licet impetrare, etiamſi aliqualiter concernat defenſionem, quia hac ratione poſſet etiam impetrare reſcriptum ſuper interdicto vti poſſidetis, & ſuper iniuria prohibenda, & ſimilibus, in quibus impetrare non licet ex late traditis ſupra *c. 31. nu. 19. cum ſeqq.*

39 Poteſt etiam excommunicatus impetrare reſcriptum ad recuperandam famam, *Gomeſ. in d. cap. 1. num. 49.* licet eius dictum mihi non probetur vndequaque, propterea quod excommunicatus quandiu reſtat in excommunicatione dicitur infamis, *cap. cum excommunicato 11. q. 3. Card. conſ. 129. num. 1.* Cęterum quia infamia, quæ per excommunicationem contrahitur aboletur per abſolutionem, ideo crederem opinionem Gomeſii procedere poſſe, quando periculum eſſet in mora, & per excommunicatum non ſtat, quo minus abſolutionem recipiat, nempe quia contraheret infamiā irreuocabilem, iuxta ea, quæ diximus ſupra.

40 Limitatur Quarto, quando excommunicatio procedit ex dolo, & induſtria excommunicantis, puta quia parato clerico impetrare reſcriptum contra Epiſcopum ſuum, Epiſcopus ad reddendum illum inhabilem ad impetrādum excommunicat ſecrete, in tali namq. caſu impetratio reſcripti ſubſ. tinetur ne contingat epiſcopo dolum, & induſtriam patrocinari, *Specul. in tit. de reſcriptorū præſentatione* §. *ratione impetrantis, nu. 16. Gemin. in d. cap. primo num. 4. et 5. et ante ipſum Io. Andr. ibi num. primo. Felin. in cap. fin. num. 5. de except. Socc. in cap. ſacris n. 231. de ſent. excom.* Dixi ſi excommunicat

municat ſecretè, nam ſi excommunicatio eſſet publica, illa quidem teneret, ſed epiſcopus teneretur impetranti ad intereſſe, *Specul. loco cit. Felin. in c. dilectus 27. ſub nu. 12. verſic. idem dum tetigi de reſcript.*

Limitatur Quinto, ne procedat in reſcripto, per quod impetratur, vt cauſa committatur in Rota, nam cum eiuſmodi Commiſſiones ſint dumtaxant diſtributiones, per quas non datur iuriſdictio, ſed tantum iuriſdictio-
42 nis exercitium, *Rota deciſ. 61. nu. 61. de appell.* in nouis, nō poteſt dici, quod per eas fiat impetratio, & conſequenter in eo non habet locum diſpoſitio *cap. 1. de reſcript. lib. 6.* Ita expreſſe tenet *Rota deciſ. 13. nu. 2. de offic. delegati in nouis, & apud Verall. deciſ. 90. par. 1. & deciſ. 6. quæ incipit Commiſſio ſub num. 1. de iudic. in nou. quem ſequuntur Gem. in d. cap. 1. ſub num. 18. ibique Crot. num. 39. Gomeſ. ſub num. 38. verſic. limitatur tamen, Egid. deciſ. 726. quæ incipit commiſſio nu. 5. verſ. vltimo, hoc fortiter Socc. in cap. ſacris num. 199. de ſent. excom. Scaccia de appell. quæſt. 5. art. 1. ſub nu. 7. verſic. ſed declara 2.*

Hæc Quinta, limitatio declaratur dupliciter, Primo, vt procedat reſpectu proceſſus vſque ad ſententiam excluſiue, adeo vt licet d. reſcripti vigore valeat proceſſus, ſententia tamen etiam in Rota ferri non poſſit, ita *Gemin. & Crot. locis cit. Socc. in c. ſacris, nu. 202. de ſent, excom.*

43 Ratio eſt, quia auditores habent iuriſdictionem ordinariam in cognoſcendo, ſed delegatam in decidendo: *Gloſ. in clem. Auditor de reſcript.* vnde negari non poteſt quin reſpectu ſententiæ, tale reſcriptum tribuat iuriſdictionem, & conſequenter cum excommunicatus non poſſit impetrare, ſequitur quod reſcriptum ſaltim in ea parte, in qua iuriſdictionem tribuit ſit nullum, & hanc eandem opinionem tenet *Gomeſ. in d. cap. 1. nu. 40. & 41. de reſcript. lib. 6.* licet diſputationis gratia argumentetur in contrarium, *Viuius deciſ. 95. nu. 7.* Dabitur ergo caſus in tali ſpecie, in quo idem reſcriptum reſpectu diuerſorum pro parte ſit validum, & pro parte nullum, quod fieri poteſt, quia proceſſus, & ſen-
44 tentia ſunt ſeparata, poteſt enim eſſe proceſſus validus, & ſententia nulla, *Bart. & reliqui in l. ſi vt proponis, C. quomodo, & quando iudex,* nec incongruit quod reſcriptum ſit pro parte validum, & pro parte nullum, *c. ſi eo tempore de reſcript. lib. 6.*

Secundo declaratur, vt procedat, quando diſtributio fit ſimpliciter per Vicecancellarium, ſecus ſi in commiſſione opponantur aliqua verba, per quæ videatur velle facere illum delegatum, etiam quo ad cognitionem, quia tunc reſcriptum eſt nullum, non obſtante, quod cauſa committatur in *Rota, ita Gemin. loco cit. Socc. in d. c. nu. 20.206, de ſent. excommun.* Quan-
45 do enim Papa ſcribit alicui ordinario apponens verba denotantia, quod velit dare delegatum, illa iuriſdictio eſt delegata, & non ordinaria, *Innoc. Hoſtien. & Io. Andr. in c. licet offic. ordin. Socc. loco cit. num. 207.*

Limitatur Sexto, vt ad effectum quod reſcriptum poſſit dici nullum tanquam impetratum ab excommunicato ſit opus, quod impetratio ſit facta tempore excommunicationis, ſe-
46 cus ſi excommunicatio ſequatur poſt impetrationem, quia diſpoſitio *d. c. primi* non procedit in excommunicato poſt impetrationem, vt poſt Io. Andr. cenſet *ibi Anchar. num. 6. verſic. & per prædicta ſentit. Franch. ibidem nu. 21. & col. vlt. verſ. in gloſ. fin. Crot. nu. 63. verſ. ex quorum dictis; Nauar. conſ. 28. alias 44. num. nu. 1. de ſent. excom.* vbi propterea tenet quod licentia aſſumēdi ordines a quocumque obtenta ante excommunicationem non inualidatur per excommunicationis ſuperuenientiam, quamuis durante excommunicatione impediatur vſus, & illum ſequitur *Alter. tom. 1. diſput. 7. lib. 2. c. 1. poſt 4. q. verſic. Quid ſi reſcriptum.*

Limitatur Septimo, ne procedat in impetratione facta ſuper cōſequutiuis
47 cauſæ principalis, ueluti quia excom-

municatus petit committi receptionẽ teſtium, aut quid ſimile, ita limitat *Io. Andr. in d. cap. vtile col. 3. verſic. ſecundo certum eſt de reg. iur. lib. 6. quem ſequitur Gemin. in d. capitulo 1. num. 9. Soccin. in cap. ſacris, num. 191. in fine*.

Mouentur, quia reſcripta ſuper conſequutiuis iudicii differunt a reſcripto ſuper negocio perſonali, *cap. ex parte Decani de reſcriptis*.

Sed hoc argumentumentum apud me non concludit, tum quia *teſt. in d c. ex parte* non dicit illud ad quod allegatur, tum etiam quia non eſt bona conſequentia, reſcripta ſuper conſequutiuis differunt in aliqua parte à reſcriptis ſuper negocio principali; Ergo excommunicatus qui non poteſt impetrare ſuper principali, poteſt impetrare ſuper conſequutiuis.

Contrarium ergo non immerito in hac parte ſentiunt *Anchar. in d. c. 1. num. 5. Butr. num. 21. Franch. nu. 15. Crott. num. 42. & ſeq.*

Mouentur primo, quia *teſt. in d. c. 1. de reſcript. lib. 6*: dum annullat reſcriptum ab excommunicato impetratum, loquitur de reſcripto ſimpliciter, nulla facta diſtinctione inter reſcriptũ cauſæ principalis, & articuli conſequutiui, ergo ſimpliciter debet intelligi, *l. de pratio ff. de publican.*

Secundo, quia articuli dependen-
48 dentes ſortiuntur naturam cauſę principalis, *l. ſi quando verb. credere debent C. de teſtib.* Bart. in Extrauag. *Ad reprimendam, verb. ſummarie col.* 4. vbi
49 quod quando cauſa principalis agitur ſummariè, omnes Articuli dependentes debent tractari ſummariè, & idem in ſimili voluit *Bart. in l. ſolent in fine ff. de aliment. & cibar. leg.* vbi inquit, quod ſtante ſtatuto vt in cauſis damni dati ſtetur iuramento damnum paſſi, quicunque articulus incidens in cauſa debet decidi iuramento & idem exiſtimant *Bald. in l. 1. C. de reb. cred. Caſtr. in l. cum hi in principio ff. de tranſact. Franch. Aret. conſ.* 83. quod incipit, quia multa fuerunt heri, *col.* 3. *facit etiam deciſio Cini in l. ſi cuiuſdam C. de accuſ.* Vbi ſicuti non poteſt interuenire procurator in cauſa principali, ita non poteſt ſuper conſequutiuis, & illum ſequitur *Bart. in l. penult. §. crimen ff de public. iudic.*

Item facit regula quod eadem prohibitio eſt de parte quo ad partem; quæ de toto quo ad totum *l. quæ de tota ff. de rei vendic. c. paſtoralis §. item cum totum de offic. deleg.* & quod a quo
50 remouetur totum cenſetur etiam remota pars, *l. ſi chorus ff. de legat. 3.*

Cum ergo reſcriptum impetratum ſuper cauſa principali, ſit nullum ipſo iure, ita erit nullum ſuper Articulo dependenti, & conſequutiuo.

Cœterum ſi quis pugnaciter adhærere velit opinioni *Io. Andr.* eam declarare debebit dupliciter, Primo, vt valeat impetratio, quatenus in ea non ſit exceptum de excommunicatione, vt declarat idem *Io. Andr. & Gem. loc. cit.*

Secundo, vt licet excommunicatio non obſtet impetrationi reſcripti, obſtabit tamen teſtium productioni, ſi de tempore productionis ſit adhuc excõmunicatus *Gem. loco cit. ſub. n. 9.*

Limitatur Octauo, in excommunicato poſt appellationem legitimam, nam is pendente articulo appellationis poteſt impetrare reſcriptum, licet
51 interim non poſſit illo vti tanquam actor, vt ſcribit *Gem. in d. c. 1. num. 15. de reſcript. lib. 6. ſubdens d. reſcripti validitatem pendere à futuro euentu; Socc. in d. c. ſacris nu. 228. de ſent. excom.*

Ratio autem quare excommunicatus poſt legitimam appellationem poteſt impetrare, eſt, quia illi permittuntur actus extraiudiciales, *c. ſolet in fine de ſent. excom. lib. 6. c. veritatis de dolo, & contumacia, ibique Abb. & alii l. cum quidam ff. de pœnis*; Impetratio ve-
52 ro reſcripti eſt actus extraiudicialis, *c. ex parte Decani de reſcriptis Crot. in d. c. nu. 1. de reſcript. lib. 6.*

Limitatur Nono, in excommunicato ſub conditione, nam conditione adhuc pendẽte poteſt impetrare reſcriptum,

ptum,& impetratio tenet, licet poſtea
conditio purificetur, ita firmat *An-*
53 *char.conſil.*158.*quod incipit,ex narra-*
tis in facto nu. 20. vbi Signanter dicit
in tali excommunicato non habere lo
cum diſpoſitionem *d. cap. primi de re-*
ſcript. lib. 6. & ſequitur Felin. in cap.
fin.num. 6. de except. Alter. de cenſur.
diſput.7. lib. 2. cap. 1.pag.254. verſic.
Quinto non extenditur Aret.in l.ſubſti-
tutiones col.5. ff. de vulg. & pupill. Vi-
uius deciſ.65.ſub num.1. verſic. Quod
quidem.

54 Ratio eſt, quia excommunicatio
non retrotrahitur,iuxta notata *in cap.*
ſi pro te de reſcript. in 6. gloſ. in c. cum
quis, verſ.in curis de ſent.excom.eodem
lib. 6.Io. Baptiſta Coſta in tract. de re-
trotract.cap.8.caſu 9.num.1.& ſequen.
ideo dum pendet conditio poteſt ex-
communicatus impetrare, quia con-
ditio impedit natiuitatem obligatio-
nis *l.cedere diem ff.de verq.oblig.*

Limitatur decimo,quando excom-
municatus impetrat reſcriptum in ca-
ſibus non permiſſis, & opponitur de
excommmnnicatione, & iudex pro-
nunciat contra excipientem, nam
licet iniuſte pronunciet, ſi tamen a
tali interloquutoria non ſit appella-
tum, valebit proceſſus, nec poterit
55 vlterius opponi, *Lapus in d.cap. de re-*
ſcript.lib. 6.Socc.in d. c.ſacris nu. 212.
cum ſeq.de ſent. excom. vbi hoc decla-
rat, vt ibi per eum.

Limitatur Vndecimo, vt procedat
tantum in excommunicato excom-
municatione maiori, quia *text.in d. c.*
1. loquitur de excommunicatione
ſimpliciter, quo caſu intelligitur de
excommunicatione maiori, *c. penult.*
56 *de ſent. excom.Card.in clem.1. quæſt.*
25. de priuileg.Gemin. in d.cap. 1.ſub
nu. 12. verſic. item procedit de reſcript.
lib. 6. & ibi Gomeſ.*num. 4. & iterum*
Gemin. in capitulo ſi is cui in fine de
offic. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Referuntur contrariæ opiniones.*

2 *Conſuetudo requirit frequentiam actuum.*

3 *Proceſſus ab excommunicato factus coram ordinario eſt nullus.*

4 *Identitas rationis inducit identitatem diſpoſitionis.*

5 *Excommunicatus eſt incapax beneficium.*

6 *Ordinarius non poteſt reſcribere cum clauſula teque abſoluentes eſt.*

7 *Prouiſiones per excommunicatum impetratæ a metropolitano extra cauſã abſolutionis, & appellationis ſunt nullæ.*

8 *Litteræ dimiſſoriales ad ordines impetratæ ab excommunicato ſunt nullæ etiã poſt obtentam abſolutionem, limita vt ibi.*

ARGVMENTVM.

An Diſpoſitio Cap. Primi de reſcript. lib. 6. habeat locum in reſcriptis Prælatorum.

CAP. XXXIX.

AFfirmatiuã opinionẽ probat *Franch. in d. c. 1. num. 6. verſic.in ea gloſa, & num. 18. de reſcript. lib. 6. Alter. lib. 2. diſput. 7. c. 1. in 1.quæſt.*

Contrarium cenſuit *Nau.conſ. 28. alias 44 in 1. quæſt. de ſent.excom.quẽ probat Suarez.de cenſur.tom.5.diſp.17. ſect.1.ſub num.67.*atteſtantes conſuetudinem huic parti fauere.

Sed ſi verum amamus quantum
ad allegatam conſuetudinem illa qui-
dem non poteſt dici introducta, nam
cum ante tempora *Nauar.* vt ipſemet
inquit,non euenerit caſus,non poteſt
2 adeſſe frequentia actuum,quæ requiri
tur ad inducendam conſuetudinem
l.de quibus ff.de legibus.

Quantum vero attinet ad iuris cenſuram longe verior videtur Franchi opinio, tum quia argumenta Nauarri parum vigent, tum etiam quia

Digitized by Google

in d.cap.1.de reſcript.lib.6. æquiparan-
tur reſcriptum, & proceſſus, ac proin-
de ſicuri non poteſt dubitari, quin pro
ceſſus factus coram ordinario per ex-
communicatum ſit nullum, ſecundum
tradita in proximè pręcedenti capit.
ita dici debet de reſcripto, quia quan-
3 do duo æquiparantur in diſpoſitione,
diſpoſitum in vno, cenſetur diſpoſi-
tum, & in alio, *l.iam hoc iure ff. de vul-
gar.& pupill.l.2.C.de impuber.& aliis
ſubſt.*

Præterea ratio, propter quam Pon-
tifex in *d.cap.* 1. ſtatuit reſcriptum ab
excommunicato impetratum eſſe nul-
lum, alia eſſe non poteſt, niſi quia in-
dignum ducit excommunicatum ad
forenſem communionem admitti, *cap.
decernimus de ſent.excom.lib* 6. ſed hęc
ratio æquè militat in prouiſionibus,
4 quæ manãt à prælatis ordinariis, ac in
apoſtolicis reſcriptis, ergo debet mili-
tare eadem diſpoſitio *l. adigere* §.
*quamuis ff. de iurepatr. l. illud ff. ad l.
Aquil.*

Rurſus prouiſio prælati ordinarii,
vel eſt ad lites, vel ad beneficia, vel ad
alia extra iudicialia: ſi eſt ad lites tunc
ſi excommunicatus prohibetur fabri-
care proceſſum, erit prohibitus ex
neceſſario antecedenti impetrare re-
ſcriptum *cap.fin.de cler. excom. l. ora-
tio ff.de ſponſal.Crot.in d.cap.1.ſub nu,
1.de reſcript.lib.6.*

5 Si eſt ad beneficia, & tunc tanto
minus erit validum, quia perſo-
na eſt prorſus incapax, *Cardinal. in
clem.* 1.§.1. *quæſt.* 50. *de relig. domib.
Abb. in c.pen.n.6.de cler.excom.*Gig.*de
penſ.quæſt.*14.*ſub num.* 2.

Si eſt ad actus extra iudiciales dum
modo ſit actus eccleſiaſticus, eſt etiam
nullus, *Calder. d.conſ.* 4. *de reſcript. &
conſ.*12.*de regul.* vbi eſt nullum reſcri-
ptum ab excommunicato impetratum
ad faciendam profeſſionem. Quare
non video quæ prouiſiones poſſint
emanere à prælato ordinario ad fauo-
rem excommunicati, quæ non ſubia-
ceant vitio nullitatis. Et hæc proce-
6 dunt etiamſi in reſcripto ordinarii ad-
ſit clauſula, teq. abſoluentes, quia ipſe
non poteſt abſoluere ad iſtum effectũ;
*Socc.in c.ſacris nu.*195. *verſ. ſi fieret de
ſent. excom.*

7 Ex prædictis infertur primo, quod
prouiſiones impetratæ per excommu-
nicatum a metropolitano excepta
cauſa appellationis, & abſolutionis
ſunt nullæ, cum nequeat aſſignari diſ-
paritatis ratio, cur magis debant eſſe
nullæ, ſi impetrentur a Papa, quam
ſi impetrentur à prælatis ordinariis.

Infertur ſecundo, litteras dimiſſo-
riales impetratas ab excommunicato,
ad effectum vt poſſit à quocumque
antiſtite ordinari eſſe nullas, adeo vt
nec ſequuta abſolutione poſſit cleri-
cus illarum vigore ordinari, quia eius
8 cõceſſio fuit nulla ipſo iure, quicquid
dicat *Nauar. d.conſil.*28.*alias* 44.*nu.*
12.*de ſent. excom.*

Infertur tertio quod litteræ dimiſ-
ſoriales impetratę ante excommuni-
cationem per ſuperuenientem excom-
municationem non pereunt, ideoque
licet durante excommunicatione ſit
interdictus illarum vſus, ſequuta ta-
men abſolutione reſumunt priſtinum
robur, *Nau.loc.cit.nu.*1. *Alter.de cen-
ſur.tom.*1.*diſput.*7.*lib.*2.*c.*1.*pag.* 252.
verſ.idem dicendum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione reſcripti venit etiam reſcri-
ptum principis ſecularis.*

2 *Diſpoſitio cap.* 1. *de reſcript. eſt veteris
iuris relatiua.*

3 *Conceſſio feudi noui facta excommuni-
cato eſt nulla.*

4 *Princeps ſecularis præſumitur nolle fa-
uere extra eccleſiam exiſtenti.*

5 Ex*communicato reſpectu excommuni-
cati eſt medicina.*

ARGVMENTVM.

An diſpoſitio Cap. primi lib. 6. procedat in reſcriptis Principum ſæcularium.

CAP. XXXX.

AFfirmatiuam opinionē probat *Nauarr. conſ.* 28. *alias* 44. *ſub nu.* 2. *& 6. tit. de ſēt. excom.*

Ratio eſt,
1 quia diſpoſitio *d. c. primi* loquitur ſimpliciter de reſcripto, cuius appellatione non minus venit reſcriptum principis ſecularis, quam Pontificis, *l.* 1. *& tot. tit. C. de diuerſ. reſcript. l. reſcripto, l. quoties, C. de præcib. imper. offer. §. ſed quod principi inſt. de iure natur. al.*

Cæterum *Suarez loco ante cit. nu.* 3. licet Articulum decidere non audeat, propenſior tamen videtur in opinionē quod diſpoſitio *d. cap. primi* debeat intelligi tantum de reſcriptis eccleſiaſticis, idque duplici ratione, primo, quia neque gloſa, neque cęteri *Doct. in d. c.* 1. faciunt aliquam mentionem de reſcriptis principum ſecularium, quinimo Textus magis innuere videtur quod loquatur de eccleſiaſticis, dum inquit non poſſe impetrari reſcriptum, prę terquam ſuper appellationis, & abſolutionis articulo, abſolutio enim propria eſt principis eccleſiaſticis nec competit principi laico.

Secundo quia eius diſpoſitio eſt odioſa, ideoque reſtringenda, *c. odioſa de reg. iur. lib.* 6.

Verum his non obſtantibus opinio Nauarri mihi verior videtur, ad cuius comprobationem ſupponendum eſt quod diſpoſitio *d. c. primi de reſcriptis lib.* 6. non eſt noui iuris inductiua, ſed veteris declaratiua, vt tradit
2 *Socc. in c. ſacris, nu.* 163. *de ſent. excom.* item enim ante erat diſpoſitum *in c. fin. de except.*

Hoc ſtante dum in dicto *c.* 1. pontifex pronunciat tale reſcriptum eſſe nullum ipſo iure, non tam nouam legem fert, quam antiquam declarat, & conſequenter ex diſpoſitione antiqui iuris reſcriptum impetratum ab excommunicato eſt nullum, non quidem ex principis defectu, ſed ex incapacitate impetrantis, qui cum ſit extra eccleſiam non eſt habilis ad recipiendum beneficium principis, *cap. poſtulaſtis de cler. excom. miniſtr.*

Hinc videmus conceſſionem feudi
3 noui factam excommunicato eſſe nullam non ex defectu concedentis, ſed propter perſonæ incapacitatem, *Afflict. in cap.* 1. *num.* 28. *tit. quo tempore miles. Siluan. de feud. recognit. q.* 99. *num.* 23. *Io. Blanch. in ſum. feud. tit.* 5. *num.* 12. *lib.* 1. *Roſental. de feud. c.* 3. *concluſ.* 23.

Pręterea reſcriptum in tali caſu redditur nullum ex prę ſumpta principis concedentis voluntate, quem non prę ſumitur voluiſſe fauere exiſtenti extra eccleſiam argumento *text. in l.*
4 1. *cum Auth. ſeq. C. de hæret. Crot. in d. cap.* 1. *ſub num.* 31. *verſic.* 2. *facit, de reſcript. lib.* 6.

Non obſtant argumenta adducta per Suarez; nam primum licet *gloſ. & Doct. in d. capitulo primo*, non loquantur ſpecifice de reſcripto principis ſecularis, tamen quia nulla eſt ratio, per quam diuerſum debeat conſtitui in reſcriptis principis ſecularis, quam in Pontificiis ſunt intelligendi generaliter in omnibus, *l. illud ff. ad l. Aquil. & in l. adigere §. quamuis ff. de iurepatr.*

Secundum, argumentum nititur in
5 falſo aſſumpto, quia excommunicatio reſpectu eius in quem fertur, non eſt odioſa, ſed conſideratur tanquam medicina, *c. cum medicinalis de ſent. excom. lib.* 6. *c. notandum* 24. *quæſt.* 3.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio facta per excommunicatum, valet.*

2 *Profeſsio inducit mutuam obligationem inter religionem, & profitentem.*

3 *Excommunicatus poteſt contrahere Matrimonium.*

4 *Valet argumentum a matrimonio carnali ad ſpirituale.*

5 *Excommunicatus ab vna Religione, ad aliam tranſire poteſt.*

6 *Profeſsio facta vigore reſcripti per excommunicatum impetrati, valet.*

Limitatur vt num.7.

8 *Profeſſus vigore talis reſcripti, obligatur religioni in genere.*

9 *Superior recipiens ad profeſsionem excommunicatum, an male faciat.*

10 *Profeſsio facta per excommunicatum vigore reſcripti in quo adeſt clauſula (teque abſoluentes) valida eſt.*

ARGVMENTVM

An excommunicatus ſi ingrediatur, & profiteatur Religionem, ingreſſus, & profeſſio teneat.

CAP. XLI.

1 REgulariter ingreſſus, & profeſsio facta per excommunicatum tenet; Ita probat *teſt. in c. cum illorum, 72. §. qui ſi clauſtralis, de ſent. excom.* vbi hoc notat *Innoc. in verbo* Prelatis, *Card. nu. 8. Butr. num. 6. Soccin. num. 15. Boich. num. 4.* Felin. *num. 2. Archid. in cap. excommunicatos in gloſ. 2. 11. quæſt. 3.* Et iterum *Card. conſ. 46. in fine. Specul. tit. de reg. in fine.* Ioan. *Andr. in cap. nobis, paulò poſt princ. de iure patr. Bal. in l. qui ſub præ teſtu, num. 7.* C. *de ſacroſ. eccle. Abb. in c. ex publico, col. 2. de conuerſ. coniug. & in c. ſignificaſti, de eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium,* Gomeſ. *in c. 1. nu. 32. de reſcr. lib. 6* Couar. *de ſponſal. p. 2. c. 6. verſ.* Etiam *ſi excommunicatus, Alter. de cenſur. lib. 2. diſp. 7. c. 1. pag. 253.*

2 Etenim profeſſio nihil aliud eſt, quam mutua obligatio, quæ contrahitur inter Religionem, & profitentem, *cap. ad Apoſtolicam, de regular.* excommunicati autem contractus tenet, ex multis allatis infra hoc eodem lib. cap. 56.

3 Et ſicuti excommunicatus poteſt contrahere matrimonium, *c. ſignificaſti de eo qui duxit in matrim. quam polluit*

4 *per adult.* Ita poteſt ingredi & profiteri Religionem, quia valet argumentum a matrimonio carnali ad ſpirituale, cum hæc duo adinuicem æquiparentur, *c. quoniam frequentius, §. porro, vt lit. nō cont. c. inter corporalia, & c. fi. de transl. prælat. cap. inter canonicos, de elect.*

5 Hæc concluſio extenditur, vt excōmunicatus non ſolum poſſit ingredi, & profiteri Religionem, ſed etiam poſſit transferri ab vna ad aliam: C*ard. d. conſil. 46. in fine.*

6 Eadem Concluſio limitatur primo ne procedat quando ingreſſus, aut profeſsio eſſet facta vigore reſcripti impetrati ab excommunicato, quia tūc nullius eſſet momenti, *ita* C*ald. conſ. 12. de regular. & 4. de reſcr. Socc. in c. ſacris n. 174. de ſent. excom. Fel. in d. c. cum illorum, n. 2. verſ.* Limita, *de ſent. excom. Suar. to. 5. diſp. 15. ſect. 9. nu. 9.*

Ratio alia non eſt, niſi quia in tali caſu tota profeſsio fundatur ſuper reſcripto, cuius cum excommunicatus ſit incapax, *d. c. 1. de reſcrip. lib. 6.* ſequitur quod ſit incapax etiam profeſsionis, *arg. c. fi. de cler. excom.* Contrarium quod profeſsio facta per excommunicatum vigore reſcripti valeat, tenent Gomeſ. *in d. c. 1. n. 32. de reſcr. lib. 6.* C*o. uar. de ſponſ. p. 2. c. 6. ſub n. 3. verſ.* Etiā *ſi excommunicat. Alter. de cenſur. lib. 2. diſput. 7. cap. 1.*

Retenta opinione quæ eſt verior,

& re.

Digitized by Google

& receptior, illa quidem declaratur dupliciter.

7 Primo vt procedat, quando receptio, ſeu profeſſio fuit facta principaliter vigore reſcripti, ſecus ſi fuiſſet facta alia ratione, veluti, quia Superior ſine reſcripto erat recepturus, tunc enim licet eſſet impetratum reſcriptū, tamen profeſſio ſuſtinetur, *Ita Gaſpar. Cald. in d. cap. ſignificaſti, de eo qui duxit in matr. quam polluit per adult.* quē ſequitur *Felin. in d. cap. cum illorum num. ſecundo, verſ. limita hanc limitationem*.

8 Declaratur Secundo, vt taliter profeſſus remaneat obligatus ſaltim in religione generali, quia quo ad hoc, quantum in ſe fuit, potuit ſe obligare etiam nullo recipiente profeſſionem, *Inno. in cap. porrectum de regular. Cald. d. conſ.* 12. *in fine de regular.* & in hoc caſu poteſt accipi opinio Gomeſii, & eorum, qui ipſum ſequuntur, pro quo facit quod quantum attinet ad Religionem in genere, non inſpicitur modus intrandi, *cap. fin.* 20. *q.* 3. Li-

9 mitatur Secundo principalis concluſio vt ſuperior recipiens excōmunicatum ad habitum, ſiue profeſſionem male faciat, quia non debet illi communicare, *cap. cum deſideres, & cap. ſignificauit, & cap. ſacris de ſent. excom. Ita Rayner. in ſum. tit. de ſent. excom. §. quod ſi aliquis veniens, quem ſequitur Boich. in dicto cap. cum illorum, ſub numero* 5.

Contrarium attentari poſſe videtur ex eo, quod receptio, & profeſſio in religionē eſt de illis quæ pertinent ad ſalutem *cap. ſane, de regular.* in quibus licitū eſt nobis cōmunicare cum excōmunicatus, *d. cap. cum illorum de ſent. excom. d. cap.* 1. *de reſcript. lib.* 6. Quare dicendum arbitror quod aut verſamur in excommunicato denunciato, aut alias notorio, & tunc Superior male facit, quia ſicuti prohibemur orare cum excommunicato, *cap. cum excommunicato* 11. *q.* 3. Ita prohibemur illum in Religionem recipere, non enim omnis actus reſpiciens ſalutem eſt licitus cum excommunicato, aut excommunicatus non eſt denunciatus, neque notorius clerici percurſor, & laudarem quod non reciperetur ante abſolutionem, quia non debet recipi in religione ſpeciali, qui eſt preciſus à gremio vniuerſalis eccleſiæ, ſi tamen reciperetur, non poſſet puniri, quia poſt diſpoſitionem *Extrauag. Ad euitanda*, etiam in Diuinis non tenemur, vitare niſi excommunicatum denunciatum, aut notorium clerici poſſeſſorem.

10 Limitatur Tertio, ne procedat, quando in reſcripto adeſt clauſula, teque abſoluentes, vel aliter eſt facta mentio de excommunicato, *Io Andr. in d. cap.* 1. *ibique Gem. ſub num.* 22. *verſ. decima, Franch. num.* 18. *cum aliis de quibus hoc eod. lib. cap.* 9.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas ferendi cenſuras trahit originem a lege euangelica.*

2 *Verba illa Quæcunq. ligaueris ſuper terram, quomodo ſint accipienda.*

3 *Vſus ſiue modus ferendi cenſuras, quo iure ſit introductus.*

4 D. *Paulus vſus eſt remedio cenſurarum.*

5 *Referuntur opiniones circa articulum quo iure ſit introducta obligatio excommunicatos euitandi.*

6 *Probatur d. obligationem eſſe de iure eccleſiaſtico poſitiuo.*

7 *Inferior non poteſt tollere legem ſuperioris.*

8 *Qui poſſunt cum excommunicato com-*

9 *municare, remiſſiue.* *Vna determinatio plura reſpiciens deter-*

10 *minabilia determinat æqualiter.* *Effectus tribuitur cauſæ proximæ.*

11 *Præceptum obedientiæ, quo iure ſit introductum.*

12 *Priuilegium apoſtolicum vt quis non teneatur vitare excommunicatum an valeat.*

13 *Cap. nulli de ſent. excom. intellectus.*

14 *Summ. Pontifex communicans cum excommunicato non incidit e communicationem, cum tamen non videtur abſol.*

abſoluere.

15 *Princeps iure directionis propria lege ligatur.*

16 *Summus Pontifex abhorret colloquia excommunicatorum.*

17 *Epiſcopus non poteſt concedere priuilegium nõ euitandi excommunicatum.*

ARGVMENTVM.

Præceptum vitandi excommunicatos quo ire ſit introductum.

CAP. XXXXII.

AD intelligentiam premittendum eſt, tria in hac materia reperiri, quæ ſimillima videntur, re tamen valde diſtant inter ſe, ſcilicet primum poteſtas ferendi cenſuras; ſecundum vſus, ſiue modus, aut forma eas ferendi. tertium præceptum de vitandis excommunicatis. Quantum attinet ad poteſtatem ferendi cenſu-
1 ras, ea quidem eſt in eccleſia Iure Euangelico, trahit enim immediatam originem à Chriſto apud *Matth. cap.* 18. ſiquidem Chriſtus primo eccleſiæ tradidit modum corrigendi fratrẽ peccantẽ, ſecundo ſtatuit ſi te non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus, & Publicanus; Quæcũq. enim ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in Coelis. In his
2 namque verbis traditam fuiſſe eccleſiæ poteſtatem ligandi non ſolum in foro interiori, ſed etiam per cenſuras, tradit ibi D. *Auguſt.* quem cæteri communi conſeſu ſequantur tum ibi, tum etiam *in 4. ſent. diſt. 2.* ibique præſertim *Sot. q. 1. art. 1. Abulenſ. in Matth. cap. 16. quæſt. 3. Alphonſus de Caſtro aduerſus hæreſes lib 6. verb. excommunicato. Viguer. inſt. cap. 16. §. 6. verſ. 12. Vittoria in ſumma, tit. de clauib. concl. 1. ver. poteſtatem autem, Ludouic. Magon. in clypeo mil. eccleſiæ cap. 7. verſ. excommunicationem. Suarez d. diſput. 15. ſect. 2. num. 2.* quibus ex noſtris adhærent *Turrecrem. in c. ſi inimicus num. 6. 11. q. 3. Vgolin. de cenſur. 6. 1. cap. 1. num. 1. & 2. & cap. 2. per tot. Alter. de cenſur. par. 1. diſput. 31. lib. 1. cap. primo pag. 26. verſ.* Et *ad dubitationem. Didacus Spino de teſtamentis in gloſ. rubr. par. 1. num. 13. ver.* Quare in hac veritate.

His accedit *Text. in cap. nemo 11. q. 3. vbi* D. *Chryſoſt. nemo inquit, contemnat vincula* Eccleſiæ, *non enim homo eſt, qui ligat, ſed Chriſtus, qui hanc poteſtatem dedit, &* Dominos *fecit tan-*
3 *ti honoris.* Quo vero ad vſum, ſiue modum ferendi cenſuras, qui in Eccleſia ſeruatur, tres ſunt opiniones, Prima eſt *Tiraq. de retract. conſang. §. 1. gloſ. 9. num.* 271. vbi pluribus probare nititur ante legem Euangelicam uſum cenſurarum fuiſſe apud Gentiles. Sed hæc opinio & ſi valde ſpecioſa videatur, tamẽ nulla ratione probari poteſt; nos enim loquimur de cenſura, prout continet vim, & clauium poteſtatem, quæ ante Chriſtum, & legem Euangelicam adeſſe minime potuit. Congeſta vero per *Tiraquell.* nihil aliud ſuadent, niſi quod apud Gentiles aderant prò quibuſdã peccatis impoſitæ poenæ non nullæ excõcationi ſimiles, vt aduertit *Contard. in l. diffamari c. 4.* Secunda eſt opinio *Turrecrem. in d. cap. ſi Inimicus*, exiſtimantis eſſe de
4 Iure Diuino. Tertia eſt Soti, & aliorum infra citandorum aſſerentium vſum cenſuræ ferendę coepiſſe tempore D. Pauli; quia ipſe *ad Galat. cap.* 1. anathematizat eos, qui contra ſanam doctrinam euangelizantur & alibi non ſemel tanquam eccleſiæ doctor iubet nos à peccatorum conſortio abſtinere, ad *Corinth. Epiſt. 1. cap. 5. & ad Theſſalonicenſes 2. cap. 3.* Quo vero ad obligationem vitandi excommunicatos quo iure ſit introducta, diuerſæ ſunt Doctorum opiniones.

Prima eſt opinio *Felini in cap. cum nonnulli num. 5. de ſent. excom.* exiſtimantis eam eſſe de iure Diuino, quã-

uis

Digitized by Google

uis pœna ſit iuris poſitiui, & hanc
5 eandem probare videtur, *Abb. in d. cap. cum deſideres ſub num. 3. verſ. quod intellige eod. tit.*

Ducuntur tantum ex *d. cap. 18. Matthei*, quod vt ſupra probauimus non pertinet ad prohibitionem communionis, ſed ad poteſtatem ferendi cenſuras.

Secunda eſt opinio *Couar. in cap. Alma Mater par. 1. §. 1. num. 2.* diſtinguentis inter communicationem in Diuinis, & actionibus humanis, vt ſcilicet illa ſit Iuris Diuini, hæc vero Iuris Eccleſiaſtici. Verum hæc diſtinctio, cum neque iure, neque ratione probetur, Ideo hac de cauſa mittenda eſt, ac probanda opinio, quam tuetur *Suarez loco cit. Aſſert. 4.* nempe pro-
6 hibitionem communicandi cum excommunicato ſiue in Diuinis, ſiue in humanis actibus eſſe de iure eccleſiaſtico poſitiuo, & hanc eandem tenet, *Abb. in d. cap. nulli nu. 4. de ſent. excom.* Et hæc mihi videtur veriſſima ex infraſcriptis.

Primo ex auctoritate D. *Thomæ* (quę pro ſumma ratione ſufficit) *in 4. ſent. diſt. 18. q. 2. art. 4. in addit. q. 23. art. 3. ad ſecundum*, Ibi enim aperte ſentit hanc obligationem oriri ex præcepto eccleſię, inquit enim præceptũ eccleſiæ directe reſpicit ſpiritualia, & ideo qui communicat excommunicato in Diuinis, facit contra præceptum.

Secundo ſi pręceptum de vitando excommunicato in Diuinis, vel hu-
7 manis eſſet de iure Diuino, eccleſia non potuiſſet illud in aliqua parte tollere, *cap. ſunt quidam 25. q. 1.* non enim poteſt inferior tollere legem Superioris, *cap. eum inferior de maior. & obed.* At eccleſia pluries ſubſtulit huiuſmodi præceptum, Ergo non poteſt eſſe de iure Diuino. Minor probatur. *Primo ex extrauaganti ad euitanda* ędita in Concilio Coſtantienſi, in qua eccleſia ad conſulendum conſcientiis timoratis, ſtatuit quod nemo deinceps à communione alicuius in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcunque Diuinis, vel extra, pretextu cuiuſcunque ſententiæ, aut cenſuræ eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, vel à iure generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, niſi cenſuræ fuerint a iudice publicatæ, vel denunciatæ, aut fuerint ita notorię, quod nulla poſſint tergiuerſatione celari, aut aliquo modo iuris ſuffragio excuſari. Secundo hoc idem probat efficaciter *Teſt. in c. ſi vere de ſent. excom.* vbi Pontifex ex cauſa diſpenſat cum cruce ſignatis, vt poſſint communicare cum excommunicatis. Tertio hoc idem probatur,
8 quia plures ſunt perſonæ, quæ ſpeciali Apoſtolicæ Sedis miſericordia poſſunt excommunicatis communicare, de quibus *in cap. omnis 11. q. 3. & in cap. inter alia de ſent. excom.* At ſi pręceptum de non communicando eſſet iuris Diuini, hoc fieri non potuiſſet ergo. Quarto vtraque communicatio ſiue ſit in Diuinis, ſiue in humanis actionibus, eodem pręcepto reperitur prohibita, At idem *Couar.* fatetur præceptum de communicando in humanis eſſe de iure poſitiuo eccleſiaſtico, ergo & præceptum de communicando in Diuinis, quia vna, & eadem determinatio plura reſpiciens
9 determinabilia determinat vtrumque æqualiter, *l. Iam hoc iure ff. de vulg. & pupill. l. quamuis C. de impub. & aliis ſubſt. & vtrobique Doct.* Quinto ſoluto præcepto eccleſiæ de vitandis excommunicatis nullum remanet præceptum in lege Diuina, quod præcipiat excommunicatum vitari, eo modo quo vitatur ab eccleſia, nam dempto loco *Matthæi in cap. 18.* quod diximus pertinere ad poteſtatem ferendi cẽſuras, nullus alius remanet locus, ex quo probari poſſit. Nec refert quod *D. Paul. ad Theſſ.* præceperit tantum non communicari cum illis, & ad *Corinth. 1. cap. 5.* iubet cum eis cibum non ſumere *& Io. Epiſt. 2. cap. 1.* prohibet habitationem in domo, & menſam, ibi nolite eum recipere in domum, nec

Aue

Digitized by Google

Aue ei dixeritis, quia iſti prædicta prohibent tanquam eccleſiæ Apoſtoli, & Doctores non tanquam præceptum à Chriſto datum, vt colligitur *ex cap. ſicut Apoſtoli* 11. *q.* 3. quia, vt mox dictum eſt, Chriſtus ſimpliciter dedit poteſtatem cenſuras ferendi.

Similiter licet apoſtolus prohibeat Neophitum eligi in Epiſcopum ad *Thimot.*1.*cap.*3. tamen hoc non facit ex præcepto Chriſti, ſed tanquam Doctor Eccleſiæ, & ſecundum communem legem, *Azor. moral. Inſt. par.* 2.*lib.*6.*c.* 2.*q.*2. Dices negari non poſſe quin huiuſmodi pręceptum ſaltim originaliter debeat dici de iure Diuino, quia Chriſtus tribuens poteſtatem excommunicandi, videtur aliquo modo cen ſuras inſtituiſſe. Sed reſpondetur, hoc ſatis non eſſe, vt obligatio orta ex particularibus præceptis dicatur iuris diuini, nam cum talia precepta ſint for malizata ab eccleſia, que illis tribuit certos effectus, debent tribui eccleſiæ tanquam cauſæ proximæ, & immediate, non autem originali, vbi enim concurrunt duæ cauſæ, quarum vna ſubordinatur alteri, tunc licet prima cauſa inducat ſecundam, tamen ſi non inducit effectum, effectus tribuitur
10 cauſæ proxime, non cauſę originali, vt probat *teſt. in cap. continebatur, & cap. lator de homicid. & in l. quæcumque gerimus ff. de act. oblig. Bald. in c. Imperialē* §.*illud.col.*1. *de prohib. feud. alienat. per Federic.* In propoſito ergo licet habeamus cauſam primordialem in lege diuina, cuius vigore eccleſia conſtituit quedam præcepta prohibitoria, tamen iſta præcepta ſunt tribuenda eccleſiæ, non legi diuinę. Similiter videmus quod obedientia erga Superiores generaliter trahit originem à iure diuino, iuxta illud *Paul. ad Romanos capitulo* 13. omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, no bis translatum *in cap. omnis anima de cenſib.* & nihilominus præcepta quod obedientia præſtetur tali modo, non ſunt de iure diuino ſed iure humano. Et quidem ſi attenta hac ratione præceptum de vitandis excommunicatis, eſſet de iure diuino, ſequeretur quod cum obedientia erga ſuperiores habeat originem à iure diuino. quinimo a iure naturali in ordine ad rectam rationem, quælibet inobedientia eſſet cōtra ius diuinum, & naturale quod eſt abſurdum.

Remanet ergo firmum præceptum de non communicando cum excommunicatis, ſiue in diuinis, ſiue in ciuilibus actibus eſſe de iure poſitiuo Eccleſiaſtico, ex quo
12 Deducitur primo, valere priuilegiū Apoſtolicum, quod quis non teneatur vitare excommunicatum non ſolum in actionibus ciuilibus, ſed etiam in diuinis, *d. extrauagan. Ad euitan. & tradunt Suarez loco citato, ſect.* 1. *aſſert.* 4. *num.* 11. *Alter. de cenſur. tom.* 1. *diſp.* 3. *lib.* 1. *cap.* 2. *pag.* 27. *verſic. vnde & in his, Soccin. in cap. ſi vere, num.* 2. *de ſent. excom.*

Confirmatur hæc deductio, quia indubitati iuris eſt hoc poſſe fieri ab eccleſia per priuilegium in corpore iuris clauſum, *dict. cap. omnis.* 11. *quæſt.* 3. *cap. inter alia, de ſentent. excommunic. Abb. Felin. & reliqui in cap. nulli, in princ. eod. tit.*

In contrarium ex diametro videtur *teſt. in dicto cap. nulli, de ſenten. excom.* vbi Alexander Tertius pronunciat nullos ſe poſſe priuilegio Apoſtolicæ Sedis tueri, quominus excommunicatos vitare debeant. Huius teſtus timore, *Abb. in principio* aſſerit non poſſe hoc fieri ex priuilegio Apoſtolico. ſed vt
13 animaduertit, & recte *Couar. dicto* §.1. *ante num.* 2. *verſic. Vnde ſolet*. Papa ibi non loquitur de priuilegio ſpecialiter conceſſo quod non teneatur vitare excommunicatos, ſed de priuilegio generali exemptionis, cuius vigore aliqui Religioſi prætendebant ſe exemptos a iuriſdictione Ordinariorum, adeo vt nequidem excommunicatos ab eis vitare tenerentur. Ad quorum prætenſionem ſupprimendam emanauit diſpoſitio, *d. c. nōnulli*, quæ eſt pars, & fragmentum diſpoſitionis *cap.* 3. *de priuileg.*

priuileg. vt idem Pontifex Alexander Tertius plura reſoluit, quæ vigore priuilegiorum exemptionis prætendebātur, & inter cętera in §. excommunicatos, decidit excommunicatos eſſe ab eis iuxta Epiſcoporum ſententiam vitandas.

Deducitur ſecundo, quod ſummus Pontifex communicando cum excommunicato etiam ſcienter, quamuis nõ videatur illum abſoluere, *vt in clem. ſi ſummus, de ſent. excom.* tamen non incidit in excommunicationem, quia cum prohibitio huius excommunicationis ſit iuris poſitiui, ea Pontifex non
14 ligatur, *cap. propoſuit, de conceſſ. præben. l. princeps, ff. de legibus, l. omnium, C. de teſtam. Cardin. in cap. nulli, in fine, de ſenten. excomm.* vbi quod Princeps nõ ligatur poenis propria lege inflictis, & ita firmat *gloſ. in c. ſi inimicus, 93. diſt. & in cap. qui merito verbo pari, verſic. Sed quid ſi, 11. quæſt. 3. & in cap. ſi aliquando, verb. Salutationis, verſic. ſed pone quod Papa, de ſent. excom. & in dicto cap. nulli, verbo Vitare, eodem tit. ibique Io. Andr. nu. 2. Ancharan. nu. 5. Cardin. num. 1. Butr. num. 7. Boich. num. 4. Abb. num. 3.* Felin. *num. 5.* & iterum *Abb. in cap. cum deſideres, num. 3. de ſenten. excommun.* Ioan. *de Lignano in clem. ſi ſummus, de ſenten. excommun. Geminian. in cap. ſtatuimus, num. 11. de ſent. excomm. ibi* Franch. *ante num. 5. verſic. Licet aliud eſſet in papa.* Et hæc eſt communis opinio.

Contrariam opinionem tueri conatur *Couar. in dicto cap.* Alma mater, §. 1. *num. 3. verſic. Nos contrariam.* Ea tantum ratione ſuffultus, quod prin-
15 ceps ſaltim directiue propria lege teneatur, *cap. iuſtum, 9. diſtinct. cap. nos ſi incompetenter, 2. quæſt. 7. l. digna vox,* C. *de legib. l. ex imperfecto, C. de teſtam. l. ex imperfecto, ff. de legat. 3. §. vlt. inſtit. quib. mod. teſtamenta infir. Sot. de iuſtit. & iur. lib. 1. quæſt. 6. art. 7.* Item quia ratio naturalis dictat principem eam legem ſeruare debere, quam ipſe tulit, *c. cum omnes, de conſt.*

Retenta opinione communi animaduertere oportet quod etſi pontifex hoc præcepto non teneatur, nihilominus conſueuit excommunicatorum colloquia abhorrere, & ſi quando
16 ex cauſa æquum ducit audientiam dare Oratoribus excommunicatorum eos ante abſoluit ad cautelam ad effectum audientiæ tantum, *Cardinal. in clem. ſi ſummus, de ſent. excom. Felin. in dict. cap. nulli, in fine, eodem tit.*

17 Deducitur tertio priuilegium conceſſum ab Epiſcopo, ne quis teneatur vitare excommunicatum nullius eſſe momenti, *Soccin. in cap. inter alia, nu. 22. & 23. de ſent. excom.* cui ſuffragatur, quod non valet præceptum Epiſcopi, vt quis debeat communicare cum excommunicato, *Ioan. Andr. in cap. cum deſideres, num. 4. eod. tit. de ſentent. excom. & ibi Butr. nu. 4.* Anchar. *num. 7. Abb. num. 2. Socc. in dicto cap. inter alia num. 24.*

SVMMARIVM.

1 *Cum excommunicatis non eſt communicandum regulariter.*

2 *Ratio prædictæ regulæ affertur.*

3 *Maxima pœna eſt inter homines eſſe, & hominum carere conſortio.*

4 *Iure ciuili quo pacto puniantur inſordeſcentes in excommunicatione per annum.*

5 *Item quomodo iure Regni Neapolitani.*

6 Epiſcopus *non poteſt concedere vt cum excommunicato communicetur.*

7 *Obligatio vitandi excommunicatos afficit omnes.*

8 Epiſcopus *excommunicatum vitare tenetur.*

9 Excommunicatus *alios vitare tenetur.*

10 *Excommunicatus eſt vitandus etiam extra territorium excommunicantis.*

11 *Excommunicatus in vna eccleſia, vitandus eſt ab omnibus eccleſiis.*

12 *Epiſcopus curare debet vt excommuni-*

catus

catus ab alio Epiſcopo vitetur a ſuis ſubditis.

13 *Obligatio vitandi excommunicatos afficit etiam exemptos.*

14 *Excommunicati ſe inuicem vitare tenentur.*

15 *Cum excommunicato etiam contrito & ſatisfacere parato, non eſt communicandum.*

16 *Qui capit cum excommunicato communicare, adhuc illum vitare tenetur.*

17 *Pluralitas delicti auget culpam, & non minuit obligationem.*

18 *Cum excommunicato ſuam excommunicationem ignoranti, non eſt communicandum.*

19 *Excommunicatio durat etiam excommunicatore mortuo, vel tranſlato.*

20 *Notarius excommunicatus etiam ſi appellet, eſt vitandus.*

21 *Quoad obligationem euitandi nihil refert, & quis a iure, vel ab homine ſit excommunicatus.*

ARGVMENTVM.

De prohibita communicatione cùm excommunicatis in genere.

CAP. XXXXIII.

1 Regula eſt conſtituenda non licere fidelibus communicare cum excommunicatis, Ita probat *teſt. in cap. cum deſideres, & in capitulo ſignificauit, & in capit. inter alia, & capitulo ſacris, & cap. ſi concubinæ, de ſent. excommun. cap. cum excommunicato, & cap. ſicut Apoſtoli, & cap. quoniam multos, 11. quæſt. 3. clem. final. vbi* Doct. *eodem titulo, de ſentent. excommun.*

2 Ratio prohibitionis eſt, vt contumaciȩ vitium reprimatur, nempe, vt excommunicatus rubore ſuffuſus ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius inducatur, *cap. cum non ab homine, de ſentent. excom. cap. 1. eod. tit. lib. 6.* ad quod conſequendum idonea viſa fuit communio-

3 nis priuatio, propterea quod maxima eſt poena eſſe inter Homines, & Hominum carere conſortio, *l. hi qui, C. de Apoſtat.* Vnde non mirum ſi Iure Cæſareo (quod ſolet famulari diſpoſitioni Iuris Pontificii vt *in cap. 1. de nou. oper. nunciat.*) ad excitandos excommunicatos ad petendam abſolutionem, ne in cenſuris inſordeſcant, cautum eſt, & quæcumque Communitas, ſeu perſonæ quȩ per annum, in excommunicatione propter libertatem Eccleſiæ fractam, & violatam perſeuerauerit, ipſo iure Imperiali banno ſubiacet, à quo nullatenus extrahatur, niſi prius

4 ab eccleſia beneficium abſolutionis obtinuerit, vt in *Auth. de ſtat. & conſuetud. contra libertatem Eccleſiæ, §. item quæcumque collat. 10. & in Authen. item quæcumque, C. de epiſcop. & cleric.*

5 Regni etiam Neapolitani conſtitutionibus ſtatutum eſt, vt permanentes contumaciter vltra annum in excommunicatione per prȩlatos, qui excommunicationis intulerunt ſententiam, aut ſucceſſores eorum, aut per Capitulum ſi eccleſia vacare contingerit denuncietur Curiæ, & contra excommunicatum poena debita per Curiam procedatur, vt in *cap. item ſtatuimus, quod ſi contingat, tit. de ſacroſan. eccleſ.* Poena autem de iure Regni debita contra morantes in excommunicatione ſtatuta eſt in cap. ſi quis ſubſtet de morantibus in excommunicatione. Ex quibus plane patet poenas in excommunicatos inflictas omni iure probati.

6 Extenditur propoſita regula, primo vt procedat etiam ſi epiſcopus prȩciperet, quod deberemus communicare excommunicato; epiſcopus enim non poteſt facere ex ſua voluntate aliquẽ haberi pro abſoluto, ſed requiritur actualis abſolutio, ideoq. præceptum de cõmuni-

Digitized by Google

municando cum excommunicato ab eo factum nullius eſt roboris, ita firmat *Io. Andr. in cap. cum deſideres nu. 4. de ſent. excom. quem ibi ſequuntur Butr. nu. 7. Abb. num. 3.*

Extenditur Secundo, vt pari ratione non valeat priuilegium conceſſum ab epiſcopo, vt quis non teneatur vitare excommunicatum, *Soccinus in cap. inter alia nu. 22. etiam 23. de ſent. excom.*

7 Extenditur Tertio, vt hæc obligatio vitandi excommunicatos afficiat omnes, nam iura, quæ prohibent communicare cum excommunicato loquuntur indiſtincte, & ſic indiſtincte debent intelligi, *cap. omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſſ. l. generaliter ff. de legat præſt. l. de prætio ff. de publicand. Iaſ. in l. non dubium num. 38. C. de legbius, cum aliis per Surd. conſil. 271. num. 28. & deciſ. 77. numero 4.*

8 Qua ratione tenentur vitare excommunicatos non ſolum inferiores, ſed etiam ſuperiores quantæcumque dignitatis exiſtant, ac etiam ipſe epiſcopus, vt eſt *teſt. expreſſus in d. cap. cum deſideres, de ſent. excom.* vbi hoc ſignanter probant *Abb. nu. 2. Anchar. nu. 6. Soccin. num. 3. & 4. gloſ. in d. cap. inter alia, numero 14. ff. eodem, Suarez tom. 5. diſp. 15. ſect. 7. ſub numero quarto, verſiculo quod adeo verum.*

9 Extenditur Quarto, vt non ſolum alii teneantur vitare excommunicatum, ſed etiam ipſemet excommunicatus prohibetur aliis communicare, *cap. final. de exceſſib. Prælat. cap. illud, de cler. excom. miniſtr. gloſ. in cap. 1. verb. periculum de except. lib. 6. Butr. Boich. & alii communiter in ſæpe cit. cap. inter alia de ſent. excom.* prout de communi teſtatur ibi *Soccin. num. 12.* vbi declarat hoc procedere dummodo ipſe excommunicatus ſciat ſe eſſe excommunicatum, ſecus ſi ignoraret, prout etiam declarant *gloſ. & Doct. in cap. penult. de cler. excom.*

12 Extenditur Quinto, vt hæc obligatio vitandi excommunicatos procedat non ſolum in territorio excommunicātis, ſed etiam extra in quocumque territorio, & compræhendat omnes indifferenter ſiue ſubditos, ſiue non ſubditos, quia excommunicatus quo ad vnam eccleſiam eſt vti talis vitandus ab omnibus eccleſiis in toto
11 terrarum orbe, *capitulo 2. & capitulo 3. & 4. & cap. debent 11. quæſt. 3. capitulo primo, de treuga, & pace, & ibi ſignanter Abb. nu. 2.* vbi quod excommunicatio non clauditur territorio, quia cum afficiat animam, & corpus, ſequitur perſonā ſicuti lepra leproſum, *cap. ad reprimendum, de offic. ordin. gloſ. in cap. paſtoralis, §. verum, verb. ſubtrahuntur, verſic. Qui autem, de appell. ibi Butr. n. 20. Bar. in l. ex ea ff. de poſtul. Bald. in l. 1. C. de hæred. inſt. Card. in clem. 1. verſic. ipſius de pœnis, Soccin. in d. cap. inter alia num. 10. Rebuff. in cap. poſtulaſtis num. 55. de cler. excom. miniſtr. Abb. in cap. Ad reprimendam, in ſecundo notab. de offic. ord. Caualcan. deci. 77. num. 55. par. 2. Viuius deciſione 94. numero 10.*

12 Qua ratione boni epiſcopi partes erunt curare, vt excommunicatus ab alio epiſcopo vitetur à propriis ſubditis, non ſecus ac ſi eſſet ab eodemmet excommunicatus, *cap. curæ ſit, 11. q. 3. Viuius deciſ. 99. num. 10. & hoc idem in facti contingentia cenſuit ſacra congregatio epiſcoporum in vna Tropien. ſub die 23. Nouembris 1582.* ſubdens quod ad iſtum effectum non eſt opus videre proceſſum ab excommunicatore factum.

Et pari ratione extenditur Sexto, vt obligatio vitandi excommunicatos afficiat etiam exemptos à iuriſdi-
13 ctione excommunicantis, nam quantumcumque ſint exempti tenentur nihilominus vitare excommunicatos, hoc enim ſenſus accipiendus eſt *teſt. in capitulo nulli, de ſent. excommunic. & in capitulo tertio, §. excommunicatos, de priuileg. Viuius deciſione 99. ſub*

num. 8. verſiculo Tertio ampliatur, & latius dictum eſt *in hoc eodem lib. cap. 13.*

14 Extenditur Septimo, vt obligatio vitandi excommunicatos afficiat non ſolum non excommunicatos ſed etiã ipſos excommunicatos inter ſe, quia non poteſt excommunicatus communicare cum alio excõmunicato, *Hoſt. Io. Andr. & Butr. in c. illud, de cler. excomm. miniſtr. & iterum Io. Andr. & Butr. in cap. nulli de ſent. excom. ibique Abb. nu. 3. vbi teſtatur de communi.*

15 Extenditur Octauo, vt neq. liceat communicare cum excommunicato quantumcumq. excommunicatus ſit contritus, & paratus ſatisfacere, ac etiam ſi iurauerit parere mandatis eccleſiæ, vt *eſt teſt. in cap. quod in dubiis, de ſent. excom. & ibi hoc notant Abb. num. 2.* & iterum *teſt. in cap. à nobis 28. verſic. vnde quantumcunq. & ibi etiam Abb. nu. 1. verſ. ſed ſumma aliter, eodẽ tit. & iterum teſt. in cap. cum deſideres, eodem tit. & in cap. ſacris, eodem tit.* vbi quod procedit etiam ſi excommunicatus deceſſerit in bello contra excommunicatos.

16 Extenditur Nono, vt obligatio vitandi excommunicatos procedat non ſolum quando quis nunquam communicauit, ſed etiam quando quis coepit communicare, nam hoc non obſtante tenetur abſtinere, quia pluralitas de-

17 licti auget culpam, & non minuit obligationem, *l. 2. ff. de priuat. delict.* Ita in ſpecie firmant *Butr. in cap. in præſentia, de ſent. excommunic. Soccin. ſæpe cit. capitulo inter alia nu. 19. eodem titulo.*

18 Extenditur Decimo, vt non ſolum teneamur vitare excommunicatos, qui ſciunt ſe eſſe excommunicatos, ſed etiam eos qui adhuc neſciunt ſe eſſe cenſura innodatos, veluti eos, qui fuerunt excommunicati in abſentia, quamuis enim ille communicando dum ignorat cenſuram, non peccet, nihilominus nos qui eam ſcimus obligamur ad euitandum, vt notant *gloſ. in cap. penult. de cler. excom. Socc. in d. c. inter alia, num. 21.*

Qua ratione excommunicato ignoranti ſuam excommunicationem prohibemur alloqui, aut litteras dare, vt fuſius, Deo auſpice, infra ſuo loco dicetur.

19 Extenditur Vndecimo, vt excommunicatus ſit vitandus etiamſi epiſcopus excommunicator deceſſerit, vel ſit ad aliam eccleſiam translatus, quia nihilominus excommunicatio manet, *cap. paſtoralis §. 1. de off. ord. c. vnico, de maior. & obed. lib. 6. cap. ſi quis epiſcopus 11. q. 3. Soccin. in cap. à nobis num. 74 de ſent excom.*

20 Extenditur Duodecimo, vt excommunicatus ſi ſit notorius debeat vitari, quamuis appellet; *cap. peruenit, de appell. Viuis deciſ. 99. num. 8.*

21 Extenditur Decimo tertio, vt procedat ſiue ſit excommunicatus a iure, ſiue ab Homine, nam in hac materia ſola attenditur excommunicatio non modus, & in vtraque eadem militat ratio, *Abb. in cap. Apoſtolicæ de ex. cept. Rebuff. in cap. poſtulaſtis nu. 46. de cler. excom. miniſtr. & in praxi tit. de forma nouæ prouiſ. verb. neque abſoluentes num. 4. Couar. in cap. Alma Mater par. 1. §. 7. ante num. 2. verſic. 3. conſtat.*

SVMMARIVM.

Num. 1. et 2. referuntur authorum opiniones.

3 *Communicare licet cum excommunicato ad vitandum famis neceſſitatem.*

4 *Præceptum ſeruandi feſtum, non obligat vbi imminet periculum mortis.*

5 *Dauid ad vitandam famis neceſſitatem comedit panes propoſitionis.*

6 *Macchabæi belli neceſſitate compulſi pugnarunt contra hoſtes die ſabbati.*

7 *Lex humana poteſt obligare ad obſeruantiam etiam cum vitæ periculo.*

8 *Miles tenetur ſeruare locum ſibi in militia*

litia aſſignatum etiam cum vita periculo.

9 *Lex humana poteſt præcipere actus fortitudinis.*

10 *Lex humana non ſemper præſumitur velle obligare ad obſeruantiam ſub periculo vitæ.et num.* 11.

12 An *teneatur communicare cum vitæ periculo quando metus incutitur in odium cenſurarum.*

13 *Exemplum Eleazari.*

14 *Metus in odium religionis quando dicatur incuti.*

15 *Obſeruantia cenſuræ ſi tendat in diſpendium eccleſiæ an obliget.*

16 *Populus hebræorum quadraginta annis abſtinuit à circuncisione, et quare.*

17 Leges *eccleſiaſticæ feruntur pro tuitione fidei catholicæ.*

18 Communicatio *quando eſt in crimine, non licet etiam pro uitando vitæ periculo.*

19 *Item quando tendit directe contra cenſuram.*

20 *Communicare cum excommunicato in diuinis, quando liceat, vſque ad num.* 24.

25 *Per excommunicationem cum excommunicato in actibus humanis regulariter contrahitur tantum peccatū veniale.*

26 *Peccatum veniale non licet committere etiam ad vitandum vitæ periculum, & quomodo intelligatur nu.*26.

27 *Communicare an liceat excommunicato ex neceſſitate famis.*

28 *Metus leuis reputatur vanus.*

30 *Intell. cap. ſacris de ſent. excom.*

31 Periculum *mutilationis membrorum, infamiæ, ſeruitutis, filiorum perditionis bonorum, an faciat vt quis poſſit communicare cum excommunicato vſque ad num.* 35.

ARGVMENTVM.

An præceptum vitandi excommunicatos afficiat, quando adeſt violentæ mortis periculum.

CAP. XXXXIV.

Affirmatiuam opinionē probat *Teſt. in d. cap. ſacris de his quæ vi metuſue cauſ. fiunt*, cuius auctoritate hoc notant ibi *Io. Andr.*
1 *ante num.* 5. *Abb. nn.* 1. *Anan. num.* 2. *Anchar. not.* 6. *Imol. ſub num.* 5. *Socc. in cap. inter alia num.... de ſent. excom.* Alex. *de* Aleſ. *in* 4. *par. quæſt.* 81. *membr.* 6. *art.* 2. *alias, quæſt.* 23. *membr.* 1. *art.* 6. §. 2 *Adrian. in* 4. *ſent. in tract. de clauibus quæſt.* 3. *except.* 8. *Caiet. in prima,* 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. & in eadem opinionem procliuiores videntur Durand. *in* 4. *quæſt.* 5. *ad* 3. Petr. *Soto lect.* 3. *de excom.*

Contrariam opinionem, quod ſimpliciter loquendo non teneamur vitare excommunicatum cum mortis periculo tenet *D. Thom. quodlibet.* 11. *art.* 9. *ad tertium* quem ſequuntur *Gabr. Almay, & alii, quos refert, & ſequitur Azor. moral. inſt. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *Silueſter in verb. excommunicatio* 5. *quæſt.* 14. *Angel. in verb. excom.* 8. *num.* 18. *Nauar. in cap. inter verba* 11. *quæſt.* 3. *prælud.* 3. *num.* 4. *Tabien. in verb. excom.* 8. *nu.* 9. *Greg. Sayr. in eleucci. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 7. *num.* 31. & 32. *Couar. in cap.* Alma Mater *par.* 1. §. 3. *ſub num.* 9. *Suarez tom.* 5. *diſput.* 6. *ſect.* 3. *Io. de Salas* qui pluribus probat *de legib. diſput.* 11. *ſect.* 1.

2 Ducuntur primo, quia ad vitandā famis neceſſitatem licitum eſt nobis communicare excommunicato, *c. quoniam multos* 11. *q.* 3. ſicuti etiam licet communicare excommunicato imminente neceſſitate morali, *cap. inter alia vbi plene Doct. de ſent. excomm.*

Digitized by Google

& nos fuſius dicemus infra hoc eodē *lib. cap...* Ergo tanto magis imminen te periculo mortis.

3 Secundo ſicuti præcepta ſeruandi dies feſtos,& ieiunium, non obligant vbi imminet mortis, aut ſalutis periculum, *cap. conſilium de obſeru. ieiun.* Ita non debet obligare pręceptum de non communicando excommunicato,
4 vbi adeſt tale periculum. Demum quia Dauid ad vitandam famis neceſſi tatem comedit cum ſuis panes propoſitionis, quod tamen vetitum erat laicis, *Reg. primo capitulo* 21. & nihilominus Chriſti teſtimonio non peccauit, *Matthæi cap.* 12.

5 Machabei etiam belli neceſſitate compulſi pugnarunt contra hoſtes die ſabbati, *Machab. lib.* 1. *cap.* 2. Conſtat præterea Hebreos circumciſionem omiſiſſe toto quadraginta Annorum tempore, quo ſunt peregrinati per ſolitudinem ad hoc ne ingraueſcēte vulneris dolore, mortis periculū ſubirent, aut ne ab itinere laborioſo, & diuturno retardarentur, *Ioſue c.* 5.

Res quidem lector, vt vides, habet ex vtraque parte Doctores numero, & grauitate pares, ac perpenſis hinc inde argumentis poſſet in longam protrahi diſputationem.

Vt ergo res tota ex ſuo fonte deducatur, & contrarię ſententiæ in concordiam reducantur, præuia quadam inſpectione aliquæ concluſiones ſubi-
6 iciendę ſunt, ex quibus ad difficultatis reſolutionem infertur. Prima ergo ſit concluſio, poteſt lex humana ſiue ſit eccleſiaſtica, ſiue ciuilis obligare ad obſeruantiam etiam ſub vitæ periculo, Ita docemur *ex Textu in d. cap. ſacris vbi Doct. de his quæ metuſue cauſa fiunt, ibi pro nullo metu poteſt committi mortale peccatum*. Item hoc probatur *in l. 3. is qui in exploratione, & §. qui ſtationis munus ff. de re milit.* vbi miles etiam ſub uitæ periculo tenetur ſeruare locum ſibi aſſignatum, & in eadem *l. 3. §. & is qui volens*, vbi transfugat aut transfugere volens à bello, capite punitur, & ſic cogitur in bello inſiſtere, non obſtante quod ibi adſit probabiliſſimum mortis periculum, hoc idē
7 probat *Ariſt. et hic lib. 5. cap.* 1. vbi aperte docet lege humana præcipi poſſe actus fortitudini, in quibus eſt vitæ periculum, vt eſt non deſerere ordinē, non fugere, non abiicere arma, & hanc opinionem firmant *Caiet. 12. q. 96. art. 4. & 2. 2. q. 125. §. ad hanc rationem, Henric. de* Synod. Epiſc. *par. 1. art. 1. num.* 231. qui habetur *tom.* 13. tractatuum, cum aliis, quos refert late *Io. de Salas de legibus diſput. 11. ſect. 1. ſub num. 2. verſ. et pro hac ſententia & numero quarto*, vbi eam rationibus probat.

8 Secunda concluſio, licet lex humana poſſit obligare ad obſeruantiam, etiam ſub periculo vitæ, nihilominus in dubio non præſumitur velle ſub tali periculo obligare, niſi ex cauſa grauiſſima, nempe vel quando legis obſeruantia cedit in magnum bonum Reipublicæ, vel quando eius transgreſſio cedit in magnum eius detrimentum, tunc enim obligat, tum quia poteſt Legislator qui curam Reipublicam gerit, exponere membrum periculo euidentiſſimo, ſi id neceſſarium ſit ad totius corporis conſeruationem, *dicta l. tertia ff. de militari*, tum etiam quia quilibet tanquam membrum, & pars Reipublicæ, ſiue
9 Communitatis tenetur regulariter præponere bonum commune, bono proprio, cuius ratione Ciuis dicitur magis Reipublicæ, quam ſui ipſius, *Ariſt. prima pollit.* & late probant poſt alios *Gabr. Sayr. libro tertio cap. 6. nemero 32. Salas d. diſput. 11. ſect. 1. num. 4.*

Tertia concluſio, quoties agimus An prohibitum aliqua lege etiam naturali, & Diuina fiat licitum ex metu, vel alia cauſa contingente, regulariter eſt inſpiciendum An metus, vel cauſa contingens faciat ceſſare mali-
10 tiam, cuius ratione fuit inducta prohibitio, ſi enim illa ceſſabit, ceſſabit etiam & legis prohitio, Sin autem non ceſſabit, manebit prohibitio

vt

vt docte more ſuo docet *Couar. in reg. peccatum*, §. 1. *num.* 7. *in d. cap. Alma Mater par.* 1. §. 3. *num.* 9. *verſ.* 2. *quo apertius*; *Suar. d. diſput.* 6. *ſect.* 3. *num.* 5. His ita prælibatis dum quęrimus An teneamur communicare excommunicato, ſub vitæ diſcrimine, nempe quia encommunicatus, vel alter mortem minatur, niſi cõmunicemus, inſcripti ſunt diſtinguendi caſus.

Primus, quando metus incutitur in odium Religionis, vel in ſpretum, & contemptũ cenſurarum, nẽpe quia Hęreticus, vel Tyrannus volens Religionem, aut cenſuras contemnere, minatur alicui mortem, niſi cum illo communicet, & tunc qualiſcunque ſit communicatio, ſiue in diuinis, ſiue in humanis receptiſſima eſt concluſio teneri etiam ſub certæ & violẽtæ mortis periculo vitare excommunicatum, ita concludunt communi conſenſu *Doct. in d. cap. ſacris, vbi ſignanter* Io. *Andr. num.* 20. *verſ. Primus caſus*, *Anchar. num.* 8. *col. finali in principio*, *Butr. num.* 17. *verſ. primus quando*, *Imol. ſub num.* 8. *verſ. idem Archid. Abb. ſub nu.* 8. *circa fin. verſ. primus*, *Couar. in c.* Alma *Mater par.* 1. §. 3. *ſub numero* 9. *verſic. nam ſi quis, de sent. excommunic.* Io. *Friburgo in Summ. confeſſ. titul. de ſentent. excommunic. quæſt.* 165. *Soto Maior. in* 4. *ſent. diſt.* 18. *quæſt.* 4. *Nauar. in cap. inter verba* 11. *quæſt.* 3. *num.* 10. & iterum in *Manuali cap.* 17. *num.* 29. *& ſeq. Vgolin. de cenſur. tab.* 2. *cap.* 23. *in princ.* Iacob. *Graff. lib.* 4. *cap.* 12. *nu.* 9. *Gregor. Sayr. in claui regia lib.* 2. *cap.* 11. *in fine*, *Suarez de cenſur. diſput.* 6. *ſect.* 3. 4. *Salas de legib. d. diſput.* 11. *ante num.* 13. *verſic. qui omnes*.

Ratio eſt, tum quia in bis caſibus obſeruantia legis tendit in magnum eccleſiaſticę Reipublicæ bonũ, & eius transgreſſio vergeret in magnum detrimentum, tum quia non adeſſet modus tuendi præcepta Religionis, & obedientię erga eccleſiam, tum etiam quia eſſet virtualiter denegare honorem externum debitum Religioni quod ſub nulla conditione licet, iuxta ea, quæ late tradidimus *ſupra lib.* 1. *cap.* 3.

12 Et huc pertinet exemplum Eleazari, & fratrum Macchabæorum, qui ideo mortem potius ſubire voluerunt, quam carnem porcinam comedere, nimirum quia mortis metus incutiebatur in legis odium, & ſpretum, *Machab. lib.* 2. *capitulo* 6. *&* 7.

Dicitur autem incuti metum in contemptum Religionis, aut cenſurarum, quoties Religio, vel cenſuræ impugnantur, ſecus ſi incutitur ex alia cauſa, veluti ex cauſa auaritiæ, aut luſus, aut ex alia ſimili, licet conſequenter cedat contra præceptum, & dignitatem cenſurarum, vt latius explicat *Suarez d. diſput.* 6. *ſect.* 3. *numero* 4.

Secundus eſt caſus, quando obſeruantia cenſuræ retorqueretur in diſpendium catholicæ Eccleſiæ, nempe quia eccleſia impugnatur, & ſi non
13 commmunicaremus excommunicato pateretur graue damnum, & tunc crederem fore citra controuerſiam dicendum, licere nobis communicare excommunicato. Moneor primo, quia Macchabei ab hoſtibus laceſſiti, ne interficerentur exierunt in pręlium die ſabbati, ne feſti obſeruantia in damnum populi retorqueretur, *Macchab. lib.* 1. *cap.* 27.

14 Secundo, quia populus Hebræus quadraginta Annorum ſpatio abſtinuit a circumciſione ad hoc nedum in latiſſima ſolitudine pergeret contra inimicos, dolore vulneris opprimeretur, & interiret, *Ioſue cap.* 5.

Tertio, quia leges eccleſiaſticæ feruntur pro Catholicæ fidei tuitione *l.* 1. *C. de Heret.* quando autem euenit caſus in quo poſſent in eius damnum retorqueri, tunc ceſſant ex præſumpta legiſlatoris voluntate, *d. l.* 1. *C. de hæret. l. quod fauore, C. de legib.*

15 Tertius eſt caſus, quando excommunicatio eſt in crimine, & tunc non licet communicare excommunicato etiam pro vitando vitæ periculo; hæc

enim communicatio eſt intrinſece mala, nec poteſt fieri ſine peccato mortali, *cap. nuper*, *& cap. ſi concubinæ*, *& cap. ſignificauit de ſent. excom. facit teſt. in cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6. Io. Andr. in d. cap. ſacris ſub nu. 20. verſic. ſecundus caſus*; *ibique Ancbar. ſub num. 8. Imola ſub nu. 8. Butr. num. 17. Abb. ſub num. 8.* & conſequenter metus non tollit malitiam. *Nauar. in d. cap. inter verba, prælud. 3. num. 8. & in manuali cap. 27. nu. 32. & ſeq. Couar. d. §. 3. ſub num. 9. verſic. tertio ſolet. Suarez d. diſput. 6. ſect. 3. num. 11. Salas d. diſput. 11. ſect. 1. num. 13. Vgolin. tab. 2. cap. 23. §. 13. num. 2.*

Quartus eſt caſus, quando eſt quis excommunicatus cum ſibi participantibus, & tunc quia talis communicatio tendit directe contra cenſuræ
19 præceptum, eſt intrinſece mala quia includit contēptum, & conſequenter peccatum mortale, *Io. Andreas in d. c. ſacris num. 20. verſic. quartus, & ibi Butr. ſub num. 17. Abb. ante num. 9. & alii paſſim Couar. d. §. 3. ſub num. 9. verſic. Tandem dum in dicto cap.* quod quidem peccatum operatur, vt nullus ſi metus, per quem dilui poſſit, *d. cap. ſacris, & ibi* Federic. *Surd. num. 109. cum ſeq.* Hic monendi ſumus hodie non poſſe ferri excommunicationem contra participantes cum excommunicatis, niſi Canonica monitione præmiſſa, alias nullius eſt momenti ex diſpoſitione *cap. ſtatuimus de ſent. excom. lib. 6.*

Quintus eſt caſus, quando verſamur in communicatione in diuinis, & metus incutitur citra odium religionis aut cenſurarum, & tunc duæ
20 ſunt opiniones, altera quod non liceat communicare excommunicato, etiam metu mortis, quam tenere videntur, *Ioan. Andr. in ſæpe citato c. Sacris ſub num. 20. verſic. tertius caſus, Ancharan. ſub num. 8. Imol. ſub num. 17. Anan. numero 2. Federic. Surd. ſub num. 85. & 86. & ſeq.* dum tenent ex tali communicatione contrahi peccatum mortale.

Pro hac opinione aſſertur *Teſt. in cap. ſignificauit, de ſent. excomm.* vbi clerici, qui communicant excommunicato incidunt in eandem excommunicationem.

Verum hic *Teſt.* potius retorquetur ad hoc enim, vt eius diſpoſitio vindicet ſibi locum requiruntur quinque copulatiue, de quibus ibi per Doctores & ſignanter per *Butr. num. 4. Abbas ſub num. tertio, verſic. ſed ad hoc vt incurrant*, inter quæ adeſt, participatio, quæ fit per metum, quia illa non poteſt dici ſpontanea, *l. 2. vbi traditur C. de his quæ vi, metuſue cauſa fiunt, Auth. ſacramenta puberum C. ſi aduerſus vend.*

Contrariam proinde ſententiam,
21 quod immo ſtante metu, & ſecluſo contemptu communicans excommunicato in diuinis non peccet, tenent *Couarruu. Vaſquez, Nauarr. Silueſter, & Salas locis proxime citatis, Suarez num. 7. & 11. & 13. Angel. in verb. excommunicatio 8. num. 18. & iterum Nauar. in cap. inter verba 11. quæſt. 3. prælud. 3. num. 4. Sot. in 4. ſent. diſtin. 22. quæſt. 1. artic. 4.* & mihi videtur verior, & receptior, tum ex rationibus, quas ad eam probandam expendit *Suarez loco citato, tum etiam ex eodem cap. ſignificauit*, iuxta inductionem hactenus factam in ſolutione contrarii.

Additur qui ſicuti in aliquibus caſibus ab vitandam infamiam licitum eſt celebrare in excommunicatione, veluti quando ſacerdos recordatur in
22 altari ſe eſſe excommunicatum, nec poteſt recedere ſine infamia, ita poteſt celebrare ad euitandum mortis periculum, *Suarez, & Salas locis cit. illenum. 13. hic num. 13. verſic. addit.*

23 Quando autem dicatur communicare in diuinis, conſulendus eſt *Couar. in d. cap. alma mater par. 1. §. 3. ſub num. 7. verſic. primi caſus, ea eſt ratio, & verſic. hæc ſanæ expoſuimus.*

Sextus eſt caſus, quando communicatio eſt in humanis, & tunc excluſo

24 ſo Religionis, aut cenſurarum contemptu, licitum eſt pro vitando mortis periculo communicare cum excommunicato, ita probant omnes *Doct. ſupra num.* 2. pro ſecunda opinione relati.

Ratio eſt, quia per communicationem cum excommunicato in actibus humanis, regulariter, contrahitur
25 tantum peccatum veniale, *D. Thomas in quodlibet.* 11. *artic.* 9. *Suarez qui pluribus probat tom.* 5. *diſput.* 15. *ſect.* 2. *Ioann. Andr. in d. cap. ſacris num.* 20. *de his quæ vi metuſue cauſa fiunt, & ibi* Ancharanus *num.* 8. *Butr. num.* 17. *Imola num.* 8. *Abbas ſub num.* 8. poſt medium, & cęteri communiter, & propterea mens eccleſiæ non eſt pro tam leui cauſa ſubditos obligare ſub periculo mortis, quia nec eccleſiæ expedit, vt pluribus poſt alios probat Salas *d. diſput.* 11. *ſub nu.* 4. *verſic. tunc autem maxime.*

Nec ad rem facit, quod non ſit licitum propter quemcumque metum
26 committere peccatum veniale, etiam ad mortem vitandam, *cap primum, & cap. ne quis* 2. 2. *quæſt.* 1. *glos. in prohem.* 6. *verb. benedictionem, cum aliis per Couar. de ſponſ. par.* 1. §. 3. *ſub num.* 9. *verſic. tertio ſolet, circa finem,* quia non dicitur poſſe admitti peccatum veniale ad mortem vitandam, ſed dicimus quod quando in re pro qua non committitur, niſi peccatum veniale concurrit periculum mortis, eccleſia benigne agens, non intelligit nos obligare ſub tali periculo, & conſequenter præceptum de vitando, in tali caſu remanet ſuſpenſum, *Suarez d. ſect.* 3. *num.* 1. *& probat Teſt. in d. c. quoniam multos* 11. *quæſt.* 3. *& in c. inter alia de ſent. excomm.*

27 Septimus eſt caſus, quando metus prouenit ab intrinſeco, nempe ex neceſſitate naturali. prout eſt neceſſitas famis, & tunc licitum eſt communicare cum excommunicato ſine ſcrupulo peccati, dicto *cap. quoniam multos, & dicto cap. inter alia,* & ſi ſic accipi debet factum Dauidis, qui fame coactus comedit panes propoſitionis, *Reg.* 1. *cap.* 21. *Matth.* 11. *de qua re latius dicemus infra hoc eodem tit. cap.*

28 Octauus eſt caſus, quando metus incuſſus eſt leuis, & tunc quia talis metus reputatur vanus, *l.* 5. *&* 6. *ff. quod metus cauſa, l. metum C. eodem titul. c. ad audientiam, & cap. dilectus de his quæ vi metuſue cauſa fiunt,* merito non operabitur, vt quis communicare excommunicato, ita concludunt Doctores communiter *in d. cap. ſacris, vbi præſertim Innocent. & Ioan. Andr. nu.* 17. *Anchar. num.* 7. *verſic.* 3. *quæro Butr. num.* 15. *vbi quod non excuſat, ſed aliquantulum attenuat ſub num.* 4. *verſic. ſed qua hæc ſolutio.*

Ex hac caſum diſtributionem facilis eſt intellectus *d. cap. ſacris,* de his,
29 quæ vi metus ne cauſa fiunt, circa quem, & ſi plurimum in ſudauerint ibi *Doct. & præſertim Abb. num.* 4. *&* 6. *Federic. Surd. à num.* 55. *vſque ad* 75. *Couar. d.* §. 3. *à num.* 9. *cum ſeq. Suarez d. ſect.* 3. *Salas d. diſput.* 11. *à num.* 12. *cum ſeq.* nihilominus breuitati conſulens dicendum eſt Pontificem ibi loqui de quacunque communicatione, quę includit peccatum mortale, quem ſenſum fateri videntur ſaltim per ſuppoſitionem *Doct. omnes hactenus allegati.*

Et vlterius hic ſenſus aperte probatur ex illis verbis, cum pro nullo metu debeat quis peccatum mortale incurrere, quæ verba cum ſint prolata per modum rationis reſtringunt totã diſpoſitionem, *l. non dubium C. de legibus l. cum Pater a dulciſſimis ff. de leg.* 2. *l. cum tale* §. *falſum ff. de condit. & demonſtr. l. adigere* §. *quamuis ff. de iurepatr. Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa par.* 1. *num.* 139. *cum ſeq. Surd. deciſ.* 132. *num.* 17. *& deciſ.* 217. *num.* 2.

Vnde deducitur diſpoſitionem d. textus vindicare ſibi locum in quacũque communicatione, quæ fit in con-
30 temptum cenſurarum, vel Religionis, ſiue ſit in diuinis, ſiue in humanis, nec non, & in communicatione in cri-

cri.

Digitized by Google

crimine, cum in his omnibus committatur peccatum mortale, et e conuerſo non habet locum in communicatione in humanis, vel in diuinis, quoties fit ex metu, & ſine contemptu, vt patet ex ſupradicta caſuum diſtinctione.

Quę diximus de caſibus, in quibus licet communicare excommunicato ad vitandum mortis periculum, pro-
31 cedunt eitam in periculo mutilationis membrorum, & cruciatus iſte enim metus aſſimilatur metui mortis *l. interpoſitas C. de transact. l. 3. ff. ex quibus caus. maior.*

Item procedunt, in periculo infamiæ vel honoris cum bonis uiris iſte metus maior quã mortis eſſe debeat,
32 *l. iſti quidem §. 1. ff. quod metus causa, l. vim paſſam in principio ff. de adult. l. iuſta ff. de manumiſſ. vind. l. reprehendenda C. de inſtit. & ſubſt. Decian. reſp. 1. num. 13 1. & seq. lib 3.*

Item procedunt, & in metu ſeruitutis, non enim eſt dubitandum,
33 quin maximo metu compellatur, ſi quis in ſeruitutem petitur, *d. l. iſti quidem §. ſi is accipiat ff. quod metus cauſa.*

Et hæc vindicant ſibi locum ſiue quis vereatur in ſe, ſiue in liberis ſuis, cum pro affectu magis in liberis, quã
34 in ſe ipſis parentes torqueãtur, *d. l. iſti quidẽ in fine, quod etiam probat Ariſtot. Ethic. li. 8. c. 12.* inquiens æque parentibus liberorum vita chara eſt, atque ſua, & late comprobat *Tiraquel. in præfata l. ſi vnquam num. 7.*

Præterea procedunt etiam in timore perditionis omnium, aut maioris partis bonorum, *cap. Abbas cum ibi*
35 *not. per Io. Andr. extra quod metus cauſa Gemin. conſilio 15. num. duodecimo, verſic. item fuit timor cadens, Curt. Iun. in l. interpoſitas num. 7. C. de transact.* & hos omnes caſus in ſpecie noſtra firmat *Salas taco cit. sub num. 5. verſic. idem de periculo.*

SVMMARIVM.

1 *Auxilium conſilium, vel fauorem præſtans dicitur in crimine communicare etiamſi delinquens erat aliter facturus.*

2 *Gloſ. in c. nuper verſ. conſilium de ſent. excom. reprobatur.*

3 *Conſilium in iudicio præſtitum non eſt reprobatum.*

4 *Participans in crimine damnato ſententia iudiciali dicitur in crimine communicare.*

5 *Communicans cum excommunicato in crimine ante ſententiam, non dicitur in crimine communicare.*

6 *Clericus carnaliter cognoſcens mulierem excommunicatam propter concubinatum alterius clerici, dicitur in crimine communicare.*

7 *Laicus cognoſcens mulierem excommunicatam ob concubinatum clerici non dicitur in crimine communicare.*

8 *Clericus cognoſcens mulierem excommunicatam propter concubinatum laici, an dicatur in crimine communicare.*

9 *Contrariorum eſt eadem diſpoſitio.*

10 *In materia honeſtatis diſpoſitio loquẽs in laico habet locum in clerico.*

ARGVMENTVM

Quis dicatur communicare in Crimine.

CAP. XXXXV.

1 IN crimine dicitur communicare primo præſtans auxilium, conſilium, fauorem quo excõmunicatus foueri poteſt in excommunicatione, vel contumacia, *cap. nuper §. primo ibique gloſ. & Doct. & ſignanter Abb. nu. 4. & ante num. 10.*

Quod procedit etiamſi recipiens auxilium erat aliter facturus, *Lapus, Abb. & Hoſt. in d. cap. nuper, & ibi Innoc.*

noſ.nu.4.Anchar.ſub nu.8.Butr. num. 18. & hæc eſt communis, quicquid in contrarium velle videatur, gloſ. in
2 eodem cap.nuper,verb. conſilium, cuius opinio confunditur per eandem rationem ab ea aſſignatam.

3 Hoc autem declaratur dupliciter, Primo, vt procedat de conſilio extra iudicium, ſecus ſi præſtetur in iudicio, quia tale conſilium non eſt reprobatum, Io.Andr.in d.c.nuper nu. 4. Anchar.nu.7.

Secundo, vt procedat in auxilio, vel conſilio, quod datur directe ad crimen damnatum, ſecus ſi daretur in facto, ob quem ille, cui conſilium præſtatur non incurrebat in excommunicationem, nam quamuis deinde committat delictum propter quod incurrit excommunicationem, tamen dans conſilium non dicitur communicare in crimine, Abb. antiq. & Hoſt. in d. cap. nuper. et ibi Butr. num. 11. Ancharan. ſub num. 8. verſic. Item intelligo.

4 Secundo dicitur communicare in crimine, qui participat, ſiue cooperatur in crimine damnato ſententia iudiciali; Doct. communiter in d. cap. nuper, vbi præſertim Anchar. num. 7. et 8. Butr. num. 2. et 3. Zelin. ſub nu. 1. verſic. not. ibi Abb. in d. capitulo ſi Concubinæ num. 2. et 3. de ſent. excom. Suarez. tom. 5. diſput. 15. ſect. 2. num. 7.

Dixi qui participat, ſiue cooperatur in crimine, quia excluſa participatione, ſiue cooperatione non dicitur in crimine cooperari, etiamſi ſuccedat in officio, quod gerebat excommunicatus, c. 1. vbi Doct. de offic. Vicarii lib. 6.

Dixi etiam in crimine damnato ſententia iudiciali, tum quia communicans excommunicato in crimine
5 ante latam ſententiam, non dicitur communicare in crimine, nec incidit in excommunicationem, d.cap. ſi Concubinæ, ibique Anchar. Butr. & Abb. tum etiam quia ſi quis cōmunicet excommunicato non in crimine, ſed in alio negotio, non contrahit excommunicationem, vt in caſu, de quo per Anchar. loco cit. num. 8. Exemplum communicationis in crimine poni poteſt in clerico, qui rem habeat cum muliere excommunicata propter concubinatum alterius clerici, ſic enim dicitur communicare in crimine, vt eſt text. in d.cap. ſi concubinæ, vbi Io.Andr.
6 Butr. Abb. & reliqui cōmuniter, Socc. in cap. Inter alia num. 45. de ſent. excom. Dixi, ſi clericus rem habeat cum muliere excommunicata propter concubinatum alterius clerici, nam ſi mulier excōmunicata propter concubina
7 tum clerici cognoſceretur carnaliter à laico, talis laicus non diceretur communicare in crimine, niſi excommunicatio eſſet lata generaliter propter peccatū fornicationis, Butr. & Abb. in dicto cap. ſi Concubinæ, ille num. 4. hic num. 3.

8 Dubitari poteſt, ſi clericus rem habeat cum muliere excommunicata propter concubinatum laici, An dicatur communicare in crimine. Pro negatiua facit, quia, vt mox dictum eſt laicus rem habens cum muliere excōmunicata propter concubinatum Clerici, non dicitur communicare in crimine, ergo idem eſt dicendum in clerico rem habente cum excommunicata propter concubinatum laici, vt contrariorum eadem ſit diſpoſitio l. 1. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris l.
9 prima ff. de tutell. Quo non obſtante contrarium puto verius, tum quia in materia honeſtatis diſpoſitio lo-
10 quens de laico, comprehendit etiam clericos, cap. cum ab omni ſpecie, de vita & honeſt. cleric. tum etiam quia in hac materia excommunicatio nititur in cauſa, nempe in fornicaria coniunctione, quæ operatur, vt extendatur de perſona ad perſonam gloſ. in d.l. ſi con cubinæ, ibiq. Butr. num. 5.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Oris communicatio eſt cum excommunicato generaliter interdicta.*

2 *Neque ſecrete loquendum eſt cum excommunicato.*

3 *Etiam ſi excommunicatus ſolus loquatur, non ipſi auris præbenda.*

4 *Excommunicatus ſalutans non eſt reſalutandus.*

5 *Loquutio, nuntium, & epiſtola purificantur.*

6 *Neque per ſigna, & nutus loquendum eſt excommunicato.*

7 *Epiſcopus loquens cum excommunicato incidit in minorem excommunicationem.*

8 *Præceptum de non loquendo cum excommunicatis non obligat Sum. Pontifi-cem.*

9 *Excommunicati inter ſe loqui non poſſunt.*

10 *Pluralitas delictorum auget delictum.*

11 *Faciens ſigna ſalutationis dicitur communicare.*

12 *Prohibitus ſalutare an cenſeatur prohibitus detegere caput.*

13 *Dicens excommunicato volo te alloqui ex hoc ſolo non incidit in minorem excommunicationem.*

14 *Cum excommunicato comedendum non eſt etiam ſi diuerſæ ſint menſæ, dummodo ſint eodem tempore, & in eodem cænaculo, num.* 15.

16 *Excommunicato ſuperueniente inchoato prandio menſa deſerenda eſt.*

17 *Dormiens in eodem lecto cum excommunicato, dicitur cum illo communicare, limita nu.* 18.

19 *Habitans in eadem domo, vel camera cum excommunicato, quomodo non dicatur cum illo communicare.*

20 *Xenia excommunicato dari probibentur.*

ARGVMENTVM.

De quatuor ſpeciebus communicationis cum excommunicatis.

CAP. XXXXVI.

PRima ſpecies cõ
municationis
eſt oris, cuius
appellatione
compræhendi-
tur quęlibet al-
loquutio, quæ
proinde gene-
raliter eſt nobis cum excommunicato
1 interdicta, *cap. ſicut Apoſtoli* 11. *quæſt.*
3. *c. ſi aliquando de ſent. excom. c. ſtatui
mus, & c. conſtitutionem eod. tit. lib.* 6.
*clem. final. eod. tit. Couar. in cap. Alma
mater par.* 5. §. 2. *Sot. & cæteri in* 4.
diſt. 22. *q.* 1. *art.* 4. *Caiet. in ſum. verb.
excommunicatio* 5. *Doct. in cap. nulli
vbi ſignanter Abbas num.* 3. *Felin. nu.*
4. *Abb. in c. illud nu.* 6. *de cler. excom.
cum aliis infra allegandis.*

2 Extenditur Primo, vt prohibeamur loqui non ſolum publice, ſed nec etiam ſecrete, *cap. cum excommunicato ibi aut palã, aut abſcondite eadẽ cauſa, & q. Suarez d. diſput.* 15. *ſect.* 1. *ſub num.* 2. *Alter. d. lib. primo diſp.* 10. *cap.* 1. *in princ. Viuius deciſ.* 99. *num.* 5.

3 Extenditur Secundo, vt procedat ſiue excommunicatus reſpondeat, ſiue non, & ſiue excommunicato, ſolam aurem præbeamus, quamuis ipſe tantum loquatur, vel ab ipſo ad loquẽdum prouocemur, *Sot. in* 4. *ſent. diſt.* 22. *q.* 1. *art.* 4. *Io. Andr. in cap. ad hæc in fine de priuileg. & ibi Butr. ante nu.* 7. *Suarez vbi ſupra, Caiet. in verb. communio* 5. *Silueſt. in verb. excommunicatio* 5. §. 2. *Sot. diſt.* 2. *quæſt.* 1. *art.* 4. *Couar. in cap. Alma Mater par.* 5. §. 2. *num.* 1. *Viuius deciſ.* 96. *numero tertio.*

4 Extenditur Tertio, vt neque liceat excommunicatum nos ſalutan-

tem

Digitized by Google

ſalutantem reſalutare, *Sot.* & *Viuius locis mox citatis.*
5 Extenditur quarto, vt neque liceat
excommunicato litteras, aut nuntium
mittere, loqui enim & mittere litteras,
aut nuntium parificantur, *cap. ſi ali-
quando, de ſent. excom. clem. final. vbi
gloſ. in verb. litteris, eod. tit. & ibi Vital.
num. 7. & cæteri communiter, cap.
vbi periculum §. nulli extra de elect. c.
clericus 81. diſt. l. 1. ff. ad l. Iul. maieſt.
gloſ. in cap. conſtitutionem verb. parti-
cipatione de ſent. excom. lib. 6. Doct.
communiter in l. 1. in princ. ff. de verb.
oblig. & ibi ſignanter Iaſ. num. 13.
Couar. qui alios refert in cap. Alma
Mater par. 1. §. 2. num. 1. Suarez loco
cit. ſub num. 2.*
6 Extenditur quinto, vt procedat e-
tiã in collocutione, quæ fit per ſigna,
& nutus, vel in itinere, aut ſimul con-
ſedẽdo, *gloſ. in d. clem. final. verb. quouis
modo de ſent. excom. Io. Andr. in cap.
nuper ante num. 6. de ſent. excom.* qua-
cumque enim ratione fiat humana col-
locutio, dicitur communicatio, *Suarez
vbi ſupra, vbi teſtatur de communi.*
Extenditur ſexto, vt procedat in
quocumque homine, cuiuſcumque di-
gnitatis exiſtat, vt probat *teſt. in cap.
cum deſideres, verb. nemo, de ſent. excom
& ibi notant Abb. num. 2. Felin. in
princ.* Inferentes propterea quod etiã
7 epiſcopus communicans cum excom-
municato incidit in excommunicatio-
nem minorem, & idem repetunt Do-
ctores communiter *in cap. nuper eod.
tit. gloſ. Gem. & Franch. in cap. ſtatui-
mus eodem tit. Couar. qui etiam teſta-
tur de communi in cap. Alma Mater
par. 1. §. 2. num. 2.* Hæc ſexta ex-
8 tenſio declaratur, ne procedat in Ro-
mano Pontifice, qui hoc præcepto nõ
ligatur, *Abb. & Felin. in d. cap. nulli
de ſent. excom. & latius diximus in præ-
cedenti cap. num.*
9 Extenditur Septimo, vt compræ-
hendat etiam excommunicatos lo-
quentes inter ſe, excommunicatus
enim non poteſt alloqui cum alio ex-
communicato, *Hoſt. in ſumma tit. de
ſent. excom. num. 11. Io. de Lignano de
cenſur. §. 27. num. 2. Doct. in d. cap.
nulli, de ſent. excom. vbi Abb. num. 3.
teſtatur de communi, Felin. ibidem nu.
4. & iterum Abb. in cap. illud num. 6.
de cler. excom. miniſtr. Socc. in cap. inter
alia nu. de ſent. excom. Suarez qui etiã
teſtatur de communi d. ſect. 1. num. 12.
Alter. de cenſur. par. 1. lib. 1. cap. 1. diſ-
put. 9. col. 2. verſ. Nec excommuni-
catus,* quicquid in contrarium ſcripſe-
rit *gloſ. in capitulo deuotum, 26. quæſt.
prima.*
Extenditur Octauo, vt procedat
non ſolum quando quis nuſquam cõ-
municauit excommunicato, ſed etiam
poſtquam ſemel ipſi excommunicato
communicauit, pluralitas enim dele-
ctorum non minuit, ſed auget delictũ;
10 *l. 2. ff. de priuat. delict.* per quam ra-
tionem ſic in ſpecie tradunt *Butr. in
cap. præſentia, de ſent. excom. Socc. in
d. cap. inter alia nu. 19. eod. tit. & fa-
cit teſtus in cap. exceptionẽ de exception.*
Et hæc quo ad primam ſpeciem com-
municationis oris.
11 Secunda ſpecies communionis hu-
manæ eſt illa, quæ fit aſſurgendo, &
detegendo caput, & aliis ſimilibus ſi-
gnis denotantibus ſalutationem, *cap.
excommunicatus 11. quæſt. 3. cap. omnis
24. quæſt. prima, Cardinal. Imol. et re-
liqui in d. clem. final. de ſent. excom.
Silueſt. in verb. excommunicatio 5. §. 3.
Nauar. in manual. capitulo 27. nume-
ro 19.*
Hic dubitari contingit, An hæc ſa-
lutando prohibitio debeat intelligi de
illa ſalutatione, quę fit verbis, An etiã
de illa, quæ fit ex ſimplici actu, prout
12 eſt detegere caput, & ſimilia. Et qui-
dem *Cardinal. Imola, et Nauar. locis
mox citatis* ſunt in ſententia debere in-
telligi de quacunque ſalutatione, ſiue
fiat verbis, ſiue ſimplici geſtu, & ean-
dem docet veriorem *Suarez d. diſput.
15. ſect. 1. ſub num. 3.*
Contrariam opinionem probant
*Diu. Anton. in. 3. par. tit. 25. cap.
2. in princ. Sot. diſtinct. 22. q. 1. ar. 4.
maior. diſtinct. 8. q. 2. Armil. in verb.*

excom.

excommunicatio 8.*num*.5. *Iacob.Graff. lib.* 4. *caſuum conſcientiæ cap.* 12. *nu.* 5. Et hęc ſententia mihi videtur potior, & receptior. moueor, quia hæc ſalutationis prohibitio habet fundamentum *in Ioan. Epiſtol.* 2. *cap.* 1. qui vere loquitur de ſalutatione verbali, ait enim, *neque Aue ei dixeritis*, dicere enim proprie ſignificat loqui voce, vel ſcriptura, *l. dicere ff. de arbitr.* Cõprobatur, *ex cap. excommunicatus* 11. *q.* 3. *ibi, nec Aue eis dicat*, facit etiam Geminian. *in cap. quid eſt hoc*, *in* 2. *not.* vbi quod ſi quis dicat excommunicato, volo te alloqui, ex hoc ſolo non incidit in excommunicationem minorem, & idem tenet Felin. *in d. c. nuper, colum.* 2. *in princ. verſic. Quid ſi aliquis, de ſent. excomm.*

Et hæc opinio apud me fortius procedit, quando fit gratia vitandi rixas, quæ de facili poſſunt euenire, & quia communis conſuetudo videtur hanc opinionem probare, ideo ſaltim ratione conſuetudinis communicans veniret excuſandus, quia cum hæc prohibitio ſit humana, moribus vtentium poteſt derogari, *l. de quibus ff. de legib. & in ſpecie Suarez loco citato.*

14 Tertia ſpecies communionis humanæ conſiſtit in menſa, quam habere prohibemur ſimul cum excommunicato, *cap. cum excommunicato* 11. *q.* 3. *cap. nuper, verb. comedendo, vbi gloſ. & Doct. communiter de ſent. excom. Diu. Thom. in* 4. *ſent. diſtinct.* 18. *art.* 1. *Summiſta in verb. excommunicatio*, *Viuius deciſ.* 99. *num.* 5. & eſt omnium receptiſſima opinio, quæ

Extenditur Primo, ut procedat ſiue excommunicatus cum non excommunicato ſocialem uitam agat, ſiue alter alterum inuitet, Suarez *tom.* 5. *ſect.* 2. *num.* 6.

Extenditur ſecundo, ut procedat ſiue communes cibi omnibus apponantur, ſiue ſingulis proprii, quolibet enim ex his modis, humana communicatio cedit inter, *Suarez loco citato.*

Extenditur tertio, vt procedat etiamſi excommunicatus, & non excommunicatus eſſent ad eandem menſam à tertio inuitati, *Suarez vbi ſupra.*

15 Extenditur Quarto, etiam ſi conuiuium fieret in pluribus menſis, dummodo fiat in eodem cænaculo, & codẽ tempore, tunc enim licet materialiter ſint menſę diſtinctæ, tamen artificialiter videntur vnam, & eandem menſam conſtituere; ſecus ſi eſſent in diuerſis cænaculis, etiamſi conuiuium fiat eodem tempore, & ex eadem cauſa rogati, & expenſis vnius perſonæ; in tali namque caſu, nęque phyſicè, neque moraliter poteſt dici, quod adſit communio, vt plenius declarat *Suar. dicta ſect.* 2. *num.* 7.

16 Extenditur Quinto, vt procedat etiamſi excõmunicatus adueniat prandio inchoato, nam tunc alii, ſi non poſſint aliter conſortium vitare, tenentur menſam deſerere, *idem Suarez loco citato ſub num.* 6. *in fine.*

Prædicta limitantur, quando caſu, & ſine vlla relatione vnius ad alterum in eadem menſa quiſque ſuis cibis vtitur, quia illa re vera non poteſt dici communicatio, *idem Suarez d. num.* 6. & comprobatur ex traditis per *Sanch. ad præceptu Decalogi lib.* 6. *cap.* 31. *num.* 14. vbi quod ſi fidelis caſu repeℓriatur cum infideli in caupona, vel alibi, poteſt quilibet in eadem menſa ſuis ſumptibus de propriis cibis comedere.

17 Et pari ratione licet non debeamus cum excommunicato in eodem lecto dormire, cum hoc fieri nequeat citra communicationem, & familairitatem. *Innoc. in d. cap. nuper num.* 4. *de ſent. excom. Abb. in cap. ſi vere ſub num.* 10. *eodem tit.* tamen ſi hoc accidat caſu in hoſpitio, vbi vnus, & idem lectus aſſignetur duobus nulla præcedente communione, aut ſocietate, erit citra
18 peccatum, quia hoc non fit per modum ſocietatis, aut coniunctionis, *Suarez vbi ſupra num.* 7. vbi generaliter firmat eſſe inſpiciendam ſocietatem, aut familiaritatem, non autem actualem dormitionem, adeo quod ſi duo per modum ſocietatis vtantur eadem came-

camera, licet dormiant in diuerſis lectis, tamen dicuntur ſimul communicare, & vice verſa, ſi caſu nulla præcedente communicatione dormiant in eodem lecto non erit communicatio.

19 Et hæc *Suar.* opinio mihi probatur duplici ratione. primò, ex traditis *per Innoc. in d. capitulo nuper numero quarto, de ſent. excom.* vbi quod non dicor communicare cum excommunicato, licet ego, & ille habitemus in eadem domo, quiſque pro ſuis negotiis, quinimo poſſumus habitare in eadem camera, dummodo non in eadem menſa, & lecto, quia tunc non eſt communicare, ſed quiſque vtitur iure ſuo, & hoc idem ſequitur *Abb. in cap. ſi vere num. 10. eodem tit.* 2. ex regula, quod in his quæ multiplici ex cauſa fieri poſſunt, non inſpicitur actus, ſed cauſa actus *c. 2. de Cappell. Menoch. Socc. conſil. 3. num. 4. lib. 1. Aym. conſ. 55. num. 1. verſ. ſed reſpondeo, Rot. deciſ. 17. num. 2. par. 2.* Ideo cum ſimul dormire, poſſit fieri ex cauſa includente, & non includente communicationem, merito actus iudicabitur ex illa cauſa, ex qua excluditur excommunicatio argumento *l. 2. C. de acquir. poſſeſs.*

Quarta ſpecies communicationis humanæ eſt honorifica Xeniorum miſſio, illa .n. excommunicato dare prohibemur, quia tendit in ſubſtentationem ſuperbiæ, *d. cap. quoniam multos in fine 11. quæſt. 3.*

20 Sicuti ab eo recipere non prohibemur, ſi præſtentur ex cauſa neceſſaria, quia talia non ſolum recipi poſſunt, ſed etiam cogitur excommunicatus ad illa præſtandum, *Turrecrem. in c. qui communicauerit nu. 1. 11. q. 3.* Pro quo facit *teſt. in c. ſi verè 34. de ſēt. excom. cum ibi not. per Abb. num. 2.*

Et ſi prohibemur in his communicare excommunicato, vtiq. multo magis erit prohibita, & damnata commiſſio carnalis cum excommunicata, vel excommunicato iuxta *teſt. in c. ſi concubinæ de ſent. excom.*

SVMMARIVM.

1 *Cauſæ propter quas licet excommunicato communicare, reſtringuntur ad neceſſitatem, & ignorantiam.*

ARGVMENTVM.

Nonnullæ recenſentur cauſæ ob quas licita eſt communicatio cum excommunicato.

CAP. XXXXVII.

Licet cõmunicatio cum excommunicato ſit culpabilis, poteſt nihilominus interdum rationabilem excuſationem habere, quia cum non ſit intrinſece mala, ſed ſolum quia prohibita poſſunt plures cauſę aſſignari, quibus licita fieri poſſit, *cap. quoniam multos 11. quæſt. 3. cap. inter alia de ſent. excom.*

1 Cauſæ autem et ſi plures ſoleantre cenſeri, omnes tamen ad duas poſſunt reſtringi, nempe ad neceſsitatem, & ignorantiam, iſtæ enim ſunt cauſæ, qui bus mouetur Gregorius ſeptimus *in d. cap. quoniam multos.*

Et quantum attinet ad neceſſitatem, illa quidem eſt multiplex, prima eſt neceſſitas coniugii, & hæc tangit vxorem, & maritum; Secunda, neceſſitas ſubiectionis, quę tangit filios, ſeruos, & vaſſallos, Tertia neceſſitas ſimplex. Quarta, neceſſitas moralis, ſiue ad melius eſſe, de quibus ſigillatim erit agendum.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Vxor poteſt viro excommunicato communicare.*
2 *Socius excommunicato ſocio communicare poteſt.*
3 *Vxor viro excommunicato poteſt communicare quoad totam ciuilem, & vſualem communicationem.*
4 *Exceptio eſt intelligenda ſecundum terminos regulæ.*
5 *Vxor non ſolum poteſt viro excommunicato communicare, ſed etiam tenetur.*
6 *Excommunicatio mariti non tollit obligationem vxoris.*
7 *Quo iure competat vxori poſſe viro excommunicato communicare.*
8 *Eccleſia poteſt priuare principes, & abſoluere ſubditos a neceſſitate parendi.*
9 *Cap. quoniam multos 11. quæſt. 3. quomodo intelligendum.*
10 *Vxor propter excommunicationem mariti non poteſt repetere dotem, etiam ſi in excommunicatione perſeueret intellige vt num. 11.*
12 *Vxor quæ ſcienter excommunicato nupſit, an poſſit cum illo communicare.*
13 *Matrimonium cum excommunicato contractum valet.*
14 *Nubens excommunicato grauiſſime peccat.*
15 *Delinquens in eccleſia non gaudet immunitate illius.*
16 *Verba generalia reſtringuntur ad terminis habiles.*
17 *Actus cum peccato geſti interdicitur exequutio.*
18 *Contrahens ignoranter cum excommunicato poteſt cum illo communicare.*
19 *Contrahens cum excommunicato non denunciato non dicitur facere contra cenſuram.*
20 *Excommunicatus, ab vxore debitum petere poteſt.*
21 *Diſpoſitio loquens de vire locum habet in vxore.*
22 *Cap. quoniam multos 11. q. 3. conſiderat naturale fædus inter vtrumque coniugem.*
23 *vbi eſt eadem ratio, militat eadem iuris diſpoſitio.*
24 *Tex. in d. c. quoniam multos non excludit rationabilem interpretationẽ.*
25 *Vbi plura habent vnam rationem, expreſſio vnius exemplificat non reſtringit.*
26 *Vir eſt caput vxoris.*
27 *Excommunicatus agere poteſt ſpolio ad recuperationem vxoris.*
28 *Vxor putatiua communicare poteſt uiro putatiuo.*
29 *Matrimonium putatiuum non detecto impedimento gaudet priuilegiis ueri matrimonii.*
30 *Sponſa per uerba de præſenti dicitur uere uxor.*
31 *Sponſa per uerba de futuro non gaudet priuilegio d. c. quoniam multos.*
32 *Excommunicatio lata contra participantes cum excommunicato non afficit perſonas exceptas in d. c. quoniam multos.*
33 *Perſonæ exceptæ in d. c. quoniam multos non poſſunt communicare in crimine crimino ſo.*
34 *Communicans in crimine excluditur a qualibet communicatione ſibi permiſſa.*
35 *Vxor an poſſit in diuinis viro excommunicato communicare.*
36 *Lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi.*
37 *Diſpoſitio regulari debet a ratione.*
38 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus.*
39 *Diuortium inter coniuges tollit priuilegium d. c. quoniam multos.*
40 *Vxor non poteſt communicare cum excõmunicatis participantibus cũ viro.*
41 *Viro coenante cum excommunicato vxor in eadem menſa diſcumbere non poteſt.*
42 *Coniuges propter matrimonium excommunicato inuicem communicare non poſſunt.*
43 *Viro ob hæreſim, excommunicato, vxor communicare non poteſt.*

AR.

ARGVMENTVM.

An & quomodo vxor poſſit cõmunicare viro excommunicato ex neceſſitate coniugij, cuius occaſione plene agitur de intell. cap. quoniam multos 11. quęſt. 3. & cap. inter alia de ſent. excom.

CAP. XXXVIII.

SIt regula conſtituta Vxorem poſſe communicare viro excõmunicato, hoc enim exigit naturale foedus, & coniugii ne-
1 ceſſitas, ita habetur expreſſe *in d. c. quoniam multos* 11. *quæſt.* 3. *& in d. cap. inter alia de ſent. excomm. & vtrobique* Doct. *communiter gloſ. in cap. cum deſideres verb. pœnam eodem tit. D. Thom. in* 3. *par. quæſt.* 23. *art.* 1. Sot. *in* 4. *ſent. diſtinct.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. *Silueſt. in verb. excommunicatio* 5. §. 4. Angel. *in verb. excommunicatio* 8. *num.* 7. Caiet. *in ſum. cap. de participatione cum excommunicato*, Con. *in cap. Alma mater par.* 1. §. 1. *ſub num.* 8. Suarez *tom.* 5. *diſput.* 15. *ſect.* 4. Sanchez *de matrim. lib.* 9. *diſput.*
2 14. *num.* 2. Felicius *in tract. de Soc & cap.* 18. *num.* 9. facit quia ſi licet ſocio communicare cum ſocio excommunicato *gloſ. penult. in cap. ſi vere de ſent. excom. gloſ. in cap.* 1. *viuit* 41. *diſt.* vtiq. multo magis licebit Vxori, quę dicitur ſocia diuinæ, & humanæ domus *l.* 1. *ff. de tit. nupt.*

3 Extenditur Primo, vt procedat nõ ſolum quo ad coniugalem actum, ſed etiam quo ad alias actiones, & obſequia, ac denique quo ad totam ciuilem, & vſualem communicationem *Hoſtiens. in ſumm. tit. de ſenten. excomm. §. qua ſit poena num.* 15 *verſic. Lex excuſat. Turrecrem. in d. cap. quoniam multos paulo poſt princ. Palud. loco cit. quæſt.* 6. *art.* 2. *num.* 3. *Gabriel. ibi q.* 6. *art.* 1. *nu.* 2. Ledeſma *in ſum. Sacram. tit. de excomm. cap.* 6. *caſu* 2. Suarez *d. ſect.* 4. *Sanch. loco cit. ſub nu.* 4. *vbi quod de hac re neminem dubitare vidit Vgolin. de cenſur. tab.* 2. *cap.* 2. §. 6. *nu.* 1.

Ratio eſt duplex, prima quia cum coniux teneatur ad actum coniugalem; conſequens, vt teneatur ad communicationem ciuilem, ſine qua actus ille exerceri non poteſt, *d. c. inter alia, §. vt igitur in fine l. oratio ff. de ſponſal.*

Secunda, quia cum excommunicato ſit interdicta omnis communicatio, *cap. ſicut Apoſtoli cum ſeq.* ſitque excepta vxor generaliter, & indiſtincte in *d. cap. quoniam multos*, conſequens eſt, vt talis debeat cenſeri exceptio, qualis eſt prohibitio, cum
4 exceptio debeat intelligi ſecundum terminos regulæ *l. ſed an vltro* §. 1. *ff. de negot. geſt. l. nam quod liquida §. vlt. ff. de penu leg. Dec. in l.* 1. *num.* 20. *ff. de reg. iur. cum aliis per Surd. dec.* 123. *num.* 13.

5 Extenditur ſecundo, vt vxor non ſolum poſſit, ſed etiam teneatur ad communicandum marito excommunicato in his quæ lege matrimonii, ante excommunicationem tenebatur vt ad poſtulationem ſtudii Bononienſis prouida conſtitutione declarauit Innocentius Tertius *in d. cap. inter alia de ſent. excom. ibiq. Abb. nu.* 3. *&* 4. *Fel. nu.* 2. *Henric. Boich. nu.* 7. *Io. Andr. ad ſpecul. tit. de donat. inter vir. & vxor. §. final. verſ. Quid ſi vir*, *Bal. in l. penult. C. de leg. Iul. de plagiar Butr. in cap. per veſtras de donat. inter vir. & vxor. Bald. Nouell. in tract. de dote par.* 3. *quæſt.* 24. *Suar. d. diſput.* 14. *numero* 13.

6 Ratio huius extenſionis petitur ex eodem *cap. inter alia*, nempe quia excommunicatio mariti non priuauit illum iure ſuo, & per conſequens non abſtulit debitum imo propter hoc debitum ſoluendum communicatio

Digitized by Google

eſt ſub obligatione, quia ſine obligatione debitum ſolui non poteſt *inſt. quib. mod. oblig. toll. in princ.*

7 Ex quo inferunt *Tancred. & Hugo in d. cap. inter alia* diſpoſitionem *d. cap. quoniã multos*, non proceſſiſſe ex benignitate iuriſpoſitiui, ſed ex iure diuino, & naturali illam præcipiente, quia ſolutio debiti ex iuſtitia eſt neceſſaria iure naturali, §. *iuris præcept. inſt. de iuſt. & iur.* Et vlterius inferũt huiuſmodi communicationem eſſe neceſſariam adeo, vt non potuerit eccleſia illam prohibere. Hanc ſententiam quatum attinet ad has duas illationes vti falſam improbandam merito cenſet *Suarez d. ſect.* 4. *num.* 3. ductus potiſſimum ex *d. cap. inter alia, in illis verbis, cum adhuc debitum daret beneficio canonicis id agente, à priori non ſunt ob noxietate ſoluta*, in quibus verbis aperte patet, quod vt debitum duret, non procedit ex obligatione naturali, aut Diuina, ſed ex canonis beneficio, nam ſi eccleſia vellet vti ſtricto iure, ſicuti poteſt priuare principem iure principatus, & abſoluere ſubditos ab obligatione parendi, *vt in cap. excommunicamus* §. *moneantur autem, & cap. fin. de hæret.* Equidem multo magis poteſt priuare coniugem communione, & conſortio alterius Coniugis.

Corroboratur hæc *Suarez* opinio ex eodem *cap. quoniam multos, in illis verbis, apoſtolica itaque auctoritate ab anathematis vinculo hos ſubtrahimus, videlicet vxores, liberos &c.* Si enim Pontifex ibi ſubtrahit ab anathematis
9 vinculo, Ergo ipſa ſubtractione ceſſante, vxores, Liberi, & coeteri, de quibus ibi eſſent cenſura innodati, non autem exempti iure naturali, aut diuino. Dicendum ergo diſpoſitionem *d. cap. quoniam multos*, proceſſiſſe ex mera benignitate apoſtolica, quæ conſulere voluit communi fidelium bono, cum variis ex cauſis cenſuris implicarentur.

10 Extenditer Tertio, vt per excommunicationem mariti non poſſit vxor repetere dotem, *Bald. Nouell. in tract. de dote par.* 3. *quæſt.* 24. *Vgolin. d. tab.* 2. *capitulo* 23. §. 6. *numero quinto.*

Quod procedit, etiamſi perſeuararet in xecommunicatione, *Vgolin. loco mox cit. quem ſequitur Sanchez de matrim. lib.* 9. *diſp.* 14. *nu.* 25.

Contrarium in hac ſpecie tenet
11 *Alex. conſil.* 78. *num.* 3. *lib.* 5. *ex ſententia Roffredi in quæſt. Sabbatinis quæſt.* 21.

Opiniones conciliando diſtingui poteſt, vt ſi quidẽ vir eſt perſiſtens in excommunicatione, adeo vt tanquam inſordeſcens declaretur hæreticus, poterit vxor volens, repetere dotem, quia tunc vir amittit bona ſua, *cap. cum ſecundum leges* §. *fin. de hæret. lib.* 6. ſecus ſi non inſordeſcat, licet perſeueret ex rationibus allatis *per Sanchez loco cit.*

12 Extenditur Quarto, vt procedat etiam in vxore, quæ nupſit excommunicato ſcienter, ita firmat V*golin. loco cit. num.* 1. *quem ſequitur* Alter. *de cenſur. lib.* 1. *diſput.* 15. *cap.* 2. *verſic. ſed poſſet Sanchez d. diſput.* 24. *num.* 3.

Mouentur vnica tantum ratione, nempe quia verba *Gregor. in d. cap. quoniam multos* ſunt generalia, & propterea debent complecti omnes vxores, *arg. c. omnis vtriuſq; ſexus, de pœnit. & remiſſ.*

Item comprobari poteſt quia ma-
13 trimonium cum excommunicato contractum, eſt validum, vt plene probat *Sanchez de matr. lib.* 7. *diſput.* 9. Ergo debet producere ſuum effectum, alias parum prodeſſet validitas.

Contrarium nempe quod talis vxor nequeat communicare marito ſentit *Suarez d. ſect.* 4. *num.* 6. cuius opinio apud me eſt verior; Primo auctoritate *D. Thom. in* 4. *ſent. diſt.* 18. *q.* 2. *art.* 4. vbi explicans *d. c. quoniam multos* tenet ſeruos, qui poſt excommunicationem ſe ſubdiderunt Domino, non poſſe illi communicare; eadem ergo ratione, & mulier quæ poſt excommunicationem nupſit.

Secun-

14 Secundò, nubens excommunicato dubio procul peccat grauiſſime, vt probant multi relati per *Sanchez loco cit. num.* 3. At ſi poſſet communicare cum excommunicato reportaret commodum ex propria iniquitate, ergo. conſequentia probatur, quia ius, & æquitas vult, vt in eo, in quo deliquit, quis puniatur, *cap. paſtoralis de iurepatr. cap. ad liberandum de iudæis, cap. cum olim de offic. deleg.*

15 Hinc delinquens in eccleſia non gaudet immunitate eccleſiaſtica, *cap. vult. de ſent. excom. immunit. eccleſ.* & arripientibus vaſa ſacra, & vſu humano illa contrectantibus cum ad poenitentiam reuertuntur, interdicitur ingreſſus eccleſiæ, *cap. De uiro* 11. *q.* 2. Et epiſcopus, qui propria auctoritate ſe transfert in aliam eccleſiam, priuatur vtraque, *cap. quanto, de translat. Epiſcop.*

Non obſtant contrariæ opinionis Argumenta, & quo ad primum, verba generalia ſemper recipiunt interpretationem ab habilibus, *Bald. in l.* 1. *§. nunciatio num.* 21. *ff. de nou. oper. nunciat. Iaſ. in l.* 2. *§. Prætor ait num.* 3. *ff. qui ſatiſd. cogantur Ruin.*
16 *conſil.* 1. *num.* 15. *lib.* 4. *Natt. conſil.* 359. *num.* 5. *late* Tiraquell. *de retract. conſang. §.* 1. *gloſ.* 7. *num.* 26. *cum aliis per Surd. deciſ.* 112. *nu.* 2.

Quo vero ad ſecundum, licet actus teneat, nihilominus quando in eo faciendo adeſt peccatum, tunc interdi-
17 citur vſus, & exequutio, *cap. pen. de tempor. ordinat.* vbi ſuſcipiens eadem die plures ordines ſacros, licet ordines imprimantur tamen caret exequutione, & vſu. hoc idem etiam probari poteſt ex *d. cap. vlt. de immunit. eccleſ. & ex aliis ſupra allegatis.*

18 Declaratur hæc concluſio dupliciter. Primo, ne procedat in ea, quæ contraxit cum excommunicato ignoranter, tum quia cum nihil egerit contra cenſuram, æquitas non patitur, vt poenis cenſurarum plectantur.

Tum etiam quia quantum in ſe eſt, habetur perinde ac ſi cum excommunicato non conttaxiſſet, vt conſiderat *Suarez d. diſput.* 15. *num.* 7.

19 Declaratur ſecundo, vt pari ratione non procedat in contrahente cum excommunicato adhuc non denunciato, quippe cum iſte *poſt extrauagantem, ad euitanda*, non ſit de neceſſitate vitandus, ſequitur, vt mulier contrahens cum illo, non dicatur facere contra cenſuram, *idem* Suarez *loco nuper citato.*

20 Extenditur Quinto, vt vxor non ſolum poſſit, & debeat reddere debitum marito excommunicato petenti, ſed etiam poſſit ab ea illud exigere, vt eſt communis opinio, de qua teſtantur *Suarez loco cit. num.* 8. *Vgolin. d. tab.* 2. *c.* 23. *§.* 6. *num.* 3. *Henriquez, & alii, vt per Sanchez d. diſput.* 14. *ſub num.* 20. *&* 23. *Alter. loco cit. cap.* 2. *verſic. ſi poſtules.*

21 Extenditur ſexto, vt ſicuti vxor cogitur communicare cum marito excommunicato, ita vir cogitur communicare cum vxore excommunicata, quia diſpoſitio loquens in uiro habet locum in uxore, & e contra, vbi militat eadem ratio *Argumento l. illud ff. ad legem Aquil.* ita firmant *Tur. recrem. in d. cap. quoniam multos, in principio, ibique Gemin. num.* 4. *verſ. Quæro quia textus* Prepoſit. *num.* 1. *Ang. in ſumma, verb. excommunicatio* 8. *quæſt.* 8. *Tabiena in verb. excommunicatio* 8. *num.* 9. *verſic.* 8. *Nauar. in ſum. cap.* 27. *num.* 27. *verſic. humile. Adrian. in* 4. *ſent. diſt.* 18. *quæſt.* 3. *de clauib. except.* 6. *diſp.* 6. *& ibi Palud. q.* 6. *art.* 2. *num.* 3. *Gabriel. q.* 3. *art.* 1. *notab.* 3. *Cou. in c.* Alma *mater, par.* 1. *§.* 2. *num.* 8. *Vgol. d. c.* 23. *§.* 6. *nu.* 6. *alios refert* Sanch. *d. diſput.* 14. *ſub num.* 16.

Contrarium tenent *gloſ. in d. cap. quoniam multos, verb. Vxores, ibique Archid. num.* 1. *verſic. in gloſa ſed nunquid, Goffred. in ſum. tit. de ſent. excomm. num.* 3. *Io. Monach. in cap. ſtatuimus num.* 2. *verſic. contra dic, de ſent. excomm. lib.* 6. *Hoſtiens. in ſumma eodem tit. §. quæ ſic poena participantium, numero decimo quinto,*

verſic. Lex, *Boich. in cap. inter alia num. 5. de ſent. excom. D. Ant. in 3. par. tit. 25. cap. 1. §. 1. verſic. ſecundo excuſat*, Suaderi poteſt hæc opinio, quia *teſt. in d. cap. quoniam multos* recenſet peculiariter perſonas, quas vult eſſe, ab hoc præcepto exemptas, inquit enim, *Apoſtolica itaque auctoritate ab Anathematis vinculo hos ſubtrahimus, videlicet Vxores, Liberos*, &c. Inter has autem perſonas non reperitur connumeratus maritus.

Quo non obſtante prior opinio vi-
22 detur receptior, & verior ex infraſcriptis. Primo, quia diſpoſitio *d. c. quoniam multos*, non tam conſiderat perſonam mariti, quam neceſſitatem communicandi, & ſic naturale foedus inter vtrumque coniugem, quæ ratio cum æque militet in vxore, & in marito, parem in vtroque debet inducere diſpoſitionem, *l. illud ff. ad l. Aquil. l. à Titio in princ. ff. de verb. oblig. cap. translato de conſt. cap. inter corporalia*
23 *de translat. Prel.* vbi enim duo caſus ſunt ſub eadem ratione, tunc diſpoſitum in vno cenſetur tacite diſpoſitum in alio, *l. his ſolis in illis verbis, ſatis tacite actum C. de reuoc. donat.* quem ad hoc dicit ſingularem *Bald. in cap. quia V. in fine de iudic.* & iterum *in rubr.* C. *de Nautic. fœnere*, cum aliis pluribus congeſtis *per Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa par. 1. num. 151. Surd. deciſ. 276. num. 8. & 9.*

Secundo, quia *teſt. in d. cap. quoniam multos*, inter perſonas ibi ſpecificatas enumerat ruſticos, & ſeruientes, & deinde ſubdit, & omnes alios, qui non adeo curiales ſunt, vt eorũ cõſilio ſcelera perpetrentur. Ecce quod teſt. nõ reſtringit ſe ad perſonas ſpecificatas, adeo vt excludat rationabilem interpretationem, quia verba illa, *& omnes alios* demonſtrant eius mentem eſſe, vt præter perſonas expreſſas in-
24 cludantur alii ſeruientibus ſimiles, ergo pari ratione dum loquitur de vxore debet comprehendere virum, cum eadem militet ratio tum quia eatenus extenditur dictum, quatenus ratio illius extenditur, *Bald. per illum teſt. in l. quod dicitur ff. de pact. & conſil. 309. opinio communis, ante med. lib. 4. gloſ. in clem. 1. verb. eligatur, & ibi Card. de elect. Ang conſ. 246.*
25 Tum etiam quia vbi plura habent eandem, rationem licet fiat mentio vnius, id videtur fieri exemplariter non reſtrictiue, *Bald. in l. de quibus. ff. de legib. Alex.* Iaſ. *& alii relati per Tiraquell. in l. ſi vmquam, verb. libertis num. 45 C. de reuoc. donat.*

Quod quidẽ procedit etiam in odioſis, *Abb. in cap. 1. de iur. calum.* atque etiam in poenalibus, vbi ratio eſt expreſſa, vt poſt alios docet idem *Tiraquell. in tract. ceſſante cauſa par. 1. num. 150.*

26 Tertio, quia vir eſt caput vxoris, eamque regere, & corrigere tenetur, vt ad viam ſalutis redeat, *l. ſi adulterium, §. imperator ff. ad leg. Iul. de adult. Signorol. conſil. 63. nu. 1. Alex. conſil. 115. num. 2. lib. 4. Dec. in l. vt vim nu. 22. ff. de iuſt. & iur. cum aliis per Menoch. de arbitr. caſu 364. num.* 8. At huiuſmodi correctio fieri non poteſt ſine communicatione, ergo.

27 Demum ſi licet excommunicato agere ſpolio ad reſtitutionem vxoris ad euitandum animæ periculum, *Butr. in cap. finali, de ordine cognit. ibique Abb. num. 12. Pontan. de ſpolio lib. 3. c. 2. nu. 4.* vtique pari ratione licebit ſecum communicare quando eſt excommunicata.

28 Extenditur Septimo, vt procedat non ſolum vbi re vera matrimonium conſiſtit, ſed etiam in matrimonio putatiuo, nempe quia matrimonium eſt contractum in facie eccleſiæ, ſed adeſt impedimentum quod contrahentes ignorabant, vt firmat *Vgolin. de cenſur. tab. 2. §. 6. ſub num. 1. verſic. nam primo, Vxor.*

Ratio eſt, quia matrimonium puta-
29 tiuum, quandiu impedimentum ignoratur à Contrahentibus, gaudet priuilegiis veri matrimonii, adeo vt proles inde ſuſcepta dicatur legitima, *cap. 2. & cap. prolatum, & cap. peruenit, & c.*

ex

ex tenore, qui ſtil. ſiut legit.

30 Extenditur Octauo vt procedat etiam in ſponſa per verba de præſenti, Ita docet *Sanchez de matr. lib. 9. diſp. 14. ſub num.* 8. tum quia in materia indifferenti, & multo magis in fauorabilibus, quale eſt decretum excipiens Vxorem ab excommunicatione, appellatione Vxoris venit etiam ſponſa per verba de pręſenti, *Abb. in cap. tertio loco, in fine, de præſumpt. ibique Felin. nu. 4. Silueſt. in verb. ſponſalia q. 1. dicto 2. Auen. conſ.* 10. *num.* 3. *Alex. Carrer. de ſponſal. lib.* 5. *cap.* 5. Tum etiam quia per matrimonium nondum conſumatum facta eſt inter coniuges mutua corporum traditio, qua coguntur ſimul habitare & mutua obſequia præſtare, quæ res fuit cauſa deciſionis tex

31 tus *in d. cap. quoniam multos*. Dixi de ſponſa per verba de præſenti, quia aliud eſt dicendum in ſpōſa per verba de futuro, vt docet, *Vgolin. d. tab. 2. cap. 23. §. 6. num.* 4. cum quo in hac parte concordat *Sanchez loco cit. &* quibus adhęreo; Etenim Conſtitutio loquens de matrimonio non habet locum in ſpōſalibus per verba de futuro, *l. in eo Iure §. hoc apud ff. de ritu nupt.* nec in tali ſponſa poteſt dici matrimonium, *l. quod Seruius ff. de cond. ob cauſ. l. 1. cum ſeq. ff. de ſponſal.*

32 Extenditur Nono, vt ſi iudex excōmunicet maritum, & participantes cū eo, talis excommunicato non afficiat Vxorem, neque alias perſonas exceptas *in d. cap. quoniam multos*; ſed afficiat tantum eos qui communicant extra caſus permiſſos, & exceptos, ita docet, & recte *Socc. in d. cap. inter alia num. 6. &* 125. *de ſent. excom. Vgolin. d. tab. 2. cap. 23. §. 6. num.* 3. *Sanchez d. diſput.* 14. *num.* 7.

Hæc eadem regula nonnullas admittit limitationes, & Primo non procedit in communicatione in crimine criminoſo, hęc enim cum ſit mala de

33 per ſe, omnino vetita eſt, adeo vt neq. inter coniuges, neque inter alias quāuis coniunctiſſimas perſonas admittatur, vt expreſſe habetur *in d. cap. Inter alia, in fine de ſent. excom. ibique præſertim gloſſ. final. & Socc. num. 69: verſ. item prædicta, & num. 124. ver. prima*, & iterum *teſt. in cap. nuper & cap. ſi concubinæ. eodem tit. Vgolin. d. tab. 2. cap. 23. §. 6. num. 4. verſ. 4. Vxor. Sanchez de matrim. lib. 9. diſput.*

34 14. *n.* 10. Quinimo ſi contingat quod perſonæ, quæ aliqua ratione admittuntur ad communicationem ciuilem cū excommunicato communicent illi in crimine, tunc repelluntur etiam à cōmunicatione ciuili, vt probat expreſſe *Teſt. in d. cap. quoniam multos* in illis *& omnes alios, qui non adeo Curiales ſunt, vt eorum conſilio ſcelara perpetrē-*

35 *tur*. Secundo limitatur in communicatione in Diuinis, illa enim neque Vxori, neque liberis, neque aliis permittitur, vt probant, & recte *Caiet. in ſum. verb. excommunicatio, ad finem Armill. eodem verb. num.* 44.

Contrarium docent *Nauar. in ſumma cap. 27, num. 27. Henriquez de excom. lib. 13. cap. 22. num. 2. et alii quos refert, et ſequitur Sanchez de matrim. lib. 9. diſp. 14. nu.* 5. Ducuntur, quia diſpoſitio *d. cap. quoniam multos*, lo-

36 quitur generaliter, & indiſtincte de communicatione, ideoque ſic debet intelligi de communicatione in Diuinis, ſicuti in Actibus ciuilibus, quia lex loquens generaliter, debet generaliter intelligi, *l. de pretio ff. de publican.* Addi poteſt præter eos, quod diſpoſitio *d. cap. quoniam multos*, excipit communicationem in crimine, ergo videtur admittere omnes alias ſpecies communicationis, quia ſi voluiſſet quod non compræhenderetur, vtique eam excepiſſet ſicuti excepit communicationem criminoſam. Quibus nō obſtantibus prior opinio eſt non ſolū tutior, vt fatetur *Henriq. loco cit* ſed etiam de iure verior. Moueor, quia diſpoſitio *d. cap. quoniam multos*, nititur ratione expreſſa, quæ operatur, vt eatenus extendatur diſpoſitio, quatenus extenditur ratio, debet enim ab illa reſtringi, & regulari, *l. adigere, §. quamuis ff. de iure patr. l. ſi is ff. de acquir.*

acquir. poſſ. l. hæc actum, vbi gloſ. ff. de calumniat. Salic. in l. 2. col. 1. verſ. alii C. de noxal. cum aliis allatis per Tiraquell. *in tract. ceſſante cauſa par.* 1. *num.* 148. Ratio autem expreſſa, quantum attinet ad coniuges, aliosq. ſanguine coniunctos, eſt neceſſitas cō municandi, quæ quidem ratio non militat in Diuinis, quia nulla neceſſitas eſt, neque præciſa, neque moralis, quod coniux, aut filius, aut ſeruus cō municet coniugi, aut Patri, vel domi-

38 no in Diuinis, cum ipſe excommunicatus Diuinis intereſſe non poſſit, Ideo que ceſſante neceſſitate, debet ceſſare diſpoſitio, cuius cauſa eſt inducta, *cap. cum ceſſante de appell. l. illud ff. ad l. Aquil. capitulo translato de conſtit.*

Ad Argumenta in contrarium allata reſpondetur, & quo ad primum, lex quamuis generaliter loquens, ſemper reſtringitur à ratione expreſſa ex hactenus allegatis, necnon & à ratione naturali, *l. quamuis ff. de in ius vocan. Abb. in cap. ſugeſtum de appell. Marſil. in rubric. C. de probat. nu.* 178. *Surd. deciſ.* 122. *num.* 20. Hac eadem ſolutione tollitur ſecundū, quia quod non fit per Pontificem expreſſa iſta communio, non operatur vt diſpoſitio non debeat regulari, & declarari à ratione expreſſa & naturali, *ex doctrinis alleg.*

39 Tertio limitatur, vbi coniuges eſſent diuortio ſeparati, cum enim ob id ſint liberati ad inuicem ab obſequiis, Iure optimo tunc non habet locum diſpoſitio, *dicto cap. quoniam multos,* ita docent Io. *Andr. in d. cap. inter alia num. 4. de ſent. excom. Anchar. in cap. ſtatuimus num. 4. eodem tit. lib. 6. Vgolin. et Sanchez locis cit. ille ſub num. 4. hic nu.* 11.

40 Quarto limitatur, vt Vxor, quamuis poſſit communicare cum Viro excommunicato, tamen non poteſt communicare cum excommunicatis participantibus cum viro, quia priuilegium nititur in ratione neceſſitatis, & foederis matrimonialis, quę reſpicit ſolam perſonam mariti, ita docet *Palud. in 4. ſent. diſt. 18. q. 6. art. 2. n. 4. Vgolin. d. n. 4. Sanchez num.* 12.

41 Vnde deducitur Primo, quod Viro cænante cum excommunicato non poteſt Vxor in eadem menſa diſcumbere, nec aliter cum excommunicato participare, *Aſtenſ. in ſumma par. 2. lib. 7. tit. 12. q. 5. Monald. in ſumma tract. de excom. tit. in quibus caſibus quibus poſſit, verſ. item licet, D. Anton. par. 3. tit. 25. cap. 1. §. 1. verſ. 2. excuſat. Roſel. in verb. excommunicatio 6. nu. 5. Angel. in verb. excommunicatio 8. n. 9. Silue. excom. 5. n. 4. verſ. 2. excuſat. Tabiena excom. 8. num. 9. verſic. 8.* Henriq. *de excom. lib. 13. capitulo 22. numero ſecundo Sanchez vbi supra num.* 12.

Deducitur Secundo, quod excommunicato petente conſilium ab Aduocato, licet Aduocatus illi licite communicet, vt infra probabitur, tamen Vxor Aduocati, non poteſt ſimul cum excommunicato loqui, quia cauſa, quæ facit licitam communionem Aduocati, reſtringitur ad eius perſonam nec extenditur ad Vxorem.

42 Quinto limitatur, ne procedat vbi ex communicato eſſet lata contra coniuges propter matrimonium inter eos illicite contractum, tunc enim non eſt licita inter eos communio, quia excommunicatio eſt lata ad cohabitationem impediendam, *ita Hoſt. in ſumma tit. de ſent excom. §. quæ ſit poena participant. num. 15. verſ. lex excuſat, Gabr. Biel. in 4. ſent. diſt. 18. q. 3. art. primo notab. 3. verſ. lex, Aſtenſ. in ſumma par. 2. lib. 7. tit. 12. q. 4. D. Ant. in 4. par. tit. 25. cap. 1. §. 1. ver. ſecundo excuſat, Angel. in verb. excommunicatio 8. num 7. Roſell. excom. 6. 6. num. 4. Silueſt. excom. 5. nu. 4. ver. 2. excuſat. Tab. excom. 8. nu. 9. Armil. verſ. excommunicatio num. 45, Sot. d. diſt. 22. q. 1. art. 4. concl. 5. caſu 2. Vgolin. loco cit. tab. 2. cap. 23. num. 4. uerſ. poſtremo, Greg. Lopez l. 34. uer. à ella, tit. 9. par. 1. Henriq. de excom. lib. 13. cap. 22. num. 2. Iacob. Graff. deciſ par. 1. lib. 4. cap. 13. num. 7.*

Sexto

43 Sexto limitatur, ne procedat, quãdo Vir eſt excommunicatus ob hæreſim, tunc enim neque Vxori licebit illi communicare, propter ſubuerſionis periculum, *vt tenet Vgolin. loco cit. verſ. 5. vxor.*

SVMMARIVM.

1 *Liberi parentibus excommunicatis licite communicare poßunt.*

2 *Parentibus à liberis obedientia debetur.*

3 *Durum eſt liberos a parentibus ſeparari.*

4 *Filii patris iniquitatem ferre non debent.*

5 *Liberorum appellatione comprehenduntur omnes deſcendentes.*

6 *Liberi emancipati gaudent priuilegio can. quoniam multos. 11. q. 3. quod intellige vt num.* 10.

7 *Diſpoſitio d. c. quoniam multos. eſt fauorabilis.*

8 *Filius emancipatus ſolutus eſt a vinculis patriæ poteſtatis.*

9 *Lex generaliter loquens, reſtringitur ad terminos rationis expreſſe.*

11 *Liberi naturales parentibus excommunicatis licite poſſunt communicare.*

12 *In reſpicientibus naturale foedus, liberi naturales non differunt a legitimis.*

13 *Filii adoptiui tranſeuntes in poteſtatem, patri adoptiuo excommunicato communicare non prohibentur.*

14 *Liberorum appellatione non comprehenduntur adoptiui.*

15 *Verba in dubio naturaliter potius quã ciuiliter accipienda ſunt.*

16 *Adoptiui in priuilegiis non veniunt appellatione filiorum.*

17 *Adoptiuus quando tranſeat in poteſtatem adoptantis.*

18 *Arrogatio fit mediante principis reſcripto.*

19 *Pater ſpiritualis æquiparatur patri naturali.*

20 *Occidens patrem ſpiritualem eadem pæna punitur qua occidens patrem carnalem.*

21 *Filius ſpiritualis non gaudet priuilegio d. c. quoniam multos.*

22 *Nurus priuigna cum ſocero, aut vitrico excommunicato licite communicare poſſunt.*

23 *Filius natus poſt excommunicationẽ patris, poteſt absq. violatione cenſuræ, cum illo communicare.*

24 *Adoptatus poſt excommunicationẽ adoptantis, ei communicare non poteſt.*

25 *Parentes filiis excommunicatis licite communicare non poſſunt. limita ut num.* 26.

27 *Excommunicatio filiorum non minuit obligationem parentibus quæſitam.*

28 *Cum patre excommunicato communicari non poteſt.*

ARGVMENTVM.

An & quando Liberi poſſint communicare Parentibus excommunicatis reſpectu Patriæ poteſtatis.

CAP. XXXXIX.

1 A Pœnis inflictis cõtra cõmunicantes cũ excõmunicatis primo loco ſubtrahũtur Liberi, *capitulo quoniam multos 11. q. 3. & in cap. ſi vere §. licet ergo, de ſent. excom. & D. Tho. in 3. par. q. 23. art. 1. Sot. in 4. ſent. diſt. 22. q. 1. art. 4. Abb. Felin. & reliqui in cap. Inter cætera de ſent. excom.* idque multiplici ratione.

2 Primo quia liberi debent Parentibus obedientiam, *Auth. de nupt. §. ſi vero expectet, collat.* 4. quod quidem debitum cum ſit Iuris naturalis ſecundarii, *l. 2. vbi Doct. ff. de Iuſt. & iure,* merito viſum eſt Eccleſiæ non eſſe tollendum, argumento *§. ſed naturalia inſtit. de iure naturali.*

3 Secundo, quia durum valde erat liberos à Parentibus ſeparari, *l. poſſeſſione, C. cõmunia vtriuſq. Iudic.* ſunt enim liberi portio viſcerum parentũ, vt docet *Ariſt. Ethic. lib. 5. & imp. in l. cum ſcimus §. vlt. C.* de Agricol. *& cenſ. & in l. vlt. C. de vſufr.* cum aliis pluribus aggregatis *per Tiraquell. in præfat. l. ſi unquam à num. 15. com ſeq.*

C. de

Digitized by Google

C. de reuoc. donat.

4 Tertio quia per indirectum ceſſiſſet in detrimentum liberorum, remanſiſſent enim deſtituti ſolatio, & gubernio Parentum, quod Sacri canones facere non intendunt, cum non debeant liberi portare iniquitatem parentum, *l. 1. & toto tit. C. ne filius pro Patre*. Cum autem liberorum appellatione compræhendantur, non ſolum filii, ſed etiam nepotes, & pronepotes, cœterique qui ex his de-
5 ſcendunt, *l. liberorum ff. de verb. ſignific. l. liberos ff. de ſenat. l. ſed ſi hac lege §. liberos ff. de ius voc.* merito regula eſt conſtituenda ſubtrahi à poenis impoſitis contra communicantes cum excommunicatis, non ſolum filios, ſed etiam nepotes, *Vgolin. de cenſur. tab. 2. cap. 23. §. 7. num. 6. Suarez de cenſur. tom. quinto, diſput. 15. ſect. 5. num. 8.*

6 Extenditur Primo, vt procedat etiã in liberis emancipatis, quia diſpoſitio *d. cap. quoniam multos*, loquitur ſimpliciter de liberis, Ideo à nobis debet ſimpliciter intelligi non adhibita diſtinctione, An ſit in poteſtate, vel emancipati, *ex reg. l. de pratio ff. de publican. in rem aſt.* præſertim quia diſpoſitio illius teſt. eſt fauorabilis, quã decet reſtringi, *c. odia de reg. Iur. lib. 6.* Ita hac ratione ductus cenſuit *Vgolin. loco cit. num. 7. & ante ipſum Palud. d. q. 2.* & hanc eandem quamuis ſub
7 diſtinctione videtur probare *Suarez loco cit. ſub num. 4. Alter. de cenſur. tom. primo diſput. 15. lib. 1. cap. 4. in prima dubit.*

Contrariam opinionem probat *D. Tho. in 4. ſent. diſt. 18. q. 2. art. quem* ibi ſequuntur cæteri communiter, & ſignanter *Riccard. art. 6. q. 1. Gabr. q. 3. notab. 3. Sot. diſt. 22. q. 1. art. 4. concl. 3. Hoſtienſ. in ſum. tit. de ſent. excom. num. 15. verſ. humile. Turrecrem. in d. cap. quoniam multos nu. primo. Summiſtæ communiter in verb. excommunicatio. Nauar. in manual. c. 17. num. 27.*

8 Fundamentum huius opinionis eſt, quia filius emancipatus eſt ſolutus vinculis patriæ poteſtatis, *l. vlt. C. de emancip. §. præterea inſt. quib. mod. ius patria poteſt. ſolu.* ideo cum nulla indigeat neceſſaria communicatione cum parente, merito in eo non habet locum diſpoſitio *d. cap. quoniam multos*, quę tantum nititur in neceſſitate & ſubiectionis, *Argumento cap. cum*
9 *ceſſante de appell.* Hac ratione attenta parum refert, quod *teſt. in cap. quoniã multos*, loquatur ſimpliciter, quia ſemper erit reſtringendus ex ratione expreſſa, *l. adigere §. quamuis ff. de iure patr. cum aliis per Tiraquell. in tract.*
10 *ceſſante cauſa par. 1. num. 148.* Retenta ergo communi opinione illa declaratur, ne procedat quando filius emancipatus eſt commenſalis patris, & habitat ſimul cum illo, & ab illo habet neceſſaria: tunc enim quamuis ſit emancipatus, tamen poteſt illi communicare, *Turrecrem. & alii præter D. Tho. locis cit.*

11 Extenditur Secundo, vt procedat etiam in liberis naturalibus, *Vgol. & Suarez locis cit. ille ſub num. 7. hic ſub num. 4. & eos ſequitur Alter. d. diſput. 4. in prima dubitatione* quæ ſententia etiam mihi placet, quia licet liberi naturales in his, quæ iuris ſunt, non comprehendantur appellatione liberorum, *l. 6. C. de inceſt. nupt. l. 3. ff. de iure dot. l. 4. §. Sciendum ff. de grad. cognat. §. ſi aduentus. Inſt. de nupt.* ta-
12 men in his, quæ reſpiciunt foedus naturale non eſt differentia inter filios legitimos, & naturales, *§. ſi quis vero non habens, Auth. quib. mod. naturales efficiantur legitimi, §. ſi quis ergo filios, Auth. quib. mod. naturales efficiantur sui, Anchar. conſ. 225. ſub num. 5. Tiraquell. qui alios refert in l. ſi vnquam verb. donatione largitus nu. 288. C. de reuoc. donat.* ideoq. cum communicatio ſit permiſſa liberis intuitu naturalis foederis, vt ſupra dictum eſt, merito illa debet cenſeri cõceſſa non ſolum legitimis, ſed etiam naturalibus, quia pietas, & naturale foedus competit etiam liberis naturalibus

libus tantum, *l. Vxorem* §. *Codicillis in fine ff. de legat.* 3. *l. parentes ff. de in ius vocan. ibique Bald. Ang. & reliqui.*

Quod tamen eſt intelligendum de liberis naturalibus habitantibus ſimul cum patre, vt proxime dictum eſt de filio emancipato.

13 Extenditur Tertio, vt procedat etiam in filiis adoptiuis, *Vgolin. d.* §. 7. *num.* 3. *quem ſequitur Suarez d. ſect.* 5. *num.* 4. addita qualitate, dummodo ſint ſub cura parentum, & Commenſales illius, & hoc idem probat *Alter. d. diſput.* 15. *in* 3. *dubit.*

14 In contrarium non parum facit primo, quod *Teſt. in d. cap. quoniam multos*, vtitur verbo, *Liberorum*, quæ quidem appellatio regulariter non pertinet ad adoptiuos, cum illa ius ſanguinis tantum demonſtret, vt pluribus probat *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus num.* 15. *C. de reuocand. donat.*

Secundo, quia ſi liberorum appellatio compræhenderet etiam adoptiuos in dubio intelligeretur de naturalibus, non de adoptiuis, nam verba, quæ accipi poſſunt, & naturaliter, & ciuiliter, debent in dubio naturaliter potius, quam ciuiliter accipi, *cap. ſuſ-*
15 *ceptum, & ibi gloſa in verb. non morte de reſcript. lib.* 6. *ibique Gemin. in* 3. *not. l. vlt. ibiq. Bald.* Salicet. *& Caſtr. C. de his qui veniam ætat l. ex ea parte*, §. *inſulam, ibique* Butr. *& alii ff. de verb. oblig. l. ſtatius florus* §. *Cornelio Fælici ff. de iure fiſci, gloſa in cap. placuit el* 2. *verb. mortuus* 16. *quæſt.* 1. *Anchar. in repet. cap. fin. quæſt. vlt. princ. verſic. conſuluit etiam de conſtit. cum aliis collectis per* Tiraq. *loco cit. nu.* 17. *&* 44. *& in tract. de primog. q.* 1. *num.* 10. Tertio, quia filii adoptiui
16 etiam in priuilegiis non veniunt appellatione filiorum, *cap. adoptiuus* §. *de feudo fuerit controuerſ. Alex. in l. adoptiuum poſt princ. ff. de in ius voc.* nec proſunt Patri ad conſequenda priuilegia, quæ dantur ob liberos, *l.* 2. §. *adoptiui ff. de vacat mun.* §. 1. *verſ. adoptiui inſt. de excuſ. tut gloſ. in l.* 2. §. 1. *verb. legitimas ff. eod. tit.* Ideoq; iuris antiqui fuiſſe liquet ex ea oratione quam P. Scipio Cenſor habuit ad Populum de moribus, quam refert *Gell. noct. atticar lib.* 5. *cap.* 29.

17 Ergo pro articuli reſolutione, duo videntur diſtinguendi caſus, Primus, quando verſamur in adoptione ſimplici, quæ fieri ſolet imperio magiſtratus, & tunc ſi adoptetur à coniuncta perſona, cuiuſmodi in hac materia eſſe ſolent Auus, & Proauus paternus, vel maternus, *l. penult. C. de adopt.* §. *ſed hodie inſt. de nupt.* crederem poſſe adoptatum communicare cum parentibus excommunicatis, ſiue ſit adoptatus loco filii ſiue loco nepotis, tũ quia naturaliter eſt nepos, tum etiam quia taliter adoptatus tranſit in poteſtatem adoptantis, *d. l. penult. & d.* §. *ſed hodie*, cuius ratione adoptatus cogitur cum adoptante communicare.

Si vero adoptetur ab extraneo, nempe ab alio, quam ab Auo, vel proauo, tunc dicendum arbitror communicare non poſſe, quia licet veteri iure digeſtorum quælibet adoptio eximeret filium à poteſtate patris naturalis, & illam ſubiiceret poteſtati patris adoptantis, *l. qui adoptionem* 24. *& l. ſi is qui* 44. *ff. eodem tit.* nihilominus nouo iure ſimplex adoptio ab extraneo facta nõ rumpit vincula patris naturalis, neq. quicquam defert patri adoptiuo, ſed operatur tãtum ius ſuccedendi ab inteſtato, *d. l. penult. C. de adopt. d.* §. *ſed hodie inſt. eodem tit.* adeo quod per hanc adoptionem non aquiritur titulus filiationis, nec neceſſitas habilis ad faciendum, vt poſſit vindicare ſibi locum diſpoſitio *d. cap. quoniam multos.*

18 Secundus, eſt caſus, quando verſamur in adoptione, quæ fit ex Principis reſcripto, quæ alio vocabulo nuncupatur adrogatio, & in tali quidem caſu opinor poſſe communicare, quia per arrogationem quis tranſit in poteſtatem arrogatoris *d. l. penult.* ex qua poteſtate, vt ſæpe dictum eſt, naſcitur neceſ-

Digitized by Google

neceſſitas communicandi.

Nec refert, ſi dicatur appellatione liberorum, aut filiorum non comprehendi adoptiuos, quia reſpondetur quod diſpoſitio *d.c.quoniã multos* non cõprehendit liberos vti liberos, ſed vti perſonas quæ neceſſitate ſaltim morali coguntur cum parentibus communicare, & proinde cum in hac ſpecie adoptionis adſit neceſſitas, merito eadem iuris diſpoſitio *l.à Titio in principio ff. de verb. oblig. l. illud ff. ad leg. Aquil.*

Extenditur Quarto, vt procedat etiam in filiis ſpiritualibus, ſic enim ſuadere videtur *teſt. in cap.* 1. 40. *q.* 3.
19 dum æquiparat patrem ſpiritualem patri naturali, inquit enim, ita diligere debet homo eum, qui ipſum de ſacro fonte ſuſcepit, ſicut patrem, cui adſtipulatur *gloſa in cap. Pyttarium eadem cauſa, & quæſt.* vbi inquit plus eſſe deferendum patri ſpirituali in exhibitione reuerentiæ quam carnali. Qua ratione *gloſa in cap. aut facta verb. parentem de pænit. diſt.* 1. ſcribit non minus eſſe puniendum eum qui interimit patrẽ ſpiritualem, quam qui
20 carnalem, quam *gloſ. ſequuntur Alex. Marſil. & alii relati per Tiraquell. in d. l. ſi vnquam verb. ſuſceperit liberos num.* 27.

Quibus non obſtantibus veriſſimũ eſt filios ſpirituales non comprehendi ſub diſpoſitione *d. capitulo quoniam multos*, & conſequenter non poſſe communicare Patri ſpirituali excommunicato, vt tenent *Vgolin. num.* 12. *Suarez, d. ſect.* 5. *ſub nu.* 8. Fundamentum eſt, quia ex filiatione ſpirituali
21 non naſcitur neceſſitas aliqua communicandi ciuiliter, & mens *Greg. in d.c. quoniam multos*, fuit prouidere, ne illi qui coguntur communicare illaqueantur.

Extenditur Quinto, vt procedat non ſolum in filiis, aut liberis, ſed etiam in iis, qui moraliter habentur loco liberorum, cuiuſmodi ſunt nurus, priuigna, *l. ſi qua mihi ff. de ritu nuptiali* §. *affinitatis inſt. de nupt.* hi enim cum Socero, aut vitrico excõmunicato cõ-
22 municare poſſunt, *Vgolin. d.* §. 7. *num.* 8. *Suarez. d. ſect.* 5. *num.* 7. vbi reſtringit, dummodo ſint commenſales.

Extenditur Sexto, vt procedat, ſiue filii ſint nati ante excommunicationem, ſiue poſt, ita cenſet *Vgolin. loco*
23 *cit. num.* 8. Hic vt cuncta ſine errore liqueant, eſt adhibenda diſtinctio, Aut enim loquimur de filiis legitimis, & naturalibus, & in his opinio prædicta procedit citra controuerſiam, tunc enim etiam nati poſt excommunicationem ſunt nati abſque violatione cenſuræ, cum vxor marito communicare teneatur etiam quo ad matrimonialis debiti ſolutionem *d. cap. inter alia de ſent. excom. Sanch. de matr. lib.* 9. *diſp.* 14. *num.* 2. *cum alis à me congeſtis in proxime præcedenti cap. nu.* 1. *&* 3. Aut loquimur de filiis illegitimis, & idem eſt dicendum, nam licet excommunicatus cenſuram violet dũ fornicariè filium gignit, cum hoc fieri nequeat abſq. communicatione, *cap. ſi concubinæ de ſent. excom.* tamen filius genitus nihil egit contra cenſurã, & cum poſtquam eſt genitus non poſſit à ſe ſeparare naturale vinculum cũ Patre, *l. iura ſanguinis ff. de regul. l. ius agnationis ff. de pact.* inde fit vt permittatur illi communicatio cum patre, tum ratione naturalis foederis, tum etiam ratione ipſius filii, cui valde graue eſſet a patre ſeparari, vt ſupra dictum eſt *num.* 3. & ita in ſpecie concludit *Suarez d. ſect.* 5. *num.* 14.
24 Aut loquitur de filio adoptato, & veram exiſtimo ſententiam eiuſdem *Suarez loco cit. verſ. de filio autem*, exiſtimantis filium adoptatum tempore excommunicationis non poſſe communicare cum patre; etenim cum ad perficiendam adoptionem requiratur conſenſus adoptantis, & adoptati, *l.* 2. *ff. de adopt.* equidem in ea eſt neceſſaria communicatio, quæ adhiberi non poteſt citra iniuriam cenſuræ, & conſequenter non poteſt parere obligationem communicandi, quia dato, quod actus ſit validus, tamen in pænã

eſt

eſt ſuſpendendus,effectus,iuxta ea, quæ dicta ſunt ſupra nu.... de vxore contrahente ſcienter cum' excommunicato, quæ non poteſt viro communicare.

25 Extenditur ſeptimo, vt ſicut liberi poſſunt communicare cum parētibus excommunicatis,ſic poſſint e cōuerſo parentes communicare cū liberis excommunicatis ita tenent *Vgol.d.* S. 7. *nu.*12.*Alter.diſput.*15.*c.*4. *in* 5. *dubit.*

Contrariam opinionem tenēt *gloſ. in d.cap. quoniam multos, verb.vxores idemq. ſequuntur ibi Turrecr. ante nu. primum verſ.ſed licet reciprocatio Prapoſit.nu.*2.*& iterum gloſ.in c.de filia. verb.receperit* 27.*q.*1.*Goffred. & Hoſt in Summa tit.de ſent.excom.D.Ant.tit. de excom.minori in* 2.*ſpecie verſ.* 6. *excuſantur* Innoc.*in d.c.inter alia, ibique Anch.nu.* 8. *& hanc dicit communem Nau.in Man.c.*27.*num.*27.

Diſſidentes opiniones in conſonantiam redigentes tres ſunt diſtinguendi caſus. primus,ſi loquamur ſimpliciter nulla addita qualitate, & vera eſt communis opnio quam præter relatos probat *D. Tho. in* 4. *diſt.*18.*q.*23. *art.*1.Probatur auttem primo, *in d. c. de filia* 27.*q.*1.vbi parentes prohibentur filium excommunicatam in affectū recipere, id eſt illi communicare, ſecundo,quia nulla poteſtas eſt penes liberos,qua mediante poſſint cogi parētes illis communicare, ac propterea ſi communicent incidunt in excommunicationem.

26 Secundus eſt caſus,quando parentes recipiunt victum,vel habitationē a liberis, & tunc horum ratione non prohibentur communicare, *D.Thom. Turrecr. & Prapoſit. locis proxime cit.*

27 Tertius,eſt caſus,ſi loquamur in his in quibus liberi ſūt obligati parētibus & in his poſſunt parentes cum liberis excommunicatis communicare, quia excommunicatio liberorum non minuit obligationem parentibus quæſitam,*c.inter alia vbi Doct.de ſent. excō. c.intelleximus de iudic.* ita firmant *Sot. dicta diſt.*22.*q.*1.*art.*4.5.*verſ.*3.*humi- le*, & ſic procedere poteſt ſententia

28 *Vgolini,& alterii*. Ex his infertur fratrem non poſſe communicare cum fratre,vel ſorore excōmunicata, vel aliis collateralibus, *Fel.in d.capite inter alia num.*2.*de ſent.excom.Suar.d.ſect.*5.*ſub n.*13.*Alter.d.diſput.*15.*c.*4.*in* 6.*dubit.* vbi limitant quando habitatio eſſet ſimultanea in ordine ſeruitii debiti parentibus,& in hanc eadem opinionem tandem deſcendit *Vgol.d.c.*23.S.8.*n.* 3.Cæterū ſunt aliqui caſus,in quibus neq.filiis licet communicare cum parentibus,quos colligere poteris ex iis, quæ ſupra de vxore diximus.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio non priuat Dominos poteſtate.*

2 *Serui coguntur Domino excommunicato communicare quocunque iure ſint serui nu.*3.

4 *Seruus accquiſitus poſt excommunicationem tenetur Domino communicare.*

5 *Excommunicatio contra communicantes cum excommunicato non comprehendit ſeruos.*

6 *Famuli conductitii Domino communicationem denegare non poſſunt.*

7 *Famuli a ſeruis in hac materia quomodo differant.*

8 *Famuli inſeruientes ſine ſtipendio an poſſint Domino excommunicato licite communicare.*

9 *Seruus in quo nudam proprietatem habet excommunicatus, & communicans incidit in excommunicationem.*

10 *Serui Dominis in crimine communicare non poſſunt.nec in Diuinis.nu.*11. *nec pariter ſi fuerit excommunicatus propter hæreſim.*

ARGVMENTVM.

An & quomodo Serui poſſint communicare Dominis excōmunicatis reſpectu poteſtatis Dominicæ.

CAP. L.

1 EQuiſſima ratio. nc factum eſt, vt cũ ſerui ſint in poteſtate Dominorum, *§. in poteſtate inſt. de his, qui ſũt ſui vel alieni iuris*, ac per excommunicationem Domini non priuentur dominio, & poteſtate, *cap. inter alia de ſent. excom.* poſſint licite Dominis excommunicatis communicare, *Riccard. in 4. ſent. diſtin. 18. art. 11. q. 3. cum aliis infra allegandis*.

2 Serui ergo, & Ancillæ non ſolum poſſunt communicare cum Domino excommunicato, ſed etiam coguntur, *d. cap. inter alia, & ibi Doct. communiter Vgol. de cenſur. tab. 2. c. 23. §. 8. n. 1. Suarez tom. 5. diſput. 15. ſect. 5. nu. 9.*

3 Extenditur Primo, vt procedat quocumque titulo ſerui ſint, nempe ſiue iure Gentium, ſiue iure ciuili; hic enim non conſideratur cauſa, aut titulus ſeruitutis, ſed actus, vt docent, & recte *Suarez, & Vgolin. locis citatis.*

4 Extenditur Secundo, vt procedat non ſolum in ſeruis quorum dominium excommunicatus erat adeptus ante excommunicationem, ſed etiam ſi Dominus effectus fuiſſet poſt excommunicationem contractam, ita tenet *Vgolin. loco cit. verſic. Item locum habet* vel poſt, & hanc eandem opinionem poſt multos probat *Suar. d. ſect. 5. nu. 16.* Nec refragatur *Teſt. in d. c. inter alia*, qui videtur ſe reſtringere ad eos, qui ante excommunicationem debito tenebantur, quia in hac parte loquitur tantum de his, qui tenebantur adhærere obſequio familiari, non autem obſequio ſeruitutis.

5 Extenditur Tertio, vt procedat etiamſi Dominus ſit excommunicatus cum omnibus communicantibus cum eo, quia talis excommunicatio nõ afficit ſeruos, ſicuti non afficit perſonas ſpecificatas *in d. c. quoniam multos*, ita tradunt in ſpecie *Socc. in d. c. inter alia nu. 125. quem ſequitur Vgolin. loco cit. verſic. Item locum habet regula*.

6 Extenditur Quarto, vt procedat etiam in famulis cõductitiis, cuiuſmodi ſũt nutrices, laboratores, famuli, & alii, nã & illi tenentur Domino cõmunicare *d. c. quoniã multos 11. q. 3. d. c. inter alia, et vtrobiq.* Doct. *de ſent. excõ.*

Differunt in hoc famuli a veris, ſeruis, quia ſerui, vt ſupra dictum eſt, tenentur cõmunicare, ſiue ſeruitus coeperit ante, ſiue poſt excommunicationem, familiares, autem non poſſunt familiaritatem contrahere, quinimo fini to primo tempore non poſſunt renoua-
7 re obligationem famulatus, *Io. Andr. in d. c. inter alia num. 4. de ſent. excom. ibib. Anch. ſub nu. 7. verſic. 6. nota.*

8 An autem hoc idem procedat in famulis inſeruientibus ſine ſtipendio, præſertim in curiis, conſulendus eſt *Suar. d. nu. 17. in fine.* Hæc eadem concluſio limitatur primo, vt procedat in ſeruis, quorũ præter dominium habemus vſumfructum, nã ſi quis haberet nudã ſerui proprietatem, & alter vſufructum, ſeruus non poſſet cõmunica-
9 re Domino proprietario, quia relaxatio cenſuræ facta eſt intuitu, & contẽplatione ſeruitii actualis, *Suar. d. nu. 9.*

10 Secũdo, limitatur, ne procedat in cõmunicatione criminis, vt expreſſe habetur *in d. c. quoniã multos, & in d. c. inter alia, in fine, et vtrobiq.* Doct. *cõmuniter.*

11 Tertio, limitatur, ne procedat in communicatione in Diuinis, *ita Hoſt. in ſum. tit. de ſent. excom. nu. 15. verb. humile, vers. quod ſi aliquis Præsbyter*, vbi quod clericus, qui cum epiſcopo moratur, & viuit, non poteſt pro eo celebrare, aut alias in Diuinis aſſiſtere & hoc idem ſequitur *Vgol. d. §. 9. ante num. 2. verſic. 4. in Diuinis.*

12 Quarto, limitatur, ne procedat in excommunicato propter hæreſim, *Vgol.* de qua re alibi dicemus, *in tit. de hæret.* quia hoc non euenit ex vi excommunicationis, ſed ex qualitate criminis; quæ indicit priuationem dominijs vt ibi fuſius dictum eſt.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas tutoris vel curatoris eſt ſimilis poteſtati paternæ.*

2 *Pupillus vel adultus an poſſit tutori vel curatori excommunicato communicare.*

3 *In correlatiuis diſpoſitum in vno cenſetur diſpoſitum in alio.*

ARGVMENTVM.

Pupillus, vel adultus an poſſit communicare Tutori vel curatori, reſpectu poteſtatis tutelaris.

CAP. LI.

TVtoris, aut Curatoris poteſtas, ſimillima eſt poteſtati paternæ; Sicuti
1 enim filius eſt ſub poteſtate patris; Ita pupillus, vel adultus eſt ſub poteſtate Tutoris, & Curatoris *l.1.ff de tutell.* §.1. *inſt. eod. tit.* Qua ratione, ſicuti filius licitè communicat patri excommunicato, ita ſi pupillus, aut adultus ſi ſit cõmenſalis, tutoris vel Curatoris poterit cũ illo ſimpliciter communicare, ſi vero viuat ſeorſum poterit communicare in his quæ pertinent ad munus tutelæ, aut curæ, & ſine quibus munus conuenienter explicari non valet, *ita Suar. d.ſect.5.ſub nu.8. verſic. Deniq. & de pupillo.* Et cum hæc ſit neceſſitas moralis, merito quemadmodum pupillus poteſt communicare cum Tutore, ita è conuerſo tutor poterit communicare cum pupillo, ſi cõtingat pupillum in cenſuram incidere, nam vbi neceſſitas eſt moralis, diſpoſitum in vno ex correlatiuis, cenſetur, diſpoſi-
3 tum in alio, *cap.2 de mutuis pet. l. final. C. de indict. viduit. toll. l. 1. C. de ſepulchro violato l. vnica C. de expreſſ. lib. 11. l. vlt. ff. de acceptilat.*

SVMMARIVM.

1 *Subditi abſoluuntur a debito obſequendi domino excommunicato durante excommunicatione.*

2 *Milites prohibentur de ſeruire duci excommunicato.*

3 *Ratio diuerſitatis inter ſuperiores ratione iuriſdictionis, & reſpectu dominii.*

4 *Principes, & magnates non ſolent excommunicari niſi pro criminibus atrocibus, & grauibus.*

5 *Cum ſuperioribus excommunicatis nec reſpectu forenſium communicare licet.*

6 E*xcommunicato an ſit ſoluendum tributum remiſſiue.*

7 *Neque ſuperiori ſpirituali excommunicato communicandum eſt.*

8 *Clerici cum epiſcopo excommunicato communicare non poſſunt.*

9 *Neque monachi cum abbate excommunicato.*

10 *Clerici familiares, & ſeruientes epiſcopo, cum ipſo excommunicato communicare poſſunt.*

11 *Superior excommunicatus cum ſubditis abſque violatione cenſuræ communicare non poteſt.*

ARGVMENTVM.

An ſubditi reſpectu iuriſdictionis poſſint communicare Domino excommunicato.

CAP. II.

VIderi poſſet, perſonas ſubiectas temporali iuriſdictioni hominis excommunicati, poſſe cum ſuis Dominis, aut ſuperioribus communicare, & vice verſa Dominos cum illis, primo per *teſt. in c. Iulianus, & cap. imperatores 11.q.3. vbi* Chriſtiani citra fidei contemptum inſeruiebãt imperatori quãuis Apoſtatæ

quia nulla videtur maior ratio, quare
poſſint communicare ſerui, & famuli,
quam Vaſalli, & alii ratione iuriſdi-
ctionis ſubiecti; Ideoque eadem vide-
tur eſſe diſpoſitio, *l. à Titio, ff. de verb.*
oblig. l. illud ff. ad l. Aquil. Quo non
1 obſtante in contrarium eſt *teſt. in vſi-*
bus feudorum, titul. hic finitur lex in
princip. verſic. ſed obertus. & teſt. in
cap. nos Sanctorum 15. q. 3. vbi ſub-
diti abſoluuntur fidelitate, & debito
obſequendi Dominis excommunica-
tis, & modis omnibus prohibentur, ne
eis fidelitatem obſeruent, quouſque
excommunicati ad ſatisfactionem
veniant, hoc idem diſponitur *in cap.*
Iuratos eadem cauſa, et quæſt. vbi mili-
2 tes prohibentur, ne Duci ſeruiant,
quandiu excommunicatus eſt, quo-
rum Iurium auctoritate hanc ſenten-
tiam probant *Doct. communiter, et ſi-*
gnanter Turrecrem. in d. c nos Sancto-
rum nu. 3. et cap. quid culpatur num. 4.
23. q. 1. ibique Archid. in fine. Abb. in
cap. veritatis ſub num. 39. verſ. Item
videmus, de dol. et contum. Silueſt. qui
alios refert in verb. excommunicatio n.
18. Vgol. d. tab. 2. cap. 23. §. 9. num. 9.
Suarez de cenſur. diſput. 15. ſect. 6. nu.
1. Io. Philip. mainar. de priuileg. eccleſ.
art. 28. numero 6. cum ſeq. Ratio au-
3 tem quare eccleſia diuerſimode agit
cum ſuperioribus ratione iuriſdictio-
nis, quam agat cum Superioribus reſ-
pectu poteſtatis Dominicæ duplex aſ-
ſignari poteſt.

Prima, quia communicatio cum
Seruis eſt magis neceſſaria ad vitã hu
manã, quam ſit cõmunicatio cũ vaſal
is. Secunda quia Superiores reſpectu
iuriſdictionis ſolent eſſe Principes, &
4 magnates, qui non ſolent excommu-
nicari, niſi crimina ſint valde atro-
cia, & grauia, in quibus opus eſt re-
medio, quo eis tollatur ſuperbię, &
inobedieniiæ fomentum, vt ſcribit
Abb. in cap. veritatis ſub num. 39. verſ.
item videmus, de dolo et contum. vbi hac
ratione inquit diſpoſitionem *d. capi-*
tulo nos Sanctorum et d. verſiculo ſed
obertus eſſe derogatum diſpoſitioni cap.
iulianus, et cap. ...

Sit ergo concluſio ſubditos reſpe-
ctu iuriſdictionis non poſſe commu
nicare Superiori excommunicato, nec
e contra *ex dict. hactenus alleg.*

5 Extenditur Primo, vt procedat nõ
ſolum ratione communicationis ciui-
lis, de qua ad præſens agimus, ſed
etiam ratione forenſis communica-
tionis iuxta ea quæ late ſunt ſupra *hoc*
eodem libr. cap. 11.

6 An autem procedat reſpectu ſolu-
tionis tributorum, alibi Deo auſpice
fuſius dicetur, interim huius rei cupi-
dus cõſulat, *Suar. d. diſp. 15. ſect. 6. n. 3.*

7 Extenditur Secundo, vt procedat
ſiue ſubiectio ſit ratione iuriſdictionis
temporalis, ſiue ſpiritualis, vt probat
teſt. in cap. iuratus 93. diſt. cum aliis
mox inſracnandis.

8 Vnde deducitur Primo clericos vti
ſubditos non poſſe communicare cum
Epiſcopo excommunicato, *d. cap. mi-*
ramur, Hoſt. in ſumma tit. de ſent. ex.
com. verb. humile ſub num. 15. prope
fin. gloſ. Gem. & Franch. in cap. ſtatui-
mus de ſent. excom. lib. 6. Doct. com-
muniter in cap. nuper extra eodem tit.
Couar. in d. cap. Alma mater *par. 1. §.*
2. num. 2. D. Ant. Silueſt. et alii, quos
ſequitur Vgolin. d. §. 9. num. 7. Sua-
rez d. diſp. 15. ſect. 7. Quod procedit
etiam ſi ſint Canonici eccleſiæ, *Soc-*
cin. in dicto cap. inter alia num. 15. de
ſent. excom. & idem ante ipſum tenuit
ibidẽ *Butr. n. 20. ver. Quid de epiſcopo.*

9 Deducitur Secundo, monachos,
vti monachos ſubditos, non poſſe
communicare cum Abbate excommu
nicato, *Palud. Riccard. et alii in 4.*
ſent. diſt. 18. Socc. in cap. ſacris num.
15. et 235. de ſent. excom. Vgolin.
et Suarez loc. cit. ille ſub num. 8. verſic.
in his tamen, hic n. 12. Dixi clericos
& monachos vti ſubditos nõ poſſe cõ-
municare cũ epiſcopo, vel Abbate ex-
cõmuicato, quo ſignificarẽ hãc ſubie
ctionẽ nõ pręſtare iuſtã cauſam cõmu
nicãdi; Ceterũ ſi adſit alter titulus
nẽpe quia sũt clerici familiares, & ſer
uiẽtes epiſcopo, vel Abbati, poterunt
com-

communicare in his, quæ pertinent ad ſeruitiũ, quia tunc communicant titulo ſubiectionis, & ita intelligendi ſunt *Adria. & Sot. in d. diſtinct.* 18.

Extenditur Tertio, vt ſicuti ſubditi nequeunt communicare cum ſuperiore excommunicato, ita ſuperior non poteſt communicare cum ſubditis, e-
11 tiam ſi ſit epiſcopus, *cap. cum deſideres de ſent. excom. ibi, nec epiſcopus, nec poterunt communicare eidem, ibique Doct.* & ſignanter *Anchar. num. 6. Socc. num. 3. & Abb. num. 2. gloſa in c. quod in dubiis, verb. donec eodem tit. Socc. in cap. inter alia nu. 14. eodem tit. Suar. d. diſput. 15. ſect. 7. ſub num. 4. verſi. Quod adeo verum*, vbi ſudir, quod ſi communicet in crimine incidit in excommunicationem maiorem, contra *gloſ. in cap. ſtatuimus, verb. conſtitutionibus de ſent. excom. lib. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Simplici neceſſitate coactus pati magis quam agere videtur.*
2 *Etiam in ſpiritualibus neceſſitas non ſubiacet legi.*
3 *Abſolute compulſus excommunicato communicare etiam in diuinis non incidit in excommunicationem.*
4 *Merces ab excommunicato peti poteſt abſq. incurſu cenſuræ.*
5 *Tranſiens per terram excommunicati quando poſſit neceſſaria ab excommunicatis emere.*
6 *Ab excommunicatis quando elemoſina accipi poſſit, eiſq. dare.*
7 *Excommunicatus accedens ad ſuperiorem pro abſolutione poteſt hoſpicio recipi.*

ARGVMENTVM.

De cauſa excuſationis prouenien te ex neceſſitate ſimplici.

CAP. LIII.

Communicãs ex communicato coactus neceſſitate ſimplici, & abſoluta, & nullam pœnam, aut peccatum incurrit, ita docemur, *ex capitulo ſacris, de*
1 *bis quæ vi metuſuè cauſa fiunt*, vbi Pontifex ſubdit rationem, nempe quia iſte magis pati, quam agere videatur, & facit *teſt. in cap. teſtamentum 6. diſt. & in c. de iudæis 45. diſt. & in c. Presbyteros 50. diſt. & in c. conſiſtat. 1. q. 1.*
2 Suffragatur etiam reg. vulgaris, quod neceſſitas nõ ſubditur legi, etiã in his, quæ ſpiritualia reſpiciunt, *cap. 2. de obſeru. ieiun. cap. ſicut de confecr. diſt. 1. cap. diſcipulos, de confecr. diſt. 5. gloſ. fin. in clem. 1. de baptiſm. Felin. in cap. cum dilecta nu. 16. de reſcript.*
3 Is ergo qui ligatus manibus, & pedibus compellitur communicare cum excõmunicato in lecto, vel in eccleſia, non incurrit aliquam pœnam, quia in eo nulla prorſus reperitur voluntas, vt notat *Abb. in d. c. ſacris in prin. verſ. exẽplum, de ſent. excom.* Quod procedit primo nõ ſolum in cõmunicatione in humanis, ſed etiam in Diuinis, vt innuit *Abb. loco cit. ibi, vel eccleſia*, & aperte profitetur *Suar. tom. 5. diſt. 15. ſect. 2. num. 8.* Procedit Secundo, ſiue neceſſitas ſit omnino præciſa, ſiue morali modo, *Suarez loco cit.* Qua ratione, qui ſeruitium ſtipulatus eſt ab eo, quem ignorabat excommunicatum, vel ab
4 eo, qui poſt ſtipulationem, excommunicationem contraxit, & totam, vel partem mercedis perſoluit, ſi quantitas ſoluta nequeat recuperari, poterit illi in concernentibus ſeruitium communicare, iuxta *teſt. vbi notant omnes in c. ſi vere, de ſent. excom.* Et eadẽ ratione poteſt tranſiẽs per terram excommunicatorum neceſſaria emere, & recipere ab excommunicato ſi non
5 poteſt emere ab aliis communionem

 haben.

habentibus, *d. cap. quoniam multos*, §. *quicumque* 11. *q.* 3. *cap. inter alia*, *&* *d. cap. ſi vere* §. *eſi autem cautum, de ſent. excom.* Abb. *in d. cap. ſacris nu.* 4. *de his quæ vi metuſue cauſa fiunt.* Et ſicuti poteſt emere ab excommu-
6 nicatis, quando non adſunt alii, à quibus emi poſſit, ita poſſunt ab ipſis excommunicatis neceſſaria loco eleemoſinæ accipi, ſi non habeant pecunias vnde emat, vt probat *text. vbi Doct. communiter in d. cap. quoniam multos, in illis verbis, vel non habeat, unde emat.* Et è conuerſo excõmunicatis in neceſſitate exiſtentibus poſſumus pietatis intuitu elemoſinam largiri, *d. cap. quoniam multos, in fina*
7 *libus uerbis*. Et multo magis procedit in excommunicatis accedentibus ad Superiorem pro abſolutione obtinenda, tunc enim poſſumus illum hoſpitari, illique neceſſaria vendere, vel dare, vt tradit, & recte *Turrecrem. in d. cap. quoniam multos num.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Licitum eſt excommunicato communicare, quando eius opera nobis uel rebus noſtris tuendis eſt neceſſaria.*

2 *Excommunicatio debet parere effectus contra excommunicatum, nõ autem detrimentum ceteris fidelibus.*

3 *Doctore excommnnicato quando peti poſſit conſilium ab eo.*

4 *Medicus uel Aromatarius excommunicatus quando vocari poſſit ad curam infirmi.*

ARGVMENTVM.

De excuſatione inſurgente ex neceſſitate morali, ſiue ad melius eſſe.

CAP. LIV.

1 Regula conſtitui poteſt, quod quoties opera excommunicati eſt nobis neceſſaria ad nos vel noſtra tuenda, licitum eſt nobis excommunicato communicare ita deſumitur *ex cap. ſi uere cum ibi traditis per Doct. de ſent. excom. & ex cap. inter alia eodem tit. & ex capitulo quoniam multos* 11. *q.* 3. *Palud. in* 4. *ſent. diſt.* 18. *q.* 6. *Gabriel. q.* 3. *Angel. in uerb. excommunicatio* 8. *numero* 6. *Caiet. in ſumma cap. de participatione, Suarez tom* 5. *diſp.* 15. *ſect.* 3. *num.* 7. Ratio eſt, quoniam excommunicatio
2 eſt lata, vt pariat effectus ſuos contra excommunicatum, non autem in necem, aut nocumentum aliorum fidelium, *cap. cum inter de except. capitulo excommunicamus* §. *credentes, de hæret. cap. intelleximus de iudic.* Quoties ergo excommunicati opera eſt nobis neceſſaria, ad nos, ſeu noſtra tuenda eius communicatio nobis interdicta non eſt, *d. capitulo ſi uera, ubi notant omnes, & ſignanter Abb. num.* 4. *de*
3 *ſent. excom.* Qua ratione licitum eſt nobis petere conſilium à Doctore excommunicato ſi ab alio ęque idoneo conſilium non ſperamus, *Palud. Gabriel. Caietan. & Suarez locis cit.* Et pari ratione poſſumus in infirmitate vocare
4 Medicum, & Aromatarium excommunicatum ſi illum magis idoneum reputemus, vel de noſtra complexione magis informatum, *Palud. Gabriel, & alii locis citatis.*

SVMMARIVM.

1 *In concernentibus ſalutem excommunicato licitum eſt communicare.*

2 Ex*communicato communicari poteſt in iis quæ pertinent ad abſolutionem obtinendam.*

3 Ex*communicatis licite prædicari poteſt* *uer,*

verbum Dei.

4 *Communicans excõmunicato in caſib. ſupradictis non incidit in excommu cationem, quamuis alia verba profe rat incidenter.*

5 *Licitum eſt ſubuenire excommunicato ne graue damnum patiatur.*

6 *In excommunicationem an incidit qui ſubuenire poteſt clerico excommuni. cato non ſubuenit.*

7 *Excommunicatus poteſt petere abſolutio nem & ſubſidium in neceſſitatibus.*

8 *Eccleſia non cupit mortem excommuni cati, ſed vult vt conuertatur & viuat.*

9 *Hodierno tempore qui excommunicati ſint vitandi.*

ARGVMENTVM.

De cauſa inſurgente ex vtilitate ſalutis, vel ob vitandum damnum, vel pro ſuſtentanda vita excommunicati.

CAP. LV.

1 VBi agitur de procuranda ſalute excommunicati, iuſta, & rationibus eſt cauſa, vt communicare poſſimus cum illo, ita *teſt. in cap. cum excommunicato* 11. *q.* 3. *& in cap. cum voluntate in principio, & cap. reſponſo, & vtrobique Doct. communiter de sent. excom. cap. cum pro cauſa eodem tit. cap. cum inter* §. *porro de except.*

Ratio eſt, quia cum eccleſia excommunicati ſalutem maxime optet, nihil eorum prohibet, quæ propter illam fiunt, nam qui finem intendit, non prohibet media vtilia, & per ſe conuenientia, *c. quoniam de ſent. excom. lib. 6. cap. cum infirmitas de pœnit. & remiſſ. l. oratio ff. de de ſponſal. l. ad le-*
gatũ et l. ad rem mobilem ff. de procur.
2 Qua ratione attenta licitum eſt nobis
Primo communicare excommunicato
in his quæ pertinent ad abſolutionem
obtinendam *d. cap. cum voluntate de*
sent. excom. cap. cum pro cauſa, eodem
3 *tit. cap. primo de reſcript. lib. 6. cap.*
cum inter §. *porro de except.* Et pari ra
tione licitum eſt nobis prædicare ex.
communicatis verbum Dei, *cap. reſ.*
ponſo, vbi Doct. communiter, & ſignã-
ter Abb. nu. 3. eodem tit. de ſent. excom.
Et hæc quidem procedunt, licet in d.
communicatione interponantur alia
4 verba incidenter, vt apud excommu.
nicatum magis proficiamus, *d. cap.*
cum voluntate de ſent. excom. Præterea
vbi non agitur de augendo lucro tem
porali, ſed de ſuſtentanda vita excõ-
municati, licitum eſt nobis commu.
nicare excommunicato, non ſolum
vbi neceſſitas eſt grauis, quo caſu obli
gamur ex præcepto, ſed etiam propter
cõmunem indigentiam humanitatis
ratione, iuxta diſpoſitionem *teſt. in*
d. cap. quoniam multos 11. *q.* 3. *quam*
ſic accipiendã cenſet Suarez *d. diſp.* 15.
ſect. 3. *num.* 10.
5 Et ob id licitum eſt nobis ſubueni.
re excommunicato ne graue damnũ,
aut iniuriam patiatur, aut in corpore,
aut in fama, aut in temporalibus bo.
nis, vt cenſet, & recte *Suarez loco cit.*
num. 11. Ex quo probabilis admo-
dum redditur opinio *Adriani q. 3. de*
clauib. & Riccard. diſt. 18. *art.* 11.
Affirmantium, quod qui poteſt ſubue.
6 nire clerico excommunicato, ne in.
iuriam patiatur, & non ſubuenit, inci.
dit in excommunicationem. *cap. quan*
tæ, de ſent. excom. Et ſicuti nos licite
communicamus excommunicato, in
concernentibus ſalutẽ animæ ſuæ, &
ſuſtentationem eius vitæ, Ita ille lici-
te poteſt à nobis illa petere, & procu.
rare nam ſi prædictæ actiones ſunt no-
bis licitæ propter illum, multo for-
7 tius licebunt illi propter ſemetip.
ſum, *ita Gabriel. in 4. ſent. diſt.* 18. *q.*
3. *dub.* 5. quem ſequitur *Suarez d.*
ſect. 3. *ſub num.* 11. Ideoque petere
poteſt

poteſt, & procurare abſolutionem *d.cap. 1. de reſcript. lib. 6. cap. cum pro cauſa de ſent. excom.* & petere ſubſidium, & ſubuentionem in neceſſitatibus *Gabriel. & Suar. locis nuper cit.*

Nec refert, quod per *extrauag. ad euitanda*, quamuis liceat aliis communicare excom municato tamen hoc nō eſt inductum fauore excommunicati, ſed aliorum, quia reſpondetur, quod actiones, de quibus agimus licitæ ſunt ex intrinſeca limitatione cenſuræ, & exceptione quaſi naturali, ſubintellecta in cenſura ob bonum naturæ, & perſonę excommunicati, eccleſia nāq. non intendit ita grauiter punire excommunicatum, vt intereat, non enim vult mortem peccatoris, ſed vt magis
8 conuertatur, & viuat, *d. cap. 1. de except. lib. 6.* & hæc dicta ſufficiant quo ad cauſam ex capite neceſſitatis eſſet agendum de alia cauſa ex capite ignorantiæ; verum quia hodie poſt *extrau. Ad euitanda*, non tenemur vitare, niſi publice excommunicatos, & notorios
9 clericorum percuſſores, ideo non videtur neceſſaria niſi in paucis, de quibus conſuli poteſt *Suarez d. diſp. 15. ſect. 3. nu. 2.*

SVMMARVIM.

1 *Excommunicatus cogi poteſt ad implendum in contractu contenta.*
2 *Ex propria contumacia præmium reportari non debet.*
3 *Etiam extraiudicialiter ab excommunicato debitum peti poteſt.*
4 *Permiſſo ſine cenſentur permiſſa omnia per quæ deuenitur ad illum.*
5 *Excommunicatio non dirimit obligationem.*
6 *Suſpendit tamen actionem ab ea prouenientem.*
7 *Societas per ſuperuenientem excōmunicationem non diſſoluitur, & licite ſocio excommunicato communicatur.*
8 *Statuta die an debitum excommunicato ſolui poſſit.*
9 *Teſt. in c. fœlicis, de pæn. in ſexto quomodo procedat.*
10 *Qualibet diſpoſitio intelligitur rebus ſic ſtantibus.*
11 *Promiſſio etiam pura reſtringitur ad licita, & de iure permiſſa.*
12 *Debitum excommunicato deponendum eſt apud eodem ſacram, vel perſonam fidelem.*
13 *Iuramentum cogit ad obſeruantiam omni meliori modo.*
14 *Excommunicato neceſſitate laboranti licite ſolui poteſt.*
15 *Timor ne inuadatur territorium eſt iuſta cauſa ſoluendi debitum excommunicato.*

ARGVMENTVM.

An ratione contractus celebrati ante excommunicationem liceat communicare excommunicato.

CAP. LVI.

1 Nonnulli ſunt diſtinguendi caſus, Primus, quando cōtractus eſt contra excommunicatum, & tunc fas nobis eſt illi cōmunicare ad effectum cogendi illum ad implendum contenta in contractu, ita docemur *ex teſt. in c. ſi vere de ſent. excom. ibique notant* Innoc. Io. Andr. Butr. *Anchar. Abb. & reliqui communiter, & in cap. intelleximus, ubi Abb. num. 4. Decius num. 24. de iud. Bald. in l. nulla in fine ff. de legib. Innoc. in cap. exceptionem num. 3. ad fin. de except. glos. in cap. nos Sanctorum verb. conſtricti, verſic. De hoc autem non eſt dubium 15. quæſt. 6. cum aliis cumulatis ſupra hoc eodem lib. cap. 32. nu....*

Ratio eſt, quia excommunicatio debet parere effectus ſuos contra excommuuicatum, *cap. cum inter de except. Abb. conſil. 60. quoniam ſatis in fin.*

fin. verſic. nam excommunicatio lib. 1.
ſi etiam non liceret nobis communi-
care ad effectum cogendi illum ad im
plementum contractus, ſequeretur
2 quod excommunicatio pareret effe-
ctus ſuos contra alios, & ſic ille repor-
taret præmium ex propria contuma-
cia, quod eſſe non debet, *cap. ex teno-
re de reſcript.* cum non debeat eſſe me-
lior conditio delinquentis, quam ob-
ſequentis *l. 3. §. 1. ff. de donat. inter vir,
& vxor.* nec debeat ipſe ridere de
fletibus aliorum, *cap. petiſtis de priuil.*
3 Et hæc procedunt non ſolum in
coactione iudiciali, ſed etiã extraiudi
ciali, adeo vt liceat nobis excõcatum
alloqui, vel illi nuntium, aut litteras
mittere, petendo debitum ab eo, nam
ſi licet petere debitum, licita ſunt e-
tiam media neceſſaria vel vtilia ad il-
lud conſequendum, *cap. quoniam de
ſent. excom. lib. 6. cap. cum infirmitas
de pœnit. & remiſſ. l. 2. ff. de iuriſd.*
4 *omn. iud. l. oratio ff. de ſponſal.* & ita
in ſpecie cenſet Suar. *tom. 5. diſp. 15.
ſect. 8. ſub num.* 2. ſubdens licitum
eſſe etiam inſerere alia verba politico
modo, argumento *teſt. in c. cum volun-
tate de ſent. excom.* .
5 Secundus eſt caſus, quando con-
tractus eſt ad fauorem excõmunicati,
& tunc licet ſuperueniens excommu-
nicatio non dirimat obligationem,
vt in cap. inter alia de ſent. excom. ta-
men durante ipſa excommunicatio-
ne, impeditur exercitium actionis
ex parte excommunicati adeo, vt ex
contractu agere minime poſſit, *cap.
intelleximus, vbi Doct. communiter de*
6 *iudic. Ancbar. in cap. veritatis ſub nu.*
11. *verſic. & iſtud eſt verum de dolo, &
contum. Abb. in d. cap. ſi vere num.* 4.
*de ſent. excom. cum aliis longa ſerie rela-
tis ſupra hoc eodem lib. cap.* 31.
7 Tertius eſt caſus, quando verſa-
mur in contractu ſocietatis, & dicen-
dum eſt talem contractũ per ſuperue-
nientem excõcationem, non diſſolui,
& poſſe ſocium non excommunicatum
in his, quæ pertinent ad ſocietatem
communicare ſocio excommunicato
*gloſ. in cap. 1. verb. viuit. 45. diſt. &
in cap. ſi vere, verb. excommunicato-
rum de ſent. excom. ibique Hoſtiens. &*
Abb. *nu. 10. poſt med. verſic. & circa
ſocietatem Couar. in cap. Alma Ma-
ter, par. 1. §. 1. ſub num. 8. verſic.* qui-
bus ſuffragatur; *Felicius in tract. de So-
ciet. cap. 8. ſub num. 9. Viuius dec. 99.
num.* 15.
8 Quartus eſt, quando quis iurauit
ſe aliquid ſoluturum certa die, & an-
tequam dies adueniat is, in cuius fa-
uorem eſt facta promiſſio incidit in
excommunicationem, & tunc an de-
beat illi fieri ſolutio, tres ſunt opinio-
nes; Prima *eſt Innoc. in ſæpe cit. c. ve-
ritatis, de dolo, & contumacia*, aſſeren-
tis eſſe faciendam, non obſtante ex-
communicatione, & ipſum ſequitur
Abb. *conſil. 60. quoniam ſatis column.
fin. verſic. inſuper excommunicato lib.
1. Suarez d. diſp. 15. ſect. 8. num.* 5.

Mouentur quia per ſuperuenientem
excommunicationem obligatio non
ſoluitur *cap. inter alia de ſent. excom.*

Sed huic argumento reſpondetur,
quod licet non tollatur obligatio, ta-
men remanet ſuſpenſum eius exerci-
tium, *vt in cap. intelleximus de iudic.
& in cap. decernimus, de ſent. excom.
lib. ſexto.*

Secunda eſt opinio, quod quinimo
non ſit ſoluendum, quam late probat
*Hoſt. in d. cap. veritatis de dolo, & con-
tum. quem ſequuntur Butr. num.* 14.
*verſic. an autem ſuſpendatur, & verſic.
& hæc pars mihi videtur; Abb. num.*
39. *gloſ. in cap final. verb aliquo pacto,
de hæret. Bald. in d. c. intelleximus nu.*
3. *de iudic.*

Ducuntur Primo, quia ſi ex parte
excommunicati tollitur actio durante
excommunicatione, *d. capit. intellexi-
mus*, ergo ex parte non excommuni-
cati tollitur neceſſitas ſoluuendi.

Hoc argumentum recte concludit
reſpectu neceſſitas ſoluendi, non au-
tem reſpectu eius, quod facere debet
bonus vir ad obſeruantiam ſuę promiſ
9 ſionis, vt in *cap. debitores de iureiur.*
Secundo mouentur ex *teſt. in c. felicis*

de

de pœnis lib. 6. vbi in ſpecie dicitur excommunicato neminem cogi debita reddere.

Sed reſpondetur, quod loquitur in excommunicato propter iniuriam illatam cardinali, qui durius præmitur quam coeteri excommunicati, vt in *d.cap.fælicis per totum*, & propterea Argumentum non concludit tâquam à ſpeciali deductum.

10 Tertio mouentur, quia quælibet promiſſio habet in ſe tacitam conditionem eodem manente ſtatu, *l. cum quis 38. ff. de ſolut.cap.ne quis 22.q.2. cap.venerabilem in fine de elect. cap. 2. vbi Abb. de renunciat l. vlt. in princ. ff.ad municipal.* quod eſt perpetuum in omnibus actibus, & diſpoſitionibus, vt ſcilicet ſemper intelligantur rebus ſic ſtantibus, *l. quod ſeruus, vbi* Bald. *&* Iaſ.*num.* 8.*ff. de condit.ob cauſam l. quæro* §. *inter locatorem ff. locati l. vlt. C. de ſponſ. Anchar. conſil.* 84.*num.* 3. *&* 4. Dec. *conſil.* 475.*num.* 6. *Ruin. conſ.* 170.*nu.* 13.*lib.* 1. *Crauet. conſ.* 95.*num.* 4.*late Tiraq. in l.ſi vnquam in præfato nu.*167.

11 Quarto, quia quælibet promiſſio, quamuis iuramento vallata ſemper reſtringitur ad licita, & de iure permiſſa *cap. quanto, & cap. quoniam de iureiur.* & conſequenter non extendit vires ſuas, vt debeamus communicare excommunicato, quod eſt de iure prohibitum, *cap.ſicut apoſtoli* 11.*q.* 3.

12 Tertia demum eſt opinio, quę mihi videtur verior, & receptior, pecunias non eſſe ſoluendas excommunicato, ſed deponendas, apud Aedem ſacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum vt excommunicato ſoluatur, poſtquam beneficium abſolutionis fuerit aſſequutus, *ita gloſ. in cap.nos Sanctorum, verb. conſtricti* 15. *quæſt.* 6. *Anan. in d. cap.fin. num.* 5. *de hæret. Abb. in d. cap. ſi vere num.* 6. *de ſent. excom. & in d. cap. veritatis num.* 39. *de dolo, & contumacia,* Fel. *in cap. inter alia nu.* 4. *de ſent. excom. & in d.c.finali in fin.de hæret.*

Ratio eſt, quia quamuis promiſſio reſtringatur, ad licita, *d. cap. quanto, & cap.quoniam de iureiur;* tamen iuris iurandi religio obligat nos ad obſeruantiam, ſaltim de facto, eo modo quo ſeruari poteſt citra peccatum, *d.cap. debitores de iureiur.* Per depoſi-

13 tum autem inducitur obſeruantia, ſaltim per æquipollens, nec requirit communicationem.

Hæc concluſio limitatur, ne procedat, quando excommunicatus egeſtate laboraret, tunc enim ſicuti poſſumus illi elemoſinam elargiri, *d. cap. quoniam multos in fine* 11.*quæſt.*3.*cap. inter alia in fin. de ſent.excom.* ita poſſumus, & debitum perſoluere, vt in ſpecie ſcribit *Abb. in d. c. veritatis ſub num.*40.*de dolo, & contumacia.*

15 Secundo, limitatur, quando ſolutio fit ad euitandam inuaſionem territorii, quæ ab excommunicato timetur, vt in caſu, de quo ex facto reſpondit *Abb. conſ.*60.*quoniam ſatis col.vlt. verſic. Et primo pro vtilitate lib primo,* quod multo fortius procedit, quando excommunicatio eſt dubia, idem *Abb. loco citato.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus cogi poteſt ad implendum in contractu contenta.*
2 *Ex propria contumacia præmium reputari non debet.*
3 *Etiam extraiudicialiter ab excommunicato debitum peti poteſt.*
4 *Permiſſo ſine cenſentur permiſſa omnia per quæ deuenitur ad illum.*
5 *Excommunicatio non dirimit obligationem.*
6 *Suſpendit tamen actionem ab ea prouenientem.*
7 *Societas per ſuperuenientē excommunicatum non diſſoluitur, & licite ſocio excommunicato communicatur.*
8 *Statuti dic an debitum excommunicato ſolui poſſit.*
9 *Tex.in c.fælicis, de pæn. in 6. quomodo procedat.*
10 *Qualibet diſpoſitio intelligitur rebus ſic ſtantibus.*

11 *Pro-*

11 *Promiſſio etiam iurata reſtringitur ad licita, & de iure permiſſa.*
12 *Debitum excommunicato deponendum eſt apud eodem ſacram, vel perſonam fidelem.*
13 *Iuramentum cogit ad obſeruantiam omni meliori modo.*
14 *Excommunicato neceſſitate laboranti licite ſolui poteſt.*
15 *Timor ne inuadatur territorium eſt iuſta cauſa ſoluendi debitum excommunicato.*

ARGVMENTVM.

An liceat contrahere cum excommunicato ipſa excommunicatione durante.

CAP. LVII.

INdubitata eſt iuris concluſio non licere regulariter cōtrahere cum excōmunicato, quia cum cōtractus explicari nequeat citra communionem, & communio ſit nobis cum excommunicato interdicta, *cap. ſicut Apoſtoli* 11. *q.* 3. inde con-
1 ſequenter reſultat, vt non liceat nobis ſine peccato inire contractum cum excommunicato, vt in ſpecie poſt alios docet *Suarez tom.* 5. *diſput.* 15. *ſect.* 8. *num.* 7.

Dixi, regulariter, quia ab hac regula excipiuntur caſus neceſſitatis, de quibus *in cap. quoniam multos* 11. *q.* 3. *& in d. cap. inter alia de ſent. excomm.*

2 Difficultas eſt, an talis contractus valeat, an vero ſubiaceat nullitati, in qua reduæ ſunt ad inuicem pugnantes opiniones, altera eſt opinio *Hoſt. in d. cap. veritatis*, affirmantis contractum, quatenus reſpicit fauorem non excōmunicati, eſſe validum, quatenus vero reſpicit fauorem excommunicati nullius eſſe momenti, ita quod ipſe efficaciter obligatur aliis, ſed ſibi alios obligare non poteſt, & hanc eandem opinionem probāt *Addentes ad Abb. in d. cap. veritatis ſub num.* 35. *ſub littera* E. *fortun.* Garzia. *in l. Gallus §. quid ſi tantum nu. . . . ff. de liber. & poſthum.*

Ducuntur Primo, quia excommunicatus contrahēdo peccat, ex quo ingerit ſe communioni ſibi prohibitæ, *cap. cum deſideres de ſent. excom. cap. il-*
3 *lud de cler. excom. miniſtr.* ergo indignus eſt, vt per leges ſibi ſubueniatur *l. non dubium C. de legib. cap. vides* 10. *diſt. cap. quæ contra ius de reg. iur. lib.* 6. Hoc argumentum dupliciter remouetur.

Primo, quod illud procedit, vbi prohibitio verſatur circa ſubſtantiam actus, ſecus quando circa qualitates extrinſecas, ſeu modum deueniendi
4 ad actum, tunc enim licet modus ſit vetitus, tamen actus valet, vt declarat, & recte *Bald. in d. l. non dubium numero* 15. vbi pluribus probat. in propoſito autem prohibitio cōmunicandi excommunicato, non eſt contra ſubſtantiam contractus, nam non eſt lata ſpecialiter ratione contractus, quia non eſt lata ſpecialiter ratione contractus, ſed ratione generalis communicationis quę dictat contrahi non poſſe cum excommunicato ſicut non poteſt comedi, alloqui, & ſimilia facere, & propterea mirum non eſt, ſi actus tenet. Præterea attenta ratione *Hoſt.* ſequeretur, quod contractus, neque teneret ad fauorem
5 non excommunicati, quia prohibitio de non communicando communiter dirigitur in excommunicatum, & in non excommunicatum, *cap. nuper de ſent. excom. cap. excommunicatos, & cap. cum excommunicato* 11. *quæſt.* 3.

6 Secundo, mouentur, quia exercitium actionis natæ ante excommunicationem ſuſpenditur per ſuperuenientem excommunicationem, quouſque excommunicatio durat, *cap. intelleximus de iudic. cum aliis allegatis ſupra præced. cap. num.* 6.

Ergo

Ergo pari ratione debet impediri ortus nouæ obligationis. Sed hæc non eſt bona conſequentia quia exercitium actionis pendet à communione, quę eſt interdicta excommunicato, natiuitas vero pendet ex conſenſu *l. 1. ff. de contrah. empt.* §. *unico Inſt. de oblig. quæ conſenſu naſcuntur*, qui quidem conſenſus impediri non poteſt, quia dependet ex voluntate, quæ eſt libera, & immunis.

Tertio mouentur ex *l. his ſanctam C. de Apoſtat.* Verum ille præterquã quod loquitur in Apoſtatis fidei, adhuc nõ prohibet, niſi communionem, non autem loquitur de prohibitione contrahendi.

Quarto, quia ſi diceremus contrarium, ſequeretur, quod excommunicati efficerentur ſuperbiores, & minus vererẽtur cẽſuras eccleſiaſticas, quod eſt contra mentem *cap. nos ſanctorum*
8 *15. q. 6.* Sed ſi hoc argumentum valeret, ſequeretur quod excommunicato neq. deberet permitti communicato in caſibus neceſſitatis, & cum Vxore, & filiis, nam ex eo reddi poſ. ſunt ſuperbiores, ſufficit enim quod excommunicato veluti medicina ſalutaris quoſdam pariat effectus, nec eſt neceſſarium, quod tollat prorſus omnia, etiam illa, quæ conſiſtunt in facto, prout ſunt contractus, *l. conſilio ff. de curat. furioſ.*

Contraria proinde ſententia eſt veriſſima, nempe contractum cum excommunicato celebratum eſſe validũ quam ſequuntur *Innoc. in ſæpe cit. cap. veritatis de dolo, et contumacia ibique Butr. num. 14. Imol. num 11. et plene Abb. num. 35. vbi eiuſdem opinionis refert.* Io. *Andr. Cald. et Feder. de ſenis, Alber. in l. 1. ſub num. 20. C. de hered. inſt. Bald. in cap. intelleximus ſub num. 8. verſ. ſed numquid de iudic. eo iterum* Butr. *Abb. et reliqui communiter in cap. ſi vere de ſent. excom. Io. de lignano in tract. de cenſur* §. *fin. 15. Alphons. de Caſtro de lege penal. lib. 2. cap. vlt. vbi teſtatur de communi*, Sicuti eam ſequendo teſtantur *Couar. in cap. alma mater par. 1.* §. *1. num. 9. Suarez d. diſp. 15. ſect. 8. num. 8. Silua de benef. par. 3. q. 4. concl. 2. Didac. Spin. de teſtam. glos. 11. numero 67.* Alter. *eodem tract. diſp. 16. 2. diſp. 4. cap. 1. uerſ. probabilior, et vera Rot. deciſ. 5. ſub tit. de conceſſ. prabend. nu. 1. Viuius deciſ. 96. num. primo.* Probatur Primo, auctoritate *text. in cap. fœlicis* §. *uerum de pœnis lib. 6.* vbi ſummus Pontifex concedit excommunicato abſoluto repetitionem debitorum, quę contracta fuerint durante excommunicatione, ergo manifeſte ſupponit, quod excommunicatione durante excommunicatus poteſt contrahere. Secũdo quia illa quæ ſunt inducta de iure gentium non prohibentur excommunicatis, At contractus, fere omnes ſunt de iure gentium, *l. ex hoc iure ff. de iuſt. et iure*, Ergo.

9 Maior probatur, quia contractus non ſunt prohibiti etiam deportatis, *l. quidam ff. de poenis*, deportatus autẽ eſt deterioris conditionis, quam ſit excommunicatus, *cap. paſtoralis de appell.* Poteſt etiam aliis mediis corroborari quæ ex mox infra extenſionibus ſubiiciendis colligi poſſunt.

Extenditur ergo Primo hæc concluſio, vt procedat non ſolum in contractibus prophanis, ſed etiam in ſpi-
10 ritualibus, Etenim ſi excõmunicatus cõtrahat matrimonium, illud quidem tenet, *cap. ſignificaſti, de eo, qui duxit eam, quam polluit per adult. ibique* Io. *Andr. num. 3. Butr. num. 3. Card. nu. 2. & 4. Anchar. num. 3. Præpoſit. nu. 2. Boich. num. 1. & 2. Alex. de Neuo num. 3. Card. in clem. 1. num. 6. de priuil. Bald. in l. 1. num. 11. C. de Iur. & facti ignor. ibique Iaſ. num. 27. Alex. conſil. 56. num. 5. lib. 4. Franch. in cap. decreuit num. primo de hæret. lib. 6. Felin. in rubr. de ſponſal. num. 8.* Franb. *Marc. dec. 525. numero primo part. 2.* & hanc eandem opinionem ex Theologis probat *D. Tho. in 4. ſent. diſt. 39. q. vnica art. 1. ad ſecundum cum aliis quos late refert, & ſequitur Sanchez de matrim. lib. 7. diſp. 9. quibus*

ad-

Digitized by Google

additur Rot. *deciſ.* 5. *ſub num. primo de conceſſ. præbend. in nouiſ. Viuius deciſ.* 96. *ſub num. primo verſ. Imo etiam excommunicatus* Et filii nati ex parentibus excommunicatis dicuntur legiri-
11 mi quo ad ordines, beneficia, & ſucceſſiones, prout diſputando tenuit Bartholom. *Brixien. q.* 55. *quæ incipit quidam in facie eccleſiæ*, quem ſequitur *Præpoſit. in cap. cum inter num.* 4. *qui fil. ſint legit. Maiol. de irreg. libr. prima cap.* 5. *num.* 6.

12 Et eadem ratione extenditur Secũdo, vt valear profeſſio religionis emiſſa per excommunicatum, *cap. cum illorum* 32. §. *qui clauſtrales de ſent. excom. ibi qui religionis habitum et ibi Abb. nu.* 4. *Felin. nu.* 2. *Specul. in tit. de regular. in fine*; Io. *Andr. in cap. nobis paulo poſt princ. de iurepatr. Cardinal. conſ.* 46. *in fine Bald. in l. qui ſub proceſſu nu.* 7. *C. de ſacroſanctis eccleſ. & iterum* Abb. *in cap. veritatis ante num.* 36. *verſic. Item valet monacatus de dolo, & contum. & in cap. ex publico de conuerſione coniugat. Couar. de ſponſal. par.* 2. *cap.* 6. *ſub num.* 3. *Suar. d. diſp.* 8. *ſub nu.* 8. *verſic. item profeſſio, vide latius infra hoc eodem lib. cap.* ...

13 Et pari ratione poteſt petere licentiam tranſeundi ad aliam religionem *Cardinal. d. conſil.* 46. *in fine*.

14 Extenditur Tertio, vt multo magis procedat in contractu donationis, *cap. inter dilectos cum ibi traditis de donat. Abb. in d. capitulo veritatis ſub numero* 35. *verſic. vltra iura communia de dol. et contum. Suarez d. ſect.* 8. *ſub numero octauo, verſiculo item donatio, Viuius deciſione* 96. *numero primo*. Hæc eadem concluſio.

15 Limitatur Primo, vt procedat in contractibus celebratis ſuper patrimonialibus, ſecus in ſpectantibus ad adminiſtrationem dignitatis, vel prælaturæ, aut officii publici, tunc enim ſi excommunicatio eſt publica, contractus non valet; *Innoc. in d. cap. veritatis ſub num.* 1. *de. dol. & contum. ibiq. Imol. num* 11. *Abb. numero* 34. *Io. Andr. in cap. pia de except. lib.* 6. *Socc. in capitulo ſacris, num.* 467. *de ſent. excom.* & ex Theologis hanc opinionem profitentur, *Gabriel. in* 4. *ſent. diſt.* 18. *quæſt.* 2. *artic.* 3. *Suarez d. diſp.* 8. *numero* 11. *Alter. de cenſur. lib.* 2. *capitulo* 1. *pag.* 209. *verſic. ſecunda, cauſa*.

16 Differentiæ ratio eſt, quia per excommunicationem quis priuatur adminiſtratione, & dignitate, *cap. nullus* 3. *quæſt.* 4. non autem priuatur dominio rerum propriarum, *cap. quoniam multos* 11. *quæſt.* 3. *c. inter alia de ſent. excom. d. c. veritatis, de dolo, & contũ.*

17 Et pari ratione limitatur ſecundo, ne procedat in alienationibus pupillorum factis per Tutores, & curatores excommunicatos, *Socc. loco cit. verſic. Et ſic idem*.

18 Limitatur Tertio, vt procedat, quando contractus eſt geſtus nomine proprio, ſecus ſi nomine procuratorio quando gerens actum erat excommunicatus tempore quo ſuſcepit procurationis officium, vt tradit *Abb. in d. cap. veritatis nu.* 34. *verſic. idem ſi erat excommunicatus Imola in c. poſt ceſſionem num.* 34. *et ibi Felin. nu.* 20. *de probat. Creſcent. deciſ.* 12. *de procur.* vbi quod procedit ſiue excommunicatio ſit publica, ſiue ſit occulta.

19 Limitatur Quarto, ne procedat in excommunicato pro crimine hæreſis, & qui ſtetit in excommunicatione per annum ex rationibus, quos videre libet apud *Socc. in d. c. ſacris nu.* 46.

20 Limitatur Quinto, ne procedat in contractu celebrato vigore reſcripti habilitantis ad contrahendum, tunc enim contractus eſt nullus, non quia excommunicatus contrahere non valet, ſed quia non poteſt impetrare reſcriptum, ita in ſpecie limitant *Fel. in d c. cum illorum ſub num.* 2. *verſ. limita hunc textum, de ſent. excom. quem ſequuntur Suar. d. diſp.* 15. *ſect.* 8. *num.* 9. *Alter. de cenſur. lib.* 2. *diſp.* 4. *c.* 1. *verſ. tres tamen*.

21 Limitatur Sexto, ne procedat, quando contractus eſſet celebratus vigore pacti, ſeu promiſſionis factæ an-

te excommunicationem de faciendo contractu tempore excommunicationis, tunc enim eſſet nullus, quia tenderet ex diametro aduerſus excommunicationem, & conſequenter eſſet malum de ſui natura, vt concludit in ſpecie *Suarez d. diſput. 15. ſect. 8. num. 10. Alter. loco cit. verſic. ſecunda cauſa, & hoc idem velle videtur Socc. in d. cap. ſacris nu. 469. de ſent. excom.*

22 Limitatur Septimo, quando excommunicario contraheretur propter contractum, nempe quia contractus eſſet prohibitus celebrari ſub poena excommunicationis, tunc enim non eſſet validus, vt in caſu *cap. Ad liberandam de iudeis*.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus faciendo teſtamentum an peccet.*

2 *Inhærendum eſt regulæ quouſq. de exceptione non conſtat.*

3 *In caſibus neceſſitatis excommunicatus poteſt petere conſilium.*

4 *Excommunicatio non priuat dominio rerum propriarum.*

5 *Notarius, & teſtes qui interſunt teſtamento excommunicati non peccant.*

6 *Is cuius intereſt fieri teſtamẽtum ab excommunicato, abſq. labe peccati communicare poteſt cum eo.*

7 *Teſtamentum ab excommunicato conditum an valeat.*

8 *Quæ mora non patiuntur, exerceri poſſunt ab Excommunicato.*

9 *Excommunicatus ex cauſa hæreſis poſt annum priuatur facultate teſtandi.*

10 *Qui poteſt contrahere, poteſt etiam teſtari.*

11 *Excommunicatus codicillos condere poteſt.*

12 *Donatio cauſa mortis regulatur ad inſtar vltimæ voluntatis.*

13 *Excommunicatus notorius an poſſit facere teſtamentum.*

14 *Excommunicatus an teſtari poſſit ad pias cauſas.*

15 *Pro excommunicato non eſt orandum, & ideo ab eo relictum ſub onere celebrandi ſuffragia non eſt recipiendum.*

16 *Eccleſia abſque onere relictum ab excommunicato valet, & eccleſia recipere poteſt.*

17 *Excommunicatus relinquere poteſt pauperibus in teſtamento.*

18 *Excommunicato propter hæreſim prohibita eſt teſtamenti factio.*

19 *Excommunicatus ob crimen inducens inteſtabilem non poteſt facere teſtamentum.*

20 *Dannatus in contumaciam an poſſit teſtari remiſſiue.*

21 *Excommunicatus ob iniuriam illatam cardinali priuatur facultate teſtandi.*

22 *Excommunicatus propter vſuras quomodo poſſit facere teſtamentum.*

23 *Anathematidatus an poſſit teſtari.*

24 *Excommunicatus amittit vſum priuilegii.*

25 *Teſtamentum conditum vigore priuilegii per ſuperuenientiam excommunicationis etiam iniuſtæ rumpitur.*

26 *Excommunicatus non poteſt teſtari ſecundam formam iuris canonici.*

27 *Teſtamentum excommunicati in caſibus in quibus eſt inualidum per ſuperuenientem abſolutionem conualeſcit.*

28 *Teſtator non reuocans teſtamentum præſumitur in eadem voluntate perdurare.*

29 *Contemptus abſolutionis obtinendæ, & deceſſus abſque pænitentia arguunt defunctum ſuſpectum de hæreſi.*

ARGVMENTVM.

Sit ne prohibita excommunicato denunciato communicatio per teſtamentum.

CAP.

CAP. LVIII.

DVplex in propo.
ſita Dubitatio.
ne inuoluitur
quæſtio, Prima
an peccet ex-
cõicatus facien
do teſtamẽtũ;
ſecũda an teſta
mentũ ab excõmunicatio conditũ va.
1 leat. Quoad primam, *Suar. tom. 5. diſp.
15. ſect. 9. nu. 1.* cenſet excommunica-
tum peccare, quia ſub generali prohi-
bitione communicandi, continetur e-
tiam communicatio per teſtamentum,
cum enim non reperiatur aliquo iure
vel ſpeciali ratione excepta, debemus
2 inhærere regulæ, quouſque non appa-
reat exceptio, vt poſt alios late pro.
bant *Iaſ. in l. cætera num. 3. & 4. ff. de
leg. 1. Dec. in l. 1. num. 8. ff. de reg. iur.*
Ego vero crederem, quod ſecluſo
contemptu, nempe quod eſſet in po.
teſtate excommunicati conſequi ab-
ſolutionem, & non vellet, poſſet ex.
communicatus à peccato excuſari,
nam ſi licet illi in caſibus neceſſitatis
3 ad conſulendum rebus ſuis petere
conſilium, vt dictum eſt ſupra *eodem
libr. capitulo* 37. Equidem multo
magis licebit conſulere per viam teſta
menti, in quo regulariter adeſſe ſolet
vrgens neceſſitas.
4 Præterea excommunicatio non
priuat dominio, *c. cum inter de except.
cap. inter alia, de ſent. excom.* Ergo non
debet priuare facultate diſponendi
per teſtamentum, quia priuaretur do-
minio per indirectum, contra *reg. l.
oratio, ff. de ſponſal.*
Nec refert, ſi dicatur, quod pri.
uat exercitio facultatis; quia hoc be.
ne procedit in contractibus, ſecus in
teſtamentis, in quibus cum regulariter
periculum ſit in mora, licita eſt com-
municatio, quia alias priuatio exerci.
tii poſſet parere perpetuam priuatio.
nem facultatis, iuxta tradita *per Socc.
in cap. ſacris nu. 319. de ſent. excom.
Abb. in c. cum inter nu. 13. de except. &
ibi Felin. num. 16.*
5 Ex quo infertur idem eſſe dicen-
dum de perſonis, quæ de neceſſitate
interſunt condendo teſtamento, cu-
iuſmodi ſunt notarius, & teſtes, nam
ſi non peccat excommunicatus, qui
in actu gerendo eſt principalis, neque
peccabunt cæteri, qui illi adminicu-
lantur, *arg. cap. acceſſorium de reg. iur.
lib. 6.*
6 Et pari ratione idem eſt dicendum
de eo, cuius intereſt teſtamentum
fieri, quia forte ſperat ſe eſſe inſtituen-
dum, hic enim poterit agere cum teſta.
tore excommunicato, illumque indu-
cere ad teſtamentum condendum, vt
ſentire videtur *Suar. d. ſect. 9. nu. 6.*
7 Quo ad ſecundam, illuſtris fuit apud
antiquos Doctores concertatio, An
valeat teſtamentum conditum ab ex-
communicato tempore excommunica
tionis, Siquidem quod teſtamentum
non valeat, cenſuerunt *Archid. in cap.
decernimus, de ſent. excomm. lib. 6. Ho-
ſtiens. in cap. veritatis de dolo, & contu-
macia, Calder. in diſput. quæ incipit ex.
communicatus maiori; Io. Monach. in
cap. quandam de vſur. lib. 6. & ibi Io. à
Garron. Alber. in l. 1. num. 20. C de
hæred. inſt.* vbi dicit hanc eſſe commu-
nem canoniſtarum, (licet in hoc fal.
latur, vt patebit ex infra dicendis)
*Iacob. de Sancto Georg. in l. finali num.
3. C. de procur.* & in hanc eandem pro.
cliuior videtur *Feder. de Senis conſ.* 74.
Contrariam ſententiam, quod qui.
nimmo teſtamentum valeat, tenent
magis communiter *Doct.* tam antiqui,
quam moderni, hanc enim probant
*Innoc. in c. cum voluntate, de ſent. ex-
com. Specul. in tit. de inſtr. edit. §. com-
pendioſe nu. 6. Arch. in c. pia de except.
lib. 6. Iacob. de Beluiſo in §. in omnibus,
Auth. de ſanctiſs. Epiſc. Io. in d. c. de-
cernimus num. 4. & 5. de ſent. excom.
lib. 6. & in reg. dolo facit de reg. iur.
eodem li. Bart. in l. ſi quæramus ſub nu.
8. ibiq. Bald. nu. 5 ff. de teſtam. Archid.
in c. pia nu. 4. de except. Federic. de Senis
conſ. 118. & iterum Bart. & Bald. &
Salicet. in Auth. credentes C. de hæret.*

Bald. in c. intelleximus nu. 8. de iudic. Imol. in cap. 2. num. 37. de teſtam. Card. in clem. 1. num. 5. de except. & hanc eam ſequendo dicunt communem *Abb. in rubr. de teſtam. num. 5. & in cap. paſtoralis §. verum num. 19. de dolo, & contum. Felin. in cap. cum voluntate nu. 4. in fine, & in cap. Ad probandum nu. 1. de re iud. & in cap. cum dilectus nu. 5. de accuſ. Barbatia. in cap. Ingredientibus de teſtam. Gulielm. de Benedict. in cap. Rainutius, verb. mortuo itaque teſtatore el 1. num. 288. Io. Garron. in l. 1. nu. 32. C. de ſecund. nupt. Io. Gallion. in tract. de teſtam. in princ. num. 31. Franch. Anchar. Faber. Dec. Bertrand. quos refert, & ſequitur Gabriel. de teſtam. concl. 1. num. 1. quibus addendi ſunt Soccin. in cap. ſacris num. 576. & 480. de ſent. excom. Andr. ab Aſea in cap. 1. nu. 526. de pact. Couar. de teſtam. par. 2. num. 18. Duennas reg. 282. Roias ſing. 61. Suarez d. ſect. 9. num. 1. Rota deciſ. 5. ſub num. 1. de præb. in nouiſ.* Didacus Perez *in l. 1. tit. 2. lib. 5. ordinati, Clar. in §. teſtamentum q. 24.* Didacus Spino *in tract. de teſtam. gloſ. 11. in fine* vbi quod ita practicatur. Rationes huius opinionis ſunt plures late relatæ *per Io. Andr. in d. cap. decernimus nu. 4. & 5. & latius per Socc. in d. c. ſacris nu. 576. cum pluribus ſeqq.* vrgentiores tamen videntur infraſcriptæ.

Prima, quod actus teſtandi regulariter eſt de his, in quibus periculum eſt in mora cum frequenter fieri contingat à conſtitutis in vitæ periculo,

8 Illa autem quæ moram non patiuntur, poſsunt ab excommunicato exerceri ex allegatis *ſupra hoc eodem lib. cap. 25. nu....*

9 Secunda excommunicatus ex cauſa hæreſis poſt Annum, ſpeciali ratione priuatur teſtamenti factione, *cap. excommunicamus §. credentes de hæret.* Ergo in contrarium eſt ius commune, quia exceptio denotat regulam in cōtrarium *l. generali §. vxori ff. de vſufr. legat. l. 1. in fine ff. de admin. tutel.*

Tertia licet excommunicato contrahere, *cap. ſi vere de ſent. excom.* Item & donare, *cap. inter dilectus de donat.* Ergo multo magis teſtari, quia abſur-

10 dum eſt, vt qui poteſt contrahere non poſſit teſtari *l. 1. C. de lege fuſia caninia toll. §. vnico inſt. eodem tit.* Hac ergo opinione retenta, illa quidem.

11 Extenditur Primo, vt procedat non ſolum in teſtamento, ſed etiam in codicillo, quia qui poteſt teſtari, poteſt codicillari, *l. 2. §. codicill. ff. de iure codicill. & in ſpecie ſcribit Suarez loco cit.*

12 Extenditur ſecundo, vt procedat etiam in donatione cauſa mortis, nam illa regulatur ad inſtar vltimæ voluntatis, *l. fin. C. de donat. §. 1. inſt. eodem tit.*

13 Extenditur Tertio, vt procedat ſiue excommunicatio ſit occulta, ſiue ſit notoria *Io. in d. c. decernimus num. 4. de ſent. excom. lib. 6. Bart. in d. l. ſi quæramus num. 8. ff. de teſtam. Imol. in cap. ingredientibus n. 37. de teſtam. Franch. in rubric. de teſtam. Felin. in cap. Ad probandum num. 1. de re iudic. Selua de beneſ. par. 3. q. 4. nu. 4. Socc. in reg. 24. verb. excommunicatus, Duennas d. reg. 272. num. 1. Didac. Spino de teſtam. gloſ. 11. num. 69. Socc. in cap. ſacris num. 481. verſic. quod mihi de ſent. excom.*

Contrarium tenuit *Bar. conſil. 238. exiſtens Petrus lib. 2. quem ſequuntur Bald. in l. 1. C. de iur. & facti ignor. & in l. 1. C. de ſecund. nupt. Lancellott.* Dec. *in d. l. ſi quæramus ff. de teſtam. in fine*, prior tamen opinio eſt verior, & receptior ex allegatis.

14 Extenditur Quarto, vt procedat etiamſi teſtamentū ſit factum ad pias cauſas, quia nihilominus valet, & gaudet priuilegio relicti ad pias cauſas, vt cenſet *Bald. in l. 1. nu. 40. C. de ſacroſ. Eccleſ.* quem ſequitur *Socc. loco cit. Anchar. in d. c. quia ingredientibus nu. 23. de teſtam. ſub nu. 33. lib. 6. Abb. in rubr. extra eod. tit. ſub nu. 11. & in c. Ad probandum nu. 10. de re iud.*

Con-

Contrarium tenent Io. *Andr. in cap. de cernimus ſub nu. 4. verſic. tu vero di. ca de ſent. excom. lib. 6. Imol. in d. cap. quia ingredientibus ſub num. 37. de teſtam. Bart. in d. l. nu. 31. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Lapus alleg. 125. *quæ incipit in Dei nomine num. 2. verſ. & non ſolum in iſto caſu*, & innuere videtur *Bald. in l. iubemus ſub nu. 2. verſic. ſed reſpondeo C. de teſtib.*

Opiniones conciliando aliqui ſunt diſtinguendi caſus. Primus, quando ſunt relicta mortuaria, quę dantur pro anima, vel eſt relictum aliquid ſub onere celebrandi ſuffragia, & in hoc caſu concordant omnes relictum non tenere, nec eſſe recipiendum ab ecclesia, cum pro excommunicato non
15 ſit orandum, *cap. final. 78. diſt. Innoc. in d. cap. cum voluntate ſub. nu. 1. verſic. mortuaria autem Io. Andr. ibidem ſub num. 4. verſ. mortuaria vero* Abb. *in d. rubric. de teſtam. ſub nu. 11. Campeg. de dote par. 1. q. 47. num. 4. & reliqui ſupra relati.*
16 Secundus eſt caſus, quando aliquid relinquitur eccleſiæ ſimpliciter ſine aliquo onere, & tunc veriſſima eſt opinio relictum valere, & poſſe eccleſiam illud recipere quia ex parte excommunicati ſi poteſt teſtari ad vſus prophanos, poterit multo magis ad vſus pios, *Innoc. Abb. & Franch. locis cit.* Reſpectu vero eccleſiæ, cum ea non obligetur ad orãdũ, põt recipere ſine ſcrupulo cũ poſſit accipere eleemoſinas ab excõmunicatis, vt citius Deus eorum corda illuſtrare dignetur,
17 *idem Abb. & Francus locis cit. ſupra.*

Hoc idem erit dicendum, ſi relictũ ſit ſub onere faciendi aliquod opus pium, citra ſuffragium, veluti ſi ſit relictum eccleſiæ aliquid ab excommunicato ſub onere alendi, ſeu maritandi puellas, hoc enim eſt perinde ac ſi eſſet relictum pauperibus, quibus excommunicatus relinquere poteſt, *idē Franch. & Abb. locis citatis*, & in his caſibus, in quibus relictum ſuſtinetur, vera eſt opinio aſſerentium tale relictum gaudere priuilegio relicti ad pias cauſas.

Hæc eadem concluſio limitatur Primo, ne procedat in excommunicato pro hæreſi, huic enim ſpecialiter eſt prohibita factio teſtamenti ſi in ea per
18 manſerit per Annum, *Auth. credentes, vbi Doct. C. de hæret. cap. excommunicamus el 1. §. credentes eodem tit. Archid. in d. cap. pia num. 4. de except. Bart. in d. l. ſi quæramus, num. 8. ff. de teſtamen. Bald. in l. final. num. 5. C. ſi a non competenti iudice, Abb. in cap. ad probandum num. 10. ibique, Felin. in princ. de re iudic. Franch. in d. rubr. de teſtam. ſub num. 32. verſ. & quia cum ſit ſpeciale*, cum aliis latè congeſtis ſupra *lib. 1. cap.* Et pari ratione.

Limitatur Secundo nè procedat in excommunicato propter quodcumque crimen, propter quod aliquis efficiatur inteſtabilis, licet hoc ipſum procedat magis ex crimine, quam
19 ex excommunicatione, vt bene aduertit, *Soccin. in cap. ſacris num. 483. de ſent. excomm.* An autem hoc procedat in damnatis in contumaciam, vide
20 *Socc. loco cit.*

Limitatur Tertio, ne procedat in excommunicato propter iniuriam illatã Cardinali, hic enim inter coeteras, pœnas quibus affligitur, priuatur
21 teſtamenti factione, *cap. fœlicis de pœnis lib. 6. Franch. loco cit. Gabriel. de teſtam. conclus. prima, numero nono, Duennas, d. regul. 272. numero ſecundo.*

Limitatur Quarto, ne procedat in excommunicato propter vſuras, nam hic non poteſt facere teſtamentum,
22 niſi iuxta formam, *cap. quamquam, de vſur. lib. 6. Franch. loco cit. Bald. in d. l. fin. ſub num. 5. C. ſi à non compet. iud. Gabriel. d. conclus. prima num. octauo, Campeg. de dote par. 1. quæſt. 47.*

Limitatur Quinto, in eo, qui ſit non ſolum excommunicatus, ſed etiam anathematizatus nam hic teſtari
23 prohibetur ; vt cenſuit, *Bald. in l. final.*

ARGVMENTVM.

An excommunicatus denunciatus habeat teſtamenti factionem paſſiuam.

CAP. LIX.

1 Negatiuam opinionem tuetur *Hoſtienſ. in cap. veritatis de dolo & contum. quem ſequũtur Angel in ſum. in verb. hæres, Silueſter verb. hereditas 5. num. 2. Armill. num. 26. Tabiena num. 20.* Contraria opinio eſt verior, & receptior, eam enim probant *Bald. in cap. intelleximus ſub. num. 12. de iudic. Federic. de Senis conſ. 118. ſub nu. 2. verſ. Ad id quod quæritur Gemin. in c. decernimus nu. 8. de ſent. excom. lib. 6. Gabriel. concluſ. 1. nu. 4. de teſtam. Suarez tom. 5. diſp. 9. num. 3. verſ. ſequitur 2. Mattheſil. in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. art. 3. num. 39.* Ratio eſt, quia facilius conceditur teſtamen-
2 ti factio paſſiua, quam actiua, cum videamus plures eſſe perſonas, quæ teſtari nequeunt, ſed poſſunt hæredes inſtitui, de quibus *toto tit. Inſt. quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum.*

3 Extenditur Primo, vt procedat, non ſolum ex teſtamento, ſed etiam ab inteſtato, *Mattheſil. loco cit. & ante ipſum Bald. in d. cap. intelleximus numero 12. verſiculo Sed numquid excommunicatur de Iudic. Suarez loco citato.*

4 Extenditur Secundo, vt excommunicatus ſuccedat Patri ab inteſtato tanquam ſuus hæres, quia excommunicatus non perdit iura agnationis, nec patrimonii *Bald. loco citato.*

5 Extenditur Tertio, vt procedat etiamſi perſeuerauerit in excommunicatione per Annum, quia nihilominus ſuccedit ſi ſit excommunicatus ex alia cauſa, quam ex cauſa hæreſis *vt ſcribit Mattheſil. in d. tract. de ſucceſſ. ab inteſt. arte tertia numero 39.*

6 Extenditur Quarto vt ſicuti excommunicato defertur hæreditas, ita deferantur tutelæ legitimæ, *Bald. in d. cap. intelleximus in fine de Iudic.* cuius dictum probari poteſt ex eo, quod ius legitimę tutelæ regulatur à iure ſuccedendi, adeo vt ei deferatur tutela, cui defertur hæreditas §. *vnico Inſt. de legitima patr. tutel.*

7 Extenditur Quinto, vt ſit capax etiam relicti ad pias cauſas, ſecundum diſtinctionem quam ſubiicit *Bal. in l. prima, numero 93. C. de ſacroſanctis eccleſ.* Eadem principalis concluſio limitatur.

8 Primo ne procedat in excommunicato ex cauſa hæreſis, vel propter iniuriam illatam Cardinali, ex allegatis in proximo præcedenti *capitulo in prima & ſecunda limit.*

Limitatur Secundo, vt licet poſſit hęres inſtitui, tamen nequeat iudicialiter agere pro conſequendis Iuribus
9 hæreditariis, neque vt ſibi decernatur tutela delata, *Bald. in d. cap. intelleximus de Iudic.* quamuis extra iudicium poſſit explicare illa, quæ requirunt ſolam acceptationem, aut declarationem voluntatis, cuiuſmodi eſt facere actus aditiuos hæreditatis, *Suarez d. sect. 9. num. 8.* Iſta enim cum requirant ſimplex factum *l. gerit, et l. pro hærede ff. de acquir. hæred.* poſſunt etiam ab excommunicato fieri, prout in ſimili dicimus de habente literas ad
10 beneficium vacaturum, qui quamuis excommunicatus poteſt acceptare *Rota deciſ. 5. de præbend. in nouiſ. et deciſ. 8. de ſentent. excom. in antiq. Couar. in cap. Alma mater par. 1. §. 7. ſub num. 4. cum aliis, de quibus ſupra eodem lib. cap.... num....*

11 Limitatur Tertio vt quamuis inſtitutio de excommunicato facta ſit valida,

Digitized by Google

41 *Qui in mortis articulo petiit abſolui an ſit tradendus eccleſiaſticæ ſepulturæ.*

42 *Abſolutio quæ datur in articulo mortis, quo pacto differat ab ea quæ datur poſt mortem. & nu.43.& 44.*

45 *In articulo mortis quomodo quis dicatur conſtitutus.*

46 *Excommunicatus occultus ſepeliri poteſt in eccleſia.*

47 *Cadauer excommunicati occulti ſepultum in eccleſiam non polluit eam.*

48 *Miſſa non eſt deſerenda per illationem cadaueris occulti excommunicati.*

ARGVMENTVM.

An vis excommunicationis duret poſt mortem ita vt teneamur etiam mortuum vitare.

CAP. LX.

1 Negatiuam opinionem tenuit *Hoſtienſ. in cap. Adhæc de priuileg.* & illum ſequuntur *Gul. de Monte Landuno, & Genzell in clem. eos qui de ſepult.* Boich. *in d. cap. adhæc ſub num. 3. verſic. ſed Hoſtienſ. Archid. in cap. illi qui 6.q.1.*

2 Ducuntur primo, quia cum mortuus non ſit homo *cap. in quadam de celebr. miſſ. cap. charitas de pœnit. diſtinct. 2.* in eo non poteſt dari vera communio ex reg. quod non entis nullæ ſunt qualitates *l. eius qui in Prouincia ff. ſi cert. pet.*

3 Secundo, quia excommunicato prohibetur communicatio, ad hoc vt rubore ſuffuſus citius reſipiſcat, *cap. pia de except. lib. 6.* quæ ratio cum ceſſet in mortuo, propterea quod non eſt amplius capax pœnitentiæ, *cap. qualis 25. diſt. ſent. excom.* merito debet ceſſare diſpoſitio *l. adigere, §. quamuis ff. de iurepatr. l. illud ff. ad l. Aquil.*

4 Hinc videmus mortuum doctorari non poſſe *Abb. in cap. à nobis nu. 7. de ſent. excom. & ibi* Fel. *nu.* 2. Quibus non obſtantibus.

Contrariam opinionē ſcilicet quod vis excōmunicationis duret poſt mortem, probant *Alan. & Philipp. Gloſatores antiqui*, quem ſequūtur *Io. Andr. in d. cap. à nobis, & in cap. ad hæc de priuileg.* Butr. *numero ſexto, Abbas numero 2. Card. num. 2.* Io. *de* Lignano, *& Calder. in cap. cum excommunicato in princ. 11. quæſt. 3. Roman. ſing. 709. quod incipit ſecundum loquens. Ripa in tract. de peſte par. vlt. in princ. num. 107. Bart. in l. 2. ff. de Cadauer. punit. et ibi Alex. in addit. Suar. diſp. 13. ſect.* 4. Et hæc eſt receptior, & veriſſima.

5 Primo, per *Teſt. in c. à nobis 28. de ſet. excom.* vbi dum cōcedit abſolui excōmunicatum qui deceſſit cum ſignis pœnitentię dubio procul ſupponit vim excommunicationis durare etiam poſt mortem.

6 Secundo, hoc apprime probat *teſt. in l. 2. ff. de cadauer. punit.* vbi pœna deportati vel relegati in inſulam, manet etiam poſt mortem, adeo vt ſicuti non poterat viuus inde egredi ita neque licet eum inde transferre, & alicubi ſepellire.

Tertio quia ſacri canones non ſemel decreuerunt non licere communicare mortuo, cui non communicauimus viuo *in cap. ſacris de ſepultur. & in dicto cap. à nobis de ſent. excom. & in cap. is cui eodem tit. lib. 6.* quæ verba ſatis ſupponunt etiam cum mortuo dari communicationem, quia obſequia quæ corpori præſtantur, referuntur ad
7 memoriam viui, *§. licet autem inſt. quibus ex cauſis manumitt. non licet, l. ex iudiciorum ff. de accuſat.*

Quarto, licet mortuus aliis participare non poſſit, tamen negari non poteſt, quin alii dicantur ſibi communicare.

8 Hinc non alia ratione poteſt homo poſt mortem nobilitari, & miles crea-

Digitized by Google

ri, niſi quia in his actibus honoratur defuncti memora, *Bart.in l.1.C.de dignit. lib. 12.* Abb. *in d.cap. à nobis nu. 7. de ſent.excom.ibiq.* Feln.*num. 2.* Io. *de Selua in tract.de iurepatr.par.vlt. q. 1. verſ.104.Tiraquell. de nobil. cap. 6. num.45.*

9 Videmus pariter, quod percutiens clericum mortuum,incidit in excommunicationem,*Feln.loco cit.nu* 4.propterea quod cadauer illud repræſentat clericum viuum, eodemq. iure cenſetur *d l.2.ff. de cadauer punit. d. §. licet inſt. quibus ex cauſ. manum.non licet.*

10 Tertio,quia etiam in mortuo ſubeſt ratio Eccleſiaſticæ diſciplinæ, cauſa enim potiſſima eſt, vt cenſura timeatur *d.cap. pia,de except.lib. 6.cap. paſtoralis,de appell.*quę cauſa viget etiam in mortuo, quia cogitans quod debeat etiam mortuus euitari, facilius in vita inducitur ad ſatisfaciendum.

Non obſtant contraria,& quantum attinet ad Primum, patet ſolutio ex ſupradictis. Quò ad ſecundum dicendum eſt etiam in mortuo habere locum rationem, quæ eſt introducta excommunicatio, quia licet poſt mortem non detur poenitentia,tamen quia nemo carnem ſuam odio habuit propter timorem, ne poſt mortem eius corpus abiiciatur, cuius in vita reſipiſcit.

Nec ad rem facit ſimile de doctoratu, qui non poteſt conferri poſt mortem, quia illud prouenit eo quia Doctor declaratur habilis ad docendum, *l. magiſtros* C. *de profeſſ. & medic.* ideoque gradus tribuitur magis virtuti animæ, quam corpori, Abb. *in d. c. à nobis nu.7.de ſent.excom.*

11 Ex his firma remanet concluſio,vim excommunicationis durare etiam poſt mortem, ita vt non liceat mortuo communicare illi, cui non communicauimus Viuo,*cap. 1. & 2. cap. ſacris de ſepult cap.à nobis 28.de ſent. excom.* Ex qua.

12 Infertur Primo, corpus Excommunicati non eſſe lauandum, vngendum neque veſtiendum, & tanto minus exterrandum, & vnguentis, ac odoribus replendum, ex his enim inducitur communicatio ſaltem ciuilis, *Io. Andr. in d. cap.ad hæc ſub nu.1. verſic. licet ergo mortuus de priuileg.* & ibi *Butr. ſub nu.6.verſ.ad hoc quia,*Card. *nu.2. verſic.item licet,Abb.ſub num. 2. verſic.item non eſt verum.*

13 Infertur Secundo,quod ſi celebrante Sacerdote afferatur in Eccleſia cadauer excommunicati publici,tenetur Miſſam deſerere, quicquid in contrarium ſcripſerit *Maiol. de irreg. lib. 3. cap. 25.num. 4. verſ.ſed ſi dum ſacerdos.*

Dixi de corpore publici excommunicati, quia aliud eſſet ſi adduceretur corpus excommunicati occulti, vt infra dicetur hoc eodem *cap. in 3. limit.*

14 Infertur Tertio, corpus Excommunicati non eſſe tradendum Eccleſiaſticæ ſepulturæ, *d. cap. 1. & 2. 24. q.2.& in d. cap.ſacris,de ſepult. & d.c. ad hæc de priuileg. clem. 1. de ſepult. c. conſuluiſti,de conſecr.Eccleſ. vel* Altar. *cap.à nobis 28.de ſent.excom.cap.is cui, vbi gloſ. in verb. cæmeterio eodem tit. lib. 6. cap. vt priuileg. de priuileg. cap. Epiſcoporum eodem tit.lib. 6. Socc. in c. ſacris num. 157. de ſent. excom. Suar. dicta diſput.13.ſect.4.*

15 Ratio eſt multiplex, Prima, quia ſepultura Eccleſiaſtica ſpecies eſt cõmunicationis in Diuinis, nam cum ſit adinuenta, vt animæ fiant participes ſuffragiorum,quæ in eccleſiis fiũt *cap. 3. vbi gloſ. in verb. frequentius de ſepult.cap. cum grauia 13. q. 2.* ſequitur, quod cum excommunicati ſint incapaces ſuffragiorum, *cap. reſponſo, & cap. nuper de ſent. excom.* debent etiam eſſe incapaces ſepulturæ eccleſiaſticæ, argumento *cap. paſtoralis §. verum de appel. l. oratio ff. de ſponſal.*

16 Secunda,quia vnitas ſepulturæ coniunctionem denotat animorum, ac mutuam beneuolentiam, & affinitatem, *cap. 3. de ſepultur. cap. 2. & 3. 13. quæſt. 2.*

Tertia, quia politicæ congruit, vt qui viuus in aliquo loco eſſe non poterat, etiam mortuus inde arceatur *l.2.*

ff.de

ff. de cadauer. punit.

Deniq. quia excommunicatio non inſ igitur niſi propter inobedientiam, *cap. Alma mater de ſent. excom. lib. 6. cap. pia de except. eodem lib.* At propria,
17 & peculiaris poena inobedientiæ erga Eccleſiam eſt priuatio ſepulturæ Eccleſiaſticę, *Reg. lib. 3. cap. 13.* vbi Propheta in poenam inobedientiæ caruit ſepultura. Hæc Tertia illatio.

18 Extenditur Primo, vt excommunicatus debeat carere eccleſiaſtica ſepultura, etiamſi deceſſerit, cum ſignis contritionis, nam nihilominus non poteſt illi concedi ſepultura eccleſiaſtica, niſi prius cadauer abſoluatur iuxta diſpoſitionem *teſt. in cap. à nobis 28. de ſent. excom.* vbi hoc plene tradũt *Io. Andr. Butr. Anchar. Abb. & Fel. Innoc. in d. cap. ſacris in princ. de ſepul. Soccin. in cap. ſacris num. 150. de ſent. excom. Suar. diſp. 13. ſect. 4. nu. 3.*

19 Extenditur ſecundo, vt neq. poſſit ſepeliri in cæmeterio, *teſt. cap. ſacris, de ſepultur. ibi in cæmeterio Eccleſiaſtico tumulentur,* & ibi hoc notant *Card. nu. 2. Anchar. nu. 1. Butr. nu. 10. Abb. num. 2.* & iterum *teſt. in d. cap. ad hæc vbi* Doct. *communiter de priuil. & in cap. epiſcoporum eod. tit. lib. 6. cap. is cui de ſent. excom. lib. 6. & in clem. 1. de ſepult. & vtrobique Doct. communiter, Socc. in c. ſacris nu. 157. de ſent. excom.*

20 Cæmeterii autem appellatione intelligitur omnis locus ſacer deputatus ſepulturæ fidelium, ſiue quicumque locus ab epiſcopo benedictus, & ad hunc vſum deputatus, *Abb. in d. c. ſacris nu. 3. de ſepul. Alter. late de cenſur. diſput. 10. lib. 1. cap. 7.*

21 Extenditur Tertio, vt procedat ſiue cæmeterium ſit coniunctum eccleſiæ, ſiue non, *gloſ in d. cap. is cui verb. cæmiterio, & ibi* Io. Andr. *in d. c. ad hæc ſub nu. 1. verſ. non curo, de priuil. Socc. in d. cap. ſacris num. 157. verſic. etiamſi cæmiterium,* Abb. *in cap. ſacris de ſepultur.*

22 Extenditur Quarto, vt neque debeat ſepeliri prope cæmeterium, ſed procul ab eo, *d. cap. ſacris de ſepultur. ibique Io. Andr. num. 3. Abb. num. 2. & cæteri paſſim Socc. in d. cap. ſacris de ſent. excom. nu. 154. verſ. Et non ſolum. non ſunt.*

23 Difficultas eſt, quanta debeat eſſe diſtantia, & quidem Doct. mox citati reſpondent quanta ſufficiat, vt ſacerdotes in templo cantantes, aut ſacrificantes, nec videri poſſint, nec audiri Argumento *cap. quod in te de pœnit. & remiſſ.* vbi excommunicatus qui prohibetur intereſſe, prohibetur etiã ſi ſtare extra eccleſiam in loco vicino, vnde illa poſsit audiri.

24 Contrarium, quod quinimo in hac materia non ſit rigoroſe procedendũ, ſed ſufficiat quod ſit extra Eccleſiam vel cæmiterium, aut locum ſacrum, cenſuit *gloſa in d. clem. 1. verb.* Cemimiterii *de ſepult.* quam ſequi videtur ibi *Card. num. 10. Anchar. ſub num. 4. verſ. ſed hic quæro, Suarez tom. 5. diſp. 13. ſect. 4. num. 7.* ſubdentes, quod ſi locus quantumuis eccleſiæ, aut Cemiterio contiguus, ſit prophanus, veluti via publica, aut domus aliqua, non erit contra cenſuram, ſi in eo excommunicatus ſepelliatur, & ob eandem cauſam ſi Cemiterium prius benedictum ex pietate priuata auctoritate fidelium, aut clericorum amplificetur illa pars terræ, quæ ſine vlla benedictione, vel epiſcopi deputatione additur non cenſebitur ſacra etiam ad hunc effectum, ſed habebitur de ea illa ratio, quæ de quolibet loco vulgari ſolet haberi, niſi fortaſſe pars illa iam eſſet communi conſuetudine vti talis ita recepta, & ſacris vſibus, aut ſepulturę fidelium deputata.

25 Extenditur Quinto, vt procedat etiamſi locus non ſit conſecratus, nec benedictus, dummodo in eo conſueuerit miſſa celebrari, quia ipſa Miſſæ celebratione locus quaſi ſacratur, & eccleſiæ gaudet priuilegio, Ita deſumitur ex *cap. eccleſia de immunit. eccleſ. & ex cap. vltimo de conſecr. eccleſ. vel Altar.* vbi in ſpecie hoc ſcribit *gloſa in verb. nõ conſecrata Suarez tom. 5. diſp. 13. ſect.*

Digitized by Google

municare ciuiliter quod eſt peccatum veniale; *Idem Suarez loco cit.* & traditum eſt latius ſupra eodem *lib. cap.*.

36 Extenditur Decimo tertio, vt cemeteria, & loca, in quibus corpora excommunicatorum ſunt ſepulta, poſt eorum exhumationem debeant reconciliari aſperſione aquæ ſolemniter benedictæ, ſicut in dedicationibus eccleſiarum fieri conſueuit, *cap. conſuluiſti de conſecr. Eccleſ. vel Altar. Socc. in d. cap. ſacris nu.* 158. *de ſent. excom.* Et hæc reconciliatio fieri poteſt à ſimplici Sacerdote ſecundum *Butr. in d. cap. ſacris nu,* 5. *de ſent. excom.* cuius opinionem non probo, vt alibi fuſius dicetur. Hæc eadem concluſio ſic extenſa.

38 Limitatur Primo, ne procedat quando excommunicatus fuit abſolutus in mortis Articulo, hic enim debet tradi eccleſiaſticę ſepulturæ, *cap. final. vbi notant omnes de ſepultur. d. cap. ſacris eodem tit. cap. a nobis* 28. *de ſent. excom. cum aliis mox infra allegandis*.

Quod procedit ſiue abſolutio ſit impenſa ab excommunicante, ſiue a quacumque alio ſimplici Sacerdote,

39 *d. capitulo finali de ſepultur. ibi, per Præsbiterum ſuum, & ibi notant Butr. num.* 3. *Anchar. num.* 4. *Abb. num.* 2. *Anan. num.* 2. *& iterum* Abb. *in d. cap. a nobis* 28. *ſub num.* 4. *verſ.* 6. *nota ibique* Felin. *colum.* 2. *verſ. nota quod licet de ſent. excom. Suarez d. diſp.* 13. *ſect.* 4. *ſub num.* 3. *verſ. Adden-*

40 *dum vero.* Item procedit etiamſi abſolutio excommunicationis eſſet Papæ reſeruata *cap. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 3. *Abb. in d. cap. finali num.* 2. & ſic in facti contingentia me informante reſpondit Sacra congregatio Cardinalium ſuper negotiis epiſcoporum in vna Sanctę Seuerinæ cenſurarum 30. Iunii 1620. Pie enim admodum in eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in Articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet poenitentes a quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſint, vt docet *Sacra Tridentina Synodus Seſſ.* 14. *cap.* 7. *de Sacramento poenit.* cuius diſpoſitio procedit, etiam ſi ſit præſens Superior, aut proprius Sacerdos, vt cenſuit *Sayr. deciſ.* 2.1. *tit. de poenit. & remiſſ.*

41 Limitatur Secundo, ne procedat in excommunicato, qui in mortis articulo petiit abſolui, & per eum non ſtetit quominus fuerit abſolutus, vt cenſuit *gloſa in d. cap. ad hæc, verb. eiiciant de priuilegi*.

Hęc Secunda limitatio ſub duplici conditione procedit; Prima, vt corpus excommunicati ſit ſepultum. Secunda vt abſolutio ſaltem impendatur in ſepulchro. Cæterum ſi nondum ſit ſepultum, quamuis petitio abſolutionis, & ſigna contritionis præceſſerint, non prius debet tradi eccleſiaſticæ ſepulturæ, quam cadauer abſoluatur, iuxta formam traditam, *in capitulo a nobis* 28. §. *vnde quantumcunque de ſententia excom. & ibi* Doct. *Abbas in capitulo ad hæc num.* 3.

42 Inter abſolutionem autē, quæ datur in articulo mortis, & eam quæ datur cadaueri poſt mortem, ea eſt differentia, quia, vt ſupra dictū eſt, vbi agitur de abſoluendo in Aticulo mortis, abſolutio poteſt dari a quacumq. ſimpliciSacerdote, At vbi agitur de abſoluendo cadauere poſt mortem, abſolutio eſt danda ab eo, qui in vita debebat abſoluere, quia tunc ceſſat neceſſitas, quæ eſt cauſa, vt dari poſſit a ſimplici Sacerdote, idem *Abb. in d. capitulo a nobis ſub num.* 4. *&* 10. *verſ. Sed dices tu de ſentent. excom. & ibi* Felin. *numero ſecundo verſ. nota quod licet.*

43 Item in abſolutione, quę fit in mortis articulo, eſt ſeruanda forma eccleſię *d. capitulo final. de ſepult. ibique Butr. numero tertio Anchar. numero* 4. *Anan. numero tertio Abb. ſub numero tertio Goffred. in capitulo litteris, & ibi Abb. de raptor.* Felin. *in capitulo cum contingat ſub numero primo verſiculo fallit primo de offic. delegati, formam*

autem eccleſiæ eſt, vt præſtet iuramentum de parendo mandatis Sanctæ Romanæ eccleſiæ, vt in *c. ex tenore, & en cap. cum deſideres de ſent. excom.* & ſi reconualeſcit, & non pareat reincidit in excommunicationem ipſo iure, *cap. eos, eodem tit lib. 6.*

44 Quando vero abſoluitur cadauer fit cũ Pſalmo pænitentiali, & hæredes eius compelluntur per Eccleſiam ad ſatisfaciendum pro eo, vt in *c. a nobis, in fine de ſent. excom.*

Item quando abſoluitur cadauer, ſi abſolutor eſt præſens, non eſt opus corpus exhumari, ſed ſufficit ſi abſoluatur in ſepulchro, ſi vero eſt abſens, ex humabitur, & ponetur extra Cemeterium, donec fuerit abſolutum, alias induceretur communicatio, vt tradit *Abb. in d. cap a nobis* 28. *ſub num.* 12. *verſ. & in fine gloſa.*

45 Quando autem dicatur quis eſſe in articulo mortis, conſulas *Abb. in c. paſtoralis, §. præterea num. 2. de offic. ordin. Cardinal. in clem. 1. in princ. §. fin. de pœnis, addentes ad Abb. in c. final. lit. A. de ſepult. Capeuill. de caſib. reſeru. c. 7. q. 1.*

Limitatur Tertio, vt hodie poſt *extrauagantem, ad euitanda* procedat in excommunicato denunciato, vel notorio clerici percuſſore, ſecus in excommunicato occulto, quia iſte poteſt in eccleſia ſepelliri, ita docent, & recte *Victor. in ſumma tit. de Euchar. q.* 90. *Suar. d. ſect.* 4. *nu.* 5.

46 Ratio eſt, quia cum per diſpoſitionem, *d Extrauag. Ad euitanda*, non teneamur vitare excommunicatos occultos viuos, vtique pari ratione non tenemur vitare defunctos, *d. c. vt priuilegia, de priuil.* vnde.

47 Infertur primo, non pollui Eccleſiam per ſepulturam excommunicati occulti, *Suar. d. diſp.* 13 *ſect.* 4. *verſ. Ex quo intuli.*

48 Infertur ſecundo, quod ſi dum ſacerdos celebrat afferatur in eccleſia corpus excommunicati occulti, miſſa non eſt deſerenda.

Dixi poſt *extrauag. ad euitanda*, quia ante eam, iura prohibentia communicationem cum excommunicatis loquebantur generice, & conſequenter erant ſic generaliter intelligenda de quocumque excommunicato, tum publico, tum etiam occulto, *Suar. loco ante cit. nu.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Vim in repellere omni iure permittitur.*

2 *Epiſcopus pro tuitione ſuorum iurium poteſt vti gladio ſpirituali, vti pars extraiudicialiter procedendo.*

3 *Violentos cohercere eſt legi afferre ſubſidium.*

4 *Materia cap. dilecto, de ſent. excom. in 6. altius expenditur.*

5 *Quod prælatus extraiudicialiter procedat, quæ vtilitas reſultet.*

6 *Prælatus an poſſit eſſe iudex in cauſa propria, remiſſiue.*

7 *Prælatus extraiudicialiter procedens non tenetur adhibere iuris ordinem.*

8 *Prælatus extraiudicialiter procedens non poteſt vti ſuſpectus recuſari.*

9 *Vbi non admittitur appellatio, neq. admittitur recuſatio.*

10 *Exceptiones oppoſitas etiam contra propriam perſonam non tenetur admittere prælatus extraiudicialiter procedens.*

11 *Prælatus extraiudicialiter procedens non tenetur admittere partem ad appellandum.*

12 *Nec ad probandum iura ſua, nec probationem oblatam tenetur recipere.*

13 *Prælatus procedens vti pars non poteſt de releuantia probationum iudicare.*

14 *Cap. cum perſona, de priuileg. in 6. explicatur, & nu.* 15.

16 *Prælatus extraiudicialiter procedens quomodo debeat partis aduerſæ probationes inſpicere.*

17 *Prælatus procedens extraiudicialiter poteſt ferre cenſuras etiam extra territorium, & num.* 32.

Moni-

18 *Monitio non requiritur quando prælatus pro tuitione iurium extraiudicialiter procedit.*

19 Didac. Couar. *reprobatur.*

20 *Prælatus præmittens monitionem in caſu propoſito urbanius agere dicitur.*

21 *Formula monitionis prædictæ.*

22 *Prælatus extraiudicialiter procedens induit perſonam rei.*

23 *Prælatus habens iuriſdictionem ex conſuetudine uel priuilegio poteſt extraiudicialiter procedere ad defenſionem ſuorum iurium. ſed quomodo procedat uide nu.* 24.

25 *Delegatus poteſt extraiudicialiter procedendo ferre cenſuras, dummodo doceat de facultatibus ſuis.*

26 *Cardinali propter dignitatis eminentiã creditur ſimplici uerbo.*

27 *Procedi poteſt extraiudicialiter etiam pro defenſione rerum mobilium.*

28 *Item pro defenſione rerum in cuperalium.*

29 *Nec non pro tuitione bonorum patrimonialium.*

30 *Prælatus per cenſuras extraiudicialiter procedendo poteſt tueri propriam perſonam.*

31 *Iniuria uel uiolentia facta prælato intelligitur facta eccleſia.*

33 *Per cenſuras extraiudicialiter procedendo prælatus poteſt recuperare poſſeſſionem amiſſam.*

Intellige vt nu. 34.

35 *Facultas procedendi extraiudicialiter per cenſuras an competat contra non ſubditos.*

36 *Teſtibus quorum ceſſant auctores fides adhibenda non eſt.*

37 *Ratio facultatis procedendi extraiudicialiter per cenſuras aſſignatur.*

38 *Verba in præmio poſita denotant cauſam finalis diſpoſitionis.*

39 *Forenſis facilius poteſt vim inferre quam ſubditus.*

40 *Facultas procedendi extraiudicialiter per cenſuras non requirit de neceſſitate iuriſdictionem.*

41 *Extra territorium non adeſt iuriſdictio.*

42 *Prælatus propter violentiam poteſt in aliena diæceſi iudicialem exercere iuriſdictionem.*

43 *Gladius temporalis, & ſpiritualis in materia defenſionis pariſicantur.*

44 *Refertur decretum S. Congregationis Eporuntur ſuper facultate procedendi extraiudicialiter per cenſuras contra non ſubditum.*

45 *Opinio vrgentibus ſuffulta rationibus eſt præferenda opinioni multorum.*

46 *Forenſis inferens violentiam in territorio, ſubiicitur iudici illius territorii in quo violentiam intulit.*

47 *Mittens litteras aut homines ad inferendã violentiam in territorio alicuius prælati, efficitur ſubditus illius ratione rei ſita.*

48 *Ad hoc vt poſſit procedi per cenſuras extraiudicialiter, ſufficit quod turbatio fiat in re in territorio poſita.*

49 *Extraiudicialiter per cenſuras procedi non poteſt, quando prælatus non eſt in poſſeſſione rei de qua agitur.*

50 *Prælatus habens intentionem de iure fundatam abſque poſſeſſione, non poteſt extraiudicialiter procedere per cenſuras.*

51 *Contraria opinio vti verior comprobatur contra Borgninum.*

52 *Poſſeſſio vnius actus trahitur ad alios.*

53 *Reſpondetur auctoritatibus per Borgninum allegatis.*

54 *Alio exiſtente in poſſeſſione non poteſt Epiſcopus ferre cenſuras etiam ſi habeat intentionem in iure fundatam.*

55 *Prohibitum eſt aliena poſſeſſionem inuadere.*

56 *Item propriam ſua auctoritate recuperare.*

57 *Contra tertium in poſſeſſione exiſtentem non proceditur per cenſuras.*

58 *Duobus habentibus facultatem viſitandi, quis eorum ſit præferendus.*

Digitized by Google

59 *Non habens intentionem in iure fundatam, nec poſſeſſionem, non poteſt procedere per cenſuras, etiam ad recuperationem rei quæ vere eſt ſua.*

60 *Sola quaſi poſſeſſio ſufficit, ad hoc vt prælatus poſſit procedere per cenſuras.*

61 *Non obſtante litis pendentia poteſt epiſcopus tueri iura ſua.*

62 *Poteſt prælatus defendere ſuam poſſeſſionem etiam dubiam, validitas cenſurarum dependet ex futuro euentu.*

63 *Pendente lite poteſt prelatus agere interdicto vti poſſidetis.*

64 *Propter negationem partis aduerſæ, non debet prælatus detineri vti iure ſuo.*

65 *Poſſeſſio contra ius eſt manutenibilis.*

66 *Quaudo dubitatur an prælatus ſit in quaſi poſſeſſione, quid facere debeat.*

67 *Prælatus excommunicans ſi non exiſtit in poſſeſſione, an poſſit in expenſis condemnari.*

68 *Iuſtam cauſam procedendi, quando dicatur babuiſſe prælatus. & num. 69.*

70 *Dolus, & ignorantia arguit prælatum non habuiſſe iuſtam cauſam procedendi.*

71 *Formula cenſurarum extraiudicialiter ferendarum, & num. 72. & 73.*

ARGVMENTVM.

An, & quomodo Prælatus pro ſua ſuorumque, & eccleſiæ iurium, & bonorum defenſione, poſſit vti cenſuris, procedendo extraiudicialiter aduerſus occupantes.

CAP. LXI.

CVm iura omnia vim vi repellere, cunctiſque ſe, & bona ſua tueri permittant, *l. vt vim, ff. de iuſt. iur. l. 1. §. vim vi, ff. de vi, & vi arm. l. ſcientiam, §. qui cum alii, ff. a l. acquil. cap. olim de reſt.*
1 *ſpol. cap. ſignificaſti el 2. de homicid. c. cap. ſi vero, de ſent. excom. cap. ius naturale, 1. diſt. clem. 1. de foro compet.*
Et plerumque contingat, vt aduerſus nimiam potentiam ſufficiens defenſio non ad ſit, *l. tertia ff de alienat. iud. mutandi cauſa facta*, merito poſſunt eccle
2 ſiarum Prælati ſpiritualiter, (gladio videlicet eccleſiaſtico vtendo) iura, & bona eccleſiæ ſuæ extraiudicialiter, & forma iuditij non adhibita, ſed vti pars ſe defendens, ab inuaſoribus defenſare, *cap. Dilecto, & cap. venerabilibus, §. attamen, & vtrobique, Doct. de ſent. excom. lib. 6. Innoc. in cap. venerabili, ſub num. 4. verſic. item dicunt, de cenſibus, quem ibi Doctores pari conſenſu ſequuntur, & ſignanter, Butr. num. 10. verſic. his viſis proſequor, Abb. num. 3. verſic. & per prædicta, & iterum Butr. in cap. cum veniſſent, num. 10. verſic. ſi vero procedat extraiudicialiter, Gem. in cap. cum perſonæ, num. 2. verſic. per hanc remiſſionem, de priuileg. lib. 6. Soccin. in cap. ſacro, num. 366. de ſent. excom. & in tract. viſitationis, verſ. ſed iuxta materiam, & iterum Abb. in cap. cum ſit generale, ſub num. 9. verſic. ſed contra hoc multum facit, de foro compet. Maranta par. 4. verſic. ſeculare, vel eccleſiaſticum num. 26. Borgnin. deciſ. 28. nu. 40. par. 1.*
3 Etenim ſicuti eccleſia aliorum iura turbare non intendit, ita afferentibus præiudicium iuribus ſuis, moderata auctoritatem reſiſtit, violẽtos ſi quidẽ

exer-

exercere, non eſt contra legem agere, ſed legi afferre ſubſidium, *cap. 2. de priuileg.*

4 Cum autem diſpoſitio *d. cap. Dilecto* ſit vſu frequentiſſima, in eiuſque inintelligentia Viros alioqui Doctiſſimos errare viderim, ideo quo facilius ſingula ſuccedant, ad eius ingreſſum Quæro, cum Prælatis eſſet conſultum, vt poſſent bona, & iura eccleſiæ iudicialiter tueri, quæ vtilitas reſultat
5 ex hac facultate procedendi extraiudicialiter? Et quidem vtilitas eſt duplex, Prima quia vbi Prælatus procedit vti iudex, non ante poteſt iura eccleſiæ tueri, quam liqueat an poſſit eſſe iudex in cauſa propria, de quo arti-
6 culo, non parum diſputant, *Doct. in cap. venerabili de cenſibus.* cum aliis quos copioſe refert, *Surd. conſil. 50. lib. 1.* at quando procedit extra iudicialiter, ex quo non procedit vti iudex ſed tanquam pars ſe defendens, poteſt citra omnem controuerſiam procedere, nullo etiam adhibito iuris ordine, *Innoc. in d. c. venerabili, num. 5. Butr. col. 4. in fine, uerſic. per hoc*
7 *concludit. Abb. num. 3. uerſic. & per prædicta, Anchar. num. 8. Soccin. de uiſit. num. 16. in fine.*

Ex hac prima vtilitate plura vtiliter deducũtur, & Primo deducitur quod prælatus extraiudicialiter procedens,
8 nõ poteſt recuſari tãquã ſuſpectus, nam cum non procedat vti iudex, ſed vti pars, ſuſpitio cadit in iudicem, non in partem, vt in ſpecie ſcribit, *Butr. in cap. cum ueniſſent, ſub num. 10. uerſic. hæc uera, de iudic.* cui ſuffragatur, quod (vt mox infra dicetur,) in tali caſu, non admittitur appellatio,
9 atque ideo tantominus recuſatio, *c. ſuper eo el 2. §. in cauſis de appell. & ibi Dec. num 29. uerſic. nam prima, cap. cum ſpeciali in princ. uerb. fruſtratoriæ recuſationis, eodem tit. & ibi, Anchar. num. 4.*

Et pari ratione deducitur Secundo, quod non tenetur admittere alias exceptiones exaduerſo appoſitas, con-
10 tra perſonam ipſius Prælati, etiam ſi opponatur exceptio excommunicationis, *Innoc. in d. cap. Venerabili, ſub num. 3.* quem ibi ſequitur *Butr. col. 4. circa med. uerſic. poſtea Innoc.*

11 Deducitur Tertio, quod prælatus non tenetur admittere partem ad appellandum quia ſi appellatio admitteretur eccleſia remaneret interim iure ſuo ſpoliata, *Innoc. loco cit. uers. ſolue ſi Epiſcopus exequitur, & ibi Abb. nu. 3. uers. 1. caſu Soccin. de uiſit. nu. 16. uers. 1. caſu concludit,* & alii ſupracitati, quibus addi poteſt *Genuen. in praxi, cap. 18. ſub nu. 1.*

12 Deducitur Quarto, quod prælatus extraiudicialiter procedens non tenetur admittere partem, ad probandum iura ſua, neq; tenetur probationẽ oblatã recipere, tum quia, vt ſupradictum eſt, dum fieret probatio eccleſia remaneret iure ſuo ſpoliata; tum etiam quia cum prælatus procedat vti pars non poſſet de releuantia probationum
13 iudicare, *Innoc. Butr. Anchar. Anan. & Abb. in d. cap. uenerabili, Soccin. in d. tract. de uiſit. ſub nu. 16.*

14 Hęc quarta deductio patitur aliquam difficultatem, ex *cap. cum perſona de priuileg. lib. 6.* vbi ſi Epiſcopo viſitanti excipiatur de exemptione, ex priuilegio, vel præſcriptione, tenetur recipere probationes, & tamen prælatus ibi non procedit, vti iudex, vt cenſuit, *Abb. in d. cap. uenerabili, in fine Socc. in d. tract. de uiſit. ſub nu. 16.* inferentes propterea, quod per ſuperuenientem diſpoſitionem, *d. c. cum perſona*, dicta per *Innoc. in d. cap. uenerabili* in aliqua parte ceſſant.

15 Ego arbitror inter diſpoſitionem, *d. cap. cum perſona*, & concluſionem firmatam ex doctrina *Innoc.* hoc intereſſe, quod *cap. cum perſona* procedit, vbi prælatus inſtat oſtendi ſibi iura ex quibus exemptio prætenditur, vt ſatis declarant, verba illa, *à locorum ordinariis requiſiti oſtendere, & ad legendum integraliter exhibere, & tranſcriptum tradere teneantur*, Doctrina autẽ *Innoc.* vindicat ſibi locũ, vbi prælatus non inſtat pro exhibitione priui-

legiorum, ſed procedit ſimpliciter iura eccleſiæ tuendo, & ſubditus illi reſiſtit, & petit ſe admitti ad probandum, tunc enim quia dilatio probationis poteſt parere pręiudicium eccleſię non tenetur illam admittere ex hactenus allegatis.

16 Fateor quod etiam vbi prælatus procedit iura eccleſiæ tuendo, ſi probationes ſibi offerantur in promptu debet eas inſpicere, non vti Iudex, (quia vt ſupradictum eſt, non poſſet, in cauſa propria iudicare) ſed ad informandum animum ſuum, vt inſtructus magis deliberate poſſit quomodo debeat procedere, nec ob id dicetur minus extraiudicialiter procedere, *Innoc. in d. cap. venerabili, col. pen. verſ. item tales quæſtiones, Butr. col. 4. verſic. ſed hoc non places, Abb. circa finem, verſic. dicit enim, Soccin. de viſit. num. 16. verſic. quare conſulnit.*

17 Quinto, Deducitur quod vbi prælatus procedit extraiudicialiter tuendo iura ſua, poteſt ferre cenſuras, etiã extra territorium ſuum, quia taliter procedendo, non intelligit, niſi ſe defendere, quæ defenſio, non eſt reſtricta, ad certum locum, *Gem. in d. cap. venerabilibus, in princ. num. 6. & 7. ibi Franch. nu. 3. Stephan. Coſta num.* 10. *verſic. ex hoc infertur.*

18 Sexto Deducitur, quod neque cogitur partes monere, *Gem. in d. cap. dilecto, num. 7. verſic. quæro, an requiratur monitio, & ibi Franch. num.* 3. *& ante num. 6. Stephan. Coſta, nu.* 14. *Lapus allegat.* 73. *num. 3. Felin. in cap. 1. num. 9. de iudic. & in cap. ſacro, num. 6. de ſent. excom. Abb. in cap. reprahenſibilis, num. 6. & ibi Dec. num. 4. de appell. Soccin. in d. c. ſacro, num.* 366. *& in tract. de viſit. num.* 16. & hæc eſt communis opinio.

19 Contrariam tenet, *Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 9. num. 6. verſic. hinc deduci poteſt*; At prior opinio, ſicuti eſt frequentior, ita verior, nam cum prælatus in hac ſpecie procedat vti pars formalis, defendens ſe, & bona ſua ab Inuaſione, equidem reiiciuntur omnia, quę inuaſioni poſſunt. præbere fomentũ, veluti probatio, appellatio, recuſatio, & conſequenter etiam neceſſitas monitionis, alias ſi illa requireretur neceſſario, remedium hoc procedẽdi extraiuditialiter, quod eſt præparatũ ad occurrendum violentiis de facto eſſet otioſum, quippe dũ fieret monitio, bona occuparentur, ne igitur contingat dum Romæ conſulitur ſaguntum expugnari, dicendum eſt monitionem non eſſe neceſſariam.

20 Fateor, quod ſi quando monitio fiere poſſet, ſine periculo occupationis, tunc Prælatus procederet Vrbanius, nec ideo diceretur procedere iuditialiter, ſed remaneret nihilominus actus extraiuditialis. Vnde ſi Prælatus timet ſe ab aliquo turbari, & nolit de nimia properatione redargui, poterit illum monere, ſaltim per edictum, cuius forma poterit prout infra concipere.

21 Omnibus, & ſingulis ſua intereſſe putantibus harum ſerie ſignificamus. qualiter inter cetera bona, ſeu iura, quę ad menſam eccleſiæ noſtræ pleno iure ſpectant, & in quorum pacifica poſſeſſione reperitur, adſunt bona. ſiue ius quodam viſitandi vel exigendi &c. cuiquidem poſſeſſioni nomine de eccleſiæ inherentes eam continuare, ac remediis oportunis, etiam per cenſuras extraiuditialiter procedẽdo defẽdere, intendimus & tueri, & ne de prædictis ignorãtia prætẽdi poſſit ab aliquo; pręſẽtes fieri iuſſimus, & ad valuas eccleſię noſtrę affigi, & publicari. Hac forma ſeruata, ſiquis tanquã bonorum, eccleſiæ occupator, fuerit excommunicatus neque de monitione conqueri, neque ignorantiam iurium eccleſiæ allegare poterit, & hæc quoad primam vtilitatem, quæ reſultat, ex facultate procedendi extraiuditialiter.

22 Secunda eſt vtilitas, quia vbi contingerit apud ſuperiorem cenſuras de iniuſtitia redargui, Prælatus geret perſonam rei, qui eſt actore fauorabilior, *l. fauorabiliores, ff. de reg. iu. c.* ex-

ex litteris de prob. & in ſpecie tradunt *Innoc. in d. cap. Venerabili ſub num. 5. verſ. Item erit Deus, Butr. col. 3. in fine, verſ. & per hoc concludit, Anchar. num.* 8.

His ita prælibatis concluſio ſupra conſtituta, nempe poſſe prælatum tueri iura eccleſiæ ſuæ, non ſolum iudicialiter, vt iudex, ſed etiam extraiudicialiter per, cenſuras, vti parſ. formalis.

23 Extenditur Primo, vt habeat locum, non ſolum in prelatis ordinariis, quorum intentio fundatur de iure communi, vt ſunt Epiſcopi, ſed etiam in illis, quorum iuriſdictio eſt notoria, fundata in priuilegio, aut conſuetudine, vt negari non poſſit, vt ſunt plura capitula, Decani, Archidiaconi, & ſimiles in partibus vltramontanis, ita firmant *Io. Andr. in cap. cum perſona, in princ. de priuileg. lib. 6.* quem ibi ſequitur *Gemin. ſub num. 4. verſic. quaero de quibus; Stephan. Coſta in d. cap. Dilecto, nu. 13. & 19.*

Et hæc opinio aperte probatur in *d. cap. Dilecto*, vbi ſententia excommunicationis erat prolata a Decano Aurelianenſe, & ſic à prælato inferiore.

24 Dixi quorum iuriſdictio eſt notoria, quia ſecus eſſet ſi de iuriſdictione dubitaretur, nam non poſſet procedere neque extraiudicialiter, neque iudicialiter, *cap. cum venerabilis de Religioſis domibus*, *Abb. in cap. cum olim, num. 2. de cenſibus Anchar. conſil.* 310. *nu. 5. Pariſ. conſil. 95. lib. 4. Rota apud Seraph. dec. 1278. ſub num. 1. verſ. contrarium tamen, & in Conſtantien. iuriſdictionis, 16. Nouembris 1607. coram Reuerendiſſimo Attubatten.*

25 Extenditur ſecundo, vt procedat, non ſolum in Prælato ordinario, ſed etiam vi Delegato, hoc tantum addito diſcrimine, quod Delegatus antequam agat, tenetur docere de faculta-
26 tibus ſuis, *l. 1. C. de mand. princ. Butr. & Anan. in d. cap. venerabili ille, col. 4. verſ. 4. caſus, hic, num. 7.* Niſi Delegatus ſit Cardinalis cui propter dignitatis eminentiam creditur ſimplici verbo, *cap. cum in iure de officio delegati, cap. nihilominus 96. diſt.*

27 Extenditur Tertio, vt procedat, ſiue agat, pro defendendis rebus ſtabilibus, ſiue mobilibus, vt cenſuit, & Recte *gloſ. in d. cap. Dilecto, verb. occupare.*

28 Extenditur Quarto, ſiue agat pro defenſione rerum corporalium, ſiue incorporalium, & ſic ad defenſionem iurium, *d. cap. dilecto & cap. Venerabilibus, §. attamen ibi extraiuditium pro ſuorum defenſione iurium cap. cum perſona de priuileg. lib. 6. Innoc. Butr. & Anan. in d. cap. Venerabili, & ibi etiam Abb. ſub num. 3. poſt. med. & idem in aliis iuribus.*

29 Extenditur Quinto, vt procedat non ſolum, quando agit ad defenſionem bonorum, & iurium eccleſiæ ſed etiam ſi agat pro defenſione iurium, & bonorum patrimonialium ipſius Prælati, vt probat *teſt. in d. cap. dilecto ibi bonis ſuis*, & ibi hoc notant, *Gem. ſub num. 2. Stephan. Coſta, numero* 12.

30 Extéditur Sexto, vt ſi Prelatus pōt per cenſuras tueri, bona, & iura eccleſię ſuę ac bona patrimonialia, multo fortius poteſt tueri propriam perſonam, ab iniuria, ſiue violentia, *d. cap. dilecto, ibi ſe defenſare*, & ibi *licuit, ipſi Decano proprio ſibimēt ſubuenire ſubſidio*, & tradit, *Butr. in cap. cum veniſſent, num. 11. verſ. in quantum de iudice.* Etenim iniuria vel videntia facta Prelato, intelligitur facta eccleſiæ *cap. nullus, de foro compet. clem. 1. in princ. & ibi vital. num. 6. eod. tit. cap. 1. de maled.*

31 Extēditur Septimo, vt Prelatus poſſit extraiuditialiter procedere, ēt extra ſuum Territoriū quia cū procedēdo extraiuditialiter, vti pars non intelligat, niſi ſe, & bona defēdere, defenſio, non eſt reſtricta ad certum locō, *Gem. in d. c. venerabilibus in princ. 6. & 7. Franch. in d. cap. dilecto, n. 3. Stephan. Coſta num. 10. verſ. ex hoc infertur.*

Extenditur Ottauo vt poſſit non ſolum

ſolum tueri bona, & poſſeſſionem, quā
33 eccleſia, vel Prælatus habet, ſed e-
tiam poſſit recuperare amiſſam, dum-
modo rapina ſit manifeſta, & res ſit
preſens, nam poteſt excommunicari,
præuia tantum monitione niſi eam
reſtituat in continenti, *Io. Andr. in d. cap. dilecto, num. 12. & ibi Gem. num. 11. verſ. tamen, vt dicit melius Franch. in tertio notab.* Et pari ratione
poteſt poſſeſſionem amiſſam recupe-
rare incontinenti, *Innoc. in d. c. Venerabili ſub num. 3. in fine de cenſib.*

34 Dixi dummodo rapina ſit mani-
feſta, & res ſit preſens, nam quatenus
manifeſta non ſit, vel res non ſit pre-
ſens debet fieri citatio, ad reportan-
dum intra terminum a Prælato præ-
figendum, alias dicendum cauſam
quare non debet, vti occupator bono-
rum, vel iurium eccleſiæ excommuni-
cari, *Io. Andr. Gem. & Franch. locis relatis*, quos etiam ſequitur *Borgnin. deciſ. 28. num. 42. par. prima.*

35 Principalis concluſio ſolet nonnul-
lis modis limitari, & primo vt facul-
tas procedendi per cenſuras extraiu-
ditialiter non competat niſi contra
ſubditos, non autem contra forenſes,
Io. Andr. in d. cap. dilecto, ante num. 2. verſ. dum tamen eccleſiaſticus & ibi Gem. num. 11. Franch. num. 7. verſ. & tali gladio, Abb. in cap. cum ſit generale, num. 9. de foro compet. Borgn. deciſ. 28. num. 39. & 46. par. prima.

36 Hæc prima limitatio licet tantorū
Patrum auctoritate munita, mihi nuſ-
quam probari potuit. Primo quia
omnes ducuntur, auctoritate *Innoc. in d. cap. venerabilis de cenſib. & in cap. dilectus de poenis*, qui tamen hoc
non dicit. Vndi dici poteſt non eſſe
adhibendam fidem teſtibus, quorum
ceſſante auctores, *cap. fraternitatis de hæret. cap. licet ex quadam de Teſtibus.*

37 Secundo quia facultas procedendi
extraiuditialiter conceſſa Prelato con
tra occupantes bona, vel iura eccle-
ſiæ, nulla alia ratione eſt conceſſa, niſi
quia vim, vi repellere licet, & quia
ſerum que aduerſus temporalem po-
tentiam, ſufficiens defenſio non eſt,
38 vt ſunt formalia verba, *teſt. in d. cap. dilecto*, quæ verba veluti poſita, in
prohemio denotant cauſam finalem
diſpoſitionis, *l. fin. vbi Bart. num. 3. ff. de hæred. inſt. Dec. conſ. 379. ſub num. 5. lateſurd. conſ. 224. num. 12. Rot. deciſ. 299. ſub num. 1. parte 2. diuerſ. & deciſ. 483. nu. 1. nar. 1. in recentior.*

39 Hæc autem ratio multo magis mi-
litat in forenſe, quam in ſubdito, quia
forenſis facilius poteſt vim inferre,
quam ſubditus, *argum. Auth. multo magis C. de epicopis, & Cler.*

40 Tertio, vbi adeſt violentia, facultas
procedendi extraiuditialiter per cen-
ſuras non requirit de neceſſitate iuriſ-
dictionem, ergo ſtante violentia po-
teſt exerceri, etiam in forenſes, & nō
ſubditos.

41 Maior propoſitio probatur dupli-
citer. Primo quia poteſt exerceri, e-
tiam extra Territorium, vt ſupra pro-
batum eſt *n. 32.* & conſtat quod ex-
tra Territorium non adeſt iuriſdictio,
l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. l. fin. ff. de off. Præfecti vrbis.

Secundo, quia licet regulariter
prelatus nō poſſit exercere iuriſdictio
42 nē extra dioeceſi, tamē vbi adeſt vio-
lentia, poteſt exercere iuriſdictionē et
iudicialem, *clem. vnica vbi tradunt omnes de foro compet.* ergo multo ma-
gis extraiuditialiter, quæ ſolam reſpi-
cit defenſionem, & vti talis, non ſu-
biacet ſolemnitatibus, quibus ſubiacet
iudicialis, vt patet ex traditis, ſupra *à num. 5. uſque ad num. 22.*

43 Quarto, contra quem nobis, licet
nos, & bona noſtra armis tempo-
ralibus, tueri, contra eundem licet tue-
ri iura, & bona eccleſiæ armis ſpiritua
libus, hęc enim parificantur in diſpo-
ſitione, *d. cap. dilecto, & in cap. 2. de priuileg.* At nemo negabit licere nobis
tueri nos, & bona noſtra armis tem-
poralibus contra non ſubiectos no-
ſtræ iuriſdictioni, ſi nos inuadant, *l. 1. ff. de ui, & ui armata*, Ergo.

44 His rationibus cum caſus ex facto
inci-

Digitized by Google

incidiſſet de Anno 1619. In ſacra congregatione epiſcoporum Illuſtriſſimi Patres me informante cenſuetunt ſub ſtinere cenſuras latas per Prælatum extraiudicialiter procedentem, etiam cōtra forenſem. quare, & propter tan-
45 ti Tribunalis auctoritatem, & quia hæc opinio eſt vrgentibus ſuffulta rationibus, quo caſu eſt præferenda opinioni multorum, *l. 1. ibi, non ex multitudine, C. de vetere vir. enucleando Hoſt. Io. Andr. & Reliqui, in cap. 1. de conſt. Bertrand. conſ. 126. num. 6. vol. 4. par. 1.* ideo ab ea non recedetē.

Si quis tamen adherere vellet contrarie opinioni eam limitare debebit, ne procedat quando forenſis infert, violentiam in Territorio, tunc
46 enim, quia ſaltim ratione Territorii ſubiicitur iuriſdictioni, *l. 1. vbi Doct. C. vbi de crim. agi oportet.* poterit contra eum procedi extraiudicialiter per cenſuras, quia non deficit in excommunicatore iuriſdictio.

47 Et pari ratione eam limitare debebit Secundo quando forenſis exiſtens extra Territorium excommunicatoris mitteret, litteras aut homines, qui violentiā inferēt in repoſita in Territorio Prælati excommunicatoris, tum quia hic efficitur ſubditus ſaltim ratione rei ſitæ, *cap. 3. & cap. fin. de foro compet. l. forma, §. ſi vero ff. de cenſibus, l. ſi Prædium C. de Prædiis meſior. l. ult. C. de præſcript. long. tempor.*

48 Tum etiam quia ſufficit, quod turbatio fiat in repoſita in Territorio excommunicantis, per ea quæ ſcribit, *gloſ. in l. unica, C. ubi de poſſeſſione agi oporteat*, quam ibi ſequuntur, *Bald. & Salicet. Dec. conſ. 694. proreſolutione, num. 13. & 14.* Et in ſpecie hoc tenet *Dominus Marta, in tract. de iuriſd. par. 2. cap. 1. num. 9.* & hæc quoad primam limitationem.

49 Limitari ſolet Secundo ne procedat quando epiſcopus non eſſet in quaſi poſſeſſione iuris, vel bonorum ad quæ agit *Rot. deciſ. 7. de ſent. excom. in antiq.*

Hæc Secunda limitatio, vt ſine errore tradatur, nonulli ſunt conſiderandi caſus. Primus quando Prælatus vult agere pro defenſione iuriū in quibus habet intentionem de iure fundatam, & alter non reperitur in poſſeſſione, & tunc quod non poſſit agere extraiudicialiter cenſuit, *Borgnin. d. deciſ. 28. num. 40.* motus auctoritate *Innoc. in d. c. Venerabili*
50 *ſub num. 5. col. fin. verſ. ſuis autem Abb. ibid. in tertio caſu, Rota, deciſ. 7. de ſent. excom. in antiq. Soccin. in tract. de uiſit. num. 16. Felin. in cap. 1. nu. 2. col. 2. verſ. limita.*

Sed quicquid ſit viſum, Borgnino, eſt indubitanter dicendum, quod ubi Prælatus agit pro defenſione iurium, aut rerum in quibus habet intentionē de iure fundatam, & alter non eſt in poſſeſſione, poteſt agere, etiam ſi non ſit in poſſeſione, quia in tali caſu ſufficit ſola iuris aſſiſtentiæ *omnes Baſilicæ, 16. q. 7. capitulo conquerente de off. ord. capitulo cum epiſcopus eod. tit.*
51 *lib.* ex qua reſultat poſſeſſio preſumpta, quæ quando non redditur turbida ex actibus contrariis, ſufficit, vt illi detur manutentio, *cap. cum per ſone §. fin. de priuileg. lib. 6. Verall. deciſ. 306. par. 1. Rota, deciſ. 145. nu. 6. par. 2. & deciſ. 491. num. 2. par. 1 in recentior. Et in Coſtantien. iuriſdictionis 18. Maii. 1611. coram Reuerendiſ. Attubatten. & in Brittorien. tertia Aprilis 1609. coram eod.*

52 Non .n. vt Prælatus dicatur in qua ſi poſſeſſione iurium in quibus habet intentionem de iure fundatam requiretur actus poſſeſſionis poſitiuus in quocumque actu ſed poſſeſſio vnius actus trahitur ad omnes alios in quibus alter non reperitur in poſſeſſione, *Innoc. in cap. dilectus, num. 3. verſ. poſſeſſorium ex eo de capell. Monach. & ibi Hoſt. num. 1. verſ. expra dictis & Io. Andr. num. 8. Butr. num. 15. Boich. num. 11. Abb. conſ. 71. col. f in. verſ. tertio ad idem, Felin. in cap. auditis nu. 19. in tertia declar. de præſcript. Rebuff. in Tract. de decim. quaeſt. 9. num.*

num. 4. *Menoch. de retinenda, remed.* 3. *num.* 158. *Cephal. conſil.*369.*num.* 15. *& ſeq. Rota apud* Verall. *deciſ.* 306.*par.* 1.*& deciſ.*17.*num.* 2.*& ſeq. par.* 2. *& in Aſſiſien.* *Canonicatus* 14. *Iunii.* 1606. *coram Illuſtriſs. D. meo Cardinali Sacrato, & in Sipontina iurisdictionis* 24. *Maii* 1613. *coram eod. quæ eſt* 491. *num.* 6. *par.* 1. *in recentior, & in Tiraſonen. iuris votandi* 4.*Febr.* 1615.*coram R. P. D. Manzanedo.*

53 Nec prædictis obſtant, *Doct.* per *Borgnin.* allegati ſi quidem *Innoc.* loquitur in iuribus in quibus prælatus non habet intentionem de iure fundatam quia ponit exemplũ in iure colligendi fructus, ex aliquo fundo, in quo prælatus non habet iuris aſſiſtentiam. *Rota* vero magis retorquetur in contrarium, quia expreſſe dicit quod Epiſcopus eſt in poſſeſſione excommunicandi, quando excommunicat ſubiectum, & ſic ſola ſubiectio includit poſſeſſionem, & licet ſubiungat ſecus eſſe ſi ſuper poſſeſſione in qua epiſcopus dicebat ſe eſſe verteretur dubium, hoc tamen debet intelligi, quando dubium oritur ex poſſeſſione, quam prætendit inferior, quæ reddit dubiam iuris aſſiſtentiam, & poſſeſſionem præſumptam epiſcopi, *d. cap. cum perſonæ de priuileg. & in iiſdem terminis loquitur Abb. & Felin.* & hæc quoad primum caſum.

Secundus, eſt caſus quando prælatus agit pro iuribus in quibus habet intentionem de iure fundatam, ſed excommunicatus reperitur in quaſi
54 poſſeſſione faciendi illud pro quo a prælato excommunicatur, & in tali caſu non poteſt extraiudicialiter, ſed ſi vult tueri iura ſua, debet procedere iuris ordine ſeruato, ita *Innoc. loco cit. col. fin. verſ. ſecus autem eſſet, Butr. & Abb. ibidem, Rota, deciſ.* 28. *num.* 43. *pro quibus eſt text. in cap. cum perſonæ, §. & priuilegium de priuileg. lib.* 6.
55 Ratio eſt, quia ſicuti ſibi permiſſũ eſt ſuam poſſeſſionem tueri, ita eſt illi prohibitum alterius poſſeſſionem inuadere, *l. ſi quis in tantum, C. vnde vi, l. extat, ff. quod met. cauſa*, ſeu propiam
56 ſua auctoritate recuperare, *cap. in litteris de reſt. ſpoliat.*

Hoc idem eſſet dicendum, ſi tertius reperitur, in quaſi poſſeſſione, vel prætenderet locum non eſſe de iuriſdictione prælati, qui vult extraiudicialiter
57 procedere, *Innoc. in d. cap. venerabili, ſub num.* 4. *verſic. ſi autem contra, & ibi Butr. & Anan. in* 7. *caſu, Borgnin. d. dec.* 28. *num.* 34.

Hoc etiam eſt dicendum ſi ſimul cum ordinario habeat facultatem viri tãdi, veluti cõtingere ſolet an exequutione vltimarũ voluntatum in quibus poteſt procedere iudex eccleſiaſticus & ſæcularis, vt notat *Abb. in cap. nos numero quinto, de teſtam. Couar. qui alios refert, & teſtatur de communi, in cap. ſi hæres, num.* 1. *eod. tit.* in iis enim prælatus, non poteſt extraiudicialiter procedere, quia non poteſt illum impedire ſed quilibet viſitare poteſt, & ſi ſimul eodem tempore concurrãt,
58 qui prius cepit debet finire, & deinde poteſt Alter incipere, *Innoc. in cap. Romana eccleſiaſtica in princ. de cenſibus, Borgnin. loco cit. ſub num.* 45.

Tertius, eſt caſus, quando agit pro iuribus aut rebus in quibus non habet intentionem de iure fundatam, nec eſt in quaſi poſſeſſione, & tunc prælatus agere non poteſt extraiudi-
59 cialiter, etiam ſi in veritate res, aut ius ſpectares ad ipſum, *Innoc. in d. c. venerabili, col. fin. verſic. ſecus autem ſi Epiſcopus, Butr. col.* 4. *verſic. octauus caſus.*

Vnde infertur, quod ſi prælatus prætendat viſitare eccleſiam exiſtentem in aliena diæceſi, vel ab ea ſibi deberi procurationem, vel ad ſe ſpectare ius colligendi fructus ex aliquo fundo nõ poterit agere extraiudicialiter, ſed debet experiri iuris ordine ſeruato, *Innoc. Butr. & Abb. locis ante citatis.*

60 Quartus eſt caſus, quãdo agit pro rebus, aut iuribus, in quibus nã habet intentionem de iure fundatam, ſed præ-
61 latus eſt in poſſeſſione, ſeu quaſi viſitandi,

randi, ſiue exigendi, & in tali caſu ſola quaſi poſseſſio ſufficit, *Innoc. loco cit. Abb. num. 3. verſic. 1. patro*, & coeteri communiter, *Socc. in d. tract. de Viſitat. num. 16. verſic. 1. caſu*.

Extenditur hic Quartus, caſus vt procedat etiam ſi ſuper bonis, aut iuribus pro quibus agitur pendeat lis coram alio iudice, nam poterit non obſtante litis pendentia tueri proptiam

61 poſseſſionem, tum quia pendentia litis non impedit, vt quis interim tũc poſſeſſione vtatur, ſed vt nouã acquirat, *c. 1. in fine, vt lite pend. Innoc. in d. c. venerabili, ante nu. 3. verſ. vel etiam ſi Epiſcopus, & ibi Butr. col. tertia, in princ.*

62 Tum etiam quia prælatus poteſt extraiudicialiter per cenſuras tueri poſſeſsionem, etiam dubiam, quamuis validitas cenſuratum dependeat, ex futuro euentu, *Innoc. loco cit. col. 3. verſic. & ſi poſtea apparebit Butr. col. 3. in princ. verſic. 2. caſus, Abb. num. 3. caſu*.

63 Tum denique, quia ſicuti, quando lis pendet iudicialiter coram alio iudice prælatus poteſt agere interdicto vti poſſidetis, *d. c. 1. vt lite pend. l. 1. ff. vti poſsid. §. retinendæ, inſt. de interd.* ita quando procedit extraiudicialiter, poteſt per cenſuras compeſcere turbantes, *Innoc. loco cit. ſub num. 3. verſic. vel dic melius, quod ſi in iudicio*.

64 Additur quod quemadmodum per negationem, ptohibitionem, aut appellationem partis, non tenetur prælatus detinete vti iure ſuo, *l. ſi fundum, C. cred. uend. pign.* Ita non tenetur deſinere vti quando procedit extraiudicialiter, *cap. dilecti de maior. & obed.*

65 Et hæc procedunt, etiam ſi poſſeſſio prælati prætendatur contra ius, quia ſicuti hęc exceptio non tetardat manutentionem, vbi proceditur iudicialiter, *l. 2. ff. de interd. Abb. in d. cap. 1. vt lite pend. Anan. in d. cap. cum veniret in 1. notab. de conſt. Dec. in cap. cum teneamur, num. 4. uerſic. ſi eam de appellat. & conſil. 103. nu. 1. uerſic. & facit, Rota dec. 41. num. 11. & dec. 50. num. 29. & deciſ. 64. num. 3. par. 2.* ita neque poteſt impedire proceſſum extraiudicialiter, ex allegatis.

66 Quintus eſt caſus quando dubitatur An prælatus ſit, vel non ſit in quaſi poſſeſſione, & tunc ſi ſibi videbitur poteſt differre vti iure ſuo, quouſque de illo liqueat. ſi autem nolit differre, poteſt procedere etiam per cenſuras, ſed earum validitas, vel inualiditas declarabitur, ex futuro euentu, videlicet vt quatenus conſtet Prælatum eſſe in poſſeſſione, cenſuræ ſint validæ, ſi vero conſtet non eſſe erunt nullę, & prelatus in expenſis condemnabitur, niſi iuſtam habuerit creduli-

67 tatis cauſam, *Innoc. in d. cap. uenerabili, ſub nu. 4. uerſic. ſi autem eſſet in quaſi poſſeſſione, & ibi, Butr. num. 10. uerſic. ſecundus caſus Abb. num. 3. uerſic. 3. caſu Anan. num. 6. uerſic. tertius caſus Socc. in d. tract. uiſit. ſub num. 16. uerſic. caſu, Rota dec. 7. uerſic. ſecus eſſet de ſent. excom.*

68 Iuſtam autem credulitatis cauſam habuiſſe dicemus, ſi agebat de viſitanda eccleſia, ſita intra fines dioeceſis ſuę, quã poſtea repertum eſt eſſe exemptam, *Innoc. in d. cap. Venerabili. nu. 4. verſ. & ſi poſſet appelit. Butr. ibid. col. 3. in princ. verſ. nota hoc dictum Abb. num. 3. verſ. caſu Soccin. loco cit. verſ. ſubdit tamen*.

69 Idem Dicemus, ſi eccleſia non erat in dioeceſi ſed in ſctipturis, ſeu libris archiuii eccleſiæ reperiretur adnotatum prælatum eſſe in quaſi poſſeſſione licet vete non eſſet quia ad iſtum effectum ſufficit ſola credulitas ex aliqua cauſa ptoducta, *ex Doctr. allegatis*.

70 E conuerſo autem dicemus Prælatum non habuiſſe iuſtam credulitatis cauſam ſi fuiſſet in dolo, vel ignorantia ſupina, quæ ſatis colligitur ſi proparte excommunicati ſibi fuiſſet oſtenſus, vel oblatus modus ſæcurus amiſſæ poſſeſſionis *Butr. loco cit.*

71 Coeterum vbi contingerit ferre cenſuras extraiudicialiter pro iurium de-

defenſione, formulam concipiat iuxta facti contingentiam, ita tamen, vt vis, vel cõtumacia explicetur, pro qua excommunicatio feratur, veluti pro contumacia, in illum recipiendo ad viſitationem, formula decreti ſit concipi poſſet. Die, &c. Reuerendiſſimus D. N. proſequens viſitationem diœceſis ſuæ acceſſit ad eccleſiam S. N. ſitam in tali loco, vbi reperit. N. eccleſiæ Abbatem, ſeu Rectorem, qui ex quo illum ad viſitandum admittere noluit; Ideo volens extraiudicialiter iura eccleſiæ ſuæ tueri, illum excommunicauit, et vti talis, per cedulones publicari mandauit.

Pro defenſione iuris exigendi.

72 Quia eccleſia cathedrali, N fuit, & eſt in quaſi poſſeſſione exigendi fructus, ex prædio N. cuius fructus ſubripere conatur. N. ideo ad iura eccleſiæ ſuæ tuenda Reuerendiſſimus D. N. pręfatum. N. excommunicauit.

Si fructus ſint de recenti ſubtracti, & ſint præſentes potuit excommunicari, niſi eos incontinenti reſtituat, ſi vero non ſunt præſentes, niſi eos reſtituat intra competentem terminum.

Formula Cedulonis.

73 Hic apoſtolica auctoritate excommunicatur. N. eo quia nobis Diœceſim noſtram de more viſitantibus, & ad eccleſiam N. accedentibus auſus fuit noſtris mandatis non obtemperare, & ad hoc, vt vti talis a Chriſti fidelibus euitetur maudamus præſentes per loca publica, & conſueta affigi, &c.

SVMMARIVM.

1 *Denunciatio non eſt de ſubſtantia excommunicationis.*

2 *Excommunicatus denunciandus eſt duplici ratione de qua ibi, & num. 3.*

4 *Interdicti vel ſuſpenſionis facienda eſt denunciatio.*

5 *Denunciatio eſt facienda ab eo qui excommunicauit.*

6 *Etiam ſi ſit delegatus.*

7 *Excommunicator poteſt requirere ordinarios vt denuncient excommunicatum.*

8 *Curiæ praxis refertur.*

9 *Ordinarius ex officio poteſt eos quos ſcit excommunicatos denunciare.*

10 *Requiſiti tenentur omnino excommunicatos denunciare, etiam non viſo proſu num. 11.*

12 *Vbi delictum eſt commiſſum, denunciatio fieri debet.*

13 *Denunciatio vt recte fiat, quæ requirantur.*

14 *In denunciatione an requiratur ſolemnitas.*

15 *Denunciatio fieri poteſt etiam parte non citata.*

16 *Appellatione a declaratoria interpoſita denunciatio fieri non poteſt.*

ARGVMENTVM.

Denunciatio excommunicationis à quo, & qualiter fieri debeat.

CAP. LXII.

LIcet denunciatio nõ ſit de ſubſtantia excommunicationis, propterea quod excommunicatio operatur effectus contra excommu-

1 nicatum ante denunciationem, *Archid.* Turrecrem. *& Prapoſ. in cap. curæ 1. q. 3. Innoc. & reliqui in cap. paſtoralis* §. *verum de appell.* nihilominus ſta-

2 tutum eſt eum eſſe denunciandum, idque duplici ratione. primo, vt poſſit vitari ab aliis *c. peruenit* 13. *& c. conſuluit de appell. d. cap. curæ, & c. debent* 11. *quæſt.* 3. *cap. depetentibus* 24. *q.* 3.

3 Secundo, vt rubore ſuffuſus citius reſipiſcat, & ad pænitentiam perducatur *cap. Parocchianos de ſent. excom. cap. 1. de except. lib. 6.* quod, & ſi peculiarius procedat in excommunicatione ſtante diſpoſitione Extrauag. *ad euitanda*, idem tamen eſt in quacunque ſpe-

ſpecie Cenſuræ vt de interdicto eſt *teſt. in d. cap. peruenit, & in d. cap.* Pa*ſtoralis, §. verum, de appell. & in Clem. vlt. de cenſib.* & de ſuſpenſione eſt *text. in clem. 2. de pœnis.*

Vt autem tota materia plene liqueat de infraſcriptis erit agendum.

Primo, ad quem ſpectat denunciare excommunicatum.

Secundo, vt recte fiat denunciatio quæ requirantur.

5 Quoad primum, ſi verſemur in excommunicatione lata ab homine, denunciatio eſt facienda ab eo qui excommunicationem tulit, is enim habet poteſtatem exequendi propriam ſententiam, *cap. Paſtoralis, §. verum, de appell. & ibi Imol. num. 10. Franch. num. 28. cap. 1. de tregua, & pace,* Ar*chid. Turrecrem. & prapoſ. in cap. curæ 11. q. 3.*

6 Extenditur primo, vt procedat ſiue excõmunicator ſit iudex ordinarius, ſiue ſit Delegatus, *d. §. verum vbi Imol. num. 10. verſic. idem tamen poteſt,* Abb. *num. 23. Franch. num. 28. Proſper. Faſett. conſil. 193. num 2.* cum aliis allegatis ſupra *eod. lib. cap. . . . in ſecunda, extenſione.*

7 Extenditur ſecundo, vt iudex excõmunicator poſſit requirere ordinariũ, & alios vt denuncient excommunicatum ab eo, *cap. ſignificaſti de off. delegati, Imol. in d. §. verum num. 10. verſic.*
8 *& ſimiliter mandare poterit,* & hoc iure in praxi vtimur in curia, nam vbi relaxatur declaratoria ſiue relaxatur ab ordinario ſiue à Delegato ſolent requiri omnes ordinarii in partibus, ſiue ſint Epiſcopi, ſiue prælati inferiores, quinimmo omnes clerici pro illarum exequutione, de quo ſtilo meminit P*rapoſ. in d. cap. cura col. 1. circa princ.*

9 Extenditur Tertio, vt ſi requſitio non fiat, poſſit quilibet ordinarius ex officio pro ſalutæ animarum, denunciare eos quos ſcit eſſe excommunicatos, quia pertinet ad curam ſuam vt euitentur, *d. c. cura 11. quæſt. 9. & ibi Gem. & Prapoſ. Innoc. in d. c. Paſtoralis § verum. 1. ſub num. verſic. denunciari Imol. ſub num. 10. verſ. item aduerte.*

10 Extenditur Quarto, vt ordinarii requiſiti ab excommunicatore debeãt excommnnicatos denunciare, vt eſt *teſt. in d. c. 1. circa finem, de treg. & pace.*

11 Idque etiam non viſo proceſſu, vt in facti contingentia reſpondit *Sacra congregatio ſuper negotiis Epiſcoporum ſub die 16. Nouembris 1582. reſpondens* E*piſcopo* T*ropienſi.*

12 Si vero verſemur in excommenicatione lata a lege, denunciatio eſt facienda ab eo ordinario in cuius diœceſi, eſt delictum admiſſum *d. c. 1. de treg. & pace,* qui quidem ordinarius poteſt re-
13 quirere alios prælatos vt excommunicatos, à ſe, & denunciatos denunciẽt in propriis diœceſibus, *vt eſt teſt. in d. c. 1. de treg. & pace, & in d. c. cura, & c. debeat 11. q. 3. et c. de potentibus 25. q. 3.*

14 Quoad ſecundum, vt denunciatio rite procedat, debet continere nomen excommunicati, & cauſam excommunicationis *d. c. debent,* item quod inſinuetur Parocchianis, & Præfectibus eccleſiæ in loco celebri, publice legendi proponantur, *d. c. Cura 11. q. 3. c. Parocchianos de ſent. excom.* & licet antiquitus in denunciatione adhiberetur ſolemnitas, de qua in *d. c. debent, & cap. ad Apoſtolicæ in figuratione caſus, de re iud. lib. 6. & per Cou. in c. alma mater, §. 8. num. 6.* nihilominus ea non vtimur niſi in caſibus valde grauibus, in aliis vero laudabile non eſſe priſcam ſolemnitatem adhibere reſpondit *Sacra Congreg. Epiſcoporum ſub* D*ie 27. Martii* 1601. *reſcribens* E*piſcopo Caſertano.*

15 Hæc autem denunciatio fieri poteſt etiam parte non citata vt pluribus probat. *Rom. conſ. 482. num. 5. & ſeq. Soccin. conſil. 10. poſt nu. 16. inter conſilia Curt. Iun. Dec. in Auth. Caſſa nu. 3. C. de ſacroſanctis eccleſ. et in c. Paſtoralis, §. verum nu. 5. & ſeq. de appell. & ibi Franch. nu. 27. Lancel. de attent. c. duodecimo, limit. Vigeſima prima, numero nono, Aegid. deciſ.* 411. *Verall.*

deciſione 424. *numero ſexto, et ſeptimo.*

16 Quod eſt, intelligendum dummodo non fiat poſt declaratoriam a qua ſit interpoſita appellatio, quia tunc nõ ſolum requireret partis citationem, ſed eſſet nulla, niſi eſſet facta ſuper notorio, *d.cap. peruenit vbi Doct. de appell. cap. per tuas, de appell.* Franch. *in d.§. verum num.* 27. *Alter. de cenſur. diſput.* 5. *lib.* 3. *cap.* 3. *pag.* 318. *verſ.* 3. *dubitatur.*

SVMMARVM

1 *Excommunicatus poteſt appellare.*
2 *Excommunicatio eſt omnium pœnarum grauiſſima.*
3 *Reus quantumuis excommunicatus poteſt ſe defendere.*
4 *Effectus duplex appellationis.*
5 *Excommunicatus, ſuper appellatione poteſt impetrare reſcriptum.*
6 *Excommunicatio non tranſit in iudicatum ad effectum abſolutionis obtinendæ.*
7 *Sententia excommunicationis poteſt poſt mille annos retractari, & concedi abſolutio.*
8 *Tranſit tamen in iudicatum quoad alios effectus.*
9 *Excommunicatus non appellans intra decem dies, non auditur niſi per viam querelæ.*
10 *Excommunicatus non appellans intra decem dies non poteſt cauſam introducere coram Metropolitano.*
11 *Metropolitanus non eſt competens in cauſis in quibus quis non auditur niſi per viam querelæ.*
12 *Stephanus Coſta reprobatur.*
13 *Excommunicatus non appellans intra decem dies, tenetur abſolutionem petere ab excommunicatore.*
14 *Ratione noui grauaminis poteſt ad Archiepiſcopum appellari.*
15 *Tempus decem dierum quomodo computetur in ſenten tetia excommunicationis conditionali.*
16 *Abb. Panormit. reprobatur.*
17 *Sententia excommunicationis tranſit in iudicatum quoad præſumptionem iuſtitiæ.*
18 *Monitio ſiue citatio in ſententia excommunicationis non præſumitur.*
19 *Sententia excommunicationis quoad inſtantiam reſpectu tertii non eſt perpetua.*
20 *Excommunicatus poſt decem dies non poteſt ſe defendere in expenſis parti aduerſæ debitis ratione contumaciæ.*
21 *Excommunicatus longo tempore in excommunicatione perſeuerans poteſt moneri, & aliqua pœna grauari.*
22 *Excommunicatus effectus deterior, ex officio debet abſolui.*
23 *Abſolutus cum iuramento de parendo mandatis, ab iniunctione mandatorum ſi appellet non auditur, ſed in priſtinam cenſuram reducitur.*
24 *Ad hoc vt quis dicatur paruiſſe mandatis, an ſufficiat cepiſſe.*
25 *Excommunicatus pro contumacia manifeſta, quomodo abſoluendus.*
26 *Item quo pacto abſoluendus excommunicatus pro contumacia præſumpta.*
27 *Contumacia manifeſta vel præſumpta quæ dicatur.*
28 *Excommunicatus contemnens abſolutionem non auditur appellans.*

ARGVMENTVM.

Ab excommunicatione, An detur appellatione.

CAP. LXIII.

Sit regula conſtituta, excommunicatum appellare poſſe, *capit. per tuas, & capitulo ſacro, de ſent. ex comm. capitulo dilecto, & capitulo venerabilibus, & capitulo licet eodem tit. libro ſexto, capitulo paſtoralis,* §. *verum, c. ad præſen-*

Digitized by Google

ſentiam, et c. ad hac de appell. Ratio eſt duplex prima, quia excõmunicatio eſt omnium poenarum grauiſſima, *d. cap. ſacro*, §. *cumque aduerſus*, *de ſent. excom. capitulo primo*, *eodem tit. libro ſexto*, ad quam releuandam, innocens non debet carere remedio, *l. 1. ff. de appellat.* Secunda, quia appellans ſe defendit aduerſus ſtimulum ſententiæ, quæ tranſiret in iudicatum, *cap. intel-*
3 *leximus* cum ibi traditis *de iudic.* reus autem quamuis excommunicatus, poteſt ſe defendere, *capitulo dilecti*, & *cap. dilecto*, & *capitulo ſignificauerunt*, *de except. Abb. in capitulo per tuas* 40. *num.* 7. *de ſent. excom.*

4 Cum autem duo ſint precipue excõmunicationis effectus, alter quod cauſã deuoluit ad ſuperiorẽ, Alter vero quod ſẽtẽtiæ effectũ ſuſpẽdit, *Abb. in d. c. ad reprimendã n.* 9. *de officio ord.* ideo, de vtroque erit agendum, & quoad primo, effectum ille quidem extenditur,

5 Primo, vt ſicuti appellatio interpoſita per excommunicatum deuoluit cauſam ad ſuperiorem, ita etiam poteſt ſuper appellatione impetrare reſcriptum, & appellationem proſequi, *capitulo ab excommunicato*, *de reſcript. capitulo primo*, vbi notant omnes, *de except. lib.* 6. cum alijs allegatis, §. *eod. lib. cap.* 58. *num....*

6 Extenditur Secundo, vt ſententia excommunicationis non tranſeat in iudicatum ad effectum abſolutionis obtinendæ, quia in ea verſatur periculum Animę, cuius ratione ſententia nuſquam tranſit in iudicatum, *cap. ex litteris de conſt.* & ex *capitulo ſacro*, §. *ſi vero iudex de ſent excom.* & tradit *gloſ. in capitulo ad reprimendam*, *verb. ſuſpenditur de off. ord. et in capitulo inter Monaſterium*, *de re iud. Franch. in venerabilibus*, §. *verum*, *ſub numero ſecundo verſiculo ſed dic quod hic non loquitur*, & *in capitulo qua fronte numero decimo tertio*, *verſiculo octauo*, *nota de appell. Abb. in capitulo conſanguinei*, *numero nono*, *de ſentent.* & *re iudic.* & *ibi Felin. numero ſecundo*, *Butr. in capitulo ab excommunicato numero vndecimo*, *de reſcript. Alex. in l. iudex numero decimo*, *ff. de re iudic. Maranta in praxi par. ſexta*, *verſiculo*, *et demum ſententia numero* 147. *et verſiculo*, *quandoque appellatur numero* 151. *Graff. conſilio ſecundo*, *numero decimo nono*, *et ſeq. lib. quinto*, *Coſta in tract. de retrotract. caſu* 8. *cap.* 9. *num.* 3.

7 Ideoque poteſt retractari, & abſolutio dari, etiam poſt mille Annos, vt poſt *Io. Andr. in d. capitulo* 1. *de ſent. excom. libro ſexto*, tradit, *Abbas in d. capitulo ad reprimendam*, *numero ſexto*, *de offic. ord.* & ab hac abſolutione non datur appellatio, *d. c. ſacro*, §. *ſi vero de ſent. excom. c. qua fronte de ſent. excom.*

Dixi quod non tranſit in iudicatum, ad effectum obtinendi abſolutionem, quia quoad alios effectus concernentes intereſſe partis tranſit in iudicatum, ſicuti tranſeunt aliæ ſenten-
8 tiæ; adeo quod niſi appelletur intra decem dies, excommunicatus dempto abſolutionis effectu, non auditur, per viam appoſitionis, ſed per viam ſimplicis querelæ, *gloſ. in d. capitulo ad reprimendam*, *in fine*, quam eſſe
9 notandam, & communiter receptam dicit ibi *Abbas ſub numero ſexto*, *verſiculo*, *ſed quoad alios effectus*, & iterum *Abbas in capitulo conſanguinei*, *numero nono*, *de ſent.* & *re iud. ibique Fel. num.* 2.

10 Vnde deducitur Primo, quod excommunicatus, qui non appellauit intra decem dies, ſi ſit ſubditus Epiſcopi, non poteſt introducere cauſam, coram Metropolitano, quia ipſe non eſt iudex, neque excommunicati neque excommunicatis niſi in cauſis appellationum, *capitulo venerabilibus*, *de ſent. excom. libro ſexto*, *ex parte*, *de verb. ſignif. capitulo Paſtoralis de appell.* non autem in illis in quibus auditur per viam querelæ, vt in propoſito bene ſcribit *Abb. in capitulo ſacro*,

ſub numero decimo octauo, de ſent. excom. & in d. capitulo ad reprimendam, ſub numero ſexto, verſic. ſed quoad alios effectus, & in d. c. conſanguinei, num. 9. & ibi Felin num. 3. quicquid in caute ſcripſerit in contrarium *Stephan. Co-*
12 *ſta, in d. capitulo venerabilibus numero quinto.*

Et conſequenter excommunicatus, non appellans intra decem dies, neceſ-
13 ſe habet petere abſolutionem ab excommunicatore, *Abb. in d. cap. ſacro num.* 58. *& in d. cap. ad reprimendam num.* 6.

Quod eſt accipiendum, niſi ad ſit nouum grauamen, veluti quia petit abſolutionem poſt decem dies, & excommunicator iniuſte eam denegat; Tunc enim ex nouo grauamine
14 poteſt ad Archiepiſcopum appellari, *vt eſt teſt. in cap. per tuas in fine de ſent. excom. Abb. in d. cap. ſacro num.* 18. *verſic. ſed ſi excommunicatus, & in d. cap. conſanguinei, numero nono, verſic. quod limita, & ibi Felin. ſub numero tertio.*

Item eſt accipiendum, niſi verſemur in ſententia excommunicationis conditionalis, quia tunc decendium, non
15 computatur, a die latę ſententię: prout ſolet computari in cæteris ſententiis conditionalibus, *cap. quod ad conſultationem, de ſent. & reiud.* ſed à die purificatæ cōditionis, vel aduentus diei, ſecūdum opinionē quā ſequuntur omnes in *d. cap. præterea* excepto, *Panor.*
16 *num.* 8. cuius opinionem improbant, ibi *Franch. & Dec. num.* 7. *Nauar. in Manuali, cap.* 27. *num.* 272. *Couar. in cap.* Alma mater, *par.* 1. §. 10. *ſub. nu.* 4. *Guterez canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 25.

Deducitur Secundo, quod ſententia excommunicationis tranſit in iudicatum, quoad profumptionem iuſtitiæ
17 Etenim quando ab excommunicatione fuit appellatum, licet excommunicatio teneat, tamen non præſumitur, pro eius iuſtitia, atque ita onus illam probandi erit excommunicatoris, quando vero tranſiuit in iudicatum onus probandi iniuſtitiam incumbit excommunicato, *Innoc. in capitulo bonæ de elect.* Abbas *in d. capitulo conſanguinei numero decimo, de ſent. & reiud. & ibi Fel.*

Hæc Secunda deductio declaratur ne procedat reſpectu citationis, ſeu monitionis illa enim, ſiue ſit appellatum, ſiue, non ſemper erit ab excom-
18 municatore probanda, quia cum talis ſententia vt plurimum ferri ſoleat in abſentem, non præſumitur monitio, neque citatio, niſi probetur vt colligitur, *ex cap. ſacro de ſent. excom.* per quem ita tradunt *Butr. in cap. quoniā contra num. de probat* Abb. *in cap. tenor. ſub num.* 10. *verſ. ad idem in ſimili, & in d. cap. conſanguinei num.* 11. *verſ. limita primam partem, de ſentent. & reiud. & ibi* Felin. *num.* 4. *verſic. Item ſecus.*

19 Deducitur Tertio quod ſententia excommunicationis, quoad inſtantiam reſpectu tertii non eſt perpetua, ſed expirat, *Arch. & Butr. quos refert & ſequitur* Felin. *in d. cap. conſanguinei num.* 5.

20 Deducitur Quarto ſi excommunicatus poſt decem dies velit ſe defendere ſuper expenſis, qui debentur parti ratione contumaciæ, non auditur *Io. Andr. in d. cap. venerabilibus in gloſ. in verb. querimoniam, Abb. in ſæpe citato cap. ad primendam, ſub num.* 7. *verſ. vnde ſi quis de offic. ord. & in d. cap. conſanguinei. ſub num.* 9. *verſ. uide tu ad materiam de ſent. et reiud. & ibi Felin. num.* 3. & hęc quoad ſecundam extenſionem,

21 Extenditur Tertio, vt excommunicatus non ſolum admittatur ad appellationem, ſed ſi longo tempore permaneat in excommunicatione, moneri poterit ad parendum, & obtinendam abſolutione alias poteſt aliqua poena grauari, preſertim ſi ſit perſona nobilis, vt in caſu, *cap. fin. de poenit.*

22 Extenditur Quarto, vt ſi quis per ex-

excõmunicationem efficitur deterior poteſt iudex eam tollere ex officio, & vti alio remedio, quia excommunicatio adhibetur loco medicinę, quæ quando non prodeſt, debet inter, mitti, & ſanitas alio remedio tentari. *D. Tho. in 4. ſent. diſt. 18. q. ult. art. 2. Io. Andr. in cap. primo num. 2. de ſent. excom. lib. 6. Abb. poſt. Cald. & Butr. in cap. ab excommunicato num. 20. de reſcriptis, & ibi addentes teſtantur de communi, & iterum, Abb. in cap. ad reprimendum ſub num. 6. de off. ord.*

Principalis concluſio limitatur, Primo ne procedat in excommunicato
23 qui obtinuit abſolutionem pręſtito iuramento de parendo mandatis, nam ſi mandato recepto, vel ſi aliquid ei mãdetur appellet, nõ erit ad appellationem admittendus, ſed erit in priſtinam cenſuram reducendus, donec mãdatum ſuſceperit, vel ſuſceptum pro poſſe fuerit proſequutus *cap. quaſtioni de appellat.*

An autem ad iſtum effectum ſufficiat cepiſſe exequi mandatum an vero requiratur actus perfectus, conſulen-
24 di ſunt, *Abb. & Franch. d. c. quaſtione Ille ſub nu. 8. Hic nu. 7. & 8.*

Limitatur Secundo, ne procedat in excommunicato pro contumacia manifeſta, hic enim licet appellet, nihilominus non abſoluitur niſi refectis
25 expenſis, ac præſtita cautione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, *c. venerabilibus §. ſecus autem ſi ſe contumacem de ſent. excom. lib. 6.* ibique *Franch. nu. 4. verſ. 8. nota, Abb. in d. c. quaſtione nu. 9. de appell.*

26 Dixi de excommunicato pro contumacia manifeſta, quia ſi eſſet excommunicatus pro contumacia præſumpta, abſolueretur ſtatim expenſis non refectis iuxta formam eccleſiæ, *d. c. venerabilibus, §. porro, & ibi Doct.* communiter forma autem eccleſiæ in abſolutione eſt, præſtare iuramentum, de parendo mandatis, *c. ex tenore, & c. cætero, cũ deſideres, vbi gloſ. in verb. niſi forma eodem tit. de ſent. excom.*

27 Quę vero dicatur offenſa manifeſta & contumacia præſumpta, conſulendus eſt *teſt. in c. 6. §. porro, & c. ex parte de verb. ſignif.*

28 Limitatur Tertio, ne procedat in excommunicato qui contemnit abſolui, nam, & hic non auditur appellans, *Cald. & Butr. in c. ab excommunicato, de reſcript. Fel. in c. 2. ſub nu. 5. verſ. nota etiam de iudic.*

SVMMARIVM

1 *Pro regula ponitur, quod excommunicatio per appellationem non ſuſpenditur.*
2 *Ratio regulæ aſſignatur.*
3 *Ratio rationis aſſertur.*
4 *Suſpenſio, & interdictum non ſuſpenduntur per appellationem.*
5 *Cenſura lata a legato non ſuſpenditur per appellationem.*
6 *Appellatio non ſuſpendit abſolutionem cenſurarum.*
7 *Abſolutio etiam iniuſta non ſuſpenditur per appellationem.*
8 *Appellatio non ſuſpendit conſequutiua cenſurarum.*
9 *Excommunicatus etiam appellatione pendente priuatur fructibus beneficii.*
10 *Pendente appellatione deueniri poteſt ad grauationem, & reaggrauationem.*
11 *Appellatio non impedit denunciationem.*
12 *Etiam ſi a denunciatione fuerit iterum appellatum.*
13 *Ad ordinarium ſpectat efficere, vt euitentur excommunicati.*
14 *Delegatus Papa poteſt mandare locorum ordinariis vt denuncient excommunicatos.*
15 *Admiſſa appellatione non poteſt procedi ad denunciationem.*
16 *Limitatur ſi excommunicatus non eſt proſequutus appellationẽ in tempore.*
17 *Denunciatio poſt inhibitionem facta non ſubſiſtit.*
18 *Denunciatio fieri non poteſt, quando per eam excommunicatus ligaretur durius.*
19 *Durius ligari quando dicatur.*
20 *Nauar. & Humada reprobantur.*

Digitized by Google

21 *Denunciatio nihil noui addit, ſed declarat actum geſtum.*

22 *Diſpoſitio extrauagantis ad euitanda declaratur.*

23 *Excommunicatus ignoranter pendente appellatione denunciari non poteſt.*

24 Caſus quo quis ignoranter poteſt excommunicari.

25 *Sententia excommunicationis ſub conditione lata ſuſpenditur per appellationem, etiam ſi conditio extet.*

26 *Iudex proferens excommunicationem in idem vel ſub conditione, non vult vt antequam conditio exiſtat operetur effectum.*

27 *In cenſuris non fit retrotractio temporis.*

28 Limitatur in ſimonia reali.

29 *Appellatio an detur ſi debitur ab initio conſentit vt poſſit excommunicari remiſſiue.*

30 Declaratoria incurſus, *& denunciatio illius ſuſpenditur per appellationem.*

31 *Appellatio ſuſpendit declaratoriam habentem annexum factum, ſuper quo iudex potuit decipi.*

32 *Declaratoria lata propter in obſeruantiam, vel ob non paritionem ſuſpenditur per appellationem.*

33 Declaratoria *qua fundatur in facto notorio non ſuſpenditur per appellationem.*

34 *Factum notorium quod dicatur remiſſiue.*

25 Declaratoria *ob non paritionem rei iudicatæ non ſuſpenditur.*

37 *Appellatio præcedens excommunicationẽ eam annullat. ampliatur num.* 38. *limitatur nu.* 39.

ARGVMENTVM.

An, & quando appellatio ſuſpendat excommunicationem.

CAP. LXIV.

REgulariter ſententia excommunicationis
per appellationem non ſuſpẽditur, *cap. paſtoralis* 53. §. *verum, verſic. nos*
itaque de appell. cap. per tuas de ſent.
excom. cap. is cui in fine, eod. tit. lib. 6.
1 *& vtrobiq.* Doct. *comm. ſpecul. de appel.* §. *in quibus ſub num.* 16. *verſic.* 17.
Card. in clem. 1. §. *ſi quis autem nu.* 10.
in fine de ſequeſtr. poſſ. & fruct. Soccin.
in cap. ſacro num. 104. *de ſent. excom.*
Abb. in cap. ſæpe contingit num. 15. *de*
appell. Dec. *in cap. repræhenſibilis*
num. 20 *de appell. Reboff. in concord.*
tit. de excommunicationis non vitan.
verſic. 54. *Maranta in ſpecul. par.* 6.
tit. de appell. num. 178. Guterez. *canon.*
queſt. lib. 1. *cap.* 1. *num.* 90. *&* 95.
cum aliis quos refert, & ſequitur *Farinac. quæſt.* 101. *lim.* 13. *num.* 68.
quibus addi poſſunt *Rota dec.* 59. *alias*
424. *de appell. in nouis, & apud* Achill.
deciſ. 4. *de ſent. excom. Cappella Thol.*
deciſ. 300. *Nauar in Manual. cap.* 25.
num. 124. *Cened. collect.* 42. *nu.* 1.
2 Cuius rei rationem ſi queras reſpondet multipliciter *Abb. in d. cap. Paſtoralis* §. *verum à num.* 7. *vſque ad num.*
14. vbi quatuordecim adnectit rationes quibus poſt habitis eſt amplectenda illa, quam nobis attulit Summus
Pontifex *in d.* §. *verum, & in d. c. is cui,*
videlicet quia excommunicatio trahit
ſecum exequtionem; ceteræ namque
rationes magis tendunt ad explicandum quare excommunicatio ſecum
trahat exequutionem quam cur appellatio non ſupendat. In qua re inter
multas rationes ea mihi videtur pro-
3 babilior quod cum vis excommunicationis procedat ex clauium poteſtate
magis quam ex iuſtitia cauſæ, vt pluribus probaui *ſupra eod. lib. cap.* 1. *num.*
4. excommunicatio, & exequutio perficiuntur in eodem inſtanti non ſecus
ac

Digitized by Google

ac fulminis ictus qui vno eodemque momento quo creatur infligit vulnus, quoquidem vulnere illato, ſicuti non eſt in poreſtate vulnerati illum ſanare niſi adhibita manu medici, ita non eſt in poteſtate excommunicati diluere excommunicationem niſi adhibita abſolutione.

4 Principalis concluſio extenditur Primo, vt procedat in quacunque ſpeciæ cenſurę ſiue ſit excommunicatio, ſiue ſit ſuſpenſio ſiue interdictum quia quantum ad hunc effectum prædicta non differunt, *cap. is cui de ſent. excom. lib. 6.* & ibi *gloſ. in verb. ſequentem*, *& Doct. comm. in cap. ſtatutum eod. tit. lib. 6. cap. ad hæc 37. extra de appell. & ibi gloſ. in verb. interdictum, et Doct. paſſim*, *Lancel. de attent. cap. 12. lim. 23. num. 12.*

5 Extenditur Secundo, vt procedat ſiue ſententia, ſit lata ab ordinario, ſiue à Delegato *d. cap. paſtoralis* §. *verum*, & ibi *Doct.* & ſignanter *Imol. nu. 10. verſic. idem tamen poteſt*, Abb. *nu. 23.* *Franch. nu. 28.* *Paſett. conſil. 193. num. 2.* *Lancel. d. cap. 12. lim. 21. num. 14. & 15.*

6 Extenditur Tertio, vt ſicuti appellatio non ſuſpendit cenſuras, ita econ uerſo non ſuſpendit illarum abſolutionemr, *c. qua fronte vbi Doct. & ſignanter* Abb. *& Franch. volute probat Lanc. de attent. cap. 12. limit. 23. per totum.*

7 Quod procedit etiamſi abſolutio ſit iniuſta, vt eſt *text. in c. venerabilibus* §. *ſane ſi de ſent. excom. lib. 6.* Abb. *in c. qua fronte ſub nu. 7. verſic. 2. ratio d. c appellati, et ibi Franch. nu. 31.*

8 Extenditur Quarto, vt ſicuti appellatio non ſuſpendit cenſuras, ita neq. ſuſpendat illa quę habentur vti pars vel conſequutiua cenſurarũ *d.* §. *verum vbi* Imol. *Abb. & Franch. Paſett. &* Lancil. *lociscit.* & lii infra citandi.

Vnde deducitur Primo quod appellatione pendente excõmunicatu

9 priuatur fructibus, & diſtributionibus beneficii nam hoc defluit tanquam effectus conſequutiuus excommunicationis, *d. cap. paſtoralis* §. *uerum*, & nos latius explicauimus ſupra *eod. li. c. 14.* vbi lectorem reiicio nobis idem repetatur.

Deducitur Secundo quod pendente appellatione poteſt deueniri ad aggrauationem & reaggrauationem. *Rot. deciſ. 59. de appell. in nouis Milis in repert. verb. attenta. poſt exequutionem Lancel. d. c. 12. lim. 21. nu. 16. Scaccia, de appell. quæſt. 17. lim. 22. nu. 7.*

Deducitur Tertio quod cum denun

10 ciatio ſit pars excommunicationis, propterea quod ſine publicatione non tenemur illum vitare, niſi eſſet notorius clerici percuſſor *extrauag. ad euitanda Franch. in cap. peruenit el 1. num. 6.* merito appellatio non impedit denũciationem *d.* §. *verum vbi* Imol. *num. 10.* *Abb. num. 23.* *Spe-*

11 *cul. & Maranta locis citatis Franch. in cap. vt noſtrum ſub. num. 4. verſic. in gloſ. uerb. reuocamus eod. tit.*

12 Hæc Tertia deductio procedit primo etiamſi a denunciatione ſiue publicatione iterum fuerit appellatum, *Franch. in d. cap. peruenit nu. 6. paſett. d. conſ. 193. num. 3. in fine Lancel. d. lim. 21. num. 18.*

Procedit Seſundo vt ordinarius poſit denunciare non ſolum excommunicatoſa ſe ſed ab alio, quia ad ſuam

13 curam ſpectat vt euitentur, *cap. curæ ubi* Doct. *11. q. 3.* *Innoc.* *Imol.* *Abb. & Franch. in d.* §. *uerum.*

14 Procedit Tertio vt ſi excommunicator ſit Delegatus à Papa poſſit mãdare ordinario vt publicet excõmunicatum, *cap. ſignificaſti de off. Deleg. Imol. in d.* §. *uerum in fine, uerſic. & ſimili mandare poteſt.*

Eadem Tertia deductio recipit nõnullas declarationes, & Primo ne

15 procedat quando vel excommunicator detuliſſet appellationi interpoſite vel appellatio fuiſſet admiſſa per ſuperiorem, in his enim caſibus ex quo iuriſdictio excommunicatoris remanet ſuſpẽſa, non poteſt procedi ad denunciationem *cap. cum. appellationibus de appell. lib. 6. Innoc. in d. cap. Paſtoralis*, §. *uerum nu. 2. & ibi Imol. Abb.*

Digitized by Google

Abb. & *Franch. Lancell. loco cit. num.* 33. *Paſett. conſil.* 193. *ſub num.* 2. *Achill. deciſ.* 4. *nu.*4. *de ſent. excom.*

16 Hæc prima declaratio eſt limitanda, ne procedat quando appellans eſt negligẽs in proſequendo appellationem ita ut ſinat labi tempora ad proſequendum ſtatuta, vt *cap. licet ubi Doct. de ſent. excom. lib.* 6.

17 Secundo declaratur ne procedat quando denunciatio eſſet facta poſt inhibitionem, vt pluribus probat *Lancel. de attent. cap.* 20. *lib.* 18 quem nouiſſime ſequitur *Mater. uar. reſol. lib.* 1. *cap.* 112. *caſu* 174.

18 Tertio declaratur ne procedat vbi excommunicatus, per denunciationẽ ligaretur in plus quam erat ligatus per ſolam excommunicationem, tunc enim ratione nouis grauaminis qui prouenit ex actu extrinſeco datur appellatio, *d.* §. *uerum* ibi per denunciationem amplius non ligetur, & ibi notant, *Imol. ſub num.* 10. *uerſic. fallit primo*, Franch. *num.* 25. *uerſic.* 4. *quaritur. Lancel. d. lim.* 21. *num.* 19. & *ſeq.*

19 Dicitur per denunciationem ligari in plus, quando per eam excommunicatio acquirit qualitatem duriorem, veluti quia ante denunciationem poterat abſolui ab ordinario, poſt denunciationem non poteſt abſolui niſi ab apoſtolica ſede, vt in *cap. tua nos* 19. *de ſent. excom.*

20 Vnde falluntur *Nau. in cap. cum contingat remed.*6.*num.*7. & *Humada in l.* 21. *tit.*9.*par.*1.*gloſ.* 1.*a num.*8.*cũ ſeq.* dum ſcribunt hodie ſtante diſpoſitione extrauag. ad euitanda non poſſe fieri denunciationem poſt ap-

21 pellationem, propterea quod per ſolam excommunicationem non eſt vitandus & poſt denunciationem debet vitari, tum quia denunciatio conſiderata de per ſe nihil noui addit, ſed declarat actum geſtum *d cap. Paſtoralis* §. *verum de appell. clem. exiui verſic. locum autem de uerb. ſignifi. l. haredes palam.* §. *ſed & ſi notam ff. de teſtam. l. aſſe toto ff. de hered. inſt.* atque ideo non poteſt dici quod ſola denunciatio addat qualitatem duriorem, niſi in caſu in quo reperiatur de

22 iure diuerſa diſpoſitio in excommunicatione ſola, & in excommunicatio. ne ſimul & denunciati one, vt in *d. cap tua nos*. Tũ etiam quia diſpoſitio *dicta extrauag. ad euitanda* non intendit in aliquo fauere excommunicatis, ſed tota illa diſpoſitio reſpicit fauorem fidelium communicantium cum excommunicatis, *Felin. in cap. Parocchianos num.* 4. *de ſent. excom. Alphonſ. de Caſtro de lege pen. cap.* 5. *verſ. circa iſtos Couar. in cap. alma mater par.* 1. §. 2. *nu.* 11. *Nauar. in cap. primo* §. *laborat in fine de penit. diſt.* 6.

Ex eo ergo quod hodie fideles non arctentur ad vitandum excommunicatum niſi denunciatum, aut notorium Clerici percuſſorem non infertur quod ipſa excommunicatio ſine denunciatione reſpectu excommunicati ſit leuior, aut quod acquirat maius robur ex denunciatione, cum ad ſubſtantiam excommunicationis non ſit neceſſaria denunciatio, *Caſar de Graſſ. deciſ.* 2. *num.* 14. *de ſent. excomm.*

Eadem principalis concluſio limitatur, primo ne procedat quãdo quis

23 fuiſſet excommunicatus ignoranter, nam ſi appellet a die habitæ, notitiæ, pendente appellatione non poteſt denunciari, *Io. Andr. in d. cap. paſtoralis* §. *verum num. Et ibi* Imol. *nu.* 10. *Franch. num.* 26.

24 Dari autem caſum in quo quis excommunicetur ignoranter probatur *in cap. illud* & *cap. per de cler. excommunicato*.

25 Limitatur Secundo ne procedat in ſententia lata ſub conditione, vel in diem quia ſi ante diei vel conditionis euentum ſit appellatum, appellatis ſuſpendit excommunicationem, & impedit denunciationem, ſiue poſtea impleatur conditio, ſiue nõ, vt eſt *teſt. expreſſus in cap. præterea requiſiti* 50. *de appell.* cuius auctoritate hoc notãt *Innoc. Hoſt. Io. Andr.* & *Imol. in princ. Abb.*

Abb. num. 3. Franch. num. 4. Boich. in
cap. cum ſit Romana num. 2. eod. tit.
& iterum Io. Andreas, & reliqui in c.
is cui §. vlt. de ſent. excom. lib. 6. gloſ.
& Doct. in cap. ad hæc 37. verſic. in-
terdictum de appell. Palud. in 4. ſent.
diſt. 18. quæſt. 1. col. 3. verſic. 6. con-
cluſio Lancil. d. lim. 21. num. 35. cum
ſeq. Couar. in cap. Alma Mater par.
1. §. 10. num. 4. Guterez can. quæſt.
lib. 1. cap. 4. num. 25. Petr. Bell. in
Econim. Can. Claſſ. 3. cap. 4. §. 5. pag.
442. verſic. quartus decimus.

26 Ratio eſt quia dum Iudex profert
excommunicationem in diem, vel ſub
conditione, ſatis declarat mentem ſuã
eſſe ne ante euentum, ſuum operetur
effectum argumento, §. ex conditionali
inſt. de uerb. oblig. & l. cedere diem ff.
de verb. ſignif. atque ideo quando eue-
nit dies, vel purificatur conditio, non
poteſt ſumere veres quia appellatio eã
præcedit nec poteſt fingi lata ante
27 appellationem, quia cenſuræ non re-
trotrahũtur gloſ. in cap. cum quis uerb.
incurris de ſent. excom. lib. 6. Innoc.
Io. Andr. & Abb. in d. cap. præterea
40. de ſent. excom. Nauar. in Manual.
cap. 27. num. 202. Couar. & Guterez
locis cit. ille ſub. num. 4. hic num. 23.
et vterque teſtatur de communi. Niſi
forte verſemur in excommunicatione
28 contracta ex ſimonia reali, quia pro-
pter crimiuis grauitatem retrotrahitur
extrauag. 2. de ſim cum aliis per Coſtam
in tract. de retrotract. caſu 8. cap. 9.
numero 4.

Quid autem ſi debitor ab initio cõ-
29 ſenſerit vt poſt diei vel conditionis
aduentum poſſit excommunicari, an
in tali caſu detur appellatio, conſulen-
di ſunt Doct. in cap. P. & G. de off. De-
legati Couar. d. §. 10. num. 4. ad fi-
nem, Guterez d. cap. 4. num. 26.

30 Limitatur Tertio, ne procedat quã-
do fertur declaratoria incurſus cenſu-
rarum, tunc enim datur appellatio quę
ſuſpendit excommunicationẽ, & im-
pendit denunciationem, Imol. & Fran
ch. in d. §. verum de appell. cum aliis
allatis per Gabr. concluſ. 3. num. 59.
de reg. iur.

Hæc res vt ſine errore tradatur non
nulli ſunt diſtinguendi caſus, primus
vbi declaratoria habet annexum fa-
ctum ſuper quo iudex decipie potuit &
31 tunc appellatio ſuſpendit ſiue ſit de-
claratoria a cenſuris latis ab homine,
ſiue a lege, d. capitulo peruenit et cap.
conſuluit et cap. ſit Romana §. fin. de
appell. Innoc. in cap. primo in fine de
ſequeſtr. poſſ. Card. poſt lapum in clem.
1. §. ſi quis aut quæſt. 2. eod. tit. de ſe-
queſtr. poſſeſſ. et fruct. Imol. in d. §. ve-
rum ſub num. 10. verſic. item hoc ue-
rum Franch. ibid. num. 27. et iterum
Franch. in cap. 15. cui §. ſane verſic.
3. limita. de ſent excom. lib. 6. Felin.
in cap. cum non ab homine num. 12.
verſic. et nota quod de iudic. Dec. in cap.
reprehenſibilis num. 21. de appell. Capic.
deciſ. 1. num. 19. Duenna in reg. 42.
num. 8. verſ. quod tamen eſt cum aliiſ-
que Farinac. quæſt. 101. num. 67. et
per Gabr. concluſ. 3. num. 59. de reg.
iur. Rot. deciſ. ſi ſub num. 3. verſic.
ſed quicquid ſit de appell. in nouis.

32 Vnde deducitur quod declaratoria
lata propter in obſeruantiam, aut non
paritionem literarum vel mandatorũ
apoſtolicorum, ex quo habet annexum
factum in obſeruantiæ in cuius proba-
tione iudex potuit decipi, vel poteſt
dari iuſta cauſa cur parere non tenea-
tur, recipit appellationem, & nego-
tium debet terminari per tres con-
conformes, Rota apud Archill. deciſ.
4. ſub num. 7. & 17. de ſent. excom.
Put. deciſ. 27. num. 5. & per tot. lib.
6. et deciſ. 100. nu. 3. et 31. par. 1. di-
uerſ. & conſequenter ſi poſt ap-
pellationem ab hac declaratoria,
fiat denunciatio, illa reuocatur, & da-
tur ſimpliciter abſolutio ad beneplaci
tũ Archill. loco cit. nu. 9. Marcheſ.
de commiſſ. in commiſſ. oblig. camer.
part. 1. §. 2. nu. 176. Seraph. dec. 1296.
num. 2.

33 Hic primus caſus declaratnr niſi
factum ſit notorium, nam tunc appel-
latio non ſuſpendit d. cap. peruenit et
cap. conſuluit, et cap. cum ſit Romana
§. fin.

§. fin. de appell. Felin. in cap. Rodulphus n. 41. verſic. intellige 2. de reſcript. cum aliis ſupra allegatis.

34 Quomodo autem in tali caſu debeat eſſe notorium, conſulas Dec. *in d. cap. peruenit ſub num.* 14. *verſic. ſecundo quod dictum eſt.*

35 Secundus eſt caſus quando verſamur in declaratoria cenſurarum latarum ob non paritionem rei iudicatæ & tunc quia declaratoria eſt pars exequutionis rei iudicatæ, *l. 2. C. de exeq. re iud.* merito, ſicut ab ipſa exequutione non appellatur, *l. ab exequutore C. quorum. appell. non recip.* ita neque appellatur a declaratoria, Gem. *conſ.* 99. *ſub num.* 1. *verſic. quandoque fertur diffinitiua, Ruin. conſ.* 45. *Contard. in l. unica C. ſi de moment. poſſ. lim.* 19. *ſub num.* 20. Lancel. *d. cap.* 12. *limit.* 21. *num.* 32. *Rota in Salamantina canonicatus* 28. *Ianuarii* 1564. *coram olim Illuſtriſſimo Cardinali Ioanne Aldobrandino, & apud Verall. deciſ.* 421. *quæ incipit a declaratoria in manuſcriptis, & deciſ.* 101. *num.* 32. *par. prima diuerſ.*

Hoc idem erit dicendum ſi verſemur in declaratoria cenſurarum latarum contra obligatum in forma cameræ apoſtolicæ, ſiue quod non ſit vera
36 declaratoria, ſed magis denunciatio vt placet *Galleſio de obligation. cam. par.* 3. *quæſt.* 36. *num.* 44. *Marchetano de commiſſ. par.* 1. §. 2. *num.* 170. ſiue quod cũ obligatio habeat exequutionem paratam, *Caſſad. dec. unica de mut. pet.* declaratio poteſt videri pars exequutionis *ex Doct. allegatis.*

37 Quartus eſt caſus quando appellatio præcedit excõmunicationem, ſiue declaratoriam, & tunc appellatio non ſolum ſuſpendit effectum excommunicationis ſed etiam eſt nulla, *cap. per tuas* 40. *§. nos igitur de ſent. excom. cap. ſolet eod. tit. lib.* 6. *Rota deciſ.* 20. *verſic. in quibus apparet de appell. in nouis, cap. dilecti* 52. *de appell. ibique Abb. et Franch. in prima not. gloſ. et Doct. in cap. ad hæc verb. interdictum eod. tit. Ang. conſil.* 188. *Franch. in c. bona memoriæ num.* 26. *de appell. Pariſ. in c. Apoſtolicæ num.* 30. *de except. & conſil.* 28. *lib.* 4. *Lancel. de attent. c.* 12. *lim.* 23. *num....*

38 Quod procedit ſiue appellatio ſit iudicialis, ſiue extraiudicialis, *d. cap. dilecti, et ibi, Abb. et Franch. in* 1. *not.* Duennas *reg.* 42. *ſub num... ad finem.*

39 Limitatur niſi verſemur in declaratoria cenſurarum latarum à prælato procedente extraiudicialiter pro defenſione eccleſiæ iuxta ea quæ late tradentur *infra cap.* 61.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio, reuocatio, et relaxatio quomodo differant.*

2 *Abſolutio ſupponit validitatem excommunicationis.*

3 *Reuocatio excommunicationis ſit ſolo verbo.*

4 *Abſolutio ſimpliciter dari poteſt, reuocatio vero fit vno modo tantum.*

5 *Reuocatio non tantũ excommunicationi, ſed etiam ſuſpenſioni adaptatur.*

6 *Relaxatio ad cẽſuras refertur, & concedi poteſt ad cautelam.*

7 *Ad tollendam excommunicationem requiritur abſolutio.*

8 *Omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.*

9 *Excommunicatio naſcitur ex actu iuriſdictionis, et poteſtatis clauium.*

10 *Mortuo, vel tranſlato excommunicatore, abſolutio datur a ſucceſſore.*

11 *Etiam ceſſante contumacia, et excommunicato parere parato, requiritur abſolutio.*

12 *Excommunicatus qui in morte oſtendet ſigna pænitentiæ, poſt mortem abſoluendus eſt.*

13 *Opinio Paludani refertur, et non approbatur.*

14 *Abſolutio poſt mortem danda eſt ab eo qui abſoluere debebat in vita.*

15 *Abſolutus in articulo mortis, non eſt opus vt poſt mortem abſoluatur.*

16 *In mortis articulo ab excommunicatione etiam Papa reſeruata abſolui poteſt.*

Ab

17 *Abſolutio data in articulo mortis operatur omnes effectus abſolutionis.*

18 *Abſolutio data poſt morte an habeat vim abſolutionis, an declarationis.*

19 *Excommunicatio lata in viuum durat etiam poſt mortem.*

20 *Excommunicatio quos effectus parit poſt mortem, tam reſpectu animæ, quam reſpectu corporis.*

21 *Excommunicatus penitens pugnans de mandato eccleſiæ cum alijs excommunicatis, ſi occidetur indiget abſolutione.*

22 *Excommunicato penitente & ante abſolutionem defuncto, quid faciendum.*

23 *Sola voluntas prælati quod excommunicatus habeatur pro abſoluto, non ſufficit, limitatur in Papa. numero 24.*

25 *Excommunicatio lata quouſque ſatisfaciat an facta ſatisfactione egeat abſolutione.*

26 *Abſolutio eſt valida etiam ſi forma abſolutionis non impleatur.*

27 *Actus non debet operari vltra intentionem agentis.*

28 *Solus temporis aduentus non tollit obligationem.*

29 *Verba illa (quouſque non ſatisfacit) poſita in excommunicatione quid operentur.*

30 *Iudex non poteſt ferre excommunicationem ita vt fructus beneficii excommunicato reſeruentur.*

31 *Papa non ſubiacet iuri poſitiuo.*

32 *Excommunicatus vigore conſtitutionis, ſi poſtea conſtitutio illa reuocetur, cenſetur ipſo iure reconciliatus. quod quo pacto procedat, vide num. 33.*

34 *Prouiſio legis trahitur ad præterita.*

35 *Suſpenſio vel interdictũ latum (quouſque ſatisfacerit) ſequuta ſatisfatione non eget abſolutione. Limita numero 36.*

ARGVMENTVM.

Ad tollendam excommunicationem an requiratur abſolutio de neceſſitate.

CAP. LXV.

PRemiſſi primũ oportet dari abſolutionem, reuocationem, & relaxationẽ excommunicationis, quę inter ſe aliquas habẽt differentias.

1 Differunt Primo quia vbi excommunicatio tenuit datur abſolutio; vbi autem non tenet, proceditur per viam reuocationis: quaſi quod tunc vinculum remoueatur prout de facto proceſſit, ita probat, *teſt. in cap. ſacro* 48. §. *ſi uero de ſent. excom. gloſ. in cap. unico verb. reuocatiorem*, & ibi Gem. *num.* 6. *Anchar. num.* 1. *verſic. quæro quæ ſit differentia* Franch. *nu.* 4. Abb. *in cap. veniens* 28. *circa finem de teſtib.*

2 Differũt Secundo quia cũ abſolutio
ponat excommunicationem tenuiſſe,
merito illa datur ſeruata forma eccle-
ſiæ, de qua, *in d. cap. ſacro, & in d. cap.*
cum deſideres de ſent. excom. at cum
reuocatio ſupponat vinculum non te-
3 nuiſſe, fit ſolo verbo, & nulla alia
ſatisfatione præmiſſa, *d. cap. ſacro* §. *ſi*
vero, gloſ. in d. cap. Vnico, de his quæ
metuſue cauſa fiunt.

4 Differunt Tertio, quia abſolutio dari poteſt ſimpliciter, ſub conditione, & ad cautelam, *cap.* 2. *de sent. excom. lib.* 6. reuocatio auctorem non fit niſi ſimpliciter, vt docet Abb. *in d. cap. veniens circa finem.*

5 Differunt Quarto, quia abſolutio aptatur tantum excommunicationi reuocatio vero aptatur excommunicationi, & ſuſpenſioni, *cap. olim de accuſat. & ibi Hoſt. & Io. Andr. & iterum Io. Andr. in cap. odoardus de solut.* Cæterum relaxatio eſt etiam communis omni cenſuræ, & poteſt fieri etiam ad cautelam, *d. cap. venerabilibus* §. *item ſi ex causa de sent. excom.*

His ita prælibatis ſit pro regula conſtitutum ad tollendum excommunica.

nicationem requiri neceſſario abſolutionem, ita probat, *teſt. in cap. cum deſideres 15. de ſent excom. ibi niſi abſolutionis beneficium ſequatur, cap. quod in dubiis 30. in principio, capitulo ſacris 38. eod. tit. gloſ. in clem. 1. verb. Donec, in fine de decim. ibique Card. num. 26. verſic. rationem autem diuerſitatis, Vital. num.*48. Abb. *in cap. primo num. 6. & ibi Fel. numero 4. de indic. & iterum* Abb. *in cap. fin. num. 4. de matr. contract. con eccleſiæ interd. Innoc. Butr. & alii in cap. cum bona de ætate, & qual. Abb. d. in c. cum deſideres num. 5. de ſent. excom. Dec. in cap. primo num. 46. & ibi Ripa num. 25. & iterum Dec. in eap. ex literis nu. 35. de conſt. & in cap. quæſitioni num. 7. de appell. Couar. que teſtatur de communi in cap. alma mater par. 1. §. 11. n. 5. Galleſ. de oblig. cum quæſt. 37. numero 18.*

Ratio conſueuit multipliciter aſſignari, vt per Doctores, *in d. clem. 1. de decim. & in d. cap. eum bona de ætate, & qualitate.*

8 Mihi tamen videtur ea, quod omnis res per quaſcumq. cauſa; naſcitur per eaſdem diſſoluitur, *cap. primo extra de regul. iur l. nihil tam naturale ff. eod. tit.*

9 At excommunicato naſcitur ex actu iuriſdictionis, & poteſtatis clauium, *Abb. in cap. ab excommunicato num. 10. de reſcript. cum aliis allatis ſupra hoc eodem lib. cap. 1. num.* 4. Ergo debet diſolui, & vacuari per actum ſimilem, & ſit per abſolutionem, *cap. a nobis de ſent. excom. c. venerabilibus, §. porro de ſent. excom. lib. 6. c. vnico de maior. & obed. eod. lib.*

Principalis concluſio extenditur

10 Primo vt procedat etiam ſi excommunicator ſit mortuus, vel ad aliam eccleſiam translatus, aliter de medio ſublatus, nam nihilominus eſt, neceſſaria abſolutio impendenda ab eo qui in eius locum ſucceſſit in iuriſdictione, *cap. Paſtoralis §. 1. de off. ord. cap. vnico de maior. & obed. lib. 6. cap. ſi quis epiſcopus 11. q. 3. Soccin. in cap. inter alia num. 21. de ſent. excom. Suarez diſput 1. num. 14.*

11 Extenditur Secundo, vt procedat etiamſi ceſſet contumacia propter quã excommunicatio fuit inflicta, & excõmunicatum peniteat, & ſit paratus ſatisfacere, ac etiam iuramentum præſtiterit de parendo mandatis, nam his non obſtantibus non erit abſolutus, niſi ſequatur abſolutio actualis, & poſitiua, *cap. quod in dubiis in princ. de ſent. excom. & ibi Abb. num. 2. cap. a nobis 28. in princ. & §. Vnde quantum cunque, & ibi Abb. num. 1. et in cap. cum deſideres, et cap. ſacris eod. tit. de ſent. excom.*

12 Extenditur Tertio vt procedat etiamſi excommunicatus ſit mortuus, & moriens oſtenderit ſigna manifeſta pænitentiæ; licet enim hic per pœnitentiam ſit ſolutus apud Deum, tamen quoad eccleſiam remanet ligatus, ideoque eget abſolutione, *d. cap. a nobis 28. et cap. ſacris 38. de ſent. excom. vtrobique* Doct. *commmunicatio cap. is cui eod. tit. lib. 6. Alphonſ. de Caſtr. de iuſta hæret. punit. lib. 6. c. 20. Couar. in cap. alma mater §. 11. ſub num. 8. Nauar. in ſum. cap. 26. numero 32.*

13 Contrarium quod modo excommunicatus deceſſerit in charitate excommunicatio morte tollatur, tenuit *Palud. in 4. diſt. 18. quæſt. 1. art. 1. num.* 8. inferens propterea poſſe ſecluſo ſcandolo fieri praticipem ſuffragiorum eccleſiæ.

14 Retenta prima opinione quæ iuribus apertiſſimis, & communi eccleſiæ vſu probatur illa quidem extẽditur vt abſolutio poſt mortem non poſſit impendi a quocunque, ſed debeat dari ab eo qui debebat abſoluere in vita, *d. cap. à nobis, vbi* Doct. & ſignanter *Abb. in 6. not. Couar. loco cit. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 271. Suarez de Cenſur. diſput. 7. Sect. 1. num. 7.*

Eadem opinio declaratur vt procedat ſi excommunicatus deceſſit cum

15 ſignis manifeſtis penitentię, cæterum ſi vltra ſigna fuerit etiam abſolutus per-

per ſacerdotem in mortis articulo non eſt opus alia abſolutione poſt mortem, etiam ſi excommunicatio
16 fuiſſet reſeruata Papę, *capitulo non dubium*, *& capitulo quod de his*, *capitulo à nobis*, *vbi gloſ. in verb. non poterit*, *& capitulo ea noſcitur*, *de ſent. excomm.* D. *Thom. in quarto diſtinct. vigeſima quæſt. prima*, *articulo primo*, *Couar. loco cit. ſub numero octauo*, *verſiculo quod ſi mortuus*. & merito quia abſolutio in mortis articulo eſt vera abſolutio procedens ex ampla iuriſdictione omnibus ſacerdotibus in tali caſu delegata, quę propte-
17 rea debet operari omnes abſolutionis effectus, *d. capitulo ea noſcitur*, *& capitulo non dubium*, *Concil. Trid. ſeſſ. decima quarta*, *capitulo 7*. *Suarez loco cit. num. 7.*

18 Dubitari contingit An abſolutio quę datur mortuo habeat vim abſolutionis, vel declarationis. Et quod habeat vim declarationis, qua denunciatur eccleſię militanti illum in gratia, deceſſiſse cenſuit *Turrecrem. in capitulo quod autem*, *24. quæſt. 1. Abbas in d. capitulo à nobis*, *ſub numero vndecimo*, *verſiculo ſolue concludendo*, *Nauar. d. capitulo vigeſimo ſeptimo*, *numero 271. Couar. in cap. Alma Mater*, *S. vndecimo*, *numero octauo*, *Alphonſ. de caſtro*, *lib. ſecundo*, *de iuſta hæret. punit. lib. ſecundo*, *capitulo vigeſimo*.

Quo non obſtante dicendum eſt, quod licet mortuus nequeat excommunicari, *capitulo de communione*, *capitulo ſane*, *& capitulo legatur*, *vigeſima quarta quæſt. ſecunda*, *Abbas in d. capitulo à nobis*, *numero vndecimo*,
19 *de ſent. excomm.* nihilominus excommunicatio lata in viuum durat etiam poſt mortem, *d. capitulo à nobis*, *& cap. ſacris*. ac proinde operatur aliquot effectus, tū reſpectu corporis, tum
20 etiam reſpectu animæ. Reſpectu corporis, quia in habilitat illud ad ſepulturam eccleſiaſticam, & ad alia multa a nobis plene cumulata ſupra hoc eodem *lib. capitulo 60.* vbi oſtendimus vim excommunicationis durare etiam poſt mortem. Reſpectu animæ, quia ante quam ſequatur abſolutio etiamſi deceſſerit cum ſignis manifeſtis pœnitentię, nihilominus quia eſt ad huc ligatus quoad eccleſiam, *d. capitulo à nobis*, *& capitulo ſacris*, non eſt particeps communium orationum, & ſuffragiorum eccleſiæ, *Abbas in d. capitulo ſacris*, *in quarto*, *notab.*

Ad propoſitum ergo abſolutio in tali caſu non poteſt dici ſimplex declaratio, ſed relaxatio vinculi, quod durat ex præcepto eccleſiæ quo ad animam, & corpus, vt cenſet, & recte *Suarez de Cenſur. diſput. ſeptima*, *ſect. prima*, *ſub numero quarto*.

21 Extenditur Quarto, vt procedat etiam ſi excommunicatus pœnitens erroris pugnauerit, de mandato eccleſiæ contra alios excommunicatos, & in hoc bello deceſſerit, nam adhuc niſi ſequatur abſolutio remanet excommunicatus, *d. capitulo ſacris*, *vbi notant omnes*.

22 Quare excommunicato decedente ante abſolutionem, praxis eſt vt capiatur informatio, & probetur quod deceſſerit cum ſignis pœnitentiæ, & deinde abſoluatur defunctus iuxta formam traditam in *d. capitulo à Nobis*, *de ſent. excom.*

23 Extenditur Quinto, vt procedat etiamſi excommunicator velit excommunicatum haberi pro abſoluto, quia non ſufficit voluntas excommunicatoris niſi ſequatur abſolutio poſitiua ſi ſumus in prælato, ſecus ſi verſemur in Papa cuius voluntas ſufficit pro abſo-
24 lutione, *Abb. in cap. cum deſideres nu. 3. verſiculo ſecundo nota*, & ante eum *Io. Andr. ibi numero quarto*, *Butr. numero duodecimo*, *Anchar. numero 7.*

25 Extenditur Sexto, vt procedat etiamsi excommunicatio fuerit lata ad tempus, veluti donec, & quouſq.

Digitized by Google

ſatisfecerit, nam nihilominus ſequuta ſatisfactione requiritur abſolutio, alias remanet excommunicatio, *gloſ. in d. clem. prima, verb. Donec, de decim. et ibi* Card. *numero vigeſimo ſexto, Vital. numero* 48. *et iterum gloſ. in clem. præſenti verb. Donec de cenſibus, & in capitulo cum tu verb. donec, de vſur.* Archid. *in capitulo decenter* 84. *dixt. Gemin. in capitulo ſiquis autem, decima octaua dixt. Innoc. & Butr. &* Abbas *in capitulo bene, de ætate, & qualit. cum aliis allegatis numero primo*, quibus additur Alter. *de* Cenſur. *lib. quarto, diſput. prima, capitulo primo pag.* 381. *cum ſeq. Suar. diſput. ſeptima, ſect. prima, numero vndecimo.*

Contrariam opinionem quod quinimmo ſequuta ſatisfactione ceſſet excommunicatio nec requiratur abſolutio, tenent *gloſ. in capitulo fin. verb. donec ſeparentur, de matrim. contract. contra interd. Eccleſiæ Paul. Eleaz. & Imol. in d. clem. prima verb. donec, de decim.* Alciat. *in capitulo primo, nu. ſexto, de iudic.* quos probat *Couar. in d. capitulo* Alma Mater *par. prima, §. vndecimo, ſub numero quinto, in fine, & numero ſexto, de ſent. excom.*

Rationes quibus mouentur ſunt infraſcriptæ. Prima, quia nulla alia ratione concluditur excommunicationem latam ad certum tempus, vel ſub conditione lapſo tempore, vel impleta condictione non tolli ſine ab-
26 ſolutione, niſi quia ad tollendum excommunicationis vinculum eſt neceſſaria forma præſcripta per ſacros Canones.

At hæc ratio non eſt bona quia abſolutio eſt valida etiam ſi forma abſolutionis non impleatur *d. capitulo cum deſideres, de ſent. excomm. et ibi gloſ.* & cæteri communiter, *D. Ant. in tertia, par. tit. vigeſimo quarto, capitulo* 77. *Silueſt. in verb. abſolutio* 3. *ergo.*

Secunda eſt ratio, quia Iudex proferendo excommunicationem ſub hac forma donec ſoluerit ſatis declarat animum ſuum eſſe vt excommunicatio catenus afficiat quatenus ceſſatur in ſolutione quia eius intentio fertur tantum ad ſolutionis effectum, ergo adueniente
27 ſolutionæ debet ceſſare excommunicatio, alias illa operaretur vltra intentionem agentis, quod in iure non admittitur *l. non omnis, ff. ſi cert. l. obligationum ſubſtantia, §. non ſatis ff. de action. et oblig.*

Quibus non obſtantibus non eſt recedendum à communi ſententia, quæ mihi duplici ratione probatur. Primo, ſicuti ceſſante contumacia non ceſſat excommunicatio inflicta propter contumaciam, *d. capitulo cum deſideres, capitulo quod in dubiis, et cap. ſacris de ſent. excom.*

Ita ceſſante cauſa non ſolutionis non ceſſat excommunicatio inflicta ob non ſolutionem, cum nequeat dari ratio diuerſitatis, quare magis debeat remanere in vno caſu quam in alio.

Secundo, idem comprobatur ex optimo ſimili, nam ſicut vbi ſemel obligatio eſt contracta, etiam ſi ſit contracta ad tempus nihilominus ſuapte natura eſt perpetua, ita vt ſo-
28 lus temporis aduentus eam non tollat, §. *At ſi ita ſtipuleris inſtit. de verb. oblig. l. obligationum fere* 44. *ff. de action. et oblig. vbi Paul.* iure conſultus ſubiicit rationem videlicet quia quod alicui deberi cepit, non poteſt niſi iis ipſis modis qui ab eodem iure inſtituti ſunt deſinere deberi, ita ſemel eſt contracta excommunicatio, etiam ſi ſit ad tempus nihilominus illa non poteſt deſinere niſi adhibeatur abſolutio qui ſolus eſt modus aptus tollendi excommunicationem *dicto capitulo à nobis, de ſent. excomm.*

His ita ſtantibus argumenta ex aduerſo per *Couar.* allata facili negocio remouetur. ſi quidem Primũ remanet ſublatum ex hactenus dictis ſupra *numero octauo*, vbi oſtendimus quę ſit

ſit ratio propter quam excommunicatio non tollitur niſi per abſolutionem.

Quoad Secundum, reſpõdetur dupliciter, primo, quod verba illa donec ſol-
29 uerit, non tam deſignant animum iudicis eſſe vt excommunicatio eatenus afficiat, quatenus ceſſatur in ſolutione, quam vt abſolutio dari nequeat ante ſolutionem, vt deſumitur ex *cap. quamquam, de cenſib. lib. 6.* Secundo, quod licet in actibus debeat inſpici intentio agentis, nihilominus agens non poteſt impedire quin actus per eum geſtus non producat effectus qui neceſſario naſcuntur ex actu, vt probat *teſt. in l. 1. §. calumniatoribus verſic. nam vt Papinianus, ff. ad turpillianum* per quem ſic ſcribit *Bal. in cap paſtoralis verum num. 18. de appell.* vbi hac ratione inquit iudicem non poſſe ferre excommunicationem ita vt excõmmunicato reſeruentur fructus beneficii,
30 cum priuatio fructuum reſultet tanquam conſequens neceſſarium, *d. §. paſtoralis in fine.*

Remanet ergo firma concluſio, excommunicationem quamuis ad tempus latam egere abſolutione. quæ procedit ſiue excommunicatio ſit lata a prælato, ſiue per Papam, nam nihilominus eget abſolutione non obſtante
31 quod Papa non ſubiaceat iure poſitiuo, *Gemin. in capitulo in primis 2. quæſt. 1. Abbas in d. capitulo fin. numero 45. de matrim. contract. contra interd. Eccleſiæ Felin. in d. capitulo primo, numero quarto, verſiculo ſecundus caſus, de iudic. & ibi Dec. numero 48.*

32 Principalis concluſio limitatur primo, ne procedat quando quis eſſet excommunicatus vigore alicuius conſtitutionis, & conſtitutio reuocaretur per legislatorem cum clauſula quod habeatur pro infecta, vel perinde ac ſi non emanaſſet vel ex nunc, prout ex tunc, aut cum clauſula ſimili, vel equipollenti, tunc enim excommunicatus eſſet ipſo iure reconciliatus eccleſię, & non egeret abſolutione, *gloſ. in clem. 1. de immunit. eccleſ.* & ibi *Card. ſub numero ſecundo, Vital. numero decimo quarto, verſiculo ex quo infertur Abb. in capitulo nulli numero quarto, & in capitulo ſi aliquando, numero quarto, de ſent. excomm. Dec. in capitulo primo, num. 49. de iudic.*

33 Dixi ſi conſtitutio reuocaretur cum clauſula quod habeatur pro infecta, vel perinde ac ſi non emanaſset, quia ſecus eſse cenſerem ſi reuocaretur ſimpliciter, tunc enim ex quo effectus conſtitutionis eſt conſumatus, & reuocatio traheretur in futurum non ad preterita, *l. leges, C. de legibus clem.*
34 *exiui, §. verum, de verb. ſignif.* abſolutio eſset neceſsaria.

35 Limitatur Secundo, ne procedat in ſuſpenſo, vel interdicto, nam in eo poſt ſatisfactionem non eſset neceſsaria abſolutio, ſed ſufficit declaratio ſuper ſatisfactione, *gloſ. in clem. 1. de decim. & in capitulo quæ merito vndecima quæſt. tertia, & ibi Archid.* & iterum *gloſ. in capitulo ſi quis deinceps decima ſexta, quæſt. 5. & in capitulo quiſquis, de elect. & in capitulo fin. verb. quouſque de offic. ordin. libro ſexto & in capitulo exigit, de cenſib. eodem lib. Card. in d. clem. 1. numero vigeſimo ſexto, de decim.* Ripa *in d. capitulo primo, numero vigeſimo quinto, de iudic.* & eſt communis opinio quę tamen non procedit quando ſuſpenſio
36 vel interdictum eſset ſimplex, *Card. loco citato, Couar. in capitulo Alma Mater, par. 1. §. vndecimo, ante numero octauum.*

SVMMARIVM.

1 *Varia abſolutionis ſpecies referuntur.*
2 *Simplex abſolutio quæ.*
3 *Abſolutus cum cautione de parendo mandatis, ſi non parit, non reincidit in excommunicationem ipſo iure. Limitatur num. 4.*

7 Secundò, quęritur an abſolutio data ſub conditione ſit licita, ita vt eam tradens non peccet, etiam non eſſe licitam exiſtimant *Nauar. in Manual. d. cap. 26. num. 12. Alter. loco cit. verſic. dicerem ego*, & in hanc tandem reſidet *Suar. loco cit.* ducti potiſſimum quod abſolutio non debeat eſſe in ſuſpenſo, ſicuti dicimus, de ſententia, *cap. biduum 2. q. 6.*

Contrarium tenent *Vgol. loco mox citato*, ea ratione motus quia nullibi reprobata reperitur.

Prior opinio eſt frequentior, & tutior, ideoque regulariter eſt amplecten da, præſertim quia cum eccleſia non ſoleat ea vti, ſignum eſt euidens non expedire ea tamen.

8 Limitatur ne procedat vbi concurreret probabilis neceſſitas, veluti quia excommunicatus non poteſt de pręſenti ſatisfacere, & ſperat ſe poſſe intra aliquod tempus, in tali namque caſu poſſet impendi illi abſolutio conditionalis vt idem *Suar. loco citato* fatetur.

9 Abſolutio cum reincidentia propriè dicitur illa quę nõ tollit perpetuo cen ſuram, ſed ita vt ſi reddit ura poſt certum tempus vel poſt certum effectum, poſt certum tempus veluti cum quis inſtante mortis periculo aut propter legitimum impedimentum non poteſt habere recurſum ad eam à quo alias erat abſoluendus, & propterea abſoluitur ab alio, tunc ſi impedimento aut periculo ceſſante ſe illi a quo debebat abſolui contempſerit prçſentare, man.
10 datum ipſius ſuper illis pro quibus fuit excommunicatus humiliter ſuſcepturus, & ſatisfacturus, reincidit in pristinam excommunicationem ipſo iure, *cap. eos qui, de ſent. excommun. lib. 6. ibique gloſ. & Doct. Soccin. in cap. officii num. 104. eod tit. Couar. in d. cap. Alma Mater, par. 1. §. 11. num. 6. verſic. 2.*

11 Item cum quis abſoluitur iniuncto ſibi vt ſe præſentet coram ordinario nam ſi ſe prçſentare neglexerit, ſtatim reiucidit; *d. cap. eos qui.*

12 Poſt certum effectum vbi quis abſoluitur ad effectum vt poſſit ferre teſtimonium, vt in *cap. veniens, de teſtib.* vel vt poſſit dare votum in electione, vel vt poſſit explicare munus ambaſciatoris, *Fel. in d. cap. veniens nu. 22. & 23. & 27.*

13 Differt abſolutio cum reincidentia ab abſolutione conditionali, quia conditionalis non operatur ſuum effectũ, niſi purificata conditione argumento *l. cedere diem ff. de verb. ſignificat* abſolutio vero cum reincidentia ſtatim operatur ſuum effectum, licet poſt tem pus, aut poſt effectum ſtatim reuiuiſcat ex *allegatis.*

14 Dubitari ſolet an abſolutus ſub promiſſione de parendo mandatis ſi non pareat remaneat excommunicatus ipſo iure, an vero requiratur noua reintruſio, & dicẽdum eſt regulariter re. quiri nouã reintruſionẽ, ita probat *teſt. vbi notat. Abb. in 4. not. in c. ad reprimẽdã de off. ord.* in illis verbis *quod ſi ſatis facere cõtẽpſerit in excõmunicationis ſententiam reducere non omittas*, & in *c. ad noſtram el 1. de appellat & cap. quæſtioni, & cap. conſtitutionem, & vtrobiq. Abb. eod. tit. Gemin. in cap. eos, §. 1. verſic. quod ſi abſolutus, de ſent. excom. lib. 6. & ibi Franch. nu. 3. verſic. vlt. nota. Dec. conſil. 145. ſub num. 1. Rota dec. 22. de ſent. excom. in antiq. et dec. 11. eod. tit. in nouiſ.*

15 Extenditur primo, vt hęc reintruſio non poſſit fieri niſi cauſa cognita, videlicet parte citata, & pręmiſſa canonica monitione, & cauſa probata, *Franch. in d. cap. eos ſub nu. 3. Rota deciſ. 7. de ſent. excommunicat. in nouis*, vbi vide an requiratur citat. perſonalis, an vero ſufficiat per contradictas, & ad huius dicti declarationem vide *Franch. loco cit. ſub nu. 3. verſic. ſed aduerte.*

16 Limitatur primo, ne procedat in caſibus comprehenſis *in capitulo eos qui, de ſent. excomm. libro ſexto*; ita limitat *Abbas in d. capitulo ad reprimendam ſub numero quarto, verſiculo fallit. Dec. loco citato.*

17 Limitatur ſecundo ne procedat in abſolutione data ab excommunicatione lata in canone, tunc enim ſi ſit data abſolutio ſub promiſſione de parendo mandatis, & non pareat reincidit ipſo iure, Rota deciſ. 22. *de ſent. excom. in antiq. & deciſ. 7. & 11. eod. tit. in nouiſ.*

18 Limitatur tertio, ne procedat quando abſolutio eſſet facta ad tempus, tunc enim tempore lapſo reincidit abſque noua reintruſione, *Fel. in cap. Veniens ſub num. 27. verſic. & propter hac, de teſtib. late Dec. d. conſ. 145. per totum*, vbi quod maxime procedũt in eo caſu in quo abſolutio eſt facta reſpectu certi, & determinati temporis, vt latius ibi per eum.

SVMMARIVM

1 *Quæſtiones explicandæ proponuntur.*
2 *Abſolutio ad cautelam datur ab omni cenſura.*
3 *Abſolutio ad cautelam datur cum de validitate cenſuræ dubitatur.*
4 *Per abſolutionem ad cautelam quibus conſulatur.*
5 *Abſolutio ad cautelam quanto detur.*
6 *Iniuſtitia notoria reddit ſententiam nullam.*
7 *In quolibet caſu nullitatis datur abſolutio ad cautelam.*
8 *Petens abſolutionem ad cautelam ex capite nullitatis, non tenetur in libello exprimere ſpeciem nullitatis. limita vt ibi.*
9 *Abſolutio ad cautelam datur etiam ſi opponatur nullitas ex defectu iuriſdictionis.*
10 *Defectus iuriſdictionis eſt duplex, & quid vterque operatur, num. 11.*
12 *Abſolutio ad cautelam datur etiam a ſuſpenſione.*
Item, & ab interdicto perſonali, & ſpeciali, non autem generali nu. 13.
14 *Abſolutio ad cautelam inducta eſt ex mera gratia gratis Sedis Apoſtolicæ.*
15 *Abſolutio ad cautelam quo iure introducta.*
16 *Abſolutio ad cautelam difficilius conceditur quam abſolutio ſimplex.*
17 *Conceſſa facultate abſoluendi, non cenſetur conceſſa facultas abſoluendi ad cautelam.*
18 *Iudex an etiam inuitus teneatur dare abſolutionem ad cautelam.*
19 *Teſt. in c. venerabilibus, de ſent. excom. in 6. ca videatur.*
20 *A denegatione abſolutionis ad cautelam datur appellatio.*
21 *Abſolutio cautelam dari poteſt ab eodẽ excommunicatore, vel eius ſuperiore.*
22 *Inferior etiam ſi ſit ordinarius non poteſt abſoluere ad cautelam.*
23 *Delegatus etiam a principe non poteſt abſoluere ad cautelam.*
24 *Intellige vt num. 24.*
25 *In curia abſolutio ad cautelam non datur ſine ſpeciali commiſſione bene tamen extra curiam, num. 26.*
27 *Excommunicato ad effectum ferendi teſtimonium abſolutio datur ad cautelam.*
28 *Ad concedendum abſolutionem ad cautelam plura requiratur.*
29 *Excommunicatio lata poſt legitimam appellationem eſt nulla.*
30 *Etiam ſi non ſit appellatum, ſed parti adheſerit appellationi per alium interpoſitæ.*
31 *Renunciatio appellationis non tollit nullitatem excommunicationis.*
32 *Error patens annullat ſententiam excommunicationis.*
33 *Excommunicatio lata contra participãtes cum excomunicatis ſine monitione eſt nulla.*
34 *Abſolutio ad cautelam eſt extraordinaria, & ideo requirit aliqualem informationem prætenſæ nullitatis.*
35 *Pro cenſuris latis extra curiam non viget magna præſumptio validitatis.*
36 *Informatio in caſu propoſito ſufficit ſi ſit ſummaria, & num. 37. limitatur in appellatione ab interloqutoria num. 38.*
39 *Conſtare dicitur quod plene probatur.*
40 *In dubio appellatio præſumitur poſt excommunicationem interpoſita.*
41 *Abſolutio ad cautelam non poteſt peti a* pro.

procuratore habente generale manda-tum, vel a iure præſumptum.

42 *Poteſt talis procurator petere, ut ex-communicatio declaretur nulla.*

43 *In abſolutione ad cautelam requiritur citatio partis.*

44 *In abſolutione ad cautelam requiritur cautio de parendo mandatis.*

45 *Abſolutio ad cautelam etiam iniuſte fa-cta cauſa ſuſtinetur.*

46 *Cautio iurantia nun ſufficit quando ti-metur contrauentio iuramenti.*

47 *Excommunicatus quia non paret, non eſt abſoluendus, niſi præſtita fideiuſſo-ria cautione.*

48 *Omiſſio cautionis non vitiat abſolutio-nem ad cautelam, limita vt nu. 49.*

50 *Petenti abſolutionem ad cautelam obii-ci poteſt de manifeſta offenſa.*

51 *Offenſa proprie quæ dicatur.*

52 *Offenſa manifeſta quæ dicatur.*

53 *Obiicienti, de iniuria manifeſta non ſufficit probare veritatem iniuriæ.*

54 *Ad probandam notorietatem ſufficit ſemiplena probatio.*

55 *Non parens ſententiæ a qua eſt appella-tum in caſa appellabili non dicitur facere iniuriam manifeſtam.*

56 *Dicens ſe velle parere litteris, ſi poſtea non paret, non commictit iniuriam manifeſtam.*

57 *Opponens iniuriam manifeſtam, tene-tur iurare ſe non opponere animo ca-lumniandi.*

58 *Iniuria manifeſta probari debet infra octo dies.*

59 *Terminus octo dierum incipit currere a die exceptionis propoſitæ, etiam ſine præfixione iudicis.*

60 *Terminus octo dierum eſt communis obiicienti, & excommunicato.*

61 *Excommunicato non petente abſolatio-nem ad cautelam, terminus octo die-rum non præfigitur.*

62 *Abſolutio ad cautelam an ſit vtilis.*

63 *Appellatio præſumitur interpoſita poſt ſententiam.*

64 *Nullitas vt probetur concludenter, quæ concurrere debent.*

65 *Effectus abſolutionis ad cautelam in quo conſiſtat, num. 66.*

ARGVMENTVM.

De abſolutione ad cautelam.

CAP. LXVI.

1 VT res tota expliceetur de infraſcriptis erit agēdum.

Primum quid ſit abſolutio ad cautelam.

Secundum in quibus caſibus detur,

Tertium an ſit inducta ex diſpoſitione iuris, vel ex graria.

Quartum a quo dari poſſit.

Quintum quæ debeant concurrere vt poſſit dari.

Sexto an poſſit aliqua ex cauſa impediri.

Septimum qui ſit eius effectus.

Ad primum, abſolutio ad cautelam eſt a vera, ſeu apparente cenſura liberatio, eos quos res tangit proſpiciens. ita diffinitur ex mente *Io. Andr.* quem cęteti communiter ſequuntur in *cap. ſolet de ſent. excom. lib. 9.*

Dicitur eſse liberationem vt hoc verbum vicegeneris fungatur cum detur liberatio non ſolum a cenſura, ſed etiam à ſeruitute, & obligatione,

2 Deinde dicitur a cenſura, tum vt verbum liberatio coarctetur ad cenſuram eccleſiaſticam, tum etiam vt complectatur non ſolum excommunicationem, ſed etiam ſuſpenſionem, & interdictum a quibus datur abſolutio etiam ad cautelam vt latius patebit inferius *nu. 12.*

3 Additur vera, vel apparente, quia ad effectum vt habeat locum talis abſolutio, oporter quod cenſura appareat, & quod dubitetur an vere ſubſiſtat, *d. c. ſolet, & c. venerabilibus, de ſent. excom. lib. 6. c. cum deſideres, c. per tuas, & cap. venerabili extra eodem tit.*

Demum ſubiungitur eos quos res tan-

Digitized by Google

tangit proſpiciens, vt nobis innoteſcat per abſolutionem huiuſmodi tribus perſonis eſſe proſpectũ, videlicet primo ipſi excommunicato qui poſt vbi fuerit ad cautelam abſolutus poterit tuta cõſcientia ſe ingerere tam humanis, quam diuinis actionibus, illaque exercere perinde ac ſi excommunicatus non foret, *Io. Andr. in d. cap. ſolet num.* 14. & 20. *Franch. num.* 2. *verſ.* 2. *quærit, num.* 12. *verſ.* 8. *quærit Gem. num.* 8. *Stephan. Coſta num.* 46. *Abb. in cap. Apoſtolicæ, ſub num.* 10. *de except. & in cap. Venerabili extra de ſent. excom.* Secundo reſpectu aliorum qui poſſunt licet ſecum communicare vt probant omnes hactenus allegati. tertio reſpectu actus qui non poteſt de in validitate impugnari, vt præter citatos auctores probat *teſt. in cap. veniens in fine, de teſtib.*

5 Ad Secundum Regula conſtitui poteſt abſolutionem ad cautelam dari ſiue contingat de cenſura ſiue de eius validitate dubitari, vt tradunt plures mox infra allegandi. Dixi ſiue cõtingat dubitari de cenſura, ſiue de eius validitate, quia ſi certum ſit adeſſe cenſuram, tunc quamuis ſit iniuſta, nihilominus non datur abſolutio ad cautelam, ſed ſimpliciter, *Io. Andr. in d. cap. ſolet, num.* 17. *verſ. ſi vero dicatur Gem. num.* 7. *Franch. num.* 9. *Abb. in cap. per tuas ſub num.* 3. *de ſent. excom. Couar. d.* §. 12. *ante num.* 7.

6 Niſi forſan in iuſtitia eſſet notoria veluti quia contineret causã impoſſibilem, aut errorem patenter expræſſum, quia talis iniuſtitia reddit ſententiam nullam, & admittit abſolutionem ad cautelam *d. cap. venerabilibus* §. *porro de ſent. excom. lib.* 6. *Abb. in d. cap. per tuas ſub numero.* 11. *extra eod. tit.*

Item quia vt ſit locus abſolutioni ad cautelam, ſufficit probabilis dubitatio vel ſuper ipſa excommunicatione, veluti, vel quia ſi verſamur in ſẽtentia canonis adeſt articulus facti, vel iuris quo dubitatur an fuerit illud quod eſt prohibitũ a canone, & ſi fecit an pro eo ſit impoſita cẽſura, *Io. And. Anchar. Gem. Franch. & alii in d. cap. ſolet Felin. in c. Apoſtolicæ col. fin. verſ. competit etiã de except.* Vel quia ſi verſamur in ſententia lata ab homine illa impugnatur ex capite nullitatis *d. cap. ſolet, ex cap. Venerabilibus* §. *porro, &* §. *ſed ſi ex cauſa* §. *fi. de ſent. excom. lib.* 6.

7 Hæc regula extenditur Primo, vt procedat in quacunque ſpecie nullitati, licet enim iura mox citata loquantur tantum de duabus ſpeciebus nullitatis, videlicet de nullitate inſurgente ex eo quod excommunicatio fuerit lata poſt interpoſitam appellationem legitimum, ſcilicet appellationem ex cauſa probabili, & propter errorem patenter expreſſum, nihilominus quod illi ſint expreſſi gratia exempli, & abſolutio poſſit dari in quocunque caſu contingat excommunicationem impugnari ex capite nullitatis, concludunt communi conſenſu Doctores *in d. cap. ſolet* vbi ſignanter, *Io. Andr. num.* 1. *verſ. tu dic. Anchar. num.* 1. *Gem. num.* 6. *Io. Franch. nu.* 9. *verſ. imo quod in quocunque gloſ. in cap. præſenti, verb. ad cautelam, & ibi Gem. num.* 3. *Abb. in cap. Apoſtolicæ num.* 10. *& ibi Felin. col. pen. in fine verſ. quod autem prætendenti, Couar. in cap. alma mater* §. 12. *ſub num.* 7. *verſ. primum non tantum Henric. de Bort. in tract. de ſynodo Epi. par.* 3. *concluſ.* 13. *num.* 112.

8 Vnde petens abſolutionem ad cautelam ex capite nullitatis non tenetur in libello ſpecificare ſpeciem nullitatis, cũ quelibet nullitas ſufficiat, quãuis ad effectum vt abſolutionem obtineat teneatur nullitatẽ ad ſpeciem deducere, *Rot. deciſ.* 6. *de ſent. excom. in antiq.* *Io. Andr. in d. cap. ſolet ſub num.* 1. *Gem. num.* 6. *Franch. num.* 9. *verſ. item nota.*

9 Extenditur Secundo, vt procedat etiam ſi nullitas prætendatur ex defectu iuriſdictionis quia nihilominus datur abſolutio ad cautelam *Io. Andr.*

Gem.

Gem. Franch. Abb. Couar. & alii locis citatis.

Hic monendi ſumus defectum iuriſdictionis in prælato excommunicãte obiicii dupliciter: quandoque enim reſpicit tantum perſonam particularẽ ipſius Prælati, veluti quia opponitur illum eſſe excommunicatum ſuſpenſum, interdictum, aut intruſum, ac proinde in habilem ad exercendum iuriſdictionem, *cap. audiuimus & cap. aperte* 24. *quæſt.* 1. *cap. alieuationes* 2. *quæſt.* 2.

10 Quandoq. vero reſpicit perſonam prælati repræſentantis eccleſiam, videlicet, quia obiicitur exemptio contra poteſtatem ordinariam, vt in *cap. cum olim, de priuileg.* Differunt hæc interſe, quia vbi obiectum reſpicit perſonam particularem prçlati, tunc proceditur prout in aliis caſibus nullitatis, *Franch. in d. cap. ſolet, ſub num.* 10. *verſic. quando autem*. Vbi vero re-

11 ſpicit perſonam prçlati vti reprçſentantem eccleſiam, tunc quia prælato aſſiſtit ius commune quo omnes eccleſiæ, & perſonæ intra diœceſim præſumuntur illi ſubiectę *cap. omnes Baſilicæ* 12. *q.* 1. *cap. cum perſonæ, de priuileg. lib.* 6. & ne detur poteſtas deludendi ordinariam poteſtatem, non datur abſolutio ad cautelam niſi aliqualiter conſtet, de exemptione, *Rot. deciſ.* 6. *de ſent. excom. in nouis, & deciſ.* 7. *eod. tit. in antiq. Io. Andr. in d. cap. ſolet, ſub num.* 4. *& ibi Gem. nu.* 10. *verſic. Domini de Rota*, Franch. *num.* 10. *verſic. quando autem diceretur, Couar. d.* §. 12. *num.* 7. *verſic. primum*.

12 Extenditur Tertiò, vt abſolutio ad cautelam detur non ſolum ab excommunicatione, ſed etiam à ſuſpenſione, *cap. venerabili extr. de ſent. excom. cap. Apoſtolica, Io. Andr. Gem. Franch. & reliqui in d. cap. ſolet.*

13 Extenditur Quarto, vt detur etiam ab interdicto perſonali, & ſpeciali, ſecus ab interdicto generali, *cap. præſenti, vbi Doct. de ſent. excom. lib.* 6. Rot. *dec.* 18. *&* 19. *de ſent. excom. in antiq. & deciſ.* 9. *eod. tit. in nouiſ.* Doctores *communiter in d. cap. ſolet*.

Ad Tertium, duplex eſt doctorum opinio, altera quod qualitercũque ſit inducta, non poſſit negari, quam habuit *Bernard. gloſator antiquus* quem ſequitur *Vgol. de Cenſur. tab.* 1. *cap.* 21. §. 1. *num.* 15.

Altera vero, quod ſit inducta ex mera gratia, quam ſequuntur *communiter Doctores infra allegandi.* Mihi vero videtur duplicem hic à Doctoribus dubitationem pro vna, & eadem in uolui, prima, an ſit introducta ex gratia, vel iuſtitia. Secunda An hodie in caſibus à iure permiſſis ſit præſtanda neceſſario, adeo vt ſi non praeſtetur iudex dicatur partem grauare. Quoad primam negari non poteſt quin ſit introducta ex mera gratia, & benignitate Sedis Apoſtolicę id quod colligitur tum ex *cap. venerabili, de ſent. excom. in*

14 *illis verbis ex gratia relaxauimus*.

Tum etiam quia, de rigore iuris, non poteſt deueniri ad abſolutionem antequam conſtet de veritate, & iuſtitia cauſae propter quam fuit excommunicatus *cap. cum contingat, de offic. delegati, Gem. in d. cap. ſolet ſub num.* 9.

Tum denique quia huius abſolutionis beneficium fuit inductum ex

15 *d. c. ſolet*, quæ eſt conſtitu. *Innoc.* 4. qui cũ eam gloſsando interpetretur mentem ſuam, merito illi ſtandum eſt, atque ex prædictis rationibus hanc opinionem probant *Io. Andr. in d. cap. ſolet, num.* 20. *Gem. num.* 9. & iterũ *in* §. *in ſecunda, num.* 17. *Anchar. nu.* 2. *Franch. num.* 12. *verſ.* 8. *quærit Couar. in cap. Alma Mater, par.* 1. §. 12. *num.* 8. *verſ. Iudex vero. genuen. in praxi cap.* 5. *num.* 7.

16 Ex qua concluſionę deducitur Primo, quod hæc abſolutio veluti gratioſa, & contra iuris diſpoſitionem inducta, difficilius conceditur quam abſolutio ſimplex, *Rot. deciſ.* 36. *de procur. in nouiſ.*

17 Deducitur Secundo, quod conceſſa ſimpliciter facultate abſoluendi nõ intelligitur conceſſa facultas abſoluendi

di ad cautelam , ſed ſimpliciter *gloſ. in cap. capitulum verb. relaxetis & ibi Abb. num. 8. verſ. & hanc ſolutionem de reſeri pt. Doctores communiter in d. cap. ſolet, vbi ſignanter Frãcb. num. 3. Abb. in cap. Apoſtolicæ nu. 12.& ibi Felin. in princ. verſ.* Demum *Dec. in cap. præterea num. 23. de off. delegati & in cap. ad præſentiam num. 8. de appellat. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 278. verſiculo quarto dico.*

Ad Secundam dubitationem Doctores hactenus relati communiter fatentur quod etiam in caſibus in quibus de iure poteſt dari abſolutio ad
18 cautelam,non poteſt iudex inuitus cogi ad dandũ , ducti tum rationibus hactenus allatis, tum etiam ex *d. cap. venerabilibus, §. ſed & ſi ex cauſa, & §. poteſt, & §. fin.* vbi ſummus Pontifex loquens de caſibus in quibus eſt locus huic abſolutioni, non vtitur verbo neceſſario, ſed poteſtatiuo .

Contrarium tenuit *Bernardus*, quẽ ſequitur *Vgol. loco cit.* moti ex teſtu, *in d.cap. ſolet*, vbi quæritur an aſſerenti excommunicationem in ſe latam eſſe nullam , & petenti abſolutionem ad cautelam, debeat ſine contradictionis obſtaculo impendi,& reſpondetur vt petenti abſolutio non negetur,quæ verba cum ſint prolata à lege , merito ius conſtituũt,& conſequenter, abſolutio citra iniuriam negari nõ poteſt. Hæc opinio apud me eſt verior,tũ auctoritate *huius textus*,tum etiam quia negari non poteſt quin vbi concurrũt cauſæ ex quibus abſolutio dari poteſt, tunc vigeat pro excommunicato æquitas ſcripta, quæ eſt cum eo exercenda *cap. cum inter §. Inquiſitioni de except.*

19 Non obſtat quod *teſt. in d. cap. venerabilibus vtatur*, verbo poteſtati ſuo, quia ſi rectè pendatur tale verbum ſemper ponitur ad declarandum caſus in quibus eſt locus huic abſolutioni, ſiquidem *in §. ſed ex cauſa , & §. fin.* declarat poſſe dari in caſu in quo ſententia eſt lata poſt legitimam appellationem,quo caſu, inquit non illico pronunciare debet excommunicationis ſententiam fore nullam , ſed poteſt cã ad cautelam relaxare. *In §. poteſt*, procedit declarando caſus in quibus ſit locus abſolutioni ad cautelam . Similiter *in §. poteſt* declarat poſſe dari caſum in quo aſſeratur fuiſſe in ſententia expreſſum errorẽ patenter.

20 Ex quibus omnibus patet, quod *in cap. venerabilibus* declarantur caſus in quibus cadit facultas iudicibus data abſoluendi ad cautelam , ſed *in cap. ſolet* quia caſus ſupponuntur, deciditur abſolutionem in caſibus ſtatutis à iure non eſſe denegandam, & conſequenter infertur quod ſi negetur, Iudex grauat,& poteſt à tali grauamine appellari .

21 Ad Quartum abſolutio ad cautelam dari poteſt vel ab eodem ẽxcõmunicatore,vel ab eius ſuperiore ordinario ad quem delata eſt cauſæ controuerſia per appellationem, ita *Hoſti en. Io. Andr. & reliqui in cap. per tuas de ſent. excom.* & iterum *Io. Andr. in d. cap. ſolet, num. 9. & 21. Gem. ibid. n. 16. Franch. num. 3. & 13. Couar. d. §. 12. ſub num.* 8.

Dixi vel ab eius ſuperiore, quia abſolutio ad cautelam non poteſt dari niſi à ſuperiore ipſius excommunicatoris,ſecus ab inferiore, non obſtan-
22 te quod ſit ordinarius, *Gem. & Franch. locis cit.* inferentes propterea quod ſi Canonicus eccleſiæ collegiatæ ſit excommunicatus ab Epiſcopo, ſi interim eccleſia ſua vacat , & ipſe procedat ad electionem ſimul cum aliis, eã quæ proſequatur petendo confirmationem coram capitulo eccleſię cathedralis, vel coram Archidiacono, vel alio Prælato inferiore , qui iure ſpeciali habeat hanc poteſtatem confirmandi, ſi opponatur contra eum de excommnnicatione,& ipſe dicat de nullitate , & petat abſolui ad cautelã, talis inferior non poterit illum abſoluere,quia licet ſit ordinarius in cauſa confirmationis tamen non eſt ſimpliciter ordinarius excommunicati, neq. excommnnicantis,ac propterea oportebit

Digitized by Google

bit illum, remitti ad ſuperiorem, iuxta trad. in *cap. ad reprimendam, de off. ordin.*

Præterea dixi à ſuperiore ordinario, quia Delegatus non abſoluit niſi ſuper hoc habeat ſpecialem commiſſionem, etiam ſi ſit delegatus à Principe
23 ſecundum opinionem, *gloſ. in c. ſolet, verb. per ſuperiorem, & ibi Gem. num. 15. Franch. num. 4. Stephan. Coſta nu. 55. Oldrad. conſ. 145. num. 1. Felin. in cap. veniens num. 28. de teſtib.* & receptiorem dicit *Couar. d. S. 12. col. pen. circa finem.*

Contrariam opinionem tenent, *Archid. in d. cap. ſolet, & ibi Anchar. vſq; ad octauum. Nauar. in Manuali, cap. 27. nu. 278. & hæc mihi expreſſe probatur in c. prudentiam 21. S. ſexta de offic. delegati*, vbi etiam rationem aſſignat, quod explorati iuris eſt, vt delegatis iudicibus quibus principale committitur, & acceſſorium committatur.
24 Cæterum in hoc articulo iure magis conſuetudinario vtimur quam ſtricta iuris cenſura; vnde mos inoleuit, in curia vbi ex quo eſt facilis aditus ad Principē vt Iudices delegati ſtricte interpretantur cōmiſſiones ſibi directas,
25 *Rot. deciſ. 419. num. 2.* ac proinde in curia, abſolutio ad cautelam non datur, ſine ſpeciali commiſſione, *Rot. deciſ. 3. et 4. de ſent. excom. in antiq. et deciſ. 3. circa med. de renunciat. in nouis, Felin. in cap. apoſtolicæ ſub num. 19. col. pen. verſ. Comiſſarius autem de except.*

Quinimmo etiam abſolutione data, curia non conſueuit dare ſuper hoc litteras præceptorias, ſed tantum ſignificatorias, quod ſit abſolutus, *Rota deciſ. 26. de ſent. excom. in antiq.*

Extra curiam vero, Iudices delegati abſoluunt paſſim ad cautelam, etiam
26 ſine ſpeciali commiſſione, *Rot. d. deciſ. 3. de ſent. excomm. in antiqu. et deciſ. 3. num. 3. verſ. tum quia de renunciat. in nouis, Felin. loco cit. Couar. d. S. 12. col. pen. circa finem.*

Et hoc præſertim procedit vbi agitur de abſolutione ad cautelam ad effectum, vt excommunicatus poſſit ferre teſtimonium, & quouſque illud ferat, nam ad iſtum effectum datur abſolutio paſſim, tum de iure, vt in *cap. ve-*
27 *niens ad finem de teſtib.* tum etiam ex inueterato ſtilo curię de quo meminere, *Hoſt. Butr. Card. et Imol. quos refert, et ſequitur Felin. ibi num. 22. et 23.*
28 Ad Quintum, Vt abſolutio ad cautelam dari poſſit plura copulatiuè requiruntur:

Primum quod excommunicatio ſit dubia, ex traditis ſupra *d. cap. Venerabilibus, de ſent. excom. lib. 6. cap. ex parte 24. de verb. ſignific.* Cum autem dubietas regulariter in hac materia oriatur ex capite nullitatis, ideo res poſtulat, vt caſus in quibus nullitas poteſt conſiderari percurramus.
29 Eſt ergo primus caſus quando verſamur in caſu appellabili, & excommunicatio eſt lata poſt interpoſitam appellationem legitimam, nempe poſt appellationem interpoſitam ex cauſa rationabili, & probabili, *d. cap. ſolet, et cap. Venerabilibus, S. ſed ſi ex cauſa, et S. fin. et cap. per tuas vbi gloſ. in verb. ad cautelam de ſent. excomm. lib. 6. cap. per tuas, extra eod. tit. Feder. de Senis conſ. 198. in princ.*

Dixi quando verſamur in cauſa appellabili, nam ſi eſſemus in caſu in quo appellatio non admittitur, vtiq; appellatio interpoſita non eſſet legitima, & conſequenter non operaretur abſolutionem ad cautelam, *d. cap. Venerabilibus, S. Porrò.*
30 Hic primus caſus extenditur, primo vt procedat ſiue quis ante excommunicationem appellauerit, ſiue adheſiſſet appellationi interpoſitę per alium, dummodo probet adheſiſſe intra decem dies conceſſos ad appellandum, & appellationem Iudici debito tempore intimaſſe, *Rot. deciſ. 5. de ſent. excomm. in nouis, Felin. in d. cap. Apoſtolicæ, col. fin. verſic. adde etiam de except.*

Extenditur Secundo, vt procedat etiam ſi poſtea fuiſſet renunciatum appellationi, dummodo quando illa
31 fuit interpoſita, fuiſſet bona in forma, tempore,

tempore, ac probabilis, nam ſubſequẽs renunciatio non tollit antecedentem nullitatem, quæ eſt cauſa, vt poſſit dari abſolutio ad cautelam, *cap. licet de ſent. excom. lib. 6. Egid. deciſ. 669. & 685. Felin. in d. cap. Apoſtolicæ col. fin. circa med. verſ. qui ſubditi*.

32 Secundus eſt caſus quando ſententia continet errorem patenter expreſſum, vt in exemplo, quod ponitur in *d. cap. ſolet, & cap. Venerabilibus, §. poteſt quoq. Abb. in cap. per tuas, ſub num. 11. verſ. aut cauſa non eſt impoſſibilis, de ſent. excom.*

Tertius quando excommunicatio
33 eſt lata contra participantes cum excommunicatis in loquutione, ſalutatione, & ſimilibus, canonica monitione non præmiſſa, *cap. ſtatuimus, de ſen. excom. lib.* 6. & reſpondit ſacra Congregatio Epiſcoporum Reſcribens Epiſcopo Veſtano, ſub die 30. Maii 1592 & iterum de anno 1619. reſcribens Epiſcopo Vmbriaticen. Sunt & alij ca ſus nullitatis relati per *gl. in d. c. præſenti, verb. ad cautelam*, qui tamen rediguntur ad iſtos.

Secundum eſt requiſitum in abſolutione ad cautelam, vt præmictatur aliqualis informatio prætenſæ nullitatis, cum ſit abſolutio extraordinaria,
34 *Rot. deciſ. 4. de ſent. excomm in nouis, Put. deciſ. 41. num. 2. lib. 1. & deciſ. 3. de ſent. excomm. in manuſcript.*

35 Niſi fortè verſemur in cenſuris lates extra curiam, quia cum pro eis non vigeat tanta præſumptio validitatis, ſoleatque ſemper com micti cau ſa appellationis, & nullitatis, curia experta quod proceſſus in partibus facti, vt plurimum laborant vitio nullitatis, conſueuit ſine alia informatione dare abſolutionem ad cautelam, cum reincidentia ad certum tempus, vel ad beneplacitum, *Put. locis cit. Cæſar de Graſſ. deciſ. 1. de ſent. excomm.*

Hæc autem informatio vbi verſamur in appellatione interpoſita à ſententia diffinitiua, ſufficit ſi ſit ſum ma-
36 ria, Doctores in *d. c. ſolet, Rot deciſ. 4. de ſent. excomm. in antiqu.* Ideoq; ſufficit vnicus teſtis, vel inſtrumentum denunciationis, vel eiuſdem excommunicati aſſertio, iuramento vallata,
37 *Rot. deciſ. 8. de ſent. excomm. in nouis, Felin. loco cit. num. 18. Couar. d. §. 12. col. pen. verſ. Sanè quoties.*

38 Vbi vero verſamur in appellatione ab interloquutoria, tunc requiritur probatio plenaria, ita probat *Teſt. in d. cap. Venerabilibus, §. fin.* in illis verbis poſtquam ſibi de hoc conſtiterit, nam cum requirat, quod conſtet, intelligitur per probationem plenariam,
39 *cap. in præſentia, de probat.* & ita in ſpecie tenet *Couar. d. §. 12. colum. pen. in princ. verſ. Sanè quoties.*

Vnde in tali caſu non admictitur probatio per inſtrumentum denunciationis, ex quo poteſt eſſe primo excommunicatus, & deinde appellatum, & poſtea facta denunciatio, *Collectar. d. deciſ. 8. in fine de ſent. excomm. in nouis.*

Et tanto minus admictitur probatio per vnicum teſtem, vel iuramentum excommunicati, *Egid. deciſ. 91. Fe-*
40 *lin. in d. cap. Apoſtolicæ num. 19.* Præſertim cum in dubio præſumatur fuiſſe appellatum poſt excommunicationẽ, *Bal. in l. ampliorem, §. fin. verſ. audi ſimilem, C. de appellat. Felin. in d. cap. Apoſtolicæ num. 19.*

Tertium requiſitum eſt, vt vbi pe-
41 titur per Procuratorẽ, ipſe Procurator habeat ſpeciale mandatũ, nec ſufficit mãdatũ generale, vel alias à iure præſũptum, veluti à canonico pro alio canonico, *Felin. in d. cap. Apoſtolicæ, num. 19. verſ. dicit etiam, Rot. deciſ. 36. de procur. in nouis*, Vel ſi petatur à
42 Priore pro Monachis ſibi ſubditis, *Rot. deciſ. 13. de ſent. excomm. in antiqu.*

Poteſt tamen procurator habens generale mandatum, vel habens mandatum à iure, petere, vt excommunicatio declaretur nulla, vt poſt *Specul. tenet Franch. in d. cap. ſolet, ſub num. quinto.*

43 Quartum eſt requiſitum, vt in hac abſolutione concedenda citetur pars cuius

cuius intereſt, videlicet is ad cuius in-
ſtantiam fuit lata excommunicatio,
vel ipſe excõmunicator,ſi fuit lata ex
officio, nam cum talis abſolutio poſſit
impediri in caſu offenſæ manifeſtæ,
neceſſe eſt partem citari, *dict. cap. ve-
nerabili, §. porro, c. 3. in fine de off. ordin.
Io. Andreas in cap. ſolet num.* 18. *& ibi
Gemin. num.* 11. *&* 13. *Anchar. num.*
3. *Franch. num.* 11. *Coſta num.* 9. *&*
52. *Abb. in cap. ſacro* 48. *num.* 15. *de
ſent. excom. & in cap. per tuas nu.* 13.
verſic. conclude eod. tit. Franch. *in cap.
qua fronte ſub num.* 31. *de appell.* & eſt
communis opinio, quæ extenditur, &
limitatur vt in infra *eod. lib. cap.* 69.

44 Quintum requiſitum eſt vt abſol-
uendus caueat de parendo mandatis,
ſcilicet de ſatisfaciendo debito, vel of-
fenſæ in caſu in quo appareat eum eſ-
ſe ligatum, *cap. ex parte* 23. *de verb. ſi-
gnif. Io. Andreas in d. cap. ſolet num.*
18. *verſic. item fieri, Franch. num.* 11.
verſic. item debet fieri, Rota deciſ. 2. *de
ſenten. excom. in nouis, Doct. in cap. fin.
de reſt. ſpol.* vbi præſertim *Franch. n.* 19.

Contrarium quod in abſolutione
ad cautelam, cautio non præſtetur, cen-
ſuit *Rota deciſ.* 36. *in fine de procur. in
nouiſ.*

Prior opinio eſt veriſſima, illaque
manifeſtè probatur, non ſolum *in d. c.
ex parte*, ſed etiam in *c. cum contingat
de officio Delegati, & ex d. c. venerabili
§. ſed ſi ex cauſa, & §. fin.* vbi quod hęc
abſolutio debet dari ſecundum Eccle-
ſiæ formam, forma autem Eccleſię nul
la alia eſt, niſi vt in abſolutione pręſte-
tur cautio, ſaltim iuratoria, *c. ex tenore,
& cap. cum deſideres, de ſent. excom.*

45 Corroboratur, quia abſolutio; va-
let, etiam ſi ſit impenſa ex falſa cauſa,
Franch. in d. c. qua fronte nu. 36. *Ro-
ta deciſ.* 319.

46 Extenditur Primo, vt ſi timeatur,
quod abſoluendus debeat venire con-
tra proprium iuramentum, tunc non
ſufficiat cautio iuratoria, Ita colligi-
tur ex *cap. clericos de cohabit. cler. &
mul. Abbas in d. cap. qua fronte num.*
18. *Franch. ibid. num.* 20. *verſic. ſe-
cundus caſus.*

Extenditur Secundo vt, vbi quis
excommunicatur, eo quia non paret
iuri, non eſt abſoluendus cum iurato-
ria, ſed requiritur cautio cum fideiuſ-
47 ſoribus, *gloſ. in d. cap. qua fronte, verb.
cautione, & ibi Franch. num.* 20. *verſic.
ſecundus caſus.*

Limitatur Primo, vt quamuis cau-
tio iuratoria ſaltim requiratur ad abſo
lutionem nihilominus, ex quo ad cau-
telã magis, & de eccleſiæ conſuetudine
48 potius quam ex canonum rigore eſt
introducta; Ideo ſi illa ſit omiſſa abſo-
lutio non redditur nulla, ſed ſubſtine-
tur, vt eſt *teſt. in d. cap. cum deſideres*
vbi notant omnes, *de ſent. excom. Abb.
& reliqui communiter in d. cap. qua
fronte.*

49 Limitatur Secundo, ne procedat ſi
forma abſolutionis eſſet data ab homi-
ne, veluti ſi Summus Pontifex, aut le-
gatus, vel alter dediſſet facultatem
abſoluendi, præſtita tamen prius cau-
tione, tunc. n. ſi abſolutio daretur cau-
tione nõ præſtita nullius eſſet momen-
ti, vt declarat, & rectè *Franch. in d.
cap. qua fronte num.* 39. *Io. Andr. &
Abb. in cap. fin. de reſt. ſpol.* extende,
& declara vt infra dicetur in *cap.* 69.
*in vltima limitatione, verſic. declaratur
ſecundo.*

50 Ad ſextum, petenti abſolutionem
ad cautelam poteſt obiici de mani-
feſta offenſa, *d. cap. ſolet, & cap. vene-
rabili §. porro de ſent. excom. lib. 6. cap.
ex parte de verb. ſignificat. & vtrobiq.
Doctores communiter.*

51 Offenſa autem proprie dicitur illa,
quæ conſiſtit in faciendo, veluti quan-
do monitus non dat, vel non facit illud
quod eſt obligatus dare, vel facere,
quod ſi moneatur vt veniat, & non
venit non diceretur offenſa, ſed con-
tumacia, *Gem. in d. c. ſolet nu.* 14. *verſ.
quæro, de qua offenſa, & ibi Stephan.
Coſta ſub nu.* 15. licet ad iſtum effectũ
offenſa, & contumacia æquiparentur
Egid. dec. 684. *circa fin.*

Vt autem offenſæ obiectus ſuffrage-
tur, plura ſimul requiruntur, primum,

quod ſit manifeſta, non autem dubia *d. cap. ſolet, & cap. venerabilibus, §. por*
52 *ro.* Eſt autem offenſa manifeſta, illa quæ eſt notoria, nempe quæ conſtat per confeſſionem, vel probationem legitimè factam, vel per rei euidentiam, quæ nulla poſſit tergiuerſatione celari, *cap. cum olim, de verb. ſignificat. gloſ. in d. cap. ſolet verb. Manifeſta, & ibi* Gem. *num.* 12. Et licet tempore quo obiicitur, non teneatur obiiciens ſpecificare in libello ſpeciē offenſę, nihilominus tempore probationis tenetur ſpecificare, alias non ſuffragatur *Rot. deciſ.* 1. *de ſent. excom. in nouiſ.*

Vnde deducitur primo, quod obiicienti de iniuria manifeſta, non ſufficit probare veritatem iniurię, niſi ſimul probetur notorium iuris, vel facti, veluti quod non paruerit rei iudicatæ
53 inſurgentis ex ſententia lata per iudicem cuius iuriſdictio eſt notoria, *Feder. de Senis conſil.* 198. *num.* 2. *Fel. in cap. Apoſtolicæ col. fin. verſ. dicitur etiam de except.* Rota *dec.* 6. *eod. tit. in nouiſ.* Eſt verum, quod ad probandam
54 talem notorietatem, ſufficit ſemiplena probatio, etiam ſi fiat per publicam vocem, & famam, *Rot. & Felin. locis citat.*

55 Deducitur Secundo, quod non obediens ſententiæ diffinitiuę, a qua eſt appellatum, dummodo verſemur in caſu in quo, de iure non ſit prohibitum appellare, non dicitur offenſa manifeſta, *Egid. dec.* 684. *qua incipit res iudicata.*

56 Deducitur Tertio, quod is contra quem fuerunt impetratæ litteræ, ad beneficia, ſi præſentatis ſibi exequutorialibus, dicat ſe velle illis parere, ſi deinde mutata voluntate nolit parere, & appellet, non dicitur commiſiſſe manifeſtam offenſam, tum quia hic nulla præceſſit res iudicata, tum etiam quia poteſt eſſe, quod quando promiſit ſe velle parere, ignorare cauſas nō parēdi quas nō eſt prohibendus proſequi, *Fel. loc. cit. col. fin. in prin. Egid. dec.* 124. *Rot. deciſ.* 16. *de ſent. excom. in antiq.*

Deducitur Quarto, quod ſi quis poſt concordiā, auctoritate apoſtolica confirmatam, renunciauerit exequutorialibus ad eius fauorem relaxatis, deinde faciat declarari excommunicatum eum contra quem exequutoriales erant relaxatæ, vſq; adeo hic talis non poteſt dic excommunicatus pro offenſa manifeſta, quod quinimmo declaratoria, eſt nulla, *Fel. d. col. fin. verſic. in ſuper nota.*

57 Secundum eſt, quod requiritur, ad hoc vt obiectus offenſæ manifeſtæ ſuffragetur, ſcilicet, vt opponens iuret, ſe non opponere animo calumniandi, *Io. Andr. in d. cap. ſolet, & ibi Gem. num.* 14. *Coſta num.* 14. *& iterum in §. in ſecunda num.* 52. *Sayr. de cenſur. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 9.

58 Tertio, requiritur, vt probatio fiat intra terminū octo dierū, quo lapſo, & offenſa manifeſta non probata, abſolutio ad cautelam datur, & obiiciens condemnatur in expēſis in articulo huius probationis factis, *d. cap. ſolet vbi Gem. num.* 14. *verſ. quod ſi iſte.*

59 Hic autem terminus incipit currere à die exceptionis propoſitę, etiam nulla facta aſſignatione per iudicem, & currit, de momento ad momentum, cōputata die in qua fuit propoſita exceptio, vt reprobata opinione *Hoſt.* tenet *Rot. dec.* 4. *de ſent. excom. in antiq.* quam ſequitur *Gem. in d. cap. ſolet nu.* 14. *verſ. an in iſto termino*, Franch. *nu.* 7.

60 Item iſtę terminus eſt cōmunis tū, obiicienti offenſam, tum ēt ipſi excōmunicato, qui ſi velit probare offenſam fuiſſe factam ad propriam tutelam, debet probare in eodem termino otto dierum, alias eo lapſo licet non excludatur à facultate probandi, tamen interim non abſoluitur ad cautelam, *Innoc. & Hoſt.* quos refert, & ſequitur *Gem. in d. c. ſolet num.* 13. *Franch. ſub num.* 6. Cęterum hic terminus non aſſignatur opponenti de manifeſta offenſa, ſi excommunicatus non petat abſolutionem ad cautelam, ſed tanquam ab excommunicatione iniuſta, quia ſi intra illud probaret iniuſtitiam, eſſet abſoluendus ſimpliciter, & ſic abſolutio

tio

tio parcat excipienti perpetuum præiudicium, vt poſt *Innoc. & Io. Andr.* ſcribit *Gem. in d. cap. ſolet ſub num.* 8. *verſ. quid autem ſi opponatur*.

62 Ad Septimum, videri poteſt abſolutionem ad cautelam, vel nullam, vel modicam vtilitatem continere; Aut enim probatur, quod appellatio præceſserit excommunicationem, & tunc non eſt opus abſolutione, quia remanet nullitas probata; Aut non probatur, & quia præſumitur quod appellatio fuerit interpoſita poſt ſententiam,

63 *Bal. in l. ampliore, §. fin. verſic. audi ſimilem quæſtionem C. de appell. Felin. in d. cap. Apoſtolicæ num.* 19. probatur validitas quæ requirit abſolutionem ſimplicem vt ſupra dictum eſt *num.* 5. *& ſequenti*.

64 Sed pro reſponſione dicendum eſt, quod ad hoc vt nullitas concludatur, duo ſunt copulatiuè probanda, primum quod appellatio præceſserit, Secundum, quod fuerit interpoſita ex cauſa legitima, & rationabili *cap. per tuas, & venerabili, de ſent. excom. d. c. venerabilibus §. ſed ſi ex cauſa, & §. fin. eod. tit. lib. 6*.

65 Effectus ergo abſolutionis ad cautelam conſiſtit in hoc, quia probato tantum quod appellatio præceſſerit, datur abſolutio in quantum opus ſit, præſtita cautione de parendo mandatis Eccleſiæ qua præſtita litigatur ſuper veritate rei, & ſi fuerit repertus culpabilis, compelletur ſatisfacere alias abſoluetur in totum *d. cap. venerabilibus vbi Doct. Abb. in d. c. Apoſtolicæ ſub nu.* 10. *& ibi Fel. nu.* 19. *verſic. ſi diceres, et iterum Abb. in cap. veniens num.* 18. *de teſtib. Rot. dec.* 8. *ſub num.* 2. *de ſent. excom.*

66 Præterea ſtatim ac quis petit abſolutionem ad cautelam, pendente probationis articulo hoc cõſequitur emolumentum, quod extra iudicium veluti in officiis, poſtulationibus, electionibus, & aliis legitimis actibus, admittitur licet in iudiciis non poſſit vti actor experiti, *d. c. ſæpe §. in ſecunda de ſent. excom. lib. 6*.

SVMMARIVM.

1 *Stylus in concedendis abſolutionibus in foro interiori*.

2 *Decretum Concil. Tridentin. ſeſſ.* 22. *cap.* 5. *de reformat. non vindicat ſibi locum in iis quæ expediuntur in foro conſcientiæ*.

3 *Forum conſcientiæ quomodo differat a foro pœnitentiæ*.

4 *Abſolutio in foro conſcientiæ datur a iudice, etiam in minoribus, vel prima tonſura conſtituto, & num.* 8. *limita num.* 6.

5 *Abſolutio in foro pœnitentiæ datur a ſacerdote tantum*.

7 *Epiſcopi à cenſuris occultis abſoluunt extra confeſſionem ſacramentalem*.

9 *Abſolutio in foro conſcientiæ non iuuat, in foro contentioſo, nec in tertii præiudicium*.

10 *Abſolutus in foro conſcientiæ poſt peractam pænitentiam exequi poteſt officium eccleſiaſticum abſque peccato*.

11 *Eccleſia de occultis non iudicat*.

12 *Abſolutus in foro conſcientiæ poteſt in contentioſo de eodem delicto accuſari*.

13 *Etiam ſi abſolutio ſit data vigore iubilæi, vel cruciatæ*.

14 *Abſolutus in foro conſcientiæ, etiam ſi egerit paenitentiam, poteſt accuſari, & puniri, de eodem delicto in foro exteriori*.

15 *Vbi effectus ſunt diuerſi vnum non tollit alium*.

16 *Abſolutus in foro conſcientiae, qui humiliter egit pœnitentiam ſi accuſatur in foro exteriori, mitius venit puniendus*.

17 *Baptiſmus tollit omnem peccati pœnam quoad Deum, ſed non quoad publicam vindictam*.

18 *Blaſphemans Deum ſi abſoluitur in foro conſcientiae, an puniri poſſit in foro exteriori*.

19 *Quod in Deum committitur, in omnium iniuriam fertur*.

20 *Diſpenſatio obtenta à coniugibus ſuper occulto impedimento quod operetur*.

ARGVMENTVM.

De abſolutione in foro interiori.

CAP. LXVIII.

CVm ſæpe contingat ex peccatis latentibus contrahi cenſuras, pro quibus ſi adeundus eſset iudex in foro exteriori, homines timore perterriti retraherentur ab abſolutione petenda, pia mater eccleſia noſtram miſerata fragilitatem, aptamque vulneribus noſtris medelam adhibere cupiens, ſtatuit vt poſſit impendi abſolutio in foro interiori, *cap. quia plerique de immunit. Eccleſ. cap. quæ in Eccleſiarum, de conſt. cap. fi. li de teſtamentis.*

1 Et quo quis facilius, ac tutius hoc conſequi poſſit, ſtilus inoleuit in curia, vt abſolutiones à cenſuris quę petuntur in foro conſcientię tantum, expediantur per Sacram pęnitentiariam, nulla prorſus compoſitione perſoluta, ſed gratis quoad omnia, etiam quoad ſcripturam, & per viam breuis clauſi, & ſigillati, ac directi Magiſtro in Theologia, ſiue Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario, & per pænitentem eligendo. qui Magiſter, ſiue Doctor, ne vnquam contingat peccatum detegi, poſt quam erit functus officio ſuo, litteras ſtatim lacerat, vt tradunt *Sarn. in reg. de non iud. iuxta form. ſuppl. quæſt. 14. Couar. in cap. Alma mater part. 1. §. 11. col. fin. verſ. his accedit*, & millies ſum expertus in praxi. Quinimmo licet ex præcepto *Sacr. Trid. Conc. ſeſſ. 22. cap. 5. de reformat.* diſpenſationes quæ committuntur extra Romanam Curiam, debeant committi ordinario impetrantium, quę vero conceduntur gratioſe, non ſortiuntur effectum niſi prius ab eiſdem ſaltim ſummariè, & extraiudicaliter cognoſcantur, tamen illud decretum vindicat ſi-
2 bi locum in his quæ expediuntur in foro conſcientiæ, *Sanchez de matrim. lib. 8. diſput. 34. nu. 23 Emman: ſà in ſum. verb. diſpenſatio.*

3 Quantum attinet ad abſolutionem in foro conſcientię, notandum eſt primo, dari abſolutionem in foro conſcientię, & in foro pænitentię: ſi quidem abſolutio in foro pænitentię non poteſt impendi niſi ſacramentaliter, & ſic in actu confeſſionis, abſolutio vero in foro conſcientię non requirit de neceſſitate confeſſionem, ſed tantum importat diſtinctionem à foro exteriori, vt vtrumq. declaræ *Prępoſ. in c. præterea el 2. nu. 5. de ſponſal. Roderiq. in quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 61. art. 10. Sanchez de matr. lib. 8. diſput. 34. ſub nu. 29. & ad præcepta decalogi lib. 2. cap. 11. num. 13. & cap. 12. nu. 4. in fine, Suarez de cenſur. diſput. 41. ſect. 2. num 11. Petr. Ledeſma in ſum. tom. 2. tract. 1. cap. 6 poſt 10. concluſ. difficult. 8. Leonard. Duard. in declar. Bullæ cœnæ lib. 3. §. 2. quæſt. 12. num. 11.*

4 Vnde deducitur primo, quod abſolutio in foro conſcientię, poteſt dari à iudice etiam in minoribus, vel prima tonſura conſtituto, *D. Thom. in 4. ſent. diſt. 18. quæſt. 2 art. 2. D. Ant. in 3. par. tit. 24. num. 77. gloſ. in cap. canonica verb. presbyter, de ſent. excom.*

5 Abſolutio vero in foro pænitentiali, non poteſt dari niſi à ſacerdote, *Nauar. in Manual. cap. 27. num. 41. et conſil. 11. num. 2. tit. de priuileg.* Niſi forte abſolutio in foro conſcientię detur ſimul, & ſemel cum abſolutione à peccatis, nam tunc non poteſt niſi à Sacerdote dari, *Nauar. locis cit.*

6 Deducitur Secundo, quod abſolutio quæ dari poteſt ab Epiſcopis à cenſuris occultis vigore *Concilii Trid. ſeſſ. 24. cap. 6.* poteſt impendi extra confeſſionem ſacramentalem, *Nau. d. conſil. 11. num. 2. verſic. 2. quod Epiſcopus* quinimmo etiam in abſentia, *Suar. Ledeſ. Roder. & alii quos refert, & ſequitur Sanchez ad præcepta decalogi lib. 2. cap.*

11.

11. *num.* 14. *Riccardus in Bulla Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæſt.* 8. *num.* 49. *et* 50.

8 Deducitur Tertio, quod excommunicator qui non eſt ſacerdos licet ſi ſit prima tonſura initiatus poſſit abſoluere in foro conſcientiæ, vt ſupra dictum eſt, tamen non poteſt abſoluere in foro penitentiali, *Nauar. d. cap.* 27. *num.* 41.

9 Notandum ſecundo, quod abſolutio in foro conſcientiæ ex quo eſt reſtricta ad ſolam animam, ideo quando demãdatur aliis, non conſueuit cõmitti quo ad ea quę concernunt forũ contẽtioſum, ſed tantũ ea quæ ſpectant ad purgandã conſcientiã, non autem tangentia forum contentioſum aut tertii præiudicium. *Pariſ conſil.* 67. *nu.* 22. *lib.* 4. *Couar. in cap.* Alma mater. *par.* 1. §. 11. *col. fin. verſic. quinto bis accedit*, & conſequenter ſicuti operatur omnes effectus qui tendunt ad animæ ſalutem, ita non ſuffragatur quoad reſpicientia forum contentioſum, vt ex infra allegandis apparebit.

Deducitur ergo primo, quod abſolutus in foro conſcientiæ poſt pera-
10 ctam pænitentiam, & quandiu cenſura eſt occulta, habet exequutionem officii eccleſiaſtici, adeo vt poſſit celebrare, & alias ordinibus vti abſque peccato, *Archid. et Turrecrem. in cap. de his* 50. *diſt. Anchar. in cap. peccati venia ſub nu.* 4.

Ratio huius rei eſt, quia cum per abſolutionem in foro conſcientiæ ſit remiſſum vinculum quo tenebatur apud Deum, *cap. admonere* 33. *q.* 2. remanet
11 tantum vinculum quoad eccleſiam, quæ non conſueuit, de occultis iudicare, *cap.* 1. *vt eccleſ. benef. ſine diminut. confer. cap. chriſtianus, poſt princ.* 32. *q.* 2.

12 Deducitur Secundo, quod abſolutus in foro conſcientiæ, etiam poſt peractam pænitentiam poteſt pro eodẽ delicto accuſari, & puniri in foro exteriori, *cap. admonere, vbi gloſ. & Doct.* 33. *quæſt.* 2. *gloſ. in cap. de his, in fine, de accuſ. et ibi Hoſt. Butr. Abb. et Fel. num.* 6. & iterum *gloſ. in cap. gaudemus, verb. poterit, de diuort. et in cap. qui crimen* 6. *quæſt.* 1. *et in cap.* 2. *verb. diſpenſatum in fine, de ſchiſm. et in cap. pen. verb. quibus, de pænit. diſt.* 5. *Rom. conſ.* 375. *num.* 2. *Anchar. in d. reg. peccati venia, ante num.* 4. *de reg. iur. lib.* 6. *Abb. in cap. accuſati nu.* 3. *de accuſ.* Couar. *in d. cap. alma mater par.* 1. §. 7. *col. fin. verſic.* 4. *hoc ipſum conſtat, & lib.* 2. *Var. Reſol. cap.* 10. *nu.* 3. *Penia ad Emer. comment.* 25. *verſ. Rurſus. Ant. Gomez Var. reſol. cap.* 1. *num.* 40. *Sanchez ad præcepta decalogi lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 7. *Leonard. Duard. in Bulla Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæſt.* 12. *num.* 22.

13 Hæc prima deductio extenditur Primo, vt procedat etiamſi abſolutio fuerit tradita vigore iubilæi, ſiue cruciatæ aut alterius Pontificiæ conſtitutionis, *Couar. in d. cap. alma Mater*, §. 11. *col. fin. in princ. verſic.* 3. *circa idem*.

14 Extenditur Secundo, vt procedat etiam ſi pænitentia impoſita pro cenſura occulta in foro conſcientiæ fuerit publica, nam nihilominus cenſura detecta non ſuffragabitur in foro exteriori, quia effectus vtriuſq. abſolutionis ſunt diuerſi, & ideo vnum non
15 tollit aliud, *Hoſtien. in Sum. tit. de accuſat.* §. *effectus*. *Rom. conſil.* 375. *nu.* 2. *Soccin. et Abb. in cap. tu, de procur. et iterum Abb. in d. cap. de his de accuſ. et ibi* Felin. *nu.* 6. *in cap.* 1. *de maled.* Gomeſ. *tom.* 3. *Var.* Reſol. *cap.* 1. *num.* 40. *Auila, et alii* quos refert, & ſequitur *Sanchez ad præcepta decalogi, lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 7. *Penia loco cit. verſic. breui ergo, Duard. loco cit. ante num.* 13. & hæc eſt receptior, & verior, quicquid ex aduerſo ſenſerint *Butr. et Imol. in d. cap. de his.* fatetur tamen
16 *Penia loco cit. verſ. illud hic monebo* quod quando abſolutus in foro conſcientiæ egit humiliter pænitentiam, ſi deinde accuſetur in foro exteriori, erit cum eo mitius, ac dulcius agendum, cum ex abſolutione petita, & pænitentia peracta ſatis appareat ipſum diſplicuiſſe.

Digitized by Google

17 Extenditur Tertio, vt procedat etiam in abſolutione quam conſequitur infidelis per ſuperuenientiam baptiſmi, quia licet illa tollat omnem peccati pęnam quoad Deũ, tamen nõ tollit quoad publicam vindictam, *gloſ. fin. inc. gaudemus, & ibi Doct. communiter, de diuor. Anan. in d. cap. de his, de diuor. Card. in clem. 1. §. ſane quaſt. 14. de vſur. Dec. qui alios refert, & teſtatur de communi conſil. 130. & in cap. quæ in eccleſiarum, num. 83. & ſeq. de conſt.*

Eadem ſecunda deductio limitatur ne procedat quando verſamur in caſu in quo abſolutio in foro pęnitentiæ, operatur per omnia eundem effectum quem operatur abſolutio iudicialis, veluti ſi ſtatuto imponatur pæna blaſphemanti Deum, & per aliud ſtatutum
18 remittatur pęna habenti pacem ab offenſo, ſi talis blaſphemans egerit pænitentiam in foro conſcientiæ, ex quo per eam conſequitur indulgentiam & remiſsionem à Deo, non poteſt amplius puniri in foro iudiciali vt concludit, *Bart. & Anan. quos refert, & ſequitur Felin. in d. cap. de his ſub num. 7. in fine de accuſat.*

Verum hæc limitatio apud me tuta non eſt, ſupponit enim quod blaſphemans Deum offendat tantum diuinam maieſtatem, cum alioqui ęque ledat rem publicam, nam quod in Deum committitur in omniũ fertur iniuriã,
19 *l. Manichæos C. de hæret. cap. vergentis, vbi gloſ. in verb. grauius extra eod. tit. cap. cum ſecundum leges, eod. tit. lib. 6.* licet ergo deliquens per pænirentiam in foro interiori conſequatur remiſſionem, quia tamen illa non relaxat poenam debitam reipublicæ, *c. cum deſideres in fine de ſent. excom. cap. 1. de crim. fals.* merito non poteſt dici quod remaneat abſolutus in foro iudiciali vt eleganter probat *Anchar. in reg. peccatum num. 2. de reg. iur. lib. 6.*

Tertio principaliter deducitur quod abſolutio in foro conſcientiæ obtenta à coniugibus, vt licitè poſſint per-
20 manere in matrimoni o contracto, vel contrahendo in gradibus prohibitis, operabitur quidem vt proles ſuſcepta, vel ſuſcipienda quouſque impedimentum non pandatur, cenſeatur capax ordinis, et beneficiorum, necnon et vt habeat Iura ſucceſſionis, tam actiuæ, quam paſſiue, at vbi impedimentum erit detectum, præſertim ſi ſit deductum in foro contentioſo, reputabitur illegitima, tam qnoad ordines, & beneficia, quam etiam quoad omnia ſpiritualia, & temporalia, vt poſt alios ſcribit *Sanchez, de matr. lib. 8. diſput. 34. nu. 47. & 48. cum pluribus ſequentibus* ad quem ne longior quam par ſit excurrat tractatio lectorem reiicio.

SVMMARIVM.

1 *Proponuntur quaſtiones diſputanda.*
2 *Excommunicatus abſolui poteſt etiam inuitus.*
3 *Poteſtas ligandi, & ſoluendi, par eſſe debet.*
4 *Poteſtas excommunicandi, procedit ex poteſtate clauium.*
5 *Excommunicatio præſupponit malum culpæ.*
6 *Excommunicatus a iure an poſſit inuitus abſolui, & num. 7.*
8 *Excommunicatus a iure pro cauſa habente tractum ſucceſſiuum, non poteſt inuitus abſolui. limita vt num. 9.*
10 *Excommunicatus abſolui poteſt abſens, & non petens.*
11 *Item ignorans.*
12 *Recuſans præſtare iuramentum de parendo mandati, abſolui poteſt.*
13 *Abſolutio data inuito non ſuffragatur ad remiſſionem culpa.*
14 *Peccatum non committitur ſine voluntate neq. tollitur.*
15 *Inferiores S. Pontifice an abſoluere poſſint excommunicatum inuitum.*
16 *Excommunicatus licet poſſit, tamen non debet inuitus abſolui.*
17 *Vſus eccleſia erga perſeuerantes in excommunicatione.*
18 *Excommunicatio reſpicit etiam publicam vtilitatem.*
19 *Abſolutio data inuito inducit contemptum*

ptum

ptum cenſurarum.

20 *Excommunicatus non petens, abſolui non debet.*

21 Ex*communicatus per ſententiam a iure, inuitus abſolui non debet.*

22 *Iudex abſoluens excommunicatum inuitum vel non petentem, peccat, & puniri poteſt.*

23 *Ex cauſa rationabili excommunicatus, non petens, & inuitus, debet ab-ſolui.*

24 E*xcommunicatio impediens vtilitatem eccleſiæ, debet etiam inuito relaxari.*

25 *Iudex debet ex officio reuocare excommunicationem iniuſtam.*

26 *Permanens in excommunicatione cauſa humilitatis omnino eſt abſoluendus.*

27 E*xcommunicatus qui deterior efficitur, eſt abſoluendus.*

28 F*inis excommunicationis quis ſit.*

29 *Excommunicatus qui deterior efficitur tunc demum abſoluendus eſt, cum adeſt ſpes probabilis quod ſublata excommunicatione corrigatur.*

30 *Inuitus excommunicatus non eſt abſoluendus.*

31 *Excommunicatus ad effectum deponendi, eſt abſoluendus etiam inuitus.*

32 *In abſolutione inuito danda, quæ concurrere debeant, & an requirantur in Papa num. 33.*

ARGVMENTVM.

Excommunicatus An abſoluatur inuitus.

CAP. LXIX.

1 DVplex in propoſita ſpecie inuoluitur quæſito, prima An poſſit, Secunda An debeat abſolui. quo ad primam, communis eſt Doctorum concluſio, excommunicatum quamuis inuitum, & contumacem abſolui poſ-
2 ſe. ſic enim concludit D. *Thom. in 4. ſent. diſt. 18. quæſt. 2. art. 5. ibique Riccard. art. 10. quæſt. 1. Gabriel. q. 2. Palud. quæſt. 5. Soto Maior. quæſt. 4. Io. Andr. in cap. 1. num. 2. & ibi Franch. num. 5. de ſent. excomm. lib. 6. Calder. in cap. ab excommunicato nu. 26. & 27. de reſcript. ibique Card. ante num. 19. verſic. quinto quæro, Butr. numero 50. Abb. numero 20. Anan. in cap. 1. num. 14. de maled. Imol. in clem. 1. circa princ. de poenit. & remiſſ. Abb. in cap. nouit, num. 35. de iudic. & iterum in c. ad reprimẽdam, ſub num. 6. de off. ord. Soccin. in cap. ſuper eo 51. num. 5. de ſent. excom.* Felin. *in cap. apoſtolicæ, num. 1. de except. et in cap. veniens num. 22. et 23. de teſtib.* Franch. *in cap. ſolet nu. 5. de ſent. excom. lib. 6. Præpoſit. in cap. ſignificaſti, num. 11. de eo qui duxit in matr. quam polluit per adult.*

Ratio eſt multiplex Prima quia cenſura non eſt culpa, ſed pæna, *cap. 1. de ſent. excom. lib. 6.* quę ſicuti poteſt infligi in inuitum, ita poteſt auferri per abſolutionem, cum poteſtas ſoluendi
3 & ligandi par eſſe debeat, *cap. verbũ de pænit. diſt. 1.*

Secunda eſt ratio, quia poteſtas excommunicandi prouenit tantum ex
4 poteſtate clauium, *Abb. in cap. ab excommunicato num. 10. verſ Item quia, de reſcript. cum aliis allegatis ſupra eod. lib. c. 1. nu. 4.* quæ quidem poteſtas ſicuti adminiſtratur à ſolo excommunicatore, abſque alia excommunicati voluntate, ita debet adminiſtrari poteſtas abſoluendi, cum eius ſit ſoluere, cuius eſt ligare, *cap. 1. de reg. iur.*

5 Tertia ratio, quia excommunicatio licet in ſe ſupponat malum culpæ, nẽpe, quia ſemper inheret peccato mortali, ratione contemptus, Nihilominus ſuaptè natura infert malum pænæ; cuius principium, cum ſit extra nos, meritò ſine facto noſtro tolli poteſt, *D. Thom. & alii locis cit.*

Remanet ergo firma cõcluſio, quod regulariter excommunicatus, poteſt etiam inuitus abſolui quæ.

Extenditur primo, vt procedat ſiue ex-

excommunicatio ſit lata ab homine, ſiue ſit lata a iure, Nam vtroque caſu
6 poteſt ab ea etiam inuitus abſolui, *Palud. & Soto Maior locis cit. Angel. in ſum. verb. abſolutio num. 2. Silueſt. in verb. abſolutio 3. §. 10. Mar. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 4. diſput. 6. cap. 2. ſub lit. B, verſ. excommunicatio tamen.*

Contrariam opinionem tenent Riccard. & Gabr. locis antè citatis, videlicet quod quando excommunicato fertur a iure abſolutio non poſſit dari inuito. Ducti auctoritate *teſt. in c. damnationis 24. q. 2.* vbi *damnationis* (inquit) *ſententiam quicumque meretur accipere, ſi in ſuo ſenſu voluerit permanere, nullus relaxare poterit*, & ſequitur *Felin. in cap. apoſtolicæ, ſub num. 2. verſ. limitas niſi.*

7 Opiniones conciliare ſtudendo, duo videntur conſiderandi caſus. primus quando excommunicatio infligitur a iure propter actum, qui vnica vice conſumitur, cuiuſmodi eſt propter violentam manus iniectionem in clericum, & tunc quia actus eſt, iam conſumptus, poteſt is qui habet facultatem abſoluendi a tali cenſura, abſoluere Reum, etiam inuitum, & reluctantem; per abſolutionem enim non conſulitur eius voluntati, ſed vtilitati, quo caſu, non incongruit, vt beneficium præſtetur inuitis, *c. & qui emendat. 45. diſt.* nec ex eo, quod excommunicatio ſit a iure lata, mutat ſpeciem, quia actus eſt iam conſumptus, & perſeuerantia in cenſura, non inducit nouum actum.

8 Secundus eſt caſus quando actus cui eſt de iure annexa cenſura habet tractum ſucceſſiuum, veluti hæreſis, quam ſemper concomitatur excommunicato, *cap. cum Chriſtus, & cap. ſicut, & cap. ad abolendam, de hæret.* cum aliis allegandis infra *lib. 5. cap. 7. num. 1.* & tunc non poteſt abſolui, neque inuitus, neque volens, niſi hęreſi prorſus abiurata, quia cum excommunicatio hęreſi cohæreat ſaltim de iure eccleſiaſtico, iuxta trad. in *d. cap. 7.* non poteſt dari abſolutio quæ ſuffragetur niſi hæreſi ſublata, alias illa remanente, abſolutio non operaretur, quia reincideret ſtatim in eandem cenſuram, & in hoc caſu accipiendus *teſt. in d. cap. damnationis 24. q. 2.* quiquidem eſt intelligendus de damnatione propter hereſim, quia eſt deſumptus ex D. *Leone epiſt. 13. ad Pulcheriam Auguſtam*, quæ tota expenditur in deteſtationem hæreſis Euthichetis.

9 Non poterit ergò abſolutio dari inuito in caſibus habentibus tractum ſucceſſiuum, niſi duplici concurrente conditione, videlicet, quod detur ab eo, qui habet poteſtatem reuocandi legem, & quod eam velit reuocare; Tunc enim poterit abſolui etiam inuitus, quia lege reuocata, non poteſt habere amplius locum reincidentia.

10 Extenditur Secundo, vt ſi poteſt abſolui inuitus, multò magis poſſit abſolui abſens, & non petens, vt in ſpecie ſcribit *Alber. in l. a procedente, num. 2. C. de dilat.* vbi atteſtatur, quod in hac opinione concordabant Practici Romanę Curiæ, tempore Benedicti xij. apud quem ipſe erat orator, pro Mediolanenſibus. *Franch. in cap. ſolet, ſub num. 5. de ſent. excomm. lib. 6.*

11 Et pari ratione Extenditur Tertio, vt poſſit abſolui ignorans, *gloſ. & Arch. in cap. quanto, num. 3. 2. q. 4.*

12 Extenditur Quarto, vt fortius poſſit abſolui is, qui petit abſolui, ſed recuſat præſtare iuramentum de parendo mandatis, *cap. ſuper eo, vbi notant omnes, de ſent. excom.* pro quo facit, quod tale iuramentum eſt introductũ, ad cautelam ex cõſuetudine eccleſię, *cap. cum deſideres. §. cui quæſtioni de ſent. excomm.* atque ideo non eſt de ſubſtantia abſolutionis, quæ etiam ſine iuramento data valet, *gloſ. in d. cap. cum deſideres, verb. præſtitum, & in d. cap. ſuper eo verb. cum promiſſione, & vtrobiq; Doct. committatur.*

Eadem principalis concluſio declaratur Primo, vt abſolutio, quæ dari poteſt inuito, ſuffragetur tantum ad remiſſionem pænæ, non autem ad remiſſionem

15 ſionem culpæ,ſciticet peccati propter
quod excommunicatio fuit inflicta,
peccatum enim non remittitur, niſi
correctis,& veniam petentibus, *c. legatur 24. q. 2. c. abſit, & c. ſiquis præpropera 50. diſt. Alex. de Neu. in d. c. ſignific. n. 11. de eo qui duxit in Matr. quã polluit per adult. & ibi Abb. ſub num. 7. verſ. & conclude, Soccin. in cap. ſuper eo 51. num. 3. de ſentent. excomm.*
Sicuti enim peccatum ex noſtra
proficiſcitur voluntate, & ſine volun-
14 tate non eſt peccatum, *ſ. 1. 20. quaſt. 1. cap. ſicut enim, 32. quæſt.* 5. Ita ſine
voluntate noſtra tolli non poteſt, *d. cap. legatur, 24. q. 2. D. Thom. & alii locis cit.*

Declaratur Secundo, vt procedat
tantum in ſummo Pontifice, non autem in cæteris Prælatis, quia ipſi non
poſſunt inuitum abſoluere, ita decla-
15 rat, **Alberic.** *in d. l. a procedente, num. 2. verſ. & iura qua loquuntur, C. de dilat.*

Contrarium puto verius, quia rationes propter quas concluditur poſſe excommunicatum abſolui inuitum, non cohærent poteſtati Pontificis, ita vt diuerſum dici debeat in cœteris Prælatis, ſed ſunt rationes, quæ equè militant in omnibus Prælatis,& propterea in caſibus, in quibus Prælati habent poteſtatem abſoluendi, eadem eſſe debet iuris diſpoſitio, *l. illud, ff. ad l. aquil. l. adigere, S. quamuis, ff. de iure patr.* & hæc quoad primam difficultatem.

16 Quoad ſecundam, Regula concipi
poteſt,quod licet inuitus poſſit abſolui,tamẽ abſolui non debet, ita probat *teſt. in d. c. ſignific. in fi. de eo qui duxit in matr. quam polluit, per adult. & in c. apoſtolica, de re iud. lib. 6. & in cap. legatur*, 24. *q.* 2. & tradunt *Riccard. in 4. diſtinct. 18. quæſt. 10. art. 1. D. Bonauent. ibidem. quæſt. 6. Calder. in cap. ab excommunicato, num. 26. & ſequ. de reſcript.* Alex. *de Neuo, in d. c. ſignificaſti, num. 12. de eo qui duxit in matrim. quam polluit, per adult. Præpoſit. ibid. num. 4.* Felin. *qui plenè probat in cap. apoſtolicæ, ſub num. 1. & 2. de except. Abb. in d. cap. ſignificaſti ſub num. 7. verſ. & conclude breuiter.* & hæc eſt
17 communis opinio, quam probat etiam
vſus eccleſiæ, quæ Reos in excommunicatione perſiſtentes conſueuit primum paternè monere, ad ſatisfaciendum,&abſolutionem conſequendam, deinde omnibus iuris, & facti remediis eos cogit, etiam per abſolutionem ſubditorum à fidelitatis iuramento, quamdiu in excommunicatione permanſerit, vt in *cap. fin. de poenis*, & ad extremum etiam ad feudi, & regni priuationem, vt in *cap. 2. de ſent. et re iud. lib. 6.*

Ratio eſt duplex. Prima, quia per talem abſolutionem præiudicatur bono communi, cum excommunicatio non feratur tm̃ propter vtilitatem excom. municati, ſed etiã propter vtilitatem
18 publicam, nempè, vt alii eorum exem
plo perterriti, ſimilia patrare pertimeſcant, *clem. 1. in fin. de offic. ordin. clement. 1. in final. verbis, de teſtamentis, cap. 2. de calum. cap. ad liberandam, de Iudicis. cap. ſi canonici, § fin. vbi etiam gloſ. de off. ord. lib. 6. l. aut facta, S. fin. ff. de poenis.*

Secunda eſt ratio, quia per abſolutionẽ quæ datur inuito, datur occaſio cõtemnendi cenſuras, vbi enim excõmunicati ſcirent, ſe fore abſoluendos,
19 non obſtante, quod in contumacia
perſiſterent, vtique dubio procul in ea inſordeſcerent, quod quidem, cum in prauum tendat exemplum, ab eccleſia ferendum non eſt, *cap. vt famæ, de ſent. excomm. cap. cum non ab homine, de Iudic. cap. eſt iniuſta. 23. q. 4.*

20 Extenditur Primo, vt non ſolum
non debeat abſolui excommunicatus inuitus, ſed neque debeat abſolui non petens, *d. cap. ſignificaſti, ibi ſi petierit, & ibi gloſ. & Doct. communiter.*

Extenditur Secundo, vt prædicta procedant, quando verſamur in excommunicato per ſententiam inflictã de iure, tunc enim non debet abſolui,
21 ita *Riccard. Alex. de Aleſ. & Gabr. d. diſt.*

Digitized by Google

diſt. 18. q. 10. art. 1. Felin. in ſepè allegato, cap. apoſtolicæ, ſub num. 2. verſ. limitat niſi, Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 21. num. 7.

22 Extenditur Tertio, vt ſi iudex abſoluat excommunicatum inuitum, aut non petentem, licet abſolutio teneat, tamen peccat, D. *Bonauent. & Riccard. locis cit. Calder. in d. cap. ab excommunicato, ante num. 27. Alex. de Neuo in d. cap. ſignificaſti, ante num.* 15. vbi quod Iudex ex hoc poſſet puniri, *Alter. de cenſur. lib. 4. cap. 2. pag.* 438. *Sayr. eod. tract. lib. 2. cap. 21. num. 11.*

23 Eadem principalis concluſio declaratur, ne procedat vbi iuſta, & rationabilis cauſa ſuadet excommunicatum eſſe abſoluendum, tunc enim abſolui debet etiam non petens, & inuitus, vt ex infra dicendis liquebit. Iuſtæ autem cauſæ ſunt infraſcriptæ videlicet.

24 Prima Quando per excommunicationem impediretur vtilitas eccleſiæ, ſeù impediretur eccleſiæ ordinatio, vt probat *teſt. in cap. apoſtolicæ*, vbi præſertim hoc notat *Abb. ſub num. 1. verſic. ex quo Infero, de except. Alter. de Cenſur. tom. 1. lib. 4. cap. 2. pag. 457. lit. E, verſ. niſi ex huiuſmodi, Sayr. eod. tract. lib. 2. cap. 21. num.* 9. Secunda eſt cauſa quando excommunicatio dicitur nulla, & lis pendet ſuper nullitate; quia nullitate pendente non conſtat de vinculo excommunicationis, *Felin. in cap. Veniens, num. 23. & 24. de teſtib.*

Tertia eſt cauſa, quando excommunicatio, eſſet iniuſta, tunc enim prudens, & religioſus Iudex debet eã ex officio reuocare, quia poteſt, & debet reuocare errorem ſuum, *cap. ſa-*
25 *cro. §. ſi vero iudex, de ſent. excomm. Calder. in d. cap. ab excomm. ſub num. 27. verſ. vbi vero, quis iniuſtè*, Alex. *de Neuo, in d. cap. ſignificaſti num.* 12. *Præpoſit. num.* 4. quicquid in contrarium ſcripſerit, *Felin. in cap. Veniens, num.* 23.

26 Quarta eſt cauſa, quando excommunicatus ſatisfacit, ſed cupiens diutius pænitere non vult abſolui per humilitatem, tunc enim debet omnimodè abſolui, *Calderin. in d. cap. ab excommunicato* 27. *verſ. ſed ſi nollet abſolui, Abb. ibidem, ſub num.* 20. *verſ. dicit etiam.*

27 Quinta eſt cauſa, quando Reus per excommunicationem redderetur deterior, & obſtinatior in delicto. Tunc enim debet prudens Iudex etiam inuitum abſoluere, ita docet D. *Thom. in 4. diſt. 18. q. 2. art. 5. Io. Andr. in d. cap. 1. num. 2. de ſent. excomm. lib. 6. Abb. in ſepè citato cap. ſignificaſti, ſub num. 7. verſic. ſi tamen excommunicatus, de eo qui duxit in matr. quam polluit per adult. ibiq; Præpoſit. num. 4. Alex. de Neuo, num. 11. verſ. 2. eſt, Abbas in d. cap. ab excommunicato, num. 20. verſ. & occurrit, de reſcript. Felin. in cap. apoſtolicæ, ſub num. 2. verſ. habes ergo de except.*

28 Ratio eſt, quia in tali caſu excommunicatio caret fine propter quem fuit inſtituta. nempè, vt rubore ſuffuſus, & correptus reſipiſcat, *cap. 1. de ſent excomm. lib. 6.* Atque ideo Iudex ad inſtar prudentis Medici, vbi agnoſcit vnius generis medicamentum non prodeſſe, debet illud omittere, & aliud adhibere.

Hæc ratio licet concludat ex parte excommunicati, nihilominus quia in excommunicatione, non ſolum inſpicitur eius ſalus, ſed exemplum aliorum, vt probatum eſt ſupra *num.* 18.

29 Ideò hæc quarta cauſa abſolutionis erit ſub declaratione intelligenda, videlicet, vt procedat quando ſpes eſt probabilis, quod ſublata excommunicatione, & alio adhibito remedio excommunicatus corrigi debeat, alias ſi certum ſit, quod erit nihilominus induritia permãſurus, ſatius eſt eũ in eadem excommunicatione tabeſcere, vt illi ſit poena, & coeteris exemplum argumento, *d. clem.* 1. *in fin. de offic. ord.* & tradit in ſpecie, *Abb. in d. cap. ab excommunicato, n. 20. verſ. & occurrit mihi, de reſcrip. Felin.*

lin. in cap. apoſtolicæ ſub num. 2. *verſ. habet, ergo vnam caſum, de except. Angel. in verb. abſolutio,* 3. 10. *Summa Piſan. in verb. abſolutio el* 1. *verſ. etiam inuitus.*

30 Dixi quando adeſt ſpes probabilis, quia ſi verſaremur in dubio, excommunicatus non eſſet abſoluēdus, vt pluribus probat, *Mart. Laud. in tract. de conſcientia, quæſt.* 1. quem ſequitur *Felin. in d. cap. apoſtolicæ, num.* 2. *verſ. coeterum in dubio, de except.*

31 Sexta eſt cauſa quando ageretur de abſolutione ad effectum, vt excommunicatus poſſet teſtificari, tunc enim ſi non adſint alii per quos poſſit negotium probari, eſt iuſta cauſa, vt excommunicatus abſoluatur inuitus, præſertim ſi fiat ad inſtantiam eius cuius intereſt ipſum examinari, *Felin. in d. cap. Veniens num.* 23. & 24. *de teſtib.*

32 Demum antequam huic materiæ finis imponatur, in abſolutione inuito danda, tres ſunt cōditiones ſeruandæ. prima ne cedat in tertii præiuditium, quia eſſet contra iuſtitiam commutatiuam.

Secunda, vt caueatur quantum fieri poteſt ſcandalum, vel contemptus cenſuratum, quia ex hoc capite poſſet eſſe contra charitatem, & contra iuſtitiam legalem. Tertia, vt ſi verſemur in cenſura lata a iure, & in Prælato, tunc inſpiciatur an pro pertinacia ſit de iure conſtitutum, vt tranſeatur ad aliud remedium, quia tunc non poteſt Prælatus omiſſis remediis a iure conſtitutis abſoluere inuitum, cum ipſe non ſit ſupra ius.

33 Dixi de Prelato, quia ſecus eſſet in ſummo Pontifice, qui pro ſuprema eius autoritate, poteſt a præſcripto iuris ordine recedere, & abſolutionem pro eius prudentia impartiri, vt declarat, & rectè *Suarez diſput.* 7. *ſect.* 7. *num.* 12.

SVMMARIVM.

1 *In abſolutione danda requiritur citatio partis.*

2 *Excommunicator eſt citandus quando petitur abſolutio coram ſuperiore.*

3 *In reuocanda excommunicatione tanquam nulla, requiritur citatio partis.*

4 *In abſolutione ad cautelam, requiritur citatio partis.*

5 *Vbi periculum eſt in mora, non requiritur citatio partis.*

6 *Pars non eſt citanda in abſolutione danda in foro conſcientiæ.*

7 *Remiſſus ad ſacerdotem, vt abſoluatur, quid facere debeat.*

8 *In abſolutione extraiudiciali ex gratia Papæ, non eſt citanda part.*

9 *Quando abſolutio datur ab eodem excommunicatore non requiritur citatio partis.*

10 *Iudex informatus de negotio, poteſt procedere ſine citatione partis.*

11 *Ceſſante contumacia, abſolutio datur ſine citatione.*

12 *Defectus citationis non annullat abſolutionem.*

13 *Excommunicatio lata ſine citatione tenet.*

14 *Defectus iuriſdictionis annullat abſolutionem.*

15 *Actis non tranſportatis non poteſt Archiepiſcopus abſoluere.*

16 *Abſolutio data non ſeruata forma commiſſionis eſt nulla.*

17 *Limitatur in iudice ordinario.*

18 *In caſibus reſeruatis ſedi apoſtolicæ, poteſtas dependet ex tenore delegationis.*

19 *Forma præſcripta a lege per decretum irritans, ſi non ſeruatur, vitiat actum.*

20 *Ab abſolutione data ſine citatione datur appellatio.*

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

In abſolutione danda à cenſuris, an requiratur neceſſario partis citatio.

CAP. LXX.

1 REgulariter in abſolutione danda, citatio eſt neceſſaria, quia per eam poteſt lædi pars, ad cuius inſtantiam fuit lata excommunicatio, ita probat *teſt. in c. Romana, & in cap. venerabili, §. porrò, de ſent. excomm. lib. 6. cap. 3. in fine, de offic. ord. gloſ. in cap. excommunicatos, 11. q. 3. Bal. in l. ſi pacto 14. ſub nu. 12. verſ. idem dicit*, C. *de pact.* *Doctores communiter in cap. qua fronte 25. de appellat. ibiq. ſignanter Butr. num. 11. in fi. num. 9. Abb. num. 7. Franch. nu. 31. Dec. num. 19. Io: Andr. in cap. ſolet num. 18. de ſent. excomm. lib. 6. & ibi Gem. num. 11. & 13. Anchar. num. 3.* Franch. num. 11. *Abb. in cap. ſacro* 48. *num. 15. & in cap. per tuas num.* 13. *verſic. tu conclude, eod. tit.*

2 Extenditur Primo, vt quando excommunicatio eſt lata ex officio, tunc ſit citandus idem excommunicator, ſi agatur de abſolutione coram ſuperiore, *d. cap. venerabili, §. porro*, Io: *Andr. Gem. Franch. & alii in d. cap. ſolet, Franch. in d. cap. qua fronte, num. 15. Butr. num. 9.*

3 Extenditur Secundo, vt multo magis procedat, vbi agitur de reuocanda excommunicatione tanquam nulla, vel iniuſta, tunc enim ſi citatio omittitur, reuocatio eſt nulla, quia in tali caſu eſt idem ac diffinitiuè pronunciare ſuper excommunicatione, quod fieri nõ poteſt abſque cauſæ cognitione, *Abb. in d. cap. qua fronte, ſub num. 7. verſic. Aut vult ſententiam, Franch. ſub numero* 31. *&* 32.

Extenditur Tertio, vt procedat, ſiue agatur de abſolutione ſimplici, ſiue
4 de abſolutione ad cautelam, *Io. And. in d. cap. ſolet num.* 18. *Prepoſit. in d. cap. qua fronte, ſub num.* 18. *verſ. & procedit prædictus articulus, Franch. nu. 31. verſ. & procedunt prædicta.* cum aliis allatis ſupra *hoc eod. lib. cap. 66. in quinta quæſtione, in 4. requiſito.*

5 Eadem concluſio limitatur primo, ne procedat, vbi periculum eſſet in mora, tunc enim abſolutio datur abſque partis citatione, *cap. ſacro, vbi Doct. de ſent. excomm. gloſ. in cap. 3. verb. non relaxes, verſ. niſi periculum, de offic. ord. Abb. in cap. per tuas, nu. 13. verſ. & hoc verum, de ſent. excom. Gem. &* Franch. *in d. cap. ſolet. de ſent. excom. li. 6. & iterũ* Franch. *in d. c. qua fronte, ſub num. 31. verſ. & hoc niſi periculum, & ibi Butr. ſub num.* 11. *Imol. num. 9.*

6 Et pari ratione limitatur ſecundo, ne procedat in abſolutione, quæ datur in foro pænitentiæ, quia in eo citatio partis, non eſt proportionata, *Abb. in cap. qua fronte, num. 7. verſ. ratio huius de appell. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 178. verſic. quinto dico, Sayr. & alii mox infra allegandi.*

7 Quamobrem, vbi excommunicatus remictitur abſoluendus confeſſario in vtroq; foro, obligat ſe ſimpliciter coram notario, & teſtibus in forma eccleſiæ, qua obligatione facta datur abſolutio, quæ ſimul cum commiſſione de abſoluendo redigitur in actis, vt inde abſolutio poſſit probari, *Nauar. d. cap. 27. num. 278. in fi. Henriquez in ſumm. lib. 13. de excomm. cap. 29. §. 5. Sayr. de Cenſur. lib. 2. cap. 17. num. 19.*

8 Limitatur Tertio, ne procedat in abſolutione quæ præſtatur extraiudicialiter ex gratia Papæ ſpeciali, *Gem. & Franch. in d. cap. ſolet.*

9 Limitatur Quarto quando abſolutio datur ab eodem excommunicatore, ſiue excommunicatio fuerit lata

ex

ex officio tũ quia tũc cum ſit iudex, & pars non eſt neceſſaria, *citato Argu. mento d. capitulo Venerabilibus*, §. *porro de ſent. excom. lib. 6.* Tum etiam quia videtur quodãmodo abſolutio in foro pænitentiæ, *Abb. in d. cap. fronte n. 7.* Tum denique, quia ſicuti excommunicauit ex officio, ita poteſt ex officio abſoluere, *Butr. in c. qua fronte ſub n.* 11 *& ibi* Imol. *nu.* 9. ſiue fuerit lata ad inſtantiam partis, quia tunc veluti de negotio informatus, poteſt procedere ſine cauſæ cognitione, *cap. ab excommunicato de reſcript. Abb. in d. capitulo qua fronte, ſub numero* 6. *&* 7. *& ibi Præpoſit. num.* 18. vbi quod in tali caſu poteſt non ſolum poteſt abſoluere, ſed reuocare ſententiam.

11 Limitatur Quarto, ne procedat vbi abſolutio eſt data pro contumacia, quia contumacia ceſſante, datur abſolutio ſine citatione, ſed præſtita cautione de parendo mandatis, *Specul. in tit. de contumacia, verſ ſed pone. Gem. in cap.* Romana §. *ſententias, de ſent. ex. com. lib. ſexto.* Dec. *in qua fronte numero* 19. *de appell.*

12 Demum limitatur, vt in illis caſibus in quibus citatio eſt neceſſaria, ſi omittatur, abſolutio non redditur nulla, ſed tenet, licet abſoluens male faciat, vt eſt, *teſt. in d. cap. Venerabilibus*, §. *ſane certum, verſic. vbi autem, de ſent. excom. lib. 6. gloſ. in d. cap.* 3. *verb. non relaxatis, de off. ord Specul. tit. de contumac.* §. *fin. verſic. ſed pone excommunicatus, Butr. in d. cap. qua fronte, & ibi Abb. num.* 6. *verſ. nunc quæro, Franch. n.* 31. *verſ. ſecundo quæritur, Præpoſ. num.* 19. Butr. *num.* 11. *Dec. num.* 20. *Rom. conſ.* 354. *ſub num.* 3. *verſ. veritas eſt.*

13 Ratio eſt, quia ſicuti excommunicatio ſine citatione lata tenet, *cap. ſacro, de ſent. excom.* multo magis debet tenere abſolutio, tum quia abſolutio eſt fauorabilior, *d. cap. Venerabilibus*, §. *vbi autem de ſent. excom. lib. 6. Abb. in d. cap. qua fronte num.* 7. *verſ. ſecunda ratio*, tum etiam quia excommunicatio & abſolutio iudicantur à pari, *cap. verbum de pænit. diſt.* 1. ac excommunicatio, & abſolutio non ſubiicitur certæ formæ ſubſtantiali, *Abb. in cap. final. ante num.* 4. *de reſt. ſpol. Franch. in d. cap. qua fronte num.* 41.

Hæc vltima limitatio, declaratur primo, ne procedat vbi abſolutio eſſet data ab eo qui non poteſt dare niſi in gradu appellationis, & eſt data ante appellationem, veluti ſi ſit data ab Ar-
14 chiepiſcopo in cauſa ſuffraganei ante appellationem ad eum deuolutam, quia tunc adeſt defectus in iuriſdictione, qui reddit abſolutionem nullam, *Abb. in d. cap. qua fronte, ſub num.* 7. *verſ. quandoque abſolutio fit à iudice: Præpoſit. ibid. num.* 19. *verſ. iſta concluſio*, Franch. *num.* 31. *verſ. Aliquando excommunicatio eſt lata ad inſtantiam partis.*

15 Quinimmo non ſolum eſt nulla quando datur appellatione non interpoſita, ſed etiam quando eſt interpoſita, ſed acta ad huc non ſunt tranſportata, quia non competit ſibi poteſtas abſoluendi antequam adhibuerit cauſæ cognitionem, *Abb. in d. cap. qua fronte num.* 8. *& ibi Franch. ſub nu.* 2.

Declaratur ſecundo, ne procedat in abſolutione impenſa ex hominis delegatione continente certam formam abſoluendi, tunc enim ex quo tota iuriſdictio abſoluentis dependet ex delegatione ſibi facta, inde ſequitur
16 vt niſi ſeruetur forma tradita, abſolutio nullius ſit momenti, vt eſt *teſt. in cap. Piſani, vbi gloſ. additionalis, de reſt. ſpol. & ibi* Io. Andr. *& Abb. num.* 3. Imol. *nu.* 9. *et reliqui, gloſ. in d. clem.* 1. *verb. nullatenus de ſequeſt. poſſeſſ. et fruct. Præpoſit. in d. cap. qua fronte ſub nu.* 19. *verſ. limitabis ſecundo*, Franc. *num.* 39.

17 Quod accipi ſolet niſi delegatio fuiſſet facta iudice ordinario in caſibus in quibus ipſe abſoluere poteſt, tunc enim abſolutio valet, etiam ſi forma non ſit ſeruata, tum quia per talem delegationem nõ præſumitur niſi eius iuriſdictionẽ ex citari *gloſ. in c. licet in corrigendis de off. ord* quia ceſſãte iuriſ-

Hh di-

diɛtione delegata, remanet ordinaria libera, & immunis, qua abſolutionis fauore, iudex præſumitur vſus, *gloſ. in clem.* 1. *verb. inhibente, de iurepatr. Abb. in d. c. Piſanis num.* 4. *et ibi Imol. num.* 7. *Præpoſit. in d. cap. qua fronte, ſub num.* 19. *verſ. quod intelligit & ibi Franch. num.* 41.

Quod procedit etiamſi forma data ab homine, contineat idem quod forma data à iure, *Imol. in d. cap. Piſanis ſub num* 7. *verſ. & nota bene Franch. ante num.* 42.

18 Dixi in caſibus in quibus iudex ordinarius pôt abſoluere, quia ſi eſſet caſus ſedi apoſtolicæ reſeruatus, eius poteſtas penderet tota a delegatione, cuius forma eſſet ſeruanda, alias actus eſſet nullus, *cap. cum dilecta de reſcript. cum alijs allegatis.*

19 Declaratur Tertio ne procedat quando lex preſcribendo formam abſolutionis, adderet in caſu contrarii decretum irritans, vel vteretur verbis pregnantibus, veluti nullatenus, aut nullo modo fiat, tunc enim ſi fieret eſſet nulla, *ita teſt. in cap. Romana §. ſententias ibi nullatenus abſoluantur, de ſent. excom. lib. 6. & ibi Gem. & reliqui, gloſ. in clem.* 1. *verb. nullatenus de ſequeſtr. poſſeſſ.* Præpoſit. *in d. cap. qua fronte num.* 19. *verſ. limitabitis* 4. *& ibi Franch. num.* 32.

20 Declaratur quarto vt licet abſolutio valeat, tamen quia per eam infertur grauamen parti, *d. cap. venerabilibus §. ſane de ſent. excom. lib.* 6. ideo ab eo datur appellatio, *Specul. tit. de contumacia §. fin. Innoc. Butr. &* Abb. *in d. cap. qua fronte, & ibi Imol. ſub num.* 9. Franch. *num.* 31. *verſic. ſecundo quæritur.*

Digitized by Google

DE IVRE PERSONARVM
EXTRA ECCLESIÆ GREMIVM
EXISTENTIVM.

Liber Quintus

DE HAERETICIS.

SVMMARIVM. CAP. I.

1 *Hæreſis vnde dicta.*
2 *Hæreticus nomen odioſum, & infame.*
3 *Hæreſis triplex cauſa, efficiens, formalis, & finalis.*
4 *Hæreſis cauſa efficiens duplex, proxima & remota.*
5 *Hæreſis cauſa formalis quæ dicatur.*
6 *Cauſa finalis hæreſis duplex, & quę.*
7 *Hæreſis definitio.*
8 *Omnis hæreſis includit errorem vti principium neceſſarium.*
9 *Error completur in intellectu.*
10 *Hæreſis non contrahitur niſi error ex voluntate eligentè proficiſcatur.*
11 *Opus externum quamuis atrox, & horrendum, non conſtituit hæreſim, niſi concurrat error intellectus voluntarius.*
12 *Error vt ſit hæreſis, oportet, vt oppugnet fidei veritatem.*
13 *Error circa res naturales conſtituit hæreſim.*
14 *Hæreticus dicitur errans in vno tantum articulo fidei.*
15 *Hæreſis, vt dicatur perfecta, requiritur pertinacia aſſertionis erroneę.*
16 *Infidelis, & cathecumenus non poteſt in hæreſim incidere.*
17 *Quæſtiones in hac materia diſputandæ.*

ARGVMENTVM.

Hæreſis nomen, & diffinitio explicatur.

Hæreſis græca dictio eſt, diciturq. ab electione, quod ſcilicet eam ſibi eligat diſciplinã, quã putat eſſe meliorẽ, *D. Hier.* nobis à *Gratiano* relatus *in c. hæreſis*
1 *24.q.3.* Vox latinè reddita ſectam importat, olim quidem ſæpe in bonã partẽ accepta, hodie vero nomen prorſus odioſum, & infame, quo notantur qui contra catholicam religionem ex indu
2 ſtria docent, aut credunt, vt in *c. ad abolendam & paſſim. toto tit. de hæret.*
3 Eius triplex eſt cauſa efficiens, formalis, & finalis. efficiens Altera eſt remota, altera propinqua. remota eſt Dei iuſtiſſima voluntas, qui ſic verbi ſui cõ
4 temptum vlciſcitur. *Paul. & Theſſalonicen. c. 2. mittet* (inquit) *illis Deus operationem erroris vt credant mèndacio, et iudicentur omnes qui non crediderunt veritati ſed conſenſerunt iniquitati.* Proxima eſt hominum, cęcitas, & ambitio, *Paul. ad Epheſios c. 4. ambulant in vanitate ſenſus, tenebris obſcuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei per ignorantiam quae eſt in illis propter caecitatem cordis ipſorum. & ad Thimoth. 1. c. 1. quidam ab errantes conuerſi ſunt in vaniloquium, volentes eſſe legis Doctores, & non intelligentes quæ loquiuntur, neq. de quibus affirmant.* formalis cauſa eſt error intellectualis, ſimul cũ voluntate pertinaci, vt ex infra dicendis apparebit.

5 Cauſa finalis eſt duplex,prima pio-
rũ probatio,*Paul.adCorinth.c.11.oportet
hæreſes eſſe vt qui probati ſunt,manifeſti
fiant in vobis* nam vt inquit *D.Chryſo-
ſtomus in Matth.* 24. *homil.* 40. ſicut
omnis mulier quamdiu non admone-
tur a malis hominibus, non bene co-
gnoſcitur vtrum ſit Caſta, ſi vero ad-
6 monita conſcientiam, vel fidem viro
ſeruauerit,tunc merito caſta laudatur:
ſic Eccleſiæ fides non bene cognoſci-
tur,niſi Antichriſti venerint ad eam.
ſecunda eſt impiorum punitio,*Paul.ad
Theſſolonien.* 2.*cap.*2.

7 Hæreſis,& ſit multipliciter conſue-
uerit diffiniri, quia tamen omnes diffi-
nitiones,verbis magis quam re diſire
pate videntur, ideo commode ſic diſ-
finitur. Eſt error intellectus, volunta-
rius, contra aliquam fidei veritatem,
cum pertinacia aſſertus,ab eo qui fi-
dem recepit. Dicitur primum eſſe erro-
rem,quia error eſt genus,ſub quo conti
nentur omnes ſpecies falſorum dogma
tum, ſiue ad fidem pertineant,ſiue nõ,
etenim ſicut non omnis veritas perti-
net ad fidem,ita non omnis error eſt
hæreſis, quamuis nulla ſit hæreſis quæ
non includat errorem vti principium
8 neceſſarium, *cap.*2.*de ſum. Trin. & ſi.
de* Cathol.*Turrecrem. lib.*4. *de Eccleſia
par.*1.*c.*1.*&* 11 D.*Anton.in ſum.par.*
2.*tit.*12.*c.*5. *in princ. Alfonſ. de Caſtr.
aduerſus hæres lib.*1.*c.*1.*Roias.de hæret.
par*1.*nu.*467.*cum ſeq.* ſublicitur intel-
lectus,rum ad differenrtiam aliorum
errorum,qui citra intellectum commit-
tuntur,tum etiam quia ſicut fidei aſſen
ſus conſumitur in intellectu, *Caiet.* 2.
2.*q.*11.*art.*2. ita error in eodem intel-
9 lectu complerur,*d.c.*2.*de ſum.trin.* Ca-
*no,de locis Tholog.lib.*12.*c.* 8. Additur
voluntarius,tum quia, vt hæreſis dici
poſſit,requiritur quod error procedat
ex voluntate, nec ſufficit ſi procedat
ex ignorantia,vel ſuggeſtione,*c. vnico,
de ſum.Trin.et fide Cathol.lib.* 6. *clem.*
1.*eod.tit.* vnde D.*Aug.li.*1.*de Trin.*er-
rare(inquit) potero, ſed hæreticus non
ero, quem locum ad hoc expendunt
*Turrecr.et D.Anton.locis cit.Albert.de
hæret. q.* 13.*nu.* 14 *Simanca.de cathol.
inſt.tit.* 31.*nu.*7.*Royas loco cit. nu.* 47.
et 473.*Cathar.in ſpec.hæret. conſid.* 7.
10 Tum etiam,quia niſi error proficiſca
tur ex voluntare eligenre, non poteſt
dici hæreſis contracta, *c. dixit Apoſto-
lus* 24.*q.* 3. *c.excommunicatus il.*§1. *S.
credentes, et c. quicumq. de hæret.lib.* 6.
11 vſq.adeo vt nullum opus externum
quamuis atrox,&horrendũ,poſsit per-
ficere hæreſim,niſi ſimul concurrat er
ror intellectus volũtarius, vt poſt alios
probant Royas *de hæret.par.*1.*num.*36.
et ſeq. Franch. Torroblanca *in epit. de
elect.lib.*3.*c.*8.*nu.*4.

12 Additur circa aliquam fidei verita-
tem,quia error genericus vt reducatur
ad ſpeciem hæreſis, oportet quod op-
pugnet fidei veritatem,*d.cap. vnico de
ſum.Trinit.*nec enim ſufficeret ſi error
13 eſſet circa res naturales, aut contra
theſes Aſtronomicas veluti ſi quis di-
ceret terram eſſe ſole maiorem *Roias
loco cit.num.*469.

Item dicitur circa aliquam,quia ad
hoc vt quis poſſit dici hæreticus,ſuffi-
ficit quod erret in vno tantum articu-
14 lo fidei, alias error ſi eſſet in totũ eſſet
Apoſtata,vt infra latius dicetur, *li.*6.*in
princ.* vbi,de Apoſtatis dicemus.

Subditur cũ pertinacia aſſertus quia
quouſq.pertinacia nõ adeſt,forma hæ-
reſis nõ eſt perfecta,non obſtãte quod
ad ſit erros intellectus voluntarius, *c.*
2. *de ſum.Trinit.et fide cathol. c. vnico
eodem tit.lib.*6.*clem vnica eodem tit. c.
dixit Apoſtolus* 24.*q.* 3. *Turrecr. et.*D
Antonius locis cit.Alber.de hæret. q. 1.
*nu.*19.*et q.*13.*n.*14.*Simanca de Cath.*
15 *inſtit.tit* 31.*nu.*7. *Franc. Torreblanc in
epit de Elect.lib.*3.*c.*8.*n.*23.At ſuperue-
niente pertinacia tunc haereſis dicitur
vndiq. formata, & perfecte conſuma-
ta,vt patet *ex allegatis* quibus adden-
dus eſt *Cano de locis Theolog.lib.* 12. *c.*
8. *ad quintum argumentum Simanca
tit.* 48. *num.* 7.

16 Demum dicitur ab eo qui fidem re-
cepit,quia neq.infidelis,neque Cathe-
cumenus,poteſt in haereſim incidere,
vt latius dictum eſt ſupra *lib.* 3. *c.*1.

Vt autem haereſis diffinitio magis
liqueat quaerendum eſt.

Pri-

Digitized by Google

17 Primo qualis debeat eſſe pertinacia vt ex ea haereſis dicatur conſumpta.

Secundo An qui in fide verè non errat, exterius tamen negat articulum fidei, poſſit dici haereticus.

Tertio, An dubius in fide dicatur haereticus.

Quarto, An tenens veram opinionem, putans eam eſſe contra eccleſiam Catholicam, dicatur hæreticus.

Quinto, An legitimè conuictus de hæreſi, ſi conſtanter neget, & aſſerat ſe crediſſe, & credere omnia quæ credit Sancta Mater Eccleſia, ſit cenſendus hæreticus, & vt talis puniendus.

Sexto, Errans in fide ex ignorantia an ſit hæreticus.

SVMMARIVM.

1 *Perſeuerantia differt a pertinacia, & quomodo.*

2 *Perſeuerantia importat actum virtutis, & partem fortitudinis.*

3 *Perſeuerantia importat perſiſtentiam in modo, & opponitur perſeuerantiæ.*

4 *Obſtinatio quid.*

5 *In hæreſi propria perſeuerantia non datur.*

6 *Ad perfectionem hæreſis obſtinatio non eſt neceſſaria.*

7 *Ad hæreſim perfectè conſumandam, ſatis eſt perſeuerantia.*

8 *Vbi adeſt repugnantia determinata, eſt de hæreſis contracta.*

9 *Pertinacia etiam occulta conſtituit hæreſim.*

10 *Iudicis vel inquiſitoris admonitio non eſt neceſſaria ad hoc, vt quis hæreticus dicatur.*

11 *Ad conſtituendam pertinaciam, non eſt neceſſaria temporis diuturnitas.*

12 *Tempus longum, vel breue, poteſt augere vel minuere deformitatem delicti.*

ARGVMENTVM.

Qualis debeat eſſe Pertinacia, vt ex ea Hæreſis dici poſſit conſumata, cuius occaſione traditur Differentia quæ verſatur inter perſeuerantiam, pertinaciam, & obſtinationem.

CAP. II.

Facilioris doctrinæ gratia, ſcire nos oportet, tres dari terminos Synonimos, videlicet perſeuerantia, pertinacia, & obſtinatio. perſeuerantia, a pertinacia differt,
1 quia perſeuerare dicitur, qui perſtat in eo, in quo perſiſtere oportet, ideoq; refertur ad continuationem boni operis vſq; ad finem, *Cit. lib. 2. de inuenti.*
2 Perſeuerantia eſt (inquit) in ratione bene inſtituta, ſtabilis, & perpetua permanſio, ac proinde importat actū virtutis ac partem fortitudinis, D. *Tho. 2. 2. quæſt. 122. art. 1. ad quintum argumentum.*
3 Pertinacia autem importat perſiſtentiam in malo, ideoque opponitur perſeuerantiæ, ſicut vitium opponitur virtuti, quia perſeuerat in eo, quod oportet, perſiſtit in eo quod non oportet D. *Thom. 2. 2. quæſt. 38. art. 2. & ibi Caiet.* vnde *Ariſt. lib. 7. & ibi cap. 9.* pertinacia igitur, erga perſeuerantiam, inquit eſſe, vti eſt prodigus erga liberalem, & audax erga fortem, licet enim prima fronte videantur iidem, tamen inter ſe diſtant plurimum.
4 Obſtinatio vero, eſt perſiſtentia in ratione peruerſa cum abſtinentia a bonis, & hæc propriè opponitur virtuti continentiæ, *D. Thom. 2. 2. q. 115. art. 1.*

Hæc ita cum ſint, tres ſunt concluſiones in hac materia veriſſimæ.
5 Prima in materia hæreſis, non datur propriè perſeuerantia, quia cum illa includat actum virtutis, nulla eſt hæreſis, quæ habeat obiectum virtutis, ſed omnis includit errorem, vt ſupra dictum eſt.
6 Secunda, quod ad hoc vt haereſis dicatur perfectè conſuma ta, non eſt neceſſaria obſtinatio, vt probat, & recte *Simanca de Cathol. inſtit. tit. 48. num. 7. & 8. verſic. nec prætereа opus eſt.*

7 Teitia, quod ad hęreſim perfectè conſumandam, ſatis eſt pertinacia, quę ad hoc vt dicatur contracta, ſufficit quilibet conſenſus determinatus, contrarius determinationi Catholicæ cognitæ, ita probat *teſt. in capitulo ad abolendam. in princ. ibi aliter ſentire, de Hæret.* & tradunt *Caiet. & Victor. 2. 2. quæſt. 12. art. 2.* Alphonſ. *de Caſtr. de iuſta Hæreticorum punit. lib. 1. cap. 9. Dried. de libert. chriſtian. d. tit. 48. ſub num. 7.* Cano, *de locis Theolog. lib. 12. cap. 8. pag. mihi 183. & ſeq.* ſecundum paruam impreſſionem, *Albert. de Hæret quæſt. 3. nu. 3. in fine* Alciat. *in l. 2. de Sum. Trinit.* Hæc tertia concluſio.

8 Extenditur Primo vt ad iſtum effectum non referat ex qua cauſa ſit deuentum ad conſenſum repugnantem, nam dummodo adſit repugnantia determinata ſemper eſt hęreſis cōtracta, *Simanca loco cit. nu. 7.*

9 Extenditur Secundo, vt procedat ſiue ſit pertinacia manifeſta, ſiue occulta, quamuis enim vna faciat hæreticum manifeſtum, & altera occultum, vtroque tamen caſu pertinacia conſumat hæreſim, *Albert. quæſt. 3. num. 3. & ſeq.*

10 Extenditur Tertio, vt ad iſtum effectum non requiratur iudicis, aut inquiſitoris admonitio, eo enim ipſo quod quis intelligit, quid ſit in fide cōſtitutum tenetur etiam ſcire ſe ad eius credulitatem teneri, *c. 1. de Sum. Trin. et fide Cathol. l. 1. C. eod. tit.* atque ideo monitio non poteſt plus operari. *Simanca loco cit. nu. 15.*

11 Extenditur Quarto, vt ad conſtituendam pertinaciam non ſit neceſſaria diuturnitas temporis in opinione falſa, ſed ſufficit tantum temporis, quantum ſufficit, ad eliciendam voluntatem determinatam, contrariam definitioni Catholicæ, *Cano loco cit. pag mihi 383. verſ. ratio igitur.*

12 Fateor tempus longum, vel breue poſſe augere, & diminuere delicti deformitatem, vt maiori, vel mitiori pœna ſit dignus.

SVMMARIVM.

1 *Referuntur opiniones contrariæ.*
2 *Earundem conciliatio ſubiicitur.*
3 *Externa fidei profeſſio neceſſaria eſt ad ſalutem.*
4 *Mens talis præſumitur, qualia ſunt verba quæ proferuntur.*
5 *Eccleſia non iudicat, de occultis.*
6 *Hæreſis non eſt, vbi non eſt intellectus erroneus.*
7 *Negans exterius tantum articulum fidei peccat mortaliter.*
8 *Fautor hæreticorum incidit in excommunicationem.*

ARGVMENTVM.

An qui in fide non errat, exterius tamen negat articulum fidei, poſſit dici hæreticus.

CAP. III.

1 HAereticum dici non poſſe, licet grauiſſimè peccet contra præceptum profitendi fidem extenam, tenēt *Sot. in 4. ſent.*
1 *diſt. 22. q. 2. art. 3. poſt quintam concluſionem Nau. in ſum. cap. 11. nu. 27. & cap. 27. nu. 56. Simanca, de Cathol. inſt. tit. 31. nu. 3. Suarez tom. 5. diſput. 4. ſect. 2. num. 32. Tolet. in ſum. lib. 4. cap. 4. num. 6. Leſſius, de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 43. dub. 2. nu. 11. Azor. Moral. inſt. lib. 8. c. 9. quæſt. 10. & 11. Auila, de cenſur. par. 1. dub. 11. in fine Sayr. in claui Regia lib. 4. num. 11. Bannes 2. 2. quæſt. 11. art. 4. dub. 2. conclus. 3.*

Contrariū, quod quinimmo dicatur verè hęreticus, & incurrat pœnas contra hæreticos inflictas, tenet *Caiet. 2. 2. q. 12. artic. 2. in fine, & quæſt. 94. artic. 1. ad finem.* Opiniones conciliando dicas ſententiam Caiet. pro-
2 cedere in foro exteriori, opinionem

vero

Digitized by Google

vero aliorum, locum ſibi vindicare in foro conſcientiæ. Primum Caput huius conciliationis probatur, quia cum externa fidei profeſſio, ſit neceſſaria ad ſalutem, ex multis congeſtis
3 ſupra *lib. 1. cap. 4.* vtique dum verba exterius prolata includunt hæreſim, Eccleſia habet ſuam intentionem fundatam, tum quia mens talis præſumitur, qualia ſunt verba, quæ proferũtur, *l. ab eo, ff. de ſuppellect.*
4 *legata*, tum etiam quia ipſa iudicat, de externis, non autem de occultis,
5 *cap. vt noſtrum, vt Eccleſiaſt. beneſ. ſine deminut. confer. cap. à nobis, de ſent. excom. cap. 1. de clandeſt. de ſponſ. cap. tua de ſponſal.*

Secundum Caput probatur, quia cum in foro conſcientiæ inſpiciantur intrinſeca cordis, *clem. cupientes, §. quia vero, de pœnit. & remiſſ. clem. 1. §. 2. de ſtatu Monach. Burſatt. conſil. 280. num. 121.* Equidem dum abeſt
6 intellectus erroneus, non poteſt in eo conſiderari formaliter hæreſis, cum illa ſine animo nequeat committi, ex allegatis ſupra, *hoc eodem lib. cap. 2.* & conſequenter ęquum non videtur, vt eadem poena imponatur pro delicto mere externo, quæ imponitur pro eo, quod procedit ex intentione, & diſpoſitione praua, ac habet annexum actum externum malum.

Ex his ergo infertur, quod licet in caſu de quo loquimur, quando negotium eſt in foro fori, ſit neceſſaria abſolutio a cenſuris, & poſſint imponi poenę de iure contra Hęreticos inflictæ, eo quia adeſt hæreſis pręſumpta, nihilominus, vbi verſamur in foro poli, nulla adeſt cenſura, ſed adeſt tantum letale peccatum, a quo poteſt abſolutionem impendere quilibet Con-
7 feſſarius, vt teſtantur, *Tolet & Suarez locis ante citatis*, quibus calculum præbet *Sanchez ad præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 7. num. 8. & 9.* Excipitur ab hac concluſione caſus, in quo is qui negat fidem exterius, hoc faceret gratia fauendi hæreticis, quia licet non eſſet excommunicatus tanquam hęreticus, tamen incurreret excommunicationem, vti fautor hæreticorum, vt in propoſito ſcribunt *Nauarr. d. cap. 11. numero 27. Sanchez loco citat. num. 9.*

SVMMARIVM.

1 *Dubitatio proueniens ex ſubreptitia tentatione non facit hæreticum.*
2 *Dubium proueniens ex ſimplicitate, vel ignorantia non facit dubitantem hæreticum.*
3 *Opinio quamuis erronea ſubiecta eccleſiæ non adimit fidem.*
4 *Dubitatio voluntaria, & pertinax an inducat hæreſim.*
5 *Electio pertinax eſt, de ſubſtantia hæreſis.*
6 *Hæreſis, vel affirmatiua, vel negatiua.*
7 *Dubius in fide, non habet fidem.*
8 *Hæreticus eſt, putans eccleſiam poſſe decipi in interpretatione ſacrarum ſcripturarum.*

ARGVMENTVM.

Dubius in fide an ſit Hæreticus.

CAP. IV.

1 VT res tota explicetur, tres ſunt diſtinguendi caſus. Primus quando dubitatio prouenit ex ſubreptitia tentatione, quę contingit, quando ex inopinata quadam cogitatione, aut Diabolica illuſione, quis incipit indeliberatè dubitare circa fidem, in ſe tamen reuerſus captiuat intellectum ſuum in obſequium Chriſti, & deliberat credere, quod credit Eccleſia, & in hoc caſu, ex quo huiuſmodi tentationes, & illuſiones non ſunt in noſtra poteſtate, vſque adeo non poteſt notari de hæ-

vſq;

reſi, quod quinimmò meretur, non ſe-
cus ac is, qui carnis ſtimulis reſiſtit,
Aug. de Anch. de poteſt. eccleſ. quæſt. 28.
art. 1. *in reſolutione* Io: *Andr. in cap.* 1.
num. 1. *de hæret. vbi Butr. num.* 5. *An-
char. num.* 1. *verſ. & hoc verum, Boich.
num.* 2. *Card. in* 1. *oppoſ. Anan. num.*
1. *Soccin. num.* 7. *& ſeq. Abb. num.* 1.
Felin. num. 1. *verſ.* 1. *dummodo dubie-
tas Alber. de hæret. quæſt.* 6. *num.* 13.
Royas, de hæret. par. 1. *num.* 272. *&
ſing.* 56. *num.* 5. *Clar. in* §. *hæreſis num.*
2. *in fine, Decian. tract. crim. lib.* 5. *cap.*
17. *verſ.* 1. *quando non dubitaretur, Pe-
nia ad director. par.* 2. *cap.* 1. *Tolet. de
inſtruct. Sacerd. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 3.
*verſic. Eſt autem dubius in fide, Iacob.
Graff. deciſ. lib.* 2. *rubr. de hæret. cap.*
8. *num.* 10. *et ſequ. latè Bannes* 2 2.
quæſt. 11. *art.* 1. *verſ. ex his ſequitur,*
Vnde Apoſtoli per huius tentationis
impulſum, rogabant Domine, Adau-
ge nobis fidem, *Luc.* 16. *Matth.* 9.

2 Secundus eſt caſus, quando du-
bium prouenit ex ſimplicitate, ſiue
ignorantia, veluti quod naturali qua-
dam ratione ductus, credit Patrem eſſe
maiorem, aut priorem filio, vel quod
tres perſonæ conſtituant tres Deos,
ſuam tamen opinionem non defendit,
ſed ſubiicit eccleſiæ, & in tali caſu, ne-
que poteſt reputari hæreticus, *cap.* 2.
in princ. et in §. *in nullo de ſum. Trinit.
Innoc. in cap.* 1. *num.* 7. *eod. tit. ibiq. Io.
Andr. num.* 26. *verb. implicitè, Butr.
num.* 9. *et* 11. *Imol. poſt num.* 11. *verſ Et
in tantum Zabar. num.* 7. *verſ. Decimo
quæro, Abb. num.* 15. *et iterum Abb. in
cap.* 1. *num.* 2. *de hæretic. ibiq. Soccin.
num.* 9. *verſic. prædicta tamen, Felin.
num.* 2. *Anan. in cap. firmiſſimè, num.*
8. *eod. tit. de hæret. Carer. de hæret. nu.*
20. *Clar. in* §. *hæreſis, num.* 2. *verſ. for-
tius dicit Cotta in memoral. verb. hære-
ticus non eſt, Decian. in tract. crim. lib.*
5 *c.* 18. *verſ.* 38. *et* 39. *Simanca de Ca-
thol. inſtit. tit.* 31. *num.* 9. *Penia in di-
rect. Comment.* 22. *col.* 1. *Gabr. conſil.*
3 178. *num.* 10. *et ſequ. lib.* 1. Ratio eſt.
quia licet opinio ſit erronea, nihilomi
nus, ex quo eam ſubiicit eccleſiæ,

fides eſt eadem, quam habet eccleſia,
d. cap. 2. §. *in nullis, de ſumm. Trini-
tat.*

Tertius eſt caſus, quando dubita-
tio prouenit ex voluntaria dubitatio-
ne, nempè quia licet ſciat ab eccleſia
eſſe aliquid ſtatutum de fide, nihilo-
minus de illo dubitat, adeo vt animus
ſit pendulus, & in dubitatione pertina
citer permaneat, & in hoc quidem ca-
4 ſu duæ ſunt opiniones. Prima quod
is non poſſit verus hæreticus cenſeri,
quam probant *Canus de locis Theolog.
lib.* 12. *cap.* 9. *verſ. Controuerſantur au-
tem, Eman. in ſumma verb. hæreſis,
num.* 1. *Sanchez ad præcepta Decalogi
lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 12.

5 Ducuntur, quia de ſubſtantia hæ
reſis eſt electio pertinax, doctrinæ con
trariæ fidei veritati, *cap. hæreſis, et cap.
hæreticus* 24. *quæſt.* 3. At dubitans non
habet aliquam electionem, ſed eſt du-
bius in vtramq. partem Ergo. Sed hoc
Argumentum, in quo tota vis huius
opinionis conſiſtit, faciliſſimo negotio
remouetur; hæreſis enim, (vt infra la-
tius dicetur,) alia eſt affirmatiua, alia
6 negatiua, modo hic reputatur hæreti-
cus, non quia credit falſum, ſed quia
non vult credere, quod credere tene-
tur, nec enim ſufficit non credere fal-
ſum, niſi firmiter teneamus ea, quæ te
nere debemus, *cap.* 2. *de ſumm. Tri-
nit. et fide Cathol. lib.* 6. Remouetur
etiam hoc Argumentum nonnullis
aliis modis, vt infra dicetur *num.* 7.

Contrariam propterea ſententiam
tenent *Io. Andr. in cap.* 1. *de hæret. ibiq.
Abb. num.* 1. coeteriq; communiter,
quos ſequuntur *Carer. de hæret. num.*
8. *in princ. Royas ſing.* 57. *num.* 4. *Pe-
nia ad direct. par.* 2. *cap.* 1. *de hæret. Si-
manca, de Cathol. inſt. tit.* 31. *num.* 4.
Caiet. 22. *q.* 11. *art.* 2. *not.* 1. *ibiq. Arag.
art.* 2. *dub.* 2. *Valentia puncto* 1. *in* 1.
difficul. Alex. Peſant. art. 1. *diſput.* 1. *in*
3. *concluſ. verſ. Tota difficultas eſt, Al-
phonſ. de Caſtr. lib.* 1. *aduerſus hæreſes,
cap.* 10. *et lib.* 1. *de iuſta hæret. punit.
cap.* 9. *reg.* 1. *in fine, Tolet. in ſumm. lib.*
4. *cap.* 4. *in fine, Azor. moral. inſt. tom.* 1.
lib. 8.

Digitized by Google

lib. 8. cap. 9. q. 5. Bonifac. de Vital. de maleſ. rubr. de crim. hæreſis num. 1. verſ. etiam dicitur hæreticus, Decian. *tract. crim. lib. 5. cap. 17. verſ. Dubius etiam in fide*, Lelius Zecch. *in ſum. par. 1. rubr. de fide cap. 11. num. 6. verſ. qui vero ſciens*, & hæc ſicuti eſt fræquentior, & receptior, Ità verior, & ſequenda ex infraſcriptis.

Primo. Tenemur de præcepto ſalutis habere fidem, quam renuit, & tenet Sancta Mater Eccleſia *cap. 2. de Sum. Trinit. cap. vnico eod. tit. lib. 6. l. 1. C.*
7 *eod. tit.* At dubius in fide non haber dictam fidem, *cap. 1. de hæret.* Ergo. Nèc ſuffragantur reſpõſiones datæ p er Canum, & Sanchez locis citatis, nempè quod dubius in fide non dicatur habere fidem contrarie, ſed priuariue, quia, vt mox dictum eſt, non ſufficit non credere errorem, ſed requiritur actus credulitatis affirmariuus

8 Secundo credens poſſe eccleſiam decipi in Interpræratione Sacrarum Scripturarum, dubio procul eſt hæreticus, *D. Thom. 2. 2. q. 1. art. 2. ad tertium ibique Caiet. & reliqui, Albert. Phigius de eccleſ. hyerarch. cap. 3. & ſeq. Alphonſ. de Caſtr. de iuſta hæret punit. cap. 4. Turrecrem. in cap. hæc fides 40. diſt.* Couar. *var. reſolut. lib. 1. cap. 10. num. 13.* Bellar. *qui alios refert de* Rom. *Pontiſ. lib. 4. cap. 3. idem Sanchez d. cap. 7. ſub num. 30. verſ. quia verè aliquid*. At dubitans de fide in rebus ab eccleſia deciſis, per antecedens neceſſarium credit Iudicium eccleſiæ non eſſe certum, ergo non poteſt negari, quin ſit verè hæreticus. Iure ergo Sacrum generale inquiſitionis Tribunal cum talibus tanquam cũ Hæreticis agit, & ſi deinde dubitationem omiſerint conſueuit eos non niſi præuia abiuratione ad eccleſiæ gremium recipere, vt *Penia* teſtarur *in direct. par. 2. in Comment. cap. 1. verſ. Cum itaque pag.* 85.

SVMMARIVM.

1 *Referantur opiniones.*
2 *Credens ſe percutere clericum, ſi realiter percutit laicum, non incidit in excõmunicationem.*
3 *In rebus cõcernentibus fidem inſpicitur fides virtualis magis quam opinio.*
4 *Adorans hoſtiam non conſecratam, credens eam conſecratam, non committit idolatriam.*
5 *Qui vereatur corpus non ſanctum, credens eſſe Sanctum non peccat.*
6 *Obediens Antipapæ credens eſſe verum Papam, non eſt Schimaticus.*
7 *Excommunicatio ob percuſſionem clerici non prouenit ex animo ſed ex actu.*

ARGVMENTVM.

Tenens veram opinionem, putans eam eſſe contrà Catholicam eccleſiam an dicatur hæreticos.

CAP. V.

1 DIci Hæreticum, cenſuit, *Henriquez, de excommunic. lib. 13. cap. 17. num. 3. Bannes 2. 2. q. 11. art. 2. col. 4. corollar. 3. Aragon. art. 1. col. 6. verſ. hoc conſtituto, Sayr. in theſauro caſuum tom. 1. lib. 3. cap. 4. nu. 14. Petr. Ledeſma tom. 2. ſum. tracti 1. cap. 6. Sanchez ad præcepta decalog. lib. 2. cap. 7. nu. 30. Farinac. de hæreſi q. 179. ſub nu. 2. verſic. quid è contra, Ludouicus à Paramo, de orig. Sanctae inquiſ. lib. 3 q. 3. nu. 20.*

Contrarium renet *Simanca, de Cathol. Inſt. tit. 31. ſub nu. 9. verſic. proindè ſi quiſpiam* licet fateatur hunc grauiſſime peccarc.

Ducitur, quia hic, cum credat verum, nihil credit contra Catholicam fidem, ideoque ſine falſa credulitate non poteſt hærericus dici.

Secundo, quia videmus, quod credens

dens

2 dens ſe percutere clericum, cum realiter percutiat laicum, non incidit in excommunicationem, *Socc. in c. peruenit num. 242. de ſent. excom. D. Anton. de excom. c. 1. nu. 25.*

3 Quibus non obſtantibus prior opinio, ſicuti eſt receptior, ita verior, ſi
quidem in rebus concernentibus fidẽ,
inſpicitur fides virtualis, magis quam
opinio, *d. cap. 2. §. in nullis de ſum. Trinit.* Hinc adorans hoſtiam non conſecratam, credens eam eſſe conſecratam,
non committit idolatriam, *Turrecrem.*
4 qui teſtatur de communi, in *ſum. de Eccleſ. par. 1. cap.* 4. & qui veneratur corpus, quod credit eſſe ſanctum, ſi non
ſit ſanctum, non peccat, *Zanchin. de haeret. cap. 12. num.* 8. Et obediens An-
5 tipapæ, quem credit eſſe verum Papam, non dicitur Schiſmaticus, vt pluribus probaui *lib. 9. cap* 2. At is, qui credit verum, putans illud eſſe contra
Catholicam fidem, virtualiter habet
fidem repugnantem Eccleſiæ, Ergo.

6 Hinc patet ſolutio ad primum argumentum ex aduerſo allatum, nam licet opinio ſit vera, tamen quia credulitas contradicit Eccleſiæ, non poteſt
dici quod credat verum.

7 Patet etiam ſolutio ad Secundum,
quia excommunicatio in hac materia non naſcitur ex animo, ſed ex actu, qui cum tendat in laicum, licet animus feratur in clericum, non cauſat excommunicationem, *idem Socc. loco cit. Vital. in clem. nos qui num. 54. de de conſang. & affinit. Raim. in ſum. lib. 3. de sẽt. excom. §. 48. circa princ. Mai. de irregul. lib. 3. cap. 2. num. 15. Carol. de Graſs. de effect. cler. effectu 9. nu. 276.*

ARGVMENTVM.

1 *Legitimè conuictus de haereſi etiam ſi conſtanter neget, vti verus haereticus condemnandus eſt.*
2 *Boer. reprobatur.*
3 *Legitimè conuictus, condemnari poteſt etiam ſi non confiteatur.*
4 *Contraria partis confeſſio, non tollit probationes legitimas.*
5 *Tribunal. S. inquiſitionis quomodo procedat contra legitimè conuictum, de haereſi, aſſerentem tamen ſe credere prout credit Sancta mater eccleſia.*
6 *Aſſertio ſcandaloſa, vel temeraria non ſufficit ad haereſim inducendam.*
7 *Verba vel facta ambigua non inducunt probationem haereſis.*
8 *Verba dubia ſunt interpretanda vt delictum excludant.*
9 *Teſtis in cauſa haereſis quomodo depoenere debeat.*

ARGVMENTVM.

Legitimè conuictus de hæreſi, ſi conſtanter neget, & aſſerat ſe crediſſe, & credere omnia, quæ credit Sancta Mater Eccleſia, an ſit cenſendus Hæreticus, & vti talis puniendus.

CAP. VI.

QVæſtio fuit olim
magna conten-
1 tione diſputata
in Sacro *Rotae* Pręṫorio. vbi tãdem obtinuit cenſeri verum Hæreticum, & vti talem eſſe plectendum, vt in *deciſ. 1. de Haeret. in antiq.* quam deinde cœteri frequentiſſimo calculo ſunt ſequuti, & ſignanter *Calder. in tract. de haeret. rubr. de haeret. impunit. num. 1. & in rubr. de mater. proceſſ. inquiſ. nu. 3. Anan. in cap. excommunicamus, §. adiicimus, de haeret. Albert. de agnoſ. aſſert. Cathol. quaeſt. 8. & q. 34. nu. 51. Rebuff. in praxi tit. de mod. amitt. benef. num. 31.* vbi inquit, ſe vidiſſe ſecundum dictę *Rotae* deciſionem practicari, *Simanca. de Cathol. inſt. tit. 48. nu. 25. Burſatt. conſil. 7. nu. 2. & 3. & 7. lib. 1. Rotas de haeret. par. 1. nu. 69. & ſeq. Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 17. verſic. 138. & cap. 37. num. 16. & cap. 38. nu. 3. Cantera in q. crim. rubr. de*

de hæreſi c. 1. num. 57. & 60. Ludouic. à Paramo de orig. officij Sanctæ inquiſit. lib. 3. q. 4. rubr. de expeditione proceſſus in cauſis num. 41. Afflict. in conſt. Regni. rubr. de haret. num 35. & hæc eſt communis.

2 Contrariam opinionem tenet *Boer. deciſ.* 341. qui licet in auctorem allegat *Alber. in rubr. C. de haret. num.* 17. nihilominus non meruit ad hoc allegari, quia loquitur de inculpatis de hæreſi, & conſtitutis in vitæ diſcrimine, nos vero loquimur de legitimè conuictis, *Clar in §. hæreſis ver. Et nota*, nam licet ſe remittat, tamen putat contrariam opinionem rigoroſam, ſubdens non videre, quomodo hic talis debeat hæreticus reputari.

Prior opinio, ſicuti eſt, *communiter à Doct.* & in praxi recepta, itá eſt verior ex rationibus allatis per *Rotam* & ſignanter quia ſicuti legitime conuictus, in reliquis criminibus eſt verè
3 reus, Ita vt poſſit condemnari, etiam ſi non confiteatur, *cap. ſuper quibuſdã de verb. ſignific. cap. nos in quenquam* 11. *q.* 1. *& cap.* 1. *et* 2. 11. *q.* 4. Itá quando legitime conuincitur de hæreſi eſt condemnandus tanquam hæreticus, licet ipſe fateatur contrarium, quia eius cõfeſſio non tollit legitimas
4 probationes, quæ vrgent aduerſus eum, *cap. ſerpens, §. ſed neque Cain de poenit. diſt prima.*

5 Verũ quia res eſt periculi plena, ideo ad remouendam omnem calumniæ ſuſpitionem, Sacrum Inquiſitionis Tribunal in hac re non niſi perpenſo pede, maturoque Iudicio, & perpenſis vndique qualitatibus procedere cõſueuit. qua ratione non conſueuit procedere ad condemnationem huius hæretici quem negatiuũ appellamus, niſi ſimul concurrentibus infraſcriptis, vt animaduertunt *Albert. de agnoſcen. aſſert. q.* 8. *num.* 8. *et q.* 34. *num* 51. *Penia ad direct. part.* 3. *Cõment.* 48. *ſub. litt.* B. *verſ. monebo.*.

6 Primũ eſt, quod hæreſis, de qua eſt conuictus, ſit hæreſis vera, & formalis, nec ſufficeret aſſertio ſcandoloſa, temeraria, vel male ſonans.

7 Secundum, quod verba, aut facta hæreticalia, de quibus conuincitur, ſint certa & clara, non autem ambigua, vel æquiuoca, quæ poſſint in duplicem ſenſum interpretari, quia tunc non ſufficerent, tum quia non inducerent veram probationem delicti, *l. neque natales C. de probat. cap. In præſentia eod tit. l. non hoc C. vnde legit*, tum etiam quia verba, quę poſſunt importare duplicem ſenſum, debent ſemper
8 accipi in eam partem, per quam delictum excluditur, *Bal. conſ.* 98. *col.* 2. *ad finem lib.* 2. *Alex. conſ.* 188. *lib.* 7. Aym. *conſ.* 9. *num.* 20. D. Thom. 2. 2. *q.* 60. *art.* 4 & in ſpecie *Albert. loco cit. q.* 7.

Tertium, quod teſtes, quibus conuincitur ſint legitimi, idonei, omniq; exceptione maiores.

Quartum, quod factum, aut dictum hæreticale, de quo conuincitur, ſit recens nam ſi eſſet antiquum, præſumeretur calumnioſe obiectum, vel quod illud reus ſit veriſimiliter oblitus.

Quintum, quod teſtes deponentes de factis, vel verbis importantibus veram hæreſim, concludant quod aſſeuerabat ſe illa credere, & ab aliis eſſe credenda, nam aliter, licet teſtis deponat de verbis inferentibus hereſim
9 poſſet eſſe quod eſſent dicta vel ioco. ſe, vel referendo aliorum opiniones, vel diſputando. ſolet etiam perpendi qualitas perſonæ, eiuſque conuerſatio diligenter indagari, quibus omnibus conſideratis, ſi reſpondeant contra reum conqueri non poteſt, quod contra ipſum procedatur, quia eccleſia fundat eius intentionem ex legitimis probationibus, nec iudicare ſolet de occultis *cap.* 1. *vt Eccleſiaſt. benef. ſine diminut. confer.*

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia neſcientia, error, et dubitatio quomodo di differant.*
2 *Ignorantia inuincibilis que.*
3 *Ignorantia probabilis qua dicatur.*

Igno.

5 *Ignorantia craſſa quomodo cognoſcitur.*
6 *Ignorantia affectata; quæ dicitur.*
Errans ignorantia inuincibili, nõ dicitur hæreticus, intellige vt num. 7.
8 *Errans ignorantia probabili, non debet hæreticus reputari.*
9 *Errans ignorantia craſſa, & ſupina, an debeat hæreticus iudicari.*
10 *Ignorantia ſupina non excuſat in delictis.*
11 *De ſubſtantia hæreſis eſt pertinacia, nec ſufficit error.*
12 *Error excludit conſenſum.*
13 *Ignorantia affectata an inducat hæreſim.*
14 *Sola erroris affectatio quando faciat hæreſim.*

ARGVMENTVM.

Errans in fide ex ignorantia an dicatur hæreticus.

CAP. VII.

1 NOſſe primum oportet adeſſe differentiam inter ignorantiam, neſcientiam, errorem, & dubitationẽ. ſiquidem ignorans dicitur is, qui neſcit illud quod ſcire debet, neſciens verò dicitur, qui ignorat ea, quę ſcire non tenetur, *Anchar. in cap. 1. num. 4. de hæret. Anan. num. 2. verſic. & nota*, Vnde D. *Thom. 1. 2. q. 76. art. 2.* inquit ignorantiam diſtingui à neſcientia, ſicuti diſtinguitur cecus, & non videns, errat is, qui credit quod non eſt, Dubitat, qui applicat animum ad plura, & neſcit quid eligat, *d. cap. primo vbi Doct. de hæret.* Item ignorantię, licet plures ſint ſpecies, nihilominus quantum ad hanc materiam attinet poteſt in ſpecies infraſcriptas diſtingui.

2 Prima Inuincibilis, & hæc cadit in eo, qui nullo modo eam ſuperare poteſt, cuiuſmodi eſt infans, vel mentecaptus, vel in eo, qui adhibita omni diligentia conſulendo peritiores ad agnitionem veritatis uenire non potuit, *cap. aliquos, & cap. ſeq. 15. q. 1.*

3 Secunda eſt ignorantia probabilis, quæ proprie dicitur illa, quæ priuat cognitione ſine aliqua culpa, & malitia actus, veluti quando quis ſeducitur ab homine, qui pius, & doctus habebatur nec habet voluntatem contradicentem, ſed eſt corrigi paratus, *cap. Dixit Apoſtolus 24. q. 3. Simancha, de Cathol. Inſt. tit. 26. num. 5.*

4 Tertia eſt ignorantia craſſa, quæ eſt, quando quis neſcit ea, quæ coeteri eiuſdem conditionis ſciunt, veluti ſi quis etiam de media plebe credat Chriſtum non fuiſſe mortuum, vel de mortuis nõ ſurrexiſſe, vel ſi vir in Theologia verſatus credat Spiritum ſanctũ à filio non procedere, *Canus de locis Theolog. lib. 12. cap. 10. verſ. Alteram* Diuus, *Penia ad director. par. 1. Comment. 22. verſic. ſit tertia* Concluſio.

5 Quarta eſt ignorãtia affectata, quæ eſt, quando quis data opera vult ignorare, vt ab actu quem exequi vult, non retrahatur, vt poſt alios probat *Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 1. cap. 16. n. 7. de* qua ignorantia loquitur Propheta, dum inquit, *noluit intelligere vt bene ageret.*

His præuia quadam inſpectione prælibatis, dum quærimus, An errans in fide dicatur hæreticus, quatuor ſunt inſpiciendi caſus.

6 Primus, ſi quærimus de errante ignorantia inuincibili, vel vt alii dicunt, inſuperabili, & non poteſt hæreticus dici, quia caret prorſus omni culpa, nec poteſt conſiderari aliqua malitia, *Io. Soto maior in 2. ſent. diſt. 22. q. 2. Simancha de Cathol. inſt. tit. 26. num. 6. in fine*, & iterum *in Enchirid. tit. 46 num. 4. Penia loco cit. verſic. ſit quinta regula, Repertor. Inquiſ. verb. excuſari verſ. An ſi forte in fine. Farinac. de hæreſi q. 79. §. 3. num. 26.* Hic primus

7 caſus eſt dupliciter declarandus, Primo vt hodie vix poſſit in praxi verificari. cum

cum poſt tam apertam Chriſtianæ Re
ligionis notitiam, & tam late patentē
Euangelij promulgationem, nec non
poſt tot Cōcilia ſint omnia ſic diffini-
ta, vt nequeat dari ignorantia, quæ
poſſit inſuperabilis reputari, vt ani-
maduertit & recte *Penia loco mox cita-
to*. Secundo eſt declarandus quod li-
cet, talis ignorantia excuſet à crimi-
ne, tamen non præſumitur quod quis
erranter errauerit, ideoque licet pro-
ſit in his, quæ non tenemur, explicite
ſcire, tamen in his quæ explicite pro-
fiteri tenemur, non excuſat propter
difficultatem probationis, *Alphonſ. de
Caſtro de iuſta hæret. punit. lib. 1. cap.
9. verſ. Aut vulgaris homo, Menoch.
conſ. 82. num. 175. Farinac. d. q. 179.
§. 3. num. 27.*

8 Secundus eſt caſus, ſi quærimus de
errāte ignorātia probabili, & tūc neq;
poteſt reputari hæreticus, tum quia,
vt inquit *Cyprianus in tract. contra De-
metrium*, qui motus eſt ad malum
mendacio fallente, multo magis mo-
uebitur ad bonum veritate cogente,
tum etiam quia hic non habet volun-
tatem contradicentem doctrinis ec-
cleſiæ, *d. cap. dixit Apoſtolus 24. q. 3.*
atque hæc eſt ſententia *D. Thom. 2. 2.
q. 10. art. 2. Innoc. Bal. & Abb. in cap.
primo de Sum. Trin. Anan. & Felin.
in cap. 1. de hæret. Caſtr. in rubr. C. de
ſumm. Trin. & fid. Cathol. Alphonſ. de
Caſtro aduerſus hæreſes li. 1. c. 9 Albert.
de agnoſc. aſſertion. Cathol. q. 36. n. 6.
Simancha de Cath. Inſt. tit. 26. n. 3.*

9 Tertius eſt caſus, ſi quæramus de
errante ignorantia craſſa, & ſupina,
& hunc haberi pro hæretico conſuma-
to, ita vt contrahat excommunicatio-
nem, & ſubiaceat omnibus poenis Hæ-
reticorum tenent *Sot. 2. 2. q. 2. art.
3. concluſ. 5. caſu 1. Ludouicus Lopez
inſtruct. par. 3. cap. 20. Simancha de
Cathol. Inſt. tit. 26. num. 4. Sayr. in
theſaur. caſuum conſcientiæ tom. 1. lib.
3. cap. 4. num. 18.* & in hanc pro-
cliuior videtur, *Valentia 2. 2. diſput. 1.
q. 11. punct. 1. difficult. 4. poſt ſolutio-*
10 *nem ad quartum*. Ratio qua mouen-
tur eſt, quia talis ignorantia in delictis
non excuſat, *l. regula ff. de iur. & fact.
ignor. l. nec ſupina, ff. eod. tit. cap. 1.
de poſtulat. Prælat.*

Contrariam ſententiam videlicet,
quod licet hic grauiſſime peccet, tamē
nequeat hæreticus cenſeri nō immeri-
tò probant *Canus de locis Theolog. lib.
12. cap. 9. Alphonſ. de Caſtro de iuſta
hæret. punit. lib. 1. cap. 9. & lib. 2. cap.
18. Corduba in quæſtionar. lib. 1. q. 17.
§. 7. Vaſq. 1. 2. q. 76. art. 3. diſput.
126. cap. 2. in princ. Nauar. de reſt.
lib. 2. cap. 4. dubio 9. Azor. moral. inſt.
tom. 1. cap. 9. q. 7. Tolet. Bannes,
Arag. et alii*, quos refert, & ſequitur
Sanchez *ad præcepta Decalogi lib. 2.
cap. 7. ſub num. 20.* quibus additur
Alex Piſant. *ad D.* Tho. *2. 2. q. 11. art.
1. diſput. 1.* vbi teſtatur hanc eſſe re-
ceptiorem, & veram.

11 Probatur autem, quia de hæreſis
ſubſtantia eſt pertinacia, nec ſufficit
ſolus error, *cap. dixit Apoſtolus 24. q.
3. cap. 2. de ſum. Trinit. & fide Ca-
thol. cap. vnico eod. tit. lib. 6.* At er-
rans quamuis craſſiſſime, dum eſt pa-
ratus corrigi, non dicitur habere per-
tinaciam, quia error excludit conſen-
ſum, *l. ſi per errorem, ff. de Iuriſd. omn.
iud.* præſertim quando cadit in cau-
ſa proxima, *Iaſ. in §. item ſi quis nu. 55.
inſt. de act.* ergo.

Ad rationem exaduerſo allatam
quod ignorantia craſſa non excuſat,
reſpondetur quod illud procedit in
ceteris delictis, quę ſuapte natura
non requirunt ſcientiam, tanquam
circunſtantiam neceſſariam, ſecus in
hęreſi in qua requiritur ſcientia de-
terminationis eccleſiae, ſimul cum
prrtinacia tanquam qualitas neceſſa-
ria, nam circumſcripta tali qualitate
non remanet amplius haereſis.

13 Quartus, & vltimus eſt caſus, ſi
quaeramus de ignorātia affectata, &
in tali caſu varię ſunt opiniones, Alte-
ra, quod ſit verè, & propriè hęreticus
propterea quod affectatus error eſt

in electione, nec poteſt videri paratus corrigi, qui data opera, eccleſiæ authoritatem declinat, quam probãt *Nauar. in lib. 2. de reſt. cap. 4. dub. 9. num. 89. Canus loco cit. Valent. 2. 2. diſput. 1. q. 11. punct. 1. difficult. 4. in ſolutione ad primũ, Corduba in quæſtionar. lib. 1. q. 17. §. 7. Torres de Trinit. q. 32. art. 4. par. 2.* Altera, quod non poſſit dici vere hæreticus, propterea non contrahat excommunicationem, nec ſubiaceat poenis hæreticorum, quam probant *Azor. moral. Inſt. tom. 1. lib. 1. cap. 14. q. 9. & lib. 8. cap. 8. q. 4. & cap. 9. q. 8. Arag. 2. 2. q. 11. art. 2. Sayr. in claui Regia lib. 2. cap. 9. num. 20. Ledeſma in ſum. tract. 1. cap. 6. poſt 4. concluſ. difficult. 2. Alex. Peſant. qui teſtatur de communi loco cit. diſput. 1. concluſ. 5. verſ. Secunda pars.*.

Tertia eſt opinio dicentium, rem eſſe iudicandam perpenſo fine, & qualitatibus errantis, & dogmatum, vt ſiquidem ſit homo ruſticus, ſola erroris affectatio non ſufficiat ad hæreſim, quia magis præſumitur nimia deſidia diſcendi, quam pertinacia, *Simancha de cathol. Inſt. tit 26. num. 3.* Si vero fuerit alicuius conditionis, & affectet errorem, quia putat eccleſiæ pręcepta eſſe contemnenda, vel vt liberius errare poſſit, erit haereticus, quia ſimul cum errore eſt adiuncta pertinacia, ſi autem affectatio proueniat ex nimia deſidia diſcendi, non erit cenſendus haereticus, Ita diſtinguendo docent *Vaſq. 1. 2. q. 76. art. 3. diſput. 126. cap. 2. ad finem, Zumel. ibidem ante ſecundam concluſ. Sanchez loco cit. num. 24.*

SVMMARIVM.

1 *Propoſitio quomodo dicatur hæretica.*
2 *Propoſitio catbolica quæ dicatur.*
3 *Propoſitio hæretica proferri poteſt à non hæretico.*
4 *Aſſertio contra diſpoſitum, in ſacra ſcriptura, non pertinens tamen ad ſidem, an ſit hæretica.*
5 *Error in fide eſt, credere in ſacra ſcriptura poſſe contineri mendacium.*
6 *Deus Auctor vtriuſque teſtamenti.*
7 *Inſtrumentum in parte falſum, quoad omnes eius partes redditur ſuſpectum*
8 *Teſtis falſus in vno articulo, redditur ſuſpectus in omnibus.*
9 *Propoſitio ſapiens hæreſim, quæ.*
10 *Propoſitio erronea quæ ſit.*
11 *Propoſitio temeraria quando dicatur. Et quomodo excuſetur. num. 12.*
13 *Propoſitio Schiſmatica, et ſeditioſa, quæ dicatur.*
14 *Propoſitio ſcandaloſa, et male ſonans quæ.*
15 *Propoſitio iniurioſa dicitur, quæ detrahit ſtatui fidelium, vel perſonæ inſigni.*
16 *Propoſitio impia quæ.*
17 *Propoſitio blaſphema eſt, per quam Deo et Sanctis eius irrogatur iniuria.*

ARGVMENTVM.

De Propoſitionibus in fide peccantibus, & alter damnatis.

CAP. VIII.

Sicuti varii ſunt gradus catholicarum propoſitionum, quos late proſequitur *Cano de locis Theolog. lib. 12. cap. 7.* ita multiplices ſunt ſpecies propoſitionũ in fide peccantium, & aliter damnatarum.

1 Eſt prima propoſitio quæ dicitur hęretica, & eſt illa quę in aliquo aduerſatur catholicæ fidei, ideſt propoſitionibus quæ in reſpicientibus fidem continentur in veteri, vel nouo teſtamento, vel diffinitionibus ab eccleſia in cõciliis, vel extra firmatis, aut receptę SS. Patrũ ſententiæ, vt tradunt *Turre-*

Turrecremata in ſumma de Eccleſia libro quarto, capitulo 10. Canus loco citato. Simancha de Catholic. inſtitution. tit. 54. *numero* 3. *& iterum in Enchyridion violatæ Religionis tit.* 24. *numero* 2. *Albert. de hæretic. quæſtio. ſexta, num. primo. Locatus in opere iudic. verbo Credibilia, numero* 8. *& ſequen.*

2 Quemadmodum enim quicquid in prædictis reperitur diffinitum, eſt vera propoſitio catholica, *cap.* 2. *de ſum. trinit. & fide cathol.* ita quicquid in rebus fidem tangentibus contra proponitur, vel aſſeritur, eſt propoſitio hæretica, & damnata, *d. cap.* 2. *clem.* 1. *eod. tit. l.* 1. 2. *&* 3. *C. eod. tit. de Summa Trinitate. l. quicunque, C. de hæretic.*

3 Et hęc procedunt, ſiue propoſitio proferatur ab hæretico, ſiue à non hæretico, cum poſsit eſſe propoſitio hæretica, & auctor catholicus, quod cõtingit quando in aſſertione non adeſt pertinacia, *cap. Dixit Apoſtolus, & cap. qui in eccleſia,* 24 *q.* 3. *d. cap.* 2. *§. in nullo de Sum. Trinit.* & tradunt in ſpecie, *Turrecrem. d. lib.* 4. *par.* 2. *cap.* 3. *Alphonſ. de Caſtr. de iuſta hæret. punit. lib.* 1. *cap.* 1. *Simanca in Enchyrid. tit.* 24. *num.* 3. *& de cathol. Inſt. tit.* 54. *num.* 4. *Cano de locis Theolog. lib.* 12. *cap.* 8. *pag. mihi* 382. *verſ. quod autem hæreſis, ſecundum paruam impreſsionem.*

4 Sunt qui putant, quod ſi quis aſſeretet aliquid contra ea quæ ad fidem non pertinent, licet ſit in ſacra ſcriptura diſpoſitum, non eſſet hæreticus exemplum ponitur in eo qui diceret Iſaac non fuiſſe filium Abrahe, vel (quod minus eſt) Tobiam non habuiſſe canem, vel Aaron non habuiſſe barbam; nam, & ſi omnia prædicta ſint contra ſcripturam, tamen, quia non eſt de re graui, & ad fidem pertinente, non eſſet aſſertio hæretica, ſed eſſet error. Ita *Royas de hæret. part.* 1. *num.* 474. *& ſeq.* & ante ipſum *Gerſon. in Alphab.* 14. *par.* 1.

Hæc opinio, ita demum apud me vera eſt, quatenus aſſertio procedat ex ignorantia, ceterum data pertinacia, propoſitionem ab hæreſi non excuſatem. Eſt ratio qua moueor, quia licet ad fidem parum referat, Tobiam habuiſſe canem, vel Aaronem barbam, tamen negari non poteſt, quin is qui ſcit hoc eſſe veri certum in ſcriptura narratũ, eo ipſo quod negat, eſt error in fide, ita docet *D. Aug. in lib. de moribus eccleſiæ,* Etenim cum vnus, & idem Deus, ſit vtriuſque teſtamenti auctor, *cap. Epiſcopus §. querendum etiam ab eo ſi noui,* 23. *dixt. Concil. Trid. ſeſſ.* 4. idem eſt dicere in ſacra ſcriptura poſſe contineri mendacium, ac eſſet aſſerere Deum poſſe eſſe mendacem; quod eſſe errorem contra vtriuſque legis auctoritatem, probatur ex *pſalm.* 144. *ibi fidelis Deus in omnibus verbis ſuis. et Deuter cap.* 7. *Deus fortis et fidelis. et Lucæ cap.* 16. *Facilius eſt Cælum et terram preterire, quam de lege vnum apicem cadere*, quibus alijsque pluribus auctoritatibus hoc probant *Cano de locis Theolog. lib.* 2. *capitulo* 1. 2. 3. *et* 4. *Illuſtriſs. Bellarmin. in controuerſ. de verbo* Dei *cap.* 1. *et* 2. *cum ſeq.*

Præterea hæc aſſertio quamuis de re leui, nihilominus eſt valde pernicioſa, quia tollit fidem ſcripturæ; ſicuti enim inſtrumentum in parte falſum redditur ſuſpectum quoad omnes eius partes, *l. in fine ff. de fide inſtrum.* & teſtis in vno articulo falſus, redditur ſuſpectus quoad alios, *cap. pura* 3. *quæſt.* 9. ita ſi admitteremus in ſcriptura poſſe dari mendacium quamuis iocoſum, tota redderetur ſuſpecta. *D. Auguſt. ad Hier. epiſt.* 9. nobis relatus in *cap. ſi ad ſcripturas,* 9. *diſtinctione.*

Quare crederem in facti contingẽtia talia aſſetentẽ eſſe examinandũ, ac de ueritate informandum, & ſi poſt

informationẽ ad huc in ſua opinione perſiſteret, eſſe contra eum vti contra hæreticum procedendum,vt in his ter minis ſentire viſus eſt *Albert.de haeret. q. 30.ſub num.*15.& hæc quoad propoſitionem hæreticam.

9 Secunda eſt propoſitio ſapiens hæreſim, & eſt illa quæ prima conſideratione habet ſenſum hęreticum, pie tamen intellecta poteſt habere ſenſum catholicum. veluti ſi quis aſſerat Bibliam eſſe falſam, hoc quidem ſimpliciter intellectum, eſt propoſitio hæretica, quia omnia quae continentur in Biblia ſunt vera, *Concil. trid. ſeſſ.* 4. verum quia poteſt intelligi de Biblia alicuius particularis, quæ poteſt eſſe per fraudem impreſſoris, vel alteri deprauata,cum hac qualitate propoſitio,quæ erat hæreſi proxima, efficitur catholica, *Simanca d.tit.*24.*nu.*4. *et tit.* 54. *num.* 6. *Albert. d. quæſt.*6. *num.* 2.

10 Tertia eſt Propoſitio erronea, & hæc quæ ſit,non ſatis adhuc cõſtat apud Theologos,vt patet ex relatis per *Simancam d. tit.* 54. *num.* 8. tandem ipſe in ea reſidet opinione per quam dicitur erroneam propoſitionẽ minus continere, quam propoſitionem hæreticã,atq. eſſe eã,quæ eſt contra veritatẽ aliquam,adhuc ab Eccleſia non diffinitam, vel contra veritatem non omnibus manifeſtam, vel à proferente ignoratam, idem *Siman.u in Enchirid. tit.* 24. *num.* 5. *Albert. d. q.* 6. *num.*8.

11 Quarta eſt propoſitio temeraria, & eſt illa per quam aſſeritur aliquid tanquã certũ, quod nõ poteſt efficaciter probari, ratione, vel auctoritate, veluti ſi quis aſſereret, quod mundus intra decem annos finietur: licet enim hoc poſſit eſſe verum, tamen quia nulla poteſt certa ratione, vel auctoritate probari, non poteſt niſi temere aſſeri, tum quia aſſumitur pro certo quod eſt dubium, *Turrecrem.in dicto cap.* 11. *Albert. d. q.*6. *num.*7. tum etiam quia temerarium ſatis eſt, rem valde dubiam, & incertam, ſua velle determinatione diffinire argumento, *l.* 3. *C. de ſumma Trinitate, et fide Cathol.*

12 Excuſaretur tamẽ in ſimilibus propoſitionibus, quando quis tanquam de re dubia ſuam diceret ſententiam, rationes, & argumenta modeſte afferendo,vt animaduertit *Simanca d.tit.* 54. *num.* 12.

13 Quinta eſt propoſitio ſchiſmatica, & ſeditioſa, & eſt quæ inducit diuiſionem in Eccleſia, veluti ſi quis aſſerat poſſe eodem tempore dari duos Pontifices legitime electos, quæ propoſitio includit etiam hæreſim,quia aduerſatur articulo *vnam ſanctam,Extrag. vnam ſanctam,de maior.& obed.* & latius dicetur infra *lib.*9.*cap.*1.

14 Sexta eſt Propoſitio ſcandaloſa, quæ nuncupari ſolet etiam male ſonans, & piarum aurium offenſiua, & eſt quæ legentibus ruinæ, ſiue peccati cauſam, ſeu facilitatem ad peccandũ afferre poteſt, etiamſi errorem in fide non contineat: veluti ſi quis enumeraret incommoda, quæ ex in ieiunio patimur,mala quæ inde naſci poſſunt, vel ſi quis dinumeraret commoda quæ ex venereo complexu quoad ſanitatem conſequi poſſent,hæc enim & ſimilia, ſiue vera ſint, ſiue falſa, ex quo homines alliciunt, ac reddunt promptiores ad peccandum,merito dicuntur ſcandaloſa, *Janſen.in concordiã Euangelicam cap.* 71. *Simanca & Albert. locis cit. ille ſub num.* 13 *iſte nu.* 10. *Turrecrem. d. cap.* 11.

15 Septima eſt propoſitio iniurioſa, & eſt quæ detrahit alicui fidelium ſtatui, vel perſonę inſigni; qualia ſunt maledicta quę ab hominibus parum timortis proferuntur contra ſtatum religioſorum, *Albert. loco cit. num.* 9. *Simancha num.*18.

16 Octaua eſt propoſitio impia, & eſt quæ tendit contra pietatem, veluti ſi quis aſſereret elemoſinas nõ eſſe facile dãdas, mortuos non eſſe ſepeliendos, & ſimilia, quod enim tendit cõ-

tra

tra pietatem non poteſt niſi impium iudicari, quamuis hæ propoſitiones aliam, & cenſuram erroris etiam mereantur.

17 Demum eſt propoſitio blaſphema quæ eſt illa per quam Deo, & Sanctis eius irrogatur iniuria, quod proprie contingit, vel cum illi tribuitur quod ei non conuenit, vel cum remouetur ab eo quod illi conuenit, aut cum tribuitur creaturæ quod proprium eſt Dei. Primo namque caſu offenditur Dei miſericordia. Secundo leditur iuſtitia. Tertio, offenditur eius maieſtas, vt pluribus probat *Albert loco cit. num. 13. & ſeq.*

Cęterum & si propoſitiones sint inter ſe diſtinctę, nihilominus poſſunt ſimul & ſemel cõcurrere, adeo vt vna eademq. propoſitio, poſſit habere diuerſas qualitates, ſecundum quas poteſt diuerſas appellationes ſortiri, *Simanca loco cit. num.* 19. *Albert. d. q. 6. num.* 27.

SVMMARIVM.

1 *Summa hæreticorum diuiſio quæ.*
2 *Externus hæreticus quis dicatur.*
3 *Internus hæreticus quomodo dicatur.*
4 *Hæreſis manifeſta quando dicatur.*
5 *Signum æquiuocum non concludit hæreſim.*
6 *Hæreticus non deſinit eſſe mentalis, etiam ſi in exequutionẽ hæreſis exerceat opera abſque aliqua extrinſeca declaratione.*
7 *Scribens hæreſim characteribus ignotis an dicatur hæreticus externus.*
8 *Per actum qui poteſt applicari catholico non infertur hæreſis.*
9 *Hereticus internus omittens ingredi templum, vel coram Sanctiſſimo ſacramento genuflecti, an deſinat eſſe internus.*
10 *Hæreticus non deſinit eſſe mentalis etiamſi aliqua verba proferat.*
11 *Item ſi proferat blaſphemias non hæreticales.*
12 *Manifeſtatio hæreſis internæ facta in foro poenitentiæ non alterat qualitatem illius.* Ampliа *num.* 13.
14 *Reuelans errorem amico, & petens ab eo conſilium veritatis non deſinit eſſe hæreticus mentalis.*
15 *Legens, narrans, aut tranſcribens hæreſim, quam ipſe corde credit, non deſinit eſſe hæreticus mentalis.*
16 *Pronuncians hæreſim internam in ſomnio, vel in ebrietate, remanet hæreticus mentalis.*
17 *Aſſerens ſe quõdam fuiſſe in hæreſi interna, dummodo in errore non perſiſtat, non dicitur hæreticus realis, neque mentalis.*

ARGVMENTVM

Quis dicatur Hæreticus externus quiue internus ſiue pure mentalis.

CAP. IX.

1 SVmma hæreticorum diuiſio hæc eſt, quod alii ſunt externi, alii interni, ſiue vt alii aiunt pure mentales. Itẽ alii ſunt hæretici veri, alii præſumpti. Item alii affirmatiui, alii negatiui, alii poenitentes, alii relapſi.

2 Externus eſt, qui hæreſim quam mente concepit, verbo vel ſigno manifeſtauit, quod quibus modis contingat, dicetur infra *cap. ſequenti.*

3 Internus, ſiue mentalis hæreticus, eſt qui hęreſim quidem mente concepit, eam tamen nuſquam exterius in malum manifeſtauit: externus vero eſt qui hæreſim quam mente concepit, manifeſtauit, vel verbo vel ſigno aliquo viſibili, quamuis accidentaliter verbũ non fuerit auditũ, vel factũ nõ fuerit viſũ, ita poſt alios tradũt *Palud. in 4. ſent. diſt. 13. D. Ant. in ſum. par. 3. tit. 24. c. 4. Alphonſ. De caſtr. de lege poenali lib. 1. c. vlt. & de iuſta hæret. punit. lib. 2. cap. 7.*

4 Dubitari cõtingit quãdo hęreſis dicatur manifeſta, ita vt deſinat eſſe hæreticus mentalis, & efficiatur hæreticus

Digitized by Google

externus ſiue realis. Et quidem vt dicatur manifeſtari, plura copulatiue requiruntur. Primum quod ſignum ſit viſibile, neque requiritur quod poſſit probari, ſed ſufficit quod potuerit cognoſci, vt tradunt *Doct. allegati*, & alij infra allegandi.

5 Secundum, quod ſignũ manifeſtet hæreſim concludenter, non enim ſufficit ſi ſit æquiuocũ, ſed oportet quod ſit tale, vt ſi quis eſſet pręſens, cognoſceret proferentem eſſe hæreticum.

Tertium, quod manifeſtatio fiat in malum, ita *Nauar. cap. cogitationis pœnam, num.* 10. *coroll.* 2. *de poenit. diſt.* 1. *Vaſq.* 12. *quæſt.* 96. *art.* 4. *diſp.* 160. *cap.* 5. *num.* 20. & 21. *Corduba in quæſtionar. lib.* 4. *q.* 3. *opin.* 3. *in* 3. *corollar. Bannes* 2.2. *q.* 11. *art.* 4. *Vgoli. de cenſur. Papæ reſer. par.* 2. *cap.* 1. §. 1. *num.* 17. *Eman. Sà in ſum. verb. excommunicatio in expoſitionem bullæ cœnæ. num.* 3. *Sanches ad præcepta decalogi lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 7. & 8. *Gutierez Canonicarum quæſt. lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 13. *Azo. tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *in fine.*

6 Ex his requiſitis deducitur Primo, quod ſi hæreticus mentalis in exequutionem ſuæ opinionis exerceat opera bona, vel omittat opera mala, quæ ſecundum ſuam hæreſim ſunt facienda, vel omittenda, niſi ſe declaret illa facere, in exequutionem ſuæ falſæ opinionis, non deſinit eſſe hæreticus mentalis, quia cum error lateat in mẽte, & actus in eorum figura ſi ſit boni, non poteſt dici quod adſit ſignum, ex quo hæreſis colligi poſſit, vt præter citatos ſcribit *Sayr. de cenſur. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 30.

7 Deducitur Secundo, quod ſcribens hæreſim caracteribus, vel notis quas cifras nuncupamus, inuentis a ſe ipſo ad ſibi ſoli ſignificandum, ſi talia ſint vt a nullo intelligi valeãt, non deſinit eſſe hæreticus mentalis, quia ſigna non ſunt intelligibilia, *Sanchez loco cit. num.* 10.

8 Deducitur tertio, quod ſi quis motus hæreſi interna, diebus prohibitis accipiat modicum carnis, quod in perſona fideli ratione paruitatis materiæ, non eſſet niſi peccatum veniale, ex hoc quidẽ actu, non deſineret eſſe hæreticus mentalis, nã cum hic actus poſſit etiam applicari catholico, non eſt potens ad detegendam hæreſim, vt probant omnes relati *ſupra num.* 5. *Sanchez d. cap.* 8. *num.* 17.

9 Deducitur Quarto, quod credens hęreſim internam, ſi omittat ingredi templum, vel non genuflectatur corã Sacratiſſimo Chriſti Corpore, non deſinit eſſe hęreticus mentalis, ita *Bannes.* 2.2. *q.* 21. *art.* 4. *Azor. d. lib.* 8. *cap.* 8. *in* 12. *quæſt. Leonard. Duard. ad bullam Coenæ lib.* 2. *quæſt.* 20. *numero* 15.

Contrariam opinionem probat *Caieta.* 2.2. *quæſt.* 11. *art.* 4. *verſ. ex his. Toleto in expoſitione bullæ coenæ excom.* 1. *num.* 10. *Sayr. de cenſur. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 30.

Ego crederem rem eſſe perpenſis negotii circunſtantijs decidendum, vt ſi quidem talia faciens, alioqui habeatur perſona Catholica, quia tales actus omiſſionis poſſunt tribui alteri cauſæ, veluti inaduertentię non deſinet eſſe hęreticus mentalis, nam actus de per ſe non ſignificant hæreſim neceſſario, & ſic procedat prior opinio. ſi vero perſona ſit talis, de cuius religione, & pietate dubitetur, vera tunc ſit opera Caietani, quia qualitas actus iuncta perſonę ſuſpectæ, poteſt ſignificare errorem, quem non ſignificaret in alia perſona.

10 Deducitur Quinto, quod ſi quis hæreſim in mente reuoluens, ore pronunciet, & dicat, ita eſt vel peream niſi ita eſt, per hanc pronunciationem, non deſinit eſſe hæreticus mentalis, *Bannes, Azor. & Duard. locis cit.*

Ratio eſt, quia in homine neſciente talia proferentem eſſe hæreticum, verba ſimplicia, ita eſt, vel peream niſi ita eſt, non poſſunt naturaliter importare expreſſionem erroris, & conſequenter non poſſunt eſſe ſignum ſignificatiuum & neceſſarium hæreſis.

11 Deducitur Sexto, quod hæreticus in-

internus, proferens blaſphemias non hæreticales, non efficitur hæreticus externus, ſed remanet ad huc internus, *Sanchez loco cit. num.* 11.

12 Deducitur Septimo, quod manifeſtatio facta in foro poenitentiæ, non operatur vt hæreticus deſinat eſſe mẽtalis, tum quia talis manifeſtatio non fit in malum, ſed in deteſtationem erroris, vt poſt alios tradit *Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 9. num.* 28. Tum etiã quia non eſt facta homini, ſed Deo, *c. ſi ſacerdos, de off. ordin. cap. omnis vtriuſque ſexus, de poenit. & remiſſ.*

13 Qua ratione hæc deductio procedit, ſiue fiat ab eo qui eſt erroris pœnitens, ſiue fiat ab eo quem ad huc nõ poenitet, dũmodo fiat bono animo veluti petendo conſilium, quia ſufficit quod actus tendat in bonum, *Cordub. dicta quæſt.* 13. *Sanchez lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 19.

14 Et ſimili ratione deducitur octauo, quod reuelans errorem amico, & petens ab eo conſilium veritatis, non definit eſſe hæreticus mentalis, quia talis relatio fit in bonum. *Simanca de cathol. inſt. tit.* 42. *num.* 7. *in fine. Guterez can. quæſt. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 9. *Sayr. loco cit. num.* 29. *Azor. lib.* 8. *cap.* 10. *quæſt.* 4. Aragon. 2.2. *q* 11. *art.* 3. *Azeued. lib.* 8. *tit.* 3. *leg.* 1. *nu.* 156. *Sanchez d. cap.* 8. *num.* 20.

15 Deducitur Nono, quod ſi quis legendo, narrando, aut deſcribendo libros, pronunciet, vel tranſcribat hęreſim, quam ipſe corde credit, non deſinit eſſe hæreticus mentalis, quia pronunciatio, vel trãſcriptio, cum fiat vti aliena, non poteſt dici facta in malum. *Corduba in quæſtionar. lib.* 4. *q.* 23. *op.* 3. *verſ.* 3. *corollar. Emanuel Sà in bulla coenæ nu.* 3. *Sanchez loco cit. num.* 23.

16 Deducitur Decimo, quod pronuncians hęreſim internam in ſomnio, vel in ebrietate, non deſinit eſſe hæreticus mentalis, quia cum talis pronunciatio non proueniat a iudicio, *cap.* 3. *§. Item quæritur de baptiſm.* non facit vt poſſit dici facta aſſertio. *Petr. Ledeſm. in ſum. to.* 2. *tract.* 1. *poſt* 10. *concluſ. Sanchez loco cit. num.* 24.

17 Deducitur Vndecimo, quod aſſerens ſe quõ dam fuiſſe hæreſi interna, ſi hodie in eodem errore non perſiſtat non poteſt dici neque mentalis, quia tempore quo verſabatur in errore, non erat hęreſis manifeſtata: tempore vero quo non eſt manifeſtata, non ad eſt amplius error, *Vaſq.* 2.2. *q.* 96. *art. diſput.* 160. *cap.* 5. *num.* 14.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus internus an ligetur cenſuris eccleſiaſticis.*

2 *Eccleſia etiam quod cenſuras habet poteſtatem in hæreticum occultum per accidens.*

3 *Hæreticus occultus per accidens incidit ex cenſuras eccleſiaſticas hæreticis in flectas.*

4 *Occultum cordis, annexum actui exteriori, quomodo ſubiaceat poteſtati eccleſiæ.*

5 *Recitatio officii, magis in cordis affectu quam pronunciatione pſalmorum conſiſtit.*

6 *Internum cordis eſt in foro poenitentiali detegendum.*

7 *Eccleſia præcipit confeſſionem peccatorũ etiam internorum.*

8 *Eccleſia directe poteſt ſibi reſeruare abſolutionem mortalium peccatorum mere internorum.*

9 *Eccleſiã habere poteſtatem ligãdi per cẽſuras actus mere internos, qui teneãt.*

10 *Contrarium ſentientes referuntur.*

11 *Auctor ſecundæ opinioni adſtipulatur.*

12 *Eccleſia non iudicat de occultis.*

13 *Hæreticus pure mentalis non contrahit cenſuras eccleſiaſticas.*

14 *Nec indiget abſolutione inquiſitoris, ſed abſolui poteſt à quolibet ſimplici confeſſario. lim. num.* 15.

16 *Summus Pontifex non conſueuit hactenus ſibi reſeruare abſolutionem ab hæreſi pure mentali.*

17 *Sub generali reſeruatione non comprehenduntur peccata mere interna*

18 *Internorum reſeruatio non expedit.*

AR-

ARGVMENT VM.

An Hæreticus internus incidat in cenſuras, cuius occaſione diſſeritur quando, & quomodo Eccleſia habeat poteſtatem in actibus occultis.

CAP. X.

Licet fragoſa, plena-
que diſſenſionis,
1 ſit hæc inter Theo-
logos, & Canoni-
ſtas concertatio;
nihilominus infra
ſcriptæ Concluſio
nes vſui quotidiano accomodatæ con
ſtitui poſſunt, ex quibus ad propoſitæ
dubitationis reſolutionem infertur.
2 Prima ergo ſit Concluſio. In acti-
bus occultis per accidens, Eccleſia
habet poteſtatem, non ſolum quoad
poenam peccati, ſed etiam quoad poe
nas cenſurarum, & perſonales, & alias
poenas ita docent *Geminian. conſil.*
1.0.*num.*8.*&* 9. *Bald in l. ſi quis non*
dicam rapere, colum. 2. *verſic. Venio ad*
oppoſitiones. C. de Epiſc. & cler. Caiet.
& reliqui 2.2.*q* 2. *art.*3. *Couarru. in*
*reg. peccatum, par.*2. *num.* 7. *Simanca*
*dicto tit.*42 *ante num.*3. *Doct. commu.*
niter in dicta clem. 1. §. *verum*, *Surd.*
deciſ 247. *num.*8. *&* 9. & hęc non ha-
bet contradictorem. Ideoque hęreti-
3 cus occultus per accidens, contrahit
omnes & quaſcunque poenas, & cen-
ſuras contra hæreticos inflictas, prout
vltra relatos ſcribunt *Burſat. conſil.*
14.*num.*12.*& conſil.* 218. *num.* 7. *&*
*conſil.*289. *Peregr. de iure fiſci, lib.*5.*tit.*
1.*num.*170. *Menoch conſil.*185.*num.*8
Sanchez qui alios refert ad praecepta
Decalogi lib. 2. *cap.* 8. *num.* 6. *verſic.*
at verum.

Secunda Concluſio, quando inter-
num, ſiue occultum cordis, eſt anne-
xum actui exteriori, tunc Eccleſia ha-
bet in eo poteſtatem, non ſolum quo
ad peccatum, ſed etiam quoad cenſu-
ras, non directè de per ſe, ſed indire-
ctè per viam neceſſarii antecedentis,
vel conſequentis. Hanc concluſionẽ
pluribus probat *Petrus Sutor, in tract.*
*de poteſtate Eccl. in occultis, c.*2. *Salas de*
legib. in ſpect. 9. *in ſpe.* 1. *in princ.* Ne
res exemplo careat Eccleſia obligat
4 Clericos in ſacris conſtitutos, item
& beneficium obtinentes ad recitan-
dum officium, uerum quia recitatio
magis conſiſtit in cordis affectu, quam
in pſalmorum pronunciatione, *cap. nõ*
mediocriter, de conſecr. diſt. 5. *cap. ſedulo*
38. *diſt.* ideo precipiendo actum reci-
tandi, pręcipit in neceſſarium antece-
dens actum internum, nempè cordis
deuotionem, vt in *cap. dolentes de cele*
brat. miſſ. vbi ecclesia præcipit ſub
pœna ſuſpenſionis, vt officiũ ſtudioſe
celebretur pariter, & deuote, et in *cle.*
eod. tit. precipitur, ne officium pſal-
latur tranſcurrendo, & ſincopando,
ſed horis debitis & deuote.
5 Tertia concluſio licet internũ cor-
dis, non ſit annexum alicui actui ex-
teriori, ſed ſiet de per ſe, tñ cogitur fi-
delis ad reuelandũ in foro pęnitẽtia-
li, *Petr. Sutor loc. cit. in* 2. *&* 3. *propoſ.*
*Azor. moral. inſtit lib.*7. *cap.*4. *quaeſt.*
8. *Burſatt. conſ.* 280. *num.* 21. *lib.* 3.
6 Qua ratione eccleſia pręcipit fideli-
bus confeſſionem peccatorum, quam-
uis internorum, ſemel in anno, in Paſ-
chate Reſurrectionis, *in c. omnes vtriuſ*
que ſexus, de poen. & remiſſ cuius diſpo
ſitio continet praeceptum, vt atteſtan
tur, *D. Thom. in* 4 *ſent. diſtinct.*17. *q.*
3. *art.* 1. *D. Bonauent. ibidem, & diſt.*
15. *art.* 2. *q.* 1. *Azor. d. lib.* 7. *c.* 39.
quaeſt. 1.
7 Vnde deducitur poſſe eccleſiam
etiam directe reſeruare ſibi abſolutio
nem peccatorum mortalium, mere in-
ternorum, vt probant, & recte *Caiet.*
2.2.*q* 11. *& ibi Arag. q.* 11. *art.* 3.
Sot. in 4 *diſt.*18. *q.* 2. *art.*4. *Vgolin. de*
cenſur. ſummo Pontif. reſer. par. 2. *c.*
1. *num.* 11. *Suarez diſput.* 21. *ſect.* 2.
*Sanchez ad praecepta decalogi lib.*2. *ca.*
8. *ſub num.*4. *Ledeſma in ſecunda par.*
*quaeſt.*8. *art.* 2. *dub.* 10.

Cete-

8 Ceterum quod cenſuras in actibus merè internis, quod Eccleſia habet poteſtatem ligandi cenſueuerunt *gloſ. in clem. 1. §. verum, verb. eo ipſo de hæret.* quam ibi ſequuntur *Card. Anchar.* Imol. *& Vital. num.* 183. & iterum *gloſ. in cap vnico verb. habuerit de ſchiſmat. lib. 6. & in ſumma 24. q. 1. verb. qui verè, & in l. cogitationis ff. de poen. Bald. in l. ſi quis non dicam rapere. num. 1. & 9.C.de* Epiſ. *& Cler. Abb. in cap. 2. num. 13. de off. ordin. & in cap. extirpandæ §. qui vero num. 12. circa med. de præben.* Fe*lin. in cap. porro de ſent. excom. Albert. de hæretic. quæſt. 30. Marſil. in l. qui falſam ſub nu. 21. ad fin. ff. ad l. Cornel. de falſ. Burſat. qui dicit communem conſ. 14. num. 5. & 9. Botta conſ. 1. num.* 10. Azeued. *in. l. 1. tit. 3. lib. 8. num. 151. cum ſeq. Cantera quæſt. crim. par. 2. cap. 1. num. 8. Decia. in tract. de punit. delict. cap. 14. verſ. Iure vero canonico. Menoch. de arbitr. caſ. 360. num. 7. Roias de hæret. par. 1. n. 146. Ceuallos q. 698. Tiraquel. in l. ſi vnquam verb. reuertatur num. 240.* C. *de reuoc. donat.* & hanc eamdem opinionem ex Theologis probant *Adrian. in quodlib. 8. art. 1. lit. H. cum ſeq.* Albert. *Phig. de Eccleſiaſtica Hyerarchia lib. 6. cap. 6. circa med. Medina de oratione q. 15. Roſell. in verb. hæreticus, ſeu haereſi, & abſolutio 1. num. 28. Salas. de legib. diſput. 9. ſect. 1. §. reſolutio auctoris.*

9 Contrariam opinionẽ quod quinimo quoad cenſuras Eccleſiaſticas non habeat poteſtatem in actibus mere internis probant *Alex. de Aleſ. p. 2. q. 182. in 2. Caiet 2.2. q. 11. art. 3. Sotomaior in 4. ſent. diſt. 25.* Iacob. *Almain in tract. de poteſtate Eccleſiæ cap. 3. & 10. & 11.* Duard. *in 4. diſt. 17. q. 8. num. 7. ibique Paluda. diſt. 15. q. 5. art. 2. concluſ. 4. num. 24. Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæret. punit. cap. 18 et iterum lib. 2. de lege pœnali cap. vlt. Sot. in 4. ſent. diſt. 22. q. 2. art. 3. poſt 5. conclus. Gabr. diſt. 17. q. 2. dub. 5.* Driedo *de liber. Chriſt. lib. 3. cap. 5. circa fin. Gerſon. in tract. de vita ſpir. lect. 4. coroll. 1. et 2. Turrecrem. in c. ſi quis non dicam num. 12. de pænit. diſt 1. et in cap. 1. 24. q. 1. Bellarm. de eccleſia milit. cap. 10. et de* Rom. *Pontif. lib. 4 cap. 20.* Arag. *2.2. q. 11. art. 3. ibique Bannes art. 4.* Tab. *in verb. excommunicatio 5. caſu 4. num. 4. Nauar. in ſum. cap. 23. num. 38. et cap. 27. num. 56. Sayr. in theſaur. tom. 2. lib. 3. c. 6. num. vlt.* Simanc. *de cathol. Inſtit. tit. 42. nu. 3. et ſeq. Couar. in reg. peccatum par. 2. nu. 6. Suarez par. 3. tom. 5. diſput. 4. ſectio. 2. num. 1. Clar. in §. haereſis, num. 23. Guttierez canonicarum q. cap. 13. num.* 5. quorum magna pars teſtatur hanc eſſe communiſſimam Theologorum, & illis calculum præbent *Garz. de benef. p. 11. cap. 10. nu. 91. Carb. de legib. lib. 8. diſput. 14. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 3. cap. 2. diſput. 1. col. 2. ſub lit.* E. & hanc eãdem probare videtur *Surd. deciſ.* 147. *ſub num. 15. verſ. ita quoque.*

10 In hoc Doctorum conflictu cum aliquando conſtituiſſem vtriuſque partis argumenta expendere, fateor neutra parte argumentum reperiſſe quod cauſæ iugulum præmeret, ad hæreo tandem huic ſecundæ opinioni tum quia originarie deſumitur ex D. *Thom. 2.2. q. 11. art.* 3. quod ſatis mihi pro ſolido argumento ſufficit, tum etiam quia Eccleſia ſemper tanquam certum, & indubitatum principium habuit, ſolius Dei eſſe de internis hominum cogitationibus iudicare, vt ergo adſit aliqua differentia inter Iudicium Dei, & Iudicium Eccleſiæ, nõ incongruit, quod mere interna ſint extra forum Eccleſiæ, & ſoli Deo reſeruentur. Hinc Eccleſia fatetur, ſe de occultis non iudicare, *cap. vt noſtrum. vt Eccleſ. benef. ſine diminut. confer. cap. tua nos in fin. de ſimon. cap. à nobis el 2. de ſent. excom. cap. tua, de ſponſ. cap. 1. de cland. deſponſ. cap. conſuluiſti 2. q. 5. cap. ſi quando 15. quaeſt 6. capitulo erubeſcant, vbi gloſ. 31. diſt.*

Ex

13 Ex qua deducitur, quod hæreticus omnio mentalis, non incurrit cenſuras, neque alias pænas contra hæreticos inflictas, vt fatentur omnes Doctores hactenus pro hac ſecunda opinione allegati, quibus additur *Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 2. cap. 8. num. 2.* Et conſequenter non eget

14 reconciliatione inquiſitoris, ſed poteſt abſolui a quocunque ſimplici Confeſſario, quia circumſcripta cenſura, non remanet niſi peccatum, quod poteſt a Confeſſario abſoluia prout ſcribunt in ſpecie *Sot. in. 4. ſent. diſt. 18. q. 2. art. 5. verſ. vtrum vero, Couar. in Reg. peccatum par. 2. princ. n. 7. Simanca de cathol. Inſt. tit. 32. nu. 17. Guttierez d. cap. 13. num. 8. Arag. 2. 2. quæſt. 11. art. 3. verſ. ad vltimũ cæteriſque omnes hactenus allegatis.*

15 Hoc aũt quod de abſolutione à peccato diximus, ita demũ procedit, quatenus peccatũ proueniẽs ab hæreſi nõ reperiatur ſuperiori reſeruatum, quia licet ſit verum, hæreticum pure mentalem non incurrere cenſuras, remanet tamen ligatus peccato, quod quamuis mentale, & internum, poteſt eccleſia ſibi reſeruare, *vt ſupra probaui num. 25.* atque ideo ſi reperiatur reſeruatum, tunc abſolutio non poterit dari à ſimplici Confeſſario, vt cenſent, & recte *Caiet. 2. 2. q. 11. art. 4. in fin. Suarez tom. 5. diſp. 21. ſect. 2.* cæterique ſupra relati *num. 14.*

Ceterum vt cuncta plene liqueant, obſeruandum eſt, ſummum Pontificem non conſueuiſſe hactenus abſolutionem ab hæreſi pure mentali ſibi reſeruare, quod maxime patet ex eo, quod reſeruationes hactenus per ſummos Pontifices factę, omnes includunt hæreſim, cui eſt annexa cenſura, quod quidẽ excludit hæreſim, ex qua contrahitur tantum peccatum, id quod placuit etiam *Suarez loco mox citato.*

17 Obſeruandum Secundo, quod licet Prælati habeant poteſtatem reſeruandi ſibi abſolutionẽ, etiã à peccatis mere internis, & mentalib. nihilominus ſub generali reſeruatione hæreſis, aut aliorum peccatorum, nuſquam cenſeri reſeruata peccata mere interna, niſi expreſſis, & indubitatis verbis hoc declaretur, tum quia alienum eſt à ſuaui eccleſię gubernatione, peccata interna reſeruari, Tũ etiam quia cũ peccata interna ſint frequentiſſima, eorum reſeruatio non expedit. *Sot. & Ledeſm. locis cit.* atque ita cenſuerunt *Alcozer in ſum. cap. 12. puncto 2. Sanchez d. cap. 8. num. 4. verſic. cæterum quamuis,* & hæc de hęretico interno, & externo: de hæretico vero, non eſt cur dicamus, cum hęreticus verus, & externus conuertantur, reliquum eſt vt dicamus de hęretico pręſumpto.

SVMMARIVM.

1 *Suſpicio minor eſt præſumptione.*
2 *In materia hæreſis ſuſpicio, & præſumptio conuertuntur.*
3 *Suſpicio triplex.*
4 *Suſpicio leuis quæ, et quare, ita dicatur num. 5.*
6 *Leuis ſuſpicio leui defenſione diluitur.*
7 *Suſpicio vehemens vnde ſumatur.*
8 *Negare explicite propoſitiones fidei quas ſcire tenetur, vehementer efficitur ſuſpectus de hæreſi.*
9 *Vehemens ſuſpicio hæreſis conſurgit aduerſus obſeruãtẽ falſas cæremonias.*
10 *Adorans Sepulchrum Mahumeti, vel hæreſiarcarum, vehementer de hæreſi ſuſpectus efficitur.*
11 *Item abſtinentes a cibis in veteri lege prohibitis.*
12 *Nec non inuocantes dæmones ad tentandam alicuius pudicitiam.*
13 *Inſpectores ſyderum ad cognoſcendum quæ homini ſunt cognitu impoſſibilia, ſunt vehementer de hæreſi ſuſpecti.*
14 *Hæreticorum fautores, ſunt de hæreſi ſuſpecti.*
15 *Fautorum appellatione qui veniant.*
16 *Qui familiariter conuerſatur cum hæreticis, et legit libros eorum, vehementer redditur de hæreſi ſuſpectus lim. num. 17.*

Cita-

18 *Citatus in cauſa hæreſis non comparens, redditur de hæreſi ſuſpectus* .
19 *Duas eodem tempore ducens vxores efficitur de hæreſi ſuſpectus* .
20 *Alia exempla remiſsiue ponuntur* .
21 *Vehemens ſuſpicio non ſufficit ad condemnandum de hæreſi* .
22 *Et admittit probationem in contrariũ*.
23 *Effectus vehementis ſuſpicionis quis eſt*.
24 *Violenta hæreſis ſuſpicio ex quibus oriatur*.
25 *Exẽpla violentæ ſuſpicionis remiſsiue*.
26 *Suſpicio ſuccedens ſuſpicioni vehementi efficitur violenta*.
27 *Violenta ſuſpicio dicitur probatio iuris, & de iure, & non admittit probationem in contrarium* .
Limitatur num. 28.
29 *Suſpectus de violenta punitur tanquã hæreticus*.
30 *Quoad neceſſitatem abiurandi, ſuſpecti de hæreſi, non defferunt inter ſe*.
31 *De hæreticis affirmatiuis, & negatiuis, poenitentibus & relapſis, remiſsiue*.

ARGVMENTVM.

De hæretico præſumpto, cuius occaſione declarantur ſpecies præſumptionis, ſeu ſuſpicionis in cauſa hæreſis, nempe ſuſpicio leuis, vehemens, & violenta.

CAP. XI.

VT tota hæretici
præſumpti ma-
teria liqueat,
premitti primũ
oportet, quod
1 licet regulari-
ter adſit diffe-
rentia inter prę-
ſumptionem, & ſuſpicionem, propte-
rea quod ſuſpicio eſt minor præſum-
ptione, & a ſuſpicione ad præſum-
2 ptionẽ deuenitur, vt per *Bal. in auth. ſi quis C. de adult*. cum aliis per *Farinac. de indit. & tortur. quæſt*. 1. nihilominus, in materia hæreſis, præſumptio, & ſuſpicio conuertuntur, & ſumuntur pro eodem, adeo vt quę dicuntur de ſuſpitione, dicuntur etiam de præſumptione, & è contra, *Simanca de cathol. Inſt. tit*. 50. *num*. 22. *Penia ad Emer. par*. 2. *commentar*. 80. *col*. 2. *in princ. Menoc. de præſump. lib*. 1. *q*. 100. *in princ. et lib*. 5. *præſumpt*. 6. *num*. 15.

3 Præſumptio ergo, vel ſuſpicio in
hac materia eſt triplex, nempe leuis,
vehemens, & violenta, vt colligitur ex
cap. accuſatus §. 1. *et cap. contumacia de hæret. lib*. 6. *cap. ad abolendam, et cap. excommunicamus, vbi gloſ. in verb. condemnetur extra eod tit. Emer. par* 2. *q*. 55. *Simanca loco cit. num*. 23. *Mart. del Rio Diſquiſit. magi. car. lib*. 5. *ſect*. 12. *verſ. et ſic diuidendo, et verſ. exempla*, aliique plures quos libens omitto.

4 Leuis eſt illa, quę deſumitur ex ſi-
gnis exterioribus operum, aut verborum, quæ licet raro, nihilominus poſſunt quandoque indicare hęreſim, veluti ſi quis frequẽter deieraret, ſuſpicaretur contra eum quod ipſe non bene ſentiret de Deo, *Simanca loco cit. nu*. 24. *Decian. d. cap*. 35. *num*. 47. *Menoch. d. q*. 100. *num*. 1.

Item ſi qui facerent occulta conuenticula, vel deuiarent vita, & moribus à communi conuerſatione fidelium, vel aliud facerent quod haeretici facere comprobantur, ita *Gerſon. in tract. de poteſtat. conſiderat*. 12. *Simanca et Menoch. locis ante citat. Locatus in opere iudiciali verb. ſuſpicio num*. 2.

5 Dicitur leuis ſuſpicio, vel praeſum
ptio, tum quia ex leuibus oritur coniecturis, *l*. 2. *in fine, C. de hæret. ibi vel ex leui argumento à iudicio catholicæ religionis detecti fuerint deuiare*, Tum etiam quia leui defenſione diluitur, non enim ſolent inquiſitores ex leuibus tantum procedere ad condemnationem, *cap. eſtote regul iur*. D. *Thom*. 2. 2. *quaſt*. 60. *art*. 2. *Sot. lib*. 3. *de iuſt. & iur*.

hur. q. 4. art. 3. Caietan. in ſum. verb. Suſpicio. Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 20. num. 21. & cap. 35. num. 20. Emer. par. 2. cap. 55. num. 2. Simanca loco cit. num. 28. Menoch. d. q. 100. num. 2. cum ſeq. ſicuti neque procedunt ad torturam, quamuis ſufficere poſſint ad inquirendum, vel ad indicendum purgationem, vt poſt alios plene ſcribit *Farinac. de hareſi quaſt. 187. §. 2. a num. 27. cum ſequentibus* ad quem breuitati conſulens lectorem remitto.

7 Vehemens ſuſpicio, ſiue præſũptio, ſumitur ex ſignis exterioribus operũ, aut verborũ ex quibus concludi ſolet frequenter, & vt plurimum, quod talia agens, vel dicens, eſt hereticus, ita *Gerſon loco cit.* quem ſequuntur *Simanca loco cit. num. 27.* & iterum in *Enchirid. violatæ religionis tit. 41. nu. 3. Albert. de haret. quaſt. 34. num. 46. Penia d. commentar. 80. verſ. 2. ſuſpicio. Menoch. d. q. 100. num. 7. Del Rio d. lib. 5. ſect. 12. verſ. vehemens ſuſpicio.*

8 Huius ſuſpicionis exempla poſſunt eſſe infraſcripta. Primum ſi quis neget explicite aliquas fidei propoſitiones, quas tenetur ſcire ex officio, licet .n. hoc poſſit procedere ex ignorantia, nihilominus quia vt plurimum prouenit ex pertinacia, redditur vehementer ſuſpectus de haereſi, *Simanca d. tit. 50. numero 25. verſic. verbi gratia.*

9 Secundum eſt exemplum in obſeruante falſas cerimonias, cum enim cerimoniae ſint ritus externi, ſtatuti ad diuinum cultum ſignificandum, inde talem quiſqne creditur religionem tenere, qualibus vtitur cerimonijs, *ca. contra Chriſtianos de haret. lib. 6.* & conſequẽter ex obſeruantia falſorum cerimoniarum, inſurgit contra ipſum vehemens ſuſpicio, quod ſit haereticus, *d. cap contra Chriſtianos, & cap. filij hæreticorum, de hæret. lib. 6. Archid. Io. Andr. Gem. & Franch. in cap. 2. eod. tit. lib. 6. Lapus Butr. & Imol. in clem. 2. §. vlt. de vſur. Anan. in cap. excommunicamus §. credẽtes de haret. Franc. Squillacen. de fide cathol. ca. 15. Arelatan. de haeret. notab. 5. Simanca de cathol. inſtitut. 20. num. 9. cum ſequentibus, Menoch. praeſumpt. 6. nu. 16. lib. 5.*

10 Hac ergo ratione, erit de vehementi ſuſpectus, qui Mahumeti, aut haereſiarcarum, vel haereticorũ reliquias, ſiue Sepulcrum adorauerit, *Simanca loco cit. num. 9. & 13.*

11 Item, & deſcẽdentes de genere Iudeorum, Maurorum, qui à carne porcina, vino vel ab aliis in veteri lege prohibitis, abſtinent, idem *Simanca loco cit. num. 12. & 13. & iterum tit. 50. num. 32. Menoch. de praeſumpt. 6. num. 40.*

12 Tertium exemplum eſt in eo qui demonem inuocat ad tentandam alicuius pudicitiam, vel ad perpetrandũ aliud facilius a Demonis poteſtate nõ alienum, dummodo ſe Demoni non ſubiiciat, nec haereſim miſceat, in tali namque caſu, licet non poſsit cenſeri haereticus, propterea quod non habet errorem intellectus, tamen quia vt plurimum haec conſueuerunt ab incredulis fieri, redditur ſuſpectus vehementer, quia tales actus pertinent ad infidelitatem, *D. Thom. 2. 2. q. 95. cum ſeq. & ibi Caiet. Oldrad. conſ. 210. Gem. & Franch. in cap. accuſatus § ſane de haeret. lib. 6. Squillacen. de fide cathol. cap. 8. Alphonſ. de Caſtr. lib. 1. de iuſta haeret. punit. cap. 13. Franc. picus de rerum praenot. cap. 7. Simanca de cathol. inſt. tit. 21. ſub n. 13. Menoch. de praſumpt. ſub nu. 20.*

13 Tales etiã habẽtur qui ex ſyderum inſpectione, & obſeruatione natalium dierum, diuinare ſe profitentur ea quae homini ſunt cogniru impoſsibilia, *Simanca et Menoch. locis cit. ille nu. 14. hic num. 21. & 25. & iterum Simanca tit. 62.*

14 Quartum exemplum ponitur in haereticorum fautoribus, nam, & ſi non implicet cõtradictionem, quin in talibus poſſit nõ eſſe error intellectus, tamen vt plurimum ſolent eſſe eiuſdẽ reli-

religionis, ac propterea ſunt de hæreſi vehementer ſuſpecti, *cap. excommunicamus* §. *credentes de heret.* & ibi *gloſ. & Doct. Campeg. ad Zanchin. de hæret. cap.* 20. *in tertio caſu Simanca loco cit tit.* 15. *num.* 11. *Menoch. de præſumpt.* 6. *num.* 19.

15 Sub nomine autem fautorum comprehenditur etiam receptator, *d.* §. *credentes* item, & preſtans auxilium *cap. Inquiſitionis* §. *fin. de hæret.*

16 Quinctum exemplum ponitur in eo qui frequenter, & familiariter conuerſatur cum hæreticis, item, & in legente libros eorum, *d cap. excommunicamus* §. *credentes, & cap. inter ſolicitudines de purgat. can.* niſi ſuſpicio

17 purgetur ex qualitate perſonę conuerſantis, aut legentis, veluti ex religione, grauitate, circunſtantia locorum, vt per *Simanca de cathol. Inſt. tit.* 11. *num.* 9. *& ſeq.* cum aliis per *Menoch. loco cit. num.* 17.

18 Sextum exemplum ponitur in eo qui citatus pro cauſa hæreſis, comparere recuſat, quia cum poſſit per comparitionem ſuam probare innocentiam, ſi non comparet, redditur vehementer ſuſpectus, *cap. cum contumacia vbi doct. eodem tit. de heret. libro ſexto*.

19 Septimum exemplum ponitur in eo qui eodem tempore duas ducit vxores, nam & ſi hoc contingere poſſit, ductus errore credendi, quod prior vxor deceſſerit, vel quod primum matrimonium fuerit nulliter contractum, tamen quia ſimilia matrimonia, vt plurimum ſolent celebrari ab eo, qui de fide male ſentit, ex hoc facto redditur de hæreſi vehemẽter ſuſpectus, quia male ſentit de Sacramento matrimonii, *Lapus in cap. accuſatus*, §. *ſane, de hæret. lib. ſexto, Franch. ibidem in princ. numero tertio, Felin. in cap. ad abolendam ſub numero primo, verſiculo, & idem dicas, de hæret. Io. Lupi in repetit. capit. per veſtras* §. 18. *numero* 25. *de donat. inter vir. & vxor. Brun. de haeret. libro primo, cap. ſecundo, Alphonſ. de Caſtr. de iuſt. haeret. punit. lib. primo, capitulo primo, Albert. de haeret. quaeſt.* 23. *numero* 49. *Simanca, de Cathol. inſtit. tit.* 40. *numero ſecundo, Couar. de ſponſal. lib.* 4. *par. ſecunda, capitulo ſeptimo*, §. *tertio*, alios refert *Menoch. de arbitr. caſu* 420. *numero* 114.

20 Poſſent, & alias exempla referri, ſed neceſſarium non putaui, quia verificantur in prędictis, ſi quis autem longiorem explicationem exoptat, recurrat. ad *Menoch. d. præſumpt. ſexta, libro quinto, & libro primo, quaeſt.* 100. *numero ſeptimo*, quamuis non omnes præſumptiones per ipſum enumeratę, pertineant ad ſuſpitionem vehementem.

21 Hæc ſuſpitio quamuis vehemens, tamen non ſufficit ad condemnandum, de haereſi, *cap. litteras, de præſumpt. & in capitulo, accuſatus in princ. de haeret. lib. ſexto*, & ibi *Archid. ante numero primo, verb. vehementis Menoch. num. ſecundo Gemin. numero primo, verſiculo nota quod propter vehementem, Franch. ibidem numero primo, & ſecundo Hoſt. in capitulo excommunicamus el primo numero* 28. *verſiculo alias autem, & ibi Anan. in* §. *credentes numero decimo primo, de haeret. Albert. in rubr. C. de haeret. numero decimo*, & iterum *Anan. in rubr. extra eodem tit. ſub numero tertio, Oldrad. conſilio* 210. *ante numero primo, Calder. conſilio quinto, tit. de haeret. Pariſ. conſilio ſecundo, numero* 91. *&* 99. *libro quarto. Penia ad Emer. comment.* 15.

22 Admittit enim probationem in contrarium, *Penia loco cit. par. ſecunda comment.* 80. *ſublit. C. Roias, de haeret. par. ſecunda, ſing.* 155. ac

23 proinde, eius effectus eſt, vt per eam modo imponatur pæna extraordinaria modo purgatio, vel abiuratio, perpenſa facti, perſone, & probationis qualitate, vt poſt alios probant *Menoch. quaeſt.* 100. *numero* 11. *libro primo, Farinacc. de haereſi, num.* 42. *cum ſequentibus*.

24 Suſpitio violenta oritur ex ſignis operum, aut verborum, ex quibus efficaciter, & fere ſemper concludi ſolet haereſis, veluti ſi quis tranſeat, vel reuertatur ad ſectam infidelium, *cap. contra chriſtianos, de haeret.* vel propoſitiones hereticas publice aſſerat, *Simanca, de Cathol. inſt. tit.* 50. *num.* 26. cum aliis quos late refert *Farinacc. de hareſi quaeſt.* 187. §. 4. *num.* 45.

25 Alia huius ſuſpitionis exempla ſeciose refert *Penia ad Emer. par.* 3. *comment.* 81. *& part.* 3. *comment.* quibus

26 adde quod regulariter, vbi poſt vehementem ſuſpitionem ſuccedit alia ſuſpitio confirmans primam, tunc ſuſpitio efficitur violenta, *Franch. in cap. cum contumacia numero tertio, de heret. lib. ſexto, Menoch. d. quaeſt.* 100. *numero* 14.

27 Hæc ſuſpitio veluti quæ oritur ab apertis, & violentis coniecturis, dicitur probatio iuris, & de iure, ac propterea non admittit probationem in contrarium, quia habetur pro veritate, *cap. is qui de ſponſal. cap. quanto, de praeſumpt. l.* 1. §. 1. *C. de rei uxorie act. Simanca, de Cathol. inſtit. tit.* 50. *ſub. num.* 4. *locatus in iudicial. inquiſit. verb. ſuſpitio num.* 4. *&* 9. *Penia ad Emer. par.* 2. *comment.* 80. *lit. D. verſic. tertio, ſuſpitio Menoch. d. quaeſt.* 100. *num.* 14. & 15.

28 Quod tamen eſt intelligendum de probatione directa, veluti ſi inquiſitus probare vellet teſtes contra ipſum examinatos, vel ſcripturas ex quibus deſumitur violenta ſuſpitio, eſſe falſos, *Simanca, de Cathol. inſt. tit.* 51. *numero* 13. *Penia ad Emer. comment.* 80. *in fine verſic. quamuis autem.*

Ex hac ſuſpitionum declaratione colligitur, quis, quando, & quomodo dicatur hereticus præſumptus, ſiue enim notetur ſuſpitione leui, ſiue vehementi, ſiue violenta, ſemper dicetur præſumptus, quamuis quando eſt ſuſpectus, de violenta puniatur

29 tanquam hereticus, *cap. cum contumacia de haeret. lib.* 6. & ibi *Gem. & Franch. locatus in verb. ſuſpitio num.* 30. *Menoch. d. quaeſt.* 100. *num. decimo quinto.*

30 Cæterum quoad abiurationem non eſt differentia inter ſuſpitionem vehementem, vel violentam, ſed omnes abiurant vel tanquam, de vehementi, vel tanquam heretici formales, *Genuen. in praxi tit.* 84. *num.* 8. *Ludouicus à Paramo de origine Sanctae inquiſit. lib.* 3. *quaeſt.* 4. *rubr. de expeditione proceſſus num.* 21. *del Rius diſquiſit. Magicarum lib.* 5. *ſect.* 12. *verſic. ſi vero datur Farinac. de hareſi d. quaeſt.* 187. §. 4. *ſub numero* 51. & hæc quoad hæreticum præſumptum.

31 De hæreticis affirmatiuis, & negatiuis dictum eſt ſupra *hoc eodem lib. cap.* 6. De pænitentibus, & relapſis dicetur *infra* poſt quam de hæreticorum pænis dixerimus.

SVMMARIVM.

1 *Haeretici eccleſiae iudicio ſubduntur.*
2 *Iudicium Eccleſiae non cadit in exiſtentibus extra eam.*
3 *Haeretici retinent characterem baptiſmi.*
4 *Per baptiſmum quis obligatur eccleſiae.*
5 *Clericus non poteſt ſe eximere a iuriſdictione eccleſiaſtica.*
6 *Alphonſi a Caſtro opinio reiicitur.*
7 *Auctoritates quibus fulcitur eius opinio reprobantur.*
8 *Ad eccleſiam nemo pertinet niſi per fidem.*
9 *Quaeſtiones pro articuli deciſione diſputandae.*
10 *Alphonſus lapſus aequiuocatione terminorum.*
11 *Haeretici in Eccleſia non ſunt, ſubiacent tamen iuriſdictioni illius.*
12 *Eccleſia quare exercent iuriſdictionem in haereticos.*
13 *Abbas monachum in religionem reuocare poteſt.*
14 *Dominus vaſſallum abſque haeretica diſce-*

Digitized by Google

diſcedentem, ad redeundum compellere poteſt.
15 *Eeeleſia animaduertit in iudæos.*
16 *Item punit infideles.*
17 *Hæretici quamuis baptiſmi characterem retineant, in eccleſia tamen non ſunt.*
18 *Cum de vno queritur, in caeteris ſupponuntur termini habiles.*

ARGVMENTVM.

An Hæretici ſint in eccleſia.

CAP. XII.

A*Lphonſ. de Caſtr. libr. 2. de iuſta hæret. punit.* opinatur hæreticos reales eſſe in Eccleſia, licet tanquam membra putrida, & ſicca, id quod probare conatur pluribus rationibus, quas ego, quo facilius vt veritas pateat, nonnullis roboratas adducam.

1 Affert ergo primum quod hæretici
adhuc ſubduntur Eccleſiæ iudicio,
dignisque plectuntur poenis, de qui-
bus *per integr. tit. extr. de hæretic.* hoc
autem Eccleſia non faceret, niſi intel-
ligeret hæreticos intra eius gremium
eſſe, ac aliquam eius eſſe partẽ, ali as in
2 ipſos nõ animaduerteret, cum iudiciũ
Eccleſiæ nõ cadat in iis, qui ſunt extra
eam *c. gaudemus, de diuort. & in cap.
multi circa med. 2. quæſt. 1. Paul. ad
Roman. c. 5.* tu qui es, qui iudicas ſer
uum alienum, *Oldr. conſil. 51. Alber. in rubr. C. de iudic. num. 3.*
3 Præterea, & Secundo, Hæretici re-
tinent characterem baptiſmi, *cap. quod
quidam 1. quæſt. 1. cap. non in vobis,
de conſecr. diſt. 4.* Ergo ad huc ſunt
membra Chriſti, & Eccleſiæ, *cap. fin.
de præsbyt. non baptiſ.*

Additur Tertio, quod à die
baptiſmatis inter baptizatum, & Ec-
cleſiam, contractus quidam cenſe-
4 tur celebratus, quo tenetur Eccleſiæ
mores, leges, ritus, & ſtatuta ſeruare,
cap. maiores de baptiſm. & proinde
etiamſi hæreticus velit ſe ipſum ſepa-
rare ab eccleſia, non poteſt, cum illi
per ſuſceptum baptiſma ſe ſubiecit,
ad exemplum vaſſalli, qui foro ſuo
non poteſt renunciare, & aliis ſe ſu-
biicere in Domini praeiudicium
*Bald. in l. ſi quis in conſcribendo num.
4. & 5. C. de ſacroſ. Eccleſ* ſimiliter
5 clericus nequit ſe eximere à iuriſdictẽ
iudicis eccleſiaſtici, etiamſi illi renun-
ciauerit iuramento, & partis acceſſe-
rit conſenſus, *cap. ſi diligenti de for.
comp.* vbi plene *Felin. num. 7.* cum
aliis *per Rol. conſil. 4. num. 9. lib. 1.
& per Steph. Gratian. controuerſ. forenſ. 190. per tot.*
6 Contrarium defendit omnino D.
*Card. Bellarm. lib. 3. de Eccleſ. milit.
cap. 4.* apertiſſimis tum ſanctorum
patrum teſtimoniis, tum etiam
Summorum Pontificum decretis, quę
pręfatam Alphonſi opinionem improbant, & reiiciunt, & vt SS. Patrum
mittam atteſtationes, quas ad hanc
opinionem confutandam *item Bellarm.* expendit *loc. cit.* ex Sacris Ca-
nonibus ad redarguendam Alphonſi opinionem infraſcripta ſolent afferri.
7 Primo, *text. in cap. non in vobis,
de conſecr. diſt. 4.* vbi de hęreticis ſic
ſcribitur, *nobiſcum autem eſtis in baptiſmo, in coeteris Dominicis ſacramentis, in ſpiritu autem vnitatis, in vinculo pacis, in ipſa denique Eccleſia Catholica nobiſcum non eſtis.*

Secundo, vt text. *in cap. ſi quis inquit 1. quaeſt. 1.* vbi ſi quis, de Eccleſia, haeretica praeſumptione exierit, à ſemetipſo damnatus eſt.

Tertio, *tex. in cap. 2. quæſt. 1.* vbi *Hæreticos, inquit, dicimus tam eos, qui olim ab Eccleſia proceſſi ſunt, quam qui poſt hac à nobis anathemati ſunt,* in hac eadem ſententia eſt text. *in cap. aduocauit 24. quæſt. 1. & in cap. ipſa pietas 23. q. 4. in cap. ſtatutum de haeretic. in 6. & in c. 3. extr. eod. tit.*

in quibus omnibus haeretici extra Eccleſiam conſtituuntur.

8 Tertio, Aduerſus Alphonſum talis affertur ratio. Ad Eccleſiam nemo pertinet niſi per fidem, *c. firmiter*, §. *nemo*, *de Sum. Trinit. & fid. Cathol. c. fin. de* Praesbyt. *non baptiz.* Sed Hæreticus non habet fidem, ergo non poteſt in Eccleſia cenſeri.

9 Mihi vtriuſque partis argumentis expenſis, duae videntur in hoc articulo quæſtiones in eſſe, quarum altera, ab altera non parum diſtat.

Prima, An Hęretici ſint in Eccleſia, & in hac veriſſima est, & tutiſſima D. Cardinalis Bellarm. ſententia, quam vltra patres per ipſum relatos, probant etiam *Sander. de Viſib. Monarch. lib.* 8. *cap.* 32. *Canus*, *de locis Theol. lib.* 4. *c.* 2. aſſerens hanc eſſe communem omnium Theologorum, probarique *Duobus Conciliis*, nempe *Lateranenſi*, *&* Florentino. Ex noſtris etiam hanc eandem opinionē probant *Iuſt. in Auth. de priuil. dotis haret. mulier. non praſtand.* in illis verbis, *nam licet nomen Chriſtianorum ſibi impoſuerint*, *verumtamen à Chriſtianorum ſe fide*, *& communione ſepararunt* & ibi, *quae enim ſeparāt ſe a Sancta Dei Catholica*, *& Apoſtolica Eccleſia*, & ibi, *Si enim ſe ſeparant à Dei muneribus*, & *in l.* 1. *cum Auth. ſeq. C. de Haeret.*

Secunda, eſt Quæſtio, An Hæretici ſubſint iuriſdictioni Eccleſiae, adeo quod Eccleſia poſſit in eos ſuam auctoritatem, & iuriſdictionem exercere, & in hac vera eſt opinio, *Alphonſi*, cuius Argumenta cum omnia con-

10 cludant reſpectu iuriſdictionis, quam Eccleſia in hæreticos exercet, ſatis innuunt ipſum terminorum ignoratione in hunc errorem fuiſſe lapſum, vt contenderet hæreticos eſſe in Eccleſia, non animaduertens plurimum inter ſe differre, quem eſſe in Eccleſia, vel eſſe ſub iuriſdictione Eccleſiæ.

11 Concludendum eſt ergo Haereticos in Eccleſia non eſſe, ad eam tamē iuriſdictionis ratione pertinere, & ideo licet ipſi careant prorſus omnibus illis, quæ communionis gratia conceduntur exiſtētibus in Eccleſia, poſſunt tamen ab Eccleſia vtroque vltionis gladio compeſci, & puniri, & ad reſipiſcendum vrgeri.

Primam, huius concluſionis partē ſatis ſuperque probant Argumenta pro opinione *D. Card. Bellarm.* allata, ideoque alia probatione non eſt opus.

Secundam, rectè confirmant primum, & Tertium, Argumentum *Alphonſ.* quæ, vt dixi, omnia ad iuriſdi-

12 ctionem reſpiciunt. Quibus addas, quod Eccleſia exercet gladium iuriſdictionis in hæreticos, præſertim ob iniuriam ſibi illatam propter ementitam Sacramenti fidem, *cap. maiores de baptiſ. cap.* 1. *vbi gloſſ. in verb. non debet, de ſponſ. duor. c. cum inter in fin. de ſponſ. cap. Iudaei* 45. *diſt.* ob quod poteſt eos ad redeundum compellere, non ſecus ac Dux exercitus compellit militię deſertorem, *l. deſertorem ff. de re milit.* Neque nouum videri debet, quod Eccleſia in Contemptores Sacrae Religionis animaduertat, etiam ſi illi extra eius gremium exiſtant, ſiquidem hac eadem ratione Dux exercitus animaduertit in militiae deſertorem, quamuis ille in exer-

13 citu non ſit, de *l. deſertorem*, *& Abbas* monachum profeſſum compellit ad redeundum, & Religionem obſeruandam, nedum quando ad ſaeculum rediit, ſed quando ſe in aliam Reli-

14 gionem tranſtulit, *cap. ſanè*, *& cap. fin. de regul. cap. porrectum extra eod. tit.* Et Dominus vaſſallum ab eius ditione recedentem inſalutato, compellit ad redeundum, & ad habitandum *Bald. in prælud. ſaud. num.* 17. *Afflict.* 104. *& in capitulo fin.* § *fin. numero* 126. *de capit. qui cur. vend. Decian. reſp.* 41. *numero* 90. *libro ſecundo.*

15 Item, & Eccleſia animaduertit etiam in Haebreos, *l.* 2. *& l. iudaeos*, *& l. iudaei* 15. *C. de iudaeis*, *capitulo in nonnullis extr. eod. tit.* Item, & generaliter animaduertit contra omnes Infideles, & Chriſtia-

nae

næ Religionis obſeruatores pluribus in caſibus, quos peculiari conſtitutione complexus *Greg. 13. Antiqua Iudaeorum*, de qua memini ſupra *libro ſecundo*, dum de infidelibus ageretur, & tamen conſtat ex traditis ſupra omnes prædictos in Eccleſia non eſſe.

Et vt nullus prorſus remaneat dubitandi locus, ſed liqueat omnino hæreticos in Eccleſia non eſſe, libet *Alphonſi* Argumenta ſigillatim refutare. Non obſtat ergo primum, quando quidem ex prædictis patet, non bene conſequi, Eccleſia iuriſdictionem exercet in Hæreticos, Ergo illi ſunt in Eccleſia. Non obſtat Secundum, nam, & ſi verum ſit hæreticos caracterem baptiſmi retinere, non tamen ideo in Eccleſia dici poſſunt, nam vt
17 optime, conſiderat *D. Card. Bellarm.* ex mente *D. Thom. in 3. par. q. 8. art. 3.* ſi ex ſolo baptiſmo homo conſtitueretur in Eccleſia, ſequeretur, quod cum animæ ſint inſignitę baptiſmatis ſigno, Eccleſia reperiretur etiam in inferno, quo nihil abſurdius dici, aut ex cogitari poſſet, cum in inferno, vt *D. Thom. loco cit.* ſcribit nec habituu, nec actu Eccleſia reperiatur. text. autem *in d. cap. vlt. de cler. non baptiz.* nihil obſtat, Supponit etenim quod in ſimul cum baptiſmo cœtera concurrant, quæ de neceſſitate requirũtur, nam quoties vnum exprimitur vti
18 neceſſarium, alia ęquè neceſſaria ſupponuntur, *l. qui teſtamento. ff. de teſtam.* Non obſtat Tertium, Argumentum, quia rectè procedit reſpectu iuriſdictionis, vt ex ſolo hæretici facto Eccleſia iuriſdictionem non amittat, non autem reſpectu formalis exiſtentiæ, & communionis in Eccleſia, quia illa amittitur ſtatim, atque deficit vnum ex tribus requiſitis in definitione, nimirum vel fides, vel ſubiecto Romano Pontifici, vel Sacramentorum communio, & participatio.

Diſſolutis ergo Argumentis Alphonſi firma, & inconcuſſa remanet Concluſio, quod licet hæretici ſint ſub iuriſdictione Eccleſiæ, tamen non dicuntur eſſe in Eccleſia, ex qua plures manant pœnales effectus, quorum quidam à ſacris Canonibus quidam a ciuilibus legibus, quidam vero ab vtriſque promiſcue ſunt comparati, de quibus erit agendum.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus excommunicatur ipſo iure num. 2.*
3 *Quot hæreſes quis incurrit, tot excommunicationes contrahit.*
4 *Hæreticus etiam occultus excommunicatur ipſo iure.*
5 *Excommunicatio contracta propter hæreſim, eſt de iure diuino ſecundum vnam opinionem. cuius argumenta runtur num. 6.*
7 *Contraria opinio refertur, & approbarefetur.*
8 *Cenſura tunc demum dicitur inſtituta, cum eſt præſcriptus modus particularis poenae.*
9 *Argumenta prioris opinionis.*
10 *Non ſolum ab hæreticis, ſed neq. ab excommunicatis licitum eſt accipere ſacramenta.*

ARGVMENTVM.

De excommunicatione quæ contrahitur propter hæreſim, & an illa ſit de iure diuino, vel eccleſiaſtico.

CAP. XIII.

1 HAereſim cõtrahentes plures, penæ ſequuntur, quarum Prima, eſt excõmunicatio, *cap. cum Chriſtus, & capitulo ſicut ait, & capitulo ad abolendam, de hæret. capitulo nouerit. de*

 ſent.

ſent. excom. cap. quicunque de haret. lib. 6. cum aliis infra allegandis.

2 Extenditur primo vt hæc excommunicatio contrahatur ipſo iure, *Hoſt. in d. cap. cum Chriſtus in princ. ibique Zabar. ſub num. 2. Innoc. in d. cap. ſicut, verb. defenſores, Goffred. in ſum. tit. de haret. num. 2. Boich. in d. cap. ad abolendam num. 20. Anchar. in d. cap. excommunicamus num. 3. Simanca de cathol. Inſt. tit. 29. n. 1. & ſeq. Zanchin. de haret. cap. 17. num. 1.* Emer. *in direct. par. 3. q. 122. num. 1. ibique Penia comment. 71. Gomez de delict. cap. 2. ſub num. primo Decian. in tract. crimin. lib. 1. cap. 41. num.* 2. Didac. *Cantera q. crim. rubr. de haret. cap. 1. num. 7.*

3 Extenditur Secundo, vt hæreticus tot excommunicationes contrahat, quot hæreſes profitetur, vt poſt alios probat *Vgol. de cenſur. Rom. Pontifici reſeruat. par. 2. §. 4. num.* 11. *Farinacc. de hareſi quaſt.* 191. *§. 1. num. 9.*

4 Extenditur Tertio, vt procedat ſiue hęreticus ſit manifeſtus, ſiue ſit occultus, modo non ſit mentalis, *clem. 1. §. pen. vbi gloſ. in verb. ipſo iure & ibi Card. de haret. & iterum gloſ. in clem. 1. §. fin. de vſur. & in cap. 1. 24. q. 2. Afflit. in conſtitutione Incon. ſutilem in 4. not.* cum aliis *per Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 41. num. 2.* Vide quæ dixi ſupra *hoc eod. lib. cap. 7. infra cap.*

5 Extenditur Quarto, vt excommunicatio quæ contrahitur propter hæreſim, ſit de iure diuino, ita tenent *Almain. in 4. ſent. diſt. 18. Gabr. ibid. quaſt. 3. art. 3. dub. 4. Ekbius in Enchirid. contra lutheran. cap. de haret. combur. Alphonſ. de Caſtr. de iuſta haret. punit. lib. 2. cap. 18.* Decian. *tract. crim. lib. 5. cap. 41. ſub num. 1. Penia ad Emer. comment. 12. verſ. nec putandum.*

6 Ducuntur primo ex D. *Paulo ad Titum cap. 3. ibi haereticum hominem poſt primam, vel ſecundam correctionẽ deuita.*

Seſundo ex *Io. cap. 1. ibi Venientem ad vos ſine hac doctrina nolite recipere, nec dixeritis ei Aue.*

Tertio quia non licet nobis, etiam in mortis articulo ſuſcipere ſtcramenta ab hæreticis, excepto Sacramento baptiſmatis, quod eſt preciſe neceſſarium, *cap. Arrianos 1. q. 1. cap. fin.* 24. *q.* 1. D. *Thom. 3. par. quaſt. 82. art. 7. ad ſecundum* Turrecrem. *in cap. ſi quem*, quod recte facto docuit *Sanctus Herminilgidius Martir.* qui mortẽ potuit ſubire, quam Sacramentum ab Atiano recipere maluit, vt *in c. capit* 24. *q.* 1. Quod quidem argumentum eſt, hęreticum eſſe excommunicatum de iure diuino, alias non eſſet nobis interdictum in ſtante mortis articulo recipere ab eo Sacramenta.

7 Quibus non obſtantibus, licet omnes conueniant quod quantum ad facultatem excommunicandi in genere, ſit in eccleſia de iure diuino, tamen quod excommunicationes ſpeciales, etiam in caſu hæreſis ſint de iure eccleſiaſtico poſitiuo cenſuerunt *Sot. 2. 2. q. 1. art. 1.* Abb. *in cap. cum deſideres num. 3. de ſent. excom. Azor. Moral. inſt. lib. 8. cap. 10. quaſt. 2.* ſubdens hanc eſſe *communem* Theologorum, *Sayr. de Cenſur. lib. 1. cap. 4. num.* 8. Sanchez *ad praecepta decalogi, lib. 2. cap. 9. num. 2. Suarez de cenſur. diſput. 2. ſect. 1. aſſert. 1. vbi teſtatur de cõmuni, Leonard.* Duard. *ab bullam cena lib. 2. q.* 18. & hæc ſicuti eſt receptior ita eſt verior.

8 Quia cẽſura, non dicitur inſtituta niſi quando eſt præſcriptus modus particularis penæ, ſiue priuationis, quia tunc dicitur in formã redacta, At iſte modus eſt preſcriptus ab eccleſia vigore facultatis ſibi à Chriſto redacta adite *d. c. cum. Chriſtus* cum aliis ſupra allegatis, ergo debet dici de iure eccleſiaſtico, non autem de iure diuino, non obſtante quod prima cauſa ſit facultas conceſſa de iure diuino, vt probaui *ſupra lib. 4. cap. 42. num.* 10.

9 Ad contraria reſpõdetur, & quoad primum, & ſecundum, non eſt bonum argumentum Apoſtoli nos docent hęreti-

Digitized by Google

reticorum conſuetudinem eſſe vitandam, ergo excommunicatio contracta propter hæreſim eſt de iure diuino, non enim omnia quæ Apoſtoli nos docuerunt important preceptum à Chriſto datum, ſed plura tradiderunt tanquam eccleſiæ Doctores vt pluribus probaui *lib.* 4. *cap.* 42. *ſub num.* 9. *verſ. nec refert, & num.* 10.

Ad tertium nõ eſt bona conſequẽtia, non licet nobis accipere Sacramentum ab hæretico, ergo hæreticus eſt excommunicatus de iure diuino, quia neq. licet accipere illa ab excõmunicatis, *cap. ſanctis quippe, & cap. ſicut Apoſtoli* 11. *q.* 3. *Turrecrem. in cap. ſuperueniente in Tertia concluſione*, 1. *q.* 1. & tamen excommunicatio non eſt de iure diuino, ſed eccleſiaſtico vt dictum eſt ſupra *d. cap.* 42.

Reiectis proinde contrariis, firma, & illibata remanet cõcluſio, excõmunicationem etiam in caſu hæreſis eſſe de iure eccleſiaſtico, ex qua deducitur.

Primo poſſe eccleſiam, ſi ita expediret concedere, vt ſui fideles Sacramenta ab eccleſia ſuſcipere poſſint nec non & ceteros effectus huius excommunicationis adimere, & pro ſua voluntate mutare, *d. lib.* 8. *cap.* 10. *q.* 2. *verſ. ex quo efficitur Alter. lib.* 1. *diſput.* 3. *cap.* 2. *pagina* 26. *verſ. at vero. Vide Suarez par.* 3. *tom.* 3. *q.* 65. *art.* 4. *diſput.* 18. *ſect.* 1. *concluſione* 5.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi, & inquiſitores in foro iudiciali poſſunt abſoluere hæreticos pœnitentes.*
2 *Contrariæ opinionis auctores referuntur.*
3 *Prior opinio comprobatur.*
4 *Diſpoſitio derogatoria eſt ſtrictè interpretanda.*
5 *Priuilegio inſerto iu corpore iuris non cenſetur per generalem conſtitutionem derogatum*
6 *Cui permittitur conſequens, permittitur etiam neceſſarium antecedens.*
7 *Ex diſpoſitione Concilii poſſunt Epiſcopi, non actum eorum vicarii abſoluere hæreticos in foro conſcientiæ.*
8 *Predictæ facultati an ſit derogatum per ſequentes bullas in cœna Domini.*
9 *Referuntur auctores opinionis negatiuæ.*
10 *Decreto conciliari non cenſetur derogatum, niſi de eo fiat mentio ſpecialis.*
11 *Mens bullæ cœnæ quæ fuerit circa abſolutionem hæreticorum.*
12 *In cauſa hæreſis epiſcopi, & inquiſitores æquiparantur.*
13 *Opinio affirmatiua refertur, & comprobatur.*
14 *Poteſtas abſoluendi pontifici reſeruata ceteris denegata cenſetur.*
15 *Primæ opinionis argumenta ſoluuntur.*
16 *Decretis Concilii Tridentini derogatur etiam per clauſulam generalem non obſtantibus &c. & quare.*
17 *Hæreticus occultus in foro conſcientiæ non poteſt abſolui, etiam vigore iubilei, vel bullæ cruciatæ.*
18 *In articulo mortis non datur caſuum reſeruatio.*
19 *Simplex ſacerdos in articulo mortis quando poſſit abſoluere.*
20 *Conceſſio facta ex cauſa neceſſitatis, ceſſat neceſſitate ceſſante.*
21 *Abſolutus ratione periculi, ceſſante periculo tenetur ſe ſuperiori preſentare.*
22 *In articulo mortis an parochus epiſcopo preſente poſſit abſoluere remiſſiuè.*
23 *In mortis articulo quis verſari dicatur remiſſiuè.*
24 *Ratione difficilis acceſſus, a caſibus reſeruatis S. Pontifici dari poteſt abſolutio.*
Limitatur in hæreſi. n 24.
25 *Ratio limitationis aſſignatur.*
26 *Epiſcopi extra Italiam quid facere debeant in caſibus in bulla cœnæ comprehenſis.*

An

ARGVMENTVM.

An Abſolutio contracta in excommuncatione propter hæreſim, ſit reſeruata ſedi Apoſtolicæ, An vero poſſit impendi ab Epiſcopo, tam in foro iudiciali, quam in foro conſcientiæ, vigore Sacri Triden. Concilij ſeſſ. 24. cap. 6. aut vigore Bullæ Cruciatæ, & Iubilei.

CAP. XIV.

SI quærimus de
abſolutione in
foro iudiciali,
diceñ eſt, poſ-
ſe Epiſcopos,
&inquiſitores
recipere Hæ-
reticos poeni-
1 tentes, & redeunt es, illoſque iniun-
cta poenitentia, Eccleſię reconcilia
re, taliſque, abſolutio prodeſt in v-
troque foro, ita probat Tex. *in cap. vt
officium in princ. verſ. ſi vero de hæreſi,
de hæret. lib. 6.* ibi *abſolutionis benefi-
cium impendatis*, ibique, *Io: And. ante
num. 1. Gemin. ſub num. 2. ad fin.
Franch. num. 2. Gloſ. in cap. excommu-
nicamus el primo verb. Apoſtolica in
fin. extra de Hæretic.* quem ſequun-
tur, *Hoſt. num. 24. verſ. & dato, A-
nan. num. 4. in princ.* Felin. *num. 3. col.
2. verſ. nota, Card. num. 6. Franc. Squil
lacen. in tract. de fid. Cathol. cap. 27. n.
3. Direct. Inquiſ. par. 2. quæſt. 92.
Zanch. de hæret. cap. 34. Simanca de
Cathol. Inſt. tit. 3. num. 1.* quibus no-
uiſſimè calculum præbet *Farinac. de
hæret. quæſt. 192. §. 4. num. 52. Ge-
nuen. in praxi Archiep. cap. 67. num.
10. Gratian. diſcept. tom. 3. cap. 414.
num. 24.*
2 Contrarium, quod quinimo talis
abſolutio hodie impendi nequeat ni-
ſi per Sedem Apoſtolicam, cenſet *Le-
lius Zech. in ſumm. par. 1. tit. de fid. ru
br. de hæreſi cap. 11. num. 18. verſic.* 4.
ea tantum ratione ſuffultus, quod per
Bullas Cœnę à *Pio V.* infra abſolutio
ab hæreſi, eſt tantum Sedi Apoſtolicæ
reſeruata, ac proinde ſit inferioribus
ablata, quia quod ſuperiori reſerua-
tur, cenſetur inferioribus interdi-
ctum, *cap. vt debitus, de appell.*
3 Quo non obſtante recedendũ non
eſt a priori opinione, quæ vt vides
eſt iuri conſona, & a Doctoribus com
muniter recepta. Nec refert quod ex
Bullis coenæ ſit hodie reſeruata fa-
cultas abſoluendi ſoli Sedi Apoſtoli-
cæ, quia Bullæ loquuntur de faculta-
te abſoluendi in foro interiori, vt poſt
alios ſcribit *Farinac. de hæreſi, quæſt.
192. §. 4. num. 52. ad finem*, quæ qua
litas manifeſtè demonſtrat Pontifices
facultatem abſoluendi in foro iudicia
li, reliquiſſe diſpoſitioni iuris commu-
4 nis, tum quia procedit derogando,
quo caſu diſpoſitio accipitur ſtrictè,
ita vt tantum cenſeatur derogatum,
quantum in verbis eſt comprehen-
ſum, *cap. cum dilectus de conſuetud. l.
commodiſſimè, & vtrobique* Doct. *ff.
lib & poſth.*
5 Tum etiam quia priuilegium ab
ſoluendi in foro iudiciali, eſt inſer-
tum in corpore iuris, nempe in *d. cap.
vt officium*, cui propterea per ſubſe-
quentem bullam loquentem genera-
liter non cenſetur derogatum, imo
lex generalis recipit limitationem ab
ea, *l. 3. vbi gloſ. C. de ſilentiar. lib. 12.
gloſ. in cap. vt circa §. 1. verb. corpora-
li, de elect. lib. 6. Salicet. in l. apud ho-
ſtes num. 9. C. de legit. hæred. Dec. in c.
1. num. 9. poſt med. de reſcript.* Neuiz.
conſ. 1. num. 3.
Præterea cum ex diſpoſitione
iuris, permittatur Epiſcopis, & Inqui-
ſitoribus, vt valeant in foro exteriori
hæreticos poenitentes recipere, illoſ-
que Eccleſie reconciliare, vt in d.
6 cap. vt officium equidem per neceſſa-
rium antecedens, debet eis cenſeri
permiſſum, vt poſſint impartiri abſo-
lutio-

lutionem ab excommunicatione, ſine qua non poteſt Eccleſiæ reconciliari, argumento *cap. fin. de cler. excommunicato Miniſtr. & l. oratio ff. de ſponſal.* ac proinde mirum videri non debet, ſi Summi Pontifices per Bullas coenæ coarctarunt reuocationem ad facultatem abſoluendi in foro conſcientiæ, quia conſiderarunt quod ſi tolleretur, facultas Epiſcopis, & Inquiſitoribus abſoluendi ſimpliciter, & ſic etiam in foro iudiciali, remaneret quaſi otioſa in eis facultas recipiendi hæreticos poenitentes, & redeuntes.

Ex his patet non eſſe bonam conſequentiam, Per Bullas cęnæ eſt ſublata facultas abſoluendi in foro cōſcientiæ; ergo debet cenſeri ſublata in foro iudiciali.

7 Si vero loquimur de abſolutione in foro conſcientiae de iure Concilii Tridentini, poſſunt Epiſcopi, non autem eorum Vicarij abſoluere, impoſita poenitentia ſalutari, vt in *cap. 6. ſeſſ. 24. de reformation.* Anceps eſt, & diſ-
8 ſentionis plena dubitatio: An huiuſmodi facultas hodie duret, an vero ſit per ſubſequētes Bullas coenę ſublata. Si quidem, quod non ſit ſublata, ſed maneat adhuc, cenſent *Nauarr. in Manuali cap. 27. num. 260. in fine, & con-*
9 *ſil. 11. quæſt. prima de priuileg. Eman. Và in ſumm. verbo Epiſcopus num. 37. Sela de pœnis delicti cap. 14. verſic. Iure vero canonico, Angles in floribus Theologor. parte prima, titul. de Confeſſar. quæſt. 41. art. 5. difficul. 6. Vega tomo ſecundo, ſumm. cap. 125. caſu 11. Gutier. canon. quæſt. lib. primo, cap. 13. ad fin. Corduba in ſumm. quæſt. 8. puncto primo, Anton. Gomez in Bulla Cruciata clauſ. 10. nu. 44. in fin. Henriq. in ſum. lib. 6. cap. 14. num. 7. Petr. Ledeſma in ſumm. parte ſecunda, tractat. primo, cap. 6. poſt 20. concluſ. difficul. 7. Bannes 2. 2. quæſt. 11. art. 4. dub. 2. poſt ſecundam concluſ. arg. 3. verſ. & ſi quis obiicias, ibique Arag. art. 3. col. 10. verſ. ſed dubium eſt.*

Mouentur, Primo quia in Bulla non ſit expręſſa mentio Conc. Trid. quod quidē eſt neceſſarium, vt cenſeatur illi derogatum, quia conſtitutioni, ſeu Decreto Conciliari, propter eius grauitatem, non intelligitur deroga-
10 tum, niſi de eo fiat mentio ſpecialis, *cap. ex parte de Capell. Monach. ibiq. Gloſ. in verb. nulla mentio, cap. nonnulli, vbi etiam Gloſ. in verb. fecerunt mentionem, de reſcript. & ibi Felyn nu. 7. Bald. in l. humanum in 2. not. C. de legib. Dec. in rubr. de conſt. num. 7. in 2. lect. Prob. ad Monach. in cap. cum in tua num. 23. & 24. de conſuetud. Ripa in cap. 1. ſua. num. 8. de ind. Rota apud Cæſarem de Graſſ. deciſ. 3. num. 12. de reſcript. & apud Verall. deciſ. 268. nu. 3. par. 1. & apud Mohed. deciſ. 7. locati, & plenè in Valentina decimarum 9. Decembris 1602. coram Penia.*
11 Secundo, Quia Mens Pontificum in Bulla coenæ, magis videtur eſſe, vt velint tollere indulta perſonis particularibus conceſſa, quorum vigore poterant abſolui a caſibus compræhenſis in Bulla coenę, Concilium vero non concedit indulta particularibus, ſed poteſtatem Epiſcopis abſoluendi, vt ſatis declarant verba illa, *liceat Epiſcopis*, quę tribuunt facultatem actiuam abſoluendi, non autem indulgentiam, vt poſſint abſolui.

Tertio, Quia ſi diceremus Epiſcopis eſſe ablatam facultatem abſoluendi, idem cogeremur dicere de inquiſitoribus, qui in hac materia ſimul cū Epiſcopis paribus greſſibus ambulāt,
12 *cap. vt officium de hæret. clem. 1. eod. tit.* At Inquiſitores hodie funguntur hac poteſtate, *d. cap. vt nuſtrum verſic. ſi verò*, ergo eadem debent fungi, & Epiſcopi.

Demum quia non deſunt Epiſcopi, qui hac poteſtate hoc tempore pluribus in locis vtantur ſola Concilii auctoritate, quod quidem non facerent, ſi facultas eis per Bullas eſſet ablata.
13 Quibus non obſtantibus, contrariam opinionem quod quinimò huic facultati ſit per ſubſequentes Bullas coenę

coenę a *Pio V.* infra derogatum, adeo vt nequeant amplius hodie epiſcopi vigore Concilij abſoluere ab hæreſi occulta, neq. ab aliis caſib. in bulla cœnę comprahenſis cenſuerunt, *Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 46. num. 6. verſ. caueant Vgolin. de caſib. Pontifici reſeruat. par. 2. cap. 2. §. 4. ſuper verſ. etiam prætextu Molin. de Iuſt. & iur. tract. 3. diſp. 64. num. 8. & tract. 5. diſp. 18. num. 1. Viuald. in Candelabr. par. 1. tit. 11. de abſolut num. 13. in editione nouiſſima de anno* 2602. vbi maturius conſiderans receſſit ab eo, quod in 1. æditione dixerat, *Tolet. in ſumm. & declar.* Bulla *cœna excommunicat.* 14. *in fine Param. de orig. Inquiſit. lib. 3. quæſt. 9. num* 191. *Sayr. deciſ.* 16. *tit. de ſent. excomm.* quorum magna pars ac ferè omnes teſtantur ſic fuiſſe in Sacra Congregatione Cardinalium interpræturn Sacri Concilii, ac per Summos Pontifices *Greg. XIII. & Clem. VIII.* declaratum, ac eamdem opinionem ſequendo ſic etiam ſeruari in ſacro generalis Inquiſitionis Tribunali teſtantur, *Penia in direct. comm.* 141. *verſ. & quidem Fuſcus de viſit. lib. 2. cap.* 31. *num.* 5. *& cap.* 23. *num.* 4. *Azor. Moral. inſtit. par. 1. lib 8. cap.* 19. *q.* 3. *et cap.* 10. *q.* 10. *Suarez tom.* 4. *diſput.* 30. *ſect.* 2. *num.* 11. & iterum *tom.* 5. *diſput.* 21. *ſect.* 3. *num.* 5. *Sanchez ad præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 11. *ſub num.* 26. *fol. Zecb. in ſum. par.* 1. *tit. de tit. de fid. rubr. de hæreſi cap.* 11. *num.* 18. *verſ.* 4. *quod Epiſcopus Farin. de hæreſi q.* 192. §. 4. *nu.* 53. *Filiarch. de offic. ſacerd. tom.* 1. *par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 25. *Paulo princ. Genuen. in prax. Archiep. c.* 66. *num.* 10. *Garzia de benef. par.* 11. *c.* 10. *a num.* 115. *cum ſeq. Mar.* Alter. *de cenſ. lib.* 5. *diſp.* 22. *c.* 2. *pag. mihi* 767. *a verſic. Deciano huius cum ſeq. Hieron. Campanil. in diuerſ. iuris can. rubr.* 11. *c.* 26. *num.* 55. *Grat. diſcept. tom.* 3. *cap* 414. *num.* 22. *Iacob Bleda in defenſione fidei in cauſa Moriſcbor. par.* 1. *cap.* 13. *Coſta de Andrada quæſtio.* 58. adeo quod hodie hæc opinio eſt dubio procul eſt *receptiſſima, & veriſſima,* & a qua propter Sūmorum Pontificum, & tantorum Tribunalium declarationes, fas non eſt in caſus contingentia recedere. Eius fundamentum ſatis apertè deſumitur ex verbis *d. bullæ caſu* 22. vbi loquendo de caſibus comprehenſis in d. Bulla, & Papæ reſeruatis, inquit, quod ab eis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus abſolui poſſit etiam prætextu quarumcunque facultatum, & indultorum, quibuſcunque perſonis, etiam epiſcopali, vel alia meliori Dignitate præditis ac cuiuſuis Concilii, Decretorum verbo, litteris, aut alia quacunque ſcriptura in genere, vel in ſpecie concelloꝛum, & innouatorum in his etenim verbis dum reſeruat poteſtatem Romano Pontifici tantum, ſatis videtur eam inferioribus auferre, *c. vt debitus cum ibi trad. de appellat.* & dum prohibet ne nullus poſſit abſolui, non ſolum tollit facultatem, ne poſſit vigore alicuius indulti recipi abſolutionē ſed ſimul, & ſemel ne poſſit dari, quia prohibitū in vno ex correlatiuis cēſetur prohibitū in alio, *Bart. in auct. qui ſemel C. quomodo, & quando iudex Felyn. in proem. decret.* §. *Gregorius nu.* 4. & dum reuocat indulta, & facultates etiam a Conciliis conceſſa, ſatis declarant ſe velle reuocare, non ſolum indulta conceſſa perſonis particularibus, ſed per viam legis generalis, ac Decreti Conciliaris, cum non ſoleant Concilia priuilegia particularia concedete, ſed procedant generaliter omnibus æqualiter proſpicien do, *can. erit autem lex.* 4. *diſt. l. fin. ad l. iul. de annona.*

15 His ita conſtitutis, non obſtant argumenta pro contraria opinione allata, & quoad primum, licet regularitar ad derogationem Decreti Conciliaris requiratur derogatio ſpecifica, nihilominus pro derogatione Decretorum Sacri Tridentini Concilii, ſufficit clauſula generalis, nō obſtan Cōſtitutionibus Apoſtolicis, propter Decre-

16 cretum appoſitum in *cap. vltimo ſeſſ. 25.* vt in omnibus Decretis ſit ſemper ſalua auctoritas Sedis Apoſtolicæ, vt per eius motum proprium declarauit *Pius V.* anno 1570. 23. Decembris, in cuius obſequium hoc idem reſpondit ſacra Congregatio Concilii in vna *Abuleñ* de ann. 1593. *Vt per Garz. de benef. par. 5. cap. 8. n. 87. Rota in cau ſa Sancti Angeli Penſionis 16. Decemb. 1594. corã olim Ill. Card. Pamphil. & in Bonon. Prioratus 9. Iunii 1606. coram R. P. D. Manzanedo.*

Secundum argumentum remanet ſublatum ex dictis in confirmatione noſtræ ſententiæ, Tertium retorquetur in contrarium quia, *infra c. 3.* probabitur inquiſitores hodie non habere poteſtatem abſoluendi in foro interiori tantum.

Vltimum argumentum veluti deſumptum a quorumdam errore non eget reſponſione, ſtante præſertim vſu Doctiorum Epiſcoporum, qui abſtinent ſe ab hac facultate, quorũ vſus eſt laudabilior, quia cum tot ſummi Pontifices, & ſuprema tribunalia rem hanc declarauerit, non poſſunt inferiores ſine peccato amplius de hac re dubitare, *l. 4. C. de ſumm. Trin. & fid. cathol.*

Sit ergo firma concluſio non poſſe epiſcopos hodie vigore Sacri Tridentini Concilij abſoluere Hæreticos occultos in foro conſcientiæ, quæ quidem extenditur, vt hæreticus occultus in foro conſcientiæ, neque poſſit
17 abſolui vigore Bullæ Cruciatæ, aut iubilei, etiam ſi in illis dicatur quod poſſit abſolui a caſibus compræhenſis in Bulla Coenæ, niſi ſpecifice dicatur, quod poſſit abſolui ab hæreſi, *Roias, de hæret. par. 2. aſſert. 39. num. 321. & de priuil. inquiſit. num 416. Couar. in cap. alma mater par. 1. §. 11. num. 15. Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 3. num. 2. Gutierez quæſt. can. lib. 1. cap. 13. num 28. Enriquez lib. 8. de pœnit. cap. 16. num. 2. Azor. tom. 1. lib. 8. c. 10. quæſt. 12. & cap. 19. quæſt. 2. Nauar. in Manual. c. 27. num. 275. Vgol. de cenſ. tab. 1. c. 13. §. 4. num. 10. Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. num. 10. Auila de cenſ. par. 2. c. 7. diſput 1. dub. 7. concluſ. 2. Suarez tom. 5. diſp. 7. ſect. 5. num. 12. Ceual. com. opin. quæſt. 82. num. 67.*

Contrarium quod quinimo ſufficiat ſi in Bulla Cruciatæ, aut iubilei concedatur quod poſſit abſolui a Caſibus in bulla coenæ compræhenſis, ſcribunt *Sot. in 4. diſt. 22. quæſt. 2. art. 2. poſt 5. concluſ. in primo caſu cœnæ in fine Corduba in ſummario quæſt. 8. in fine.*

A priori ſententia recedeñ non eſt, tum quia vti verior meruit frequentiori Doctorum calculo probari, tum etiam quia hodie res non admittit amplius controuerſiam, cum prior opinio ſit canonizata ſpeciali conſtitutione *Gregorii XIII.* quæ incipit officii noſtri partes 37. in ordine Bullarii.

Eadem concluſio limitatur primo, ne procedat in articulo mortis, in illo enim poteſt abſolutio impartiri, nõ ſolum ab epiſcopo, ſed etiam a ſimplici Sacerdote, nec tantum ab hæreſi occulta, ſed etiam a quibuſcunque aliis peccatis, quia in mortis arti-
18 culo nulla datur caſuum reſeruatio, vt teſtatur *Sacrum Tridentinum Concilium ſeſſ. 14. cap. 7. §. banc autem de ſacramento Pœnit. Sot. loc. cit. diſt. 18. quæſt. 4. art. 4. Valentia tom. 4. diſput. 7. quæſt. 10. puncto 2. Zambr. de caſib. in art. mort. prælud. primo, Simanca, de catholog. Inſtit. tit. 3. num. 3. Roias, de hæret. par. 2. num. 320. Gutierez can. quæſt. lib 1. cap. 1. num. 59. Nauarr. conſil. primo, num. 70. de conſtit. Ceuall. loc. citat. num. 61. & ſequen.*

Hæc limitatio declaratur, vt procedat, quando non adeſt copia ſuperioris habentis poteſtatẽ abſoluendi, tunc enim poteſt abſolutio põt dari a ſimplici ſacerdote, ſecus ſi ſuperior adſit, vt pluribus relatis probat *Zambran. de caſibus in art. mortis c. 4. dub. 4. num. 3.* quibus adduntur, *Sot. in 4. diſt.*

*diſt.18.quæſt. 4.art. 4. in princ. Vgol.
de cenſ.tab.1.cap.4.§.5.num.2. Azor.
loc.cit.c. 19.quæſt. 5. Sanchez loc.cit.
num.6.& 7. Benzon. in tract. de fuga
episcopi lib.1.diſput.1 quæſt.6. ante ſe-
cundam concluſionem, Simanca En-
chirid. violatæ relig. tit.51.rubr.de ab-
ſolutione, num.6. Luduic.a Paramo de
orig. inquiſit. lib. 3. quæſt. 8. num.
109.*

Contrarium quod quinimo ſim-
plex Sacerdos in mortis articulo poſ-
ſit abſoluere etiam in præſentia ſupe
rioris, docent Nauar.*conſ.15.num.2.
& 3. & conſ. 23. num. 2. & 3. de pæ-
nit. & remiſſ. Eman.ſupra verb. abſo-
lutio num. 4.* Petr. *Ledeſma in ſumm.
tit.de pœnit. c. 14. poſt primam conclu-
ſionem num. 3. in fin. Corrad. reſp.
tom. 1. quæſt. 12. verſic. reſpondetur,
Vega in ſumma tom. 1. cap.6. caſu 16.
Sayr.deciſ.21.tit.de poenit.*

Prior opinio eſt receptior, tutior,
& verior, tum quia, vt in articulo mor
tis, nulla ſit caſuum reſeruatio, atq.
ideo omnes Sacerdotes poſſint abſol
uere, eſt introductum propter neceſſi
tatem ne aliquis pereat, vt in eod. De
creto Concilii, *cap. 7. verſ. hanc au-
tem delictorum*, vbi autem conce-
duntur intuitu, & ratione neceſſita-
tis ceſſante ipſa neceſſitate, ceſſat con
20 ceſsio, *cap.2.de cuſtod. Euchar. c. de
Siracuſana 28. diſt. c. quoniam multa
48. diſt. cap. quod pro remedio 1. quæ-
ſtio.7.*

Tum etiam quia abſolutus ratione
imminentis neceſsitatis, aut periculi,
ceſſante neceſsitate, periculo, vel im-
pedimento, tenetur ſe præſentare Su-
periori, cui erat abſolutio reſeruata,
& ab eo iterum absolutionem petere
21 alias non ſuffragatur, *cap. eos qui de
ſent. excomm. lib. 6.* ergo multo for-
tius quando adeſt copia Superioris,
tenetur illum adire, & absolutionem
petere.

Non immerito ergo ſecundum
hanc ſententiam reſpondit *Gregorius
XIII.* prout refert *Molina de iuſtit.
& iur. tom. 4. diſput. 63. in 2.*

22 An autem quando abſolutio eſt
Papæ reseruata, & in articulo mortis
eſt præsens parochus, & epiſcopus
poſsit parochus absoluere, an ve-
ro ſit neceſſario adeundus episcopus,
consulendus eſt, *Sanchez d.lib.2.cap.
13. num. 9.* & quando verè dicatur
23 quis versari mortis articulo, *San-
chez loc.cit. num.primo, Capeauill. de
caſibus reſeruatis, c. 7. difficultat. 1.*

24 Limitatur ſecundo, ne procedat,
quando difficilis eſſet acceſſus ad sū-
mum Pontificem, veluti quia versare-
mur in partibus remotioribus, aut ad-
eſſet aliud legitimum impedimētum,
tunc enim poſſet absolui sub promiſ-
sione de accedendo ad Pontificem
impedimento ceſſante, vt probari vi-
detur in *cap. eos qui de ſent. excomm.
lib.6 & in cap. Mulieres, & cap. ca-
noſcitur, & in cap. quamuis, et in cap. de
coetero de ſent. excomm.* quorum au-
ctore hoc ſcribit *Alter. de cenſ. diſput.
22. lib. 5. c. 2. pag. mihi 769. verſic. 3.
dico.*

Verum hæc opinio redditur dubi-
tabilis ex *Sacro Tridentino* Concilio,
ſeſſ 24. cap. 7. in fine, vbi loquendo de
caſibus reſeruatis ſic inquit, *extra
mortis articulum ſacerdotes cum ni-
hil poſſint in caſibus reſeruatis, id v-
num Pœnitentibus perſuadere nitan-
tur, vt ad ſuperiores, &* legitimos *iu-
dices pro beneficio abſolutionis accε-
dant*, ex quibus verbis profecto ſatis
poteſtatem abſoluendi a caſibus reſer
uatis coarctaſſe videtur ad ſolam mor
tis articulum.

Exiſtimo propterea quod in caſi-
bus reſeruatis, non comprehenſis in
bulla coenæ, poteſt ex cauſa neceſſita-
tis, difficilis acceſſus, & impedimenti
impendi abſolutio ſeruata forma præ-
citatorum iurium in *d.c. eos qui cum
aliis allegatis*, quæ credendum non
eſt Sacrum Concilium vnico verbo
corrigere voluiſſe, non obſtan verbis
illis, extra quem articulum quę viden
tur habere naturam taxatiuæ, nam
hoc non obſtante, non præſumitur,
quod corrigere voluerit, *gloſ. in auth.*

de

de hæred. ab inteſtato in princ. ſuper verb. vacantibus, & *in l. non tantum verb. nec vlla exceptio, ff. de petit. hæred. cum aliis per* Roman. *conſil.* 322. *numero ſecundo*.

Coeterum in abſolutione ab hæreſi, & in coeteris caſibus compræhenſis in bulla coenæ, etiam ex cauſa difficilis acceſſus, neceſſitatis, aut alterius impedimenti abſolutio dari non poteſt, prout viſum eſt, *Silueſtro in verb. abſolutio* 4. §. 4.

25 Ratio eſt quia caſus in Bulla coenæ compræhenſi, ſunt maioris importantiæ, & grauitatis, ideoque cautè agendum eſt, ne ſub impedimenti, aut neceſſitatis prætextu, eludatur eccleſiaſtica diſciplina, *d. cap. eos qui* §. *decernimus*.

Et hæc opinio indubitanter hodie procedit intra Italiam, ſtante edicto promulgato per Sacram Congregationem Cardinalium ſuper negotiis Epiſcoporum de mandato foel. record. *Clem. Papæ VIII.* ſub die 9. Ianuarii 1601. nequis ſub prætextu quorumuis priuilegiorum auderet ex quacunque cauſa, etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in mortis articulo, a caſibus ſedi Apoſtolicæ reſeruatis beneficium abſolutionis impendere. Quod quidem edictum rationabiliter fuit in Italia coarctatum, tum quia hic non ita facile conſiderari poteſt impedimentum accedendi ad ſedem Apoſtolicam, & conſequenter facilius poſſet fraus parari, tum etiam quia extra Italiam, cum caſus neceſſitatis, & impedimenti poſſint frequentius, & probabilius contingere, noluit ſacra Congregatio, rationabilem iuris interprætationem excludere, præſertim in partibus, in quibus hæreſes graſſantur, vbi ſedes Apoſtolica conſueuit benignius agere.

26 Suaderem nihilominus Epiſcopis extra Italiam conſtitutis, ne ſola neceſſitate ſubnixi, hac vterentur poteſtate, ſed ſi vident caſus ſimiles frequenter in eorum dioeceſibus contingere, petant ab Apoſtolica ſede indultum abſoluendi a caſibus in Bulla coenę compræhenſis, quia dari ſolet ſaltem vt ſuffragetur cauſa neceſſitatis, vel impedimento durãte.

SVMMARIVM.

1 *Referuntur auctores affirmatiuæ opinionis.*

2 *Conſtitutio clem. 7. incip. quod ſicut, quomodo ſit intelligenda.*

3 *Opinio negatiua refertur, & approbatur.*

4 *Inquiſitores ſunt iudices in ſolo foro exteriori.*

ARGVMENTVM.

An Inquiſitores hæreticæ prauitatis, habeant facultatem abſoluendi ab hæreſi in foro interiori.

CAP. XV.

Loquimur de foro interiori, nam quod poſſint abſoluere in foro iudiciali, & talis abſolutio ſuffragetur in vtroque foro, conſtat ex *cap. vt officium in princ. verſic. ſi vero de hæreſi de hæretic. libro ſexto*, cum aliis in princip. præcedentis capitis abundè relatis.

Coetetum An in ſolo foro conſcien-
1 tiæ poſſint abſoluere, non ſatis liquet inter Doctores, etenim affirmatiuam opinionem tenent *Campeg. ad Zanch. de hæret. cap. 34. verſ. cum itaque Eman. Roder. in Bulla Cruciatæ* §. 9. *num.* 7. *in fin. Tolet. in ſumm. lib. 4. cap. 4. num. 5. Gutierez quæſt. can. lib. 1. cap. 13. num. 7. Param. de orig. Inquiſ. lib. 3. quæſt. 9. num. 190. Bannes 2. 2. quæſt. 11. art. 4. dub. 2. verſ. praeterea Henriq. de* Pœnit. *capitulo ſeptimo, num. 3. ad fin.* Iacob. *Graff. deciſ. par. 1. lib. 2. cap. 9. num. quinto*.

2 Nituntur tantum ex Conſtitutione *Clem. VII.* quæ incipit *cum ſicut*, §. *nobis* etiam relata per *Peniam, poſt Director. inter Conſtitutiones pro officio Sanctae Inquiſitionis*, cuius aucto-

ritate conceditur facultas inquiſitoribus,& eorum Commiſſariis abſoluendi ab excommunicatione, & diſpenſandi ab irregularitate contracta propter hæreſim, præcedente tamen hæreſis abiuratione, & promiſſione, quod in futurum ab huiuſmodi hæreſi ſe abſtinebit.

Verum hęc Conſtitutio, ſi rectè per-
2 pendatur ad rem noſtram non facit, tum quia intelligi debet de abſolutione in foro externo, facta confeſſione coram notario, vt probat, & rectè *Penia in direct.par.3.comment.12.in addit. nu. 61.* Tum etiam quia illa Conſtitutio fuit indultum quodam perſonale directũ Paulo Butigellæ Vicario Generali ordinis Prædicatorum, Inquiſitori in Dioceſibus ferrarieñ, & Mutineñ, quę propterea non tranſiuit ad Succeſſores, ſed remanſit extincta per eius obitum, *l.3.ff.de legib.§. ſed quod Principi inſtit. de iure naturali.*

3 Quare hac Conſtitutione ſublata, verius exiſtimo Inquiſitores non habere facultatem abſoluendi in ſolo foro conſcientiæ, prout exiſtimant etiam *Suarez tom.5.diſput.43.ſect. 1 num.5. Sanchez ad præcepta decalogi lib. 2.cap. 12. num. 3. & ſequen. Garz. de benefic. par. 11.num. 120.* idque duplici ratione.

4 Primo quia inquiſitores ſunt iudices in ſolo foro externo conſtituti, vt ſcribit *Emer.par.3 num. 59.* nec alicubi legitur quod habeant auctoritatem in ſolo foro interiori.

Secundo quia quatenus diceremus inquiſitores eam quandoque habuiſſe, compertum eſt hodie fuiſſe illi derogatum per ſubſequentes Bullas coenę, *ca. ſu 22. ex traditis in ſuperiori capite ad quem lectorem reiicio.*

Nec ſunt audiendi *Graff d.cap.9.Vitorell. in addit. ad Viuald. par.1.tit. 11. de abſolut. num.13. Iacob Bleda loco ante citato*, contendentes per Bullas coenæ non fuiſſe ſublatam inquiſitoribus facultatem abſoluendi, quia ſi loquuntur de abſolutione in foro Externo præcedente legitima confeſſione coram notario, non inficiamur, coeterum ſi loquuntur in ſolo conſcientiæ foro, Bulla coenæ reſeruat poteſtatem abſoluendi ſoli Sedi Apoſtolicę, eam auferendo quibuſuis perſonis, ſiue epiſcopali, ſiue maiore Dignitate pręditis, ſub quibus verbis ſatis dicuntur compręhenſi inquiſitores, qui non ſunt maiores Epiſcopis *Clem. 1.§. propter,& §. verum de hæretic.*

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutione Conc. Trid. indultum eſt Epiſcopis diſpenſandi in foro conſcientiæ ab hæreſi occulta.*

2 *Verba in fine poſita referuntur ad omnia præcedentia.*

3 *Abſolutio ab hæreſi quomodo ab abſolutione coeterorum criminum differat.*

4 *Facultas prædicta Epiſcopis à Trid. tributa, an ſit reuocata per ſequentes bullas coenæ.*

5 *Quod non tollitur, ſtare non prohibetur.*

6 *Poteſtas diſpenſandi maior eſt qu am poteſtas, abſoluendi.*

7 *Inquiſitores hodie diſpenſare non poſſunt in hæreſi occulta.*

8 *Diſpenſatio quoad vſum ſacerdotii eſt S. Pontifici reſeruata.*

9 *Gratia facta hæretico poenitenti non extenditur vt poſſit audire confeſſiones.*

10 *Epiſcopus poteſt cum hæretico poenitente diſpenſare vt miniſtret in ordinibus ſuſceptis. Intellige vt num.11.*

ARGVMENTVM.

An ſicuti per Bullam cœnæ eſt derogatum Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap.6.in ea parte in qua concedit Epiſcopis facultatem abſolueñ ab hæreſi occulta, ita ſit derogatum in ea parte, in qua concedit eiſdem poteſtatem diſpenſandi ab irregularitate ex eadem occulta Hæreſi prouueniente.

CAP.

CAP. XVI.

1 SVpponendum eſt quod licet *Maiol. de irregul. lib. 5. capit. 46. ſub num. 6. verſic. ſed non elicio*, ſit in ſententia, ex diſpoſitione *Sacri Concilii* non tribui facultatem Epiſcopis diſpenſandi in foro conſcientiæ ab hęreſi occulta, ſed tantum abſoluendi ab excommunicatione; nihilominus ex verbis eiuſdem *Concilii* contrarium manifeſte probatur. Inquit enim *liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus (excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum) diſpenſare, & in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis delinquentes quoſcunque Subditos in Diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ, gratis abſoluere. idem, et in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ tantum non eorum Vicariis ſit permiſſum.*

Ecce quod in priori parte concedit facultatem diſpenſandi ab irregularitate: in ſecunda facultatem abſoluendi a caſibus etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis; Demum vtramque poteſtatem complectens ſubdit, idem, & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientię eis tantum, non eorum Vicarijs ſit permiſſum, quæ verba veluti in extrema parte appoſita, referri debent ad omnia ante-
2 cedentia, *cap. 2. requiris de appellat. cap. Apoſtolus 32. quæſt. 7. l. item quia §. vltimo ff. de pact. l. Titia, §. 1. ff. de verb. oblig. l. ſi ſeruus plurium ff. de legat. 1. l. petens, C. de pact.*

Nec eſt alia differentia inter diſpenſationem, & abſolutionem ab hæreſi, & alias diſpenſationes, & abſolu-
3 tiones ab alijs criminibus, niſi quia aliæ poſſunt concedi per Epiſcopum, vel Vicarium ad id ſpecialiter deputatum, iſta vero propter eius grauitatem debet concedi tantum per Epiſcopum, nam cum iſta qualitas concedendi per ſe ipſum ſit appoſita in verbis, per quæ conceditur facultas abſoluendi ab hæreſi; debet ipſa facultas intelligi ſecundum qualitatem verborum adiunctorum, *Abb. in capitulo Quintaualliis, de iur. iur. Soccin. in l. cum quid numero ſecundo, ff. ſi cert. pet. & in l. Vtrum, §. cum quidam, ff. de reb. dub. Menoch. de arbitr. quæſt. 7. num. 41.*

Suppoſito igitur quod Concilium tribuerit Epiſcopis facultatem diſpenſandi ab irregularitate in caſibus occultis, præter quam ab ea quæ inſurgit ex homicidio voluntario, dum quærimus An hæc facultas ſit ablata per bullam cœnæ, eo modo, quo eſt ablata facultas abſoluendi ab hæreſi, duæ ſunt opiniones, prima eſt negatiua, quam probant
4 *Sanchez ad præcepta decalogi, lib. 2. cap. 25. num. 17. Vgolin. de irregul. cap. 36. in princ. num. 5. Enriquez lib. 14. de irregular. cap. 5. num. 2. Vival. par. 2. de irregul. num. 70. & 89. in 2. edit.* & pro hac eadē opinione poſſunt recenſeri omnes relati *ſupra in tertio capite*, tenentes non eſſe derogatum Concilio, quoad facultatem abſoluendi.

Horum ratio eſſe poteſt, quod cum Concilium concedat auctoritatem diſpenſandi, & abſoluendi, & Bulla cœnæ, in eius verbis reuocet tantum poteſtatem abſoluendi, poteſtas diſpenſandi remanet, ex *reg.* quod illud, quod non
5 tollitur, ſtare non prohibetur, *l. præcipimus, C. de appell.*

Contrarium, quod quinimò per Bullam, cenſetur etiam ſublata facultas abſoluendi ab hæreſi, cenſuit *Suarez tom. 5. diſp. 43. ſect. 1. num. 15.* cuius opinio mihi videtur verior, per tex. expreſſum *in cap. cum illorum 32. §. Primos de ſent. excomm.* ibi in reliquis caſibus tam Archiepiſcopi, quam epiſcopi abſque mandato Sedis Apoſtolicæ ſpeciali diſpenſandi facultatem ſe nouerint non habere, quibus etiam eſt abſolutio taliū interdicta, cum maiora intelligantur il

lis prohibita, quibus vetita ſunt minora, ex quo textu deſumitur, quod poteſtas diſpenſandi eſt maior poteſtate abſoluendi, & qui non poteſt abſoluere, tanto minus poteſt diſpenſare, vt ibi notant Doctores, & ſignanter, *Abb. ſub num. 2. verſic. 3. nota Saccin. num. 6. Felyn. ſub num. 1. verſ. nota in verb.*

Et licet Sanchez loco mox citato, pluribus nitatur huic Textui reſpondere, nihilominus eius reſponſiones ſunt ſatis leues, & quę cauſæ iugulum non tangunt. Extenditur concluſio primo, vt idem ſit dicendum de inquiſitoribus, qui ſi hodie
7 abſoluere nequeunt ab hæreſi occulta in foro conſcientiæ, vt in præcedenti capite dictum eſt, multo minus poſſunt ſuper ea diſpenſare, vt tenent in ſpecie, *Penia ad Emer. par. 3. comment. 175. Suarez d. ſect. 1. num. 5. Sanchez loc. cit. ante num. 20.* quicquid in contrarium ſcripſerint, *Enriquez lib. 14. de irregul. capit. 18. num. 2. Zecch. in ſumma tractat. de fide cap. 11. num. 16.*

Extenditur ſecundo, vt multo magis procedat, ſi agatur de diſpenſatione
8 quoad vſum Sacerdotii in Altaris miniſterio, nam cum hæc ſit res grauiſſima, eſt Pontifici reſeruata, *Silueſtr in verb. irregularitas quæſt. 5. Maiol. de irregular. lib. 5. cap. 46. num. 16. Sanchez de heret. cap. 28. Penia comment. 161. par. 3. Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 205. Suarez loc. cit. num. 5. Sanchez d. lib. ſecundo, cap. 25. num. 14.* Vnde non immetito foel. record. *Pius V.* per eius litteras inhibuit Generali Inquiſitori Hyſpaniarum, ne redderet habiles Presbyteros, qui hæretica labe fuerant infecti, vt in Altaris Miniſterio poſſint inſeruire, vt refert *Penia d. comment. 175.*

Extenditur tertio, vt indubitate procedat reſpectu diſpenſationis ad effectum, vt poſſint audire confeſſiones, præſertim perſonarum ſecularium, quia quæcunque gratia etiam per ſedem Apoſtolicam facta Hæretico, nusquam includit, vt poſſit audire confeſſiones, niſi ſpecialiter exprimatur, vt pluri-
9 bus probant *Iuditiale inquiſit. decreto 8. Maiol. de irregular. libro quinto, capit. 46. ſub numero ſexto, verſic. præſertim quia.*

Eadem concluſio ſic extenſa declaratur ne procedat in diſpenſatione vt poſſit in ſuſceptis miniſtrare, in tali namque caſu, poteſt Epiſcopus diſpenſare
10 cum eo, qui fuit hæretica labe tactus, dummodo ſit ſequuta abiuratio, & poenitentia, & citra vſum Sacerdotii in altaris Miniſterio, & audiendi confeſſiones, *Suarez d. ſect. 1. num. 5. Sanchez d. cap. 25. num. 14.*

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus efficitur irregularis.*
2 *Et talis irregularitas ex defectu animæ procedit.*
3 *Irregularitas non eſt inducenda niſi iure exprimatur.*
4 *Irregularitas contracta ratione infamiæ ceſſat per publicam emendationem vitæ.*
5 *Vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*
6 *Hæreticus etiam occultus, dummodo non ſit purè mentalis contrahit irregularitatem.*

ARGVMENTVM.

De Irregularitate quæ propter hæreſim contrahitur.

CAP. XVII.

1 Præter excommunicationem, hęreticus contrahit irregularitatē, per quam redditur incapax ad eccleſiaſtica Sacramēta aſſequenda, & exequenda, *c. qui in aliquo 51. diſt. c. 1. q. 7. c. illud 51. diſt. & c. ſaluberrimum 1. q. 7. cum aliis infra allegandis.*

2 Extenditur Primo, vt hæc irregularitas non proueniat aliunde, ſed ſit annexa hæreſi ſecundum ſe, quia prouenit ex defectu animæ, vt docent, D. Ant.

D. Anton. in ſumma, par. tertia, tit. 28. *c.6. in princ. Silueſt. in verb. irregularitas quæſt.* 24. *ibique Armill. num.* 85. *ad fin. Nauarr. in ſumm. c.* 27. *num.* 205. *verſic.* 3. *Valent. tom.* 4. *diſputat.* 19. *puncto* 3. *in tertia ſpecie irregularitatis Sanchez ad præcepta* Decalogi *lib.* 2. *quæſt.* 25. *num.* 2.

Contrarium quod quinimmo hæc irregularitas non ſit annexa hæreſi, ſed proueniat ex notorietate delicti, tenent *Perez lib.* 8. *ordin. tit.* 4. *lib.* 3. *fol.* 98. *ad fin. prima part. tract. de hæreſi Henriquez lib.* 4. *de irregul. c.* 4. *num.* 6. *& c.* 5. *nu.* 2. *Emanuel Sâ, in ſumm. verb. irregularitas num.* 2. *Sayr. in theſauro caſuum conſcientiæ tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 16. *Auil. de cenſuris par.* 7. *diſputat.* 14. *dub. ſecundo.*

3 Ducuntur quod nulla irregularitas ſit inducenda, niſi Iure exprimatur, *cap.* 15. *qui de ſent. excom. lib.* 6. At nullus eſt textus, qui pro hæreſi occulta inducat irregularitatem, & qui de hac materia loquatur de irregularitate notoria. Prima opinio apud me eſt verior duplici argumento.

4 Primo, quia irregularitas generalis, quæ oritur ratione infamiæ inſurgentis ex delicto enormi notorio, ceſſat per publicam vitæ emendationem. At irregularitas inſurgens ex hereſi, per emendationem non ceſſat, vt infra probabitur, *cap.* 10. *ergo.*

Secundo moueor *ex extrauag. clem.* 7. quæ incipit, *Cum ſit*, quam *Penia* refert inter conſtitutiones pro ſancto officio poſt director. in qua inter coetera ſummus Pontifex concedit facultatem inquiſitoribus diſpenſandi cum Hæreticis redeuntibus ad fidem ſuper irregularitate contracta ob hæreſim occultam, quod quidem Argumentum eſt manifeſtiſſimum, irregularitatem hereſi cohærere, non autem prouenire ex notorietate delicti, alias poteſtas abſoluendi erat ſuperuacanea, & fruſtratoria. Nec refert quod iura loquentia de irregularitate non loquuntur de hæreſi occulta, quia neq; ſe reſtringunt ad publicam, & propterea ſunt accipienda de hæreſi generaliter, quia cum iura ipſa non diſtinguant inter hæreſim, & hæreſim, neq. nos diſtinguere debemus *l. de pretio ff. de publican. l.* 2. *vbi Bart. ff. de offic. præſid.* præſertim quia hæreſis occulta, quæ proceſſit ad actum exteriorem, eſt hæreſis verè ſicuti hæreſis publica, ex late congeſtis per *Surd. deciſ.* 247. & proprerea vtriuſq. debet cenſeri idem iudicium, *l. illud ff. ad l. Aquil.*

6 Ex hac concluſione ſic firmata, deducitur Hæreticum etiam occultum eſſe irregularem, vt pluribus probat *Sanchez ad præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 25. *nu.* 2. dummodo non ſit mere mentalis, ſed quæ proceſſerit ad actum viſibilem, ſiue cognoſcibilem, vt concludunt, & recte *Silueſt. in verb. crimen, q.* 2. *nu.* 3. *Azor. Moral. inſtit. tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 11. *q.* 13. *& cap.* 21. *q.* 8. *Suarez tom.* 5. *par.* 3. *diſp.* 43. *ſect.* 1. *num.* 4. *Sanchez ad præcepta Decalog. lib.* 2. *cap.* 25. *ſub num.* 2. *ad final.*

SVMMARIVM.

1 *Auctoritates hinc inde referuntur.*
2 *Eccleſia in propoſito caſu quid facere conſueuit.*
3 *Miſericordia vt proficiat, quomodo effundenda eſt.*

ARGVMENTVM.

An irregularitas duret poſtquam per pœnitentiam hæretici reuertuntur.

CAP. XVIII.

1 Diuerſæ ſunt antiquorum canonũ ſententiæ. *Nicenum Concilium capitulo octauo, nobis relatum in cap. ſi qui voluerint, & in capitulo conuenientibus, prima quæſt. ſeptima*, cenſuit Nouatianos redeuntes in

Digitized by Google

clero remanere, & ordinem retinere poſſe, dummodo ante omnia per publicam ſcripturam fateantur, ſe cum omni conſenſu Eccleſiæ catholicæ ſtatuta obſeruaturos. *Concilium* vero *Elibertinum, cap.* 51. eos neq. recipi in clerum, neque ordinari poſſe, neque in clero manere, neq; ordinem ſeruare decreuit. cum quo concordat auctoritas D. *Cipriani in cap.* 1. *quæſt.* 7. ſatis enim, inquit, habent quod ad pacem admittuntur, qui hoſtes pacis extiterunt, nec debent illi reuertentes ea apud nos ordinationis, & honoris arma retinere, quibus contra nos rebellauerunt. Oportet enim Sacerdotes, & miniſtros, qui Altari, & Sacrificiis deſeruiunt, integros, atque immaculatos eſſe, cum Dominus in Leuitico loquatur, Homo, in quo fuerit macula, & vitium, non accedat offerre dona Deo. Idcirco ſatis eſt, talibus veniam dari, nec debet in domo fidei, perfidia promoueri, nam quid bonis, re innocentibus, atq; ab eccleſia non recedentibus reſeruamus, ſi eos, qui a nobis receſſerint, & contra eccleſiam ſteterint honoramus. In hac canonum diuerſitate Eccleſia experta aliquorum fictas pœnitentias, ſeruat irregularitatem etiam poſt poenitentiam manere, vt in *cap. illud quoque* 50. *diſt. gloſ. in c. nos conſuetudinem* 12 *diſt ſpecul. in tit. de diſpen ſ.* 5. *Iuſta ver.* 6. *Felin. in capitulo eam te, numero duodecimo, de reſcript. D. Anton. in ſumm. par. tertia, tit. vigeſimo octauo, cap.* 6. *in princip. Maiol. de irregul. lib.* 5. *cap.* 46. *ſub num.* 1. *Decian. tract. crim. lib.* 5. *cap.* 54. *num.* 17. *& ſequen. Nauarr. in ſumm. capit. vigeſimo ſeptimo, num.* 205. *verſic. tertio, Penia ad Emer. par. tertia, quæſtio.* 113. *Comment.* 162. *verſ. Ac primum. Thom. Sanchez, qui alios refert in præcepto Decalogi lib.* 2. *cap. vigeſimo quinto, num.* 2.

2 Quod tamen intelligi debet, non propter deſperationem Indulgentiæ, ſed rigore diſciplinæ, vt maiori medicina humilitatis adhibita, redeuntis ſalus tutius muniretur, *cap. vt conſtitueretur* 50. *diſt.* nam ſi poenitentia peracta redeuntes laudabiliter ſe ſe geſſerint, conſueuit cum eis miſericorditer diſpenſare, *gloſ. Felin. Maiol. & reliqui locis cit.* In qua parte Niceni concilii miſericordiam imitatur, quod non iuris rigore, ſed expietate, & diſpenſatione cenſuit Nouatianos eſſe recipiendos, vt *Gratianus* animaduertit in *Summa d. capit. ſi qui voluerint* 1. *quæſt.* 7.

3 Quæ miſericordia, vt proficiat non integere, vnica largitione conſueuit effundi, ſed gradatim, ac maxima adhibita circumſpectione: quandoque enim diſpenſat, vt poſſint tãtum in ordinibus ſuſceptis miniſtraræ, non autem vt ad ſuperiores aſcendant, *cap. ſi quis hæreticæ, & cap. omnis* 1. *q.* 1. *cap. ſaluberrimum* 1. *q.* 7. Quod ſi nullum ordinem habeãt, remanent prorſus incapaces adeo, vt nec ad primam tonſuram valeant promoueri, *D. Anton. in tract. de cenſuris cap.* 100. *Silueſt. in verb. irregularitas q.* 5. *Maiol. de irregul. lib.* 5. *cap.* 46. *ſub num.* 3. *Penia ad Emer. par.* 3. *Comment.* 163. *verſic. Præterea qui reuertitur.* Quandoque, vt in epiſcopatu perſiſtere poſſit, non autem primas effici, vt in *cap. nos conſuetudinem, vbi gloſ. in verb. prohibemus* 12. *diſtin.*

Quandoque etiam talium reuertentium tantus virtutum ſplendor emicuit, vt ad omnes dignitates fuerint diſpenſati, & prouecti, *cap. ipſa pietas* 23. *quæſtio. quarta, gloſſ. in d. cap. nos*, idque non ſemel nouimus temporibus noſtris in hominibus antea hæretica febri freneticis, qui ſumma Chriſti ope adeo cõualuerunt, vt quaſi Mundi luminaria reſplendentes ad ſummos eccleſiæ gradus Apoſtolica adiuti indulgentia peruenerint. Quod tum maximè factum legimus, & vidimus, cum id Eccleſiæ neceſſitas, vel vtilitas expoſtulabat, *Auguſtin. Epiſt.* 50. *capit. conuenientibus* 1. *quæſtione ſeptima, Corrad. Brun. de hæretic. libro tertio, capitulo ſeptimo.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus eſt inhabilis ad conſequenda eccleſiaſtica beneficia.*

2 *Eccleſiaſtica beneficia conferenda ſunt obſeruatoribus catholicæ fidei.*

3 *Collatio beneficii facta hæretico eſt ipſo iure nulla.*

4 *Etiam ſi ſit de iure patronatus, vel alterius cuiuslibet qualitatis.*

5 *Epiſcopus ſcienter conferens beneficium hæretico punitur.*

6 *Hæreticus non poteſt obtinere penſiones.*

7 *In odium hæreſis penſio venit appellatione beneficii.*

8 *Hæreticus priuatur beneficiis obtentis ipſo iure, & nu. 9.*

10 *Alphonſi a Caſtro opinio reprobatur.*

11 *Beneficium hæretici poteſt impetrari etiã ante quam ſententia declaratoria profeſratur.* Intellige *vt nu.* 12.

13 *Hæreticus poſt hæreſim contractam ad fauorem tertii renunciare non poteſt.*

14 *Clericus a die incurſæ hæreſis non facit fructus ſuos, & perceptos tenetur reſtituere.*

15 *Hæreticus priuatur ipſo iure poſſeſſione beneficii eccleſiaſtici.*

16 *Hæreticus non iuuatur regula de triennali.*

17 *Neque regula de annali ſecundum non veriorem opinionem.*

18 *Regula de annali non iuuat eum de cuius non titulo notoriè conſtat.*

19 *Neque feminam vel iudæum.*

20 *Hæreticus continuo ad fidem rediens beneficia retinet, & pœnas euadit.*

21 *Hæreticus vix dici poteſt, qui ſtatim ad vnitatem reuertitur.*

22 *Monachus a religione recedens ſtatim rediens non dicitur apoſtata.*

23 *Qui conſtituit fraudem facere, ſi ſtatim pænituit, non incidit in pœnam.*

24 *Contrario rediens ad vnitatem quis dicatur.*

25 *Hæreticus rediens poſt ſententiam non retinet beneficia ſine apoſtolica diſpenſatione.*

26 *Suſpectus de vehementi purgatus recuperat beneficia etiam tertio collata.*

27 *Statutum loquens de hæreſi non habet locum in ſuſpecto.*

28 *Infamia facti durat etiam poſt purgationem.*

ARGVMENTVM.

An, & quomodo hæreſis inducat inhabilitatem ad obtinenda Eccleſiaſtica beneficia, & penſiones, & per eam iuducatur priuatio obtentorum, & An iuuetur remedijs poſſeſſorijs regula triennali, vel de annali poſſeſſore.

CAP. XIX.

PEr hæreſim induci
inhabilitatem ad
aſſequenda Eccle
ſiaſtica beneficia,
expreſſum habe-
mus in *cap. ſtatu-*
1 *tum el* 1. *de hæ-*
ret. lib. 6. ibi, *nè*
hæretici ad aliquod beneficium admittan-
tur, ibique Doct. communiter Vital. in
rubr. de crimine hæreſis num. 6. *verſ. item*
repelluntur, Simanca, de Cathol. Inſtit.
tit. 46. *num.* 6. *Lambert. de iurepatr. lib.*
1. *par.* 1. *art.* 3. *Zanchin. de hæret cap.* 18.
num. 13. *Locatus in iudicial. inquiſit.*
verb. beneficium num. 1. Hoc etiam cau-
tum reperitur ex conſtitutione *Innocen-*
tii 4. *ſub datum Anagniæ* 17. *Cal. Iulii*
Anno 11. *§. nos enim prædicto*, & ex con-
ſtitutione *Nicolai* 3. quæ etiam incipit,
Nouerit vniuerſitas ſub dat. apud Vrbem
veterem V. Nonas Martii Pontificatus
Anno IV. quæ ſunt impreſſe poſt *Dire-*
ctor. inquiſit. pagina mihi 17. & 52. Ec-
cleſiaſtica ſi quidem beneficia iis tan-
2 tum prodeſſe debent, qui Catholicæ le-
gis obſeruatores exiſtunt, non autem
iis, qui Catholicam non participant com
munionem *l.* 1. *cum Auth. ſeq. & l. Curia-*
3 *les C. de hæret.* Qua ratione collatio be-
neficii hæretico facta eſt nulla ipſo iure,
adeo vt fructus ex eo perceptos teneatur
reſtituere, *Lambert. de iurepatr. lib.* 2.
par.

Digitized by Google

par.1.q. 9. art. 6. Alphonſ.de Caſtr.de iuſta hæret. punit. lib. 2. cap. 9. Penia ad Direct. par. 3. comment. 162. verſic. Ad hæc collatio beneficii. Azor. Moral. inſt. tom. 1. lib. 8.cap.13.quæſt. 8.Ignat. Ad Diaz in praxi crim. lib. 8. q. 13.cap. 8. verſic.hæretici littera A. verſ.ſicq.collatio Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 2. cap. 26.num. 4.

4 Extēditur primo,vt procedat ſiue beneficiū ſit liberæ collationis,ſiue de iure patronatus,Lambers.loco cit.& ſiue ſit beneficium regulare, ſiue ſæculare, ſiue electiuum, ſiue collatiuum, ſiue perpetuum, ſiue manuale,vt probat tex: in d. cap. ad abolendam,§. præſenti extr. de hæretic.ibi, cuiuslibet Religionis, & ibi, & omni officio, & beneficio: nam reſpectu perſonarum comprehendit tum ſeculares, tum regulares, reſpectu vero beneficiorum comprehendit omnia, & ſic nullum excludit, cap. omnis vtriuſque ſexus, de poenit.& remiſſ.cap.2.de obſeru. ieiun.l. omnes,C.ſine cenſu, l.à procuratore,C.mand. l.Iulianus ff. de legat. 3.plene Aym. conſil.294. num.1.Rolan.conſ.2. lib. 4.

5 Extenditur Secundo, vt Epiſcopus conferens ſcienter beneficium hęretico, aut hæreticorum fautoribus, puniatur, d. cap. vt commiſſi, in fine,de hæret. lib.6.ibique Archid.Io.Andr.& alii Lambert. de iurepatr. lib. 2.par.1.q. 6. art. 6. Penia ad Direct.par.3. Commentar. 162. verſic.ſecunda vero aſſertio.

6 Extenditur tertio, vt ſicuti eſt incapax ad obtinenda beneficia, ita nequeat obtinere penſiones, vt fuit reſolutum in Concheñ penſionis 24. Octobris 1594.coram Iuſto,& 16. Decembris eiuſdem Anni coram Peregrino. Licet enim in materia odioſa, & exorbitanti appellatione beneficiorum non veniant penſiones, cap. quamuis el 1.de præbend. lib. 6.ibiq. Gemin.num.2.Anchar.in 3. notab. Abb.in cap.Ad audientiam el 2. in 1.notab. de reſcript. & ibi Felin. num. 2.latè Gig.de penſ.quæſt.28.per tot.& quæſt.24. num.3.& 4.Rebuff.in tract.de nom.num. 39. Gomeſ. in regul. de annal. quæſt. 22. Creſcent. deciſ. 14. de ſent. & re iudic. ſubdens hoc procedere etiam quando
7 verba ſunt vniuerſalia, & geminata, tamen hoc non procedit in materia hæreſis in cuius odium, verbum, beneficium accipitur largo ſumpto vocabulo, gloſ. in c.quicumque, §.hæretici,verb beneficium de hæret. lib. 6. ibique Gemin. num. 2. verſ.nota bene, & conſequenter complectitur etiam penſiones, Abb.in cap.ad audientiam el 2.ſub num. 2.verſic. Dicerem tamen, de reſcript. & ibi Felin. in princ. Gig.de penſ q.94. num.7.

8 Extenditur quarto, vt non ſolum reddatur inhabilis ad aſſequenda alia beneficia,ſed etiam priuetur obtentis, cap. vt commiſſi, § priuandi, de hæret lib.6.ibiq; Gemin.num.4.Decian. tract. crim. lib. 5. c.45.ſub num. 4. cum aliis mox infra allegandis.

9 Extenditur quinto, vt priuatio fiat ipſo iure, nec requiratur ſententia priuatoria, vt tenent Io.Andr.in cap.vt commiſſi, §.priuandi ſub num.4. de hæret. in 6.Gemin. ibidem, num.4.Franc.ſub num. 2. verſic.5. nota, Butr. in cap.fin. col. 2. de poſtul.Rebuff.in prax.tit.de mod.amitt. benef.num.4.& ſeq.Couar.var. reſol. lib. 2. cap.8.num.4.verſ. nihilominus ex materia, vbi teſtatur de communi, de qua etiam teſtantur, & ſequuntur, Burſatt. conſ.14.num.18.lib.1.Pariſ.de reſign. lib. 3.quæſt.1.num.32.Miliſ.in repert. verb. Hæreticus, verſ.Hæretici ad omnia,Villadego in tract. de hæretic. q. 23.Diaz d. cap.106.Roiaſ.ſing.74.Menoch.de arbitr. caſu 146.poſt num. 6. Penia ad Emeric. quæſt. 113. Comment. 162. verſic.Illa vero, Io.Azor.inſt.moral.par.1.lib.8.cap. 13. rubr. de quarta hæretic.punit. quæſt. 3.& 8. Sanchez ad præcepta Decalog. lib. 2. cap. 26. num. 5. quos refert,& ſequitur Farinac. de hæret. q. 189. num. 77. quibus addendi ſunt Sarn. in regul. de annal. q.52.& de trienn. q. 52.Menoch. de recuper.remed. 1. num. 340. & hanc probat Rota apud Caſſador.deciſ. 14.ſuper regul.& iterū dec.707.n.2.& 4.verſ. præterea lib.3 par.3. Lancell.de attent. c. 5.num.34.Gonzalez in regul 8 gloſſ. 15. num.65.Garzia,qui alios refert, de benef. par.11.c.10. num. 60. et ſequen. Contra-

10 trariam opinionem, nempe, quod requiratur ſententia priuatoria, latè probare nititur *Alphonſ. de Caſtr. de iuſta hæret. punit. lib. 2. c. 6.* quem ſequuntur *Simanca de Cathol. inſt. tit. 46. nu. 72. Ignat. Lopez in addit. ad Diaz in praxi crim. lib. 8. cap. 13. quæſt. 8.* Prior opinio ſicuti eſt receptior, ita verior, & Argumenta allata per *Alphonſ.* omnia laborant æquiuoco, & concludunt in ſententia declaratoria, non autem in priuatoria. Suppoſita ergo communi.

11 Ex ea deducitur primo, beneficium hæretici poſſe impetrari ante ſententiam declaratoriam, *Prob. ad Monach. in cap. alma mater num. 8. de ſent. excom. lib. 6. Rebuff. in prax. ſub rubr. de mod. vacan. num 5. Pariſ. de reſignat. lib. 1. q. 3. num. 2. Thom. Sanchez in præcep. Decalog. lib. 2. cap. 26. num. 12. Rota deciſ. 707. num. 3. & 4. par. 3.*

12 Verum eſt tamen, quod adhoc, vt priuatio ſuum plenarium ſequatur effectum, requiritur ſententia declaratoria hęreſis incurſæ, nec ante poterit hæreticus remoueri a poſſeſſione, vt eſt *text. in d. cap. cum ſecundum leges in fin. de hæret. lib. 6. & ibi Io. Andr. Archid. & Gemin. de hæret. lib. 6. Bart. in l. eius qui delatorem ff. de iure fiſci, Alex. conſ. 103. num. 17. lib. 1. Abb. in c. ſi diligenti num. 20. de foro compet.* Dec. *in Auth. caſſa, & irrita num. 14. C. de ſacroſ. Eccleſ. Port. conſil. 149. num. 21. Miſing. obſeruat. 43. centur. prima, late Burſatt. conſil. 14. num. 18. & ſeq. lib. 1. Sarn. in regul. de annal. q. 52. num. 5. verſic ſecunda ratio eſt, Rota d. deciſ. 707. num. 4. par. 3. Thom. Sanch. loco ſupra cit. late Surd. deciſ. 247. nu. 2.*

13 Deducitur ſecundo, Hæreticum poſt hęreſim cõtractã nõ poſſe reſignare ad fauorẽ tertij, & ſi reſignet reſignatio nullius erit momenti, *Pariſ. & Sanchez locis cit.* quibus nouiſſime calculum præbet *Far. de hæreſi q. 189. ſub nu. 79.*

14 Deducitur tertio, quod ab ipſa die, qua clericus incidit in hæreſim, non facit amplius fructus ſuos, quia titulus eſt iam reſolutus, vt vltra relatos ſcribit *Præpoſ. in cap. quo iure ſub num. 15. verſ. Ergo cum ipſo iure*, & propterea tenetur ad eorum reſtitutionem, nec ad iſtum effectum requiritur declaratoria, *text. in Auth. de inceſt. nupt. in princ. vbi gloſ. et Angel. et iterum gloſ. in §. penult. auth. de Tabell. Anan. in cap. Fraternitatis de hæret.* & ante ipſum *Io. Andr. in c. filius in princip. de pœnis lib. 6. Soccin. Abb.* & alii quos refert, & ſequitur *Felin. in cap. Rodulphus num. 38. de reſcript.* Quæ concluſio præſertim procedit in ſententia, quæ requirit miniſterium Iudicis in exequendo, prout eſt priuatio beneficii, & confiſcatio bonorum, & poſt alios docet *Felin. loco cit. ſub num. 18. verſ. Secus vbi requiritur.*

15 Extenditur Sexto, vt procedat nedum reſpectu petitorij, ſed etiam poſſeſſorij, quia in hęretico reprobatur nedum titulus, ſed etiam poſſeſſio ipſo Iure, *gloſ. in cap. quo iure, verb. nam Iure Diuino, verſ. habens quod petenti, 8. diſt.* ibique *Gemin. præpoſ. loco cit. verſ. ergo cum ipſo Iure, poſt gloſ. ibi, & in cap. ſitus q. 5. Specul. tit. de petit. & poſſeſ. §. fin. num. 23. Abb. in cap. item cum quis num. 9. de reſtit. ſpol. & in cap. ex parte, num. 19. eod. tit. Caſſad. deciſ. 14. num. 8. ſuper regul.* Pontan. *de Spol. lib. 3. num. 9.*

16 Neque defenditur regula triennali, *Rebuff. in praxi tit. de modo amittendi beneficia num. 27. & de pacif. poſſ. num. 236. Menoch. de recuper. remed. 1 num. 241. Sarn. de trienn. q. 52. 10. Rotas ſingul. 25.*

17 Extenditur ſeptimo, vt neque defendatur regula de annali, quæ defendit ſolam, & nudam detentationem, vt cenſuit *Rota apud Caſſad. deciſ. 14 ſuper regul. Menoch. loco cit. num. 312.*

Contrarium probare nititur *Sarn. de annali q. 52.* duplici potiſſimum Argumento ſuffultus, primo, quod regula ſit inducta odio excitantis lites, non autem fauore obtinentis, quod quidem odium non ceſſat ex hoc quod detentator ſit hæreticus; nam non ideo hæreticus euadit impunitus, cum poſſit eius beneficium ſeruatis requiſitis regulę impetrari. Secundo, quia licet Hæreticus ſit ipſo iure priuatus beneficiis, ex tradendis infra *in c. ſequenti nu. 1.* nihilominus nõ po-

Digitized by Google

poteſt amoueri, niſi prius citetur, & ſententia condemnatoria publicetur, *cap. cum ſecundum de haeret. lib. 6.*

18 Quibus non obſtantibus inhęrendum eſt ſententiæ Rotæ, ex rationibus per *Caſſad. late relatis*: quibus additur, quod regula de annali, non iuuat eum de cuius non titulo conſtat notoriè, vt ſcribit idem *Sarn. quaeſt* 11. *verſ. item falli in eo, Rota apud Put. deciſ.* 200. *in fine lib.* 1. *& apud* Seraph. *deciſ.* 983. *n.* 4. De non titulo autem hæretici, ſtat im cõſtat ac eſt de hæreſi damnatus, *d. c. ſtatutum el primo de haeret. lib.* 6.

19 Non obſtat quod principaliter ſit inducta odio exitantium lites quia dum regula huiuſmodi odium contemplatur, ſupponit detentatorem habilem, alias ſi hæc ratio eſſet vera, ſequeretur, quod deberet iuuare etiam foeminam, & iudęum, cuius contrarium eſt verum, vt per *Caſtad. loco cit. num.* 9. Minus obſtat quod hæreticus nequeat amoueri, niſi prius per ſententiam publicetur, quia dum nos diſputamus de hæretico, ſupponimus hęreſim declaratam, alias quo vſque de illa diſputetur, non poteſt dici haereticus.

Principalis concluſio declaratur Primo, vt non procedat in hæretico, qui poſt deprehenſionem erroris continuo ad fidem rediit, errorem ſuum publice

20 arbitrio ſuperioris abiurare, & ſatisfactionẽ congruã exhibere pararus, hic.n. hæretici pænas euadit, ad eo vt illi & beneficia eccleſiaſtica quæ obtinet, relinquantur, & bona, ſi quæ ſunt illi ablata reſtituuntur, *cap. ad abolendam*, §. *praeſenti de haret. ibi niſi continuo poſt deprehenſionem erroris ad fidei catholicæ vnitatem ſponte recurrere, & errorem ſuum ad arbitriũ* Epiſcopi *regionis publicæ conſenſerit abiurare, & in* §. *laicus ibi, niſi abiurata haereſi confeſtim ad fidem confugerit, & ibi Io. Andr. Butr. Anan. Abb. Felin & reliqui, Rebuff. in prax. tit. de mod. amittendi beneficia ſub num.* 5. *& ſeq.*

21 Eſt autem huius declarationis ratio quia vix poteſt hæreticus dici, qui poſt deprehenſum errorem, ſtatim rediit ad vnitatem, *Can. diuortium, vbi gloſ. de poenit. diſt.* 1. *l. praeſens ff. de verb. oblig.* nec proprie dici poteſt hęreticus niſi ſuam erroneam opinionem pertinaciter tueatur, *Turrecremat. in capit. Dixit Apoſtolus num.* 5. *& ſeq.* 24. *q.* 3. *poſt Archid. in cap. haereſis num.* 1. *verſiculo ideo quicunque* 24. *q.* 3. *Io. Andr. in cap. ſtatutum el* 2. *verb. conſtiterit de haeretic. lib.* 6. *Gemin. ibidem* §. *hoc ſane num.* 12.

22 Hinc monachus a Religione recedens, & ſtatim rediens, non poteſt inter Apoſtatas numerari, *Bald. in l.* 1. *num.* 19. *C. de adil. edict. Port. Imol. conſil.* 84. *num.* 18.

23 Et qui conſtituit fraudare vectigal, & coepit, ſi ſtatim poenituit, & reuertatur non incidit in poenam pro vectigali fraudato, *Io. Andr. addit. ad Specul. tit. de conſtit.* §. 2. *poſt num.* 8. *littera* S. *verſic. ſed incidit quæſtio. Bertach. de gabell. par.*

24 8. *num.* 18. *ad fin.* Continuo autem, & ſponte dicitur redire ad effectum, vt poſſit beneficia retinere ſi errorẽ fatetur, antequam fiat aliqua probatio contra ipſum, hoc enim ſenſu accipiendus eſt, *Abb. in cap. ad abolendam numero* 6. *extr eod.* *Rebuff. in prax. tit de mod. amitt. beneſic. num.* 12. Ad alios vero effectus, nempe vt indulgeri ei poſſit maiori, vel minori impoſita poenitentia, quando dicatur incontinenti, & ſponte redire, conſulendus eſt, idem *Abb. in cap. excommunicamus el primo ſub numero* 10. *eod. tit. de haretic. Simanca de Catbol. Inſtit. tit.* 47. *à num.* 7. *vſque ad num.* 51. *Farinac. de hereſi q.* 93. §. 2. Quod

25 ſi hæreticus redeat poſt ſententiam, vel factas probationes, non poterit retinere beneficia quae obtinebat, nec alia obtinere, niſi ex Apoſtolica diſpenſatione, *vt in cap. quia diligentia, vbi Doct. extr. de elect. Gemin. in d. capitulo com. miſſi* §. *priuandi ſub numero.* 6. *eod. tit. lib.* 6.

26 Declaratur Secundo, vt procedant in hæretico de haereſi plene conuicto, vel confeſſo, ſecus in ſuſpecto, vel diffamato, etiam de vehementi, hic enim quamuis durante iudicio, ab officiis, & beneficiis ſuſpenditur, tamen ſi deinde ſe purgauit

gauit per abiurationem recuperat be-
26 neficia etiam tertio collata, *cap. inter ſollicitudines, §. purgationes*, vbi præſertim *Abb. in 2. nos. Rota apud Achill. dec. 1. de haeret. & in Varien. coram* Fabio, *vt refert. Ant. Auguſt. deciſ. 1. eod. tit. & coram Comitulo in Gadicen. canonicatus* 20. Iulii 1587. quae fuit facta extra ordinē de mandato Sanctiſſimi. Et facit quod
27 ſtatutum loquens de hæretico non habet locum in ſuſpecto de hæreſi, *Abb. in d. cap.* Inter *ſollicitudines num. 6.* Vnde ſtatutum eccleſiæ *Hyſpalen.* quo filii, & nepotes hæreticorum arceantur a beneficiis, non habet locum in filiis, & nepotibus ſuſpectorum de hæreſi, *Pui. deciſ.* 400. *lib. 2.* Et conſtitutio *Pii V. 29 in ordine Bullarii* reſeruans ſibi beneficia vacantia per hæreſim, non habet locum in eo, qui abiurauit de vehemēti, *Nauar. conſ. 6. tit. de haeret. Sanchez ad praecepta* Decalogi *lib. 2. cap. 25. num. 12. Pariſ. de reſignat. lib. 4. q. 3. num. 17.* Nec refert, ſi dicatur infamiam facti etiam poſt purgationem durare, cum eam ſolus Deus poſſit diluere, *Hoſtien. & Henrich. Boich. in cap. tuarum extr. de purg. Can.* quia tollitur quo ad illius effectus, *Abb. ibidem num. 2 in cap. teſtimonium*, vbi etiam *Felin. num. 2. de teſtam.*

SVMMARIVM.

1 *Hæretici eorumque defenſores, credentes, & fautores efficiuntur infames ipſo iure. num. 2.*
3 *Ad effectum vt tales reputentur, ſententia declaratoria requiritur.*
4 *Infamia hæreticorum eſt facti, iuris, & de iure.*
5 *Hæretici ab omnibus dignitatibus repelluntur.*
6 *Item, & publicis officiis.*
7 *Haeretici non poſſunt creari ciuitatum defenſores.*
8 *Nec iudices conſtitui poſſunt.*
9 *Proceſſus factus coram iudice hæretico eſt nullus ipſo iure.*
10 *Hæretici non poſſunt eſſe arbitri neque arbitratores.*
11 *Neque aduocationis munere fungi poſſūt.*
12 *Aduocati officium eſt honorificum & laudabile.*
13 *Hæreticus non poteſt effici doctor.*
14 *Tabellioni hæretico eiuſq; inſtrumētis nulla fides adhibetur.*
Limita num. 15.
16 *Tabellio haereticus reuerſus ad fidem an reaſſumat officium tabellionis.*
17 *Hæretici non poſſunt eſſe teſtes.*
19 *Eis qui ſe a fide veritatis abiecerunt, non eſt credendum.*
20 *Facultas ferendi teſtimonium eſt generoſa dignitatis.*
21 *Caſus in quibus admittitur teſtimonium hæreticorum remiſſiue.*
22 *Hæretici an poſſint eſſe teſtes in teſtamentis & contractibus.*
23 *De intellectu l. quoniam multi. C. de hæretic. late.*
24 *Diſpoſitio reſtringitur ad cauſam.*
25 *Hæretici teſtimonium quando in teſtamentis admittatur.*
27 *Hæretici de actu in iuditio teſtificari non poſſunt.*
27 *In recipiendo teſtimonio hæreticorum quid facere ſoleānt iudices prudentes.*
28 *Hæretici nō poſſunt proceſſus interpretari.*
29 *Interpretes habentur loco teſtium.*
30 *In hæretico non reperitur veritas.*
31 *Angeli doctrina declaratur.*
32 *Hæretici militare non poſſunt.*
33 *Et omnibus priuilegiis priuantur.*
34 *Deſcripta ab hæreticis impetrata ſunt nulla.*
35 *Etiam ſi derogent legibus in contrarium facientibus.*
36 *Inquiſitores an poſſint idfamia hæretici diſpenſare, eumque honoribus reſtituere.*

ARGVMENTVM.

De pœnis Hæreticorum quoad honores, & dignitates.

CAP. XX.

1 VLtra poenas hactenus enumeratas, hæreſis crimen concomitatur infamia, quæ complectitur non ſolum hęreticos ipſos, ſed etiā ipſorum defenſores, credentes, & receptatores

ptatores Auth. credentes, & Auth. Ga-
zaros C. de hæretic. l. cunctos populos, C.
de ſum. Trinit. & fid. Cathol.
2 Idque ipſo iure, ante ſententiam con-
demnatoriam, vt eſt teſt. in d. cap. Auth.
credentes, gloſ. in d. l. cunctos populos, verb.
Infamiam in fin. & ibi Bart. num. 11. &
12. Caſtr. num. 18. Iaſ. in 2. lect.
ſub num. 43. verſ. hodie autem, Salicet. in
l. quoniam multi num. 2. verſ. oppono C.
de hæretic. Alphonſ. de Caſtr. de iuſta hæ-
ret. punit. lib. 2. cap. 9. Brun. de hæret.
lib. 5. cap. 8. Rimin. Iun. conſ. 185. nu.
3 primo lib. Penia ad Emer. par. 1. Comment.
4. verſic. His ita poſitis, quamuis ad ef-
fectum vt tanquam talis debeat tractari,
requiratur ſententia declaratoria delicti,
vt plene poſt multos quos allegat, pro-
bat Burſati. conſil. decimo quarto, num.
18. & vigeſimotertio, lib. primo. Ta-
4 men hæc infamia eſt non ſolum facti,
ex quo turpe factum committunt, ſed
etiam iuris, & de iure Caſtr. Iaſ. locis cit.
ſupra, Didac. Cantera quæſt. crim. rubr.
de hæretic. cap. 1. num. 9. verſ. ſed acci-
piendo Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 2.
5 cap. 26. num. 2. Vnde deducitur Pri-
mo, eos repelli ab omnibus honoribus, &
dignitatibus, l. quæ Samaritis C. de hære-
tic. quæ eſt lex 18. à greco ſermone in
latinum translata per Antonium Contiũ
in codicibus nouiter impreſſis, cap. vt
Commiſſi §. priuandi de hæret. lib. 6 Boich.
in cap. ad abolendam num. 20. verſic. itẽ
extr. eod. Felin. in cap. excommunicamus
el 1. num. 3. col. 3. verſic. nota ibi infamis
eod. tit. Afflict. in Conſtit. Regni de hæ-
retic. & patar. poſt num. 29. verſ. item
hæreticus, Carer. de hæret. nu. 145. Roias
ſingul. 81. Decian. in tract. crim. lib. 5.
cap. 43. num. 8. Didac. Cantera rubr. de
hæret. cap. 1. num. 10. Et pari ratione
6 repelluntur a publicis officiis, d. Auth.
credentes C. eod. tit. c. 2. §. hæretici autem,
verb. publicum, & cap. vt commiſſi, §.
priuandi eod. tit. libr. 6. Hoſtien. in cap.
ſi aduerſus poſt num. 2. verb. ſub num. 2.
verb. ſub eorum extr. de hæret. ibique Card
num. 1. Soccin. in cap. excommunicamus
el 1. num. 34. verſ. tertia pœna eod. tit.
Roias ſing. 86. refert. alios Decian. tract.
crim. lib. 5. cap. 43. nu. 6. Farinac. in tract.
de hæreſi q. 189. num. 44.
7 Et ideo non poſſunt creari Ciuitatum
Defenſores, l. iubemus, vbi ſalicet C. de
Epiſcop. audien. neque vocari in conci-
liis, d. Auth. credentes, cap. excommunica
mus §. credentes, l. Manichei la prima C.
de hæretic. quę eſt lex in nouis Codicibus
8 translata per Ant. Contiũ. Neq; poſſunt eſ
ſe iudices, d. Auth. credentes cum aliis ſu-
pra allegatis, Albert. in rubr. C. eod. nu.
6. Hoſtien. in d. cap. ſi aduerſus poſt num.
2. verb. ſub eorum de hæret. ibique Io. An-
dr. num. 3. Card. num. 1. Anchar. num.
3. Soccin. num. 39. verſ. decima poena,
Anan. nu. 10. ac probatur pluribus Con-
ſtitutionibus Pontificiis relatis per Pe-
niam poſt Emer. pag. 10. & per Farinac.
de hæreſ. q. 181. num. 49.
9 Vnde proceſſus coram iudice hæreti-
co agitatus, eſt nullus ipſo iure, clem. 1. §.
fin. vbi Card. de vſur. Specul tit. de aduo
cato §. primo, Maranta in Specul. par. 4.
diſt. 16. num. 77. Roias ſingul. 88. nu 3.
Sicuti etiam nulla eſt ipſo iure ſententia
ab hæretico lata, etiam ſi ſit lata inter
ignorantes, vt vltra Doctor. ſupra cita-
tos, ſcribit Card. in d. cap. ſi aduerſus nu.
4. verſ. nota, Calder. in tract. de hæret. in
rubr. de poenis ſub num. 2. & in §. quæ
poena num. 14. Decian. lib. 5. cap. 43.
num. 3. & cap. 51. num. 79.
10 Deducitur Tertio quod neque poſſũt
eſſe Arbitri, vel Arbitratores, ex quo ar-
bitria ſunt ad inſtar iudiciorum redacta,
vt pluribus probat Io. Baptiſta de Sancto
Seueri. in tract. de arbitr. lib. 4. cap. 9. Ro
ias ſing. 20.
11 Deducitur Quarto, neque poſſe aduo
cationis munere fungi, d. l. quæ de Sama-
ritis, & d. Aut. credentes C. eod. tit. cap.
excommunicamus §. credentes extr. eod.
Bonifac. de Vital. in rubr. de crim. hæreſ.
num. 9. Carer. de hæret. num. 151. Roias
ſing. 105. Simanc. de Catholic. inſtit.
tit. 46. num. 61. Decian. tract. crim. lib.
5. cap. 43. num. 4. & cap. 51. ſub num.
79. & extat Conſtitutio Innocentii 4.
quæ incipit Ad extirpandas Pauli 4.
quæ incipit, Cum ex Apoſtulatus officio
aliæque plures relatæ per Peniã pag. 157
cum

Digitized by Google

cum ſeq. Cuius rei ea ratio ſolet afferri,
quod Aduocati officium eſt honorificũ,
& laudabile, *l. Aduocati* C. *de Aduoc. di-
uerſ. iud. l. Sãcimus in princ.* C. *de Aduoc.
diuerſ. iud.*

13 Deducitur Quinto, neque poſſe adi-
piſci gradum doctoratus, propterea quod
Doctoratus eſt dignitas, *cap. quanto vbi
Doctor. de Magiſt. l. prouidendum in prin
cip.* C. *de poſtul. Bart. l. omnes* C. *de de-
cur. lib.* 10. *& in l. generaliter* §. *fin. ff.
eod. tit.* Abb. *in cap. propoſuiſti n.* 15. *de pro
bat.* Alex. *conſ.* 94. *n.* 2. *lib.* 1. *Iacob. Rebuff
in l.* Curialis *num.* 1. *&* 2. C. *de* Decur.
Roias ſingul. 105. *num.* 2.

14 Deducitur Sexto. Hæreticis, eorum-
que credentibus, fautoribus, & recep-
tatoribus nullam prorſus fidem adhiberi
vſque adeo vt etiãſi publici tabelliones
exiſtant, eorũ inſtrumenta nullã prorſus
fidem faciant, *d. Auth. credentes, verſ. ſi*
Tabellio, *d. cap. excommunicamus el* 1.
§. *credentes extr. eod. tit. ibique Abb. an-
tiq. nu.* 2. *Hoſt. nu.* 19. *Io.* Andr. *nu.* 15.
Boich. nu. 11. Anch*ar. num.* 3. *Soccin. nu.*
39. *verſ Duodecima pœna, & extant ea-
dem* Conſtitutione põtifice ſupra in. præ
cedẽti deductione relatæ. Verſatur ſiqui
15 dem tabellionatus officium circa fidem
veritatis, nec poteſt erga homines eſſe fi
delis, qui Deo extitit infidelis, *cap. nulla
officia* 54. *diſt. cap. non poteſt* 2. *q.* 7.
16 Quod eſt intelligendum de inſtrumen-
tis poſt hæreſim confectis, *Abb. antiq. lo-
co ſupra cit.* Petro *de Vnſola in praxi nota-
riatus in princ. num.* 25. Roias *ſingul.* 89.
n. 2. *Sigiſm. Scaccia in tract. de iud. cau-
ſarum ciuil. crim. & hæret. cap.* 98. *num.*
17 19. An autem poſt poenitentiam, & re-
conciliationẽ ad eccleſiam poſſit notaria
tus officium exercere, extat non iniucun
da conſultatio, *Rimin. iun. conſ.* 185. *lib.*
2. qui expẽſis vtriuſque partis Argumẽ-
tis tandem concludit pro affirmatiua.

18 Deducitur Septimo, hæreticos, eorum
que credentes, & receptatores, fautores,
& defenſores repelli etiã a ferendo teſti
monio, *d. Auth. credentes, d. cap. excõmuni
camus,* §. *creden tes eod. tit. de hæret. c. ſi hæ-
reticus et c. pagani* 2. *q.* 7. *l. quoniam multi*
19 C. *eod. tit. de hæretic.* Et hoc tũ quia non
eſt credẽdũ eis, qui à ſe fidẽ veritatis ab
20 iecerunt, *d. c. non poteſt* 2. *q.* 7. tum etiam,
quia facultas ferendi teſtimonium eſt
generoſæ dignitatis, *cap. præceptum in
fin.* 32. *q.* 5. *Archid. in cap. accuſatus,* §.
21 *licet in* 1. *not. de hæretic. in* 6. Sunt tamen
aliqui caſus in quibus hæreticorum te-
ſtimonium ſpeciali quadam ratione ad-
mittitur, quos copiosè congerit *Farin.
de teſtib. q.* 55. *n.* 221. *cum ſeq.* inter quos
22 cum conſtituatur hæreticos repelli à te-
ſtimonio tantũ in Iudicialibus, non antẽ
in cõtractibus, vel in teſtamẽtis ex *l. quo
niam multi* C. *de hæret.* Ideo nonnulla cir
ca illius *legis* intellectũ ſunt aduertẽda.

Primo ergo animaduerſione dignum
videtur, quod text. in d. l. quoniam, plu-
res enumerat hæreticorum ſectas, quibus
omnis legitima conuerſatio interdicta
eſt, & penitus ab omni & quocunque te-
ſtimonio ferendo repelluntur, cuiuſmodi
ſunt Manichæi, Borbonitæ, Samaritæ,
Montaniſtæ, & alii, qui ibi connumeran-
tur. Aliis vero hereticis permittitur, vt
poſsint ferre teſtimonium in contracti-
bus, & teſtamentis tantum. cuius diſtin-
ctionis ratio ex eodem textu colligitur,
nempe, quia Manicheis, Borbonitis, & a-
liis in text. enumeratis pro reatus ſimili-
tudine omnis legitimus actus interdictus
eſt, quo fit, vt ego ſuſpice mentem illius
textus fuiſſe hæreticis declaratis, ſiue
dogmatizantibus interdicere omnem
actum, & conuerſationem legitimam. &
ſic facultatem ferendi teſtimonium, ſiue
in iudicio, ſiue in. contractibus, vel teſta-
mentis. Reliqui verò hæretici, quibus
permittit teſtimonia teſtamentaria, & in
cõtractibus ſunt illi, qui non profitentur
explicitè aliquod dogma declaratũ, ſed
ex Argumentis reperiuntur à Iudicio Ca
tholicę Religionis deuiare, iuxta *tex. in l.*
3. §. *Hæreticorum.* C. *eod. tit. de hæretic.*

Secundum eſt, quod dignum animad
uerſione videtur, quod tex. in *d. l. quo-
niam*, dum quibuſdam Hęreticis per-
mittit teſtimonium ferre in vltimis vo-
luntatibus, & in contractibus non permit
tit ſimpliciter, ſed propter cauſam,
nempè propter vtilitatem neceſſarii
vſus, nè probationum facultas angu-

Digitized by Google

ſtetur, quę quidem cauſa reſtringit diſpo-
24 ſitionem ad ipſam cauſam, *l. cum pater, §. dulciſsimus, ff. de leg. 2. Aret. conſ. 161. col. 3. verſ. moueor primo, Dec. conſ. 379. n. 5. verſ. vlterius, & conſ. 64. nu. 6.* Et propterea caſus in quibus recipiuntur teſtimonia hæreticorum, ſiue iudæorum inter catholicos, ſunt intelligendi quando
25 alii non adſunt teſtes catholici, qui contractui, vel teſtamento intereſſe poſſint, quia tunc vere adeſt neceſsitas, & anguſtatur facultas probationũ, ad quod bene facit tex. in c. in fidei fauorẽ, §. *præſertim de hæret. lib. 6. & in l. conſenſu, §. ſuper plagii, C. de repud. & in l. non omnes, § à Barbaris, ff. de re milit. & in l. Diuus, verſ. Et ſi aliter veritas ff. de quæſt. cap. veniens, el ſecondo, vbi* Doctor. *& cap. fin. vbi Abb. in 2. not. extr. de teſtib. Cephal. conſ. 227. num. 32.*

26 Tertium eſt animaduerſione dignisſimum, quod in caſibus in quibus teſtes hæretici admittuntur, operantur, vt actus geſtus ſubſiſtat, non autem poſſunt de illo actu teſtificari in iudicio, *Afflict. dec. 234. in fi. poſt Alexan. conſil. 35. ad fi. & conſ. 78. in fi. lib. 1.* & alios, quos allegat.

Porrò cum ab initio cognoſci facile non poſsit, An verſemur in caſu, in quo hæreticorum teſtimonium admittitur, ſi quando probanda ſunt facta, quæ non
27 poſſunt probari, niſi per hæreticos, ideo in praxi vidi quandoque prudentiſsimos iudices in partibus in quibus viget hæreticorum multitudo, decernere remiſſorias, cum facultate recipiendi teſtes etiã hæretica labe infectos, ſaluis tamen exceptionibus ad hoc, vt probationibus factis, & meritis negocii perpenſis poſsit pars ſuas exceptiones producere, & iudex pro ſua prudentia decernere quanta fides ſit eis adhibenda; iuxta text. *in l. 3. in princ. & in §. ideoq. ff. de teſtib.*

28 Deducitur octauo, hæreticos neque poſſe interpretari proceſſus in iudicium productos, vel producendos, ſiue illos de vna in aliam linguam transferre, tum
29 quia iſti interprętes habentur loco teſtium, *l. 1. vbi Doct. ff. de ventr. inſpicien.*
30 *Alexan. conſil. 179. num. 10. lib. 2.* Tum etiam quia in hac interpretatione requiritur veritas, *l. 1. §. fin. in fi. ff. de verb. obligat.* quæ veritas in hęretico non reperitur, *cap. hæreticus, & cap. non poteſt. 2. quæſt. 7.*

31 Ex quo patet, non eſſe probandam doctrinam *Angel. in Auth. vt præponatur nomen Imperatoris num. 2.* dum inquit, quod dum agitur de interpretatione, ſignificatione litterarum gręcarum, ſeu hebraicarum, vel aliarum ſimilium, ſtatur declarationi vnius, etiam ſi ſit hebræus, & propterea *Alex. conſ. 179. ſub n. 9. lib. 2* dicit dictum Angeli procedere, vel quando hebræus eſt electus de communi partium conſenſu, vel quando nullus alius eſt, qui litteras valeat interpretari iuxta communem doctrinam Bartoli, & aliorũ *in d. l. 1. § fi ff. de verb. oblig.*

32 Deducitur nono, hęreticos non poſſe aſpirare ad aliquam militiam, *l. quicunque §. nullam, l. Manichæos, la prima, ibi militare quoque prohibentur, & l. quã Samaritis, C. de hæret. Decian. tract. crim. lib. 6 c. 43. nu 4. in fi.*

33 Deducitur decimo hæreticos priuari omnibus, & quibuſcumque priuilegiis, ſiue illa competant intuitu Religionis, vt *in l. 1. C. eod. tit.* ſiue intuitu Reipublicæ, vt in *Auth. item priuilegium,* C. *eod.* ſiue contemplatione perſonæ, vt in *l. Curiales, C. eod* vbi ratio aſsignatur, ne videamur hominibus execrandis contumelioſo ambitu immunitatis beneficium præſtitiſſe, & ad idem facit tex *in l fi. C. eod.*

34 Ideo reſcripta etiam ſpecialiter ab hęreticis impetrata, firmitatis robore carent, quia præſumuntur per fraudem extorta, *l. 2. vbi gloſ. & Doct. C. de ſum. Trinit.* adeò vt ex eorum manibus arrepta ad Principem caſſanda, & laceranda debeant referri, *l. ſicut, C. de paganis, & ſacrif. eorum, l. fin. ſi contra ius, vel vtil publi. Florian. in l. 1. §. ſed & ſi quis, num. 1. ff. fin. regund. Simanca de cathol. inſtit. tit. 45. num. 44.* Quod procedit etiam ſi in
35 reſcripto ſit derogatum legibus in contrarium facientibus, *Cin. in l. fin. C. ſi contra ius. vel vtil. public. Caſtren. in dicta l. 2. num. 3. C. de ſacroſan. eccleſ. Brun. de hæret. lib. 5. cap. 7.* An autem Inquiſitores hęreticæ prauitatis poſsint ſuper

hac

hac infamia diſpenſare,ac hæreticos honoribus reſtituere,vide *Pentam ad Emer. par. prima*, *Comment*. 4. *circa fin. Zanchin,de hæret. cap*. 38. Paul. *Ghirland. in tract. de relaxat. carcer. tit. de benefic.& indulg.* Princip. *quaſt*. 1. *&* 2. *& in tract. de hæretic. quaſt.6.num.2.*

SVMMARIVM.

1 *Referuntur argumenta opinionis negatiuæ.*
2 *Contraria opinio refertur, & hæreticorum,& fidelium, auctoritatibus abunde probatur.*
3 *Libri hæreticorum magis vitandi ſunt, quam priuata colloquia.*
4 *Sicut malis hominibus, ita improbis libris expedit rempub.expurgari.*
5 *Libri hæreticorum qua de cauſa ſupprimendi.*
6 *Memoria hæreticorum abolenda.*
7 *Libelli famoſi ſupprimuntur, & illorum auctores mortis pæna damnantur.*
8 *Bona vel vera reperta in libris hæreticorum,æquiparantur confeſſioni veritatis demoniorum.*
9 *Chriſtus Dominus noluit recipere confeſſionem veritatis demoniorum.*
10 *Bonum malo commixtum non dicitur amplius bonum.*
11 *Aliqua bona quare hæretici in ſuis libris permiſceant.*
12 *Finis attenditur in rebus.*
13 *Teſtis in parte falſus reiicitur in omnibus etiam veris.*
14 *Vna ratio ſufficit ad ſuſtinendam diſpoſitionem.*
15 *Quod libri hæreticorum legantur neq. neceſſitas neq. vtilitas impellit.*
16 *Errans in fide,paratus ab eccleſia corrigi, non eſt hæreticus.*
17 *Libri gentilium,& iudeorum quare non prohibeantur.*
18 *Libri continentes falſam doctrinam contra bonos mores reprobandi.*
19 *Libelli contra priuatos conſcripti ſupprimuntur.*
20 *Rablitionem an prohibendi remiſſiue.*

ARGVMENTVM.
An libri hæreticorum ſint abolendi.

CAP. XXI.

SVnt, quibus videatur non eſſe abolendos,in infraſcriptis poriſſimum argumentis ſuffulti.

Primo, quia multa bona continentur in illis, & ſtultum videtur
1 propter aliqua mala priuare ſe bonis:alioqui multorũ patrum ſcripta eſſent antiquanda,eo quod aliquid in iis cõtinetur,quod bonum non eſt.exemplum habemus in *cap. 2. de Sum. Trin. & fid. cathol.* vbi quamuis fuerit damnatus tractatus, quẽ Abbas *Ioachim* edidit contra *Petrum Lombardum*,de vnitate,ſeu eſſentia Trinitatis, tamen non fuerunt damnata instituta Floreſis monaſterii, quia continebant ſalutarem inſtitutionem, & obſeruantiam regularem.

Secundo, Eccleſia tolerat libros Gẽtilium,Iudeorum, ac etiam veterum hæreticorum,vt *Originis Tertulliani*, *Euſebii*,*Pelagii*, ergo deberet etiam tolerare libros hæreticorum recentiorum, cum nulla vigeat diuerſitatis ratio *l. illud ff. ad l.Aquil.cum vulgaribus*.

Tertio,Argumentum deſumunt ex teſtimoniis quorundam veterum patrum: nam Dionyſius, (vt ſcribit *Euſebius lib. 7. hiſtor.c.6.* & *Nicephorſ.lib.6.c.8. & 9.* cum reprehenderetur,quod libros hæreticorum legeret,reſpondit,ſe viſionẽ habuiſſe, qua ſibi dicebatur, lege omnia, quæ in manus tuas veniũt, valebis enim ad omnia reſpõdere, & reprobare. *Hieronym.in Epiſt. ad Alexandrum minerium*, inquit, ſe legere libros hæreticorum, vt bona inde excipiat:etiam ſi ſciat aliquos propterea de ſe murmurare.

2 Quibus nihilominus parum obſtantibus,dicendum eſt,hæreticorum libros eſſe omnino abolendos, & obliterandos, idque probatur.

Primo ex antiqua, & perpetua conſuetudine, non ſolum Chriſtianorum, ſed etiam Ethnicorum. Siquidem Vlpianus *in l. 4. §. tantundem, ff. famil. hæreiſcund.* apertiſſimis verbis aſſerit, libros improbatæ lectionis protinus eſſe corrũpẽdos, Eos etiam aſſimilat malis medicamentis pro quibus iudex officium ſuum interponere non debet, *Paulus* etiam *libr. 5. receptarum ſent. tit. ad l. Cornel. de Sicar.* libros inquit, magicæ artis apud ſe neminem habere licet, ac penes quoſcumque reperti ſint, bonis ademptis ambuſtiſque his publicæ in inſulam deportentur. *Plato* Poetarum libros, qui de Dijs ſuis parum religioſe loqui videbantur, repu-
2 diandos, & extirpando cenſuit, *lib. 7. de leg. Valerius Maximus lib. 1. cap. 1.* ſcribit, quod cum Romæ reperti fuiſſet libri quidam, qui nonnihil videbantur ſoluere Religionem, Prætor Vrbanus ex auctoritate Senatus in cõſpectu populi eos cremauit.

Tullius libr. 1. de natur. Deorum refert *Prothagoram Alderitem*, quod libros noxios Religioni ſcripſiſſet, Athenienſium iuſſu Vrbe, atque agro exterminatum, libroſquæ eius in concione combuſtos.

Liuius quoque libr. 39. refert negotiũ Magiſtratibus pluries datum, vt vaticinos libros conquirerent, comburerentque, & libr. 25. Senatuſconſultum refert fuiſſe recitatum, vt quicunque libros vaticinos, præcationesque, aut artem ſacrificandi conſcriptam haberet, eos libros omnes, litteraſque ad ſe deferret.

Impius etiam *Antiochus* putans libros veteris teſtamenti ſuæ Religioni noxios, edicto poenali eos prohibuit, *Machab. lib. 1. cap. 1.* Et eadem impietate ductus *Diocletianus* edixit, vt ſacra omnia volumina igne cremarentur, *Euſeb. lib. 8. cap. 2. Nicephor. lib. 7. cap. 3.*

Sed vt ab Ethnicis recedamus, perpetuum in Eccleſia Dei hunc morem fuiſſe, conſtat ex eo, quod etiam Apoſtolorum tempore multos ab Apoſtolis conuerſos, libros curioſos, & varios contulerunt, & combuſſerunt coram, omnibus *Actum cap. 19.*

Clemens etiam *lib. 1. conſtit. Apoſt. cap. 7.* ſcribit Apoſtolos prohibuiſſe fidelibus libros Gentilium, & Prophetarũ. Et conſequente rempore *Concil. Nicenum* libros *Arrij* igni adiudicauit, *Niceph. lib. 8. cap. 18.* nec diu poſtea Epheſinum damnauit libros Neſtorii, *l. damnato C. de hæret.* & Calcedonenſe damnauit libros Eutichetis, *l. quicunque §. nulli, & §. omnes C. eod. tit.* Et denique vt coetera breuitatis gratia mittantur, *Concil. Tridentinum ſeſſ. 4.* Indicem librorum fieri iuſſit, vt omnes ſcirent qui libri cauendi eſſent, & igni tradendi.

3 Secundo libros hæreticorum eſſe abolendos probatur ratione, Si enim collo. quia cum *hæreticis ſunt vitandi, Paul. ad titum c. 3. hæreticorum hominem de vita. multo magis vitandi ſunt libri.*

Conſequentia probatur, quia oratio in libris ſcripta eſt magis ornata, & artificij plena, quã in priuatis colloquiis vſurpetur. Deinde eſt ſemper ad manus, ac peruolat per orbem, adeo vt vno eodemque contextu multorum domos, & cubilia penetret, multorumque aures impleat quos nuſquam vidit, & ad quos Auctor forte nuſquã admitteretur. Sic *Vuiclephus* viua voce in Anglia, vbi tantum docuit, pauciſſimos peruertit, & pene nullos erroris ſui reliquit hæredes, at per libros vniuerſam Bohemiam infecit, vt Cocleus ſcribit in hiſtoria Vſſitarum.

4 Tertio ſi expedit Rempublicam malis hominibus expurgari, vt illa pace, tranquillitate letetur, *l. congruit ff. de offic. Præſid.* eo magis expedit expurgari improbis libris qui ſunt magis apti ad diſſẽtiones, & tumultus excitandos.

5 Quarto libri hæreticorũ ſupprimuntur non ſolum propter falſam doctrinam quæ in eis cõtinetur. ſed etiam ne remaneãt facinoroſę peruerſitatis veſtigia, ſed flammis combuſta depereant, *l. damnato §. nec vero C. de hæret. & in l. quicunque §. omnes vero. C. eod. tit.* Hinc videmus nomina, atque inſignia hæreticorum in lapidibus, vel alibi ſculpta abrãdi, & aboleri, *Albert. de hæret. q. 12. n. 12. Pena ad Director. p. 2. Cõm. 4. col. 3. verſ. Exhis amplius* At memoria præſertim ex libris cõſeruatur ergo. Corroboratur ex trad. per *Bald.*

Bald. per illum *text. in l. cum filius* 78. §. *repetendorum ff. de leg.* 2. vbi damnata memoria defuncti, teſtamentum eius declaratur nullum.

Quinto, quia hæretici, cum veritatem impugnent, ex ipſorum lucubrationis nonniſi imperiti vulgi plauſus expetunt, ideo iuſtum, & rationabile eſt, vt per librorum ſuppreſſionem hac inani gloria priuentur.

7 Demum, libelli in iniuriam priuati hominis conſcripti ſupprimuntur, & eorũ Auctores capitali poena coercentur, *l. vnica, C. de famoſ. libell. l. lex Cornelia, §. ſi quis librum, ff. de iniur. l. ob carmen, ff. de teſtib. l. cum leges, §. is cui, & l. fin. ff. de teſtam. Clar. in §. fin. verſ. libelli famoſi*, Ergo multo magis ſupprimi debent & comburi libri ſcripti in contumeliam Chriſti, & Eccleſiæ ſuæ ſanctæ.

8 His ita ſtantibus Argumentis in contrarium allatis, reſpondetur. Non obſtat primum, licet enim in libris hæreticorũ legi videantur aliqua bona, vel vera, illa tamen æquiparantur confeſſioni veritatis Dęmoniorum, vt inquit D. *Auguſt.*
9 *contra Fauſt. lib.* 13 *cap.* 15. nobis relatus *in Can. ſi quid veri* 37. *diſtin.* quam quidem confeſſionem Chriſtus recipere noluit, *Luc.* 4. vbi diabolum confitentem illum eſſe Dei filium, loqui prohibuit. Itẽ *Paul.* dũ Diabolus fateretur Apoſtolos eſſe ſeruos Dei excelſi, qui annunciabant hominibus ſalutem, tacere iuſſit, *Actuũ cap.* 16.

Prętcrea vera, vel bona ab hęrcticis dicta, nec ſunt ſimpliciter bona, nec ſimpliciter vera, ſed falſis, & malis permixta, adeo vt propter commiſtionem iure reprobentur, exemplo falſæ monetę quę quamuis contineat aliquid boni, quia tamen continet etiam malum, reprobatur, *l.* 1. *&* 2. *c. de falſa moneta, l. elegan*
10 *ter §. qui reprobatos, ff. de pignor. act.* bonum enim commiſtum non dicitur amplius bonum, ſed conſtituit ſpeciem à bono ſeparata, argumento *l. adeo §. cum quis ff. de acquir. rer. domin. §. cum ex aliena materia inſtitut. de rer. diuiſ.* vbi vinum, & mel ſimul commixta, non dicitur amplius ſimpliciter vinũ, neque ſimpliciter mel, ſed tertia ſpecies a ſimplicibus ſeparata, non ergo poteſt dici aliquid boni in libris hæreticorum contineri. Rurſum finis, propter quem hæreti-
11 ci aliquid boni & veri in eius libris permiſcent, nihil aliud eſt niſi ad hoc vt facilius veleant legentibus falſa propinari, *Beda apud Marcum cap.* 1. *& in Actis Apoſtolorum cap.* 16. *D. Chryſoſtom. in Matth. homil.* 47. *Turrecrem. in cap. Sancta Romana* 15. *diſt. Catar. in ſpecul. hæret. conſid.* 10. *Brun. de hæret. lib.* 6. Vnde verſus.

Impia ſub dulci melle venena latent.

Ergo nullatenus poteſt dici bonum, vel verũ, quod eſt ordinatum ad ſuadendũ malum, & falſum; quia, finis eſt ille, qui
12 in rebus attenditur, *l. receptum, ff. commun. l. cum furioſus ff. de iudic. l. non intelligitur, § quando autem, ff. de iure fiſci, §. ſufficit, Iuſtitut. de Ingen.* Et hæc eſt ratio, ob quam Viri Sancti exiſtimant Chriſtum prohibuiſſe Diabolo, ne fateretur veritatem, *Lucæ cap.* 24. Addo ex humani iuris diſpoſitione, iuſtiſſime libros hæreticorum aboleri, etiamſi in aliquibus vera contineant: Et enim cum vt plurimum contineant falſa, & impia, iuſtum eſt, vt aboleantur in totum, quia teſtis in parte falſus reiicitur in omnibus
13 neque fidem meretur quo ad vera, *Bald. in l. fin. num.* 18. *C. de edict. Diui Adrian. Innoc. in cap. Fraternitatis num. primo poſt med. verſ. Dicimus tamen, ibique Hoſtien. num.* 6. *Anan. num.* 4. *Felin. nu.* 21. *de hæret. Alex. conſ.* 27. *n.* 3. *lib.* 2. *vbi de communi Pariſ. conſ.* 74. *nu.* 21. *lib.* 1. *late Farinac. de teſtib. q.* 67. *n.*
14 111. Accedit quod ratio propter quam hæreticorum libri damnãtur, non eſt tantum falſitas doctrinę, ſed etiam vt ipſorum memoria pereat, & careant inanis gloriæ dulcendine, vt dictum eſt ſupra 3. & 4. Argumento, pro confirmatione concluſionis, ideoque etiam ſi in veris ceſſaret ratio falſæ doctrinæ, prout non ceſſare ſupra oſtenſum eſt, non neſſarent vtique aliæ rationes, quæ ſufficiunt ad hoc, vt remanere debeat eadem diſpoſitio, *l. liberorum, §. primo, ff. de his qui not. Infamis, l. ſi vero*

lex ff. de hæred. Inſtit. l. ſi quis ad exhibendum ff. de except. rei iud. §. in bonis, vbi Bart. & Alber. ff. de priuil. cred. §. Affinitatis inſt. de nupt. Silu. conſil. 25. *num.* 29. *lib primo Cephal. conſil.* 151. *numero* 27. *lib.* 2. *Sarnen. in regul. de Infir. quæſt.* 21

15 Et demum quia eccleſia ad permittendum libros hæreticorum, duci deberet vel propter neceſſitatem, vel propter vtilitatem, *l. in nouis vbi Bart. & reliqui ff. de legib.* At nulla adeſt neceſſitas, neque vtilitas, Ergo.

Minor quo ad neceſſitatem patet, quo vero ad vtilitatem probatur, quia nihil eſt tam bene ab hæreticis dictum, quod elegantius a pluribus catholicis non ſit ſcriptum, prophetauit enim *Balaam* de aduentu Meſſiæ, *num.* 24. ſed multo melius, & apertius prædixerunt illum alii Prophetę. Prophetauit *Caiphas Chriſtum* pro omnium ſalute moriturum, hoc idem, & melius Prophetauerunt *Dauid Iſaias*, & coeteri omnes, ergo nulla eſt cauſa, cur propter aliqua bona permittenda ſint opera hęreticorum cum periculo ſummi mali.

Non obſtat *text in c.* 2. *de ſum. Trin.* quia ibi non fuit damnatus Auctor, propterea quod vt dicitur in §. *fin.* ipſe ſemper eam fidem tenere profeſſus eſt, quam profitetur Sãcta Romana eccleſia

16 à qua paratum ſe exibuit corrigi, & ideo non potuit Auctor tanquam hæreticus reprobari, quamuis errauerit in fide *Can. aperte* 24. *q.* 1. *hæc eſt* 1. *q.* 3. *Hoſtien. in d. c damnato num.* 18. *Abb. antiq. num.* 3. *Imol. num.* 14. *Card. num.* 6. *Butr. num.* 27. *&* 28. *& iterum Imol. num.* 14. *in rubr. extr. de ſum. Trin. nu.* 11. *q.* 10. ſed fuit tantum damnatus libellus, ſeu tractatus, & ideo cum Auctoris perſona non fuerit in fide ſuſpecta, merito ab vno tractatu damnato, non infertur ad alium, *vulg. l. Papinianus ff. de minor.* Nec ad rem facit exemplum aliquorum Patrum, qui in eorum libris in aliquo errarunt, licet enim illa ſint errata, non tamẽ ſunt apta nocere, eo quia nõ habẽt pertinaciã, ſed habẽt animi promptitudinem ad ſe corrigendum, quotiens aliter fuerit ab eccleſia determinatum.

Hæretici autem, quoniam habent mentem Chriſtianæ veritati repugnantem, nec corrigi ſunt parati, merito in illis eccleſia conſueuit quidem corrigere, ſed perſonas illeſas conſeruare, in iſtis autem errores ſimul cum perſonis damnare. Vnde *in cap.* 2. *in princ. & §. fin.* error Abbatis *Ioachini* corrigitur, *Almarici* vero errores propter eius pertinaciã ſimul cum perſona damnati ſunt. Minus

17 obſtat Secundum Argumentum, libri gentilium, & Iudeorum catholicæ puritati non obſunt, qui enim fidem Chriſti non ementiuntur, vt ſunt gentiles, non facile homines ad falſum dogma ſolicitant, nec poſſunt per vmbram Sanctitatis hominum decipere ſimplicitatem. Atqui varia inſtituti boni indumenta ef fingunt, cum ſint poſtea diſciplinis ſalutis contrarii, iſti facile operari poſſunt abominationem, *cap.* 1. 96. *diſt. c. nemo* 83. *diſt.* Nec refert, quod eccleſia tolleret etiã libros Origenis, & aliorum quorumdam hæreticorum, hoc enim fit quoniam ex illis magis refutantur eorum errores, nã ex eorundẽ antecedẽtibus ſcriptis ſequentia errata deteguntur. Demum non obſtat tertiũ, quia illi Patres libros hæreticorũ legebãt ad eos cõfutãdos, tãquã viri ſapiẽtia, & victæ ſãctimonia, præſtãtes, prout etiã hodie cõceditur epiſcopis, aliiſq. multis doctis viris, vt improbatos libros ad corrigendum, ſeu reprobandum habeant, & legant.

Sit ergo firma concluſio, libros hæreticorum ex communi omnium conſenſu ex ſacris litteris, & ex multiplici ratione eſſe prorſus ſupprimendos, & abolendos Quæ quidẽ concluſio extenditur, vt procedat, ſiue libri cõtineãt falſam doctrinã

18 aduerſus Religionem, ſiue contra mores, nam & iſtos etiam à Republica eſſe eliminandos docet *Ariſt.* 7. *polit. cap. vlt.* Vnde *idem in poet. c.* 1. tacite reprehendit hermogenem, & Nicocharem, propterea quod hominum corruptos mores carmine expreſſiſſent. *Et Scaliger. lib.* 3. *poet. c.* 126. quæ vel vmbram (inquit) præ ſe ferunt obſcenitatis abs te ſcribi, neque ab aliis ſcripta legi iubeo, quid enim ſis,

aliud,

aliud, quam is, cuius lectione delectaris. & in appendice, genus, ait, Epigrammatis, in quo fœditas ineſt, hoc non ſolum à Republica Platonis, ſed toto orbe terrarum, & ipſum, & eius Auctores exulare iubeo.

19 Et quidem iure merito, ſi enim libelli in iniuriam priuati Hominis conſcripti ſupprimuntur, & Auctores variis pœnis damnãtur, *l. ob carmen, ff. de teſt. b. l. vnic. C. de famoſ. libell. l. lex Cornelio, l. ſi quis librum, ff. de iniur. l. cum leges, §. ii cui, & l. fin. ff. de teſtam.* Equidem multo magis ſupprimi debent libri conſcripti in iniuriam, & contumeliam Reipublicæ. & hæc quo ad primam quæſtionem.

20 An autem hæc eadem concluſio ſit ad mittenda in libris Hebræorum Rabinorum conſulas *Port. Imol. conſ.* 4. vbi plena conſultatione de hoc dixerit.

SVMMARIVM.

1 *Principes ſeculare poſſunt abolere libros hæreticorum, quorum hæreſis eſt ab eccleſia damnata.*

2 *Item libros Reipub. ſtatui præiudicantes.*

3 *Princeps ſecularis libros velut hæreticos, hæreſi per eccleſiam adhuc non damnata, abolere non poteſt.*

ARGVMENTVM.

An abolitio librorum hæreticorum, vel alias improbatæ lectionis Auctorum, poſſit, & debeat neceſſario fieri per eccleſiam, an etiam fieri poſſit à Principe laico.

CAP. XXII.

PRopoſita quæſtio, vt ex omnibus ſuis partibus explicetur, duos caſus cõſiderari oportet.

1 Primus, quando hæreſis eſt iam detecta, & damnata, vt ſunt hæreſes *Arrii, Neſtorii, Caluini, Lutheri, Zuingli,* & aliorum, & tunc librorum prohibitio, & abolitio fieri poteſt, & laudabiliter fit, non ſolum ab eccleſia, ſed etiam à ſecularibus principibus, ita me docet *text. in l. damnato §. nec vero impios libros C. de hæret.* vbi Theodoſ. & Valen. Imperatores Nec vero, inquiunt, libros nephandi, & ſacrilegi Neſtorii aduerſus venerabilem Orthodoxorum ſectam, decretaque Sanctiſſimi cœtus Antiſtitum Epheſi habiti ſcriptos habere, aut legere, aut deſcribere quiſquam audeat, quos diligenti ſtudio conquiri, ac publice comburi decernimus. Concinit, & *l. quicunque, §. nulli etiam C. eod. tit.* vbi Valenſ. & Marcianus Cæſares Euthichetis, & Apollinaris profanam peruerſitatem inſectantes, nulli etiam inquiunt, contra venerabilem Calcedonenſem Synodum liceat aliquid vel dictare, vel ſcribere, vel ædere, atq. emittere, vel ſcripta ſuper eadem re proferre. Nemo huiuſmodi habere libros, & ſacrilega ſcriptorum audeat monumenta ſeruare. & paulo poſt, omnes vero huiuſmodi carthæ, ac libri, qui funeſtum Euthichetis, & Appollinaris complexi fuerint dogma, incendio concrementur, quarum legum meminerunt *Euagr. Hiſtor. lib. 1. cap. 2. Socrat. lib. 1. cap 6.*

2 Secundus eſt caſus, quando hæreſis non eſt ad huc detecta, & tunc aut princeps ſecularis vult damnare libros tanquam continentes doctrinam contra publicum Reipublicæ bonum, veluti quia ſtatus ſecreta produnt, vel ſeditionis præcepta continent, & in tali etiam caſu poteſt Princeps tales libros ab eius Republica elimare, non ſecus ac improbos, & ſeditioſos homines repellere, *l. congrui ff. de offic. Præſid.* quod tempeſtate noſtra à laicis principibus non ſemel factũ vidimus.

3 Aut vult illos damnare tanquam continentes hæreſes ab eccleſia ad huc non damnatas, & hoc facere nullatenus poterit, propterea quod eſſet proferre iudicium de hæreſi, quod eſt mere eccleſiaſticum *c. vt Inquiſitionis §. prohibentes de hæretic. lib. 6.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Auctore damnato libri quoque damnati cenſentur.*

2 *Tabellione de hæreſi damnato, inſtrumenta per eum confecta nullius momenti cenſentur.*

3 Rege *abolito etiam leges, & ſtatuta abolita cenſentur.*

4 *Auctore, damnato libri damnati cenſentur etiam ſi ſint boni.*

5 Cardinalis *opinio reprobatur.*

6 *Libri auctoris damnati, reprobantur etiam ſi non ſit impreſſi.*

7 Item *etiam ſi circumferantur ſub nomine viri catholici.*

8 *Item quamuis conſcripti ſint antequam auctor damnaretur.*

9 Libri *hæreticorum an poſſint allegari tanquam rationabiles.*

10 *Valet auctoritas auctoris hæretici ad conuincendum errores hæreticorum.*

11 *Ad fidei veritatem elucidandam, vel ad conuincendum abuſum catholicorum, licet uti auctoritate auctoris hæretici.*

12 *In materia indifferenti an liceat allegare libros hæreticorum.*

14 *Hæretici liber ſpecialiter permiſſus ab eccleſia, poteſt impune legi.*

ARGVMENTVM.

Qui Libri debeant cenſeri damnati.

CAP. XXIII.

REgulæ ſunt conſtitutę in fronte Indicis librorum prohibitorum, Primũ ex præcepro *Sacri Concilii Trid.* deinde vero auctoritate fel. re. *Clementis Papæ VIII. edict.* ex quibus facillime cognoſci põt quinam libri tanquã reprobati ſint vitandi, verũ quia quæ ibi traduntur ſpectant ad eos tantum, qui ty-
pis tunc dati erant, ideo ad faciliorem
1 cognitionem. Regulam conſtituas, quod
Auctore damnato, libri quoque eius da-
mnati cenſentur, ita docent *Doct. in cap.*
Fraternitatis, extra de hæretic. vbi præſer
tim *Hoſtien. num. primo, Innoc. & Butr.*
num. 2. Abb. num. 1. *Soccin. num. 1. &*
3. Anan. num. 3. & iterum, *Hoſtien. in*
cap. 2. num. 17. & ibi Butr. num. 31. de
ſum. Trin. Socc. num. 1. verſ. vel ſic. A-
nan. ante num. 1. Albert. de hæret. q. 12.
num. 13. Penia in direct. par. 2. Comm.
3. verſ. Primum damnato.

Probatur autem hæc regula, primum in *cap. Fraternitatis, extra de hæret.* dum inquit, cũ Cæleſtinus, atque Pelagius in Epheſina ſynodo ſint damnati, nõ potuerunt illa Capitula recipi, quorum damnatur Auctores.

2 Secundo probatur *in Auth. credentes in fin. & in cap. excommunicamus 13. §. credentes, verſ. ſi Tabellio eod. tit. de hæret.* in quibus locis damnato Tabellione de hæreſi, inſtrumenta confecta per ipſum, nullius ſunt momenti, ſed cum Auctore damnato damnantur, & ibi hoc not. *gloſ. in verb. damnentur.*

3 Tertio probatur *in Can. nullus 3. q. 4.* vbi Auctore anathematizato eius dictis fides adimitur.

4 Quarto in *Can. Sancta Romana §. itẽ origines, & §. hæc omnia, verſ. Atque cum auctoribus ſuis 15. diſt.*

5 Quinto *in cap. 2. §. fin. de ſum. Trinit.* ipſum inducendo a contrario ſenſu, ibi enim damnato tractatu, ſeu libello *Ioachini*, ideo non damnatur ſtatuta Florenſis Monaſterii, quia diſciplinam continent regularem, & Auctor ſemper in catholica fide permanſit, ergo ſi Auctor a fide catholica diſceſſiſſet, fuiſſent etiam ſtatuta, & coetera omnia opera damnata, vide cauendum eſt ab *Abb in d. cap. damnato num. 4. verſ. Et ex hoc*, dum ex illo tex. deſumit, quod damnato auctore, non damnãtur eius opera, quia ex prædictis patet ex textu illo probari contrariũ vt idem *Abb.* adnotauit *in d. cap. Fraternitatis n. 1. de hæretic.*

6 Sexto probatur a ſimili, quia abolito

Rege

Rege tamquam Tyranno, cenſentur etiam abolitæ eius leges,& ſtatuta, *Bald. in cap. tranſlato, vbi Felin. numero* 1. *de conſtitut.*

Ampliatur hęc Concluſio, vt procedat, ſiue libri ſint boni, ſiue ſint mali,
4 quia auctore damnato ſemper libri intelliguntur damnati,niſi ſint expreſſe approbati, *Hoſtien.in dicto cap.damnato, num.* 14.*Butr.in cap. Fraternitatis ſub num.*3. *verſ.Solutio.gloſ.in cap.Fraternitatis,ver. Celeſtinus, verſ. ſed verum eſt, de heretic.* Licet enim in tali caſu non militet ratio falſæ doctrinæ, tamen militant aliæ rationes in principio huius Concluſionis adductæ,quæ operantur eandem diſpoſitionem in iuribus ibi allegatis.

Pręterea quando defectus eſt in Auctore, tunc etiam ſi opera ſint bona, tamen non admittuntur, niſi per Eccleſiam reperiantur expreſſe probatæ, *cap. Eccleſia ſancta Mariæ, vbi late Doct. de conſtit.ca.*1.96.*diſt.cap.vt animarum de heret.lib.*6.

Et ideo cum in caſu noſtro eſt defectus ſupponatur in Auctore, vtique quamuis opera bona ſint, cenſentur ſemper ſimul cum auctore damnata, niſi ſpecialiter
5 ſint probata. Et licet contrariū teneant *Card.in d.c.damnamus,ſub nu.6.verſ.vigeſimo nota.Imol.nu.*12.tamen ex prædictis conſtat opinionem *Hoſt.* & *Butrii eſſe veriorem.*

6 Ampliatur ſecundo,vt procedat, ſiue libri circumferantur impreſsi, ſiue manuſcripti,vt rectè probat text.*in cap. nouiter,de ſent. excom.* quatenus ibi excommunicantur Scriptores ſtatutorum hęreticorum, item quia eadem in vtriſque militat ratio, & propterea eadem debet eſſe diſpoſitio,*l.illud, ff.ad l. Aquil. l. à Titio,ff. de verb. oblig.* Et hanc opinionē vti veram profitentur, *Vgolin. de cenſur. par.2.gloſ. verb.ac eorumdem libros, verſ. Quarto in excommunicationem incidunt, Thom.Sanch. ad præcepta* Decalogi *lib.* 2. *cap.* 10.*num.*28.*Farinacc.poſt hæc ſcripta viſus in tract.de hereſi q.*180.*nu.* 30.

7 Tertio ampliatur etiamſi circumferantur ſub nomine viri catholici, aut ſancti, quia hoc non obſtante ſunt abolendi, *Can.*1.16.*diſt.*vbi Canones ab hęreticis ſub nomine Apoſtolorum conſcripti, quamuis aliqua vtilia contineant,tamen fuerunt damnati.

8 Quarto ampliatur,vt procedat non ſolum in libris iam ſcriptis tempore quo Auctor damnatur, ſed etiam in quibuslibet aliis,ſiue ante, ſiue poſt damnationē editis, *Butr.in d.cap.damnamus ſub nu.* 3.*verſ.ſolue,Penia in direct. par.* 2. *Comment.*3.*verbo Monendi tamen, verſ. iam illud.* Et quidem iure merito, quia videmus,quod Auctore damnato, damnatur etiam teſtamentum, ſiue ante, ſiue poſt damnationem confectum,*l cum filius,§. repetendorum,vbi Bal ff.de leg.*2.

9 Hæc eadem Concluſio declaratur primo, vt Auctore damnato, cenſeantur damnati libri quoad hoc,vt non valeant allegari tanquam auctorizabiles, non autem tanquam rationabiles, nempe, vt ipſorum teſtimonium nullam in iudiciis habeat auctoritatem, ſed poſsint recipi vti rationabiles, & ſi quando boni ſint poſsint allegari tanquam rationes, ita cenſuerunt *Hoſt. in d. cap. damnato nu.* 20. *Io. Andr. num.* 44. *in fin. Card. ſub num.* 5. *in* 20. *not. Imol. num.* 12. *Butr. num.* 31. *Abb.num.* 5. *Albert. de heret. q.* 12. *num.* 13. *Alphonſ. de Caſtr. lib.* 2. *de iuſta heret. punit. cap.* 17. *verſ. Quidam forte dicent.*

Contrarium cenſuit *Penia ad direct. Inquiſ. par.*2.*Comment.* 3. *verſ. denique præfatum axioma.*

Mihi quidem pro faciliori totius materiæ explicatione nonnulli videntur conſiderandi caſus.

10 Primus, ſi forte agatur ad conuincendos errores hæreticorum, ſeu Gentilium vel aliorum, & in hoc quidem caſu hęreticorum auctoritatem aliquid valere aperte deſumitur ex *Can. ſi quid. veri* 37. *diſt. vbi d. Auguſt. inquit, ſi quid veri de Deo Sibillæ, vel Orpheus, aliique gentium Vates, aut Philoſophi prædixiſſe videntur, valet quidem aliquid ad Paganorum vanitatem reuincendam, non tamen ad illorum auctoritatem amplectendam, & in Can. legimus ead. diſt.* vbi inquit, *legimus aliqua ne negligantur, legimus*

mus ne ignoremus, legimus non vt teneamus ſed vt repudiemus, & ibi glo. exemplificat in ſcripturis hæreticorum *Hoſt. in d. cap. damnamus n. 21. verſ. ſi autem de ſum. Trin.* vbi ad hoc etiam allegat Innoc. *in cap. Inter de purg. Can.* quamuis illum in libro meo non reperiam.

11 Secundus eſt caſus, ſi agitur de conuincendo abuſu catholicorum, vel de fidei veritate elucidanda, & in hoc etiam caſu licet hæreticorũ, & gentiliũ exẽplis vti, prout vtitur ſummus Pontifex in *Can. ſubmittitur* §. *quod non ſolum a Catholicis 21. diſt. & in Can. Sacerdotibus 13. q. 2. vbi D. Gregor.* ad conuincendum abuſum Catholicorum Principum, qui Sacerdotes non honorabant, inquit, *quippe Pagani in Republ. Principes fuerũt & verum Deum neſcientes, Deos ligneos, & lapideos colebant, & tamen eorum Sacerdotibus honorem maximum tribuebant. & rurſum, Quid mirum, ait, ſi Chriſtianus Imperator veri Dei Sacerdotes dignetur honorare, dum pagani Principes honorem impendere Sacerdotibus nouerunt, qui Diis ligneis, in lapideis ſeruiebant*, & ſimile habetur in *Can. quaſta, & Can. non æſtimemus 13. q. 2.* hoc etiam fulcitur auctoritate D. Pauli, quem ſuis ſcriptis aliquot verſus Poetarum indidiſſe, conſtat ex *Can. turbat in fin. 37. diſt. vbi gloſ.* loca deſignat, & hoc etiam voluit *Hoſt. in d. cap. damnato nu. 21. de ſumm. Trinit.*

12 Tertius eſt caſus, quando agitur de re indifferenti probanda, quę conuinci poteſt, ex ratione in libris Hæreticorum adducta, & hic eſt verè caſus, de quo loquuntur, *Doct. in d. c. damnamus*, nempè quod liceat allegare dictum vti rationabile, non vti authorizabile, nempe allegare rationem, vti illa in ſua rationabilitate conſiſtit, non autem vti recipit vim, aut robur ab auctore: & ratio eſt, quia veritas ſemper eſt eadem, nec immutatur ex eo, quod eam quandoq; hæreticus fateatur. Hoc autem ſub illo temperamento accipiendum eſt, vt quoties dictum hæretici non allegatur ad hæreticorum perfidiam, uel Catholicorum abuſum conuincẽ, ſed allegatur tantum in terminis de quibus agitur, uidelicet in re indifferenti, uti dictum rationabile, tunc ſemper reticeatur nomen Auctoris, ut benè probat text. in *Can. turbat. 37. diſt.*

13 ibi *ſi qua vtilia in illis inueniuntur, quaſi ſua deſumantur*, & in *l. damnato C. de haret.* ibi, *ita vt nemo in Religionis diſputatione aliquam ſupradicti nominis faciat mentionem* & in *c. Epiſcopus eod. tit. de haret.* Vnde laudandus eſt mos, ut ſi qu ando libri damnati Auctoris uideantur vtiles Reipublicæ typis mandentur, ſub nomine alterius probati Auctoris, vt bonum remaneat tanquàm à manibus iniuſti poſſeſſoris recuperatum. In quamrem maximè facit exemplum memorabile apud *Gell. lib. 18. c. 3. ex Exchine in oratione ad Timarchum*, vbi cum populus Lacedemonius de ſumma Reipublicæ, quidnam eſſet vtile, & honeſtum deliberaret, & vir quiſpiam improbatiſſimus, & turpitudinæ priſtinæ uitæ diffamatiſſimus, conſilium dediſſet probatiſſimũ, turpi auctore mutato conſilium tamen ſequutus eſt, Quam etiã retulit *Plutarch. tum in Apotegmatibus*, tum etiam in libro de Ciuili Inſtitutione, & ex noſtris meminere *Simanca de cathol. Inſtit. tit. ... num. 22. Brun. de haret. lib. 6. cap. 6. Tiraquell. de legib. connub. l. 11. num. 6.* & hæc quò ad primam limitationem.

14 Secundo principalis Concluſio limitatur, ne procedat, quando damnato Auctore libri eius ſpecialiter concederentur, *gloſ. in d. c. fraternitatis verb. Caleſtinus ad fin. de haret.*

Ad hanc autem opinionem probandam induci ſolet text. *in d. c. damnamus de ſumm. Trinit.*

Verum hic text. non meruit adduci, quia, vt ſæpè ſupra diximus, ibi fuit damnatus libellus Ioachimi, non autem ipſe Ioachim, & propterea mirum non eſt, ſi coetera eius opera permiſſa fuerunt. Rectiùs ergò iſta limitatio probatur per tex. in *Can Sancta Romana*, §. *Item Origenis 15. diſt.* ubi Eccleſia *Origenis* opuſcula à *Beato Hieronymo* non repudiata ſuſcipit, & probat. Præterea facto hodie probat Eccleſia, quæ librum *Henrici octaui Angliæ Regis de ſacramentis* quem ſcripſit aduer.

aduerſus *Lutherum* ad aliorum perfidiam conuincendam, permittit, vt in Indice nuper ædito.

SVMMARIVM.

1 *Recenſentur opiniones Doctorum.*
2 *Penia opinio refertur & commendatur.*
3 *Eadem opinio limitatur.*

ARGVMENTVM.

An habenti libros prohibitos ſufficiat eos comburere, vel lacerare, an vero teneatur tradere Superiori.

CAP. XXIV.

1 Z*Anch. in tract. de hæretic. cap. 7. ſub num. 7. & Auctor repertorii inquiſ. in verb. libri*, ſentire videntur ſatis eſſe eos comburere, vel lacerare, ea ratione potiſſimum, quod prohibitio tendat ad certum effectum, nempe vt libri ſupprimantur, qui effectus cumæque ſequatur ex laceratione, vel combuſtione, ac ex traditione in manibus Superioris, non eſt curãdũ de modo, *l. vlt. ff. mand. l. ſi mater ff. de cond. Inſtitut. At Locatus in praxi Iud. Inquiſ. verb. libri*, cenſet tutius eſſe illos tradere Superiori, propterea quod traditio clarum oſtendit fidei, & obedientiæ teſtimoniũ,
2 idque etiam affirmat in *addit. ad Zanch. loco cit.* Ceterum *Reuerendiſſimus Penia in addit. ad Emer. par. 2. Commẽt.*
3 *verſ. præterea*, aſſerit neceſſario deferẽdos eſſe Superiori, propterea quod Cõſtitutio *Iulii tertii* quæ incipit *Cum meditatio cordis*, præcipit, quod debeant realiter, & cum effectu inquiſitoribus conſignari, & hanc eandem opinionem probant *Martin. del Rio diſquiſit. Magic. lib. 5. ſect. 17. verſ. ſunt autem tales libri Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 2. cap. 10. num. 56. Azor. Inſtit. Moral. tom. 1. lib. 8. cap. 16. q. 11. Farinac. de hæreſ. q. 180. num. 40.* Mihi hæc poſterior ſen-
3 tentia verior, & potior videtur ex dicta *Iulii tertii* Conſtitutione, eam tamen limitarem in caſu in quo quis bona fide ductus, libros prohibitos incenderit, vel combuſſerit, tunc enim tutum illum exiſtimarem tum in foro fori, tum etiam in foro poli, in quo peccatum ſine uoluntate non contrahitur, *Can. 1. 20. q. 5. Can. ſicut enim 32. q. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Vtile eſt Reip. vt viri doctrina præſtantes libros hæreticorum legere poſſint.*
2 *Card. Bellarminus, & Baronius, item Thomas Dozzius commendantur.*
3 *Epiſcopi non poſſunt dare facultatem legendi libros prohibitos.*
4 *Inquiſitores abſque ſpeciali licentia libros prohibitos legere non poſſunt.*
5 *Albertini opinio declaratur.*

ARGVMENTVM.

An aliquibus ſit concedenda licentia tenendi, & legendi libros prohibitos, & a quibus hæc licentia ſit cõcedenda.

CAP. XXV.

1 SAnè quantum ad primam quæſt. partem attinet vtiliſſimum eſſe Reipublicæ, quod aliquibus doctrina, & pietate præſtãtibus viris, fiat facultas legendi libros prohibitos, cenſuit *Godofr. in l. damnato C. de hæret. Simanca de Cathol. inſtit. tit. 38. num. 20.*

Vix enim effici poteſt, ut quamuis diligentia adhibita improbatæ lectionis libri ab aliquibus Euæ filiis, qui Diabolica ſuggeſtione ducti bonum, & malum ſcire

ſcire deſiderant, ſubdoli non detineantur quo fit vt opus ſit viris morum honeſtate, & diſciplina prædiris, per quos improborum Auctorum fallaciç deregantur, & nequitia infringatur. Addo, quod hæretici plurimum maledicendo oblectantur, ac çquum eſt, vt viri adſint, quorum opera quicquid oblectamenti male-
2 dicendo coeperunt, amittant. Suſceperunt olim hoc munus quãplurimi ſcientia, & vitæ Sanctitate præſtantes, quorum meminit *Euſeb. lib. 7. c. 6. Niceph. lib. 6. cap.* 8. *&* 9. Tempeſtate noſtra in hoc munere plurimi laudabiliter inſudarunt, præſertim vero quo ad diſputationem *Illuſtriſ. Card. Bellarm.* quo ad hiſtoriç veritatem *Illuſtriſſimus Cardinalis* **Baronius**, quo vero ad ſigna **Thomas Bozius** Viri tum pietate, tum etiam omni doctrinarũ genere prçclare referti, & hçc quo ad primam quæſtionis partem.

3 Quo vero ad ſecundam, in curia hæc licenria tradi conſueuit per Reuerendiſſimum Sacri Palatii Magiſtrum, qui tamen eam non niſi viris doctrinç ac morum honeſtate pollentibus eam concedere ſoler. Cæterum extra curiam, quicquid antiquitus eſſet conſtitutum, negotium hodie eſt abſolutum ex Conſt. *Pii* 4. 123. quæ incipit, *Cum inter crimina*, per quam huiuſmodi facultas tribuitur tantum Illuſtriſſimis Cardinalibus Inquiſitoribus in plena Congregatione tantum. Vnde infertur epiſcopos loci ordinarios hodie non poſſe dare licentiam legendi libros prohibitos, *Nauar. conſ. primo q. 36. tit. de conſtit. Penia ad Emer. par. 2. Comment. 3. verſ. nunquid autem, Martin. del Rio diſquiſ. Magic. libr. 5. ſect. 17. verſ. Soli Pontificibus, Petrus Binsfel. in l. culpa*, C. *de maleſ. & mathemat. verſ. nec etiam epiſcopi, Azor. Inſt. moral. tom. 1. lib. 8. cap. 16. q. 7. Sanchez ad præcepta Decalog. lib. 2. cap. 10. num. 43.*

4 Quinimmò nec ipſi inquiſitores poſſunt libros damnatos legere, niſi eis ab Apoſtolica Sede, ſeu per Sacram Congregarionem inquiſitionis eis fiat facultas, ſtante Conſtitutione *Iulii* 3. quç incipit, *cum Meditatio cordis*, quæ expreſſe reuocat omnes, & quaſcunque facultates legendi libros damnatos, conceſſas quibusuis perſonis cuiuſcunque ſtatus, ordinis, & conditionis, etiamſi Epiſcopali, vel Archiepiſcopali, vel alia maiori Dignitate eccleſiaſtica, ſeu ſeculari prçheminentia fulgeant: cum qua concordat *Paulus* 4. *Conſtitutione* 49. quæ incipit *Quia in futurorum euentibus*, *& idem Pius quartus Conſt.* 119. quæ incipit
5 *Cum pro munere, quod ſuſtinemus.* Ex quibus minus probabilis redditur ſententia, *Albert. de hæret. q. 28. à nu. 4. vſque ad* 11. dum pluribus oſtendere nititur, quod lectio librorũ prohibitorũ non interdicitur abſolute, atq. ideo pro tẽporis neceſſitate, Epiſcopis licere libros hæreticorum legere ad eos redarguendos, hoc .n. hodie bene poteſt procedere in libris adhuc non damnatis, ſecus in illis, qui reprobationis ſententiam meruere.

SVMMARIVM.

1 *Legentes libros ex profeſſo continentes hæreſim, non poſſunt abſolui niſi Papa.*

ARGVMENTVM.

A quibus poſſint abſolui qui libros prohibitos habuerunt.

CAP. XXVI.

1 SI libri continent hæreſim ex profeſſo, cuiuſmodo ſunt opera Calui ni, Lutheri, & aliorum huiuſmodi, tenentes eos egent pontificia abſolutione, propterea quod ſunt compræhenſi in Bulla coenæ, cuius cenſurç ſunt papç reſeruate, *Nauar. conſ. 1. quæſt. 35. de conſt. Penia in direct. par. 2. comment. 3. verſ. ad hæc, Graff. deciſ. lib. 4. cap. 18. num. 42.*

Si vero non continent hæreſes ex profeſſo, poſſunt abſolui a quocunque habente

te poteſtatem abſoluendi a cenſuris, quia incidunt in excommunicationem inflictam in Indice, *Graff. loco cit.*

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus cuiuſcunque ſucceſſionis eſt incapax.*
2 *Suceſſio hæretico delata, eſt ipſo iure nulla.*
3 *Etiam ſi deferatur iure militari.*
4 *Cuiuſcunque relicti incapax eſt hæreticus.*
5 *Succeſſio hæretico deferri non poteſt, etiam per viam contractus inter viuos.*
6 *Nec vigore maioratus hæreticus ſucceſſionem habere poteſt.*
7 *Inſtituens hæreticum incidit in excommunicationem.*
Lim. *num.* 8.
9 Cautela *ab aduocatis adhibenda in libello contra inſtituentem hæreticum concipiendo.*
10 *Inſtituens hæreticum quo tempore contrahat excommunicationem.*
11 *Vltima voluntas eſt reuocabilis vſque ad mortem.*
12 *Mortuus non eſt capax cenſuræ.*
13 *Dictio ſaltem eſt ſubſidiaria.*
14 *Mutatio voluntatis non præſumitur.*
15 *Inſtitutus per inſtitutionem honoratur.*
16 *Hæreticus etiam occultus eſt incapax ſucceſſionis.*
17 *Hæreticus reconciliatus recuperat vtranque teſtamenti factionem.* Et *quid in admiſſo ad reconciliationem remiſſiue. numero* 18.
19 Legatum *alimentorum hæretico factum valet.*
20 *Alimenta cuilibet incapaci relinqui poſſunt.*
21 *Damnatus ad metallum capax eſt legati alimentorum.*
22 Fiſcus *hæretico in carceribus detento, præſtat alimenta.*
23 V*ſusfructus legatus hæretico, reſoluitur in legatum alimentorum.*
24 Alim*enta relicta ratione vſusfructus, per ſuperuenientem hæreſim non debentur.*
25 *Hæretico alimenta præterita non debentur ſed ſolum præſentia vel futura.*

ARGVMENTVM.

Hæreticus an ſit ſucceſſionis, legati, aut donationis capax.

CAP. XXVII.

1 REgulariter hæreticus eſt cuiuſcunque ſucceſſionis incapax, *l. Manicheos, §. primo in fine,* C. *de hæretic. l. Ariani, §. Cunctos,* C. *eod. tit. l. quæ de* Samaritanis, C. *eod. cap. excommunicamus, §. credentes, & cap. ſiquis Epiſcopus eod. tit. gloſ. in §. legare inſtit. de legat.* ibique Faber, & ceteri, *Bar. in auth. de raptor. §. mulier. in princ. collat. 9. Iaſ. in l. prima, num. 7. ff. de legat. 1. Nicolaus* Arelat. *de hæret. notab.* 14. *in fine.* Simanca *de cathol.* Inſt. *tit.* 46. *num.* 56. *cum aliis*, quos late referunt, & ſequun-
2 tur, Roias *ſing.* 79. *Decian. in tract. crim. lib. quinto, capit.* 44. *numero* 17. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 179. *numero* 94. *quibus addendus eſt Menoch. conſil.* 186. *numero* 14. *Quemada quæſt.* 18. *per tot.* vnde deducitur primo, quod ſucceſſio delata hæretico, eſt nulla ipſo iure, Faber. *Menoch. Simanca, & alii mox infra citandi, Vital. in cap. ad noſtram, numero* 8. *de hæret. Roias ſing.* 37. cum aliis per *Decian. loco cit. numero* 17. *verſic. & licet.*

3 Extenditur primo, vt procedat ſiue ſucceſſio illi deferatur iure communi, ſiue iure militari, *l. fin.* C. *de hæret. ibi*que Salicet. Alber. *Caſer. de hæret. num.* 151. *Tholoſan. ſyntag. iur. lib.* 33. *cap.* 8. *num.* 11. *Decian. & Farinac. locis ante cit.*

4 Et ſiue relinquatur iure inſtitutionis, ſiue iure legati peculiaris, *Fab. in d. §. legari,* Iudiciale *inquiſ. quæſt.* 17. *Menoch. conſil.* 185. *num.* 14. *verſ. vndecimo, & vltimo, Simanca de Catbol.* Inſtit. *tit.* 14. *nu.* 124. *Quemada loco cit.*

vbi refert, ita ſe bis pronunciaſſe, cum eſſet iudex fiſci, & vtramque ſententiam fuiſſe in ſuprem o Inquiſitionis Tribunali confirmatam. Et ſiue relinquatur iure directo, ſiue iure fideicommiſſi, *dicta l. Manicheos, vbi Doct. Simanca loco citato. Sanchez ad præcepta Decalogi libro ſecundo, cap. 14. ſub num. 32. verſ. Et Simancas.*

5 Et pari ratione, extenditur ſecundo, vt procedat, etiam ſi ſucceſsio deferatur per viam contractus inter viuos, *l. Arriani, §. cunctis, C. de hæretic. Butrigar. in l. ſi quis, C. eod. gloſ. in cap. in eos, verb. Nihil conferant, extra eod. tit. ibique Hoſtien. verbo Conferant, Soccin. nu. 3. Vital. in rubr. de crimin. hæreſis, num. 6. Quemada d. q. 18. Azor. lib. 5. cap. 8. q. 1. & lib. 8. ca. 12. q. 8. Sanchez dicto cap. 14. num. 36.*

6 Extenditur tertio, vt procedat etiam ſi ſucceſsio, aut relictum deferatur vigore maioratus, ſiue primogenituræ, vt eleganter probat Meres *in tract. de maiorat. p. 1. q. 1. n 95. cum ſeq. in priori edit. quem ſequitur Sanch. loco citato, ſub num. 32. circa med.*

7 Extenditur quarto, vt ſi inſtituens hęreticum ſit perſona Eccleſiaſtica incidat in excommunicationem, eiuſque nomē ab albo Sacerdotum deletur, etiamſi perſona inſtituta, ſit ſibi ſanguine cōiuncta, *c. ſi quis epiſc. & c. in eos, de hæret.*

8 Quod tamen eſt intelligendum quando relictum ſit hæretico ſcienter, ſecus ſi ignoranter, vt declarant, & recte *Fel. in d. c. ſi quis, in princ. verſ. Et limita, ibique Boich num. 1. verſ. quod verum, Anchar. num. 2. Butr. num. 4. Card. in ſecunda oppoſ. Anan. num. 1. verſ. Et intellige, Soccin. num. 9.*

9 Vnde cauti Aduocati partes erunt, vt ſi quando libellum, vel articulos concipiat contra relinquentem hæretico includat ipſius relinquentis ſcientiam, alias non concludet, quia in tali caſu, ad excludendam delictum ignorantia præſumitur, quouſque probetur ſcientia, vt poſt *gloſ. & alios ſcribit*, Felin. *loco cit.*

10 Hic dubitari contingit quo tempore inſtituens hęreticum contrahat excommunicationem: non enim poteſt dici, quod contrahat tempore quo teſtamentum ſcribitur, quia cum voluntas ſit am-
11 bulatoria vſque ad mortem, atque ideo poſſit quandocunque reuocari, *l. 1. ff. de iniuſto rupto, & irrito facto teſtamento. §. poſteriore inſt. quib. modis teſtamenta infirm.* delictum non poteſt dici conſumatum, niſi poſt mortem, *ad Hebræos cap. nonum.*

12 Minus poteſt dici, quod contrahat poſt mortem, quia mortuus non eſt capax cenſuræ, *gloſ. in capitulo mulieres, §. finali, verbo autem, & ibi Abb. de ſent. excomm. Anchar. in cap. cum quis, nu. 9. eodem titulo, lib. 6. Ioan. de Lignano de cenſur. §. 9. num. 2. & 3. Nauar. cap. 27. num. 13. Couar. in cap. Alma mater, §. 11. nu. 8. Alphonſ. de Caſtr. de iuſta hæreticor. punit. c. 19. & 20. plene Suar. de cenſur. diſput. 5. ſect. 1. num. 3. & ſeq.* vbi rem diligenter declarat.

Huius obiectus tollendi gratia ſunt, qui exiſtimant excommunicationem contrahi tempore quo vita teſtatoris eſt deſperata, quod tamen mihi non probatur, propterea quod in ipſo actu, vel poteſt pęnitere, & delictum non dicitur conſumatum, vel non poteſt, & equiparatur mortuo, qui non eſt capax, ex doctrinis allegatis.

Quare Leonardus Duardus ad Bullam cęnę, *cap. 1. quæſt. num. 100.* ad alias tranſit reſponſiones, vt ibi per eum.

Ego arbitror excommunicationem contrahi tempore quo teſtamentum ſcribitur per ſolum actum inſtitutionis, non obſtante quod ille ſit reuocabilis.

Moueor, quia ex ſola inſtitutione facta ſcienter de hęretico, inſtituens redditur de hæreſi ſuſpectus, *Abb. & Felin. in dicto cap. ſi quis Epiſcopus, Carer. de hæret. cap. 2. nu. 69. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſump. 6. nu. 33.* Ergo ſicuti ſuſpicio oritur ex ſolo actu inſtitutionis, ita etiam excommunicatio.

Moueor ſecundo, ex *d. ca. ſi quis Epiſcopus, de hæret.* ibi ſaltim poſt mortē ei, Anathema dicatur: ſi enim vult, vt poſt

mortem

mortem ſaltim poſsit Anathema dici, equidem dubio procul ſupponit cẽſuram
13 fuiſſe contractam ante mortem, quia dictio ſaltim eſt ſubſidiaria diminutiua, *Bald.conſil 69.nu.2.verſ. Nam dictio ſaltim,lib.2.Caſtren. conſ.79. num. 7. verſ. contrarium,lib.1.Pariſ.conſ.34.nu.6.lib.3.* de cuius natura eſt, vt diſpoſitio relata ad tempus, ſemper verificetur in duplici tempore, *Iaſ. in l.rogaſti,§.fin. ff.ſi cert. pet.*

Tertio, quia licet inſtitutio ſit reuocabilis, nihilominus quantum in ſe eſt, dicitur perfecta, ſtatim atque teſtamentum eſt ſolemnizatum, *l.ſancimus*, C.*de teſtamentis*.

14 Nec refert, quod poſsit mutata voluntate alium hæredem ſcribere, quia reſpondetur. Primo, quod cum hoc dependeat à ſimplici teſtatoris voluntate, & mutatio voluntatis non ſit præſumenda, *l.eum qui voluntatem,ff.de prob. l.cum hic ſtatus.ff. de donat. inter vir. & vxor.* Inſtitutio ſemel facta habetur, ac ſi futura ſit perpetua, quia conceſſum ad beneplacitum, iudicatur, ac ſi eſſet perpetuũ. *gloſſ.in capitulo vltimo,verb.Conſtitutionem,de reſcript. lib. 6. Bart. in l.ſufficit, num.2.ff.de condit. indeb. & in l.de pupillo,§.ſi quis ipſi* Prætori,*quæſt.3.& ibi* Iaſ. *ff.de oper.nou.nunt. Alex.in l.principalib. nu.6.ff. ſi cert. pet.*

Præterea & ſecundo iura loquentia de hæredis inſtitutione, non ſolum conſiderant effectum hæreditatis, ſed etiam actum inſtitutionis, quatenus reſpicit ordinem teſtamenti, vt videre eſt in toto ti
15 tulo, *ff. & C.de hæred. inſt.* Ergo dum prohibet hæreticum hæredem inſtitui, dicendum eſt quod non ſolum conſideret emolumentum hæreditatis, ſed etiam ipſam teſtamenti ordinationem, cum negari non poſsit, quod per inſtitutionem teſtator dicatur honorare inſtitutum, *d. cap.ſi quis Epiſcopus, de hæret.* qui honor non eſt hęretico deferendus, *Aut. credentes,C.de hær.l.iubemus,C.de epiſcopa.aud.*

16 Extenditur quinto, vt relicta hęretico ſint nulla, ſiue ſint relicta hæretico manifeſto, ſiue occulto, vt late probat Menoc. *conſ.186. per tot.*

17 Principalis Concluſio declaratur. primo, ne procedat in hæretico reconciliato, is enim per reconciliationem nanciſcitur vtramque teſtamenti factionem, quæ ſibi ſuffragatur, vt in futurum poſsit teſtari, & hæres inſtitui, vt in ſpecie ſcribunt *Greg.Lopez in l.5.verb. ſcarrapienta,tit.25.p.2. Meres de maior.par.1. q.1. nu.67.Sanch.d.c.14.nu.40.*

18 An autem idem procedat in eo, qui licet non ſit actualiter reconciliatus, eſt tamen calculis Inquiſitorum admiſſus ad reconciliationem, conſulas in facti cõtingentia *Sanch.loco mox citato,Simanca de cathol.inſt.tit.9.nu.125. Vaſq. in 1. 2.q.96.art.5.diſp.196.cap.3.num.2.* vbi etiam agitur de eo, qui eſt hæreſim confeſſus, ſed non eſt adhuc ad reconciliationem admiſſus.

19 Declaratur ſecundo, ne procedat in legato alimentorum cuius hæreticus eſt capax, quamuis ceterorum relictorum ſit incapax, *Specul.in tit.de execut.ſent. §.ſequitur videre,num.11.verſ.præterea legatum alimentorum,Bal.in l. corruptionem,ad finem, C.de vſufr. Salicet. in l.ſi ademptis,C.de ſent.paſſ. Alberic.in 3.par. ſtatut.quæſt.11. Nellus in tract.de bannit.in 2. tempore q. 36. & 48. Boſſius in tit.de public.bonorum num.72.* vbi refert ita fuiſſe iudicatum, *Borgnin.in tractatu de vſufr.num.238.Burſat.conſil.14. nu. 9.& 28. verſ.Quartæ quæſtioni, Surd.de alimen.tit.9.quæſt. 33.ſub num. 7. & 8. cum ſeq. Sanch. d. cap.14.num.41. Molin.de iuſt.& iur.tom.1.diſput.154. col.2. verſ. de iure ciuili.*

20 Contrariam opinionem probat *Menoch. conſil. 185. a num. 8. cum ſeq.* At prior opinio eſt receptior, & verior. Siquidem alimenta cuicunque quantumuis incapaci relinqui poſſunt prout videre eſt in ſeruo, cui licet legari non poſſit, *l.ſeruis, C. de legat.* poteſt tamen relinqui legatum alimentorum, *l.ſeruo ad cuſtodiam templi,ff.de aliment.et cibar.legat.l.ſeruo alieno,§.ſi quis poſt ff.de leg. 1.* & plutibus probat *Surd.tit.de priuil.alimentorum c.7.*

21 Damnatus etiam ad metallum eſt capax legati alimentorum, *l.is cui,11.ff. de*

Digitized by Google

alimen. & cib. legat.

His accedit, quod fiſcus præſtat hęretico exiſtenti in carceribus ſancti Officii victum,& alimenta, etiam poſt abiurationem, & relaxum, ac ſententiam
22 latam, *Ioan. Annib. in l. poſt contractum, num.* 265. *cum ſequen. ff. de donat. ibique Picus num.* 102. *cum ſequen. Ghirland. de haret. quaſt.* 4. *num.* 7. *Sot. de iuſtit. & iur. lib.* 1. *quaſt.* 6. *artic.* 6. *Burſat. conſ.* 43. *num.* 9. *lib.* 1. *& conſil.* 289. *nu.* 9. *&* 28. *verſ. quarta quaſtioni, lib.* 3. vbi quod procedit etiam poſtquam fuerit traditus Curiæ ſæculari, niſi forſan iudex ſæcularis fuerit in mora notabili ad exequendam ſententiam.

Quibus non obſtāt cumulata per Menoch. quia procedunt in alijs legatis, nō autem in legato alimentorum, in quo hoc ſpecialiter eſt receptum, vt relinqui poſſit etiam incapaci, vt animaduertit *Surd. loco citato.*

23 Et hæc quidem concluſio procedit, ſiue legatum alimentorum ſit explicitū, ſiue ſit implicitum ſub nomine vſufructus, quo caſu reſoluitur in alimenta, ſecundum receptam opinionem, de qua *per Caual. de vſufruct. vxor. relict. num.* 17. nam diſpoſita in vſufructu explicito habent locum,& in hoc implicito, *Surd. loco citato, tit.* 8. *priuil.* 59. *num.* 24. *& in ſpecie Sanchez d. c.* 14. *num.* 44.

24 Declaratur primo, ne procedat in alimentis relictis ratione vſusfructus, nam cum ille finiatur per capitis diminutionem etiam mediam, *l. ſi vſuſfruct. ff. de iure dot.* & per hæreſim negari non poteſt, quin capitis diminutio patiatur, eo quia illi aqua,& igni interdicatur, *l. Arriani, & l. Manichai la* 3. §. *Montaniſta, C. de haretic.* Prob. *ad Monach. in cap.* 2. *num.* 2. *de haret. lib.* 6. *Decian. lib.* 5 *cap.* 42. *num.* 5. per quod inducitur media capitis diminutio, vtique negari nō poteſt ſequuta capitis diminutione vſusfructus finiatur, vt in propoſito bene conſiderant *Borgn. de vſufruct. nu.* 238. *Peregr. de iure fiſci, lib.* 5. *tit.* 1. *numero* 123.

25 Declaratur ſecundo, vt quoniam legatum alimentorum in perſona incapaci nulla alia ratione ſuſtinetur, niſi ex æquitate quadam naturali, ne fame pereat, merito concluſio declaratur vt procedat in alimentis præſentibus,& futuris, quæ ad vitę ſuſtentationem adhibentur, non autem in pręteritis, quia illa habentur loco bonorum, quorum hæreticus eſt incapax, *Surd. & Sanch. locis cit. ille num.* 21. *&* 22. *hic num.* 43.

SVMMARIVM.

1 *Hareticus teſtari non poteſt.*
2 *Hareticus non habet bonorum adminiſtrationem.*
3 *Facultas teſtandi competit ex indulgentia iuris.*
4 *Nullam ſpeciem vltima voluntatis facere poteſt hareticus.*
5 *Hareticus neque ad pias cauſas teſtari poteſt.*
6 *Incapacitas haretici prouenit etiam a iure canonico.*
7 *Hareticus an teſtari poſſit inter filios orthodoxos.*
8 *Eccleſia ratione delicti eccleſiaſtici vbique pœnam imponit.*
9 *Teſtamentum conditum ante declarationem hareſis, an ſit ipſo iure nullum.*
10 *Teſtamentum haretici, per poenitentiam ipſius non conualeſcit.*

ARGVMENTVM.

Hæreticus an poſſit teſtari.

CAP. XXVIII.

1 HAereticum teſtari non poſſe, expreſſum habemus in *l.* 3. §. *ergo & ſuprema, & in authen. credentes, C. de haretic. & in authen. vtrum, de appell. cognoſ.* §. *ſi quis de p. parentibus orthodoxis, & in capitulo excommunicamus el* 1. §. *credentes, de haret. glo. in cap.*

c.ſi quis epiſcopus in fine, verſ. nota quod hæreticus eod. tit. ibique *Io. Andr. num. 15. verſ. inteſtabili*, *Anchar. num. 2. Imol. n. 6. verſ. ſeptima poena*, Felin. *ante num. 1. Azo. in ſum. eod. tit. nu. 3. Bart. in l. ſi quæramus ff. de teſtam.* Abb. *in ru. br. extra eod. tit. num. 3. Bald. in l. fin. C. ſi à non compet.* Iud. *Felin. in cap. cum dilectus num. 5. de accuſat. Burſatt. cons. 280. num. 1. cum aliis per Roias ſing. 61. num. 2. & per Farinac. de hæreſi q. 9. num.* 89. quibus adduntur Spino de *teſtam. par. 12. num.* 43. *Didacus Caſtello in l. 5.* Tauri ibique Palatius Rubeus.

2 Ratio eſt duplex, prima quia hæretico eſt interdicta adminiſtratio Bonorum, *cap. cum ſecundum leges vbi doct. de hæret. lib. 6.* bonorum autem interdictio impedit teſtamenti factionem, *l. is cui bonis, ff. de teſtam. §. item prodigi inſt.* quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum.

3 Secunda quia teſtamenti factio ſecundum receptiorem opiniorem competit hominibus, ex iuris indulgentia, ac beneficio, *l. inſtitutio ff. de hæred. inſtit. Abb. in d. rubr. de Teſtam. num. 2. cum aliis per Guliel. de Bened. in cap.* Ranutius *verb. Teſtamentum el primo num. 5. de Teſtam. Riminal. in rubr. inſtit. eod. tit. num. 72. Vaſq. de ſucceſſ. progreſſu §. primo in ſolutione ad 6.* Iuris autem indulgentia, & Beneficia hæreticis non proſunt, *l. 1. cum Auth. ſeq.* C. *de hæret.*

4 Extenditur primo, vt procedat ſiue teſtetur Teſtamento, ſiue codicillis, ſiue Epiſtola, ſiue quolibet alio genere voluntatis, *d. l. 3. §. ergo, & ſuprema, ibique Alber.* & reliqui Faber *in princ. inſt.* quibus non eſt permiſſum facere Teſtamentum, Palatius Rubeus *in d. l. 5. Tauro Spino loco cit.* Roias *ſing.* 185. *numero 6.*

5 Extenditur ſecundo, vt procedat etiam ſi hæreticus teſtetur ad pias cauſas, nam nihilominus Teſtamentum, & quælibet alia diſpoſitio eſt nulla, Locatus in iudiciali inquiſit. *verb. poena num. 9. verſ. 17. Carer. de hæret. numero* 151. *Farinac. loco cit. num. 92. & antes omnes Bald. conſ. 255. numero 2. lib. 3. Felyn. in d. capit. ſiquis Epiſcopus ſub num 11. verſiculo & ad pias cauſas de hæret.*

6 Ratio alia non eſt, niſi quia incapacitas hæretici eſt inducta non ſolum de iure ciuili, ſed etiam de iure canonico, *d. cap. excommunicamus §. credentes*, quo caſu diſpoſitio, neque ſuſtinetur ad pias cauſas, *Bald., d. conſil. 255. numero 8. lib.*

7 Extenditur Tertio, vt neque poſſit teſtari inter liberos orthodoxos, *Auth. Gazaros* C. *de hæret. gloſ. in cap. cum ſecundum leges verb. ipſo iure verſ. ſic puto de hæret. lib. 6. Boich. in cap. vergentis eod. tit.* Aluarot. *in §. Gazaros de ſtatu & conſuetud. lib. feud. Lupus in cap. per veſtras §. 72. Brun. de hæret. lib. 5. cap. 6.* Fortun. *Garzia in l. Gallus §. & quid ſi tantum, ff. de liber. & poſthum. Simanca de cathol. inſt. tit. 9. num. 4.*

In contrarium *eſt tex. in l. Mani-*
8 *cheos, & l. cognouimus, C. de hæret. & in auth. vt cum de appellat. cognoſcitur §. ſiquis de peccatis parentibus orthodoxus & in cap. Iudæi 1. 9.*

Priorem opinionem probat eccleſiæ vſus ex rationibus allatis per *Tex. in d. cap. vergentis*, cuius diſpoſitio eſt ſeruanda etiam in terris Imperii, cum proprium ſit eccleſiæ, ratione delicti eccleſiaſtici vbique poenam infligere, vt notant *Abb. in d. capitulo vergentis, numero ſecundo.*

9 Extenditur Quarto, vt procedat ſiue Teſtamentum ſit conditum poſt, ſiue ante ſententiam declaratoriam criminis, quia ad iſtum effectum, ea ſequuta retrotrahitur ad diem patrati criminis, & Teſtamentum habetur perinde ac ſi fuiſſet conditum poſt ſententiam, *Peregr. de iure fiſci libro quinto, titulo 1. numero 172. verſiculo notandum, Greg. Lopez in l. quarta Tauri, ibique Ceruantes numero 40. Penia in direct. par. ſecunda Comment. 165. verſ. rurſus, Aragon. 2. 2. quæſt. 11. art. 3.*

Contrarium quod ante declaratoriam ſuſtineatur, ſed ſequuta declaratoria reuocetur, tenent Decianus *in*

tract. crim. lib. 7. cap. 40. num. 20. Tello in d. l. 4. Tauri num. 34. Salzedo ad Diaz cap. 86. verſ. punitur etiam, Molina de iuſt. & iur. tom. primo diſp. 95. col. 2. verſ. ſecundum eſt, Vaſq. 1. 2. q. 96. art. 3. diſp. 171. cap. 1. num. 11. Sanchez ad præcepta Decalogi libr. 2. capit. 24. numero 3.

Extenditur Quinto, vt teſtamentum ab hæretico conditum per poenitentiam non conualeſcat, Calder. de hæret. rubr. de poenis hæret. filiorum num. 3. in fine Roias ſing. 61. n. 3. Repert. Inquiſ. verb. poena verſ. item nota quod hæreticus, Caſtillo in l. 5. Tauri.

SVMMARIVM.

1 Filii quare plectantur propter hæreſim patris.

2 Filii hæreticorum ſunt inhabiles ad obtinenda beneficia eccleſiaſtica. lim. n. 3.

4 Filius hæretici an priuentur beneficiis obtentis ante patris condemnationem.

ARGVMENTVM.

Filij, & deſcendentes hæreticorum an, & quomodo propter hæreſim paternam reddantur inhabiles ad obtinenda beneficia eccleſiaſtica, & quando priuentur obtentis.

CAP. XXIX.

1 CVm filii præſumãtur eorundem ſtudiorum, quorum eſt Pater, l. quod ſi nolit. §. mancipia ff. de ædil. edict. cap. ſi gens Anglorum 56. diſt. cum aliis per Menoch. præſumpt. 33. n. 1. & ſeq. lib. 1. ſoleantq; patres æque in filiis, ac in perſona propria torqueri, l. iſti quidem §. vlt. ff. de eo quod metus cauſa, cum aliis per Tiraq. in l. ſi vnquam in præfat. ſub num. 7. & ſeq. C. de reuocand. donat. merito ſtatutum eſt, vt poenæ ſtatutæ contra hęreticos, habeant locum etiam in filiis & nepotibus hæreticorum per lineã rectam deſcendentibus, c. 2. §. credentes, & cap. vt commiſſi, § præſenti de hæretic. lib. 6.

2 Inter quas offert ſe primum inhabilitas ad obtinenda beneficia eccleſiaſtica, cap. quicunque §. hæretici, de hæret. lib. 6. ibique gloſ. in verb. ſecundum & in verb. beneficium, Monach. ante num. primum verb. filii, & iterum text. in cap. ſtatutum el 1. eod. tit. & ibi Io. Andr. ante num. 1. Gem. num. 1. & 2. verſ. nota quod eccleſia Anan. in cap. vergentis num. 12. verſ. de crimine autem de hæret. ibique Boich. n. 12. Afflict. in conſt. tit. de hæret. nu. 29. verſ. Iam puniuntur etiam filii, Calder. de hæret. tit. de poenis hæreticorum filiorum num. 4. Simanca de Cathol. inſt. tit. 29. num. 13. Gomeſ. de delict. tit. de crimin. læſæ maieſt. num. 4. Penia in addit. ad Direct. p. 3. Comm. 63. verſ. in hac breui quæſtiuncula, Surd. conſ. 386. num. 4. cum aliis per Farinacc. de hæreſi q. 191. num. 48. quibus adduntur alii relati per Garz. de benefic. par. 11. cap. 10. nu. 72. Et hæc nullam habent difficultatem.

3 Limitatur, ne procedat in filiis hæretici qui ſtatim rediit, & in filiis eius, qui abiurauit de vehementi iuxta trad. ſupra in cap. proximo num. . ..

4 Difficultas eſt, An ſicuti reddantur inhabiles ad obtinenda beneficia, & penſiones, ita priuentur obtentis ante patris condemnationem. & quidem affirmatiuam opinionem ſequuntur Io. Andr. in d. cap. vt commiſſi num. 4. verſ. vt priuandi de hæret. lib. 6. Anan. in cap. Vergentis num. 12. verſ. de crimine autem de hæret. ibique Boich. num. 12. Præpoſ. in cap. ſatis peruerſum nu. 4. 56. diſt. Imol. quamuis dubitatiue in l. inſulam num. 2. verſ. & Adde quod notat ff. ſoluto matr. Rom. ſing. 693. Gigas de crim. læſæ Maieſt. lib. 3. tit. de pœnis quas filii incurrunt q. 11. Decian. tract. crim. cap. 43. num. 4. verſ. perdunt filii, Farinac. de hæreſi q. 191. num. 44. & 45. Garzia de benef. par. 11. cap 10. nu. 72. Et hanc dicit communem, & probari pluribus ſum-

ſūmorū Pōtificiū conſtitutionibus *Rota in Conchen. penſionis* 16. *Decembris* 1594 *coram bo. me Iuſto*, & iterum ac latius in eadem 6. *Martii* 1598. *coram bo. me. Peregrino* Ceterum opinionem negatiuam tenent *Abb. in d. cap. Vergentis de haret. Rebuff. in praxi tit. de mod. amittend. benef. num.* 25. *Carer. de hæret. num.* 141. *Couar. verſ. reſolut. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 4. *Lup. de Regno Nauar. par.* 5. §. 8. *Simanca de Cathol. inſtit. tit.* 29. *num.* 30. *Clar.* §. *hæreſis, num.* 14. *Molina primog. lib.* 54. *& ſeq.* Penia ad *Direct.* Comment. 156. Hæc controuerſia cum contingiſſet ex facto, fuit delata Sanctæ mem. *Clementi* 8. qui conſultis Cardinalibus Sancti officii, reperiit ſacrum illud Tribunal (inherendo, vt ſemper ſolet, benignori parti) ſequi hanc partem negatiuam, ſiue filii ſint nati ante, ſiue poſt hæreſim, quæ propterea illi magis placuit, vt *Rota*, teſtatur in dicta *Conchen. penſionis* 6. *Martii* 1594. *coram Iuſto, & in eadem* 24. *Octobris eiuſdem* Anni *coram bo. me. Penia*, quos impreſſas reperies *tom.* 2 *conſ. Farinac. deciſ.* 87. *&* 90.

SVMMARIVM.

1 *Filiis illegitimi hæreticorum incurrunt poenas a legibus inflictas.*
2 *Illegitimi maiori odio digni ſunt quam legitimi.*
3 *In diſpoſitione odioſa rationabili, illegitimi veniunt appellatione filiorum.*
4 *Paterna affectio regulariter fertur in legitimos, & naturales.*
5 *Vulgo quæſiti parentum poenas nō ſubeunt, & quare.*
Limita. vt num. 6.
7 *Adoptiui an parnetum pænis ſubiaceant.*
8 *Adoptiuus dicitur filius.*
9 *Et cum naturalibus filiis ſuccedit & alia habet priuilegia de quibus num.* 10.
11 *Fauore filii adoptiui vſusfructus relictus vxori reſtringitur ad alimenta.*
12 *Adoptiui non proſunt ad conſequenda priuilegia quæ competunt propter filios.*
13 *Adoptatus ab extranea perſona non ſubiacet poenis.*
14 *Adoptatus a cōiuncta perſona ſubiicitur patris contra filios hæreticorū latis. Lim. numero* 16.
15 *Arrogatus an patris pænas luat.*
17 *Datus in adoptionem coniunctæ perſonæ an afficiatur poenis, ſi pater naturalis incidit in hæreſim.*
18 *Duplici gladio nemo conteri debet intelligevt num.* 21.
19 *Iura Sanguinis nullo iure ciuili dirimi poſſunt.*
20 *Filius illegitimus quoad iuris effectus reputatur extraneus.*
22 *Adoptiuus poſt hæreſim adoptantis emancipatus, an ſubiaceat poenis de quibus ſupra.*
Dixtingue vt num. 23.
24 *Adoptio operatur tandiu quandiu durat.*
25 *Diſpoſitio a ſua cauſa qualificata, recipit perfectionem ab illa.*
26 *Beneficia protbonotarii, an reſeruata cenſeantur.*
27 *Filii nati ante paternam hæreſim an patris poenis ſubiaceant.*
28 *Filii hæreticorum puniuntur odio parentum.*
29 *Filius an puniuntur propter hæreſim matris.*
30 *Pœnæ de quibus ſupra an habeant locum in filiis hæreſim pœnitentis.*
31 *Hæretici relapſis poenitentibus Sacramenta conceduntur.*
32 *Benigna interpetratio facienda eſt erga eos qui propter crimen alienum puniuntur.*
33 *Relapſo denegatur audientia.*
34 *Relapſi poenitentes an dici poſſint eccleſiæ incorporati.*
35 *Incorporatus eccleſiæ vnitati quis dicatur.*
36 *Relapſis ad quid abſolutio proſit.*
37 *Recipi ad poenitentiam, vel ad miſericordiam quid importet.*
38 *Relapſo denegatur eccleſiaſtica ſepultura.*
39 *Extra eccleſiam non eſſe Sacramenta quo modo intelligendum.*
40 *In materia hæreſi ſit interpetratio quæ magis fidei fauet.*
41 *Filii hæretici non relapſi & poenitentis an ſubiacent poenis.*
42 *Filii, de hæreſi in contumaciam condemnati, prædictas poenas non incurrunt.*
43 *Condemnatus in contumaciam comparens eſt*

eſt audiendus etiam ſi eius ſtatua ſit combuſta.

ARGVMENTVM.

Qui filij hæreticorum incurrant pœnas propter paternam Hæreſim.

CAP. XXX.

CVm varia ſint genera filiorum, inquirere oportet, qui filii hæreticorũ, propter paternã hæreſim pęnas incurrãt, quæ res vt facilius expliceť.

1 Primo Quæritur de filiis illegitimis, in quibus communiter concluditur poenas locum habere, *gloſ. in cap. ſtatutum il 2. verb. volumus de hæretic. lib. 6.* ibique *Io. Andr. ſub num. 4. Anchar. numero 2. Franc. num. 4. Gemin. num. 4. Archid. Io. Monach. & Prob. in cap. excommunicamus, el primo de hæret. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 8. nu. 3. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 33. num. 11. Surd. conſ. 386. num. 6. Suarez tom. 5. diſputat. 43. ſect. 3. num. 2. Sanchez de præcept. Decalog. lib. 2. cap. 27. num. 1.* vbi inquit, quod ita tenent omnes, *Iacob. Graff. lib. 2. deciſ. cap. 11. num. 19. Azor. Inſtit. Moral. par. 1. lib 8. cap. 13. q. 8. in 8. poena.* Cuius concluſionis ſolet afferri ratio, vel quod ſi puniuntur legitimi, multo magis debent puniri illegitimi, quos non decet eſſe melioris conditionis, cum odio maio-
2 re digni ſint, *l. parentes, ff. de in ius vocan.* vel quod iura in hac materia loquuntur indiſtinctè de filiis, ideoque neque nos diſtinguere debemus, *l. 2. vbi Bart. ff. de offic. Præſid. l. de pretio ff. de public.* præſertim vbi odium eſt rationabile, quo caſu etiam in odioſis appellatione filiorum veniunt illegitimi, *Surd. conſ. 386. num. 6.* vel vt verius credo, quia in hac materia filii puniuntur odio parentum,
3 *cap. vt commiſſi, cap. 2. §. hæretici de hæretic. lib. 6. cap. vergentis, vbi Io. Andr. verb. progeniem extr. eod. l. quiſquis C. ad l. Iul. Maieſt. late Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 8. ſub num. 2. verſ. 3. ab eadem,* quiquidem parentes æquè torquentur in illegitimis & legitimis, quia voluntate, & affectione pariter ferũtur ad naturales, & illegitimos, inter quos natura non fa-
4 cit differentia, *§. ſi quis erga filios Auth. quib. mod. natur. effic. ſui l. parentes, ff. de in ius voc. l. hos accuſare, ff. de accuſat. l. adoptiuus §. ſeruiles verſic. Vnde nec vulgo ff. de ritu nupt. Bald. in l. quiſquis ſub nu. 6. poſt med. C. ad l. Iul. Maieſt. Anchar. conſ. 225. col. penult.* vbi dicit quod quo ad naturale foedus, nulla eſt differentia inter legitimum, & illegitimum, *Tiraquell. in l. ſi vnquam verb. donatione largitus n. 288. C. de reuo. don.* Hanc tñ cõcluſionẽ,
5 intelligas dũmodo filii nõ ſint vulgo quæſiti, Illi enim quia certum patrem oſtendere nequeunt, *l. vulgo, ff. de ſtat. homin.* conſequens eſt, vt poenas propter paternum crimen inflictas ſubire non poſſint, *Bald. in l. quiſquis ante num. 7. C. ad l. Iul. Maieſt. Io. Andr in d. cap. ſtatutum num. 4. in fin. de hæretic. lib. 6. ibique Anchar. in fin. Franc. num. 4. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 8. num. 3. Surd. d. conſ. 386. num. 6.* Niſi forte uigore con-
6 ſuetudinis, vel ſtatuti eſſent tales, qui reputarentur, de aliqua agnatione, illuſque arma aſſumerent, tunc enim, & ipſi licet ex incerto Patre nati, incurrunt poenas filiis indictas propter hereſim, *Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 45. num. 3. verſ. Amplia vt procedat, Repert. Inquiſ. verb. filii verſ. ſed eo præſuppoſito poſt med. Iacob. Graff. lib. 2. deciſ. cap. 11. nu. 19. ad fin.* quos ſequitur Farinac. *in tract. de hæreſi q. 191. §. 1. num. 11.*

7 Secũdo quæritur de filiis adoptiuis, quã quidẽ quæſtionẽ à reliquis tactam nõ inueni, in ea tamen plura in vtramq. partem poſſunt afferri. Siquidem quod poenæ habeant ẽt locũ in adoptiuis, ſuaderi poteſt
8 ex eo, quod filius adoptatus dicitur filius *l. cum adoptiuum C. de decur. lib. 10.* adeo vt filius à Senatore adoptatus dicatur filius Senatoris, & gaudeat filiorum priuilegio *d. l. cum adoptiuum.*

Item

Item ſuccedit parentibus ſimul cum
9 legitimis, & naturalibus, *l. ſi te parens. C. de ſuis, & legit. l. penult. §. & ſiquidem, C. de adopt.* & in ſucceſſionum concurſu excludit aſcendentes, & Vxorem, *l. 1. §. Liberi, ff. de Tertull. l. Aequiſſimũ, in princ. ff. eod. tit. Aretin. in §. ſed & ea, col. 2. verſ. quæro An talis, Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. defer. Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, verb. uxorem nomine* Adelaſiam, *num.* 478. *extr. de te-*
10 *ſtam.* Item excludunt naturales, impediunt bona a fiſco publicari, reuocant alimenta in fraudem, rumpunt teſtamenta, & alia multo habent filiorum priuilegia, de quibus apud *Tiraquell. in l. ſi vnquam, verb. ſuſceperit liberos, num.* 20. *C. de reuocan. donat.*
11 Præterea in filio adoptiuo militat coniectura voluntatis, & affectionis teſtatotis, ſicut in legitimo, & naturali, adeo vt eius fauore vſusfructus Vxori relictus reſtringatur ad alimenta, ſicuti reſtringitur fauore legitimorum, vt per multa probat *Picus in l. Titia, §. Titia, num.* 61, *ff. de legat.* 2. quem ſequuntur *Mantica de coniecturis vlt. volunt. lib.* 9. *tit.* 7. *nu.* 13. *Caualcan de vſuf. mul. relict. ſub num.* 34. *verſ. Immo ego dico, Gabr. concluſ.* 2. *num.* 23. cum aliis per *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 15. *num.* 36. Conſtat autẽ filios hęreticorum poenis affligi propter odium paternum, *l. quiſquis. C. ad l. Iul. Maieſt. cap. vergentis, extr. de hæretic.* cum aliis *ſupra allegatis.*
12 Ceterum, quod in filiis adoptiuis nõ habeant locum poenæ ſtatutæ contrà filios hæreticorum ſuaderi videtur ex eo quod illi non proſunt ad conſequenda priuilegia, quæ dantur propter filios, *l.* 2. *§. Adoptiui, ff. de vacat. mun. §. primo verſ. ſed adoptiui, Inſtit. de excuſ. tutor.* Sunt enim non propriè filii, ſed ad inſtar & imaginem filiorum, *l. cum adoptiuum, C. de decur. lib.* 10. *l. filio, ff. de liber. & poſthum. l. quæſitum ff. de adopt.* Ideoque in nulla diſpoſitione includuntur quæ de filiis loquatur, *Socc. in l. adoptiuum num.* 4. *ff. de in ius voc. late Tiraq. loco cit. nu.* 5. *cum ſeq.*
13 Ego in huiuſmodi controuerſia tres arbitros diſtinguendos caſus.

Primus, quando filius eſt ſimpliciter adoptatus, nempe ab extranea perſona, & in tali caſu dubio procul crederem poenas locum non habere, nam quicquid eſſet de iure veteri, equidem ex noua Iuſtiniani Conſtitutione adoptio parum, vel nihilum operatur, proprerea quod, illa non obſtante, manent integra iura patris naturalis, cui filius ſuccedit non ſolum ad ſucceſſiones ex teſtamento, & ab inteſtato, ſed etiam ad querelam in officioſi teſtamenti, illique acquirit, vt in *l. penult. §. omnia igitur, C. de adopt. §. ſed & hodie Inſtit. eod. tit.*
14 Secundus eſt caſus, quando filius eſt adoptatus a perſona coniuncta, quæ in hac materia dicitur tãtũ Auus, & Proauus maternus, & paternus, *§. ſed hodie inſtit. de adopt.* & in tali caſu crederem poenas in illis locum habere non ſolum vti nepotibus naturalibus, qui, & ipſi puniuntur, *cap. 2. §. cedentes, cap. ſtatutum, el 2. de hæretic. lib. 6.* cum aliis ſupra allegatis, ſed etiam vti filiis, quia cũ iniſtis concurrant iura naturalia, & ciuilia vtique ſimul iuncta operantur, vt diſſoluantur iura patris naturalis, & adoptatus per omnia tranſeat in poteſtatem adoptantis, qui ſolus adoptati pater intelligitur, *d. l. cum in adoptiuis, §. ſi vero pater naturalis, & d. §. ſed hodie inſtit. de adopt.* Et quamuis hoc fiat mero iuris miniſterio, tamen quia lex nititur in effectu naturali, quo Aui, & proaui, nepotes, & pronepotes proſequuntur, *d. l. pen. §. & ti ſolus, C. de adopt. ibi Auita, & Proauita affectione,* & iſtæ odio parentum infliguntur, merito in eis locum habere debent, *Arg l. illud ff. ad. l. Aquil.*
15 Tertius eſt caſus, quando filius eſt arrogatus, & iſte quidem caſus maiorem videtur difficultatem habere, cum in illo ceſſet effectus naturalis parentum, & ſola remaneat legis operatio, adeo quod dicuntur filii ficti, & imaginarii, ad quos diſpoſitio præſertim exorbitans, & rigoroſa non extenditur, *Socc. in d. l. adoptiuum, ff. de in ius, cum aliis ſupra allegatis.*

Ceterum exaduerſo dici poteſt, quod per

per arrogationem adoptatus tranſit omni mode in poteſtatem Patris arrogantis, efficiturque ſuus hæres, eiuſque familiæ aggregatur, vt inquit *textus in l. penult. §. fin. C. de adopt.* Aggregatio autem familiæ ſola ſuffi cit ad hoc vt in hac diſpoſitione cenſeantur compræhenſi, ex *trad. ſupra in* 10. *extenſione in fine* dum de vulgo quęſitis loqueremur. Quid pro reſolutione dicendum tu Lector in facti contingentia decernas, mihi pro. nunc ſufficiat hinc inde probabiliter diſſeruiſſe. Limita Secundum, & Tertium
16 caſum non procedere, quando poſt adoptionem, vel arrogationem eſſet ſequuta emancipatio, quia per illam cũ penitus iura emancipationis, & arrogationis ſoluantur, eſt perinde, ac ſi nuſquam emancipatio, vel arrogatio facta fuiſſet, *d. l. fin. §. Sin autem*, *Aretin. in d. §. ſed hodie, num.* 2.
17 Quęritur Tertio, quid ſi filio dato in adoptionem coniunctæ perſonæ, nempe Auo, vel proauo materno, vel paterno, vel arrogato, pater naturalis incidit in hæreſim, nunquid filius ſubiaceat poenis contra filios hæreticorum inflictis.
18 Et quidem in tali ſpecie pro filio dici poſſet eum poenis non ſubiacere, cum non debeat duplici gladio conteri, neque pluribus legibus reum fieri, *l. Senatu, ff. de accuſat. l. licet, §. penult. ff. Nautæ caupon. ſtabul.* At ſi poenis ſubiaceret pluribus legibus reus fieret, quia poſſet vterque pater in crimen hæreſis incidere, Ergo.
19 Contrarium puto verius, idque quia quantumuis adoptio, vel arrogatio celebrata ſit, ſemper erit verum patrem naturalem remanere patrem, quia iura ſanguinis nullo iure ciuili dirimi poſſunt, *l. ius autem ciuile, ff. de pact. l. iura ſanguinis*, vbi late *Cagnol. ff. de regul. Iur. §. fin. Inſtitut. de legit. agnat. tutel. l. abdicatio, C. de patr. pot. ibique Bal. & Salicet. l. neque filium, C. eodem tit.* Nec refert, quod ſit translatus in alienam poteſtatẽ, & familiam, quia vt ſupra dictum eſt, in hac materia non curatur patria poteſtas, *gloſ. in cap. ſtatutum, verb. volumus, de hæretic. lib.* 6.

Præterea plus iuris habet pater naturalis, & legitimus in filium adoptioni, vel arrogationis datum, quam habeat pater
20 naturalis in filium illegitimum, quia filius illegitimus, quo ad iuris effectus reputatur prorſus, & per omnia, ac ſi non eſſet filius, *l. 3. ff. de iur. dot. l. ſi quis inceſtit, C. de inceſt. nupt. §. ſi aduerſus Inſtit. de nupt.* adoptatus vero, ſaltim per emancipationem poteſt omnimode ad patrem legitimum, & naturalem reuerti, *l. penult. §. tunc enim neceſſe eſt. C. de adopt.* Sed ſic eſt quod in filio illegitimo iſtæ poenę locum habent, vt ſupra concluſum eſt in 10. *Extenſione*, Ergo Et in filio dato in adoptionẽ, vel arrogationem reſpectu patris naturalis. Quam opinionem dum ſequimur, non obſtat neminem debere du-
21 plici gladio conteri, quia procedit reſpectu eiuſdem perſonæ, ſecus quando ſunt multiplicatæ, *l. si cui crimen, §. iiſdem criminibus, ff. de accuſat.* & conferunt *trad. per Alex. conſ.* 11. *num.* 7. *verſic. circa quintum lib.* 1. *& per Roman. conſil.* 213. *col.* 1. *verſ. aliquando ſuper eodem.*
22 Quæritur Quarto, quid ſi adoptione durante pater adoptiuus, vel arrogator incurrat in hæreſim, deinde filium adoptatum emancipet, An nihilominus iſte filius emancipatus ſubiacet poenis contra filios hęreticorum impoſitis. Pro negatiua plurimum facit quod adoptionis tanta fragilitas eſt vt poſſit in ipſo die, & filius fieri, & extraneus, ac emancipationis interuentu adoptio in quacunque perſona facta diſſoluitur, *l. penul. §. cum enim, & §. tunc enim neceſſe eſt*, *C. de adopt.* Ideoque diſſoluta adoptione debet cenſeri diſſoluta poena, ſicuti remanerent diſſoluta omnia iura adoptiua, *l. penul. §. ſin autem, C. de adopt.*

Exaduerſo pro opinione affirmatiua dici poteſt, quod poenæ in odium hęreſi comparatæ locum habere coeperunt, ſtatim atque hæreſis fuit mẽte concepta, ab eoque die crimen conſummatum ipſo iure, *cap. cum ſecundum, de hæret. lib.* 6. *Bart. in l. Imperator, ff. de iure fiſci*, plene *Menoch. conſ.* 185. *nu.* 8. *Surd. deciſ.* 247. *num. primo & ſeq.* ideoque ſufficit, quod qualitas filiationis concurrat de tempo-

re

re perpetrati delicti, *l. quod ait*, §. *ſed & furti faciendi tempus*, *& l. in delictis*, §. *ſi Extraneus. ff. de noxal.*

23 Ego crederem negotiũ eſſe diſtinctionis foedere dirimendũ, vt ſiquidẽ loquamur, An filius propter crimen cõmiſsũ a patre adoptiuo ea adoptione, quę facit filium tranſire in poteſtatem amiſerit beneficia, quę obtinet, & tunc crederem amiſiſſe, quia ex deductis in proximam præterita quęſtione talis adoptio, quouſque durat, operatur omnes effectus filiationis, cuius qualitas ſufficit, quod concurrat tẽpore criminis patrati, *d. l. quod ait*, §. *& furti faciendi tempus*, *& l. in delictis*, §. *ſi extraneus. ff. de noxal.* Et quamuis per emancipationem deſinat filiatio, tamen non ceſſat ille effectus, qui fuit in eſſe productus adoptione durante, *l. vlt. ff. vnde lib. l. ſi cognatis*, *ff. de reb. dub.* Si vero loquamur, An fiat inhabilis, vt etiam adoptione diſſoluta non poſſit tanquam indignus obtinere alia beneficia, & crederem non effici. Primo, quia

24 adoptio operatur tantum quandiu durat eaque diſſoluta eſt perinde ac ſi nuſquã facta fuiſſet, *d. l. penult.* §. *tunc enim ne ceſſe eſt*, *&* §. *Sin autem*, C. *de adopt.* Vnde ſicuti non poteſt vlterius operari effectus fauorabiles, pari ratione non operabitur effectus adioſos, *d. l. ſecundum naturam, ff. de regul. iur.* cum aliis *ſupra alleg.* Secundo, quia quoties aliquid ſtatuitur reſpectu alicuius qualitatis, tandiu durat, quandiu durat illa qualitas, *Doct. in l. ex facto*, *& ibi præſertim Cuman. num.* 3. *ff. de vulg. & pupill. Rota deciſ.* 70. *num.* 3. *par.* 1. *diuerſ.* At poena contra filium eſt ſtatuta reſpectu adoptionis, ergo adoptione ceſſante, debet ceſſare poena.

25 Tertio, quando diſpoſitio eſt qualificata a ſua cauſa, tunc ſemper tranſit cum ſua cauſa, & non recipit perfectionem, nec acquirit ius, niſi cum ſua cauſa, & qualitate, *Bart. & alii relati per Iaſ. in l. qui Romæ*, §. *Flauius, col.* 1. *&* 2. *ff. de verb. oblig. Caſtr. in l. priuilegia.* C. *de ſacroſ. Eccleſ. Dec. in cap. eccleſia Sanctæ Mariæ num.* 53. *poſt med. verſ. ſecundus caſus, de conſtit. et in cap. nouit. num.* 13. *in fine de iudic.* Sed iſta diſpoſitio quod filius etiã adoptiuus ſubiaceat poenis, eſt qualificata ab ipſa adoptione: Ergo potuit imprimere, vel acquirere ius, niſi cũ qualitate adoptionis, quæ ceſſat prorſus per emancipationem. Demum hoc ſuadetur, ſiquidem videmus, quod reſeruatio inducta reſpectu prothonotariatus anne-

26 xi ſcriptoriæ, vel alteri officio ceſſante prothonotariatu, licet duret reſpectu tẽporis pręteriti, ceſſat tamen reſpectu temporis futuri, adeo vt beneficia poſt obtenta non ſint reſeruata, *Rota deciſ.* 70. *par. prima.* Nec refert, quod effectus criminis ſit iam conſumatus, quia pro reſponſione conſiderandum eſt, quod cum habilitas obtinendi beneficia ſit de illis, quę habent tractum ſucceſſiuum, nempe quia poſſunt diuerſis temporibus obtineri, ceſſante cauſa, effectus conſummatus operatur reſpectu temporis præteriti, ſed ceſſat reſpectu futuri, vt eleganter declarat *Bal. in cap. quemadmodum, col.* 2. *n.* 4. *verſ. nota tacitas extr. de iure iur. Franch. Alex. in l.* 2. §. *non ſolum*, *ff. de exeuſ. tutor. Socc. in l. ſciendus*, §. *vlt. num.* 6. *ff. qui ſatiſdar. cog. & conſ.* 84. *ſub num.* 11. *verſic. præterea ibi conceditur, lib.* 3. *Dec. conſ.* 24. *col. vlt. verſ. non obſtat* 3. *Ozer. in* §. *ſupradicta*, *ſub num.* 17. *verſic. ſecundo caſu, Inſtit. de milit. teſtam. Tiraq. in reg. ceſſante cauſa, lim.* 12. *num.* 24.

27 Quinto quæritur, de filiis natis ante paternam hereſim, in qua quidem quæſtione exeſtuat tota iuris ſchola, & in duas eaſdemque contrarias opiniones diuiditur, videre licet ex Doctor. longa ga ſcire hinc inde relatis per *Couar. uar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 4. *per Reuerendiſſimum Peniam in addit. ad Emer. par.* 3. *q.* 114. *verſ. Anceps tamen*, fuſius in precitato voto relato inter deciſiones impreſſas per *Farinac. tom.* 2. *deciſ.* 87. & latiſſime per eundem *Farinac. in tract. de hæreſi q.* 91. §. 2. *nu.* 57. *&* 58. quibus, addi poſſunt *Bero. in cap. Item cum quis*, *num.* 43. *de reſtit. ſpoliat. Menoch. de recuper. remed. primo num.* 342. *& ſeq.* Rota etiam aliquando viſa eſt fauere filiis, apud *Seraph. deciſ.* 830. *nu.* 8. dum (quã uis obiter) dixit poenas criminis læſæ Maieſtatis humanæ non habere locum in

in filiis natis ante delictum; Deinde vero perpenſo, & diſcuſſo diligenter hoc Articolo de ordine Pontificis, reſpondit ſecundum iuris cenſuram, & magis receptam Doctorum ſententiam habere locũ æquè in filiis natis, & in naſcituris, vt in *Conchen. penſionis 6. Martii 1598. coram Peregrino*, vbi Argumentis contrariæ partis ſingillatim reſpondet.

28 Quæ ſententia iuris ratione inſpecta mihi etiam magis quam contraria probatur, propterea quod ipſi puniuntur odio patris, *l. quiſquis. C. ad l. Maieſt. cap. 2. §. credentes, de hæret. libr. 6.* cum in filiorum perſona acrius torqueantur, quam in propria, *l. iſti quidem in fine ff. de eo quod met. cauſ. cap. afferete de præſumpt.* Ergo multo magis debent habere locum in natis ante delictum, quam in aliis, cũ maior ſit afflictio videre filium adultum, ſæpè etiam bonis ditatum, & in dignitate conſtitutum gradu deiici, quam filios infantes, præſertim cum contingere poſſit, vt poſt delictum hæreticus filios non ſuſcipiat.

29 Sexto quęritur, An poenę locum habeant propter hæreſim matris, & locum habere affirmat *gloſ. in d. c. ſtatutum, el 2. de hæretic. lib. 6. Zanch. in tract. de hæretic. c. 28. num. 8. & 10. cum aliis per Decian. in tract. criminis lib. 5. cap. 45. num. 3. & 5.*

30 Septimo quæritur, An locum habeant in filiis hæretici poenitentis, & in hac tres conſiderantur caſus.

Primus, ſi loquamur de filiis hæretici relapſi traditi curię ſeculari, qui tamen poenituit, & deceſſit catholicus, & in hoc duæ ſunt Doctorũ opiniones, prima, quod filii poenas effugiant, quam tanquam æquiorem probant *Gemin. in cap. ſtatutum, §. hoc ſane, num. 2. verſic. dicit, Io. Andr. de hæretic. lib. 6. Reper. Inquiſit. verb. filii, §. nunc Alphonſ. Montal. ad leges Caſtellæ, l. 2. tit. 26. par. 7. verſ. eſt ergo concluſio, Lup. de hæretic. cap. 18. Tolet. de inſtr. Sacerd. lib. primo cap. 69. num. 4. Surd. conſ. 346. num. 24. Didac. Cantera, quæſt. crimin.* vbi refert ſecundum hanc opinionem fuiſſe practicatum in inquiſitione Conchenſi.

Cuius opinionis infraſcripta ſunt Argu-
31 menta. Primum quod hæreticis relapſis, ſi in eis poenitentiæ ſigna appareãt manifeſta, Sacramenta poenitentiæ, & Euchareſtiæ conceduntur, *cap. ſuper eo, de hæretic. lib. 6.* Conſtat autem talia Sacramenta non concedi exiſtentibus extra eccleſiam, *cap. extra Catholicam, & cap. Inter Catholicam, 1. q. 1.*

32 Secundo, erga illos, qui puniuntur pro alieno crimine eſt facienda benigna interpretatio, *l. legem, C. de natur. liber.* At in propoſito filii puniuntur propter delictum alienum, ergo.

Quibus non obſtantibus contrariam opinionẽ tenuerunt *Doct. numero & grauitate maiores, nempè gloſ. in cap. ſtatutum, el 2. verb. quia lapſi, & ibi Io. Andr. num. 5. de hæret. lib. 6. Francus ibid. nu. 4. verſ. in gloſ. in verb. re incorporatus, Anchar. num. 1. in fin. Simanca de cathol. Inſtit. tit. 29. num. 17. verſ. ſed re attentius perpenſa, & in Enchiridion religionis, tit. 63. rubr. de filiis hæreticorum,* & hanc veriorem dicunt *Penia ad Emer. par. 3. q. 115. verſ. circa ſecundum, & verſ. quamuis prior de ſententia, Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 45. num. 3. verſ. Amplia etiamſi parentes, Azor. Moral. inſtit. par. 1. lib. 8. cap. 13. q. 8. in 8. hæret. poena, verſ. dubia etiam quæſtionis eſt, Sanchez in præcept. Decalog. lib. 2. cap. 27. num. 13. & 24. Burſat. conſ. 289. num. 16. et ſeq. lib. 3.* qui in fine teſtatur ita fuiſſe practicatum in Senatu Mantuano. Pro qua opinione affertur *text. in d. cap. ſtatutum, §. hoc ſane de filiis*, vbi ad illum effectum duo requirit copulatiue, nempe quod pater fuerit emendatus, & reincor-
33 poratus eccleſię vnitati, At relapſus nõ poteſt dici reincorporatus, quia eccleſia illi denegat audientiam, *cap. ſuper eo, eod. tit. lib. 6. cap. ad abolendam, §. illis, extr. eod. tit.* Ergo Quid dicendum equidem huius difficultatis reſolutio ex eo tantũ dependet, An relapſi poenitentes poſſint
34 dici eccleſiæ incorporati, Siquidem ſi diceremus eſſe reincorporatos, inde ſequetur eis conuenire qualitates requiſitas in textu d. cap. ſtatutum, & conſequenter conuenire debet diſpoſitio, *l. ſemper in*

Ciui

Ciuitate, *§. id eſt*, *verſic. licet enim*, *ff. de iure immu. l. Prætor ait, la 2. §. docere, ff. de vi bon. rapt.* ſi vero dixerimus nõ eſſe incorporatos, æquo animo ferre debent, ſi concluſerimus filios poenis ſubiacere, quia non concurrit qualitas requiſita, *l. 1. §. Prætor ait. vbi Bart. ff. ne quid in flum. public.*

Et certe ſi verum amamus ex eo tantum quod relapſum poeniteat, illique poenitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramentum non denegetur, non crederẽ dici poſſe reincorporatum Eccleſię vnitati. Primo, quia incorporati eccleſiæ vnitati dicuntur illi, qui per Inquiſitores abſo-
35 luti, & ad gremium eccleſiæ per debitã abſolutionem reducti admittuntur, vt *Gemin. fatetur in cap. ſtatutum, §. ſi verò, num. 5. de hæret. lib. 6.* & ante ipſum *Io. Monach. & Archid. in cap. accuſatus, ante num. 7. eod. tit.* Is verò, cui non denegatur Sacramentum poenitentiæ, & Euchariſtiæ, non abſoluitur per inquiſitores, neque per modum debitum ad gremium admittuntur, Ergo non poſſunt dici reincorporati, quia non ſufficit quod abſoluatur, niſi ſit abſolutus iuxta formam ab eccleſia præſcriptam, *cap. cum deſideres, §. Cui quæſtioni, & §. tertio lo-*
36 *co in fin. extr. de ſent. excom.* Nec parum refert, quod ſi non eſſet abſolutus, non poſſet recipere Sacramentum Euchariſtiæ, quia illa abſolutio proficit ad remiſſionem peccati in foro interiori, *gloſ. in dicto capitulo ſuper eo, verb. Deneganda, de hæretic. Ioan. Andr. in dicto capitulo ſtatutum, in fine, verſiculo Item decretalis, ibique ceteri paſſim*, *Thomas Trib. deciſione 36. numero 16. par. ſecunda*, quæ quidem non ſuffragatur in foro iudiciali, *Abb. in capitulo accuſaſti, ante num. tertium de accuſ. Thom. Trib. dicta deciſione 36. numero 17. par. ſecunda*, quibus accedunt *Decian. in tract. crimin. lib. 5. capitulo 56. numero 7. Ludouicus à Paramo de orig. Sanctæ inquyſitionis lib. 5. q. 9. nu. 159. Azor. Moral. Inſt. par. prima lib. 8. capitulo 14. quæſt. 7. verſiculo obiicitur*, aſſerentes quod indulgentia erga relapſum non proficit, niſi quo ad poenam ſpiritualem, ſecus quo ad tẽporalem. Vnde iure, inquit nouiſſime
37 *Farinac. in tract. de hæreſi, q. 93. §. 2. numero 35. ad finem.* quod is, qui recipitur ad gremium eccleſiæ, dicitur recipi ad poenitentiam, qui vero recipitur ad perceptionem Sacramentorum, dicitur recipi ad miſericordiam. Secundo, quod is, cui non denegantur Sacramenta poenitentiæ, & Euchariſtiæ, nequeat dici incorporatus, probatur ex eo, quia denegatur illi eccleſiaſtica ſepultu-
38 ra, adeo vt poſt quam corpus eſt exuſtũ, cineres eius vento cernenda traduntur, *Lapus, lo. Andr. in cap. ſuper eo, eod. tit. lib. 6.* quos probat ibi *Gemin. numero 6. Franc. ſub num. primo verſ. nota vltimo*, quorum opinio in praxi ſeruatur (quicquid in contrarium aſſerat *Alphonſ. de Caſtr. lib. ſecundo, de iuſta hæ. ct. punit. capit. 2.*) *vt teſtatur Simanca de cathol. Inſtit. tit. 57. num. 17.* Ergo ſignum eſt manifeſtum non eſſe incorporatum, alias illi communicaremus in morte, *cap. à nobis, de ſent. excom. capit. ſane, el primo 24. quæſt. ſecunda.* Nec vim faciunt Argumenta in contrarium adducta, non enim obſtat primum, quod extra eccleſiam non ſint Sacramenta, quia illud accipitur, vt exiſtentes extra eccleſiam ex parte ſua non habent legitimum vſum Sa-
39 cramentorum, *D. Thom. 2. 2. q. 39. art. 3. ad fin.* non autem quod exiſtentibus extra eccleſiam, & vere poenitentibus non poſſit ab eccleſia concedi, vt Sacramenta recipiant ex miſericordia.
40 Minus obſtat ſecundum, quia regula fallit in materia hęreſis, in qua fit illa interpetratio, quæ magis fauet fidei, *l. omnes, §. hæreticorum autem, C. de hæretic. gloſſa in capitulo quicunque, §. hæretic. verb. beneficium, eod. titulo lib. ſexto, Geminian. ibid. numero ſecundo, verſiculo nota bene, Abb. in capitulo Ad audientiam, el 2. ſub numero ſecundo verſic. dicerem tamen, de reſcript. Gig. de penſ. q. 94. num. 7.*
41 Secundus eſt caſus, quando verſamur in filiis hæretici non relapſi, poenitentis, & tunc quantum attinet ad be-

Oo ne.

neficia, poenę contra filios locum non habent, d. cap. ſtatutum, vbi notant gloſ. Io. Andr. Gemin. & Franc. Carer. de hæret. num. 241. verſ. limita niſi pater, Gundiſſal. eod. tract. q. 23. Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 2. cap. 27. nu. 26. & 28. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 45. num. 5. verſ. limita tertio, & de communi teſtantur Pariſ. conſ. 2. num. 185. lib. 4. Rolan. conſil. 63. num. 27. lib. 3. Burſati. conſ. 14. num. 33. & 34. lib. 1. Surd. conſ. 386. num. 14. Didac. Cantera quæſt. crim. rubr. de hæret. cap. 1. nu. 11. verſ. quod ſupra dictum eſt. Comprehenduntur tamen ſub ſtatuto inhabilitāte filios hæreticorum ad beneficia, prout de ſtatuto eccleſiæ Iſpalen. extat deciſio apud Verall. 96. num. 7. par. 2.

42 Tertius eſt caſus, quando verſamur in filiis condemnati de hæreſi in contumaciam, & tunc pariter poenæ non habent locum contra filios, quia ſententia lata in contumaciam, nuſquam tranſit in Iudicatū quo ad poenam corporalem, adeo vt quandocunque hæreticus cōpareat, ſit audiendus etiā ſi eius ſtatua ſit combuſta, gloſ. communiter recepta in cap.
43 excommunicamus, el primo §. qui autē, verb. condemnetur, de hæretic. Gigas in tract. crimin. læſæ Maieſt. lib. 3. tit. primo de poenis quas incurrunt, num. 3. latè Farinac. q. 116. num. 130.

SVMMARIVM.

1 *Crimen hæreſis omnem ſuperat improbitatem.*

2 *Hæretico bona quare auferuntur.*

3 *Hæretico bona auferuntur ipſo iure.*

4 *Hæreticus an ſit priuatus dominio bonorum ante ſententiam declaratoriam criminis.*

5 *Hæreticus inſpecta iuris vtriuſque diſpoſitione priuatur adminiſtratione & facultate alienandi, etiam ante ſententiam criminis declaratoriam.*

6 *Per diſpoſitionem cap. cum ſecundum leges de hæret. in 6. hæreticus ipſo iure priuatur dominio bonorum. Et quid de iure Cæſareo num. 7,*

8 *Exequutio in bonis hæretici non poteſt fieri niſi ſequuta ſententia declaratoria criminis.*

9 *Poena impoſita ipſo iure propter delictum, intelligitur ſecuta declaratoria delicti.*

10 *Hæreticus ante declaratoriam, retinet veram poſſeſſionem rerum ſuarum.*

11 *Ante declaratoriam iudicis eccleſiaſtici, bona hæretici non poſſunt occupari..*

ARGVMENTVM.

Bona hæreticorum confiſcantur ipſo iure, ac hæreticus priuatur adminiſtratione, & dominio ante ſententiam declaratoriam.

CAP. XXXI.

Sicuti bona probis hominibus ad uirtutem ſibi parandam non parum proſunt, ita improbis, ac ſcelerati ſunt noxia, illiſque (vt Plato
1 inquit lib. 4. de legib.) inſeruiunt tanquā paratiſſima flagitiis inſtrumenta. Cum autē hæreſis crimē omnē ſuperet improbitatem, l. Manicheos, C. de hæret. merito vtriuſq. iuris ſanctiones præſcribunt hæreticorum bona eſſe confiſcanda, d. l. Manicheos, §. 1. Auth. Gazaros eod. tit. cap. Vergentis, extra de hæret. et c. cum ſecundum
2 leges, eod. tit. lib. 6. Etenim quemadmodū qui volens conualeſcere, ne languore corpus incumbat, aquam prius, & in ædiam exhibet, ita qui nequā habuerit animam, ne quippiam mali exerceat, ei opulentia & imperium, & dominatus, & omnino id genus alia ſunt auferenda, Ariſtot. lib. 2. Moral.

3 Fit autē bonorū confiſcatio in hæreſis crimine ipſo iure, nā ſi taliter ſit in crimine læſę maieſtatis humanæ, l. quiſquis, C. ad l. iul. maieſt. multo magis & facienda in crimine leſæ maieſtatis diuinę, d. cap. Vergentis et d. cap. cum ſecundum leges & vtrobiq. Doctores cōmuniter Bart. in l. poſt contractū nu. 12. ff de donat. Angel. in

Digitized by Google

in l. ſi debitor in ſine, ff. quæ in fraud. cred Abb. in d. cap. dilecti, num. 12. *de arbitr. & in cap. quia diligenti, num.* 6. *de elect. Peregr. de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 166. *Quemada quæſt.* 7. cum aliis quos refert *Farinacc. de hæreſi quæſt.* 198. *num.* 3. quibus addi poſſunt *Burſatt. conſ.* 7. *num.* 30. *et conſ.* 14. *num.* 3. *Roland. conſ.* 8. *lib.* 3. *Menoch. de recuper. remed.* 1. *num.* 308. *et conſ.* 185. *num.* 8. *et conſ.* 289. *num.* 10. *Vaſq. de ſucceſſion. progr. lib. primo, §.* 4. *num.* 166. *Gail. de pace publ. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 18. *Sot. de iuſt. et iur. lib.* 1. *quæſt.* 6. *art.* 6. *ibique Leſſius lib. ſecundo, cap.* 29. *numero* 8. *Aragon.* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3. *Carpan. ad ſtatuta Mediol. tit. de bonorum confiſcat. numero* 610. *Franc. Torreblanca in epitome delict. libro* 3. *cap.* 11. *numero* 7. *Surd. deciſ.* 247. *num. primo et ſeq. et in tract. de alimentis tit.* 8. *priuileg.* 35. *et tit.* 9. *q.* 32. *Rota in Bononien. alimentorum* 28. *Maii* 1594. *coram bo. me.* Penia.

4 Vnde dubitari contingit an ante ſententiam criminis declaratoriam, hæreticus ſit priuatur dominio, Et quidem omnes Doctores hactenus allegati ſequuntur opinionem affirmatiuam, quibus adduntur alii longa ſcire allegati per *Surd. de alimentis tit.* 8. *priuileg.* 35. *et tit.* 9. *quæſt.* 32.

Contrariam opinionem, videlicet quod ante declaratoriam, hæreticus non ſit priuatus, dominio probant *Arcbid. in d. cap. cum ſecundum leges, ſub num.* 2. *Simanca de cathol. Inſt. tit.* 9. *num.* 173. *Medina, Corduba, Bannes, et alii* quos refert & ſequitur *Sanch. ad praecepta decalogi lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 3. quibus adduntur *Card. conſ.* 128. *ſub num.* 2. *verſic. Item etiam quod quamuis, Franc. Beccius conſ.* 57. *ſub num.* 15. *Peregr. de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 176. *verſ. intellige præter quam in colonis.*

5 Diſſidentes inter ſe opiniones conciliare ſtudentes, nonnullæ ſunt conſtituendæ concluſiones ex quibus tota materia declaratur, ſit ergo prima Concluſio vtriuſque partis Doctores concordnat in hoc, quod ſiue inſpiciamus diſpoſitionē iuris ciuilis, ſiue iuris pontificii, ex vtriuſque iuris diſpoſitione hæreticus ante ſententiam criminis declaratoriā, priuatur rerum adminiſtratione, & facultate alienādi, *ita Arcbid. et Card. locis cit. Bar. in l. ſi debitor. ſub num.* 1. *quæ in fraud. cred. et in l. Imperator,* 43. *circa finem ff. de iure fiſci,* ac probant aperte *text in d. cap. cum ſecundum leges, et in l. ex iudiciorum* 20. *ff. de accuſat. et in l. quæſitum,* 15. *ff. qui, et à quibus, et in l. Donationes,* 32. *§. fin. ff. de donat. l. pen. et fin. C. ad leg Iul. maieſt.*

6 Secunda concluſio, poſt diſpoſitionem *d. cap. cum ſecundum leges,* hæreticus priuatur non ſolum adminiſtratione, & facultate alienandi, ſed etiam dominio ipſorum, vt ſunt verba apertiſſima ibi, *eo ipſo ſuarum dominium rerum perdant,* & ſcribit patenter *Bar. in d. l. ſi debitor, num.* 1. *ff. quæ in fraud. cred. et in d. l. Imperatorem, in ſine, ff. de iure fiſci,* Compatiuntur autē ad inuicem quod quis ſit priuatus adminiſtratione, & facultate alienādi, & nihilominus adhuc habeat dominium, vt eſt *teſt. in d. l. quæſitum, ff. qui, et à quibus, in illis verbis, Quoniam ante damnationem dominus eſt, & in princip. tit. et §.* 1. *Inſt. quibus alienare licet, vel non.*

7 Tertia concluſio, ante diſpoſitionem *d. teſt. in cap. cum ſecundum,* inſpecta tantum diſpoſitione Iuris Cæſarei, quæſtio erat inter Doctores an reus pro crimine ſę Maieſtatis diuinæ, vel humanę priuaretur dominio ante ſententiam, quamuis omnes concederent, quod ſequuta ſententia declaratoria, illa retrotraheretur ad diem cōmiſſi criminis, ac operaretur perinde ac ſi fuiſſet priuatus ab initio, *Bar. locis cit. Arcbid. in d. cap. cum ſecundum leges num.* 2.

8 Quarta concluſio, licet reus pro crimine leſæ diuinæ, vel humanæ Maieſtatis, ſit priuatus dominio, adminiſtratione, & alienandi facultate ante ſententiam declaratoriam, tamen quia priuatio ſupponit crimen patratum, ideo non poteſt deueniri ad exequutionem, antequam pronuncietur ſuper crimine, & feratur ſententia

declaratoria, vt eſt *teſt. in l. eius qui delatorem, 29. ff de iure fiſci, & in d. cap. cum ſecundum leges, de hæret. lib. 6.* omnia enim iura quæ imponunt pœnam
9 ipſo iure propter delictum, intelliguntur dummodo ſequatur ſententia declaratoria delicti, *Arcbidiac. & Io. Andr.* quos refert, & ſequitur *Alex. in l. ſiquis maior, num. 13. ff. de tranſact. Alber. in l. lex vectigali, ff. de pignor. Ruin. conſ. 85. num. 6. lib. 4. Rom. conſ. 212. in fine*, cum aliis per *Franc. Beccium conſ. 57. ſub num. 15.* & latius *Burſat. d. conſ. 14. num. 18. & 20. & conſ. 43. nu. 1. & 22. & 25.* vbi quod procedit etiam in notoriis. Quę declaratoria in caſu hæreſis, eſt ferenda per Iudicem eccleſiaſticum, *d. c. cum ſecundum*, vbi plene *Doct. de hæret. lib. ſexto* cum aliis *per Burſat. d. conſ. 43. nu. 21. & 23.*

10 Quinta concluſio, hæreticus antequam feratur contra ipſum ſententia declaratoria, habet veram rerum ſuarum poſſeſſionem, ita probat *teſt. in l. aufertur, §. in reatu, ff. de iure fiſci, d. capit. cum ſecundũ leges, vbi Anchar. de hæret. lib. 6. Cur. Sen. conſ. 20. Simanca d. tit. 9. n. 173. & ſeq.* Almayn. *in 4. ſent. diſt. 15. q. 2. in princ. Surd. de alimentis tit. 9. quæſt. 32. numero 24.* Sequuta tamen ſententia declaratoria bona confiſcata tranſferuntur fiſco abſque alia apprehenſione, *Bar. in l. prima, §. an bona, num. 1. verſic. Videt. ff. de iure fiſci, Io. de Platea in l. 1. C. de bonis vacant. Tiraq. in tract. le mort. par. 2. declar. 15. num. 20. Franc. de Alfano in tract. de officio Fiſcal. gloſ. 20. num. 154. verſ. Nec autem confiſcata.*

11 Sexta concluſio, anre declaratoriam latam per Iudicem eccleſiaſticum non poſſunt bona occupari etiam per dominum directum, *d. capit. cum ſecundum leges, Simanca loco cit. Burſatt.* qui alios refert *d. conſil. 43. ſub numero 22. verſ. crederem,* & quatenus occupet, contra occupantem poteſt agi ad reſtitutionem, prout præter relatos, ſcribunt *Arag. 2. 2. quæſt. 11. art. tertio, in ſolut. ad quartum, Molina de iuſt. & iur. diſput. 95. in ſolut. ad tertium, Vaſq. 1. 2. quæſt. 96. art. 5. diſput. 170. cap. 4. num. 5. Emanuel Sa in ſum. verb. fiſcus nu. 2. Sanchez d. cap. 22. num. 18.*

Septima concluſio, vbi fiſcus apprehendit poſſeſſionem, non cogitur citare reum, *Bal. conſ. 141. prope finem, lib. 2. Peregr. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. ſub nu. 52. verſ. Ideo publicatis.*

SVMMARIVM.

1 *Sequuta confiſcatione fiſcus non dicitur hæres.*
2 *Viuentis non datur ſucceſſio.*
3 *In fiſcum transferuntur omnia iura damnati actiue, & paſſiue.*
4 *Fiſcus habetur loco hæredis extranei.*
5 *Bald. quomodo appellet fiſcum ſuccedentem damnato.*
6 *Actiones fiſci contra reum per publicationem confunduntur ipſo iure.*
7 *Fiſcus agit petitione hæreditatis.*
8 *Fiſcus in quibus bonis ſuccedat.*
9 *Inſtantia capta cum defuncto non tranſit in fiſcum.*
10 *Fiſcus quid agere ſolet poſt delata ſibi bona damnati.*
11 *Inter diuerſos fiſcos non datur ius accreſcendi.*
12 *Fiſcus non conficiens inuentarium an teneatur vltra iures hæreditarias, remiſſiue.*
13 *Publicatio bonorum eſt ſtricti iuris.*
14 *Confiſcatis bonis mobilibus & immobilibus, non includuntur iura. amplia numero 15.*
16 *In confiſcatione bonorum hæretici quæ veniant.*
17 *Bonis abſolute publicatis veniunt iura, & actiones.*
18 *Facta publicatione, actiones competentes hæretico tranſeunt in fiſcum.*
19 *Facta publitatione ſoluentes fiſco liberantur.*
20 *In confiſcatione comprehenduntur tantum bona præſentia.*
21 *Bona præſentia ad hunc effectum quæ dicantur.*
22 *In poenis inſpicitur tempus delicti non autem ſententia lata.*

Digitized by Google

23 *In criminibus in quibus pœna imponitur ipſo iure, quis dicitur condemnatus ab hora commiſſi delicti.*

24 *Bona inquiſiti poſt confiſcationem ex cauſa de præterito non comprahenduntur in ipſa confiſcatione.*

25 Fideicommiſſum conditionale purificatum *poſt confiſcationem non quæritur fiſco.*

26 *Hæreditas delata hæretico poſt publicationem bonorum non quæritur fiſco.*

27 *Fiſco non quæritur legitima hæretici cuius parentes viuebant tempore patrati criminis.*

28 *Ius futurum non includitur in confiſcatione.*

29 *Bona ante crimen admiſſum alienata non comprahenduntur in publicatione.*

30 Donatio *cauſa mortis an confiſcetur remiſſiue.*

31 *In confiſcatione bonorum veniunt iura quæ ſunt tranſitoria ad hæredem extraneum. et num. 32.*

33 *Ius petendi legitimam tranſit in fiſcum.*

34 *In confiſcatione comprahenditur ius petendi ſupplimentum legitimæ.*

35 Ius *tranſmiſſionis ex potentia ſuitatis tranſit in fiſcum.*

36 *Debitum conditionale ex contractu tranſit in fiſcum.*

37 *In contractibus implementum conditionis retrotrahitur ad principium.*

38 Conditio *poteſtatiua non retrotrahitur.*

39 Ius *fideicommiſſi paſſiui ſub conditione relicti, an tranſeat in fiſcum.*

40 *Quæ per contractum in alium transferri poſſunt in præiudicium hæredum, per publicationem tranſeunt in fiſcum.*

41 Per *contractum transferri poſſe quæ dicatur remiſſiuè.*

42 *Exceptiones quæ tranſeunt ad hæredes extraneos, tranſeunt etiam in fiſcum.*

43 Iura *conditionalia ex vltima voluntate deſcendentia non tranſeunt in fiſcum.*

44 *In vltimis voluntatibus implementum conditionis non retrotrahitur.*

45 *Spes ſubſtitutionis pupillaris non egreditur perſonam ſubſtituti.*

46 *In fiſcum non tranſit ſpes ſubſtitutionis fideicommiſſariæ.*

47 *Nec ius ſuccedendi in emphiteuſi.*

48 *Nec hæreditas delata, quæ non eſt tranſmiſſibilis ad hæredes.*

49 In *Fiſcum an tranſeat ius deliberandi. remiſſiue.*

50 Iura *perſonalia non tranſeunt in fiſcum.*

51 *Neque ius eligendi collatum in perſonam alicuius nec ius reuocandi libertum in ſeruitutem, vel donationem. num. 52. & 53.*

54 *Voluntas eſt perſonalis, & non tranſit in fiſcum.*

55 Ius *reuocandi donationem ex capite ingratitudinis eſt perſonale, & ideo non tranſit in fiſcum.*

56 *Sicut nec ius dicendi de nullitate teſtamenti.*

57 *Nec reuocandi abſtentionem ab hæreditate paterna.*

58 Conditiones *adiectæ legitimæ filii, à filio non repulſæ, nec repelli poſſunt à fiſco.*

59 *Iura liberorum quæ non ſunt communia ad extraneos, non tranſeunt in fiſcum,*

60 *Vſusfructus non eſt transmiſſibilis ad alios, ideo non tranſit in fiſcum num. 61.*

62 *Neque commoditas vſusfructus viuente hæretico tranſit in fiſcum.*

63 *Relictum alimentorum non acquiritur fiſco.*

64 *In confiſcatione non includuntur bona prohibita alienari.*

65 Nec *bona fideicommiſſo ſubiecta. amplia num. 66.*

67 Prohibitio *alienationis intra certum tempus, inducit fideicommiſſum inter prohibitos.*

68 Prohibitio *alienationis facta fauore delinquentis non impedit tranſitum bonorum in fiſcum.*

69 *Fiſcus hæretico viuente habet commoditatem bonorum fideicommiſſo ſubiecturum.*

70 Præmoriente *fideicommiſſario fiſcus retinet bona.*

ARGVMENTVM.

Quæ veniant in confiſcatione bonorum hæretici.

CAP. XXXII.

1 FAcilioris doctrinę gratia præmittẽdũ primo, quod ſequuta bonorũ confiſcatione, fiſcus non eſt hęres *l. fiſcus ff. de iure fiſci, l. ſi ſub pignore, C. de fiſcal. vſur.* Etenim cum ſuccedat in ius, & locum viuentis, non
2 datur viuentis ſucceſſio, *l. inter eos, §. fin. vbi gloſ. Bar. & alii, ff. de fideiuſſor. Iaſ. in l. ex facto, §. Iulianus, in 2. not. ff. de vulgar. & puppillar.*

3 Verum, quia in eũ transferũtur vniuerſa iura damnati, tam actiue, quam paſſiue, *l. 2. C. ad l. Iul. de ui publ. l. ſi ademptis, C. de ſent paſſ. l. ſicut proponis, C. de bonis proſcript.* ideo licet non ſit proprie hæres, tamen habetur loeo hæredis ex-
4 tranei, *l. ſi Marito, in princ. ff. ſoluto matr. l. cum fiſco, ff. ad ſillan. gloſ.* Bar. *et reliqui in l. non intelligitur, §. cum ex cauſa, ff. de iure fiſci,* & iterum *Bar. in l. capitis num. 2. ff. de fideiuſſor. Rom. conſ. 73. in princ. & conſ. 93. num 2.* Ruin. *conſ. 24. num. 12. lib. 1. Soccin. Iun. conſ. 34. Aymon. conſ. 263. num. 7. Menoch. de arbitr. caſu 137. num. 4. Peregr. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. nu. 53. Surd. de alimentis tit. 8. priuileg. 59. num. 3. Gaill. obſeruat. 86. nu. 6. lib. 2. Honded. conſil. 85. num. 108. lib. 1.*

5 Qua ratione *Bal. in l. fin. num. 15. C. de contrah. empt.* fiſcum appellat hęredẽ anomalum, & in *l. 2. C. de bonis quæ liber.* equiparat illum ſucceſſori in prælatura, & ipſum ſequuntur *Aff. in cap. primo num. 32. de nouo benef inueſt. peritiſſimus D. Gratian. diſceptat. foren. tom. 3. cap. 423. ſub num. 16. & 17.*

6 Et eadem ratione, actiones fiſci contra reum, per publicationem confunduntur ipſo iure, *Bar. in l. ſi vero §. condemnatum, ff. qui ſatiſd. cog. Caſtr. conſ. 209. lib. primo, Cuman. conſ. 36. num. 12. & 13. inter conſilia crim. Ziletti tom. 1. Stephan. de Barber. inter eadem conſilia conſ. 39. Ant. Henrig. de fideiuſſor. cap. 20. §. 14. num. 10.*

7 Item agit fiſcus petitione hæreditatis, *l. item. §. ait Senatus, ff. de petit. hæred.* Bart. *in l. facultas, C. de iure fiſci lib. 10. gloſ. & Doct. in l. 1. C. de his quæ vt in dign. Salicet. et Caſtr. in l. prima, C. ſi quis aliq. Cor. conſ. 279. num. 13. lib. 4. Aret. conſ. 111. in 3. dub. Peregr. loco*
8 *cit. num. 67.* Cum autem non ſit proprie hæres, inde ſit vt quamuis hæres ſuccedat in bonis defuncti vbiq. exiſtẽtibus, *l. C. vbi, de hæred. agi oport. l. ex facto, vbi not. ff. de hæred. inſt.* nihilominus fiſcus ſuccedit tantum in bonis exiſtẽtibus in ſua iuriſdictione, *Bar. in. l. cunctos populos, quæſt. 8. C. de ſumma Trinit. et fide cathol.*

9 Item licet inſtantia iudicialis cepta cum defuncto, tranſeat actiue, & paſſiue in eius hæredem, *l. ſi hominem, vbi notatur, ff. de fideiuſſor. cap. extra, de iudic.* tamen non tranſit in fiſcum, quia habet iudices ſuos ſperiales, *l. ſic ſtante, §. fin. ff. ſoluto matr. d. c. quia et vtrobique* Doct. Peregr. *d. tit. 1. num. 65.*

10 Vnde mos inoleuit, vt ſtatim ac bona deferuntur ad fiſcum, eius procurator curet inhiberi omnibus Iudicibus coram quibus lites pendebant, ne ad vlteriora procedant, & cauſas reſumi in Camera.

Præterea, quamuis inter duos coheredes ſit locus iuri accreſcendi, *l. vnica, cũ ibi trad. C. quando non petent. par.* tamẽ non habet locum inter duos fiſcos diuer-
11 ſos, *Bal. in d. l. Vnica, et in l. ex facto ff. de hæred. Inſtit. Laud. in tract. de fiſco q. 233. Alex. conſ. 31. in princ. lib. 1. Peregr. loco cit. num. 63.*

12 An autem fiſcus non conficiens inuẽtarium teneatur vltra vires hæreditarias vti tenetur hæres infra dicetur.

13 Præmittendum ſecundo, quod publicatio bonorum eſt ſtricti iuris, & vti ta-

lis

lis eſt ſtricte accipiēda; adeout quicquid reperitur omiſſum in ſententia, habeatur pro omiſſo, *Bald. in l. 1. C. de hered. Inſt. & in l. 2. C. qui teſtamenta facere poſſ. Dec. conſil. 445. num. 67. Butr. conſ. 59 Peregr. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num. 47. & 49.*

14 Quo fit, vt confiſcatis bonis mobilibus, & immobilibus, non includātur iura, & actiones, quæ ſunt tertia ſpecies, *Fulgoſ. in l. quam Tuberonis, §. de peculio, ff. de peculio, Alexand. in l. ſi conſtante, §. fin. nu. 9. ff. de ſoluto matr. et conſ. 224. lib. 6. late Soccin. iun. conſ. 51. lib. 2. et conſ. 59. num. 20. lib. 3.*

15 Quod procedit etiam ſi ſit dictum de mobilibus, immobilibus, & ſe mouentibus, *Alexand. conſ. 226. lib. 6. Natta conſ. 146. num. 14. Pinell. in rubr.* C. *de bonis mater. par. 1. num. 25. Peregr. loco cit. num. 49.*

16 His præmiſſis dum quęrimus quæ veniant in confiſcatione bonorum hæretici concluſio conſtitui poteſt venire, non ſolum bona mobilia, & immobilia, ſed etiā iura præſentia, & in hæredem extraneum tranſitoria, ſiue ſint iura actiua, ſiue paſſiua.

Ex qua quidem tres aliæ colliguntur cōcluſiones. Prima, quo in confiſcatione bonorum hęretici, veniunt, non ſolum bona, ſed etiam iura, & actiones: quæ concluſio probatur, quia confiſcatio bonorum hæretici, ht ex diſpoſitione, *cap. cum ſecundum leges, de heret. lib. 6.* per quam fit publicatio bonorum abſolute, vt patet ibi bona hæreticorum ipſo iure decernimus confiſcanda, vbi autem bona publicantur abſolute, tunc in confiſcatione
17 veniunt etiam iura, & actiones, *l. ſi ademptis 5. C. de ſent. paſſ. Bart. in l. Quintus ff. de auro, et arg. legat. Alber. in l. 1. ff. de ſtat. Gem. Marcin. laud. in tract. de fiſco, q. 47. Card. conſ. 83 ſecundum puram, Imol. conſ. 35. Dec. conſ. 442. num. 2. cum ſequen. Peregr. d. tit. 1. num. 50. Barboſa l. ſi conſtante, §. fin. num. 2. ff. ſoluto matrim.* qua ratione ducti hanc opinionem in ſpecie probant *Simanca de cathol. Inſt. tit. 9. num. 7. Azeued. recopill. lib. 8. tit. 3. l. 1. num. 180. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 7. quæſt. 8. Vaſquez 1. 2. q. 96. art. 5. diſput. 169. num. 3. verſ. & quidem, Sanchez ad præcepta decalogi, lib. 2. c. 14 num. 3.*

18 Ex hac prima concluſione deducitur quod bonis confiſcatis, hereticus non habet amplius actionem aduerſus debitorem, ſed actiones omnes competunt fiſco *d. l. 2. ad l. Iul. de republ. l. fi. debitori deportat. ff. de fideiuſſ. Bar. in l. creditor. ff. de ſolut.* quem ibi ceteri *communiter ſequūtur*, vbi quod debitores fiſco ſoluētes
19 liberantur, *Iaſ. conſ. 26. lib. 3. Dec. conſ. 25. ſub num. 1. verſ. ſi uero non ſunt bona, Ruin. conſil. 116. lib. 5. Affl. deciſ. 170. num. 17. Peregr. loco cit.* vbi declarat qualis debeat eſſe confiſcatio, vt ſolutio facta liberet debitorem, *Menoch. de arbitr. caſu 137. numero 4.*

20 Secunda eſt concluſio, quod in hac cōfiſcatione veniant bona præſentia quæ probatur, quia in quacunque confiſcatione bonorum quæ fit ipſo iure, veniunt tantum bona præſentia, non autem futura, vt eſt *text. in l. ſi mandauero 22. §. is cuius, ff. mandati ibi in publicandis bonis, quicquid poſtea acquiritur non ſequitur fiſcum, & in l. eius qui 8. §. 1. ff. de teſtamentis*, vbi loquēs de eo cui eſt acqua, & igni interdictum, ſic ait: *Bona quoque quæ tunc habuit cum damnaretur, publicantur, & in. l. certa forma, vbi Bar. C. de iure fiſci lib. 10. & in c. felicis*, ibi, *quicquid etiā bonis inuenitur fiſci applicatur dominio, et §. cum autem fuerint abſoluendi*, in illis verbis, *de poſt modum acquiſitis repetitio denegatur, & ibi gloſ. in verb. acquiſitis* ſubdit, quia prius acquiſita erant confiſcata & hanc opinionem probant *gloſ. in l. non ad ea, verſ. præſens, ff. de cond. & demon. Curt. ſen. conſ. 60. numero 32. Alexan. conſ. 23. num. 5. et conſilio 75. nu. 15. lib. 1. Caſtr. conſ. 96. lib. 6. Natt. conſ. 471. n. 4. cum pluribus ſeq. Dec. conſ. 438. num. 10. et conſ. 442. nu. 20. Cephal. conſ. 321. n. 49. Simanca loco cit. n. 61. et iterum in Enchiridion. tit. 56. n. 5. Boſſius de publicat. bonorū, nu. 15. et 27. cum ſeq. Locatus in verſ. publicatio bonorū n. 5. Burſat. conſ. 43. n. 42. et 43 late Peregr. d. lib. 3. tit. 1. num. 132. Aſcan.*

clem.

Digitized by Google

Clem. de patria poteſtatem effectu 17. n. 70. Baiard. ad Clar. in §. hæreſis num. 19. vbi teſtatur de communi, quam etiam probat Rota deciſ. 515. num. 4. part. 1. diuerſ.

21 Bona autem præſentia quæ dicantur ad iſtum effectum, non ſatis liquet, apud Doct. Siquidem ſunt qui exiſtimãt præſentia dici omnia bona quæ ſpectant ad hæreticum vſque ad diem latæ ſententiæ criminis declaratoriæ, ita Boſſ. loco cit. num. 8. Clar. in §. fin. quæſt. 79. num. 24. & hanc eandem ſupponere videntur Curt. Sen. conſ. 59. num. 13. Simanca d. tit. 9. num. 61. Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 7. quæſt. 8. Tello ad leges Tauri, l. 4. num. 48. Peregr. loco cit. numero 132. D. Gratian. diſcept. forenſ. to. 2. c. 309. n. 19. Ducuntur tantum auctoritate tex. in d. l. eius qui, §. 1. ff. de teſtam. en tis, in illis verbis, bona quoque quæ tunc habuit cum damnaretur, publicantur.

Contrariam opinionem, videlicet quod dicantur præſentia tantum bona quæ habebat hæreticus tempore criminis patrati, tenent Burſatt. conſ. 14. nu. 28. & conſ. 43. nu. 4. lib. primo. Baiard. ad Clar. d. §. hæreſ. quæſt. 78. num. 212. Matiento lib. 5. recopill. tit. 4. l. 3. gloſ. 7. num. 6. Baldes in addit. ad Suarez in l. poſt rem iudicatam, not. 13. num. 2. verſ. ſed in peculio, ff. de re iud. Sanchez d.
22 cap. 14. ſub num. 10. & hæc mihi videtur æquior, & verior, ex regula quod in pœnis imponendis inſpicitur tempus delicti, non autem ſententiæ latæ, l. 1. ff. de pœnis, ibi eam cauſam debet ſuſtinere, quã ſuſtineret ſi eo tempore eſſet ſententiam paſſus cum deliquit.

Non obſtat textus in contrarium allatus, quia procedit in delictis in quibus bona non confiſcantur ipſo iure, ſecus in crimine hæreſis in quo cum confiſcatio
23 ſit ipſo iure inflicta, d. cap. cum ſecundum leges, de hæret. lib. 6. dicitur condemnatus eodem momento quo crimen concepit, l. fin. C. ad l. Iul. Maieſt. atque ideo ſententia criminis declaratoria, non inducit aliquid de nouo, ſed inductum manifeſtat, l. eius qui delatorem, ff. de iure Fiſci, Burſatt. conſ. 289. ſub num. 3. lib. 3.

Hac ergo opinione retenta, illa exten-
24 ditur, vt procedat etiam ſi bona poſt confiſcationẽ acquirantur ex cauſa de præterito, nam nihilominus non dicuntur præſentia, neque veniunt in confiſcatione, Bar. per illum teſt. in l. ſi certa forma, C. de iure Fiſci, lib. 10. & in l. 1. ff. de bonis damnat. Ruin. conſ. 123. ſub num. 7. lib. 4. Natta conſ. 472. ſub num. 6. Peregr. de iure Fiſci, lib. 5. tit. 1. ante num. 132. quibus additur iterum Bar. & Ang. in l. quoties, ff. de nouat. Bal. in l. 2. C. de bonis, & in l. 3. C. de priuileg. Fiſci, Caſtr. conſ. 5. §. in primo quæſito, lib. 1. Menoch. conſil. 101. num. 24. lib. 1. D. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 309. num. 11.

Vnde deducitur primo, quod fidei-
25 commiſſum conditionale purificatum poſt confiſcationem, non quæritur Fiſco, prout vltra citatos ſcribunt Ruin. conſ. 123. lib. 4. Soccin. conſ. 275. num. 18. lib. 2. Dec. conſ. 235. col. 3.

Deducitur ſecundo, quod neq. quæ-
26 ritur Fiſco hæreditas delata hæretico poſt publicationem bonorum, Bal. in l. ſi qua pœna num. 2. ff. de his qui ſunt ſui, & conſ. 7. lib. 2. Boſſius loc. cit. num. 27. Caſtr. conſ. 212. lib. 2. Cepoll. conſ. 58. num. 24. in ciuil. Peregr. loco cit. num. 133. vbi quod fiſco excluſo ſuccedunt ſequentes in gradi, Cephal. qui teſtatur de communi conſ. 321. num. 51. D. Gratian. d. cap. 309. num. 13.

27 Deducitur Tertio idem eſſe dicendũ de legitima, nam ſi tempore quo hæreticus crimen patrauit, parentes viuebant, ius legitime non erat illi perfecte quæſitum, l. 1. §. ſi impuberi ff. de collat. bonorum, atque ideo vti ius futurum nõ
28 confiſcatur, Cepoll. d. conſ. 58. numero vigeſimo nono, Dec. conſil. 438. num. 8. cum ſeq. Lauden. in tract. de fiſco quæſt. 6. Ruin. d. conſ. 23. lib. 4. & conſ. 149. num. 13. lib. 3. Boſſ. loco cit. num. 17. Roland. d. conſ. 97. num. 5. lib. 2. Menoch. conſ. 77. num. 26. vbi bene diſtinguit Rota deciſ. 515. ſub num. 4. par. 1. diuerſ.

29 Deducitur Quarto, quod bona quæ ante crimen admiſſum fuerunt ab hæreti

co

co alimenta non veniunt in confiſcatione, *l. ſi quis poſthac, vbi Bal. num.* 1. *&* 2. *C. de bonis damnat. l. poſt contract um vbi Bar. & reliqui, ff. de donat. Dec. conſ.* 235. *num.* 1. *Rota deciſ.* 107. *numero* 3. *tom.* 1. *in recentior.*

30 An autem idem procedat in donatione cauſa mortis, vel in donatione facta inter coniuges, latè *Peregr. de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *à num.* 146. *cum pluribus ſequentibus.*

31 Tertia eſt concluſio, in confiſcatione bonorum veniunt iura quæ ſunt tranſitoria in extraneum hæredem, probatur, tũ quia licet cõfiſcatione ſequuta, vniuerſa iura hæretici transferantur in fiſcum, *l. ſi ademptis, C. de ſent. paſſ.* nihilominus fiſcus eſt extraneus hęretico, *gloſ. communiter recepta in l.* 1. *C. de bonis quæ liber. Bar. in l. iura. ff. de iure patr. & in l. eum qui, ff. de interd. Alex. conſ.* 23. *num.* 29. *lib. primo, Soccin. conſ.* 121. *num.* 17. *lib.* 4. *Dec. in l. ea ſola, ff. de reg. iur. Soccin. Iun. conſ.* 49. *num.* 12. *lib.* 3. *Roland. conſ.* 98. *num.* 16. *lib.* 2. *& conſ.* 29. *numero* 19. *lib.* 3. *Natta conſil.* 528. *numero* 23.

Tum etiam, quia quæ non tranſeunt in hæredem extraneum, qui eſt propriè hæres, neque tranſeunt in fiſcum, qui eſt hæres in propriè, vt fatentur omnes locis citatis.

32 Ex qua etiam infertur, quod omnia iura tranſmiſſibilia ad hæredem extraneum, trauſeunt in fiſcum, & è conuerſo, quod iura quæ non tranſeunt in hæredem extraneum, neque tranſeunt in fiſcum, vt probatur ex doctoribus hactenus allegatis, & ex infra allegandis.

Ex prima parte huius illationis deducitur primo, quod cum ius petendi legitimam ex bonis parentis defuncti tranſeat ad hæredes extraneos, *l. quamquam C. ad l. falcid.* ideo tranſit etiam in fiſcum, *Bal. conſ.* 8. *lib.* 4. *Natta conſ.* 528. *num.* 26. *&* 27. *Peregr. loco cit. n.* 79.

Dixi de iure petendi legitimam in bonis parentis defuncti, quia ſecus
33 eſſet ſi delictum eſſet commiſſum ante obitum, vt declarat, & recte *Menoch. conſ.* 77. *num.* 26. *&* 27. *idem Peregr. loco cit. num.* 97. *verſ. ſed illud dictum.*

An autem idem procedat quando filius eſt prohibitus alienare intra certam ętatem; *Bald. conſ.* 31. *num* 28. *&* 30. *lib.* 1.

34 Et ex eadem ratione deducitur ſecundo, quod in confiſcatione comprehenditur ius agendi ad ſupplementum legitimę, & petendi reſtitutionem in integrũ, idem *Peregr. loco cit. num.* 84. nec nõ, & detrahendi vtramque quartam, *l.* 3. *§. ſi quis rogatus, ff. ad trebell. Aret. conſil.* 39. *in* 3. *dub. Natta conſ.* 528. *num.* 33.

35 Deducitur Tertio, quod cum ius tranſmiſſionis ex potentia ſuitatis tranſeat ad hæredes extraneos, *l. apud hoſtes C. de ſuis, & legit.* ideo tranſit in fiſcum, *Peregr. loco cit. ſub num.* 84.

36 Deducitur Quarto, quod debitum conditionale ex contractu, ex quo quo tranſit ad hæredes extraneos, *§. ex conditionali, Inſt. de verb. oblig.* tranſit etiã in fiſcum, vt eſt text. in *l. inter Socerum, num.* 6. *ad finem, ff. de pact. dot. Bal. in l. fin. nu.* 15. *C. de contraben empt. & ibi Salices. n.* 7. *Imol. in l. non ad eo ff. de cond. & dem. Iaſ. in l. ſi quis arbitratu, ante nu.* 30. *ff. de verb. oblig. Bar. Alex. & Imol. in l. ſi quis mihi bona, § primo ff. de acquir. hæred. Ripa in l.* 1. *num.* 155. *ff. de vulg. & puppill. Alex. in l.* 3. *§. illud quoque, num.* 3. *ff. quod quiſque iur. et in l. ſi Marito, in princ. ff. ſoluto matr Rom. ſing.* 170. *verſ.* 2. *limita, Simãca de cathol. Inſt. tit.* 9. *num.* 11. *Gram. conſ.* 7. *nu.* 3 *in crim. Natta conſ.* 472. *num.* 14. *Peregr. loco cit. num.* 76. *Cephal.* qui teſtatur *de communi conſ.* 101. *num.* 26.

37 Comprobatur, quia in contractibus implementum conditionis retrotrahitur ad principium, ac implemento ſequuto iudicatur perinde ac ſi eſſet impletum tempore quo conditio fuit appoſita, *l. potior, in princ. ff. qui potior in pignore hab. l. ſi filius familia, in princ. ff. de verb. oblig.*

38 Hęc quarta deductio declaratur primo, vt procedat ſi conditio ſit caſualis, vel mixta, ſecus ſi fuerit poteſtatiua, quia cum illa non retrotrahatur, *l. qui balnea* 9. *in princ. et l. potior. ff. qui potiores in*

pignore hab. l. ſi filius familias, in princ. ff. de verb. oblig.

38 Hęc quarta deductio declaratur primo, vt procedat ſi conditio ſit caſualis, vel mixta, ſecus ſi fuerit poteſtatiua, quia cum illa non retrotrahatur, *l. qui balneum 9. in princ. et l. potior ff. qui potiores in pignore hab.* conſequenter debitum ſub tali conditione tranſit in fiſcum. *Bal. in l. fin. num. 15. verſ. ego autem, C. de contrah. empt.* Alex. *in d. l. Si marito, in princ. num. 2. ff. ſoluto matr. Gomeſ. var. reſolut. tom. 3. cap. vlt. num. 2. ad finem cum aliis per* Farinacc. *tom. 1. tit. de delictis, et poenis quaeſt. 28 num. 147.*

Contrarium tenent *Caſſan. in conſuetud. Burg. rubr. 2. §. 2. in princ. num. 24. lim. 2. Baiard. ad Clar. in §. fin. q. 78. num. 105.* Barboſ. *in l. ſi conſtante, §. fin. num. 6. ff. ſoluto matr.*

39 Ducuntur, quia ius fideicommiſſi paſſiui relicti ſub conditione poteſtatiua tranſit in fiſcum, *d. l. ſtatius, §. Cornelio, ff. de iure fiſci, d. l. ex facto, §. ex facto, ff. ad trebell.*

Prior opinio eſt frequētior, & verior, cui nō obſtat mox allatū argumētū, tum quia in præcitatis iuribus nō reperitur cōditio poteſtatiua, tū etiam quia non eſt verū, quod in fiſcum tranſeat ius fideicommiſſi conditionalis paſſiui, ſed tranſit, tantum vtilitas percipiendi fructus viuente condemnato, vt latius eſt dictum *ſupra in prima deductione.*

Declaratur ſecundo, ne procedat quādo cōditio deſcendit ex vltima voluntate, iuxta ea quæ latius dicentur *inf. nu....*

40 Deducitur Quinto, quod quæ per contractum poſſunt in aliū transferri, & alienari in præiudicium hæredum, & ſucceſſorum, eadem delinquendo, per publicationem bonorum transferuntur in fiſcū, Bal. *in l. emancipatum §. primo, ff. de Senator. Soccin. conſil. 266. nu. 38. lib. 2. Affl. in cap. 1. gloſ. 3. nu. 8. tit. quæ fuit prima cauſa beneſ. amiſſ.*

41 Quę autem poſſunt per contractum in alium transferri, luculenter congeſta reperies apud Tiraq. *de retract. conſang. §. 26. gloſ. 3.*

42 Deducitur Sexto, quod omnes exceptiones quæ tranſeunt ad hæredes extraneos, tranſeunt etiam in fiſcum, & econuerſo, quæ ad extraneos hæredes non tranſeunt, neque tranſire poſſunt in fiſcum, *Salicet. in l. ſi quis poſthac,* C. *de bonis praeſcript.* vbi quod fiſcus poteſt opponere exceptionem non numeratæ dotis, ſicuti poterat opponere reus, & eum ſequitur *Affl. deciſ. 402. num. 17. Roland. conſ. 31. num. 33. lib. 1. Peregr. loco cit. num. 78. et 82.*

43 Ex Secunda parte deducitur primo, quod iura conditionalia quæ deſcēdunt ex vltima volūtate nō tranſeunt in fiſcū, tum quia talia iura non tranſeunt ad hæredes, *l. legata ſub conditione 41. ff. de condit. et dem. l. vnica §. ſin autem, C.*

44 *de caducis toll.* Tum etiam quia in vltimis voluntatibus implementum conditionis non retrotrahitur, ſed inſpicitur tempus quo impletur, *l. 1. §. ſerui, ff. ad Sillan. l. ſi cum hæres 4. ff. quando dies legati cedit, l. quæ legata 7. ff. de reg. iur.* quibus rationibus ducti hanc opinionē palam profitentur Doctores, & ſignanter *gloſ. in l. non ad ea 88. verb. præſens, ff. de cond. et dem.* Bar. *in l. traditum 86. ff. eodem.* Rom. *in l. ſi mora 32. num. 24. ff. ſoluto matr. & conſ. 247. num. 1. et 2. et iterum ſing. 270.* Bal. *in l. etiam, nu. 4. C. ad l. Falcid.* Felin. *in cap. ad liberandum, nu. 1. de iudæis, Dec. conſ. 235. num. 5. verſ. ſed in caſu illo,* Pinell. *in rubr. de bonis mater. par. 1. num. 3* Simanca *de cathol. Inſt. tit. 9. num. 62.* Decian. *conſil. 18. num. 337. lib. primo,* Peregr. *de iure fiſc. lib. 5. tit. 1. num. 93. et 132. Menoc. conſil. 101. num. 25. lib. 1. Barboſ. in l. ſi. conſtante §. fin. num. 4. ff. ſoluto matr. Onded. conſ. 95. n. 71. lib. 1. Ceph. conſ. 321 num. 51. et 52. lib. 3.*

45 Qua ratione ſpes ſubſtitutionis pupillaris non egreditur perſonam ſubſtituti, *l. qui habebat, ff. de vulg. et pupill.* & conſequenter non tranſit in fiſcum, *l. ex facto, §. Iulius longinus, et ibi notant Bal. & reliqui, ff. eod. Cephal. conſil. 321. numero 36. lib. 3. Natta conſ. 472. numero 6.*

46 Sicuti neque tranſit ſpes ſubſtitutionis fideicommiſſariæ cōditionalis, *Alex. conſ.*

conſ. 23. *lib. primo, Roland. conſ.* 29. *nu.* 19. *lib.* 3. *Boſſius tit. de publicat. bonorum num.* 16. *et* 18.

47 Et ſimiliter neque tranſit ſpes ſuccedendi in emphiteuſi, vel feudo per mortem alicuius viuentis, idem *Boſſ. loco cit. Peregr. d. tit. primo ante num.* 96.

48 Hæreditas etiam delata, quia non eſt trnſmiſſibilis ad hæredes, *l. vnica*, §. *in nouiſſimo*, *C. de caducis tolle. neque ceſſibilis l. mulier*, §. *hæres ex aſſe*, *ff. de iure dot.* ideo neque fiſcus ex perſona hæretici, aut ex alia cauſa condemnati, hæreditatem delatam, & per eum non agnitam capiet, quia ius adeundi hæreditatem etiam delatam, & non aditam non tranſit in fiſcum, *Imol. Alex. et Iaſ. in l. in l. ſiquis mihi bona*, §. *fin. ff. de acquir. hæred. Nel. de bannit. par.* 1. 2. *tempor. q.* 30. *Dec. in l.* 3. §. *illud, nu.* 2. *et* 3. *ff. quod quiſque iur. et conſ.* 438. *numero* 8. *& conſ.* 442. *per tot. & præſertim nu.* 19. *& ſeq.* Ruin. *conſ.* 23. *per tot.* & maxime *num.* 28. *verſ. quia ergo, lib.* 5. *latè Cephal. conſ.* 321. *num.* 25. *vſq. a* 62. *lib.* 3. Pancirol. *conſ.* 163. *n.* 5. *lib.* 1. quicquid ex aduerſo tuendo iura fiſci ſcribat *Peregr. lib.* 5. *tit. num.* 84. *Papien. in praxi in forma libell. pro hæred. abinteſtato delata num.* 7.

49 An autem in fiſcum tranſeat ius deliberandi, vide *Aret. in l. ſiquis mihi bona*, §. *primo*, *ff. de acquir. hæred. Natta conſ.* 472. *ſub num.* 16.

50 Deducitur Secundo, quod cum iura perſonalia cohereant perſonæ, nec tranſeant ad hæredes, *l. pluribus*, *ff. de ſuis, et legit.* §. *plene*, *Inſt. de iure naturali, cap. ſi gratioſe, de reſcript.* ideo neque tranſeunt in fiſcum, *Cephal. d. conſ.* 321. *num.* 35. *&* 36. *Peregr. loco cit. num.* 91.

51 Quo fit, vt ius eligendi in perſonam alicuius collatum, non tranſeat ad fiſcum, *l. ex facto*, §. *ſi quis rogatus*, *ff. ad trebell. l. eum pater*, §. *hæreditatem, vbi notatur ff. de legat.* 2.

52 Sicuti neque tranſit ius reuocandi in ſeruitutem, *Caſtren. in l. penult. C. de libert. & eorum liber.* Et pariter neque tranſit ius reuocandi donationem cauſa mortis, *l. ſed ſi mors.* §. *primo ff. de donat. inter uir. et vxor. l. res vxoris, C. eod. Bald. & Iaſ. quos refert, et ſequitur Cephal. conſ.* 321. *num.* 45. *verſ.* 8. *nam, & num.* 55. *lib.* 3.

53 Sicuti etiam neque tranſit ius reuocandi donationem inter viuos; competens ex pacto relato ad voluntatem donatoris, quia cum voluntas ſit perſonalis,

54 *l.* 4. *ff. de locati*, illa quidem in fiſcum transferri non poteſt, vt in ſpecie ſcribit *Loffred. conſ.* 5. *num.* 17.

55 Idem erit dicendum de iure reuocandi donationem ex capite ingratitudinis, quia, & illud eſt perſonale, neque tranſit ad hæredes, *l. his ſolis, col. final. de reuocan. donat.* ibique *Ripa quæſt.* 61. *Butr.* & reliqui *in cap. fin. de donat.* Peregr. *loco cit. num.* 92. *Cephal. d. conſil.* 321. *num.* 55.

56 Itē, & de iure dicendi de nullitate teſtamenti competente liberi aduerſus parentum teſtamentum, quia cum ſit perſonale liberorum, nec tranſeat ad alios, *Iaſ. in l. cum mota num.* 160. *C. de tranſaction.* neque tranſit in fiſcum, *Bald. in l. ſi qua poena*, *ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iur. Alciat. conſ.* 67. *col.* 2. *lib.* 9. *Peregr. loco ſepè citato num.* 85.

57 Item, & ius reuocandi abſtentionem ab hæreditate paterna non tranſit in fiſcum, quia eſt ius ſpeciale liberorum ad alios non tranſmiſſibile, *Alex. & Iaſ. in l. qui ſe patris*, *C. vnde lib.*

58 Nec non, & conditiones adiectæ per patrem ad onus filii in legitima, & à filio non repulſæ, confiſcatis bonis filii nō poſſunt reijci per fiſcum, *Alciat. in d. conſ.* 67. *lib.* 9. *Iaſ. in l. filius familia*, §. *diui, in prima lectura, nu.* 116. *verſ. limita notabiliter, ff. de lega.* 1. & anteipſum *Caſtr.* 77 *lib.* 1. *Picus in l. in quartam, num.* 122. *ff. ad l falcid. Roland. conſ.* 31. *num.* 30. *lib.* 1. *Dec. conſ.* 442. *num.* 28. *Ferrar. caut.* 35. *Soccin. Iun. conſ.* 163. *num.* 35. *lib.* 2. *et conſ.* 87. *num.* 5. *lib.* 3. *Boer. quæſt.* 87. *nu.* 5. *Alba conſ.* 57. *num.* 10. *et conſ.* 226. *nu.* 31. *& eſt communis opinio* vt teſtatur *Viu. commun. opin. verb. legitime nullum grauamen. verſ. limitatur.*

Quæ tamē declaratur vt per *Menoch. conſ.* 57. *nu.* 9. *&* 15. *verſ. non obſtat lib.* 1.

Et

59 Et denique omnia iura liberorum, quæ non ſunt tranſitoria ad extraneos, publicatis bonis nō tranſeunt in fiſcum, *Alciat d. conſil.67.lib. 9. Peregr. loco cit. num. 67.*

60 Deducitur Tertio quod cum vſusfructus, non ſit ad alios tranſmiſſibilis, *l. ſi vſusfructus ff. de iure dot. l.corruptionem, C. de vſufr. §. finitur Inſt. eod. tit.* ideo publicatis bonis vſufructuarij, vſusfructus non tranſit in fiſcum, *Alex. in l. ſi finita, §. de vectigalibus, num. 51. ff. de dam. infecto, & conſ. 116. col. 2. lib. 2.* & ante ipſum *Bal. d. l. corruptionem, Gabr. conſ.* 123. *num.* 10. *& conſ.* 184. *lib.* 1. Pancirol. *conſil.* 181. *num.* 11. *lib.* 1.

62 Quinimo cum vſusfructus finiatur etiam media capitis diminutione, *l. ſi vſusfructus, ff. de iure dot.* merito damnato hæretico, fiſco neque quæritur commoditas in vita hæretici, prout quęreretur ſi non fuiſſet paſſus capitis deminutionem, iuxta teſt. vbi traditur *in l. ſtatius* §. *Cornelio, ff. de iure fiſci*, prout vltra Doctores relatos ſcribitur *Borgnin. de vſufr. num.* 229. *Peregr. d. tit. num.* 116. Rota *deciſ.* 107. *num.* 5. *tom.* 1. *in recentior.*

63 Deducitur Quarto, quod cum relictū, vel obligatio de præſtandis alimentis, nō egrediatur perſonam alimentarii, *l. cum hi. ff. de tranſact.* ideo non tranſit in fiſcum, *l. is cui ff. de alimentis legat. Salicet. in l. ſi ademptis, C. de ſent. paſſ* Boſſius *loco cit. num.* 72. Franc. *Marc. deciſ.* 833. *par.* 1. & latius ſcripſi ſupra *hoc eod. lib. capit.* 27. *num.* ... Quibus additur *Onded. conſ.* 95. *n.* 70. *cum ſeq. lib.* 1. *Rota deciſ.* 107. *ſub. num.* 5.

64 Deducitur quinto, quod bona prohibita alienari, ex quo non tranſeunt ad hæredes extraneos, neque tranſeunt in fiſcum, *l. Imperator, vbi Bar. Angel. & reliqui, ff. de fideicommiſſ. liber. l. cum vero, ff. eodem tit. l. iura. ff. de iure patr. Oldrad. conſ.* 17. *num.* ... *Io. Andr. in addit. ad ſpecul. tit. de feudo, verſ.* 40. *Nacta conſ.* 528. *num.* 21. Rota *deciſ.* 10. *num.* 9. *tom.* 1. *in recentior.*

65 Quare cum bona ſubiecta fideicommiſſo nequeant alienari, *d. l. Imperator.* merito non veniunt in confiſcatione, *Alex. conſ.* 23. *lib.* 1. *& conſ.* 88. *lib.* 3. *Cepol. conſ.* 58. *in* 1. *dub. Rui. conſ.* 88. *lib.* 5. *Dec. conſ.* 442. *nu.* 28. *&* 32. *Roland. conſ.* 98. *lib.* 2. *Gabr. conſ.* 184. *lib.* 1. vbi teſtatur eſſe receptiſſimam vbiq; contra fiſcum ſicuti etiam teſtantur *Soccin. Iun. conſ.* 34. *n.* 49. *lib.* 3. Peregr. *de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *nu.* 98. *Anguiſſol. conſ.* 17. *lib.* 6. *Pancir. conſ.* 181.

66 Quæ procedit primo, ſiuè fideicommiſſum ſit expreſſum, ſiue ſit tacitum inſurgens ex prohibitione de nō alienando facta in fauorem familiæ, ſiuè tertij, nam in tali caſu fiſcus non poteſt prætendere, neque proprietatem bonorum, neq; commoditatem in vita hæretici, ſed ſtatim ſequuto delicto bona deuoluuntur aduocatos, non ſecus ac ſi eſſet facta actualis alienatio, *l. rogo, & l. Imperator, ff. de fideicomm. libert.* & tradunt omnes hactenus allegati, & ſignanter *Alex. conſ.* 23. *lib.* 3. *Gabr. d. conſ.* 184. *num.* 2. *&* 3. *Natta conſ.* 528. *num.* 19. *& ſeq.*

Procedit ſecundo, etiam vbi prohibi-
67 tio eſt de nō diuidendo bona intra certum tempus, nam talis prohibitio inducit fideicommiſſum inter prohibitos, vt probant, & rectè Dec. *d. conſ.* 142. *ſub nu.* 2. *verſ. & quod dictum eſt,* Roland. *conſil.* 84. *num.* 35. *cum ſeq. lib.* 1. *quicquid ex aduerſo firmat Peregr. d. tit.* 1. *num.* 98. *verſ. Amplia quando, & num.* 99. *cum ſeq.* contra cuius opinionem fuiſſe in facti contingentia pronunciatum ipſe teſtatur ibid. *num.* 104.

68 Limitatur primo, ne procedat vbi prohibitio alienationis eſt facta fauore delinquentis, nam in tali caſu bona tranſeunt in fiſcum, *Bar. in l. ſiquis in tantam c. vnde ui, Tiraq. de legib. connub. gloſ.* 5. *num.* 148.

69 Limitatur Secundo, ne procedat vbi fideicommiſſum eſt conceptum in caſu mortis, nā in tali caſu, licet poſt mortē naturalē bona tranſeant aduocatos, tamen ſequuta confiſcatione bona deferuntur fiſco ad effectum recipiendi commoditatem hęretico viuente, cum onere reſtituendi bona ſequuta morte naturali, *l. ſtatius*, §. *Cornelio* Felici, *ff. vbi Doct. ff. de*

iure

iure fiſci, l. cum fiſco ff. ad Sillan. l. Marcellus §. *fin. ff. ad trebell. l. ex facto*, §. *ex facto, et l. accuſare* §. *meminiſſe verſic. ſi fiſco ff. eod. tit.* Gabr. *d. conſ.* 184. *num.* 1. *lib.* 1.

70 Quinimmo ſi viuente hæretico contingat fideicommiſſarium præmori, bona remanẽt poenes fiſcum, libera ab onere fideicommiſſi, *d. l. ſtatius* §. Cornelio *ff. de iure fiſci* Bal. *conſ.* 284. *n.* 1. *Peregr. loco cit. num.* 69.

SVMMARIVM.

1 *Confiſcatio facta per ſententiam Iudicis laici an comprehendat ius patronatus.*

2 *Sententia ſuper hæreſi non poteſt ferri niſi per eccleſiaſticum.*

3 *Ius patronatus competens hæredibus ſanguinis, vel illis de familia non confiſcatur.*

4 *Ius patronatus tranſitorium ad hæredes extraneos, non acqiratur fiſco, ſed eccleſia efficitur libera. Limita vt numero* 5.

ARGVMENTVM

In confiſcatione bonorum hæretici an veniat ius patronatus.

CAP. XXXIII

1 LIcet vbi cõfiſcatio ſit per ſententiam Iudicis laici, non leuis ſit inter Doctores concertatio, an ius patronatus veniat in confiſcatione ſimul cum vniuerſitate bonorum, & receptior ſit opinio ad fiſcum non transire, vt patet ex traditis *per Gigant. in tract. de crim. leſæ maieſt. tit. de poenis commiſſ. quæſt.* 4. *numero tertio*, Peregr. *de iure fiſci lib. quinto tit. primo num.* 72. *verſiculo contrarium, & per* Sanchez *ad præcepta decalogi lib.* 2. *capitulo* 19. *à num.* 5. *cum ſeq.*

2 Tamen quia ſententia ſuper hæreſi non poteſt ferri niſi per Iudicem eccleſiaſticũ *c. cum ſecundum leges de hæret. lib.* 6. ideo reſtringendo materiam ad rem noſtram, duæ concluſiones conſtitui poſſe videntur ex quibus ad reſolutionem dubitationis infertur.

Prima vbi verſamur in patronatu ad quod ex eius inſtitutione vocantur hæredes ſanguinis, vel alii de agnatione, vel de certa familia, illud quidem non venit in confiſcatione, ſed ſequuta ſententia hæreſis declaratoria, patronatus deuoluitur ad filios vocatos non ſecus ac vocantur fideicommiſſarii ad bona ſubiecta fideicommiſſio vt in ſpecie probant Clar. *in* §. *fin. quæſt.* 78. *numero octauo*, Peregr. *loco citato numero* 72. & 121. *Soccin.* Iun. *conſilio* 51. *numero* 3. Diaz *in praxi capitulo* 132. *numero quinto* Cantera *in crim. quæſt. titulo de quæſt. tang. punit. delict. capitulo primo numero* 50. & *hanc opinionem Rota probauit in* Lucana *iurispatronatus* 20. *Aprilis* 1606. & 4. *Iunii* 1607. *coram Reuerendiſſimo* D. *meo Coccino* Rotæ *Decano meritiſſimo impreſſe per Farinacc. tom. ſecundo, conſilio deciſione* 221. & 241.

4 Secunda concluſio quando patronatus eſt tranſitorium ad hæredes extraneos, facta publicatione, licet videri poſſit quod tranſeat in fiſcum, ſicuti tranſeunt alia iura ad hæredes tranſitoria, *Igneus in l. neceſſarios*, §. *non. alias, numero* 403. *ff. ad Sillan. cum aliis per Surd. de alimentis ti.* 9. *quæſt.* 22. *num.* 28.

Nihilominus recepta eſt opinio ad fiſcum non tranſire, ſed eccleſiam, acquirere libertatem, ſicuti acquirunt cæteri qui iure dominii, vel obſequii erant domino obligati vt in *l. iura libertorum ff. de iure patr. capit. fin. extra de heret.* ita firmant *gloſ. in clem. paſtoralis verb. ſubiectæ de reiud. ibique* Imol. *num.* 71. *in fine cum ſeq.* Collectar. *in cap. quibuſdam, nu.* 10. *verſ. ſed numquid de poenis & in cap. fin. num.* 4. *verſ. quod ſi patronus de iure patr.* Card. *in clem. plures numero* 8. *verſiculo ſed dic de iure patr. & iterum* Imol. *in l. Inſulam*

in 2. not. ff. ſoluto matr. Anan. in capit. Vergentis num. 6. de haret. Lambert. de iure patr. lib. tertio, quaſt. 8. art. 8. num. 16. & 22. Simanca de cathol. Inſtitut. titulo 9. num. 95. & 96. Lupus in rubr. de donat. §. 37. numero ſeptimo, verſiculo ad hoc notanter. Molin. de primog. lib. primo capitulo 24. numero 27. Diaz, & Cantera locis cit. Azor. tom. primo lib. octauo, capitulo 12. quaſt. 6. Vaſq. 1. 2. quaſt. 96. art. quinto, diſput. 169. numero 19. verſiculo 11. Alphonſ. Guerrero in Theſauro religio. titu. de haret. numero 23. Roias ſing. 117. numero quarto, Rota in Agaten. iuris patronatus 4. Maii 1602. coram olim Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio, qua eſt 53. num. 5. tom. 1. in recentior.

5 Limitatur vt procedat quando patronatus ſpectat integraliter ad hæreticum, vbi vero plures eſſent patroni, tunc ne delictum vnius cæteris inferat nocumentum, eccleſia non acquirit libertatem, ſed patronatus iure quaſi non decreſcendi acquiritur cæteris, *Cantera loco citato, Sanchez d. capitulo 19. numero 17.* quorum opinio comprobatur quia ius patronatus eſt indiuiduum, *gloſ. communiter recepta in capitulo primo de iure patr.* in quo ſicuti in cæteris indiuiduis habet locum ius non decreſcendi, *Calder. conſilio 8. de iure patr. Bal. in capitulo quanto num.... de iud. ibique Barbat. col. pen. Alex. in l. ſi mihi, & Titio, in princ. ff. de verb. oblig. Rocch. de Cur. de iure patr. in verb. ius, quaſt.*

6 *Lambert. eod tract. lib. 1. par. 2. quaſt. 4. art. 5.*

SVMMARIVM.

1 *Sequuta publicatione bonorum omnia iura competentia hæretico tam actiue quam paſſiue tranſeunt in fiſcum.*

2 *Fiſcus ſequuta publicatione tenetur ad omnia ea ad qua tenebatur hæreticus.*

3 *In ceſſionarium tranſeunt iura actiua, & paſſiua.*

4 *Hareticus facta publicatione liberatur à qualibet obligatione. & numero 5. & 6.*

7 *Etiam ab obligatione perſonali liberatur hæreticus ſequuta publicatione bonorum.*

8 *Hareticus facta publicatione bonorum non tenetur ad debita propria, etiam in foro conſcientia.*

9 *Hareticus cuius bona fuerunt publicata, poſt condemnationem factus locupletior, non tenetur ad debita.*

10 *Hareticus reſtitutus per gratiam principis, non recuperat iura neque actiua neque paſſiua.*

Amplia num. 11.

12 *Ratio Tutela per hæreticum adminiſtrata exigenda eſt à fiſco.*

13 *Hareticus ſequuta publicatione bonorum, liberatur ab omni obligatione etiam iuramento quarentigia, vel forma camera vallata.*

14 *Fideiuſſor hæretici an remaneat liberatus. & num. 21.*

15 *Hareticus reſtitutus cum recuperatione bonorum, tenetur ad omnia debita, etiam ſi recuperare nolit.*

16 *Habens actionem rem habere cenſetur.*

17 *Ad debita contracta poſt delictum fiſcus non tenetur.*

18 *Fiſcus occupans bona damnati tanquam ſibi debita, non tenetur ad debita damnati.*

19 *Confiſcatio facta pro parte bonorum, non obligat fiſcum ad debita damnati niſi pro rata.*

20 *Propter crimen hæreſis omnia bona confiſcantur.*

22 *Reſtitutio facta per viam iuſtitia operatur ac ſi numquam confiſcatio fuiſſet facta.*

23 *Hareticus etiam facta publicatione bonorum remanet obligatus pro ea parte, pro qua bona confiſcata creditoribus non ſuffecerunt.*

24 *Ad fiſcum non pertinet niſi quod creditoribus ſuperfuturum eſt.*

25 *Creditoribus damnati ſufficit ſummaria docere de credito.*

Contra

26 *Contra fiſcum & ceſſionarium eius agi poteſt via exequutiua, ſicut contra damnatum.*

27 *Inſtrumentum confeſſionatum non ſufficit contra fiſcum.*
Intellige vt num. 28.

29 *Confeſſio adminiculata probat contra fiſcum.*

30 *Fiſcus tenetur reſtituere dotet vxori damnati de hæreſi.*

31 *Etiamſi ſit dos tantum confeſſata, dummodo ſit lapſum tempus ad excipiendum.*

32 *Renunciatio exceptionis non numeratæ dotis præiudicat creditoribus.*

33 *Donec vxori dos non reſtituitur, fiſcus tenetur ad alimenta.*

34 *Vxor pro reſtitutione dotium ſuarum, poteſt propria auctoritate inijcere manut ad bona confiſcata.*

35 *Item retinere poſſeſſionem bonorum ratione ſuæ hypothecæ.*

36 *Amplia etiam ad donationem propter nuptias, & lucrum dotale, nec non ad quartam compatentem ex diſpoſitione Auth. præterea.*
C. vnd. vir. & vxor. num. 37.

ARGVMENTVM.

Publicatis bonis hæretici ad quæ fiſcus teneatur.

CAP. XXXIV.

1 CVm ſequuta publicatione bonorum iura, & actiones quæ competebãt hæretico tranſeãt in fiſcum, non ſolum actiue, ſed etiam paſſiue *l.* 2. *C. ad l. Iul. de vi publ. l. cum fiſco ff. ad Sillan. l. ſi marito in princ. vbi*
2 *Alex. ff. ſoluto matr.* Inde concluſio conſtitui poteſt fiſcum teneri ad omnia illa ad quæ tenebatur hæreticus, *d. l. ſecunda. et l. cum fiſco, & l. ſi marito, l. ſecunda col. Tutelas §. ſi ff. de capit. dem.* Bar. *in l. non intelligitur §. cum ex cauſa, ff. de iure fiſci, Alber. in l. actione §. publicatione ff. pro Soccio, Calcan. qui teſtatur de communi conſilio. 66. numero quinto, in fine, Guliel. de Bened. in capitulo Ranutius verb. vxorem numero* 850. *de teſtamentis, Gram. deciſione* 85. *Simanca de cathol. Inſtitut. titulo* 9. *numero* 33. *&* 34. *Peregr. de iure fiſci lib. quinto, titulo primo, numero* 51. *verſiculo ſic etiam, Becc. conſilio* 57. *ſub numero quinto, & ſeptimo, Surd. de alimentis titulo octauo, priuileg.* 59. *numero nono cum ſeq. Onded. conſilio* 38. *numero* 44. *lib. ſecundo Rot. deciſione* 57. *ſub num.* 3. *verſ quia fuit reſponſi tom.* 1. *in recentior.*

3 Quinimmo non ſolum ad prædicta tenetur fiſcus, ſed quilibet alter habens cauſam a fiſco, quia in ceſſionarium trãſeunt iura actiua, & paſſiua, *Bar. in l. prima numero* 22. *ff. de act. & oblig. Roman. conſilio* 38. *numero primo Soccin. Iun. conſ.* 27. *n.* 7. *lib. ſecundo, Socci. conſil.* 57. *ſub num.* 23. *verſic. qua ergo lib.* 4. *cum alijs per Riminal. Iun. conſil.* 55. *num.* 21. *& in ſpecie Rota in Bononien. alimentorum* 28. *Martii* 1594. *coram bo. me. Penia, quæ eſt deciſio* 72. *inter impreſſas per Farinacc. tom. ſecundo conſil. & in d. deciſ.* 507. *tom. primo in recentior.*

4 Ex qua concluſione deducitur primo, quod ſequuta publicatione bonorum, hereticus ſtatim remanet liberatus obligatione adeo, vt nequeat amplius pro debito conueniri, ſed omnis actio dirigatur in fiſcum, vt eſt teſt. *in l.* 1. *C. de fideiuſſor. & in l. ſi debitori* 48. *ff. eod. titulo & in l. ſecunda, & tertia ff. de ſent. paſſ. & in l. tertia, & quarta & in l. deportationis C. eod. tit. l. ſi. vt proponis C. de bonis præſcript. l. ſecunda C. ſoluto matr. l. inter eos, §. vlt. ff. de fideiuſſor. l.* 2. *§.* 1. *ff. de alimentis legat. l. ſi marito* 32. *et l. ſi maritus,* 36. *ff. ſoluto matr. et in l. facto. §. fin. ff. de cond. et dem. l. res ff. de iure fiſci C. eod. titulo, Bal. in l. ſi marito, in fine princ. ff. ſoluto matr.*

& ibi Angel. numero 1. Alex. num. 4. Corn. conſ. 190. numero 4. lib. primo, Crauett. *conſil. 263. num. 7.* Franciſc. Becc. *conſil. 57. num. 4. plenè* Farinacc. *tom. primo quaſt. 25. numero 177. Menoch. caſu 137. num. 3. Onded. d. conſil. 38. numero 44. lib. 2. Ant. Henrig. in tract. de fideiuſſor. capitulo 20. §. 14.* & omnium plenius, & elegantius peritiſſimus Dominus *Stephanus Gratianus diſcept. forenſ. tom. 3. capitulo 423. numero quarto,* vbi rem pluribus comprobat, quibus addi poteſt *Sanchez ad praecepta decalogi libro ſecundo capitulo 22. numero 74.*

5 Hæc prima deductio extenditur primo, vt procedat ſiue obligatio ſit ciuilis, ſiue ſit naturalis, nam & ab hac eadem obligatione cenſetur hæreticus liberatus, & onus in fiſcum transfuſum, ita *gloſ. in l. ſi debitori 48. verb. fideiuſſorem accipi, & verb. tota, ff. de fideiuſſ.* Cin. *in l. ad finem, & ibi* Bar. *Alber. & Salicet. C. de fideiuſſor. Bar. in l. vbicunque 61. numero quinto, & ibi Caſtr. numero ſecundo, ff. eod. & iterum Bar. in l. quoties, numero tertio ff. de nouat. & in l. fin. in princ. in prima oppoſit. C. de duob. reis, Bald. in l. ſi uero, in princ. numero ſecundo, verſiculo extra quaero, ff. qui ſatiſd. cog. et in l. tam mandatori, numero ſecundo, C. de non num. pecun. et in d. l. ſi Marito, vbi etiam Ang. et Alex. ff. ſoluto matr. Caſtren. conſilio 209. numero primo, verſiculo pro hoc etiam lib. ſecundo, Calcan. conſilio 68. numero quarto in fine,* Peregr. *loco citato numero 55. verſiculo adeo vt nec etiam,* Gram. *deciſione 85. Surd. de alimentis titulo octauo, priuileg. 59. numero 10. et titulo 9. quaſt. 32. numero quinto, et ſexto, Batard. ad Clar. §. fin. quaſt. 78. numero 155.* D. *Stephan. Gratian. et Sanchez locis citatis ille numero 26. et ſeq. hic num. 75.*

6 Extenditur Secundo, vt procedat etiam in obligationibus de nouo perficiendis ſi ſint ex cauſa de præterito, ſecus ex cauſa de futuro, *Bar. in l. quoties ad finem, verſiculo ideo, numero tertio, ff. de nouat.* D. Gratianus *loco cit num. 19.*

7 Extenditur Tertio, vt publicatione bonorum ſequuta remaneat hæreticus liberatus etiam ab obligatione perſonali, *Bar. in l. prima poſt med. verſiculo veritas eſt, C. de fideiuſſor. et ibi Salicet. ſub numero ſecundo in fine primæ oppoſitionis,* Imol. *in d. l. ſi debitori in princip. ff. eod. tit.*

8 Extenditur Quarto, vt hæreticus neque in foro conſcientiæ teneatur amplius ſoluere debita propria, vt probat & rectè *Sanchez d. capitulo 22. numero 87.*

9 Extenditur Quinto, vt procedat etiam ſi poſt condemnationem ſit factus locupletior, *l. 4. C. de ſent. paſſ. & reſtitut. Fulgoſ. in l. in Inſulam, in princ. C. eod. titulo, Angel. in l. ſi debitor, num. 4. C. eod. Boſſius in titulo de publicat. bonorum numero 14. in fine, Menoch. conſilio 103. numero 20. libro primo, Oddus de reſtit. in integ. par. ſecunda, q. 97. art. 2. num. 13.*

10 Extenditur Sexto, vt procedat etiam ſi ſit reſtitutus per gratiam Principis, quia ſimplex reſtitutio gratioſa ſicuti non tribuit bona, & iura actiua, ita non reſtituit onera paſſiua, *l. 3. ff. de ſent paſſ. & reſt. l. 3. & 4. C. eod. titulo 11.*

11 Quod procedit etiam ſi ſimul cum gratia reſtitutionis ſit illi data certa res, ve aliqua ſumma particularis, *d. l. 3.* in illis verbis, *non totam ſubſtantiam, ſed aliquid. Bal. in princ.* Salicet. *numero 1.* Angel. *numero tertio,* Bal. *in l. ſi marito, in princ. ff. ſoluto matr.* cum aliis per *Farinac. tom. primo quaſt. 25. num. 177. & 180.*

12 Extenditur ſeptimo, vt neque poſſit conueniri ratione tutelæ, vel curæ adminiſtratę, nam & hæc ratio eſt exigenda a fiſco, *l. ſi Tutor reipublicæ, 9. ff. de tutela ration. diſtrab. l. qui neque, & l. prædia, ff. de reb. eorum, Simanca de cathol. Inſt. titulo nono, numero 123. Vaſquez 1. ſecunda quaſt. 96. art. quinto, diſputat. 169. cap. ſecundo, num. 21.*

Ex-

Extenditur Octauo, vt remaneat liberatus non ſolũ ipſe hæreticus, ſed etiam eius fideiuſſor, ſi agatur de debito erga fiſcum, quia ſequuta confiſcatione iura, remanent confuſa, vt plene probat *Cum. conſilio 36. per tot. et præſertim nu. 12. & 13. inter conſilia criminalia Zilletti tom. 1. Stephan. de Barber. inter eadem conſilia conſil. 39. Ant. Henrig. in tract. de fideiuſſor. capitulo 20. §. 14. numero 10.*

14 Extenditur Nono, vt prædicta omnia procedant non obſtante iuramento appoſito contractui, nam vbi lex tollit actũ, promittens non dicitur contrauenire iuramento, *cap. quemadmodum de iure iur. l. fin. ff. qui ſatiſd. cogantur*, quorum iurium auctoritate hoc tradunt *Imol. in capitulo ſecundo, numero 24. verſiculo an autem de ord. cognit. Gram. deciſ. 85. num. 3.*

Qua ratione hoc idem vindicare ſibi locum in obligato in forma guarentigiæ, & in forma Cameræ, ſcribit **Soccin.** *conſil.* 28. *ſub numero tertio, verſiculo ſecundum probatur, lib. tertio* **Stephan.** *Gratian. loco citato numero* 82. *& 60.*

15 Hæc eadem prima deductio limitatur primo, ne procedat vbi Princeps obtulit reſtitutionem non ſolum quoad pœnam, ſed etiam quoad bona, & damnatus eam acceptare noluit, aut recuperare negligit, nam in tali caſu poteſt à creditoribus cogi, non ſecus ac ſi fuiſſet plenarie cum bonis omnibus reſtitutus, vt eſt textus expreſſus *in l. ſecunda, §. ſed ſi cum ei facultas, ff. de ſentent. paſſ. Angel. in d. l. tertia, C. eod. titulo*, Farinacc. *d. quæſt.* 25. *numero* 180. *Coſta de portione rata, quæſt.* 20. *nu.* 9. cum enim per principis oblationem habeat ius recuperandi, vide-
16 tur rem habere, ex regula quod habens actionem dicitur rem habere, *l. qui actio nem ff. de reg. iur.* idẽ enim iudicatur de ac de actione, *gloſſa in l. ſi tibi ſi cert. petat* Bartol. *in l. eius qui in prouincia, num. 3. ſi cert. pet.*

17 Limitatur Secundo, vt procedat in debitis, contractis ante delictum, quia poſt delictum fiſcus non tenetur niſi in aliquibus caſibus de quibus infra dicetur

18 Limitatur Tertio, vt procedat quando fiſcus occupauit bona propter delictum, ſecus ſi ob pecuniam illi debitam, nam per hanc occupationem debitor non liberatur, *d. l. ſecunda, §. quod ſi ob pecuniam, & ibi gloſ. & Doct. C. de ſent. paſſ.*

19 Limitatur Quarto, vt vbi confiſcatio fuit non in totis, ſed in aliqua parte bonorum, tunc hæreticus teneatur pro ea quota bonorum, quæ remanſit apud eum, *l. prima, C. de fideiuſſor. d. l. tertia, §. ſi vero partem, C. de ſentent. paſſ. in l. ſecunda, vbi Bal. in princip. C. ad l. Iul. de vi publ. dicta l. Tutelæ, ff. de capitis diminut. cum aliis per Oddum de reſt. part. ſecunda quæſt. 97. not. ſecundo, numero vndecimo*, Farinac. *tom. primo, quæſt.* 25. *numero* 177. *et* 180. *Coſta de portione ratæ, quæſt.* 120. *numero* 7. *Henrig. loco cit. num.* 16.

20 Licet hæc limitatio nequeat verificari in crimine hæreſis, propterea quod in eo confiſcantur omnia bona, *capitulo cum ſecundum cum leges, de hæretic. lib. 6.*

21 Limitatur Quinto, vt licet liberetur hæreticus, tamen poteſt conueniri eius fideiuſſor, *dicta l. prima, & l. ſententia 20. & vtrobique gloſ. & Doctor. C. de fideiuſſor. cum aliis per Farinac. quæſt. vigeſimaquinta, numero 178.*

Quod tamen intelligi debet quando vel certa res, vel quota bonorum fuiſſet confiſcata, prout loquitur textus in *dicta l. prima*, ceterum vbi vniuerſa bona confiſcata fuiſſent, tunc quamuis poſſit conueniri fideiuſſor, tamen prius eſt fiſcus diſcutiendus, *gloſ. in l. ſententia, C. de fideiuſſor. Bar. Caſtren. et Dec. l. fin. ff. ſi cert. pet. Bal. conſilio 192. col. ſecunda, lib. primo, Corn. conſ. 190. col. fin. lib. 1. Rom. conſ. 93. num.* 3. cum aliis

quos refert & ſequitur *Gabr. de fideiuſſor. concl.* 1. *n.* 1. vbi dicit hanc eſſe receptiorem, & illis additur *Crauett. conſ.* 273. *num.* 7. *Peregr. de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 66. *Cremenſ. ſing.* 43. *Neguſant. de pignor. membr. primo par.* 8. *ſub num.* 15. *Menoch. de arbitr. caſu* 137. *Anton. Henrig. de fideiuſſor. capit.* 20. §. 14. *ſub num.* 7. *&* 8. *Coſta de portione ratæ quæſt.* 120. *num.* 13.

Et quamuis contrarium ſenſerint *Anchar. conſ.* 294. *&* 317. *Soccin. conſil.* 46. *num.* 21. *lib.* 4. *Abb. conſ.* 29. *num.* 12. *lib.* 2. Tamen prior opinio eſt nedũ receptior, ſed etiam verior, vt probat, & recte *Facchin. controuerſ. lib.* 8. *capit.* 55. vbi argumentis contrariæ opinionis reſpondet.

22 Limitatur Sexto, ne procedat quando eſt reſtitutus per viam iuſtitię, quia hæc retrotrahitur, & operatur perinde ac ſi nuſquam bona fuiſſent confiſcata, *Crot. conſ.* 127. *lib.* 1. *Berous conſil.* 76. *lib.* 1. *Peregr. de iure fiſci lib* 5. *tit.* 2. *num.* 44. *Vincent. de Franc. deciſ.* 213. *Io. Franc. à Ponte conſil.* 96. *Coſta loco cit. numero* 12.

23 Limitatur Septimo, ne procedat quando bona publicata non fuerunt ſufficientia ad ſatisfaciendum debitis hæretici, nam cum pro ea parte pro qua non ſuffecerunt, onus non poterit tranſire in fiſcũ, inde reſultat, vt pro ea ipſe remaneat efficaciter obligatus, vt ſcribit, & recte *Quemada quæſt. fiſcal.* 20. *ad finem*, *Vaſquez* 1. 2. *quæſt.* 96. *art.* 5. *diſput.* 169. *cap.* 2. *num.* 21. *Sanchez ad præcepta decalog. lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 89.

Deducitur Secundo, quod cum actiones omnes dirigantur contra fiſcum, merito fiſcus tenetur ad ſoluenda omnia debita ad quæ tenebatur hæreticus, *d. l. cum fiſco ff. ad fill. l.* 2. *C. ad Iul. de uipu*

24 *bl.* & probant omnes *Doct. ſupra allegati num.* 1. *&* 2. ad fiſcum enim non ſpectant niſi quæ creditoribus ſuper futura ſunt, *l. non poſſunt ff. de iure fiſci l. eius*, §. *primo ff. de teſtamentis, & ibi Accurſ. in verb. lucroſa*.

25 Hæc ſecunda deductio, Extẽditur primo, vt ad iſtũ effectum nõ cogantur creditores obtinere ſẽtẽtiã cõtra fiſcũ, ſed ſufficit ſi ſumarię doceãt de eorũ credito, vt eſt tex. *l. ſi quis poſthac* 9. *C. de bonis proſcript.* in illis verbis *ſtatim recipiat*, nam dictio, *ſtatim*, importat ſummariam cognitionem, *l. rei momentaneæ, C. vnde ui* atque ita tradunt *Bar. in l. reſque*, §. *res autem, num.* 1. *ff. de iure fiſci, Io. de Platea in l.* 1. *C. de poenis fiſcal. Bal. in capit. quoniam contra, num.* 27. *de probat. Caſtr. in l. ſi Marito* 32. *in princ. num.* 2. *ſoluto Matr. Salicet. in d. l. ſi quis poſthac, in prin. num.* 1. *in fine, Io. de Amicis conſ.* 68. *nu.* 8. *Peregr. de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *ſub nu.* 54. *verſ. creditores autem, Clar. in* §. *fin. q.* 78. *num* 27. & ibi addentes cum aliis per *Farinac. tom.* 1. *q.* 25. *nu.* 176. quibus additur *Gomez ad leges Tauri, l.* 76. *num.* 3. *Roland conſil.* 31. *num.* 36. *lib. primo*.

26 Extenditur ſecundo, vt contra fiſcum & eius ceſſionarium, agatur via executiua non ſecus ac agi poterat contra hæreticum, vt colligitur *ex l.* 1. *C. de hæret. vel act. vend. & l. eum qui bona, ff. de iure fiſci*, per quæ iura ſic tradunt *in l. quinque legibus, ff. de bonis damnat. Alber. de ſtatut. part.* 3. *quæſt.* 5. *Iaſ. conſ.* 88. *lib.* 3. *Roland. d. conſ.* 31. *num.* 36. *lib.* 1. *Duenn. reg.* 277. *num.* 5. *Parlad. rerum quotid. cap. fin. par.* 4. §. 2. *num.* 2. & iterum *Roland. de lucro dotis, quæſt.* 59. *num.* 4.

27 Hæc eadem ſecunda deductio ſic extẽſa declaratur, vt procedat dũmodo de credito illius qui agit contra fiſcum legitime conſtet, nec ſufficit inſtrumentum cõfeſſionarũ, vt eſt teſt. *in l. ſi quis poſthac C. de bonis proſcriptis*, ibique *gloſ. in verb. dotalium*, ceterique communiter *Peregr. d. tit. ſub num.* 54. *verſ. creditores autem*.

28 Quod tamen debet intelligi vbi verſamur intra tempus præfixum ad opponendum exceptionem non numeratæ pecuniæ, alias ſi ante confiſcationem fuiſſet lapſum tempus ad opponendum, inſtrumentum quamuis confeſſionatum probat contra fiſcum, vt probat *Salicet. in d. l. ſi poſthac, Iſern. in conſt. Regni cauſas lib.* 1. *Affl. deciſ.* 402. *num.* 10. *verſ.*

verſ. item vera, Roland. *conſ.* 31. *à nu.* 40. *cum ſeq. lib.* 1. *vide latius infra num.* 31.

29 Item debet intelligi dummodo confeſſio aliis non adiuuetur adminiculis quibus veri ſimilis probatur, nam, & in hoc eodem caſu probaret contra fiſcum, iuxta tradita per *Doct. in l. ſcripturas*, C. *qui potiores in pignore hab. & in ſpecie admittit Peregr. loco citato ante numero* 45.

30 Deducitur Tertio, quod fiſcus tenetur ad reſtitutionē dotis vxori hæretici, non ſecus ac tenebatur ipſe hæreticus, *l. ſi Marito in princ. ff. ſoluto matr. d. l.* 2. *C. eod. tit. d. l. ſiquis poſthac*, *& Authen. bona damnatorum*, *C. de bonis proſcript. Soccin. conſ.* 121. *n.* 1. *et ſeq. lib.* 4. *Soccin. Iun. conſ.* 55. *lib.* 2. *Boſſius in tit de confiſcat. bonorum num.* 73. Roland. *d. conſil.* 31. *num.* 33. *lib.* 1. & iterum *in tract. de lucro dotis quæſt.* 59. *Neguſ. de pignor. membr.* 1. 5. *par. principalis numero* 35.

31 Hæc tertia deductio Extenditur Primo, etiam in dote confeſſata, dummodo ſit lapſum tempus præſixum ad excipiendum de dote non numerata, vt eſt text. *in l. fin. cum Auth. ſeq. C. de dote cauta*, *& non num. Bar. in d. l. ſiquis poſthac*, *Caſtren. in d. l. ſi marito in princ. Iſern. & Affl. locis cit.* Anchar. *conſ.* 307. *ante nu.* 2. *verſ. dicendum*, *Cum. conſ.* 31. *ſub nu.* 1. *col.* 1. *in fine*, *verſ. communis tamen*, *vbi teſtatur de communi*, *Franc. Aret. conſ.* 86. *ſub num.* 3. *Soccin. in l.* 1. *num.* 77. *ff. ſoluto matr. & conſ.* 82. *num... lib.* 3. *Gozad. conſ. n.* 13. *verſ. item*, *&* 2. *Roland. conſ.* 20. *num.* 16. *& conſ.* 74. *num.* 10. *lib.* 4. *Nacta conſ.* 28. *nu.* 1. *& conſ.* 438. *lib.* 2. Peregr. *de iure fiſci l. b.* 5 *tit.* 1. *nu.* 82. *Aymon. conſ.* 4. *num.* 6. *verſ. quinto*, *Berout conſ.* 48. *num.* 8. *Menoch. conſ.* 7. *num.* 9.

Et pari ratione extenditur ſecundo, vt procedat vbi in inſtrumento dotis con feſſatæ fuiſſet renunciatū exceptioni nō

32 numeratæ dotis, quia cū talis renūciatio præiudicet creditoribus, *Salicet. et Ang. in l. aſſiduis*, *C. qui potior. in pignore hab.* *Bal. in l. pecuniæ*, C. *de ſolut. Gozad. d. conſ.* 42. *num.* 13. *Nacta d. conſ.* 438. *num.* 6. *Soccin. in d. l.* 1. *num.* 76. *ff. ſoluto matr. Menoch. d. conſ.* 7. *num.* 6. ita præiudicat fiſco, *d. l ſiquis poſthac*, *C. de bonis præſcript.*

33 Extenditur Tertio, vt interim donec dos ſoluatur, fiſcus teneatur ſoluere vxori, vel alimenta, vel ſaltim fructus compenſatiuos, *Boſſ. tit. de alimentis præſtand. col.* 1. *Peregr. d. tit.* 1. *ſub nu.* 82. *verſ. amplia etiam.*

34 Extenditur quarto, vt vxor pro reſtitutione dotium ſuarum poſſit propria auctoritate inijcere manus in bonis con fiſcatis, vt tradit *Angel. in d. l. ſiquis poſthac*, *Peregr. loco citato ante numerum* 48.

35 Extenditur Quinto, vt ſi poteſt inijcere manus, multo fortius poſſit retinere poſſeſſionem bonorum ratione ſuę hipothecæ, donec dotes ſibi ſoluātur, *Nacta d. conſ.* 28. *ſub num.* 1.

36 Extenditur Sexto, vt prædicta procedant non ſolum in dote, ſed etiam in bonis paraphernalibus, *d. l. ſiquis poſthac*. Item & in donatione propter nuptias, ac in lucro dotali, *Auth bona damnatorū §. vxore C. de bonis præſcript. Bar. in d. denique legibus*, *ff. de bonis damnat. Angel. de maleſ. in verb. eius bona publicamus*, *verſ. an vxor. Soccin. conſ.* 121. *num.* 1. *lib.* 4. *Peregr. loco cit. num.* 82. *&* 83. *Io. Bapt. de ſancto Seuer. in tract. de priuileg. dot. priuileg* 93. & in ſpecie de condemnato ex hæreſi, *Albert. in tract. de ſtatut. part.* 3. *q.* 5. *Roland. de lucro dotis q.* 59. *num*, 4. *& ſeq.*

37 Extenditur ſeptimo, vt procedat etiam in quarta reſeruata coniugi inopi aduerſus hæredes coniugis defuncti ex diſpoſitione *Auth. præterea C. de vnde vir. et vxor.* nam & hæc etiam detrahitur aduerſus fiſcum, *Soccin. d. conſilio* 121. *numero* 1. *Peregr. loco citato numero* 71.

Deducitur quinto, quod ſi hæreticus ante hæreſim contractam fundet eccleſiam, teneatur fiſcus illi dotem conſtituere ſicuti tenebatur ipſe fundator, *cap. nemo conſecrat. diſt.* 1. *cauit. placuit* 1. *q.* 2. *cap. pie mentis* 16. *quæſt.* 7. *cap. cum ſicut, de conſecra. eccleſ. vel alt. & in ſpecie tradit* Farinacc. *de hæreſi quæſt.*

quæſt. 190. §. *6. num.* 86.

Dixi ſi ſit fundata ante hæreſim contractam, quia ſi eſſet fundata poſt hæreſim eſſet dicendum vt infra *in cap. ſequẽti num....*

SVMMARIVM.

1 *Contrariæ opiniones referuntur.*
2 *Hæreticus ante ſententiam retinet poſſeſſionem bonorum.*
3 *Qui dominio caret, illud in alium transferre non poteſt.*
4 *Poſſeſſio non ſufficit ad dominium transferendum.*
5 *Hæreticus occultus per accidens, alienare non poteſt, & num. 6.*
7 *Condemnatus de hæreſi in contumaciam præſumitur hæreticus à die latæ ſententiæ.*
8 *Alienatio facta per hæreticum etiam titulo oneroſo eſt nulla.*
9 *Etiam ſi proceſſerit ex quocunque contractu, & num.* 10.
11 *Hæreticus ad pias cauſas alienare non poteſt.*
12 *Fiſcus poteſt vendicare alienata per hæreticum, etiam ſi tranſierint per mille manus.*
13 *Concurrunt e bona ſide & publica auctoritate alienatio facta per hæreticum, valet.*
14 *Valet alienatio facta per hæreticum qui eſt publicus mercator.*

ARGVMENTVM.

An alienationes factæ per hæreticum poſt delictum admiſſum valeant.

CAP. XXXV.

ESSE nullas ac propterea reuocandas veluti factas à non domino, non obſtante quod de tempore alienationis non eſſet adhuc lata ſententia cẽſuerũt *Archi. in d. c. cum ſecundũ leges n.* 2. *& ibi Gem. num. vlt. Bar. in l.* 3. *de his quæ in frau. cred. Angel. in l. meminiſſe, C. ad l. Iul. Maieſt. & iterum Ang. & Fulgo. in l. ſi quis poſthac, C. de bonis damn. ille num.* 4. *hic num.* 10. *Paul. de Monte* Pico *in l. poſt contractum* 15. *num.* 69. *ff. de donat. & ibi* Io. Annib. *num.* 222. *Boſſius in praxi tit. de bonorum publicat. nu.* 76. *&* 77. *locatus in iudicial. verb. alienatio in princ. Scaccia de iudic. lib.* 1. *capit.* 98. *num.* 15. *Greg. Lopez in l.* 4. *verb. non deue, in fine, tit.* 2. *par.* 7. Penia *ad Emer. par.* 1. *in cap. cum ſecundum leges, num.* 11. *Ghirland. de hæret. quæſt.* 5. *num.* 8. *Gigas in tract. de crim. leſæ Maieſt. lib.* 2. *q.* 24. *num.* 4. *Surd. deciſ.* 247. *num.* 4. *num.* 4. *&* 11. *Burſatt. conſ.* 43. *ſub nu.* 3. *verſ. primo quia ſi alienata, & conſ.* 28. *à num.* 4. *& conſil.* 448. *num.* 12. *Sanchez ad præcepta decalogi lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 36. *late* Roias *ſing.* 18. *per totum, & latius Surd. tit.* 8. *priuileg.* 35. *tit.* 9. *quæſt.* 32.

Contrariam opinionem probant *Bannes* 2.2. *q.* 22. *art.* 2. *Vaſq.* 1.2. *q.* 96. *art.* 5. *diſput.* 171. *cap.* 2. *num.* 9. *& ſeq. Azor. tom.* 1. *lib.* 5. *capit.* 7. *q.* 7. *in fine, Molina de iuſt. & iur. tom.* 1. *diſput.* 95. *verſ. licet autem, Sanchez ad præcepta decalogi, lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 50. ſubdentes quod in caſu in quo cederẽt in præiudicium fiſci, ſcilicet eſſent latæ in eius fraudem, vel eſſent nullæ, vel poſſent retractari.

2 Ducuntur, quia licet hæreticus ſit priuatus, tamen antequã ſequatur ſententia declaratoria, habet rerum poſſeſſionem, *d. cap. cum ſecundum leges, §. fin. de hæret. lib.* 6. cum aliis allegatis in *præcedenti capite num. vltimo.*

At prior opinio eſt veriſſima, Primo ex *l. Iudiciorum, verſ. adeo, ff. de accuſat.* in illis verbis, *ex quoquis aliquod ex his cauſis crimen contraxit, nihil de bonis ſuis alienare eum poſſe.*

Secundo, ex *l. Donationes in concubinã §. fin. ff. de donat. ibi* Ratæ *donationes eſſe non poſſunt poſt crimen perduellionis.*

Tertio, ex *l. pen. & fin. C. ad l.* Iul. *maieſt. ibi neq. alienare neq. manumittere eũ poſſe.*

Quarto

Quarto quia ſi hæreticus eſt dominio priuatus, dubio procul non poteſt in aliũ dominium trnnsferre, *l. ſi filius C. de do-nat. l. nemo plus iuris ff. de reg. iur. capit. quomodo. de conſecr. diſt.* 4. *Doctores com muniter in §. primo Inſt. quib. alienare li-cet, vel non.*

4 Nec refert quod anre declaratoriam retineat poſſeſſionem, quia ſola poſſeſſio non ſufficit ad transferẽdum dominium, ſed requiritur dominium *ex allegatis*. Retenta ergo communi, illa ext enditur.

5 Primo vt procedat non ſolum in hære tico manifeſto, ſed etiam in occulto, & qui publicè habebatur pro catholico, & emptor ſit in bona fide, vt eſt teſt. in *l. quæ de ſamaritis, verſ. ſi uero de hæret.* in il lis verbis, *ſi vero etiam lateat non poteſt quid ſuarum rerum donare, aut aliter alie nare*, & pluribus probant *Burſatt. conſil.* 289. *à num.* 10. *vſque ad* 15. *Menoch. conſil.* 284. *num.* 8. *& conſ.* 218. *num.* 7. *Peregr. de iure fiſci, lib.* 5. *tit.* 1. *nu.* 170. *verſ. amplia etiam, Surd. deciſ.* 247. *num.* 9. *&* 12. *Simanca de cathol. Inſt. tit.* 9. *num.* 21. *cum ſeq.*

6 Hæc prima extenſio declaratur dupli citer, primo, vt procedat in hæretico oc-culto per accidens, ſecus in occulto men-tali, nam cum ille non contrahat cenſu-ras, & pœnas hæreticorum, vt fuſius di-ctum eſt ſupra hoc *eodem lib. cap.* 8. vti-que non contrahit pęnam publicationis, & confiſcationis bonorum, niſi a die qua hæreſis interna proceſſit ad actum exter num cognoſcibilem, quamuis non fuerit cognitus, & ſic ad actum occultum per accidens, vt in ſpecie declaranr, & recte *Sot. de iuſt. & iur. lib.* 1. *quæſt.* 6. *art.* 6. *concluſ.* 4. *quem ſequitur Sanchez d. lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 34.

7 Declaratur Secundo, ne procedat in eo qui eſt condemnatus de hæreſi in con tumaciam, vel qui defecit in purgatione; hic enim ex quo præſumitur hæreticus a die latæ ſententiæ contra ipſum, bona non publicantur niſi ab ea die qua ſentẽ-tia lata eſt, nec retrotrahitur ad diem commiſſi criminis, vt concludunt *Siman ca de cathol. Inſt. tit.* 19. *num.* 26. *Gabr. Quemada in quæſt. fiſcal. quæſt.* 8. *San-chez ad præcepta decalogi, lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 35.

8 Extenditur ſecundo, vt procedat ſiue alienatio ſit facta titulo lucratiuo, ſiue oneroſo, v eſt teſt. in *l. Manicheos, §. præ-terea, C. de hæret. et in l. Arriani, §. cun-ctis ſiue de donationibus in hæreticorum cõ uincula, C. eod. tit. l. Apoſtatarum, §. pri-mo, C. de apoſtat. Odofred. in d. l. Mani-cheos, num.* 1. *Archid. in d. cap. cum ſecun dum, num.* 2. *de hæret. lib.* 6. *Calder. de hæ-ret. rubr. de poenis hæret. filiorum, et nepo-tum, nu.* 4. *verſ. præterea donandi, Zanch. eod. tract. tit.* 27. *num.* 5. *Azor. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 7. *quæſt.* 7. *verſic. quoad ſecundum, Le-lius Zecch. in ſum. par.* 1. *tit. de fide, rubr. de hæreſi, cap.* 11. *num.* 16. *verſ. amplia-tur.*

9 Extenditur Tertio, vt procedat, ſiue alienatio proceſſerit per uiam contractus inter viuos, ſiue per donationem cauſa mortis, iuxta ea vel aliam ſpeciem vlti-mæ voluntatis iuxta ea quæ latius traden tur infra eodem *lib. cap...*

10 Extenditur quarto, vt procedat gene-raliter in in quacunque ſpecie cõtractus, *d. l. Manicheos, §. præterea, et ibi Odofred. n.* 1. *l. iudiciorum, verſ. adeo, ff. de accuſat. ibi ex quo quis aliquod ex his cauſis crimen cõ traxit, nihil ex bonis ſuis alienare eum poſ-ſe. gloſ. in cap. excommunicamus el* 1. *§. cre dentes, & ibi Butr. num.* 35. *de hæret. Hoſt. in ſum. tit. de hæret. §. qua pœna, num.* 8. *verſ. nec inter viuos, Simanca de cathol. In-ſtitu. tit.* 46. *num.* 55. *& in Enchiridion. violat. relig. tit.* 63. *num.* 3. *Pacian. conſ.* 19. *num.* 2. *et ſeq.*

Extenditur quinto, vt procedat etiam ſi alienatio fit in piam cauſam, vt probat *teſt. in d. l. fin. C. ad l. Iul. maiſt. et in l. quæſitum, ff. qui, et à quibus*, vbi reus hu-manæ maieſtatis non poteſt ſeruos ma-numictere, manumiſſio autem, eſt opus pium, *Faber. Io. de Plat. lib.* 6. *et reliqui in §. multis Inſt. de libert.*

11 Sicuti ergo ad pias cauſas non poteſt alienare reus humanę maieſtatis, ita non poteſt reus maieſtatis diuinæ, *d. cap. cum ſecundum, de hæret. lib.* 6. *cap. vergentis ex-tra eod. tit.*

12 Extenditur Sexto, vt procedat etiam

ſi

ſi bona per hæreticum alienata tranſie- rint per mille manus, nam nihilominus poſſunt a fiſco vindicari, a quocũque quã uis bonæ fidei poſſeſſore, *Archid. in d. cap. cum ſecundum leges, num. 2. de hæ ret lib. 6. quem ibi ſequuntur Io.* Andr. *ſub num. 6. verſ. in gloſa, in verb. termi- natum,* Franc. *ſub num. 2. verſ. in gloſa in verb. ipſo iure, Gem. num. 7. verſ. inea. gloſa Bal. in l. fin n. 6. C. commun. deleg. Bertach. de Epiſcop. par. 4. numero 120. Picus in l. poſt contractum num. 69. ff. de donat. Locatus in iudicial. verb. aliena- tio, poſt princ. tit Boſſius in praxi tit. de bonorum public. num. 76. & 77. Surd. d. deciſ. 247. num. 11. Scaccia de iudic. lib. 1. cap. 98. num. 15. Greg Lopez in l. 4. verb. non deue, in fine, tit. 2. par. 7. San chez loco cit. num. 36.*

13 Principalis concluſio limitatur, pri- mo ne procedat in alienatione facta in perſona in qua vltra bonam fidem con- curreret etiam auctoritas publica, veluti quia eſſet facta ab eo qui fuit inquiſitus de hæreſi, ſed poſtea fuit abſolutus, nam ſi poſt abſolutionem vendat, & deinde de nouo inquiſitus fuerit condemnatus vt hæreticus a tempore primæ inquiſi- tionis, alienatio taliter facta, propter iu- dicialem auctoritatem ſubſiſtet, ita in ſpecie firmat *Boſſius in praxi tit. de bonor. public. num. 76.* aſſerens ita in fa- cti contingentia fuiſſe pronunciatum Mediolani, & ipſum ſequuntur *Scaccia, & Sanchez locis cit. ille num. 17. hic nu. 47. Monte Picus in d. l. poſt contractum num. 77. ff. de donat. Surd. deciſ. 247. in fine, licet pedes non firmat omnino.*

14 Limitatur ſecundo quando hæreticus eſt publicus Mercator, iuxta ea quæ la- tius dicentur infra *cap. 38. num. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Prohibita alienatione non cenſetur prohi- bita ea quæ fit ex cauſa neceſſaria. am- plia vt num. 2*

3 *Alienata per hæreticum ex cauſa alimen- torum, à fiſco reuocari non poſſunt.*

4 *Etiam ſi alimenta ſpectent ad familiam.*

5 *Medicinæ veniũt appellatione alimẽtorũ.*

6 *Donatio facta ſub onere alendi, dicitur per- mutatio.*

7 *Alienatio facta in cauſam alimentorum poſt ſententiam appellatione ſuſpen- ſam valet. & num 8.*

9 *Fiſcus præſtat alimenta hæretico in carce- ribus detento.*

10 *Alienatio facta ad effectum ſe defendendi dicitur ex cauſa neceſſaria.*

ARGVMENTVM.

An alienatio facta per hæreticum ex cauſa neceſſaria valeat, an vero poſſit per fiſcum reuocari.

CAP. XXXVI.

1 ESSE validam cẽ- ſuerunt *Bar. in l. poſt contractum num. 12. ff. de do nat. & ibi* Io. *An nib. num. 268. Couar. de ſponſal. par. 2. cap. 6. §. 8. n. 9. Burſatt. conſil. 14. num. 29. & 30. Peregr. de iure fiſci, lib. 5. tit. 5. num. 176. verſ. quæ tamen fallit.* ſubdens hanc eſſe humaniorem, & æquiorem, & ite- rum *num. 176.* ſicuti æquiorem eam aſ- ſerit *Gabr. Quemada quæſt. 7. num. 6. Boſſius in praxi tit. de bonorum publicat. num. 77. Simanca de cathol. Inſt. tit. 9. num. 33. & ſeq. Gomez var. reſol. cap. fin. num. 4. Sot. de iuſt. & iur. lib. 1. q. 6. art. 6. concl. 4. & ibi Molina tom. 1. diſ- put. 95. col. 10. verſ. licet autem, Cordub. in quæſtionar. lib. 1. quæſt. 36. col. 2. no- tab. 2. verſ. quod ſi crimen, Bannes 2. 2. quæſt. 12. art. 3. corollar. et ibi Arag. q. 11. art. 3. Azor. tom. 1. lib. 5. capit. 7. q. 7. Sanchez d. cap. 22. num. 55. Scac- cia de iudic. lib. à cap. 98. num. 16. Fa- rinac. de hæreſi q. 90. num. 89. late Surd. de alimentis tit. 9. q. 32. nu. 20. & ſeq. Dominus, et Peritiſſimus* Gratian. *di- ſceptat. forenſ. tom. 1. cap. 54. num. 15.*

Ratio eſt quia prohibita alienatione cen-

cenſetur prohibita tantum alienatio ex cauſa voluntaria, non autem illa quæ fit ex cauſa neceſſaria, *l. alienatio, ff. familiæ erciſc. l. peto, §. præiudicium, ff. de legat. 2. l. 1. ff. de fundo dot. l. 3. §. item quæro, ff. de rebus eorum, Io. Andr. in cap. verum de condit. appoſit. Bal. in* Auth. *hoc ius porrectum num.* 10. *verſ. ſed pone, C. de ſacroſ. eccleſ. Ripa in filius familias, §. diui num.* 14. *ff. de legat. 1. plene Tiraq. de retract. conſang. §. primo gloſ.* 14. *num.* 11. *Franc.* Beccius *conſil.* 6. *num.* 6.

2 Quod procedit ſiue prohibitio ſit facta ab homine, ſiue a lege, *Benintend. deciſ.* 48. *num.* 15. *cum alijs per Surd. quæſt.* 32. *ſub num.* 12.

3 Vnde deducitur primo, quod alienatio facta per hæreticum ex cauſa alimentorum valet, nec poteſt a fiſco reuocari, quia nulla maior neceſſitas, quam alimẽtorum, *l. necare, ff. de liber. agnoſcen. cap. paſce* 86. *diſt.* atque ita firmant in ſpecie *Bar. in l. poſt contractum, ſub num.* 12. *ibique* Salicet. Imol. *&* Cum. *Monte Picus num.* 75. *Io. Annib. num.* 263. *Burſatt. d. conſ.* 14. *num.* 29. *Beccius conſil.* 8. *num.* 7. *&* 8. *Simanca de cathol. Inſt. tit.* 9. *num.* 35. *Gomeſ. de delict. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 4. *verſ. item poteſt alienare, Lancillott. Gall. ad conſuetud. Alex. verb. ſolidos q.* 6. *num.* 19. *Surd. de alimentis, tit.* 8. *priuileg.* 35. *num.* 4. *& per tot. & tit.* 9. *quæſt.* 32. *Sanchez qui alios refert ad præcepta decalogi, lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 56. *Scaccia de iud. lib.* 1. *cap.* 98. *nu.* 16. *D. Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 55. *nu.* 16. *&* 17.

4 Hęc prima, deductio extenditur primo, vt procedat ſiue alienatio ſit facta pro alimentis propriis, ſiue pro alimentis familiæ, *Burſatt. Beccius, & Sanchez locis cit. Simanca tit.* 9. *num.* 37. *Peregr. de iure fiſci, lib.* 5. *num.* 76.

5 Cum autem alienationis appellatione contineantur etiam medicinæ, vt latæ probat *Surd. de alimentis tit.* 5. *num.* 1. *&* 18. ideo extenditur ſecundo, vt idem procedat in alienatione facta pro parandis medicinis, & aliis neceſſariis ad valetudinem tuendam, *Simanca, & Sanchez locis citatis, ille num.* 37. *hic nu.* 56. *verſ. quare idem eſt dicendum.*

7 Extenditur Tertio, vt procedat etiam ſi alienatio ſit facta per uiã donationis, dummodo ſit facta ſub onere alendi, nam talis donatio eſt magis contractus permutationis vel contractus innominatus do, vt des, vt latæ probat *Surd. de alimentis tit.* 8. *priuileg.* 72. *num.* 4. *cum ſeq. & cenſuit Rota deciſ.* 458. *num.* 5. *par.* 2. *in recent. & in Romana reſciſſionis contractus* 1. *Septemb.* 1608. *coram Reuerendiſſimo* D. *meo Coccino* Decano.

Extenditur Quarto etiam ſi alienatio ſit facta poſt latam ſententiam, a qua ſit interpoſita appellatio, vt reprobato *Bar.* probat, & recte *Surd. d. tit.* 9. *num.* 62. *Gratian. d. cap.* 55. *ante num.* 89.

8 Dixi ſi alienatio ſit facta poſt latam ſententiam a qua ſit interpoſita appellatio, quia ſi ſententia tranſiuiſſet in iudicatum, fiſcus admittitur ad reuocationem alienationis, ſed teneretur emptori refundere ſummã expenſam in alimentis cõdemnati, ex rationibus quas late affert *Surd. loco cit. num.* 62.

9 Extenditur Quinto, vt non ſolum alienatio ex hac cauſa facta non reuocetur per fiſcum, ſed idem, fiſcus preſtet hęretico alimenta dum eſt in carceribus ſancti Officii, etiam poſt abiurationem, & relapſum ac poſt ſententiam latam, & poſtquam eſt traditus Curiæ ſeculari, vt poſt alios probat *Burſatt. conſil.* 289. *nu.* 9. *&* 22. *verſ. quarte quæſtioni,* vbi atteſtatur de praxi quotidiana, ſubdens quod ſi Iudex ſæcularis fuerit in notabili mora ad exequendum ſententiam Inquiſitoris poſtquam hæreticus eſt ſibi traditus illi imputabitur, & prouidebit de proprio.

Deducitur ſecundo quod cum ex naturali neceſſitate teneamur nos metipſos defendere, *cap. dilecto, de ſent. excom. lib.* 6. *l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. l.* 1. *ff. de vi, & vi armata,* merito alienatio facta ad effectũ ſe defendendi dicitur facta ex cauſa neceſſaria, *l. fin. ff de in rem vero, ibi aut ipſum ſe tueretur,* atque ideo alienatio facta ad ſe redimendum ab hoſtibus, vel a carceribus non reuocatur, *Angel. in l. ſi quis poſthac ſub num.* 3. *verſ. ſed limito,* C. *de bonis præſcript. Natta conſ.* 212. *num.* 3.

Et pariter non reuocatur alienatio

facta

facta pro redimendis ſcripturis, & in ſolutione ſalarii Aduocatorum, Procuratorum, Notarii, & reliquorum in cauſa laberantium, quia hæc omnia ſunt facta ex cauſa neceſſariæ defenſionis, *Bart. Monte Picus, & Io. Annib.* Burſatt. *Becc.* Sanchez, & aliis in prima deductione allegatis *Peregr. d. tit. 1. ante nu. 180. Surd. d. tit. 9 quæſt. 32. num. 22.* Greg. *Lopez tit. 4. par. quinta l. 2. verb.* Valdria, *& iterum* Burſatt. *conſ. 43. num. 9. & conſil. 289. num. 9. & 21. verſ. quarta quæſtioni, Sot. de iuſt. & iur. lib. primo quæſt. 6. art. 6.*

Et hæc ſecunda deductio poteſt iiſdẽ modis extendi & declarari, prout in prima deductione dictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus recuperat etiam fructus rei alienatæ per hæreticum.*

2 *Fructus pendentes reuocantur vti pars rei alienatæ.*

3 *Fructus collecti pendente iudicio ſuper hæreſi pertinent ad fiſcum.*

4 *Ad fiſcum ſpectant fructus percepti poſt ſententiam declaratoriam hæreſis.*

5 *Fructus percepti, & conſumpti à bonæ fidei poſſeſſore non reſtituuntur fiſco.*

6 *Acquiſitio fructum eſt minoris præiudicii quam acquiſitio rei.*

7 *Ad fructus acquirendos ſufficit qualis qualis occaſio poſſidendi.*

8 *Fructum reſtitutio fit deductis expenſis.*

ARGVMENTVM.

An in caſibus in quibus fiſcus poteſt agere ad reuocationem, alienationis factę per hæreticum, veniant fructus.

CAP. XXXVII.

1 CVm bona hæreticorum à die ſceleris patrati, ſint ad fiſcum deuoluta, *capit. cum ſecundum leges, de hæret. lib. 6.* cum aliis allegatis ſupra *eod. lib. cap. 31.* inde conſequẽter reſultat, vt ſicuti fiſcus põt reuocare bona per hæreticum alienata, *iuxta tradita in proxime procedenti capite in princ.* ita poſſit etiam reuocare fructus, quia ſi à die commiſſi criminis dominium pertinet ad fiſcum, vtique ad eundem ſpectãt fructus tanquam ad dominium, *ex reg. l. ex diuerſo, §. 1. ff. de rei vend. Bald. in Auth. inceſtas ad finem, C. de inceſt. nupt. Io. Andr. Ang. & alii, quos refert, & ſequitur* Soccin. *in cap.* Rodulphus, *ſub num. 70. de reſcript. & in cap. de quarta num. 37. de præſcript. Peregr. de iure fiſci, lib. 5. tit. 1. num. 174. alios refert Sanchez ad præcepta decalogi, lib 2. cap. 21. nu. 41.*

2 Extenditur Primo, vt multo magis procedat ſi fructûs erant pendentes tempore alienationis, quia tunc reuocarentur vti pars rei alienatæ, *l. fin. §. fructus ff. quæ in fraud. cred. l. fructus pendentes, ff de rei vend. Burſatt. conſ. 43. num. 8.*

3 Extenditur Secundo, vt fortius etiam procedat in fructibus collectis pendente iudicio ſuper hæreſi, ſi fructus extant, ſiue ſint ab hæretico, ſiue ab emptore percepti, *l. 2. §. non ſolum, ff. quæ in fraud. cred. Caſtren. in l. 1. num. 3. ff. de his quæ vt indig.* Diaz, qui teſtatur de communi *in praxi crim. cap. 123. Clar. in §. fin. quæſt. 73. in fine, Alphonſ. de Caſtr. de iuſta hæret. punit. lib. 2. cap. 9. Burſatt. d. conſ. 43. num. 11.*

4 Extenditur Tertio, vt indubitate procedat in fructibus perceptis poſt ſententiam declaratoriam, *Zaſ. de feudis par. 10. num. 74. locatus in opere iud. verb. bona Burſatt. loco cit. ante num. 12.*

5 Limitatur ne procedat in fructibus perceptis, & conſumptis bona fide ab emptore, vel ab alio qui delictum tempore alienationis ignoraſſet, nam illi nõ veniunt reſtituendi, *l. 2. §. non ſolum, ff. quæ in fraud. cred. Io. Annib. in d. l. poſt contractum num. 265. 357. cum ſeq. Monte Picus ibid. num. 102. cum ſeq.* Ghirl. *de hæret. quæſt. 4. num. 7. Sot. de iuſt. & iur. lib. 1. quæſt. 6. art. 6.* Burſatt. *d. conſ. 43. n. 9. Surd. deciſ. 247. ſub num. 11.*

Nec refert quod bona fides non proſit

fit emptori quoad acquirendum dominium, ex multis quos allegaui ſupra *capitulo 32. in ſexta extenſione*, quia cum fructuum acquiſitio ſit minoris præiudicij quam acquiſitio rei, *Bal. in l. venditioni, C. de vſucapion. pro empt. Caſtr. in l. quod vxor, ff. de acquir. poſſ. Curt. ſen. conſilio 71. numero 14. verſiculo vel fuit ratio*, cum aliis per *Surd. conſil.* 115. *numero quinto*, vtique in illis acquirendis ſufficit titulus iuris errore quæſitus, *l. ſed ſi lege, §. ſcire, vbi Bar. Bal. & An gel. ff. de petit. hæred. & in l. quod vxor, vbi gloſ. Rom. Alex. & alii ff. de acquir.*
6 *poſſeſſ. plenè Bec. conſilio 95. numero 15.* Quinimmo ſufficit qualis qualis occaſio poſſidendi, *Bal. in l. Celſus, numero 19. ff de vſucapion. & in l. irritam, col. ſecunda, C. pro donato, Surd. d. deciſ. 247. ſub numero 11. verſiculo & ſi dicatur.*

8 Limitatur ſecundo, vt fructuum reſtitutio quando eſt facienda, debet fieri deductis expenſis, *l. tertia, ff. de impenſ. in reb. dotalib. fact. Alex. & Iaſ. in l. fructus, ff. ſolut. matr. latè* Tiraquell. *de retract. conſang. §. quinto, gloſ. prima, numero vndecimo, Peregr. de iure fiſci libro ſexto, titulo primo, numero vigeſimo ſeptimo.*

SVMMARIVM.

1 Per *hæreſim bona confiſcantur ipſo iure.*
2 *In caſibus in quibus confiſcatio fit ipſo iure, fiſcus non tenetur ad præcium.*
3 *Fiſcus reuocat alienata etiam ſi emptor ignorauerit crimen venditoris.*
4 *Nec tenetur reſtituere præcium pro redemptione rei pignoratæ.*
5 *Fiſcus tenetur reſtituere præcium repertum in bonis delinquentis, & numero ſeptimo.*
6 *Fiſcus tenetur ad debita hæretici mercatoris.*
8 *Præcium impenſum pro alimentis hæretici, vel familiæ, eſt à fiſco reſtituendum.*
Amplia num. 7.
10 *Præcium ſolutum creditoribus hæretici, eſt à fiſco reſtituendum. Idem ſi conuerſum eſt in emptionem aliorum prædiorum. num. 11.*
12 *Si res emptæ ex prætio rerum alienatarum ab hæretico, caſu perierint, an fiſcus teneatur ad reſtitutionem præcii.*
13 *Fiſcus tenetur ad præcium etiam ſi ſemel rei præcium verſum fuerit in cauſam ipſius.*

ARGVMENTVM.

An fiſcus agens reſtitutionem rei alienatæ per hæreticum, teneatur emptori ſoluere prætium.

CAP. XXXVIII.

NOn teneri cenſuerunt *Archid. Ioan. Andr. Gem. Franch. & reliqui communiter in cap. cū ſecundum leges de hæret. lib. 6. Bar. in l. ſi debitor 7. in fine, ff. quæ in fraud. cred. Anchar. in c. 1. num. 6. de reſcript. Cuman. in l. chirographis § fin. num. 20. de admin. tut.* Boſſius *in tit. de publicat. bonorum nu. 77.* Monte Picus *in l. poſt contractum nu. 70. ff. de donat.* Couar. *de ſponſal. par. 2. cap. 6. §. 8. num. 9. Gomeſ. tom. 2. cap. 2. nu. 1. Simanca de cathol. Inſt. tit. 9. num. 27. Decian. in tract. crim. lib. 5. cap. 44. nu. 4. Burſatt. conſ. 43. num. 5. conſ. 289. n. 11. Peregr. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num. 173. Quemada in quæſt. fiſcal. 7. Sot. de iuſt. & iur. lib. 2. quæſt. 6. art. 6. concluſ. 4. ibique Molina diſput. 95. verſic. licet autem hæreticus, alios refert Sanchez ad præcepta decalogi lib. 2. cap. 22. num. 68. quibus additur Roias ſingular. 18. Surdus deciſione 247. ante numer. 11.*

1 Ratio eſt, quia per hęreſim bona confiſcantur ipſo iure eiuſque dominium tranſit illico in fiſcum, quamuis non tranſeat poſſeſsio, *d. capitulo cum ſecundum leges, de hæret. lib. ſexto*, & pluribus probaui ſupra *capitulo* 31. & 32. In omnibus autem caſibus in
2 quibus bona delinquentis confiſcantur ipſo iure fiſcus vti dominus reuocat bona alienata nullo reſtituto prætio, *l. ſi mancipium, C. de rei vindic. l. in ciuilem*, C. *de furt. l. ſuper empti*, C. *de euict.* Tiraquell. *qui alios refert in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, numero* 267. C. *de reuocand.* Peregr. *de iure fiſci lib. quinto, titulo primo, numero* 173.

3 Extenditur primo, vt procedat ſiuè emptor ſciuerit, ſiue ignorauerit crimen venditoris, quia vtroque caſu fiſcus reuocat ſine prætii ſolutione, vt probant omnes hactenus relati, & ſignanter Burſatt. *dicto conſilio* 43. *ſub numero* 30. *verſiculo primo, quia ſi alienata.*

4 Extenditur ſecundo, vt ſicuti non tenetur ſoluere prætium, ita non teneatur reſtituere pecuniam ad redimendum rem pignori datam, quia poſt crimen admiſſum non poteſt alienare, vt pluribus probatum eſt ſupra *capitulo* 32. & conſtat quod prohibitus alienare, eſt etiam prohibitus pignori dare, *cap. nullus, de pignor. l. quorum, ff. eod. titulo, & in ſpecie tradit* Burſatt. *d. conſil.* 43. *num.* 30. & 31. licet ipſe propter facti varitatem teneat in illa ſpecie contrarium.

5 Limitatur primo, ne procedat quando prętium reperitur in bonis delinquentis, tunc enim fiſcus tenetur illud emptori reſtituere, *Io. Andr. in d. capitulo cum ſecundum, col. fin. verſiculo in gloſa terminatum, & ibi Franch. numero ſecundo, verſiculo niſi prætium, Monte Picus in dicta l. poſt contractum numero* 42. *ff. de donat. Boſſ. loco citato, numero* 77. *Simanca d. titulo nono, numero* 29. *& ſeq.* Roias *ſing.* 18. *numero quarto, Quemmada quaſt. ſeptima, numero quarto, Zanchin. de hæret. capitulo* 27. *numero ſexto, Gomes. de delict. capitulo ſecundo, numero ſecundo, verſiculo quod autem, Decian. d. lib. quinto, capitulo* 44. *numero quarto, Farinacc. de hæreſi quaſt.* 195. §. *quinto, numero* 78.

6 Vnde deducitur primo, quod ſi hæreticus Mercator, mercaturę intuitu contraxiſſet debita, & credita, fiſcus publicatis eius bonis, ſicuti poteſt cogere debitores ad ſoluendum, ita tenetur ſoluere creditoribus, quia negotium eſt vnicum, & indiuiſum, & debita in eſſe videntur creditis, vt in facti contingentia fuit per officiales ſententiæ Inquiſitionis, & à Regiis conſiliariis in Hiſpania terminatum, vt nouiſſime teſtatur D. *Franciſcus de Alfano in tract. de off. fiſcal. gloſ.* 20. *numero* 160.

7 Deducitur ſecundo, quod ſi pecuniæ extant in bonis delinquentis, ille ſunt reſtituendæ, *l. ex his, ff. quæ in fraud. cred. l. pen. in fine, ff. de reb. eorum.*

8 Deducitur tertio, quod ſi prætium fuerit impenſum ad alimenta hæretici, ſeu eius familię, adhuc erit reſtituendum, *l. primo*, §. *in rem, & l. vlt. ff. de in rem verſo, l. mortuo, ff. de ſtatu lib. Simanca dicto titulo nono, numero* 36. *plene* Becc. *conſilio* 67. *numero ſexto, Quemada quaſt. ſeptima, & ſuffragantur tradita ſupra capitulo* 33.

9 Quod procedit etiam ſi alimenta ex prætio empta caſu perierint, quia ſufficit pecunias ex cauſa neceſſaria ad hæretici manus perueniſſe, vt eſt *text. in l.* 3. *neque enim, &* §. *vnde recte, &* §. *final. ff. de in rem verſo, & in l. ſeruus, in princ. ff. eod. & in l.* 4. *ff. de impenſ. in rebus dotal. fact. & in l. ſi neceſſarias* 8. *verſ. finge ff. de pignoratit. act. & in l. ſed an vltraxi* §. *primo, ff. de negot. geſt.*

Deducitur quarto, idem eſſe dicendũ ſi fuerit cõuerſũ in propriã hæretici, defẽ
ſionem

Digitized by Google

ſionem, *d. l. vlt. ff. de in rem verſo, ibi aut ipſa ſe tueretur*, & comprobatur ex traditis ſupra *cap. 32. in ſecunda deductione*.

10 Deducitur Quinto, idem eſſe dicendum ſi ex pretio fuerit hæretici creditoribus ſatisfactum, *l. idem ſeruandum, ff. de legat. ſecundo, l. emptor. ff. de rei vind.*

11 Deducitur Sexto, idem eſſe quando pretium eſt conuerſum in emptionem aliorum prædiorum, *l. ſi cum dotem, §. vlt. ff. ſolut. matr. l. Imperator, §. vlt. cum ſeq. ff. de legat. ſecundo, l. quod dicitur, §. vlt. cum l. ſeq. ff. de impenſ. in rebus dotalib. fact. l. apud Celſum, §. primo, ff. de doli mali, & metus except. Simanca dicto tutulo nono, numero 4.*

12 Dubitari contingit an ſi res emptæ ab hæretico ex pretio redacto ex re alienata, caſu perierint, teneatur ad huc fiſcus reſtituere pretio, & puto teneri. Primo, quia vt intret obligatio reſtituen-
13 di, ſufficit ſi ſemel in rem fiſci pretium verſum fuerit, quamuis non durauerit, *d. l. tertia, §. vnde recte, §. fin. & l. ſeruus, ff. de in rem verſo, & in l. quarta, ff. de impenſ. in reb. dotal. fact. l. ſi neceſſarias 8. in princ. ff. de pignorat. act. & d. l. ſed an ultro. §. primo, ff. de negot. geſt.*

Quibus accedit, quod vbi rei vendicatur res à bonæ fidei poſſeſſore, reſtituuntur impenſæ in re factæ etiam ſi impenſæ illæ ſine culpa poſſeſſotis perierint, vt pluribus probat *Tiraq. de retract. conuent. §. ſeptimo, gloſ. prima, numero decimo.*

Secundo, quia per emptionem hæreticus fuit effectus Dominus, *§. vendita, Inſt. de rerum diuiſ.* quod quidem dominum recto iure tranſiuit in fiſcum, *d cap. cum ſecundum leges, de hæret. lib. ſexto*, res autem perit ipſi domino, *l. pignus C. de pignorat. act. l. quæ fortuitis, & l. creditor. C. eod. tit. l. ſicut ff. de pignor. Nacta conſilio 601. numero tertio.*

SVMMARIVM.

1 *Expenſarum tria genera.*
2 *Expenſa neceſſariæ quæ.*
3 *Fieri poſſunt etiam in faciendo.*
4 *Refectio ædificii ruentis quod vtile eſt habere, dicitur expenſa neceſſaria.*
5 *Propagatio arborum dicitur expenſa neceſſaria.*
Intellige vt num. 6.
7 *Aedificium conſtitutum pro vſu colonorum & animalium, dicitur expenſa neceſſaria.*
8 *Item foueæ ad arcendas aquas, & paludis exiccatio ad aerem purgandum. num. 9. emptio inſtrumentorum neceſſariorum. numero 10. nec non naulum, & vectura iumentorum, & alia de quibus num. 11.*
12 *Expenſæ factæ in conſtitutione auis, murorum, & fortalitiorum, an dicantur neceſſariæ, remiſſiue.*
13 *Vtiles impenſæ quæ dicantur.*
14 *Impenſæ factæ ad redigendas terras occultas ad culturam, dicuntur vtiles.*
15 *Item ad facienda noualia, & alia de quibus num. 16.*
17 *Impenſæ factæ in docendis pueris, dicuntur vtiles.*
18 *Voluptariæ expenſæ quæ, & earum exempla.*
19 *Expenſæ factæ ad fructus colligendos duplicis generis.*
20 *Bona fide concurrente ex parte emptoris, fiſcus tenetur reſtitutione melioramenta.*
21 *Meliorationes ſunt propria bona meliorantis.*
22 *Impenſæ neceſſariæ reſtituuntur etiam habenti tantum vtile dominium.*
23 *Impenſæ factæ ad fructus colligendos reſtituuntur.*
24 *Impenſæ vtiles factæ per applumbationem reſtituuntur a fiſco.*
25 *Impenſæ voluptariæ, niſi ſoluantur abradi poſſunt, & quod ſi non admittant abraſionem numero 27.*

26 *Expenſæ voluptariæ, quas Dominus facturus eſſet, habentur pro vtilibus.*

27 *Impenſæ factæ in arando, vel ſereudo cōpenſantur cum fructibus, & non reſtituuntur.*

28 *Neque reſtituuntur impenſæ factæ in de boſcatione.*

29 *Impenſa modica non reſtituitur.*

30 *Impenſæ neceſſariæ etiam malæ fidei poſſeſſori reſtituendæ ſunt.*

31 *Fur non repetit expenſas neceſſarias.*

32 *Re perempta, expenſæ neceſſariæ malæ fidei poſſeſſori non debentur.*

33 *Malæ fidei, poſſeſſor repetit impenſas neceſſarias officio iudicis, non iure actionis.*

34 *Malæ fidei poſſeſſor regulariter vtiles expenſas non repetit.*
Limita *vt numero* 35. & 36.

37 *Voluptarias expenſas non repetit malæ fidei poſſeſſor.*

38 *Qui ab initio fuit in bona fide, & ex poſt facto verſatur in mala fide, quomodo repetat expenſas.*

39 *Expenſæ rei valorem ſi abſcribeant, quid faciendum, remiſſiue.*

40 *Emptor cui fuit denunciatum ne expendat, an expenſas poſtea factas repetat.*

41 *Expenſæ an repetantur iuxta valorem rei, an vero iuxta taxam earum.*

42 Si *res meliorata periit, an repetantur expenſæ.*

ARGVMENTVM.

Fiſcus agens ad reuocationem rei alienatæ per hæreticum, an teneatur reſtituere meliorationes per emptorem factas.

CAP. XXXIX.

1 PRæmicti primum oportet, expenſarum, ſiue meliorationum alias eſſe neceſſarias, alias vtiles, alias voluptarias. Neceſſariç ſunt illæ
2 quę ſi factæ non fuiſſent, res, aut erat peritura, aut deterior futura, *l. impenſæ, ff. de verborum ſignificatione, l. interdum, cum l. ſequenti, ff. qui potior. in pignore haben. l. prima, vbi Doctor. ff. de impenſ. in rebus dotalib. fact. Rota deciſione ſexta, & ſeptima, tom. primo, in recentior.*

3 Licet autem expenſę, ſiuè meliorationes neceſſariæ, regulariter fieri ſoleant in reficiendo, nihilominus poſſunt fieri etiam in faciendo, *dicta l.* 1. §. *inter neceſſarias, ibi priſtinum, vel horreum, & ibi Angel. & Caſtr. in l. diuortio* §. *impendia, ff. ſoluto matr. Bald. in l. in fundo, ff de rei vind. cum aliis per Peregrin. de fideicommiſ. art.* 50. *ſub num. ſexto.*

4 Qua ratione attenta, inter expenſas, ſiuè meliorationes neceſſarias computamus ſi ædificium ruens, quod habere vtile erat, fuerit refectum, *d. l. prima*, §. *proinde, ff. de impenſ. in reb. dotal. l. ſi neceſſarias, verſiculo Item Inſulam, ff. de pignorat. act. dicta l. interdum, in fine, ff. qui potior. in pignore haben. Seraphinus deciſione* 189. *numero quarto.*

Item, & moles in mari, vel in fluuium proiicere, *dicta l. prima, ff. de impenſ.*
5 *in reb. dotal.* Nec non, & ſi vites in agris cultis propagauerit, vel arbores curauerit, vel ſeminaria pro agri vtilitate fecerit, *dicta l. tertia, ff. eodem titulo, Peregrinus de fideicommiſſ. loco citato, ſub numero* 7. *verſiculo* Idem quoque, *Me-*

Menoch. de recuper. remed. 15. *num.* 500. *cum ſeq.*

6 Dixi in agris cultis, quia ſi prædicta fierent in pratis, vel agris incultis, non eſſent dicendæ meliorationes neceſſariæ, ſed vtiles, vt infra dicetur.

7 Inter expenſas etiam neceſſarias computamus ædificium conſtructum pro uſu, & habitatione colonorum, & animalium, ſine quibus ager coli non poteſt, *Caſtr. conſilio* 270. *col. ſecunda lib. ſecundo, Alex. conſil.* 162. *lib.* 7. *& l. impenſe, ff de impenſ. in reb. dotal. fact. Ruin. conſil.* 157. *num.* 21. *Roland. conſil.* 28. *num.* 12. *lib. primo, Feder. Scott. conſil.* 8. *lib. primo, Riminal. conſil.* 42. *num.* 36. *lib. quarto, Bertazol. conſilio* 107. *numero* 69. *Petra de fideicom. quæſt.* 15. *numero* 246. *Surdus deciſione* 300. *ſub numero quarto, Magon. decis. Lucen.* 81. *numero* 25.

8 Item, & foueas, canales, & aggeres pro aquis ab agris arcendis, nam ſine illis fundus vel aquis mergitur, vel ſaltem fit deterior, *d. l. impenſe, ff. de verb. ſignifi. ibi ageres facere, & fluuia auertere, Ruin. d. conſilio* 157. *numero* 21. *lib. primo, Alciat. conſilio* 69. *numero,* 20. *lib. primo, Peregr. qui alios refert d. art.* 50. *numero* 8. *verſiculo nam bis non factis.*

9 Et pariter paludis exiccatio ad aerem purgandam, licet ſecus eſſet ſi fuerit ſiccata & redigeretur ad culturam, *Rota d. deciſione ſexta, & 7. tom. primo in recentior.*

10 Item emptio inſtrumentorum neceſſariorum, prout ſunt inſtrumenta ad ferreriam neceſſaria, *Seraph. deciſ.* 898. *num.* 6.

11 Item, & naulum nautis pro mercibus, aut cibariis ſolutum, nec non, & iumentorum vecturas, aut horreorum penſiones, vt merces ſaluæ eſſent, *l. huius, ff. qui potior. in pignore hab.*

12 Dubitari ſolet an expenſæ factæ in conſtructione Arcis, Murorum, fortilitiorum, & in aliis tormentis bellicis comparandis ſint computandæ inter meliorationes neceſſarias, conſulendi ſunt in facti contingentia, *Bar. in l. cum quæreretur* 58. *§. prædiis, ff. de legat. tertio, Bal. conſilio* 303. *ad euidentiam, numero ſecundo, lib. primo, & in l. prima, numero ſeptimo, ff. de rerum diuiſ. & in l. prima, numero octauo, verſiculo quæro numquid expenſe, ff de fruct. & litium expenſ. Soccin. conſilio* 26. *numero nono, lib. primo, Peregr. de fideicom. art.* 50. *ſub numero octauo, &* 21. *& omnium elegantius Dominus Comprouincial. meus, Io. Andr. Georg. regius in Regno Neapol. conſilarius, & phæudorum interpres, vir quidem ingenii acumine, & conſumata doctrina ſingularis, allegat.* 1. *in ſecunda dubitatione.*

13 Vtiles impenſæ ſiue meliorationes ſunt quæ rem meliorem faciunt, deteriorem eſſe non ſinunt, ex quibus redditus Domino acquiritur, *dicta l. impenſæ, §. primo, ff de verbor. ſignifi.*

14 Tales reputantur expenſæ quæ fiunt, ad reducendum terras incultas ad culturam, ceſſante iuſſu ſuperioris, *Iſern. in capitulo primo, §. ſi vaxallus titulo hic finit lex, Ruin. conſilio* 135. *numero* 13. *& ſeq. lib. tertio, Roland. conſilo* 28. *num.* 27. *lib. primo, Peregr. loco citato numero* 26. *&* 28. *Rota deciſ. ſexta, & ſeptima, tom. primo, in recentior.*

15 Item, & factę in paſtinando, *Seraph. deciſione* 898. *numero quarto, poſt Bar. in l. in fundi, ff. de rei vindicat.*

Item, & paludem ſiccare ad effectum eam redigendi ad culturam, *Rota dicta deciſ. ſexta & ſeptima*, & generaliter noualia facere, vtiles impenſa reputatur, quia ad id nulla cogimur neceſſitate, *l. colonus, ff. locati, Ruin. dicto conſilio* 135. *numero decimotertio, Roland. dicto conſilio* 28. *numero* 22. & 27.

16 Item, & tabernam fundo adii-

cere ex qua vtilitas percipiatur, *Peregr. d. art. 50. num. 26. in fine*, ac fundum à ſeruitutibus, & penſionibus liberare, *Bertazol. conſ. 107. in fine*, *Petra de fideicom. quæſt 15. num. 124. Peregr. loco cit. num. 27.*

Quod eſt intelligendum dummodo liberatio, vel affrâcatio non fuerit facta ex cauſa neceſſaria, veluti ex neceſſitate conuentionis, vel legis, vt benè declarat idem *Peregr. d. art. 50. num. 50.*

Et pari ratione vtilis melioratio reputatur impenſa in acquirendis iuribus iuriſdictionalibus, *Propoſit. in cap. 1. §. contrario tit. de inueſtit. de re aliena facta*, *Ioſeph.* Ludouicus *deciſ. Peruſ. 24. num. 23. Petra loco cit.* Peregr. *d. art.* 50. *num.* 28.

Item, & pecora prædiis imponere, & agros ſtercorare, *l. veluti, & l. impenſa ff. de impenſ in reb. dotal.*

17 Nec non, & impenſa facta in docendi pueris aliquod artificium, *l. Titius* 44. *verſ. de ſumptibus, ff. de act. empti*, ſicuti & in erudiendis animalibus, *Ang. per illum teſtum in l. fin autem, §. fin. ff. de rei vindic.*

18 Voluptariȩ expenſȩ ſunt quȩ ſpeciem dum taxat ornant, non etiam fructum augent, vt ſunt viridaria, aquæ ſalientes, incruſtationes, loricationes, picturæ, *d. l. impenſa, vbi Alciat. ff. de verb. ſignifi. l voluptaria, vbi gloſ. in verb. exornat. de impenſ. in reb. dotal. l. vtiles, ff. de petit. hæred.*

Item & domus edificata recreationis gratia, & vt vulgo dicitur *peruellegi are*, item, & pro ſuſtentandis vitibus vulgo nuncupatis *pergolate*, nec non, & muri facti pro claudendo viridario, *Rota deciſ. 650. num. 4. tom. 2. in recent.* & facit *test. in l. diuortio, §. fin. ibi quod in tutelam ff. de impenſ. in reb. dotal.* Rurſum

19 ſunt aliquæ expenſȩ gratia colligendorum fructuum, quæ modo pertinent ad præſentis anni fructum, modo ad fructus in futurum colligendos, *d. l. 3. ff. de impenſ. in reb. dot.* Ad præſentis anni fructum pertinere dicuntur expenſæ quȩ fiunt in arando, ſerendo, ſeminando, metendo, & ſimilia faciendo, *l. diuerſo §. fin. vbi doct. ff. ſoluto matr.* quæ vero pertinét ad fructus in futurum colligendos, ſunt domum pro fructibus reponendis conſtruere, *d. l. 3. §. fin. verſ. plene, vbi gloſ. in verb. neceſſario.*

His ita prælibatis, dum quærimus an fiſcus agens ad reuocationem rei per hæreticum alianatę, tenetur ſoluere meliorationes tria ſunt diſtinguenda capita.

Primum ſi verſamur in ea qui emit bona fide, putans venditorem eſſe catholicũ, & tunc quia in eo concurrit bona fides, & aliqualis titulus, fiſcus te-

20 netur ſoluere illi meliorationes, nam ſicuti tenetur ſoluere prætium rei venditæ in caſu quo extat, pari ratione tenetur ſoluere maliorationes, quæ ſunt propria bona meliorantis, *cap. potuit, extra locati, cap. ſi vaxallus bic fini-*

21 *tur lex, in vſib. feud. auth. qui rem, C. de ſacroſan. eccleſ. l. 2. et fin. C. de iure dot. l. diuortio §. impendia ff. ſolut. matr. l. domos ff. de legat.* 1. *l. in fundo, ff. de rei vend. l. qui ſciens C. eod. tit. l. eum apud quem, C. de vſufr. Garzia in tract. de melior. cap. 6. num. 20. plene Tiraq. de retract. cum. vent. §. 7. gloſ. 1. à num. 1. vſque ad quartum, Menoch. de recup. remed. 15. num. 500. Magon. deciſ. Lucen. 81. num. 24. & 25.*

22 Extenditur primo, vt ſi meliorationes ſunt neceſſariȩ, concluſio procedat ſiue per hæreticum fuerit venditum dominium plenum, ſiue vtile tantum, nam etiam habenti vtile dominium reſtituuntur impenſæ neceſſariæ, *l. colonus in princ. ff. locati, Bar. & reliqui in l. ſenatus, §. Marcellus, ff. delegat.* 1. *Iaſ. in l. 2. num. 27. C. de iure emphit. Ruin. conſ. 4. nu. 10. lib. 1. cum alиis per Vaſq. loco citato num. 6.*

23 Extenditur Secundo, vt procedat ſi ſint facta cauſa colligendorum fructuum, dummodo non pertineant tantum ad fructus præſentis anni, ſed ad perpetuam fundi vtilitatem, vt probat *test. in l. 3. ff. de impenſ. in reb. dotal. & in l. diuortio, §. fin. ff. ſoluto matr.*

24 Extenditur Tertio, vt procedat non ſolum in meliorationibus neceſſariis, ſed etiam in vtilibus, dummodo ſint factæ per applumbarionem, non autem per

fer-

ſettuminationem, videlicet per adiectionem vnius materiæ ad aliam materiam ſeparabilem, non autem ex eadem materia, *Bar. in d. l. fundo num. 7. & 8. ff. de rei vind. & ibi alii communiter Menoch. d. remed. 15. num. 515. & 516. Peregr. d. art. 50. num. 31. Boer. deciſ. 44. num. 7.*

25 Extenditur Quarto, vt ſi expenſæ ſint voluptatiæ, licet fiſcus non teneatur ad illarum ſolutionem, tamen niſi offerat extimationem, permittitur abraſio, *d. l. in fundo, §. cenſuimus ff. de rei vind. & ibi Bar. num. 10. l. pro uoluptarii ff. de impenſ. in reb. dotal. l. 3. §. proinde ff. de in rem verſo, Alciat. in l. impenſe num. 9. ff. de verb. ſignif. Siluan. conſ. 49. num. 73. in fine, Menoch. d. remed. 15. num. 530. et ſeq.*

26 Quod multo fortius procedit vbi vel fiſcus fuiſſet eaſdem meliorationes facturus, vel rem haberet pro mercali, quia in talibus caſibus teneretur ad ſolutionẽ ex quo habentur pro expenſis vtilibus, *d. l. in fundo, vbi Bar. num. 10. l. quod ſi ea ff. de impenſ. in reb. dot. Menoch. loco cit. num. 533.*

27 Quod ſi meliorationes non admĩctãt abraſionem veluti, quia conſiſtunt in plantationibus, vinealibus, arbuſtis ad ſubſtentationem vitium factis, quæ non paruam afferunt vtilitatem, tunc debent refici. *Caſtren. conſ. 270. num. 3. verſ. tertio principaliter lib. 2. Burſat. conſil. 85. num. 32.*

27 Principalis concluſio declaratur primo, ne procedat in expenſis factis in arãdo, vel ſerendo, aut aliter fructuum quærendorum cauſa, quia illæ compenſantur cum fructibus, *d. l. diuerſo §. fin. ff. ſoluto matr. l. 3. ff. de impenſ. in reb. dotal. Caſtr. d. conſ. 270. ſub num. 3. verſ. 3. principaliter lib. 2.*

28 Et pari ratione declaratur ſecundo, ne procedat in deboſcatione, tum quia illa vti præambulum ad culturam iudicatur eiuſdem naturæ, tum etiam quia tales expenſæ computantur cum vtilitate quę percipitur ex lignis quæ colliguntur ex deboſcatione, & ex uberiori fructu, & prouentu qui colligitur ex terra nouiter ad culturam redacta, vt vtrumque declarat *Caſtr. loco cit. verſ. deboſcatio vero, & verſ. nẽ quia dicit. & verſ. cõpenſent.*

29 Declaratur tertio, ne procedat quando impenſa eſſet modica, veluti quia conſiſteret in ſalicibus, vel populis, in quorum plantatione nullus eſt quaſi labor, nec in eorum ſuſtentatione, cum fodiantur ſimul cum vinea, nam iſte non reficiuntur, *Caſtr. d. conſ. 270. col. 3. verſ. ſi uero parua, vel quaſi.* & hęc quoad primum caput.

Secundum eſt caput quando is qui emit à fiſco erat in mala fide, & tunc infraſcriptæ concluſiones poſſunt conſti-
30 tui. prima etiam malę fidei poſſeſſori, tenetur fiſcus ſoluere meliorationes neceſſarias, ita probat tex. in ſępe citata *l. domum, C. de rei vind. l. plene, ff. de petit. hered. Bar. in d. l. fundo num. 11. ff. de re vind. Alciat. in l. impenſe num. 3. ff. de verb. ſignif. Lorter. in l. fructus ff. de reg. iur. Iaſ. in l. fin. §. emptor. C. commun. delegat. Menoch. d. remed. 15. num. 515. & 537 Equinar. Baro. in §. ex diuerſo Inſt. de rerum diuiſ. Peregr. d. conſ. 50. num. 26.* Hæc Concluſio

31 Declaratur dupliciter primo, vt procedat in poſſeſſore malæ fidei bonorũ ſtabiliũ, ſecus in fure, is enim neque expenſas, & meliorationes neceſſarias lucratur, *l. 1. C. de infant. expoſit. & ibi Bar. & Salicet. l. ex argento 13. ff. de condict. furt. Couar. in reg. peccatum, par. 2. §. 6. num. 3. Menoch. & Peregr. locis cit. ille num. 515. & ſeq. bic num. 27.*

32 Declaratur ſecundo, vt procedat quatenus res extet, alias re perempta expẽſæ neceſſariæ non debentur malæ fidei poſſeſſori, ſiue verſemur in iudiciis ſingularibus, ſiue in vniuerſalibus, *d. l. plane ff. de petit. hared. Peregr. loco cit. numero 28.*

Quare ſubripiens ſeruum infantem, ſi infans à domino repetatur, non tenetur ſoluere furi quod expendit in eo alẽdo, vel forte ad diſcendum artificium, *d. l. 1. C. de infant. expoſ. & in d. l. argento, ff. de condict. furt.*

33 Declaratur tertio, vt expenſę ſeu meliorationes quæ repetuntur à poſſeſſore male

malæ fidei repetuntur iudicis officio, non autem iure actionis, *Bar. in d. l. fundo, & ibi* Ang. *& Caſtr. Iaſ. in l. fin. §. emptor. C. commun. delegat. Alciat. in d. l. impenſæ,* Boer. *deciſ.* 44. *num.* 7. *Peregr. d. art.* 50. *num.* 26.

34 Secunda concluſio malæ fidei poſſeſſor regulariter non repetit expenſas vtiles, vt probat *teſt. in d. l. domum C. de rei vindic.* qui dum concedit repetitionem meliorationum neceſſariarum, ſatis firmat vtiles non deberi, *& in l. ſi is C. de ædific. priuat.* & firmat *Bar. in d. l. in fundo num.* 11. Loriotus *in d. l. in fructus verſ. impenſæ vtiles, Corn. conſ.* 243. *nu.* 6. *lib.* 2. *Neuiz. conſ.* 78. *in fine, Ruin. conſ.* 100. *lib.* 4. *alios refert* Peregr. *d. art.* 50. *num.* 29.

35 Declaratur primo, vt procedat vbi poſſeſſor male fidei aliquid de nouo facit, ſi uero opus factũ meliorauit, permittetur ſibi abraſio ſi fieri poteſt ſine læſione prioris ſtatus, *gloſ. Bal. &* Salicet. *in d. l. domum C. de rei uend.* Bar. *& Angel. in d. l. in fundo,* Peregr. *loco cit. num.* 30.

36 Declaratur ſecundo, ne procedat ſi dominus eam impenſam fuiſſet facturus, aut rem habeat pro mercalem, quia tunc deducitur, ne contingat fiſcum locupletem fieri cum aliena iactura, *d. l. in fundo,* Peregr. *loco cit. verſ. ſi quod dominus.*

37 Tertia concluſio poſſeſſor malæ fidei non repetit expenſas voluptarias, ſed illi permittitur abraſio quatenus fieri poſſit ſine rei detrimento, *l. vſibus in fin. ff. de petit. hæred. Alciat. in d. l. Impenſæ num.* 9. *ff. de verb. ſignific. Menoch. d. remed.* 15. *num.* 544.

38 Tertium eſt caput quando is qui emit ab hæretico, à principio fuit bonæ fidei, ſed ex poſt facto fuit in mala fide, & in tali caſu pro tempore quo fuit in bona fide, repetit vti bonæ fidei poſſeſſor, pro tempore autem quo fuit in mala fide, repetit vti poſſeſſor malæ fidei, *Bar. in d. l. in fundo num.* 21. vbi ſubiicit rationem, quia in his ſingula momenta ſpectamus, *l. qui bona fide in princ. verſ. quæſtio in eo eſt, ff. de acquir. rerum dom.* An autem idem ſi dicendum quãdo principium fuit malæ fidei, & deinde ſuperuenit bona fides, conſulendus eſt, *Bar. loco cit. num.* 13. *Menoch. d. remed.* 15. *num.* 447. cuius reſolutio pro nunc mihi non probatur.

39 Ceterum quando expenſæ ſunt adeo magnæ, vt ſi eſſent ſoluendæ, potius cogeretur qui eas ſoluere debet, rem relinquere, viden. eſt *teſt. in d. l. in fundo ff. de rei vind.* Tiraq. *d. §.* 7. *gloſ.* 1. *num.* 5. Peregr. *de fideicom. art.* 50. *num.* 33. *verſ. quam obrem.*

40 Et an, & quando fuit denunciatum emptori ne expenſas faceret, poſſint meliorationes repeti, *idem Tiraq. loco cit. ſub num.* 5. *verſ. ſed in hoc capite.*

41 Et an ſit reſtituendum tantum quantum fuit expenſum, an vero tanti quanti res valet, eſt *teſt. in d. l. in fundo, ff. de rei vend. & in l. ſed ſi lege, §. item ſi rem ff. de petit. hæred. Rota deciſ.* 650. *ſub n.* 4. *tom.* 2. *in recentior. Seraph. deciſ.* 898. *num.* 1.

42 Et an ſint reſtituendæ meliorationes quæ petiere, & quando res ipſa meliorata periit, *Tiraq. loco cit. num.* 10.

SVMMARIVM.

1 *Referuntur contrariæ opiniones:*

2 *In caſibus in quibus confiſcatio non fit ipſo iure, fiſcus tenetur ad legitimam, & dotes.*

3 *Legitima, dotes, et alimenta filiis debentur ex ratione naturali.*

4 *Ratio naturalis non tollitur per delictum patris.*

5 *Legitima debetur filiis vbi fit confiſcatio ipſo iure vigore ſtatuti.*

6 *Actus dotandi procedit ex neceſſitate paternæ pietatis.*

7 *Vbi confiſcatio fit ipſo iure ſententiam retrotrahitur ad diem commiſſi criminis.*

8 *Legitima, dotes, et alimenta an denegentur, vbi fit confiſcatio propter crimen leſæ maieſtatis humanæ. Limitatur de æquitate. num.* 9.

10 *Confiſcatis bonis propter hæreſim, fiſcus nõ tenetur filiis ad legitimam.*

11 *Idque procedit etiam ex diſpoſitione iuris ciuilis.*

Filiis

Digitized by Google

12 *Filiis natis ante hæreſim patris an debentur legitima.*

13 *Pater tenetur ad alimenta à die natiuitatis filiorum.*

14 Dos *conſtituta filiæ ab occulto hæretico reuocatur a fiſco.* Amplia *num.* 15. *Limita de æquitate. num.* 17.

16 *Dos conſtituta eccleſiæ per hæreticum occultum ſpectat ad fiſcum.*

18 Creditor *anterior non poteſt reuocare pecunias ſolutas creditori poſteriori, & bona fide conſumptas.*

19 Filiis *impuberibus hæretici alimenta miniſtrantur à fiſco.*

20 Aetatis *inbecillitati fauendum eſt.*

ARGVMENTVM

Fiſcus an teneatur dare filiis hæretici ex bonis confiſcatis legitimam, dotes, vel alimenta.

CAP. XXXX.

1 TEneri cenſuerunt *Soccin. conſ.* 30. *num.* 3. *lib.* 1. *Plot. inter conſil. crim. Zilletti conſ.* 130. *lib.* 1. *num.* 83. *tom.* 1. Coraſ. *in l. qui liberis n.* 111. *ff. de ritu nupt. Surd. conſ.* 386. *nu.* 13. *Auendan. ad leges Tauri gloſ.* 7 *n.* 8. *Roias ſing.* 47.

Contrariam opinionem tenuerunt *Imol. in cap. paſtoralis num.* 25. *de ſent. & reiud. Abb. Anan. &* Boich. *in capit. Vergentis de hæret. Boſſius tit. de hæret. num.* 26. Carer. *eod. tract. num.* 140. *Gundiſal. ibid. q.* 22. *Ghirland. q.* 4. *num.* 1. *&* 2. *Alphonſ. de Caſtr. de iuſta hæret. punit. lib.* 2. *cap.* 16. *Lupus in cap. per vaſtras not.* 3. §. 23. *num.* 16. *de donat. inter vir. & vxor. Roland. conſ.* 8. *à num.* 35. *lib.* 3. *Burſatt. conſ.* 289. *num.* 16. *&* 22. *Ant.* Corduba *in l. ſi quis a liberis* §. *mater, num.* 16. *ff. de liber. agnoſc. Baeza de non melior. filiab. cap.* 15. *num.* 2. *&* 26. *cum ſeq.* Penia *ad Emer. par.* 2. *comment.* 9. *Barboſa in l.* 1. *par.* 4. *num.* 84. *& ſeq. ff. ſoluto matr.* Cantera *in q. crim. tit. de tang. punit. delict. cap.* 1. *num.* 20. *Decian. tract. in crim. lib.* 5. *cap.* 45. *Sanchez ad præcepta decalogi lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 25.

2 In hac Doctorum controuerſia vt veritas liqueat præmittendum primo, quod vbi bonorum confiſcatio non fit ipſo iure, fiſcus ex bonis confiſcatis tenetur filiis condẽnati ad legitimam, vel eius loco ad dotẽ, *Din. l. Inſulã in prin. & in l. ſocer, in princ. ff ſoluto matr. Bal. in l. fin. num.* 11. *C. de dotis promiſſ. Cepoll. conſ.* 8. *&* 58. *Peregr. de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 76.

3 Ratio eſt, quia legitima, dotes, & ali
menta debentur a parentibus ratione
naturali, *l. ſcripto herede in fine. ff. vnde
liber. l. ſi quis* §. *ſed et ſi filius, et.* §. *de-
niq. ff. de liber. agnoſc.* quæ quidem
4 naturalis obligatio per patris delictum
non tollitur, *l. cum ratio ff. de bonis dam
nat.* facit teſt. cum ibi trad. *in* §. *ſed na
turalia inſt. de iure nat. gent. et ciuili.*

5 Hoc idem ex eadem ratione erit dicendum vbi confiſcatio bonorum fit ipſo iure, etiam vigore ſtatuti, aut legis municipalis, dummodo non fiat propter crimen leſæ maieſtatis diuinę, vel humanæ, *Bal. in d. l. fin. num.* 2. *et* 11. *C. de dotis promiſſ. Ripa in l. ex facto n.* 9. *ff. ad trebell. Soccin. ſen. conſ.* 57. *nu.* 23. *lib.* 4.

Et ſi in prædictis caſibus fiſcus tene-
tur ad legitimam, & dotes, & alimen-
ta, multo magis ſuſtinentur dotes & do
nationes propter nuptias per parentes
poſt delictum, & ante condemnationẽ
conſtitutæ, aut factæ, tum quia cum a-
6 ctus dotandi procedat ex neceſſitate
pietatis paternæ, *Bal. in d. l. fin. num.*
2. *et* 11. C. *de dotis promiſſ.* non poteſt
preſumi facta in fraudem futuræ con-
demnationis, *l.* 1. §. *ſed et ſi libertus fi-
liam. ff. ſi quid in fraud. patr.*

7 Tum etiam quia licet vbi confiſcatio bonorum fit ipſo iure, ſententia retrotrahatur ad diem commiſſi criminis, vt pluribus probaui ſupra *eod. lib. c.* 31. *n.* 3. tamen ſemper reperit cauſam filio-

rum

Digitized by Google

rum (pietatem videlicet paternam) potiorem, *d. l. cum ratio ff. de bonis damnat.* atque ideo hanc ſententiam probãt *Angel. in l. ſi quis ſub num. 3. ff. de bonis preſcript.* Natta *conſ. 212. num. 3.*

8 Premittendum Secundo, quod vbi confiſcatio bonorum fit pro crimine leſæ maieſtatis humanæ, tunc licet, *Angel. conſ. 357. num. 2. Socin. conſ. 30. num. 3. lib. 1. Ripa in d. l. ex facto, §. ex facto num. 9. ff. ad trebell.* Beccius *conſ. 8. per totum* tenuerint filiis deberi legitimam, dotes, & alimenta, nihilominus contraria ſententia eſt verior, ex teſtu *in l. quiſquis, §. filiis, C. ad l. Iul. maieſt.* vbi filii arcentur non ſolum à ſucceſſione patris, ſed etiam a materna, auita, & aliorum proximorum, vt pepetua ſordeant egeſtate. Item, & in *§. Ad filias,* vbi diſpenſatiue conceditur, vt filiæ propter ſexus infirmitatem poſſint mediocrem alimoniã & falcidiam ex bonis maternis habere. Et iterum *in §. emancipationem,* vbi dotes, & donationes poſt delictum admiſſum factæ nullius reputantur momenti.

Ratio alia non eſt niſi criminis atrocitas, quæ ad homines à tali crimine deterrendos has meruit ſpecialitates, *d. l. quisquis C. ad l. Iul. maieſt.*

9 Fateor ex Principum, & ſupremorum tribunalium benignitate receptum eſſe, vt filiabus dotes conſeruentur, & ſi non fuerint conſtitutæ, conſtituantur à fiſco, vt practicatum fuiſſe per rempublicam Florentinam conſtat ex *Ang. conſ. 357. num. 2.* & per glorioſæ memoriæ Regem Ferdinandum in filiis Principis Roſſani vt teſtatur *Affl. in cap. 1. in prin. g'ɔſ. 2. num. 30. que fuit prima cauſa beneſ. amitt.* & in Senatu Mediolanen. in cauſa in qua ſcripſit *Becc. d. conſ. 8.* prout teſtatur *Surd. de alimentis tit. 9. q. 32. num. 21.*

10 Ex his facile patet opinionem communem per quam dicitur quod confiſcatis bonis propter hæreſim fiſcus non tenetur dare filiis legitimam, neque dotes, vel alimenta eſſe de iure veriſſimam, probarique aperte. primo, per teſt. *in d. cap. vergentis de hæret.* vbi hæretici bonis omnibus per confiſcationem ſpoliantur filiis quamuis orthodoxis exhæredatis.

Secundo, quia ſi prædicta procedunt in crimine leſæ maieſtatis humanæ, *d. l. quiſquis in princ. & in §. filiis, in §. ad filias et §. emancipationes C. ad l. Iul. maieſt.* vtique multo magis precedere debent in crimine leſæ maieſtatis diuinæ, *d. cap. Vergentis, cap. cum ſecundum leges, de hæret. lib. 6. Auth. Gazaros, C. eod. titulo.*

11 Hæc concluſio extenditur primo, vt procedat non ſolũ inſpecta diſpoſitione iuris pontificii, ſed etiam ex diſpoſitione iuris cæſarei, tum quia diſpoſitio, *d. cap. Vergentis,* eſt de iure ciuili recepta in *d. Auth. Gazaros.* Tum etiam quia diſpoſitio teſt. in *d. cap. Vergentis* eſt non tam noui iuris inductiua, quam veteris declaratiua, vt patet ex *§. cum enim,* vbi procedit aſſignando rationes per veteres leges aſſignatas, vnde non immerito hanc quam nos profitemur opinionem profitetur etiã *Abb. in d. cap. Vergentis num. 5. Felin. num. 4.* reprobato *Io. Andr.* qui oſcitanter contrariam aſſeuerat.

12 Extenditur ſecundo, vt procedat ſiue ſint nati ante conceptam hæreſim, ſiue poſt, vt mox infra probabitur.

Contrarium in filiis natis ante hæreſim conceptam tenent *Quamada q. 24. num. 4. & ſeq.* quem ſequitur *Farinacc. de hæreſi q. 191. §. primo, num. 7.*

Horum ſententia fulciri poteſt, quod obligatio parentum ſaltem quoad alimẽta, & dotes incipit à die natiuitatis. *§. 2. Inſt. de iure naturali,* quæ quidem obligatio per ſubſequens delictum non tollitur, *d. l. cum ratio ff. de bonis damnat.* ſicuti enim non tolluntur obligationes erga alios contractæ, *l. cum fiſco, ff. ad Sillan. l. 2. & l. Tutelas, ff. de capitis dimin.* ita non tollitur obligatio ſuſcepta erga liberos, præſertim cum illa nitatur in ratione naturali, *d. l. cum ratio.*

Prior opinio eſt citra contrauerſiam verior, quia teſt. in *d cap. Vergentis,* aperte loquitur tam de natis, quam etiam de naſcituris, vt patet ibi, *filiis ſuis vita ſolummodo ex miſericordia conſeruata,* &

ibi

ibi *exhæredatio filiorum*, quæ verba ſup ponunt filios extantes. Præterea ſi in crimine leſæ maieſtatis humanæ puniuntur nati, & naſcituri, *d. l. quiſquis*, maiori ratione hoc fieri debet in crimine hæreſis ex allegatis.

14 Extenditur tertio, vt non ſolum fiſcus non teneatur filiabus dotes conſtituere, ſed ſi illæ ſint a parente occulto hæretico conſtitutæ poſſunt à fiſco reuocari, *d. l. quis per emãcipationem*, C. *ad l. Iul. maieſt.* & tradũt *Paul. a Monte Pico in l. poſt contractum n. 74. & ſeq. ff. de don. Boſſ. de publicat. bonorum, nu. 77. Simanca de catbol. Inſt. tit. 9. num. 23. Sanchez ad præcepta decalogi lib. 2. cap. 22. nu. 57.*

Quibus accedit quod dos reuocatur non ſolum vbi eſt conſtituta ab eo qui eſt priuatus ipſo iure dominio, & adminiſtratione, prout eſt hereticus, ex traditis ſupra hoc *eodem tit. cap. 31.* ſed etiam vbi eſt fraudulenter conſtituta, *l. ait prætor, §. ſi cum mulier, verſ. neque enim dos, & l. hac in factum §. ergo, ff. quæ in fraud. cred.*

15 Et pari ratione extenditur quarto, vt procedat non ſolum in dote conſtituta pro matrimonio carnali, ſed etiam pro moniali; nam hæc eadem iuris ſeueritate inſpecta à fiſco non debetur, & a patre hæretico conſtituta, poteſt per fiſcum reuocari, vt in ſpecie ſcribit *Simanca d. tit. 9. num. 24.*

16 Extenditur quinto, vt idem ſit dicendum de dote eccleſiæ, ſeu capellæ per occultum hereticum conſtituta, nam hęc eadem reuocatur. Moueor ad hoc primo, quia dos, & pia cauſa æquiparantur, *§. donare qualiter feudum olim poterat alienari in vſib. feud.* & dos habet in ſe pietatem, *l. cum is, §. ſi mulier, ff. de condict. indeb. Bal. in l. ſicuti ab initio, in fine, C. de act. & oblig.* ſicuti ergo reuocatur dos etiam monialibus conſtituta, ita & dos capellæ.

Secundo, quia cum hereticus a die patrati ſceleris remaneat priuatus dominio quod fuit ipſo iure translatum in fiſcum, ex late traditis ſupra *cap. 32.* vtrumque dum dotem eccleſiæ conſtituit, viſus eſt conſtituere de bonis alienis, de quibus non licet elemoſynam facere, *c. non eſt 1. q. 1. gloſ. in clem. 2. de cenſib.*

17 Hæc eadem concluſio ſic extenſa, limitatur primo, vt quantum attinet ad dotes conſtitutas, licet concluſiones firmatæ in tertia, quarta, & quinta extenſione de iuris rigore veræ ſint, tamen propter bonum publicum, ne mulieres ſpiritualiter, vel carnaliter nuptæ, de repente remaneant indotatæ, & ſic mundus litibus repleatur, ex equitate recipi poteſt vt dotes remeneant, equitas enim ne tot actus reuoluãtur apud principes, & ſuprema tribunalia aduerſus iuris rigorem fuit ſemper amplexata. hinc videmus, quod licet de iure pecunia creditori poſteriori ſoluta poſſit ab anteriori reuocari, vt plene probat *Pariſ. conſ. 69. num. 1.* cum aliis per *Surd. conſ. 5. n.*
18 *25.* Tamen vbi pecuniæ ſunt bona fide ſolutę, ne mundus litiſibus inuoluatur non poſſe ab anteriori reuocari, ſæpè reſponderunt ſuprema tribunalia, vt apud *Affl. deciſ. 190. Caplc. deciſ. 178. Rota Ianuenſ. apud Chartar. deciſ. 190. num. 3. Rota Romana frequenter, et ſignanter in Romana computorum 25. Octobris 1604. coram Illuſtriſſimo* D. *meo Cardinali Sacrato, & in Romana prætii fundaci 1612. coram eod.*

Quo vero ad dotes non conſtitutas, regulariter procedi conſueuit prout in crimine leſæ maieſtatis humanæ.

Cęterũ quoad alimẽta illa cõſueuerũt
19 à fiſco miniſtrari tantum filiis impuberibus, qui tamen cura Inquiſitorum aluntur apud pios, & probos viros, a quibus in catholica fide inſtruantur, ex inſtructione *Hiſpalen. cap. 2. anno 1584.* vt teſtantur *Simanca de cathol. Inſt. tit. 29. num. 12. Lupus Sen. in tract. de hæreſi cap. 18. Io. Lup. in cap. per veſtras §. 72. Coraſ. in l. qui liberos num. 62. ff. de ritu nupt. Penia ad Emer. par. 2. comment. 8. verſ. Inquiſitores tamen.*

20 Nec mirum, quod æquitas reſtringatur ad dotes filiarum, & alimenta filiorum impuberum, quia habita eſt ratio imbecillitatis ſexus & ętatis, argumento *teſt. ind. l. quiſquis, §. ad filias in fi. C. ad leg. Iul. maieſt.*

Quan-

Digitized by Google

Quantitas autem dotis in hac ſpecie non poteſt prætendi pro natalium dignitate, ſed ſimpliciter ad mediocrem alimoniam, *d. §. filia ſ.*

SVMMARIVM.

1 *Succeſſor vniuerſalis tenetur ſtare locationi, ſecus ſucceſſor ſingularis.*

ARGVMENTVM.

Bonis publicatis an fiſcus teneatur ſtare locationi.

CAP. XXXXI.

TEneri ſtare, probat *teſt. in l. ſi fundus, 36. ff locati,* cuius auctoritate hoc in ſpecie tradunt *Bal. in l. diuortio nu. 8. ff. ſoluto matr* ibique *Iaſ. num. 36. Gomez var. reſolut. tom. 2. cap. 3. num. 10 Peregr. de iur. fiſci lib. 5. tit. 1. num. 74. verſ. ego autem infero,* Azeued. *recopil. lib. 5. t. 1. 9. l. ex. num. 10. Sanchez ad præcepta decalogi lib 2. cap. 22. num. 56. Barboſ. in l. ſi filio fam. §. fin. num. 40. & 41. ff. ſoluto matr.*

Quod tamen intelligitur vbi eſt confiſcata bonorum vniuerſitas, ſecus vbi eſſet confiſcata res particularis, quia tunc vti ſingularis ſucceſſor non teneretur ſtare locationi, prout declarant *Bal. & Iaſ. ceterique locis citatis.*

SVMMARIVM.

1 *Per poenitentiam non euitatur confiſcatio bonorum.*
2 *Princeps pœnitenti hæretico poteſt bona cõfiſcata condonare.*
3 *Ex conſuetudine in Italia hæretico poenitẽti bona conceduntur.*
4 *Condonatio per principem facta, comprehendit bona per fiſcum alienata titulo lucratiuo.*
5 *Item alienata titulo oneroſo, prætio penes fiſcum exiſtente.*
6 *Hæreticus poenitens recuperat honores, & dignitates.*
7 *Hæretico poenitente filii liberantur à qualibet poena.*
8 *Hæreticus conuerſus primogenituræ iura recuperat.*
9 *Vt hæretico poenitenti bona reſtituantur, quæ concurrere debet.*
10 *Tribunal inquiſitionis quibus poenitentibus bona reſtituit.*
11 *Cui remittitur poena perpetui carceris, bona etiam reſtituuntur.*
12 *Cum hæretico occulto ſponte redeunte quo modo proceditur.*
13 *Hæreticus manifeſtus ſponte rediens, publicæ, tenetur errores abiurare. Amplia num. 14.*
15 *Comprehenſus & carceratus ſi fatetur hæreſes quando perpetui carceris poenam euitat.*
16 *Relapſo etiam poenitenti non remittitur confiſcatio bonorum.*
17 *Vt bona confiſcata reſtituantur hæretico, expreſſe dici debet in ſententia.*

ARGVMENTVM.

Hæreticus pœnitens an euadat pœnam confiſcationis bonorum.

CAP. XXXXII.

NOnnullæ ſunt conclusiones conſtituendæ ex quibus ad propoſitæ dubitationis reſolutionem infertur.

1 Sit ergo prima cõcluſio, Hæreticus per poenitentiam non euadit poenam confiſcationis bonorum, ita docemur *ex c. Vergentis §. nec ad eos extra de hæret. in illis verbis: Nec ad eos bona eorũ vlterius reuertantur, niſi eis ad cor reuertentibus, & abnegantibus hæreticorum conſortium, miſereri aliquis voluerit,* cuius auctoritate hoc ibi tradunt omnes, & ſignanter *Abb. & Fel. in 2. not. Gem. in c. accuſatus §. ſi vero nu. 5. & in c. cum ſecundum leges n. 4. et 5. de hæret. lib. 6. et ibi Franch. n. 2. Gherland. de hæret. quæſt. 6. Brun. de hæret. lib. 5. cap. 6. in fine, Roias de hæret.*

par.

par. 1. nu. 118. et ſeq. vbi teſtatur de communi, Felin. *conſ.* 10. *Simanca de cathol. inſtit. tit.* 42. *n.* 17. *in fi.* & iterum *tit.* 47. *n.* 15. *Sanchez ad praecepta decalogi lib.* 2. *c.* 14. *num.* 12.

2 Secunda concluſio, licet ſola poenitentia hæretici non ſufficiat ad remittẽdam pænam confiſcationis, nihilominus poſſunt Principes ſiuè eccleſiaſtici, ſiuè temporales, quibus bona per confiſcationem ſunt quęſita, ex miſericordia hęretico pænitenti bona confiſcata condonare, ita teſt. *in d. cap. vergentis de heret. et ibi gloſ. in verb. miſereri, et ibi* Anchar. *n.* 3. *Abb. num.* 2. *in* 3. *not.* Felin. *ſub num.* 2. *Imol. in clem.* 1. *num.* 23. *de heret. Card. in clem.* 2. §. *Inquiſitoribus num.* 6. *verſ.* 11. *quæro de heret.* Felin. *d. conſil.* 10. *Simanca de cathol. inſt. tit.* 47. *n.* 16. atque
3 ex generali totius Italiæ conſuetudine receptum eſſe, vt hæretico ad cor reuertenti bona confiſcata condonentur, ſcribunt *Pariſ. conſ.* 2. *nu.* 185. *lib.* 4. Rebuff. *de pacific. poſſeſſor. num.* 196. *Roland. conſ.* 63. *nu.* 27. *lib.* 3. *Clar. qui teſtatur de magis communi in* §. *hæreſis ſub num.* 7 *verſ. & nota*, *Carer. de heret. num.* 158. *& ſeq. Ghirland. eod. tract. quæſt.* 6. *Zaſ. conſ.* 23. *num.* 11. *&* 16. *lib.* 1. *Alban. in luculat. ad Bar. C. de heret. num.* 6. *Burſatt. conſ.* 14. *n.* 33. *lib.* 1. *vbi alios refert Dec. in tract. crim lib.* 5. *tit.* 44. *n.* 10. *Surd. cõſ.* 386.
4 *nu.* 26. *Farinac. de hæreſi q.* 190. *n.* 144.

Hæc ſecunda concluſio extenditur primo, vt facta condonatione per Principẽ illa compræhendat etiam bona à fiſco alienata titulo lucratiuo, nam & iſta de conſuetudine poenitenti condonantur, *Ghirland. d. q.* 6. *n.* 4. *Dec. loc. cit. verſ. item recuperauit.*

5 Extenditur ſecũdo, vt cõprehendat ẽt bona alienata titulo oneroſo, dummodo pretiũ extet penes fiſcũ, quia licet in tali caſu hęreticus pęnitens nõ habeat actionẽ cõtra emptorẽ, tñ poterit recuperare prætiũ à fiſco, *Ghirlãd. & Dec. locis cit.*

6 Extenditur tertio, vt operetur ẽt quo ad honores, & dignitates, vt ex cõmuni & æquiori ſcribit *Pariſ. d. conſ.* 2. *nu.* 188. *&* 190. *lib.* 4. *Roland. conſ.* 63. *n.* 26. *&* 27. *lib.* 3. *Burſatt. conſ.* 14. *num.* 34.

Extenditur quarto, vt ſi operatur quo ad honores, & dignitates hęretici, tanto magis operabitur quo ad honores, & dignitates filiorũ, & diſcendentium, *Pariſ. & Roland. locis cit. ille num.* 188. *hic num.* 27.

Et generaliter quod per patris pænitẽtiam ceſſent omnes pænæ inflictæ contra filios, dummodo parentes non ſint traditi curiæ ſeculari, *Simanca de cathol. inſt. tit.* 29. *n.* 17. *peritiſſimus* D. *Paſchalis in tract. de patr. poteſt. par.* 4. *cap.* 5 *nu.* 5 t.

8 Extenditur Quinto, vt primo genitus hæreticus, & ad fidem conuerſus recuperet etiã ius primogeniturę, *Aſca. Clem. de patria poteſt. effectu* 7. *num.* 7. *Burſatt. d. conſil.* 14. *ſub num.* 34. *verſic. & eadem modo.*

9 Tertia concluſio, vt remiſſio bonorũ cõfiſcatorũ hæretico laudabiliter fiat, nõ debet cuiq. hæretico pænitẽti fieri, ſed requiritur quod pæniteat, & hęreticorum abneget conſortium, vt ſunt formalia verba teſt. *in d. capitulo Vergentis, de heret.*

10 Hic monendi ſumus, quod ſacrũ inquiſitionis tribunal, omnium ſalutem ſinceris exoptans affectibus, ac cupiens de vera pęnitentia certiorari, iis tantum conſueuit bona confiſcata cõdonare, quibus pænã perpetui carceris remictit, vt ſcribit *Penia ad Emer. par. tertia, in Comm.* 158. *ad quæſt.* 109. *verſiculo tertia ſimiliter concluſio.*

Vnde deducitur primo, quod pęnitens, & rediens ad eccleſiam ſponte antequam ſit curiæ denunciatus, meretur
11 vt illi pęna confiſcationis remictatur, nam & huic pæna perpetui carceris remictitur, vt probat teſt. à contrario ſenſu *in cap. excommunicamus* §. *ſiqui autem extra de heret.* & eſt expreſſe cautum in prima inſtructione Hiſpalenſi, *cap.* 8. *et* 11. vt teſtatur *Simanca de cathol. inſt. tit.* 16. *num.* 17. *Penia ad Emer. par.* 3. *comment.* 142. *verſ. verumtamen in duobus*, & in ſpecie quod hic euadat pænam confiſcationis, idem *Simanca tit.* 13. *num.* 22. *& tit.* 47. *num.* 27.

12 Quinimo ſi hæreſis erat occulta, non ſolũ remictitur redeũti ſpõte ad eccleſiã

confiſcatio bonorum, ſed etiam condonantur omnes aliæ pœnæ, & vt magis ſuę exiſtimationi conſulatur, non imponitur illi publica abiuratio, neque pœnitentia publica, ſed abſoluitur ſecretè impoſita tantum pœnitentia ſalutari, *cap. quis aliquando, §. item illud Ioannis de pœnit. diſt. 1. Archid. in cap. filii hæret. de hæretic. lib. 6. Simanca d. tit. 47. n. 27.*

13 Dixi ſi hæreſis erat occulta, nam ſi hæreticus manifeſtus ſponte antequam ab alio prodatur ad eccleſiam recurrat, licet illi remictatur confiſcatio bonorum, & pœna carceris necnon, & delationis habitus pœnitentialis, tamen tenetur publicè errores abiurare, *Simanca, loco cit. num. 28.*

14 Hoc idem erit dicendum ſi metu imminentiam probationum ad inquiſitores recurrit pręſertim ſi complices prodat, *Felin. in capitulo de hoc, & Simon. Tiraquell. de pœnis temperand. cauſſa 30.*

15 Comprehenſus eriam, & in carcerem coniectus, ſi hæreſes fateatur, antequam dicta teſtium ſibi publicentur pœnam perpetui carceris euitat, *Hoſt. in ſumm. tit. de hæret. §. qualiter deprehenſus* cuius opinionem ab omnibus probari, & in prima inſtructione Hiſpalenſi *capitulo vndecimo*, confirmari teſtatur Simanca *d. tit. 47. num. 31. Penia ad Emer par. 3. comment. 142. verſic. 3. eſt*, & conſequenter etiam confiſcationem bonorum, nam vſque quo teſtium dicta ſint didicita, eſt tempus gratię intra quod fit remiſſio confiſcationis, ſicuti aliarum pœnarum, *Looatus in iudicial. inquiſit. verb. gratia, numero tertio, Calderin. in rubric. de hæret. redeunt. num. 2. & ſequen.* Farinacc. *de hæreſi, quæſtio. 194. §. nono, nu. 149.*

16 Deducitur ſecundo, quod relapſus quamuis ad pœnitentiam in concernentibus animam admictatur, *capit. ſuper eo de hæret. lib. 6.* tamen quia canit traditur ſæculari, non remictitur illi confiſcatio bonorum, *gloſſ. in cap. ad abolendam, verb. ad audientiam verſic. ſed ſi audientia denegatur, de hæretic. & ibi Hoſtien. num. 9. verſic. ſine vlla audientia, Butr. num. 24. capit. accuſatus eod. tit. lib. ſexto, Boich. in d. capit. vergentis, num 7. Decian. tract. crim. lib. 5. cap 54. num. 2.*

17 Quarta concluſio, vt bona confiſcata reſtituantur hęretico, non ſufficit ſola pœnitentia, ſed vlterius requiritur, quod expreſsè in ſententia dicatur, *Anchar. in ſepè citato, cap. vergenti num. 3. de hæret. & ibi Felin. num. 2. Carer. de hæretic. numero 161. in princip. Decian. tract. criminal. lib. 5. capit. 44. numero 10. verſic. nota tamen, & cap. 54. num. 9. in princ.*

SVMMARIVM.

1 *Quando bona temporalia nō recuperãtur mintiris recuperatur ius patronatus.*
2 *Ius patronatus competit ex patia.*
3 *Recuperatio bonorum auctoritate principis ſecularis non inducit recuperationē iuris patronatus.*
4 *Princeps laicus non poteſt liberam eccleſiã in ſeruitutem redigere.*
5 *Nec remictere pœnam confiſcationis in præiudicium compatronorum.*
6 *Facultas concedendi & adomendi ius patronatus non ſpectat ad principem ſecularem.*
7 *Reſtitutio bonorum facta a S. Pont. poſt declaratoriã nō includit ius patronatus.*
Rationem vide num. 8.
Limita vt num. 9.
10 *Ceſſante pertinacia, quis non dicitur amplius hæreticus.*
11 *Abbas Panormitanus reprobatur.*

ARGVMENTVM.

An hæreticus poenitens in caſibus in quibus recuperat bona confiſcata, recuperat etiam ius patronatus.

CAP XXXXII.

1 Reſtringimus difficultatem ad caſus in quibus recuperat bona temporalia confiſcata, quia

quia vbi talia bona non recuperantur
tanto minus recuperabitur ius patrona-
tus, tum quia illud competit ex gratia
cap.3.de iure patron. quæ per hereſim ex-
tinguitur, *l.1.cum auth.ſeq. C. de hæret.*
tum etiam quia maior eſt incapacitas
heretici quoad patronatum, quã quoad
bona temporalia, *Io. Andr. & reliqui in
cap.nobis de iurepatr. Rocchus de iurepatr.
ver.competens quæſt.*10.*Lambert. lib.3.q.
8.art.2.ſub num.3.*

In hac ergo difficultate licet Docto-
res varia loquantur in cap. quia diligen-
tia de elect. nihilominus duo videntur
diſtinguendi caſus, primus vbi reſtitu-
3 tio, ſiue remiſſio confiſcationis fit au-
tem Principis ſæcularis, & in tali caſu
eſt indubitate dicendum ius patronatus
non recuperari, nam cum per confiſca-
tionem eccleſia acquiſierit libertatem,
vel accreuerit cæteris compatronis, iux-
4 ta ea quæ dicta ſunt ſupra *eod. lib. c. 33.
ſub num.* 4. *&* 5. vtiq. non eſt in pote-
ſtate Principis laici, eccleſiam liberam,
iterum in ſeruitutem reuocare, *l. ſerui-
tutes* 14. *in fine, ff. de ſeruit. l. caueri, ff.
commun.præd.glo.in c. pie mentis* 16.*q.*7
5 Sicuti & ſæcularis nõ põt remittere pæ
nam confiſcationis in præiudicium alio-
rum compatronorũ quibus fuit ius quæ-
ſitum, tum quia non præſumitur, quod
princeps hoc in dubio facere velit, *cap.
ſi poſt quam de præben.lib. 6. c.ſuper eo,de
offic.deleg. cap.noſtrum, & c.cum noſtris
de conceſſ.præb.l.*1.*C. de natal.reſt. Card.
conſ.*105.*num.*.. *& conſil.* 54. *&* 165.
6 Tum etiam quia facultas concedendi
& reuocandi patronatus non ſpectat ad
laicum, ſed ad iudicem eccleſiaſticum,
c.illud, & cap. conſuluit de iurepatr.

Secundus eſt caſus, quando reſtitu-
tio fit auctoritate ſummi Põtificis, & tũc
ſiquidem fiat poſt ſententiam declara-
toriam criminis, non recuperat ius pa-
tronatus niſi expreſsè hoc in reſtitu-
tione dicat quia cum ius ſit cõpatronis
quæſitum, vel eccleſia acquiſierit ſtatum
8 libertatis, non præſumitur, quod velit
ius tertio quæſitum tollere, aut eccleſiã
iterum in ſeruitutem reuocare ex do-
ctrinis allegatis, quibus additur *Imol. in
d.cap.quia diligentia nu.*5.*Lambert.de iu-
repatr.q.*1.*par.*1.*lib.quæſt.*6.*art.* 1. *& lib.
3.q.8.art.2.ſub nu.6.*

9 Si vero fiat ante latam ſententiam
criminis declaratoriam, tunc recuperat
indubitatæ, & in hac ſpecie procedit
gloſ.in c.maximum in c.maximum 1.*q.*7.
*Io.Andr.in c.quia diligentia de elect.& ibi
Ancbar.nu.4.Butr.nu.16. verſ. per predi.
Ita Franciſcus Squillacen.in tract. de fide
Cathol.cap.*23.*in fine, & c.* 27. *num.*40.
*Pariſ.conſ.*2.*num.*187.*Roland. conſ.* 63.
*num.*25.*lib.*3.
10 Ratio eſt quia ſtatim ac hæreticum
pænitet, ex quo ceſſat in eo pertinacia,
non poteſt amplius dici hæreticus, *Bel-
lamer.dec.*689.*col.*7. *verſic. ad ſeptimum
Decian.in tract.crim.lib.*5. *tit.* 4. *num.*
11.ideoq. ſententia quę fertur in hæreti-
cos pænitentes, non eſt pænalis, nec hæ-
reſis declaratoria, ſed abſolutoria, tan-
tum, & pænitentialis, *Archid. in c. vt
commiſſi de hæret.lib.6.ibiq.Io. Andr. &
Gem.Zanchin. de hæret.c.*41.*nu.*10. *ibique
Campeg.Calder.de hæret. tit. de hæret. re-
deunt num.*2.*Burſatt.conſil.*14.*num.*35.
Et conſequenter recuperat ius patrona-
tus, quia licet ſummo iure illud amiſerit
a die qua hæreſim conſumauit, *c.cum ſe-
cundum de hæret.lib.*6.nihilominus quia
vlterius requiritur ſententia declarato-
ria, *d.cap. cum ſecundum*, ſequitur quod
cum poſt pænitentiam declaratoria non
feratur, eſt perinde ac ſi hæreticus nuſ-
quam fuerit, ex reg. quod paria ſunt non
eſſe, vel eſſe, & non poſſe apparere, *l. duo
ſunt Titii, ff. de teſtam. tutel.*
11 Ex his patet non eſſe probandam di-
ſtinctionem, *Abb. in d.c. quia diligentia nu.
9. verſic. dic melius de elect.* dum inquit
quod vbi præceſſit publicatio bonorum
ab homine vel a iure non recuperat, quia
vt patet ex deductis in crimine hæreſis
de tempore pænitentie ſemper præcedit
publicatio bonorum, cum illa inducatur
iure ipſo, *d.c. cum ſecundum leges*, cum
aliis allegatis *eod. lib. c.*31.*num.*3.

Digitized by Google

1 *Diuerſæ Doct. opinionis referuntur.*
2 *Eccleſiam nunquam claudere gremium redeunti, quomodo intelligitur.*
3 *Damnato de hæreſi non tamen tradito curiæ ſeculari, ſi pœniteat, vita condonatur.*
4 *A recuperatione bonorum temporalium ad recuperationem beneficiorum non recte infertur.*
5 *Hodie ex conſtitutione Pii Quinti beneficia vacantia propter hæreſim, reſeruantur diſpoſitioni ſedis apoſtolicæ.*
6 *Hæreticus pœnitens, et reuerſus pro recuperatione beneficiorum tenetur adire ſedem apoſtolicam.*
7 *Sedes apoſtolica ex cauſa poteſt ſe reddere facilem vel difficilem ad concedendum beneficia hæretico reuerſo.*
8 *Beneficia hæretici poſſunt impetrari ante ſententiam, & quomodo procedat.*
9 *Caſus in quibus poteſt haberi regreſſus ad beneficia ſine auctoritate ſedis apoſtolicæ, & num. ſequentibus.*

ARGVMENTVM.

Hęreticus pęnitens an recuperet beneficia.

CAP. XXXXIV.

1 Diuerſæ ſunt adeo hac de re Doctorum ſententię, vt nihil plane firmũ conſtitui poſſe videatur. ſiquidem *Archid. in c. vt commiſſi de hæret. libro ſexto*, quem ibi ſequitur *Io. Andr. circa ad finem* dum inquit quod ſi clericus ſit paratus corrigi, & redire ad vnitatem eccleſię non debet deponi, ſatis ſentire videtur per reuerſionem non priuari beneficiis, vt ſentit *gloſ. per illum al legata in cap. nunc autem in fine 21. diſt.*

Sed *Gemin. ibid.* eſt in ſentẽtia ſufficere ſi reuerſio fiat ante ſententiam, & ſententia lata beneficia non recuperari, & idem probat *Franch. ibid. ſub numero quarto, verſic. & idem videtur ſentire.*

Cæterum *Ghirland. de hæret. quæſt. 7. ſub num. 3. verſic. & nota*, exiſtimat ad iſtum effectum requiri, quod ſponte, & à principio reuocet errorem ſuum, nec ſufficiat reuocaſſe poſt negationem, & tanto minus poſt ſententiam, & idem affirmant *Carer. de hæret. num. 159. Roland. conſilio 63. ſub num. 30. lib. 3. Deniq̃ Garzia de benef. par. 11. c. 10. ſub num. 80. & 81.* licet plures alleget ad probandum hæreticum quamuis conuerſum, eſſe incapacem beneficii, tamen ſatis perfunctorie loquitur, & quod magis Doctores per ipſum allegati non dicunt illud ad quod allegantur.

2 Ego facilius vt res pateat præmitto primum, quod licet eccleſia nuſquam claudat gręmium redeunti, *cap. firmiſſime de ſum. trinit & fide cathol. l. Inter claras C. eod. tit.* nihilominus hoc debet intelligi in concernentibus animæ ſalutem, videlicet adminiſtrationem Sacramentorum, & eccleſiaſticam ſepulturam, *cap. ſuper eo vbi notant omnes de hæret. lib. 6.* Vnde hæretico quamuis relapſo non ſolum poſt ſententiam, ſed etiã poſt quam fuerit traditus curię ſeculari, ſemper, & vbiq. parcere poteſt, *d. cap. ſuper eo Ghirland. quæſt. 5. num. 22. Arelat. not. 6. Decian. tract. crim. lib. 5. tit. 54. num. 1.*

3 Præmitto ſecundo, quod quamuis ad effectum vt hæretico parcatur, & remittatur pęna mortis, magis communis ſit opinio, poſſe illi veniam concedi, etiam poſt ſententiam, dummodo non ſit reus traditus curie ſeculari, quam probant *Abb. in cap. excommunicamus el primo, num. 10. de hæret. Bertrand. conſil. 212. lib. 2. Dec. conſ. 137. num. 3. Boer. deciſ. 341. & 343. num. 3.* cum aliis quos latè refert, *Campeg. ad Zanchin. de hæret. cap. 16. lib. 3. verſ. ante ſententiam, & per Burſatt. conſ. 90. n. 34.* & quod ſaltim ex miſericordia poſſint remitti bona confiſcata, vt latè probat *Illuſtriſſimus Cardinalis Pariſ. conſilio ſecundo, à num.*

*à nu.*185.*cum plurib.ſeq.* quę probāt *Roland. d.conſ.* 63. *num.* 26. *lib.* 3.

Tamen ex hoc non benè infertur ad recuperationē beneficiorū, tū quia d.opinio licet plures habeat aſſertores, nihilominus non deſunt qui eam validiſſimis rationibus oppugnent, vt patet ex *Simanca cathol. Inſt. tit.* 47. *à num.* 29. *& ſequen. Campeg. ad Zanchin. loco cit.*

4 Tum etiam quia non eſt bona conſequentia, hæreticus reſtituitur quoad bona confiſcata, ergo & quo ad beneficia, quia maior eſt incapacitas hæretici quo ad beneficia, quam quoad bona temporalia, *l.* 1. *cum auth. ſeq. C. de haret.* & dixi ſupra in proximè pręcedenti *capite n.* 2.

Arbitror ergo hoc negotium hodie extra aleam Epiſcoporum, & inquiſitorum Inferiorum verſari, ſtante conſtitutione *Pii V.* quæ incipit *cum ex Apoſtolatus ſubd.atum* 6. *kalendas Februarii* 1566. cuius vigore omnia beneficia canonicatus, & dignitates vbicunque propter crimen hæreſis vacantes reſeruantur diſpoſitioni, & diſpenſationi ſedis apoſtolicæ.

Hac enim conſtitutione ſtante non poteſt hodie amplius agi coram Epiſcopis & inquiſitoribus inferioribus de reſtitutione ad beneficia hæretici quamuis pænitentis, nam cum ſummus Pontifex eam ſibi, & ſedi apoſtolicæ reſeruauerit, eam inferioribus denegaſſe videtur *cap. vt debitus vbi Doct. d. capell.*

6 Quare poſt reuerſionem ad fidem, & pænitentiam peractam, cogitur hæreticus pænitens quatenus velit ad beneficia regreſſum habere, adire ſedem apoſt. & facta explicita hæreſis, & pænitentiæ iniunctione, impetrare vt ſibi liceat ad priſtina beneficia regredi.

7 Fateor poſſe dari cauſas quibus ſedes apoſtolica reddere ſe poſſit faciliorem, aut difficiliorem ad concedendum, conſiderato videlicet, an agatur de reſtitutione facienda ad beneficia ſimplicia, vel quod plus eſſet ad beneficium curatum, aut quod magis ad Prælaturam Monachorum, aut ad Epiſcopatum, an expediat reipublicę illum priſtinę reſtituere dignitati, aliaq. multa quæ ex facti contingentia conſiderare poſſunt, vt colligitur ex traditis per *Peniam ad Emer. p.* 3. *comment.* 162. *verſ. nos vero inhac re.*

Eſt etiam conſiderandum an beneficia ſint alteri collata, nam cum poſſint impetrari ante ſententiam declaratoriā, quamuis impetratio non ſortiatur effectum niſi poſt declaratoriam ſequutam, *Rota deciſ.* 707. *num.* 3. *par.* 3. *diuerſ. cum aliis allegatis ſupra eod. lib capit.* 19. *num.* 11. *& ſeq.* non eſſet locus reſtitutioni in præiudicium iuris, quæſiti *cap nostrum, & cap. cum noſtris de conceſſ. preb cap. ſi poſt quam de præben. lib.* 6.

4 Crederem nihilominus poſſe duplicē dari caſum in quo poſſit haberi regreſſus ad beneficia ſine ſedis apoſtolicæ diſpenſatione prauia ſola ſententia Inquiſitorum.

10 Primus eſt, vbi hęreticus ſponte, & ſtatim ante omnem negationem reuocat errorem ſuum, & offert ſe abiurare arbitrio epiſcopi, vel Inquiſitoris, iuxta diſpoſitionem teſtus *in c. ad abolen. §. præſenti de haret.* quia tūc uix dici poteſt hæreticus cū ceſſet pertinacia, & propterea non poteſt videri inducta vacatio vt fuſius tradidi ſupra *d. cap.* 19. *num.* 20. *& ſeq* quibus additur quod diſpoſitio *teſt. in d. §. præſenti* expreſsè loquitur de clericis in errore depræhenſis in quibus maiorem celeritatem in conuerſione requirit, quam in laicis vt aduertit & rectè *Simanca d. tit.* 47. *num.* 42.

11 Secundus eſt caſus quando quis fuit abſolutus, licet impoſita abiuratione tā quam de vehementi, quia tunc recuperat beneficia etiam alteri collata abſque alia ſedis apoſtolicæ diſpenſatione, *Penia d. comment.* 162. *verſ. beneficia vero eorum Nauar. conſ.* 19. *quod incipit An bulla tit. de haret.* vbi ſignanter quod in iſtis non habet locū Conſtitut. *Pii V.* Rota *apud Achill. deciſ.* 1. *de haret. et in Gadicen. canonicatus* 20. *Iulii* 1587. *coram* R.P.D. *Comitulo.*

DE IVRE PERSONARVM EXTRA ECCLESIÆ GREMIVM EXISTENTIVM.

Liber Sextus

DE APOSTATIS FIDEI.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtaſia quod ſignificet.*
2 *Deo iungimur tribus modis, & tribus etiã diſiungimur.*
3 *Apoſtaſia generice ſumpta quid.*

ARGVMENTVM.

Apoſtaſiæ Vox, ſpecies, & definitio declaratur.

CAP. I.

1 Apoſtaſia grȩca vox eſt, idemque ſignifica quod latinæ elongatio, defectio, ſiuè rebellio. Qua ratione ducti veteres Chriſtiani eos qui deficiebãt à ſtatu Chriſtianæ fidei, & tranſibant ad Iudaiſmum, vel paganiſmum, Apoſtatas nuncupare conſueuerunt, quaſi propriæ Religionis rebelles, & deſertores, vt pluribus declarat *Decia. in tract. crim. lib. 5. cap. 70. num. 1.*

2 Et ſicuti tres ſunt modi quibus Deo iungimur, videlicet primo per fidem, ſecundo per baptiſmi Sacramentum, tertio per aliqua opera ſpecialia emiſſa ad meliorem vitæ frugẽ *D. Tho. 2. 2. q. 12.* Ita tripliciter ab eo diſiungimur, & apoſtatamus: nempè Primo per receſsũ à fide *cap. Iulianus 11. q. 3. cap. non poteſt 2. q. 7.* Secundo per receſſum à ſtatu probatæ Religionis, ſeu ordinis ſacri *cap. legi 15. q. 1. cap. quoniam 40. diſt.* Tertio per receſſum, ab obedientia Superiorum, *cap. ſi quis de maior. & obed. cap. alieni 3. q. 4. Hoſt. Butr. Soccin. & Abb. in rubr. extr. eodem tit. de Apoſtat.* generice ſumpta Apoſtaſia ſic poteſt definiri, *Eſt temerarius à ſtatu fidei, ordinis, religionis, aut obedientiæ receſſus*, Ita colligitur ex traditis per *Doct. in rubr. extr. eodem tit.* ſiue vt *Theologis* magis placet, *eſt retroceſſio ab aliquo bono, in quo homo perſeuerare tenebatur ex praecepto, vel ex ſolemni voto, aut profeſſione* Bannes *ad D.* Thom. *loco cit. verſ. primo,* De Apoſtaſia inobedientiæ, cum parui ſit momenri, non eſt cur dicamus. Dicendum ergo primo de Apoſtaſia à ſtatu fidei, ſecundo de Apoſtaſia à ſtatu ordinis, tertio de Apoſtaſia à ſtatu religionis regularis.

SVMMARIVM.

1 *Apoſtata a fide quis dicatur.*
2 *Sacrificans demoni vel idolis eſt apoſtata.*
3 *Chriſtianus adorans ſepulchrum Maumethis dicitur apoſtata.*
4 *Vt quis apoſtata dicatur quæ requirantur.*
5 *Chriſtianus recedens ab aliquibus articulis fidei non apoſtata dicitur, ſed hæreticus.*
6 *Ab improba ſecta tranſiens ad aliam reprobatam non dicitur apoſtata.*
7 *Qui nunquam fuit Chriſtianus, apoſtata dici non poteſt.*

ARGVMENTVM.

Quis dicitur Apoſtata fidei.

CAP.

CAP II.

1 APoſtata fidei dici
tur is, qui omni
no à fide Chri-
ſtiana defecit
ſacrilegis ſe coe
tibns aggregan-
do: veluti tran-
ſiens de Chri-
ſtianiſſimo ad Iudaiſmum, ſiue paganiſ-
mum, *l. 1. & 2. & pen.* C. *eod. tit. de*
Apoſtat. cap. contra Chriſtianos de hæret.
lib. 6. & cap. non poteſt 2. q. 7. Innoc. *in*
cap. 1. extr. eod. tit. num. 1. Butr. num.
4. verſ. Quidam eſt Boich. num. 2. Soc-
cin. num. 3. ad fin. verſ. 3. apoſtat cum
aliis per Decian. tract. crim. lib. 5. capit.
71. num. 4. & cap. 72. Menoch. de ar-
bitr. caſu 546. num. 63. & per Farinacc.
2 *de hæreſi q. 183. §. 2. num. 13* Item & ſa
crificans Demoni, vel Idolis, vel ſacrifi-
cari mandans; D. *Tho. 2. 2. q. 12. art. 1.*
vbi quod Chriſtianus adorans ſepul-
chrum Maumethis dicitur Apoſtata,
3 *Azo. in* Sum. C. *eod. tit. Afflict. in Con*
ſtit. Regni *tit. de* Apoſtata *rubr. 3. num.*
2. Decian. *loco cit. cap. 72. num. 3.* vbi
loquitur de eo qui ſe tradit Demoni, vel
paciſcitur cum eo, & ſequitur *Farinac.*
in tract. de hæreſi q. 183. §. 2. num. 17.
Ex quo patet quod ad hoc vt quis dici
poſſit apoſtata fidei, duo copulatiuè
requiruntur; Primum videlicet, quod
receſſerit à fide Chriſti, ſecundum, quod
receſſus ſit omnimodus, prout vltra cita
tos probat *teſt. in d. cap.* Iulianus *11 q. 3.*
Alber. in l. ſi quis de facto num. 2. C. eod.
tit. de Apoſtat.

5 Vnde infertur primo, quod licet
Chriſtianus recedat à pluribus articulis
fidei, tamen ſi retinet adhuc fidem in
reliquis, & nomen Chriſtianum, non e-
rit cenſendus Apoſtata, ſed hæreticus
D. *Aug.* Ciuit. *Dei lib. 18. cap. 51. &*
lib. 16. cap. 2. Canus in locis Theolog. *lib.*
12. cap. 9. quod etiam probat teſt. in *cap.*
non poteſt 2. q. 7. & in cap. Beatus 7. q. 4.
cap. non obſeruetis 16. q. vlt. cap. contra
Chriſtianos de hæret. lib. 6. & in l. 1. C.
de Apoſtat. carer. de hæret. §. circa ſecun-
dum num. 73. Simanca de Cathol. Inſt.
cap. 7. cum aliis quos refert *Royas de*
hæret. p. 1. num. 486.

6 Infertur ſecundo quod ſi quis ab im-
proba ſecta in aliam reprobatam ſe tran-
ſtulerit, veluti de Iudaiſmo ad paganiſ-
mum, Apoſtata dici non poteſt, prout ex
facto reſponderunt *Oldr. conſ. 51. & Al*
ciat. conſ. 478. quibus aſſentitur *Clar. in*
prax. crim. §. fin. q. 7. num. 4. Alber. in
rubr. C. *de iudeis num. 3. Campeg. de do-*
te q. 77. verſ. Et ex his.

7 Cum enim Chriſtianæ militiæ nun-
quam nomen dederit, nulla ratio eſt, ob
quam poſſit eius deſertor reputari *arg. l.*
4. §. idemque ff. de re milit. et l. decem. ff.
de verb. oblig. l. Manumiſſiones ff. de iuſt.
et iur.

SVMMARIVM.

1 *Nulliter baptizatus non curans iuxta eccleſiæ formam baptizari, tranſiens ad ſectam reprobatam non dicitur apoſtata.*

2 *Egredi non dicitur qui nunquam fuit ingreſſus.*

3 *Nulliter baptizatus, putans ſe rite baptizatum tranſiens ad ſectam reprobatam efficitur apoſtata.*

4 *Nulliter baptizatus gerens ſe pro Chriſtiano per tranſitum ad ſectam improbam, an dicatur apoſtata.*

5 *Gerens ſe pro* Chriſtiano, *præſumitur Chriſtianus.*

6 *Hæreticus dicitur non ſolum verè catholicus errans, ſed etiam ſe pro catholico gerens.*

7 *Commoda ſunt incommodis compenſanda*

ARGVMENTVM.

Baptizatus contra formam veram, & neceſſariam, ſi ad reprobam ſectam ſe transferat, An dicatur Apoſtata.

CAP.

CAP. III.

TRes ſunt diſtinguẽdi, caſus primus, qñ baptizatus ſcit nullitatem baptiſmi, nec curat iuxta Eccleſiæ ritum baptizari, & tũc ſi ad reprobam religionem ſe transferat, non poteſt Apoſtata dici, prout ſcribit *Alph. de Caſtr. de iuſt. hæret. punit. lib. 1. cap. 8. in 3. dub.* Cuius quidem rei illa eſt ratio, quia propter baptiſmi nullitatem, nunquam fuit eccleſiæ fores ingreſſus, *cap. 1. & 3. de presb. non baptiz.* ac propterea non poteſt dici, quod egrediatur is qui non eſt ingreſſus, arg. *l. manumiſſiones ff. de iuſt. & iur. et l. decem ff. de verb. oblig.*

2 Secundus quando baptizatus ignorat defectum, putatque ſe rectè eſſe ba-
ptizatum, & tunc ſi a fide recedat, quã-
3 uis poſt receſſum nullitas detegatur, erit
ad huc Apoſtatatum numero computandus ex trad. per *Alphonſ. de Caſtro loco cit. in 3. q. circa fin.* Ratio eſt, quia eſt quamuis vnda baptizatus non eſſet, erat tamen baptizatus in flamine, & ſi contigiſſet ipſum decedere ex defectu baptiſmatis, cœleſtis aditus illi non fuiſſet occluſus *cap. 2. de præsbit. non baptiz. cap. debitum de baptiſm. cap. fin. verſic. nullus expectet de poenit. diſt. 7.* Quo fit vt talis quantum ad hoc nihil differat ab eo qui iuxta eccleſię ritum baptiſmum ſuſcepit.

4 Tertius eſt caſus, quando ſcit ſe nõ eſſe formaliter baptizatũ, & licet nõ curet, iterũ baptizari attamen Chriſtianum ſe dicit, & pro tali ab omnibus exiſtimari cõtendit, in hac quidem ſpecie, quamuis ex rationibus, quas expendit *Alph. loco cit. aduerſus Gulielmum Ocham* ad oſtendendum hunc non poſſe hæreticum reputari, concludendum videatur neq. poſſe apoſtatam cenſeri; nihilominus mihi Alphonſi ſententia ad ſummum probatur in foro poli, eo enim inſpecto, ex quo fuit nulliter baptizatus, & non curauit vlterius iuxtà formam baptizari, non potuit Chriſtianus eſſe, neq. propter fidem Sacramenti, neque propter Sacramenti fidem.

5 Cæterum in foro Iudiciario credere iiſdem poenis ſubiacere, quibus, & coeteri Apoſtatæ ſubduntur, quia cum ipſe tãquam Chriſtianus ſe gerat, & talis velit à coeteris haberi, vtique, & talis præſumitur, *cap. ſi Iudex de ſent. excom. in 6. l. Item apud §. ſi quis Virginem, ff. de iureiur. cap. Inaudientia, et cap. ſi vero 2. vbi Felin. in 2. not. de ſenet. excom.* & tanquã talis debet Chriſtianorum legibus ſubiacere, argumento *l. Iudei*, C. *de Iud.*

6 Sic videmus hæreticum reputari non ſolum qui vere eſt catholicus, ſed etiam is, qui cum verè catholicus non ſit tanquam talis ſe gerit, *Gabr. in 4. sẽt. diſt. 13. q. 2. Alphonſ. de iuſt. hæret. punit. lib. 1. c. 8. Igneus in l. 1. §. hoc autem ff. de Sillan. Iacob. Simanc. de cathol. Inſt. tit. 31. num. 5.* quibus facit quod in hac materia plus operatur opinio, quam veritas *cap. vlt. de præsb. non baptiz.*

7 Addo quod non debet eſſe in alicuius poteſtate Chriſtianum nomen ſic ementiri, vt Chriſtianis inter Homines fruatur muneribus, poenas autem in fidei transgreſſiones inflictas euadat, cum debeant ſimul commoda cum incõmodis compenſari, *l. ſecundum naturam ff. de reg. Iur. §. vnic. in fin. Inſt. de legit. patr. tut. §. cum autem inſtit. de empt. et vendic. cap. Accedentibus de reſcript. cap. charitatem 12. q. 4.*

SVMMARIVM.

1 *Apoſtaſiæ, et hæreſis differentia, et nu. 2.*
3 *Apoſtaſiæ crimen poſt mortem aboletur lapſu quinquennii.*
4 *Apoſtaſia auget deformitatem hæreſis.*
5 *Infidelitatis tres ſunt ſpecies.*
6 *Adoptionis nomen generalius eſt nomine arrogationis.*
7 *Cognationis nomine quid contineatur.*
8 *Plus ſceleris eſt in apoſtaſia quam in hæreſi.*
9 *Plus et minus non differunt ſpecie.*

Facul.

10 *Facultas inquirendi contra hæreticum quare diu duret, quam contra apoſtatum.*

11 *L. 3. C. de apoſtat. declaratur, & illuſtratur. & num. 12.*

13 *Apoſtatæ redeunti etiam de iure ciuili mortis pœna remittitur.*

14 *Iura diſponentia de hæreticis locũ habent in apoſtatis.*

ARGVMENTVM.

An Apoſtata fidei differat ſpecie ab hæretico,& expenditur ſenſus l. 3. C. de Apoſtat.

CAP. IV.

IVris inſpecta cenſura, dici poſſe videtur Apoſtaſiam eſſe ſpeciẽ delicti ab hæreſi diſtinctã, cũ plura inter eas eadẽq. minimè vulgaria Iure noſtro inter hæc appateãt Cõſtituta; diſcrimina ſed duo præſertim.

1 Primum, quia hæretico ad fidem redeunti parcitur; Apoſtaſię verò flagitiũ nulla pœnitentia oblitetatur, *l. 3. C. de Apoſtatis, l. Manicheos C. de hæret. vtrobique Doct. Afflict. in conſt. Regni tit. de Apoſtat. Arelatan. not. 44.*

2 Secundum, quia aduerſus defunctos hæreticos etiam vſque ad 30. annos agi poteſt vt eorum memoria damnetur, fiatque bonorum præſcriptio, *l. Manicheos C. de hæret. l. quiſquis C. ad l. Iul. Maieſt. Alberic. in l. 1. C. de Apoſtat. Bart. & Salic. in l. 2. C. eod. Bald. de præſcript. 2. par. 5. principali ſub num. 4. Gram. deciſ. 105. num. 22.*

3 At verò contra Apoſtatam licet Ius accuſandi tandiu duret, quandiu viuit, poſt mortem tamen quinquennii diſſimulatione aboletur, *d. l. 2. & l. Apoſtatarum C. de Apoſtat. Anan. in c. 1. n. 2. extr. eod. tit. Afflict. in Conſt. Regn. ſub rubr. de Apoſtatantibus*, latè *Royas de hæret. par. prima num. 495. Proſper. Farinac. quæſt. crim. tom. 1. q. 10. num. 29.* Quibus rationibus per moti hanc opinionem probãt *Silueſter in Sum. verb. hæreſis 1. q. 2. Canus de locis Theologic. lib. 12. cap. 9. col. 3.*

4 Quibus parum obſtantibus, dicendũ eſt apoſtaſiam non eſſe peccatum ſpecie diſtinctum ab hæreſi, ſed dumtaxat inducere circumſtantiam augentem deformitatem, & turpitudinem criminis, prout ſcribit *D. Thom. 2. 2. q. 10. art. 1. Alphonſ. de Caſtro de iuſt. hæret. lib. 1. cap. 17. & nouiſſime Azor. inſtit. moral. lib. 8. cap. 21. Penia in director. inquiſit. par. 2. Comment. 24. §. qui vero Valentia 2. 2. diſput. 1. q. 11. puncto 1. not. 1. Bannes ibid. q. 12. art. 1. dub. 1. Sanchez ad præcepta* Decalogi *lib. 2. c. 7. n. 16. nam ut inquit D. Tho. 2. 2. q. 2. art. 2.*

5 tres ſunt ſpecies Infidelitatis, paganiſmus, Iudaiſmus, hæreſis: modo aut quis ſub nomine Chriſtiano contradicit fidei, quam antea eſt profeſſus, & eſt hæreticus: aut repugnat fidei quam tenet in figuris, & vmbris, & eſt Iudeus, aut reſiſtit fidei, quam nunquam ſuſcepit, & eſt paganus, non datur ergo quarta ſpecies Infidelitatis, in qua Apoſtatæ poſſint reponi, quamuis maiori circũſtantia grauentur: Ad contraria reſpondetur & quo ad Primũ, nõ eſt bonũ Argumẽtũ in iure aliquainter hæreſim, & apoſtaſiã adſũt diſcrimina, ergo hæreſis, & Apoſtaſia ſũt ſpecies inter ſe diuerſę, cũ in iure nouũ non ſit, vt terminus aliquis duo cõplectatur, quorum alter altero plus contineat, diuerſumque nomen habeat: videmus enim nomen adoptionem diuidi in arrogationem, & adoptionis ſpecificam, *l. 3. ff. de adopt. §. adoptio Inſt. eod.* Et quamuis arrogatio habeat aliquid pluris quam adoptio, *l. cum in adoptiuis C. de adopt. §. ſed hodie Inſt. eod. tit.* nihilominus tam arrogatio, quam adoptio ſpecifica continetur in lato adoptionis vocabulo, *d. §. adoptio Inſtit. de adopt.*

6 Item cognationis verbo continetur cognatio ſpecifica, & agnatio, *l. ſunt autẽ ff. de legit. agnat. tutel. §. ſunt autẽ vbi glo. hoc expreſſe tradit. in verb. Cognati Inſt. eod.*

Digitized by Google

eod. tit. & *in* §. *ſunt autem inſtit. de legit.*
agnat.ſucceſſ.& licet plus operetur agna-
tio, quam cognatio, vt in *prino. tit. inſt.*
de legit.agnat.ſucceſſ. tamen tam agnatio,
8 quam cognatio ſpecifica, continetur ſub
largo vocabulo cognationis *d.*§ *ſunt au-*
tem. Ad propoſitum ergo redeundo, eſt
quidem plus ſceleris in apoſtaſia, quam
in hæreſi, & huius rei ratione aliquæ in-
ter apoſtaſiam, & hæreſim ſunt differen
tiæ, hoc tamen non facit, vt apoſtaſia
conſtituat ſpeciem ab hæreſi ſeparatam,
tum ex prædictis, tum etiam quia ex eo
9 quod aliquid plus in vna re ſit, quam
in alia, nõ inducitur differentia ſpecifi-
ca, *l. vlt. ff. de fund. inſtruct. et inſtr.*
legat. l. humilem, *C. de inceſt. nupt.*
Lap. inter conſil. Oldr. conſ. 2. in fin. cum
aliis per Decian. *reſponſ.* 123. *num.* 78.
lib. 3.

Quod ſi peculiariter conſiderentur di
ſcrimina, quę inter apoſtaſiam, & hære-
ſim afferuntur, vtique non erit admodũ
difficile, illa ſic declarare, vt firmatę cõ-
cluſioni non aduerſentur: Nam quod
longius duret facultas inquirendi aduer
10 ſus hæreticum defunctum, quam aduer-
ſus apoſtatam, iuri congruit, & rationi
Etenim cum Hæreticus non in omnibus,
ſed in aliquibus Articulis erret, impieta
tem ſuã facilius tegit ſub nomine Chri-
ſtiano, & propterea ad eam detegendã
longo ſpatio opus erat; occulta enim
non ita de facili ſciri poſſunt *l.* 1. §. *occiſo*
rum, vbi Bart. ff. ad Sillan. gloſ. in l. ſi ideo
C. de his quæ vt indign. Alex. conſ. 24.
num. 9. *lib.* 2. cum aliis per *Decian. conſ.*
93. *num.* 15. *lib.* 2. At cum Apoſtata
à fide prorſus deficiat, ſi talis quiſpiam
ſit, quinquennii ſpatio facile poteſt co-
gnoſci, cum tantundem temporis in aliis
criminibus vindicandis ſit præſcriptum,
§. *fin. inſt. de iniur.*
11 Ad ſecundi Argumenti ſolutionem
variæ ſolent reſpõſiones accommodari.
Accurſ. in d. l. 3. *C. de apoſtat.* & *Afflict.*
in d. conſt. 1. *num.* 3. *nec non* & *Nicol.*
Arelat. notab. 44. concorditer aſſerunt
diſpoſitionem *d. l.* 3. vendicare ſibi locũ
tantum quoad poenam corporis affli-
ctiuam, nõ autem in foro conſcientiæ, &
quo ad Deum, apud quem nunquam
ſera reputatur poenitentia, iuxta illud.
Dixi confitebor, et tu remiſiſti impietatẽ
peccati mei, adeo, vt ſecundum eos, in-
ſpecta diſpoſitione, *d. l.* 3. hæretico re-
deunti indulgeatur in vtroque foro: apo
ſtatæ verò tantum in foro conſcientię:
At verò *Alphonſ. de Caſtro de iuſt. hæreti*
punit. lib. 2. *cap.* 23. *et poſt ipſum Villa-*
dieg. de hæret. q. 5. *Simanca, de catholic. in*
ſtit. tit. 7. *num.* 4. *repert.* nec non & *Lo-*
catus in repert. inquiſ. in verb. Apoſtata
Menoch. qui alios refert de. arbitr. caſu
546. *num.* 18. *cum ſeq.* plurimum inſu-
darunt, quo demonſtrarent eſſe deroga-
tum diſpoſitioni *d. l.* 3. tũ ex auctoritate
iuris Pontificii, tũ ex vſu forenſi, & ex
ſententia communi, adeo quod poſſet
& deberet ex corpore iuris aboleri, & in-
ter iniquas Conſtitutione reiici, quibus
etiã accedit, *Rotas de hæret. par.* 1. *n.* 496
et ſequ. ducuntur ea ratione, quia de
iure Canonico apoſtatis redeuntibus ne
dum indulgetur, ſed etiam ad redeundũ
ipſi compelluntur, *cap. quidam eod. tit.*
de apoſtat. cap. contra Chriſtianos de hæret.
in 6. & cum verſemur in crimine eccle-
ſiaſtico, diſpoſitio iuris Pontificii debet
attendi, non autẽ iuris ciuilis *c. vt inqui*
ſitionis § *prohibemus de hæret. in* 6. *gloſ. in*
c. poſſeſſor de reg. iur. et in §. *hactenus inſt.*
de grad. affin. Bart. in l. priuilegia C. de
ſacroſ. Eccleſ. Bald. ibidem num. 3. *Abb.*
in cap. fin. de ſecundis nupt. et in cap. fin.
de præſcript. Felin. in cap. 2. *num.* 3. *de teſt.*
et in cap. eccleſia Sanctæ Mariæ nu. 42.
de conſtit.
12. Ego vero arbitror in *d. l.* 3. nihil con-
tineri quod Sacris Canonibus aduerſe
tur, non enim ille teſt. excludit poenitẽ
tiam ita vt apoſtatæ redeuntes ſint om-
nino vita mulctandi, ſed tantũ excludit
poenitentiam quo ad alias poenas; de
quibus ibi, nẽpè quod ab hominum cõ
ſortio ſint ſegregati, à teſtimoniis feren
dis alieni, teſtamenti non habeant factio
nem, nulli in hæreditate ſuccedant, à
nemine ſcribantur hæredes: in iſtis qui-
dem poenis poenitentiam prorſus exclu
dit, non autem in poena mortis, de qua
nihil omnino agit vſquè adeo, vt ver-
bum

bũ nullum in hac lege reperiatur, quod
13 ad poenam mortis poſſit aptari. Dicen
dum ergo apoſtatæ ad fidem redeunti e-
tiam de iure ciuili poenam mortis remit-
ti non ſolum de iure Canonico, ſed etiã
de iure ciuili, In reliquis vero poenis
hoc plus ius ciuile continet quod aufert
teſtamenti factionem, & ius ferendi te-
ſtimonium, in quibus remiſſionem non
indulget, & ne aliorum labores ſubripe-
re videar, in hunc ſenſum ante me inci-
dit *Riminald. Iun.* à me poſt hæc ſcri-
pta viſu inter *conſ. crim. diuerſ. conſ.* 83.
num. 20. *lib.* 2.

Refutatis ergo contrariis ſolida rema
net cõcluſio, apoſtaſiã nõ eſſe peccatum
diſtinctum ab hæreſi, ex qua deducitur
quod iura loquentia de hæreticis, locum
habent in apoſtatis in his in quibus ſpe-
cialiter non reperitur diuerſimode con-
ſtitutum, *l. vlt. C. de apoſtat. l. nos redden-
tes, §. manifeſtum verb.* Iudaicæ *atque
apoſtaſiæ de Sum. Trinit. Succ. in rubr. de
hæret. Goffred. in rubr. C. eod. Simanca de
Cathol. inſt. tit.* 17. *in fine.*

SVMMARIVM.

1 **Sola fidei credulitas non ſufficit, ſed requi-
ritur eiuſdem confeſſio.**
2 **Præciſe ſiue abſolute coactus non efficitur
apoſtata.**
3 **Abſolutè coactus magis pati dicitur quam
agere.**
4 **Conditionaliter coactus non efficitur apo-
ſtata. peccat tamen mortaliter. num. 5.**
6 **Voluntas contra voluntas eſt.**
7 **Aſſerens ſe negaſſe Chriſtum per vim, &
metum efficitur ſuſpectus aliquando de
vehementi, aliquando vero de leui. &
num. 8. & 9.**
10 **Statim poenitens ceſſante metu, diluit ſu-
ſpenſionem hæreſis vel apoſtaſiæ.**

ARGVMENTVM.

**An qui coactè, vel per vim, & me-
tum abnegat fidem Catholicam
vel Idolis ſacrificat, corde ta-
men fidelis eſt, poſſit Apoſtata
reputari.**

CAP. V.

1 PRo faciliori decla-
ratione reminiſci
nos oportet nõ ſuf
ficere homini ca-
tholico ſinceram
fidei *credulitatẽ*,
*ſed requiri etiam
eiuſdem fidei con-
feſſionem explicitam* D. Tho. 2. 2. *q.* 3.
art. 2. *Iſidor. de ſum. bono. lib.* 2. *cap.* 2.
Emer. in directl. par. 1. *quæſt.* 9. *num.* 3.
ibique Penia *Comment.* 24. *Simanca de
cathol. inſt. tit.* 17. *latè Sanchez ad præce-
pta* Decalogi *lib.* 2. *cap.* 4. *cum aliis à
me congeſtis ſupra lib.* 1. *cap.* ...

Hoc ſumpto in propoſita Dubitatio-
ne duo caſus poſſunt conſiderari: Pri-
mus quando coactio eſt præciſa, ſiue ab
ſoluta, nempè quia renitens, & ligatus
2 circumciditur, vel eius genua flectun-
tur ab alio ante idola, vel manus eorum
fuerunt comprahenſæ vt thurificarẽtur
& in tali caſu neque apoſtata poteſt re-
putari, neque peccat, *cap. maiores §. ille
vero qui nunquam extra de baptiſ. capit.
Præsbiteros* 50. *diſt. cap. conſtat.* 1. *q.* 1.
gloſ. in cap. de Iudeis *verb. coacti* 45. *diſt.*
Albert. *de hæret. q.* 30. *num.* 7. *Simanca de
cathol. inſt. tit.* 17. *nu.* 29. *Penia ad* Emer.
par. 1. Comment. 24.

3 Et ratio eſt, quia in tali caſu coactus
dicitur magis pati, quam agere, vt inſ-
quit teſt. *in c. ſacris de his quæ vi metuſuè
cauſa fiunt*, & propterea poenam pati nõ
debet, *l. foediſſimam, vbi Bal. & Salicet.*
C. *ad l. Iul. de adult. gloſ. in cap. ità ne
potauerit* 32. *q.* 5.

4 Secundus eſt caſus, quando vis non
eſt pertinacia, ſed conditionalis, nempè
quia datur electio moriendi, ſeu tormẽ
ta patiendi, vel fidem abnegandi, aut
Idolis ſacrificandi, & tunc quantum
ad eſſentiam neque apoſtata poteſt re-
putari, neque hæreticus, quia cum cor
de credat, non adeſt error pertinax, qui
ipſum ſeparare poſſit à communione fi-
delium *c. primum* 22. *q.* 2. *gloſ. in cap.
non ſolum* 85. *verb. negare* 11. *q.* 3. *in
cap.*

cap. Ita nè verb. putauerit 32. q. 5. Calder. conſ. 4. verſ. ore enim de hæret. Afflict. in conſt. Regni rub. de hæret. cap. 1. num. 9. Albert. de hæret. q. 39. num. 6. Simanca de cathol. inſt. tit. 17. num. 29. & 35. & 36. D. *Anton. in ſum. par. 2. tit. 12. cap. 6. verſ. nota, Royas de hæret. par. 1. num. 48. Clar. in §. hæreſis num. 3. verſ. ſed nũquid, Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 18. verſ. 13. & 28.* Penia *ad Emer. par. 1. Comment. 24. Menoch. de arbitr. lib. 2. centur. 6. 546. num. 22. Iacob. Graff. de ciſ. lib. 2. cap. 8* Rubr. *de hæret. nu. 30. & de communi teſtantur Bãnes 2. 2. q. 11. art. 4. verſ tertia concluſio, Gregor. Valent. ibidem q. 12. art. 1. Azor. Moral. Inſt. lib. 8. cap. 9. 10. et 11. Sanchez ad præcepta decalogi lib. 2. cap. 7. num. 8.* ſubdens ab hoc peccato abſoluere poſſe
5 quemlibet Confeſſarium. Fatentur tamen omnes quod hic peccat mortaliter, tum quia vitam magis profundere quam ad hoc debuit adduci, cap. ſacris de his quæ, vi metuſue cauſa fiunt, tum etiam quia licet coactè neget, negare tamen dicitur, nam voluntas coacta, voluntas eſt,
6 *cap. maiores §. fin. de bapt. cap. ſacris de his quæ vi metuſuè cauſa fiunt l. ſi mulier §. qui metu ff. quod met. cauſ. l. ſi Patre cogente, ff. de ritu nupt.* Et quamuis nolit negare Chriſtum, vult tamen magis illud per quod negat, quam illud quod negat, *cap. merito 15. q. 1. gloſ. in d. cap. non ſo-*
7 *lum verb. negare 11. q. prima.* Quoniam vero animus intus latet, & Eccleſia non iudicat de occultis *cap. 1. de cland. deſponſ.* merito in foro exteriori aſſerens ſe Chriſtum negaſſe per vim, ſiuè metum, redditur ſuſpectus de vehementi, vel leui, perpenſis coniecturis perſonarum, & negotiorum, de quibus *infra*, vt poſt alios concludunt, & rectè *Gerſon. in tract. de proteſtatione conſid. 29. Penia ad Emer. d. comment. 24. Azor par. prima lib. 8. cap. 9. q. 9. ad finem*. Erit quidem de vehementi ſuſpectus, ſi vi, vel metu ceſſante nihilominus in negatione fidei, ſeu Idolorum adoratione perſeuerauit, quia diuturna continuatio demonſtrat
8 actum ex corde proceſſiſſe, *cap. fin. de frigid. & malefic. l. 2. C de his quæ vi metuſue cauſa fiunt.* Item ſi perſona ſit grauis, veluti Prælatus, Monachus, Theologus, aut alius vir grauis, & prudens, & vis, vel metus non fuerit mortis, vel tormentorum, ſed famę, vel exilii, fruſtrigationis, carceris, famis, vel alterius generis non cadentis, in conſtantem virum In his .n. caſib. ſuſpitio eſt ita vehemẽs, vt merito indici eis poſſit abiuratio, *Penia d. Comment. 24. verſ. qui autem tur de reuertuntur*, Et ſimiliter ſi metus fuerit reuerentalis R*epertor. Inquiſ. verb. filii verſ. 2. quem probat* Farinace. *de hæreſi q. 183. num. 27.*
9 De leui, erit ſuſpectus, ſi negatio fuerit facta a perſonis non benè fidei cauſam callentibus, & qui veriſimiliter ſcire non poterant quam graue delictum ſit negare fidem, cuiuſmodi ſunt pueri, foeminæ, ruſtici; & alii, quos minor metus auertit, *Penia, Simanca, & alii loc. cit.*
10 Diluet autem omnem ſuſpitionem hæreſis, vel apoſtaſiæ, ſi ſtatim, vi vel metu ceſſante doluerit, & poenitentiam egerit, *Simanca loco cit. num. 37. Penia d. Comment. 24. verſ. Monet tamen Azor. Moral. Inſt. par. 1. lib. 8. cap. 9. in fine.*

DE IVRE PERSONARVM EXTRA ECCLESIÆ GREMIVM EXISTENTIVM.

Liber Septimus.

DE APOSTATIS A STATV ORDINIS CLERICALIS.

1 A Statu ordinis Clericalis recedere Clericus dicitur, ſi faciat actum clericatui omnino contrarium, *cap. 1. & 3. & cap. diuerſis, & vtrobique Doct. de cleri. coniugat.* Quod quidem contingere tripliciter ſolet; Primo, per contractum matrimonii; Secundo per militiam; Tertio per dimiſſionem habitus, de quibus omnibus ſingillatim erit agendum.

SVMMARIVM.

1 *Clericus quando dicatur recedere a ſtatu clericali.*

2 *Clericus per contractum matrimonii dicitur feciſſe receſſum a ſtatu clericali.*

3 *Beneficia Clerici in minoribus conſtituti vacant ſi contrahat matrimonium per verba de præſenti.*

4 *Vacatio beneficiorum per contractum matrimonii inducitur ipſo iure, nec requiritur ſententia priuatoria.*

5 *Vacatio beneficiorum per contractum matrimonii requirit ſententiam priuatoriam.*

6 *Vacatio beneficiorũ per contractum matrimonii quoad titulum inducitur ipſo iure, quoad poſſeſſionem requirit ſententiam.*

7 *Vacatio per contractum matrimonii clerici in minoribus conſtituti, inducitur propter incompatibilitatem.*

8 *Clericus in minoribus conſtitutus contrahens matrimonium eſt compellendus à Iudice dimittere poſſeſſionem.*

9 *Poſſeſſione vt quis priuetur, eſt opus iudicis facto.*

10 *Renunciatio facta ad fauorem per clericum poſt quã contraxit matrimonium eſt nulla.*

11 *Beneficia contrahentis matrimonium poſſunt ſtatim impetrari.*

12 *Clericus retinens beneficia poſt contractum matrimonii peccat mortaliter.*

13 *Clericus poſt contractum matrimonium tenetur reſtituere fructus perceptos.*

14 *Clerici regreſſus & receſſus ad beneficia expirat per contractum matrimonii.*

15 *Diſpenſatio Illegitimi, vel inhabilis ad plura beneficia expirat per contractum matrimonii. Contraria opinio defenditur.*

16 *Cardinalatus dignitas expirat per contractum matrimoni.*

17 *Clericus per contractum matrimonii dicitur priuatus beneficio, ſiue matrimonium ſit conſumatum, ſiue non.*

18 *Clericus per contractum matrimonii per verba de præſenti, dicitur habuiſſe animum perdendi beneficium.*

19 *Matrimonium dicitur perfecte contractum mutuo conſenſu ſine corporum commixtione.*

29 *Clericus nõ recuperabit beneficia ſi vxor ante ſequutam copulam ingrediatur religionem.*

21 *Vacatio ſemel inducta non reuiuiſcit ſine noua collatione.*

ARGVMENTVM.

Per contractum matrimonij quando dicatur factus receſſus a ſtatu Clericali.

SC C AP.

Digitized by Google

CAP. I.

REgula conſtitui poteſt per con-
1 tractum matrimonii per verba de præſenti dici factum receſſum à ſtatu clericali, *dicto capitulo primo, & 3. de Cleric. coniugat. Abb. conſil. 9 2. numero 18. par. ſecunda,* Aym. *conſ.* 303. *num.* 9. Gigas *de penſ.* q. 54. *Euerard. conſil.* iii. *numero primo, & quarto,* Capella *Tholoſ. deciſione* 239. *cum aliis mox infra allegandis,* Ci-
2 thara enim cum Pſalterio male concordat, *capitulo diuerſis de cler. coniugat.* Et cum vir cogitet quomodo placeat vxori, quaſi diuiſus in duo plenam ſui non habet poteſtatem, & ideo minus quæ Dei ſunt valet cogitare, *d. capitulo diuerſis.* Eſt etiam clericus ob immunditiam ſuam eccleſiaſticis Sacramentis tractandis indignus. *d. c. 3.*

3 Qua ratione per matrimonium per verba de præſenti contractum à clerico in minoribus ordinibus conſtituto vacant eius beneficia, *d. capitulo primo, & tertio de clerico coniugato, Rot. deciſ. 21. de probat. in antiq. & deciſione prima, de Sponſal. Capella Tholoſ. dicta deciſione 239.*

4 Extenditur primo, vt hæc vacatio inducatur ipſo iure adeo vt nõ requiratur ſententia priuatoria, *Ita gloſ. in d. capitulo primo, verb. relinquenda, quam ibi probant Hoſtienſ. ſub num. ſecundo, Io. Andre. numero 6. Butr. num. 7. Anchar. numero ſecundo, Card. num. ſecundo, Imol. num. 4. Abb. num. 4. & 5. circa finem, & conſil. 62. numero 18. par. 2. & iterũ Io. Andr. in cap. Ioannes numero 23. eod. tit. de cleric. coniugat. ibique Butr. num. 19. Anchar. num. 14. Card. numero 8. Imol. num. 24. Boich. in cap. quod te nu. 5. & cap. diuerſis, numero ſecundo, eod. tit. Archid. in cap. placuit in fine 32. diſt. ibique Gemin. in fine, Imol. in clem. gratia num. 25. de reſcript. ibique Capra numero 45. Pariſ. conſil. 40. num. 3. lib. 4. Rebuff. de pacific. poſſeſſ. num. 187. & iterum in praxi reg. de publicand. gloſ. 18. num. 38. Gigas de penſ. q. 54. num. 5. & 6. Staphil. de litter. grat. tit. de variis mod. vacand. num. 2. Tiraq. de retract. conſang. § . 26. gloſ. 2. num. 9.* Et hæc eſt communis, prout de illa teſtantur, *Couar. de Sponſal. par. 2. cap. 6. §. 3. num. 4. Vaſq. de ſucceſſion. progreſſ. lib. 3. §. 22. num. 36. Clar. in §. fin. quæſt. 73. ſub num. 5. Aym. conſ. 303. num. 9. Didac. Spino de teſtamentis gloſ. 16. num. 43.* Guttierez *lib. 2. pract. q.* 104 *num.* 3. Euerard. *conſ.* iii. *num.* 1. *et* 4. *Pariſ. de reſignat. beneſ. lib. 3. q. 1. num. 28. Ceuall. q. 147. num. 1. Sanchez qui plures alios refert de Matr. lib. ſeptimo, q. 42. nu. 4. quibus adduntur* Azor. *Moral.* Inſtit. *lib. 13. cap. 13. q. 6. et 8. Cappel.* Tholoſ. *deciſ. 240. Ruffinac. de benef. cap. 3. Pecchius in reg. beneficium num. 26. lib. 6. Mandos de ſig. gratiæ tit. de priuatione, verſ. Impetratur beneficium,* Leſſius *de iuſt. et iur. lib. 2. cap. 34. dub. 21.* Gonzalez *in reg. 8. gloſ. 15. nu. 43.* Garz. *de benef. par. 11. cap. 8. num. primo,* Rota *apud Verall. deciſ. 215. numero 2. et 12. par. 1. et in* Lucana *de inſula 6. Iunii* 1575. *coram bo. me.* Card. *Lancellotto vbi hanc opinionem tenet Cancellaria.*

5 Contrariam opinionẽ quod quinimmo requiratur ſententia priuatoria, videtur ſentire, *gloſ in cap. coniugatus verb.* Ad ſacros ordines, *de conuerſ. coniugat.* quatenus inquit, clericos in minoribus conſtitutos contrahẽtes matrimoniũ debere beneficiis priuari, & expreſsè hoc tenet *Alex. lib 3. de Sponſal. cap. 3. Manuel. in ſum. tom. primo, cap. 123. num. 1. in 2. edit.*

Nituntur potiſſimum auctoritate *text. in cap. 1. de cler. coniugat.* ibi, ſi qui clericorum infra ſubdiaconatum acceperint Vxores, ipſos ad relinquenda beneficia eccleſiaſtica, & retinendas vxores eccleſiaſtica diſtrictione compellas. Item ducuntur *ex cap. quod a te, eod. tit.* ibi eccleſiaſtico beneficio debent ſpoliari, *et ex cap. diuerſis eod. tit. ibi,* beneficiis eccleſiaſticis priues.

6 Opiniones conciliando dicendum eſt, primam procedere reſpectu tituli, & iuris, quod clericus habebat in beneficio, vt in iis inducatur ipſo iure vacatio abſque alia ſententia priuatoria; Secunda vero opinio procedat

reſpe.

Digitized by Google

reſpectu poſſeſſionis, quam niſi ſpontè clericus dimittat, ad eam relinquendam eſt cogendus manu militari.

7 Primum caput huius diſtinctionis probatur, quia vacatio in huiuſmodi caſu non inducitur propter delictum, ſed propter incompatibilitatem, cuius vigore clericus contrahens matrimonium per verba de præſenti, videtur beneficio ſua ſpóte renũciaſſe, *d.c. 3 decler. coniug.* atque ideo non eſt opus aliqua ſententia priuatoria, neque declaratoria, tum quia vbi nullum adeſt delictum, nulla poteſt induci priuatio, tum etiam quia vbi adeſt renunciatio expreſſa, vel tacita, non eſt opus declaratoria, *cap. ex tranſmiſſa de renunciat. cap. cum renunciatur 32.q prima.*

8 Secundum caput probatur, primò quia clericus in minoribus conſtitutus, licet per contractum matrimonii per verba de pręſenti remaneat priuatus titulo ipſo iure, tamen non remanet priuatus poſſeſſione, ſed eã cõpellendus eſt per iudicem dimittere, *gloſ. in dicto capitulo primo, verb. relinquenda de Cleric. coniugat.* quam ibi ſequitur *Anan. ad finem, verſiculo nota textum.*

Secundò probatur *ex capitulo litteras* §. *cum igitur de conceß. præbend.* vbi & ſi pręBenda vacaret de iure, quia tamen non vacabat de facto reſpectu poſſeſſionis, præcepit Summus Pontifex, quod detentor cogatur dimittere.

9 Non obſtant iura allata ad probandum requiri ſententiam priuatoriam, quia illa ſunt intelligenda reſpectu poſſeſſionis; Etenim cum poſſeſſio habeat plus facti, quam iuris, *capitulo cum noſtris* §. *Auditor de conceß. præbend.* vtique ſi quis recuſet eam dimittere, opus eſt iudicis facto, vt ea priuetur, *dicto capitulo cum noſtris*, vbi inquit, quod lata ſententia ſuper priuatione beneficii, non eſt licitum illi, ad cuius fauorem ſententia dicta eſt, beneficium occupare, niſi vel poſſeſſor illud dimittat, vel ab eo manu militari auferatur.

Remanet ergo firmum, quod reſpectu iuris, aut tituli, per contractum matrimonii per verba de pręſenti in clerico in minoribus conſtituto, inducitur vacatio beneficiorum ipſo iure, ex quo.

10 Deducitur primo, quod renunciatio facta ad fauorem per clericum poſt contractum matrimonium, nullius eſt momenti, *Biſignet. deciſ. quinta, de re iudic. Felin. in capitulo in noſtra num. 37. verſ. fallit quinto, de reſcript. Prob. ad Monach. in cap. præſenti num. 16. & 24. de offic. deleg. lib. ſexto Butr. conſilio 43. in princ. Rebuff. conſilio 64. num. quarto Nauar. conſilio primo, de reſcript. Ant. Burgoſ. in capit. Canonum num. 310. de conſtit. Gambar. de auctor. legati lib. 10. numero 340. Gabr. conſil. 196. num. 11. lib. primo, Pariſ. de reſignat. lib. 3. q. 1. n. 21. Sanchez de matr. lib. 7. diſput. 42. n. 13.*

Deducitur ſecundo, poſt contractum
11 matrimonium poſſe ſtatim beneficia impetrari tanquam vacantia, *Anchar. in cap. quod à te num. 4. de Cler. coniugat. Azor. lib. 5. cap. 8. q. 3. Sanchez loco cit. num. 12.*

12 Deducitur tertio poſt matrimonium contractum clericum nullatenus poſſe beneficia retinere, ſed teneri ſtatim illa dimittere, alias peccaret mortaliter tanquam iniuſtus rei detentor in re grauiſſima; *Nauar. in ſum. cap. 25. num. 120. Angel. vel apoſtaſia num. 2. Silueſt. eod. verb. apoſtaſia q. 3. num. 8. Maiol. de irreg. lib. primo cap. 34. num. 5. cum aliis per Sanchez loco cit. num. 10.*

13 Deducitur quarto teneri clericum poſt contractum matrimonium reſtituere omnes fructus præceptos, *Azor. loco cit. Vega in ſum. tom. 1. cap. 36. caſu 20.* §. *quarto.*

14 Extenditur ſecundo vt ſicuti per contractum matrimonii per verba de præſenti in clerico in minoribus conſtituto, inducitur vacatio beneficiorum, ita etiã expirent regreſſus, & acceſſus, & alia quę cunque iura ad beneficia eccleſiaſtica competentia, *gloſ. in d. capitulo primo, verb. clericalis, de clericis cõiugat. lib. 6. ibi q. Io. Andr. n. 3. Anchar. n. 5. Gemin. num.*

Digitized by Google

6. Prob. numero quinto, & ſequenti, Butrius in capitulo primo, numero ſeptimo, extra eodem titulo, Bouib. in capitulo quod te numero quinto, eodem titulo. Tiraquell. de retract. conſanguin. §. 26. gloſ. ſecunda, numero nono, Clar. in praxi, §. primo quæſtione 73. numero quinto, Caſtren. & Alexand. in l. ſi à primo, ff. de liber. & poſthum. Nauar. in capitulo ſi quando; except. quinta, de reſcript. Couaru. qui teſtatur de communi de ſponſ. par. ſecunda, capitulo ſexto, §. 3 numero quinto, Ceuallos quæſtione 147. numero ſecundo, Pariſius de reſignatione beneficiorum lib. primo, quæſtione 1. num. 14. Sanchez dicto lib. 7. quæſtione 42. num. 7. Garzia d. cap. 8. num. 2.

15 Extenditur tertio, vt ſi illegitimus, aut alias inhabilis impetret diſpenſationem ad obtinendum beneficia, vel ad plura beneficia, ſi ea impetrata contrahat matrimonium per verba de præſenti, expiret diſpenſatio, & habilitas conceſſa ad obtinendum beneficia, vt pluribus probat *Prob. ad Monach. in d. cap. 1. à num. 6. cum ſeq. de cler. coniug. lib. 6.*

Contrariũ, & rectius tenent *Sanchez, & Garzia locis ante citatis ille num. 9. hic ſub num.* 2. quia per diſpenſationem non confertur incapaci aliquod ius, ſed tantum remouetur obſtaculum, & ex aliis rationibus conſideratis per *Sanchez*, cui breuitati ſtudens lectorem remitto.

16 Extenditur quarto, vt multo magis procedat in dignitate Cardinalatus, illa enim tanquam dignitas clericatui annexa, ſtatim per contractum matrimonii per verba de præſenti expirat, prout ætate noſtra practicatum vidimus.

17 Extenditur quinto, vt procedat ſiuè matrimonium contractum fuerit conſumatum, ſiue non, quia remanet nihilominus clericus beneficio priuatus, *Collect. in d. cap. 1. de cler. coniug. Franch. & Gemin. in capitulo primo, in fin. princip. eod. titulo lib. 6. Panuin. de pot. cap. ſed vac. prælud. 7. col. tertia, & communem dicit Capra in d. cap. 1. de cleric. coniug. Rota antiq. deciſione prima, de ſponſ. & deciſ. 21. de præbend. & deciſ. prima, de cleric. coniug. in nou. Capell. Tholoſſ. deciſ. 239. Maſcard. de prob. concl. 182. n. 3. lib. 1.* & hanc eandem opinionem tenuit Rota in Lucana de inſula 6. & 13. Iunii 1575. coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto.

18 Cuius concluſionis duplex eſt ratio; Prima, quia ex quo clericus matrimoniũ per verba de præſenti contraxit, per eum non ſtetit, quin illud ad exitum perduceretur, ideoque viſus eſt ex hoc ſolo facto habuiſſe animum perdendi beneficium, *c. nuper, de bigam. iuncta l. quid ergo §. ſi autem ff. de his qui not. infam. Rebuff. in l. Paulus ad fin. ff. de verborum ſignificatione, & in praxi benefic. titulo de reſignatione tacita, verſiculo vndecimo, Capell. Tholoſan. loco ſupra citato.*

19 Secunda, quia matrimonium dicitur perfectè contractum mutuo conſenſu, nec ad eius eſſentiam requiritur corporum commixtio, *capitulo final. de frig. & malefic. capitulo per tuas, qui filii ſint legit. capitulo 1. et ſecundo, de Matr. contra interdictum, l. nuptias ff. de reg. Iur. cum aliis per Tiraquell. l. ſi vnquam verb. donatione largitus numero 129. C. de reuoc. donat. Couar. de ſponſal. part. ſecunda, capitulo primo, numero ſecundo,* & propterea ſiuè ſequatur copula, ſiuè non, ſemper erit verum matrimonium eſſe contractum.

20 Extenditur ſexto, vt procedat etiam ſi poſt matrimonium contractum vxor ingreſſa fuerit Religionem, non ſequuta ad huc copula carnali, quia non ideo clericus recuperabit beneficia, quæ iam per matrimonium contractum vacarunt *Doct. communiter in d. capitulo primo, de Cleric. coniug. et precipue Butr. numero ſeptimo et Abb. numero ſexto, Capell. Tholoſ. d. deciſione 239. verſ. Adde quod ſi ſponſa, Imol. in. clem. gratiæ verb. reſignaueris, de reſcript. Præpoſ. in Can. placuit, propè fin. 32. diſtinct. Diaz in praxi capitulo 74. verſiculo* Et hoc etiam ſi non ſequatur *Couaruu. loco citato*

ſcilicet

ſcilicet de Sponſ. par. 2. *cap.* 6. §. 3. *num.* 4. & ante omnes hoc idē ſcripſit *Specul. de Cler. coniug. in fin. Gigas de penſ. q.* 54. *num.* 8. *de benefic. cap. tertio, numero* 20. *Garzias de benefic. par.* 11. *cap.* 8. *n.* 3.

21 Fuit enim per matrimonii contractū inducta vacatio, quę reuiuiſcere nequit ſine noua collatione, vt inquit *Abb. dicto loco paulo ante citato*, præterquam quod per contractum ſponſaliorū per verba de præſenti viſus fuit beneficio renunciare, Ideoque ad illud amplius non debet habere regreſſum, *argumen. capitulo ex tranſmiſſa, de renunc. & capitulo cum veniſſet de teſtam. l. quæritur, §. ſi venditor ff. de ædil. adict.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus non dicitur receſſiſſe ab ordine clericali quando matrimonium deficit per conſenſum ipſius.*

2 *Clericus amens contrahens matrimonium per verba de præſētī, nō perdit beneficia.*

3 *Clericus ſi cōtrahat matrimonium propter metum qui cadat in conſtantem virum non vacant beneficia.*

4 *Clerici Impuberis beneficia non vacant per verba de præſenti.*

5 *Matrimonium impuberis licet videatur contractum per verba de præſenti, tamen iuris interpretatione dicitur per verba de futuro.*

6 *Clericus impubes contrahens matrimoniū per verba de præſenti, poteſt tenere beneficium.*

7 *Clericus dicitur receſſiſſe ab ordine Clericali quando præſtitit legitimū conſenſum matrimonio, licet ex defectu vxoris ſit nullum. Contraria opinio defenditur.*

8 *Matrimonium vt contrahatur requiritur conſenſus vtriuſque.*

9 *Clericus dicitur feciſſe receſſum ab ordine Clericali, etiam ſi mulier ſit impubes, ſed tamen proxima pubertati.*

10 *Clericus recedit ab ordine Clericali, licet mulier vt coacta præſtet conſenſum.*

11 *Clericus recedit ab ordine Clericali, etiam quod matrimonium ſit nullum, quia erat in ſacris.*

12 *Clericus conſtitutus in ſacris ſi contrahat matrimonium, debet priuari per ſententiam.*

13 *Clericus in ſacris conſtitutus non poteſt renunciare Clericatui.*

14 *Clericus in minoribus conſtitutus habet liberum regreſſum ad ſeculum.*

15 *Clericus in ſacris non poteſt redire ad ſeculum.*

16 *Clericum in ſacris conſtitutum priuari beneficio intereſt ſibi & toti eccleſiæ.*

17 *Clericus in ſacris conſtitutus non mitius punitur quam cōſtitutus in minoribus.*

18 *Clericus contrahens matrimonium æque punitur ſi clam, aut publicè contrahat.*

19 *Clericus in ſacris conſtitutus contrahens ſponſalia per verba de præſenti efficitur irregularis.*

20 *Clericus contrahens ignarus impedimenti quod cum muliere intercedebat eſt priuatus. contraria defenditur.*

21 *Clericatus actum contrarium non facit contrahens ignoranter & bona fide.*

22 *Delictum non cōſideratur in contrahente bona fidei.*

23 *Clericus qui contraxit ſciens impedimentum, non dicitur ipſo iure priuatus.*

24 *Clericus ſiue ſciat ſiue ignoret impedimentum dicitur ipſo iure priuatus.*

25 *Clericus vt priuetur ſufficit quod faciat actum contrarium Clericatui per quem reddatur incapax ad beneficium.*

26 *Clericus ſciēs impedimentū, dicitur magis habere animum non renunciandi beneficium quam contrahens ignoranter.*

27 *Scientia nullitatis actus mali, non excuſat a pœna.*

28 *Notarius conficiens inſtrumētum falſum et quod ſit nullum, punitur pæna falſi.*

29 *Teſtis deponēs falſum in iudicio nullo punitur.*

30 *Animus conijcitur ex actu nullo.*

31 *Clericus ſcienter contrahens in gradu prohibito, plus delinquit.*

32 *Clericus ſciens ſe contrahere in gradu prohibito, ac propterea matrimonium non valere, tamen punitur.*

33 *Clericus dicitur feciſſe receſſum a Clericatu etiam quod matrimonium ſit nullum ex defectu ſolemnitatis.*

34 *Vacatio inducitur ex ſola voluntate.*

ARGVMENTVM.

An per matrimonium nulliter contractum Clericus dicatur recedere ab ordine Clericali, ita vt inducatur vacatio beneficiorũ.

CAP. II.

CVm in hac materia Doctores vario modo loquãtur, ideo facilioris doctrinæ gratia, tria ſunt conſideranda capita. Primum quando nullitas prouenit ex defectu conſenſus. Secundum, quando prouenit propter impedimentum. Tertium, quando prouenit ex defectu ſolemnitatis.

1 Quo ad Primum, regula eſt conſtituẽda, quod vbi defectus eſt in conſenſu Clerici, non dicitur factus receſſus ab ordine Clericali, & conſequenter non dicitur inducta beneficiorum vacatio, *Ita Io. Andr. in cap. Ioannes ſub num. 23. verſ. ſi vero de Cler. coniugat. Abb. in cap. 1. ſub num. 7. verſ. Quandoque enim, eod. tit Boich. in cap. diuerſis ſub num. 10. eod. tit. ex qua regula.*

2 Deducitur primo, quod Clericus amens, quamuis contrahat matrimonium per verba de præſenti, nihilominus per tale matrionium non vacant beneficia, *Io. Andr. Abb. & Boich. locis cit.*

3 Deducitur ſecundo, quod clericus cõtrahens matrimonium per verba de præſenti per metum cadentem in conſtantẽ virum, non vacant beneficia, quia metus excludit voluntatem habendi beneficiũ pro derelicto, *Io. Andr. Abb. & Boich. locis ante citatis*, quibus calculum præbent *Calder conſ. primo, tit. de renunciat. Ruin. conſ. 121. lib. 4. Pariſ. conſ. 66. num. 3. lib. 4. cum aliis per Flam. Pariſ. de reſignat. lib. 13 q. 1. num. 52.*

4 Deducitur tertio, quo per matrimonium contractum per Clericum impuberem, in quo malitia non ſupplet ætatem, non vacant beneficia, tum quia nullitas prouenit ex conſenſu, tum etiam quia in tali caſu, licet ſponſalia inſpecto verborum ſono videautur contracta per verba de præſenti; iuris tamen interpretatione dicuntur per verba de futuro, vt eſt tex-
5 tu *in cap. vnico §. idem quoque de deſponſat. Impub. lib. 6.* cuius auctoritate hoc tradunt *Alan. Tancred. & Hoſtienſ. in cap. à nobis extra eod tit. Io. Andr. in d. cap. Ioannes, de Cler. coniugat. Abb. in d. cap. 1. num. 7. verſ.* quandoque non tenuit, ex defectu ętatis, *Boich. in cap. diuerſis ſub n. 10. verſ. ab ætate eod tit. Capp. Tholoſ. deciſ. 283. & corroboratur ex cap. atteſtationes de deſponſat. Impub.* vbi ſpõſalia ante annos pubertatis contracta etiam cum carnis nixu non tranſit in matrimonium, *et ex capitulo ſuper eo, ad finem, de condit. appoſit.* quatenus conſenſus quamuis expreſſus per verba de pręſenti, ſi contineat condonationem, habetur per verba de futuro.

6 Poterit autem impubes habere beneficium vel ex pontificia diſpenſatione, vel ſi beneficium ſit de iure patronatus cum qualitate, vt ad illud debeat pręſentari Clericus de familia, quia tunc poterit obtineri ab impubere non obſtante diſpoſitione Sacri Concilii *Seſſ. 23. cap. 6* quam ità interpręta eſt Sacra Coneregatio, *vt per Rot. deciſ. 482. in fine par. prima.*

7 Dubitari ſolet An prædicta procedãt vbi nullitas procedit ex defectu conſenſus mulieris, nempè quia erat amens, vel impubes, aut conſenſum pręſtitit metu compulſa; Clericus verò præſtitit conſenſum omni ex parte legitimũ; & quidẽ *Prob. ad Monach. in d. cap. vnico nu. 15. de deſponſat. impub. lib. 6.* eſt in ſententia dici factum receſſum ab ordine, & cõſequenter vacationem eſſe inductam, & idem ſequuntur *Diaz in praxi cap. 80. in fine, Vaſq. de ſuceſſ. progr. lib. 3. §. 22. num. 47. ad fin.* ſub conditione tamen dummodo Clericus ſciat mulieris defectum. Cæterum magis communiter concluditur neque dici factum receſſum, neque vacationem eſſe inductam ſiuè Cleri.

ricus ſciat, ſiue neſciat defectum mulieris; *Ita Io. Andr. in d. cap. Ioannes, Botch. in d. c. diverſis num.* 10. *verſ. idem ſi deiectus, de Cler. coniug. Gigas de penſ. q.* 54. *num.* 9. *&* 10. *Couar. qui teſtatur de communi de ſponſal. par.* 2. *cap.* 6. §. 3. *ſub num.* 4. *verſ. Sed cum hic contractus, Clar. in* §. *final. q.* 73. *num.* 5. *Azor. Moral. inſt lib.* 13. *cap.* 13. *q.* 8. Lopez *Inſtruct. par.* 1. *cap.* 49. *col.* 7. Sayr *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 13. Garzia *de benefic. par.* 11. *cap.* 8. *num.* 11. Sanchez *de Matr. lib.* 7. *diſput.* 43. *ſub num.* 6.

Ratio alia non eſt, niſi quia ad matrimonij contractum requiritur vtriuſq.
8 contrahentis conſenſus, *cap. tunc de ſponſal. gloſ. in cap. de illis verb.* ſemel conſẽſerit *circa finem, de ſponſat. impub.* vbi autem deficit conſenſus mulieris, non poteſt eſſe matrimonium, ſine quo non poteſt dici factus receſſus, neque inducta vacatio.

9 Limitatur hæc concluſio dupliciter, primo, quando mulier eſt mentis compos, & licet non ſit ætatis perfectæ, nihilominus eſt proxima pubertati, tunc enim quia conſenſus eſt aptus ad contrahendum, dicitur factus receſſus ab ordine, & inducta vacatio beneficiorum ipſo iure, *Rota deciſ.* 1. *de ſponſal. in antiq. Staphil. de litteris gratiæ tit. de modis vacand.* §. *quintus vacationis modus.*

10 Limitatur ſecundo, ne procedat quãdo defectus conſenſus mulieris procedit ex metu cadente in conſtantem virum, tunc enim pariter fit receſſus, & inducitur vacatio ipſo iure, *Prob. in d. cap. vnico num.* 15. *Diaz d. cap.* 80. *num.* 5. *Gigas d. q.* 54. *num.* 10. *Sayr. loco cit. num.* 13. *Garz. d. cap.* 8. *num.* 12.

Eſt ratio, quia quando mulier eſt impubes, vel amens, eſt prorſus inhabilis ad præſtandum conſenſum; quando vero eſt metu coacta, tunc eſt ad cõſentiendum idonea, ideoque cum clericus quærat extorquere conſenſum, facit quod eſt in ſe.

11 Quo ad ſecundum, caput nonnulli ſunt diſtinguendi caſus, primus quando nullitas prouenit ratione ordinis, vel Religionis, quæ impediat matrimonii contractum, vtputa, quia Clericus contrahens eſt in ſacris conſtitutus, aut forſan eſt profeſſus Religionem approbatam, & in tali ſpecie eſſe priuatum ipſo iure cenſuerunt, *Abb. in cap* 1. *num.* 7. *de Cler. coniug. ibique Card. num.* 2. *Anchar num.* 2. *& in d. cap. vnico nu.* 5. *eod. tit. lib.* 6. *Moneal. in l.* 41. *gloſ. vnica tit.* 6. *par. prima. Aym. de antiq. tempor. par.* 4. §. *videamus,* Couar. *de ſponſal. par.* 2. *cap.* 6. §. 3. *num.* 4. *Staphil. de ſignat. grat. tit. de modis vacand.* §. *quintus vacationis modus, Aufrer. ad* Capell. *Tholoſ. deciſ.* 240. *num.* 4. *Azor. lib.* 13 *cap.* 13. *quaſt.* 6. *& lib.* 7. *cap.* 16. *q.* 5.

Mouentur quod ſi Clericus conſtitutus in minoribus priuatur ipſo iure, vt late probauimus ſupra *eodem lib. cap.* 5. *num.*... Multo magis debet cenſeri priuatus conſtitutus in ſacris, qui grauius delinquit. Quo non obſtante cæteri omnes Doct. communiter exiſtimant eſſe priuãdum per ſententiam, *ita gloſ. in cap.* 1. *verb. dimittere, de cler. coniugat* Io. *Andr. in cap.* Ioannes *ſub num.* 23. *verſ. ſi vero tenet eod. tit. ibique Butr. num.* 19. *ad finem,* Anchar. *num.* 14. *Imol. num.* 24. *Botch. in d cap. diuerſis num.* 11. *eod. tit. Franch. in d. cap. vnico in princ. num.* 4. *eod. tit. lib.* 6. *Præpoſ. in cap. in fin. qui Clerici, vel vouentes Euerard. conſ.* 111. *ſub num.* 3. *verſ. in contrarium tamen, Capra qui teſtatur de communi in cap.* 1. *de Cler. coniug. Dec. conſ.* 166. *Maſcard. de probat. concluſ.* 182. *num.* 5. *lib.* 1. *Bermond. de Concubin.* §. *qui vero ſolutus num.* 2. *Silueſt. in verb. beneficiorum* 3. *q.* 22. *Lab. beneficium* 2. *num.* 14. *Nauar. in Sum. cap.* 25. *num.* 120. *Clar. in* §. *final. q.* 73 *num.* 5. *Henriquez lib.* 7. *de Indulg. cap.* 36. *num.* 1. *Vega in Sum. tom.* 1. *cap.* 36. *caſu* 20. *in fine* Sanchez *de Matr. lib.* 7. *diſput.* 42. *ſub num.* 4. *Leſſius de iuſt. et iur. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 115. *Garzia d. cap.* 8. *nu.* 17.

13 Probatur autem primo, quia aut hic amittit beneficium in pęnam delicti, & ad priuationem eſt neceſſaria ſententia Iuditialis, aut per tacitam renũciationẽ, & non ſuffragatur, quia cum Clericus

in

in ſacris conſtitutus volens expreſsè nequear renunciare clericatui, *cap.* 1. §. *ſed ſi in ſubdiaconatu*, *& cap. ſanè, de cler. coniugat.* tanto minus poterit renunciare tacitè contrahendo matrimonium, vt latè probat *Sanchez lib.* 7. *diſput.* 37. *num.* 34.

Non obſtat quod Clericus in minoribus conſtitutus priuetur ipſo iure, quia reſpondetur.

14 Primo quod ipſe habet liberum regreſſum ad ſæculum, *d. cap. Ioannes, de cleric. coniug.* Ideoque per contractum ſponſaliorum per verba de præſenti redditur purè laycus, qui nulla eget priuatione, cum ſit eccleſiaſtici beneficii omnino incapax, *cap. cum ideo, de reſcript. cap. ex*

15 *litteris, de tranſact. cap.* 2. *de inſtit.* In ſacris vero conſtitutus ex quo nequit ad ſæculum redire, remanet adhuc Clericus, & ob id non eſt ita prorſus incapax, prout eſt laycus, qua de cauſa fit vt non debeat cenſeri ipſo iure priuatus, ſed debeat inſpici qualitas, ac grauitas delicti, quæ ſi excuſationem non mereatur, erit iudiciali ſententia priuandus.

16 Secũdo reſpondetur, quod vt Clericus in ſacris conſtitutus priuetur eccleſiaſtico beneficio, intereſt non ſolum ſua, ſed eccleſiæ vniuerſalis, in cuius dedecus mendicare, vel ſordidam vitam ducere cogeretur, *cap. Diaconi* 23. *diſt. nunc autem cap.* 1. *vbi gloſſ.* 63. *diſt.* non ſecus ac intereſt Reipublicę mulieres eſſe dotatas *l.* 1. *cum ibi plenè traditis, ff. ſolut. matri.* ac propterea æquum eſt, vt non ipſo iure priuatio inducatur, ſed merita cauſæ diſcutiantur, ad hoc vt re tota diligẽter perpenſa, inſpici poſſit, An ſit dignus priuatione, vel Indulgentia, quia etiam talia delicta perpetrantibus poſt pœnitentiam, & vitam laudabilem venia denegari minime ſolet, *cap. ſanè de cler. coniugat.*

17 Tertio reſpondetur, quod non ob id mitius punitur Clericus in ſacris conſtitutus per contractum matrimonii, quam puniatur conſtitutus in minoribus, non obſtante quod conſtitutus in minoribus priuetur ipſo iure. Ipſe autem per ſententiam, ſiquidem conſtitutus in ſacris præter priuationem per ſententiam redditur hęreticæ prauitatis ſuſpectus, adeo vt contra eum poſſit per inquiſitores procedi, *Butr. in l.* 3. *C. de Summ. trinit. & fid. cathol. quem ibi ſequitur Bald. propè fin. Abb. in cap. de homine miſſ. & conſil.* 68. *par. prima, Felin. in cap. cum quidam de iureiur. Afflict. in conſt. tit.* 1. *q.* 7. *Brun. de hæret. lib.* 6. *q.* 13. *num.* 37. *Alphonſ. de Caſtr. de iuſt. hæret. punit. Io. Lup. in cap. per veſtras*, §. 18. *ſub nu.* 26.

18 Quod ego intelligerem nulla facta diſtinctione, ſi clam, aut publicè contrahat, ſecundum opinionem *Bernard. Diaz d. cap.* 74. *quam latius probat Simanca de inſt. tit.* 40. *de Matrim. num.* 9. 12. & 13. & a qua non eſſe recedendum teſtatur *Penia ad Emeric. Comment.* 74. *verſ. item Apoſtatæ à Religione lib.* 2.

Et quantum ex vſu animaduertere potui, hanc eandem opinionem ſequitur Sacratiſſimum ſupremæ Inquiſitioni Tribunal, pio cuius iuſtoque iudicio de Anno 1610. die 11. menſis Iulii publicè in Templo Diui Petri, quidam Marianus Siculus ex hoc ſolo iuſſus eſt abiurare, propterea quod cum vnam ex probatis Religionibus eſſet profeſſus, dimiſſo habitu Religioſo, matrimonium in prouincia Aprutii publicè contraxerat, quo facto hęretica prauitate ſe reddiderat ſuſpectum.

19 Quinimmo Clericus in ſacris conſtitutus contrahens ſponſalia per verba de præſenti, non ſolum redditur hęretica labe ſuſpectus, ſed etiam efficitur irregularis, adeo vt neq. ad maiores ordines valeat promoueri, neque in ſuſceptis miniſtrare, *cap.* 1. *& ibi not. Abb. extra qui clerici, vel vouentes, Io. Lup. in cap. per veſtras* §. 18. *num.* 27. *Diaz d. cap.* 74. *Maiol. de irregul. lib.* 5. *cap.* 34. *num.* 5.

20 Secundus eſt caſus, quando nullitas matrimonii oritur ex impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis, aut ex alio ſimili impedimento, & in tali ſpecie duplex eſt inſpectio neceſſaria; Altera quãdo Clericus contraxit ignarus impedimenti quod inter eos intercedebat, & tunc quod clericus cenſeatur ipſo facto priuatus, eo quia facit actum omnino

cle-

clericatui contrarium, & animum vide-
tur habere renunciandi, vltrà relatos an
te omnes ſcripſerat *Bartholomæus Bri-
xien. q. 10. cui initium eſt.* Quidam cle-
ricus cum eſſet in minoribus, quem ſe-
quuntur *Barb. conſilio 11. columna
pen. verſ. Prætrrea accedat ſimile, Iaſ. in
l. vbi pactum num. 25. C. de tranſact.
Rom. conſ. 483. num. 6. Marſil. ſing.
386. Inualida circa med. Gig. de penſ. q.
54. num. 11.* Couar. *de deſponſal. par. 2.
§. 3. ſub num. 4. verſ. quod ſi is qui habet
Aym. de antiq. temp. par. 4. poſt nu. 5.
verſ. rurſus contra Rebuff. de pacific. poſſ.
num. 223. alias 187. vbi atteſtatur ita
ſeruari de ſtilo* Coraſ. *de benef. par. 1. cap.
10. num. 10.* Tiraq. *de retract. conſang.
§. 26. gloſ. 2. num. 9. Vaſq. de ſuceſſ. pro
gr. §. 22. num. 64. Tholoſ. de benef. cap.
25. num. 4. Pariſ. de reſignat. lib. 1. q. 1.
num. 12.* Ceuall. *q. 147. num. 5. Cald.
de Emphyteuſi par. 3. cap. 5. nu. 14. Gon
zalez gloſ. 15. nu. 44. & gloſ. 57. nu. 44.*
Et hanc opinionem ſequuta eſt Rota in
Lucana de inſula ſancta 6. Iunii 1575.
coràm olim Illuſtriſſimo Lancellotto.

Contrarium quod quinimmo data
ignorantia, & bona fide cum debita ſo-
lemnitate beneficium nõ amittatur ipſo
iure, neque per ſententiam tenuit *Garz.
d. par. 11. cap. 8. num. 8. & ſeq. ductus.*
21 Primo quod is qui contrahit ignoran
ter & bona fide, non facit actũ clericatui
contrarium, cum matrimonium ſit nul-
lum & proinde non poſſit dici beneficio
priuatus.
22 Secundo quia in contrahente bona
fide non conſideratur delictum, ergo ne-
que poteſt conſiderari priuatio. Quibus
non obſtantibus veriſſima eſt communis
opinio, quibus argumẽta Garziæ non re
fragãtur. Nõ quidẽ primum, quia nulli-
tas actus non facit vt animus dicatur ab
eſſe à facto, cum animus etiam ex facto
nullo detegatur, *l. legatum §. fin. ff. de
alimentis legat. l. fin. ff. de reb. eorum La
tè* Decian. *reſp. 41. num. 41. lib. 1.* Minus
refragatur ſecundũ, quia ad priuationẽ
non requiritur de neceſſitate delictum,
ſed ſufficit ſimplex voluntas verbo, vel
facto declarata ex allegatis.

Altera eſt inſpectio, quando Clericus
23 contraxit ſciens impedimentum, & tunc
Imol. in clem. gratiæ num. 25. de reſcript.
fuit in ſententia, quod non dicatur ipſo
iure priuatus, & ipſum integra conſulta-
tione probat *Dec. conſ. 166. Ego Philip-
pus, quibus etiam adhæſit. Ripa in l. 4.
§. condemnatum num. . . . ff. de re iud. pro
bus in cap. 1. num. 15. & 16. de cler. con-
iug. lib. 6.* Diaz *in praxi cap.* 80.

Eſt ratio quia mouentur, quoniam is,
qui ignorans matrimonium contraxit,
videtur habuiſſe animum amittendi be-
neficium, quod non eſt in eo, qui contra
xit ſciens impedimenium, quia talis
cum ſciat matrimonium conſiſtere non
poſſe, non videtur in ea voluntate, vt ve
lit beneficium amittere.

In hanc ſententiam ſatius quidem e-
24go deſcendiſſem, ſola tantorum patrum
auctoritate ductus, niſi rationem qua
ducuntur, percepiſſem, ſed quoniam
ratio ipſa adeo debitis eſt, vt ſua de-
bilitate fiangatur, ideo arbitror conclu-
ſionem eſſe firmandam generaliter, vt
ſiue ſciat, ſiue neſciat clericus impedi-
mentum, ſemper cenſeatur ipſo iure pri-
uatus, prout eam generaliter firmant
*Brixien. in d. q. 10. Io. Andr. in d. capi-
te Ioannes ſub num. 23. verſ. ſi vero non
tenet Doct. in d. cap. 1. de Cleric. coniug.*
cæterique omnes paulo ſupra in præce-
denti inſpectione relati.
25 Ratio qua ad hanc opinionem impel
lor eſt prima, quia ad hoc vt clericus in
minoribus ordinibus conſtitutus dicatur
ipſo iure priuatus, non requiritur neceſ
ſario quod matrimonium valeat, ſed ſuf
ficit ſi faciat actum clericatui contrariũ,
per quem incapax reddatur ad benefi-
cium, prout fatentur omnes præcitati
*Doct. in ratione, quam aſſignant. Ideo ſi
efficiatur miles priuatur ipſo iure, Io. And.
in d. cap. Ioannes de cler. coniug. cum
aliis per* Gigan. *de penſ. q. 55. num. 2.*
At clericus in minoribus conſtitutus,
qui ſciens impedimentum contraxit ſpõ
ſalia per verba de præſenti, ſatis ſe de
clarauit laicum, cum actus taliter contra
hendi non competat niſi laicis, *d. cap 1. de
cler. coniug.* cum aliis relatis per Couar.
de

Digitized by Google

de ſponſal.par. 2. §. 3.*nu.*1. *& ſeq.Ergo.*

25 Secunda is, qui ſcienter contrahit cũ ea quæ contrahere impediebatur, magis dicitur habere animum dimittendi beneficia quæ obtinet, quam habeat is, qui ignoranter contraxit, prout aperte probat *teſt.in cap.ſi beneficia de præbend.lib.* 6. quatenus ibi recipiens ignoranter beneficium ſedi Apoſtolicæ reſeruatum, vel alteri a Papa collatum, recuperat priora beneficia, ſi poſt quam hoc ſciuerit, beneficium receptum dimittat, Is vero qui recepit ſcienter nõ habet amplius

26 ad propria beneficia regreſſum. Ecce quod dimiſſio proprii beneficii magis cõiicitur in eo qui facit actum contrarium ſciẽter, quam in eo qui illum facit ignoranter, ac propterea dicendum eſt, animum renunciandi magis eſſe dicendum in contrahẽte ſciẽter, quam in contrahente ignoranter.

27 Tertia quando actus eſt ſui natura malus, tũc ſcientia nullitatis ipſius actus non excuſat à poena, ſed illa contrahitur, ſi actus ſit coeptus, quamuis non ſi perfectus, id qđ cõſtat *ex l.* 1. *C. de ſepul. viol.* vbi contrectans ſcienter res religioſas effectas, tenẽtur læſæ religionis crimine, etiã ſi contractus fuerit ipſo iure nullus. Et ex *l.* 1. *ff. de extraord. crim.* vbi alienarum nuptiarum interpellatores, puniuntur, etiam ſi effectu potiti non ſunt.

Irẽ Et ex l. ſi quis non dicam rapere vbi notatur, *C. de Epiſc. & cler.* vbi matrimonium attentatum cum moniali punitur, non ſecus ac ſi eſſet conſumatum.

28 Quibus concordat, quod notarius, qui conficit inſtrumentum falſum, punitur poena falſi etiamſi inſtrumentum ſit nullum, iuxta diſtinctionem *Bart. in l. ſi quis legatum num.* 2. *ff. ad l. Cornel de falſ. & illum ſequuntur Bal.in l.*1.*ad fin.C.de ſepul.viol. Salic. ibidem, Felin. in c. tua nos ſub numero quarto, de iure iur.*

29 Et quod teſtis, qui falſum depoſuit, quamuis depoſuerit in iudicio nullo, nihilominus punitur, idem *Bart.in d. l.ſi quis legatum num.*3.*Bal.in d. l.prima n.* 3. *C. de ſpecul. viol. cum aliis paulo ſupra citatis*

Et quod prohibitus impetrare reſcriptum, ſi impetret punitur etiam quod reſcriptum viribus careat, *capit. diſpendia de reſcript. lib.* 6.*clem.*1.*eod.tit.*

Et generaliter (vt plura mittam quæ ad hanc rem confirmandam poſſent afferri) quod etiam ex actu nullo, & in valido coniiciatur qualis fuerit animus gerentis, eſt *teſt.l.legatum* §.*fin.ff.de adim. legat, l.finali vbi Bar.ff.de verb. eorum idem Bart.in l.gerit ſub num.* 18. *verſ.* 2. *aduerte ff. de acquir.hæred. Abb.in capit. primo in* 3.*notab.de ſucceſſ.ab inteſt.cum aliis per* Decian.*reſponſ.*41.*num.*41.*lib.*1. *Crott.conſ.*155.*num.*

31 Præterea, is qui ſciens contrahit in gradu prohibitio, in hoc plus delinquit, quia non ſolum facit actum clericis interdictum, ſed ex induſtria venit contra, Sacrorum Canonum præceptã, *cap.*1.*de eo qui duxit eam quam polluit adulterium c.* 2.*de cognat.Spiritual. Ideoq.maiori eſt poena plectendus l.final.ff.de iure dot.* Et ſaltim negari non poteſt, quin clericus contrahens in gradu prohibito, etiam ſi cogitaret matrimonium effectum ſortiri non poſſe, inciderer in poenam, propter voluntatem pernicioſę libidinis, prout de interpellatore alienarum nuptiarum inquit *text.in d.l.*1.*ff.de extraord.crim.* Ex his omnibus ni fallor, patet rationem qua Imol. & Dec. ducuntur, vſq.adeo nõ probari, quod quinimmo ipſa & apertiſſimis iuribus, & rationibus improbatur, ac propterea concluſio tenenda eſt generaliter, nempè clericum per contractum matrimonii per verba de præſẽti cum muliere ſibi in gradu coniuncta, cenſeri ipſo facto priuatum, ſiue contraxerit ſcienter, ſiue ignoranter, & hæc quo ad ſecundum caput.

Tertium eſt caput, quando nullitas prouenit ex defectu ſolemnitatis, veluti quia nõ eſt contractum coram Parocho, & teſtibus, vel alias fuit contractum contra formam præſcriptam per *Sacr. Trid. Concil.ſeſſ.*24.*de reform.* & tunc dici factum receſſum à clericatu, & eſſe inductam vocationem ipſo iure in facti contingentia reſpondit Rota *Lucana* 13. *Iunii* 1576. *coram olim.Cardinali Lancel-*

lotto

lotto, cuius auctoritate hoc ſcribit Grattian. diſcept. forenſ. lib. 1. cap. 5. ſub nu. 39. Contrarium tenet Garzia d. par. 11. cap. 8. num. 13 Eman. Roder. in Sum. cap. 30. num. 9. Vega par. 2. cap. 36. caſu 20. Ad quartum mouentur tantum quod hoc ex actu nullo ex defectu formæ non obſeruatæ nõ incurritur poena, Iaſ. in l. finali num. 139. C. de iure emphit. Tiraq. de retract. conſang. §. 1. gloſ. 2. num. 6. cum aliis per Lancellott. de decret. lib. 2. tit. 6. num. 20. Rota in Hyppore. gien. Canonicatus 22. Octobris 1584. coram Oradino.

33 Quo non obſtante non eſt ab opinione Rotæ recedendum, quæ ſolida ratione nititur, nempè quod hæc vacatio inducitur ex ſola voluntate, quæ ſatis etiam ex actu nullo paret, d. l. legatum §. finali ff. de adim. leg. vnde licet ex actu nullo ex defectu formę non contrahatur poena, nihilominus exprimitur voluntas recedendi ab ordine clericali, qui receſſus inducit vacationem, d. cap. 1. de cleric. coniug.

SVMMARIVM.

1 Clericus per contractum matrimonii perdit etiam penſiones.

2 Tranſactio inter titularem, & penſionarium non valet poſt contractum matrimonium.

3 Penſiones amittuntur ſiuè matrimonium ſit validum, ſiuè non.

4 Penſio quæ datur pro miniſterio ſeculari non amittitur per contractum matrimonii.

5 Penſio quæ datur laico in defenſionem eccleſiæ non vacat per contractum matrimonii.

6 Penſio vt laico non vacat per contractum matrimonii.

7 Penſionem retinere poſſunt milites Lauretani poſt contractum matrimonii.

8 Penſionem retinere poſſunt milites Sancti Mauritii et Lazari, et S. Stephani poſt contractum matrimonium.

ARGVMENTVM.

An ſicuti per contractum matrimonij per verba de præſenti vacant beneficia, ità extinguantur penſiones.

CAP III.

1 Regulariter per cõtractum matrimonii per verba de pręſenti clericus non ſolum priuatur beneficiis, ſed etiam penſionibus eccleſiaſticis; Illæ enim licet beneficium non ſint, Gem. per illum teſt. in cap. quamuis el 1. num. 2. de præbend. lib. 6. Anchar. ibidem in 3. notab. Rebuff. de pacif. poſſ. nu. 92. et ſeq. cum aliis latè nouiſſime congeſtis per D. Hieronymum Gonzalez in reg. de menſ. gloſ. 5. num. 1. & ſeq. nihilominus ex quo ſolent reſeruari loco beneficii, & perſona penſionarii inſpici ſolet vti clericus, per matrimonii contractum extiguuntur, Rot. coram Put. deciſ. 459. lib. 2. & deciſ. 11. tit. de penſ. in manuſcript. Io. Paul. deciſ. 188. lib. 2. Ant. Auguſt. deciſ. 627. lib. 3. Caccialup. de penſ. q. 35. Gig. q. 54. qui ſub numero 4. poſt medium, atteſtatur de praxi Romanæ Curiæ, quam ipſe contra ſe in propria perſona fuit expertus, ex quo per matrimonii contractum amiſit quaſdam penſiones ante ſibi vti clerico reſeruatas, Clar. receptarum ſent. q. 74. verſ. clericus in fi. Cou. de ſponſ. par. 3. c. 6. §. 3. ſub num. 6. Pariſ. de reſign. lib. 6. q. 2. num. 115. Bermond. de Concub. §. qui vero ſolutus eſt num. 3. Nauar. de oratione cap. 21. num. 53. Ceuall. q. 147. nu. 3. Sanchez de matr. lib. 7. diſput. 44. nu. 5. & iterum Rota in Romana penſionis 10. Maii 1610. coram R.P.D. Coccino. et in Tullen. fructuum prioratus 21. Iunii 1619. corã eodem, Et hæc eſt vera, & recepta ſententia, quicquid aliter parũ conſideratæ dixerit, Sarnen. in reg. de annal. q. 21. num. 2. cuius dicti Rota

non

Digitized by Google

non fuiſſe habitam conſiderationem patet ex *Put. d deciſ.* 11. *de penſ. in manuſcript. & aliis ſupra allegatis.*

2 Extenditur primo, vt poſt contractũ matrimonii per verba de præſenti nec valeat tranſlatio, ſeu noua conuentio inter titularem, & penſionariũ ſuper eius ſolutione, neque poteſt ſuper ea aliquid innouari abſque Sedis Apoſtolicæ bene placito, *Rota in d. Tullen. fructuum Prioratus.*

Extenditur ſecundo, vt ad iſtum effectum ſufficiat probari matrimonium præſumptiuè, *Rota in eadem Tullen. fructuũ.*

3 Extenditur tertio, vt procedat ſiuè matrimonium fuerit validum, ſiuè nullum, & de facto contractum, dummodo non fuerit nullum ex defectu conſenſus, iuxta tradita in dicto præcedenti capite, & tradit in ſpecie *Rota in d. Tullen.*

4 Eadem concluſio ſic extenſa limitatur primo, ne procedat in penſione quæ datur laico pro miniſterio, nam hæc per contractum matrimonii non expirat, quia ſtatus laicalis non eſt in compatibilis cum tali miniſterio, *Card. in clem.* 1. *§. eadem q.* 6. *num.* 5. *de ſupplenda neglig. Prælat. ibique Imol. num.* 26. *verſ. Quæro quot ſunt ſpecies, Caccialup. de penſion. q.* 15. *Sarnen. de annali quæſt.* 21. *paulo poſt princ.* Gig. *de penſ. q.* 54. *n.* 1.

5 Et pari ratione limitatur ſecundo, ne procedat in penſione quæ datur laico per re viriliter geſta, aut gerenda, in defenſionem eccleſiarum & hæc per matrimonii contractum non extinguitur, *Couar. de ſponſal. par.* 2. *cap.* 6. *§.* 3. *nu.* 6. *Greg. Lopez in l.* 41. *verb: el beneficio, tit.* 6. *par.* 5. *Salſedo ad Diaz cap.* 80. *§. amittit etiam, Azor. Moral Inſt. lib.* 13. *cap.* 13. *q.* 8. *Lopez in inſtruct. par.* 2. *cap.* 49 *col.* 7. Et hæc quidem procedunt etiam ſi penſio eſſet reſeruata ad fauorẽ clerici in minoribus conſtituti; nam cum talis penſio non ſint incompatibilis cum ſtatu laicali, ſi recedat à Clericatu non extinguitur, *Gigas d. q.* 54. *num.* 3. *&* 6. *Sanchez lib.* 7. *diſput.* 44. *num.* 4.

6 Limitatur tertio, ne procedat in penſione eccleſiaſtica reſeruata vti laico, quia iſta non vacaret per contractum matrimonii, cum per illud reducatur ad ſtatum in quo fuit reſeruata, *Gig. in loco cit. Caccialup. q.* 30. *Salſedo, Lopez, & alii quos refert, & ſequitur Sanchez loco cit. num.* 7. ego tamen licet ſpatio 25. annorum in Curia diuerſatus, numquam vidi penſiones reſeruari niſi vti clerico, & ſi quando Pontifex reſeruat ad fauorem laici, ſemper adiicit clauſulam poſtquã clericali charactere fueris inſignitus, vel ex gratia quãdoq. conſueuit diſpẽſare, vt poſtquã clericus fuerit effectus, nõ teneatur per aliquod tẽpus incedere in habitu, & tõſura quæ tñ diſpẽſatio nõ cõſueuit niſi ad fauorẽ magnatis cõcedi.

7 Limitatur quarto, quando is ad cuius fauorem fuit penſio reſeruata ante contractũ matrimoniũ emit officiũ militum Lauretanorũ. ii enim ex peculiari priuilegio poſsũt retinere penſionẽ eccleſiaſticam vſque ad ſummam ducentorum ducatorum auri de Camera non obſtante matrimonio contrahendo, & bigamia ex conſtitutione *Sixti Papæ Quinti*, 15. *in ordine Bullarii nouiſſime impreſſi*, cuius diſpoſitio vindicat ſibi locum non ſolũ ſuper beneficiis liberæ collationis, ſed etiam de iurepatronatus, *Rota in Lucana penſionis* 17. *Februarii* 1592. *coram Orano*, nec ſolum ſuper beneficiis de iurepatronatus priuatorum, ſed etiã Principum, & Regum, vt in facti contingentia reſpondit *Rota in Terulen. penſionis* 15. *Settembris* 1600. *corã Ill.* D. *meo Cardinali Sacrato.*

8 Et ſimiliter limitatur quinto, ne procedat, ſi ſuſcipiat habitum militiæ Sanctorum Mauritii. & Lazari; Nam ſi dein de contrahat matrimonium ſecundum dictæ militiæ ordinationes, remanet capax penſionis vſque ad ſummam ducatorum 400. auri de Camera, ex peculiari priuilegio ad fauorem d. Religionis in dulto per fel. record. *Clem. viii in Conſtitutione* 102. *§.* 13 *in ordine Bullarii.* Idem erit ſi ſuſcipiat habitum militiæ S. Stephani, quia etiam coniugatus, & bigamus remanet capax eccleſiaſticæ penſionis vſque ad ſummam 400. ducatorum auri de Camera ex Conſtitutione Fel. rec. Pauli, V. 46.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vacatio non inducitur neque fit receſſus ab ordine clericali per contractum ſponſaliorum per verba de futuro.*

2 *Sponſalia per verba de futuro nō inducunt ſtatum incompatibilem cum Clericatu.*

3 *Articuli quales debeāt eſſe in impetratione beneficii per contractum matrimonii.*

ARGVMENTVM.

An ſicuti per contractum matrimonij per verba de præſenti vacant ipſo iure beneficia, & extinguūtur pēſiones, ita dicātur vacare, & extingui per ſponſalia per verba de futuro.

CAP. IV.

1 PEr contractum ſponſaliorum per verba de futuro non fieri receſſum ab ordine, & conſequēter non induci vacationē beneficiorum ſcribunt Io. *Andr. in cap.* Ioannes *ſub num.* 23. *verſ. Item ſicut per acceptationem de cler. coniug. Butr. in c.* 1. *num.* 1. *eod. tit. ibique* Abb. *num.* 1. *Boich. in d. c. diuerſit ſub num.* 10. *circa med.* Franch. *in c. vnico in princ. num.* 3. *de cler. coniug. lib.* 6. *ibique* Gem. *num.* 3. *Anchar. num.* 1. *Prob. num.* 10. *Staphil. de litt. grat. tit. de variis modis vacand. verſ. Quintus vacationis modus,* Couar. *in* 2. *par. de ſponſ. c.* 6. §. 3. *nu.* 4. *Clar. in §. fin. q.* 73. *num.* 3. *Vaſq. de ſucceſſ. creat. lib.* 3. §. 22. *num.* 47. Aufrer. *ad dec. Tholoſ.* 240. *num.* 3. Rot. *dec.* 1. *&* 2. *de cler. coniug. in antiq. cū aliis* Franch. *de matr. lib.* 7. *diſput.* 42. *numero primo* Rot. *deciſio.* 772. *ſub num.* 1. *verſ. Et quamuis ob ſola ſponſalia p.* 2. *in recent. quibus addendus eſt* Garz. *de benef. par.* 11. *cap.* 8. *num.* 19.

2 Ratio eſt, quia ſponſalia per verba de futuro non inducunt ſtatum incompatibilem, ſed ſunt via ad illum comparandum, adeo vt taliter contrahens æquiparetur acceptanti ſecūdū beneficiū curatū, quiquidem nunquā cēſetur dimittere primum, niſi ſequatur poſſeſſio ſecundi, vel niſi ſtet per ipſum nihil aliud agere habentem, quam poſſeſſionem apprehendere, *cap. licet de præbend. lib.* 6. & ideo niſi ſponſalia per verba de futuro tranſeant in verba de præſenti, non intelligitur recedere à ſtatu ordinis, neque beneficiis renunciare. Hinc cauti

3 debent eſſe aduocati, ſi aliquando contingat eos patrocinari pro impetrantibus beneficia per contractum matrimonii, vt in Articulis compræhendant contractum matrimonii per verba de præſenti legitime coutractum, alias non ſatis erit ad victoriā probare ſponſalia per verba de futuro, *Rota docet deciſ.* 21. *de probat. antiq. & deciſ.* 1. *de cler. coniug. in nou. Staphil. de litteris gratiæ tit. de mod. vacat. verſ. quintus vacationis modus ſub num.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Miles effectus quis dicatur.*

2 *Clericus quando dicatur effectus miles ſeculi. & num.* 9.

3 *Deſcriptio in matricula an ſufficiat vt quis cenſeatur miles effectus.*

4 *L. Scriniarios. C. de teſtam. milit. intelligentia.*

5 *L. vn. ad fin. C. de bono. poſſeſ. ex teſtam. mil. quomodo intelligenda.*

6 *Papin. in l. penult. ff. de milit. teſtam. ſenſus declaratur.*

7 *Cingulum erat ornamentum militiæ.*

8 *Intellectus d. l. penult.*

10 *Militia caleſtis & ſecularis ſunt ad inuicem contrariæ.*

11 *Plures diuerſi generis militiæ in eadem perſona non compatiuntur.*

12 *Clericus miles effectus ſtatim videtur beneficio renunciare.*

13 *Vaſſallus effectus clericus quando amittit feudum.*

14 *Cardin. opinio repellitur.*

15 *Regula quod non expreſſum in iure quomodo procedat.*

16 *Clericus miles effectus ſi reuertitur ad clericatum non recuperat beneficia.*

17 *Etiam ſi non ſint alteri collata.*

18 *Vaxalus effectus clericus ſi reuertitur ad ſeculam non recuperat feudum amiſſum.*

19 *Clericus effectus miles, reuerſus paucis poſt diebus ad clericatum, etiam ſi ſæua non exercuerit, non recuperat beneficia.*

20 *Pœnitentia non reuocat vacationem iam perfectam.*

21 *Graſſu opinio exeutitur, & reprobatur.*

22 *Clericus effectus miles, ſi ſæua non exercuit, non priuatur priuilegio clericali.*

23 *Beneficiorum, et clericalis priuilegii amiſſionis differentia.*

24 *Aetas decem et nouem annorum idonea cenſetur ad eligendam vitam militarem.*

25 *Plena pubertas quando dicatur.*

26 *Per militiam extinguntur etiam penſiones.*

27 *Penſio non dicitur beneficium etiam ſi fuerit in titulum aſſignata.*

28 *De ſtylo curiæ penſiones non niſi clericis reſeruantur.*

29 *Facultas transferendi penſiones intelligitur vt tranſlatio fiat in clericos.*

30 *Clericus in ſacris conſtitutus, ſi miles efficiatur, non deſinit eſſe clericus.*

31 *Nec eius beneficia vacant.*

32 *Clericus cum exercitu commeatum faciens in habitu clericali, non deſinit eſſe clericus.*

33 *Clericus miles effectus, non amittit poſſeſſionem beneficii.*

34 *Poſſeſſio beneficii in caſu propoſito poteſt à iudice alteri relaxari ipſo clerico non citato.*

ARGVMENTVM.

Clericus per ſuſceptionem cinguli militaris quando dicatur receſſiſſe à ſtatu ordinis clericalis, cuius occaſione plenè diſputatur quando dicatur miles effectus, & expenditur intellectus l. Scriniarios C. de teſtam. milit. & in l. penult. ff. de militar. teſt.

CAP. V.

Diuerſæ adeo videtur inter ſe Iuriſcõſultorũ ſẽtentię, vt non facile ſit conſtituere, quis dicatur miles effectus. ideo antequam
1 dicamus quando per ſuſceptionem cinguli militaris dicatur clericus receſſiſſe à ſtatu ordinis, præuia quadam inſpectione videndum eſt, quis dicatur miles effectus. Et quidem quod requiratur vt in militum numeros (nempè in militarem matriculam ſit relatus) ſatis perſpicuè pronunciauit *Vlpian. in l. ex eo tempore ff. de militari teſtament.* ſubdens; nec ſufficeret ſi cum exercitu etiam publicis expenſis iter faciat.

Cui concordare videtur *Iuſt. in l. final. §. iubemus, C. locati,* quatenus milites deffinit eſſe eos, qui ſub magiſtris militum militiam tolerant: & qui in vndecim Scholis taxati ſunt. Item & *Modeſt. in l. ſi duas §. primo, ad fin. de excuſat. tut.* vbi ita demum Grammaticæ Profeſſores Immunitatis priuilegio gaudere ſcribit, ſi ſint in numero conceſſo deſcripti.

2 Ex quibus quidem iuribus dicendum iure merito videtur, nuſquam dici poſſe clericum eſſe militem ſęculi effectum, niſi ſit in militum matriculam deſcriptus, prout etiam deſumi poteſt, ex iis, quæ tradidit *Bald. in dicta l. duas ſub numero ſeptimo, poſt gloſ in l. tertia, C. de officio Magiſtri milit.*

3 At quod nec ſufficiat deſcriptio in matricula cautum videtur per Anaſtaſium Imperatorem in *l. Scriniarios C. de teſtament. milit.* vbi præcipit

Appa-

Apparitores, & Scriniarios, etiam ſi in militum matriculam ſint relati non poſſe vltimas voluntates iure militari condere.

Cæterum quod ſatis ſit, ſi fuerit militiæ deſtinatus, apertiſſime pronunciat. tum *Vlpia. in l. vnica. ad fin. ff. de bon. poſſeſ. ex teſtament. milit.* dum ait, eſt enim miles, quamuis in numeris non ſit, tum etiam *Papinian. in l. penult. ff. de milit. teſtament.* vbi filius familias in comitatu Principis retentus, cingi confeſtim iuſſus, teſtamentum de Caſtrenſi peculio facere poteſt.

Vt ergo diſſonæ ſententiæ in conſonantiam redigantur, concluſionem conſtituas, requiri ad hoc vt clericus dicatur miles effectus, quod eius nomen in militum matriculam ſit relatus, que quidem concluſio ex Iuribus primo loco relatis ſatis ſuperque firmatur.

4 Ea ſic conſtituta, iura quæ aliquid diuerſum videntur innuere ſic declares Reſponſum *Anaſtaſii in l. ſcriniarios* (vt deſumitur ex traditis ibi per *Bal.*) intelligendum eſt de Tabellionibus militum, qui iniuſte, & per malitiam procurabant eorum nomina redigi in matriculam militum, cum alioquin illi non militarent, qui propterea carere debebant priuilegiis militiæ, cum non exercerent ſpectantia ad militiam, *Bart. in l. qui ſub prætextu. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Bald in rubr. C. de exercit. cum aliis per Maſcard. concluſione* 1035. *numero decimo. Vlpian.* autem in *dicta l. vnica in fin.* loquitur de translato de vno numero in alium, qui miles dicitur, quamuis ſit exemptus à primo numero, & in nouum numerum ad huc non ſit relatus, quaſi dicat quod hic ſit miles, quamuis ad huc non ſit huius numeri, ad exemplum Monachi qui ſi de vna Religione transferatur in aliam, non deſinit eſſe Monachus, *capitulo vlt. cum ibi trad. extra de Apoſtat. capitulo Intelleximus de aet. & qualit. Lap. alleg.* 33. & 130. *num.* 4.

6 Reliquum, eſt vt *Papiniani* ſenſum aperiamus in allegata *l. penult. ff. de milit. teſtament. Accurſ. in dicta l. ex eo tempore verb. relatas & Bar. ibidem ante num. quintū, ſcripſerunt legē ex eo tempore*, eſſe declarandam ſecundum *l. final.* adeo quod vt dicatur effectus miles, ſufficiat ſi iuſſus ſit cingulo cingi. Sed mihi longe alius videtur illius *l.* intellectus. Siquidem ex eodem textu conſtat filium familias inſignia militiæ fuiſſe aſſecutum, vt patet ibi, militia exornatus, ornamentum namque militiæ cingulum fuiſſe liquet ex *textu in l. Titius, & in l. quod dicitur §. primo, ff. eodem titulo de milit. teſtament.* Vnde qui ab Imperatores ignominia afficiebantur plerumque diſtinguebantur, vt *Liuius libro ſeptimo, & Tranquillus in Auguſtum teſtantur*: Et quemadmodum cingi, qui ad aliquam militiam promouebantur, Ita qui exauctorabantur diſcingi conſueuerant, quod *Herodianus libro ſecundo, demonſtrat.* cum Prætorianus militibus ob Pertinacis cædem poenam irrogat.

Et ſatis docent, Imperatorum conſtitutiones quæ cinguli ademptione militares Viros ſæpè mulctant, vt in *l. prima, C. ne rei Dominicæ vel templorum l. quarta, §. Igitur C. de ſum. Trinit. et fid. Cathol.* cum aliis quæ ad hoc probandum ad ferri poſſent.

Difficultas ergo omnis (vt quid ego ſentiam breuiter aperiam) oritur ex voce illa confeſtim, quæ, triecta totum illius reſponſi ſenſum perturbauit. Ideoque loco ſuo repoſita cuncta plana remanebunt. Sed prius facti ſpeciem effingamus, vt facilius veritas appareat: Filius familias factus eſt Eques militaris, & in comitatu Principis retentus, Pater ei ad militiam proficiſenti aliquid dederat in vicem Caſtrenſis peculii (nam Caſtrenſe peculium dicitur etiam quod proficiſcenti ad militiam datur, licet nondum relatus ſit in numerum Cinctorum

l. 3. §. ſed ſi in Caſtra ff. de donat. inter Vir. & vxor.) quærebatur An poſſet facere teſtamentum de Caſtrenſi peculio? *Papin.* reſpondit cingi iuſſus, confeſtim teſtamentum de Caſtrenſi peculio facere poteſt, ac ſi dicat ſtatim atque iuſſus eſt cingi, id eſt, militia ornatus eſt, teſtamentum de Caſtrenſi peculio facere poteſt; Ergo vox illa, *con feſtim*, reponenda eſt poſt vocem, iuſſus, vt ſic legamus.

Filius familias equeſtri militia exornatus, & in Comitatu Principis retentus, cingi iuſſus, Confeſtim teſtamentum de Caſtrenſi peculio facere poteſt. Sic legendum animaduertit *Iacob. Cuiaccius* multiiugae eruditionis Vir, & in legum ſenſibus perpendendis accuratiſſimus, *libro ſexto reſponſorum Papin. ad l.* 44. Huius intellectus veritas demonſtratur; nam ſi idem eſt militia exornari, & cingi, vt ſupra probatum eſt, vtique in paucis verbis *Papin.* fuiſſet contraria loquutus, quod de tanto Iuriſconſulto dicendum non eſt. Huic accedit quod *Papin.* ſimpliciter reſpondit poſſe teſtamentum facere de Caſtrenſi peculio, quod proprium eſt priuilegium filiorum familias qui, eo vtuntur etiam circa expeditionem, dummodo quo ad reliqua ſeruent Iuris ciuilis ſolemnitates, *§. Illis autem Inſtitut. de milit. teſtam.*

9 Proinde firma remanet concluſio ſupra firmata, quod ad hoc, vt clericus dicatur miles effectus, requiritur quod eius nomen ſit in militarem matriculam relatum, qua conſtituta Dicendum eſt, clericum dici recedere à ſtatu ordinis, & ad ſeculum reuerti, ſi in minoribus conſtitutus efficiatur miles; quam quidem concluſionem, præter *gloſ. & Io. Andr. & alios in capitulo final. de Cleric. coniug.* probant *gloſ. in capitulo quia frater*, §. Ambitionis *ſexta, quæſt. prima, Barbat. conſilio undecimo, col. vlt. verſiculo preterea, libro primo, Gigas de penſ. quæſt.* 55. *numero ſecundo cum aliis infra allegandis.*

10 Ratio eſt, quia ſunt ad inuicem contrariæ, militia Cæleſtis, & ſæcularis, *capitulo ex multa, §. final. extra de voto, capitulo qui in aliquo, 51. diſtinct. l. repetita, C. de Epiſcop. & cleric. l. conſulta diualia, C. de teſtament.* Nec ſimul
11 compatiuntur in vna, eademque perſona plures diuerſi generis militiæ, *l. Ius quidem, §. Impoſterum,* C. *qui milit. non poſſ. libro duodecimo*, Sicuti incompatibile reputatur, quod vel diuerſa eodem tempore quis habeat Collegia, vel plures obtineat honores, *l. libertus, §. præſcriptio ff. ad municip. l. final.*
12 C. *de Aſſeſſor.* Hanc autem concluſionem multipliciter extendas; Primo, vt clericus miles effectus, adeo dicatur à ſtatu ordinis alienus, vt proinde ſtatim atque declaratur miles, videatur ipſo facto beneficio renunciare, *Io. Andr. in dicto capitulo final. de cleric. coniug. Barb. & Gigas loco ſupra citato Rebuff. de nominat. quæſtione vltima, Clar. in §. final. quæſt. 73. ſub numero ſexto, verſiculo item clericus,* Pariſ. *de reſignat. lib. primo, quæſt. prima, numero vigeſimo ſecundo.*

13 Similiter ſi Vaſſallus efficiatur clericus, aut ingrediatur Religionem, propter incompatibilitatem, amittit ipſo iure feudum, cui ille renunciare videtur, quatenus feudum habeat annexum ſeruitium perſonale, quod honeſtè à clerico, aut Religioſo præſtari non poſſit, *Bart. in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus, numero tertio, ff. de damn. infect. Doctr. communiter in Auth. Ingreſſi. vbi præſertim* Salicet. *numero vndecimo teſtatur de communi, C. de Sacroſ. Eccleſ. capitulo in præſentia, vbi præcipue Dec. numero* 290. *Alex. conſilio decimo, numero octauo, libro quinto, Curt. iun. de feud. in ſecunda par. tertia par. princ. quæſt. decima, numero* 24. *Aym. conſilio* 310. *numero decimo ſexto,* Ruin. *conſilio* 42. *numero nono, libr. primo, cum aliis per* Clar. *in §. feudum quæſt.* 78. *num. primo, & quarto, cum ſequent.* Cephal. *conſilio primo, ſub numero vigeſimo ſecundo, &* 26. *Molina de primog.*

libr.

libr. primo, cap. 13. *num.* 84.

Contrarium in hac prima extenſione cenſuit Cardinalis Florentin. in *d. cap.*
14 *fin.* duplici ratione ſuffultus, primo, quod non reperiatur expreſſum in iure, quod clericus per militiam dicatur priuatus, ergo non eſt à nobis inducenda priuatio, *arg. c. odia de regul. iur.* ſecundo, quod clericus, qui militiæ nomen dedit, æquiparatur contrahenti ſponſalia per verba de futuro, per quę non dicitur fieri receſſus, neque inducitur vacatio, ex *late traditis in præcedenti capite.* Quibus non obſtantibus recedendum non, eſt ab opinione *Io. Andr.* cui Argumenta Cardinal. non obſtant, ſi quidem primũ procedit quando ageretur de priuando clerico propter delictum, tunc enim ſi priuatio nō eſt à iure ſpecialiter inflicta,
15 neque poterit ex *Doctorum* opinionibus imponi, *gloſ. in capitulo final. verb. ex vi in fin. de Iurepatr. quam ibi ſequuntur Hoſtienſ. numero quarto, Anchar. numero quinto*, Abb. *numero ſeptimo*, *in fin.* ſecus in caſu noſtro, in quo agitur de inducenda vacatione, quæ reſultat ex facto, per quē arguimus clericum habuiſſe animum renunciandi. Vnde *Io. Andr.* non loquitur de priuatione, ſed magis de incompatibilitate, prout liqueat ex exemplis, quæ ſubiicit. Non obſtat ſecundum, quia ſimilitudo non eſt bona, ſiquidem per ſponſalia per verba de futuro actus non eſt perfectus,
16 At per militiæ cingulum iam fuit incompatibilitas inducta, & per conſequens fuit perfecta vacatio, ac ideo etiam ſi clericum poeniteat, nihilominus redeundo non recuperat beneficia, quæ iam ſemel vacarunt, prout dicimus de eo, qui contraxit ſponſalia per verba de præſenti, & copula non fuit ſequuta, veluti quia vel ſponſa mortua eſt, vel fuit ingreſſa Religionem, quia hic non recuperat beneficia, quæ ante obtinuerat, Doctores communiter *in capitulo primo, de Cleric. coniug. Diaz in prax. capitulo* 74. *Couar. de ſponſal. par. ſecunda, capitulo primo, numero ſecundo*, cum aliis quos ſupra retuli *num....*

17 Extenditur ſecundo, vt clericus effectus miles, in tantum videatur eccleſiaſtico beneficio renunciare, vt ſi ex integro redeat ad clericatum non recuperet beneficium, quamuis non ſit alteri collatum, quia iam per militiam fuit inducta vacatio ex præſumpta, & ſpontanea ipſius militis voluntate, quæ proindè ſi ne noua collatione non reuiuiſcit ex traditis in ſimili per Doctores *in capitulo primo, de cleric. coniug.* vbi præſertim *Abb. numero ſexto*, Et facit in ſimi-
18 li quod vaſſallus effectus clericus, vel Religionem ingreſſus, ſi poeniteat, & reuertatur ad ſęculum, non recuperat feudum amiſſum, *capitulo vnic. de feud. foemin. et ibi Iſern. ſub numero tertio, gloſ. in capitulo vnic. in princip. de Vaſſallus qui arma bellica depoſuit.*

19 Extenditur tertio, vt procedat etiam ſi poſtquam fuerit in Matricula militum deſcriptus poeniteat, & paucis poſt diebus antequam ſęua exerceat depoſito cingulo militari, iterum veſtes clericales reſumat, nam nihilominus dicetur à ſtatu ordinis receſſiſſe, Ita quod noua clericalis habitus reſumptio ad recuperanda beneficia, quæ ante militiam obtinebat illi non ſufficiat. Hæc concluſio ex his, ſunt hactenus dicta, manifeſte probatur; Siquidem conſtat, ſatis eſſe ad hoc vt quis dicatur effectus miles ſi eius nomen in militari matricula deſcribatur, ex *l. ex eo tempore ff. de milit. teſtament.* cum aliis, quos latius ſupra attulimus *numero ſecundo, et nono*, Conſtat etiam vacationem per militiam cenſeri inductam ipſo iure ex *gloſ. Io. Andr. et coeteris in capitulo final. de cleric. coniug. cum aliis allegatis ſupra num.* 12.

20 Ex his ergo ſequitur, quod quamuis militem poeniteat, hæc tamen poenitentia vacationem iam inductam, non reuocat, prout neque reuocatur illa quæ fuit inducta per contractum matrimonii, licet matrimonium ſuum

Digitized by Google

non ſortiatur effectum, *Collectar. in d. cap. primo, de cler. coniug. & ibi Butr. nu. 7. Abb. num. 6. Aufrer. ad* Capell. *Tholoſ. deciſ.* 239. *verſ. Adde quod ſi ſponſa,* Imol. *in clem. gratiæ verb. reſignauerit, de reſcript. Præpoſit. in cap. placuit propè fin.* 32. *diſtinct.* Didac. *de ſponſal. par.* 2. *cap.* 6. §. 3. *num.* 4. *Rota deciſ.* 21. *de probat. in antiq. & deciſ. prima de cleric. coniug. in nouiſ.* Ex his patet non benè ſenſiſſe *Iacobum Graſſium* (Virum alioqui peritiſſimum,) dum in hac facti contingẽtia conſultus *conſ.* 1. *tit. de cleric. coniug.* reſpondit clericum qui in minoribus, & in decimo nono ætatis anno conſtitutus nomen dederat militiæ ſæculari, dimiſſo habitu clericali, & poſt quindecim dies poenituit non amiſiſſe beneficium, nam ex his, quæ hactenus dicta ſunt, ſatis ſuperque conſtat, vacationem induci per militiam ipſo iure, & militem cenſeri effectum ſtatim atque deſcriptus eſt in matricula militum. Conſtat præterea in huiuſmodi materia non eſſe locum poenitentiæ, neque inſpici An actus vacationis duret, ſed ſufficit quod ſemel fuerit vacatio inducta, & proinde non bene applicantur ea, quæ dicuntur per *Graſſium*, ad probandum non eſſe habendum conſideratione tempus modicum.

22 Nec refert ſi dicatur, quod is, qui fecit ſe militem, & ſæua non exercuit, non priuatur priuilegio clericali iuxta *doctr.* Innoc. *in cap.* 1. *ſub num.* 3. *& Hoſtienſ. ſub num.* 4. *verſ. Alii contra aſſerentes extra de apoſtat.* quos ibidem ſequuntur *Anan. ſub nu.* 11. *verſ. ſecus ſi non exerceat* Abb. *num.* 7. *&* 8. *Bened. Capr. reg.*

23 394. *numero* 12. Quia pro reſponſione conſiderandum eſt, diuerſimode clericum amittere beneficium, & priuilegium clericale, nam & ſi clericus in minoribus conſtitutus vtrumque poſſit amittere ex propria voluntate declarata per actum contrarium clericatui; in hoc tamẽ differunt, quia beneficium, poſtquam ſemel vacauit, fuit amiſſum irreuocabiliter, ita vt amplius non recuperetur niſi ex noua collatione, *Abb. & reliqui in d. cap. primo num.* 6. *de cleric. coniug. cum aliis ſupra allegatis,* At priuilegium clericatui contrarium, & ſic per militiam nõ amittitur irreuocabiliter, ſed eatenus, quatenus ipſa militia durat, vt probat apertè *text. in clem.* 1. *verſ. quandiu de vit. & honeſt. cleric. & ibi gloſ. in verb. recuperabunt, quam Doct. communiter probant.* non eſt ergo bonum argumentũ recuperat priuilegiũ clericale, ergo recuperat beneficiũ. Neque crederem in ſpe-

24 cie per Graſſium propoſita excuſati poſſe clericum tanquam puerũ propter ætatis imbecillitatem, quia ætas decem & nouem Annorum exiſtimatur idonea ad eligendam vitam militarem, ſicut reputatur ſufficiens ad eligendam vitam monaſticam, etiam locis in quibus dura eſt Congregatio monachorum, *cap. quia in inſulis, extra de regular. vbi gloſ. & Abb. num.* 2. adnotarunt puerorum appellatione non venire, niſi eos, qui ſunt intra decem, & octo Annos conſtituti.

25 Vnde plena pubertas, in decẽ, & octo annis definitur, *l. arrogato ff. de adoption.* §. *minorem inſtit. eod.* Et legatum alimẽtorum vſque ad pubertatem relictum, vltra decem annos non debetur, *l. item mela ff. de aliment. & cibar. legat.*

26 Quarto, eandem concluſionem extendas, vt per militiam nedum cenſeantur vacare beneficia, quæ clericus obtinebat, ſed etiam remaneant extinctæ penſiones, ſi quæ ſibi in titulum, vti clerico erant aſſignatæ, *Laur. in clem.* 1. §. *eadem de ſuppl end. neglig. Prælat. quem ibidem ſequuntur Card. in* 6. *q. num.* 5. *Imol. num.* ... & iterum *Card. in clem.* 1. *q.* 18. *nu.* 19. *de reb. eccleſ. non alien. Paul. de Roma in tractatu de penſ. cap.* 3. *num.* 4. *Caccialup. in eod. tract. q.* 15. *Gigas q.* 65. Licet enim penſio in titulũ

27 aſſignata nequeat, dici beneficium ex pluribus congeſtis per *Pariſ. de reſign. lib.* 6. *quæſt.* 4. *numero* 52. *& ſeqq. & latius per Hieronymum Gonzalez in reg. menſibus gloſ.* 5. §. 5. *à num.* 1. *vſque ad* 36. nihilominus ſatis eſt, quod per militiam deſinat eſſe clericus, quia clericatus

catus

catus fuit qualitas ſine qua reſeruatio facta non fuiſſet, & ideo qualitate reſeruationis ceſſante, remanet extincta ipſa reſeruatio, *ex regul. c. cum ceſſante de ap-*
28 *pell. cum concord.* Et hæc eo magis vendicant ſibi locum hoc tempore, quo ex ſtylo Romanæ Curiæ introductum eſt, vt penſiones regulariter reſeruari non ſoleant niſi clericis, & ſi quando Pontifex reſeruat ad fauorem non clerici ſolet apponere clauſulam, poſtquam charactere clericali fueris inſignitus, qui quidem ſtilus fuit habitus in *Rota* pro conſtanti in cauſa *Terulen. penſionis 13. Nouembris 1596. coram olim* R. P. D.
29 *Penia.* In qua cauſa *Rota* etiam cenſuit, quod facultas conceſſa ſimpliciter clerico, vt poſſit transferre in alios pēſiones quas obtinet in dubio debet intelligi, vt poſſit transferre in alios clericos, non autem in laicos, & propterea tum ſub die ſupra citata, tum etiam *ſub die 28. Iunii eiuſdem* Anni 1596. coram eodem irrita & nulla fuit iudicata translatio in non clericum facta, non obſtante quod facto eſſet in nouitium Religionis Calatrauæ. Cæterum hæc eadem, vt ſupra, extenſa concluſio tribus potiſſimum modis eſt limitanda.

30 Primo, ne procedat in clerico in Sacris conſtituto; hic enim & ſi millies procurauerit nomen ſuum deſcribi in numeros militares, non propterea deſinit eſſe clericus, cū non ſit in poteſtate ſua ad ſæculū reuerti, ſed cogendus eſt militiā deſerere, agere poenitentiā, & ad eccleſiaſtica munera reuerti, non ſecus ac cogitur quando matrimonium contraxit, *cap. 1. §. ſed ſi in ſubdiaconatus, & cap. ſanè de cleric. coniug. cap. 2. & 16. Abb. qui clerici, vel vouentes cap. decernimus 28. di-*
31 *ſtinct.* quæ res eſt in cauſa vt in clerico in ſacris conſtituto non cenſeatur ipſo iure inducta vacatio beneficiorum, ſed magis veniat inducenda per ſententiam *ex trad. per gloſ. in d. cap. primo, verb. dimittere, Io. Andr. in cap. Ioannes ſub num. 28. verſ. ſi vero tenet de cleric. coniug.* Præpoſ. *in capit. fin. qui clerici, vel vouentes, Euerard. conſ. 111. ſub. num. 3. verſ. contrarium tamen* Stephan. *Aufrer. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 239. verſ. Adde ſi clericus.*

32 Secundo limitatur ne procedat in clerico in minoribus conſtituto, qui cum exercitu commeatum faciat, in habitu tamen clericali: forte vt exercitui in eccleſiaſticis miniſteriis inſeruiat, nam hic & miles dici non poteſt, & in eccleſiaſtico munere diuerſatur, ac proinde dici nequit reuerſus ad ſæculum, nec facere actum clericatui contrarium.

33 Tertio limitatur, vt quamuis per militiam dicatur ipſo iure inducta vacatio beneficiorum, nihilominus illa operetur tantum quoad vacationem poſſeſſionis, adeo vt ſi miles adhuc retineat poſſeſſionem beneficii non poterit alter de beneficio prouiſus capere poſſeſſionem, niſi vel miles conſentiat, vel primum ab eo auferatur poſſeſſio auctoritate iudicis, *Innoc. in cap. cum noſtris col. prima verſ. & ex his. & Imol. num. 33. verſic. primo caſu, de conceſſ. præbend.* Idem *Innoc. in cap. accepta, verſ. alius autem,*
34 *vbi Abb. de reſtit. ſpol.* quam tamen poſſeſſionem tradere poteſt iudex non citato, neque alias vocato eo, qui poſt vacationem, vel priuationem detinet beneficii poſſeſſionem, cum de eius non iure notorie conſtet, *Innoc. in d. cap. accepta, verſ. alius, & ibi Abb. & reliqui Rom. conſ. 499. num. 5. in l. ſi pacto quo poenam num. 5. C. de pact. Ferret. conſ. 181. num. 5. & conſ. 188. n. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Habitus clericorum non reperitur in iure determinatus.*
2 *Veſtes clericis decentes quæ dicantur.*
3 *Veſtes clericorum debent eſſe longæ vſque ad talos.*
4 *Ex diſpoſitione iuris communis clericus quando amittat priuilegium.*
5 *Monitio facta in ſinodo etiam vnica ſufficit contra clericum.*
6 *Monitio facta in ſinodo habet vim conſtitutionis.*
7 *Conſtitutio* Sixti Papæ Quinti *quid diſponat circa clericos nō incedentes in habitu*

tu

tu, & tonſura.

8 *Clericus quando amittat priuilegium canonis.*

9 *Percutiens clericum incedentem in habitu laicali inciditin can. limita vt nu. 10.*

11 *Diſpoſitio derogans cenſetur tantum derogare id quod eſt expreſſum.*

12 *Quod non eſt reuocatum, ſtare non prohibetur.*

13 *Hodie ex diſpoſitione Concilij quando clericus dicatur priuatus priuilegio fori.*

14 *Clericus ex diſpoſitione concilii in quibus caſibus gaudeat priuilegio fori.*

15 *Inſeruiens diuinis abſq. habitu non gaudet priuilegio fori.*

16 *Clericus inſeruiens alteri eccleſie, quam illi cui eſt adſcriptus gaudet priuilegio fori. Amplia num. 17.*

18 *Dimiſſio habitus clericalis quando inducat amiſſionem beneficiorum.*

19 *Ad amiſſionem beneficiorum non ſufficit ſi ſemel vel bis habitus dimittatur.*

20 *Clerico in ſacris contituto reuerſio ad ſeculum eſt interdicta.*

21 *Clericus retinens beneficium, per dimiſſionem habitus non dicitur ad ſeculum redire.*

22 *Clericus in minoribus, rediens ad ſeculum non poteſt dici apoſtata.*

ARGVMENTVM.

Clericus quando dicatur recedere a ſtatu ordinis per dimiſſionem habitus Clericalis.

CAP VI.

VT cuncta ſine errore liqueant, præmittendum eſt primum, quod quamuis in iure reperiatur interdictus clericis certarum veſtium
vſus, vt in *cap. clericus de vit. & boneſt. cleric. et in clem. 2. eod. tit. cum aliis per* Diaz *in prax. cap. 75. & per Menoch. de*
1 *arbitr. libr. 2. caſu* 393. Nihilominus non
reperitur certus, & determinatus habitus, quem ipſi clerici de neceſſitate teneantur induere, & ideo eas veſtes dicemus eſſe clericis decentes, quæ à com-
2 muni vſu, & conſuetudine prouinciæ in
qua commorantur, reperiuntur admiſſe, *gloſ. in cap. penult. verb. deauratis, de vit. & boneſt. cleric. et in clem. 1. verb. ſecularis de elect. et in cap. ſi quis virorum 30. diſtinct. et in cap. in ſumma 24. q. 1. Card. in clem. 2. ad fin. de vit. et boneſt. Cleric. Abb. in cap. 1. de Apoſt. Rol. conſil. 4. nu. 27. lib. 1. Couar. pract. quæſt. cap. 31. ſub num. 7. verſic. Quarto illud eſt obſeruandum cum aliis copioſe relatis per Fariuac. tom. 1. quæſt. 8. numero 69.* quibus addendus eſt, *Suarez à Paz in praxi canonica, et ſecul. tom. 2. prælud. 2. num.* 7. Vnum tantum dici poteſt reperiri ſta-
3 bilitum ex Conſtitutione *Sixti Papæ*
Quinti, de qua *infra* dicemus, quod veſtes clericales ſint longæ vſque ad talos, de reliquis autem certus habitus ſtabilitus non reperitur.

Secundo, eſt pręmittendum in hac materia primum fuiſſe prouiſum ex diſpoſitione iuris communis, quo cauetur, vt clericus non coniungatus, quamuis in
4 habitu laicali conuerſetur, non amittat
priuilegium fori, niſi trina præcedat monitio nominatim, & in perſonam facta, in tantum, vt nec vnica, nec generalis ſufficiat, tex. *in d. clem. 1. et ibi notat gloſ. in verb. Tertio*, quam probant, *Card. et Imol. de vit. et boneſt. prælat. Abb. per illum text. in cap. cum contingat de ſent. exc. Marſil. ſingul. 259. incipit, Generalis, Rubeus conſil. 76. num. 2. Boer. conſil. 79. num. 13. Grammat. voto 33. col. 3. ad fin. num. 12. Couar. pract. quæſt. cap. 31. nu. 1. verſ. ſed ex Alexandrina*, Decian. *in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. nu. 105.* vbi ſubdit trinas denunciationes fieri debere interpolatis quibusdam diebus.

5 Niſi fortaſſe monitio fiat in Synodo
ſub expreſſa comminatione et poena priuationis priuilegii clericalis, tunc enim ſufficit vnica tantum ſecundum *Hoſtienſ. Io. Andr. Anchar. et Butr. in cap. ſecundo, ne clerici, vel Monachi, Cepoll. conſil. 11. num. 41.* a quibus licet diſſentiat *Abb. in d. cap. 2.* tamen aduerſus eum

eſt

eſt communis opinio, de qua teſtantur *Alex. de neuo conſ.60.num.14. Clar in prax.q.36.verſ.ſed quid ſi facta, num.17. Farinac. loco cit.num. 62.cum ſeq.* apud quem pro hac materia amplianda, & reſtringenda, recurre. Et ratio eſt, quia
6 in tali caſu monitio habet vim conſtitutionis, quæ non requirit trinam monitionem, *cap.1.extra locati, cap.2.de conſtit.in 6.* Superuenit deinde diſpoſitio *Sacri Concilii Tridentini cap. 6. Seſſ. 23. Reform.* qua cautum eſt, vt clerici in minoribus conſtituti non gaudeant priuilegio fori, niſi habeant beneficium eccleſiaſticum, aut clericalem habitum, & tonſuram deferentes, alicui eccleſiæ ex mandato epiſcopi inſeruiant, vel in Seminario clericorum, aut in aliqua ſchola, vel vniuerſitate de licentia epiſcopi quaſi in via ad maiores ordines ſuſcipiendos verſentur. Demum prodiit no-
7 ua conſtitutio *Sixti Papæ Quinti, quæ eſt 30. in ordine, & incipit, Cum Sacroſancta ſub Dat. Romæ 18. Ianuarii 1589.* qua imponitur poena priuationis ipſo iure tū beneficiorum, tum etiam penſionum contra quoslibet beneficiatos, & penſionarios tonſuram, & habitum clericalem non aſſumentes, vel iugiter non deferentes. His ita præmonitis, dum quærimus, quando clericus dicatur recedere à ſtatu ordinis per dimiſſionem habitus; primum inſpiciendus eſt effectus, ad quem agitur, Et cum effectus poſſit eſſe triplex, Ideo tres caſus conſiderari poſſunt.

8 Primus, quando agitur ad hoc vt clericus dicatur priuatus priuilegio Canonis, & ad huiuſmodi effectum requiritur quod totaliter dimiſerit veſtes clericales, ita vt omnino incedat vt laicus, & ter monitus, habitum clericalem non reſumat, *Ita text.in d.clem. 1.verſ.omnino incedant vt laici, de vit. & honeſt. cler. Iſern.in Conſtitutio. Regni, Apoſtatantes, & ibi Afflict.n.10. verſ.dicit hic Andr.*

9 Ex quo infertur quod percutiens clericum in habitu laicali incedentem, & ab ordinario ad habitum ſuſcipiendum minime monitum, incidit in poenam, *cap.ſi quis ſuadente 17.q.4.* prout expreſſe habetur *in c. In audientia, vbi notatur extra de ſent. excom. & ſcribunt Archid. in cap. non eſt facile 40.diſtinct. & in cap. præcipuè 11. q. 1. Bald. l.ſi ignorans ſub num. 1.ff.locati.* Quod tamen eſt intel-
10 ligen. ſi percutiens ſciat eſſe clericum, ſecus ſi probabiliter ignorauerit, quia tunc poenam excommunicationis non incurrit, *c. ſi quis, vbi gloſ.in verb. ignorauerit, ibique Soccin. numero 1. & capit. In audientia, cap perpendimus de ſent. excom. cap. ſi quis Iudex eod.tit. lib. 6.gloſ. per illum text. in l.ſi quæ per columniam, verb. putabatur, & ibi Bald.nu. 1. verſ. Deinde venio C.de Epiſc. & cleric. Bart. & Alberic. in d.l.ſi quis ignoramus ff. locati, et iterum Bart. et Angel. in l.apud labeonem §.ſi quis Virgines ff.de iniur. Hoſt. in ſumm. tit. de ſent. excom. §. qualiter verſ. Quid ſi dicat, et de communi teſtatur Plaza de delict lib.1.cap.27.nu.13. Clar. in §. final.q.77.nu.7 Hier. de Tortis poſt conſ. Butr. num.20.* Et hoc etiam proce-
11 dit non obſtante nouiſſima diſpoſitione Concilii, quæ cum loquatur de priuilegio fori, non derogat, niſi in eo, quod eſt
12 expreſſum, *Dec.conſ.358.nu.3.* nec prohibet ſtare aliud, quod expreſſe correctum non eſt, *l.præcimus C.de appell. Bar conſ.72.col.3. Dec.conſ.num.2. Surd. deciſ. 195.num.6.*

13 Secundus eſt caſus, quando agitur, vt dicatur priuatus priuilegio fori, & tunc licet de iure communi requiratur quod incedat vt laicus, & ter monitus non deſiſtat, iuxtà *d.clem. prima, de vit. & honeſt. cleric cum aliis doctr. ſupra plenè allegatis,* tamen hodie ex diſpoſitione *Sacri Concilii Tridentini* ſufficit, ſi clericus in minoribus conſtitutus non ſeruet requiſita in *d.Seſſ.23.cap 6.* quæ nullam monitionem requirunt, quia *Concilium* ſimpliciter aufert priuilegium fori conſtitutis in minoribus ordinibus, præterquam in duplici caſu, nempè ſi habeat beneficium eccleſiaſticum, aut ſi non habet, ſi deferat habitum, & tonſuram
14 clericalem, & alicui eccleſiæ ex mandato epiſcopi inſeruiat, vt aperte patet ex verbis *Concilii*, & aniduertunt *Nauar. conſ.vlt.num.60. tit. de priuileg. Menoch. conſ. 912. num. 34. Genuen. in prax.*

Ar-

Archiep. Neapol. cap. 7. ſub n. 3. D. *Stephan. Grat. diſcept. forenſ. cap.* 190. *num.* 12. Quinimmo nec ſufficeret ad hoc, vt gaudere poſſet priuilegio fori, ſi quis in
15 ſeruiret miniſteriis eccleſiaſticis, ſed nõ geſtaret habitum clericalem, nam requiritur vtrumque copulatiuè, vt eadem Congregatio declarauit ſupra *d. cap. 6.* Eſt verum, quod in eo in quo *Conciliũ* requirit ſeruitium in diuinis, ſufficit etiam ſi deſeruiat alteri eccleſiæ, quam illi cui fuit per epiſcopum aſcriptus, prout Sacra *Congregatio* in facti contingentia reſpondit *ſub die* 28. *Decembris* 1586. cuius meminere *Genuen. in prax. d. cap. 7. num. 1. Stephan. Quaranta in addit. ad Summar. Bullar. verb. habitus* Sicuti etiam ſufficit, ſi clericus inſeruiat Capellæ exiſtenti in eccleſia, quæ ab epiſcopo Confraternitati laicorum eſſet pro oratorio aſſignata, quod eadem *Congregatio* cenſuit, vt idem *Genuen. & Quaranta* teſtantur.

17 Tertius eſt caſus, quando ob non delationem habitus agitur ad hoc vt clericus priuetur beneficio, vel penſione eccleſiaſtica, & tunc requiritur neceſſario, quod ſpatio tanti temporis in habitu clericali non inceſſerit, vt communi opinione reputaretur laicus iuxta *conſil. Chriſtophor. de Caſtell. 5. num. 9. quem probat* Farinac. *d. q.* 8. *num.* 68. Et ideo
19 vt clericus in hac materia dicatur priuatus, nõ ſufficit, ſi ſemel, aut bis inceſſerit in habitu laicali, quia licet prædicta cõſtitutio requirat geſtationem habitus, nihilominus debet intelligi cum aliquali modificatione, iuxta *trad. per Felin. in prohem. decretal.* dum exponit verbum continuè, & ſequitur *Vrſill. ad Afflict. deciſ.* 24. *num.* 7. Ex omnibus his patet tres eſſe modos, quibus præcipuè contingit, clericos à ſtatu ordinis recedere, quibus tamen non ſemper contrahitur apoſtaſia, ſed in illis tantum caſibus, in quibus receſſus eſt improbatus, quod fieri poteſt in duplici caſu.

20 Primus, ſi clericus ſit in ſacris conſtitutus, nam tunc illi receſſus ad ſæculum eſt interdictus, *cap. 1. §. ſed ſi in ſubdiaconatu, & cap. ſanè de cler. coniug. capit. 2. & ibi Abb. qui clerici, vel vouentes, cap. Presbyteris 27. diſt. & cap. decernimus diſt.* 28.

21 Secũdus, ſi beneficiũ, quod in minoribus exiſtẽs obtinuerat, ad huc dimiſſo habitu retineat, *c. Ioannes de cleric. coniug. Innoc. & Abb. in cap. 3. de Apoſtat. Anan. qui teſtatur de cõmuni in rubr. de Apoſtat. num.* 11. *Maiol. de Irregul. lib. 3. cap. 34. Clar. in §. final. q. 78. num. 4. in fin. Menoch. de arbitr. caſ.* 546. *num.* 50. Cæterum ſi clericus ſimpliciter in minoribus conſtitutus habitum dimittat, & ad
22 ſæculũ reuertatur, non poterit ideo apoſtata reputari, cum talis receſſus ſit à ſacris canonibus permiſſus *c. Ioannes, & c. final. extra de cleric. coniug. cap. cum ex eo circa med. ibi, ne ſicut à multis, & ibi gloſ. in verb. retrocedere de elect. lib. 6. cap. 1. de cleric. coniug. Hoſt. in cap. 3. de apoſtat. & ibi Abb. n. 2. Anchar. in c. 2. ſub n. 3. præbend. Couar. de ſponſal. par. 2. c. 9. §. 3. n. 2. Decian. in tract. crim. libr. 5. c. 73. n. 24. Menoch. d. caſ.* 546. *n.* 52.

Et hæc quo ad apoſtaſiam irregularitatis, quæ per receſſum à ſtatu ordinis contrahitur, dixiſſe ſufficiat.

DE IVRE PERSONARVM EXTRA ECCLESIÆ GREMIVM EXISTENTIVM,

Liber Octauus.

DE APOSTATIS A STATV RELIGIONIS REGVLARIS.

SVMMARIVM.

1 *Religionem deſerens ſi habitum religionis ferat Apoſtata non dicitur. Contraria opinio defenditur.*
2 *Monacum habitus non facit.*
3 *Apoſtata verè dicitur recedens à religione, & dimittens habitum.*
4 *Apoſtaſia non contrahitur ſi quis dimittat habitum animo reſumendi.*

ARGVMENTVM.

Quando dicatur factus receſſus à ſtatu Religionis ad effectum vt Religioſus dicatur contraxiſſe apoſtaſiam.

CAP I.

1 GAſpar *Calderin. conſ. 1. de Apoſtaſ.* ad conſtituendũ receſſum a ſtatu Religionis duplicem conditionem requirit, nempè quod Religioſus vagus exiſtat, & habitum dimittat: quod ſi habitum retineat, quantumcunque vagetur, apoſtaſiæ nota ſecundum eum maculari non poterit: quaſi quod apoſtata proprie dici non poſſit, niſi qui ad ſæculum omnimode rediit, quod dici nõ poteſt de eo, qui defert habitum monaſticum, qui eſt peculiare ſignum Religionis, *cap. clerici officia, de vit. & honeſt. cleric. c. in nonnullis lib. 6. Oldrad. conſ. 184. ſub num. 12. et ſeq.* Et hanc eandẽ *Calderin.* ſententiam probant *Clar. in pract. crim. §. fin. q. 78 verſ. apoſtata punitur, Nauar. conſ. 10. num. 6. de Apoſtat.* Bannes *2.2. q. 12. art. 1. verſic. ſecunda concluſio, ibique Alex. Peſant. diſput. 2. verſ. 1. & ſeq.*

Contrariam opinionem, nempè quod ſufficiat ſolus receſſus à Relegione, etiã ſi habitum deferat, tenent *Abb. in capit. 1. num. 2. de apoſtat. ibique* Socius *nu. 3. verſ. Et adde,* Anan. *num. 3.* Caietan. *ad D. Tho. 2.2. q. 12. art. 1. ibique valentia verſ Circa apoſtaſiam, Angel. in ſum. verb. apoſtaſia num 4. ibique Armilla n. 11.* Decian. *in tract. crim. lib. 5. cap. 73. n. 21. & 25. Maſcard. de prob lib. 1. concl. 12. n. 1. Menoch. de arbitr. caſu 546 nu. 36. centur. 6. Iacob. Ant. de mauro allegat. 13. num. 1.* Azor *par. 1. cap. 17. q. 6. et hæc eſt receptior.*

2 Probari ſolet primo, quod ſicuti habitus Monacum non facit, ſed profeſſio regularis, *cap. porrectum, et cap. ex parte, et vtrobique notant* Doct. *de regul. cap. conſuluit. vbi notat* Anchar. *num. 1. qui clerici, vel vouentes* Bal. *in l. interdum §. Diuus quoque ff. de publ.* adeo vt valeat profeſſio facta ſine habitus ſuſceptione, *d. cap. porrectum, vbi Doct. paſſim, et præſertim* Abb. *in ſum. et num. 7.* Ita retentio habitus tantum non debet facere quem eſſe in Religione, tum vt æqualiter fiat diſſolutio, & colligatio, vinculi, *l. nihil eſt de reg. iur. l. ab emptione C. quando licet ab emptione diſcedere §.*

Item

Digitized by Google

Item per acceptilationem Inſt. quibus mod. oblig. toll. tum etiam quia habitus non eſt de ſubſtantialibus, ſed de accidentalibus Monacatus, *Abb. in d. cap. porrectum num. 5. de regul. & ante ipſum Butr. ibidem num. 5.* Quin etiam cum cætera opera, & præſertim conuerſatio ſæcularis Religioni non congruant, vtiq; habitus delatio videtur magis in Religionis contemptum redundare, prout colligitur ex *cap. Deus, cap. ad decorem, & cap. clerici officia de vit. & honeſt. cleric. & ex clem. 2. eod. tit.* Relata quandoque hac controuerſia in Rota ſub die 11. Februarii 1555. coram Oradino, poſt magnam concertationem, tandem conſultis Præſidẽtibus Poenitẽtiariæ fuit concluſum quod ad effectum, vt dicatur contracta apoſtaſia vera, & propria, quæ inferat inhabilitatem ad obtinendum beneficia, requiratur receſſus ſine licentia, & dimiſſio habitus animo illũ amplius nõ reſumẽdi, adeò vt ſi appareret habitũ eſſe dimiſſum cum voluntate illum reſumendi, non cenſeretur contracta apoſtaſia quæ infert inhabilitatem, ſed tantũ illa quę infert excommunicationem, vt teſtatur *Achill. deciſ. 1. tit. de apoſtat.* ex cuius dictis apparet priorem opinionem vindicare ſibi locum in apoſtaſia vera, & propria; Secundam vero procedere in apoſtaſia minus propria, & per quam ſola excommunicatio contrahitur.

SVMMAAIVM

1 *Receſſus à religione quando dicatur temerarius.*

2 *Apoſtata non dicitur qui intra annum probationis relinquit habitum.*

3 *Ante emiſſam profeſſionem non dicitur religionem ingreſſus.*

4 *Conditio ſi ingrediatur monaſterium non verificatur ante profeſſionem.*

5 *Profeſſio facta intra annum probationis eſt ipſo iure nulla.*

6 *Conuertitæ per ingreſſum monaſterii emittunt profeſſionem.*

7 *Oblatæ monaſterio turris ſpeculorum de vrbe, non ſunt moniales, & ſine apoſtaſia poſſunt recedere a monaſterio. Nec obligatæ ſunt ad clauſuram.*

8 *Congregationis oratorii Patres poſſunt recedere a Congregatione quandocunq.*

9 *Religionis habitum extra monaſterium aſſumens, poteſt illud ad liberũ dimittere.*

10 *Ex geſtatione habitus extra religionem ceſſat præſumptio profeſſionis.*

11 *Plumbator in Curia licet ferat ſcapulare, & à Pontifice dicatur conuerſus ordinis Ciſternienſis nõ tamen dicitur dicti ordinis.*

12 *Apoſtata non dicitur monachus relinquens habitum propter pericula.*

13 *Periculi euitandi cauſa clericus poteſt comam, et barbam geſtare.*

14 *Apoſtata non dicitur habitum relinquens animo reaſſumendi.*

15 *Apoſtata non dicitur recedens a religione ſi ſubito redeat.*

16 *Apoſtaſia vt contrahatur requiritur receſsus cum effectu.*

17 *Statutum puniens eoſqui fugiunt a carceribus non comprehendit eoſqui fugierunt ſi ſtatim redierint.*

18 *Gabellam incipiens fraudere ſi poeniteat non incidit in poenam poſitam pro gabella fraudata.*

19 *Apoſtata dicitur recedens a monaſterio licet a Superiore inuentus reducatur.*

20 *Apoſtata non eſt religioſus vagans animo redeundi.*

21 *Receſſus non ex facto ſed ex conſilio, non à fuga ſed ab effectu animi intelligitur.*

22 *In Ciuitate eſſe dicitur ruri commorans cum animo redeundi.*

23 *Perſeuerans in aliquo actu, præſumitur animum amiſiſſe deſiſtendi ab illo.*

24 *Apoſtata non dicitur monachus aufugiens à carcere ad Superiorem, vel ad amicum vt veniam intercedat.*

25 *Intellectus Concilii Tridentini in S. 25. cap. 4.*

26 *Seruus poteſt recurrere ad Superiorem vt fugiat ſæuitiam domini.*

27 *Prælati ſunt puniendi ſi in ſubditos ſe grauiter gerant.*

28 *Recurſum ad Superiores ſacri Canones admictunt.*

29 *Apoſtata non eſt Monachus latens vt effugiat iram Superioris.*

30 *Apoſtata non eſt egreſſus monaſterium propter*

pter iracundiam, ſi poſtea reuertatur.

31 *Monachus egrediens monaſterio cauſa audiendi leges ciuiles ſi poſtea eat ad* Theologiam *non eſt apoſtata.*

32 *Ad purgandum receſſum a monaſterio dātur tantum tres dies.*

33 *Apoſtata etiam eſt qui rediit ad monaſterium animo illud iterum relinquendi.*

34 *Parrochiam non mutat qui ſe transfert ad aliam parrochiam habet animum redeundi ad primam.*

35 *Fugiens ſecundo a monaſterio dicitur reus prima* Apoſtaſiæ.

36 *Mortuus ex recidiuo dicitur mortuus ex prima infirmitate.*

37 *Apoſtaſia non contrahatur ex ſolo conſilio recedendi, niſi effectus ſequatur.*

38 *Apoſtata non dicitur monachus commorans in Eccleſia in qua eſt inſtitutus capellanus a ſuo rectore.*

39 *Parrochiæ pendenti ab Eccleſia poteſt præfici monachus.*

40 *Monachus non poteſt parrochiali non dependenti a monaſterio præfici.*

41 Regulares *ad ſæcularia beneficia non poſſunt promoueri.*

42 Regularibus *non conceditur indultum retinendi beneficia curata.*

43 Regulares *in Indiis ex diſpenſatione* Ponti*ficia poſſunt officio parrochi fungi.*

44 Apoſtata *non eſt egrediens a religione in caſibus permiſſis.*

45 Sacra *pœnitentiaria dat licentiam egrediendi a religione.*

46 Apoſtata *non eſt Monachus ſtudens extra monaſterium cum licentia ſuperioris.*

47 *Donatio facta religioſo etiam ſtrictioris obſeruantiæ in ſubſidium ſui ſtudii valet.*

48 Religioſus *pecuniam accipiendo mutuam, propter ſtudia obligat monaſterium.*

49 Filius *familias accipiens pecuniam mutuam propter ſtudia obligat patrem.*

50 *Monaſterium obligatur ad expenſas Monachi ex licentia permanendi in ſtudio.*

51 *Monachus ex licentia permanendi in ſtudio poteſt aſſequi gradum Doctoratus.*

52 *Monachus ex licentia permanendi in ſtudio redditur habilis ad omnia quæ ſtudium concernunt.*

53 *Monachus ſtudens poteſt facere eleemoſinam de bonis monaſterii.*

54 *Monachi ſtudentes debent habitare in conuentibus ſuis.*

55 *Apoſtatæ non ſunt fratres extincti ordinis ut templarii, & cæteri.*

ARGVMENTVM.

Receſſus à ſtatu Religionis quando dicatur temerarius, & habilis ad contrahendam apoſtaſiam late per ſpecificas illationes declaratur.

CAP II.

1 REceſſus à Religione ita demum temerarius dicetur ſi ſit à ſacris canonibus, vel particularibus Religionis conſtitutionibus improbatus, ita colligi poteſt *ex cap. nihil 7. q. 1. & cap. hanc conſuetudinem in fin. 10. quæſt. 1.* alias enim in caſibus à lege permiſſis receſſus temerarius dici nequaquam poterit, cum temere facta dici nequeant quæ lege permittente fiunt, *l. fin. ff. qui ſatiſd. cog. l. Gracchus cum ibi. nos. ff. ad l. Iuliam de adult. l. ſancimus ff. de adm. tut. l. nemo damnum ff. de reg. iur. Gemin. in cap. cum qui, §. inſuper, de præbend. in 6.* Vnde deducitur.

2 Primo, quod is, qui intra annum probationis habitum reliquit, & a Religione receſſit, nequaquam poteſt Apoſtata reputari, *c. conſulti, & cap. penult. de regul. & vtrobiq. ſcribentes, Lap. qui ex pluribus prob. alleg. 46. Menoch. de arbitr. caſ. 546. nu. 45.* Quinimo poteſt licite, & ſine ſcrupulo ad ordines promoueri, *cap. poſtulaſti eod. tit.* Nec tenetur ſoluere expenſas monaſterio, *Iaſ. in l. 1. num. 4. verſic. ſi notius C. de ſacroſ. Eccleſ.* Cuius rei præter

Digitized by Google

genericam rationem,(nempè quia talis receſſus a Sacris Canonibus non impro batur) illa etiam cauſa poteſt aſſignari, nimirum quod religioſus ante emiſſam profeſſionem non dicitur propriè Religionem ingreſſus, niſi quoad beneficium Canonis, *cap. Religioſi §. quamuis, ibique ſentiunt Gemin. & Franch. de ſent. excom. lib. ſexto Bar. in. l. 3. numero quarto C. ne ſanctum bapt. & in Auth. Ingreſſi ſub num. 56. verſiculo item non eſt adhuc C. de ſacroſanct. Eccleſ. Iaſ. ibidem ſub numero 59. Bald. in l ſi quando C. de bon. vacant.* Caſtren. *conſilio 211. ante numero ſecundo par. ſecunda Rimin. Iun. conſilio 477. numero nono, libro quarto.*

4 Et ideo conditio, ſi ingrediatur monaſterium, non verificatur ante profeſſionem, *Imol. in l. in ſubſtitutione, & ibi Iaſ. numero duodecimo de vulg & pup. Bero. conſilio 28. numero primo, & 12. vol. primo & idem aſſerit Clar. in §. teſtamentum quæſt. vigeſima octaua, numero ſexto.* Quod tamen intelligas niſi mors ſuperuenerit intra annum profeſſionis, quia tunc profeſſio veluti dependens ex conditione ſucceſſiua habetur pro completa, vt in caſu de quo per *Surd. deciſ. 303. & per Gratian. deciſ. 25.* nec videtur hodie facienda diſtinctio An fuerit ingreſſus animo relinquendi ſæculum, nec nè, cum profeſſio facta intra Annum probationis ſit ipſo iure nulla nullumque penitus pariat effectum, non ſolum in mendicantibus (quod erat antea ſtatutum *in capitulo primo, de regul. in 6.*) ſed generaliter in omni, &

5 quocumque monaſterio, tum Virorum, tum mulierum, adeo vt neque obliget ad Religionem in genere, ita diſponente Sacro Concilio Tridentino *Seſſ. 25. capitulo 16. de regul.* quod animaduertunt *Nauar. in capitulo nullam numero 45. 18. quæſt. ſecunda quem probat Menoch. loco citato numero ſexto.* Monendus tamen eſt hic, vt poſtquam ad ſæculum redierit honeſtam vitam ducat, & inpriſtinæ Religionis memoriam honeſtiores veſtes aſſumat, prout poſt *Innoc. & Io. Andr. illum monet Auan. in d. capitulo conſulti numero quarto,* decentia ſiquidem habitus extrinſeci, morum intrinſecã honeſtatem oſtendit *clem. 2. de vit. & honeſt. cleric.*

6 Cæterum quod hactenus dictum eſt poſſe quempiam intra annum probationis ſine apoſtaſiæ reatu ad ſæculum reſilire, non procedit in monaſteriis illarum mulierum, quæ lupanaris impudicitiam pertesæ ad bonæ vitæ frugem conuertuntur, quos nos vulgari vocabulo Conuertitas nuncupamus, in illis enim ex laudabili more, & ex Conſtitutionibus iam olim in eorum monaſteriis præſcriptis fieri ſolet profeſſio per ingreſſum, & ideo ſi poſt ingreſſum à monaſterio recedant poſſunt iure merito velut profeſſę reuocari, quas conſtitutiones Sacrum Trid. Conc. ſua auctoritate firmauit *in capitulo decimo octauo in fin. ſeſſ. 25. de regul.*

7 Secundo infertur quod cum oblatæ monaſterii turris Speculorum de vrbe non ſint neque verè moniales, neque Relioſæ regulares, adeo vt ad clauſuram minime obligentur, ſed ſolum ſint oblatę religioni S. Benedicti oblatione quæ non facit eas moniales, ſed quæ reddit eas tantum obligatus ad obſeruandam obedientiam, & ad ſuum peculiarem viuendi modum probatum à Sede Apoſtolica, non in vim religionis ſed tanquam bonum, & ſanctum vt ex pluribus docet *Nauar. conſilio 82. ſub titulo de regul. iuxta in primam impreſſionem,* quod ſi quæ illarum ab obedientia ſiue à monaſterio quandocunque receſſerit non poteſt apoſtaſiæ nomine notari: cum non ſit receſſus a religione, ſed a probato viuendi modo, qui ſicuti non facit eas regulares, ſic receſſus ab eo nõ poteſt parere crimen apoſtaſiæ Argumento *l. manumiſſionis ff. de Iuſt. & Iur. l. decem, ff de verb. oblig.*

Ad quod facit, quod præfata oblatæ non includuntur ſub diſpoſitione *capitulo periculoſa de ſtatut. regul. libro 6.* nec ſub diſpoſitione Concilii Tridentini *Seſſ. vigeſimaquinta, capitulo 14. de*

ſtatu

Digitized by Google

ſtatu regul neque diſpoſitione Conſti-
tutionum Pii V. & Gregorii 13. diſpo-
nen. vt moniales cuiuſcunq. ordinis, &
Religionis exiſtant perpetuam ſeruent
clauſuram *Nauar. d. conſil.* 82. Poteſt
forſan aliter oblata puniri iuxta eorum
ſtatuta, quæ tamen quales irrogent poe-
nas affirmare non auſim, cum ad ma-
nus meas non peruenerint. Si-
militer cum mos, & Inſtitutum Patrum
Congregationis oratorii ſit profiteri
ſanctum viuendi modum in Congrega-
tione clericorum ſæcularium, & ob id
profeſſionem non emittant, quod
tametſi ita ſanctæ, religioſeque vi-
uant, vt nemini ex aliis religionibus ſint
ſecundi, Nihilominus quia pecularis
huius Congregationis mos eſt, vt egreſ-
ſum pro cuiuſque libito relinquant aper
tum, conſequens eſt, vt ſi quis ipſorum,
mutata voluntate egredi maluerit, hoc
facere poſſit ſine nota apoſtaſiæ, quam-
uis in eadem Congregatione conſenue-
rit, cum non poſſit dici egreſſus temera-
rius ille, qui neque de iure communi, ne
que peculiari Congregationis Inſtituto
improbatur, *dicta l. Gracchus ff. ad l. iul.
de adult. l. fin. ff. qui ſatiſd. cog. cum aliis
ſupra allegatis*.

9 Infertur tertio quod qui habitum Re-
ligionis extra monaſterium aſſumpſit,
quamuis longo tempore illum geſtaue-
rit, poteſt nihilominus mutata volunta-
te illum dimittere, omni ceſſante ſcrupu
lo apoſtaſiæ, ita deſumitur *ex capitulo vt
clerici extra de regul. quatenus præcipit
eum qui extra monaſterium habitum ge-
ſtat, vrgendum eſſe vel habitum dimitte-
re, vel religionem ingredi*, & ibidem hoc
expreſſe notant *Hoſt. ſub numero primo,
verſiculo ſed contra Abb. col. ſecunda in
princ. & ante eos gloſ. in clem. eos verſicu
lo aliqua eod. titulo* *Cald. conſilio quinto,
de regul.* Felin. *conſilio 29. per integram
conſultationem*; Siquidem ex geſtatione
habitus extra religionem ceſſat tacitæ
profeſſionis preſumptio, *capitulo vnico
de vot. lib. ſexto* Abb. *in d. capitulo tertio
de* Apoſtat. *poſt.* Innoc. *in capitulo porre-
ctum de regular.* Quinimmo ex tali ge
ſtatione habitus, neque probari profeſ-
ſionem ſcribit *Io. Fab. in* Auth. *Ingreſſi
numero decimoſeptimo C. de ſacroſ. Eccleſ.
Menoch. loco citato præſumpt. 83. nume-
ro decimoquinto Rot. deciſione 50. nume-
ro ſecundo par. prima diuerſ.* Quod qui-
dem procedit etiamſi geſtans habitum
fateatur ſe eſſe eiuſdem religionis, & ge
rat ſe tanquam talem, *Rot. apud Put. de
ciſ. 136. lib. 1. & apud Mohed. deciſ. 1. de
præſumpt.*

11 Qua ratione Plumbator in Curia,
licet deferat habitũ, ſiue ſcapulare certi
coloris, & in collatione officii, quod ac-
cipit à Papa nuncupetur conuerſus ordi
nis Ciſtercienſis, nihilominus non dici-
tur d. ordinis Religioſus, vt eleganter
probat *Nauar. conſ. 2. de regular.* Et
hæc indubitanter procedunt poſt Con-
cil. Trid. cuius auctoritate cautum eſt,
vt nemo poſſit eſſe verè Religioſus, niſi
poſt annum probationis perfectum,
*vt in capitulo decimoquinto, Seſſ. vigeſi-
moquinto.*

12 Infertur quarto, Monachum, qui gra-
tia periculi euitandi habitum dimiſit
dum per loca periculoſa iter agebat, non
poſſe apoſtatam dici, vt probat *text. in
capitulo clerici officia, ibi niſi iuſta cauſa
timoris, ibique, notant gloſ. in verb. cauſa
in fin. de vit. & honeſt. cleric. & in capi-
tulo ſecundo eod. tit. lib. 6. vbi etiam gloſ.
in verb. rationabilis, & eadem gloſ. in
capitulo ſecunda verb. clerici, verſiculo
iuſtam cauſam intellige, & in capitulo
quarto, in verb. relaxauerit extra eod.
titulo Butr. in d. c 3. numero 6. eod. titu-
lo de Apoſt.* D. *Ant. in 3. par. titulo 24.
capitulo 33. Silu. in Sum. in verb. habitus
num. 3. Succin. in cap. primo num 4. de
apoſtat. Afflict. in conſtitutione apoſtatan
tes n. 9. Decian. tract. crim. cap. 75. nu-
mero 3. Menoch. de arbitr. caſu 546. nu-
mero 40* Et huic ſuffragatur, quod gra-
tia periculi euitandi licet clerico co-
mam, & barbam geſtare, *gloſ. in cap.
clericus neque comã de vit. & honeſt. cler.*
ac arma portare ad terrorem improbori

Hominum, *gloſ. in capitulo 2. ibique Anchar. numero tertio extr. de vit. ho-
neſt. cleric.* nec non et veſtes virgatas
deferre, *clem. ſecunda, verſiculo rationa-
bilis eodem titulo.* Quinto infertur ne-
que apoſtatam eſſe dicendum Religio-
ſum, qui intra ſepta monaſterii non ex-
hibens ſe hominum, conſpectui, ſed vt
vel commodius ſomnum capiat, vel pro-
pter animi leuitatem vt expeditius cur
rat, ludat, vel ſe in balneo, aut flu-
mine lauet habitum dimittat, Addo e-
tiam ſi illum deponat, vt quicquam fur-
to ſurripiat, vel cum foemina turpiter
agat; in his enim caſibus non ſolum
Apoſtata dici non poteſt, ſed nec incur
rit in excommunicationem inflictam in
*dicto capitulo vt periculoſa, prout ibi adno
tat Io. Andr. numero quinto Franch. nu-
mero quarto in fine.* Quamuis quando de
poſuit habitum furandi, vel fornicandi
cauſa, grauius peccet, prout affirmat
*Silu. in ſum. verb. Excommunicatio caſ.
vigeſimoquarto, et in verb. habitus nu-
mero tertio Nauar. in Manual. capitulo
27. numero 131. quibus nouiſſime aſſenti
tur Azo. inſtitut. Moral. lib. duodecimo,
capitulo decimo ſeptimo in 9. quaeſt. licet
contrarium ſentiant Palud. et D. Ant. d.
titulo 24. capitulo 53.* Et regulariter
14 quantũcũque habitus ex laſciuia relin-
quatur, ſi non relinquitur animo delibe
rato non reſumendi illum, non contra-
hitur apoſtaſia, prout ex facto per inte-
gram conſultationem reſpondit *Oldrad.
conſilio 202. & praeſertim numero quar-
to, et quinto, Roder. in quaeſt. regular. tom.
primo, quaeſt. 30. art. primo.* Sexto infer-
tur, quod ſi quis ab obedientia, ſeu Reli-
15 gione receſſerit, ſi tamen ſtatim redie-
rit, non poteſt inter apoſtatas recenſeri,
*D. Tho. 2. 2. quaeſt. 39. art. quarto, Bal.
in l. prima numero 19. C. de aedil. aedict.
Imol. conſilio 84. num. decimooctauo
Nauar. in Manual. capitulo 21. num.
quarto Roderic. quaeſt. regul. tom. primo,
quaeſt. 30. art. primo, in fine.* Et facit
quod ſcribit *Abb. in capitulo ſuper ſpecu
la ſub numero nouo ne vel Monachi,*
vbi quod licet monachus clauſtrum cau
ſa audiendi leges ciuiles incidat in
excommunicationem, & alias poenas, ta
men ſi poſtquam exiuit, mutato conſilio
ſe contulerit ad ſtudium permiſſum, poe
16 nas nõ incurrit. Et ratio eſt, quoniã cũ
ad apoſtaſiam conſtituendam requira-
tur receſſus, vtique ille intelligitur de
receſſus cũ effectu, *capit. relatum de cler.
non reſid. l. prima, §. hac verba ff. quod
quiſque iur. l. qui per alium §. docere ff.
nequis eum qui in ius, l. nomen filiarum
§. finali ff. de verb. ſignific. l. prima, §.
accuſationem, ff. ad Turpill.* quod dici
de eo nequit, qui receſſit, & illico rediit,
nã hic reciſſiſſe minime videtur, *Can. di
uortium, vbi gloſ. de poenit. diſt. prima l. 1.
§. qui praeſens, ff. de verb. oblig. vbi prae-
cipue Alex. in princ.* Bal. *in auth. habita
ante numero* 40. C. *ne fil. pro patre et in
dicta l. prima numero nono, C. de adil. act.*
17 Inde ſtatutum puniens fugientes à car-
ceribus non includit eos qui fugierunt
& illico reuerſi ſunt, *Bal. in l. prima,
C. de ſeru. fugit. numero 27. Veronen. in
l. quid ſit fugitiuus in princ. numero vn-
decimo ff. de aedil. aedict.* Blanc. *in l. final.
numero 282. ff. de quaeſt. Plot. in l. ſi
quando num. 883. C. vnde vi.* Et qui
18 conſtituit fraudare vectigal, & coepit, ſi
deinde ſponte poeniteat, & reuertatur,
nõ incidit in poenã pro gabella fraudata
ta conſtitutam, prout ſcribit *Ioan.
Andr. in addit. ad Specul. titulo de
conſt. §. ſecundo, poſt numero octauo
litt. G. verſiculo ſed incidit, quem
probant Bertaz. de gabell. par. octaua nu-
mero primo, in fine* Maſcard. *de probat.
par. ſecunda concluſione 834. numero vige
ſimoſexto.*

Caeterum ne contingat errore decipi,
quod ſupra dictum eſt requiri ad con-
ſtituendam apoſtaſiam vt receſſus, ſiue
fuga ſit effectualis, accipias ſi fuga non
habuit effectum, eo quia Religioſus er-
rorem agnoſcens rediit ad monaſteriũ,
& ſic quamuis effectum non habuerit,
poterat tamen locum habere, ſecus ve-
19 ro ſi caſu effectũ nõ habuit, quia forte cõ
tingit, vt in via à ſuperioribus caperetur,
quia tali caſu habetur perinde ac ſi fuga
ſuum

Digitized by Google

ſuum fuiſſet effectum ſortita, vt eſt *teſt.*
vbi hoc priuatim notat Ang. in d. l. quid
ſi fugitiuus,§ idem Celius num. 2. ff. de
ædilit. edict. & in l. 3. §. & is qui volens
transfugere, & in aliquem actum proceſ
ſit capite punitur perinde ac ſi effectua-
liter aufugiſſet.

19 Septimo infertur, quod quamuis re-
ligioſus vagetur, ſi tamen redeundi ani-
mum habuerit, non erir apoſtatici nomi
nis cenſendus, prout ſcribit D. *Ant. in*
Sum. par. 2. tit. 12. cap. 6. Silueſt. in
verb. Apoſtaſia verſ. 4. quæro, et ibidem
Tab. et Piſanell a; Cuius quidem ſenten-
tiæ illa poteſt aſſignari ratio, quia dũ ani
mũ reuertẽdi habet, sẽper intelligitur eſ-
ſe ſub ſui ſuperioris poteſtate, & poſſeſ-
ſione, *l. Pompomius §. idem Pomponius ff.*
famil. Erciſc. §. Apium verſiculo in iis
autem, Inſtitut. de rer. diuiſ.

20 Item quia receſſus ex facto non ſolum,
ſed ex conſilio perficitur *l. bouem §. qui*
ad damnum, et §. ſi ſeruus ff. de ædil.
edict. et in l. quid. fugitiuus decimoſepti-
mo, §. Cælius, et §. Caſſius quoque,
ibique gloſ. in verb. propoſito ff. eodem ti-
tulo.

21 Quinimmo cum receſſus non à fuga,
ſed ab effectu animi intelligatur, & re-
guletur, *dicta l. quid ſit fugitiuus §. item*
apud Viuianum, Bald. in capitulo ad no-
ſtram numero quarto, de appell. ſequi-
tur vt apoſtaſia tanquam animi vitium
non contrahatur niſi Religioſus ex ani
mo; & propoſito progrediatur ad ali-
quem actum extrinſecum, vt egregiè
more ſuo notat *Bald. in dicta l. quid ſit*
fugitiuus §. idem el primo in antiqua
lect. Veron. in dicta l. quid fugitiuus in
princip. numero decimoquinto, ff. de
22 *ædil. edict.* Et hæc fulciuntur ex eo,
quod ſcribit *Bart. in l. quarta §. Prætor.*
ff. de damn. infect. vbi ſi quis moraretur
ruri per tres menſes, quia habet animum
redeundi, dicitur ſemper in Ciuitate
fuiſſe, quod quidem etiam probat *Felin.*
in capitulo quoniam ſub numero decimo,
de offic. ord. Quibus accedit quod ſcribit
Bal. in ſæpe citata l. prima numero deci-
moſeptimo, C. *de ædil. act.* vbi mulier e-
greſſa de carcere permiſſu Cuſtodis, ad
hoc vt voti explendi cauſa ad aliquam
eccleſiam accederet, non poteſt dici fu-
gitiua, eo quia ſemper retinuit animũ re
deũdi Curæ tamẽ ſit Religioſo, nec hac
23 ſecuritate ductus diu vagetur, nam &
ſi vera prędicta Concluſio ſit, vbi tamen
diu ſtetit, tunc præſumitur animum re-
deundi amiſiſſe, *d. teſt. in §. pauonum*
Inſt. de rer. diuiſ. vbi Doct. communiter
notant, & habetur ac ſi nunquam talem
animum habuiſſet *l. tertia §. Emanſor.*
et l. quarta §. Aedicta Germanici, et ibi
gloſ. in verb. Emanſores ff. de re milit.
Can. aut facta verſiculo tempus de poenit.
diſtinct. prima Bald. in præcit. l. prima,
numero vigeſimoſeptimo, C. *de Seru. fu-*
git.

24 Ottauo, pari ratione apoſtata dici nõ
poteſt monachus, qui cum ab eius ſupe
riore carceribus mancipatus detinetur,
timens ne eo immoderatæ vteretur, au-
fugit ad ſuperiorem, *Bald in capitulo ad*
noſtram ſub num. quarto, de appellat. E-
manuel. Roderic. de regul. q. tom. 1. q.
30. art. 3.

Sicuti dicendum eſt de eo, qui aufu-
git ad alium, veluti ad amicum, quem
deprecatorem apud ſuperiorem haberet,
d. l. quid ſit fugitiuus §. Sin autem. ff. de
ædil. edict. l. bouem §. primo, ff. eod. Boſſ.
tit. de car. fideiuſſ commit. ſub num. 46.

25 Sed licet hoc verum ſit inſpecta diſpo
ſitione iuris cõmunis, Attamen nõ mo
dicam hodie patitur difficultatem, ſtan-
te nouiſſima diſpoſitione *Sacri Conc.*
Trid. in cap. 4. ſeſſ. 25. de regular. qua
expreſſe cauetur ne liceat Regularibus à
ſuis Conuentibus recedere, etiam præ-
textu ad ſuperiores ſuos accedendi, ni-
ſi ab iiſdẽ miſſi, aut vocati fuerint, alias
ab ordinariis locorũ tanquẽ deſertor ſui
inſtituti puniatur, Cuius quidem decre-
ti vigore *Bannes 22. q. 12. art. 1.* cen-
ſuit Religioſum in tali caſu Apoſtaſiæ
reatum incurrere.

Mihi autem verius videtur Sacr.
Conc. non intellexiſſe imponere poe-
nam in caſu in quo Religioſus per fugã,
ſeu receſsũ à ſuo conuẽtu nihil aliud ex

Digitized by Google

poſuit quam Superioris auxilium contra ſæuitiam, aut immoderatam tractationẽ ſui Prelati, prout viſum eſt, *Emanueli Roderico de regul. quæſt. tom. 1. q. 30. art. 3.* Ad cuius rei comprobationẽ mihi primum deſumo, credendum eſſe quod Concilium voluerit per eius prouiſionẽ coercere actus illicitos, non autem puni re actus licitos, & auferre remedium Religioſo iuſte competentem, *cap. audita*, §. *quia tamen, vbi Abb. num. 5. de reſtit. ſpol. cap. factum legitimè, de regul. Iur. in 6. l. prima ad fin ff. de legib. l. leges ſacratiſſime*, C. *eod. tit. Card. conſ. 146. ſub num. primo.*

26 Hoc ſumpto ad hanc opinionem comprobandam ſic argumentor. Licitum eſt etiam ſeruis per fugam, & receſſum quærere auxilium à Superiore contra ſæuitiam, & aſperitatem Domini, *l. 2. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris* §. *ſed maior. Inſt. eod. tit.* ergo licet etiam Monaco, & Religioſo, quia quæ de ſeruis dicuntur poſſunt aptiſſime ad Religioſos transferri, *Bal. in d. l. Quid ſit fugitiuus ff. de adil. edict.*

27 Præterea Prælatus, ceterique Superiores digni animaduerſione, & poena iudicantur, ſi nimis acriter in ſubditos ſe gerant, *d. l. 2. ad fin. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, cuius auctoritate fretus*, Bal. *ibi num. 2. & 4.* ſcribit poſſe Rectorẽ, ſeu officialẽ propter hoc ab officio remoueri: Ergo nõ eſt dicendũ quod Sacra Synodus voluerit immoderatos Superiores in eorum ſæuitia confouere.

28 His accedit quod ſacri Canones maxime abhorrent ſubtrahi, & impediri recurſum ad Superiores, *c. dilecti 52. cum ibi trad. per Abb. in princ. & num. 6. de appell. cap. vnico de cler. peregr.* Et propterea nõ ita facile exiſtimandum eſt de mente ſacri Concilii fuiſſe auferre remedium recurrendi in caſibus, in quibus de iure alias liceret. Dicendum eſt ergo mentem Concilii fuiſſe ſubtrahere Religioſis inanes, affectatoſque pretextus, quibus ſubnixi ſępiſſime nonnulli læuiſſimis ex cauſis Conuentus exibant. Et quod in illis caſibus intellexerit Religioſos eſſe puniendos, tanquam ſui ordinis deſertores, etiamſi recedant ſub prætextu accedendi ad ſuos Superiores, ad hoc vt quantumuis fieri poſſit in proprio officio, & obedientia contineatur, & vagãdi occaſio ipſis auferatur.

29 Nono etiam infertur quod ſi Religioſus latuiſſet quouſque Superioris iracundia efferueſceret, non poſſet apoſtaſiæ macula notari, *d. l. quid ſit*, §. *item vt interrogatus ff. de adil. edict* quem ad hoc expendit *Azor. Moral. inſt. lib. 12. cap. 16. Emanuel Roderic. de regul. q. tom. 1. q. 30. art. 3.*

30 Decimo, Hoc pariter dicendum eſt de eo qui iracũdię calore à monaſterio fuit egreſſus animo amplius illuc non redeũdi, nõ .n. prius poterit Apoſtata reputari, quã ſi appareat deliberata perſeuerãtia, quę indicet iudiciũ animi fuiſſe, quę que perpetuam diſceſſionem confirmet, & proinde ſi poſt vbi efferbuit ira, ad ſepta monaſterii fuerit reuerſus, Apoſtata dici non poteſt, iuxta *text. in capitulo diuortium de poenit. diſt. prima*, *cui concinit cap. conſtat*, 1. *q.* 1. Et maximè facit quod ſcribit *Abb. in c. ſuper Speculat. num. 9. verſ. mihi non placet, ne clerici, vel Monachi*, vbi quod licet Religioſus exeat clauſtra cauſa audiẽdi Phyſicam, vel Leges ciuiles, ſi tamen mutato propoſito cõtulit ſe ad ſtudium Theologiæ, non incidit in excommunicationem, & in alias poenas impoſitas *in d. Decretali ſuper ſpecula*. Idque ex ea ratione, quia non dicitur factum quod poſt vbi factum fuit, non durauit, *cap. nam & ego de verb. ſignific cap ad noſtram vbi gloſ. & Doct. de regul. not. gloſ. in c. quanto 63. diſt. l. ſi pro parte* §. *verum ff de in rem verſ. l. ſi filius ff. quod cum eo*. Item quia ſicuti Deus mutat ſententiam peccatore mutante vitam, *cap. Incommutabilis 22. q. 4.* Ita conſtitutio Eccleſiæ mutat diſpoſitionem peccatore mutante conſilium, *cap. vt noſtrum procedat, in princ. vt Eccleſiaſticum beneficium.*

31 Tempus autem ad redeundum, & hanc diſceſſionem purgandam videtur trium dierum, vt deſumitur *ex cap. ad noſtrum, vbi gloſ. in verb. triduum de regul. & in l. 3. C. de errore aduocat. ex l. final.*

Digitized by Google

nal. C. de Iud. quibus ſuffragantur quæ ſcribit *Anan. in c. conſulti in fin. eod. tit.*

32 Sicuti è conuerſo Apoſtata reputandus eſt, qui licet ad Religionem redierit, ac habitum reſumpſerit, tamen habet animum iterum ſe ſe ab alienandi, vel habitum dimittendi, quia non poteſt dici reuerſus qui habet animum iterum foras redeundi, l. in bello §. certe quod hoſtes & §. non enim quo loci, qui eo conſilio ab hoſtibus venit, vt ad illos reuerteretur ſeruus adhuc remaner, nec poteſt dici poſtliminio reuerſus, niſi qui hoc animo ad ſuos veniſſet, vt hoſtes relinqueret à quibus abiiſſet, id quod etiã ſcribit *gloſ. in Can. conſtat, verb. redut* 1. q. 1.

In quam rem facit etiam text. quem ad hoc notant omnes *in l. nihil intereſt.* 25. *ff. eod. tit. de capt. & poſtlim. reuerſus vbi ſatis non eſt (inquit) domum quem rediiſſe, ſi mente alienus eſt, & in c. ſcias* 7. *q.* 1. *vbi ſedem mutare non dicitur qui mẽtem nõ mutat, & quod* ſcribit egregiè *Alex. conſ.* 77. *num.* 1. *lib.* 7. *vbi mulier, quæ habet mentem corruptam dicitur Adultera, etiam ſi corpore ſit intacta.*

33 Et ſuffragatur, quod is, qui ſe transfert in alienam Parochiam animo ibi habitandi ad tempus tantum, non efficitur illius Parochianus, *cap.* 15. *qui de ſepultur. lib.* 6. *cuius auctoritate ſuffulti præter Doct. ibi, hoc idem ſcribunt Calder. conſ.* 3. *eod. tit. de ſepult. Abb. in c. In noſtra num.* 21. *eod. tit. Bar. & Alex. in l. cum delanionis §. Sabinus ff. de fund. Inſtr. Nau. conſ.* 1. *ſub tit. de Paroch. Rot. deciſ.* 543. *num.* 2. *&* 3. *par. prima.* His etiam adſtipulatus quod non inſpicitur manſio caſualis, ſed deſtinata, *l. quæ ſita §. final. & l. ſi ita* 84. *& vtrobique notant Bart. & reliqui ff. de leg.* 3. Ideoque quamuis ad ſepta proprij monaſterij Religioſus reuertatur, ſi tamen animũ habeat iterum ſe ab alienandi, talis reuerſio tanquam non deſtinata ad perpetuã manſionem nihil operatur.

34 Duodecimo hoc etiam erit dicendum de eo, qui reuerſus fuit eo animo, vt perpetuo in Religione commoraretur, ſi poſt breue tempus mutata voluntate receſſit, nam & hic poteſt puniri ex prima apoſtaſia, quæ ad huc non dicitur purgata, cum reuerſio non perſeuerauerit, *l. ſcire §. conſequens autem verſ. ſi enim poſtea ff. de excuſat. tut. cap.* 1. *vbi Felin. & Dec. in* 3. *not. de Iudic. c.* 2. *vbi gloſ. in verb. quaſi & Abb. num* 1 *extr. de verb. ſignific. Gloſ. in d. cap. diuortium de poenit. diſt.* 1.

35 Similiter non dicitur quod aduenerit ſanitas quæ non durat, & mortuus ex recidiuo, intelligitur mortuus ex prima infirmitate, *Boniſ. de Vital. in clem. dudum, §. verum num.* 55. *de ſepult & ante ipſum gloſ. Bart. Bal. & Fulgoſ. in l. maritus ff. locati, Socc. in cap. Presbyterum num.* 13. *&* 14. *de homicid. Anan. ibidem num.* 13 *&* 14. *Felin. num.* 40. *Io. Villamar. in l. diuus num.* 121. *ff. ad l. Cornel. de Sicar. Sarnen. in reg. de Infirm. q.* 11. *num.* 45. *quos Rot. probat. deciſ.* 701. *num.* 3. *&* 4. *par.* 1. *diuerſ.* Quamuis (vt hoc obiter dicam) apoſtaſię crimen non purgatur per ſimplicem reuerſionem ad clauſtrum, vt per illum text. ſcrib. *Bal. in d. l. quod fugitiuus §. ſi quis talis in antiq. lectura ff de ædil. ædict. Veronen. ibidem ſub num.* 19. *ſed requiritur* abſolutio iuxta ea, quę alibi, Deo fauente, opportunis dicemus.

36 Duodecimo infertur quod cũ ad hoc vt incurratur crimẽ apoſtaſiæ requiratur receſſus, & receſſus dici nequeat, niſi ſit effectuatus, *c. relatum de cler. nõ reſid. l.* 1. *§. hæc verba ff. quod quiſque iur.* inde cõſeqñter reſultat quod ex ſolo cõſilio, & propoſito recedẽdi nõ cõtrahitur apoſtaſia, prout dici non poteſt fugitiuus, qui animum fugiendi habet, *l. fugitiuus et l. ſæpe in fin. de verb. ſignific.*

37 Decimo tertio Infertur quod monachus inſtitutus Capellanus in eccleſia, vel Rector in Parochiali de ſui Superioris licentia, quamuis longo tempore ibi permaneat, nuſquam tamen poterit tanquam Apoſtata maculari, quippè cum dici nequeat eum temere receſſiſſe, ſed Superioris auctoritate ſuffultus, vt ſcribit in ſpecie *Emanuel. Rodericus de q. regul. tom.* 1. *q.* 30. *art. primo.* Admonet me occaſio, vt huius rei declarandæ cauſa

Digitized by Google

38 ſa, ſubiiciam primum, An Monachus præfici poſſit eccleſiæ Parochiali, vt hoc ex plicito facilius appareat qualiter præfata illatio procedat. Nonnulli ſunt ergo
39 diſtinguendi caſus. Primus quando parochia dependet à monaſterio, & tunc promoueri, & præfici poteſt, etiam ab eius ſolo Superiore, quia promouetur vti membrum Religionis, & remanet ad huc clauſtralis, ac poteſt ad libitum ſuperioris reuocari, *gloſ. in clem. ne in agro* §. *ad hoc verb. ad clauſtrum de ſtat. Monach.* Abb. *in cap. quod* Dei *timorem, ſub num. 9. eod. tit.* ſubdentes quod in tali caſu tenetur ſuperior illi ſocium dare, vt aliquam clauſtri ſtabilitatem ſeruare poſſit.
40 Secundus eſt caſus, quando Parochialis à monaſterio non dependet, & tunc ſcribentes magis communiter in eam conueniunt ſententiam, vt inſpecta iuris communis diſpoſitione, etiam Monachus valeat ſine diſpenſatione promoueri, *prout de communi teſtantur Abb. in d. cap. quod* Dei *timorem ſub num. 7. de ſtat. monach. Io. Selu. de benef. par. 3. q. 70. num. 1. latè* Lambert. *de iur. patron. lib. 2. par. 1. q. 7. princip. art. 19.* Gambar. *de offic. & pot. Iud. deleg lib. 8. tit. de poteſt. legati in regular. exemptos n. 22.* Curia tamen Romana inſpecta ſola diſpoſitione iuris communis, non eiuſdem ſemper videtur fuiſſe ſententiæ, ſiquidē *in deciſione 5. de iur. patr. in nou.* ſequuta eſt opinionem vt nequeat Monachus ad Parochialē promoueri, niſi ex apoſtolica diſpēſatione, & hoc etiā decreuit *in dec. 28. de præb. in nou. & apud Egid. dec. 132. & 214. & apud Chiſan. deciſ. 170.* vbi expreſſius cenſuit collationem Monaco factam de parochiali abſque diſpenſatione, nullius eſſe momenti, etiā ſi motu proprio ſit facta. At apud *Guidob. deciſ. 95. & apud Verall.* 85. *par. 1.* cenſuit Canonicum regularem poſſe ad Parochialem promoueri, dummodo adſit epiſcopi diſpenſatio, recedens *à d. deciſ. 5. de iur. patr.* & probans dicta Doctorum *in d. cap.*
41 *quod* Dei *timorem*. Sed quicquid ſit de iure communi, hodie Regulares nullatenus queunt ad Parochiales, vel ad ſæcularia beneficia promoueri ex diſpoſitione *Sacri Concilii Tridentini Seſſ 14. cap. 10. & 11. de reform. & ex reg. Canc. 42.* quibus cauetur vt regulaia beneficia regularibus ſæcularia vero, ſæcularibus. Et hoc etiā extitit declaratū per Sacram Congregationem Concilii, quæ ex decreto Gregorij 13. in hæc verba reſpondit.

S. D. N. Gregorius 13. *noluit licere Canonicis regularibus Congregationis Lateranēſ, etiam de licentia ſui Generalis abſque permiſſu Summi Pontificis aſſumere curā animarum, etiam ad tempus, multo quā minus beneficium curatum ad tempus.* Additur & Pauli Quarti Conſtitutio, quę incipit *Poſtquam Diuina bonitas*, qua priuantur Regulares quibuſcuuque beneficiis ſæcularibus, quæ ſine Apoſtolica diſpenſatione obtineāt. Et quamuis illa Conſtitutio quoad poenas apoſtaſiæ fuerit per Pium Papam Quartū reducta ad terminos iuris communis, tamen quo ad huiuſmodi partem curia illam eſt ſemper amplexata perinde ac ſi reducta non foret, vt *Rota teſtatur apud Paleot. deciſ. 148. Pariſ. de reſignat. lib. 4.*
42 *q. 5. num. 4.* Ideo praxis inoleuit quæ ad pręſens viget illibatæ, vt monachis, & aliis Regularibus non concedatur indultum retinendi beneficia curata, vt teſtantur *Mandoſ. in prax. ſignat. titulo de diſpenſ. verſiculo Monachi, & titulo de licent. verſiculo fratribus mendicantibus, & verſ. licentia præmiſſa, Hoyeda de incompatib. par. 1. cap. 24. verſ. hodie tamen, D. Gonzales reg. 8. gloſ. 7. ſub num. 53. verſ. Dicit tamen.*
43 Præmiſſa vero accipias, ne procedant in partibus Indiarum, vbi ex ſpeciali indulto *Pii Papæ Quinti* ad preces Inuictiſſimi, & Catholici Regis Philippi Secundi *ſub anno 1567. Die 3. Martii* conceſſum eſt capitulis Prouincialibus Indiarum quorumcumque ordinum, etiam non mendicantium, vt poſſint impartiri licentiam ſuis fratribus, vt in monaſterijs ſui ordinis, vel extra commorantibus in locis aſſignatis, & aſſignandis officium Parochi exerceant, Sacramenta miniſtrando, prout hactenus conſueuere ordina-

Digitized by Google

dinariorum licentia minimè requiſita; Et quod vbi dicti Religioſi curam animarum exercent nihil innouent Epiſcopi prout teſtatur *Frater Emannel Rodericus in quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 34. artic. 1. ad quem Lectorem alia ad hanc rem pertinentia ſciendi cupidum reiicio.*

44 Ex eodem fonte prodit quod egrediens à Religione in caſibus ſibi permiſſis ad ſuorum ſubuentionem cum licentia Superioris, durante cauſa ſubuentionis nunquam incurrit apoſtaſiam, *Nau. d. conſ. 1. nu.* 8. talis enim receſſus non eſt temerarius, nec improbus, ſed rationi & charitati conſentaneus *D. Thom. 2. 2. q. 121. art. 4. Nauar. in cap. 18. q. 7. & 8. & in Manual. cap. 4. nu. 14. Menoch. de arbitr. caſu* 546. *nu.* 41. etiam ſi oporteret manere in habitu clericali, vt idem *Nau. eſt auctor. in conſ. 54. & 55. alias 71. & 72. de regular.*

45 Hæc licentia concedi conſueuit per Sacram Pænitentiariam, ſi & quatenus re diligenter diſcuſſa apertum ſit parentes, vel liberos in ſtatu neceſſitatis reperiri, eiſque aliter quam opera, & auxilio Religioſi honeſtè ſubueniri non poſſe, ac conſideratis quæ circa eiuſdem Religioſi ſtatum, & continentiam, conſideranda videntur, ac diligenter prouiſo, nè ſub alienæ neceſſitatis prætextu, in periculo propriæ ſalutis maneat, ac durante tantum neceſſitate, & interim aliqua opera Religionis a confeſſario iniungenda quotidiè faciat, ad finem, vt ea adimplens meminiſſe ſemper poſſit obligationis qua aſtringitur.

46 Indè deſcendit quod Monachus, qui de ſui Superioris licentia moratur extra Monaſterium cauſa ſtudiorum, non poteſt dici apoſtata, tum quia hoc facit Superiore permittente, prout *not. Io. Andr. Franch. & cæteri in cap. periculoſa nè Clerici, vel Monachi lib. 6. D. Ant. in 7. part. tit. 44. cap. 53.*

Tum etiam, quia eſt valde fauorabile, vt monachi ſtudijs incumbant, & maximè refert Eccleſiæ generali ad hoc vt ipſorum ſcientia magis ac magis clareat, vt latè ſcribit *Io. Andr. in c. quia nonnullis extr. de Magiſtr. Archid. in cap. monachus 16. q. 1. quorũ dicta reſumunt Butr. & Abb in c. de multa, de præbend.*

47 Et hinc eſt, quod valet donatio facta Religioſo etiam ordinis Minoris obſeruantiæ, de annuo reddit u in ſui ſtudii ſubſidium, etiã ſi eam procuraſſet, quãuis ei per talem donationem acquiratur ſolus vſus, vt latiſſime conſulendo comprobat, *Abb. in conſil. 63. quid incipit, vt veritas huius quæſtionis par. 2. quem refert (licet mendoſè) & ſequitur* Felin. *in c. cum dilecta num. 19. verſ. Amplia etiam, de reſcript.* Hinc etiam Religioſus ſtudii cauſa

48 pecuniam mutuam accipiens, obligat monaſterium vſq. ad debitum modum, *Io. Andr. Franch. & coeteri in d. cap. periculoſa Innoc. in c. quanto ſub nu. 2. & ibi Abb. num. 5. de off. ord. idem Abb. in c. ex parte num. 8. de accuſat.* ad exemplum filii familias, qui dummodo probabilem

49 modum non excedat, mutuando pecuniam cauſa ſtudiorum obligat patrem ad reſtitutionem, *l. ſed Iulianus* §. *quod dicitur ff. ad Maced. & in l. Macedoniani C. eod. tit. Aret. in.* §. *item ſi col.* 10. *verſ. ite ſi inſt. de act.* Quod tamen verum intelligas, niſi ab initio pactum fuiſſet quod propinqui religioſi, vel alter quiſpiam teneatur illi neceſſaria in ſtudio miniſtrare, tunc enim monaſterium non tenetur, vt *Io. Andr. & Abb. loco cit. teſtantur.* Cœte-

50 rum pacto ceſſante, monaſterium ad expenſas neceſſarias obligatur vſque adeo, vt ex ſola licent a permanendi in ſtudio monacho conceſſa, monaſterium teneatur ad expenſas Doctoratus, *Felin c. dilecta ſub n. 19. de reſcript.* ſicuti etiã tenetur ad expẽſas ipſi monacho infirmãti ſubminiſtratas, niſi fuerint illi ſubminiſtratæ contemplatione familiæ, aut conſanguineorum ipſius monachi, *vt Io. Andr. & Franch ſcribunt in d. cap. periculoſa, ne clerici, vel monachi lib. 6.* Addo quod ex ſo-

51 la licentia permanendi in ſtudio poteſt monachus aſſequi gradum doctoratus, etiamſi nulla de gradu mentio facta ſit, *Anchar. conſ. 341. oritur dubium, Felin. loco ſupra cit. Abb. in c. ſuper ſpecula ſub nu. 16. verſ. formauit enim extr. ne cler. vel monachi.* Addunt prætcrea ſupracitati

52 patres, quod licentia permanendi in ſtudio

Digitized by Google

dio excuſat monachum à pœna Apoſtaſiæ, & excommunicationis, & ipſum habilem reddit ad omnia quæ ſtudium concernunt, per *l. ſi longius* §. *fi. ff. iud.* quare & poterit ſuffragari in electione Rectoris, & coetera explicare quæ ſcholaſticum munus concernunt; *Bald. in Auth. habita num.* 64. C. *ne fil. pro patre.* Item & facere poterit eleemoſinam moderate de bonis monaſterii, quam regulariter facere non poſſet, cum nihil proprii poſſideat, ſecundum, *gloſ. & Doct. per illum text. in clem.* 2. *in verb. committendo de vit. & honeſt. cleric. Abb. in capit. ex parte num.* 7. *de accuſat.* D. Tho. 2.2. *q.*32. *art.* 8. *ad primum Nauar. in cap. non dicatis n.* 40. *&* 60. 12. *q.* 1. Sed antequam hinc diſcedamus monitum Lectorem velim, iure nouiſſimo Sacr. Trid. Conc. *Seß.* 25 *cap.* 4. *in fine de regul.* caueri, vt Religioſi, qui ſtudiorũ cauſa ad vniuerſitates mittuntur in Conuentibus tantum habitent, alioquin ab ordinariis locorum contra eos procedatur,

Decimoſexto ex eadẽ ratione deſcendit quod fratres extincti ordinis prout sũt fratres tẽplarii, & humilitati, qui in propriis domibus, vel alibi vti clerici ſęculares degunt non, poſsũt apoſtaſiæ vitio notari, veluti qui auctoritate Sedis Apoſtolicę degunt extra clauſtrum, *ad l Gracchus, ff. ad l. Iul. de adult.* niſi forte in extinctione ſit reſeruata monaſteria, vel alias domus pro eorũ habitatione, *vt ſcribit, & recte Leon. in theſaur. for. eccleſ. par.* 3. *tit.* 8. *de ſpol. cler. ſub num.* 53. *&* 56. *cum ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Apoſtata non eſt tranſiens ex vna religione ad aliam.*

2 *Religio in genere datur complectens omnia*

3 *Apoſtata non eſt tranſiens ad religionem laxiorem.*

4 *Apoſtata vt quis dicatur debet recedere animo vagandi.*

5 *Religioſus tranſiens ad aliam religionem poteſt à Superiore Prima reuocari.*

ARGVMENTVM.

Dimittens habitum ſuæ Religionis ſine Superioris licentia, & tranſiens ad aliam diuerſi habitus, an ſit inter apoſtatas recenſen.

CAP III.

1 NOn eſſe inter apoſtata recẽſendũ probat *teſt. in c. vlt. de Apoſtat. & ibi Innoc. & Io. Andr. cap. intelleximus de at. & qualit. gloſ. in c. ex parte de temp. ord. & in extrauag. Ambitioſæ de Regular. ad fin. Lap. alleg.* 33. *&* 130. *num.* 4. *Bald. in* Auth. Iubemus *num.* 4. §. *ſeruos ſanè verſ. Dicit enim Innoc. de Epiſc. & cler. Rom. conſil.* 341 *ante n.* 2. *Gemin. in c. vt periculoſa in fine clerici, vel monachi* Franch. *ibidem* §. *pen. ad fin.* Calcan. *conſ.* 123. *num.* 2. *& ſeq. Rebuff. in praxi tit. de translat. monach. num.* 11. *Boer. decif.* 260. *ante num.* 30. *Decian. conſil.* 20. *num.* 25. *lib. primo. Quibus addendus eſt Emanuel. Rodericus de regul. quæſt. tom primo q.* 30. *art. primo verſiculo* Conſequens *item eſt.*

Cuius rei illa ſolet aſſignari ratio quia per huiuſmodi tranſitum non deſerit ſubſtantialia Religionis, & propterea non poteſt dici ab ea receſſiſſe. Exigit hęc res vt cauſam paulo altius reſumã, quo ex eius declaratione hoc ipſum pateat apertius. primum illud monendi ſumus vnam eſſe Religionem in genere *Lap. alleg.* 130. *num.* 4. Gemin. *in cap. periculoſa ad fin. ne clerici, vel monachi,* & ideo profeſſum vnam religionem, omnia profeſſum videri, vt, vltra citatos ſcribit *Hoſt. in c. ad apoſtolicã de reg. Feder. de Sen. conſ.* 5. *Quidã monachus primo dubio, & conſ.* 19. *col.* 2. omnes enim Religiones tria profitẽtur videlicet, pau.

perta-

pertatem, caſtitatem, & religionem, *c. cum monaſterium in fin. de ſtat. monac. notatur in cap. 2. de eccleſ. ædific. Lap. alleg. 130. col. vlt. verſic. item ſecundum opinionem poſt D. Thom. 12. q. 108 art. 4. & 22 q. 186. art. 7 & ſeq. & q.*
2 *188. art. primo.* Hoc ſumpto quamuis de vna religione fiat tranſitus in aliam quã uis laxiorem, non tamen Religioſus deſinit eſſe Religioſus, prout dicitur de milite ex vno numero in alium tranſlato, in *l. vnica in fin. ff. de bon. poſſ. ex teſtam. milit. nec per tranſitum* de vna religione in aliam mutatur Religionis ſubſtantia, quod patet ex eo, quod Religioſus in nouo monaſterio nõ cogitur emittere nouam profeſſionem, ad hoc vt dicatur profeſſus *Feder. d. conſ. 5 Rebuff. in prax. in tit. de tranſl. Monach. in princ. Boër. deciſ 260. ante num. 30. Tiber. Decian. d. conſ. 20. num. 24. lib. primo* Dixi autem vt dicatur religioſus profeſſus quia ad effectũ vt cenſeatur monachus ſecundi monaſterii requiritur noua profeſſio, ad hoc vt obligetur peculiaribus Religionis ſtatutis, & ſic intelligas *Abb. in cap. Abbate Sancti Siluani num. 5. de verb. ſignific. & Rebuff conſ. 105. num. 4 quos ita declarat Dec. in cap. præter n. 6. de præbend.* Hoc ſtante, mirum videri non debet, ſi dicimus, quod ſi monachus ſine ſuperioris licentia ſe transferat ad laxiorem religionem, nec apoſtata eſt reputandus, nec incurrit in excommunicationem ſtatutum per *d. cap. periculoſa ne cler. vel monach. in 6.* quia in quacũque religione exiſtat, ſemper erit in religione, & tribus votis ſubſtantialibus aſtrictus.

3 Nec dici poteſt Apoſtata ratione habitus propriæ religionis ommiſſi quia non dimiſſit illum animo vagandi, ſine quo apoſtaſia locum habere non poſſet vt ſcribit *Rom. 341. ſub num. 1. quem ſequitur Staphil. de reſcript. apoſt. in form. Breuis ſub num. 23. in fin. cum aliis à nobis congeſtis ſupra eod lib. cap. 3. num. 153.* Verum eſt tamen quod religioſus, licet apoſtaſiam non incurrat, tamen ſi abſq. ſuperioris licentia ſe transfert in laxiorem, comparata ſunt aduerſus eum alia iuris remedia, nempe remedium *capital. eum qui de præbend. in 6. vt auctor eſt Gemin. in cap. cum ſingula in fin. in 3. not. de præbend. in 6. Rebuff. in prax. de tranſlat. Mona. h. num. 12.* Item non poteſt recuperare bona, quæ tranſtulit ad primum monaſterium *Sece. d. conſ. 22. ſub n 3. & conſ. 270.* Et poteſt in propriam religionem reuocari per ſuperio-
5 rem in cuius contemptum ſe tranſtulit, vt ſcribitur in *cap. fin. & cap. Ioannes, & cap. non eſt nobis de regul. Rom. d. conſ. 341. addens ex ſententia Innoc. in d. cap. licet de regul.* in hoc ſuperiori eſſe triplici remedio conſultum ad reuocandum nempè rei vendicatione, & aliter vt ibi per eum, & per *Abb. in d. cap. licet, num. 15.* Cæterum ſi in tranſlato, ad laxiorẽ admittitur nõ adeſſe apoſtaſiam, æquius admittetur in tranſlato ad parem, & arctiorem, pro quo nihilominus vendicando eadem ſuperiori competunt remedia, quæ competunt tranſlato ad laxiorem, *Rom. d. conſ. 341. nu. 3. cum aliis ſupra allegatis.*

SVMMAAIVM

1 *Tranſlatio ad ſuperiorem religionem auctoritate ſedis apoſtolicæ eſt debite facta.*
2 *Religionis ſunt de iure poſitiuo.*
3 *Tranſlatio facta à Papa ſine cauſa ad laxiorem non eſt tuta in foro poli.*
4 *Tranſlationem ad laxiorem religionem ſine cauſa Papa non ſolet permittere.*
5 *Decreto Sacri Concilii non tenetur derogare Papa permittens tranſitum ad aliam religionem.*
6 *Decretis Concilii Tridentini uidetur derogatum ex clauſula non obſtantib. conſtitutionib. Pontificiis.*
7 *Tranſlatus ad laxiorem religionem ſine cauſa dicitur debite tranſlatus.*
8 *Tranſlatus cum cauſa auctoritate abbatis dicitur debite tranſlatus.*
Contraria opinio defenditur.
9 *Tranſlatio ad laxiorem eſt contra diſpoſitionem iuris.*
10 *Transferri ad laxiorem nemo regularis poteſt vigore cuiuſque facultatis de iu-*

re

Digitized by Google

re nouiſſimo Concilii.

11 *Facultas transferendi ad laxiores cum da ta Generalibus ex cauſa, non videtur de rogata per Concilium.*

12 *Legislatoris mens eſt coercere caſus illicitos non facere caſus licitos illicitos.*

13 *Lex tollendo facultatem non improbat cauſam.*

14 *Translatus debitè dicitur Religioſus exẽptus à Iuriſdictione Epiſcopi, ſi ſimul cum cauſa ad ſit conſenſus Abbatis.*

15 *Translatus debitè non dicitur non exemptus à Iuriſdictione epiſcopi ſine illius li centia etiam ad parem.*

16 *Transferens ſed ad arctiorem ſine licentia, dicitur indebite translatus.*

17 *Obedientiæ contemptus excludit præſumptionem maioris religionis.*

18 Transferens *ſe ad artiorem licentia petita a ſuperiore, & non obtenta, dicitur debitè translatus.*

19 *Translatio vt poſſit fieri Superiore recuſante dare licentiã cum cauſa recurritur ad vtriuſque ſuperiorem.*

20 *Monachus debet morari in monaſterio pendente cognitione cauſæ propter quam ei denegatur licentia.*

21 *Priuilegii cognitione pendente poſſeſſor eſt tuendus in poſſeſſione etiam ſi poſſeſſio ſit contra Ius.*

22 *Religioſus venia petita & non obtenta poteſt tranſire quatenus religio ſtrictior ſit parata ad recipiendum.*

23 *Licentia tranſeundi ad laxiorem vel parem per ſedem Apoſtolicam adiicitur clauſula de ſui ſuperioris licentia.*

24 *Abbatis nomine venit etiam* Generalis *totius ordinis.*

25 *Generale volente tranſire ad aliam religionem requiritur licentia Papæ ſi illi immediatæ ſit ſubiectus.*

26 *Generalis, licentia petita a Papa & non obtenta poteſt tranſire ad ſtrictiorem.* Contraria *opinio defenditur. Conciliatur.*

27 *Religio ſtrictior conſideratur ex obſeruantia actuali.*

28 *Fratres Prædicatores non poſſunt tranſire ad religionem ſancti Benedicti.*

29 *Religioſi mendicantes non poſſunt tranſire ad non mendicantes exceptis* Car*thuſienſibus.*

30 *Generali attenſtanti dediſſe licentiam ex cauſa, non creditur niſi conſtet de cauſa.*

ARGVMENTVM.

Translatio de vna Religione in aliam quando dicatur debitè vel indebitè facta.

CAP. IV.

1 Vt res tota facilius explicetur, infraſcriptæ concluſiones ſunt conſtituendæ. Prima, translatio ad laxiorem, facta auctoritate Sedis Apoſtolicæ eſt debitè facta, & prodeſt in foro iuditiali, ſiue ſit facta ex cauſa, ſiue ſine cauſa *gloſ. in cap. cum ſingula* 32. §. *fin. verb.* Canonicè *de præbend. lib. 6. ibique Gem. num.* 5. *Franch. ſub num.* 3. *Guliel. de Monteland. in clem.* 1. *num.* 2. *de elect. Lapus alleg.* 130. *num.* 3. *Card. conſ.* 128. *ſub num.* 4. *verſ. Quantum ad poteſtatem Rebuff. in praxi tit. de ſtat. Monach. num.* 12. *Nauar. in cap. ſtatuimus notab.* 4. *num.* 12. *ad fin.* 19. *q.* 3. *D. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. c.*

2 434. *num.* 6 Ratio eſt, quia religiones omnes ſunt de iure poſitiuo, *capitul. fin. vbi Abb. num.* 2. *de religioſ. dom. & iterum Abb. in cap.* Deus qui *in* 2. *not. de vita & honeſt. cler.* D. Ant. *in* 3. *par. tit.* 16. §. 4. Pontifex autem latiſſima fungitur poteſtate ſuper omnibus, quę ſunt de iure poſitiuo, *Doct. in cap. primo de conſtitut. Soccin. conſil.* 13. *num.* 26. *lib. primo, cum aliis quos in propoſito recenſet Tiber. Decian. reſponſ.* 20. *num.* 8. *lib.* 1.

3 Secunda concluſio, translatio ad laxiorem ſine cauſa, quamuis à Papa facta non reddit religioſum tutum in foro poli, *gloſ. in c. non eſt de voto, & ibi Abb. num.*

num.9.Butr.in c.ſanè de regular.Franch. in d.c.cum ſingula nu.4.poſt med. verſ. Et ſcias quod licet Nauar.loco cit.& in conſil. 88. *nu.* 2. *de* Regular. *Dominus Gratian. loco cit.num.*17.

4 Tertia Concluſio, Papa non conſue-uit concedere licentiam transferendi ad laxiorem niſi ex iuſtis, & legitimis cauſis, vt pluries in facti cõtingẽtia ſum expertus, etenim cũ transferre ad laxiorem ſit quodammodo abſoluere à voto, ſeu à parte voti ſeruandi ſtrictiorem, hoc effici non poteſt ſine cauſa,*d.c.non eſt, vbi gloſ.de voto Nau.loco cit.n.*10.*verſ.* 2.*ad. de, Azor.li.*12.*cap.*14.*col.*3.*verſ.Quares* Qua ratione Concilium Tridentinum *Seſſ.*25.*c.*19.*§.nemo* ſtatuit quod nemo regularis cuiuſcumq.facultatis vigore transferatur ad laxiorem.

Dubitari ſolet, An adhoc, vt facultas transferendi ad laxiorem conceſſa per Papam ſuffragetur, requiratur derogatio decreti Sacri Concilii? Affirmatiuam opinionẽ tenet *Nau.conſ.*62.*alias* 65.*in fine, quẽ ſequi videtur Dominus Gratian. d. c.* 434.*nu.*20. Contrariũ puto verius. Primo

5 quia Concilium loquitur de translatione quæ fit vigore facultatis conceſſæ; Papa autem non transfert vigore facultatis ſibi conceſſæ, ſed ex propio imperio, & poteſtate, quo fit vt cum verba decreti non conueniant Papæ, neq.illi poteſt cõuenire diſpoſitio *l.ſemper in Ciuitate,§.id eſt ff.de iure immun.Bar.in l.*1.*§.ait Prator,ff.ne quid in flum. publ. cum aliis per Frach.Becium conſ.*54.*nu.*9.

6 Secundo, quia licet regulariter decreta conciliaria requirant ſpecificam derogationẽ, *Dec.conſ.*341. *n.* 10.*prob.ad Monach.in c.cum in tua nu.*23.*&* 24.*de conſuet.li.*6.*Rip.in c.*1.*ſub nu.*8.*de iudic.Caſ. de Graſſ.dec.*3.*de reſcript.Verall.dec.*268. *nu.*3.*p.*1.*Mohed.dec.*7.*tit.locati* Rot.*in Valentina decimarũ* 8. *Februarii* 1588. *corã Orano,& in Concben.exemptionis decimarum* 13.*Martii* 1589.*coram eodem,& in eadem* 9.*Decembris* 1602.*coram Penia.*

7 Tamen in Decretis Concilii Tridentini, vbi non reperitur expreſſum quod debeat fieri derogatio ſpecifica, intelligitur facta ex clauſula, non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, & ex aliis ſimilibus clauſulis generalibus, *Rota in cauſa Sancti Angeli penſionis* 16. *Decembris* 1594.*coram olim Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio, & in Bononien. Prioratus* 9. *Iunii* 1606.*coram* R.P.D.*Manzanedo.*

8 Quarta Concluſio, Translatus ad laxiorem ſine iuſta cauſa, dicitur indebitè translatus, etiamſi fuerit translatus auctoritate ſui Abbatis, & conuentus, & cum diſpenſatione Epiſcopi *Gloſ. Gem. Franch. & alii in d.capit. cum ſingula de prab.lib.* 6. *Arch. in cap.monachum* 20. *q.*1.*Nau conſ.*56.*de regular. Grat. d. c.* 434.*ſub nu.*2.*et* 6.

9 Quinta Concluſio, Translatus ad laxiorem auctoritate Abbatis, & conuentus, & cum diſpenſatione Epiſcopi, concurrente iuſta cauſa, quæ requirat celeritatem dicitur debitè translatus, *Gem. et Franch.locis citatis,Rebuff.in praxi tit. de translat.monach.nu.*10.*Nauar.in c.ſtatuimus Comment.*4.*not.*3.*num.* 10. *verſ.* 2. *adde* 19.*q.*3.

Sexta concluſio; Translatus ad laxiorem ex cauſa, quæ non requirit celeritatem, auctoritate ſui Abbatis, & conuentus, & accedente diſpenſatione Epiſcopi dicitur debitè translatus, *Franch. in d. c. cum ſingula,§.prohibemus ſub.nu.* 4. *verſ. Et ita tenendum; Ach.in d. c. monachum* 24.*q.*1.*Gratian.loco cit.nu.*12.

Contrarium tenet *Gem.in d.§.prohibemus ſub nu.*6.& hoc mihi videtur verius. Moueor Primo, quia translatio ad laxiorem eſt contra diſpoſitionem iuris, *c.ſanè de regular.Nau.conſ.*57.*An Religioſus ſub*

10 *nu.*1.*eod.tit.* cui nequeunt derogare Generalis, capitulum, & Epiſcopus tãquam inferiores, *c.cum inferior* 21.*diſt.l. minor autem magiſtratus ff.de min. Oldrad.conſ.* 128. *nu.*9.*verſ.*2.*ſic arguitur,Feder.de Senis conſil.*17.*in princ.Rom.conſ.* 2.*ſub nu.* 2.*verſ.Nec praedictis obſtat.* Moueor ſecũdo, quia videmus pleraſq.religiones habere priuilegium vt poſſint trãſire ad alias religiones, vt patet apud *Nau.d.conſ.*56. *et apud Gratian. d.c.*434. Quod quidem priuilegium nõ eſt credendum quod fuerit cõceſſum vt poſſint trãſire ex cauſa leuitatis, ſed quãdo eſt iuſta, & rationabi-

Xx lis,

lis, *cap. licet de regul* Non obſtat quod adſit iuſta cauſa, quia cum non reperiatur in iure ſtatutum quod ex iuſta cauſa prædicti poſſint transferre, non eſt bona conſequentia, adeſt iuſta cauſa, ergo poteſtas tráſferendi ſpectat ad Generalem, & capitulum, nam hoc dato, ſequeretur quod ex ſola iuſtitia cauſæ, inferiores poſſent diſpenſare contra ius commune. Iuſtitia ergo cauſæ operatur magis, vt is qui habet poteſtatem inducatur ad diſpenſandum, quam vt tribuat poteſtatem cã non habenti. Qua ratione credo quod etiam in caſu in quo cauſa requirit celeritatem, ſaltim poſt tranſlationem factam debeat haberi recurſus ad ſedem Apoſtolicam, quia celeritas cauſæ operatur vt actus poſſit fieri, non autem vt poſt factũ non debeat recurri ad ſuperiorem, vt eſt optimus *Teſt. in cap. de cætero, cap. ea noſcitur, & cap. quod de his, de ſent. excom.*

11 Septima Cõcluſio, De iure nouiſſimo Cõcilii Trid. nemo regularis cuiuſcunq; facultatis vigore poteſt transferri ad laxiorem, vt in *c. 19. §. nemo 25. Seſſ.*

Dubitari ſolet; An per huiuſmodi decretum cenſeatur derogatum facultatibus cõceſſis quibuſdã Generalibus tranſferẽdi ad laxiores? & nõ cenſeri derogatũ in caſu, in quo fiunt ex iuſta, & legitima cauſa, ex facto reſponderũt *Nau. conſ.* 12 *56. ſub nu. 3. de Regular.* vbi loquitur de Generali ordinis S. Auguſtini *Dominus Gratian. d. c. 434.* vbi loquitur de Eremitis Camaldulenſibus, *Sayr. dec. 55. tit. de Regular.* Ducitur, quia preſumitur quod mens Concilii fuerit tollere facultates transferendi ſine iuſta cauſa, & ſine conſenſu Capituli, ſeu Conuentus, & ſine cauſæ cognitione non autem faculta-
13 tes legitimas, & iuridicas, quæ ſufficerent ad huiuſmodi translationem, quia intentio legiſlatoris eſt coercere caſus illicitos, non autem facere illicitos eos qui de iure ſunt liciti, *capitulo audita, §. quia tamen, vbi Abb. numero 5. de reſt. ſpoliat. cap. factum legitimè de reg. iur. lib. 6. l. leges ſacratiſſimæ C. de legib. Card. conſil. 146. ſub num.* 1. Hæc ratio rectè quidem procedit in facultate transferendi ad laxiorem competente de iure communi, cęterum in facultatibus, quæ competebant vigore priuilegii, de quibus loquitur Concilium, ratio non applicatur, quia cum Concilium procedat tollendo priuilegium, tollit per antecedens neceſſarium, poteſtatem, & conſequenter in nullo caſu translatio erit valida, *Extrau. viam ambitioſæ de Regular.* Non obſtat quod adſit iuſta cauſa, quia quando lex
14 procedit tollendo facultatem, non improbat cauſam, ſed auocat eius cognitionem ad ſe, quia non confidit, de iuditio inferioris *c. de cœtero, c. ea noſcitur, & c. quod, de his de ſent. excom.*

15 Octaua Concluſio, Religioſus exemptus a iuriſdictione Epiſcopi, dicetur translatus debitè, ſi adfuerit expreſſa voluntas, & conſenſus Abbatis, & conuentus, ac etiam iuſta cauſa. *Gloſ. in cap. non eſt, in verb. permittatis de regul. Innoc. in c. vult. num. 1. de remun. Io. Monach. in d. c. cum ſingula nu. 5. ibiq. Gem. ſub nu. 5. verſic. Si tranſit in eadem, Franch. ſub nu. 3. verſ. Aliquando tranſitus ſit ad parem*, Rebuff. *in prax. tit. de translat. Monach. num. 7. & eſt communis, vt per Decian. d. conſ. 20. nu. 25.*

16 Nona Concluſio; Religioſus non exẽptus à iuriſdictione Epiſcopi, non dicitur debitè translatus ad parem, niſi vltra licentiam Abbatis, & conuentus, adſit etiam iuſta cauſa, & licentia Epiſcopi, cũ eius interſit, Monachum ſibi ſubiectum ab eius ditione non eximi, *Franch. in d. c. cum ſingula ſub num. 3 circa fin. Rebuff. in prax. de translat. monach. nu. 7.*

17 Decima Concluſio; Transferens ſe ad arctiorem, venia non petita à ſuo ſuperiore dicitur indebite translatus, vt tenet *gloſ. in c. intelligimus de ætat. et qualit. Innoc. & Io. Andr. in c. licet de regular. & ibi* Butr. *nu. 13. Anch. nu. 12. Abb. nu. 2. Arch. in c. mandamus 19. q. 3. Lap. alleg. 130. ſub nu. 2. verſ. Si vero transeat* Rom. *conſ. 341. ſub num. 4. & hanc communem teſtantur Abb. cõſ. 95. li. 1. Staph. de ſignat. gratia col. antepenult. verſ. in regulari profeſſo.* Ratio eſt, quia ob non petitionem licentiæ, contemnitur bonum obedientię, qui contemptus excludit præſumptionem maioris religionis, & includit præſumptionem leui-

leuitatis *d c.licet,§.quo circa de Regular.* Quod procedit adeo vt nec valeret priuilegio in contrarium,*c.venerabilis, de conſuetud.Rebuff.loco ſæpè citato ſub nu.*14.

19 Vndecima,Concluſio, Transferens ſe ad arctiorem licentia petita a ſuperiore, eſt debitè translatus,etiamſi non ſit obtēta, *c.licet de Regul.vbi Doct.gloſ. in d. c. cum ſingula,vbi Gem.& Franch. Calder. conſ.*25.*quidā profeſſus, de reg. Lap alleg.* 130.*ſub nu.*2. *in princ Rom.conſ.*341.*n.* 4.*Socc.conſ.*22.*præſens conſultatio vol.*2. *in princ. id quod etiam aſſerunt D. Thom.* 2.2.*q.*89.*art.*8.*Ant.in* 3.*par.*14.*in princ. ac eſt communis,et receptiſſima tum Theologorum,tum Canoniſtarum ſententia, vt per Decian.d.conſ.*20.*num.* 12.Ratio eſt, quia talis licentia petitur in ſignum obedientiæ, cui per nudam petitionem cenſetur ſatisfactum, non obſtante ſuperioris contradictione, qui propoſitum Diuinitus inſpiratum impedire non poteſt,*d. c.licet.§.talis, de regul.*

20 Duodeciſima,concluſio, Quando ſuperior recuſat dare licentiam,veluti,quia dubitat,An religio,ad quam petitur tranſlatio ſit ſtrictior, vel an licentia petatur ex ſpiritu, vel ex leuitate, non ſtatur nec verbo ſuperioris, nec aſſertioni ipſius trāſire volentis, ſed fit recurſus ad ſuperiorem vtriuſque, qui perpenſa qualitate religioſi petentis,& cauſa petitionis,nec non,& conſiderata diſciplina religionis, ad quam tranſitus petitur,arbitrari debet An ſit licentia concedenda, ***Innoc. in c. licet de Regul. Butr. ibidem nu.*** **8.** ***Anan. num.*****6.** ***Abb. num.*****3.**

21 Decima tertia, concluſio, Dum cognoſcitur,an Religio ſit ſtrictior,vel quo ſpiritu petatur licentia, debet Religioſus morari in primo monaſterio, quia quouſque ſuperioris non adueniat determinatio,debet remanere in eo ſtatu,in quo reperitur,ne contingat religionem,negocio pendente, ſua poſſeſſione priuari,*l.lite ordinata C. de liberal. cauſ.l.ordinata ff.eod. tit.per quos ita ſcribunt Butr. loco modo cit. n.*10.*Anan.nu.*6. Et hæc concluſio comprobatur ex eo,quod in ſimili ſcribit *Abb. per illum text.in c.*1.*n.*4.*extr.vt lite pend.* nēpè quod dum cognoſcitur an priuilegiū conceſſum ſit reuocatum, vel dum, vel

22 ne, diſputatur ſuper eius validitate,vel inualiditate, poſſeſſor eſt in ſua poſſeſſione tuendus etiamſi poſſeſſio ſit contra ius,& Abbatis dictum ſequntur *Dec.in c. cum teneamur nu.*4. *verſ. ſic etiam de ap. pell.et conſ.*97.*ante n.*2.*& conſ.*130. *n.*1. *verſ. Et facit Adden.ad mattheſil. not.*28. *n.*3.*Gabr.tit.de acquir.poſſ.concl.*6.*n.* 2.*et pluries probauit Rota,et præſertim deciſ.*41. *nu.*10.*& dec.*50.*nu.*29.*& dec.*64.*nu.*3. *par.*2.*diuerſ.et in cauſa Valentina, de conſentaina* 30.*Ianuarii* 1581.*corā ſeraphino et in Romana cenſus* 15.*Ianuarii* 1607.*coram R.P.D.Penia,et in Bononien. cenſus* 25.*Iunii* 1605.*corā Illuſtriſſ.D.meo Cardin.Sacrato,et in Nucerina,ſeu nullius,* 28 *Maii* 1608.*coram S.D.N.Gregorio XV.*

23 Decima quarta, concluſio. Ita demū tranſire volenti ad ſtrictiorem ſufficit venia petita,& non obtenta, quatenus Religio ſtrictior ſit parata ad illum recipiendum,ſecus ſi adhuc parata nō ſit, vt ſcribunt,& rectè *Innoc.Io.Andr.Card.Imol. et alii,in c.fin.de renunc.Socc.conſil.* 222. *nu.*1.*&* 3.*lib.*2.*Rebuff.d.tit.de translat. monach.nu.*8.

24 Decima quinta,concluſio, Quādo per ſedem Apoſtolicam conceditur licentia tranſeundi ad laxiorem, vel parem,ſemper adiicitur clauſula,de ſui ſuperioris licentia; *Mandoſ.de ſignat.grat.tit.de licentiis verſ.Religioſo dari non conſueuit.*

25 Decima ſexta, concluſio, Quoties in hac materia fit mentio de Abbate, idem intelligimus de magiſtro totius ordinis, ſeu de Præpoſito Generali, nā iſti conuertuntur,*c.fin.poſt princ. verb.non obſtante de pact.li.*6.*mādoſ.ad Lap.alleg.*61.*verſ. Generaliter in fin.* Et nō exiſtente Generali ſufficit licentia conuentus,*Rebuff.loco ſæpè citato n.*6.Nec ſufficeret habere licētiā à Priore cōuentuali, *Rom.ſing.*458. *quod incipit Domini mei,*ſicuti nec ſufficeret licentia capituli prouinciali,*Socc.conſ.* 52.*ſub.nu.*13.*li.*4.niſi fortè iſti fuerint in quaſi poſſeſſione concedendi ſimiles licētias,quo caſu ſufficeret ratione communis reputationis,*Laput d.alleg.* 61.*nu.*2.

Decima ſeptima, concluſio, *Abbas* ſiue prelatus regularis ſi non ſit imme-

diate ſubiectus Papę, poteſt ad inſtar alio
rum religioſorum tranſire ad ſtrictiorem
licentia petita a ſuo ſuperiore quamuis
non obtenta, vt poſt multa concludit *Io.
Andr. in c. cum non ſtat 66. nu. 11. & 12.
de reg. iur. lib. 6. quem ſequuntur Doct. in
c. licet, de regular. & ibi ſignanter Anch.
nu. 8. Abb. nu. 13.* Boich. *nu. 4. Angel. verb.
religioſus nu. 35. Roſſell. verb religio 4. nu.
8. Silueſt. in verb. religio q. 24. num. 25.*

Si vero ſubſit immediate Ponti fici
prout ſubſunt hodie omnes Generales
religionum, poſſunt tranſire petita & ob.
tenta licentia: quod ſi petat, & Papa dene
get non erit recte translatus: ſi vero non
reſpondeat, valet quidem tranſitus in
præiudicium religioſi, ſed poteſt per Pa.
pam reuocari, ita firmant omnes proxi-
xime allegati, quibus etiam calculum
prebent *Soccin. conſil. 52. nu. 13. verſic.
nam vt dicit, lib. 4. Azor. tom. 1. Moral.
inſt. lib. 12. c. 14. q. 7. Sanchez ad præcepta
decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 7. ſub nu. 8.*

Decima ottaua, concluſio vbi tota
religio, aut domus religioſa transfert ſe
ad arctiorem, dicetur debite translata ſi
ſe transferat de licentia Epiſcopi, *Abb. in
cap. num. 1. de ſtatu monach.*

Cõtrariũ videlicet quod in tali caſu e-
tiãſi trãſitus ſit ad arctiorẽ liceat trãſire
ſimpliciter abſq; licẽtia Epiſcopi cenſue.
runt *Greg. Lopez in l. 9. verb. religioſus tit.
7. par. 1. Sanch. ad præcepta decalog. tom.
2. lib 6. cap. 7. nu. 7.* hoc ſolo argumento
ducti, quia eadem ratione qua licet ſin-
gularibus tranſire ad arctionem ſine li-
centia, debet licere omnibus ſimul, quia
ratio quæ eſt de parte quoad partem eſt
etiam de toto quoad totum, *l. quæ, de to.
ta 80. ff. de rei vend.*

26 Ego cenſeo neque licentiam Epiſcopi
ſatis eſſe, ſed eſſe neceſſariam auctorita-
tem ſedis Apoſtolicæ, ſiue translatio fiat
ad arctiorem, ſiue ad laxiorem, idque pri-
mo per *tex. in c. vnico, §. fin. de religioſ.
domib. lib. 6* vbi loquens de religionibus
confirmatis poſt Concilium Lateranẽſe
poſtquam eis prohibuit ne deinceps nul.
lum ad eorum profeſſionem admictant,
nec de nouo domum vel aliquem locum
acquirat, ſubiicit in hac verba. *Tranſeun.
di ad reliquos ordines approbatos licentiam
concedimus generalem, ita quod nullus or-
do ad alium, vel cõuentus ad conuentum, ſe
ac loca ſua totaliter tranferant ſedis eiuſdẽ
ſuper hoc permiſſione ſpecialiter nõ obtenta.*

27 Nec dicat *Sanch. loc. cit.* textum præ-
dictum eſſe intelligendum de translatio-
ne rerum, non autem perſonarum, quia
ex eodem textu manifeſtè colligitur lo-
qui de vtraque, quia verba illa nullus or
do, nec non, & verba ſequentia ſe ac lo
ca ſua, complectitur non ſolum res, ſed
etiam perſonas, ac vis deciſionis non
conſiſtit in realitate, vel perſonalitate
ſed in totalitate, vt demonſtrant verba
illa totaliter conferant.

28 Non obſtat argumentum ex aduerſo
allatum, quia plura licent in particula-
ri, quæ non licet vniuerſaliter, vt *in l. cum
ſenatus C. de rebus dub. & in l. 1. C. de iu.
dæis, & notant in ſpecie gloſ. in d. c. vnico,
§. fin. verb totaliter, & ibi Io. Andr. nu. 6.
Franch. nu. 6.* nec enim debet relinqui fa
cultati cuiuslibet Epiſcopi vnam religio
nem per totalem translationem in aliam,
extinguere.

29 In vno tantum caſu poſſet procedere
opinio contraria, videlicet vbi verſare.
mur in religione cæpta, & a ſede Apoſto
lica hactenus non approbata, quia in tali
caſu eſt perinde ac ſi non eſſet inſtituta,
*d. c. vnico in princ. de religioſ. clem. 6. lib. 6.
c. fin. extra eod. tit.*

Decima nona Cõcluſio, Religioſi mẽ.
dicantes nequeunt transferri ad religio-
nem non mendicantium, excepto ordine
Cartuſienſium, *Extrau. viam ambitioſæ
de Regular.* cuius diſpoſitio eſt innouata
per reg. Cancellariæ 23. Vnde mos eſt cu.
riæ, vt quoties ex Apoſtolica diſpenſatio
ne mendicãs transfertur ad Religionẽ nõ
mendicãtium, derogetur diſpoſitioni, *d.
extrau. et ſimul regulæ Cancellariæ, vt per
Mandoſ. in reg. 23. q. 1. num. 7. vbi ponit
formam derogationis.*

30 Vigeſima, Cõcluſio; vbi translatio fit
ex cauſa oportet quod de cauſa cõſte ſuf
ficiẽter, & aliũdè quã ex ſcriptura trãsla
tionis, nempè quod cauſa probetur, alias
nõ creditur Generali atteſtanti ſe dediſſe
licentiam ex cauſa legitima, ut ſcribunt,

&

& rectè *Nau.d. conſ.56. de regular. eruditiſſimus Gratian. d.cap.434.nu.14.* Inter legitimas autem cauſas recenſentur nimia Religionis auſteritas, infirmitas perpetua ſuperueniens, & aliæ ſimiles, vt docet *Archid.in c.Monachum num. 2. 20.quæſt. 1.Gemin. in d.c. cum ſingula, §.prohibemus ſub nu.6. & ibi* Franch. *ſub num.4.Gratian loco cit.nu. 13.*

31 Vigeſima ſecũda cõcluſio conuerſi, & oblati nõ poſſunt tranſire ad ſtrictiorem religionem, quia per oblationẽ iam ſunt effecti ſerui Eccleſiæ, *gloſ.in c.vt lex continentia verb.profeſſi in fine, 27.quæſt.1.* quam ſequitur *Abb.in cap.non eſt num.3.* ſubdens hoc procedere etiam licentia petita à ſuperiore, & hoc idem probant *Angel.in verb monachus num. 1.* Armill. *ibid. num.1.* Tabien.*num.1. & iterum in verb.religio q.27.num 28.Barbat.in cap. in præſentia num.18.deprobat.*

Cæterum de hac opinione ſatis dubitat idem *Abb.in cap.quod ad te num.5 de de cler.coniugat.* Greg.Lopez *d.l. 9. verb. religioſos, tit.7.par.1.eamque improbant Felin. in d. cap.in præſentia num.4.in fine Berous num. 55. Mantua nu 8. Tapia in Auth. ingreſſi,verb.ſua cap. 6.num.57. et iterum in verb.ingreſſi cap. 9. num.38. Roderic.tom.3.quæſt 21.art. 2.et quæſt. 52. art. 7. Suarez ad præcepta decalogi tom.2.lib.6.cap.7.ſub num. 9.* Et hæc mihi videtur probabilior, quia non poteſt maiorem vim habere oblatio,ſeu conuerſio, quam habeat aliorum profeſſio, & ſiue habeat ſiue non habeat maiorem vim, & obligationem,illa tamen, nuſquã poterit impedire tranſitum ad melioris vitæ frugem, *cap.licet de regular.& ſuffragantur tradita per Sanch. tom.1.ad præcepta decalogi lib.4.cap.19.nu.30.& ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Moniales poſſunt transferri de vno Monaſterio ad aliud, in caſibus in quibus monachi poſſunt tranſferri de vna religione ad aliam Idque etiam ſtante Concilio Trid. et conſtitutione Pii V. nu.3.*

2 *Diſpoſitio loquens de monacho habet locum in Moniali.*

4 *Caſus in quibus Moniales poſſunt egredi à monaſterio.*

5 *Monialis ex cauſa poteſt transferri etiam ad laxiorem.*

6 *A monaſterio non ſeruante clauſuram ad aliud in quo clauſura ſeruatur poteſt monialis transferri.*

7 *Monialis poteſt ab vno monaſterio transferri ad aliud ad effectum gubernandi, ſeu inſtituendi.*

8 *Translatio de monaſterio laxiori ad arctius non conceditur ſi petatur gratia vitandi pœnam criminis patrati.*

9 *Praxis concedendi licentiam moniali tranſeundi ad aliud monaſterium, & num. 11. & 12.*

10 *Licẽtia vt monialis poſſit ſe transferre ad aliud monaſterium an poſſit dari ab Epiſcopo.*

ARGVMENTVM.

An ſicuti poſſunt transferri Monachi in aliam religionem, poſſint transferri Moniales de monaſterio ad Monaſterium.

CAP. V.

1 Poſſe transferri docemur ex *cap. Virgines 20. q. 4.* cuius auctoritate hoc ſcribunt *D. Thom. 2.2.q.1[illegible]8. art.8 in reſolutione gloſ. in c.vnico verb.perpetua, de ſtatu regul. lib 6.& ibi Arch.ſub nu.1.Gem.nu. 11. Abb.in c.fin. nu.7. de ſtatu monach. Franch. in c. 1.nu. 2.de religioſ. domib.Socc.conſ. 27. a lib.2. Silu.in verb.religio4.q.16.Frãch.Marc.dec. 963 quæritur,de monialibus,nu.4.par. 1.* Greg.Lopez.*in l.9.verb.religioſis, tit.7.p. 1.omnium plenius,& elegantius Dectan.reſponſo 20.n.13.li.1.Carol.Tapia in Auth. ingreſſi verb.ingreſſi c.9.nu.37.* C. *Sacroſanctis Eccleſ.*

2 Diſpoſitio enim loquens,de monacho habet locum etiam in moniali, niſi repugnet qualitas ſexus, *cap.fin. in fine de*

ſtatu Monach. cap. licet, §. cum etiam Romanus, de regular. & ibi Hoſt. col. 4. verſ. præſulatum, & verſic. quia ex quo conſtabit, Bart. in l. 4. num. 16. C. de colleg. illicit. Card. in clem. 1. quæſt. 7. de regular. Mandoſ. de ſignat. gratia tit. de licentiis verſic. quæ vero, Nacta conſ. 432. num. 9. & 15. lib. 2. Decian. loco cit.

3 Extenditur concluſio; primo, vt procedat non obſtante quod iure nouo Sacri Tridentini Concilii Moniales ſint ſub arctiſſima clauſura, vt *ſeſſ. 25 cap. 5. de regular.* Et non obſtante quod vigore Conſtitutionibus Pii V. Monialibus ſit inter-
4 dictus egreſſus a ſeptis monaſterii niſi ex cauſa magni incendii, vel infirmitatis lepræ, aut epidimiæ, vt in conſtitutione quæ incipit *Decori, & honeſtati* ſub datũ 27. Feb. 1569. quæ eſt 8. in ordine nouiſſimi Bullarii quia prohibitus egredi, nõ prohibetur trãſferri, cũ illud includat vagãdi licẽtiã, hoc vero ſpẽ maioris perfectionis, *c. licet, & c. non eſt, & c. ſane, & c. ſignificatum de regul. c. ſtatuimus, & c. mandamus. 19. q. 3.* Et in ſpecie quod neq. Concilium Trid. neq. conſtitutio Pij V. prohibeant tranſlationem, ſcribunt *Nauar. in d. c. ſtatuimus not. 4. 19. q. 3. num. 48. & iterum conſil. 5. num. 3. verſic. ſecundo, quod non pridem, & num. 6. de ſtatu monach. Roderic. tom. 3, quæſt. regul. quæſt. 52. art. 6. Sanchez ad præcepta decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 7. ſub num. 6.* Et hanc pluries probauit Sacra Cõgregatio ſuper negotiis Epiſcoporum, & Regularium, & ſignanter in vna *Nanneten. 16. Ianuarii 1615. & in Redonen. 31. Ianuarii* 1617. quidquid in contrarium ſcripſerit *Azor tom. 1. inſt. Moral. lib. 13. cap. 8. q. 1.*

5 Extenditur ſecundo, vt ex iuſta cauſa moniales poſſint transferri etiam ad laxiorem, vt plene probat *Decian. d. reſponſo 20. lib.* 1. per integram conſultationem, & cenſuit ſacra Congregatio in allegata Nanneten.

6 Extenditur tertio, vt citra difficultatem procedat vbi tranſitus fit, de monaſterio non ſeruante clauſuram, ad Monaſterium in quo ſeruatur clauſura, & diſciplina regularis, vt colligitur ex traditis per *gloſ. & Turrecrem. in d. cap. Virgines* 20. *quæſt.* 4. & reſpondit ſacra Congregatio in allegata Redonen.

7 Extenditur quarto, vt procedat pari ratione vbi translatio ſit ad alterius monaſterii gubernationem, ſiue inſtructionem, hoc enim libenter fieri ſolet, vel quando monaſterium eſt in prima erectione, vel ad ſedandas contentiones inter Moniales, vel ad reſtituendam diſciplinam collapſam, *Nauar. d. conſil. 5. de ſtatu Monach.* & pluries obſeruatum vidi, & ſignanter in vna Meſſanen. 9. Octobris 1618.

8 Eadem concluſio declaratur primo, vt translatio ſiue petatur ad laxiorem, ſiue ad arctiorem, ita demum debeat concedi, quatenus petatur a Moniali ducta feruore melioris vitæ, vel ſaltim ex legitima cauſa infirmitatis, ſecus ſi petatur ad pœnam patrati criminis fugiendam, *d. c. Virgines*, & reſpondit Sacra Congregatio in allegata Redonen.

9 Qua ratione licentia ſe transferendi, in moniali non conſueuit dari indefinitè, ſed ad certum tempus, nempe vt ea vti poſſit intra ſex menſes, vel annum, & vlterius non ſuffragetur, ad tollendam anſam eam impetrandi ad effectum retinendi penes ſe, & ſic ſe à iugo obedientiæ ſubducendi, vel reddendi ſuperiores tardiores ad eam pro commiſſis caſtigandam.

10 Declaratur ſecundo, vt translatio Monialis, ẽt in caſibus à iure permiſſis, licet ſtricto iure fieri poſſit ex auctoritate Epiſcopi, & ſuperioris monaſterii, vt probat *Nau. conſ. 5. de ſtatu monach. & conſ. 57. nu. 6. de regular. Roder. tom. 3. regul. quæſt. 52. art. 6. Sanchez ad præcepta decalogi tom. 2. lib. 6. c. 7. ſub nu.* 6. Sacra tamen Congregatio non ſemel cenſuit, ad eam in ſimilibus caſibus eſſe recurrendũ.

11 Cæterum quo ſecurius in hac materia procedatur, Sacra Congregatio ſimiles licentias concedere non conſueuit niſi quibuſdam conditionibus adiectis, quam prima eſt, vt antequam a primo monaſterio monialis egrediatur, aliud ſit paratum in quo beneuolas habeat receptrices, quodque in eo capitulariter per ſecreta ſuffragia recipiatur.

Se-

Secunda, vt dotem a ceteris Monialibus prȩſtari ſolitam perſoluat.

Tertia, vt ſpes illi auferatur ad primum monaſterium redeundi.

12 Quarta vt translatio fiat comitantibus Matronis conſanguineis grauibus, ab vno ad aliud monaſterium, rectà via, abſque diuerticulo, ac nullibi per noctetur niſi cauſa hoſpitij, idque non niſi apud honeſtas perſonas, vt pluries obſeruari vidi & ſignanter, & in ſæpe allegata Nanneten. & Redonen.

SVMMARIVM.

1 *Differentia inter religiones quomodo conſideretur.*

2 *Religiones quæ ordinantur ad prædicandum, & docendum ſunt perfectiſſimæ, quia ſunt proximæ perfectioni Epiſcoporum.*

3 *Perfectio religionis ex parte exercitii quomodo conſideretur.*

4 *Perfectio religionis poteſt eſſe cauſa translationis.*

5 *In translatione concedenda non inſpicitur quæ religio ſit perfectior, ſed quæ ſtrictior.*

6 *Ad dignoſcendum quæ religio ſit ſtrictior inſpicitur non ſolum primeua, & originalis inſtitutio, ſed etiam conſtitutiones poſtea æditæ. Item quæ ſit obſeruantior obſeruantia actuali num. 8.*

7 *Fratres* Prædicatores *nequeunt transferri ad religionem* S. Benedicti.

9 *Vt debeat concedi tranſitus ratione arctitudines quid requiratur.*

ARGVMENTVM.

In translatione facienda an debeat attendi perfectio, vel ſeueritas, ſeu aſperitas religionis.

CAP. VI.

Differentia vnius religionis ad aliam, poteſt dupliciter conſiderari, videlicet principaliter,
1 & ſecundario. Principaliter
conſideratur ex parte finis ad quem religio ipſa ordinatur ex proportione mediorum, & circunſtantiarum debito fini proportionatarum, vt eſt doctrina D. Tho. 2.2. *quæſt.* 188. *art.* 6. *& q.* 189. *art.* 8. *in reſolutione D. Ant. in* 3. *par. tit.* 16. *cap.* 14. §. 4. *Palud. in* 4. *ſent. diſt.* 39. *q.* 3. *art.* 1. *nu.* 11. *Turrecrem. in cap.* 1. *num.* 1. *verſ. primo quidem*, 19. *q.* 3. *Roder. qui alios refert tom.* 3. *q.* 48. *art.* 1.

2 Qua ratione religiones quæ ordinantur ad prædicandũ, & docendũ, ex quo habent finẽ primarium altiſſimũ, & ſunt propinquiſſime perfectioni Epiſcoporũ reputãtur perfectiſſime, quamuis in externis corporis abſtinentiis, & auſteritatibus excedantur ab aliis, *D. Thom. d. quæſt.* 188. *art.* 6. D. *Ant. & Palud. locis cit.*

3 Secundario conſideratur perfectio religionis ex parte exercitii, quod quidẽ cum non quæratur propter ſe, ſed propter finem, inde ſequitur, vt illa religio dicatur perfectior quæ ordinatur ad finẽ abſolute potiorem, veluti quia vel ordinatur ad maius bonum, vel ad plura bona, *D. Tho. loco mox citato.*

4 His ita ſtantibus in propoſita dubitatione dicẽdũ eſt quod licet maior vnius religionis perfectio poſſit eſſe cauſa vt poſſit transiatio concedi, *D. Thom. d. q.* 189. *art.* 8. *Turrecrem. & D. Ant. locis cit.* Nihilominus regulariter inſpicitur aſperitas, & ſic non quæ ſit perfectior, ſed quæ ſit durior, & aſperior, ita concludit Io. *Andr. in cap. ſanè num.* 8. *ad*
5 *finem de regular. ibique Butr. num.* 7. *Anchar. num.* 6. Card. *q. vlt.* Abb. *in fine, Boich. num.* 16. Angel. *in verb. religioſus num.* 34. *Roſell. in verb. religio* 4. *nu.* 8. *in fine, Leonard.*. Leß. *de iuſt: & iur. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 13. *num.* 100. *Azor. Moral. inſt. tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 14. *q.* 2. *Roder. tom.* 3. *regul. q.* 52. *art.* 4. *Greg. Lopez in l.* 9. *tit.* 7. *p.* 1. *verſ. Mas fuertes, quibus nouiſſime calculum præbet* Sanchez *ad præcepta decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *capit.* 7. *num.* 21. *Gaſpar. Paſsarell. in priuileg. ordin. Minim. tit. notanda priuilegiorum cap.* 39. quȩ concluſio probatur primò, *ex cap.* 1. 20. *q.* 4. vbi ex Concilio Tri

bulenſi

Digitized by Google

bulenſi ſic dicitur. *Virgines Sacræ ſi pro lucro animæ ſuæ propter diſtrictiorem vitam ad aliud monaſterium pergere diſpoſuerint Synodus concedit.*

Probatur ſecundo, *ex cap. licet de regular. circa principium ibi arctioris vitæ prætextu*, & rurſus in fine, *vt apud eos vitam duceret arctiorem.*

Tertio quia hæc via videtur tutior ad remouendas, plures altericationes quæ oriri poſſent inter religioſos ſuper maiori perfectione, dum quilibet propriam religionem excellentia, & nobilitate finis, cæteris præferre contendit, quod quidem non ita facile contingere poteſt in vitæ aſperitate, quæ cum clarius pateat, non admictit ita facile controuerſiam. Cæterum ad dignoſcendum quæ ſit ſtrictior religio conſideranda eſt nõ ſolũ primæua & originalis inſtitutio, ſed etiam conſtitutiones poſtea ædite, adeo vt ſi conſtitutiones ædite poſt primęuam inſtitutionẽ inducant maiorem aſperitatem, religio dicetur arctior illa quæ ex primæua ſua regula erat arctior, *Io. Andr. in cap. ſanè num. 2. & ſeq. de regular. quem ibi probant* Ancbar. *num. 3. & 4. Butr. num 4. & 7. Abb. ſub num. 4. Lapus allegat. 61. quidem* Franciſcus *ſub nu. 5. & allegat. 130. ſub num. 1. verſ. item noſorum & verſ. hic enim* Card. *conſ. 28. num. 3.* Rom. *conſ. 341. ante num. 2. & poſt num. 4. & iterum* Card. *in cap. ad noſtram ſub num. 2. & 3. de appell. & ibi Abb. num. 5. Præpoſit. num. 8. Cald. conſ. 13. de regular. & iterum* Ancbar. *in clem. 1. num. 4. de regular. & ibi Imol. num. 9. Prob. ad Monach. in cap. primo num. 20. de regular. lib. 6. Calcan. conſ. 20. nu. 25. & ſeq.* Roder. *tom. 3. q. 52. art. 5. Sanchez ad præcepta* Decalogi *tom. 2. lib. 6. cap. 7. num. 23.*

7 Vnde deducitur quod licet fratres Prædicatores ex primęua eorum regula S. Auguſtini cu' inſeruiunt, non ſint Mẽdicantes, & hac ratione deſeruiant regulæ laxiori quam monachi S. Benedicti tamen quia ex ſuperuenientibus conſtitutionibus ordinis, abdicarunt à ſe proprium, ſunt effecti mendicantes, & vitales nequeunt trasferri ad religionẽ S. Benedicti, vti cautum eſt in extrauag Viam ambitioſæ regular. & tradunt fere omnes mox citati.

8 Et pari ratione in dignoſcenda quæ religio ſit arctior eſt ſpectanda præſens obſeruantia, ita vt ſi vna religio ex primęua eius regula ſit arctior alia, ſi tamen ſit ab eius obſeruantia lapſa, religio quamuis ex priſtina ſua inſtitutione laxior, ſi maneat in obſeruantia dicetur arctior ea quę fuerat in aſperiori vita fũdata, vt probat *teſt. in ſepè citato c. ſanè de regular. in illis verbis, ſi locus vbi nunc permanet maioris religionis quam eccleſia Aromatenſis exiſtat. & probant omnes Doct. ſupra num. 5. relati num. 5. quibus adduntur* D *Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. in reſol. Sot. Maior. in 4. ſent. diſt. 39. q. 21. Gem. in cap. ne cui diſt. 13. Faber. in §. pen. nu. 3. Inſt. de hered. Inſt. Nauar. Comment. 4. de regular. num. 3.*

9 Vt tamen permictatur tranſitus à religione ex primeua eius inſtitutione arctiori, ad aliam in qua arctitudo conſideretur ex ſola pręſenti obſeruantia, requiritur vt in prouincia in qua religioſus eſt receptus non adſit monaſterium capax & in quo vigeat prima regularis obſeruãtia, & quod non ſub ſit ſpes probabilis priſtinæ obſeruantiæ reſtituendæ, *Io. Andr. in d. cap. ſanè num. 3. & ibi Card. q. 3. Ancbar. num. 4. Abb. num. 7. Angel. in verb. religioſus num. 34. Silueſt. in verb. religio 4. q. 2. Roder. tom. 3. q. 52. art. 5. & nouiſſime Sanchez d. cap. 7. num. 25. & ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Refertur opinio, et argumenta Nauarri.*
2 *Religio Minimorum S. Franciſci de Paula obligatur ad vitam perennem quadrageſimalem et num. 11.*
3 *Carthuſiani obligantur ſtrictiſſime clauſure, et ſilentio.*
4 *Iulius Papa Secundus declarauit religionẽ Minimorum eſſe omnium ſtrictiſſimũ.*
5 *Idem declarauit leo Papa x.*
6 *Res ſemel per Papam declarata non debet amplius ſub diſputatione reuocari.*
7 *Duo errores Nauarri notantur.*

Ver-

8 *Verbum religioſus prolatum ſub dictione vniuerſali comprœbendit omnes religioſos.*

9 *Verba vniuerſalia operantur vt cenſeantur incluſi etiam illi de quibus erat facienda expreſſa mentio. & num.11.*

12 *Fratres Minores non poſſunt tranſire ad ordinem Minimorum.*

13 *Fratres Capuccini non poſſunt tranſire ad ordinem Minimorum, nec è contra.*

ARGVMENTVM.

An religio Minimorũ S. Franciſci de Paula ſit arctior religione Carthuſianorum.

CAP. VII.

1 REligionem Carthuſianorum eſſe ſtrictiorem, ex facto reſpõdit *Nauar. conſ. 11. alias 51. tit. de regular.* quod incipit Carthuſianorum religio, pluribus argumentis ſuffultus, quæ virtualiter reducuntur ad duo.

2 Primum quod quamuis religio Minimorum obligetur ad vitam perennem quadrageſimalem, tamen admittit vſum carnium tempore infirmitatis. At religio Carthuſianorum licet admittat vſum ouium, & latticinorum, tamen excludit æſum carnium etiam tempore infirmitatis, & egretudinis quamuis grauis, & periculoſæ, quæ quidem obligatio ſecundũ ipſum eſt grauior obligatione vitę quadrageſimalis.

3 Secundum quod Carthuſiani obligantur ſtrictiſſime clauſure, & ſilentio adeo vt quibuſdam diebus exceptis, neque ad inuicem ſe ſalutant niſi ſola capitis inclinatione ad quæquidem non obligatur ordo Minimorum.

4 Quibus non obſtantibus Religionem Minimorum eſſe arctiorem ſatis aperte pronunciaſſe videtur Iulius Papa ſecundus in eius Conſtitutione huius ordinis approbatoria quæ incipit *ex iniuncto nobis ſub datum* 29. Martii 1507. quæ habetur in priuileg. huius ordinis pag. 55. & in alia ſimili conſtitutione eiuſdem Papę ſubdatum 7. Maii 1508. quorum verba ſunt iſta.

Et cũ vita ordinis Minimorũ huiuſmodi ſit coeteris aliorum Religioſorum arctior, & ſtrictior, ſub excommunicationis latæ ſententiæ poena mandamus, quod tam recipientes, quam recepti, & concedentes ipſo facto incurrere debeant, quod fratres ipſi pretextu quorumcunque priuilegiorum cuicunque alteri ordini etiam ſubquacunque verborũ forma quomodolibet conceſſorum, abſq. noſtra, & Generalis Correctoris licentia ſpeciali tranſire poſſint.

Et alibi in eadẽ conſtitutione pag. 55. ſubiiciuntur hæc verba, *Ac quod alterius cuius vis ordinis Fratres, quicumque in dicto ordine Minimorum, etiam prius non petita, aut non (eo quo decet modo) petita licentia, eam recepti, abſque alia prouiſione apoſtolica perpetuo in ipſo ordine minimum ſtare & permanere.*

5 His ad ſtipulatur Leo Papa decimus, in eius litteris in forma breuis ſubdatum 18. Auguſti 1516. Pontificatus anno 4. de quibus in priuilegiis huius religionis, pagina 118. qui in hæc verba loquitur.

Quamuis Iul. 2. prædeceſſor noſter conſiderans quod vita, et obſeruantia ordinis minimorum cum ſit continuæ quadrageſimalis, tum in conuentibus, & domibus huiuſmodi quam extra, cæterorum quatuor mendicantium ordinum, et aliorum religioſorum ſit arctior, et ſtrictior per quaſdam ſuas litteras conceſſit quod nulli eiuſdem ordinis minimorum Fratres quem cumque etiam priuilegiatum ordinem prætestu quorumcumque priuilegiorum cuicumque alteri ordini conceſſorum abſque ſua, et Generalis Correctoris per tempore exiſtẽtis licẽtia tranſire poſſent. Nos ipſius Iulii Prædeceſſoris in hac parte veſtigiis inhærentes literas, et indultum Iulii Prædeceſſoris huiuſmodi harum ſerie apoſtolica etiam auctoritate confirmantes, et approbantes.

Quare cum duas habeamus Pontificias conſtitutiones caſum terminantes, res non eſt vlterius ſub diſputatione

reuo-

Digitized by Google

reuoluenda, *l.nemo* §.*nam et iniuriam C. de ſum. trinit. et fide cathol.l.* 1.*C.de crim. Sacrileg.*

7 Idque tanto magis quo in eius conſultatione duo ſibi deſumit. primũ quod conſtitutio Iulii 2. debeat intelligi vt ſe referat ad mendicantes, non autem ad Carthuſianos, qui propter vitæ auſterita, tem videbantur digni nota ſpeciali, *l. itẽ apud* §. *Prætor. ff. de iniur.*

Secundum, quod ſtatuta Minimorum quæ non tangunt tria vota ſubſtantialia non obligant contrauenientes ad peccatum, mortale, neque veniale, ſed ad pœnam temporalem a ſtatuto impoſitam, atque ideo quod ipſi poſſint transgredi vitam quadrageſimalem ſine peccato quãuis pœnam temporalem incurrant.

Horum neutrum (pace tanti viri) ſubſiſtit. Etenim primum tollitur tum ex litteris Leonis in quibus ordo minimorum declaratur arctior non ſolum ordinum mendicantium, ſed etiam aliorum religioſorum.

8 Tum etiã quia Iulius in eius litteris vtitur verbis indefiniris, ac uniuerſalibus geminatis, vt patet ibi *Vita minimorum cæteris arctior, et ſtrictior*, & ibi *Quod Fratres ipſi nullum alium quantum libet etiã priuilegiatũ ordinẽ tranſire poſſint.* Et rurſum ibi. *At quod alterius cuiuſuis ordinis Fratres*. per quæ verba ſatiſconſtat voluiſſe compræhendere omnes religiones abſque differentia, quia verba vniuerſalia hæc operantur, *gloſ. in clem.* 1. *in princ. tu de: im.. quam probant Abb. in rubr. de regular. ſub num.* 4. *verſ. vide duas Roland. conſ.* 2. *num.* 26. *lib.* 4.

9 Et hæc eadem verborum vniuerſalitas operatur vt cenſeantur incluſę etiam illæ religiones de quibus erat facienda expreſſa mentio, *cap. ſolite de maior. & obed. cap.* 2. *de obſeruat. ieiun. l. a procuratore C. mandati l. omnes C. ſine cenſu, vel reliq. plenè Crauett. conſ.* 294. *num.* 2. *Decian. conſ.* 51. *num.* 22. *&* 23. *lib.* 3. *Cephal. conſ.* 58. *num.* 14. 15. 16. *&* 39. *lib.* 1.

Stantibus maxime verbis illis *Quod Fratres ad nullum alium ordinem quantum libet etiam priuilegiatum tranſire poſ-*

10 *ſint* quæ verba ſatis declarant voluiſſe ſummum Pontificem compræhendere etiam religiones priuilegiatas.

Secũdũ eſt omnino erroneũ quia quicquid dici poſſit de aliis ſtatutis huius ordinis, abſolutiſſimũ eſt Minimos obligari ex voto ad continuam vitam qua-

11 drageſimalem, vt teſtatur Leo X. in eius literis in forma breuis ſubdatum 18. Auguſti 1516. in ijſdem priuilegijs pag. 18 in illis verbis *Conſiderans quod vita, & obſeruantia Minimorum cumſit continuæ quadrageſimalis, tam in conuentibus, & domibus ordinis huiuſmodi, quam extra*. Et iterum idem Pontifex in aliis eius litteris *ſubdatum* 20. *Martii* 1519. *iiſdem priuilegiis pag.* 127. in hęc verba loquitur. *Licet alias cum Beatus Franciſcus de Paula ordinis Minimorum fundator regulam ſtrictiſſimam inſtituiſſet, & eam ſub perpetua quadrageſimali vita per Fratres ordinis huiuſmodi obſeruari.* Et paulo poſt. *Nonnulli Fratres tertii ordinis S. Franciſci contra regulam, & votum vitæ quadrageſimalis religionis veſtre, carnes, & latticinia quacunque à quibus vos omnino abſtinere debetis, comedebant.*

Remanet ergo firma concluſio religionem Minimorum eſſe arctiorem religione Carthuſianorum, ac proinde licitum eſſe Carthuſianis, & cuicunque alteri religioni tranſire ad hunc ordinem, & nõ è conuerſo, vt expreſſe habetur in dictis litteris Iulii, & Leonis. quę concluſio.

12 Limitatur primo, ne procedat in Fratribus minoribus de obſeruantia quibus ſpecialirer per eundem Iul. 2. prohibitũ eſt ne poſſint, ad hunc ordinem tranſire, pereius litteras in forma breuis ſub datum 9. Iunii 1510. in iiſdem priuilegiis pag. 103.

13 Limitatur ſecundo, ne procedat in Fratribus Cappuccinis quibus Pius V. ſpecialirer prohibuit tranſitũ ad. ordinẽ Minimorum, & e contra, per alias eius ſimiles litteras ſubdatum 6. Octob. 1567. in iiſdem priuilegiis pag. 131.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Religioſi Societatis Ieſu ſi poſt emiſſa vota ſimplicia exeant a religione dicuntur Apoſtate.*

2 *Religioſi Societatis Ieſu non poſſunt tranſire ad alias religiones præter Carthuſienſes niſi de licentia Generalis.*

3 *Religioſi Societatis Ieſu habent ſex menſes poſt tranſitum ad Carthuſienſes quib. poſſunt redire ad primam religionem.*

4 *Apoſtata non eſt exiens à religione Societatis Ieſu cum licentia Generalis.*

5 *Apoſtata non eſt dimiſſus a religione Societatis Ieſu ſi diſcedat nulla ſua culpa.*

6 *Obedientia non poteſt præcipere malum ſed operatur vt poſſit intermitti bonum.*

7 *Religioſus Societatis Ieſu committens facinora vt dimittatur eſt in ſtatu perditiones.*

8 *Epiſcopus procurans negligentiam Canonicorum vt poſſit conferre, conferendi poteſtate fraudatur.*

9 *Miſſio malis artibus procurata religioſum tutum non reddit.*

ARGVMENTVM.

Religioſi Societatis Ieſu ſi poſt emiſſa vota ſimplicia ſponte redeant ad ſæculum, An dicantur Apoſtatæ.

CAP. VIII.

CVm Societas Ieſu ſit vera & propria Religio mēdicās, & gaudeat omnibus priuilegiis mēdicantium, vt in ſequēti capite probabitur, & ex peculiaribus eius Conſtitutionibus per Paulū tertiū, Gregoriū 13. & reliquos ſucceſſores Pontifices, eius Religioſi, poſt emiſſa vota ſimplicia, ſiue ſint Sacerdotes, ſiue Scholares, ſiue Coadiutores, quantum ex parte ipſorū perpetuo obligentur Religioni, ex parte verò Societatis nō ſic, ſed tādiu, quādiu præpoſitus generalis eos retinendos eſſe cenſuerit,
1 Inde ſequitur, vt ſi poſt emiſſa vota ſimplicia aliquis eorum ad ſeculū redierit, & prætextu cuiuſuis indulti cōceſſi, aut cōcedēdi, abſq. expreſſa Generalis licētia, incurrunt apoſtaſiam ſimul cum excommunicatione, à qua non poſſunt abſolui niſi à ſummo Pontifice, vel Superiore Societatis, vt eſt cautum ex peculiari Conſtitutione Pii Quinti ſub datum 6. Calendas Februarii 1565. Addit ſimili Conſtitutione Gregorius 13. ſub datum 8. Calendas Iunii 1584. vt deficientes ab hac ipſa Societate poſt vota emiſſa, elapſo biennio poſſint tanquā veri Apoſtatæ puniri, ac ſubiaceant excommunicationi latæ ſententiæ, ac aliis Apoſtatarum pænis ſedi Apoſtolicæ, & Generali Præpoſito reſeruatis. Quin etiam reſcripto Pauli Papæ tertii, nemo poſt emiſ-
2 ſa ſecundum Conſtitutiones Societatis vota poteſt ad alium transferri, prēterquam ad Carthuſienſium ordinem, niſi de expreſſa eiuſdem Societatis Prēpoſiti, aut ſedis Apoſtolicē licentia. Id quod pariter per Pium quartum, & Pium quintum extitit confirmatum, adiecta etiam poena excommunicationis ipſo facto incurrenda, tam contra Religioſos recedētes, quam contra ipſos recipientes, etiā prētextu cuiuſuis indulti, conceſſi aut concedendi, aut alterius cuiuſuis quaſiti coloris ob melioris vitæ frugem & ſtrictioris obſeruātiæ regularis. Additur ex iiſdem indultis, vt trāſire volētibus ad Carthuſienſes ſpatiū ſex menſiū, ad aliū vero ordinem terminus Superioris arbitrio præſcribatur intra quem debeant actualiter ingredi, & quatenus in illis permanere nolint, aut non poſſint abſque vlla mora ad Societatem reuerti ſub prēfata excommunicationis pæna teneantur. Quod tamen per Pium Papam Quintū viuæ vocis oraculo, & deinde per Gregorium 13. peculiari reſcripto fuit aliqua ex parte innouatum, atque ſtatutum vt tranſire volens ad Carthuſienſes tres menſes habeat ad tranſeundum, quibus

elapſis

eläpſis non ei amplius liceret reſpectu Carthuſiæ ſine Præpoſiti licentia: ac Pii Quinti conceſſionem coufirmauit, perinde ac ſi literæ ſuper conceſſione illa confectæ fuiſſent, excommunicationis, & apoſtaſiæ poena irrogata, vt hæc omnia patent ex ipſius Societatis compendio in verb. apoſtata, & ex compendio priuilegiorum Fratrum Minorum nuper per Fratrem Hieronymum à Sorbo compilatum ſub tit. de apoſtatis. Cæterum quod ſupra dixi apoſtatam habendum eum,
4 qui ad ſæculum ſua ſponte redierit declarandum eſt non idem eſſe ſi Superioris auctoritate fuerit dimiſſus, quia cum huius Societatis Conſtitutionibus ſit cautum, vt liceat eius Præpoſito generali ex cauſa ſibi bene viſa miſſionem indicere, non pōt dici receſſus temerarius ille qui fit vt Superioris obſequatur Imperio, *cap. quid ergo 11. q. 3. Lapus alleg. 130. ſub num. 4. Nauarr. Comment. 2. de regul. num. 36. Azor. inſt. Moral. lib. 12. cap. 16. q. 12. & 14.* Quinimmo ſi
5 quis nulla ſua culpa, ſed tantum obediētiæ viribus compulſus egrediatur, vt puta quia forſan Superior hoc exiſtimat expedire vt parentum, aut aliorum, quorum cura ſibi incumbit, ſubueniat egeſtati, addo etiam ſi cauſa qua Superior fuit motus admiſſionem præcipiendam non vndequaque probetur, tunc Religioſus miſſus, aut expulſus, nedum immunis eſt à metu apoſtaſiæ, ſed etiamſi talem in ſæculo ſe præferat, qualem decet hominem, qui ſemel tam piæ, ac ſanctæ ſodalitati fuerit aſcriptus, ſummopere erit obediētiæ nomine laudādus. Nā & ſi per obedientiæ præceptum non liceat facere malum, *l. prima C. de mulier. quæ ſe propriis*
6 *ſeruis iunxerunt l. his verbis §. interdum ff. de hæred. Inſt.* poteſt tamen, & debet bonum quod agitur intermitti, vt Superiori obſequatur, *d. cap. Quid ergo, vbi gloſ. in verb.* intermitti ſcribit bonum eſſe pro obedientia pati, quia licet Superior malum faciat præcipiendo, ſubditus tamē benefacit parendo. Id quod ēt probat apertè *teſt. in l. 3. §. in bello ff. de re mil.* vbi hac ſola rōne qui rem in bello à Duce prohibitam fecit, aut mandata nō ſeruauit capitè punitur, quamuis res bene ceſſerit, nempè quia bonum contempſit obedientiæ, & ibi gloſ. animaduertit magnam eſſe virtutem obedientiæ, quam etiam extollit *text. in cap. ſciendū 8. q. 1.* vbi obedientiam prefert ſacrificio, ea ratione potiſſimum quod per obedientiam propria voluntas mactatur.

7 Præmiſſa vero ſemper ſub illo moderaminæ dicta putes, quatenus miſſio, vel expulſio ex mera Superioris procedat voluntate quæ nullo ſit Religioſi facto procurata, nam ſi forte quiſpiam exiſtat, qui Societatis callens inſtituta ex induſtria in facinora, aut foedas negligentias labatur, ad hoc vt Superior graues eius mores pertæſus illi miſſionem indicat; Hunc quidem dubio procul cenſerem in ſtatu perditionis exiſtere, non ſecus ac ſi ſua ſponte nullo Superioris facto egrederetur, ac proinde ſaltem in foro conſcientię teneri facere quicquid in ſe ipſo eſt, vt in eadem Societatem recipiatur; Indignus enim eſt legis auxilio, qui illud callide, & ex induſtria affectauit *l. 2. §. quid enim §. ſi quis caut. & in l. vxoris ff. ad l. Cornel. de falſ. l. prima & 2. C. de his qui ſponte munera ſubeunt l. ſpadonē §. fin. ff. de excuſat. tut. §. item tria onera, vbi gloſ. inſt. eod. tit. Felin. in c. fin. ante num. 3. de teſtib.* Hinc ſeruus delinquens in clericum, ad hoc vt facultatem nanciſcatur eundi Romam indignus hac commoditate iudicatur *cap. relatum*
8 *de ſent. excom.* Et Epiſcopus qui procurauit negligentiam Canonicorum ad hoc vt iure deuoluto poſſet conferre, ipſa conferendi poteſtate fraudatur, *Innoc. in cap. irrefragabili circa med. gloſ. magna de offic. ordin. Felin. in d. cap. fin. ante num. 4. de teſt.* vbi coetera ſimilia congerit, quæ ad hoc poſſent aptari. Quicquid ergo ſit in foro exteriori, in quo ſola Superioris licentia ſpectatur, & de illis quę in ſecreto ſunt iudicari non ſolet, *cap. vt noſtrum §. porro vt eccleſ. benef. ſine diminut. conferatur cap. primo de clandeſt. deſponſat.* in foro tamen interiori, in quo etiam occulta perſcrutantur,
9 *Rom. conſ. 506. num. 11.* licentia, ſiue miſſio malis artibus affectata Religioſū

tutum

tutum non reddit, quia ſicut non licet aperto marte cogere Superiorem vt illum expellat, ita non licet per actus indirectos, & affectatos ex reg. Quod cui prohibitum eſt aliquid, cenſentur prohibita omnia, per quę ad illud peruenitur, *l. oratio ff. de ſponſal. l. 2. cum ibi trad. per Doct. ff. de Iuriſdic. omn. Iud. not. gloſ. in l. ſi ita quis §. ea lege ff. de verb. oblig. capit. cum tempore de arbitr. Et ibi hoc expreſſe tradunt Io. Andr. Butr. & Abb. Lap. alleg. 102. verſic. Hinc eſt quod it,* Rom. *conſil.* 369. *num.* 18. *Dec. conſilio* 39. *numero quarto, & conſilio* 44. *col. ſecundo verſiculo Prædictis agitur late Tiraq. de legib. connub. gloſ.* 5. *numero* 203.

Hinc qui non poteſt præſcribere contra viſitationem, neq. poteſt præſcribere contra procurationem quia per illam ad viſitationem deuenitur, *capituto Abb. in capitulo cum ex offitii de præſcript.*

Et quem non poteſt Archiepiſcopus vigore ſuę iuriſditionis, ne q. poteſt compellero ad ſuſcipiendum cauſæ delegationem, ad ſe per appellationem deuolutæ, *capitulo Paſtoralis in principio de appellat.*

SVMMARIVM.

1 **Domus probationis, *Nouitiatus, & Collegia poßunt poſſidere bona ſtabilia.***

2 *Nouitii & alii religioſi ſocietatis, qui tantum biennii vota emiſſerunt, poſiunt inſtitui hæredes, & poſſidere bona ad libitum generalis.*

3 *Domus profeſſa ſocietatis Ieſu profitetur veram, & realem paupertatem mendicantem.*

4 Domus *profeſſa ſocietatis Ieſu paupertas eſt voluntaria.*

5 *Theatini ſunt capaces bonorum in communi.*

6 *Societatis Ieſu* Domus *profeſſa paupertas eſt neceſſaria.*

7 *Diſpoſitio conciliaris requirit derogationem ſpecificam.*

8 *Clauſula quorum tenores operatur derogationem ac ſi ea cui derogatur fuiſſent ad verbum expreſſa.*

9 *Concilii Tridentini diſpoſitioni cenſetur derogatum ex clauſula generali.*

10 Gubernium *Nouitiatus, & collegiorum penes Generalem minuit paupertatem eius & Societatis.*

11 D*omus profeſſæ religioſi debent viuere ex eleemoſinis, aliunde quam ex prouentib.* Collegii, *& nouitiatus.*

12 *Collegia poſsunt ſupplere ſumptus faciendos domibus profeſſis in vtilitatem* Col*legii.*

13 D*omus profeſſæ non poſiunt habere redditus.*

14 D*omus profeſſæ nõ poſſunt habere in domibus ſuæ habitationis Apothecas ad annuos redditus.*

15 D*omus profeſſæ non poſiunt vendere fructus quos habent in ſuis hortis.*

16 *Domus profeſſæ non poſſunt habere fructus aplicatos alicui vſui ſi adminiſtratio ſit penes ſocietatem, ſecus ſi penes alios.*

17 *Domus profeſſa probationis, & collegia non ſuccedunt ab inteſtato.*

18 D*omus profeſſa poteſt hæres inſtitui ſi hæreditas conſiſtat in ſtabilibus valde neceßariis.*

19 D*omus profeſſa non poteſt hæres inſtitui quando in hæreditate ſunt ſtabilia vſui non conuenientia.*

20 *Societas Ieſu non comprahenditur ſub diſpoſitione* C*oncilii in capitulo* 3. *Seſs.* 25.

21 *profeſſa in paupertate æquiparatur fratribus minoribus.*

22 *Paupertas vera excludit inſtitutionem ad effectum habendi, non autem ad effectum vendendi.*

23 D*omus profeſſa, & fratrum minorum paupertas non omnimodo æquiparatur.*

24 D*omus profeſſæ, & fratres minores in aliquib. conueniunt.*

25 D*omus profeſſa poteſt habere prædium ſuburbanum ad recreationem infirmorum, ſecus fratres minores.*

Yy Do-

28 *Domus profeſſæ patres nō poſſunt recipere ſtipendia pro predicationib. ſecus fratres minores.*

29 *Domus profeſſa poteſt recipere legatum.*

30 *Domus profeſſa Inſtituta poteſt vendere non obſtante conditione quod bona debeant manere apud domum Inſtitutam.*

ARGVMENTVM.

Societas Ieſu eſt propria, & vera Religio mendicans quæ in domibus profeſſis profitetur paupertatem ab intrinſeco, non obſtante diſpoſitione Sacri Trid. Concilij Seſſ. 25. cap. 3. de Regular. licet Collegia, & Domus probationis ſint capaces bonorum immobilium in communi, quorum occaſione diſputatur, Domus profeſſa poſſit hęres inſtitui, & in quibus conueniat, vel non conueniat paupertas Domus profeſſæ cū paupertate Fratrum minorum.

CAP. IX.

Corpus huius Societas cum ex eius Conſtitutionibus ſit in varia membra diſtinctum, ideo ad tollendas vulgarium errores, res eſt per infraſcriptas concluſiones explicanda.

1 Sit ergo prima; concluſio Domus probationis, ſiue Nouitiatus, nec non, & Collegia huius Societatis ex eorum primæua inſtitutione poſſunt habere bona ſtabilia, & quoſcunque annuos redditus in communi, vt expreſſę habetur in prima conſtitutione Pauli tertii confirmatoria inſtituti Societatis, *& in prima Conſtitutione Iulii 3. & Pii 4. & in conſtitutione Gregorii 13. quæ incipit Aſcēdēte Domino in Nauiculum ſubdatum* 8. Kal. *Iunii* 1584. *quorum hoc autem ſcribunt Gabr. conſil.* 28. *ſub num.* 1. *lib. primo, Menoch. conſil.* 1014. *ſub numer.* 15. & conſequenter ſunt capaces cuiuscunq. inſtitutionis, & legati, quia ſi ſunt capaces bonorum, nihil impedit quominus ex teſtamento capere poſſint, cum omne Collegium poſſit hęres inſtitui, niſi reperiatur ſpecialiter prohibitum *l. 1. vbi notant omnes C. de Sacroſ. Eccleſ.*

2 Secunda concluſio, Nouitii, nec non & alii, qui ſola biennii vota emiſſerunt & generaliter omnes qui ad gradus profeſſorum, & Coadiutorum formatorum nondum peruenierunt, licet ſimul cum profeſſis vnam & eandem habeant viuēdi, & obediendi rationem, tamen retinent ius, atque dominium bonorum ſuorum ad tempus, iudicio generalis præpoſiti præſcribendum, vt tandem in pauperes, ſeu alios pios vſus pro ipſorum deuotione diſtribuant, & interim nulla re tanquam propria, & ſine ſuperioris facultate vti poſſunt, & expreſſe dicitur in dicta conſtitutione Gregorii vbi etiam ſubditur cauſa propter quam retinet ius & dominium, videlicet, & Societas maiorem libertatem habeat, illos, ſi opus fuerit, cum minori offenſa dimittendi, quia hac conſideratione retardari poterant ſuperiores ad dimiſſionem proferendam ſi quando proferenda videretur, quæ res labe factare potuiſſet laudandum huius Societatis inſtitutum dimittendi eos qui Societati poſſent ob eſſe. Quod inconueniens ne oriatur, poſſunt etiam præſenti omnes ex teſtamento capere, & ab inteſtato ſuccedere, vt probat, & recte *Molin. de iuſt. & iur. tom. 1. diſp. 139. vol. 3. verſ. illi, qui finito, Leonard. Leſſius de iuſt. & iur. lib. 2. capit. quarto num. 22. & 27. & cap. 41. numer. 72. Garzia qui alios refert de benef. par. nono capitulo decimo, numero* 62. Nec non, & poſſunt retinere beneficia, & penſiones quæ, & quas habebant ante ingreſſū, vt in facti contingētia re mature perpenſa

Digitized by Google

penſa reſpondit Rota in cauſa Nullius ſeu Caputaquen. penſionis 18. Aprilis 1616. coram bonæ memoriæ Martino Andrea.

Fatendum tamen eſt quod tam Nouitij, quam etiam Scholares in Collegiis nec non & coeteri, qui ſola biennii vota emiſſerunt, quandiu in Societate ſunt verè, & propriè religioſi. *Nauar. de regul. comment. 2. n. 29. Mandoſ. conſ. 13. num. tertio Eman. Roderic. quæſt. regul. tom primo quæſt. 1. art. 4. Carol. Tapia in auth. ingreſſi verb. moanſteria, capit. 10. num. 8. C. de Sacroſanctis eccleſ. Rota in d. Nullius ſeu Caputaquen. verſ.* quamuis enim, & gaudent omnibus priuilegiis, & exemptionibus, quibus gaudent coeteri profeſſi, *& mendicantes Gabr. loco citato num. 8.*

3 Tertia concluſio, domus profeſſa huius ſocietatis profitetur veram, & propriam paupertatem mendicantem, ita vt neque in particulari, neque in communi poſſint habere proprium, aut poſſidere, ac gaudet omnibus, & quibuſcumq. priuilegiis, immunitatibus, & indulgentiis mendicantium, ita ex conſtitutionibus præceptis concludunt & recte *Gabr. d. conſil. 28. lib. primo Nauar. in capitulo non dicatis 19. q. 1. num. 28. in fine Mandoſ in tract. de priuil. ad inſtar. par. vlt. Roder. q. regul. tom primo q. prima art. quarto & ſeq. Molin. de iuſt. & iur. tom. primo tract. ſecundo diſp. 129. col. ſecundo in fin. verſ. ſiue ſint profeſſi,* ſubdens hanc paupertatem æquiparari Religioni Capuccinorum, & ipſum ſequuntur *Menoch. d. conſ. 1014. numer. 15. Grat. diſcept. forenſ. cap. 202. num. 42. lib. 2.*

4 Difficultas, eſt An hæc paupertas ſit ab intrinſeco, nempe præciſa, & neceſſaria, An vero ab intrinſeco, & ſic voluntaria & quidem *Molf. ſ. in addit. ad eius Comment. ſuper conſuetud. Neap. tom. ſecundo par. 4. q. 64.* (licet aliud agens) cenſet hanc eſſe paupertatem ab extrinſeco, nempe quia voluntarie nolunt poſſidere, ſed ſi vellent, poſſent poſſidere in communi ex diſpoſitione *cap. 3. Seſſ. 25. de regular.* cuius auctoritate conceſſum eſt omnibus monaſteriis, & domibus tam virum, quam mulierum, & mēdicantium exceptis domibus fratrum S. Franciſci Capuccinorum, & eorum, qui minores de obſeruantia vocantur etiam quibus aut ex conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut ex priuilegio Apoſtolico non erat conceſſum, vt deinceps bona immobilia eis poſſidere liceat. Cum ergo Societas Ieſu non ſit neque de ordine Capuccinorum, neque minoris obſeruantiæ, merito non obſtantibus primæuis eorum conſtitutionibus poſſunt vigore Concilii poſſidere in communi, quod ſi volunt, hoc non eſt ex vi præciſa, ſed ex voluntate. Poteſt hæc Molf. opinio comprobari optimo ſimili, ſiquidem videmus quod Sacra Religio clericorum regulariū, quos vulgariter Theatinos nuncupamus, licet in alta paupertate viuat, adeo vt neque publicè mendicet, ſed eleemoſinæ illis ad coenobiū deferantur, nihilominus quia hoc eis nō præcipitur per Conſtitutiones vt in facti contingentia ex fide eiuſdem Religionis fuit probatum *in conſ. Neap. apud Vinc. de Franch deciſ. 14. num. 11.* Ideo in eadem *deciſ. num 13. & ſeq.* fuit reſolutum religionē illā eſſe capacē bonorū, & relictorum in communi, eiuſque Religioſos neque pro Mendicantibus haberi. Pari ergo ſaltem ratione dicendum videtur hoc de domibus profeſſis huius Societatis, quæ poſt Concilium remanſit in mera liberalitate poſſidendi. Cæterum re diligenter perpenſa, contrariū apud me veriſſimum, eſt tum quia non deſunt qui putant diſpoſitionem Sacri Concilii *in d. cap. 3.* non habere locum in hac Societate, quæ habet proprias ſuas, & peculiares conſtitutiones veluti *Nauar. in d. capit. non dicatis numero 82. Menoch. d. conſil. 1014. ſub numero 14.*

Tum etiam qui in omnem euentum per conſtitutiones Pii Quinti, Gregorii 13. & coeterorū ſequētiū Rom. Pōtificū vſq. ad S. D. N. Paulū Quintū incluſiue ſūt renouatæ primę cōſtitutiones ſub expreſſione quod Domus profeſſæ nullos omnino redditus habere poſint, & ex elee-

moſinis tantum, nec non, & promittunt ſe numquam quacunque ratione acturos, vel conſenſuros, vt quæ in Conſtitutionibus Societatis circa paupertatem ordinata ſunt immutentur, niſi quatenus paupertas magis reſtringenda videretur, quæ quidem Conſtitutiones renouatoriæ, veluti poſteriores derogant diſpoſitioni *Concilii l. pacta nouiſſima C. de pact. l. ſed & poſteriores ff. de legib. Bald. conſilio* 107. *libro quinto.*

7 Non obſtat, ſi dicatur in prædictis conſtitutionibus non fieri mentionem diſpoſitionis Concilii, & ob id non cenſeri illi derogatum, ex regula, quod diſpoſitio conciliaris requirit derogationem ſpecificam *Prob. ad Monach. in capitul. cum in tua numero* 23. *&* 24. *de conſuetud. lib. ſexto* Decian. *conſil.* 341. *numer. decimo, in princip. Rot. apud Mohed. deciſion. ſeptima titulo locati, & in Vliſbonen. Decimarum* 24. *Nouembris* 1583. *coram Robuſterio, & in Valentina Decimarum* 8. *Februarii* 1588. *coram Orano & in alia Valentina Decimarum* 9. *Decembris* 1602. *coram Penia,*

8 *quia reſpondetur*, Primo, quod conſtitutio Gregorii continet derogationes ampliſſimas cum derogatoriis derogatoriarum etiamſi de illis, totiſque tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa mentio eſſet habenda, & cum clauſula, quorum tenores, quæ operatur derogationem, non aliter ac ſi fuiſſet ad verbum expreſſa, *Mohed. deciſ. prima de reſcript. Rot. deciſ.* 492. *lib.* 3. *par.* 3. *in Aſculana Prioratus* 7. *Februarii* 1588. *corā D. Cardinal. Pamphilio, Butr. conſil. ſecundo.* Quod ſine contrauerſia locum habet, quando proceditur per viam legis, *Rot. in in Eugubina præpoſituræ* 3. *Maii* 1606. *coram nunc S. D. N. Gregorii* XV.

9 Secundo reſpondetur, quod licet in cœteris conciliis requiratur derogatio ſpecialis, tamen quia *Concil. Trid.* vniuerſa ſua decreta expreſſe ſubiecit correctioni ſummi Pontificis, *in capit.* 21. *& capitulo fin. Seſſ.* 25. ideo ſpecialiter receptum eſt, vt in illis decretis, in quibus non reperitur diſpoſitum quod in caſu contrarii debeat fieri ſpecialis derogatio cenſeatur facta ex clauſula generali, non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtolicis, vt ſæpe fuit in Rota reſolutum, & ſignanter in Cauſa ſancti Angeli penſionis 16. *Decembris* 1594. *coram olim Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio, & in Bononien. Prioratus* 9. *Iunii* 1606. *coram* R. P. D. *Manzanedo relata inter recentiores deciſione* 179. *numero ſexto tom. ſecundo part. prima.* Ideo cum Sacrum

10 Concilium *in d. cap.* 3. non requirat ſpecificam mentionem, merito ei eſt derogatum ex clauſulis generalibus. Minus obſtat, quod *Præpoſitus* generalis habeat omnem gubernationem ſuper domibus probationis, & Collegiis Scholarium, quæ, vt ſupra diximus in prima concluſione, habent bona in communi, quia cum per eaſdem conſtitutiones ſit cautum, vt neque ipſe generalis, neque domus profeſſæ inde ſentiant aliquam vtilitatem, vt infra probabitur, vtique hoc omne gubernium reſoluitur in ſimplex miniſterium ad vtilitatem illorum, quorum cura, & gubernatio cernitur, & conſequenter non minuit in aliquo eiuſdem Generalis, & Societatis paupertatē, vt pluribus probat *Gabr. d. conſ.* 28. *ſub num.* 2.

Sit ergo firma concluſio, domus profeſſas huius Societatis profiteri veram & propriam mendicantem, non quidem voluntariam, & ab extrinſeco, ſed ab intrinſeco neceſſariam, & præciſam, quam ſeruare tenentur, etiam nolentes, ex qua concluſione deducitur.

11 Primo quod Religioſi domus profeſſæ neq. poſſunt ex bonis Collegiorum etiā ex auctoritate Præpoſiti Generalis ſuſtentari, ſed debent omnino ex eleemoſinis viuere, vt habetur in conſtitutionibus *p.* 4. *cap. ſecundo* §. *quinto, Menoch. d. conſ.* 1014. *ſub num.* 24. Poſſunt tamen Rectores Collegiorum profeſſum die aliquo inuitare, vel tranſeunti per Collegium quid modicum ad viaticum largiri, tum quia modica non habentur in conſideratione, *capitulo Terrulas, & capitulo ſine exceptione* 12. *quæſt. ſecunda l. ſcio ff. de in integr. reſtit. Bald in capitulo cum adeo numero tertio & ſequent. de reſcript.*

reſcript. cum aliis per Iaſ. in l. ſciendum num. 7. ff. de verb. oblig. & per Crauett. conſilio 182. numero decimo quinto, tum etiam quia prædicta largiuntur à
12 Rectoribus voluntariè, & per modum eleemoſinæ. Et ſimiliter poſſunt Collegia, ſi volunt, ſupplere ſumptus faciendos à Domibus profeſſis in vtilitatem Collegiorum, veluti dare veſtes, & viaticum perſonis profeſſis miſſis ad ſeruitia Collegiorum, vt habetur in iiſdē Conſtitutionibus loco citato. Et quidem æqua ratione, quia ſicuti profeſſi exiſtentes in Collegiis poſſunt viuere de bonis Collegiorum, vt expreſſe habetur in dicta Conſtitutione Gregorij ita poſſunt accipere res neceſſarias ad acceſſum, & viaticum cum prædicta eiuſdem cenſeantur naturæ *l. ſi pecuniam verſic. nam ſi ita res ſe habet ff. de condit. cauſa data.*

Extenditur ſecundo, vt profeſſi, & Coadiutores formati non poſſint diu in Collegijs habitare, niſi forte ibi deputentur ad aliqua Societatis miniſteria obeunda, veluti gubernationi, lecturæ, compoſitioni, aut alteri ſeruitio Collegiorum, ita tamen vt poſt vbi vtiles collegio eſſe deſierint ad Domos profeſſas reuertantur, vt hæc habentur conſtitutionibus *par. ſexta capitul ſecundo, §. tertio, & quarto*, quarum auctoritate hoc ſcribit *Menoch. dicto conſil.* 1014. *ſub numero* 124.

13 Extenditur tertio, vt Domus profeſſæ non poſſint habere redditus, aut prouentus etiam ex bonis ad propriam habitationem, aut ad vſum neceſſarium deputatis, ſed illa debent ad ſolum vſum citra aliquod ius ciuile retinere vt expreſſe habetur in prima Conſtitutione Iulij tertij, & in conſtititionibus Societatis *par. 6. cap. 2. §. 5.* Ex quo.

14 Deducitur primo Domos profeſſas non poſſe ſub domibus ab eis habitatis habere apothecas ad locandum, quia hoc eſſet habere apothecas ad annuos redditus, non autem domum ad vſum neceſſarium.

15 Deducitur ſecundo, poſſe quidem domos profeſſas ex hortis, quos habent, vti fructibus ad illarum ſuſtentationem; non autem illos vendere, aut hortos habere ad fructus, qui redituum loco eſſe poſſent, cuiuſmodi ſunt ad frumentum, vinum, aut oleum, aut ad olera vendenda, quia hæc excederent vſum neceſſarium, & inducerent proprietatem, vt habetur in iiſdem conſtitutionibus *loc. mox citato Menoch. loco cit. num. 25.*

16 Deducitur tertio non poſſe domos profeſſas fructus hortorum, quibus ad proprium vſum vti poteſt alteri vendere, ſiue locare, nam qui vſum habet, illum alteri vendere, & locare prohibetur, *l. in eo, & l. plenum ff. de vſu & habitus §. 1. in fine, & §. ſecundo Inſtit. eod. tit.* Et hæc procedunt etiamſi fructus vendantur, aut locentur ad comparandas expenſas neceſſarias pro hortis colendis, tum quia per conſtitutiones interdicitur abſolutè fructuum venditio, & locatio, tum etiam quia hoc redundaret in vtilitatem domus, quæ haberet fructus ſine aliquo labore, & ſic perciperet fructus tanquā vere fructus quod non licere patet ex hactenus dictis.

17 Quarta concluſio, domus profeſſæ non poſſunt habere fructus applicatos vſibus, aut Sacriſtiæ, ſi fructuum, aut redituum diſpoſitio, ſeu diſpenſatio, ſiue adminiſtratio ſit apud ipſam Societatē, vt patet ex dicta cōſtitutione Iulii tertii, & ex conſtitutionibus Societatis *d. par. 6. cap. 2 §. 2. & §. 5. & 6. Menoch. d. conſ. 1014. ſub nu. 33. verſ. primus caſus.*

Dixi ſi diſpenſatio, vel adminiſtratio ſit penes ipſam Societatem, quia, ſecus eſſet ſi diſpoſitio, vel adminiſtratio eſſet penes alios, vt bene probat *Menoch. loco cit.* Secundus, eſt caſus. Eſt autem inter vtrumq. caſum diuerſitatis ratio, quia primo caſu cum diſpoſitio ſpectet ad Societatem, poſſet de facili in proprios vſus applicari, quod ipſi mendicitati repugnaret, quod quidē nō cōtingit vbi adminiſtratio eſt penes alios, *Bart. conſil. quinto numer. 3. lib. primo, & in tract. Minor. lib. primo diſt. quarta cap. it. primo numero 20. Comment. 169. vſo teſtamento col. primo verſic. nec expendit, Auchar. in d. clem. exiur. nu. 3. in fine & nu.*

& num. 5. & 6. Abb. conſ. 32. in princ. num. 2. verſ. ad primam concluſionem lib. 1. & conſ. 63. lib. 2.

18 Quinta concluſio, neque Domus profeſſa, neque collegia, neque domus probationis ſuccedit ab inteſtato Religioſis huius ſocietatis profeſſis, ſed ſtatim à die profeſſionis eorum ſucceſſio defertur quibus de iure, vt plene docet Molina *tom. primo de Iuſt. & Iur. diſput. 139. col. 3. verſ. tum profeſſi, & diſput. 140. in princ. Menoch. d. conſ.* 1014. *num.* 14. ad quos breuitatis gratia lectorem reiicio.

19 Dubitari poteſt An Domus profeſſa poſſit hæres inſtitui, ſiue hęreditas conſtet in rebus mobilibus, ſiue inſtabilibus, quę dubitatio vt ex omni parte declaretur, duo ſunt conſiderandi caſus Primus quando hęreditas conſiſtit in rebus ſtabilibus valde neceſſarijs, aut conuenientibus ad habitationem profeſſorum, & tunc poteſt, ita docet Molina *tom. 1. de iuſt. & iur. diſput. 195. col. 2. verſic.* & regula propoſita. & ratio eſt, quia ſi Societas poſſet talia ſtabilia emere, multo magis poteſt dum illa habet, retinere, quia facilius conceditur retentio quam noua acquiſitio, *l. per retentionem*
20 C. *de vſufruct. l. 2. vbi Bald. in 3. no. tab.* C. *de* Fideicom. *idem Bald. conſ. 282. col. pen. ad finem lib.* 4. Secundus eſt caſus, quando in hæreditate inſunt res ſtabiles habitationi, aut vſui non conuenientes, & tunc ſi quærimus an poſſit hęres inſtitui ita vt ſtabilia illa retineat concludendũ eſt minime poſſe, & hoc in dubiũ an nemine reuocatur, vt teſtatur *Menoch. d. conſ. 1014. n. 17.* Si vero quęrimus an poſſit hæres inſtitui, ita vt ſtabilia non retineat, ſed vt vendat, & prætium in ſuos neceſſarios vſus conuertat, tunc duo ſunt quæ negatiuam opinionem ſuadere videntur.

21 Primum, quod Societas vel non eſt compræhenſa ſub diſpoſitione Sacri Cõcilii in *c. 3. Seſſ. 25. de regular.* vel ſi eſt compræhenſa illi renunciauit obtinendo Sontificias Conſtitutiones contrarias & præceptiuas veræ paupertatis, vt probatum eſt ſupra *num.* ... Ergo circumſcripta diſpoſitione Concilii remanet in ſua priſtina, & propria paupertate, quæ eam cogit ad viuendum ex eleemoſinis.

Secundum quod æquiparatorum idem eſt iudicium, *clem 1. de offic. Vicar. l. iam hoc iure ff. de vulg. & pupill. Calder. con*
22 *ſil. 12. de conſtit.* At domus profeſsa, in paupertate acquiparatur fratribus minoribus, & Cappucinis vt dictum eſt *ſupra num.* ... Ergo non poteſt hæres inſtitui, ẽt vt vendat, quia fratres minores neque hoc modo poſsũt hæredes inſtitui, *Bar. Bal. Zabar. Anchar.* & alii relati per *Gabr. tit. de hared. inſtit. concluſ. 1. nu. primo quibus additur Roder. in quæſt. tom. ſecundo quæſt. 78. art. primo* Quibus non obſtantibus contrarium ex huius Societatis conſtitutionibus apoſtolica auctoritate firmatis colligitur, quarum auctoritate ſuffulti hoc in ſpecie concludunt *Nauar. in cap. non dicatis num. 82. 12. q. 1. Menoch. d. conſ. 1014. a numer. 18.* cum pluribus ſeqq. ad quos lectorem
23 remitto. Nec refragantur in contrarium adducta; Et quantum attinet ad primum fateor Societatem remanere in priſtina ſua paupertate, non obſtante diſpoſitione Concilii, ſed dico, quod vera paupertas excludit quidem inſtitutionem ad effectum habendi, non autem ad effectũ vendendi, quando paupertas, prout in caſu noſtro, non prouenit ex mera incapacitate, ſed ex Conſtitutionibus à ſede Apoſtolica approbatis ſecundum receptiorem opinionem quam ſequuntur 43. *Doctores longa ſerie relati per Gabr. d. concluſ. prima tit. de hared. inſtit. et per Peregr. de fideicom. art. 11. num. 99. & per Menoch. præſumpt. 120. num. 5. lib. 4. & latius d. conſ. 1014. num. 12.*

24 Quo vero ad ſecũdum; Acquiparatio paupertatis profeſſorũ huius Societatis, ad paupertatẽ fratrũ Minorũ nõ eſt totalis, ſed in aliquibus cõueniũt, in aliquibus Societas eſt minor, & in aliquibus durior, ideoque ab vna ad aliã nõ bene argumentum concipitur, niſi quando æquiparatio eſt in puncto æquiparato, *Imol. & Abb. in cap. 1. de ſolut. Euerard. in centuria in loco à ſimili num.* 11. Conueniuut primo,

25 mo,quia ſicuti fratres minores non poſ-
ſunt poſſidere,& retinere perpetuo præ-
dia, vel redditus annuos,vt poſt alios la-
te probat *Tiraq.de retract. conſang.* §. 1.
gloſ.6. nuero quinto, ita & neque ipſa
Domus profeſſa, vt probatum eſt ſupra
num... conueniunt ſecundo, quo ad per
ſonas quia ſicuti fratres minores non
ſuccedunt ab inteſtato in hæreditate pa-
rentum,vel conſanguineorum,ſed haben
tur omnino pro mortuis,*clem.exiui*,§.*cu-
pientes,de verb.ſignif. Doct.in cap. in præ-
ſentia,de probat.& auth. ingreſſi*, *C.de ſa-
croſ.Eccleſ.*ita neque ſuccedunt huius ſo-
cietatis profeſſi,vt probatum eſt ſupra
num....

26 Societas eſt minor primo,quia fratres
minores nihil ſibi appropriare poſſunt,
nec domum, nec locum, nec aliquam
rem,*d.clem. exiui*, §.*proinde*,Domus au-
tem profeſſa præter habitationem poteſt
habere ſuburbanum, non tamen fructuo
ſum,ſed recreationis,& conualeſcentum
gratia, vt habetur in conſtitutionibus *p.*
6 cap.2.§.5.*Menoch.loco cit.n.*25.Secun-
do, eſt minor, quia fratres minores ſunt
incapaces hæreditatis ſimpliciter, vt ex
multorum auctoritate ſcribit *Gabr.d.con
cluſ.1.nu. 1.de hæred.inſtit.*Item, & legati
particularis,quando eſt in magna quan-
titate,idem *Gabr.d.concluſ.1.nu.4. de le-
gat.*Domus vero profeſſa eſt capax hære
ditatis, & relicti cuiuſcumque valoris ad
effectum tamen vendendi, & expenden-
di pretium in vſus neceſſarios, *Menoch.*
27 *d.conſ.*1014.*nu.* 25. Eadem ſocietas in
nonnullis eſt durior, Primo, quia poteſt
religio minorum recipere ſtipendia pro
prædicationibus, & aliis ſimilibus mini-
ſteriis, quod tamen eſt prohibitum profeſ-
ſis ſocietatis,vt in *Conſtit.par.6.cap.2.*§.
6.ſect. 7. Secundo, quia fratres minores
non iurant de non conſentiendo relaxa-
tioni paupertatis, vt ſupra dictum eſt
quod quidem non iurant fratres mino-
res. Tertio,profeſſi ſocietatis trium, &
multo magis quatuor votorum emittunt
votum nullius dignitatis procurandæ,
aut acceptandæ, niſi Romano Pontifice
ſuadente, vt fuit conſtitutum in prima
Cõgregatione generali Can.2.quod qui
dem votum non emittitur a Minoribus.
Ex his firma, & illibata remanet conclu-
ſio, Domos profeſſas huius ſocietatis eſ-
ſe capaces hæreditatis ad effectum ven-
dendi,& impendendi pretium in propriis
neceſſitatibus.quæ concluſio,

28 Extenditur primo,vt ſi procedit in he
redis inſtitutione,procedat multo magis
in relicto particulari per viam ſimplicis
legati, aut fideicõmiſſi *Bart. Caſt. Alex.
& Iaſ.in l.apud Iulianum*, §. *conſtat ff. de
leg.1.& iterum Bart. in l. ſi fideicommiſ-
ſi,*§.*ſi ſeruo ff. de legat.3.Federic.de Senis*,
*Butr.Calcan.Abb Bertrand.& alii,quos
recenſendo ſequitur Gabr. d.concluſ.1. nu.
1. tit. de legat.*

29 Extenditur ſecundo, vt procedat e-
tiamſi inſtitutio; aut legatum ſit cum
conditione, vt res mobiles perpetuo ma-
neãt penes domum inſtitutam,ſiue lega-
tariam, ac exinde percipiantur fructus,
quia vitiatur conditio, ſiue modus adie-
ctus tanquam turpis, & diſpoſitio rema-
net pura,*Bald.conſ.*232.*col.*2. *verſic. nec
obſtant verb. Cald.. conſil.* 14. *de teſtam.
verſ.Item præſupponendum, et verſi.* Ad
*motiua D.Ant.in 3.par.tit.10.cap.3.de
teſtam.*§.12.*verſ.4.quæritur* Guliel. *de Be
ned.in cap.Rainutius verb. reliquit num.*
14. *de teſtam.Menoch.loco cit. num.*29.
cum ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Religioſis eſt maximè cauendum ne detur
occaſio vagandi.*
2 *Per emiſſionem* Profeſſionis *cenſetur cele-
bratus contractus inter religionem, &
profeſſum.*
3 *Monacho per Monaſterium debentur ali-
menta.*
4 *Religioſos fugitiuos debent præpoſiti reli-
gionum perquirere.*
5 *Religio non habet poteſtatem diſſoluendi
vota.*
6 *Religioni licet profeſſum tanquam incorri
gibilem eiicere.*
7 *Clerici incorrigibiles deponuntur,et tradũ-
tur Curiæ ſæculari.*
8 *Eiectio a conſortio, et ordine ratione in obe-
dientiæ ſuadetur exemptis.*

Eiectio

9 *Eiectio eſt remedium ſalutare.*
10 *Superiori conceditur ex purgatio familiæ a prauis hominibus.*
11 *Eiici videtur religioſus vt citius pudefactus reuertatur.*
12 *Per inobedientiam contractus inter religionem, et religioſum diſſoluitur.*
13 *In obedientibus, et Contumacibus denegantur alimenta.*
14 *Eiectus a religione non liberatur a votis religionis ſolemnibus.*

ARGVMENTVM.

An liceat Religioni eijcere Religioſum profeſſum tanquam incorrigibilem.

CAP X.

1 PRo parte negatiua facit primo, quod per eiectionem daretur eiectis occaſio vagandi; ac magis licētioſè viuendi, quod quidem in religioſis eſt maximè cauendum, *cap. periculoſa ne clerici vel monachi li.6. cap. iuxta cum ſeq. 16. q.1. cum vulgar.*

2 Secundo, quod per emiſſionem profeſſionis cenſetur quodammodo celebratus contractus inter religionem, & profeſſum, *cap. ad Apoſtolicam, de regul.* quo fit vt propterea non videatur, quod ſola religio inuito profeſſo poſſit illum reſcindere, quia; quod ab initio fuit voluntatis, ex poſt facto eſt neceſſitatis, *l. ſicut C. de act. & oblig. gloſ. in l. ſi vno, verſ. perſonis in fine, ff. locati,* Bart. *in l. ſi pecuniam nu.7. & ſeq. ff. de cond. cauſ. data cauſ. non ſeq.* Rol. *conſ.8. nu.29. lib.1. plenè* Surd. *conſ.38. nu. 2.*

3 Tertio, quoniam clarum eſt monacho per monaſterium deberi alimenta, Ioan. Andr. Franch. *et coeteri in d. cap. periculoſa* Innoc. *in c. quanto ſub nu. 2. de off. ordin.* Abb. *in cap. ex parte ſub nu.8. de accuſat.* Caſtr. *conſ.76. nu.1. lib.1.* Surd. *de alim. tit.1. q.75. nu. 1.* adeo vt ſi quis monacho infirmanti extra monaſterium alimenta ſubminiſtrauerit, poterit ea à monaſterio repetere, *Franch. loco cit.* Nō videtur, ergo quod poſſit illum eiicere, nè contingat ei alimenta denegare, quod idem eſt ac necare, *l. vel negare ff. quemadmodum teſtā. ap er. l. necare, ff. de liber. agnoſc. cap. paſce 86. diſt.*

4 Quarto, hoc videtur expreſſum in *c. vlt. extr. de regul.* vbi generaliter præcipitur omnibus Præpoſitis religionum, vt fugitiuos, & eiectos perquirant, eoſque corrigant: tantum ergo abeſt, vt non poſſint eiici, quod eiecti compelli debent ad redeundum.

5 Quinto, quia dato quod religio poſſet eiicere, ſequeretur quod eſſet in eius poteſtate diſſoluere vota religionis; at Antecedens eſt falsū, *Calcan. conſil.123. ſub nu.30. verſic. Quarto quia monachi,* cum hoc ipſum tantum Papæ concedatur, & ex cauſa vrgentiſſima ſecundam opinionem, de qua per *Abb. in c. cum ad Monaſterium nu.71. de regul. et per* Felin. *in cap. ſi quando nu.5. de reſcript.* Ergo.

Sexto, Hoc idem in ſpecie videtur ſenſiſſe Card. *in clem. nè in agro, §. quia vero nu. 5. de ſtat. monach.*

6 Quibus non obſtantibus contraria ſententia ex communi ſtylo cuiuſcunq. religionis eſt recepta, eam enim probat *D. Bonauent. in opuſc. de determ. quæſtion. circa regulam Sancti* Franciſci *c. 14. Humber. in expoſit. reg. S. Auguſtini cap. 99. Turrecrem. in expoſitione regulæ S. Benedicti tract. 88. et de iure eam probant.* Ang. *in ſum. in verb.* Abb. *q.18. Silueſt. in verb. religio q. 17. Tabien. ibidem q.45. Armil. q.28. aſſerentes hoc idem eſſe de mente D. Thom. quodlibet 12. q. vlt. hanc eandem ſequitur Nauar. in cap. non dicatis 12. q. 1. num.36. et 65. & conſil.50. de regular. & conſil.65. num.2. et in cap. nullam nu. 52. 18. quæſt. 2.* Emanuel. Roder. *in quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 30. art. 14. et ſeq.*

Huic opinioni ſuffragari in primis videtur illud *S. Matth. capitulo 18.* dum iubet fratrem quarta vice peccantem eſſe habendum vti Ethnicum, & Publicanum, quæ verba interpretatur *S. Aug. & S. Thom.*

S. Thom. Inobedientem, & contumacem à communione ex numero fratrum eſſe ſeparandum, ne tota domus, maſſa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, & intereant, vt inquit *D. Hieron. a Galat. cap. 5. nobis relatus, in cap. reſecanda 24. quæſt. 3.*

Secundo concinit *text. in cap. Illud ſanè 24. quæſt. 3.* ibi, vt his quibus non potuit prodeſſe correctio, non parcat abſciſſio.

7 Tertio, quia videmus clericos incorrigibiles deponi, & tradi Curiæ ſæculari, cap. cum non ab homine de iud. vbi plenè per Doct. Ergo tanto magis poteſt religioſus habitu, & conſortio religionis priuari.

Quarto, Huic accedit quod neceſſarium reputatur abſcindi vulnera, quæ fomentum non recipiunt medicinæ, *cap. quia in fine 81. diſt.* Ac melius eſt Religioni his carere membris, quam cum ipſis in æterna ire ſupplicia, *d. c. illud ſanè 24. q. 3.*

8 Quinto, eiectio, à conſortio, & ab ordine ratione inobedientiæ ſuadetur exẽplis; videmus etenim hac ratione Senatorem Senatu moueri, *l. ff. de ſenator.* atq. militem habitu, & inſigniis priuari, & militia mitti, *l. 3. §. ſi intra voci ferationem, ff. de re milit.* quæ quidem iura veluti loquentia, de exauthoratione, & eiectione militum, extendi poſſunt etiã ad eiectionem religioſorum, vt per *Bar. in l. 2. §. ignominia in fin. ff. de infam. Felin. in cap. ex litteris ante nu. 6. de conſt.*

9 Sexto, quoniam eiectio videtur remedium magis ſalutare, tum quia expulſus poteſt à conſanguineis, & amicis libentius obiurgari, & pudefactus citius reſipiſcere; tum etiam quia prauis moribus, & malo exemplo, minus poteſt nocere, dũ incorrigibilis ab omnibus reputatur, quam in religione exiſtens, vbi exemplo plus poteſt nocere, *cap. nec licuit 17. diſt. cap. nemo 83. diſt. & c. 1. 96. diſt.* Addo etiam quod hæc mutatio quandoque valet ad mutandos mentis affectus, *cap. valet 81. diſt.*

10 Septimo, quia ęquitas ſuadet ſuperiori concedi, vt familiam ſuam poſſit improbis hominibus expurgare, *l. 3. & l. congruit, vbi Doct. ff. de off. præſid. l. 3. in princ. ff. de offic. Præfect. vigil.* Nec huic malo poteſt ſubueniri, ſi detineantur in ergaſtulis, vt in *c. impudicus 27. q. 1.* quoniam cum loquamur de incorrigibili, vltra quod religio grauatur expenſis, plurimum poſſunt obeſſe aliis cõſilio, & ſuaſionibus, vt in *l. omne delictum, §. qui in acie ff. de re mil. §. ſed & ſi credat, verſic. licet enim inſt. de oblig. quæ ex delicto naſcuntur.*

11 Ad contraria reſpondetur. Non obſtat primum, quoniam finis primarius, propter quem eiicitur non eſt vt citius pudefactus reuertatur, vt ſupra probatum eſt, & videtur hoc ſentire *D. Thom. apud Matth. cap. 18.* dum ait habendum eſſe vti publicanum, vt maiorem erubeſcentiam patiatur. Non obſtat ſecundum, quia cum in profeſſione promiſerit obedientiam præſtare, & vitam religioſam ducere, vtique cum non ſeruet promiſſa
12 contractus reſoluitur, & religio amplius non tenetur *cap. 3. de iureiur. cap. ſi infidelis 28. quæſt. 2. l. 1. in fine, ff. de loc. publ. Fruend. l. ſi diuerſa C. de tranſact.*

13 Non obſtat Tertium, quia reſpondetur dupliciter, Primo, quod non eſt nouum vt alimenta denegentur contumacibus, refractariis, & inobedientibus, nam hac ratione denegantur etiam liberis, *§. aliud quoque capitulum auth. vt cum, de appell. cognoſc.* & nihilominus conſtat liberis alimenta deberi de iure naturæ, *l. 1. §. huius ſtudii verſ. Hinc deſcendit, ff. de iuſt. & iur. & in princ. tit. inſt. de iure naturali, & vtrobique Doct. tradunt.* Secundo, quod expulſus poterit ſibi victum vel proprio labore, vel ex mendicitate quærere, *Nauar. in c. non dicatis comment. 2. num. 36. cum ſeq. 12. q. 1.*

Ad Quartum reſpondetur text. illum intelligi debere de eiectis ordine iudicario non ſeruato, vel propter crimen, non autem, de eiecto vti incorrigibili, vt ex multis declarat *Nauar. in d. cap. non dicatis nu. 36. & conſ. 51. de regul. Emanuel Rodericus in quæſt. regul. tom. 1. q. 30. art. 22.* Non obſtat ſecundum, nam
14 eiectus, & habitus religionis priuatus nõ libe-

Digitized by Google

liberatur a votis religionis ſolemnibus, vt ex pluribus probat *Azor. lib. 12. moral. inſt. cap. 16. q. 4.* ſed tantum deſinit eſſe clauſtralis, & eo tantum reſpectu non habet amplius communionem cum religione, *Abb. Anan. & Socc. in cap. fin. de infant. & languid. expoſ.* Non obſtat ſexto, loco doctrina Card. quia ibi loquitur de criminoſo ſimpliciter, non autem, de incorrigibili, quo caſu non procederet iuxta *trad. per gloſ. in d. c. nec licuit, verſic. per ſaculares 17. diſt.* Quis autem in hac materia ſit iudicandus incorrigibilis, eſt per peculiares cuiuſque religionis conſtitutiones declaratum, adeo vt nequeat certa regula tradi, videas in facti contingentia *Emanuelem, Rodericum in quaeſt. regul. tom. 1. q. 30. art. 14.*

SVMMARIVM.

1 *Apoſtata non dicitur eiectus a religione ſi reuocatus non redeat.*

2 *Eiectus per iuſtam ſententiam deſinit eſſe Monachus.*

3 *Serui pro delictis habiti non coguntur redire ad Dominum.*

4 *Per ſententiam expulſionis tollitur obligatio religioſi erga religionem.*

5 *Intellectus ad tex. in cap. vlt. de regular.*

6 *Iuri humano ex obſeruantia contraria derogatur.*

7 *Religio non poteſt compellere religioſum debitè expulſum vt aliam religionē ingrediatur.*

8 *Religioſus eiectus ab vna religione non debet procurare recipi in alia.*

9 *Religio non tenetur recipere monachum eiectum pœnitentem.*

ARGVMENTVM.

An ſi eiectus à Religione, habituq; priuatus ex iuſta, & rationabili cauſa a religione repetatur, ſeq; Paratam ad ipſum recipiendum offerat, ſi Monachus redire recuſet ſit Apoſtatarum numero recenſendus.

CAP. XI.

1 Negatiuam opinionem tenet *Nau. conſ. 51. de regul. & conſ. 3. de ſtat. Monach. et in cap. non dicatis nu. 36. 12. q. 1. et conſ. 18. num. 2. de regul. et ipſum probant Azor. Moral. inſt. lib. 12. cap. 16. q. 6. Emanuel Roderic. in regular. q. 30. art. 21.* Ratio eſt, quia eiectus per
2 iuſtam ſententiam deſinit eſſe monachus monaſterii vſque adeò vt amplius cum eo communionem non habeat *Abb. in c. 1. de infant. et lang. expol.* quem ſequuntur ibidem *Socc. et Anan. per text. in c. nè pro cuiuslibet 16. q. 1.* Et propterea Religio non habet amplius iuriſdictionem in eo, veluti quæ per eiectionem omnem poteſtatem abdicauit à ſe, ad exemplum vxoris iudiciali ſententia repudiatæ, quę ſi poſt repudium repetatur à viro, non tenetur ad illum redire, ut colligitur ex *c. ſignificaſt ibi*, Iudicio Eccleſiæ extra de *accuſ. et ſcribunt gloſſ. in c. Agatoſa, verb. conuerſionis 27. q. 2. Nauar. conſil. 38. nu. 1. de regul.* Item, & ad exemplum ſerui pro delicto habiti, ac filii expoſiti,
3 qui efficiuntur ſui iuris, nec amplius coguntur ad ſacra Dominica, uel paterna redire *l. vlt. §. ſed ſumus C. de latin. libert. toll d. cap. 1. de infant. expoſit.*

4 Præterea per ſententiam expulſionis iuridicè latam extincta remanet obligatio, qua religioſus tenebatur obedire religioni, quia ſicuti illa contrahitur per ingreſſum, qui fit mediante profeſſione, ita per eiectionem diſſoluitur, *arg. l. qui res, § curam, ff. de ſolut. et in cap. penult. et fin. inſt. quib. mod. oblig. toll.* Ergo quando præfectus religionis interpellat religioſum iam expulſum, ut ad religionem reuertatur, hoc facit nullo iure ſuffultus, & erga perſonam, in quam caret iuriſdictione, & per conſequens religioſus obedire illi non tenetur, *l. extra territorium, ff. de iuriſdic. omn. iud. l. fin. ff. de offic. Præfect. Vrb. l. cum vnus §. is qui poſſidere ff. de bonis*

nis aut iud.poſſ.c.cum in iure peritus extr. de offic.deleg.

5 Nèc prædictis ſuffragatur *text.in cap. vlt.de regul.* quatenus præcipit Præfectis religionum, vt ſingulis annis fugitiuos, & eiectos perquirant, & eos ſub anathematis,poena ad redeundum compellat. Nam vera eſt reſponſio,*Nauar.d.conſ.* 51.nempè quod ille text. debeat intelligi de eiectis iniuſtè, vel ordine iudiciario non ſeruato, aut fortè per ſententiam nullam,quæ quidem explicatio,et ſi text. illum videtur ſatis coarctare, nihilominus habet rationem,quia cum iure ipſo, & ex regulis, inſtitutiſque religionum facultas ſit apud religiones eiiciendi monachos incorrigibiles, vt in ſuperiori capite abundè demonſtraui, vtique ſi diceremus text. illum loqui de eiectis, & expulſis legitimè, ita vt eos cogeretur religio ſingulis annis requirere,& ad redeundum compeſcere,fateri oportet nullam eſſe apud religiones poteſtatem Monachos eiiciendi.

6 Hoc etiam ex eo comprobatur,quia ſi text. ille intelligeretur generaliter de eiectis etiam legitimè,tunc propter communem obſeruantiam in contrarium,neceſſe eſt aſſerere illi ex vſu communi eſſe derogatum, cum tota illa diſpoſitio ſit iuris humani, cui quidem ex obſeruantia contraria poteſt derogari,*l.de quibus, ff.de leg.c.conſuetudo* 4.*diſt*.8. *ex non ſcripto inſt.de iure naturali*.

7 Extenditur concluſio Primo,vt non religioſum eiectum, ſed neque poſſit illum compellere, vt aliam ſolum nequeat religio repetere inuitum religionem ingrediatur, *Nauar.conſ*.71. *de regular.*

8 Extenditur ſecundo, vt neque ipſe religioſus teneatur procurare,vt in alia religione recipiatur; E*manuel.* R*oderic.q.regul.tom.* 1.*q*.30 *art*.21.quicquid in contrarium ſcribat S*ot. de iuſt.& iur.lib.* 7.*q*.7.*art*.1.

9 Et ſicuti religio non poteſt compellere eiectum ad redeundum, ita ſi eiectus pænitens erroris petat iterum recipi, religio non tenetur, quia religio, & monachus debent pari iure cenſeri, *cap. ad Apoſtolicā, de regul.* Et licet non ignoret contrarium in hac ſpecie ſenſiſſe S*ilueſt. in ſum.verb.apoſtaſia in fin.quem inſequitur Menoch.de arbitr.caſ.* 546.*num*.1.tamen eorum opinio nullo iure, aut ratione probatur.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus ferens habitum coopertum ſub pannis dicitur Apoſtata.*
2 *Præſumitur talis quis qualem habitum gerit.*
3 *Teſtamento relicta quæ legi non poſſunt habentur,ac ſi non eſſent ſcripta.*
4 *Habitus delatio multis de cauſis præcipitur religioſo.*
5 *Habitus delatio pertinet ad honorem religionis.*
6 *Habitus geſtatio pertinet ad tuitionem perſonæ,& ornamentum.*
7 *Matrona habitu meretricali veſtita actionem iniuriarum non habet, ſi libidinis cauſa inſectetur.*
8 *Adulterii crimen deprecari poteſt deprehenſus in lupanari eum aliena vxore.*
9 *Deputatio parit iure in profeſſione.*
10 *Modus in explicando actu præcipuè ſpectatur.*
11 *Teſtari non ſufficit niſi fiat cum debito modo.*
12 *Habitum defferre non ſufficit niſi publicè deferatur.*
13 *Habitum gerens coopertum ſub pannis ex cauſa leuitatis dicitur tantum excommunicatus.*
14 *Habitum gerens coopertum ex cauſa neceſſaria non eſt apoſtata neque excommunicatus.*
15 *Clerici poſſunt ingredi tabernas in caſu neceſſitatis.*
16 *Celebrare ſuper re non ſacra licet in caſu neceſſitatis.*
17 *Baptizare licet laico etiam idiotæ imminente neceſſitate.*
18 *Neceſſaria cauſa quæ ſit.*

AR-

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

An ſit cenſendus apoſtata, qui habi tum gerit ſub pannis coopertum.

CAP XII.

DVo ſunt conſiderã di caſus, Primus, quando habitus geſtatur coopertus ex mera volũtate ſine, aliqua cauſa.

Secundus, quã do defertur coopertus ex aliqua cauſa ſaltim probabili.

1 Quo ad Primum, *gloſ. in clem. 2. §. dignitatem, verb. extrinſeci, de vit. boneſt. prælat.* ſcriptum reliquit eſſe apoſtatam iudicandum, & hoc etiam affirmant *Oldrad. conſil. 184. nu. 12.* qui in fine teſtatur ita fuiſſe terminatum per Clementem Papam V. *Io. Andr. & Franch. in c. 2. de Apoſt. Anchar. Butr. & Imol. in cap. Deus, vit. & boneſt. cleric. Calcan. conſil. 122. in princ. & ſub nu. 4. Rom. conſ. 449. Franch. de Platea in tract. de excom. §. 9. de relig. qui temere hab. ſuæ relig. dim. num. 2. Maſcard de probat. concluſ. 112. nu. 1. & ſeq. tom. 1. Marquard. de iudæis par. 1. cap. 4. num. 3.* & ſecundum hanc opinionem fuiſſe iudicatum Venetiis teſtatur *Thom. Truſ. dec. 19. lib. 2.* & hæc mihi veriſſima videtur ex infraſcriptis.

Primo, ex *text. in d. clem. 2. in princ. & in §. dignitatem verb. extrinſeci, de vit. & honeſt. cler.* vbi clerici iubẽtur veſtes proprio ordini congruentes deferre, & indecentes deponere. quia habitus extrinſe-
2 ci morum intrinſecam honeſtatem oſtendunt. cui concinit, quod talis quis præſumitur, qualem oſtendit habitus, quem gerit, *cap. ſi Iudex, vbi plenè ſcribentes de ſent. excom. lib. 6. l. 2. vbi Bar. C. ſi ſeruus exportand. veniat l. pen. C. de ingen. manumiſſ. l. minor 25. Annis ff. de minor. Feder. de Sen. conſ. 13. nu. 3. verſ. talis namq. Din. conſ. 53. n. 15.* facit etiam quod exſtimate cõſueto fabricenſibus imprimi, latinans fabricẽſis agnoſcitur, vt inquit *tex. in l. ſtigmatè C. de fabricen. lib. 11. & in cap. hoc ipſum 33. q. 2.* vnde parum, aut nihil refert qualis ſit habitus qui geſtatur occultè, ſi contrarium publicè appareat, cum paria reputẽtur nõ eſſe, & eſſe ſed nõ poſſe apparere, l in lege, vbi notant omnes, & præſertim *Bart. de contrab. empt. & in l. duo ſunt Titii vbi Bal ff. de teſtam. tut. l. ſi fuerit ff. de reb. dub. l. cum ex pluribus, ff. de manumiſſ. teſtam. l. quoties ff. quæ ſatiſd. cog. cap. fin. de cleric. non baptiz. cap. ſolemnitates, de conſecr diſt. 1. cap paruulos cum quatuor ſeq. de conſecrat. diſt. 4.* Et hinc eſt quod æquè punitur corrumpens album prætoris, vt legi non poſſit, ac punitur ille qui deleuit in totum, *l. ſi quis id quod ff. de iuriſdic. omn. iudic.*

3 Et relicta in teſtamento quæ conſultè, vel inconſultè legi non poſſunt, habentur perinde ac ſi relicta non forent, *l. 1. in princ. et in §. ſed ſi legi ff. de iis quæ in teſtam. delentur.*

Secundo his accedit, quod multiplici ex cauſa præcipitur religoſis habitum publicè deferre, nempe vt eis uagandi materia ſubtrahatur, c. vt periculoſa ne clerici vel monachi lib. 2. Item vt in-
4 decenti honeſtate contineantur, *cap. clerici officia de vit. et honeſt. cleric.* vt diſtinguantur ab aliis, quo eorum qualitas, & profeſſio ſigno viſibili pateat, *d. c. 51. Iudex, de ſent. excom. d. l. ſtigmata C. de fabricenſ. lib. 11. l. ſed ſi accepto ff. de iure fiſci,* Quibus omnibus effectibus cum careat occulta ipſa habitus delatio, conſequens eſt, vt illa ab apoſtaſia religioſum non excuſet.

Præterea, pertinet publica geſtatio ha-
5 bitus ad honorem religionis, *cap. Epiſcopi ead. cauſ. et quæſt.* vnde ſeneca vxori Neronis, indue te (inquit) delicate cariſſima, non propter te, ſed propter honorem imperii, & hæc eſt ratio cur Baſilicę, Oratoria, veſtes, vaſa ſacra, & corporalia, munda, & nitida aſſeruari debent in Eccleſiis, nempè quia in Dei tendunt honorem, *cap. 2. de cuſt. Euchar. cap. 1. 21. q. 4.* Item publica geſtatio habitus pertinet ad

cui ad propriç perſonç tuitionē,& ornamentum,*c. ſine ornatu* 11. *q.* 4. qui etiam effectus ceſsant ex abſcondita habitus delatione, cum neque religio ſuum conſequatur honorem, neque religioſus ſit tutus quin in extraneo habitu extrinſecus deprçhenſus, laicorum nō pateat incurſibus,quorum neq; ipſe, neq; religio conqueri poſset,quippè cum illi iuſto fuerint errore lapſi, cui iniuriam paſsus religioſus cauſam prçbuit, cum ſe contra propriç religionis morem,cum eiuſmodi habitu publico ſe comiſit,ad exemplum matronç in habitu meretricali deprçhenſæ,quç iniuriarū actionem non habet, ſi eam quiſpiam blando ſermone libidinis cauſa inſectauerit,*l. itē apud* §. *ſi quis virgines ff. de iniur. cap. in audientia, de ſent. excom. quibus iuribus hoc etiam affirmant, et rectè Vital. in clem.* 2. *nu* 9. *de vit. et honeſt. cleric. Couar. reſol. cap.* 14 *ſub num.* 2. *Briſſon. ſelect. antiq. libro primo, capitulo quarto.*

6

7

8 Similis eſt quæſtio,quam *Quintil. proponit lib.* 7. *cap.* 3. An qui in lupanari cum aliena vxore fuerit deprehenſus, adulterii teneatur, Nam,& hic (vt ipſe concludit) iuſti erroris excuſatione, adulterii crimē deprecari poteſt; Quod quidem firmat ex noſtris *Angel. in l. mater,* §. *mulier, ff. de adult. et in l. ſi vxor,* §. *ſed in ea ff. eod. tit.* Etiamſi Adulter ſciat eſſe nuptam,dummodo mulier viuat more meretricio, & comprobant *Tiraq. l.* 3. *connub. ſub num.* 23. *in fin. Clar. in* §. *adulterium verſ Quæro nunquid*, vbi hanc dicit eſſe communem,& poſt eum *Hippol. Bonacoſſ. quæſt. crim. in verb. adulterium, quibus accedit Ghirland. etiam de poenis omniſar coitus,* §. 7. *nu.* 5. *verſic.* 4. *etiam fallit, Rota dec.* 808. *nu.* 9. *par.* 1. *diuerſorum.*

9 Tertio prçmiſſis additur, quod cum habitus ſecum afferat, vt talis quis reputetur, qualem illum habitus demonſtrat,*d. cap. ſi iudex, de ſent. excomm. in* 6. *cum aliis ſupra alleg.* vtique reputatio parit ſaltim ius in poſſeſsione *Oldrad. conſ.* 244. *num.* 9. *verſiculo ſexto opponebatur, Franch. in d. capitulo ſi iudex,* §. *idem eſſe ſub numero.* 3. *Vital. in clem.* 2. *numero* 88. de pœnis,& propterea ex delatione habitus ſub pannis, hoc etiam naſcitur inconuenientes, quod Religio quodammodo iure ſuæ poſſeſſionis fraudatur, cum habitus exterior ſit diuerſæ qualitatis.

10 Quarto pro hac ſententia maxime facit, quod in quolibet actu explicando præcipuè conſideratur modus quo explicatur, Hinc non ſufficit iudicium reddi, niſi iudex illud ſuo modo reddat; nempè ſedens pro Tribunali palam, & figura iuditii,*l. vnica,* §. *ſimili quoque modo ff. de latin. libert. tollend.* Nèc ſufficit quem teſtari niſi iuxta prçſcriptum modum teſtetur, ſcilicet in conſpectu teſtium ita conſtitutus, vt ab omnibus inſpici, & videri poſſit,*l. ſi non ſpeciali, & l. ſi vnus, C. de teſtam. quod commu ter eſſe receptum dixere, Alex. in d. l. ſi non ſpeciali numero* 6. *Iaſ. numero ſecundo, Pariſ. conſil.* 33. *column.* 1. *lib.* 2. *poſt Alber. ibidem, & Cin. in l. teſtium quæſt.* 4. *C de teſtib. quibus aſſentitur etiam Vaſq. de ſucceſſ. progr.* §. 14. *num.* 2. *lib.* 2.

11

Pariter in aqua ducenda prçcipuè modus conſideratur ducendi, *l.* 1. §. *Duo autem ſunt genera. ff de acqua quotid. & æſtiua*: Et propterea non ſufficit monachū habitum deferre, niſi etiam ſuo modo deferatur, nempe publicè,& palam iuxta diſpoſitionem *d. cap. vt periculoſa, ne clerici vel monachi lib.* 6.

12

Ex his manifeſtè apparet hanc opinionem eſſe veriſſimam, quam etiam Rota probauit ſub Die 28. Nouembris 1554. coram Oradino, prout refert *Veral. deciſ.* 219. *quæ incipit, ſubreptitia eſt num.* 2. *par.* 3. inferens propterea gratiam obtentam non facta mentione huius apoſtaſiæ eſſe ſubreptitiam, & idem tenet *Acchill. dec.* 1. *de Apoſtat. ſub nu.* 10. *Contrarium & nu.* 11.

Quod eo magis hodie procedit poſt *Sacr. Trid. Conc.* cuius auctoritāte ſancitum eſt, nè amplius detur licentia regularibus occultè ferendi habitum ſuæ religionis, vt *in cap.* 19. *Seſſ.* 25. *de Regular.*

13 Hæc concluſio, vt ſupra conſtituta ſcilicet, quod per geſtationem habitus ſub pannis incurrit Religioſus

in apoſtaſiam, declaratur, vt procedat,
quando habitus coopertus geſtatur ad
effectum vt viuere poſſit tanquam lai-
cus, vel tanquam Clericus ſæcularis, ſe-
cus ſi ex leuitate illum deferat, non ani-
mo deſerendi Religionem, hic enim non
incurrit apoſtaſiam irregularitatis, quæ
inducat inhabilitatem ad beneficia, ſed
tantum inducit excommunicationem, vt
Rot. declarauit 11. *Februarii* 1555. *coram
Oradino ſicuti refert Achill. d. dec. vnic.
de apoſt. nu.* 10. *& ſeq.* ſubdens huius opi-
nionis etiam fuiſſe antiquiores Præſiden
tes pœnitentiariæ, qui ex Theologorum
relatione aſſerebãt iſtam eſse veritatem.
Ad dignoſcendum autem quando habi-
tus coopertus geſtetur animo viuendi
laicaliter, An vero ex leuitate, recurren-
dum eſt ad Argumenta, & coniecturas,
idem *Achill. loco cit. nu.* 15. Et hæc quo
ad primum caſum.

Quo vero ad Secundũm, nempè quã.
14 do quis ex cauſa neceſsaria habitum
coopertum deſert, dubio procul dicen-
dum eſt tunc, & ab Apoſtaſia, & ab ex-
communicatione excuſari, Ita *teſt. in c.
penult. vbi gloſ. in verb. cauſa de vit.
et honeſt. cleric. et in clem. ſecunda, verb.
ceſſante, et verb. rationabilis eod. tit. gloſ.
in d. cap. periculoſa, in verb. temerè nè Cle-
rici, vel Monachi lib. 6. Butr. in capitulo
3. nu 6. de Apoſt. D. Ant. in 3. par. tit. 24.
cap. 33. Silueſt. in Summ. verb. habitus*
15 *nu.* 3. In quam ſententiam maximè fa-
cit quod, & ſi clericis ſit interdictum ta-
bernas intrare, & comã, & barbã nutrire,
c. clericus, de vit. & hon. cler. Nihilominus
prædicta omnia facere poſsunt ex cauſa
neceſsaria *gloſ. & Doct. in c. cler. de vit.
et honeſt cler. Part. Imol. conſ.* 84. *n.* 7. *et* 9.
item fuit quod licet ſit vetitum Prçlatis,
16 ne mutato habitu extra limites Diocçſis
diſcurrant, hoc tamen facere poſſunt ex
cauſa neceſſaria; *Extrauag.* 2. *de maior.
& obed.* Item quia ex cauſa neceſsaria
etiam in rebus Deo ſacratis, fas eſt a for-
ma. & prçſcripto recedere, adeo vt ex
cauſa neceſſitatis liceat ſuper re non ſa-
cra celebrare *cap. ſicut de conſecrat. diſt.*
1. atque in caſu neceſſitatis licet conſti-
tuto in peccato mortali ſacram tangere
Euchariſtiam, quam alioquin non niſi
mundis corde fas eſt attingere, *Innoc. in
cap. quod te de pœnit. & remiſſ.* Idiotæ pa
17 riter, & laico, licet imminente neceſsi-
tate baptizare *cap. Sanctam, de conſecrat.
diſt. 4. gloſ. fin. in clem.* 1. *de baptiſ. Felin.
cap. dilecta num.* 16. *de reſcript. et in cap.
querelam num.* 11. *de iureiur. quod etiam
admittit Ancbar. conſ.* 195. & multa alia
neceſſitatis ratione fiunt permiſſa, quæ
alias denegantur, quç ſeriosè congeſse-
re *Tiraq. de retract. conſang.* §. 26. *gloſ.* 1.
num. 16. *cum ſeq. Menoch. caſ* 182. *Hoieda
de incompatib. benefic. par.* 2. *cap.* 9.

18 Cauſa vero neceſsaria intelligitur nõ
ſolum ea, quç cogit neceſſitate certa, &
prçciſa, ſed etiam cauſa probabilis, nem-
pè ſi adeſset timor, nè incideret in ma-
nus latronum, aut inimicorum dum per
loca periculoſa iter faceret, vt probat
sext. in Extrauag. 2. *de maior. & obed.* ne-
que hçc opinio habet controuerſiam.

SVMMARIVM.

1 *Habitum ſi quis deferat coopertum non
excuſat eum timor poena bene meritæ.*
2 *Religioſus ſciens ſe calumniari apud ſupe-
riorem ſi illius timore gerat habitum
coopertum excuſatur.*
3 *Quod ſit ad defenſionem iure fieri dicitur.*
4 *Clericum percutiens ob defenſionem in ex-
communicationem non incidit.*
5 *Iniuſtè vexato fas eſt ſe redimere quoquo
modo.*
6 *Iniuſtè carceratus, ſi relaxetur cum iura-
mento de redeundo non tenetur.*
7 *Iniuſtè carceratus ſi poſt fugam a carceri-
bus redeat ad carceres cum periculo mor
tis peccat.*
8 *Seruus poteſt deliteſcere donec Domini ira
efferueſcat.*
9 *Salutis tuendæ cauſa multa facta eſſe quæ
alioquin non fuiſſent, monſtratur exem
plis.*
10 *Delictum ſuum nemo tenetur prodere.*
11 *Damnatus ad mortem non tenetur facere
actus ex quibus ſibi mors inferatur.*
12 *Habitum alicuius religionis geſtare eſt te-
ſtari cui religioni nomen dederit.*
13 *Teſtimonium cõtra ſe ferre nemo tenetur.*
14 *Defenſioni propriæ nemo poteſt renũciare.*
15 *Mortẽ ſibi inferens dicitur ſui homicida.*

Timor

Digitized by Google

16 *Timor pœnæ benè meritæ non excuſat eum qui defert habitum coopertum.*

17 *Offenſio vbi eſt licita ibi defenſio reprobatur.*

18 *Debitorem fugientem quando licitum eſt capere, ſi ſe telo defendat licet occidere.*

19 *Delicta ne maneant impunita debet curare Superior.*

20 *Reſiſtentia non eſt licita quando vis infertur ratione publicæ vindictæ.*

21 *Malefactor per admisſionem delicti ſua voluntate ſubiicit pœnæ.*

22 *Obligatio ex delicto deſcendit ex æquitate naturali.*

23 *Carceratus auctoritate publica, & ſi reperiat oſtium apertum nō debet egredi.*

24 *Religioſus habitum gerens dicitur munus obire quod per profeſſionem religionis explendum ſuſcepit.*

25 *Malum nemo tenetur facere licet aliquando teneatur ad id ex quo ſequitur malum.*

26 *Habitus geſtatio tendit ad ſignificandam religionem.*

27 *Teſtimonium contra ſe tenetur quis ferre a iudice requiſitus.*

ARGVMENTVM.

An probabilis dicatur cauſa, ſi Religioſus deferat habitum coopertum ſolo timore ne contingat ipſum incidere in manus Curiæ, ſeu Superioris, apud quem criminabatur.

CAP. XIII.

1 PVgnant in hac re *Port. Imol.* & *Triuiſ.* Siquidem *Triuiſa. deciſ. 29. lib. 2.* eſt in ſententia huiuſmodi cauſā non eſſe probabilem, eo quod ſit timor pœnæ benè meritę, qui excuſare minime ſolet, *ex trad. per eundem in tract. de mod. & ord. proced. inter reg. cap. 13. num. 3.* proindq; inquit, in facti contingentia, Religioſum quendam, qui faſſus fuerat ſe hoc timore habitum coopertū geſtaſſe, veluti Apoſtatam fuiſſe iudicatum. At contrarium ante ipſum omnino ſcripſerat *Port. Imol. conſ. 84.* Mihi vero quo facilius ſingula ſuccedant duo videntur conſiderandi caſus; primus quando Religioſus ſcit ſe calumnioſe, & iniuſte apud Superiorē criminatum, timetq. iniurioſam vexationem ad quam euitandā habitū defert coopertū. Secūdus quādo iuſte, & pro delicto realiter patrato à ſuperiore perquiritur, & religioſus ne in eius manus incidat habitū abſcondit, & celat. Quo ad primū cauſa talis timoris, probabilis mihi videtur ex pluribus, &c.

2 Primo *ex tex. in clem. paſtoralis §. quis enim de ſent. & re iud.* quo loci quis .n. inquit, audeter ſe talis ſubire iudicium, & ſe in hoſtium ſinu reponere, ac ad mortē per violentam iniuriam, non per iuſtitiā inferendam vltroneum ſe offerre, Hæc quidem iure timentur, hæc de more vitātur, hæc humana fugit ratio, hæc aborret natura.

3 Secundo quia hoc eſt Hominibus a natura inſitum vt quilibet corpus ſuum quacunq. ratione tueatur, adeo vt quicquid propter proprii corporis tutelam quis fecerit, iure feciſſe dicatur *l. vt vim ff. de iuſt. & iur. l. 1. §. vim, ff. de vi & vi armat. l. itaque in princ. & l. ſcientiam §. fin. ff. ad l. Aquil. l. ſi quis Agreſſorem, l. ſi quis percuſſorem C. de Sicar. & in l. 1. C. quando liceat ſine iud. ſe vind. c. ius naturale 1. diſt.* Et hac ratione fit, vt percutiens clericum ob ſui defenſionem, non incidat in excōmunicationē *c. 3. de ſent. excom. & in c. dilecto eod. tit. in 6.* Dec. *in in d. l. vt vim, n. 6. & 7.* Franc. Zoannett. *ibid. ſub nu. 11.* neq. fiat irregularis *clem.*

4 *vnic. de homicid.* vſq. adeo vt ſi celebrās hoc faciat, poſſit nihilominus hoc non obſtante miſſam complere, *Abb. in c. clerici de vit. & honeſt. cleric. Dec. loco cit. n. 8.* Itē occidens latronē ad ſui defēſionē, ſi aliter nō poterat euadere, nō tenetur neq. in foro interiori pęnitētiā agere, *c. 2. vbi notatur extr. de homicid.* Aequius ergo admitti, poterit, vt ad iniuſtam vexationem euitandam habitum relinquat vel abſcondat.

5 Tertio huic facit, quod cuique iniuſtè vexato fas eſt quomodocūque redimere Sanguinem ſuum, *l. 1. ff. de bon. eor.*

qui ant.ſent.l.tranſigere,vbi gloſ.& Doct. C.de tranſact. & *ideo ſi quis per violentiam, & Iniuriam, in carceribus detineatur, poterit eos frangere,et aufugere*, *Bar. per illum tex. in l. vis eius C. de probat. Soccin. in l. 1. num. 13.ff. ne quis eum qui, Alex. in l.ſed ſi eximendi §. ſi quis circa fin. ff. eod. tit. Gramm. conſ. 51. n. 6. Neuizan.conſ. 61. num. 37.*& ſi forsaſſe relaxetur præſtito iure iurando de redeundo ad carceres redire minimè tenetur, prout cenſuit *gloſ.ſing. in d. clem. paſtoralis verb. per violentiam, quam ibidem probant omnes de ſent. et re iud. Bal. in rubr. de vit. et honeſt. Cler. colum. 2. Abb. in cap. ſicut 29. num. 4. et in cap. ſi vero num. 8. de iuretur. et in c. inter alia ad fin. immunit. Eccleſ. Rip. in l. Admonendi num. 171. et 172.ff.de iureiur. Cur. Sen. ibidem num. 169. Iaſ. in l. ſi duo patroni §. fin. nu 4.ff.eodem Marſil. ſing. 177. Boer.deciſ. 215. num. 19. Petr. à Plaza in Epis. delict. lib. primo cap. 23. num. 6.* Id quod etiam in foro conſcientię verum eſſe affirmant *Couar uar.reſol. lib. primo cap. 2.ſub num. 10. verſ. in ſecunda propoſitæ quæſtionis, Menoch. de arbitr. caſ. 301. num. 15. et pluribus comprobant Brunor. à Sole in quæſt. legal. q. 30. num. 31.& ſeq. vbi receptiſſimam dicit, ac Seraph. in tract.de priuil. Iuram. priuil. 132. num. primo*. Et in caſu in quo redeundo incurreret periculum mortis, tunc quod vel ſi non aufugeret, vel ſi poſt fugam arreptam rediret, grauiter peccet veluti maxima temeritate vſus, colligitur *ex trad. per* D. *Thom. 22. q. 69. art. 4. ad ſecundum argumentum, & ſcribit Io.Maior. in 4.ſent. q. 22. col. 1. Couar.loc.cit.ſub num. 10.verſ.7.bis animaduerſis Plaz.d. lib. 1. cap. 23.num. 6. & 7. Clar. in prax. §. fin. q. 25.verſ. 3. autem modo*, quibus aſſentitur D. *Proſper. Farinac. tom. ſecundo, tit. de carceribus q. 30. num. 121. 122. 123.& ſeq.* Ergo pari ratione licebit Religioſo iniurioſæ, & iniuſtæ vexationis effugiende gratia habitum abſcondere.

8 Quarto huic ſententiæ fauet *text.in l. quid ſit §.Sin autem in hoc tantum latuiſſet ff. de ædil. edict.* quo loci licet ſeruo per aliquos dies delitеſcere, quouſque Domini ira efferueſcat, vel faciliorem apud ipſum deprecatorem inueniat, id quod etiam probat *text. in l. bouem in princ. ff. eod. tit.* ergo æque licebit Religioſo ſub alieno habitu delitеſcere, quouſque Superiorem innocentiæ ſuæ reddat certiorem.

9 Quinto ſuffragatur quod legitur *lib. 1. Machab.cap.2*. vbi propriæ ſalutis tuẽdæ gratia Iuſtum cenſuerunt vt Sabbatũ non cuſtodirent: quod tamen ſacroſanctum erat, & inuiolabile: Ergo tanto magis Religioſo concedi poteſt proprium habitum emittere, quo ſe ipſum ab iniuria eximat, & calumnia.

Sexto His finitimum eſt, quod ſi Deus peculiares quaſdam Ciuitates voluit adeſſe in quibus tuti eſſe poſſint, qui non ex induſtria, ſed per imprudentiã delictum admiſerint, multo magis credendum eſt habitus mutationem iuſta exigẽte cauſa ſibi non eſſe diſplicituram.

Quin etiam ad calumnioſam, & iniuſtam perſecutionem euitandam hoc ipsũ Religioſis licere docuit exemplo Chriſtus Saluator, qui a facie Herodis fugit in Egyptum, *Matth.* 2. & quando Iudęi lapides tulerunt vt iacerent in eum, exiuit de templo, & abſcondit ſe Io.8.& Diſcipulis dixit, ſi perſequuti vos fuerint in vna Ciuitate, fugite in aliam, *Matth. c.*10. Docuit etiam Paulus, qui a fratribus per murum dimiſſus eſt in ſporta, Actuũ 9. Docet hoc ipſum pariter & ipſa natura, cũ videamus, & Animãtia nihil omittere quo ſe a periculis eximant. Siquidem Solipus pixis, chamæleon in frigia, & Parandus in Aethiopia metu cum delitеſcunt mutantur ad ſimilitudinem rei, cui adhærent; cerui etiam cornibus amiſſis delitеſcunt vt inermes, & quandiu cornibus carẽt propriæ imbecillitatis conſcii noctu procedunt ad pabula, interdiu nõ audent, imo vbi creuerunt ad arborẽ experiuntur nec aliter aperto prodeunt, quã ſi ea firma experiantur. Caſtor etiam a venatoribus fugatus, ne capiatur teſtes ſibi dentibus præcidit.

His omnibus fit, vt excuſandus iure merito cenſeatur Religioſus, ſi habitum

coope.

cooperiat, & tegat ad hoc, vt facilius calumnioſam criminationem euadat, Et hęc quo ad primum caſum, in cuius ſpecie recte procedit opinio Portii Imolenſis.

Quoad ſecundum caſum, nempe quã do Religioſus habitum tegit, ne incidat in manus Superioris, à quo perquiritur pro delicto realiter patrato, occurrunt in verã quęparte n rationes quæ rẽ reddunt laborioſam, & difficilem. Siquidem quod hic timor, veluti propriam per ſonam defendens ſit excuſabilis, ſuaderi poſſit ex infraſcripti.

10 Primo, quod nemo tenetur ſemetipſum prodere, vel denunciare delictum à ſemetipſo commiſſum, qua muns mune ris publici ratione ilii incumbat onus denunciandi, vt profitendo cenſuerunt *Bal. in l. prima in fin. C. in quib. cauſ. & integr. reſt. non eſt neceſſ. Alex. in l. cum quidam §. quod dicitur numer. 13. ff. de acq. hared. Fel. in cap. cum olim numer. 3. de accuſat.*

11 Nemo enim tenetur agere aliquid ex quo malum ipſe incurrat: vſque àdeo vt etiam iuſtiſſime ad necẽ damnatus, nõ teneatur facere actum ex quo ſibi mors inferatur, veluti veneni poculũ ſumere, vel ſemetipſum iugulare, licet teneatur mortẽ pati, & miniſtris non reſiſtere, *D. Aug. de Ciuit. Dei lib. primo c. 20. & 21. D. Thom. 2.2 q. 64. art. 5. Alex. de Aleſ. par. 3. q. 37. Membr. 5. art. 2. D. Ant. par. 2. tit. 7. cap. 8. circa med. Petr. Nau. de reſtit. cap. 3. num. 20. lib. 2. Greg. Sayro in ſumma, quam inſcripſit clauem regiam lib. 7. capit. 9. quibus ex iuriſtis aſſentitur Couar. var. reſol. lib. 1. cap. ſecundo ſub num. octauo in fin.* at geſtare habitum ſuæ Religionis apertum, eſſet quodammodo prodere ſe ipſum ergo.

12 Secundo, Habitum alicuius religionis geſtare, idem eſt quod ferre teſtimonium qualitatis eius perſonæ, nempè teſtari cui religioni nomen dederit, *cap. vt periculoſa, ne clerici, vel Monachi lib. 6.* cum aliis ſupra allegatis, At nemo tenetur contra ſemetipſum teſtimonium proferre, *l. nimis graue C. de teſtib. l. qui accuſare C. de eden.* Ergo excuſari debet, ſi ad hoc ne contra propriam perſonam cõteſtetur admiſſum delictum, ſub alio habitu abſcondit incedit.

14 Tertio hanc opinionem commendat, quod adeo naturale eſt, vt quiſque ſe ipſum defendat, vt proinde ſit conſtitutum neminem poſſe propriæ defenſioni renunciare, *l. liber homo ff. ad l. Aquil. l. non tantum ff. de appell. Bar. in l. cuſtodias ff. de pub. iud.* Quinimmo qui ſe ipſum defendere nequit, debet à iudice defendi, *l. ſi non defendatur ff. de poenis l. 2. in princ. §. ſed hæc interpretatio ff. de cuſtod. & exhib. reorum.* Et mortem ſibi inferens, immanis ſui ipſius homicida dicitur, *l. prima vbi per omnes ff. de his qui ſibi mortem conſciuerunt, l. omne delictum §. qui, de re milit.* Ergo in tantum videtur excuſandus Religioſus qui ſub alieno habitu quęrit poenam euitare, quod culpandus grauiſſime videretur, ſi hoc facere negligeret.

At nihilominus reipſa enucleate perpẽ ſa in cõtrariã deſcẽdo ſẽtẽtiã, in quã, & ipſe ſ riuiſ. reſidit, nempè quod hic timor veluti pœnæ benemeritæ, ad iuſtam excu ſationis cauſam minime pertingat, Hæc autem concluſio probatur ex infraſcriptis.

16 Primo vbi offenſio, eſt licita ibi eſt reprobata defenſio, vt probat aperte *teſt. in l. milites, §. irreuerens ff. de re milit. & in l. ſi ſeruus C. de his qui ad Eccleſ. confug. & in l. ſi quis in graui §. ſi maritus in fin. ff. ad Syllan. Bar. in l. vim n. 4. ff. de iuſt. & iur. Florian. in l. 1. §. cum Arietes ſub num. 3. ff. ſi quadrupes pauper.* Vnde ſiquis ex forma ſtatuti poteſt offẽdi, non licebit illi ſe defendere, & quatenus ſe defendat, poteſt occidi, *Bar. loco cit. Florian. in d. §. cum arietes col. 2. ff. ſi quadrupes pauper feciſſe dicatur, plene Bologni. conſ. 63. num. 1. cum ſeq. & per integr. conſult. Nellus de S. Gemin. in tract. de bannit. in 2. par. 2. tempor. q. 49. Marſil. in eod tract. verb. Ab offenſis numero 22. pag. mihi 191.* Item in eaſibus, in quibus licitum eſt capere debitorme fugientem, ſi telo ſe defẽdat, licitũ eſt ipſum interficere, vt profitẽdo

 cenſue.

Digitized by Google

cenſuerunt *Bal. & Salic. in l. ſi vt alle. gas in fin.* C. *ad l. Cornel. de Sicar. Marſ. loco cit. num.* 23. At modo in caſu in quo Religioſus deliquit iuſta, eſt aduerſus ipſum Superioris perſequtio, quia debet ipſe curare ne delicta remaneant impunita *l. Ita vulneratus ff ad l. Aquil. l. ſi reo §. fin. ff. de fideiuſ. l. ſi ſticchum poſt princ. ff. de ſolut. l. licitatio §. quod illicite ff. de publican. l. nullus C. de Iudeis c. vt fame extr. de ſent. excom. Marſil. loco cit. n.* 16. Ergo non licebit religioſo, qui facinus perpetrauit, ſe ſub alieno habitu occultare, cum hoc ſit ſpecies defenſionis.

19 Secundo quãdo vis infertur a perſona publica, rõne publicæ vindictæ, tũc nõ eſt licita reſiſtẽtia, ſed debet æquo aĩo tolerari, *l. qui reſtituere ff. de rei vend. l. ſi quis inſiuſſ ff. ne vis fiat ei, qui in poſſ. per quæ Iura ſic ſcribit Bar. in d. l. vt vim num. 3. de iuſt. & iure* Quando autem Religioſus crimen perpetrauit, Superior qui illum quærit, infert illi vim ratione publicæ vindictæ, Ergo non eſt licita Religioſo reſiſtentia, ac proinde neque licet delitеſcere ſub alieno habitu, quia per hoc eluditur criminis punitio.

20 Tertio per delicti admiſſionem malefactor ſe ipſum pœnæ ſua voluntate ſubiicere videtur, *l. Imperatores ff. de iur. fiſci §. quia vero Auth. de non alien. collat.* 1. *l.* 1. *§. beſtias vbi gloſ. ff. de poen. l. poſt diui C. ad l. Iul. maieſt.* vſq. adeo vt nõ defuerint, qui ſcripſerint obligationẽ ex delicto, ex delinquentis conſenſu deſcendere, veluti *Faber. in §. furtorum Inſt. de oblig. quæ ex delict. naſcuntur Floria in l. inde veratius §. fin. ff. ad l. Aquil. Alciat. de præſumpt. regul. 3. præſumpt. 33. num. 4. quibus etiam calculum præbet. Vaſq. de ſucceſſ. creat. lib. primo, §. 10. num.* 665. Ergo dum Religioſus dignã animaduerſionem per alieni habitus delationem refugit, contraire videtur obligationi, quam propria ſponte per delictum contraxit, vel ſaltem illi, quæ naſcitur ex æquitate naturali, quæ dictat crimina puniri, cum nemo neget obligationem ex delicto, ſaltem ex æquitate naturali deſcendere, *Bart. in l.* 1. *num.* 11. *ff. de cond. ex lege Bald. in Auth. ad hæc num.* 19. *C. de vſur. Dec. in cap.* 1. *num.* 77. *de conſt. Garz. in l. legitima ff. de pact. Gomeſ. in §. omnium num.* 2. *Inſt. de act. Pinell. in Auth. niſi num.* 32. *C. de bon. mat.* Et per conſequens eius timor neque iuſtus, neque probabilis poreſt reputari.

21 Quarto hoc probatur ex gloſ. quam ibi notandum, & ſingularem dicit *Bald. in l. ſucurritur in fin. ff.* ex quibus cauſis maiores, vbi aſſerit quod detentus in carcere publica auctoritate, etiam ſi egredi poſſit reperiens oſtium apertum, debet nihilominus non egredi, & hoc idem etiam profitetur *Florian. in d. l. prima, §. cum arietes ante num.* 4. *ff.* ſi quadrupes pauper feciſſe dicatur; Ergo pari ratione, ſi non licet eludere iuſtam criminis vindictam carceres egrediendo, æquè non poterit euitari auctoritas Iudicis alienũ habitum geſtando, quia eadẽ militat publice vendictæ ratio, *Arg. l. illud ff. ad l. Aquil.*

22 Ex his patet ad contraria reſponſio. Non obſtat ergo primum, nam & ſi verũ ſit, quod nemo teneatur ſemetipſum prodere, veriſſimum eſt etiam non poſſe facere actum per quem dignam poenam eludat: habitus vero geſtatio palam, & publice non infert neceſſario, & directe ad ſe ipſum prodendum, & detegendum delictum, ſed magis ad obeundum munus quod per Religionis profeſſionem explicandum ſuſcepit, ac propterea dici non poteſt, quod per illum prodat ſemetipſum: Nec refert, quod non teneatur

23 agere aliquid ex quo malum incurrat, quia verum eſt, quando actus ſua natura immediate prodit ad malum, prout eſt veneni hauſtus, Iugulatio, & coetera ſimilia, ſecus quando non prodit ad malũ ex ſua propria natura, licet ex illis poſſit ſequi malum, prout ex exiſtentia in carceribus, & coetera huiuſmodi, quia ex actibus iſtis non dicitur facere actum ex quo malum incurrat, vt bene declarat *Couar. lib. primo var. reſol. cap.* 2. *num.* 8. *in fin.* & hoc quidem recte firmatur exemplo martyrum, qui a carceribus Tyrannorum aufugere noluerunt, etiam da

ta

ta fugæ oportunitate, quia, & ſi ex manſione illa mors ſequebatur, tamen non erat morti omninò proxima, vt idem Cou.loco.cit.ſcribit nu. 9. Minus offendit ſecundum, tum quia publica habitus geſtatio directè tendit tantum ad ſignificādam religionem cui religioſus per profeſſionem nomen dedit, in quo faciendo, & obligationem explicat ſuam, *cap. vt periculoſa, ne clerici, vel monachi*, & Deo per veritatē gloriam tribuit, iuxta illud Ioſue *c. 7. filii mi da gloriam* Deo *Iſrael, atque iudica mihi quidfeceris, ne abſcondas*. Tum etiam quia illud quod dicitur neminem teneri teſtimonium reddere contra ſemetipſum, eſt verum ſi teſtimonium poſtuletur à parte, ſecus vero ſi exigatur a iudice, quia tunc tenetur ferre teſtimonium etiam contra ſemetipſum eſt, *capitulo cum dilectis, de accuſat. capitulo ſecundo, de confeſs. quibus concinit Eccleſiaſt. cap. pro anima tua* non *confundaris dicere verum*, quod quidem intelligunt etiam cum vitæ diſcrimine, *D. Thom. 2. 2. quæſt. 69. art. 1. ibique Cai: Bannes, Petr. Arag. & Michael Salon. Sot. de iuſt. & iur. q. 6. art. 2. concluſ. 6 Nauar. in Manual. cap.* 18. *n.* 57. *& cap.* 25. *nu.* 36 & hoc, ſiue teſtimonium exigatur tanquam a reo, ſiue tanquam à teſte, vt poſt alios, quos refert ſcribit *Greg. Sayro in clau. Regia lib.* 12. *capitulo* 16. *num.* 1.

Tertium, argumentum tollitur ex iis, quæ dixi in primo huius partis argumento, ex quibus ſatis liquere poteſt illud procedere quando defenſio eſt licita, nō autem quando eſt illicita, eo quod offenſio eſt a iure approbata.

Conſtat propterea hunc timorem ad iuſtam excuſationis cauſam minime prodeſſe, proindeque Religioſum contrahere poenas inflictas in eos qui temerè habitū deſeruerunt. Verum quia huiuſmodi habitus deſertio, non fit animo deſerendi religionem, ſed vt poena contracti criminis effugiatur, idcirco ex eo non cōtrahitur Apoſtaſia irregularitatis, ſed illa tantum quæ infert excommunicationem, *ex cap periculoſa ne clerici, vel Monachi lib. 6. ſecundum ea, quæ dixi ſupra in cap. 9. num.* ...

SVMMARIVM.

1 *Profeſsionem non fuiſſe factam, & factam nulliter paria ſunt.*

2 *Apoſtata eſt qui pendente cauſa nullitatis profeſsionis re..t ad ſeculum.*

3 *Religioſus non poteſt priuare religionem ſua poſſeſsione ſub prætextu nullitatis profeſsionis.*

4 *Religioſus qui vult exire eo quod emiſit profeſsionem intra annum, debet expectare iudicis declarationem.*

5 *Apoſtata eſt ſi quis perſuaſione ductus quod profeſsio ſit nulla diſcedat religione.*

ARGVMENTVM.

Nulliter profeſſus an poſſit ſine crimine apoſtaſiæ ad Sæculum redire.

CAP. XIV.

IN propoſita difficultate tres poſſunt conſiderari caſus.

Primus quando de nullitate ambigi non poteſt, eo quia illa eſt iudiciali ſententia declarata, & tunc nullus poteſt apoſtaſiæ ſcrupulus ſubeſſe, quia paria ſunt profeſſionem non fuiſſe factam, & fuiſſe factam, ſed nulliter ex reg. *l. ſin autem nullum*, vbi *Baldus*
1 *C. de legit. hæred. & in l. non putauit §. non quauis ff. de bonor. poſſ. con-tractab. & in leg. 4. §. condemnatum vbi plenè Doctor. ff. de re iud. cum aliis per Felin. in cap. ex parte de reſcript.* Alter eſt caſus, quando religioſus prætendit profeſſionem fuiſſe nullam, attamen declarata
2 non eſt, quia lis adhuc pendet, & tunc ſi ad ſæculum redeat, crederem eum eſſe inter Apoſtatas recenſendum, tum quia in cauſa propria non permittitur illi ius ſibimetipſi dicere *l. nullus ff. de teſt. l. nemo* vbi

vbi plene Doct. C. eod.tit.l.1. §. *propriam ff. quando appellandum ſit.*tum etiam quia in dubio præſumitur pro validitate profeſſionis, prout præſumitur pro validitate cuiſlibet *actus,l. quoties ff. de reb. dub. l. quoties ff. de verb. oblig.* Dec. *in l. in contrahenda num.7.ff.de reg.iur.Surd. deciſ.* 133. *num.* 16. Tum deniq.quia lite pendente non debet eſſe in poteſtate religioſi ſub prętextu prætenſæ nullitatis priuare religionem poſſeſſione quam ipſa religio acquiſiuit in eum per profeſſionem emiſſam, etiamſi poſſeſſio ſit contra ius,*cap. primo vbi gloſ. in verb. de iure, & Abb. num.* 4.*vt lite pend. cap. cum perſonæ de priuil. lib.* 6. *Anan. in cap. cum veniſſet num. primo de inſtitut. Dec. in cap. cum teneamur num.* 4. *verſ. ſic etiam de appell. & conſ.* 97.*ante num.* 2. *& conſ.* 103. *num. primo verſ. & facit textus, late Gabr. concluſ.* 6. *num.* 7. *tit. de acquir. poſſ.* Rot. *deciſ.* 41.*num.*10. *& deciſ.* 50. *num.* 29.*& deciſ.* 64. *num.* 3.*par.* 2.*& deciſ.* 595.*n.*5.*par. prima diuerſ.*

4 Et hæc procedunt etiamſi religioſus prætenderet profeſſionem nullam eo quia fuiſſet emiſsa intra annum probationis; quo quidem caſu eſt nulla,nullamque inducit obligationem ad alicuius regulæ, vel religionis, vel ordinis obſeruantiam,aut ad alios quoſcunq; effectus,ita diſponente *S.Trid. Conc. Seſſ.* 25. *cap.* 15. *de regul.* nam nihilominus debet expectare iudicis, Aut ſuperioris declarationem, cum potuerit eſſe quod religio eſſet peculiari priuilegio ſuffulta recipiendi profeſſionem infra annum, aut ad id acceſſerit ſpeciale Pontificis reſcriptum, aut quod fuerit emiſsa in manibus exequutorum ad id ſpecialiter à Papa deputatorum, vigore regulę 58. quo caſu tempus non eſt, neceſſarium *Rot. in Legionen. profeſſionis* 25. *Februarii* 1611. *coram R. P. D. Pirouano, quæ eſt deciſio* 329. *n.* 2.*p.*2.*tom.*1. *in recentior.* Vnde quouſque res plene non cognoſcatur,nō debet habitū relinquere, aut aliter ſe à religione ab alienare.

Et tanto magis procedunt, ſi nullitas prętenderetur à religioſo militari,in quo diſpoſitio Concilii non habet locū, *Rot. dec.*591.*par.*1.*& apud Seraph.dec.* 171.

5 Tertius,& vltimus eſt caſus, quando ſuper nullitate profeſſionis lis nulla fuit agitata, ſed religioſus hac perſuaſione ductus, quod profeſſio nulliter proceſſerit, habitum, vel religionem dimiſit, & in hoc caſu idem eſt dicendum quod in proxime pręcedenti caſu, dictū eſt quia militātē eædē rationes *l.illud ff.ad,l. Aquil.*

SVMMARIVM.

1 *Apoſtata non poteſt Doctorari.*

2 *Apoſtata ſi ſit Doctoratus licet actus teneat,tamen profeſſio eſt nulla.*

ARGVMENTVM.

Apoſtata an poſſit doctorari.

CAP XIII.

Negatiuam opinionē probant *Bar. in l. prima C. de nouo Cod. facien. num.* 12. *Anan. in Rubr. de Apoſtat. ante num.*3. *Bertach.in tract. de Epiſc. par.* 1. *lib.* 2. *q.* 35. *Lambert. de iurepatr. par.* 1.*lib.* 2.*q* 9.*art.*9.*n.*4.*& in facti contingentia probauit Rota apud Verall. deciſ.* 219.*num.*3 *par.* 3.*ſuffragari videtur Bald. in l. vnica* §. *ideoque num.* 5. *& ibi Salicet. num.* 3. *C. de nouo Cod.facien. quatenus concludunt excommunicatum doctorari non poſſe.*In contrarium faciunt *Card. in cap. perpendimus num.* 29. *de ſent. excom.* vbi quod licet Excommunicatus non debeat doctorari, ſi tamen doctoretur, actus tenet, & ſequuntur *Anan. in rubr. de magiſtris nu.* 9.*Dec. in c.Intelleximus nu.* 12.*de iudic. Suarez tom.*5.*diſp.*16.*ſect.*2.*ſub n.*4.*verſ. Ac propterea.*Ego quid in excommunicato ſentiam dixi ſupra *lib.* 4 *c.*16.pro nunc dixiſſe ſufficiat, quod etiamſi diceremus gradum doctoratus adeptum per Apoſtatam tenere: ille tamen caret effectu;ac propterea talis doctoratus non ſuffragatur ad iuſtificandā gratiam in qua quis aſſeruit ſe Doctorem, non obſtante quod ad effectum iuſtificationis gratiæ ſufficiat probare doctoratum de facto,*Verall. loco cit. num.* 5.

DE

Digitized by Google

DE IVRE PERSONARVM EXTRA ECCLESIÆ GREMIVM EXISTENTIVM.

Liber Nonus.

DE SCHISMATICIS.

SVMMARIVM.

1 *Sciſma eſt vox greca.*

2 *Sciſma eſt Societatis, ſiue bonæ ſiue malæ, diſruptio, propria tamen diffinitio. num.* 5. 8. *& ſeqq.*

3 *Sciſmaticus aliquando dicitur homo, peccato mortali innodatus, vel excommunicatus.*

4 *Sciſma propriæ dicitur, quod in eccleſia contingit.*

5 *Vnitas eccleſiæ, in quo conſiſtat.*

6 *Vnitas eccleſiæ quando ſcindatur, & quomodo.*

7 *Sciſmaticus vt dicatur quis, neceſſario requiritur quod ſit in Vnitate eccleſiæ.*

8 *Diuiſio vnitatem ſupponit.*

9 *Sciſmaticus neque Iudeus, neque infidelis dici poteſt.*

10 *Sciendendi duo modi reperiuntur, vnus à capite, alter à membris.*

11 *Sciſmatis ratio in quo conſiſtat.*

12 *Sciſmaticus non dicitur ſubditus Principis laici, qui iudicium Pontificis circa prophana recuſat.*

13 *Cauſæ temporales ad principem laicum ſpectantes, & in curia introducte ſolet Papa, ad iudices ſuos, prenia auocatione remittere.*

14 *Recuſans Pontifici obbedire vti Domino temporali, non dicitur ſciſmaticus, licet ſit Rebellis ſi ſit Dominio temporali ipſius ſub iectus.*

15 *Pontificem eſſe verum Petri ſucceſſorem, de neceſſitate fidei credere tenemur, niſi inter plures ad ſit quæſtio de papatu quia non magis hunc quam illum eſſe Pontificem affirmare tenemur.*

16 *Sciſmaticorum genera plura.*

17 *Sciſmatici ſunt primo, qui Pontifici vti eccleſiæ capiti, non tamen per errorem obbedire recuſant.*

18 *Sciſmatici in populo Iſraelitico fuerunt Core, Dan, & Abiron, cum aliis* 260.

19 *Ozias rex ſciſmaticus.*

20 *Meleuitani. & Eutbicani fuerunt ſciſmatici in eccleſia.*

21 *Græci primo fuerunt ſciſmatici, deinde hæretici.*

22 *Henricus Angliæ Rex; fuit ſciſmaticus.*

23 *Recedentes ab obedientia ſummi Pontificis, ſunt hæretici.*

Aſſerentes extra eccleſiã vnitatem a deſſe ſalutem, ſunt hæretici

24 *Secundum genus ſciſmaticorum eſt affirmantium Pontifici non eſſe obedien. vel in eccleſia vnitatem.*

25 *Ieroboam ex ſecundo genere ſciſmaticorũ in populo Iſraelitico.*

26 *Simon Magus fuit in eccleſia ſciſmaticus ex ſecundo genere, quales ſunt ſectatores Caluini, luteri, Zũglii, et reliquorũ.*

27 *Tertium Genus ſciſmaticorum, eſt inuadentium epiſcoporum ſedes, & plebem à legitimorum Paſtorum obedientia abducentium.*

28 *Quartum ſciſmaticorum genus eſt credentium aliquem verum Pontificem, cum non ſit.*

29 *Quintum genus ſciſmaticorum eſt de Pontificatu contendentium.*

AR-

ARGVMENTVM.

Nonnullis de Schiſme vocabulo pralibatis quidditatiua ſubiicitur Schiſmę diffinitio,& Schiſmaticorum genera explicantur.

CAP I.

1 SChiſma græca vox eſt, quæ latine ſciſſuram ſignificat, *capitulo ſchiſma 27. quæſtio. prima*, quare vocabuli inſpectione inſpecta,
2 quælibet ſocietatis, aut communionis diſruptio (ſiue ſocietas ipſa ſit bona, ſiue mala) Schiſmaticis appellatione poteſt contineri, Vnde apud Io *cap.9.* (Iudæis contendentibus inter ſe de miraculo Chriſti facto in perſona eius, qui coecus natus erat) dicitur quod ſchiſma erat inter eos, nempè diuerſa de miraculo ſententia. & ibi gloſ. ſubdit, quod ſi omnes mali fuiſſent, ſchiſmate caruiſſent.
3 Proindeque fit, vt quandoq. hominē mortali peccato ligatum ſchiſmatici vocabulo ſignificatum reperies, cum hic ſaltem à charitate per peccatum ſeparetur, iuxta illud Iſaiæ *cap. 59.* iniquitates veſtrę diuiſerunt inter vos,& Deum veſtrū, Et legitur aperte *in cap. audi 11. q 3. c. dixit 2. q 3.* quandoque etiam eodem vocabulo reperies ſignificatum hominē excommunicationis ſententia damnatū, veluti qui per excommunicationem à Sacramentorum perceptione, & Hominum communione ſeparatur, *vt in cap. Sacerdotes 1. q. 1. cap. Apoſtolicæ 24 q.4.*
4 *cap. cum excommunicato 11. q. 3.* propriæ tamen ſchiſmæ vocabulum ad eam diuiſionem refertur quæ in eccleſia Dei quandoque contingit, *vt in cap. 1. & to to tit. de ſchiſmat.* Vnde ſic diffinitur a
5 D. Thoma 2.2. q. 39. art. 1. quem omnes pari ſententia ſequuntur. Eſt diuiſio per quam quis ſe ab vnitate eccleſiæ ſeparat, in quantum eccleſia eſt quoddam corpus miſticum ex vniuerſis fidelibus, & Romano Pontifice tanquam capite conſtans. Pro cuius intelligentia obſer-
6 uandum eſt, vnitatem eccleſiæ in eo conſiſtere, vt vniuerſi fideles eius membra apto quodam ordine inter ſe, & cum Papa eius capite connectantur, ſcilicet vt in fidei doctrina, cultu Religionis, & in ſpeciali regimine, caput in reliqua mēbra quedam habeat principatum, atque illa ex eo pendeant, ipſique ſubdita ſint.
7 Scinditur igitur hæc vnitas, dum quis vel non vult ſe gerere tanque membrum huius corporis in aliqua, vel aliquibus ſpiritualibus actionibus ad hoc Eccleſiæ corpus pertinentibus, vel dum recuſat ſubijci Rom. Pont. *D. Tho. loco cit.* Hæc autem ſciſſio non fit omnino quaſi quod vnitas in aliis non maneat, ſed in quantum ex ipſo conſtabat, ſeu ipſe in ea continebatur, vt bene explicant *Caiet. 2. 2. q. 1. art. 1. Valent. 2.2. diſput. 3. q. 15. puncto primo Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 2. cap. 36. num. 1.*
8 His ita premiſſis in hac diffinitione Primo dicitur ſchiſma eſſe diuiſionem, vt nobis innoteſcat quod ad hoc vt quis ſchiſmaticus dici poſſit, requiritur neceſſario quod ſit in eccleſię vnitate, diuiſio enim ſupponit vnitatem, & communionem, *l. 1. §. ſi quis ff. de ſeparat. bonor.*
9 *l. prima, ff. comm. diuid.* Vnde deducitur neque Iudæum neque infidelem poſse reputari ſchiſmaticum, quia vnitatem nuſquam habuerunt, *vt docet gloſ. in clem. prima verb. hæreticum de vſur. quam ſequitur Ant. Burgoſ. in cap. At ſi clerici num. 104. de iudic.* Deinde ſubditur qua quis ſe ab eccleſiæ vnitate ſeparat, vt differat hæc diuiſio quę fit ab vnitate eccleſiæ, a coeteris ſeparationibus, veluti ab iis, quę fiunt a thoro maritali,& ſimilibus. Additur, in quantum eccleſia eſt quoddā corpus mixtū cōſtans ex vniuerſis fidelibus, & Romano Pontifice tanquam eius capite, duplici ratione
10 primo, vt intelligamus duos eſse ſcindēdi modos, primus, quo quis ſe a capite eccleſię, coeteriſque membris ſeparare vult; ſecundus, quo vel a ſolo capite, vel a ſolis

a ſolis membris ſe disiungit, A capite ſe
parari dicitur quoties recuſat ſubiici Ro
mano Pontifici, Ab aliis membris, quã-
do vult exercere ſpirituales actiones, nẽ
pè non vt pars eccleſiæ Catholicæ, ſed
tanquam ſi ipſemet eſſet quoddam totũ
ſeparatum ſeorſum, *Caiet. in summ. verb.
Schiſma, Ledeſma in ſumm. tom. 2. tract.
3. cap. 12. concluſ. 2. Valent. 2.2. diſput.
3. q. 15. punct. primo*, Sanchez *ad præce-
pta* Decalogi *lib. 2. cap. 36. num. primo
verſ.* Hoc cum ita ſit. Item & ſecundo
adduntur verba prædicta, vt intelliga-
11 mus rationem ſchiſmatis non conſiſtere
in quacunque Papæ inobedientia (alias
quandocunque tranſgrederetur præce-
ptum eccleſiæ, incideret in Schiſma) ſed
in ea inobedientia, quę habet annexam
rebellionem in *Pontificem* non ex parte
rei præceptæ, ſed ex parte officii ipſius
Pontificis, nempè quando quis recuſat
ſubeſſe Sontifici vti capiti eccleſiæ, &
ſic ratione officii quo fungitur. *D. Thom.
2.2. q. 39. art. 2. ad primũ, vt ibi Caiet.
d. art. 1. in fin. ibique Bannes in fin. Va-
lent. 2.2. diſput. 3. q. 15. punct. 1. Silueſt.
in verb. ſchiſma paulo poſt princ. Vgol. de
cenſur. Papæ reſeruat. par. 2. cap. primo
verſ. nec non ſchiſmaticos §. 1. num. 4.
Azor. Moral. inſtit. tom. 1. lib. 8. capit.
20. q. 4. Sanchez ad præcepta* Decalog. *lib.
2. cap. 36. ſub num. 3.*

12 Vnde deducitur primo, quod ſi ſubdi-
tus principi laico recuſet agnoſcere Iudi
cium Summi Sontificis in cauſa mere
prophana, & cuius iudicium ſpectet ad
laicum, non poterit ſchiſmaticus reputa
ri quia non impugnant illum vt caput ec
cleſiæ, ſed vti dominum temporalem,
& hæc duo non ſunt connexa inſepara-
biliter, ſed poſſunt inter ſe ſeparari *c. per
venerabilem, §. rationibus, qui fil. ſint
legit.*

13 Proinde vidi non ſemel per ſummum
Pontificem cauſas merè temporales ad
cognitionem Principum laicorum ſpe-
ctantes, ſi quando aliqua ratione ſint in
Curia introductæ, eas a Curia auocari,
& in partibus ad ſuos Iudices remitti.

14 Et pari ratione deducitur Secundo,
quod ſi incola Oppidi ſubiecti tempora-
rali Papæ iuriſdictioni, recuſet ipſi obedi
re vt Principi temporali, poterit quidem
dici rebellis, non autem ſchiſmaticus,
quia & hic non impugnat *Papam* vti ca
put eccleſiæ, ſed vti Principem tempora
lem, vt bene concludit *Sanchez loco cit.
num. 14.*

15 Tertio deducitur, quod licet de ne-
ceſſitate fidei teneamur credere Sum-
mum Põtificem eſſe verum Petri ſucceſ-
ſorem, tamen ſi quando inter duos, vel
plures contingat quæſtio de *Papatu*, nõ
cogimur eadẽ fide credere hunc eſſe ma
gis *Papam*, quam alium, quia hoc pẽdet
ex dubietate facti, quæ non pertinet ad
fidem, *Carlin. conſ. 150. nu. 12. Butr.
Imol. Abb. & reliqui in c. quia diligentia
de elect. Franc. Marc. q. 948. num. 4. &
13. in fin. par. 1. Gerſon. de modo ſe ha-
ben. tempor. ſchiſm. Alphonſ. de Caſtr. de
iuſta hæret. punit. lib. 1. cap. 9. Pelag. de
planctu eccleſiæ cap. 65. Caiet. in ſum. verb.
ſchiſma in fin. Azor. Moral. inſtit. lib. 8.
cap. 20. q. 4. Vgol. de cenſur. §. 1. nu. 2.
alios refert Sanchez ad præcepta decalogi
lib. 2. cap. 36. in fin.* Coeterum, quoniã
iſta diuiſio in eccleſia multifariam con-
tingere poteſt, Ideo diuerſa conſtitui ſo
lent ſchiſmaticorum genera.

17 *Primus* eſt eorum, qui ſubeſſe recu-
ſant Romano Pontifici tanquam Eccle-
ſiæ capiti, idque non per errorem, ſed
ex animo & per manifeſtam rebellionẽ,
iſti quidem etiam ſi Chriſtianam fidem
profiteantur, nihilominus ex hoc ſolo ſchiſ
matici ſunt. *D. Thom.* Thom. *2.2. q. 39.
art. 1. in reſponſ. circa fin.* Aug. Thriumph.
*de poteſt. Eccleſ. quæſt. 25. art. 1. Emeric. in
direct. par. 2. quæſt. 48. Alex. de Aleſ. 2.
par. quæſt. 182.* Turrecrem. *in Summ. de
Eccleſ. lib. 4. cap. 1. par. 2. Simanca de
Cathol. inſtit. tit. 49. nu. 1.*

Eiuſmodi fuerunt in populo Iſraelitico
Core Datan, & Abiron, qui licet verum
Deum colerent, quia tamen vt legitur
numeri *cap. 16.* a Summo Sacerdote
Aaron, & Moiſe ſe ab alienarunt, ſimul
cum aliis ducentis quinquaginta viris
proceribus ſinagogę, diuinitus percuſſi
poenas ſtatim pro illicitis conatibus pen
derunt.

Eiuſmo.

Digitized by Google

19 Eiuſmodi etiam fuit Ozias, qui (vt
patet Paralipo. *cap. 26.*) cum inſurgeret
aduerſus azariam, & Adolere vellet in-
cenſum ſuper Altare, ſtatim lepra per-
cuſſus tanti ſceleris poenas perſoluit. In
20 Eccleſia quoque Chriſti tales fuere Me
letiani, & Euthichiani, vtriuſque enim
partis (*vt Theodoret ſcribit lib. 3. cap. 4*)
vna eademque erat fidei confeſſio: Am.
bæ enim propugnabant Nicęnam doctri
nam, ſed ſola contentione, & Præſulum
21 ſtudiis disiungebantur. Tales etiam fue-
runt Gręci cum primum ab eccleſia de-
ſciuerunt, quamuis deinde ſuæ opinioni
pertinaciter adhęrentes, inter hęreticos
ſint connumerati, *Aug. Triumph. de poteſt. Eccleſ. q. 25. art. 1. Emeric. in direct. par. 1. q. 18. Prateol. de ſect. hæret. capit. 15. verb. Græci, D. Anton. in 3. par. hiſtor. tit. 22. cap. 11. §. primo, Hoſtien. in cap. 1. ſub num. 2. col. 3. verſ. non obſtat, de Schiſm. Butr. ibidem ante num. 5. verſic.*
22 *dic quod Schiſmatici.* Henricus etiam An
gliæ Rex hoc ſchiſmate primum ab eccle
ſia receſſit, quamuis deinde abundante
iniquitate nihil tam tetrum excogitari
poteſt, & infauſtum ad cuius imum non
23 peruenerit. Iſti quidem, & ſi hæreſes pa
lam non profiteantur, nihilominus vere
hæretici ſunt, quia ſtatim, atque rece-
dunt ab obedientia Summi Pontificis, ec
cleſiæ Capitis, ſatis aperte profitentur il
li non eſſe obediendum, & extra eccle-
ſiæ vnitatem adeſſe ſalutem, quod qui-
dem ſine hæreſi aſſeuerari non poteſt, *Extrauag. Vnam Sanctam, de Maior. & obed.*
24 Secundum genus ſchiſmaticorum eſt
eorum, qui non ſolum ab Eccleſiæ vnita
ſe ſubducunt, ſed hoc eis licere perfide
aſſeruerunt, contendentes vel Pontifici
non eſſe obediendum, vel in eccleſia nō
eſſe vnitatem, *Turrecrem. lib. 4. de eccleſia par. 1. cap. 4. Brun. de hæret. cap. 16. lib. primo de ſedit. cap. 3. Simanca de Cath.*
25 *hiſtor. tit. 58. num. 4.* Talis olim fuit
Ieroboam, qui non ſolum à populo Iſrae
litico diſceſſit, ſed homines nitebatur
auocare à cultu Diuino, vitulos aureos
ſacrificando, aliud Sacerdotium erigen-
do, diuerſam Religionis formam excogi-
tando, & prophanam idolatriam modis
omnibus conſtabiliendo, vt Sacra Regū
narrat hiſtoria *lib. 3. cap. 12. & 13.* Ta-
26 lis in Chriſti eccleſia fuit Simon magus,
qui omnium primus & vnitatem eccleſię
dilacerauit, & falſæ doctrinæ ſeptam ſuis
Sectatoribus reliquit. Tales etiam ſunt
omnes quorū opera fidelis Chriſti grex
dilaceratur in Germania, Gallia, Anglia,
vt Caluinus, Luter, Zuinglius, & alii ſimi
lis impietatis impoſtores.
27 Tertium genus ſchiſmaticorum eſt eo
rum, qui inferiores Epiſcoporum ſedes
contra diſpoſitionē eccleſiaſticam inua-
dunt, alienam poteſtatem vſurpantes, &
plebem ab obedientia legitimorum pa-
ſtorum abducentes, iſti enim etiamſi in
fide non errent, nec auctoritati Romani
Pontificis detrahant, nihilominus ſchiſ
matici ſunt, nam & vnitatem corpo-
ris eccleſiæ ſcindunt, & pacem pertur-
bant, *cap. Nouatianus, & cap. ſcire 7. q. 2. Butr. poſt Innoc. & Hoſtien. in capit. 1. ſub num. 4. verſ. 4. adhuc, de ſchiſm. Soc. in rubr. eod. tit. num. 6. Brun. de hæret. c. 16. circa fin.*
28 Quartum eſt eorum, qui nullum pro-
fitentur errorem, nec à communione ec-
cleſiæ intendunt eſſe alieni, ſed errore
ducuntur credentes aliquem eſſe verum
Pontificem, qui realiter non eſt, quod
contingere ſolet duobus, aut pluribus de
Pontificatu contendentibus.
29 Quintum eſt eorum, qui inter ſe de
Pontificatu contendunt: pluribus enim
primatum ſibi arrogantibus, eccleſiæ vni
tas laceratur. Hi quidem qui hoc mo-
do ſe pro Pontificibus gerunt, cum alio.
qui vere electi non ſint, pro ſchiſmaticis
ſunt habendi, eo quia, dum vero Pon-
tifici obedientiam ſubtrahunt, eccle-
ſiæ vnitatem ſcindunt, *clem. prima in princ. vbi gloſ. & Doct. de iureiur. cap. 1. verſ. ſed vbi, de Sacram. vn. cap. primo de ſchiſm. lib. 6. Brun. de hæret. cap. 16. in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Sciſmatici ex primo, ſecundo, & tertio genere, videntur eſſe in eccleſia contrarium num. 34. & ad argumenta contraria reſ-*

reſpondetur num. 39. & ſeqq.

2 Fugere non dicitur qui ad ſuperiorem vadit, et quomodo procedat. nu. 44.

3 Sciſmaticus Eccleſiæ Sacramenta confert, ſi in debita forma conferat, et numero 52.

4 Sacramenta veraciter in ſola Eccleſia reperiuntur.

5 Sciſmatici ex primo, ſecundo, et tertio genere, vel ſunt Hæretici, vel excommunicati, qui extra Eccleſiam ſunt, et numero 36.

6 Sciſma ſcelus eſt omnium grauiſſimum.

7 Sciſmatici Dei hoſtes peculiariter reputantur, et peiores paganis.

8 Ab Eccleſiæ militantis, et Romani Pontificis obedientia recedens, à Chriſti, et cæleſtis Eccleſiæ obedientia receſſiſſe dicitur.

9 Tribunal Chriſti, et Pontificis vnum eſſe cenſetur.

10 Statutum, vel priuilegium à pontifice conceſſum, quod liceat ab eo ad alium appellare, vel quod quis ſit, ab eius iuriſdictione exemptus, non valet.

11 Aſſerens à ſum. Pontifice, etiam ad Deum appellari poſſe, errat in fide.

12 Ab Eccleſia Romana, ad alium nunquam datur recurſus.

13 Epiſcopus, et Vicarius vnus, et idem tribunal efficiunt.

14 Epiſcopo ſuſpecto recuſato, poteſt recuſari Vicarius.

15 Poteſtas altera Sacramentalis, altera vero iuriſdictionalis, et quæ?

16 Poteſtas ſacramentalis per characterem indelebiliter à Deo confertur, et ſemper remanet; nec ab Eccleſia ei poteſt auferri.

17 Iuriſdictionis poteſtas poteſt quandocumq. reuocari.

18 Sacerdos quamuis degradatus vere corpus Chriſti conficit.

19 Sacramenta quædam, executionem non deſiderant, ſed ſola gratia eſt pro executione.

20 Sacramentum ordinis conſiſtit in agere.

21 Sciſmatici ſacramenta miniſtrantes, conſiderantur vti Dei inſtrumentum.

22 Characteris effectus, per quamcumque culpam conferentis impediri non poteſt.

23 Sacramenta quomodo extra Eccleſiam non ſint, & num. 55. & 56.

24 Sacramenta à ſciſmaticis, & hæreticis confecta, Deo diſplicent, & quoad virtutis effectum non ſunt ſacramenta.

25 Sciſmatici ex quarto, & quinto genere an ſint in Eccleſia, & num. ſeqq.

26 Ignorantia ſupina indignoſcendo quis ſit verus Pontifex, facit quem ſciſmaticum.

27 Ignorantia in iis quæ ad animæ ſalutem pertinent, & eſt intolerabilis.

28 Ignorantia voluntaria excuſationem non affert.

29 Ordinati à ſciſmaticis per ignorantiam ſupinam exequutionem ordinis non recipiunt.

30 Probabili errore ducti, indignoſcendo pontifice, & adhærentes Antipapæ, non ſunt ſciſmatici.

31 Iuſto errore ducti, carent culpa.

32 Ad culpam nemo trahitur niſi propria voluntate ductus.

33 Sciſmatici non ſunt, qui licet actualiter verum Pontificem non recognoſcunt, habitu tamen, & voluntate agnoſcunt.

34 Hoſtiam non conſecratam, putans eſſe conſecratam, adorans non eſt idolatra.

35 Venerans aliquem pro ſancto, iuſto errore ductus, non peccat.

36 Feudum non amittit recognoſcens aliquem in Dominum, cum non ſit, ſi errans id faciat.

37 Contrahens matrimonium cum Iudæa, quam Chriſtianam putabat, excuſatur.

38 Vxorem alterius cognoſcens, putans ſuam, non eſt adulter.

39 Hæreticus non eſt qui opinionem ſuam licet falſam, pertinaciter tamen non defendit, eamque corrigere eſt paratus, cum veritatem quam inquirit inuenerit.

ARGVMENTVM.

An Schiſmatici ſint in Eccleſia.

CAP. II.

1 DVo ſunt conſtituẽda capita; primum, ſi loquamur de ſchiſmaticis quos in primo, ſecundo, & tertio genere poſuimus, & in iſtis multa ſunt ex quibus ſuaderi aliquibus poſſet eos eſſe in Eccleſia. Primum quia, licet illi ſubeſſe nolint Summo Pontifici, ſubſunt tamen Chriſto, qui ſummum eſt Eccleſiæ Caput, *Paul. ad Colloſ. c. 1. clem. 1. in princ. vbi gloſſ. & Card. de iureiur. cap. vnic. verſic. ſed vbi extr. de ſacram.* Vndè cum communicent Eccleſiæ

2 coeleſti, videri poteſt non eſſe ab vnitate tollendos, ad exemplum eius, qui ab inferiore aufugit ad ſuperiorem, qui non tam dicitur fugere, quam ſuperioris protectioni ſe ſubmittere, *Hoſt. in c. vt debitus honor, de appell. & ibi Abb. num. 19. Bald. in l. ſed ſi per prætorem, §. fin. num. 1. ff. ex quib. cauſ. maior. Pariſ. de Put. de Sind. §. An iudex numero quarto fol. 113.*

3 Secundo, in hanc rem maximè facit, quod ſchiſmaticus Eccleſiæ ſacramenta verè, & integre confert, dummodo ea conficiat in forma Eccleſiæ, *cap. oſtenditur de conſecr. diſt. 4. cap præter, §. verum, & §. ad hoc 22. diſt. gloſ. in cap. præter hoc, §. verum, in verb. formam 32. diſt. & in c. 1. vbi Innoc. Hoſt. Butr. Abb. & Boich. de ſchiſm. D. Thom. 2. 2. q. 39. art. 3. in reſol. Triumph. de poteſt. pap. q. 25. art. 3. Turrecrem. de Eccleſia lib. 4. par. 1. c. 7. Sott. lib. 4. ſent. diſt. 13. art. 7.* Ergo debent dici in Eccleſia, alias eius ſacramenta

4 contrectare nequirent, cum illa veraciter in ſola Eccleſia reperiantur, *cap. quia ex ſola 24. q. 1. cap. extr. Catholicam. 1. quæſt. 1.*

5 In contrarium tamen eſt veritas, nempe horum generum ſchiſmaticos omnino extra eccleſiam eſſe, & ab eius vnitate diſiunctos, quod probant vnanimiter patres relati per *Illuſtriſſimum Bellarm. lib. 3. de eccleſ. milit. cap. 5.* quibus addẽdi ſunt ex noſtris *Iacob. de conc. lib. 7. art. 1. ad tertium dub. Port. Imol. conſ. 164. num. 17. Decian. tract. criminal. lib. 5. cap. 67. nu. 20. Farinac. de hæreſi quæſt. 174. §. 2. num. 45.*

6 Hæc opinio probatur primo, quod omnes ſchiſmatici de quibus in hac dubitatione tractatur, vel hæretici ſunt, vel ſaltem excommunicati: conſtat autem tum Hæreticos, tum etiam excommunicatos extra eccleſiã eſſe conſtitutos, vt ſupra *in lib. 4. c. 1. & lib. 5. c. 1.*

7 Secũdo eos eſſe extra eccleſiam aperte ſcribitur *in cap. pudenda 24. q. 1. & in c. Nouatianus 7. q. 1. & in capit. non vos 23. q. 5. & in cap. quoniam 23. q. 1.*

8 Tertio iſtis accedit quod ſchiſma inter omnia ſcelera quæ tendunt cõtra proximum eſt grauiſſimum, *D. Thom. 2. 2. q. 39. art.* id etiam quod liquido patet *ex Amos. cap. 5.* quo loci Dominus de ſchiſmaticis ſic loquitur, odi, & proieci feſtiuitates veſtras, & non capiam odorem cœtuum veſtrorum, quod ſi obtuleritis mihi olocauſtamata, & munera veſtra non capiam, & vota pinguium veſtrorum reſpuam.

Cui concinit, quod *Num. cap. 26. Exod. c. 28.* Dominus iuſſit thuribula, in quibus incenſum obtulerant Core, Datan, & Abiron (nè in vſu de cetero eſſent ſacerdotibus) conflata, & igne purgata in laminas ductiles producerentur, & affigerentur altari in Diuinę vltionis memoriam.

9 Item quia ſchiſmatici peculiariter Dei hoſtes reputantur, *in capitulo alienus 24. quæſt. 1.* nec non, & cenſentur in ſtatu perditionis, *cap. quicunque ead. cauſ. & quæſt.* ac deteriores iudicantur paganis, *cap. non afferamus ead. cauſ. & quæſt.* veluti qui tunicam Domini inconſutilem, quam neque ſatellites diuidere auſi ſunt, ipſi ſcindere, & lacerare pręſumunt, *cap. aduocauit 24. quæſt. 1. capitulo ſicut Domini veſtimentum 16. quæſt. vlt. Iacobat. de Concil. lib. 7. art. 1. ad tertium,*

Si

Si ergo tam tetrum, & infauſtū ſchiſmatis crimen reputatur, eo magis debent ſchiſmatici extra Eccleſiam dici, quo grauius delinquunt ex *regul. Auth. multo magis* C. *de ſacroſanct. Eccleſ.*

10 Argumentis autem exaduerſo allatis ſic occurras; Ad primum, ſtatim atque quis diſcedit ab obedientia Romani pontificis, & Eccleſiæ militantis, illico, & ab obedientia Chriſti, & cœleſtis Eccleſiæ receſſiſſe dicitur, iuxta illud Lucæ cap. 10. Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit, cuius auctoritate hoc ſcribunt *Aluar. Pelag. de plantu Eccleſiæ lib. 1. art. 24. Iacobat. de* Concil. *lib. 7. art. 1. dub. 3. verſic. ſed aduertendum in*

11 *fine*, Etenim cum Summus Pontifex ſit Chriſti vicarius *c. 2. de tranſlat. cap. inter corporalia, & cap. licet eod. tit.* vtique conſiſtorium, atque tribunal Chriſti, & Pontificis cenſetur vnum, & idem in ſpecie, *Hoſt. in cap. quanto, de translat. prælat. Abb. in cap. licet num. 9. de elect. Paul. de Caſtr. conſil. 414. ſub num. 1. verſic. His præſuppoſitis, Martin. Laudu. in tract. de princip. q. 474. Troil. Malue, de canoniz. ſanct. dub. 2. num. 10. Io: de Selu. de benef. par. 3. q. 8. num. 26. Franch. Marcuſ. deciſ. 938. nu. 2. par. 1. Pariſ. conſil. 5. num. 26. & conſil. 68. numero 162. lib. 1. Menoch. conſil. 51. num. 13. lib. 1.* Et proindè poſt vbi quis ab alienauit ſe ab obſequio Pontificis, cenſetur ab alienatus ab obedien-

12 tia Chriſti. Et hoc quidem vſque adeo procedit, vt nec valeat ſtatutum, aut priuilegium ab eodem pontifice conditum, vel conceſſum, vt ab eo liceat ad alium appellare, vel vt quis ſit exemptus ab eius iuriſdictione, qua ſicuti Deus non poteſt eximere aliquam creaturam a iuriſdictione ſua, ex quo negaret ſe eſſe Deum omnium Creatorem, ita Pontifex non poteſt eximere chriſtianum à iuriſdictione ſua, quia negaret ſe eſſe caput totius Eccleſiæ, vt egregiè ſcribit *Augu. de Anchon. de poteſt. Eccleſ. q. 7. art.* 8. Quin etiam error eſt in fide aſſerere à

13 Summo pōtifice appellari poſſe ad Deū, vel ad alium Hominē *Augu. de Anchon. de poteſt.* Pap. *quaſt. 6. art. 3. Col lectar. in cap. quæ multoties, de regul. iur. Iacobat. de Concil. lib. 10. art.* 1. Quibus additur

14 quod ſpecialiter ſemper in Eccleſia Romana eſt obſeruatum, vt ab ea ad alium non detur recurſus, *cap. licet de vitan. in fi. vbi paſſim Doct. de elect.*

15 Simile vero de confugiente ab inferiore ad ſuperiorem, procedit quando inferior, & ſuperior conſtituunt diuerſos gradus tribunalium, non quando tribunal eſt idem, & inde eſt, quod cum Epiſcopus, & Vicarius vnum, & idem tribunal efficiant, *c. 2. de conſuet. in 6. & cap. romana in princip. de appell. eod. lib. cap. ... ſis 16. q. 2. Francus in cap. dilecti el 3. q. 14. num. 54. de appell. & in cap. poſtremo nu. 20. & ibi præpoſ. eod. Abb. in cap. inſinuante num. 2. de offic. deleg. & ibi Imol. nu. 10. & Felin. num. 1. Capic. deciſ.* 137. *nu.* 9. recuſato Epiſcopo vti ſuſpecto poteſt etiam recuſari Vicarius, *Rota deciſ. 2. nu. 21. par. 2. Caſ. de Graſſ. deciſ. 4. de except. nu. 3. Marant. de ord. iudic. par. 2. tit. de appell. num. 26. copioſe Surd. conſil. 50. lib. 1.*

16 Ad ſecundum Argumentum, pro eius reſponſione præmittendum eſt ex *D. Thom. 2. 2. q. 39. art. 3.* duplicem eſſe poteſtatem; Alteram ſacramentalem alteram vero iuriſdictionalem; Sacramentalis eſt, quę per aliquam conſecrationem adipiſcitur, vt puta poteſtas characteris, quæ conſiſtit in conficiendo corpore Chriſti, & in cœteris ſacramentis conferendis, *gloſ. Abb. & reliqui in cap. 1. extr. de ſchiſmat.* Iuriſdictionalis poteſtas eſt, quæ confertur per ſimplicem hominis iniunctionem, vt puta poteſtas excōmunicandi, abſoluendi, & indulgentias concedendi. Inter has duas poteſtates illa conſideratur differētia, quod poteſtas

17 Sacramentalis confertur per characterē indelebiliter a Deo, *c. 1. qui cler. vel vou. Hoſt. Butr. Abb. Anan. & coeteri in d. cap. 1. de ſchim.* & illi cohęret, velut nota quędam, & ſignum corporale, *cap. quod quidē 1. q. 1.* ideoq. remanet ſemper immobilis, ſiue homo labatur in ſchiſma, ſiuè in hæreſim, *D. Tho. vbi ſupra, Triump. d. q. 25. art. 3.* ſubdens quod Eccleſia non poteſt talem poteſtatem ab homine auferre, id quod etiam affirmant *Archid. in cap. 2.*

ter ſchiſmaticos reputandi, ita probant *teſt. in cap. quoties cordis 1. quæſt. 1. & in cap. ſchiſma, & ibi gloſ. in verb. magis 24. quæſt. 1. & in cap. relegentes 23. quæſt. 1. Soccin. in cap fraternitatis num. 11. de ſchim. Turrecrem. in ſumm. de Eccleſ. lib. 4. par. 1. cap. 14. in ſecunda propoſ. Felin. in cap. 1. de heret. quaſt. 13. num. 24. & 25.*

29 Et ratio eſt, quia in iis quæ pertinent ad ſalutem animę, ignorantia non eſt tolerabilis, *cap. quia ex 38. diſt. gloſ. in cap. 1. verb. ignorantia, & ibi Domin. de Summ. Trinit. & fid. Cathol. lib. 6.* Sed quilibet ex officio tenetur inquirere quid ſibi pro ſalute animæ ſuæ expediat facere, *cap. innotuit de elect.*

30 Item quia talis ignorantia eſt voluntaria, quę excuſationem non affert, *l. regula ff. de iur. & fact. ignor. l. in bonorum ff. de bon. poſſ.*

31 Et hinc eſt, quod ignorantes ignorantia ſupina, ordinati a ſchiſmaticis, non ideo propter ignorantiam recipiunt exequutionem ordinis, quamuis recipiant charactarem, *Innoc. Abb. & Boich. in cap. 1. de ſchim.*

32 Secundus eſt caſus, quando probabili errore ducuntur, veluti quia fecerunt quod in eis fuit, peritiores videlicet conſulendo, ad hoc, vt dignoſcere poſſent, quis eſſet verus Paſtor, & Pontifex, & tunc diligentia facta licet adhęrerent Antipapæ, credentes quod ille ſit verus, & iuſtus Pontifex; Nihilominus non poſſunt, neque ſchiſmatici reputari, neque extra Eccleſiam cenſeri, *D. Anto. in 2. par. tit. 11. §. 6. Turrecrem. lib. 4. de Eccl. par. 1. cap. 14. in 4. propoſ. Alphonſ. de Caſtro, de iuſta heret. punit. lib. 1. cap. 9. circa princ. Aluar. Pelag. de planct. Eccleſ. art. 65. Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 58. de ſchim. num. 9. Franch. de March. quaeſt. 949. in fin. & ante omnes gloſ. in cap. 1. in fin. 24. quaſt. 1. quam ſingularem dicit Abb. in rubr. eod. tit. de ſchiſm. & in cap. quia diligentia num. 2. de elect. Roias, de heret. par. 1. nu. 507.*

33 Eſt huius Concluſionis triplex ratio, Prima, quia iſti tanquam iuſto errore ducti carent omni culpa, ad quam nemo trahitur, niſi propria ductus voluntate, *cap. non eſt 15. quæſt. 1. l. qui contra C. de inceſt. nupt.*

34 Secunda, quia iſti, dum vni præſtant obedientiam, illi quem credunt eſſe legitimè electum, & habent animi promptitudinem non obediendi niſi vero paſtori, vtique ſaltim habitu, & voluntate recognoſcunt verum Pontificem, licet non recognoſcant actualiter, & ideo non debent cenſeri ſchiſmatici. Hinc adorans

35 hoſtiam non conſecratam, quam credebat eſſe conſecratam, idololatriam non committit, ſecundum communem opinionem, de qua teſtatur *Turrecrem. in ſum. de Eccleſ. par. 1. cap. 4.*

36 Et qui veneratur corpus, quod credit eſſe ſanctum, & habere gloriam apud Deum, non peccat, etiam ſi verè ſanctum non ſit, *Zanch. de heret. cap. 22. num. 8.*

37 Et qui errore ductus Dominum fuit adottus, credens illū eſſe alium, feudum non ammittit, *cap. primo, quib. mod. feud. amitt. Felin. in c. 4. in fin. de ſent. excom.*

38 Et ducens in matrimonium iudęam, quam credebat eſſe Chriſtianam, excuſatur, *Abb. in c. in nonnullis n. 3. de iudæis.*

39 Sic pariter cognoſcens vxorem alterius credens eſſe ſuam adulterium non committit, *c. In lectum 34. q. 1. gloſ. in c.*

40 *inebriarunt 15. q. 1.* Item qui ſententiā ſuam, quamuis falſam, & peruerſam nulla tamen pertinaci animoſitate defendit, quærens tota ſollicitudine veritatem, corrigi etiam paratus, cum eam inuenerit, nequaquam eſt hęreticus habendus, quia non habet intentionem contradicentem Eccleſiæ, *cap. dixit Apoſtolus 24. q. 3. D. Thom. 2. 2. q. 11. ar. 2. ad ſecundū.*

SVMMARIVM.

1 *Geſta per ſciſmaticos in ſacramentalibus nullius momenti ſunt, amplia, vt n. 73. & 74. declara vt nu. 75.*

2 *Sciſmaticus claues cæli non habet, ſed inferni.*

4 *Geſta per ſciſmaticum extra formam Eccleſiæ ſiue ſit Sacramentum ſecum exeeutionem afferens, ſiue non ſunt omnino nulla.*

4 *Sacramentalis actus etiam forma ſeruata non tenet, ſi actum gerens non credebat illam veram formam.*

5 *Geſta per ſciſmaticos nullius momenti eſſe, intellige; de ſciſmatico extra Communionem Eccleſiæ exiſtente.*

6 *Exiſtens in peccato mortali, largo modo dici poteſt ſciſmaticus.*

7 *Sacramenti executionem ſecum afferentis, adminiſtratio, à ſchiſmatico iuxta formam Eccleſiæ facta tenet, quamuis recipientes extra caſus à iure permiſſos, peccent mortaliter.*

8 *Sacramenti adminiſtratio à ſciſmatico facta, ſi ſacramentum vltra gratiam executionem deſideret valet reſpectu Characteris; ſecus reſpectu* Exequutionis*, niſi probabili ignorantia* Sacramentum *recipiatur, quæ tamen ignorantia ceſſat repatefacta, & diſpenſatione opus eſt.*

ARGVMENTVM.

An geſta per Schiſmaticos in Sacramentalibus teneant.

CAP. III.

1 Conſtituas, geſta per Schiſmaticos, regulariter nullius eſſe momenti, *cap. 1. cum ibi not. extr. de baptiſ. c. 1. vbi plenè Doctor. de Schiſm. c. ordinationes 9. q. 1. c. factus 7. q. 1. c. didiſcimus in princip. 34. q. 1.*

2 Etenim ſchiſmaticus non habet claues Coeli, ſed inferni, *Bald. in l. fin. num. 2. C. de reſcind. non poſſe* Felin. *in cap. Ego ante nu. 2. verſ. Et ideo de iureiur.*

3 Hanc concluſionem extende *Primo*, vt ſine dubietate procedat in caſu in quo actus eſſet geſtus extra formam Eccleſię; tunc enim eſſet omnino nullus, ſiue ſit Sacramentum quod vltra gratiā nullam executionem deſiderat, ſiue ſacramentum quod vltra gratiam, requirat executionem, quia quicquid geritur extra formam Eccleſię nullum eſt, *gloſ. in d. cap. 1. verb. irritas de ſchiſm. & ibi Abb. ſub num. 4. Anan. ſub num. 2. Soccin. num. 6. Triumph. de poteſt Papæ q. 25. art. 3. in reſponſ. ad tertium, & iterum gloſ. in cap. extra Eccleſiam, & cap. detrahe 1. quæſt. 1.*

4 Extende ſecundo, vt procedat etiāſi forma eſſet ſeruata, ſed per errorem, veluti quia forſan gerens actum credebat iam non eſſe formam Eccleſię, quia nec tunc actus Sacramentalis tenet, vt magiſtraliter docet *Innoc. in d. cap. 1. ſub num. 1. verſic. item ſi forma de baptiſ. ibique Butr. ſub num. 14. verſic. ſecus dicunt.*

5 Eandem concluſionem declara primo, vt procedat in ſchiſmatico exiſtente extra communionem Eccleſiæ, ſecus in ſchiſmatico largiſſimo ſumpto vocabulo, qualis eſt is, qui eſt in peccato mortali, quia iſte licet ſit ſuſpenſus quo ad alios, *cap. fin. vbi Abb. in* Tertio *not. de cohabit. Cler. & mul. c. veſtra eod. tit. cap. fin. de tempor. ord. gloſ. in cap. Sacerdotes, verb. macula, verſiculo vnde notatur 1. quæſt. 1. Doct. communiter in d. cap. 1. de ſchiſmat.*

6 An autem recipientes Sacramenta ab exiſtentibus in peccato mortali, vel excōmunicatis ſint rite ordinati poſt *Doctor. in d. cap. 1. de ſchiſm. conſulendi ſunt Turrecrem. in c. nullus 32. diſt. Nauar. in Manual. cap. 27. Guterez Canonic. quæſt lib. 1. cap. 1. num....*

7 Declara ſecundo, vt quando Sacramentum adminiſtratur a Schiſmatico ſecundum formam eccleſiæ, eo quia intendit facere quod facit eccleſia, tunc ſi quidē verſamur in Sacramentis, quæ vltra gratiam aliam executionem non expectant, cuiuſmodi ſunt confectio corporis Chriſti, Baptiſmus, & Vnctio ſacra, tunc tenet, quamuis recipientes ab eis peccent mortaliter, niſi in caſibus a iure permiſſis, de quibus 34. *diſt. S. verum Abb. in d. cap. 1. col. fin. verſic. 2. caſu, Socc. num. 6. de ſchiſm.* Si vero verſamur Sacramentis, quæ vltra gratiam deſiderant executionem, prout eſt Sacramentum ordinis, tunc reſpectu characteris valet, quia cum illud ſit impreſſum in anima, etiam à ſchiſmaticis confertur, *gloſ. in d.*

in d. cap. 1. verb. irritas, & ibi Abb. col. fin. in princip. Reſpectu autem exequutionis non confertur, niſi Sacramentum fuerit receptũ ex ignorãtia probabili, *Innoc. Hoſt. Butr. Anan. & Abb. in ſæpe allegato c. 1. de ſchiſm.* Hæc tñ ignorantia tãdiu ſuffragatur, quamdiu durat probabilitas, poſtquam autem res erit patefacta, requiritur diſpenſatio, et ſi mũdus totus inuolutus, *Hoſt. Butr. Abb. & Soccin. in d. cap. 1.*

SVMMARIVM.

1 *Geſta per ſchiſmaticos in Temporalibus ſunt inualida.*

2 *Eccleſia Paſtorem ſchiſmaticum habens, vacare dicitur.*

Actus ſede Vacante facti ſunt nulli.

3 *Alienatio ab intruſo facta non valet.*

4 *Collationes beneficiorum, & dignitatum à ſciſmatico factæ, irritæ ſunt, ſicut etiam Vniones.*

5 *Priuilegium à ſciſmatico conceſſum eſt nullum.*

6 *Actus etiam de conſenſu Capituli factus à ſciſmatico, eſt nullus. etiam ſi eccleſiæ expediat.*

7 *Validitas actus geſti à ſchiſmatico de cuius iure dubitatur, pendet à futuro euentu.*

8 *Priuilegium, à ſchiſmatico de cuius iure dubitatur conceſſum, prebat titulum habilem ad præſcriben in loco ſibi ſubiecto.*

9 *Error facti & iuris ſimul cauſat iuſtum errorem ad præſcriben.*

10 *Titulum habere ſufficit ab eo qui Dominus putabatur.*

11 *Vti poteſt quis re non ſua, tanquam ſua, ratione dubietatis.*

12 *Hæres cogitur ſatiſdare de legato preſtando, duobus eiuſd. nominis de d. legato contendentibus.*

13 *Geſta per pontificem ſchiſmaticum, qui tamen verus Papa reputabatur valent.*

Diſpoſitio l. Barbarius ff. off. præt. procedit etiam in Papa.

14 *Geſta per ſciſmaticum valent, ſi habeãt ad miſtũ commodũ cum incommodo, & cũ eadem perſona fiant.*

Commodum cum incommodo compenſatur.

ARGVMENTVM.

An geſta per Schiſmaticos in temporalibus teneant.

CAP. IV.

1 REgulam conſtituas geſta à Schiſmatico ni tẽporalibus nõ valere *d. c. 1. de Shiſm. vbi gloſ. in verb. firmitate, & Doctor. communiter, cap. præcariæ 11. q. 2. Franciſ. Marcus q. 947. nu. 1. Aldobr. conſ. 1. nu. 50. & 52. Rota apud*
2 *Seraph. deciſ. 612.* Cuius cõcluſionis ratio eſt, quia dum eccleſia habet Paſtorem, ſchiſmaticum, dicitur vacare, *cap. 1. & cap. cum vobis de præſcript. Actus autem facti ſede vacante dicuntur nulli, d. capit. præcariæ, & cap. ſi qua de rebus 12. q. 1. Abb. in c. cauſam quæ ſub n. 11. de iudic. Aldobr d. conſ. 1. num. 52. verſ. ſi qua*
3 *de rebus.* Et facit, quod alienationes factæ ab intruſis nullius reputantur momenti, *cap. nihil. vbi gloſ. ſin. & Doct. de elect & in cap. ſin. ne Prælati vices ſuas, cap. alienationes, vbi etiam gloſ. 12. q. 2. Bal. & Caſtr. in l. ſi tibi decem §. cum poſſeſſor. alienæ ff. de pact. Bart. in l. ſi vr*
4 *bana ff. de cond. indebit.* Vnde collationes beneficiorum, & dignitatum factæ à ſchiſmatico nullæ ſunt, *d. c. primo §. adiicientes de ſchiſm.* Et pari ratione nullæ reputantur vniones, vt fuit reſolutum in Valentina vnionis 2. Iunii 1606. coram Reuerẽdiſ. D. meo Coccino. Rote Decano Sicuti et nullũ reputatur priuilegiũ, *Rota apud d. deciſ. 612. & in Ianuen. Iuriſdictionis Seraph. 24. Ianuarii 1617. corã tunc R. P. D. Ludouiſio, nunc S. D. N. Gregorio decimo quinto.*

5 Hanc concluſionem extende dupliciter; primo, vt procedat etiamſi actus à ſchiſmatico ſit factus cum conſenſu capituli, quia nihilominus eſt nullus, vt ſcribit *gloſ. in d. cap. alienationes verb. alienationes 12. q. 2. ibique Præpoſ. num. 1.*

Ex-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Papa ligatur iuramento quando illud nititur ratione naturali, & reſpicis bonum publicum, vel tendit ad dirigendum ſtatum vniuerſalis Eccleſiæ.*

2 *Papa tenetur ſubuenire ſtatui Eccleſiæ vniuerſalis.*

3 *Dubium vbi eſt quis ſit verus Papa, eſt perinde ac ſi nemo eſſet electus.*

4 *Hoſtiæ plures ſi ſint quarum vna eſt conſecrata, ſed ignoratur, eſt perinde ac ſi nulla eſſet conſecrata.*

5 *Abbatis opinio reprobatur.*

6 *Ancharanus in reg. acceſſorium ſub num. 4. declaratur.*

7 *Paſtor bonus tenetur animam ſuam ponere pro ouibus ſuis declara vt num. 14. 16. & 31.*

8 *Prælatus pro ſcandalo ſedando poteſt cogi ad renunciandum.*

9 *Papa peccans pertinaciter contra articulum fidei, poteſt non ſolum cogi ad cedendum, ſed deponi.*

10 *Exemplum maternæ pietatis erga filium.*

11 *Renunciare iuri ſuo nemo cogitur ad vitãdas infeſtationes malorum hominum.*

12 *Papæ poteſtas debet eſſe firma, & ſtabilis.*

13 *Exemplum Macchabeorum.*

14 *Scandalum quando non prouenit ex culpa gerentis officium ſed ex hominum malitia nemo cogitur propria dimictere, vt illud vitetur.*

15 *Chriſtus poſuit ſcandalum iudæorum noluit cedere proprie dignitati.*

16 *Chriſtus poſuit animam ſuam pro ouibus ſuis, non compulſus, ſed ex propria voluntate.*

17 *Argumentum à Papa ad prælatum inferiorem non eſt bonum.*

18 *Iuramentum Papæ, de renunciando pontificatui ad omnem requiſitionem Cardinalium, non valet quando eſt factum à Papa creato nullo ſchiſmate vigente.*

19 *Electionis actus non admictit neque diem, neque conditionem.*

20 *Electio eſt actus legitimus.*

21 *Conditio reſolutiua Pontificatus reiicitur.*

22 *Iuramentum reſtringens poteſtatem Papæ non valet.*

23 *Patrem ad tempus habere, naturaliter non datur.*

24 *Papa verus, ſi propter perſequutiones cederet locum Antipapè peccaret grauiſſime.*

25 *Regimen relinqui non debet illi qui non eſt ingreſſus per hoſtium.*

26 *Adminiſtratio committenda non eſt illi qui ſemel detexit animũ fraudulentum, licet offerat ſatiſdationem.*

27 *Reſignari non poteſt ad fauorem ſchiſmatici.*

28 *Papa valens adhibere remedium ſchiſmati, & non curans, poteſt cogi ad cedendum.*

29 *Qui tenetur ex officio prouidere, & non prouidet, eſt in eadem cauſa, & præſumitur particeps fraudis.*

30 *Papa certo ſciens conſequuturam pacem Eccleſiæ facta ceſſione Pontificatus, ſi non poteſt alia via remedium adhibere, ſi cedat, & laudandus.*

ARGVMENTVM.

An Pontifex pro ſchiſmate in eccleſia ſedando, cogi poſſit renunciare pontificatui.

CAP. V.

VT res ſine errore liqueat, triplex eſt inſpectio neceſſaria. Prima quãdo verſamur in Papa electo tempore ſchiſmatis, præſtito ante electionem iuramento de renunciando Pontificatui ſi contingeret alium, qui eo tempore pro Pontifice ſe gerebat, cedere, vel decedere, prout contingit temporalibus Gregorii Duodecimi, qui ante electionẽ iureiurando ſe obſtrinxerat renũciaturũ ſe pontificatui ſi contingeret Benedictũ decimũ tertiũ qui eo tempore pro Pontifice ſe gerebat decedere, vel Pontificatui cedere; & in tali quidem ſpecie dicendum eſt cogi poſſe ad cedendum, ſi ita viſum fuerit Concilio, cuius hoc debet

ſcandalum, & maior vtilitas,quæ inde conſequitur in beneficium vniuerſalis Eccleſiæ.

9 Tertium, Pontifex peccans pertinaciter contra articulum fidei, poteſt nedũ cogi ad cedendum, ſed etiam poteſt deponi, *capit. ſi Papa, vbi Doct. 40. diſt. gloſ. in capit. mandaſti 11. q. 5. Hoſtienſ. & Ioann. Andr. in cap. propoſuit de præben.* ſed nolens renunciare videtur quod peccet contra articulum fidei,eo quia cum poſſit tollere ſchiſma mediante reſignatione, & nolit, eſt perinde ac ſi illud ipſe nutriret,*capit. error* 80.*diſt. cap. negligere* 2. *quæſt.* 7. *cap.* 2. *de hæret. ergo &c.*

10 Quartum (vt reliqua tanquam leuia mittantur) hoc ſuadere conantur exemplo illius mulieris, de qua *lib. 3. Regum cap. 3. & in cap. afferte de præſumpt.* quę maluit proprio filio carere, quam illum ad inſtantiam mulieris per mendacium vindicantis infruſtra ſciſſum habere: nã inquiunt,ſicuti maluit vera mater filium magis relinquere mendaci mulieri, quã aſſentiri, vt in fruſtra diuideretur, ita Pontifex debet abdicare à ſe magis, poteſtatem quam pati vt Chriſti eccleſia diuerſas in partes ſcindatur.

At nihilominus contraria opinio, & veriſſima eſt, ex communi Doctorum cõſenſu comprobata: eam etenim affatim probant *Turrecrem. in ſumma de eccleſ. lib. 4. par. 1. cap. 14. Bald. in cap. paſtoralis ſub num. 11. verſ. & nota quod iſta faciunt, & ſub num. 13. verſ. quod autem de elect. Imol. in d. cap. niſi cum pridem §. alia vero num. 24. de renunciat. Io. Baptiſta Caſtellin. in addit. ad Rom. ſing.* 803. *quod incipit,* An Epiſcopus, *Iacobat. de Concil. libr. 9. artic. 3. in reſolutione qui eiuſdem ſententiæ refert etiam Egid. conſ. 99. Gamb. in repet. extrauag. Iulii Secundi, ſub num. 256. verſic. Abbas, & numero 257. Alban. de poteſt. Pap. par. 1. num. 197. Burſati. d. conſil. 442. ſub num. 37. verſ. 3. auctoritates libr. 4.*

Probari autem poſſet ex multis, ſed hoc mihi primum videtur pro hac ſententia fundamentum ſolidiſſimum.

Ad euitandas infeſtationes malorum hominũ, nemo cogi põt renunciare iuri ſuo, ſi ex hoc infuturum in eccleſia Dei ſcandala naſci poſſunt, *c. niſi cum pridem §. pro graui quoque, vſque ad fin. de renunciat. c. ſuggeſtum cap. ſuſcitans & cap. aduerſus* 7. *q.* 1.

At ſi verus Pontifex cogeretur renunciare Pontificatui ad euitandum ſchiſma procuratum ex infeſtatione malorum hominum, vtique grauiſſima ſcandala,& inconuenientia naſcerentur in eccleſia, ergo &c. minor probatur.

12 Primo,quia pontificia poteſtas (quam decet eſſe firmam, & tutam) redderetur omnino nutans, & labilis, quia apertus eſſet aditus cuilibet malo Principi depellendi verum Pontificem a ſede, Pſeudopapam creando, eumque armis adiuuando, vel alia ſimilia confingendo, ad hoc vt verus Pontifex ad renunciandum cogeretur, quod quidem obeſſet plurimum eccleſiæ, & bono communi, cui expedit ne tam nefarius aditus improbis hominibus aperiatur, ne ſtatus rei ſpiritualis dubius, & incertus exiſtat, *Bald. in dicto c. paſtoralis ſub num. 13. verſ. ad hoc quidem de elect.* ſimiliter Machabei ſatius eſſe duxerunt ſabbatum nõ ſeruare quam inimicis in eos ſeuiendi poteſtatem relinquere, *Machabeorum lib. 1. cap. 2.*

Ne ergo huiuſmodi inconuenientia ſequantur, dicendum eſt verum, & indubitatum Pontificem pro ſchiſmate ſedando non poſſe cogi ad renunciandum Pontificatui.

13 Secundo, quando ſcandalum non prouenit ex culpa gerentis officium, ſed ex improborum malitia, tunc nemo cogatur propria dimittere propter eos qui ſic ſcandala concitant, quia tunc eſt pro prię ſcãdalũ phariſeorũ, *c. niſi cum pridem §. pro graui quoq. de renunciat.* D. *Thom. 2. 2. quæſt. 44. art. 8. in reſponſion. ad primum verſ. aliquando vero Couarr. poſt alios in reg. peccatum in princip. ſub num. 6. at. in caſu* in quo Pontifex eſt verus, & indubitatus, tunc ſcandalum non naſcitur ex culpa ſua, ſed ex culpa improborum, ergo &c.

Tertio His accedit auctoritas Cypria-

ni

ni in *epiſtola ad* Fabianum *in qua loquens* de ſchiſmate inter Cornelium, & Nouatianum ſic inquit: *quid ergo quia honorem Cathedra Sacerdotalis Nouitianus vſurpat, nunquid idcirco nos cathedræ Sacerdotali renunciare debemus?* & quia *Nouitianus Altare collocare, & ſacrificia offerre contra fas nititur, ab Altari, & ſacrificiis ceſſare nos oportet, ne paria & ſimilia cũ illo celebrare videamur, vanum prorſus & ſtultum eſt. vel quia Nouitianus extra eccleſiam vindicat ſibi veritatis imaginem, & relinquat eccleſiæ veritatem.*

14 Quibus ſic conſtitutis, contraria argumenta facili negotio tolluntur.

Primum argumentum tantum concludit debere Papam ad exemplum Chriſti pro gregis ſui ſalute, ſi neceſſe fuerit etiam vitam exponere, quod quidem admittimus, non tamen cedendo locum, ſed viriliter pugnãdo, prout ex eodẽ Ioãnis loco conuenienter oſtenditur, quatenus Mercennario æquiparat eum, qui dimittit oues dum videt lupum venientẽ, & hoc etiam deſumitur *ex cap. ſciſcitaris 7. q. 1.* cuius verba ſunt hæc. *Si perniicioſum eſt Proretam in tranquillitate nautam deſerere, quanto magis in fluctibus? vbi non dicimus quod perſequutionem non fugiamus (maxime paganorum) inſidias, cum ad tempus ſæuiunt, & ob multitudinem delictorum noſtrorum nocendi facultatem diuinitus aſſequuntur; præſertim cum eis præcauere vltro non debeamus, & multos Prophetas, & Apoſtolos, ipſumque Dominum huiuſmodi fugiſſe inſecutores luce clarius conſtet, ſed quod præcipue nos qui tanquam arietes ducatum gregibus præbemus, immo qui, & horum Paſtores ſumus, Deo auctore cum eis in periculis pro viribus perſiſtere proceſto conueniat, & cum tranquillitas reddita diuina fuerit pietate, ſopitaque furentium infeſtatio, mox gregem requirere, & in vnum colligere, & eius animos cælestis patriæ pace ac potiſſimum ſecuritate prædicata, ſurſum erigere debeamus.* Ecce quod relinquens paſtorale onus, improborũ ſæuiente malitia, nedũ nõ laudatur ſed loco habetur Proretæ deſerentis nauim in tempeſtate.

D. *etiam Auguſt. ſuper pſalm. 52. verſic.* ecce elongaui fugiens, hoc ipſum pariter manifeſte his verbis declarat. *Cum vero non Prælatorum tantum, ſed totius eccleſiæ ſalus quæritur, fides impugnatur, neceſſe eſt ex aduerſo aſcendant, & in die belli ſe ipſos murum opponant pro* Domo Domini, *et animas ſuas ponant pro ouibus ſuis.* Vide ergo animam ſuam ponere pro ouibus ſuis eum dici, qui alacriter dimicat, non eum qui loco cedit. Dices, Diuum Auguſtinum loqui, quando eccleſiæ ſalus, vel fides impugnatur, non autem quando impugnatur perſona Prælati: ſed reſpondeo, quod cum impugnatur perſona veri Pontificis, impugnatur tota eccleſia, non ſecus ac impugnatur corpus in ſuo capite, familia in eius Patre, & exercitus in ſuo Duce.

15 Impugnatur etiam fides, quia vbi ſchiſma, ibi regulariter loquendo eſt hæreſis, *vt cap. inter hæreſim 24. q. 3.*

Præterea ex eodem *Ioanne d. cap. 10.* docemur exemplo Chriſti debere verũ, & indubitatum Pontificem propriam dignitatem tueri, ſi ab improbis hominibus calumnietur, quia ibi Iudeis illum calũniantibus, & recuſantibus credere eum eſſe filium Dei, viriliter ſemper ſe oppoſuit, Deitati ſuæ etiam diuina afferens teſtimonia, & argumenta, nec vnquam reperitur, quod propter ſcandalum Iudæorum, verbo, vel facto propriæ ceſſerit dignitati.

16 Rursũ, poſuit Chriſtus animam ſuam pro ouibus ſuis, non ab aliquo compulſus, ſed ex propria voluntate, *Io. eodem cap. 10 nemo tollit animam meam a me, ſed ego pono eam à me ipſo & Iſaiæ 53. & oblatus eſt, quia ipſe voluit, & dignitus eſt mori*, ſcilicet non vt propriæ cęderet maieſtati, ſed vt morte ſua, mortem omnium ſuperaret in eternum, quod non contingeret in Pontifice renunciante, quia in tali caſu, facto ſuo propter malũ exemplum, quod in eccleſia induceretur, vniuerſo Chriſtiano populo, & pontificiæ officeret dignitati.

Secundum argumentum ſatis ſuperq. diſſolutum remanet ex iis quæ diximus in

in primo fundamento noſtræ concluſionis, ex quibus colligere quilibet poteſt, diuerſam eſſe rationem Prælati inferioris, & ſummi Pontificis, & propterea

17 ab vno ad alium non recte inferri ex reg. *l. illud ff. ad l. aquil. & in l. papinianus, ff. de minor.*

Tertium argumentum ſolutum remanet ex iis, quæ diximus in ſecundo fundamento noſtræ opinionis, & in ſolutione primi argumenti, per quæ ſatis oſtēditur in nihilum peccare verum Pontificem, recuſantem propriam deponere dignitatem.

Quartum deſumptum ex exemplo mulieris, ſolutione non eget, quia exprimit magis enixam erga filium charitatē, quā neceſſitatem faciendi, & propterea non facit ad præſentem difficultatem, in qua de neceſſitate diſputatur. Præterea ibi certum erat, quod ex renunciatione verę matris ſalus filio oriebatur, quod non eſt in Pontifice renunciante ex cuius facto ſcandalum maximum in eccleſia pararetur.

Remanet ergo conſtitutum non poſſe verum, & indubitatum Pontificem aliquo pacto compelli renunciare pontificiæ dignitati ad hoc, vt ſchiſma in eccleſia ſedetur.

18 Quæ concluſio extenditur primo, vt procedat etiam in caſu in quo Pontifex nullo vigente ſchiſmate fuiſſet electus, preſtito ptius iuramento ſe renunciaturū Pontificatui ad omnem requiſitionem, & voluntatem Cardinalium, quia huiuſmodi iuramentum in tali caſu non eſt obligatorium, ſed reiicitur, prout profitendo docuit *Bald. in cap. Venerabilem, num. 20. de elect.* *Franc. in cap. 1. ſub nu. 3. verſ. quid autem de renunciat. lib. 6. Ancharan. in d. reg. aceſſorium ante num. 21. verſ. non obſtat quartum argumentū de reg. iur. lib. 6. Iacobat. de Conc. lib. 9. artic. 4. pag. 558. ſub lit. A.*

Cuius quidem concluſionis ſi quis rationem expoſcat, tripliciter ei poterit reſponderi.

19 Primo, quod actus electionis non admittit neq. diem, neq. conditionem, vſq. adeo vt quælibet conditio in ea pto non adiecta habeatur, *ca. 2. vbi gloſ. & Fra... num. 2. de elect. lib. 6. cap. final. extra de pact. Abb. in cap. ſignificaſti num. 5. ... elect.*

20 Eſt enim electio actus legitimus, *gloſ. in capitul. vt circa, verb. eligentium de elect. in 6.* de cuius natura eſt, vt omne pactum, & conditionem reiiciat, *capitul. actus legitimi, de reg. iur. l. actus ff. eodem titulo, & vtrobique late ſcribentes.*

21 Ideoque tanto minus poteſt recipere conditionem reſolutiuam Pontificatus, vt ſcribit, & recte *Ancharan. in dicta reg. aceſſorium ſub numero 26. circa med. verſiculo quarto probat, iunctis etiam iis, quæ ſcribit ante numerum 21. verſiculo non obſtat quartum, de reg iur. libro ſexto.*

Nec dici in huiuſmodi caſu poteſt, quod iuramentū nitatur in ratione naturali, quia contra omnem rationem eſt, vt in hominum voluntate ſit reſeruata depoſitio eius, qui ſolius Dei ſub eſt iudicio, *capitul. ſi Papa 40. diſt. capit. nemini, 17. quæſtione quarta, capitulo nemo, 99.*

22 Secundo, ſimilia iuramenta, ſeu vota arctant, & reſtringunt liberam Pontificis in rebus abſoluendis poteſtatem, & deminuunt maieſtatem, atque ideo nulla, & irrita ſunt, *Cald. conſ. 3. de iureiur. Abb. in cap. ſicut el 1. in 3. not. extra eod. tit. Felin. in cap. 1. ſub nu. 7. de prob. Alexand. conſ. 224. num. 2. lib. 6.*

23 Tertio, quia nec natura patitur, nec moribus conuenit, etiam iuris fictione cōſiderata, patrem temporalem habere, *l. ſi tibi filius ff. de adop. &* quod idem incipiat eſse filius qui fuit ab omnibus loco Patris veneratus *arg. teſt. in §. affinitatis inſt. de nupt.*

24 Extenditur ſecundo ſupra firmata concluſio, vt procedat in tantum, vt poſſit dari caſus, in quo Pontifex renunciando grauiſſime peccaret: veluti ſi cederet locum Pſeudo Pontifici, prout innuere videtur *Turrecrem. poſt Victor. quē refert in ſumma de eccleſ. libr. 4. par. 1. cap. 13. ante reſponſionem ad primum argumentū, verſ ſed quærit. Vgo Iacobat de*

Concil. lib. 9. art. 3. pag.557. verſic. quid
dicendum .
Et hoc quia in huiuſmodi caſu per re-
nunciationem ſuam noceret ſibi,& Ec.
cleſiæ, ex quo non debet relinqui in re-
25 gimine is, qui tanquam non ingreſſus
per hoſtium,non poſſet niſi perdere, &
mactare, *Io. cap.* 10. nec adminiſtratio
26 committenda eſt illi, qui ſemel fraudu-
lentum animum detexit, licet offerat ſa-
tiſdationem,*c.2.§.1.vbi gloſ.fin. extra*
de ſolut.l.ſuſpectus, & l. quia ſatiſdatio ff.
*de ſuſpect.tut.§.penult.inſtit.eodem tit.*ſed
debet omni conatu eiici tanquam malis
artibus ingreſſus, *cap.ſi quis pecunia 79.*
diſt.cap.in nomine Domini *73.diſt.* Addo
27 quod eſſet reſignare ad fauorem ſchiſ-
matici, in cuius fauorem ſi renunciatio
fieri prohibetur de quolibet beneficio
Eccleſiaſtico,*Rebuff. de pacific. poſſ.nu.*
236. *cum aliis per Pariſ. de reſign. lib.* 4.
quæſt. 3. *num.* 18. vtique multo magis
fieri prohibetur de ſummo Pontificatu
ex reg.authen.multo magis C. de Sanctiſſ.
Epiſc.
Cæterum hæc eadem concluſio du-
pliciter declaratur primo,ne procedat in
caſu in quo Pontifex ipſe eſſet in cauſa
28 ſchiſmatis,vt puta,quia remedium adhi.
bere non curat,cum poſſet,tunc enim cre
derem cogi poſſe ad cedendum, prout e.
tiam credit *Iacobat. loco ſæpè citato.*
Et hoc quia cum teneatur ex officio
prouidere, vtique; ſi poteſt prouidere,
29 & non prouidet, eſt in eadem cauſa in
qua eſt ipſe ſchiſmaticus, & præſumitur
particeps eiuſdem hæreſis, *cap.* 2. vbi no-
tant omnes extra de *hæretic. c.penult.ex-*
tra, de reg. iur.cap.quanta de ſent. excom.
cap.error, & cap.quid enim prodeſt 83.*diſt.*
c. 3. 86. *diſt.l.ſcientiam ff.ad l.Aquil.Sa.*
licet. in l. nullus,C. de iudæis, Alexander
conſil.1.ad fin.lib.2. Ruin.conſil. 48. *nu.*
2.*lib.4. latè Franc. Becc.conſil.* 48. *num.*
9. ac propterea in tali caſu non ſolum
poteſt cogi ad renunciandum, ſed poteſt
etiam deponi,*cap.ſi Papa* 40.*diſt.vbi fusè*
Doct.*gloſ.in cap.1.verb.inſufficientem, de*
renunciat. lib. 6. cum aliis infra ſuo loco
allegan.
Secundo declaratur, vt licet verus
Pontifex cogi non poſſit ad renuncian-
30 dum, eſſet tamen laudandus ſi ſuaptè
voluntate hoc ipſe facere vellet in caſu
quo non adeſt aliud remedium, ſchiſma
ſedendũ,prout ſcribunt *Turrecrem. libr.*
*4.de eccleſia p.1.c.15 in princ.*Imol. *in.d.c.*
niſi cum pridem §.alia vero cauſa ſub nu.
25.*verſ.fateor tamen de renunciat.*
Quod tamen ita accipiendum eſt, ſi
Pontifex certo ſciat conſequuturam vni
tatem eccleſię, facta ceſſione per ipſum
ſecus ſi non eſset certum, quia tunc ſa.
tius eſset regimini attendere quouſque
diuina pietate contentiones cederent,&
tranquillitas Chriſtiano populo reddere
tur,*cap. ſugeſtum,& cap.ſciſcitaris cum*
ſeq.7.q.1.
Et hic eſt caſus, in quo bonus paſtor
animam ſuam ponit pro ouibus ſuis, in
quo aſſimilari poſset Ionæ,dicenti ſi pro
pter me tempeſtas iſta exorta eſt,proii-
cite me in mare.

Digitized by Google

TRACTATVS
DE NEOPHYTIS.

AVCTORE

ANTONIO RICCIVLLO

Iuriſconſulto Roblanenſe

PATRITIO RHEGINO,

IN AVLA ROMANA ADVOCATO.

CVM PRIVILEGIIS.

ROMAE, Sumptibus Io: Angeli Ruffinelli, & Angeli Manni.
Ex Typographia Andreæ Phæi, M DC XXII.
SVPERIORVM PERMISSV. Bbb 2

Digitized by Google

Digitized by Google

TRACTATVS DE NEOPHYTIS.

SVMMARIVM.

1 *Neophitus quis dicatur, & nu. 2. & 3.*

4 *Filii infidelium baptizati an egeant diſpenſatione, vt poſſint ab ordines promoueri.*

5 *Baptizati ab antiquo tempore, an complectantur ſub ſtatuto, quod Neophitus teneatur ſoluere gabellam.*

6 *Teſtamentum nouum, quare nouum appelletur.*

ARGVMENTVM.

Neophyti nomen explicatur.

CAP. I.

1 NEophytũ dicimus eum, qui à reprobata religione conuerſus, de recenti Chriſtianæ Militiæ nomen dedit, *cap. ſicut* 48. *diſt.* Deducitur enim a verbo, Neos, quod eſt nouum, & phytos, quod eſt fides, quaſi nouus in fide; *Turrecrem.* 48. *diſt. in ſumma nu.* 2.

2 Dixi de recenti Chriſtianæ militię nomen dedit, nam qui a multo tempore ab infidelitate ad Chriſtianiſmum ſunt conuerſi, illi quidem neophyti nuncupari non debent, quamuis iniurioſè hoc nomine appellentur ab aliquibus, quos grauibus verbis arguunt *Turrecrem. loco citato ſub num. 2. verſic. ex qua deſcriptione, Nau. in Manual. cap. 27. ſub nu. 205. verſic.* Dixi *recentior conuerſus.*

3 Eoque minus hoc nomine poſſunt appellari eorum filii, & deſcendentes, qui nati ex parentibus conuerſis, a natiuitate ſunt ſacro baptiſmate lauati, *Turrecrem. loco cit.* & eſt communis opinio, de qua teſtatur *Couar. in clem. ſi furioſus par. 1. §. 2. nu. 7. verſic. prima concluſio, & latius nu. 8. verſic. 6. concluſio*, vbi inquit hos nec a beneficiis eccleſiaſticis, nec a dignitatibus, nec a ſacris ordinibus, nec ab officiis publicis, & ſecularibus prohiberi, *Hoieda de incompatib. par. 1. cap. 24. num. 2. & 4. verſic. bis quidem.*

4 Ex quibus infertur, quod diſpenſatio de promouendo ad ordines, & beneficia, quam *Staphil. de litter. Grat. in fin. & Mãdoſ. de ſignatur.* aſſerunt dari illis, quos vulgus apud Hiſpanos vocat Maranos, non eſt in iſtis neceſſaria, quando ipſi ſemper vt Catholici vixerunt, licet ipſorum Patentes fuerint combuſti, quia nullum habent canonicum impedimentum, etiam ſi ſint in primo gradu deſcendentium, & agatur de promotione ad ſacerdotium, vt in facti contingentia cenſuit ſacra congregatio Epiſcoporum ſub die 8. Februarii 2594. in vna Calciaten.

5 Infertur ſecundo, quod ſtante ſtatuto, vt quilibet neophytus teneatur ſoluere gabellam, illud non compræhendit neq. ab antiquo baptizatos, neq. eorum filios, quia cum iſti non ſint propriè Neophyti, verba Statuti debent intelligi propriè, *l. eum qui vectigal. ff. de verb. ſignif. l. 1. §. ſi is qui nauem, ff. de exercit. act.* & in ſtatutis fit ſtricta interpretatio *l. conſtitutionibus, ff. ad municipal. Doct. in l. cunctos populos, de iuſt. & iur.*

Quod tamen intelligas, niſi ſtatutum vlterius procedat, vel vtatur hoc vocabulo ad differẽtiam eorum, qui ab antiquis Chriſtianis nati ſunt, nempe quia dicat, quod ſoli antiqui Chriſtiani poſſint in ciuitate dignitates obtinere, nouis chriſtianis excluſis, tunc enim venirent etiam illi qui a multo tempore ſunt baptizati, quia in tali caſu acciperetur nomen noui chriſtiani ad differentiam eorum qui ſunt tempore antiquiores, vt in *l. vetus, ff. de trit. vin. & oleo legat capitulo litteris de conſecr. diſtinct. tertia.*

6 Hinc lex Euangelica appellatur nouũ Teſtamentum non quia nouum, ex quo excedit tempus 1621. Annorum, ſed ad differentiam veteris legis, quæ eſt antiquior. & apud Dominos Venetos nonnullę familiæ plurimorum ſæculorum antiquitate nobiles, appellantur familiæ nouæ, ad differentiam aliarum, quę ſunt antiquiores.

SVMMARIVM.

1 *Chriſtus fundauit Eccleſiam, ex iudæis de nouo conuerſis declara vt nu. 6.*
2 *Ambroſius adhuc Cathecumenus fuit electus in Epiſcopum.*
3 *Neophiti ſunt in Eccleſia ſicut Nouitii in Religione.*
4 *Nouitius non poteſt promoueri ad honores Religionis.*
5 *Magiſter fieri non debet, qui non fuit diſcipulus.*
7 *Apoſtoli quando fuerunt miſſi ad prædicandum erant in fide inſtructiſſimi.*
8 *Chriſtus ex poteſtate excellentia poterat gratias, & virtutes internas in cor hominum infundere.*
9 *Poteſtas excellentiæ non fuit à Chriſto Eccleſiæ communicata.*
10 *Argumentũ nõ eſt ſemper bonũ, hoc fecit Chriſtus, ergo debet fieri ab Eccleſia.*
11 *Eccleſia debet imitari actiones Chriſti, quomodò debet intelligi.*
12 *Paulus prohibuit Neophitos promoueri ad Epiſcopatum, non ex præcepto Chriſti, ſed ſecundum communem legem, vti Eccleſiæ Doctor.*
13 *Neophitus cur prohibetur promoueri ad Epiſcopatum.*
14 *Papa poteſt diſpenſare cum Neophito, ad Epiſcopatum.*
15 *Papa promouens ſcienter Neophitum ad epiſcopatum videtur cum eo diſpenſare.*
16 *Irregularitas neophiti ceſſat tractu, & ſucceſſu temporis, ſine diſpenſatione.*
17 *Alexander de Franciſcis, vulgo Hebrainus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum, à Clemente Octauo ad Epiſcopatum diſpenſatus.*

ARGVMENTVM.

Neophytus an poſſit ad Epiſcopatum promoueri.

CAP. II.

1 DVplici ratione dici poſſe videtur Nephytum poſſe ad Epiſcopatum promoueri. Primo, quod Chriſtus fundauit Eccleſiam ex iudęis de nouo conuerſis, *cap. in nouo 21. diſt. cap. recurrat 32. q. 4. gloſ. in cap. eam te in fine, de reſcript.* Ergo non debent ab Eccleſia repelli, cum teneneatur Chriſti actiones imitari, *Matth...* exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, & vos faciatis, *cap. Deus omnipotens 2. quæſt. 1. cap. qualiter, & quando de appell. cap. ſignificaſti vbi Abb. ante num. 2. de elect.*

2 Secundo, quia Sanctus Ambroſius adhuc Cathecumenus, fuit electus in Epiſcopum, *cap. ſtatuimus* §. *his omnibus 61. diſt.* de qua electione idem *Ambroſ. in epiſtol. 82. ad Vercellenſes, relata in cap. Neophytus ead. diſt. 61.* ſic ait *ordinationem meam occidentales Epiſcopi iudicio, orientales etiam exemplo probarunt.* Si ergo eligi potuit Cathecumenus, multo magis poterit eligi Neophytus.

Quibus non obſtantibus in contrarium eſt auctoritas D. *Pauli ad* Timoth. 1. *cap.* 3. ibi non *Neophytum, ne in ſuperbiam elatus in laqueum incidat, & in ruinam diaboli*, cuius auctoritate hoc ſtatutum eſt *in cap. 1. & 2. 48. diſt. cap. qui de eccleſiaſticis, & cap. ſacerdotale 59. diſt. c. in ſacerdotibus, & cap. non negamus, & cap. miramur, & ferè per totum 61. diſt. Turrecrem. & Prepoſ. 48. diſt. in ſumma Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 31. num. 2. Hoyed. de incompatib. par. 1. cap. 24. in princip. Azor. Moral. inſt. tom. 2. lib. 4. cap. 6. q. 2. verſic. verius tamen.*

3 Licet enim Neophyti ſint in Eccleſia, tamen

Digitized by Google

tamẽ in ea (ſaltim quoad honores) exiſti mantur tanquam Nouitij in religione
4 particulari, *cap. ſicut* 48. *diſt.* atque ideo quemadmodum Niuitius non poteſt cõſequi honores, & dignitates religio nis particularis, *cap. cum cauſam, & cap. officiis de elect. cap. per tuas de voto, capit. Monaſterii* 19. *q.* 3. ita Neophytus aſſe qui prohibetur honores, & dignitates ec cleſię vniuerſalis, *cap. Neophytus* 61. *diſt. Lambert. de iurepatr.* 1. *par.* 2. *lib. q.* 7. *art.* 14. *num.* 5. poſſet namque Neophytus ſi ad Epiſcopatum promoueretur, ſuſpicari Chriſtianam religionem eo plurimũ indi gere, qua ſuſpitione euectus, præceps rue ret in perditionem, vt Gratianus in ter-
5 pretatur 48. *diſt. in ſum.* Miſerum etiam eſset, eum fieri Magiſtrum, qui in nullo gradu fuit obſequutus ſacerdoti, *cap. mi ramur* 61, *diſt. cap. ex officii de elect.*

His ita ſtantibus ad contraria reſpon detur tripliciter. Primo licet Chriſtus fundauerit eccleſiam de iudæis recenter
6 conuerſis, in hac tamen fundatione do cuit nos ad Epiſcopatum, & eccleſiaſti cas dignitates non eſse promouendos ni ſi perſonas in fide ſolidas, & inſtructas, quia Apoſtoli non fuerunt ante miſſi ad prædicandum euangelium, quam eſſent in fide inſtructiſſimi, vt ex mente D. *Tho mæ docet Turrecremata* 48. *diſt. in ſum. num.* 4. *& ibi Prępoſ Lambert. de iure. patr.* 1. *par.* 2. *lib. q.* 7. *art.* 14. *num.* 6.
7 Item quia Apoſtoli fuerunt primi vo cati, & reliqui omnes erant in fide recẽ tiores, vnde dum miſit Apoſtolos ad prædicandum omiſſis cęteris, ſatis facto declarauit inſtructiores eſſe ad eccleſia. ſticos honores promouendos, argumẽto *l. paulus ff. rem ratam haberi*.

Secundo reſpondetur, quod quatenus Chriſtus elegiſſet in Apoſtolos homines
8 in fide nouiſſimos, nihilominus nõ ideo ſequeretur tales eſſe eligendos ab eccle. ſia, quia in Chriſto erat poteſtas excel lentiæ, ſecundum quam poterat gratias, & virtutes internas in cor hominum in fundere, quæ licet in eo eſſet vti in Deo homine, & potuiſſet ſi voluiſſet eã eccle
9 ſię communicare, tamen eam communi care pręter miſſit propter fidelium vtili tatem, vt ſunt verba D. *Tho. in* 3. *par. q.* 64. *art.* 4. *et q.* 84. *art.* 5. *ad tertium. Sot. et alii in* 4. *ſent. d.* 1. *q.* 5. *art.* 4. Sicuti ergo non eſſet bonum argumẽtum ſi quis dice ret, Chriſtus inſtituit noua Sacramenta, ergo & eccleſia ad Chriſti imitationem debet noua Sacramenta inſtituere, D.
10 *Tho. d. q.* 64. *art.* 4. ita non ſequitur, Chri ſtus creauit Apoſtolos homines nouos in fide, ergo tales debet creare eccleſia in epiſcopos.
11 Nec refert quod eccleſia teneatur imi tari actiones Chriſti, tũ quia hoc debet intelligi de actionib. factis a Chriſto, vti ab homine citra poteſtatẽ excellentiæ, vt patet ex prædictis, tum etiam quia vbi Chriſtus aliquid faciendo non præſcri pſit modum ſecundum quem actus ille fieri debet, obligauit eccleſiam ad factũ, ſed modum explicandi reliquit in pote. ſtate, eccleſiæ vt docet *D. Aug. lib. re. ſponſion. ad Ianuar. cap.* 6. *translatus in cap. liquido de conſecrat. diſt.* 2. *Calder. cõ ſil.* 1. *col.* 1. *verſ. nec obſtant, de vita, et ho. neſt. Cler.* vnde reſultat quod licet eccle ſia teneatur promouere Epiſcopos, ta men poteſt modum promouendi, & qua litates promouendorum ſuo arbitrio ſe. cundum rei exigentiam præſcribere.

Et quidem ſi diuerſum diceremus, ſe queretur, quod cum Chriſtus excepto Bartholomeo, & Paulo qui fuerunt nobi les, reliquos elegerit homines rudes, pi ſcatores & ignobiles, *gloſ. in cap. venera. bilis verſ. non multos, et ibi Doct. de præben. Tiraq. de nobil. c.* 20. *n.* 14. *Viuius de com. opin. lib.* 2. *opin.* 87. tales deberẽt eligi ho. die ab eccleſia, quod quidem dicendum non eſſe, patet *ex c. de multa de præben.* & hæc quoad ſolutionem primi argumenti.
12 Quoad ſecundum, prohibitio Pauli, quod Neophytus ad Epiſcopatum non promoueatur non eſt ex præcepto Chri ſti, ſed ſecundum legẽ communem, quia ipſe hoc pronunciauit tanquam eccleſię Doctor, non vti pręcipiens nomine Chri ſti, *cap. Neophytus* 61. *diſt.* & ſcribunt, & recte *Turrecrem.* 48. *diſt. in ſum. ſub nu.* 4. *verſ. ad ſecundam patet, Azor. Mo ral. inſt. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 6. *q.* 12. *verſ. Verius tamen.*

Se-

13 Secundum autem communem legem, Neophytus ordinari prohibetur, ne extollatur in ſuperbiā; vbi autē adeſt humilitas competens ſacerdotio, ceſſat ratio prohibitionis, & conſequenter ceſſat prohibitio propter rationem inducta, vt sūt expreſſa verba *d. cap. Neophytus*, vbi hac ratione ſubdit D. Ambroſ. eius ordinationem fuiſſe ab epiſcopis occidentalibus probatam iudicio, & ab orientalibus exemplo.

14 Ex his infertur poſſe citra dubium Papam diſpēſare cum Neophyto ad epiſcopatum, ſi in de concurrat qualitas humilitatis, & in fide ſolidatus appareat, vt in ſpecie ſcribit *Turrecrem. loco citato*, & ſatis colligitur ex præcitato *c. Neophytus*.

15 Quinimmo eo ipſo quo Papa promouet Neophytum ad epiſcopatum ſciēter, videtur cum eo diſpenſaſſe, tum quia ſufficit ſolus actus promotionis factus cū ſciētia, *c. cū olim propter quaſtiones de priuil. l. quidam conſulebant ff. de re iud. Oldrad. conſ.* 295. *n.* 4. *verſ. & ad hoc accedit* Roman. *conſ.* 216. *ſub nu.* 7. *& ibi plene addentes, Mandoſ. in regul. de idiomate q.* 5. *n.* 4. Tum etiam quia irregularitas Neophyti non eſt ſimilis aliis quæ expectant diſpenſationem, ſed remittitur arbitrio ſuperioris, qui propterea illum promouendo, videtur declaraſſe eum eſſe in fide ſolidatum, & propterea impedimentum in eo ceſſaſſe, *Couar. in clem. ſi furioſus par.* 1. *num.* 7. §. 2. *verſ. ſecunda concluſio* H*oyeda de incompatib. par.* 1. *c.* 24. *num.* 3.

17 Vidimus ætate noſtra Alexandrum de Franciſcis vulgo hebrainum nuncupatum a Clemente Papa VIII. ad epiſcopatū Foroliuienſem aſſumptum, nā quāuis eſſet in hebraiſmo natus, & altus, tamen ad fidem conuerſus, non ſolū Chriſtianam pietatem ſinceris fuit amplexatus affectibus, ſed ſanctiſſimā Dominicanam familiam ingreſſus, ibi euaſit homo charitatis inſignis, & Prædicator egregius, quod ſufficere viſum fuit vt illi Epiſcopale munus committeretur.

SVMMARIVM.

1 *Neophytus non poteſt ad ordines promoueri. & nu.* 3. 4. *&* 6.

2 *Baptizatus in egritudine an poſſit ordinari.*

5 *Sacerdotum penuria vbi adeſt, poteſt etiam Neophytus ordinari.*

ARGVMENTVM.

Neophytus an debeat ad ordines promoueri.

CAP. III.

Loquimur de Neophyto conuerſo de recenti, nam qui a multo tempore baptizati ſunt, ita vt in fide ſint ſolidati, poſſe etiam ad epiſcopatum promoueri, conſtat ex traditis in præcedenti capite.

1 In Neophyto ergo de recenti conuerſo regula conſtitui poteſt non debere promoueri ad ordines ſacros, ne forte contingat ex ſuperbia euehi ita probat teſt. *in c. Neophytus* 61. *diſt. cuius auctoritate hoc tradunt Io.* Friburg*o in ſumma confeſſ. lib.* 3. *tit.* 24. Turrecrem. *in cap.* 2. *num. primo* 48. *diſt.* Ripa *in cap. eam te num.* 31. *verſ.* 3. *reſpondet, de reſcript. & ibi* Dec. *num.* 32. *Lambert. de iurepatr.* 1. *par.* 2. *lib. q.* 7. *art.* 14. *num.* 7. *Couar. in clem. ſi furioſus par.* 1. *nu.* 7. §. 2. *verſ. ſecunda concluſio. Hoyeda de incompatib. par.* 1. *cap.* 24. *num.* 3. *Maiol. de irregular. lib.* 1. *capit.* 31. *Azor. Moral. inſt. lib.* 4. *cap.* 2. *q.* 2. *Marquar. de Iudæis p.* 3. *cap.* 5. *ſub num.* 8. *& nouiſſime* Reue*rendiſſimus Campanil. in diuerſor. iur. canonici rubr.* 11. *cap.* 7. *num.* 1.

2 Extenditur primo, vt multo magis procedat ſi Neophytus fuerit baptizatus in egritudine, quia, tunc fides illius præſumitur coacta, non voluntaria, *cap. ſi quis in egritudine* 55. *diſt. & ibi* Turre*crem.*

crem. ſubdit in hoc caſu neque promoueri ad ordines minores, Rom. ſing. 421. an factus Chriſtianus.

3 Extenditur ſecundo, vt procedat etiã ſi ſit baptizatus extra egritudinem nam nihilominus non debet promoueri ad minores ordines, *Couar. Hoyeda, & Campanil. locis citatis.*

4 Contrarium quod vbi eſt baptizatus extra egritudinem poſſit ad minores ordines promoueri, cenſuerunt *Turrecrem. in d. cap. 2. ſub num.* 148. *diſt. Felin. in cap. cum ſit circa princ. de Iudeis, Dec. in in d. cap. eam te nu.* 32. *de reſcript. & ibi* Ripa *nu.* 31. *verſ.* 3. *reſpondeo, Marquard. loco cit.*

Pugnantes opiniones conciliare ſtudendo, dicendum arbitror opinionem negatiuam procedere ante lapſum temporis de finiti ad cognoſcendum an Neophitus ſit in fide inſtructus, ita vt poſſit ad ordines promoueri, affirmatiuam autem vindicare ſibi locum poſt dicti temporis lapſum. Quale autem ſit huiuſmodi tempus infra dicatur *cap. 6.*

5 Eadem principalis concluſio limitatur primo ne procedat vbi adeſt raritas, & penuria ſacerdotum, nam in tali caſu poteſt etiam Neophytus ordinari, *d. cap. ſi quis in egritudine* 57. *diſt. et ibi Turrecrem. Rom. d. ſing.* 421.

6 Limitatur ſecundo, quando qualitas vitæ Neophyti oſtendit illum eſſe talem qualem decet eſſe bonum ſacerdotem, quia tunc etiam poteſt ordinari, *d. cap. ſi quis in egritudine, Rom. loco cit.*

SVMMARIVM.

1 *Neophytus an ſit capax Beneficii ſimplicis, vel curati, ſeu canonicatus in Cathedrali & num.* 2. 3. *et* 4.

ARGVMENTVM.

Neophytus an ſit capax beneficii.

CAP. IV.

1 Neophytus ordinatus, efficitur capax beneficiorum requirentium illum ordinem ad quem eſt promotus, vt pluribus probat, *Lambert. de iurepatr.* 1. *par.* 2. *lib. quæſt.* 7. *art.* 14. *num.* 7. & 8. *cui ſuffragantur mox allegandi num.* 4.

Dixi de Neophyto ordinato, quia ſi nullo eſſet ordine inſignitus verſaremur extra dubium, propterea quod eſſet incapax tanquam laicus, *cap.* 2. *de inſt. cap. ex litteris de tranſact. cap. cum adeo de reſcript. Dec. in cap. eam te num.* 31. *eod. tit. Ripa in cap.* 2. *num.* 129. & 134. *de iudic.* Rebuff. *in praxi tit. de cler. ſi qu. b. num.* 4. Franc. *March. deciſ.* 1355. *par.* 1. *plene* Garzia, *de beneſ. par.* 1. *capit.* 2. *num.* 28.

Deducitur ergo, Neophytum prima inſignitum tonſura, eſſe capacem ſimplicium beneficiorum, *cap. eam te de reſcript. Lambert. loco cit.*

2 Extenditur primo vt procedat non ſolum in beneficiis ſimplicibus, ſed etiã in canonicatu in eccleſiã cathedrali, *d. c. eam te ibique Abb. num.* 7. *Felin. in cap. cum ſit in princ. verſ. & amplia mirabiliter de iudæis Iaſ. in rubr. ff. de iuſt. & iur. ſub num.* 6. *verſic. tu contrarium Marquard. de iudæis, par.* 3. *cap.* 5. *num.* 7. *& ſeq.*

3 Extenditur ſecundo, vt procedat ſiue beneficium ſit liberæ collationis, ſiue ſit de iure patronatus, *Lambert. loco cit.* Cui ſuffragatur quod in reſpicientibus capacitatem, vel incapacitatem perſonæ, diſpoſitio loquens de beneficio habet equè locum in beneficio iuris patronatus, ac in beneficio liberæ collationis vt plenè ſcripſi ſupra *lib.* 4. *cap.* 6. *nu.* 25.

4 Extenditur tertio, vt Neophytus promotus ad ſacerdotium, ſit capax beneficii curati, vt colligitur ex eodem *capitul. eam te de reſcript.* Hoc tamen licet de iure

gas, prima, vt coeteris paribus, antiquus Chriſtianus præferatur illi, qui iam à multo tempore eſt baptizatus, vt ex pluribus probat *Rip. in d. cap. eam te num. 32. de reſcripr. Aucnd. de exeq. mandatis Regis par. 1. cap. 19. num. 20. verſ. coeteri vero. Caput d. cap. 3. num. 78. verſ. & nota quod chriſtiani antiquiores.*

14 Secunda, niſi aliud propter bonum publicum expedire videatur, nam ſi forte dubium exiſtat, quod priſtinam ſuperſtitionem, redoleant, in tali quidem caſu vt reſpublica in tuto conſiſtat, quamuis ab antiquiſſimo tempore baptizati, ſunt tamen ab officiis excludendi.

Ego quidem fateor rem totam eſſe relinquendam iudicantis Religioni, qui pro eius prudentia in contingentia facti, perpenſo toto negotio arbitretur quid magis Reipublicæ, & Chriſtianæ pietati expediat: interim hęc ad informandum Iudicantium animos pro ſuſcepto munere dixiſſe ſufficiat.

SVMMARIVM.

1 *& 2. referuntur vtriuſque partis Doctores.*
3 *Paulus Apoſtolus mira ſemper dexteritate ſtuduit equalitatem in ecclesia ſtabilire.*
4 *Angeli reſponſio Tobie illum interroganti de quo genere eſſet.*
5 *Deſpiciendus quis non eſt ex eo quod fuerit Infidelis.*
6 *Homines vndecunque naſcuntur, ſi parentum vitia non ſectetur, & Deum recte colant ſalui erunt.*
7 *Nemo debet de parentum virtute, aut vitio omnino laudari, aut culpari.*
8 *Vitiorum cauſa non eſt ſeminibus, ſed in voluntate naſcentis.*
9 *Diſtinctio generis excitat diſſidia.*
10 *Siracuſanorum factum turbulentum.*
11 *Eneæ prudentia in animis conciliandis.*
12 *Regum Hiſpaniarum leges ne conſtitueretur generis differentia.*
13 *Lex facta in odium certarum perſonarum an ſit nulla, vel iniuſta.*
14 *Generis, & proſapia differentia, reſtricta intra certos gradus poteſt eſſe rationabilis.*
15 *Moabita in ueteri lege probibantur intra quartum gradum ingredi in ecclesia.*
16 *Macula vltra quartum gradum cenſetur extincta.*
17 *Proſapiæ & generis differentia in aliqua poteſt eſſe rationabilis.*
18 *Item & in limine fundationis.*
19 *Fundator poteſt in limine fundationis apponere omnes conditiones etiam ſi ſint contra ius dummodo, non ſit impoſſibilis natura, vel improbata de iure.*
20 *Probibere poteſt quilibet vt certæ perſonæ repellantur ab emolumento ſuæ diſpoſitionis.*
21 *Sanguinis puritas quo caſu ſit habenda in conſideratione.*

ARGVMENTVM.

An ſint probāda ſtàtuta quod Neophyti, & deſcendentes ab eis non admictantur ad eccleſiaſtica beneficia.

CAP. VI.

1 Diſſident inter ſe Doctores, & in contrarias diſtrahuntur ſentẽtias. Siquidem ſimilia ſtatuta non eſse probanda, cenſuerunt *Turrecrem. & Præpoſit. in ſumma dixt. 48. & iterũ Turrecrem. in cap. conſtituit 17. q. 4. Alphonſ. Cartag. in defenſor. vnit. chriſtianæ Toſtat. in Leuit. cap. 19. quaſt. 32. Henric. Mauroi Theologus Franciſcanus in Apolog. pro iudais Chriſtian. aduerſ. Archiepiſcopum* Toles. *Montalu. in l. 2. verb. Tornazido tit. 3. lib. 4.* Didac. *Perez. ad leg. Reg. l. 9. tit. 1. lib. 1.*

2 Contrariam opinionem latè probant *Hoyeda in tract. de incompatib. benef. p. 1. cap. 23. Simanca cathol. Inſt. tit. 47. num. 82. & 83. Otalora de nobil. 2. par. 3. par. cap. 7. num. 26. Roias Sing. 104.*

Ego

Ego contrauerſiam alioqui difficilem ex infraſcriptis complanari poſſe exiſti. mo ſit prima cõcluſio,ſtatutũ ſiue lex cõ. ſtituens generaliter differẽtiam generis, non eſt laudabilis idque probatur.

Primo auctoritate D.Pauli,qui anima aduertens in exordio naſcentis eccleſiæ ortum eſſe diſſidiũ inter nouos ex Iſraeli tico, & gentili populo chriſtianos,dum aliter alteri ſe preferre conaretur, ſic in quit *ad Rom. cap.*10. *Non eſt diſtinctio Iudæi, & Græci,nam idem Dominus omnium,Deus omnium qui in vocant,illum.*
2 Idquod etiam antea dixerat *ead. epiſt. c.* 2. & deinde frequentiſſime repetiit, &
3 ſignanter *ad Galat.*3. *&* 6. *& ad Coloſſenſ. cap.*3.quibus in locis Apoſtolum,mira ſemper dexteritate ſtuduiſſe equalitatem in vtroque populo ſtabilire, docẽt *Diu. Hier. Aug. & Anſelm.ad* Rom. *d. cap.*10.

Secundo probatur *ex Tobia capit.* 5. vbi cum Tobias interrogaſſet Angelum qui filium erat comiraturus de qua Domo, aut de qua tribu eſſet, reſpondit ei Angelus, *Genus quæris Mercennarii, an*
4 *ipſum Mercennarium qui cum filio eat?* Ex qua Angeli reſponſione plane liquet non genus hominum, ſed perſonas eſſe perpendendas.

Tertio probatur *ex cap.eam te in fine de reſcript.* vbi expliciris verbis ſummus Pontifex reſcribens epiſcopo Tornacen. ipſum arguit proprerea quod dedignatus fuerit recipere in canonicum quen-
5 dam qui de gente iudæorum originem ducebat.

Quarto *ex* D. *Auguſtino lib. de bono coniugat. cap.* 16.*nobis relatus in capitul. vndecumque* 56.*diſt.vbi ait vndecumq. homines naſcantur,ſi parentum vitia non*
6 *ſectentur, &* Deum *recte colant, honeſti, & ſalui erunt. Semen enim hominis ex qualecumque homine Dei creatura eſt.*

In hac eadem ſententia eſt D. *Chryſoſt. homil.* 3. *in Matth.nobis etiam relatus in cap. numquam ead. diſtinct.* 56. *dum ait.Non eſt omnino nec de virtute, nec de vitio parentum aut laudandus, ali-*
7 *quis, aut culpandus. nemo inde vere aut obſcurus, aut clarus eſt. imo etiam neſcio quomodo ille magis reſplendet qui ex parentibus à virtutibus prorſus alienis ipſe tamen fuerit de virtute mirabilis.*

Concordat etiam *D. Hieronymus in Epiſtol. ad Pammach. contra errores Io. Hieroſolymitani, de qua in cap. naſci ea-*
8 *dem diſt.dum ait Non in ſeminibus, ſed in voluntate naſcentis cauſa vitiorum eſt.*

Quinto quia hæc generis differenria operatur non ſolum grauia diſſidia inter vtrumque populum, ſed efficit vt qui noui habentur chriſtiani, minus ſe cre-
9 dant aliis, & difficilius in catholica puritate ſolidentur, cum diſtinctio non paruam vim habeat ad excirandum inter homines diſſidia,vt colligitur ex *Paulo* 1. *ad Chorint.cap.* 1. *& ex infra dicendis latius apparebit.*

10 Sexta hæc con cluſio corroboratur exemplis. Refert Diod.Sicul. quod ſublata apud Syracuſas poſt Hieronis, & Geleonis regnum Traſibuli dominatione, de communi republica, & ſtatu populi conſulrantes, inter cætera decreuiſſe, Magiſtratus omnes priſcis ciuibus,& antiquis familiis diſtribuere; nã nouos homines qui a Geleone ſupra decem millias fuerãt ciuitate donati,indignum ducebant ad munera publica, & ciuiles honores admicti. Quod ipſi indignè ferentes, deficientes à Syracuſis occuparunt partem vrbis Achradinam, & inſulam, & alia duo loca ingenri muro munira.

11 Refert etiam *Liuius lib.* 1. Aeneam latio poritum quo facilius Aboriginũ, & Latinorum animos conciliaret,latinos vtramque gentem nuncupari præcepiſſe.

Ad hoc etiam reſpicientes inuictiſſimi & catholici Hyſpaniarum Reges, vt alienos à Chriſti nomine ad fidem allicerent, & nouiter baptizatos in fide ſoli
12 darent publicis legibus ſanxerunt ne vllum eſſet inter Chriſtianos, generis, & proſapię diſcrimen: quodque nouiter ad fidem conuerſi eadẽ officia,& honores poſſint obtinere, quę obtinenr alii Chriſtiani antiqui, *vt in l.* 6. *tit.* 24. *par.* 7. *et in l.*12. *tit.* 6. *lib.* 8. *et l.* 9. *tit. primo eod.lib.*

Septimò quia negari non poteſt quin
lex conſtituens talem differentiam gene
raliter, dicatur facta in odium certarum
perſonarum, quo caſu vel eſt nulla, vt
13 cenſuit *Abb. in cap. cum omnes num. 2.
de conſt. & ibi Aret. in quarto not.* Vel ſal
tem eſt in iuſta, *Bar. in l. omnes populi ſub
nu. 53. ff. de iuſt. & iur. & in l. venditur
§. ſi conſtat ff. commun. præd. Andr. ab
Aſea in d. cap. cum omnes num. 164. &
167. Riminal. ibid. num. 71. verſic. ex
hac expoſitione, Angel. in l. de quibus ff. de le
gib.*

14 Hec prima concluſio limitatur primo,
ne procedat quando prohibitio non eſt
indefinita, ſed reſtricta ad certos gradus,
veluti intra ſecundum, vel ad ſũmum in-
tra quartum, quia intra hos gradus põt
eſſe rationabilis, vel propter odium parẽ
tum, vel propter ſuſpitionem quæ habe-
ri poteſt ne parentum crimina imitentur,
*vt in cap. 2. §. credentes, & cap. vt commiſ
ſi §. credentes, & cap. ſtatutum el 2. de he
ret. lib. 6.*

Cęterum vltra quartum gradum pro-
hibitio generalis non poteſt eſſe rationa-
bilis, tum quia in veteri lege etiam Moa-
15 bitę vltra quartum gradum non repelle-
bantur ab eccleſia, *cap. cito 1. q. 1.* tum
ẽt quia vltra illũ gradum ſi quæ macula
parentes tetigit præſumitur extincta, *l.
non facile, ff. de gradib. ex cap. non debet
16 de conſanguinit. & affinit.* id quod proce
dit ſiue verſemur in linea in tranſuerſali,
ſiue in deſcendenti, vt elegantiſſime mo
re ſuo tradit *Illuſtriſſim. Dominus Card.
Bellarm. in controuerſ. de matr. lib. 1. c.
24. verſ. eſt autẽ obſeruandũ et verſ. ex quo
intelligimus, cuius dictum tacito auctore ſi-
bi vindicat Sanchez de matrim. lib. 7. diſ-
put. 51. num. 13*

17 Limitatur ſecundo, ne procedat quã-
do prohibitio eſt reſtricta ad certas eccle
ſias, veluti quia non præcipit Sim-
pliciter quod Neophyti, & deſcendentes
ab eis non poſſint obtinere beneficium,
ſed prohibet ne poſſint illa obtinere in
tali, vel in tali eccleſia: tunc enim prohibi
tio poteſt, aliqua ratione fulciri, nempe,
vel quia eccleſia ſit valde celebris, & hoc
ſibi vſurpat in ſignum ſuæ nobilitatis,
vel quia præcipere quod in aliqua eccle-
ſia non poſſint beneficiari niſi deſcen-
dentes ab antiquis chriſtianis, & quod
repellantur deſcendentes a Neophytis,
non eſt eos excludere, ſed prouidendos
qualificare, & prouiſionem Neophyto-
rũ reſtringere, quod quidẽ facilius admi
ctitur quã extinguere, vel repellere in
totum, iuſta tradita *per gloſ. in cap. ſi pro
pter verb. impedire de reſcript. lib. 6. &
ibi Gem. & reliqui, Calder. conſ. 1. eod.
tit. Gemin. in cap. 1. in 5. not. de reſtit.
ſpoliat. lib. 6. Felin. in cap. nonnulli nu.
25. verſ. 11. concluſio de reſcript. Sarn. in
prohem. regular. quæſt. 6. verſ. & ideo, Ro
ta in Hiſpalen. Voti 21. Aprilis 1597. co-
ram Gipſio.*

Hac ratione probantur ſtatuta quæ
vigent apud Hiſpanos in eccleſia Toleta
na, & aliis quibuſdam eccleſiis de quo-
rum ſtatutorum intellectu infra erit agen
dum.

18 Limitatur tertio, ne procedat quando
diſtinctio generis fit per patronum vel
fundatorem in limine fundationis eccle
ſiæ, valet enim conditio adiecta in limi-
ne fundationis eccleſiæ per patronũ, vel
fundatorem, quod non poſſint benefi-
ciari, vel recipi niſi deſcendentes ex
puris, & antiquis chriſtianis, ita conclu-
dunt in ſpecie *Nauar. in Manual. cap.
27. num. 205. Otalora de nobil. 2. par. 3.
princ. cap. 7. num. 26. Perez de Lara de
anniuerſ. & cappell. lib. 2. cap. 4. num. 1.
& 10. & per tot. & ſuffragantur omnes
ſupra relati num. 2.*

19 Probatur autẽ primo, quia poteſt fun-
dator in limine fundationis apponere
quaſcunq. conditiones, etiam ſi ſint cõ-
tra ius, niſi ſint natura impoſſibiles, aut
alias à iure improbatę, vt pluribus pro-
bat *Lambert. de iure patr. lib. 1. par. 1. art.
1. q. 9. num. 52. & per totum quem Ro-
ta probauit in Romana iuriſpatronatus,
31. Maii 1613. coram Illuſtriſſ. D. meo
Cardinali Sacrato.*

In propoſito autem cum conditio ne
recipiantur in eccleſia niſi homines de-
ſcendentes ex antiquis chriſtianis, non
ſit neque natura impoſſibilis, neque de
iure improbata merito &c.

Minor.

ſamur in diſpoſitione legislatoris, ſed perſonæ particularis, attenditur ſola
10 eius volũctas, *l. in re mandata, C. de mandati*, & conſequenter poteſt particularis prohibere vt aliquæ perſonæ ab emolumento ſuæ diſpoſitionis repellantur, vt *in l. codicillis 91. §. matre, & l. filius familias, §. Diui, ff de legat. 2. l. ſi ita quis §. ſi ea lege ff. de verb. oblig. Alex. conſ. 55. nu. 6. lib. 3. Ruin. conſil. 189. ſub n. 1. li. 2.*

Secundo quia antiqua puri ſanguinis deſcendentia, licet non ſit cauſa ſufficiẽs vt per legem vniuerſalem conſtituatur
11 generis diſtinctio, tamen vbi reliqua concurrunt, eſſe habendam in conſideratione docemur ex *Ioſepho lib. 1. contra aptionem*, qui in hæc verba loquitur.

Sed quatenus Sacerdotium ſine permiſſione purumque ſubſiſteret prouiderunt, oportet enim eum qui ſacerdotium habiturus eſt ex eiuſdem gentis naſci muliere, & genus per antiquam lineam, et multis teſtibus comprobare.

SVMMARIVM.

1 *Statutum præcipiens quod deſcendentes ab fidelibus non recipiantur in certa Eccleſia eſt exorbitans, et correctorium iuris communis, et vti tale eſt strictè interpretandum. nu. 2.*

3 *Statutum repellens impuros non habet locum vbi non conſtat neque de puritate, neque de impuritate.*

4 *Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris.*

5 *Paria ſunt non eſſe, vel eſſe, et non poſſe apparere.*

6 *Citationis negatiua probatur ex reuolutione proceſſus.*

7 *Statutum repellens filios hæreticorum, vel de hæreſi condemnatorum, non habet locum in iis qui fuerunt ſuſpecti de hæreſi, neq. comprehendit reconciliatos.*

8 *Prouiſo non incũbit onus probandi ſe purũ.*

9 *Natus inter Chriſtianos præſumitur natus ex Chriſtianis antiquis.*

10 *Mortuus in terris Chriſtianorum, præſumitur fidelis.*

11 *Impuritatem alleganti incumbit onus probandi, extendunt num. 13. et 14. et 15. limita, vt num. 16. et 17.*

12 *Excludere volens aliquem debet probare cauſam excluſionis.*

18 *Impuritatis exceptio ſapit obiectum ideoq. eſt plenè probanda.*

19 *Impuritas probatur ſicuti probatur nobilitas.*

20 *Impuritatis probatione facta per capitulum, poteſt prouiſus probare ſuam puritatem: amplia vt num. 23.*

21 *Probationibus concurrentibus præualent fortiores.*

22 *Probationibus concurrentibus ſuper puritate, et impuritate, præualent facta pro puritate.*

24 *Probatio facta ſummarie, et ſine cauſa cognitione non parit exceptionem rei iudicata.*

25 *Parentes certos nominans, ſi per illorum maculas declaretur impurus, poteſt docto de errore nominare alios.*

26 *Admiſſus ſemel vti purus ad capellaniam, ſi illi renunciet, et velit obtinere aliam, an egeat nouo proceſſu.*

28 *Statutum repellens deſcendentes hæreticorum an comprahẽdat natos antequam pater incideret in hæreſim.*

29 *Progeniens quos comprehendat.*

30 *Indi, et Ethiopes an repellantur per ſtatuta puritatis ſanguinis. et nu. 32.*

31 *Qualitas ſtatuti vbi non habet locum; neq. habet locum ſtatutum.*

33 *Expoſiti an repellantur per ſtatuta puritatis ſanguinis.*

ARGVMENTVM.

Plures ſubijciuntur concluſiones ad interpretationem ſtatuti Eccleſiæ Toletanæ, & aliarum Eccleſiarum præcipientium quod in eis non poſſint recipi, niſi deſcendentes ex puris, & antiquis Chriſtianis, excluſis ſemper deſcentibus ex genere Iudæorum, Maurorum, & Hæreticorum.

CAP. VII.

1 Sit prima cõcluſio,
talia ſtatuta ſunt
exorbitantia, &
contra ius com-
mune, quia de iu
re etiam deſcen-
dentes à Iudæis,
& infidelibus poſ
ſunt habere beneficia, & recipi in eccle-
ſia, *teſt. in c. eam te, de reſcript.* qui cum lo-
quatur de eccleſia Tornacen. ſatis probat
hoc procedere etiam in eccleſia nobili,
cum Eccleſia illa in Belgio ſit pluribus
nominibus inſignis, & qualificata, & in
ſpecie quod talia ſtatura ſint contra
ius commune, probat *Perez delara in
tract. de anniuerſ. & capellan. lib. 2. cap. 4.
num. 39. & ſæpè reſpondit Rota, & ſi-
gnanter apud Manticam deciſ. 307. num.
1. & in Toletana canonicatus 10. Decem-
bris 1608. coram R. P. D. Marcomontio
nunc Archiepiſcopo Lugdunen. meritiſſimo.*

2 Vnde infertur primo, illud eſſe inter-
pretandum ſtrictiſsime, *cap. Statutum el
2. de hæret. lib. 6. cap. cum dilectus, de con-
ſuet. lib. 3. §. hac verba, ff. de neg. geſt. Ro-
man. conſil. 197. num. 2. Alex. conſil. 106.
nu. 9. lib. 5. cum aliis per Surd. deciſ. 167.
num. 17. & 313. nu. 4. Put. deciſ. 400. &
526. li. 2. Rota Perez de Lara locis citatis.*

3 Infertur ſecundo, quod tale ſtatutum
non vindicat ſibi locum in caſu in quo
non conſtat neque de puritate, neq. de
impuritate, quia ſtatutum diſponit quod
repellantur impuri, vndè quando non
conſtat aliquem eſſe impurum, neq. pu-
4 rum, caſus eſt omiſſus, & remanet in di-
ſpoſitione iuris *l. cõmodiſſimè, ff. de liber.
et poſthum. & in terminis Rota in præcita
ta Toletana Canonicatus ſub die 10. Decẽ-
5 bris in verſic. Enim vero illud.* Quinimo
quando capta eſt informatio ſufficit, ſi
ex illa non conſtet de macula, quia paria
ſunt quid eſſe, vel eſſe, & non apparere,
*cap. ſolemnitates, de conſecrat. diſt. 1. l. fun-
di, ff. de contrahenpt. Abb. conſil. 18. in
princ. lib. 1.* & quando eſt facta diligentia
illud quod non reperitur, præſumitur nõ
extare, *Caſtr. conſil. 136. num. 7. lib. 1.*

6 Hinc probatur non extare citationẽ,
quia reuoluto proceſſu, non reperitur
in eo, *Caſtr. conſil. 81. num. 3. libr. 2. Af-
flict. dec. 107. Rot. deciſ. 64. num. 2 par. 1.*
Et non extare fideicommiſſum probatur
tantum quod reuoluto teſtamento in il-
lo non legatur, *l. fin. vbi Bald. in 4. oppoſ.
C. de reb. cred. Alex. conſ. 59. nu. 7. lib. 4.
Ripa in l. 4. §. condemnatum nu. 12. ff. de
ſent. & re iud. & ibi Iaſ. nu. 15.*

7 Infertur tertio quod ſtatutũ repellens
filios, & deſcendentes hæreticorum, vel
de hæreſi condemnatorum, vel recon-
ciliatorum non habet locum in deſcen-
dentibus eorum qui fuerunt de hæreſi
ſuſpecti, quia ſtatutum inhabilitans ob
crimen, non dicitur inhabilitare propter
criminis ſuſpitionem, *Abb. in cap. inter
nu. 6. de purgat. can. Put. deciſ. 400. lib. 2.*
Et pari ratione non comprehendit deſcẽ-
dentes ex reconciliato propter confeſ-
ſionem ſpontè factam, quia iſte dicitur
magis pęnitens quam reconciliatus, Ro-
ta *dec. 105 et 120. li. 2. p. 3. diu. & inclius
dec. 41. lib. 3. par. 3. Nau. conſ. 1. in fine de
iudæis, Perez de Lara, de anniuerſar. et cap-
pel. lib. 2. cap. 4. nu. 140. verſic. deinde ſta-
tutum.*

8 Infertur quarto, quod cum huiuſmodi
ſtatutum expreſſis verbis non imponat
prouiſo neceſſitatem probandi ſuam pu-
ritatem, merito neq. a nobis grauari de-
bet ad eam probandam, *l. illum, C. de col-
lat. §. optimam, Auth. de non elig. ſecund.
nub. Aym. conſ. 25. nu. 9. Surd. qui alios re
fert dec. 271. nu. 9.* Vndè prouiſus in hac
Eccleſia, ad effectum vt admittatur non
grauatur onere probandi ſe deſcendere
ex Chriſtianis antiquis, ſed Capitulo ex-
cipienti illũ deſcendere ex origine infe-
cta, incumbit onus probandi, vt ſæpiſ-
ſimè reſpondit Rota, & ſignanter apud
*Seraph. dec. 50. et 355. et iterũ p. 1. diuerſ.
176. et in Tolet. portionis 2. Maii 1594.
et 27. Ianuarii 1595. coram Mantica, et
in* Toletana *puritatis ſanguinis* 10. *Martii
1604. coram bo. me. Litta, et latiſſimè in
d. Toletana Canonicatus* 10. *Decembris
1608. et 23. Aprilis 1609. coram* Archie-
piſcopo Lugdunen. et iterum in eadem 13.

No.

Digitized by Google

Nouemb.& 16. Decemb.1609. coram Illuſtriſs. Cardinali Lancelloto, in quibus deciſionibus coram Lugdunen. & Lancelloto hoc pluribus, iiſdem quæ proſpicuis argumentis demonſtratur.

Hoc idem Rota reſpondit in cauſa Legionen. denegatæ poſſeſſionis, 8. Martii 1593. coram bo. me. Cardinali Blanchetto, & in Oxomen. Statuti 27. Iunii 1601. coram bonæ memoriæ Penia, & in Legionen. Canon. 3. Iun. 1602. corā R. D. meo Coccino Decano. Et quidē, iure merito, nam cum vt ſupra dixi, ſtatutum non imponat neceſſitatem prouiſo, vtique illa remanet in diſpoſitione Iuris, *d.*

9 *l. commodiſſime ff. de lib. & poſth.* De iure autem nemo natus inter chriſtianos grauatur onere probandi, ſe eſſe natum ex puris Chriſtianis, ſed hoc in dubio præſumitur, *cap. veniens in fine de Presbyt. non baptiz. vbi Card. num. 6. Anchar. nu. 6. Butr. num. 5. Abb. num. 1.*

10 Hinc ſi reperiatur homo mortuus in terris Chriſtianorum, & ignoretur, an ſit fidelis, vel infidelis, in dubio præſumitur fidelis, *gloſ. in cap. presbyteris 68. diſt. & in c. ſi eos 148. de conſec. diſt. 4.* Et facit, quod in dubio quilibet præſumitur bonus, *cap. vlt. de præſumpt. cap. qualiter, & quando, de accuſ. l. merito ff. pro ſocio l. omnimodo, C. de inoffic. teſtam.*

11 Vnde Capitulo volenti repellere prouiſum tanquam impurum, incumbit onus probandi impuritatem, ex reg. *l. ab ea parte ff. de probat. l. 2. ff. de except.*

Preterea cum cura, & modus capiendi informationem ſpectet ad Capitulum, à quo deputatur. Cōmiſſarius, qui abſente, & ignorante prouiſo recipit probationes, quas, & quandiu ſibi videtur, nec prouiſo liceat inducere aliquos teſtes, vtiq. neque ius, neque æquitas patitur, quod illi incumbat neceſſitas probandi, cum non ſit in poteſtate ſua diligentiam adhibere.

Additur quod prouiſus in ſimilibus eccleſiis, dum petit admitti, non petit vti deſcendens ex antiquis chriſtianis, neque ſe qualificat eſſe talem, ſed petit immiſſionem vigore ſuæ prouiſionis, quam ſi Capitulum vult excludere, te-

12 netur probare cauſam excluſionis, *c. p dilecti de except. l. 1. in princ. vbi gloſ. ff. ſi quadr. paup. fec. dic.* quod procedit etiam quando excluſio conſiſtit in ſola negatiua, vt latè poſt alios probat *Hercul. de negat. prob. num. 22. Gabr. tit. de probat. concluſ. 6. numer. quinto, Surd. deciſ. 104. num. quarto.* Et hæc quid. in concluſio.

13 Extenditur primo, vt procedat etiam ſi prouiſio habeat clauſulam, poſtquam ſtatuto ſatisfeceris, quæ dirigitur in prouiſum; nam tali clauſulæ cenſetur ſatisfactum ex numeratione pecuniarum pro faciendis expenſis informationis, & ex indicatione parentum vtriuſque lineæ, *Rota in d. Toletana canonicatus 10. Decēbris coram Marcomontio, verſ. non obſtat quod prouiſio.*

14 Extenditur ſecundo, vt neque concedatur remiſſoria ad probandum obſeruantiam, in Ciuitate Toletana, quod ſcilicet pro ſatisfactione, & implemento ſtatuti debeat affirmatiuè probari puritas prouiſi, ſtante diuturna obſeruantia Curiæ, quæ illud eſt diuerſo modo interpretata, vt fuit ample reſolutum 13. *Nouembris 1609. & 11. Ianuarii 1609. in d. Toletana Canonicatus coram Illuſtriſſ. Lancellotto.*

15 Extenditur tertio, vt procedat etiam quando capitulum reiecit prouiſum tanquam impurum, nam ſi prouiſus appellauit in cauſa appellationis, onus probandi impuritatem incumbit Capitulo, ſicuti incumbebat in prima inſtantia, *vt Rota cenſuit in Toletana portionis 28. Aprilis 1561. coram Groppeſio.*

16 Eadem concluſio dupliciter declaratur, & primo ne procedat quando cauſa appellationis interpoſitæ per prouiſum eſſet deſerta, tunc enim ipſe grauatur onere probandi ſe purum, *Rota in d. Toletana portionis 28. Aprilis, & 30. Maii 1561. & iterum 5. Maii 1563 coram Gropperio & apud Seraph. deciſ. 255. ante num. 2. & corā Lancellotto in dicta Toletana Canonicatus 13. Nouembris 1609.* Et ratio eſt, quia tunc inſurgit præſumptio pro geſtis pro capitulo, & prouiſus venit per viam reſtitutionis in integrū, vel querelæ, quo

caſu tenetur iuſtificare cauſam ſuam, &
oſtendere plenè iniuſtitiam ſententiæ,
Innoc. in cap. tenor. de ſent. & re iud.
17 Declaratur ſecundo, vt procedat quã
do pro parte Capituli eſt probata aliqua
macula, tunc enim ſi prouiſus vult illam
diluere, tenetur probare ſe purum expli
cite, & poſitiue, *Rota in d. Toletana 13.*
Nouembris 1609. coram Cardinali Lan-
cellotto Rota apud Seraph. deciſ. 50. verſ.
quod ſi capitulum, & apud Manticam
deciſ. 274.
18 Secunda ſit concluſio, in hoc ſtatuto,
exceptio impuritatis ſapit obiectum; con
tinet enim quod quis deſcendat ex ſan-
guine infidelitatis infecto, ideoque eſt
plenè & concludenter probanda, *cap. ſu-*
per his, de accuſ. cap. accedens de elect. cap.
1. & cap. vt circa eod. tit. lib. 6. Rota de
eiſ. penult. & fin. de except. in nouiſ. Biſi
gnet. deciſ. 2. & in ſpecie fuit dictum in
prædicta Legionen. coram Blanchetto, &
in Toletana coram Mantica, & in eadẽ 6.
Nouembris 1595. coram Illuſtriſſimo
D. meo Cardinali Millino, & in Toletana
Canonicatus 10. Septembris corã R. P. D.
19 *Marcomontio.* Vnde licet impuritas in an
tiquis ad exemplum ignobilitatis pro-
betur etiam per famam, *Hoſt. in cap. Noua*
le de verb. ſignif. Bald. in l. 3. C. de prob.
Aretin. conſ. 37. num. 1. & ſeq. tamen
non aliter recipitur, quam ſi ſit fama
perpetua, & illæſa apud omnes, & appa-
reat oriri potuiſſe ex aliqua probabili
cauſa; quæque contrariis probationibus
non debilitetur, *cap. 2. vbi gloſ. verb. po-*
puli de elect. l. Decurionum C. de pan. Bar.
in l. de minore S. plurimum num. 31. de
quæſt. Alex. conſ. 173. num. 11. lib. 1.
Corn. conſ. 130. num. 6. lib. 4. Pariſ. con-
ſil. 11. num. 120. lib. 2. Rol. conſ. 30. nu.
48. lib. 1. Rota in Oueten. Canonicatus
24. Iunii. 1607. coram R. P. D. Cauale
rio, & in d. Toletana Canonicatus 10. Se-
ptembris 1608. coram R. P. D. Marco-
montio.
20 Tertia concluſio, facta probatione
impuritatis ex parte Capituli, poteſt pro
uiſus contraria probatione probare ſuã
puritetem, *Rota apud Seraph. deciſ. 50.*
verſ. quod ſi capitulum, Probationes e-
nim poſſunt concurrere, & fortiores ſem
21 per attenduntur, *l. Diuus, vbi Bart. ff. de*
in integr. reſtit. l. ſi quis adulterium C. de
adulter cap. per tuas, qui fil. ſint leg. cap.
quia, vbi not. de præſumpt. Gram. Calcan.
& aliis, quos refert, & ſequitur Gabr. con
ſil. 159. num. 10. lib. 1. Et ſi contingat
22 fieri duplicem probationem æqualem,
nempe puritatis, & impuritatis, ſemper
præualet illa, quę eſt pro puritate, quia
in concurſu ſemper præualet fama bona,
cap. cum in tua, vbi Abb. nu. 3. de ſpon-
ſal. Specul. tit. de inqui. S. nunc tractemus
verſ. quod ſi teſtes, Bald. in l. fin. verſ. ex
hoc deciditur ff. de fer. & in l. diuus, verſ.
4. eſt argumentum ff. de mil. teſtam. Fe-
lin. in cap. cum contingat num. 2, verſic.
item intellige de reſcript. Corn. conſilio
136, num. 4. Alex. conſ. 143. num. 7. lib.
2. & in ſpecie Rota in præcitata Toleta-
na Canonicatus, coram R. P. D. Marcomon
tio & iterum in Tolet. portionis 22. Iunii
1609. coram Illuſtiſſ. D. meo Card. Sa-
ciato.
Quarta concluſio, facta ſemel informa
23 tione, ſeu probatione de genere prętẽn-
dentis ſi excludatur, ad huc poterit pete
re iterato fieri informationem, quia cũ ta
lis informatio ſit ſummaria, & imperfe-
cta; quinimmo fiat per commiſſarios à ca
pitulo deputatos, ſit ſine cauſę cognitio-
ne, & conſequenter nuſquam præſtat ex-
24 ceptionem reiiudicate, *Bar. in extrauag.*
ad reprimendum verb. denunciationẽ quo-
modo in crimine Rota Ianuen. deciſ. 3. n. 6.
& 9. Rauden. conſ. 17. num. 54. & 55.
par. 6. & in ſpecie Lara de anniu. & capel-
lan. lib. 2. cap. 4. num. 90.
25 Et pari ratione ſi quis nominauerit
certos parentes, & propter eorum macu-
las fuerit excluſus, poterit poſtea docto
de errore nominare alios de quorum ge-
nere fiat probatio, argumento *l. interroga*
tam c. de liberal. cauſa. Lara loco citato
num. 33.
26 Cæterum admiſſus ſemel vti purus ad
capellaniam, ſiue præbendam, ſi illi reſi-
gnet, poterit aliam in eadem eccleſia ob-
tinere abſque noua probatione, quia
cum ſemel conſtiterit de generis quali-
tate, non eſt opus alia demonſtratione,
l. 1.

Digitized by Google

l. 1. §. fin. in fine de dote preleg. Perez de Lara loco ſæpe citato num. 87. *cum ſeq.*

27 Dixi in eadẽ ecleſia quia ſemel admiſſus ad vnã eccleſiã ſi petat ſe admitti ad aliã, eget noua probatione, niſi forte fuerit admiſſus per ſententiã latam in contradictorio iudicio, quia tunc facit ius quoad omnes, *cap. in cauſis de ſent. re iud. l. fin. vbi Doct. C. de legib. idem* Lara *loco cit. num.* 20 *&* 21.

28 Quinta concluſio, quatenus ſtatuta prędicta repellunt deſcendentes hæreticorum, comprehendunt etiam natos antequam parens incideret in hęreſim, *Claud. de Seiſell. in l. ad quod ff. de iuriſd. omn. iud. Rota deciſ.* 104. *lib.* 2. *num.* 4. *par.* 3. *diuerſ.*

29 Et cum vtantur verbo progenie, quæ accipitur pro linea deſcendẽtium, *l. vlt. C. de emancip. lib.* Franch. *in cap. ſi pater num.* 10. *verſ. quarta de teſtam. lib.* 6. merito non exigit probationem maculæ in certo gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſit infecta, *vt Rota reſpondit in Toletana portionis* 30. *Martii* 1565. *corã* Gropperio, *& apud Manticam deciſ.* 154. *num.* 7. *&* 8.

30 Sexta concluſio Indi, & Ethiopes recenter ad fidem conuerſi, non excluduntur ab eccleſiis à quibus vigore ſtatuti repelluntur deſcendentes à Iudæis, vel Mauris, quia cum ipſi nõ deſcendant neque a iudæis, neque a Mauris, ſequitur quod ſi in eis non concurrit qualitas requiſita per ſtatutum, neque verificatur

31 diſpoſitio ſtatuti, *l. ſemper in ciuitate ff. de iure immun. l.* 1. *§. quod autem, vbi Bar. ff. ne quid in loco publ. & in l. fulcinius §. cum hoc num.* 1. *ff. quib. ex cauſ. in poſſeſſ. eatur. Io. And. Gem. & alii in c.* 1. *de homicid. Alex. conſ.* 41. *n.* 5. *lib.* 4. *Mãtica deciſ* 258. *num.* 6.

32 Excluduntur tamen ab ijs eccleſiis in quibus ſtatuta repellunt Neophytos, vel deſcendentes ab Infidelitatibus, & in hoc caſu procedere poteſt opinio Perez, de Lara aſſerentis ita apud Hiſpanos ſeruari, *in tract. de anniuerſ. & capell. lib.* 2. *ante num.* 141.

33 Septima concluſio, Expoſiti non repelluntur ab eccleſiis in quibus vigent ſtatuta quod admittantur tantum deſcendentes ab antiquis chriſtianis, ita in ſpecie ſcribit *Perez de Lara loco citato, num.* 39. *&* 40. *cum ſequen.* & quidem iure merito, quia cũ verſemur inter Chriſtianos, in dubio quis pręſumitur natus ex antiquis Chriſtianis, *cap. veniens infra de præſbyt. non baptiz. & ibi Anchar. num.* 6. *Card. num.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Infidelis per baptiſmum efficitur noua creatura.*

2 *Qualitas præcedens baptiſmum non habetur in conſideratione.*

3 *Infidelis baptizatus efficitur ciuis illius loci in quo baptizatur.*

4 *Plebeius adoptatus à ſenatore, efficitur nobilis.*

5 *Qualitas conſanguineorum confert ad nobilitatem.*

6 *Nobilitas Neophyti non eſt comparanda nobilitati Chriſtianorum antiquorum.*

ARGVMENTVM.

Neophyti an debeant recenſeri inter Nobiles, vel Ignobiles Ciuitatis.

CAP. VIII.

1 CVm infidelis per baptiſmum efficiatur noua creatura, *cap.* 1. *& cap. denique* 26. *diſt. capit quomodo de poenit. diſt.* 2. *g'off. in capit. ferrum verb. quod non fuit* 50. *diſt.* Inde reſultat vt qualitas præcedens baptiſmũ nõ habeatur in cõſideratione, ſed habeatur perinde ac ſi die quia baptizatur in lucem prodeat. Vnde duo conſequenter reſultãt, primum quod infidelis baptizatus, efficitur ciuis illius ciuitatis in qua baptiſmum ſuſcepit, vt expreſſe cauetur *ex conſtitutione Pauli* 3. 32. *in ordine bullarii,* generatio enim ſpiritualis non de-

bet eſſe inferior naturali, *cap. debitum de baptiſm. Lucas de Penna in l. ciues, col. 2. in fine verſ. nam præter cauſam C. de incol. & vbi quis domicil. lib.* 12.

3 Secundum quia tales debent haberi, quales ſe gerunt poſtquam ſunt ad fidẽ conuerſi, ſcilicet vt ſi poſt conuerſionẽ ignobile exerceant artificium, debeant inter ignobiles reputari, ſi autem nobiliter viuant, incipiant primum gradum nobilitatis, vt viſa eſt ſentire, *Rot. deciſ.*
4 249. *tom.* 1. *par.* 1. *in recentior.* Si quidem ſi plebeius à Senatore adoptatus conſequitur nobilitatem adeo, vt dicatur filius Senatoris, *l. Senatoris filium* 5. *ff. de ſenat. Rayner. in tract. de nobil. p.* 4. *q.* 5. *quæſt. principali*, vel ſaltem nonnihil fit illuſtrior, *Tiraq. eod. tract. capitul.* 15. *num* 6. *verſ. fatendum*, vtique multo magis ſufficere debet baptiſmus, qui illum facit Chriſti filiũ, *c. maiores §. cautè*
5 *de baptiſmo.* Et hæc eo fortius procedunt ſi conuerſus ad fidem reperiat Cognatos ante conuerſos, nam eorum qualitas plurimum confert nobilitati, vel ignobilitati Neophyti, *Rota deciſ.* 249. *tom.* 1. *par.* 1. *in recentior.* vbi propterea cenſuit dotem ab Auo Nepti Neophitæ in ſubſidium eſſe conſtituendam in ſumma ſcutorum mille; quia licet iſta Neptis reſpectu Cognatorum, quos habebat in Iudaiſmo non poſſet prætendere aliquam nobilitatem, *l. fin. C. de iudeis*, tamen recipiebat fomentum à conſanguineis à multis retro annis conuerſis, & nobiliter viuentibus.

6 Quæ omnia vera licet ſint, veriſſimũ tamen eſt, talem nobilitatem non eſſe comparandam nobilitati Chriſtianorum antiquorum, *Rota apud Caeſ. de Graſſ. deciſ.* 2. *ſub n.* 5. *verſ. item adeſt aliqua ſuſpitio, & ſub num.* 10. *verſ. non obſtat, de ſponſal. & d. deciſ.* 249. *ſub num.* 5. *par.* 1. *in recentior.*

SVMMARIVM.

1 *Iura competentia infidelibus competunt eis etiam poſt baptiſmum.*

2 *Conuerſi ad fidem debent eſſe maioris conditionis quam erant ante conuerſionem.*

3 *Neophiti retinent omnia bona quæ habebant dum erant infideles.*

4 *Neophitis proprijs bonis ſpoliati debent à Principe reſtitui.*

5 *Bona ex vſura quæſita an ſint à Neophitis reſtituenda & num.* 6.

7 *Ius inquilinatus competit hebræis etiã poſt quam ſunt ad fidem conuerſi.*

8 *Neophiti ſuccedunt parentibus infidelibus perinde ac ſi baptizati non eſſent.*

9 *Ingratitudo erga parentes per conuerſionẽ ad fidem purgatur.*

10 *Ingratitudo erga parentes purgatur, per religionis ingreſſum.*

11 *Neophitis debentur alimenta à parentib. infidelibus, perinde ac debebantur eis ante baptiſmum.*

12 *Filia ad fidem conuerſa eſt à parentibus dotanda.*

13 *Alimenta & dos, et donatio propter nuptias debent conſti tui iuxta vires patrimonii.*

14 *Infidelis conuerſus ad fidem mutat ſtatũ in melius.*

15 *Filia ad fidem cõuerſa an poſſit petere dotẽ à patre infideli, ſi pat er non habeat niſi bona ex vſura quæſita, vſque ad num.* 16. 17. & 18.

19 *Liberis ad fidem conuerſis debetur legitima, vt num.* 20.

21 *Legitima quæ debetur liberis ad fidem conuerſis quomodo taxanda.*

22 *Baptiſmus non extinguit actiones neque actiuas, neque paſſiuas.*

23 *Actiones non extinguntur per ingreſſum religionis.*

24 *Conuerſus ad fidem tenetur ex delicto parentes infidelis. amplia vt num.* 25.

25 *Conuerſis ad fidem tenetur ex delicto patrato ante baptiſmum.*

26 *Delictum non tollitur neque pro baptiſmum, neque per libertatem.*

27 *In delictis cũ conuerſi ad fidem ſine fraude mitius agitur.*

ARGVMENTVM.

An Neophyti retineant iura, quæ ſibi competebant ante baptiſmum.

CAP.

CAP. IX.

EAdem prorſus iura quæ competebant infidelibus ante baptiſmum competunt eis Chriſtianis effectis, ita docemur *ex cap. iudæi el 2. eod. tit. de iudæis, ibique Doct. communiter, & ſignanter* Butr. *num.* 5. *Anan. nu.* 1. Abb. *num.* 1. *Alex. conſ.* 104. *num.* 1. *lib.* 4. *Brun. in tract. ſtant. maſcul. art.* 6. *num.* 61.

2 Ratio eſt, tum quia debent eſſe maioris conditionis poſt baptiſmum, quam erāt antequam fidem ſuſcepiſſent *d. cap. iudæi*, tum etiam quia aſſequutio nouæ dignitatis non aufert, ſed confirmat priſtina iura, *l.* 3. C. *de Silentiar. lib.* 12. Vnde deducitur primo, quod Neophyti retinent omnia bona, quæ habebant in infidelitate, *d. cap. iudæi, vbi Abb. num. primo, Anan. num.* 1. Felin. *in princ. & coeteri paſſim, Præpoſ. in cap. gaudemus de diuort.* Alex. *et* Brun. *locis citatis, Abb. in cap.* 2. *col. fin. de conuerſ. Infidel. & in cap. debitum col.* 2. *in fine de baptiſm. Marq. de iudæis par.* 3. *cap.* 2. *num.* 11. *& hoc peculiari lege eſt cautum in Regnis Aragonum* 4. Idus *Martii* 1242. *vt in* Conſtit. *Concil. Tarraconen. lib.* 5. *tit.* 5. *de iudæis eſtque hodie conſtitutum ex proui d. Conſtitutione Pauli Tertii* 32. *in ordine Bullarii, qua incipit cupientes.*

4 Extenditur hęc prima deductio vt ſi quis audeat Neophytos propriis bonis ſpoliare, Princeps ſæcularis teneatur ſub poena excommunicationis eos ad priſtina bona reſtituere, *d. cap. iudæi, vbi hoc ſpecialiter notat* Anan. *num.* 1.

5 Eadem prima deductio limitatur ne procedat in bonis ex vſura quæſitis, quæ Neophyti tenentur reſtituere iuxta diſpoſitionem *capituli cum tu de vſur. per quem ita ſcribunt Anan.* Felin. *Abb. & Alex. locis citatis, Campeg. de dote q.* 47. *Marq. de iudæis par.* 3. *cap.* 8. *verſ. nec præmiſſa* Sicuti *etiam tenetur reſtituere res furto ſubtractas, ſiue mobiles ſint ſiue immobiles, vt poſt Goffred. ſcribit, & recte Anan. loco ſæpè allegato Campeg. loco citato ante num.* 5. *verſ. & ideo.*

6 Hęc prima limitatio eſt declaranda, vt procedat quatenus perſonæ, quibus eſſet facienda reſtitutio, ſint notæ, cæterum ſi ſint incertæ, ſedes apoſtolica in fidei fauorem, & vt infideles facilius ad fidem alliciantur condonat eis omnia, & quęcūq. bona ex vſura, & illicito quęſtu acquiſita, vt in dicta conſtitutione Pauli tertii 32. §. 1. ſubdens ne ſuper bonis huiuſmodi quouis quæſito colore poſſint moleſtari. Quinimmo etiam in caſu in quo perſonæ, quibus eſt facienda reſtitutio ſunt notæ, ſi reſtitutio non poſſit in promptu commodę fieri, ſufficeret cautio de illis reſtituendis, *cap. quanquā de vſur. lib.* 6. *cap. debitum de baptiſm. & vtrobique Doct. Card. in cap. debitum de baptiſ.* Anan. *in cap. de iudeis ſub num.* 1. *verſ. ſufficeret tamen, Campeg. d. q.* 45. *nu.* 5. *verſ. ipſe tamen.*

7 Deducitur ſecundo, quod ius inquilinatus, quod Hebræi vocant Gazaka ad effectum vendendi competit etiam Neophytis, vt probaui ſupra *lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 6.

8 Deducitur tertio, quod Neophyti ſuccedunt parentibus, & conſanguineis eodem modo, & forma quo ſuccedere poterant ante baptiſmum, ita probatur *in d. capit. iudæi, ibi, portionem hæreditatis ſuæ, & bonorum ſuorum eis faciant integre exhiberi, & in l. cognouimus* C. *de hæret. cap. denique § quid de talium* 26. *diſt. gloſ. in capit. iudeorum* 28. *q.* 1. *Imol. in cap. Ranutius de teſtam. Abb. in d. cap. iudei num.* 3. *ibique Felin. num.* 3. *Tiraq. de primog. quæſt.* 66. *num.* 41. *Brun. in tract. ſtantib. maſcul. art.* 6. *nu.* 61. *Campeg. de dote par.* 1. *q.* 47. *eſtq. hodie conſtitutum in eadem Conſtitutione Pauli Tertii* §. 1.

9 Quod procedit etiamſi filius ante baptiſmum commiſiſſet ingratitudinem erga parentes, ex qua meruiſſet exhęredari, quia per conuerſionem ad fidem omnis ingratitudo purgatur, ac recuperat ius ſuccedendi, perinde ac ſi nullam ingra-

dicto conſilio 63.

18 Dixi, ſi, dos eſſet ſoluta in pecunia, quia ſecus eſſet ſi fuiſſet traditus fundus in dotem, nam ille poſſet vindicari, eo quia trãſit cum onere ſuo, *cap. ex tranſmiſſa de decim. & in ſpecie Marq. de iudeis dicto cap.* 8.

19 Deducitur ſexto, quod liberis ad fidem conuerſis debetur legitima in bonis parentum, non ſecus ac debetur liberis infidelibus, *d. l. cognouimus, vbi Bal. Salic. & reliqui C. de hæret. Anan. in d. cap. Iudæi num.* 4. *ibique Felin. num.* 2.

20 Quinimmo in hoc ſunt melioris conditionis liberi ad fidem conuerſi, nam filii regulariter non poſſunt petere legitimam, niſi poſt obitum parẽtum, *l. prima, §. impuberi ff. de collat. bonorum, l. poſt emancipationem, ff. de liber. legat. Bar. & alii in l. is poteſt, ff. de acquir. hæred. & in l. fin. ff. de liber. agnoſcend.* At liberi ad fidem conuerſi poſſunt petere legitimam etiam in vita parentum, vt pluribus probant *Anan. loco cit. Marq. d. par.* 3. *cap.* 6. *num* 3. Et hæc opinio hodie non admittit contrauerſiam, cum diſertis verbis ſit terminata *in d. conſtitutione Pauli tertii in princ.*

21 Cęterum in quantitate legitimæ taxanda, ſunt computanda etiam bona ex illicito quæſita, quatenus perſonæ, quibus eſſet facienda reſtitutio non ſint certę ex traditis ſupra num. 15.

22 Et hęc quemadmodũ procedunt in iuribus actiuis, ita procedunt in paſſiuis, quia per baptiſmum non extiguuntur actiones coeteris competentes, *cap. gaudemus, vbi not ant Doct. communiter de diuort. cap. deinde* 26. *diſt. cap. ſi res* 24. *d. q.* 6. *Anan. in d. capit. iudæi num.* 2. *Ruin. conſ.* 13. *num.* 1. *conſ.* 130. *num.*

23 *primo, &* 3. *Marq. de iudæis par.* 3. *cap.* 2. *num.* 11. *& cap.* 5. *ſub num.* 6. Facit *quod per ingreſſum Religionis non tolluntur iura aliis competentia contra religioſũ, Hoſt. in d. cap. gaudemus de diuort. gloſſ. & Doct. in Auth. niſi rogati, C. ad trebell. Doct. in præſentia de prob. Dec. d. conſil.* 130. *ſub num.* 3.

24 Qua ratione conuerſus ad fidem tenetur alere parentes infideles, quia ad hoc ex ratione naturali tenebatur ante baptiſmum, *cap. ſi qui filii* 30. *diſt. ibique gloſ.* ſubdens filium non debere ſubtrahere alimenta parentibus etiam pro augendo diuino cultu, & ſequitur ibi *Gem. Anan. in d. cap. iudæi num.* 4. Quod procedat etiam in concurſu extranei fidelis, vt reprobato *Speculatore tenet gloſ. in d. cap. ſi qui filii, & iterum in cap. non ſatis* 86. *diſt. Hoſt. in ſum. tit. de tempor. ord. S. & cui verſ. Septima regula, Rain. & Goffr. in ſum. eod. tit. Marq. d. par.* 3. *cap.* 4. *num.* 7.

26 Et ſimiliter tenetur ex delicto patrato ante baptiſmum ſecundum receptiorem opinionem, quam probant *Hoſt. Butr. Præpoſit, et Abb. in d. cap. gaudemus de diuort. et iterum Præpoſ. in capitulo deinde* 26. *diſt. Abb. Soccin. et Aret. in c. de his de accuſat. ibique Anan. teſtatur de communi,* Dec. *conſ.* 130. Ruin. *conſ.* 13. *num.* 3. *& ſeq. lib.* 5. *Marq. de iudæis par.* 3. *cap.* 5. *num. primo*. Sicuti enim per libertatem adeptam non tollitur delictum in ſeruitute commiſſum *l. Athletas, §. Pomponius, et l. pen. de his qui notantur infamia,* Ita per ſuſceptionem baptiſmi non tollitur poena delicti.

28 Quæ opinio procedit citra controuerſiam quando adeſſent inditia, quod baptiſmum eſſet ſuſceptum in fraudem ad poenam euitandam, vt probat T*eſt. in c. ad abolendam de hæret. ibique* Abb. *nu.* 6. R*uin. loco cit. ante n.* 4. Similiter videmus quod qui efficitur clericus in fraudem delicti antecommiſſi, clericatus ſibi non prodeſt, *Din. et Bar. in l. prima, ff. de poenis, Io. Andr. in cap.* 1. *de obligat. ad ratiocin. et in cap. propoſuiſti, de foro compet. alios referunt Menoch. præſumpt.* 76. *num.* 35. *lib.* 6. *Carol. de Graſſ. de effectib. Cler. effectu* 1. *num.* 1128.

29 Cęterum fraude ceſſante cum infidelibus ad fidem conuerſis conſueuit mitius agi, quod fieri poſſe à iudice ex arbitrio ſcribit *Ruin. loco cit.*

SVMMARIVM.

1 *Miles nouus quis dicatur.*

2 *Mancipia noua quæ dicantur.*

Ciuis

3 *Ciuis nouus quis dicitur.*
4 *Vxor noua quæ dicatur.*
5 *Chriſma nouum quouſque dicitur.*
6 *Diſpoſitio loquens de Neophyto compreben dit eum qui annum in fidei profeſſione non expleuit. Limita vt n. 8. et 9. et 10.*
7 *Immunitas conceſſa nouis Chriſtianis com petit baptizato intra annum.*

ARGVMENTVM.

Neophytus quouſque debeat dici nouus Chriſtianus.

CAP. X.

VIderi poteſt, eſſe di
cendum nouum
Chriſtianum in-
tra annum a die
ſuſcepti baptiſma
tis computandũ,
poſt annum vero
eſſe recenſendũ
inter Chriſtianos antiquos exemplo mi-
1 litis, qui dicitur nouus quouſque anno
completo non militauerit, lapſo vero ha-
betur inter Veteranos, *l. qui cum vno, §.*
2 *fin. et l. commeator, verſic. Tironi, ff. de re
milit. Boer. dec. 260. poſt. princ. Mandoſ. in
caſib. annal. quæſt. 74.* Mancipia etiam
noua intelliguntur quæ anno nondũ ſer-
uierunt, vlterius vero inter veterana com
putantur, *l. fin. §. quoties, verſic. ſunt au-
tem, ff. de publican. et vectigal. Card. conſ.
34. poſt num. 3. verſic. vbi mancipium,
Budæus in l. fin. col. 6. verſic. vt ad rem, ff.
de ædil. edict.*

3 Item, & Ciuis dicitur nouus intra an-
num. *Bar. Alber. et Caſtr. in d. l. fin. §. quo-
ties Boer. loco cit. Curt. Sen. conſil. 27. nu.
18. Iaſ. in l. 1. ſub num. 70. C. de Sacroſan-
ctis Eccleſ. Vincent. de Paleott. inter conſi-
lia Alex. conſil. 54. lib. 4. Io. de Canib. de
exequut. vltim. volunt. par. vlt. quæſt.
penult. Cur. Iun. conſil. 19. ſub num. 5.*

4 Et ſimiliter vxor noua dicitur intra
annum nuptus, *cap. 1. 35. quæſt. 8. et ibi
gloſ. in verb anni coronam, Card. conſ. 34.
ſub n. 3. verſ. et ſic nouæ dicuntur Bertach.
de Gabell. par. 7. q. 32. num. 55.*

5 Item, & Chriſma nouum dicitur quod
non excedit annum, *c. litteris de conſecr.
diſt. 3. gloſ. in cap. generalis verb. de nouo
de elect. lib. 6. Bertach. loco cit.* Vinum e-
tiam nouum dicitur intra annum, *l. ve-
tus, ff. de tritico vino, & oleo legat.*

6 Ex his regula conſtitui poſſe videtur,
quod in diſpoſitione loquente de Neo-
phyto in materia indifferenti, compre-
henditur tantum is qui annum in fidei
chriſtianæ profeſſione non expleuit.

7 Vnde immunitas conceſſa nouis chri-
ſtianis (niſi aliud ex voluntate con-
cedentis colligatur) competit tantum illi
qui eſt intra annum à die baptiſmatis, vt
colligitur ex traditis, per *Vinc. de Paleott.
inter conſil. Alex. d. conſ. 54. nu. 2. lib. 4.*

8 Limitatur primo, ne procedat in di-
ſpoſitione loquente de Neophyto ad ef-
fectum Epiſcopatus, nam ad iſtum effe-
ctum requiritur longauitę probatio, iu-
ſta tradita ſupra hoc eodem *lib. c. 2.*

Limitatur ſecũdo, ne procedat, ad effe
ctũ vt poſſit ordinari, nã ſiue agatur de om
nibus ſacris, ſiue de minoribus, ad mini-
9 mum requiritur biennium, *Roman. ſing.
421. An factus Chriſtianus quem ſequitur
Campanil. in diuerſor. iuris canonici, rubr.
11. cap. 7. ante num. 5.* quibus ſuffraga-
tur, quod Chriſtianus ingreſſus peculia-
rem religionem, non debet intra bienniũ
ordinari, *cap. Monaſteriis 19. q. 3. Hoye-
da de incompat. par. 1. cap. 24. ſub num. 1.
verſ. neminem ad religionem.*

Quod quidem multo fortius procedit
ſi fuerit baptizatus conſtitutus in egri-
tudine, nam cum in tali caſu eius fides
10 non ſit voluntaria, ſed ex neceſſitate
non debet ordinari niſi fides eius, & ſtu-
dium probetur, *cap. vnico 57. diſt. Rom.
d. ſing. 421.*

SVMMARIVM.

1 *Communio illa eſt interdicta fidelibus, cum Infidelibus ex qua poteſt oriri pericu lum ſubuerſionis.*
2 *Neophiti in quibus non poſſunt communicare cum Infidelibus, vide latè*
3 *Iudæi, & Infideles Neophytos, aut Cathecumenos ad fidem conuerſos, non poſ-*

ſunt

Digitized by Google

ſunt in eorum domibus recipere, aut cum eis comedere, aut dormire.

4 *Neophiti vt facilius in fide ſolidentur debent cum originariis Chriſtianis matrimonio collocari.*

ARGVMENTVM.

De interdicta communione Neophitorum, & Infidelium.

CAP. XI.

Licet inter antiquos Chriſtianos, & infideles nõ ſolum in ſpectantibus ad cultum, ſed etiam in rebus ſpectantibus ad vsũ politicum, illa
1 tantum ſi communio interdicta ex qua poteſt oriri ſubuerſionis periculum, iuxta ea, quæ latè tradita ſunt ſupra lib. 2. capitulo 42. nihilominus quia in Neophytis viget maius ſubuerſionis periculum, ideo cautius cum eis eſt agendum, *capitul. vbi periculum de elect. lib. 6.*

Eſt ergo Neophitis interdicta cum infidelibus omnis illa communicatio quæ eſt interdicta Chriſtianis antiquis, & vlterius ad maiorem cautelam vetitum eſt eis, ne quiſquam eorum audeat, aut preſumat ſub quouis prætextu, cauſa, vel colore comedere, bibere, aut dormire in domibus, vel apothecis Hebræorum, vel aliorum infidelium, vel alio in loco intra eorum ſectas, vel illa noctu ingredi, aut in eis pernoctare, ab eis munera, aut dona cuiuſcunque generis ne cibos quidem, vel potum, & præſertim azimos panes, & ſimilia, quæ pro eorum ſuperſtitione ſtatis temporibus parare ſolent, accipere, neque ad eorum conuiuia, & feſta accedere, neque Circuncisioni puerorum eorumdem Hebræorum intereſſe, neque domos, vel hoſpitia, in quibus Iudæi commorantur, habitare, opera medicorum, & ipſorum medelis vti, neque vllam denique cum eis familiaritatem, conſuetudinem, & conuerſationem habere. Quod vt facilius fieri poſſit vetitum etiã & prohibitum eſt ne quiſquam Neophytorum, & Cathecumenorum per ſe, vel per alium cum illis in mercatura, aut alia negotiatione communicet, vel ſocietatem ineat, immo ſi quam forte coeperit debeat eam intra octo dies diſſoluiſſe, & reſcidiſſe. Præterea ne audeant operari, aut operas ſuas locare in domibus apud apothecis Iudæorum, aut aliorũ infidelium, aut in domibus aliorum, in quibus ipſi iudæi operantur. Item ne quiſquam eorum audeat, vel præſumat in domos, vel apotechas ſuas recipere, & familiariter tractare cum quoquam Iudæo, etiam ſi Pater, Mater, Frater, aut alio conſanguinitatis, vel affinitatis gradu ſibi coniunctus eſſet, neque eis in domibus ſuis cibum, potum, aut lectum quo dormiant præbere, neque in alio quocunque loco, domo, caupona, vel diuerſorio, cum eis comedere, bibere, aut dormire ſub quouis prætextu, aut colore, neque etiam ad ſua conuiuia, munuptias, aut feſta illos inuitare, aut eorum opera, & ſeruitio in domibus ſuis vti, ſub poena viginti quinque ſcutorum auri in auro applicanda domui Cathecumenorum & etiam fuſtis quoad viros. Ita iuſſum reperio per edictum olim *Illuſtriſſimi Cardinalis Sanctæ Seuerinæ de mandato ſanctæ memoriæ Clementis Papæ VIII. ſub die 28. Iulii 1592.*

3 Et viceuerſa de mandato eiuſdem Papę Illuſtriſſimus tunc Cardinalis Vicarius ſub die 17. Iulii eiuſdẽ Anni 1592. inhibuit Iudęis ſub grauibus pœnis ne audeant vtriuſque ſexus Neophytos, aut Cathecumenos etiam ſi Pater, Mater Frater, aut Soror, aut etiam filius, & conſanguineus etiãſi infantes cuiuſuis ætatis, in eorum domibus recipere, & acceptare, neque ibidem cum eis comedere, aut dormire, aut ſocietatem, & nego-

tium

tium aliquod ſeu conuerſationem cum eis, aut mercaturam aliquam facere, habere, aut tenere, neque cum eis ambulare, aut laborare, vt conſtat ex ædicto iuſſu *Pii Papæ V. ædito per tunc* Vrbis *Vicarium ſub die* 30. *Iulii* 1569. *deinde ſub grauioribus pœnis renouatum* 17. *Iulii* 1592.

Et vt facilius in fide chriſtiana ſolidētur, Paulus tertius in eius conſtitutione 23. §. 5. locorum ordinariis iniunxit, vt ſtudeant ipſos cum antiquis Chriſtianis collocare, nec non & ſub grauibus pœnis eos coerceant, ne mortuos more maiorum ſepelliant, aut ſabbata, aliaſque ſolemnitates, & antiquæ ſectæ ritus quoquomodo obſeruent, ſed eccleſias, & prædicationes, prout alii Catholici, frequentent, & in omnibus, chriſtianorum moribus ſe reddant conformes, vt in eadem *Conſtitutione* §. 6.

FINIS.

Digitized by Google

FR. GASPARIS
RICCIVLLI A FOSSO
ORDINIS MINIMORVM
ARCHIEPISCOPI RHEGINI.
ORATIO
HABITA AD SACROSANCTAM TRIDENTINAM SYNODVM
Sub Pio IV. Pont. Max. Die XVIII. Ianuarij Anni 1562. qua primum haberi cæpit.

SI daretur congreſſus cum vate aliquo, Illuſtriſſimi Apoſtolicę Sedis Legati, ac Patres ampliſſimi, vti de Nyliortu, vel Datii fuga Alexan-
Q. Curtius de geſtis Alexandri. drū feciſſe aiunt, nō pertunctarer ſint ne
Paulus Oroſius l. 3. Pithagoreæ deciſiones in Coelo, Em-
cap. 26. pedoclis Elementa, atomorum cogeries, vel indigeſtum Anaxagorę Chaos, non denique de primis rerum ſeminibus, aut origine fontium, quorum ſcientia inflat potius, quam ædificat. Verum à certiori Oraculo ipſe libentius peterem Si Deus hominem rectum, ratione ornatum beatitudinis participem, & ſua inſignitum imagine creauit ab initio, cur ipſe ſuimet
Sap. 2. oblitus, & Dei, innumeris ſe immuiſcuit quaſtionibus? quo factum eſt, vt priori ſpoliatus honore, comparetur iumentis
Pſal. 48. inſipientibus. Cur præterea eumdem hominem Dei bonitate per mortē filii eius ſuo candori reſtitutum, & ita enutritum in Euangelio, vt azimus, & noua conſperſio eſſe deberet, tantus ſtupor oppreſſit, vt ad veteris nequitiæ, & malitiæ fermentum reuerteretur? quinimo ad deteriora prolapſus eſt, dū neglecta veritate quam in orthodoxa didicerat Eccleſia, poſt impias abiit opiniones, dicens capitis ſui tenebras eſſe lucē, & Eccleſiæ Ca-
Eccl. 1. tholicæ Lucē eſſe tenebras. Vtinam quo noſtro tot non eſſent huius Inſaniæ ſectatores, vt vere dici non poſſet, *ſtultorum infinitus eſt numerus*. Magna profecto circa Religionem illorum inſania eſt, qui cum Chriſtum opera bona, & pręcepiſſe, & exemplo ſuo commendaſſe legerint, & tandem voluiſſe pati, & Bernardus Tract. de
ſic intrare in gloriam ſuam, ipſi tamen paſſ. Domini.
ſub tali capite genio, & deliciis, indulgētes, & in otio ſe viuere poſſe exiſtimant, & ſi qui hæc ipſa opera nō negligant, ea tamen ad ſalutē minus neceſſaria eſſe dicunt, inanē reddentes illam fidei noſtræ confeſſionē, *Reddet Deus vnicuiq. ſecun* Matth. 16.
dum opera ſua, & qui bona egerunt, ibūt in vitā æternam. Cum autem ab Eccleſiæ initio Sacramentorum vſum ſemper fuiſſe legerint, (ritus enim, ſi qui aliquā do mutati ſunt, hoc ideo factū fuit, quia temporū, & ſtatuū cōditiones illud expetabant, ſed quantū ad ſubſtātiā attinet in eorum integritate, ſine, aliqua mutatione perſtitere) cur ea nunc proiiciunt, deteſtāturq. eo magis quod ſanguinis Chriſti, quo ipſi tantopere gloriantur, & in quo ſe vnice dicunt confidere, ſolo Sacramentorū medio nos abluit, & Deo conciliat? Cum inſuper Beati Petri, eiuſque in Ro Ep. B. Lini ad Eccleſias orient.
mana, & Apoſtolica Sede ſucceſſorum authoritatē eminentiamque ſuper cæteros, omnes ab ipſa Chriſti reſurrectione indubitatā acceperint, ad quos alii quęuis fidei grauia dubia, & eccleſię negotia tāquā ad ſupremos Doctores, & totius

Digitized by Google

Dominici gregis paſtores ſummos refere
banr, cur hodie ab eis tanra cum indi-
gnatione deficiunt? Vnde obſecro nefas
tantum populis,& iis,qui aliquando pa-
ſtores erant? Vnde tetigit ò Chriſte ruos
inſania ciues? Non deſunt in ſacris lire-
ris oracula, quibus meæ petirioni ſatiſ-
fiat Dum enim de peccaroribus aiunt,
pſal.81. non cognouerunt, neque inrellexerunt,
in renebris ambulant: peccata, & mala
quæuis ex ignorantia prouenisse oſten-
Ariſt.in 3. Eth. dunr; Quæ eſt altera peccatorum origo,
& cauſa, nec immerito, *omnis enim pra-
uus ignarus eſt,et nemo amplectetur vitiũ
niſi ſubſpecie boneſti:nec virtutem odiſſe po
terit, niſi turpitudinis ſpeciem præſetule-
rit*; ſi enim illius formam oculis corpo-
reis ſpectaremus, magnum (vt dicebat
Plato) ſui amorem excitarer in cordibus
In Menone. noſtris: Eadem oracula cum de eiſdem
peccatoribus dicunt, obcæcauit eos ma-
litia eorum. Alteram oſtendunt vitiorũ
Sap.3 cauſam, malitiam ſcilicet priori longe de
teriorem: quibus ignorantiæ, & malitię
morbis intellectus,& volũtas, animæ no-
ſtræ vires præcipuæ inficiuntur, vt fuit ab
initio;& ſic homo à ſua tectitudine re-
ceſſit, comparatuſque eſt iumentis inſi-
pientibus. At Dominus, qui miſericor-
dia, & miſerationibus diues eſt, noluit
hominem in tenebris, & vmbra mortis
derelinquere; ſed ei ineffabilem bonita-
tis ſuæ dexteram porrexit oriens ex al-
Luc.1 to, ipſe inquam pater, ac Dominus, qui
condidit, firmauitque Cœlum, qui libra
tam ſua magnitudine terrã vallauit mõ-
Sap.10. tibus, mare circundedit, omnibusque di
ſtinxit, qui quicquid in hoc mirabile cer
nitur conflauit, ac perfecit ex nichilo,
perſpectis erroribus noſtris ducem miſit
quia viam nobis iuſtitiæ panderet, quem
audiremus, quem ſequeremur, cuius mo-
Ioannis.3 nitis, & præceptis deuotiſſime parere-
mus. quem, qui non audierunt, iam iudi-
cati ſunt, quia lux venit in mundum, &
illi dilexerunt magis tenebras, quã lucẽ.
Verum enim vero ex iis, qui eum audie-
Act.11. runt, & ſe eius nomine Chriſtianos eſſe
profitentur, alii moribus diſſentiunt, alii
vero doctrina; primis ſacramentorum re
media contulit, quibus veſtem, quam
amiſere, candidam recuperare, & in viã
potuerunt redire iuſtitiæ. Aduerſus ve-
ro erroneam hęreticorum doctrinam per
tinaciamque, Patrum exhortationes, & tã
dem oecumenica concilia inſtitu t. Quip
peque ad euellendas hæreſes præcipua
ſemper fuere medicamenta, ita vt ipſe
Dominus ſaluti noſtrę ſemper conſulere
videtur; olim quidẽ per filii ſui immiſſio
nẽ, deinde vero per inrernas inſpiritatio
nes, per patrũ exhorationes, per Sacramẽ
torũ myſteria, & in arduis rebus vti nũc
ſunt per generalia concilia; vbi Chriſtus
aſſiſtit,& Spiritus Sãctus operatur: cuius Matth.18
directione, & nutu totum Eccleſiæ Cor-
pus ſanctificatur, & regitur; hæc itaque
Patres Sanctiſſimi cauſa fuit, cur vos à
Chriſti vicario (cui ſoli hæc poteſtas data
eſt) in hunc ſacrũ,& legitimũ coetũ voca
ti eſtis, vt ſcilicet prudentia veſtra,& ſin
gulari doctrina errores adiuuante Deo
eradicentur, veritas catholica confirme-
tur, & pax reſtituatur Eccleſiæ: in eũ .n.
Spiritus Sãctus potiſſime cõcilia introdu
xit finẽ; vt ſi quæ inter chriſtianos de re
fidei orta eſſet diſſenſio, patribus in vnũ
conuenientibus per inuocationẽ nomi-
nis ſui veritas appareat, errores, opinio-
nes,& ſchismata, quæ in Religione emer
ſerunt, ipſorum, Conciliorũ auctoritate
amputentur, & poenitus extinguantur.
Quæ,& quanta ſit conciliorum, & Eccle
ſiæ authoritas, qualeſue voſmetipſos pa
tres in hoc negotio gerere debeatis, om-
ni verborũ ornatu, & lænocinio excluſo
breuiſſime percurremus. Scriptura cum
non ab humana voluntate, ſed à Deo
ipſo authoritatem acceperit, ideo nullus
vnquam fuit ſanæ mẽtis, qui illi contra-
dicere, aut aliquid falſum, inconſtans, vel
otioſum obiicere præſumpſerit. Eccleſia
ẽt nõ minorem à Domino authoritatem
obtinuit, ita vt quicunque eam audierit,
vel ſpreuerit, Deum ipſum audiuiſſe, vel
ſpreuiſſe dicatur, ei datum eſt inter cano
nicum, & apocriphum, Catholicũ,& Hę Luc.10.
reticum diſcernere, fideliter ſcripturas
interprętari, peregrina, & noxia reſpue-
re,& amplecti vtilia; vnde non ab re Au Contra Ep.fundã. Manich.
guſtinus dicebat ſe Euangelio non cre-
dere, niſi illũ authoritas Eccleſię cõmo-
uiſſet. Verũtamẽ cũ fideliũ cętus prælato
rũ Cõuẽtus, ac Prælatus ipſe nomine Ec
cle-

cleſiæ intelligantur licebit eos ſub eodem nomine appellare. Cum autem caput Eccleſię Chriſtus ſit, cuius ſpiritu illuminata in ijs, quæ ad fidem pertinet, errare non poteſt, quicunque ei non crediderit, & in eis, quæ ab ea determinata fuerint, nõ acquieuerit, repugnat ipſi Matth. 18. Chriſto, & ex eiuſdem ſententia tanquã Ethnicus, & publicanus habendus eſt. Nec ſunt audiendi, qui denuo de ijs referre volunt, quæ ſemel Sacra Concilia determinarunt, & ab Apoſtolica Sede confirmata ſunt, ſiquidem hoc nihil aliud eſſet, quam Siſiphium voluere ſaxũ, & cum in pelago dubitationum fluctuamus, portum quietis, & veritatis nunquã attingere. Deſideratur (proh dolor) Concilium ab omnibus, qui eius erit finis? quæ vtilitas, & quis vſus, ſi poſtquam decretum in eo quicquam fuerit, illud denuo aliquibus in dubium reuocare, vel diſputare licebit? Idem profecto iis eueniet, quod febricitantibus euenire conſpicimus, quibus dulcia quæuis morbi vitio amareſcunt: qui ſuperioribus Conciliis non credunt, nec iis credẽt, quæ futura ſũt: ſicut qui non credebant Moy- Luc. 16. ſi, & Prophetis, nec illi, qui à mortuis ſurrexiſſet credituri erant. Sed quia Hæretici ſemper Conciliorum auctoritate damnati fuerunt, mirandum non eſt, ſi contra eandẽ authoritatẽ ſua ſpicula iaciũt, arbitrati blaſphemiis, & argutiis quibuſdam poſſe illam demoliri: aiunt enim ſe nullius velle ſtare iudicio, niſi ſolius verbi Dei, quippe quod ſolum eſt verax, & manet in æternũ: at Conciliorum veritas cum hominum iudicio, ac voto nitatur, qui natura mendaces ſunt, ea poſsũt falſitate alios fallere, quia ipſi decipi poſſunt; quare hinc fit, vt aliqua vnius Concilii decreta ab altero ſępe numero reuocata fuerint. impiorum vox eſt aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius. *Dirũpamus (inquiunt) vincula eorũ,* Pſal. 2. *et proiiciamus à nobis iugũ ipſorum: ſed qui habitat in Cœlis irridebit eos & idem Dominus ſubſanabit illos.* Si vere diuini verbi iudicium magnifaciendũ exiſtimarẽt, Eccleſiã, & illius proceres audirẽt, quos verbũ Domini præcipit eſſe audiendos: fatemur homines eſſe mẽdaces, dum loquũtur à ſe ipſis, at cũ in Chriſti nomine congregati ſunt de ſumma religionis, & fidei tractaturi, licet in examinanda veritate interdum diſcrepent, in decretis tñ *non ipſi ſunt, qui loquuntur; ſed Spiritus* Matth. 10 *Sanctus, qui loquitur in eis.* Vnde Conciliorum determinationibus apte, quod Apoſtoli docuere apponitur; *Viſum eſt Spiritui ſancto, et nobis.* Act. 15. Cum ergo determinationes veſtræ, patres Sanctiſſimi Spiritui ſancto pręcipuè tribuendę ſint, certe ille ſpiritus veritatis, ſicut non poteſt falli; ita neq; vos decipi patietur. Fatemur etiam ſępe contigiſſe, vt ſemel definita, poſtea reuocata fuerint; ſed nunquam in iis, quę ad dogmata fidei pertinent, factum fuiſſe legimus; ſed ad mores, & ritus tantum, quippe qui pro temporum, & locorum varietate mutati poſſunt, & interdum debent, vt Apoſtolos aliquando feciſſe legimus, & dum abſtinendum à ſanguine, & ſuffocatis ſtatuerunt, & quaſdam legis cærimonias permiſere: at Paulus Thimotheum circum- Act. 15 cidi, & ipſemet more gentis ſuę purifica- Act. 21. ri voluit, ne eſſent iudęis credentibus offendicula, & Synagoga ſine honore ſepeliretur, quorum exemplo poſteris locis, & temporibus prudenter aliquid cõdonarunt: ſed in iis, quę ad fidem pertinent, quod ſemel determinatum eſt, mutatũ fuit nũquã, nec aliquid erroris inuẽtũ ad hęc vſq. infoeliciſſima tẽpora, quod ſine lacrimis commemorare non poſſumus; quibus à mille, & trecentis annis Eccleſiam erraſſe contenditur. Forte id ſcilicet, ideo euenit, quia dormiente eius ſponſo Chriſto tandiu in erroribus fluctuauit, fuiſſetq; funditus ſummerſa, niſi illum à ſomno Lutherus excitaſſet. Quis tam impias voces perferre queat? quis tam ferreus, vt teneat ſe? & hoc audiens iuſtiſſimo dolore, atq; indignatione ſe commoueri non ſentiat? dum enim his blaſphemiis Sathanæ miniſtri Eccleſiam nituntur deprimere, Chriſtũ eius ſpõſũ promiſſorum fide, & veritate expoliant; Pſal. 88 ipſe .n. ait, *quæ procedunt de labiis meis non faciã irrita*: irrita certè eſsẽt verba eius ſi Eccleſia errorib. (vt ipſi dicũt) diu

Ioan 14. ſuccubuiſſet:ipſe ait rogabo patrem, & alium paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum, non erroris, ſed ſpiritum veritatis. & alibi ait; *vobiſcum ero vſque ad conſumationem ſæculi*, quæ promiſſio non ſolis illis,quibus cum loquebatur facta eſt, qui, nec in terris in æternum, neq;erunt vſque ad conſumationem ſæculi permanſuri; Sed Eccleſiæ facta eſt, cuius ipſe eſt caput dico nõ errantium, aut erroris; ſed veritatis. Non caſu veniſſe iudico, vt hic dies,quo tot ſuperatis difficultatibus, & ſuſpenſione ſublata œcumenicum hoc Concilium aperiretur Cathedræ Petri Sacer eſſet,ac eodem die Euangelium nobis legeretur, quando Chriſtus, mater eius Sanctiſſima, & diſcipuli ad nuptias inuitati conuenere: vtrumque enim huius diei miniſterio conuenit: in Cathedra, Ioan. 2. quam Petrus ſibi eiuſque ſucceſſoribus Romæ erexit,Romanæ Eccleſiæ eminentiam,ac dotes præcipuas licebit inſpicere,quas ita in Petro ſuſcepit à Domino, vt ſuper cunctas alias ſupremũ magiſterium, & ducatum obtinuerit; *Tu inquit* Matth.16 *es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*; Chriſtus enim, ſicut ſibi tanquam primario, & independenti capiti vniuit Eccleſiam, ita vt eadem ſemper habeat caput viſibile, Petrum conſtituit, quem Cephan appellauit,ideſt petram, ſuper quam Eccleſiam ſuam fundandam eſſe dixit, & quemadmodum in Sacramentis operatur omnia ipſe ſolus,miniſterio tamen vtitur viſibilium Sacerdotum, ſic viſibilem in terris miniſtrum elegit,per quem Eccleſiæ molem hanc ſuſtineret, & gregem ſuum viſibilem, inuiſibilis ille gubernaret. At Hæretici, qui nihil ſtudent accuratius, quam Petri ſucceſſorem Chriſti Vicarium exoſum omnibus reddere, vt vnitas in Eccleſia diſſoluatur, diſſeminant, nos, dum Petrum Eccleſiæ caput, vel fundamentum prædicamus, Chriſto petræ primariæ, & angulari lapidi, ac fundamento præcipuo præter quod nullum aliud poni poteſt, eodem modo; derogare, vbi ſicut in alijs decipiuntur, & alios Clemens Rom.cy. pria. ſtudent decipere. Nos enim potius Chriſti gloriã, & maieſtatẽ extollimus, dum Ath. Aug. Greg. Rei. de primatu Petri. eũ,qui a principio creaturas omnes voluit bonitatis ſuę participes,prædicamus participatione quadam tempore gratiæ voluiſſe illam hominibus copioſum, & auguſtius communicare:ità vt cum ſolus ipſe ſit lux mundi,ſolus poſſit peccata dimittere,tamen quod ipſe eſt natura, contulit vt alij fierent per gratiã:qui ſacerdos eſt, ſacerdotes facit, & qui petra eſt,petram facit: Vnde quod dixit,ſuper hanc petram ędificabo Eccleſiam meã, ita ad Chriſtum, & ad fidem, quam Petrus Confeſſus eſt refertur, vt niſi ad Petrum ipſum referri etiam intelligas, diminute credas, & propè nihil, neq; vbi ſit Eccleſia ſcies: nã ſi per petram Chriſtum ſolum, aut Petri fidem intelliges, nullus ſchiſmaticis, & hæreticis locus relinquetur. Confirmat hoc beatus Hieronymus ad Damaſum papam ſic ſcribens:Cũ ſucceſſore piſcatoris,& diſcipulo Chriſti loquor, ego nullum alium,niſi Chriſtum ſequens beatitudinis tuæ, ideſt Cathædræ Petri communione conſocior, ſuper hanc petram ædificatam Eccleſiam ſcio, qui extra hanc domum agnum comederit, prophanus eſt, qui non fuerit in arca Noè, peribit regnante diluuio. Hęc enim ſancta, & Apoſtolica omnium Eccleſiarum Chriſti mater Eccleſia quæ per Dei gratiam a tramite Apoſtolicę traditionis numquam receſſit nec hæreticis prauitatibus aliquando ſuccubuit; ſed vt in exordio fidei Chriſtianę normam accepit ab authoribus ſuis Apoſtolorum Principibus, eam illibatam ſemper ſeruauit iuxta ipſius Domini pollicitationem, qui eius Apoſtolorum principi ait; *Petre ecce Sathanas expetiuit te, vt cribraret ſicut triticum, ego verò rogaui pro te, vt non dificiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma* De veritate Eccleſiæ. *fratres tuos*: ſola hæc Eccleſia numquam fuit erroribus deprauata; nec ad eam, vt Cyprianus ait, acceſſum potuit habere perfidia. defecit Hieroſolyma, vbi Iacobus, Aſia, vbi Ioannes, Achaias, vbi Andreas; India, vbi thomas, Etiopia, vbi Matthęus,Perſia,vbi Iudas,Phrygia, vbi Phylippus:defecerunt,& aliæ quibus

Chri-

Chriſti,& Apoſt. diſcipuli præfuere: Sola hæc Apoſtolico culmine inſignis; à fide, & veritate nunquam declinauit, vt à Domino promiſſum eſt, quod portę inferi, non præualebunt aduerſus eam; Si portę inferi, quę ſunt hæreſes, & falſę doctrinę non ſunt contra eam præualituræ, cur hi impudenti ore tandiu in erroribus illam fuiſſe clamant? Nemo dicat Deum ſe habere Patrem, niſi hanc Eccleſiam matrem agnouerit. Sed tempus eſt, vt ad illius authoritatem, vnde digreſſi ſumus reuertamur; & in ea inſiſtendum eſt; talis enim eſt huius æui hæreticorum conditio, vt in nullam rem magis incumbant, quam vt ſub prætextu verbi Dei Eccleſiæ authoritatem euertant, ac ſi verbo Chriſti Corpus eius Eccleſia, vel Corpori caput poſſet aduerſari; quinimo authoritas Eccleſiæ tunc a ſcripturis maxime illuſtratur, dum eas commendat, diuinas eſſe declarat, nobis legendas exhibet, in dubijs fideliter exponit, & eis contraria condemnat: dum legalia in ſcripturis præcepta à Domino eadem authoritate ceſſarunt, dies ſabbati in lege celeberrimus tranſiit in dominicam, circumciſio Abrahæ, & ſemini eius ſub comminatione inſtituta, vt cuius præputij caro circunciſa non fuerit, deleretur de populo ſuo; ſic ſublata eſt, vt Apoſtolus obteſtetur; *Si circumcidimini excidiſti a gratia, & Chriſtus nil vobis prodeſt*. Hæc, & his ſimilia non Chriſti prædicatione ceſſarunt, ait etiam ſe veniſſe implere legem non ſoluere; ſed authoritate Eccleſiæ mutata ſunt: Etenim ſi ea tolleretur (cũ oporteat hæreſes eſſe) quis oſtendet veritatem? & hæreticorum confundet pertinaciam? erunt confuſa omnia redeuntibus mox hæreſibus illius authoritate damnatis. Qui vos contemnunt, patres ampliſſimi, Chriſtum contemnunt, & eundem audiunt, quicunq; vos audierint. ordini veſtro ſubijciuntur dæmones, & datum eſt Angelos ipſos, nedum ſęcularia iudicare: Vobis dictum eſt, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis retinebuntur: Vobis id mirabile dicitur, vt ſit in Cœlo ligatum, aut ſolutum, quod ipſi ligaueritis, vel ſolueritis in terra; Hæc Deum potius, quam mortale ſonant: Vos patres eſtis illi Principes quos pro Apoſtolis patribus Dominus ſuper omnem terram conſtituendos eſſe prædixerat; qui principatus eò omni terreno eſt dignior, quo diuina humanis, & Cœleſtia ſunt terrenis digniora. Hoc Conſtantinus agnouit, cum in Epiſcoporum Synodo voluit humiliorem Sedem retinere, ac libellos contra Epiſcopos ſibi oblatos comburi iuſſit dicens, *Deus conſtituit vos Sacerdotes, & poteſtatem dedit iudicandi de nobis*; Hoc idem, Theodoſius, cuius Religionem, & humilitatem nunquam ſatis laudare poſſumus, agnouit, cum de ſæuitia ab Ambroſio redargueretur, & ab ingreſſu arceretur Eccleſiæ, Sacerdotis non contempſit imperium, ſed humiliter paruit. Hæc eadem authoritas Chriſtianiſſimos principes, & dominia mouit, vt ad vos hos clariſſimos oratores, tanquam defenſores, & obſides deſtinarent: Eadem authoritate poteſtis rebelles hęreticos ad parendum veſtris decretis, & ad veniendum ad nuptias, quæ hodie Tridenti illis aperiuntur, compellere: Chriſtiana enim, & paterna Charitas docet filiis etiam inuitis, & rebellibus eſſe benefaciendum: quod ſi vt vultis efficere non poteſtis, & hæreticos, pro quorum ſalute tot incommoda, & labores ſuſtinetis, tot periculis, & peregrinationibus vos conieciſtis, ad has nuptias trahere non valetis, pro quibus ſternuntur menſę, dapes apponuntur, & vos ad miniſtrandum accingitis, vbi Chriſtum inuenirent, matrem eius, ac ſanctos, quos ipſi è ſuis commerciis eiecerunt, vbi lapideę eorum hydrie euaderent carneæ, & aquæ errorum in vinum cœleſtis doctrinę, & ſpiritualis lætitię verterentur, quia eos defendit numerus, inuictæque vmbone phalanges, eadem monet Charitas aſſidue Chriſtum Dominum orare, vt qui lux eſt mundi, dignetur illorum tenebras excurere, & eis lumen, & cognitionem Catholicæ veritatis imprimere. Reſtat, vt in quibus, & ipſi vos exercere, & Beatos Apoſtolos imitari debeatis breuiter abſoluam: Præ-

ſentis

Marginalia: Aug. ſuper Matt. 38. — Galat. 5. — 1. Corinth. 6. — Matth. 16 — Euſeb. de vita conſtant. — Niceph. l. 13. — Ioan. 2.

ſentis Eccleſiæ ſtatus nonnunquam in ſcripturis vinea nuncupatur, & ea certe eſt quam Dominus ſuis hodie non locat, ſed commendat agricolis; & ſicut ad culturam illius nunquam deſtitit a primo mane vocare operarios; ſic nunc vos Patres vocauit, & miſit, non vt vinum bibatis, aut in otio delitiis fruamini; ſed vt Apoſtoli (quibus vos ſucceditis) pręcipui huius vineæ cultores exemplum relinquere in ea operemini, finis, & ſcopus, in quem toto pectore debetis incumbere, eſt vineam Domini excolere, ſuperflua amputare, vtilia enutrire, noxia euellere, & circumquaque omnia ſpeculari. Vos .n. turres eſtis in medio eius e rectæ, veri ſcilicet omnium, quæ in vita
Cantic 2. aguntur ſpeculantes, & firma aduerſus inimicorum inſidias propugnacula. Vos ſæpes, & muri eſtis, qui ſequentibus, & exterminantibus apris viam clauditis,
Iudic. 15 quibus etiam ſatagendum eſt vulpeculas capere, ne ſi creuerint colligatis mutuo auxiliantibus caudis (vti hæretici, & peccatores maiores effecti facere conſueuerunt) totam vineam & meſſem Domini hæreſum, & vitiorum incendio de
Matth. 21 populentur. Vos demum patres eſtis torcular illud, vbi vineæ fructus exprimitur, colligiturq; nec aliam ob rem Dominus voluit vos hic adeſſe, niſi vt fructum afferatis, & fructus veſter maneat, quod accuratius fiet, ſi in eiſdem cordium veſtrorum torcularibus diu, noctuque verſabitis, quorſum Tridentum veneritis, quo in diſcrimine reſpublica Chriſtiana reperiatur, quid à vobis Catholici expectent, in quibus, ſicut auiculæ deplumatæ in nido, & nautæ firma anchora, omnem eorum ſpem collocarunt, & ſub quo ſitis hæreticorum iudicio: quæ ſi accuratè cogitabitis, & in tabulis cordis veſtri ſcripta deferetis efficient, vt in opere tantæ molis non otioſi; ſed ſolertes ſitis operarii, ac orbis expectationis, & temporum horum calamitatibus dignè ſatisfaciatis. Et quia in actionibus noſtris
1. Cor. 10 dum ſtudemus nobis ipſis placere, ſæpe ſæpius allucinamur, ideo Apoſtolos Doctores pręcipuos in oratione, & conſtantia ſtudeamus imitari, quarum prima illuminati ſcietis potiora deligere, altera verò aduerſa omnia ſuperabitis, ſine intermiſſione Patres Sanctiſſimi orandum eſt: nam hęc religionis negocia ſunt oratione potius examinanda, quam verbis, quę ſi à puro proceſſerit, Coelos penetrat, ac veluti fidelis nuncius mandatum peragit, & attingit, quo caro non peruenit. Nec aliquis debet tantum ſibi placere, vt ſe non poſſe deficere arbitretur, cum non deſint occultę, & falſæ ſuggeſtiones dęmonum qui in habitu lucis, & ſub ſpecie recti decipiant; ideo orandus eſt Deus, vt qui lux eſt, vos illuminet, qui via eſt, vos dirigat, & qui veritas eſt, Pſal. 118 Act. 14
vos manu ducat. Sit ipſe lucerna pedibus veſtris, & lumen ſemitis veſtris; ſic enim Apoſtolos feciſſe legimus, Petrus, & Ioãnes in Samariam profecti, non prius iis, qui crediderant impoſuere manus, vt acciperent Spiritum Sanctum, quam pro Act. 12
ipſis oraſſent, & dum Petrus ſeruaretur in carcere, oratio fiebat ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deum pro eo: Diuina non niſi a Deo petenda ſunt, nec poſſunt humanis viribus comparari. Conſtantia inſuper, & fortitudo vobis neceſſaria eſt, quæ ſi defuerit, nullum ferme opus optato, & laudabili fine coronabitur: ea armati Petrus, & Ioannes cogentibus, vt Chriſtum negarent, & a ſui nominis prædicatione deſiſterent, audacter reſponderunt; ſi Deo magis, quam hominibus obedire oportet, ipſi iudicate. Qua Act. 5. Abdias Babuonicus.
propter, nec Deum negabimus, nec a ſui nominis prædicatione deſiſtemus. Cum Apoſt. Hiſt. 3.
Andreas paratam ſibi Crucem longe proſpiceret, ſupplicij ſpectaculo non territus, nec ſenectute grauatus, cœpit alacri animo clamare, ſalue crux diu deſiderata: omnes denique Apoſtoli ibant gaudentes a conſpectu Concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu Act. 4
contumeliam pati: eamdem quibuſuis in periculis, & difficultatibus debetis conſtantiam imitari, ac vos met pro gloria Domini tanquam parietes opponere, dicentes cum Dauide, *non timebimus dum tur babitur terra, & transferentur montes in cor maris*. gentium hiſtoriæ Ho- Pſal. 45
ratium miris laudibus proſequuntur, Pau. Oroſius l. 2. c. 5. & 6.
quia

Digitized by Google

quia toti Hetruriæ oppoſuit:, vt patria redderetur incolumis; ſpartanaſque fœminas, quia filijs euntibus ad bellum clipeos ſub his monitis porrigebant, fili aut cum hoc, vel in hoc, ratas dignius eſſe in bello audacter pugnando occumbere, quam inde turpiter recedere: quanto magis eorum fortitudo celebranda eſt, qui non pro inani mundi gloria, ſed pro fidei confeſſione, & fratrum ſalute, periculis, laboribus, & incommodis non cæduntur? de quouis prælato, & de religione Chriſtiana bene merito glorioſius narratur eum alicubi pro Dei cauſa impiorum gladijs occubuiſſe, quam illas tranſiſſe, dum fugeret. Quid homini prodeſt, ſi animam amando perdiderit? aut quam dabit commutationem pro anima ſua? Volui ampliſſimi patres hæc dixiſſe pro fortitudine, quam quiſque veſtrum in animi præparatione habere debet; non quod hæc pericula vineę in his Tridentinis montibus collectæ immineant, eam enim Dominus protectionis ſuæ, & angelicæ cuſtodiæ ſæpe muniuit, circuitq; non horum montium vallo, ſed Cęſaris inuictiſſimi, ac Catholicorum Principũ, qui nec ſumptibus parcent, nec laboribus, vt fœlix ſit ſacri huius Concilij progreſſus, & ne capillus quidem cadat a capite veſtro. Superſunt adhuc paruo in hoc ambitu pluſquam ſeptem virorum millia, qui coram Baal genua ſua non curuauerunt. Dei non mundi opus agredimur; hinc ne formidetis, nec difficultatum ventis circumferamini, experti ſã ctos per fidem Reges viciſſe, & Imperia, & Apoſtolos pauperes, & infirmos audacter prędicaſſe Chriſtum Crucifixum, mundo exoſum, iudæis ſcandalum, & gentibus ſtultitiam, quibus, & ſi mundi ſapientia, & vires contradixerint, Deus

Dionis. bellicar. naſſ.

Marcus

3. Reg. 19

1. Cor. 1

tamen voci ſuæ dedit virtutem, & euangelizantibus verborũ potentiam; ita vt aduerſarij ſapientiæ & Spiritui, qui loquebatur in illo, reſiſtere non potuerint: ſic vos, ſi quod in vobis erit feceritis, qui in crementum dat Deus efficiet, vt lux veſtra luceat in vniuerſo orbe, & expectatos fructus populo Chriſtiano afferatis, quibus ipſi immortalitatem apud poſteros aſſequemini, & Eccleſia à tot perturbationib. liberata quieſcet. Quod ab eodem Domino nobis certo promittitur, cum his temporibus Eccleſiæ ſuæ Pium Pont. Max. pręeſſe voluerit, de cuius ſapientia, zelo, & rectitudine ſpem certam componendæ religionis accipimus. Adeſt Illuſtriſſimorum Legatorum prudentia, & fides ac omnium veſtrum Patres Reuerendiſſimi conſtantia, & pietas, quę quicquid antea difficile videbatur facile futurum oſtendunt. Adſis ergo Domine Ieſu mentibus noſtris, & Eccleſiæ, ac fidei tuę aſpira negociis, quæ hodie ſub ſpe tuæ protectionis aggredimur; ſicut oculi omnium te ſuſpiciunt, & tu aperiens manum vbertatis tuæ expleas omne animal benedictione. Sic nunc oculi noſtri ſunt ad Dominum Deum noſtrum, vt noſtri miſerearis, & mittens auxilium de Sancto, de Sion tueare nos; Tu caput es, nos membra viuifica, & illumina nos, & vnguentum gratiæ tuę à te capite deſcendat in barbam, & ad oram veſtimenti tui, ita vt hi Eccleſiæ tuæ proceres, ac fideles populi, ſint illius vnguenti participes, & cum ſine tuo nomine nihil ſit in homine, nihil innoxium, veni tu Sancte Spiritus reple tuorum corda fidelium, & horum patrum mentes igne amoris tui incende. Dixi.

Pſal. 67
Luc. 21.

Pſ. 144

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

F I N I S.

Digitized by Google

INDEX RERVM ET MATERIARVM

Quæ in hoc volumine continentur.

ABBAS. *Monachum in religionem reuocare poteſt, lib. 5. cap. 12. num. 13*

Excommunicatus ſi exerceat quæ ſunt ordinis efficitur irregularis, lib. 2. cap. 2. nu 10. & lib. 4. cap. 11. num. 11

Abbatis *nomine venit Generalis ordinis, lib. 8. cap. 4. num. 24*

Abbate *excommunicato Monachus an poſſit cõmunicare, lib. 4. cap. 52. num. 9*

Abſens. *an poſſit abſolui, lib. 4. cap. 69. nu. 10*

Abſolutio. *a cenſuris ad effectum.*

Eſt tam ordinaria in litteris apoſtolicis vt omiſſa poſſit cenſeri adiecta, vel litteræ reformari lib. 4. cap. 9. num. 2

Non parit abſolutionem ſed magis ſuſpenſionem, ibid. num. 4

Non prodeſt vt quis poſſit celebrare, neque vt poſſit obtinere aliud beneficium, ibid. num 5

Non operatur vt faciat fructus ſuos, ibi. num. 6.

Non operatur in pluribus caſibus de quibus. ibid. num. 8

An poſſit apponi ab Epiſcopo in eius collatione ibid. num. 10

Abſolutio ſimplex. *quæ dicatur, lib. 4. cap. 66. num. 2*

Abſolutio cum reincidentia. *In quibus caſibus detur, lib. 4. cap. 66. nu. 9. 10. & 11.*

Quomodo differat à conditionali, ibid. num. 13

Abſolutio ad cautelam. *Datur a cenſura de cuius validitate, vel exiſtentia dubitatur lib. 4. cap. 66. num. 3*

Etiam ſi opponatur nullitas ex defectu iuriſdictionis ibid. num. 9

Valet etiam ſi detur ex cauſa iniuſta, ibid. num. 45

Eſt extraordinaria, ideoque requirit aliquam informationem nullitatis, ibid. num. 34

Eſt introducta ex gratia ibid. num. 15

Difficilius conceditur quam abſolutio ſimplex, ibid. num. 16

Non poteſt peti à procuratore habente generale manatum, vel a iure præſumptum, ibid. num. 41

Poteſt tamen talis procurator agere vt declaretur nulla, num. 42

Datur non ſolū ab excõmunicatione ſed etiam a ſuſpenſione, & interdicto perſonali, & ſpeciali, non generali, ibid. nu. 12. & 13.

Qui competit tenetur exprimere cauſam nullitatis, lib. 4. cap. 67. num 8. Limita vt ibi.

Dari poteſt ab eodem excommunicatore, vel eius ſuperiore, ibid. num 21. non tamen ab inferiore ibid. num. 22

Vt concedatur quæ requiruntur, ibid. num. 28

Non datur a Delegato, etiam ſi ſit Delegatus à Principe lib. 4. cap. 66. num. 23.

Declara, vt num. 24

In curia non datur ſine ſpeciali commiſſione, lib. 4. cap. 66. num. 25. & 26

Abſolutio ſub promiſſione de parendo mandatis.

Operatur vt ſi abſolutus non pareat non reincidat ipſo iure, ſed requiratur reintruſio, lib. 4. cap. 63. num. 23. & cap. 66. num. 3. Limita vt num. 4

Datur etiam cum dubitatur de iuſtitia excommunicationis, eod. lib. cap. 66. nu. 5

Abſolutio conditionalis. *An ſit valida, lib. 4. cap. 66. num. 6*

An dari poſſit ſine peccato, ibid. num. 7

Tempus ad appellandum in ea quomodo currat, lib. 4. cap. 63. num. 15

Abſolutio in foro conſcientiæ. *Operatur vt abſolutus poſſit accuſari & puniri in foro exteriori, etiam ſi egerit pœnitentiam, lib. 4. cap. 68. num. 4. & 13. Datur a iudice etiam in minoribus conſtituto ibid. nu. 6. & 8.*

Quomodo differat abſolutione in foro pœnitentiæ, ibid. num. 4. & 5. & 10

Non iuuat in foro contentioſo, lib. 4. cap. 68. num. 10. Nec in tertij præiudicium, ibid. operatur vt exequi poſſit officium eccleſiaſticum abſque peccato, ibid. nu. 10

Abſolutio in foro pœnitentiæ *Datur a ſacerdote tantum, lib. 4. cap. 68. num. 4*

Quomodo differat abſolutione in foro pœnitentia ibid. num. 4. & 5. & 10

Digitized by Google

INDEX

Abſolutio data in articulo mortis. *Operatur omnes effectus abſolutionis, lib. 4. cap. 65. num. 17. & ideo non eſt opus vt poſt mortem abſoluere, lib. 4. cap. 65. num. 16*

Abſolutio data cadaueri poſt mortem. *An habeat vim abſolutionis an vero declarationis lib. 4. cap. 65. num. 18*

Eſt danda ab eo qui debebat abſoluere in vita, lib. 4. cap. 65. num. 14

Abſolutio *An requirat citationem lib. 4. c. 70*

Data non ſeruata forma commiſſionis vt nulla lib. 4. cap. 70. num. 16

Limita ne procedat quando eſt data a iudice ordinario, ibid. num. 17

Eſt valida etiam ſi forma abſolutionis non impleatur, ibid. num. 26.

Etiam in iuſta non ſuſpenditur per appellationem lib. 4. cap. 64. num. 7.

Quomodo differat à reuocatione et à relaxatione lib. 4. c. 65. num. 1. 2. & 356.

Supponit validitatem excommunicationis, lib. 4. cap. 65. num. 2

An requiratur de neceſſitate ad tollendam excommunicationem, lib. 4. cap. 65.

An poſſit abſolui Inuitus, vide in verb. inuitus.

Abſoluendi *facultate conceſſa, non intelligitur conceſſa facultas abſoluendi ad cautelam lib. 4. cap. 67. num. 7*

Ab ſolutio ab hæreſi. *quomodo differat ab abſolutione cęterorũ criminũ, lib. 5. c. 16. n. 3*

An poſſit dari ab inquiſitore in foro interiori, vel ab epiſcopo, lib. 5. cap. 15

Non præſumitur niſi probibetur, lib. 4. cap. num. 35

Ad effectum deponendi quando, & quomodo detur, lib. 4. cap. 69. num. 31

Non inducitur ex ſola voluntate Prælati quod quis ſit abſolutus, ſed requirit actum poſitiuum abſolutionis, lib. 4. cap. 65. num. 23. limita in Papa ibid. nu. 24

Abſolutus *vigore literarum apoſtolicarum ex clauſula teque abſoluentes non facit fructus beneficij ſuos, lib. 4. cap. 9. nu. 6 reliqua vide in verb. abſolutio à cenſuris ad effectum.*

Abſolutus *ab inferiore ratione periculi, ceſſante periculo tenetur ſe præſentare ſuperiori, lib. 5. cap. 14. num. 21*

Abſolutus *an remaneat is qui erat excõmunicatus vigore conſtitutionis, ſi conſtitutio reuocetur, lib. 4. cap. 65. num. 32. & ſeq.*

Abſolui *an poſſit recuſans parere mãdatis lib. 4. cap. 69. nu. 12.*

Abſolui *an poſſit, vel debeat inuitus, lib. 4. cap. 69. vbi latè.*

Item abſens, & ignorans ibid. nu. 10. et 10

Abſolui *regulariter non debet qui non petit, lib. 4. cap. 69. num. 20*

Abſolui *quomodo debeat abſolui excõicatus pro cõtumacia manifeſta, lib. 4. c. 63. n. 25*

Abſolui *debet poſt mortem, excommunicatus qui deceſſit cum ſignis penitentiæ, lib. 4. cap. 65. num. 12*

Acceptatio beneficij. *An poſſit fieri ab excõmunicato, lib. 4. c. 10. facta per excõmunicatũ, non extinguit reſeruationem, ibid. n. 6*

Declarat animum etiam ſi fiat ab excommunicato ibid. num. 4

Actiones *fiſci contra reum, per publicationem bonorum confunduntur, lib. 1. cap. 32. n. 6*

In reliquis vide in verb. fiſcus. & in verb. confiſcatio bonorum.

Actis *non tranſportati non poteſt Archiepiſcopus abſoluere excommunicatum a ſuffraganeo, lib. 4. cap. 70. num. 15*

Actor *An dicatur is qui comparet pro ſuo interesse, lib. 4. cap. 35. num. 2. & 3*

Impetrando vt cauſa conuentionis tractetur ſummaria, debet etiam tractari cauſa reconuentionis, lib. 2. cap. 6. num. 16

Non poteſt eſſe is qui eſt excommunicatus, lib. 4 cap. 31. vbi ampliatur ſexdecim modis, & limitatur dupliciter.

Actus *Tributus ordini non poteſt exerceri niſi a conſtitutis in illo ordine, lib. 4. c. 2. n. 1*

Pro quo eſt impoſita pœna excommunicationis minoris, ſi fiat valet, lib. 4. cap. 23. num. 2

Vbi non requirit niſi miniſterium facti põt fieri etiã ab inhabili, lib. 4. c. 25. n. 13

Geſtus cum peccato licet valeat, debet carere exequutione, lib. 4. cap. 48. num. 17

Factus contra legem eſt nullus etiam ſi a lege non irritetur expreſſe, lib. 4. cap. 4. num. 2. & cap. 17. num. 6

Geſtus a procuratore excommunicati non conualuiſſet ratihabitione domini, lib. 4 cap. 24. num. 21

Non debet operari vltra intentionem agentis, lib. 4. cap. 65. num. 27.

Admiſſus *vt purus ad capellaniam, ſi reſignet illam, & obtineat aliam an egeat nouo proceſſu; in tract. de Neophyt. c. 7. n. 26.*

Adorans *Sepulchrum Maumethi, vel hereſiarcarum redditur ſuſpectus de vehementi, lib. 5. cap. 11. num. 10*

Hoſtiam non conſecratam credens eſſe cõſecratã non cõmittit idolatriam, ibid. n. 4

Corpus non ſanctum credens eſſe ſanctũ non peccat, lib. 5. cap. 5. num. 5

Aduenarum *appellatione in ſcriptura ſac. qui ſignificetur, lib. 2. cap. 12. num. 11*

Adulterij *puniri non poteſt deprehenſus cum alterius vxore in lupanari, lib. 8. c. 12. n. 8*

Aduocatus. *Prohibitus poſtulare nõ prohibetur conſulere lib. 4. cap. 22. num. 5*

Excõicatus põt repelli a iudice ex off. & parti-

parti-

partibus inuitis,lib.4.cap.21.num.6.& 7
Non poteſt exercere,& ſi exerceat peccat, ibid. num. 1 & 9
Et an in tali caſu teneatur reſtituere Lucrum, lib. 4. cap. 22.
Aduocati officium. Eſt honorificum, & laudabile, lib. 5. cap. 20. num. 152
Requirit communicationem forenſem,lib.4. cap. 21.num. 1
Affinitas ex copula coniugali Non irritat matrimonium iure naturæ ,ſed eccleſiaſtico lib 2. cap. 5.num.2
Eſt quid naturale, ibid. num. 3
Affinitas de iure ciuili non contrahitur niſi ex legitimis nuptijs, ibid. num. 8
Conſideratur reſpectu hæreditatum non matrimonij ibid. num.13
Affinitatis impedimentum an contrahatur inter infidelis lib. 2. cap. 5
Alexander de franciſcis Neophytus diſpenſatus à Clem. 8. ad Epiſcopatum in tract. de Neophyt. cap. 2. num. 17
Alienatio facta per hæreticum poſt delictum admiſſum an valeat, lib.5. cap. 35. vbi latè.
Quid ſi ſit facta ex cauſa neceſſaria eod. lib. cap. 36. vbi latè.
Alimenta. debentur etiam in capaci legati, lib. 5. cap. 27. num. 24
Debita ratione vſusfructus ſuperueniente hæreſi non debentur ibid.
Debētur parentibus Infidelibus liberis Neophytis, in tract. de Neophyt. cap. 9. num. 11.& 13
An debeantur iudæo pauperolitiganti cū Chriſtiano, lib.2. cap. 21.per totum.
Quid ſi lis ſit ſuper actione perſonali ibid. num. 6.
Decernuntur habito reſpectu fructuū rei ad quam agitur, ibid. num. 5
Alimenta Poſſunt relinqui cuicunque in capaci lib. 5. cap. 27.num.24.
Relicta ratione vſusfructus hæreſi ſuperueniente non debentur, ibid. num. 24
Debentur pauperi litiganti ad vniuerſitatem bonorum lib. 2. cap. 21. num. 1. Extende vt nu. 3. & 4. limita vt nu. 5.& 6
An debeantur iudæo pauperi litiganti cum chriſtiano diſtingue vt lib. 2. cap. 21
Decernuntur habito reſpectu fructuum rei ad quam agitur, ibid. num. 5
Denegantur contumacibus, lib. 8. cap. 10. num. 13.
Amicitiæ cauſa duplex, lib.4.cap. 5.num.4
Ancillis ornatricibus legatis veniunt ad illa quæ diſcunt apud Magiſtrum, lib.3. cap. 7.num. 28
Animus colligitur, & declaratur ex actu nullo, lib.7. cap. 11.num. 30
Animi quæ ſunt ſolo mandato implentur lib. 1. cap. 13. num. 28
Anniuerſaria an amictantur ob non emiſſam fidei profeſſionem, lib. 1. cap. 13. num.51.
Apoſtaſia quid ſignificat, lib. 6. cap. 1. num. 1. & 3.
Apoſtaſia fidei, quomodo differat ab hæreſi, ibid. num. 2.& lib. 6. cap. 4. num. 1.
Auget deformitatem hæreſis, lib. 6. cap. 4. num. 4.
Apoſtatæ redeunti etiam de iure ciuili quo ad mortem parcetur, lib.6 cap. 4. num.13
Poſt mortem aboletur lapſu quinquennij lib.6. cap. 4. num. 3.
Non poteſt eſſe qui non fuit Chriſtianus, lib. 6. cap. 2. num.7
Apoſtata à ſtatu ordinis quis dicatur, lib. 7. cap. 1
Apoſtata à ſtatu religionis Vt quis dicatur quæ requirantur, lib. 8. cap. 1. n. 1. & 3.& 16
Dicitur recedens à religione.& dimictens habitum animo vagandi ibid. num. 3.
Item qui recedit a Monaſterio etiam ſi inuentus à ſuperiore reducatur, ibid. num.. lib. 8. cap. 1. num. 19
Item qui pendente cauſa nullitatis profeſſionis reddit ad ſæculum, eod. lib c. 14 nu..
Item qui credit profeſſionem nullam ſi egrediatur ante declaratoriam nullitatis ibid. num. 5
Item qui poſt receſſum redijt ad Monaſterium, animo tamen iterum egrediendi, ibid. 33
Non dicitur Qui reliquit habitum intra annum probationis, lib. 8. cap. 2. n. 2.
Neque qui reliquit habitum ad vitandum pericula, ibid num.12
Neque aufugiens à carceribus ad ſuperiorem,vel amicum ad veniam deprecandam. ibid. num. 24
Neque dimictens habitum animo reſumendi, lib. 8. cap. 1. num. 4
Neque reiectus a religione datoquod a ſuperiore reuocetur, & redire recuſet, lib. 8. cap. 11
Neque tranſiens de vna religione ad aliam quamuis inferiorem, ſiue laxiorē lib. 8. c. 3. num. 1.& 3
Neque qui habet animum recedendi niſi recedat cum effectu, lib. 8. cap. 2. num. 37
Neque frater ordinis extincti, ibid. nu. 55
Neque Monachus commorans in eccleſia in qua eſt inſtitutus cappellanus, lib.8.c.2. num. 38
Neque qui ſtat extra monaſterium gratia ſtudiorum de licentia ſuperiorū, lib.8.cap. 2. num. 46.
Neq. qui latet intra,vel extra Monaſterium vt effugiat iram ſuperiores, ibid. num. 29

Neque qui receſſit ex ira ſi poſtea reuerta tur ibid. num. 30.
Neque egrediens à ſocietate Ieſu poſt emiſſa vota ſimplicia, ſed demiſſus a Generali, lib. 8. cap. 8. num. 4. Præſertim ſi dimi-ctatur abſque culpa ſua, ibid. nu. 5
Neque recedens a religione ſi ſubito redeat, lib. 8. cap, 2. nu. 15
Apoſtata religionis. *Non poteſt doctorari lib. 8. cap. 15. num. 1*
Si doctoretur an actus teneat ibid. nu. 2.
Apoſtata *an ſit ſi deferat habitum coopertum ſub pannis, lib. 8. cap. 12. vbi late.*
Apoſtoli *erant in fide inſtructiſſimi quando fue runt miſſi ad prædicandum, in tract. de Neophyt. cap. 2. num 7.*
Appellatio *non poteſt interponi ad Iudicem ex-communicatum. lib. 4. cap. 18. nu. 12*
Poteſt interponi etiam ab excommunicato lib. 4. cap. 38. num. 29. & 30
Friuola non ſuſpendit iuriſdictionem Iudi-cis a quo, lib. 4. cap. 13. num. 5
Interpoſita ab actu de cuius validitate, vel inualiditate dubitatur, regulatur a fu-turo euentu, lib. 4. cap. 13. nu 6
Admiſſa non poteſt procedi ad denunciatio nem, excommunicationis lib. 4. c. 64. nu. 15
Præcedens excommunicationem quando annullet, vel ſuſpendat, lib. 4. cap. 64 n. 37
Præſumitur interpoſita poſt ſententiam lib. 4. cap. 66. nu. 63.
Etiam ſi non interponatur, a ſententia excō municationis non tranſit in iudicatum quoad effectum abſolutionis, ſecus quo ad alios effectus, lib. 4. cap. 63. a num. 6. vſque ad 20
Appellatio *datur a cenſuris, lib. 4. cap. 63. nu. 1.*
Amplia dupliciter, a nu. 5. vſq. ad 22
Limita tripliciter a num. 13. vſque ad finē.
Datur a declaratoria cenſurarum, lib. 4. c. 64. num. 30
Limita multipliciter a nu. 30. vſq. ad finē.
Datur a denegatione abſolutione ad cautelā lib. 4. cap. 64. num. 29.
An detur ſi debitor cōſenſit ab initio quod in caſu contrauentionis poſſit excommunica ri, ibid. nu. 29
Appellatio *non ſuſpendit cenſuras, lib. 4. cap 64. vbi amplia multipliciter.*
Limita a num. 23. vſque ad finem.
Neque ſuſpendit denunciationem ibid. a nu. 11. vſque ad 14
Neque conſequutiua cenſurarum ibid. n. 8
Neque ſuſpendit abſolutionem ibid. nu. 6.
Appellationis *effectus duplex, lib. 4. capit. 63. num. 4.*
Arbiter *non habet iuriſdictionem formalem, ſed effectiue lib. 2. cap. 23. num. 8*
In procedendo debet ſeruare ordinem iudicij ibid. num. 9
Poteſt eſſe etiam Infamis, ibid. num. 3.
Non poteſt eſſe laicus in cauſa eccleſiaſtica ibid. num. 10
An poſſit eſſe ſimul cum clerico ibid. n. 14.
An poſſit eſſe Iudæus inter Chriſtianos ibid. num. 18.
An poſſit eſſe excommunicatus ibid. n. 20. & lib. 4. cap. 18. num. 5. & ſeq.
Arbitrator *poteſt eſſe etiam Deportatus lib. 2. c. 23. 39. nu. 19.*
An poſſit eſſe excommunicatus, lib. cap. 20.
Arbitrium *Vt quis ab eo repellitur ſufficit ſi ad ſit indecentia, lib. 2. cap. 23. num. 6.*
Archiepiſcopus *eſt iudex ſubditorum ſuffra-ganei tantum in cauſis quæ deuoluun-tur per uiam appellationis, ſecus in alijs, lib 4. cap. 63. num. 11.*
Argenti *appellatione venit etiam argentum cæ-ptum fabricari, lib. 3. cap. 7. n. 4.*
Argumentum *A contrario ſenſu in iure vali-dum lib. 2. cap. 23. num. 5*
Ab actu conſumato ad conſumandum non valeat, lib. 4. cap. 25. num. 4.
A Papa ad Prælatum non valet, lib. 9 cap. 5. num. 17.
A Chriſto ad eccleſiam an ſit bonum in tra-ctat. de Neophyt. cap. 2. nu. 10.
Artifex *Infidelis an ligetur ſtatutis prohibenti-bus in certis diebus laborare, lib. 2. cap. 8. num. 1. & 2*
Articuli *dependentes ſortiuntur naturam cau-ſæ principalis, lib. 4. cap. 38. num. 48.*
Debent tractari ſummarie quando cauſa principalis tractatur ſūmarie ibid. n. 48.
Articulus mortis quando dicatur, libr. 4. cap. 60. num. 43. & 44
An parochus poſſit abſoluere a cenſuris pre ſente Epiſcopo, lib. 5. cap. 14. num. 22.
Articuli *quales, debeant eſſe in impetratione be neficij per contractum matrimonij, lib. 7. cap. 4. num. 13*
Aſſertio *In fide peccans quæ ſit, & quotuplex lib. 5. cap. 8. per totum*
Scandoloſa, vel temeraria non ſufficit ad hæreſim inducendum eod. lib. capit. 6. nu-mer. 6
Quando eſt contra diſpoſitum in Sacra Scri ptura, ſed in rebus non pertinentibus ad fidem, an ſit hæretica, libr. 5. capitulo 8. num. 9
In reliquis vide in verb. propoſitio.
Aſſerens *extra eccleſiam eſſe ſalutem, eſt hæreti cus lib. 9. cap. 1. num. 13.*
In reliquis vide in verb. hæreticus.
Auctore *damnato, libri quoque damnati cen-ſentur, lib. 5. cap. 23. num. 4.*
Auditor Rotæ *An poſſit differre propoſitionem cauſæ ad hoc ne Iudæus cogatur informa-*

Digitized by Google

re die ſabbati lib. 2. cap. 40
Habet iuriſdictionem delegatam in cognoſcendo, & ordinariam in decidendo, lib. 4. cap. 38. num. 43
Azimos panes an poſſit chriſtianus accipere à iudæis, lib. 2. cap. 39. num. 10.
Io: Garzia Card. Millini præceptum quoad azimos panes, ibid. num. 11.

B

BAlneum ingredi cum iudæo non poteſt chriſtianus, lib. 2. cap. 41. num. 23. vbi declara.
Bannitus ſi priuatur ciuilitate intelligitur priuatus quoad honores, lib. 2. cap. 30 num. 12
Baptiſmus Tollit pœnam peccati quoad Deum, ſed non quoad publicam vindictam, lib. 4. cap. 68 num. 17
Obligat nos eccl-ſia lib 5. cap. 12. num. 2.
Non extinguit actiones neq; actiuas neque paſſiuas, in tractat. de Neophyt. cap. 9. num. 22.
Neque tollit delictum ibid. num. 23
Non debet conferri niſi eiquem præſumimus habere fidem, lib. 2 cap. 31. num. 8.
Debet fundari in aliqua fide, vera, vel præſumpta, lib. 2. cap. 32. num. 3.
Purgat omnem infamiam, & irregularitatem, lib. 2. cap. 7. num. 18.
Quo tempore ſit conferendum Cathecumenis lib. 3. cap. 3. num. 1. & ſeq.
Solemne baptiſmum factum à Pio V. in tract de Neophyt. cap. 5. num. 7.
Baptizatus ficte ſi contrahat cum fideli an matrimonium ſubſiſtat, lib. 2. cap. 2. num. 13
Coacte an recipiat ſacramentum ibid. n. 14
Contrahit obligationem ſtrictiſſimum lib. 2. cap. 32. num. 9
Præſumitur Deo inſpirante baptiſmum ſuſcepiſſe, ibid. num. 13
Eſt ſub iuriſdictione eccleſia ibid. num. 33
Per vim præciſam, non recipit gratiam baptiſmi, lib. 2. cap. 35. num. 1. & an cogatur ad obſeruantiam, ibid. num. 3.
Per vim conditionalem recipit gratiam, ibid. num. 2
Baptizatus ab antiquo an veniat appellatione Neoph. in tract. de Neoph. cap. 1. nu. 5
Baptiſmi vicem ſupplet flagrans deſiderium, lib. 3. cap. 8. num. 4
Baptizare licet Laico, & idiotæ imminente neceſſitate, lib. 8 c. 12. nu. 17
Barbitonſor Iudæus, An poſſit vocari ad venam ſecundam, vel cucurbitulas applicandas, lib. 2. cap. 41. num. 12
An poſſit vocari ad capillos tondendos ibid. num. 13
Beneficij appellatione an veniat penſio. lib. 5. cap. 19. num. 7.
Beneficium deſtinatum, ſed adhuc non erectū non comprehenduntur in gratia, lib. 3. cap. 7. num. 14
Ante acceptationem non conſolidatur in perſona prouiſi, lib. 4. cap. 10. num. 3.
Non vacat ex perſona excommunicati, ſi excommunicatus fuit de illo prouiſus tempore excommunicationis ibid. num 5.
Impetranti in curia datur abſolutio cenſurarum ad effectum, lib. 4. c. 9 num. 1
Poſſeſſum ab hæretico poteſt impetrari etiam ante ſententiam declaratoriam, lib. 5. cap. 19. num. 11. declara vt num. 12
Per matrimonium contractum a clerico in minorib cōſtituto vacat lib. 7 c 1. vbi late
Si collatio ſpectet ad ordinarium inferiorem & fiat permutatio coram Superiore requiritur cōcentus inferioris, li. 4. c. 12 n. 8.
Berous conſ. 2. lib. 1. declaratio lib. 2. cap. 15. num. 6.
Blaſphemans Deum, ſi abſoluitur in foro conſcientiæ, an poſſit puniri in foro exteriori, lib. 4. cap. 68. num. 18
Bonum malo permiſſum non dicitur amplius bonum, lib 5 cap. 21. num 10
Bona proſunt probis Hominibus ad virtutem ſibi parandam, improbis vero inſeruiunt tanquam parata flagitijs inſtrumenta. lib. 5. cap 31
Hæretici confiſcantur, lib. 5. capit. 31. vide in verb. confiſcatio bonorum.
Non poſſunt occupari etiam per Dominum directum ante ſententiam declaratoriam latam a iudice eccleſiaſtico lib. 5. cap. 31. num. 11.
Quæ veniant in confiſcatione bonorum hæretici, lib. 5. cap. 32
Præſentia quæ dicantur et quæ futura, ibid. num. 21
Repert um in libris hæreticorum æquiparatur confeſſione veritatis D aboli, ibid. n. 7
Bona illicite quæſita quando remictantur Infidelibus venientibus ad fidem, lib. 2. cap. 36. num. 9

C

CAdauer in eo conſideratur pœna detortationis quam viuens fuit paſſus, lib. 4. cap. 60. num. 47. & 48
Obſequia quæ illi fiunt referuntur memoria viui, ibid. num. 7
Excommunicati non eſt lauandum, neq; ſepeliendum in eccleſia ibid num. 12. et 14
Si ſit ſepultum in eccleſia debet exhumari & proijci, & locus reconciliari, ibid. a num. 19. vſque ad 32

Si ſit excommunicati occulti non poilust ecleſiam,ibid.nu.47 & 48
An poſſit abſolui, Vide in verbo Abſolutio, cadaueri data; Reliqua vide in verbo Mortuus.
Canonicus *exemptus an teneatur facere fidei profeſſionem lib.1.c.12.nu.14*
Cappellanorum *ſeruitia ſunt ſoluenda de fructibus excommunicati,lib.*
Capitulum Sede *vacante,non habet exercitium iuriſdictionis niſi mediante Vicario,lib.1 cap.13.num.16.*
Caracteris *effectus non poteſt imdediri per culpam conferentis,lib.9.c.2.nu.22*
Carceratus *ſi reperiat hoſtium apertum an debeat egredi,lib.8 c.13.n.23*
Carceratus iniuſtè ſi poſt fugam à carceribus redeat ad carceres peccat, lib.8. c.13. nu.7.etiam ſi iurauit, ibid.nu.6
Cardinalatus *expirat per contractum matrimonij.lib,7.cap.1.nu.16*
Carthuſianorum *ordo,an ſit ſtrictior ordine Minimorum,lib.8 cap.7*
Carnibus *veſci diebus vetitis ab eccleſia, quando inducat peccatum in fidei profeſſione, lib.1.c.7.*
Carnalis *commiſtio inter Chriſtianum, & Iudaeum fœdiſſima,lib.2.c.41.n.6*
Caſtitas *eſt prima coniugij fides, lib. 2. cap.2. num.5.*
Caſus *omiſſus habetur pro omiſſo, in tract. de Neophyt.c.7.nu.4*
Cathecumenus *qui dicatur,lib.3. c.1. num.1.*
Quomodo differat a competente,ibid.nu.3
An ſit capax indulgentiarum, lib.3. cap. 6. per tot.
An comprehendatur in diſpoſitione loquente de Chriſtianis,lib.3. c.7
Eſt in vtero Eccleſia edendus per baptiſmum,ibid.num.2
Eſt initiatus orthodoxorum, ibid.nu.6
Non poteſt doctorari,ibid.nu.18
An poſſit contrahere matrimonium cum fideli,lib.2.c.2.nu.9
Quo tempore ſit baptizandus, lib.3. cap. 3. per tot.
Pro cathecumeno an liceat miſſam celebrare lib.3.cap.4.
An liceat orare,ibid.nu.6.
Cathecumenum offendens non punitur pœna offendentis Chriſtianum,ibid.nu.16
Cathecumenorũ miſſa quæ erat olim, ibid.n 5
An poſſit petere legatum relictum Chriſtianis,ibid.nu.19
Si decedat antequam baptizetur, an ſaluetur,lib.3. cap.8
An debeat in eccleſia ſepelliri, ibid.n.9
Catholicus *an poſſit adire templa hæreticorũ lib.1.cap.8*
An poſſit militare ſub principe infideli, lib. 1.cap.11.num.6 & 7
In reliquis vide in verbo Chriſtianus.
Cauſa *in tranſlatione de vna religione ad aliã oportet quod conſtet. lib. 8. cap. 4. num. Vide in verb. Translatio.*
Neceſſaria in materia alienationis quæ dicatur lib.5. cap. 36.a num.3.cum ſeq.
Cauſæ temporales *ſpectantes ad Principes laicos,ſi ſint in curia Romana introductæ,ſolẽt per ſignaturam ad laicos Iudices remicti, lib. 9. cap. 1. num. 13*
Cauſa *ceſſante ceſſat effectus, lib. 4. cap. 48. nu. 38*
Hæreſis quotuplex, & quæ lib.5. cap.1.n.6.
Finalis colligitur ex prohemio ibid. nu. 35.
Reſtringit diſpoſitionem,lib. 5. cap.21.n.24
Cautio iuratoria *non ſufficit, quando timetur contrauentio iuramẽti lib.4.cap.66. n.46.*
Eius omiſſio non vitiat abſolutionem ad cautelam lib. 4. cap.66. num. 48
Cęmiterium *Eius appellatione quod contineatur, lib 4. cap.60. nu.20.cum plurib.ſeq.*
Cenſurę obſeruantia *an obliget quando adeſt periculum mortis, lib. 4. cap. 44. per totum.*
Quando fuerunt inſtitutæ lib. 5.cap.13.n. 8
Cenſurarum pœne *Non habent locum contra Infideles. lib.2. cap.6.vbi late.*
Ceſſionarius *excommunicati an poſſit agere in iudicio lib. 4. cap. 29.*
Chriſma *nouum quouſque dicatur, in tract.de Neophyt.cap. 10. num.5*
Chriſtus *Poſuit animam ſuam pro ouibus ſuis non compulſus, ſed volens, lib.9. cap. 5. num. 16*
Noluit cedere propriæ dignitati propter ſcandalum Iudæorum, ibid. num. 15.
Fundauit eccleſiam ex Iudæis de nouo ad fidem conuerſis, in tract. de Neophy.cap.2. num. 1.declara vt num.6.
Ex poteſtate excellentiæ poterat virtutes,& gratias infundere ibid. nu.8.
Non communicauit eccleſiæ poteſtatem excellentiæ ibid. nu. 9
Dando buccellam Iudæ male recipienti contulit Sacramentum lib. 2.num 16.
Mittens Apoſtolos iuſſit vt gentes docerent non vt eas cogerent ad fidem lib.2.cap.31. num. 10
Quare manducauit cum Publicanis, & peccatoribus, lib. 2. cap. 41. num. 32
Noluit recipere confeſſionem veritatis a demone, lib. 5. cap.21.num.9
Chriſti *opprobria diſſimulare non debemus lib. 2. cap.18.num. 2*
Actio debet eſſe inſtructio,lib. 1.capit. 31. num. 4
Fides nos docet charitatem,& manſuetudinem

nem

nem ibid. num. 12.
Manſuetudo quos effectus peperit, ibid. nu-ro 9
Chriſti, & Papa tribunal vnum, & idem, lib. 9. cap. 2 num. 9.
Chriſtianus an poſſit vti veſtibus, vel ſignis infidelium. lib. 1. cap. 6. num. 1.
Non poteſt fidem verbis negare, licet etiam corde credat, ibid. cap. 4. num. 7.
Amplia vt num. 10. & ſeq.
An poſſit militare ſub Principe Infideli, diſtingue, vt lib. 1. cap 10. per tot.
Apud gentiles nuncupabatur Iudaeus, lib. 2. cap 22.
Poteſt conſtruere ædificium ad vtilitatem Iudæi, lib. 2. cap. 28. num. 24.
Poteſt deferre merces Iudæi, ad nundinas, ibid. num. 25.
Non poteſt miniſtrare Iudæis aliquid, ad hoc vt illud expendatur in cultum iudaicæ religionis, lib. 2. cap. 39. num. 1. & conſequenter.
Non poteſt vendere Iudæo agnum vt immoletur ibid. num. 2
Nec ramos, vel auleos ad Synagogæ Ornatum, num. 2. & 9
Neque cedros immaculatos pro ſacrificijs, num. 3. Neque cæmenta, num. 4
Neque laborare in reſtaurandis Synagogis, num. 7
Non poteſt emere à Iudæis partes animalium, quas ipſi reſpuunt, vti immundas lib. 2. cap. 39. num 17
In feſtiuitatibus Iudæorum non poteſt parare eis cibum, aut ſuccendere ignem, aut preſtare aliud opus ſeruile, ibid. 18
Non poteſt ſimul cum Iudæo habitare, lib. 2. cap. 41. num. 2. & ſeq.
Declara, vt num. 5
Non poteſt in infirmitate vocare medicum Iudæum, & quare & quis dicendus medicus, ibid. nu. 8. vſque ad 24
Vocans medicum Iudæum in ſua infirmitate qua pæna puniatur ibid. num. 20
Non poteſt accipere à medico Iudæo, medicinam preparatam, ibid. num. 14
Non poteſt relinquere Vniuerſitati Iudæorum, lib. 2. cap. 44. nu. 1
An poſſit relinquere Iudæo particulari, ibid. num. 2. & 16
An poſſit Iudeo dare inter viuos, ibid. numero 13
Adorans ſepulchrum Maumethi dicitur Apoſtata, lib. 5. cap. 11. num. 3
Præſumitur qui pro tali ſe gerit, lib. 6. cap. 3. num. 5
An poſſit contrahere Societatem cum iudæo, lib. 2. cap. 42. num. 5. & 7
Antiquus in honoribus aſſequendis proferatur Neophyto, in tract. de Neophyt. cap. 5. num. 12
Chriſtiani appellatione an comprehendatur Neophytus in tract. de Neoph. cap. 10. num. 8
Cibi allati ab Infidelibus quando poſſint à Chriſtianis manducare, lib. 2. cap. 41. num. 34
Citatus ex cauſa hæreſis ſi non comparet redditur de hæreſi ſuſpectus, lib. 5. cap. 11. nu. 18
Citatio non requiritur vbi fiſcus apprehendit poſſeſſionem bonorum confiſcatorum, lib. 5. cap, 31, num. 11. verſ. 7. concl.
In abſolutione ad cautelam requiritur, lib. 4. cap. 66. numero 43. & cap. 70. num. 4
In abſolutione reuocanda an requiratur, lib. 4. cap. 70 num. 3
In abſolutione danda an requiratur regulariter lib. 4. cap. 70
Eius defectus non annullat abſolutionem, lib. 4. cap. 70, num. 12
Requiritur in reintruſione, lib. 4. c. 65. n. 5
Non requiritur quando periculum eſt in mora, lib. 4. cap. 70. num. 5.
Citationis negatiua probatur ex reuolutione actorum, in tract. de Neophyt. capit. 7. num. 6
Ciuis ſtante ſtatuto quod quis nõ dicatur ciuis niſi habitauerit per aliquos tempus, is qui eſt intra d. tempus non poteſt dici ciuis, lib. 4. cap. 7. num. 7
Clauſua motu proprio non validat collationem factam excommunicato, lib. 4. cap. 6. num. 15
Non inducit diſpenſationem, neque impedimentum perſonæ, ibid. num. 6. limita vt num. 9
Non tollit defectum irregularitatis, neque bigamiæ, ibid. num. 7.
Clauſula Teque abſoluentes. quid operetur quo ad impetrationem, vide latè lib. 4. cap. 9. per tot.
Quod ſi non omnes, ſaluat ſententiam a nullitates, quando indicant plures quorum vnus eſt excommunicatus, lib. 4. cap. 18. num. 8
Quorum tenores operatur derogationẽ perinde ac illa quibus derogantur, fuiſſent expreſſa ad verbum, lib. 8. cap. 9. num. 8
Clericus in Minoribus conſtitutus poteſt libere regredi ad ſæculum lib, 7. cap. 12. num. 15.
Quot modis dicatur ad ſæculum redire lib. 7. cap. 12. & 5
Per contractum matrimonij quando amictat beneficia d. lib. 7. cap. 1. & 2. per totum.

An

an amittat penſiones ibid. cap. 3. per totum.
Compellitur a Iudice dimittere poſſeſſionem, lib. 7. cap. 1. num. 8.
An recuperet beneficia, vel penſiones ſi vxor ante ſequutā copulam ingrediatur religionem, lib. 7. cap. 1. num. 20
Contrahens ignarus impedim. an priuetur beneficijs, lib. 7. cap. 12. num. 20
Poteſt obtinere beneficium curatum habitu, lib. 1. cap. 14. num. 1
Miles effectus videtur renunciare beneficio, & ſi deinde reuertatur ad clericatum illa non recuperat, lib. 7. cap. 5. num. 16. & ſeq.
Quando dicatur effectus miles, lib. 7. cap. 5
Si ſit excommunicatus & exerceat actū tributum ordini an ſit irregularis, libr. 4. cap. 2. num. 4. & cap. 11. num. 3. & ſeq.
Detinens beneficia poſt contractum matrimonium peccat mortaliter lib. 7. cap. 1. num. 12
Clericus in ſacris conſtitutus *Si contrahat matrimonium priuatur beneficijs per ſententiam, lib. 7. cap. 1. num. 12. & ſeq.*
Clericus *Perſiſtens in excommunicatione per annum, an priuetur beneficijs ipſo iure, an vero per ſententiam, libr. 4. capitulo 7*
Cognoſcens mulierem excommunicatam an dicatur communicare in crimine, lib. 4. cap. 45. num. 68
Familiaris poteſt communicare Domino excommunicato lib. 4. cap. 52. num. 10
Impubes contrahens matrimonium per verba de præſenti an priuetur benef. lib. 7. cap. 12. num. 7
Non poteſt etiam volens ſe eximere a iuriſdictione eccleſiaſtica lib. 5. cap. 12. nu. 5
A ... hæreſis incurſa tenetur reſtituere fructus beneficij lib. 5. cap. 19. num. 14
Incorrigibilis deponitur, & traditur curiæ ſæculari, lib. 8. cap. 10. num. 7.
Etiam volens non poteſt ſe eximere iuriſdictione eccleſiaſtica lib. 5. cap. 12. numero 15
Clerici Regulares, vulgo Theatini nuncupati ſunt capaces bonorum in communi, lib. 8. cap. 9. nu. 5
Coactus *neceſſitate præciſa videtur, magis pati quam agere, lib. 4. cap. 53. num. 1*
Abſolute communicare cum excommunicato cum diuinis non incidit in cenſuras. ibid. nu. 3
Conditionaliter adorare Idolum non committit apoſtaſiam ſed peccatum mortale, lib. 6. cap. 5. num 4. & 5
Coadiutor *An poſſit exercere, excommunicato coadiuto, lib. 4. cap. 19. num. 2. & 3.*
Durante excommunicatione coadiuti an lucretur fructus, lib. 4. cap. 14. num. 1.
Collecta *ſolutio an pertineat ad emptorem, ſeu venditorem qui percipit fructus, lib. 4. c. 16 num. 17*
Conceſſio *facta ex cauſa neceſſitatis, ceſſat neceſſitate, lib. 4. cap. 14. num. 20*
Commiſſio *directa Rotæ non tribuit iuriſdictione Auditori ſed iuriſdictionis exercitium, lib. 4. cap. 38. num. 42*
Communio *Datur etiam in iuribus, lib. 2. c. 16 num. 11*
Communicatio *Interdicitur, vel in pœnam, vel ad cautelam, lib. 2. cap. 38. num. 2. & 3. & 4*
In reſpicientibus cultum religionis eſt omnino cum iudæis prohibita, lib. 2. c. 39. per totum.
Cum infidelibus eſt prohibita lib. 2. cap. 38. per totum.
Communicatio *cum excommunicatis quando prohibita, lib. 4. cap. 43. per totum.*
Quotuplex eſt lib. 4. cap. 46. vbi latè.
Communicare *in crimine quando dicatur, lib. 4. cap 45. per totum.*
Cognatio *Spiritualis an contrahatur inter iudæos, lib. 2. cap. 4 per totum.*
Carnalis vt contrahatur requirit proceſſionem ab eodem ſtipite ibid. nu. 2
Legalis an contrahatur inter Iudæos, ibid. num. 10.
Cognationis *appellatione quid contineatur, lib. 6. cap. 4. num. 7.*
Collatio *facta ab excommunicato eſt nulla, lib. 4. cap. 3. vbi ampliatur, & limitatur multipliciter.*
Idem eſt ſi fiat a ſuſpens ibid. num. 17.
Facta excommunicato eſt nulla, lib. quarto capitulo 6. extende 29. modis, vt ibi. Limita quinque modis vt eodem lib. 4. capitulo 13
Non præſtat titulum coloratum, lib. 4. capit. 6 num. 20
Facta hæretico eſt nulla ipſo iure, lib. 5. cap. 19. num. 3
Collator *facit vnum tribunalium ſuo Vicario lib. 4. cap. 3. nu. 4*
Conferens ſcienter beneficium excommunicato priuatur facultate conferendi, lib. 4. cap. 6. num. 33
Conferendi facultas pertinet ad eccleſiaſticā iuriſdictionem, lib. 4. cap 3. num. 2.
Comedere *cum excommunicato an liceat, lib. 4. cap. 46. nu. 10*
Concilij Trid. diſpoſitio *ſ. ſſ. 24. de reformat. non habet locum in matrimonijs contractis inter iudæos, lib. 2. cap. 3. nu. 11. vide nu. 14.*
Epiſcopus an vigore Concilij ſeſſ. 24. cap. 6. poſſit

poſſit hodie abſoluere ab hæreſi, lib. 5. capit. 16
Eius decretis derogatum cenſetur, per clauſulas generales, & quare. lib. 5. c. 14. num. 16. & lib. 8. cap. 4. num 6
Seſſ. 2. cap. 5. non habet locum in his quæ expediuntur in foro conſcientiæ, lib. 4. c. 68. num. 2.

Concubinæ *Dauid ab Abſalon cognitæ quomodo à Dauid tractatæ, lib. 2. cap. 5. nu. 11*

Conditio *ferendi nomen, & arma teſtatoris eſt neceſſaria, & ſeruanda ad vnguem lib. 1. cap. 1. num. 91*
Si ingrediatur monaſterium non verificatur ante profeſſionem, lib. 8. cap. 2. num. 4.
Poteſtatiua non retrotrahitur, lib. 5. capit. 31. num 38. vide num 44.
Reſolutiua Pontificatus non valet, lib. 9. c. 5. num. 21.

Confeſſio *non inducitur ex facto quod fit ioci cauſa, lib. 1. cap. 5. num. 3*
Non tollit probationes legitimas, lib. 5. cap. 6. num. 4.

Confiſcatio bonorum *quare introducta, lib. 5. cap. 31. in princ.*
Eſt ſtricti iuris, lib. 5. cap. 32. num. 13. & ideo publicatis bonis non cenſentur publicata iura, & actiones, ibid. num. 4. etiam ſi ſit dictum de Mobilibus, & ſe mouentibus ibid. num. 15
Confiſcatio bonorum hæretici fit ipſo iure lib. 5. cap. 31. num. 3.
Quæ bona complectatur, eod. lib. cap. 32. à num. 17.
Veniunt non ſolum bona, ſed etiam iura, & actiones, ibid. num. 17.
Non ſolum præſentia, ſed etiam futura, ibid. num. 20

Congregatio *oratorij conſiſtit ex clericis ſæcularibus, qui poſſunt egredi quandocunq. ſine metu apoſtaſiæ lib. 8. cap. 2. nu. 8*

Coniux *conuerſus ad fidem, an poſſit petere thori ſeparationem, lib. 2. c. 2. n. 30*

Coniunctus *an poſſit agere pro excommunicato coniuncto, lib. 4. c. 28*
Poteſt excipere in iudicio pro coniuncto excommunicato ibid. ibid. num. 8
Dicitur habere mandatum à lege ibid. nu. 1

Conſanguinitas *Proueniens ex fornicatione eſt vera conſanguinitas, lib. 2. cap. 5. nu. 10*

Conſcientiæ *forus quomodo differat à foro pænitentiæ, lib. 4. cap. 68. num. 3*

Conſortium *litis non ſupplet defectum perſonæ excommunicatæ lib. 4. cap. 24. num. 5.*

Conſtare *dicitur quod plenè probatur, lib. 4. cap. 67. num. 39.*

Conſtitutio *Pij 4. de fidei profeſſione à Prælatis Regularibus emittenda, an ſit in Vſu lib. 1. cap. 13. num. 5.*
Latè declaratur in d. cap. 13. à num. 5. vſque ad 12.
Gregorij XIII. ſuper iure congrui, eſt lata ad Vrbis ornatum, lib. 2. cap. 16. num. 1
Non habet locum inter iudæos ibid. num. 3
Clem. 7. ſuper facultate abſoluendi ab hæreſi conceſſa Inquiſitoribus quomodo intelligenda lib. 5. cap. 16. num. 2
Conſtitutio conciliaris non cenſetur derogata niſi ſit facta expreſſa mentio, lib. 5. cap. 14. num. 10
Limita in Concilio Tridentino, lib. 8. capit. 4. num. 6.

Conſuetudo *contra pontificiam conſtitutionem eſt valde periculoſa, lib. 1. cap. 13. nu. 8*
Requirit frequentiam actuum, lib. 4. cap. 39. num. 2
Populi Chriſtiani irritandi matrimonium inter fidelem, & infidelem, latè probatur lib. 2. cap. 2. num. 23.
Bulgari habet locum etiam in teſtamento Iudæi, lib. 2. cap. 14. num. 5
Chriſtianorum comprehendit etiam iudæos lib. 2. cap. 21. num. 12.
Iudæorum vt teſtamenta ſcribantur per Rabbinos, lib. 2. cap. 27. num. 8.
Quod iudæi non teneantur deferre ſignum quo diſtinguantur à Chriſtianis eſt irrationabilis, lib. 2. cap. 43. num. 4.
Quæ aduerſatur eccleſiaſticæ honeſtati eſt nulla, ibid. num. 5

Conſuetudinem introducere eſt iuriſdictionis lib. 2. cap. 15. num. 4.

Contemnere *excõmunicationem quis dicatur, lib. 4. cap. 1. num. 7.*

Contemptus *abſolutionis obtinendæ, & deceſſus abſque pænitentia arguant defunctum ſuſpectum de hæreſi, lib. 4. cap. 58. num. 19.*

Contemnens *abſolutionem non auditur appella lib. 4. 4. cap. 63. num. 28*

Continuans *non attentat, lib. 1. cap. 15. nu. 7. & 8*

Copula *carnalis inter fidelem. & infidelem fædiſſima, lib. 2. cap. 2. num. 26. quomodo punitur ibid. nu. 27.*
Siue coniugalis, ſiue fornicaria efficit duo in carne vna, lib. 2. cap. 5 num. 9
Quamuis fornicaria inducit pudorem naturalem, lib. 2. cap. 5. num. 12

Contractus *In eis quiſque ſtudet facere ſuam conditionem meliorem, lib. 2. cap. 42. n. 11*
Contrahere cum iudæis quando liceat, lib. 2. cap. 43.
Si inualidetur ex parte vnius, cenſetur inualidatus ex parte alterius, lib. 2. cap. 6. num 15.
Contrahitur in profeſſione inter religionem, & profeſſum lib. 8. cap. 10. num. 2

Con-

Contrariorum *eadem eſt diſciplina, lib. 4. cap 45. num. 9*
Contumacia.*propria nemini debet prodeſſe, lib 4. cap. 56. num. 2*
Ceſſante, abſolutio datur ſine citatione lib. 4. cap. 70 num 11
Manifeſta, quæ ſit, & quid operetur, lib. 4. cap. 63. num. 25. & ſeq.
Conuerſus *ad fidem vide in verb. Neophytus.*
Conuiuium *cum iudæis eſt chriſtianis interdictum, & quando, lib. 2. cap. 41. a nu. 25. vſque ad finem*
Conuictus *de hæreſi, poteſt puniri tanquam hæreticus, etiam ſi conſtanter neget. & aſſerat ſe crediḋiſſe, & credere quod credit eccleſia, lib 5. cap. 6. num. 1. & 3*
Correlatiua.*diſpoſitum in vno ex correlatiuis, cenſetur diſpoſitum in alio, lib. 4. cap. 51. num. 3*
Corpus excommunicati mortui non eſt lauādū neq. tradendū eccleſiaſticæ ſepulturæ, lib. 4. cap. 60. num. 12. & 14. reliqua vide in verbo cadauer:
Credulitas *cordis ſola non ſufficit ad conſtituendum in eccleſia lib. 1. cap. 3. num. 5.*
Crimen *Inferens pænam priuationis, ſi ſit notorium dicitur priuationem inducere ipſo iure, lib. 4. cap. 7. num. 5*
Culpa.*contrahitur ex propria voluntate, lib. 9. cap. 2. num. 32*
Caret qui iuſto errore ducitur, li. 9. c. 2. n. 14
Curati *tenentur emittere fidei profeſſionem lib. 1. cap. 13. num. 4*
Curatoris *officium eſt publicum, lib. 4 c. 28. n. 7*
Curię ſtilus *pro prouiſis in abſentia qui tenentur facere fidei profeſſionem, lib. 1. cap. 13. num. 36*
Curia Cardinalis Vicarij *concedit monitoria ſub cenſuris ad inſtantiam iudæorum contra chriſtianos, lib. 2. cap. 6. num. 19*

D

DAmnatus *ad metallum eſt capax legati alimentorum, lib. 5. cap. 27. num 21*
Damni *grauis vitandi gratia poſſumus ſubuenire excommuoicato, lib. 4. c. 55 num. 5.*
Dauid *Quare fuit prohibitus templum edificare, lib. 2. cap. 7. num. 12*
Cōcubinas ſuas ab Abſalone cognitas quo modo tractauerit. eod. lib. cap. 5. num. 11
Debitum *an poſſit ſolui excommunicato, lib. 4. cap. 56. num. 12*
Conditionale ex contractu trāſit in fiſcū, lib. 5. cap. 32. num. 36
Debitor *fugiens quando cap. poſſit, lib. 8. cap. 13. num. 18*
Decimæ *Perſonales an ſint de iure diuino, lib. 2. cap. 9. num. 2. & 3*
Debentur intuitu laborum, ibid. nu. 4.
Reales an ſoluantur tanquam decima, vel tanquam onus annexum, lib. 2. cap. 9. num. 6
Quo iure debeantur ibid. num. 8
Deciſiones *Veralli à quo fuerunt ædite, & quantæ ſint auctoritatis, lib. 1. cap. 13. num. 36.*
Declaratoria.*Cenſurarum An ſuſpendatur per appellationem lib. 4. cap. 4. cap. 64. n. 30*
Ob non paritionem rei iudicate an ſuſpendatur per appellationem, lib. 4. cap. 64. nu. 32. & 35.
Quæ fundatur ſuper facto notorio nō ſuſpenditur per appellationem, ibid. nu. 33.
Defenſio *legitima datur etiam excommunicato lib. 4. cap. 37 num. 4*
Non poteſt renunciari lib. 4. cap. 13. nu. 14
Non eſt licita, vbi offenſio eſt approbata, ibid. num. 17
Delegans.excommunicatus *non poteſt reuocare ſuam delegationem, lib. 4. cap. 19 num. 9*
Abſolutus an delegatus ab eo egeat noua commiſſione, lib. 4. cap. 19. num. 19
Delegatus.*Papa poteſt mandare locorum ordinarijs, vt denuncient excommunicatos, lib. 4. cap. 64. num. 18*
Si ſit ordinarius an efficiatur delegatus lib. 4. cap. 38. num. 45
Si ſit excommunicatus aut alias factus inhabilis an poſſit ſubdelegare, lib. 4. cap. 25. num. 10
Poteſt extraiudicialiter procedere pro tuendis iuribus ſuis. dummodo doceat de facultatibus. lib. 4. cap. 61. num. 25
Delicta.*non debent remanere impunita, lib. 8. cap. 13. num. 9*
Eorum pluralitas auget peccatum, lib. 6. c. 46. num. 10
Delicta ſua nemo tenetur prodere, lib. 8. cap. 13. nu. 11
Non conſiderantur in contrahente bona fide lib. 6. cap. 11. num. 22
Delinquens.*in eccleſia non gaudet eius immunitate, lib. 4 cap. 44. num. 15*
Subijcit ſepe ne ſuapte voluntate lib. 8. cap. 31. num. 21.
Denunciatio *excommunicationis nihil noui addit, ſed declarat actum geſtum, lib. 4. cap. 64 num. 21*
Poſt inhibitionem eſt nulla, lib. 4. cap. 64. num. 11
Quando ſuſpendatur per appellationem, lib. 4. cap. 64. num 10 17. & 30
Denunciatio *Euangelica, vide in verſ. Euangelica denunciatio.*
Denunciatio.*non eſt de ſubſtantia excommuni-*

Google

cationis lib. 4. cap. 62. num.6
Eſt facienda ab eo qui excommunicanit num. 5
Qua requirat vt recte ſiat nu. 12. & ſeq
ſieri poteſt parte non citata num. 15.
Quare ſiat num. 2. & 3
Deputati ad curam animarum abſque titulo parochiali, non tenentur ad fidei profeſſionem, lib. 1. cap. 13. num. 61
Deportatus poteſt eſſe arbitrator, lib. 2. cap. 23. num. 20
Deportationis pœna durat poſt obitum, lib. 4. cap. 60. num.6
Derogatio ſpecialis requiritur in decreto Conciliari, lib. 5. cap. 14. num. 10
Limita in decretis Concilij Tridentinis ibid. num. 16. & lib. 8. cap. 4. num. 6
Deſtinatio, vt res ſit ſacra, non facit quod dicatur ſacra, lib. 3. cap. 7. num. 7
Quando faciat vt locus deputatus ad eccleſiam habeatur pro ſacro, ibid. num. 11. & vide plura de deſtinatione, ibid. per totum capitulo.
Deſpici quis non debet quod fuerit infidelis, in tract. de Neophyt. cap. 6. num. 5
Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, debet equaliter terminali, lib. 4. cap. 42. num. 9
Deus eſt auctor vtriuſque teſtamenti, lib. 5. c. 8. num. 6
Eius poteſtas eſt in comprahenſibilis, lib. 3. cap. 8. num.8
Illi magis quam hominibus obediendum lib. 1. cap. 11. num. 12
In Deum quod committitur in omnium fertur iniuriam, lib. 4. cap. 68. num. 19
Dictio . tantum eſt taxatiua, lib. 2. cap. 15. num. 22.
In æternum quomodo accipiatur in ſcriptura ſacra, ibid. num. 24
Saltim eſt, ſubſidiaria lib. 5. cap. 27. num. 13
Diffinitio eccleſiæ tradita per Turrecrem. eſt in ſufficiens, lib. 1. cap. 3. num. 2
Tradita per Bellar. probatur, & declaratur ibid. num. 3. & ſeq.
Dignitas liberat a poteſtate patris in præiudicialibus, lib. 2. cap. 29. num. 8.
Dignum Magis trahit ad ſe minus dignũ, lib. 2. cap. 23. num. 15
Diſpenſatio. Quo ad vſum Sacerdotij in eo qui fuit hæreſi infectus eſt reſeruata Papæ, lib. 5. cap. 16. num. 8
Quod excommunicatus poſſit retinere beneficium an, & a quo poſſit concedi, lib. 4. cap. 12
Quod Illegitimus poſſit obtinere beneficium, an expiret per contractum matrimonij, lib. 7. cap. 1. num. 15
Obtenta a coniugibus ſuper occulto impedimento quid operetur, lib. 4. cap. 68 num. 20
Obtenta ab excommunicato in materia retentionis beneficij habet vim collationis, lib. 4. cap. 12. num. 2
Operatur vt actus valeat ex nunc, ſecus ex nunc, lib. 4. cap. 12. num. 4.
Diſpenſandi poteſtas Et maior quam poteſtas abſoluendi, lib. 5. cap. 16. num.6
Diſpenſare An poſſint hodie Epiſcopi cum hæretico occulto ſuper irregularite prouenien te ex hæreſi occulta, lib. 5. cap. 16. vbi quid de diſpenſatione quoad vſum Sacerdotij, & vt poſſit audire confeſſiones.
An poſſit vt valeat retinere beneficiũ eo l latum alicui tempore quo erat excommunicatus, lib. 4. cap. 12. & a quo talis diſpenſatio poſſit concedi, ibid.
Diſpoſitio. cap. licet canon de elect. lib. 6
Habet locum in eccleſia curata habitu ſi parochiani redeant ad habitandum, lib. 1. cap. 15. num. 2
Cap. ſi quis ſudente 17. q. 4. non habet locum in infidelibus, lib. 2. cap. 6 num. 3
Bulla cœnæ non habet locum in infidelibus ibid. num. 4
Cap. omnis vtriuſque ſexus non habet locum in Iudæis, & infidelibus, ibid. nu. 5
Cap. cum infirmitas de pœnit. & remiſſ. non habet locum in iudæis & infidelibus
Cap. quanquam de Vſur. lib. 6. non habet locum in iudæis & infidelibus.
Cap. 1. de vſur. an habeat locum inter iudæos. lib. 2. cap. 19
Cap. 1. de reſcript. lib. 6. an habeat locum in reſcriptis Prælatorum, & Principis ſæcularis, lib. 4. cap. 39 & 40
Extrauag. ad euitanda, declaratur, lib. 4. cap. 46. num. 22
Auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſus vend. & l. ſi quis maior C. de tranſact. an habeat locum inter iudæos, lib. 2. cap. 10. num. 7. & 8
Loquens de monacho habet locum in Moniali in materia vtrique proportionata, lib. 8. cap. 5. num. 2
Loquens in laico habet, etiã locum in clerico in materia honeſtatis, lib. 4. c. 45. n. 10
Loquens de viro habet locum in Vxore, li. 4. cap. 48. num. 21
Conciliaris requirit derogationem ſpecificam, lib. 8. cap. 9. num. 6.
Quælibet intelligitur rebus ſic ſtantibus, lib. 4. cap. 56. num. 10
Reſtringitur ad cauſam lib. 5. cap. 20. num. 24
Pœnalis reſtringitur, lib. 1. cap. 15. nu. 5
Derogatoria eſt ſtricte intelligenda, lib.

5 cap. 14. num. 3.
Loquens de heratico habet locum in Apoſtaſia fidei, lib 74 num. 14.
Diſtributiones Quotidianæ. *An amittantur ob non emiſſam fidei proffſſionem lib. 1. c. 13. num. 54*
Quæ debebantur excommunicatis cui applicentur excommunicatione durante, lib. 4 cap. 14. num. 2.
Vt amittantur ſufficit ſola excommunicatio, lib. 4. cap. 14. num. 20
An debeantur infirmo qui an infirmitatem non ſolebat intereſſe diuinis. lib. 8 cap. 14. num. 24
Diuiſio ſupponit *vnitatem præcedentem lib. 9. cap. 1. num. 8*
Doctores. *Romæ coram quo emittant fidei profeſſionem. lib. 1. cap. 13. num. 9*
Priuatim legentes an teneantur facere profeſſionem fidei, ibid. num. 11
Doctori *atteſtanti de conſuetudine contra conſtitutionem, non eſt facili credendum, ibid. num. 6.*
Doctorari *an poſſit excommunicatus, lib. 4. c. 23*
Doctoratus *acceptus ab Apoſtata non prodeſt ad iuſtificandam gratiam in qua quis narrauit ſe doctorem, lib. 4. cap. 23. nu. 4.*
Doctore *excommunicato an poſſimus ab eo petere conſilium, lib 4. cap. 54. num. 3*
Doli *capax quando quis dicatur, lib. 2. cap. 33. num. 4*
Dolus, & *ignorantia arguit Prælatum non habuiſſe iuſtam cauſam excommunicandi, lib. 4. cap 61*
Domorum *penſiones non poſſunt hebræis augeri, lib. 2. cap. 31. num. 22.*
Domus *profeſſa, vide in verb. Societas Ieſu.*
Donatio *inter coniuges etiam iuramento vallata, non habet locum inter Infideles, lib. 2. cap. 10 num. 4.*
Facta religioſo etiam ſtrictioris obſeruantia, in ſtudij ſubſidium, valet, lib. 8. cap. 2 num. 47
Donari *excommunicato an poſſit, lib. 4. cap. 46. num. 20*
Dormiens *cum excommunicato an dicatur illi communicare, lib. 4. cap. 46. num. 17.*
Dubitatio *proueniens ex ſubreptitia tentatione non facit hereticum, lib. 5. cap. 4. num. 1.*
Voluntaria, & pertinax an inducat hæreſim, lib. 5. cap. 40. num. 4.
Proueniens ex ſimplicitate, vel ignorantia non facit dubitantem hæreticum, lib. 5. cap. 4. num. 2
Dubius *in fide non habet fidem, lib. 5. cap. 4. num. 7*
An ſit hæreticus eod. lib. cap 5.
Durius *ligari quando quis dicatur, lib. 4. cap. 64. num. 19*

E

Eccleſia, *græca vox, & quid ſignificet, li. 1. cap. 1. num. 1*
Quomodo diffinitur, lib. 1. cap. 3
Ipſe eſt vna ibid. num. 4
Similis eſt arcturo, lib. 1. cap. 2. num. 6
Non cogit Iudæos ad faciendum actum contra eo non ſuperſtitionem, lib. 1. c. 10. num. 3
Non iudicat de occultis, lib. 2. cap. 2. n. 15
Poteſt ex rationabili cauſa diſpenſare vt Infidelis *contrahat cum fideli. ibid. nu. 25*
Non prodeſt ijs qui ſub eius lege non viuunt, lib. 2. cap. 12. num. 4
Prohibet vim iudeis inferri, ibid. num. 6
Tolerat in iudæos eorum ritibus, & cerimonijs lib. 4. cap. 15. num. 17
Quare tolerat eos in ritibus & non in iudicialibus. ibid. num. 28
Ante baptiſmum non habet poteſtatem in paruulis in infidelium, lib. 2. cap. 32. num. 6
Non recipit Infideles *antequam probet eorum voluntatem, lib. 2. cap. 32. nu. 15.*
Quomodo debeat imitari actiones Chriſti, in tract. de Neophyt. cap. 2. num. 11.
Habens eccleſias ſibi ſubiectas, ſi ſubijciatur alteri ſubijcitur ſimul cum ſuis eccleſiis, lib. 2 cap. 32. num. 34
Poteſt contrahere cum iudæis, lib. 2. cap. 42. num. 4
Non ſacrificat niſi pro fidelibus viuis, & defunctis, lib. 3. cap. 5 num. 4
Non conſueuit concedere indulgentiam Cathecumenis
Neque per modum abſolutionis, neque per modum ſuffragij, lib. 3. cap. 6. nu. 4
Poteſt priuare Principes, & abſoluere ſubditos à neceſſitate parendi, lib. 4. cap. 48. num. 8
Non iudicat de his *quæ foris ſunt, lib. 5. cap. 12. num. 2*
Non iudicat de occultis. lib. 4. cap. 68. num. 11. & lib. 5. cap. 3. num. 5. & eod. lib. cap. 10. num. 12
Procedit etiam contra iudæos, lib. 5. cap. 12. num. 25
Exercet iuriſdictionem etiam in hæreticos & quare, lib. 5. cap. 5. cap. 12. nu. 12
An habeat poteſtatem in hæreticum occultum, quo ad cenſuras, lib. 5. cap. 10. num. 2. vbi latè.
Iubere poteſt confeſſionem peccatorum etiam interiorum, & quare. lib. 5. c. 10 n. 7
Directè poteſt ſibi reſeruare abſolutionem mortalium peccatorum etiam internorū, lib. 5. cap. 10. num. 9

INDEX

Eccleſiæ nomen *eſt æquiuocum, aptum importare multitudinem bonorum, & malorum, lib. 1. cap. 1. num. 4*

Eius appellatione hodie ſoli Chriſtiani continentur, ibid. num. 3

Typus eccleſiæ fuit Abel. lib. 1. cap. 2. num. 2

Non expedire Infideles inuitos cogere ad fidem, exemplis probatur, lib. 2. cap. 3. num. 13

Communio cui denegatur, ſubtrahuntur prouentus eccleſiaſtici, lib. 4. capit. 14 num. 1

Ad eccleſiam nemo conuertitur niſi diuina vocatione preuentus, lib. 1. cap. 1. num. 2

In eccleſia vt quis ſit quæ requirantur, lib. 1. cap. 1. num. 3

Eccleſia. curata *habitu reſpectu Rectoris. dicitur parochialis actu etiam ſi Vicarius ſit perpetuus, lib. primo capit. 14. num. 1*

Reliqua vide in verb. Parochialis.

Ad priſtinum ſtatum reuertente, titularis non dicitur de nouo prouideri, lib. 1. cap. 15. num. 4.

Ab infidelibus occupata an deſinat eſſe ſacra, libro ſecundo, capitulo 9. numero 10

Aeconomus *an poſſit exercere iuriſdictionem excommunicato* Epiſcopo, *lib. 4. cap. 19. num. 2. & 3*

Effectus *tribuitur cauſæ proximæ, lib. 4. cap. 42 num. 10*

appellationis duplex, lib. 4. cap. 63. numero 4

Abſolutionis ad cautelam in quo conſiſtit, lib. quarto capit. 66. numero 65. & 68

Vbi ſunt diuerſi, vnum non tollit aliam lib. 4. cap. 68. num. 15

Egredi *non dicitur qui nuſquam fuit ingreſſus, lib. 6. cap. 3 num. 2*

Eiectus *à religione Non liberatur à votis ſolemnibus lib. 8. cap. 10. num. 14*

Poſt iuſtam ſententiam deſinit eſſe monachus, lib. 8. cap. 11. num. 2

Eiectio *eſt remedium ſalutare, lib. 8. cap. 10. num. 9*

A conſortio & ordine ratione in obedientiæ ſuadetur exemplis, lib. 8. capit. 10. num 8

Electio *facta de perſona excommunicata eſt nulla. lib. 4. cap. 6. num. 23*

Facta à pluribus quorum aliqui ſunt excommunicati & aliqui non an valeat, lib. 4. cap. 2. num. 10

Eſt actus legitimus, qui non admittit neque diem conditionem, lib. 9. c. 5. n. 15. & 6

Elemoſina *An poſſit accipi ab excommunicato lib 4. c. 53. num. 6.*

Elimelech *quare ceſſit Booz iuri propinquitatis, lib. 1. cap. 1. num. 11*

Emphyteuſi *vt quis priuetur ob non ſolutum canonem, tempora non coniunguntur, lib. 4. cap. 8. num. 2*

Aeneas *animos latinorum, & Ab originum quomodo ſimul conciliauit, lib. 1. cap. 1. num. 12. & in tract. de Neophyt. cap. 6. num. 11*

Epiſcopus *eccleſiæ captiuata, ipſa ad priorem ſtatum reuertente, tenetur ad eam reuerti, etiam ſi ſit de alia prouiſus, lib. 1. cap. 15. num 1*

Non poteſt relaxare pœnam inflictam à Concilio, contra non facientes profeſſionem fidei. lib. 1. cap. 16. num. 7

Exequutor eſt legatorum relictorum pro redemptione captiuorum, lib. 2. cap. 13. num. 2

An poſſit diſpenſare quod iudæus habeat nutricem Chriſtianam in domo, vel extra lib. 2. cap. 28. num. 15. vſque ad 22.

An poſſit diſpenſare vt excommunicatus retineat beneficium, lib. 4. cap. 12

Inſtituens hæredem, paganum excommunicatum, lib. 2. cap. 44. num. 8

Epiſcopum interficiſſe non dicitur qui interficit electum, lib. 3. capitu. 7. numero 9

Epiſcopus non poteſt concedere, vt communicet quis excommunicato, lib. 4. cap. 43. num. 6

Curare debet vt excommunicatus ab alio Epiſcopo vitetur a ſubditis ſuis, lib. 4. cap. 43. num. 12

Loquens cum excommunicato incidit in excommunicationem minorem, lib. 4. c. 46. num. 7

Conferens excommunicato ſcienter eſt priuandus poteſtate conferendi, lib. 4. ca. 12. num. 11

Poteſt diſpenſare in delicto occulto facto ipſo ſcienter, lib. 4. cap. 12. num 12

In foro iudiciali poteſt abſoluere hæreticos pænitentes, lib. 5. capit. 14. numero 1

Non poteſt dare facultatem legendi libros prohibitos, libr. 5. capitulo 25. num. 3

Procurans negligentiam canonicorum non poteſt conferre iure deuoluto, lib. 8 cap. 8. num. 8

Facit vnum tribunal cum Vicario, lib. 9. cap. 2. num. 13

Epiſcopo recuſato recuſari poteſt Vicarius. ibid. num 14

Epiſcopus an poteſt diſpenſare vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, lib. 4. cap. 12. num. 5

Excommunicatus ſi exerceat actum tributum ordinis efficitur irregularis, lib 4. cap. 2. num. 9

Idem ſi faciat celebrare coram ſe ibid numero 12

Priuatur fructibus, lib. 4. cap. 14. nu. 4

Epiſcopo excommunicato, an œconomus vel coadiutor poſſit exercere iuriſdictionem, lib. 4. cap. 19. num. 2. & 3. & eod. lib. 4. cap. 27

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum hæretico pœnitente vt miniſtret in ordinibus ſuſceptis, lib. 5. cap. 16. num. 10. & 11

Conferens ſcienter beneficium hæretico punitur, lib. 5. cap. 19. num. 5

Extra Italiam quid facere debeat in caſibus comprahenſis in bulla cœnæ, lib. 5. c. 14. num. 26

Aequitas *Eſt lex naturalem rationem ſequens lib. 2. cap. 20. num. 6*

Scripta habetur pro iure communi, ibid. num. 7

Vbi reſpicit merita cauſa complectur etiam iudæos, ibid num. 4

Reſpiciens perſonam ſi ſit in iure ſcripta, ſeruatur etiam inter Iudæos, ibid. nu. 5

Scripta ad fauorem iudei, ſi concurrat cum rigore ſcripto ad fauorem chriſtiani rigor attenditur, ibid. num. 8

Error *conſiſtit in intellectu, lib. 5. cap. 1. num. 9*

Excludit conſenſum, lib. 5. cap. 7. nu. 12

Patens annullat excommunicationem lib. 4. cap. 66. num. 32

Vt includat hæreſim oportet vt oppugnet fidei veritatem, lib. 5. cap. 1. num. 12

Circa res naturales non conſtituit hæreſim, lib. 5. cap. 1. num. 13

Error in fide *eſt credere poſſe in Sacra ſcriptura contineri mendacium, lib. 5 cap. 6. num. 5*

Errans *in fide paratus ab eccleſia corrigi non eſt hæreticus, lib. 5. cap. 21 num. 16*

Ignorantia inuincibile non eſt hæreticus, eod. num. 7

Ignorantia craſſa, & ſupina an ſit hæreticus, ibid. 5. cap. 7. num. 9

Euangelica *Denunciatio. fit ad finem, vt quis corrigatur, lib. 2. cap. 6. num. 11*

Eſt introducta ex verbis Euangelij, *ibid. num. 13*

Eam contemnens qua pœna punitur, lib. 2. cap. 6. num. 12

Denunciare euangelicè an poſſit Chriſtianus ad inſtantiam, infidelis, lib. 2. cap. 6. num. 14

Denunciare an poſſit Iudæus, ibid nu. 7

Exceptio *eſt intelligenda ſecundum regulam, lib. 4. cap. 48. num. 4*

Impuritatis eſt plenè probanda in tract. de Neophyt. cap. 7. num. 8

Exceptio. *Nonnumerata pecuniæ poſt biennium an habeat locum in iudæis, lib. 2. cap. 6 num. 8*

An poſſit opponi ab excommunicato lib 4. cap. 38. num. 33

Excommunicationis quomodo proponenda, lib. 4. cap. 31. num. 39. & ſeq.

Exceptio excõicationis appoſita cõtra Iudicem ſi non fuit pronunciatam contra excipientem, & non fuit appellatum ſententia lata per Iudicem excommunicatum valet. lib. 4. cap. 18. num. 17

Si non opponatur, iudicium valet, lib. 4. cap. 24. num. 11. & capitulo 31. numero 36.

Debet opponi etiam ſi ſit publica, ibid. num. 37

Poteſt opponi a Iudice ex officio, lib. 4. c. 31. num. 29

An poſſit opponi a tertio, ibid. nu. 30

Oppoſita reddit proceſſum nullum, ibid. num. 31. Poteſt opponi in quacunque parte iudicij lib. 4. cap 31. num. 24.

Etiam poſt terminum peremptorium, lib. 4. cap. 31. num. 26. etiam ſi iurauit non opponere exceptiones ibid. n. 27. & 2

Vt ſuffragetur quomodo debeat proponi, lib. 4. cap. 31. num. 39. & ſeq.

An poſſit petere reductionem laudi, lib. 4. cap. 35. num. 4 An audiatur petens reuocari commiſſionem eod. lib. 36.

Exceptio compenſationis *An poſſit opponi ab excommunicato. lib. 4. cap. 34*

An poſſit opponi per eius fideiuſſorem ibid. num. 4

Exceptio. *Pretij non ſoluti, ſolutionis præſcriptionis pacti de non petendo, & reiudicatæ opponitur etiam ab excommunicato, lib. 4. cap. 38. num. 34*

Item quæ percutit perſonam Iudicis *nu. 35. Item fori declinatoria, num. 36*

Excommunicatus *Equiparatur relegato, lib. 4. cap. 47 num. 11. poteſt iterum excommunicari, lib. 4. cap. 1. num. 1*

Eſt extra eccleſiam, ibid. num. 2. etiam ſi ſit excommunicatus iniuſtè ibid. nu. 3

Quo iure vitandus, lib. 4. cap. 42. vbi plenè.

Quoad onera habetur pro non excommunicato, lib. 4. cap. 16. num. 2

ſoluit penſionem beneficij, ibid. num. 1. & num. 6

INDEX

Non debet reportare emolumentum de propria malitia, ibid. num. 3
An poſſit eſſe exequutor ad prouidendum ſeu compellendum, lib. 4 *cap.* 5
Celebrans poſt excommunicationem expectato anno priuatur beneficio ipſo iure, lib 4. *cap.* 7. *num.* 3
Veniens poſt annum an audiatur, ad recuperandum beneficium, ibid num. 6
An poſſit optare, lib. 4. *cap.* 11
An poſſit doctorari, lib. 4. *cap.* 23
An poſſit creari notarius. lib. 4. *c.* 30. *n.* 9 *cum ſeq.*
Poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, lib. 4. *cap.* 33. *nu.* 9
Item pacti de non petendo ſolutionis, & præſcriptionis & re iudicatæ lib. 4. *ca.* 33. *num.* 12
Item poteſt recuſare iudicem ſuſpectum, ibid num. 13
Poteſt defendere cauſam propriam quando requirit induſtriam perſonæ, lib. 4. *cap.* 37 *num* 14
Item, & in cauſa criminali ibid. num. 15
Item vbi egeſtate laborat, num. 16
Excommunicatus iniuſtè *eſt extra eccleſiam lib.* 4. *cap.* 1 *num.* 2. *declaratur num.* 8
Non auditur niſi petat abſolutionem, ibid. num. 5
Contemnens excommunicationem ligatur non ſolum quoad eccleſiam, ſed quoad Deum ibid. num. 7
An teneatur vitare communionem in publico, ibid. num. 10
Debet poſt mortem abſolui num. 18
Dans pecuniam vt ſibi impendatur abſolutio non committit Simoniam, num. 19
Eſt incapax ad beneficia obtinenda, lib. 4. *cap.* 6. *num.* 34
Excommunicatus. *non poteſt exercere quæ ſunt ordinis, & ſi exerceat efficitur irregularis, ibid. num.* 2. *Amplia vt num.* 3. & 4
Neq. Conferre beneficia, lib. 4. *cap.* 3. *nu.* 1. *Item, & prebendam, ibid. num.* 5. *Item & eligere, nominare, inſtituere, & præſentare putandum, ibid. num.* 9. 11. 12. *cum ſeq. & cap.* 4. *num.* 6.
Ampliatur decem modis, & declaratur dupliciter vt in d. cap. 3 *per totum.*
Non poteſt obtinere beneficia, lib. 4. *cap.* 6. *per totum. vbi extenditur* 29. *modis.*
Non poteſt poſtulari, nominari, præſentari, lib. 4. *cap* 6. *num* 24. & *ſeq.*
Non poteſt permutare, ibid num. 19
Nec impetrare literas ad vacatura, ibid. num. 28
Nec obtinere penſiones, nec fructus eccleſiaſticos percipere ibid. num. 29. & 30
Non poteſt eſſe arbiter, vt lib. 4. *cap.* 18 *num.* 5. & 6. & *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 20
An poſſit eſſe arbitrator, lib. 4. *cap.* 24
Non poteſt eſſe aduocatus, lib. 4. *cap.* 21.
Neque doctorari, ibid. cap. 22. *neque poteſt eſſe procurator, aut ſolicitator, ibid. cap.* 24. *vbi amplia nouem modis.*
An poſſit ſubſtituere, ibid. cap. 25
Non poteſt accuſare, lib. 4. *cap.* 31. *nu.* 9. *declara vt num.* 10. 11. & 12
Non poteſt eſſe exequutor gratia apoſtolicæ, ibid. num 18
Non poteſt agere remedio reintegranda, neque petere manutentionem, nec legitimationem perſonæ in iudicio, ibid. num. 19. 20. & 21
In caſibus in quibus poteſt eſſe in iuditio an poſſit comparere ſe ipſum, an vero cogatur conſtituere procuratorem, lib. 4. *cap.* 37
Excommunicatus *non poteſt habere iuriſdictionem nec dignitatem cui ſit annexa iuriſdictio, lib.* 4. *cap.* 17. *vbi amplia quatuor modis, & limita dupliciter, vt num.* 7. 8. & 9
Eſt capax iuriſdictionis ſibi delatæ per viam ſucceſſionis, ibid. num. 8
Item, & per viam contractus ibid. nu. 9
Non poteſt eligi Iudex neque eccleſiaſticus, neq. ſecularis nec ordinarius, neq. delegatus, & electus caret iuriſdictione, lib 4. *cap.* 17
Si eligatur in Iudicem, electio eſt nulla, ibid. num 5
Reliqua vide in verb. ſententia lata per Iudicem excommunicatum.
Excommunicatus *non poteſt eſſe arbiter, lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 5. & 6. & *lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 20
An poſſit proferre arbitramentum, lib. 4. *cap.* 20
Excommunicatus *non poteſt eſſe actor in iudicio lib.* 4. *cap.* 31
Etiam ſi agat vigore inſtrumenti iurati, aut alias exequutiui, ibid. num. 2
Etiam ſi agat per viam reconuentionis, ibid declara vt num 4
Etiam ſi velit agere per procuratorem, qui ſit dominus litis effectus, ibid. n. 5. *et* 6
Etiam ſi velit agere pro cauſa criminali vti accuſator, vel denunciator, ibid. nu. 9
Limita vt num. 10. & 11. & 12
Etiã ſi agat pro cauſa publica, ibid. nu. 13
Etiam ſi agat contra alium excommunicatum, num. 14
Siue agat coram iudice, ſiue coram executore, num. 17
Et ſiue agat in petitorio, ſiue in poſſeſſorio, nu. 19. *Limita vt num.* 20. & 21

INDEX

Etiam in poſſeſſorio ſummarÿſſimo, num. 22

Etiam ſi agat tantum delegitimanda perſona num. 23

Etiam ſi agat de agnoſcẽda bonorum poſſeſſione, aut de inſinuanda donatione ibid.

Limita concluſionem tribus modis in d. cap. 31. à num. 35. vſque ad finem, & quinq. alÿs modis vt in cap. 32. per totũ.

Neque poteſt agere remedio. l. diffamari lib. 4. cap. 33. num 9

Neque petere exequutionem rei iudicatæ ibid. num. 9

Neque agere querela in officioſi teſtamenti, ibid. num. 10

An poſſit petere vt cauſa expediatur, ibi. num. 7

An poſſit opponere electo petenti confirmationem, lib. 4. cap. 36. num. 4

An poſſit conqueri de nullitate vel iniuſtitia capturæ, ibid. num. 5

An poſſit petere vt committatur receptio teſtium, lib. 4. cap. 38. num. 47

Non poteſt concordare de Iudice, neque dare liſtam confidentium, vel diffidentiũ, ibid. num. 9

[Ex]communicatus poteſt eſſe in iudicio.

Primo in concernentibus animæ periculum lib. 4. cap. 32. à num. 1. vſque numero 7

Secundo, Vbi periculum eſt in mora vt ibid. a nu. 10. vſque ad 17

Tertio in iudicÿs duplicibus, ibid. num. 18. vide contrarium num. 19. & ſeq.

Quarto in reuocatione attentatorum, nu. 20. & 21

Quinto quando impeditur exercere ſibi premiſſa, num. 24

Sexto in bis in quibus agitur de præiudicio excommunicati, nu. 28. verſ. Decimo.

Septimo quando venit vti reus neceſſarius lib. 4. cap. 33. vbi latè.

[Ex]communicatus non poteſt impetrare reſcriptum, lib. 4. cap. 38. num. 1

Neque per ſe, neque mediante perſona procuratoris, ibid. num. 2

Siue ſit reſcriptũ ad beneficia, ſiue ad lites, num. 3. verſ. extenditur tertio, & verſ. Vnde reſcriptum.

Etiam ſi contineat facultatem emittendi profeſſionem. ibid. num. 4

Siue reſcriptum procedat a ſede apoſtolica ſiue a Prælato Inferiore, ſiue a Principe ſæculari, num 5

Etiam ſi pars aduerſa conſentiat, num. 6

Etiam ſi contineat alterius vtilitatẽ, n. 7

Siue ſit excommunicatus publicus, ſiue ſit occultus, num. 8

Etiam ſi impetret tanquam perſona publica num. 10. declara vt ibi.

Etiam ſi reſcriptum ſit conceſſum motu proprio, ibid. num. 13

Limita multipliciter a num. 22. vſque ad finem.

Vide in verb. reſcriptum ab excommunicato impetratum.

Excommmunicatus non poteſt præſentare reſcriptum etiam ſi ſit impetratum ante excommunicationem, lib. 5. cap. 38. numero 20

Neque poteſt concordare de Iudice, aut dare liſtam confidentium, & diffidentiũ, ibid. num. 9

Excommunicatus. Priuatur fructibus beneficÿ, lib. 4. cap. 14. vbi amplia 18. modis & limita quinque.

Priuatur adminiſtratione rerum temporalium eccleſiæ, lib. 4. cap. 14. num 9

An poſſit optare, lib. 4. cap. 11. num. 1

Poteſt optare temporalitatem abſque titulo, ibid. num. 3

Non poteſt preſentari, lib. 4. cap. 6. nu. 27

Non poteſt acquirere feudum paternum, lib. 4. cap. 10. num. 2

Non poteſt impetrare literas ad beneficia vacatura, lib. 4. cap. 6. num. 24

Perſiſtens animo obſtinato in excommunicationi poteſt priuari per ſententiam, lib. 4. cap. 7. num. 16

Poteſt eſſe exequutor ad compellendum ſecus ad conferendum, lib. 4. cap. 5. num. 3

Excommunicatus non appellans intra decem dies non poteſt audiri niſi per viam querelæ, lib. 4. cap. 63. num. 9. declarant num. ſequentib.

Non appellans intra decem dies non poteſt introducere cauſam coram Metropo ibid. num. 10

Poſt annum auditur ad probandum innocentium, lib. 4. cap. 7. num. 7

Etiam iniuſte, non auditur niſi petat abſolutionem, lib. 4. cap. 1. num. 5

Excommunicatus Perſiſtens in excommunicatione per annum, videtur fateri crimen ob quod eſt excommunicatus, lib. 4. cap. 7 num 4

Poſt annum auditur ad probandam eius innocentium, ibid. num. 7

An audiatur ſuper benef. vide ibid nu. 6

Citatus ad ſe purgandum ſi deficit in purgatione & perſeueret per annum priuatur ipſo iure. ibid. num. 2

Perſeuerans in excommunicatione, habet contra ſe preſumptionem contemptus clauium, ibid. num. 17

Ex cauſa ciuili, diuerſimode auditur

intra

intra, & poſt annum, ibid. num. 20

*Poſt annum redeatur ſuſpectus de hæreſi. ibid num.*21

*An poſſit impetrare reſcriptum, lib.*4.*cap.*38. *& vide in verb. reſcriptum ab excommunicato impetratum.*

An poſſit ingredi, vel profiteri religionẽ, lib. 4. *cap.* 41

*An poſſit hæres inſtitui, lib.*4.*cap.*59.*An ſit capax relicti ad pias cauſas, ibid. numero* 7

*Succedit etiam ab inteſtato, ibid. num.*3. *&* 5

Excommunicatus.*poteſt contrahere matrimonium, lib* 4 *cap.* 4‹.*num.* 3

Poteſt tranſire de vna religione ad aliam ibid. num. 4

*Poteſt petere debitum ab vxore priuatus, lib.*4 *cap.* ‹8. *num* 20

Poteſt petere ſubſidium in neceſſitatibus, lib. 4. *cap.* 55. *num.* 7

Excommunicatus *vitandus. lib.* 4. *cap.*43

Etiã stante priuilegio, vt quis non teneatur vitare excommunicatum, ibid.nu 7

Non ſolum ab inferioribus, ſed etiam à ſuperioribus, ibid. nu 8.*etiam extra territorium excommunicantis, ibid. num.*10. *&* 11. *etiam ab exemptis, ibid. num.*13. *& eſt vitandus etiam ab alijs excommunicatis ibid. num.* 14. *etiam ſi Epiſcopus excommunicator deceſſerit num.* 19. *Et etiam ſi excommunicatus ſit contritus, & paratus ſatisfacere, num.* 15

Excommunicato *An currat præſcriptio, lib.*4. *cap.* 4. *num.* 11. *&* 12

An ſit ſoluendum tributum, lib. 4. *cap.* 52. *num.* 55

Poſſumus ſubuenire, ne graue damnum patiatur, lib. 4. *cap.* 55. *num.*5 .*vide lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 26

*Deferuntur Tutelæ, lib.*4. *cap.* 59. *nu.*6

*Excommunicato delegante an expiret iuriſdictio delegati, lib.*4 *cap* 19

Excommuuicato *Prælato an poſſint agere pro eccleſia alij miniſtri, lib.* 4. *cap.* 27

Excommuuicatum. *vitare tenetur Non ſolum inferior, ſed ſuperior ac idem Epiſcopus excommunicator, lib.* 4. *cap.* 43 *num.*8

*Item tenentur alij excommunicati vitare, & idem excommunicatus tenetur vitare ſeipſum, lib.*4. 43. *num* 9

Excommunicatus *tenetur vitare alios excommunicatos, & ſeipſum. lib.*4. *cap.*43. *nu.* 9 *&* 14

iniuſte an teneatur vitare communicationem in ſecreto, lib. 4. *cap.*1.*nu.* 10

Excommunicatus. *in vna eccleſia eſt excommunicatus quo ad omnes, lib.* 4. *cap.* 43. *num.* 11

Excommunicatus vigore conſtitutionis ſi conſtitutio reuocetur an remaneat abſolutus, lib 4. *cap* 65. *num.*32

Accedens ad ſuperiorem pro abſolutionẽ poteſt hoſpitari. lib. 4. *cap.* 53. *num.* 7

Excommunicato *poſſumus communicare.*

Quando eius opera eſt nobis neceſſaria, li. 4. *cap* 54. *num.* 1

Et in concernentibus ſalutem animæ ſuæ, lib. 4. *cap.* 55. *vbi vide qui ſint actus ſalutem animæ concernentes,*

Hodie qui excommunicati vitandi. lib. 4. *cap.* 55. *num* 9

Ab Excommunicato *quando emi poteſt lib.* 4. *cap.* 53. *num.* 5

Excommunicatus cogitur. *Soluere Mercedem lib.* 4. *cap.* 53 *num.* 4

*Et ad implendum promiſſa, lib.*4.*cap.*56. *num.* 1

*Etiam extraiudicialiter, ibid.nu.*3

Excommunicatus *omni honore eccleſiaſtico priuatus, lib.*4. *cap.* 60 *num.*34

Non poteſt ſtare in loco vicino eccleſiæ vt audiat diuina, lib. 4. *cap* 60.*num.* 24

Excommunicatus *non poteſt ſepelliri in eccleſia neque in cæmeterio, quamuis diſiuncto, lib.* 4. *cap.* 60 *num.*19

Neque in loco populi deuotione ad ſepulturam deputato, ibid. num. 27

Sepultus debet exhumari, & oſſa eijci, & locus reconciliari, ibid. num. 29. *&* 30. *&* 31

Limita ſi ſit abſolutus in mortis articulo ibid. num. 38

Excommunicatio *Reſpectu excommunicati eſt medicina, lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 5

*Supponit culpam mortalem, lib.*1.*cap.*16. *num.* 4. *lib.* 2. *cap.* 44. *num.*10. *& lib.*4 *cap.*69 *num.* 5

Quantum ad eccleſiam militantem ſumit vires a poteſtate clauium non à iuſtitia cauſa. lib. 4. *cap.*4. *num.* 14

Conſtituit extra eccleſiam num. 2. *amplia vt num.* 8. *eſt omnium pœnarum grauiſſima, lib.* 4. *cap.*63.*num.*2

Quæ venit in pœnam ſi non eſt denunciata, & ignoratur non impedit collationem lib 4. *cap.* 6. *num.* 14

Lata ſine citatione tenet, lib 4.*capitulo* 70 *num.* 13

*Propter crimen quando inferat priuationem, ipſo iure, lib.*4.*cap.*7.*numero* 10. *& ſeq.*

Lata pro crimine intentato ciuiliter quos pariat effectus, ibid. num. 13.*&* 14

Lata pro cauſa ciuili non inducit priuationem, ibid. num. 14

Lata pro crimine quos pariat effectus, ibid. num. 10

Non priuat Dominos poteſtate, libr. 4. cap. 50 Neque dominio rerum, eod. lib. cap. 58. uum. 4

Non dirimit obligationem, ſed ſuſpendit actionem, eod. lib. cap. 56 cap. 5 & 6

Ad effectum abſolutionis non tranſit in iudicatum, lib. 4. cap. 63. num. 6 Limita quo ad alios effectus quos vide, ibid. a nu. 9. vſque ad 21

Excommunicato *maior, quæſit, lib. 4. capitulo 31. num. 33*

Diſpoſitio loquens de excommunicatione intelligitur de maiori, lib. 4 c. 31. nu. 34

Non tollit iura ſuitatis, neque teſtamen. factionē paſſiuam, lib. 4. a 59 & n. 1. & 4

Neque ius & agnationis num. 4

Excommunicatio iniuſta. *Tollit diſpoſitionem ad gratiam gratis facientem, non autem ipſum gratiam, lib. 4. cap. 1. num. 17*

Conſtituit extra eccleſiam, ibid. num. 4

Si contemnatur, ligat, ibid. num. 7

Vim obtinet quoad pœnas a iure ſtatutas in excommunicatum, ibid. num. 9

Cauſat iuſtum metum, ibid. num. 11

Operatur vt ſolutio eius metu facta, non conſtituat in quaſi poſſeſſione ibid. nu 12

Item, & quod renunciatio, ſit nulla, ibid. num. 13

Vt relaxetur, poteſt excommunicatus ſoluere pecuniam ſine peccato, lib. 4. cap. 1. num. 19

Eam ſi quis ferat humiliter, conſequitur premium ſuæ humilitatis apud Deum, ibid. num. 13. & 15

Facit vt excommunicatus non poſſit audiri niſi petat abſolutionem, lib. 4. cap. 1. num 5

Excommunicatio nulla. *Non ligat, lib. 4. cap. 1. num. 20*

Si est nulla notorie non eſt timēda, ibid. num. 21

Non inducit priuationem prouentuum, lib. 4. cap. 14. num 30

Ad hoc vti nulla poſſit negligi oportet quod de nullitate conſtet notorie, lib. 4. cap. 1. num 21

Lata poſt legitimam appellationem eſt nulla, lib. 4 cap. 66. num. 20

Lata contra participantes nō excommun. ſine monitione eſt nulla, lib. 4. c 66 n. 33

Excommunicato doloſe facta *quid operetur lib. 4. cap 38. num. 40. & 41*

Excommunicatio conditionalis. *quid operetur lib. 4. cap 6. num 15. est illa quæ infertur niſi ad primam, vel in fratres, lib. 4. c. 6. num. 37*

Præſumitur durare quoad eum cuius intereſt, ſecus quoad tertium agentem, lib. 4. cap. 6. num. 36

Decendium in excommunicatione conditionali quomodo computandum lib. 4. cap. 63. num. 15

Niſi ad primam eſt conditionalis, lib. 4. c. 6. num. 37

Excommunicati lata quouſque ſatisfaciat an ſequuta ſatisfactione egeat abſolutione, lib. 4. cap. 63. num. 25

Excommunicatio contracta *propter hæreſim, de quo iure ſit, lib. 5. cap. 13. num. 2. & 6*

Excōmunicationis effectus. *non poteſt per excōmunicatorem impediri, lib. 4. cap. 3. n. 9*

Remanet etiam mortuo excommunicatore vel translato ad aliam eccleſiam, lib. 4. cap. 43. num. 19

Quos effectos pariat poſt mortem excommunicati, lib. 4. cap. 65. num. 20

Priuatio prouentuum eſt effectus excommunicationis, lib. 4. cap. 13. num. 7

An duret poſt mortem ita vt teneamur etiam mortuum vitare, lib. 4. cap. 60

Excommunicatio *riuocatur ſolo verbo, lib. cap. 65. num. 3*

Excludere *volenti aliquem incumbit onus probandi cauſam excluſionis, in tract. de Neophys cap. 70. num. 12*

Exempla *fidelium, qui nupſerunt* Infidelibus, *lib. 2. cap. 2. num. 20*

Exemplum. *Eleazari. lib. 4. cap. 44. num. 13*

Exemptus. *tenetur vitare excommunicatum, lib 4. cap. 43. num. 13*

Non poteſt ſepellire excommunicatos in ſua eccleſia alias poteſt cadauer eius ab Epiſcopo eccleſia lib. 4. cap. 60. num. 32

Et an exempti in tali caſu poſſint puniri num. 33

Expoſitus *an revellatur per ſtatuta puritatis ſanguinis, in tract. de Neophyt. c 7. n. 33*

Externa *fides profeſſio, vide in verb. fidei profeſſio.*

F

F*Abri, Architecti, & ſimiles, an poſſint laborare in reſtaurandis. Synagogis, lib. 2. cap. 39 num. 7*

Factum. *notorium quod dicitur, lib. 4. cap. 64. num. 34*

De recenti, habetur pro nō facto, in tract. de Neophyt. cap. 5. num 3

Facultas. *Inquirendi contra hæreticos, quandiu duret, & quandiu contra Apoſtatam fidei, lib. 4. cap. 4. num. 10*

Teſtandi competit ex indulgentia, iuris, lib. 5. cap. 28. num. 23

Ferendi teſtimonium eſt generoſa dignitatis, lib 5. cap. 20. nu. 20

Se transferendi ad religionem laxiorē data Generalibus ex cauſa an ſit ſublata per

INDEX

Concilium, lib.8.cap.4.num 15
Abſolu·ndi, & diſpenſandi heraſi occulta conceſſa Epiſcopis per concilium an ſit reuocata per bullas cenæ, lib.5.cap.16.
Famuli quomodo poſſint communicare dominis excommunicatis, lib.4 cap.50
Familiaritas inter Chriſtianum, & iudæum eſt prohibita lib 2.cap.30. num. 5.
Inpol t:cis rebus, quæſit nobis prohibita lib.2.cap.41.nu.1
Magna contrahitur in conuiuijs, ibidem num. 26
Eſt quandoq. cauſa lucrandi infideles, ibidem num. 27
Fautor hæreticorum quis dicitur, lib.5.cap.11. num.15
Incidit in excommunicationem, lib.5 cap. 3. nu. 8
Eſt de hæreſi ſuſpectus, lib.5.cap.10. nu 3
Feſtis diebus quos heratici pro feſtis colunt an poſſint Catholici iuſſa heraticorum claudere officinas lib.1.cap.10
Feudum An poſſit acquiri per excommunicatum, lib 4.cap.10.num.2
Et cap. 4 num 3
Non amiſtit recognoſcens in Dominum in eum qui non eſt Dominus, ſi id ex errore faciat, lib. 9 cap.2.num.36
Fideiuſſor. Excommunicati an poſſit excipere de compenſatione lib.4.cap. 34.nu.4.
Sequuta confiſcatione bonorum debitoris an liberetur, lib 5.cap.34.num. 14
Fides Naturali ratione ſuaderi non poteſt, lib. 2.cap.31.nu 9
Virtualis inſpicitur magis quam opinio, in rebus concernentibus fidem, lib. 5.cap. 5 num. 3.
Interior ſola non ſufficit, ſed requiritur etiam externa confeſſio, lib.6 cap.5.nu. 1.
Ad fidei veritatem elucidandam, & conuincendum abuſum catholicorum licet uti auctoritatem heratici, lib.5.cap.23.nu.11
Fidem apud infideles quando teneamur profiteri, lib.1.cap.16.num.2
Præſumitur non habere qui coactus baptizatur, lib.2.cap.31. num. 7
Fidei diſparitas impedit finem matrimonii, ſed eam non tollit omnino, lib. 2.cap.2.nu.19
Fidei externæ profeſſio. neceſſaria ad ſalutem, lib.1.cap.4.num.1.& lib.5.cap.3.nu 3
Præceptum eam non negandi obligat ſemper, & ad ſemper, ibid.nu.6
Præceptum eam confitenti obligat ſemper non ad ſemper, & quando, ibid.nu.4.cum ſeq.
Præceptum eam confitendi eſt affirmatiuũ includens ſub ſe negatiuum, ibid.nu.2
Ad eam profitendam quando teneamur, ibid.nu.7
Eius negatio quæ mala pariat, ibid.nu.9
Fidei profeſſio. Eſt ſolemne iuramentum, lib.1. cap.13. nu 23
An poſſit fieri per Procuratorem, ibidem num. 21. & 29.
An requirat mandatum ſpeciale, ibidem num. 30.
Emiſſa poſt duos menſes, non proficit ad recuperandum fructus amiſſos, ibidem num. 19
Fidei profeſſionem emittere tenentur promouendi ad cathedrales, lib. 1.cap. 13. nu.1
Intereſſentes ſynodo prouinciali, vel diœceſane, ibid.nu.2
Doctores Vniuerſitatum ibidem, et priuatim legentes ibid.num.11
Qui promouentur ad doctoratum, ibidem num.3
Curati, & Canonici, & Dignitates in catedralibus, ibid. nu 4.
Etiam ſi ſint exempti, ibid. nu. 4.
Etiam ſi ſint prouiſi ſede Epiſcopali vacante, ibidem nu 15
Fidei profeſſionem non tenentur emittere, Reputati ad curam animarum ſine titulo parocchiali, lib.1.cap. 13.nu.59.& 64.
Neque obtinentes Dignitates, & Canonicatus incolligiata, ibid.nu. 56
Neque Portionaris, & Capellani in cathedralibus, etiam ſi ſint de capitulo, ibid. num. 57
Fidei profeſſionem non emittens intra tempus ad eam emittendam prefixum, non liberatur ab onere emittendi, lib.1.cap.13.nu.37
An lucretur diſtributiones quotidianas, & anniuerſaria, lib.1.num.49.& 50.cum ſeq.
An peccet mortaliter lib.1.cap.16.nu.1
An poſſit petere manutentionem, ibidem num. 11
Fideicommiſſum an tranſeat in fiſcum lib. 5. cap 32.num.39.46 & 66. cum ſeq.
Fidelis Cognoſcens feminam fidelem, vel infidelem contrahit affinitatem etiam cum vxore dicta femina infidelis, lib. 2. cap. 5. num. 14
Eccleſia quis dicatur lib. 2.cap. 1.nu.17.
Contrahens matrimonium cum infideli ficte baptizato, ſi baptizatus ſe transferat ad loca infidelium, an fidelis poſſit contrahere matrimonium. lib.2.cap.2.num. 17.
Filius. natus ex infideli nõ legitimatur per ſubſequens matrimonium, lib.2.cap.2.nu.12
Libera non debet famulari filijs ancillæ, lib.2.cap.28.num.2.
Quandiu caret vſu rationis, iudicatur quaſi portio viſcerum parentum, lib. 2.c. 32.num.10
Quando poſſit communicare cum paren-

tibus

tibus excommunicatis lib. 4. cap. 49. vbi
latè,& vide in verbo liberi.
Patris iniquitatem ferre non debet ibid.
num. 3
Adoptius an veniat applicatione filioru.
ibid. n. 13 quando tranſeat in poteſtatem
adoptantis,ibid.nu.17.
Filius. iudæi natus ex matrimonio contracto in
tra gradus hum ina lege prohibito, etiam
poſt conuerſionem ad fidem eſt legitimus,
lib. 2. cap. 3. nu. 10
Infidelis baptizati an dici poſſit Neophy-
tus, in tract de Neophyt cap. 1. nu 4
Filius occidens patrem ſpiritualem punitur pæ-
na parricidii, lib. 4. cap. 49. nu. 20
Accipiens pecuniam mutuam propter ſtu-
dia obligat patrem, lib. 8. cap. 2. nu. 49
Filij infidelium conuerſi ad fidem.
Debent habere legitimam, dotes, & alimen
ta in tract. de Neophyt. cap. 9. a nu. 11. cum
pluribus ſeq.
Filij duorum fratrum, vel ſororum inter iu-
dæos contrahunt matrimonium, lib. 2. cap.
18 nu. 9.
Filij Hæreticorum. An, & quando ſint in habi
les ad obtinenda beneficia Eccleſiaſtica, &
quando priuentur obtentis, lib. 5. cap. 29.
Illegitimi an plectantur pænis quibus ple
ctuntur filij legitimi lib. 5. cap. 30. num. 1
Apoſitius an incurrant eaſdem pænas, ibi-
dem num. 7
Ad rogati an incurrant eaſdem pænas ibi-
dem nu. 22
Nati ante paternam hæreſim an incur-
rant eaſdem pænas, ibid nu. 17
An idem ſit in filijs reſpectu Matris hære
ticæ quod eſt reſpectu patris hæretici ibid.
num 29
Quid in filijs hæretici pænitentis ibid. nu.
30. & ſeq.
Filius illegitimus quoad iuris effectus reputa
tur extraneus, lib. 5 cap. 30. nu. 20.
Eſt digni maiori odio quam legitimus,
ibid. nu 2
Indiſpoſitione odioſa venit appellatione
filiorum, ibid num. 3
In affectione paterna æquatur legitimis
num. 5
Filius adoptiuus Dicitur filius, lib. 5. cap. 30
num. 8. Habet priuilegia de quibus nu 9.
Eius fauore vſufructus relictus vxori re-
ſtringitur ad alimenta ibid nu. 11
Non prodeſt patri ad conſequenda priuile
gia, quæ competunt propter filios ibidem
num. 12
In quo differat quando eſt ad optatus a
coniuncta, vel extranea perſona, ibidem
num. 14
Finis attenditur in rebus, lib. 5. cap. 21. nu 11
Excommunicationis qui ſit, lib. 4. cap. 6. 9.
num. 28
Fiſcus non eſt heres, lib. 5. cap. 32. nu. vide. nu. 9.
5. & 8. eſt loco heredis ibid. nu. 4.
Succedit in vniuerſum ius damnati acti-
uè, & paſſiuè, nu. 3.
Agit petitione hæreditatis num. 7.
Succedit tantum in bonis exiſtentibus in
ſua iuriſdictione ibid. ſub num. 8.
Succedit in inſtantia iudiciali, num. 9
Reſumit cauſas coram ſuo iudice num. 10
Heretico viuente habet commoditatem bo-
norum ſubiectorum fideicommiſſo, ibidem
num. 69
Premoriente fideicommiſſario retinet bo-
na, ibid. num. 70
An recuperet fructus rei alienatæ lib. 5.
cap. 37
Preſtat alimenta hæretico in carceribus,
lib. 5. cap. 27. nu. 22
Ab qua teneantur facta publicatione bono
rum, lib. 5 cap. 34 vbi latè
Contra eum pro illis ad quæ tenentur pro-
ceditur exequutiuè ſi taliter poterat pro-
cedi contra hæreticum, ibid. num. 26
Tenetur reſtituere dotem vxori hæretici
lib. 5 cap 34 nu. 30. & 31. & 33
Agens ad reſtitutionem rei alienatæ per
hæreticum an teneatur emptori ſoluere
pretium, lib. 5. cap 36
Item an teneatur reſtituere meliorationis,
& expenſas in refectas, lib. 5. cap. 39
An ex bonis confiſcatis teneatur dare legi
timam filij hæretici, lib. 5 cap. 40.
An teneatur ſtare locationi, lib. 5. cap. 41.
In Fiſcum tranſeunt
actiones quæ tranſeunt in heredem ex-
traneum, tam actiuæ quam paſſiuæ lib. 5.
cap. 32. & 33
Ius tranſmiſſionis ex potentia ſuitatis nu.
35
Debitum conditionale ex contractu ibid.
num. 36
Et quæ illa quæ poſſunt transferri per
contractum, num. 40
Et exceptiones quæ tranſeunt in hæredem
extraneum, num. 42
In Fiſcum non tranſeunt
Iura conditionalia deſcendentia ex vlti-
ma voluntate, lib. 5. cap. 32. num. 43
Neque ſpes ſubſtitutionis pupillaris nu.
45
Neque ſpes ſubſtitutionis fideicommiſ-
ſariæ, num 46
Neque hæreditas delata quæ non eſt tran
ſmiſſibilis ad hæredes extraneos nu. 47
Neq ius ſuccedendi in emphiteuti, nu. 47
Neque ius deliberandi nu 49
Neque iura perſonalia, nu. 50

Ne-

Neque ius eligendi neque reuocandi libertatem in ſeruitutem, nu. 51
Neque ius dependens ex voluntate, nu. 54
Neque ius reuocandi donationem ex capite ingratitudinis, nu. 55
Neque ius dicendi teſtamentum nullum, nu. 56
Neque reuocandi abſtenſionem ab hæreditate. 57
Neque ius repellendi conditiones adiectas legitime filij nu. 58
Neque iura liberorum, nu. 59
Neque vſus fructus, alimenta, bona prohibita alienari, fideicommiſſo ſubiectas, nu. 60. vſque ad finem.
Neque, bona alimenta ante crimen admiſſum, ſub nu. 29
Forenſis *poteſt facilius vim inferre quam ſubditus, lib. 4. cap. 61. nu. 39*
Subijcitur iudici territorij vbi violentiā intulit, ibid. nu 46.
Mittens litteras vt inferatur violentia in aliquo territorio ſubijcitur iudici illius territorij vbi violentium intulit, ibidem num. 47
Forma *præſcripta à lege, ſi non ſeruatur, vitiatur actus, lib. 1. cap. 70. num. 9*
Formula *procedendi extraiudicialiter percenſuras, lib. 4. cap. 61. nu. 71*
Forus *conſcientiæ quomodo differat à foro pænitentiæ, lib. 4 cap. 68. nu. 3*
Fratres *predicatores non poſſunt tranſire ad regulam Sancti Benedicti, lib. 8. cap. 4. nu. 28*
Minores non poſſunt tranſire ad ordinem Minimorum, lib. 8. cap. 7. num. 12
Cappuccini non poſſunt tranſire ad ordinem Minimorum, lib. 8. c. 7. nu. 13
Fraus *Fraudare vectigal qui conſtituit, ſi peniteat, & non fraudet, non tenetur pæna fraudis, lib. 5. cap. 14. nu. 23*
Fructus *male percepti ob non emiſſam fidei profeſſionem quando per ſedem apoſtolicam remittantur, lib. 1. cap. 13 nu. 49*
fructus appellatione qua continentur ibid. n. 52. Reſtituuntur excōicato cognita in iuſtitia excommunicationis, lib. 4. cap. 14. nu. 31. & ſeq.
Non poſſunt reſeruari excommunicato etiam à iudice excommunicatore, lib. 4. cap. 14. num. 21
Amittuntur etiam ab iniuſtè excommunicato, ſi ſit in mora petendi abſolutionem ibid. nu. 35
An amittantur ab excommunicato ex cauſa Eccleſiæ ſuæ, ibid. nu. 36
Quid ſi ſit excommunicatus putatiuus, ibid. nu. 37
Hodie excommunicatus an priuetur fructibus, vel diſtributionibus, ibid. nu. 38 & ſeq.
An priuetur fructibus penſionis, lib. 4. c. 14. nu. 5
Percepti tempore excommunicationis non poſſunt in conſcientia retineri, lib. 4. cap. 14. nu. 29
Fugiens *ſecunda vice a Monaſterio, dicitur reus primæ apoſtaſiæ, lib. 8. cap. 12. nu. 30*
Fugere nō dicitur qui vadit ad ſuperiorē, lib. 8 cap. 2. nu. 20. vide nu. 44
Fulgoſius *Conſil. 55. in probatur lib. 2. cap. 43 num. 3*
Fundator beneficij. *Poteſt apponere in limine fundationis omnes conditiones, etiam ſi ſint contra ius, dummodo non ſint impoſſibiles, natura, vel improbata de iure, in tract. de* Neophyt. *cap. 6. nu. 19*
Poteſt in limine fūdationis prohibere quod certū genus perſonarum non poſſint in Eccleſia ſua habere beneficium, ibid. nu. 20

G

GAbellam *incipiēs fraudare, ſi pæniteat non incidit in pænam pro fraudata gabella, lib. 8. cap. 2. nu. 18*
Generalis *ordinis ſi vult tranſire ad aliam religionem an requiratur licentia Papæ lib 8. cap. 4. num. 25. & 26*
Illi atteſtanti ſedidiſſe licentiam ex cauſa non creditur, niſi de illa conſtet, lib. 8. cap. 4 nu. 30
Generis *expreſſio operatur expreſſionem ſingolarem ſpeciarum, lib. 2. cap. 15. nu. 9*
Generis *diſtinctio excitat diſſidia, in tract. de Neophyt. cap. 6. nu. 9*
Reſtricta intra certos gradus eſt rationabilis, ibid. nu. 14
Gentiles *in ſcriptura dicuntur aduenæ, & peregrini, lib. 2. cap. 12. nu. 10*
Non *prohibentur ingredi Eccleſiam vſq. ad miſſam Cathecumenorum, lib. 3. cap. 5.*
Gerens *ſe pro chriſtiano, preſumitur chriſtianus, lib. 6. cap. 5. nu. 5*
Gratia *Dei nemo poteſt priuari, niſi per peccatum, lib. 4. cap. 2. nu. 14*
Facta heratico pænitenti non extenditur vt poſſit audire confeſſiones, lib. 5. cap. 16. num. 9
Græci *fuerunt primum ſchiſmatici, deinde heratici, lib. 9. cap. 1. nu. 21*

H

HAbitus clericorum. *Non reperitur in iure determinatus, lib. 7. capitul. 6. num. 1*
Dimiſſio quando inducat amiſſionem be-

Digitized by Google

neficij lib.7.cap.6.nu.18 & ſeq

abitus *qualis, talis quis præſumitur. lib. 1. cap 5 num. 4*

Declarat religionem quam quis profitetur,lib.8 cap.11.nu 16

Pertinet ad tuitionem, & ornamentum perſonæ, eod lib.cap 11.nu 6

Pertinet ad honorem religionis, ibidem num. 5.

Præcipitur religoſo multis ex cauſis, eod lib cap.11.nu.4

Non *facit Monachum.lib* 8.*cap 1.nu* 2.

abitum *Gerens coopertum ſub pannis an ſit apoſtata, vide in verb. Apoſtata religionis.*

Religionis aſſumens extra Monaſterium poteſt illum ad libitum dimittere, lib. 8. cap.2.num 9

abitare *cum iudeo, vel infideli,an poſſit ebri ſtianus,lib. .cap.41.nu.2.& ſeq*

Cum excommunicato an inducat communicationem,lib.4.cap.46.nu.19

æreſis *vnde dicta,lib.5.cap.1.nu.1*

Cauſa triplex nu.3

Diffinitio num.7.

Non contrahitur niſi error procedat ex voluntate,nu 10

Includit errorem vti principium neceſſarium,ibid.nu.8

Non eſt vbi non adeſt error intellectus li. 5.cap.3.nu 6

Superat omnem improbitatem.lib.5.cap. 30 num.1

Manifeſta quando dicatur, lib. 5. cap 9. num 4

Conſumatur,& perficitur ex perſeuerantia, lib 5.cap.1.nu.7

Et non eſt neceſſaria ad id temporis diuturnitas,ibid nu. 1

Nec ob inatio, ibid.nu.6

Requirit ad ſubſtantiam pertinaciam nec ſufficit error,lib 5.cap 7.nu.11

æreſis cauſa *quotuplex lib.5.cap.1,a num.1. vſque ad quintum.*

æreſis ſuſpectus eſt. *Negãs explicitè fidei propoſitiones quas ſcire tenetur,lib.5.cap.11. num. 8*

Qui familiariter conuerſatur cum hæreticis, & legit eorum libros, lib. 5.cap.11. num. 6 vide alias ſpecies ſuſpitionis lib. 5.cap.2.num.24

Aſſerens ſe negaſſe fidem per vim, & metum, lib.6 cap.5 nu.7

æretici nomen odioſum,*& infame,lib. 5.cap. 1. num 2*

æreticus eſt. *Putãs Eccleſiam poſſe decipi in interpretatione ſcripturarum, lib.5. cap 4 nu 8*

Siue ſit verè catholicus. ſiue gerat ſe pro catholico,lib.6 cap.3.nu.6

Errans in vno articulo fidei, lib.5.cap. 1. nu. 14

Etiam ſi non ſit monitus ab inquiſitore vel Epiſcopo.lib.5 cap.7.nu.10

Aſſerens extra Eccleſia vnitatem adeſſe ſalutem, lib 9.cap.1.nu.13

Hæreticus non eſt. *Errans in fide ſi ſit paratus ab Eccleſia corrigi lib.5.cap. 11.nu 16*

Etiam ſi erret ignorantia inuincibili,li.1. cap 7 nu.7

Et tanto magis ſi erret ignorantia probabili,ibid nu 8

Quid ſi erret ignorantia craſſa, & ſupina,vide ibid.num.9

Aſſerens ſe quondam fuiſſe in hæreſi interna ſi hodie in errore non ſit, lib. 5. cap. 9 num.17

Hæreticus *internus,siuè mentalis,quis dicatur lib.5 cap 9.vbi latè.*

An ligetur cenſuris Eccleſiaſticis, lib. 5. cap. 10

Hæreticus occultus *contrahit irregularitatem ſicuti contrahit manifeſtus dummodo non ſit occultus per accidens, lib. 5. cap. 17. num.6*

Eſt incapax ſucceſſionis, lib. 5. cap. 27. num. 16

Non poteſt abſolui etiam in foro conſcientiæ, vigore iubilæi,vel bulla cruciata,lib. 5 cap.14.nu. 7

Hæreticus *An ſit ille qui eſt legitime conuictus, ſed aſſerit ſe credidiſſe, & credere omnia quæ credit Eccleſia.vide lib.5.cap. 6. per tot.*

Hæreticus. *ſubiacet iudicio Eccleſia, lib. 5. cap.11.nu.1.declara, vt num.11.& 12*

Retinet caracterem baptiſmi, ibid. nu 3

Non eſt in Eccleſia d. cap.11

Hæreticus excommunicatur. *ipſo iure, lib.5 c. 13.num.1 & 2*

Tot excommunicationes contrahit quot hæreſes, ibid nu 2

Etiam ſi ſit occultus ibid.nu 3

Hæc excommunicatio, de quo iure ſit, ibid nu 5.& 6

Hæreticus *eſt inhabilis ad beneficia lib.5 cap. 19*

Siuè ſit beneficium liberum, ſiuè de iure patronatus,ibid.nu.4

Non *ſolum obtinendorum,ſed obtentorum ibid.num 8*

Eſt inhabilis ad obtinendas penſiones, li. 5 cap. 19.nu.6

Priuatur beneficijs ipſo iure,d. lib 4 cap. 19 nu 9

Non *facit fructus ſuos a die hæreſis contractæ.ibid.nu.14*

Nec poteſt reſignare, ibid nu.13

Non

Non gaudet regula triennali ibid. nu.16
Neque de annali num.17.& ſeq.
Limita omnia prædicta num. 20.uſq.ad finem.
Hæreticus non poteſt eſſe Defenſor ciuitatis, lib.5.cap.20.nu.7
Neque arbiter, vel arbitrator ibid. nu.20
Neque aduocatus nu.11
Neque creari Doctor nu.13
Neque notarius nu.14.declara.vt nu.15.16.& 17
Neque teſtis, n.18.limita vt num.19.20.21.& 22
Neque poteſt interpretari proceſſus in partibus factos,& in iudicium productos, ſiuè eos in aliam linguam transferre, ibid. num.28
Hæreticus. Priuatur militia, lib.5.cap.20.nu.32
Priuatur priuilegijs, cap.20.num.35
Non poteſt impetrare priuilegium ibid. nu 34
An Priuetur dominio, ante ſententiam declaratoriam, an vero poſt, vide li.5.c.31.num.4.& 5.
Priuatur adminiſtratione, & facultate alienandi, ibid.nu.6.& 8
Ante priuationem habet rerum retineri poſſeſſionem, ibid.nu.10
Hæreticus facta publicatione bonorum liberatur a qualibet obligatione, lib.5.cap.34.num.4.& 5
Extende nouem modis,& limita mulipliciter, vt ibi.
Hæreticus eſt incapax ſucceſſionis lib.4.c.27
Siuè illi deferatur iure communi, ſiue iure militari, ibid.num.3
Siuè iure inſtitutionis ſiue legati nu.4.
Siuè per viam contractus num.5
Siuè vigore maioratus nu.6
Siuè hæreticus ſit manifeſtus, ſiuè ſit occultus, num.16
Limita primo, in hæretico reconciliato, ibid. num.17
Limita ſecundo in legato alimentorum, ibid.a nu.19
Hæreticus teſtari non poteſt lib.5.cap.28. Neq. ad pias cauſas, ibid.nu.5. Neq. inter liberos Orthodoxos, ibidem nu.7
Etiam ſi teſtamentum ſit conditum ante ſententiam declaratoriam, ibid.nu.9
Si pœniteat teſtamentum non reconualeſcit, ibid.nu.10
Hæreticus pænitens an euadat pœnam confiſcationis bonorum, lib.5.cap.42
An recuperet beneficia ibid.nu.43
Hæreticus reconciliatus. recuperat teſtamenti factionem actiuam,& paſſiuam, lib.5.cap.27.num.17.& 18
An idem ſit in admiſſo ad reconciliationem ibid.
Homicidium imprimit in homine ſanguinis horrorem, lib.2.cap.7.nu.17
Homo. Per baptiſmum efficitur noua creatura, lib.2.cap.7.nu.17
Non eſt in ſua mala voluntate permittendus, lib.2.cap.31.num.5
Vndecunque naſcatur ſi parentum vitia non ſequatur Dei creatura eſt, in tract. de Neophyt.cap.6.nu.6
Honoris adeptio non aufert priſtina iura ſed confirmat, lib.2.cap.17.nu.9
Hoſtia conſecrata. Adorans hoſtiam non conſecratam credens eſſe conſecratam non peccat, lib.5.cap.11.nu.4
Plures ſi ſint, & ignoretur quæ ſit conſecrata, eſt perindè ac ſi nulla eſſet conſecrata, lib.9.cap.5.nu.4

I

IDolis genua flectere an liceat chriſtiano, li.1.cap.4.nu.13
Ignorantia, quomodo diſtinguatur ab errore neſcientia, & dubitatione, lib.5.cap.7
Inuincibilis quæ dicatur, ibid.nu.2
Probabilis quæ ibid.nu.3
Craſſa quæ ibid nu.5
Affectata quæ ibid nu.6
Ignorantia extrauagantis quando æquiparetur ignorantiæ facti, lib.1.cap.13.num.44. cum ſeq.
Diſpoſitionis Concilij Trid. quando excuſet ibid.nu.47
Ignorantiam prætendens eius quod eſt publicè notum, eſt in lata culpa, lib.1.cap.13.num.49
Supina non excuſat in delictis, lib.5.cap.7.num.10
Affectata an inducat hæreſim, num.13.& 14
Supina in dignoſcendo ve non Papam non excuſat in ſchiſma, lib.9.cap.2.nu.26
In his quæ pertinent ad ſalutem non eſt excuſabili, lib.9.cap.2.nu.27
Voluntaria non excuſat, ibid.nu.28.
Ignorans an poſſit abſolui, lib.4.cap.69.nu.11.
Immunitas Eccleſiaſtica Eſt de iure diuino, lib.2.cap.12.nu.5
Eſt conceſſa reſpectu loci, non perſonarum lib.2 cap.12.nu.7
Regulatur ex diſpoſitione iuris canonici, ibid.nu.2
In Eccleſia Hebræorum etiam infideles gaudebant immunitate, ibid.num.9
Immunitas conceſſa loco comprehendit, etiam Iudæos, lib.2.cap.12.nu.8
Impedimentum affinitatis vide in verb. Affinitatis

INDEX

itus impedimentum.

npedimentum *diſparitatis fidei, & diſparitatis cultus, quomodo conſideretur in matrimonio contracto inter fidelem, & infidelem, lib. . cap. 1. nu. 7*

npedimentũ *Duplex vbi adeſt, vno remiſſo, nõ cenſetur remiſſum aliud, lib. 2. cap. 14. nu. 11 & cap 19 num. 9*

npuritas ſanguinis *Eſt probanda ab allegante, in tract. Nophyt. cap. 7. nu. 11*

Idq plenè, & concludenter ibid. nu. 18

Probatur ſicuti probatur ignobilitas, ibidem num. 19

Concurrentibus probationibus pro puritate, & impuritate attenduntur illa quæ faciunt pro puritate, ibid. nu 22

Facta probatione impuritatis poteſt pro uiſus probare ſuam impuritatem, ibidem nu 20. amplia vt nu 23

Nominãs certos parentes, ſi illi detegantur impuri, poteſt docto de errore nominare alios, ibid. nu. 25

Probatio facta ſuper impuritate, non tranſit in iudicatum, ibidem numero 24

ncapax *Ex teſtamento, eſt incapax ab inteſtato, lib. 2. cap. 44. nu. 14*

nceſtuoſi. *non admittuntur in Eccleſia niſi vſque admiſſam Cathecumenorum: lib. 3. cap. 5. nu 2*

ndulgentię *an poſſint concedi Cathecumenis, lib 3 cap. 6.*

ncapacitas *Socii quando vitiet, lib. 2. cap. 23. num 17*

nfamia *Facti durat etiam poſt purgationem, lib. 5 cap. 19. num. 28*

nfans. *Non habet animi iudicium, li. 2. cap. 32. num. 4*

Qua ætate dicitur habere vſum rationis ita vt poſſit inuitis parentibus baptizari, lib. 2 cap. 33. nu. 3

Doli capax quando dicatur, ibid nu. 4

nſidelitatis *quot ſunt ſpecies, lib. 6. cap. 4. num 5*

nfantes infidelium. *an poſſint inuitis parentibus baptizari, lib. 2 cap. 32. per tot*

Probatur opinio negatiua, quam extende quinque modis, a nu. 15. vſque ad 23. & declara a nu. 23. vſq ad finem.

Vt poſſint baptizari, ſufficit ſi vnus tantum parens conſentiat, lib. 2 cap. 32. nu. 14

Quorum vnus parens eſt fidelis, poſſunt baptizari etiamſi diſſentiat tam parens fidelis, quam infidelis, lib. 2. cap. 32. num. 29

Iam iam morituri an poſſint inuitis parentibus baptizari, ibid. nu. 31

Capti in bello poſſunt etiã inuitis parentibus baptizari, ibid. nu. 29

Oblati baptiſmo a parentibus infidelibus ſanitatis cauſa an ſint cogendi ad fidem, ibid. nu 22

Apoſtatarum, & hæreticorum poſſunt parentibus inuitis baptizari, ibid nu. 33

Si baptizentur antequam habeant vſum rationis, an imprimatur character. lib. 2. cap. 34

Inferior *non poteſt tollere legem ſuperioris, lib 4 cap. 42. nu. 7*

Infideles. *coniugati ſi ad fidem reuertantur non tenentur iterum contrahere, lib. 1. cap. 15. num. 6*

Clam contrahentes peccant contra ius naturæ. lib. 2. cap. 3. nu 13

An teneantur ſoluere decimas, lib. 2. cap. 9

Subijciuntur iuri diuino, eod. lib. cap. 10. num. 2

Non ſunt ferendi vt in die paſſionis ornatius incedant, lib. 2. cap. 18. nu 3

Inimicitias capitales exercent cum Eccleſia lib. 2. cap. 30. nu 8

Licitum eſt prouocare ad conuerſionem per temporalia beneficia, & quomodo, lib. 2. cap. 36. nu 5. & 6

Non incidunt in hæreſim, lib. 5. cap. 1. num. 16

Infidelis *cognoſcens mulierem fornicarie conuerſus ad fidem, non poteſt ducere vxorem conſanguineam dictæ mulieris, lib. 2. cap. 5. num. 14*

Per homicidium etiam voluntarium non contrahit irregularitatem, lib. 2. cap. 7. num 13

Contrahit impedimentum bigamiæ, ibid. num. 15.

An contrahat irregularitatem ex eadem bigamia prouenientem, ibid. nu. 21

An contrahat irregularitatem ex homicidio licito, ibid nu. 19 & 20

Si ſit mulier, & deflоretur ante baptiſmũ non efficitur irregularis, ſed impeditur à conſecratione ibid. nu. 16

Adultus an poſſit ad fidem compelli, lib. 2. cap 31. per tot. conſtitue regulam negatiuam, quam extende, & limita, vt ibi.

Non poteſt bonis ſpoliari eo quod recuſet effici chriſtianus, ibid. nu 10

Neque amittit ius ſuccedendi nu. 18

Neque priuatur dote. nu. 19

Neque poteſt grauari gabellis extraordinarijs num. 21

Cogi poteſt ad fidem per inſtantiam prædicationis, lib. 2. cap. 32. num. 1

Petens ſua ſponte baptizari, an poſſit deinde pœnitere. lib. 2 cap. 31 nu. 26

Baptizatus ficte an ſit cogendus ad obſeruantiam baptiſmi, ibid. nu. 27

An et quando poſſit ingredi templa Chri-

ſtiano-

ſtianorum,lib.2.cap.38.nu.13

Baptizatus efficitur noua creatura, in tract.de Neophyt cap.8.nu.1

Efficitur ciuis illius loci in quo baptizatur, ibid.nu 3

Ingratitudo *erga parentes purgatur per ingreſſum religionis, in tract.de neophyt. cap.9. num. 10*

Ingreſſus Exteris *ad loca noſtra poteſt impedirt lib.2.cap.50.nu.8*

Imicitia *eſt cauſa ſufficiens,vt quis repellatur à tutela. lib.2 cap.30 num.7*

Inimicus *exiſtimatur etiam is qui eſt de recenti recon ciliatus,in tract.de Neophyt.c.5. nu 4. repellitur à teſtimonio.ibid.num.5*

Iniuria *facta Prælato intelligitur facta Eccleſiæ lib.4.cap.61.nu 31*

Manifeſta debet probari. & intra quod tempus,lib.4.cap. 66.nu.58

Iniuſtitia *notoria reddit ſententiam nullam, lib.4.cap.67.nu 56*

Innocentiæ *probatio nunquam cenſetur excluſa lib. 4 cap.7.num 8*

Inquiſitor hereticæ paupertatis. *An habeat facultatem abſoluendi ab hæreſi interiori, lib. 5. cap.15*

An poſſit in eadem hæreſi diſpenſare, lib. 5.c 16 nu.9.& cap. 20.nu.36

Equiparatur Epiſcopo in cauſa hæreſis, lib.5.cap.14.nu. 12

Inſignis *doctrina quis dicatur, lib. 2. cap. 41. num. 22*

Defectus in ſinuationis in contractu inter Iudæos non validatur iuramento,lib. 2.c. 10.nu.9.& vide nu.10

Inſordeſcentia.*Vt dicatur cōtracta ad effectum priuationis beneficiorum, quæ requirantur, lib.4.cap.8*

Tempora in ea contrahenda non coniunguntur,ibid.n.1

Requirit ſententiam declaratoriam, ibid. num. 12

De iure ciuili quomodo puniatur,& quomodo de iure Regni Neapolitani, lib. 4. cap.43.nu.3.4. & 5.

Inſordeſcens.*Vt quis dicatur qua requiruntur,lib.4.cap. 8*

An priuetur obtentis ipſo iure, an vero per ſententiam, & an veniens poſt annum audiatur,lib.4.cap.7

Non eſt qui non poteſt obtinere abſolutionem, vel qui non poteſt eam expedire, aliquo impedimento detentus,lib.4.cap. 8. à num. 5.vſq ad 9

Quomodo priuetur fructibus,& diſtributionibus,vide in verb.fructus,& verb.diſtributiones,& vide lib.4.cap. 14.nu.39

Poſt annum conſueuit citari, lib.4.cap.8. num. 21

Inſtantia *cepta cum defuncto non tranſit in ſucceſſ,lib.5.cap.32 nu.9*

Inſtrumentum *confectum a notario excommunicato an ſit nullum,li.4.cap.3nu .9. cum ſequentibus.*

Falſum in parte,redditur ſuſpectum in totum,lib.5 cap.8 num.7

Inſtituens *hæreticum ſcienter ſi ſit perſona Eccleſiaſtica incidit in excommunicationem lib. 5.cap.27.nu.7*

Hac excommunicatio quando contrahatur,vide ibid.à nu.10

Intell.*cap.Eccleſia de conſecration.diſt.1. lib.1. cap. 2*

Cap.iam vere 23.9.6.lib.2.cap.31.nu.23

Cap.ad menſam 11.quæſt.3.lib.2.cap.41. num. 34

Cap. 1. §. ſi quis igitur de exceptu lib. 6. cap.31.nu.40

Cap. cum perſone de priuileg.lib. 6.lib. 4. cap 61.nu 14

Cap.vlt de regul.lib.8.cap.11.nu.5

Concilij Trid.ſeſſ.25.cap. 4. lib. 8. cap. 2 num. 25

Concil.Trid.ſeſſ.24. cap.12

Cap.nulli,de ſent.excom.lib.4.c42. nu. 13

Cap.Sacris,de ſent.excom. lib. 4. cap. 44. num. 30

Cap quoniam multos,11 q.3.lib.4.cap.48. nu 9.& 22.& 24

Cap.felicis de penis lib.6.eod. lib. cap. 56. num. 9

Intell.*l.nemo Iudæorum,*C.*de Iudæi,li.2.cap. 3. num. 7*

L.cum miles, ff. de alien.iuditij mutandi cauſa facta lib.4.cap. 37 nu 6

*L.nulli,§.quod ſi teſtator,*C.*de Epiſcopis, & cler.*

L.Generaliter,§ fin.ff.de decur.lib.2.c.22. num. 2

L.ſpadonem, §.iam autem, ff. de excuſat. tut lib.2 cap.30.num.10

L quoniam multi C.*de hæret.li.5.cap. 20. num. 23*

*L.3.*C.*de apoſtat.lib.6.cap.4.nu.11.& 12*

L.ſcriniarios, C.*de teſtamento mil. lib. 7. cap. 5. nu. 4*

*L.vnica,*C.*de bonorum poſſ.ex teſtamento mil.lib.7.cap.5.nu.5*

Interrogatus *de fide quando teneatur reſpondere,& tacendo quando peccet,lib.1.cap. 12*

Interpers *habetur loco teſtis, lib. 5. cap. 20. num. 29*

Inuentarium.*Inuentarij beneficium habet locum etiam in iudæis,li 2.cap.14.nu.17*

Inuitus *An quis poſſit, vel debeat abſolui, lib. 4.cap.69.vbi latè.*

Ioci *cauſa quæ fiunt.non inducunt confeſſionem neq.profeſſionem.lib.1.cap.nu.3*

rregularis, *An ſit clericus conſtitutus in minoribus ſi dum eſt excommunicatus exorcizet, vel aliis exerceat actus tributos ordinibus minoribus, lib.4.cap.2.nu.3.& 7*

An ſit ſacerdos ſi poſt excommunicationẽ exerceat actus epiſcopales quos poteſt exerceat ex priuilegio, ibid.nu. 11

An ſit Epiſcopus ſi poſt excommunicationem faciat celebrari coram ſe, ibid.nu.12.

rregularitas *inſurgens ab hæreſi an poſſit diſpenſari ab Epiſcopo in foro interiori, lib. 5. cap 16*

An ſit annexa hæreſi, vel proueniat aliunde, eod.lib.cap.17

An duret poſt pænitentiam hæretici, eod. lib.cap.18

Non eſt inducenda niſi in iure exprimatur lib.5.cap.17.nu.3

rregularitas *contracta ratione infamiæ ceſſat per publicam emendationem vitæ, lib. 5. cap.17.num.4*

ıdæi *non ſunt in Eccleſia, lib.2.cap.1*

Ligantur iure communi, ſtatutis, & Conſuetudine locorum, lib.2.cap.14.à.nu. 3. vſq.ad quintum declara vt nu.26

Habent filios in poteſtate, li.2.cap.14.nu. 8 & cap.25.num.1

In ordinarijs iudiciorum ligantur iure ciuili, lib.2.cap.14.nu.18

Non poſſunt condere legem, neq.conſuetudinem legi contrariam, lib. 2.cap.15 nu.3

An ſint iudicandi ſecundum rigorem, vel æquitatem, lib.2.cap.20

Repelluntur à iuriſdictione inter Chriſtianos reſpectu cauſæ, & perſonæ, eod.lib. cap.23.nu.4

Non poſſunt cogi ad fidem inuiti, lib. 2. cap. 31

Non poſſunt bonis ſpoliari, ſi recuſent baptizari, neq. grauari gabellis priuari ſucceſſione, vel dote, ibid. a nu.18 vſque ad 25

Coguntur ſemel in edogmada ad prædicationem accedere, lib.2.cap.37.nu.4

Debent deferre habitum diuerſum à Chriſtianis, lib.2.cap.43.nu.1

Sunt peiores paganis, lib.2. cap 44.nu.4

Inter ſe litigantes æqualiter iudicantur, lib. 2.cap.20.nu.1

Poſſunt habere bona ſtabilia, lib.2.cap.50. num. 1

Fallit in vrbe vt ibi nu.4

Sunt capaces emphyteuſis etiam Eccleſiæ. ibid.nu.3

Poſſunt preſcribere rem chriſtiani non tamen Eccleſiæ, ibid num.3

Tolerantur ex miſeratione, lib. 2.cap.51. num. 12

In vrbe tenentur ſeruare feſta Chriſtianorum, lib.2 cap.8 nu 3 & 4

An teneatur ad decimas ſoluẽdas, li. 2.c.

An poſſint per principem expelli à ſuo ſtatu, lib.2.cap.51.per tot.

Iudæus, *in caſu neceſſitatis poteſt baptizare, lib. 2.cap. 1.nu.3*

An gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, ibid.nu.4.& eod. lib.cap.12. per tot.

Non eſt in eccleſia, d.c. 1. nu.6

Poteſt eligi ad officium etiã ſtante ſtatuto quod non eligatur niſi fidelis, & deuotus Eccleſiæ ibid nu.5

Eſt incapax ordinis, ibid.nu.11

Non poteſt eſſe miniſter ſacramenti, vbi adhibetur tanquam inſtrumentum Eccleſiæ lib.2.cap.1.nu.16

Non ligatur conſtitutionibus Eccleſiaſticis lib. 2.cap.3.nu.1

Licitè contrahit in gradibus humana lege prohibitis, ibid. nu.5

Poſt conuerſionem ad fidem non tenetur de nouo contrahere in facie Eccleſiæ, li. 2. cap.3.nu.12

Baptizans quare confert ſacramentum, et leuans de fonte non contrahit cognationem ſpiritualem, lib.2.cap 4.nu.3

Non contrahit impedimentum publicæ honeſtatis, lib.2.cap 4.nu. 9

An poſſit euangelice denunciari, lib. 2. c. 6. num. 7

Non eſt capax irregularitatis prouenientis de iure poſitiuo, lib 2.cap.7 nu.4

An ſit capax irregularitatis prouenienti ex homicidio voluntario, ibid.nu.5

Iurans Chriſtiano per Chriſtum tenetur ad obſeruantiã iuramenti, lib.2.c.10.n.12

Non debet eſſe melioris conditionis chriſtiano, ibid.num.11

An ſit capax iuris patronatus, li. 2.cap.11

Percutiens clericum punitur eadem pæna qua Chriſtianus, excepta pæna excommunicationis, lib.2 cap.12.num.13

Si ſit filius fam. non poteſt teſtari, lib. 2. cap 14.nu.9

Comprehenditur ſub diſpoſitione ſenatus conſulti Macedoniani, lib.2.cap.14.nu.10

Præſcribit rem Chriſtiani, lib.2.cap. 14. nu.13.& cap.20 nu.13

Non præſcribit rem Eccleſiæ d.c.20. n.14

Comprehenditur ſub ſtatuto loquente de compromiſſo, inter conſanguineos, lib. 2. cap.14

Litigans cum Chriano an debeat iudicari ſecundum rigorem, vel æquitatem, lib. 2. cap.10.nu.3

Poteſt recuſare iudicem ſuſpectum, ibid. num. 11

Exilio multatus propterea quod audebat in curia exercere officium Procuratoris, lib.2.cap.26.nu.16

INDEX

Iudæus *Reſtituitur ex capite læſionis, li.2.cap. 20.num.15*
Purgat moram, ibid.nu.16.& c.21 nu.11
Gaudet benef. terminis ad ſoluendum, ibidem nu 19
An poſſit eſſe arbiter neceſſarius, vel voluntarius aut arbitrator inter chriſtianos, li. 2.cap 23 nu.1.& 2.& 18
An poſſit eſſe arbitrator ibid.nu.18
Non poteſt ingredi domos Meretricum, lib.2.cap 41.nu.7
Poteſt defendere cauſam propriam, lib.4. cap.37 nu.5
Non poteſt cogi inuitus ad baptiſmum, neq.directè neq indirectè, vt lib. 2.cap.31 per totum.
Vt inducatur ad baptiſmum, non poteſt priuari iure ſuccedendi, neq bonis ſpoliari, neque dote priuari, neque grauari gabellis, neque in feſtiuitatibus turbari d.c. 31.a nu.18 vſq ad nu 25
Petens ſua ſponte baptizari, an ſit cogendus ad obſeruantiam, ibid nu 26
Baptizatus fictè an ſit cogendus ad baptiſmum ibid.nu 27
Iudæus Pater *Habet filios in poteſtate, lib.2. cap 14 nu 8*
Admittitur ad defenſionem filij in cauſa capitali, ibid.nu.12 & cap 29 nu.3
Poteſt ſubſtituere filys impuberibus, lib. 2.cap.29.nu.4
Iudæus Filius *Ligatur diſpoſitione ſenatus conſulti Macedoniani, lib.2.cap.14.nu.10*
Exiſtens in poteſtate Patris non poteſt teſtari, lib.2 cap.29.nu 2
Iudæus compræhenditur *ſub diſpoſitione ſtatuti S.C. Macedoniani, lib.2.cap 14 nu 10*
Et ſub ſtatuto loquente de compromiſſo inter conſanguineos, lib.2.cap.14. nu.16
Et ſub ſtatuto de duabus conformibus, ibidem nu.19
Et ſub diſpoſitione conſtitutionis Egidianæ, ibid nu.20
Et ſub diſpoſitione loquente de ſuitate, ibidem nu 25
Iudæus non compræhenditur *ſub ſtatuto permittente teſtari de aliqua parte pro anima, lib 2 cap 14.nu.27*
Iudæus pauper *Admittitur ad ceſſionem bonorum, lib.2.cap 20 nu.17.& cap.21.nu 11*
Gaudet benficio Auth. hoc niſi, C. de ſolu. ibid.num 18
Litigans cum Chriſtiano, an & quomodo poſſit petere alimenta vel ſumptus litis, lib.2 cap.21
Iudæus delinquens *Tenetur pœna ſtatuti, lib.2. cap 20.nu 20*
Tenens nutricem chriſtianam punitur ab inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, lib 2 cap 28.num 11
Iudæus eſt incapax *iuriſdictionis inter Chriſtianos, lib.2.cap.22.nu.1*
Extende ſeptem modis a nu.3 vſq. ad 12
Iudæus non poteſt eſſe *Defenſor ciuitatis, lib.2. cap 22.nu 9*
Ratiocinator ciuitatis ibid.nu.10
Arbiter neceſſarius aut voluntarius inter chriſtianos lib.2.cap.23.nu.1.& 2
Aduocatus, eod.li.cap. 24.nu.1.& ſi exerceat punitur, ibid n.2.limita, vt n. 3.& 4
Doctor, neq conſequi gradum doctoratus in iure canonico, vel ciuili etiamſi polliciatur ſe non exerciturum, eod.lib.c.25. nu.2
Poteſt tamen doctorari in medicina, ibid. num. 4
Non poteſt eſſe Procurator Principis, lib. 2.cap.26.nu.1
Neque Procurator priuati in curia principis, ibid. n.5 & conſequenter non poteſt eſſe Procurator in curia Romana, ibidem num.9
Neque in prouincia Marchiæ ibid. n.11
Neque notarius inter Chriſtianos, ſed poteſt eſſe inter iudæos, lib.2.c.27.nu.1.& 8
Iudæus poteſt eſſe *Medicus inter eos, & accipere gradum doctoris in Medicina, lib.2.cap 25 nu 3.& 4*
Iudæus non poteſt habere *Seruum chriſtianum, lib.2.cap.28 nu 1*
Neq. baptizari volentem.ibid. nu 3 et 4
Neque famulū, aut nutricem vel obſtetricem, ibid.num. 10. & 11. etiam extra domum, ibid.nu.17
Neque ad hoc poteſt habilitari per principem ſæcularem, ibid.nu.12
An ad præcepta poſſint habilitari per Epiſcopum vide ibid.nu. 15 vſq.ad 19
Iudæus poteſt habere *Seruum aſcriptum chriſtianum.lib.2.cap 28.nu.21*
Et operarius conductitios ad deferendum merces ad nundinas, ibid.nu. 25 & 27
Iudæus conuerſus ad fidem *Non eſt in poteſtate patris infidelis, lib.2.cap.29.num.6.& cap. 30. num.3*
Declara vt procedat quoad actus fauorabilis non quo ad præiudiciales, lib.2.c.29. num.5
Retinet iura ſucceſſionis ibid num. 10
Item iura ſuitatis, & tranſmiſſionis ibid. num. 11
Non poteſt exhæredari, ibid.nu.12
Debentur illi alimenta, ibidem, nu.16
Retinet omnia iura, & fauores qui eis ante competebant, ibid.nu.19
Non poteſt teſtari ad fauorem iudæi, ibid. num 23
Æquiparatur ingreſſo in religionem, ibid num. 3

.dex *An poſſit differre cauſa propoſitionem ad hoc vt Iudæus, non cogatur informar die Sabbati,lib.2.cap.40*

Debet repellere aduocatum excommunicatum ex officio etiam partibus inuitis, lib.4 cap.2..nu.7

Si non repellat aduocatum excommunicatum poteſt ad id cogi per Iudicem Eccleſiaſticum, ibid. nu.8

Ex officio poteſt vlciſci iniuriam factam excommunicato,lib.4.cap.31.nu. 12

udex *ordinarius cui commiſſa eſt cauſa à Papa quando cenſetur deleg. lib. 4. cap. 38. num. 45*

Abſoluens excommunicatum inuitum an peccet, & poſſit puniri, lib. 4. cap. 69. num 22

An teneatur inuitus abſoluere ad cautelam lib.4.cap.67.num.18

Informatus denegatio poteſt procedere ſine citatione partis, lib.4. cap.70 nu.10

Debet ex officio reuocare excommunicatio nem iniu .am,lib.4.cap.69.nu. 25

uramenti *obſeruantia an ſit de iure diuino, lib.2.cap.10 nu.1.& 2*

uramentum *cogit ad obſeruantiam,omnimodo meliori lib 4.cap.56 num.13*

uramentum *Papæ de renunciando Pontificatui ad requiſitionem Cardinalium, an valeat,lib.9.cap.5.num.18. & 22*

Reſtringens poteſtatem Papæ non valet ibid.num. 22

ura *loquentia de præſentatione habent locum in electione,quando agitur de potentia, vel impotentia,lib.4 cap.4.nu. 5*

uriſdictio *iudicis delegati an ſuſpendatur per excommunicationem in perſona delegantis, lib.4.cap.19.per totum .*

us *hebraicum.eſt peculiare hebræorum, lib.2. cap.15.nu.1*

Eſt per leges ciuiles reprobatum preter quam in ceremonialibus,ibid.nu.10

Non habet amplius vim obligandi, ibid. num. 23

Quando ad verſatur iuri ciuili an ſit ſeruanda diſpoſitio iuris ciuilis vel hebraici, lib.2.cap.15.nu.1

Nõ ſeruatur quando lis agitur inter chriſtianum.& iudæum, lib.2.cap. 15.n.11.

Et quid quando lis eſt inter ſolos hebræos ibid.nu.13

Succeſſio iudæi quando diſputatur inter filios quorum aliqui conuerſi ad fidem, an ſit ſeruandum ius hebraicum, vel ciuile,lib.2.cap.15. nu.12

is *Retractus.concordat cum lege Moſaica,lib. 2.cap.16.nu.2*

Vbi prætenditur vigore conſtitutionis Gregorij XIII. ſuper iure congrui non competit habenti vtile dominum, ib. n.4

Neque competit quando venditur pactum de retrouendendo, ibid.nu.5

Inquilinatus *eſt quid iuris,lib.2.cap.16.num.8*

Inter hebræos quid ſit,ibid.cap.17.nu.3

Non reperitur diſpoſitum in Pentateuco lib.2 cap.17. nu.1

An ſit reſtrictum ad hebræos permanere nolentes in locatione,ibid.nu.4

Eſt contra ius,ibid.nu.5

Computatur inter iura,ibid.nu.7

Competit hebræis etiam poſt baptiſmum, ibid. num. 6

Prælationis invenditione inquilinatus,an competat Iudæis,vigore conſtitutionis Gregory,vel vigore ſtatuti vrbis,lib.2.cap.16 num.8. Competit etiam Neoph.in tract. de Neoph.c.9. n. 27

Ius patronatus an tranſeat inſiſcum, lib. 5. cap. 33

Ius *accreſcendi non datur inter fiſcos diuerſos, lib.5.cap.52.num.11*

Futurum non includitur in confiſcatione ibid.num.28

Petendi legitimam tranſit inſiſcum, ibid. num. 33

Iura.*quæ non reſpiciunt ritus competunt iudæis etiam poſt baptiſmum, lib.2.cap.17. num. 8*

Equaliter ſeruanda inter chriſtianos, & iudæos, niſi aliter reperiatur expreſſum, lib.2.cap.21.num.10

Iuriſdictio *non poteſt excreeri ab excommunicato lib.4.cap 17.*

Iuriſdictionis *defectus duplex, lib. 4. cap. 67. num.10*

L

Laicus *non poteſt arbitrari in cauſa ſpirituali,lib.2.cap.23.nu.7.& 16*

Limita *vt ibid.nu. 14*

In aliquibus locis ex conſuetudine exercet officium clericorum.lib.4.cap.11. nu. 5

Lectores *etiam priuatim legentes an teneantu emittere fidei profeſſionem,lib.1.cap. 13.r nu.11*

Legatus *habens facultatem abſoluendi poteſt abſoluere ab excommunicatione,impedienteeffectum gratiæ, li.4 cap.9.num.9*

Legatum. *relictum pro redemptione captiuorũ exequitur per Epiſcopum,li.2.c.13. nu.2*

Relictum à Chriſtiano iudæo an valeat, lib.3.cap.44.num.2.& 15.& 16

Relictum ab excommunicato valet ſi ſit relictum abſq. onere, lib.4. cap.58.num.16.

Item & ad pias cauſas nu. 17

Alimentorum valet etiam ſi fiat heretico, lib.5.cap. 27.nu.19

Digitized by Google

Legatis ancillis ornatricibus veniunt etiam illa quæ diſcunt apud Magiſtrum, lib. 3. cap. 7. nu. 3
Leges quæ non poſſunt habentur ac ſi non eſſent ſcriptas, lib. 8. cap. 12. n. 3
Lex generaliter loquens debet generaliter intelligi, lib 4. cap. 48. nu. 36
Reſtringitur ad terminos rationis expreſſæ, lib 4. cap. 39 nu 9
Lex ſpecialis derogat generali, lib. 2. c. 15. n. 15.
Vetus etiam hodie poteſt aliquo modo dici perpetua, lib. 2. cap. 15. nu. 25
Moſaica, vide in verb ius hebræorum.
Eccleſiaſtica fertur pro defenſione catholicæ fidei, lib. 4. cap. 44. nu. 27
Humana non habet efficaciam contra legem diuinam, lib. 2. cap. 15. num. 16
Poteſt obligare ad obſeruantiam etiam ſub vitæ periculo, lib. 4 cap. 44. num. 7.
Quando ad id præſumatur obligari vide num. 10
Poteſt precipere actus fortitudinis, ibid. num. 8
In eius diſpoſitione intendit coercere actus illicitos, non autem facere illicitos caſus qui ſunt liciti, lib. 8. cap. 4 num. 12
Tollendo facultatem non improbat cauſam, lib 8. cap. 4. nu. 13
Facta in odium certarum perſonarum an ſit nulla, vel iniuſta, in tract. de Neophyt. cap. 6. nu. 13
Lex in materia leui non obligat ad peccatum mortale, lib. 1. cap. 16. nu. 6
Eccleſiaſtica prodeſt tantum chriſtianis, lib. 2. cap. 3. nu 2
Non præſumitur qui cogitet de iudæis, ibid. nu. 3
Loquens generaliter debet generaliter intelligi lib. 2. cap. 12. nu. 12
Legem veterem eſſe perpetuam eſt error iudeorum, lib. 2. cap. 14. nu. 1
Vbi non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, lib. 5. cap. 17. nu 5
Ciuilis lata propter bonum publicum poteſt in aliqua parte ſtatuere ſuper matrimonijs inter infideles contrahendis, lib. 2. cap. 3. nu 8
Validans actum propter iuramentum habet locum etiam inter iudæos, lib. 2. cap. 10. nu. 6
Non obligat iudæos in his quæ reſpiciunt eorum ritus, lib. 2. cap. 18. nu. 5
Lex Ritualis, vide ritus iudæorum.
Lege permittente facta, pœnam non merentur, lib 2. cap. 44 nu. 4
Legis qualitas vbi deficit, deficit legis diſpoſitio l. 2. cap 8. nu. 6
Legitima alimenta, & dos, debentur filijs infidelium conuerſis in tract. de Neophyt. c. 9 num. 10 cum ſeq. reliqua vide in verb. Neophytus.
Libellus Repudij Datur inter hebræos, lib. 2. cap. 18. nu. 11
Famoſus, ſupprimitur, & auctor damnatur pœna mortis lib. 5. cap. 21. nu. 7. et 19
Liberi Dicuntur in ſacris parentum, lib. 2. cap. 32. num. 13
Non tenentur vitare parentes excommunicatos, lib. 4. cap. 49
Etiam ſi ſint emancipati, nu. 6. contrariū, nu. 8. & ſeq.
Etiam ſi ſint naturales, nu. 11. & ſeq.
An procedat in adoptiuis n. 13. vſq. ad 19.
An procedat in ſpecialibus à n. 16 vſq. 22.
An procedat in natis ante excommunicationem a nu. 23
Debent parentibus obedientiam, lib 4. cap. 49 num. 2
Durum eſt a parentibus ſeparari, ibidem num. 3
Licentia accipiendi gradum doctoratus in iure ciuili vel Canonico non datur iudæo, lib. 2. cap. 25. nu 45
Datur tamen vt poſſit doctorari in Medicina, ibid. nu. 4
Libri hæreticorum an ſint abſoluendi, li. 5. cap. 22. vbi latè, An poſſint prohiberi per Principes ſæculares, cap. 22. lib 5.
An poſſint allegari tanquam rationabiles lib. 5. cap. 22. n. 9.
An in materia indifferenti nu. 11
Legentes libros prohibitos ſine licentia à quibus debeant abſolui, lib. 5. cap. 26
Gentilium, & iudæorum quare permittūtur, eod lib. cap. 22. nu. 17
Continentes falſam doctrinam ſunt reprobandi, ibid. nu. 18
Qui debeant cenſeri damnati, li 5. cap. 23. vbi latè.
Cenſentur damnati, eo ipſo quo eſt damnatus auctor, ibid nu. 1
Etiam ſi libri ſint boni ibid. nu. 4.
Libros prohibitos habenti an ſufficiat conburere, vel tenetur præſentare ſuperiori, li. 5. c. 24
An & quibus ſit concedenda licentia legendi libros hæreticorum, libro quinto, cap. 25
Hæc licentia a quo concedatur, ibid.
Licentia legendi libros prohibitos quibus, & à quibus ſit danda lib. 5. cap. 25
Tranſeundi ad laxiorem, vel parem, vide in verb. translatio.
Egrediendi à religione, malis artibus procurata, non reddit religioſum tutum, lib. 8. cap. 8. nu. 9
Literæ dimiſſionales impetratæ ab excommunicato an ſint nullæ, lib. 4. cap. 39. nu 8

oqui *cum excommunicato an poſſit, lib.4.cap. 46. nu.1. & ſeq.*

oquutio, Nuntium, *& Epiſtola pariſicantur, lib.4.cap.46.nu 5*

M

Macedoniani *diſpoſitio habet locum etiã inter Iudæos, lib.2 cap.14.nu.10*

Macellarij *non debent permittere quod Iudæi in macellis noſtris occidant animalia ſeruato ipſorum ritu, lib. 2.cap.39.nu.16*

Macula *parentum vltra quartum gradum cenſetur extincta, in tract.* de Neophyt.*cap. 6.num.16*

Macchabei *belli neceſſitate compulſi pugnarunt contra hoſtes die ſabbati, lib. 4. cap. 44. num. 5*

Magiſtrum *fieri antequam quis ſit diſcipulus, miſerum eſt, in tractat.* de Neophyt. *cap. 2.num.5*

Malum *nemo facere tenetur, licet aliquando teneatur ad id ex quo malum ſequi poteſt, lib.8.cap.13.nu.23*

Mandatum *recipit robur à conſenſu mandantis, & mandatarij, lib.4.cap. 24. num.7*
Per ſuperuenientem excommunicationem reuocatur ibid.nu.9
In excõmunicato an ratificetur ſi poſt abſolutionem conſtituens duret in eadem voluntate, lib.4.cap.24.nu.19

Mandatum *hominis facit ceſſare mandatum iuris, lib.4.cap.28.num.1*
Plus operatur quam mandatum iuris, ibid.nu.5

Mandatum *ſpeciale requiritur ad faciendum fidei profeſſionem, lib.1.cap.13.num.30*
Et ad declarandum ea quæ ſunt animi, ibid.num.31
Et ad renunciandum, ibid. nu.34.limita vt num.35
Et in preſtando iuramento in animam principalis, ibid.nu.31

Mandatum *ſpeciale cenſetur datum ad faciendũ fidei profeſſionem, ſi detur ad capiendam poſſeſſionem beneficij, lib.1.cap.13.nu.32*

andatum *generale, continet omnia neceſſaria ad illius expeditionem etiam ſi requirant ſpeciale mandatum. lib. 1.cap.13.numer. 33*

ancipium *nouum quod dicatur, in tract. de Neophyt cap.10.nu 2*

aritus *Non conuenitur ab vxore, niſi eatenus quatenus facere poteſt, lib. 2 cap.20. nu.9.limita, vt ibi.*

atrimonium.*conſideratur dupliciter, lib. 2. cap.* 8
Reperitur etiam inter Iudæos, & quomodo ibid.nu.2. & 8
Facit coniuges ſocios diuinæ, & humanæ domus, ibid.nu.1
Putatiuum gaudet priuilegij matrimonij, lib. 4.cap 48.num.29
Contrahitur mutuo conſenſu, li.7.cap.11. num.8 etiam ſine corporum commiſſione, lib.7.cap 1.nu. 19
Impuberis licet contractum per verba de preſenti, tamen iuris interpretatione dicitur per verba de futuro, lib. 7. cap.11. num. 5

Matrimonium fidelis cum infideli. *caret bono prolis, & ſacramenti, ibid.nu.4*
Contrahere eſt proſtituere membra Chriſti cum gentilibus, ibid.nu.6
Quo iure ſit vetitum, ibid.nu.8
Punitur pæna adulterij, ibid.num.10
Poteſt accuſari a quocunque ibid.nu. 11
An ſit irritum iure diuino, vel naturali, ibid.nu.18
Non dirimitur certa lege Eccleſiæ, ibid.21
Eſt irritum conſuetudine populi Chriſtiani, ibid.nu.22
Super eo poteſt Eccleſia diſpenſare, ibidem num. 25

Matrimonium *fidelis cum infideli baptizato an ſit licitum, vel irritum, lib. 2. cap. 2. num 24*
Contractum inter iudæos in gradibus humana lege prohibitis, poſt eorum conuerſionem non dirimitur. lib.2.cap.3.num.9
Pertinet ad ritus lib.2.cap.18.nu. 6. cum ſeq.
Poſt contrahi etiã ab excommunicato ſed contrahens peccat lib.4.cap.48.nu.13

Matrona *habitu meretriciali veſtita, ſi libidinis cauſa inſectetur non habet actionem iniuriarum, lib.8.cap.12.nu.7*

Medicus. *Vt quis dicatur non requiritur doctoratus, lib.2.cap.25.nu. 3*
Eius appellatione quis contineatur, lib. 2. cap.41.num.11
Accedens ad infirmum in lecto iacentem tenetur illud monere vt confiteatur, lib. 2.cap.41.num.9
Iudæus non poteſt à Chriſtiano in infirmitate vocari, ibid.nu.8
Excommunicatus an poſſit vocari, vel conſuli, lib.4.cap.54.nu.4

Medicina *preparata an poſſit accipi a iudæo, & quid de non preparata, lib. 2.cap.41. a num.15. vſq ad 18*

Memoria *hæreticorum abolenda, lib. 5.cap.21. num.6*

Mens *talis præſumitur qualia ſunt verba, lib. 5.cap 3 nu.4.& 5*

Merces *poteſt peti ab excommunicato, libr. 4. cap 53 nu 4*

Mercimonium *poteſt cum iudæis exerceri, li.2.*

cap.

cap.41.num.18
Meretrix *non poteſt in iudicio comparere per ſe ipſam, ſed cogitur procuratorem, conſtituere, lib. 4.cap. 37.num.10*
Metus *in odium religionis quando incuti dicatur, lib. 4. cap. 41. num.14*
Leuis reputatur vanus, ibid. num.28
Iuſtus cauſatur ex excommunicatione & iniuſta, lib. 3. cap. 1.num.11
Militare *ſub Principe Infideli, an liceat chriſtiano, lib. 1. cap. 11. per tot.*
Miles, *tenetur ſeruare locum ſibi in militia aſſignatum, etiam ſub diſcrimine vitæ, lib. 4. cap. 44. num. 8*
Non poteſt deſeruire Duci excommunicato, lib. 6. cap.52.num.2
Si incidat in hæreſim priuatur militia lib. 5. cap. 20. num. 32
Quanda quis dicatur factus miles, lib. 7. cap. 5. vbi latè.
Nouus quis dicatur, in tract. de Neophyt. cap. 10.num.1
Militia cæleſti, *& ſæcularis quando dicatur, lib. 7. cap. 5. num.10*
Miſericordia *vt proficiat quomodo exercenda, lib. 5. cap. 18. num. 3*
Miſſa. *Cathecumenorum olim quæ erat, lib. 4. cap. 5. num. 3*
Poteſt celebrari in eccleſia in qua eſt ſepultus excõicatus occultus, lib.4.c.60.nu.48
Eius celebratione locus quaſi ſacratur, & gaudet priuilegio, lib. 4. cap. 60.n.25
Miſſio *malis artibus procurata, non reddit religioſum tutum, lib. 8 cap. 8. num. 9*
Moabitæ *in veteri lege prohibebantur intra quartum gradum ingredi l. in eccleſiam, in tract de* Neophyt. *cap. 6.num.5*
Modus *inſpicitur in explicatione actus, lib.8. cap. 12. num. 10*
Monachus, *non efficitur ex habitu, ſed ex profeſſione regulari, lib. 8. cap. 1. num. 2*
Exiſtens in ſtudio poteſt facere elemoſinam de bonis monaſterij, lib.8.cap.2.n.53
Ex licentia permanendi in ſtudio redditur habilis ad omnia quæ ſtudium concernunt, ibid. num 52
Debet habere alimenta à monaſterio, lib. 8. cap. 10. num. 5
Studens debet habitare in cõuentu ſuæ religionis, ſi ad ſit, lib. 8. cap. 2. num. 53
An poſſit præfici capellanus eccleſiæ parochiali, lib. 8. cap. 2. num.37. cum ſeq.
Ex ſola licentia permanendi in ſtudio, intelligitur habere licentiam aſſequendi gradum doctoratus, d. cap. 2. num. 51
Exiſtens in ſtudio obligat monaſterium ad expenſas, d. cap. 2. num. 50
Pendente cognitione an debeat illi dari licentia tranſeundi ad aliam debet morari in monaſterio, lib. 8. cap. 4. num. 20
Egrediens a monaſterio cauſa audiendi leges ciuiles, ſi poſtea reuertitur ad Theologiam non eſt apoſtata, lib. 8. cap. 2. num. 31
Recedens a religione, & ſtatim rediens non eſt apoſtata, lib. 5. cap. 19. num. 22
Monialis *Poteſt transferri de vno monaſterio ad aliud in caſibus in quibus monachus poteſt transferri de vna religione ad aliã lib. 8. cap. 5. num. 1. & 3*
Ex cauſa poteſt tranſferri etiam ad laxiorem, ibid. num. 5
Præſertim ſi fiat translatio cauſa gubernij, ibid. num. 7
Vel ſi fiat a monaſterio non ſeruante clauſuram, ad aliud in quo clauſura ſeruatur, ibid. num. 6
Licentia transferendi poſſit dari ab epiſcopo, ibid. num. 10
Praxis concedendi talem licentiam, nu. 9
Diſpoſitio loquens de monacho habet locum in moniali in materia proportionata, ibid. num. 2
Conuertita emittit profeſſionem per ingreſſum, lib.8. cap. 2. num.5
Turris ſpeculorum de vrbe non eſt verè monial ſed oblata Sancti benedicti, lib.8. cap. 2. num.7
Poteſt recedere a monaſterio ſine apoſtaſia ibid.
Monitio *non requiritur vbi Prælatus procedit extraiudicialiter per cenſuras tuendo in tua. lib. 4. cap. 61. num. 18*
Mortuus, *non eſt homo, li.4.cap.60.nu. 2*
Non poteſt doctorari, ibid. num.4
Poteſt nobilitari, & miles creari num. 8
Ex recidiuo, dicitur mortuus ex prima, infirmitate, lib. 8. cap. 2. num. 36
An ſit capax cenſuræ, lib. 5. cap. 27. num. 12. vide, lib. 4. cap. 60. vbi late.
Inter chriſtianos præſumitur chriſtianus in tract. de Neophyt. cap. 7. num. 10
Mortuum *clericum percutiẽs incidit in canonem, ibid. num. 9*
In reliquis vide in verb. cadauer.
Mulier *In honeſte viuens, non poteſt comparere in iudicio per ſe ipſam, ſed cogitur procuratorem conſtituere, lib. 4.cap.37. num. 10*

N

NActa *conſ. 434. improbatur, libr. 2. cap. 33. num.5*
Natus *vt quis dicatur oportet, quod viuus procedat in lucem, ad nullum declinans monſtrum, lib. 3. cap. 8. nu 5*
Inter chriſtianos, præſumitur chriſtianus

in tract. de Neophyt. cap. 7. num. 9

Neceſſitas emittendi fidei profeſſionem non cenſetur remiſſa per lapſum termini intra quem emittere tenebatur, lib. 1. cap. 13. num. 37

Inducit cauſam obquam poſſit in infirmitate vocari medicus Iudæus, lib. 2. cap. 41. num. 19

Neceſſitas quæ moralis, & quæ præciſa, ibid. num. 20

In caſibus neceſſitatis poſſumus petere conſilium à Doctore, & Medico excommunicato, lib. 4. cap. 53. num. 3. & 4

Item celebrare ſuper re non conſecrata, lib. 8. cap. 12. num. 16

In materia alienationis quando dicatur lib. 5. cap. 36 à num 3

Negare ſe eſſe Chriſtianum non licet, lib. 1. cap. 4. num. 8. extenditur tripliciter, à nu. 10 vſque ad finem.

Negans exterius tantum articulum fidei non eſt hæreticus, ſed peccat mortaliter, lib. 5. cap. 3. num. 7

Negligentia Procuratoris præiudicat domino, lib. 1. cap. 13 num. 26

Viri præiudicat vxori, ibi num. 27

Neophytus. Quis dicatur in tract. de Neophytis cap. 1. num. 1

An dici poſſit is qui eſt ab antiquo tempore baptizatus, ibid num. 2

An dici poſſit is qui eſt filius baptizati, ibid. num. 3

Eſt in eccleſia ſicuti Nouitius in religione, ibid. cap. 2. num. 3

An poſſit promoueri ad Epiſcopatum d. cap. 2. per tot.

An poſſit promoueri ad ordines, in tract. de Neophyt. cap. 3

An ſit capax beneficij ſimplicis, vel curati, ibid. cap. 4

An poſſit promoueri ad officia publica, ibid. cap. 5

Si honoribus proſequatur, facilius in fide ſolidatur, ibid. num. 10

In honoribus aſſequendis poſtponitur antiquo Chriſtiano. ibid. num. 12

An poſt ſtatutum poſſit repelli ne poſſit in aliqua eccleſia habere beneficium, ibid. c. 6. per totum.

An ſit recenſendus inter nobiles, vel ignobiles, in tract. de Neophyt. cap. 8

An retineat iura quæ ſibi competebant ante baptiſmum, ibid. cap. 9

Debet eſſe melioris conditionis quam Infidelis, ibid. num. 2

Retinet omnia bona quæ habebat ante conuerſionem, ibid. num 3

Si ſpolietur debet à Principe reſtitui, ibid. num. 4

An idem procedat in bonis quæſitis ex vſura, ibid. num. 5

Succedit parentibus eodem modo quo ſuccedebat antequam eſſet baptizatus, ibid. num. 8

Debet habere alimenta à parentibus etiam Infidelibus, ibid. num. 11

Debet habere dotem ibid. num. 15

Quid ſi pater non habeat niſi bona quæſita ex vſura, ibid. n. 15. & 16. cum ſeq.

Debet habere legitimam, ibid. num 19. & 20. & 21. Habet ius inquilinatus apud hebræos, ibid. num. 7

Tenetur alere parentes etiam infideles, ibid. num. 24

Tenetur ex delicto patrato ante baptiſmum, ibid. num. 25. & 26

Tenetur ſoluere debita ante, & poſt baptiſmum contracta, ibid. num 22

Diſpoſitio loquens de Neophyto quæ comprehendat in tract. de Neophyt. cap. 10 num. 6

Quouſque quis dici poſſit, in tract. de Neophyt. cap. 10

Neophyto interdicta communio cum Infidelibus, etiam ſanguine coniunctis, in tract. de Neophyt cap. 11

Debet contrahere matrimonium cum Chriſtianis antiquis, ibid. num. 4

Nobilis Priuatus nobilitate, tenetur ad honera nobilium, lib. 4. cap. 16. num. 4

An ſit reputandus Neophytus, in tract. de Neophyt. cap. 8

Nobilitas Neophyti non eſt comparanda nobilitati Chriſtianorum antiquorum, ibid. num 6

Nomen quare mutetur Infidelibus venientibus ad fidem, lib. 1. cap. 1 num. 14

Nominis ſimultanea nuncupatio gignit amorem, lib. 1. cap. 1. num. 8. & ſeq.

Ferendi conditio eſt neceſſaria, & ad vnguem ſeruanda, ibid. cap. 2. num. 10

Antiqui recordatio magnam vim habet, ibid. num. 12. & lib. 2. cap. 44. num. 1

Per conditionem nominis ferendi antiquitus explicabatur tertium genus adoptionis.

Mutatio quando ſit licita, lib. 2. cap. 44. num. 3

Nominatio ad eccleſiam facta à Principe excommunicato vel de perſona excommunicati eſt nulla, lib. 4. cap. 3. num. 12

Notarius Non dicitur habere dignitatem, lib 2. cap. 27. num. 1. Limita ſi ſit notarius Principis ibid. num. 7

Dicitur iudex Cartularius, & habet iuriſdictionem voluntariam, ibid. num. 3

Fungitur officio publico, ibid num. 3

Principis dicitur habere dignitatē, lib. 2.

Digitized by Google

cap. 27. num. 7
Eſſe an poſſit excommunicatum, lib. 4. cap. 30
Eius notis adhibetur fides, ibid. num. 3
Illi adhibetur maior fides quam teſti, ibid. num. 4
Si ſit excommunicatus & exerceat peccat, ibid. num. 7
Reliqua ſupple in verb. Inſtrumentum, & in verb. excommunicatus.
Rogans ſe de teſtamento excommunicati an peccet. lib. 4. cap. 58. num. 5
Si ſit damnatus de hæreſi, an eius inſtrumenta probent, lib. 5. cap. 23. num. 2. & ſeq.
Hæreticus ſi reuertatur ad fidem an reſumat officium notariatus, lib. 5. cap. 20. num. 16

Notarij *fides magna, lib. 2. cap. 27. num. 7*

Notario *actuario adhibetur maior fides, quã inſtrumentantis, ſeu tabellario, lib. 2. cap. 27. num. 6*

Nouitius. *decedens intra annum probationis bona an applicentur monaſterio, lib. 5. cap. 8. num. 1. & 5*
Non poteſt promoueri ad honores religionis, in tract. de Neoph. cap. num. 4

Nurus *an teneatur communicare cum ſocero excommunicato, lib. 4. cap. 49. num. 22*

O

OBligatio. *Ex delicto naſcitur ex æquitate, naturali, lib. 8. cap. 13. num. 22*
Delinquentis ſequuta confiſcatione extinguitur, lib. 5 cap. . .

Obligatus *ad ſoluendum certo die, illo lapſo non cenſetur remiſſa, lib. 1. cap 13. num. 38*

Obedientia *non poteſt præcipere malum, ſed operatur vt poſſit intermittat bonum, lib. 8. cap. 8 num. 6*

Obediens *Antipapæ quem credit eſſe verum Papam non peccat, lib. 5. cap. 5. num. 6*

Obedire *recuſans Papæ non vti Papa ſed vti domino temporali non eſt Schiſmaticus, ſed rebellis, ſi ſit illi temporaliter ſubditus, lib. 9. cap. 2. num. 14*

Oblata *vide in verb. Monialis*

Obſeruantia *cenſuræ. quando obliget etiam ſub periculo vitæ, lib. 4. cap. 44. per tot.*

Occultum *cordis, vel per accidens quando dicatur, lib. 5. cap. 10*

Offenſa. *quæ dicatur, lib. 4. cap. 66 num. 51.*
Manifeſta quæ dicatur, ibid. num. 52
Eſt reprobata vbi defenſio eſt licita, lib. 8. cap. 13. num. 14

Officium. *Publicum committens iudæo committit ſacrilegium, lib. 2. cap. 22. nu. 11. & ſeq.*

Officij *recitatio conſiſtit magis in cordis affectu, quam in pſalmorum pronunciatione, lib. 5. cap. 10. num. 5*

Oldrad. *conſ. 91. reprobatur, lib. 2. cap. 9. num 9*

Opinio. *fallit, & fallitur, lib. 4. cap. 14*
Erronea ſubiecta tamen eccleſiæ non facit hæreticum, lib. 5. cap 4. num. 3
Quamuis erronea ſubiecta eccleſiæ non admittit fidem. lib. 5. cap. 4. num 3

Optio *non dat nouum titulum, ſed conſiſtit in facto, lib 4 cap. 11. num. 4*

Opus *externum quamuis atrox, & horrendũ non conſtituit hæreſim niſi concurrat error intellectus voluntarius, lib. 5. cap. 1. num. 11*

Orandum *pro excommunicato non eſt, lib. 4. cap. 58 num. 15*

Ordinem *recipiens ſcienter ab Epiſcopo qui renunciauit Epiſcopatus caret officij executione, lib. 4. cap. 3. num 16*

Ordinatus *à Schiſmatico per ignorantiam ſupinam, executionem ordinis non recipit, lib. 9. cap. 2. num. 29*

Ordinarius. *cui commiſſa eſt cauſa à Papa quãdo procedat vti delegatus, lib. 4. cap. 38. num. 45*
Non poteſt reſcribere cum clauſula teque abſoluentes ad effectum vt reſcriptum impetratum ab excommunicato valeat, lib. 4. cap. 39. num. 6

P

PActum *de non ſuccedendo etiam iuramento firmatu, inter Infideles non valet, lib. 2. cap. 10 num. 5*

Papa. *procedens vti Papa, non præſumitur ac Iudæis cogitare, lib. 2. cap. 3. n. 3*
Poteſt diſpenſare ſuper homicidio voluntario, licet raro ſoleat, & quomodo, lib 2. cap. 7. num 9. & 10

Papam *non poteſt diſpenſare, vt chriſtiani exerceant vſuras, lib. 4. cap. 19. nu. 5*
Poteſt mittere prædicatores in partibus infidelium impedientes prædicationem armis. propulſare, lib. 2. cap. 37. num. 2 & 3
Communicans cum excommunicato non incidit in excommunicationem, lib. 4. cap. 42. num. 14
Communicans cum excommunicato non videtur illum abſoluere, ibid.
Non ſubiacet iuri poſitiuo, lib. 4. cap. 65. num. 31
Non conſueuit ſibi reſeruare abſolutionem ab hæreſi mentali, lib. 5. c. 10 n. 16

in his quæ ſunt de iure poſitiuo fungitur ampla poteſtate, lib. 8. cap. . ſub n. 2

arochialis *actu dicitur eccleſia curata habita reſpectu Rectoris eci uniſi vicarius ſit perpetuus, lib . cap. 14. num. 1*

Habitu reſpectu populi, iudicatur vti beneficium ſimplex ibid. num. 2

Et ideo non obligat ad reſidentiam neque ad ſacerdotium. ibid. num 4. Nec inducit incompatibilitatem. ibid. num 5

Ad actum reuocata iudicatur ac ſi eſſet nouiter erecta. lib. 1. cap. 15. num. 3

arochiæ *quando poſſit perfici Monachus, lib 8. cap. 2 num. 39*

arochiam *non mutat qui ſe transfert in aliã animo redeundi ad primam, lib. 8. cap. 2. num 34*

arcere *litteris, ſi quis promictat ſi poſtea, non paret, non dicitur commictere iniuriam manifeſtam, lib. 4. cap. 66. num. 56*

Proſ. bijmata quando an poſſit cogi ad renunciandum pontificatu lib. 9. cap. 5. per totum

Ligatur iuramento quando illud reſpicit bonum publicum, vel tendit ad dirigendum ſtatum vniuerſalis eccleſiæ, ibid. num. 1

Tenetur ſubuenire eccleſiæ vniuerſali, ibid. num. 2

eccans *pertinaciter contra articulum fidei poteſt deponi. ibid. num. 9*

Si propter perſequutiones cederet locum Antipapa peccaret grauiſſime, ibid. num. 24

Si poteſt adhibere remedium ſchiſmati, et non curat, poteſt cogi ad cedendum, ibid. num. 28

Eius poteſtas debet eſſe firma, & ſtabilis ibid. num. 12

romouens *Neophytum ad Epiſcopatum videtur, cum eo diſpenſare, in tract. de Neophyt cap. 2. num 15*

aria ſunt *non eſſe, vel eſſe non poſſe apparere, in tract. de* Neophyt *cap. 7. num. 5*

ater *ſpiritualis æquiparatur naturali, lib 4. cap. 49 num. 19*

arentes *certos nominans ſi reperiantur impuri, docto de errore poteſt monere a*[illegible]*, in tract. de Neophyt. cap. 7. num 25.*

atruus *inter Iudæos ducit in vxorem neptem ex fratre. lib. 2. cap 18. num. 8*

atrini *non habent poteſtatem in filijs aliorum parentibus inuitis, lib. 2. cap. 32. num. 5*

aulus Apoſtolus. *An venerit ad fidem, & actus, vide lib. 2. cap 31. num 3 & 15*

An fuerit vſus remedio cenſurarum, lib. 4 cap. 42. num 4

Prohibuit Neophytos promoueri ad Epiſcopatum non ex præcepto Chriſti, ſed vti Doctor eccleſiæ, in tract. de Neophyt. *cap. 2. num. 12*

Mira ſemper dexteritate ſtuduit æqualitatem in eccleſia ſtabilire, in tract. de Neophyt. *cap. 6. num. 2*

Peccatum *neque committitur, neque tollitur ſine voluntate, lib. 4. cap. 69 num. 12*

Pecuniam *dare Iudæo vt ad Chriſtum conuertatur an ſit licitum, diſtingue, vt lib. 2. cap. 36. num. 2*

Pecuniæ *magna vis ad cogendum, ibid. num. 3*

Peccatum *veniale an committere liceat ad vitandum vitæ periculum, lib. 4. cap. 44. num. 26*

Pena *legis debemus eſſe contenti, lib. 2. cap. 44. num 9*

Penam *imponere, & impedire lucrum differunt, lib. 1. cap. 16. num 5*

Penſiones *Domorum non poſſunt Iudæis augeri, lib. 2. cap 1. num 22*

Penſio *in odium hæreſis venit appellatione beneficij, lib. 5. cap. 9. num. 7*

Per contractum matrimonij extinguitur lib. 8 cap 3. num. 3. Limita vt num. 4. & 5 & 6. & 7

Penſionem *retinere poſſunt etiam coniugati Milites ſanctorum Maurity, & Lazari, milites Sancti Stephani, & Milites Lauretani, lib. 7. cap. 3. à num. 7. cum ſeq.*

Percutiens *laicum, credens ſe percutere clericorum non incidit in canonem, lib. 5. cap. 5. num. 2*

Periculum *mutilationis membrorum, infamiæ, ſeruitutis, filiorum, & bonorum amiſſionis an faciat vt quis poſſit communicare excommunicato, lib. 4. cap. 4. num. 31*

Periculi *vitandi cauſa, clericus poteſt barbam, & comam geſtare, lib. 8. cap. 2. num. 13*

Perfectio *religionis in quo conſiſtit, lib. 8 c. 6. num. 1. vſque ad 4*

An ſit cauſa tranſlationis, ibid. num. 4. cum ſeq.

Permiſſo fine, *permittuntur omnia quæ tendunt ad illum. lib. 4. cap 55. num 4*

Permutatio *requirit cõſenſum vtriuſque partis, & capacitatem permutantium, lib. 4. cap . num 19*

Perſeuerans *in excommunicatione non dicitur qui petit abſolutionem, quamuis eam non obtineat, lib. quarto capitulo octauo num 5*

Vt quis dicatur perſeuerans requiritur notitia lib 4 cap. 24. num. 20

Poſt annum readitur de hæreſi ſuſpectus lib. 4. cap. 4. cap. 7. num. 21

Habet

Habet contra ſe præſumptum contemptum clauium, ibid. num.7
Perſeuerantia habet vim conſenſus expreſſi, ibid. num. 19
Longo tempore perſeuerans poteſt moneri aliqua pæna grauiori, lib. 4. cap. 63. num. 20
Et quomodo, lib. 5. cap. 2. num.1

Perſeuerantia. *Differt à pertinacia, & quomodo, lib. 5. cap. 2. num. 1*
Importat actum virtutis, & fortitudinis ibid. num. 2
Proprie non datur in hæreſi, num. 5

Piæ cauſæ *priuilegio an gaudeat relictum à Iudæo pijs locis, libr. 2. capitulo 13. num. 1*

Pertinacia. *Opponitur perſeuerantiæ, ſicuti vitium opponitur virtuti, lib.5.cap. 2.nu.3*
Quomodo differat à perſeuerantia, ibid. num.1
Etiam occulta conſtituit hæreticum, ibid. num.9
Temporis diuturnitas non eſt neceſſaria ad eam inducendam, ibid. num. 11

Pilatus. *Quomodo dederit Iudæis facultatem iudicandi Chriſtum. lib. 2. cap. 15. numero 27*

Pius V. *ſolemniter baptizauit quendam ex primarijs Iudæorum, eumque nobilitate, & priuilegijs decorauit, in tract. de nobilit cap. 5. num. 7*

Plebius *adoptatus à ſenatore efficitur nobilis, in tract. de Neophyt. cap. 8. num. 4*

Plumbator *in curia, licet ferat ſcapulare, & a Pontifice nominetur conuerſus ordinis Ciſtercienſis, tamen non eſt religioſus d. ordinis, lib. 8. cap. 2. num. 11*

Plus, *& minus non differunt ſpecie, lib. 6. cap. 4. num.9*
Plus ſceleris eſt in apoſtaſia quam in hæreſi, lib.6. cap. 4. num.8

Plures *militiæ diuerſi generis non compatiuntur, lib. 7. cap. 5. num.11*

Populus *hebræorum abſtinuit 40. annis a circumciſione, & quare, lib. 4. cap. 44. numer. 16*

Portionarij, *& Cappellani in Cathedralibus non tenentur facere fidei profeſſionem, etiam ſi ſint de capitulo, lib. 1. cap. 13. num. 57*

Poſſeſſio *pacifica ad effectum vt quis teneatur facere profeſſionem fidei, quæ dicatur, lib. 1. cap. 13. num. 63*
Trahitur de vno actu ad alium, lib.4. cap. 61. num. 52
Alterius inuadi non debet, ibid. num. 55
Nec ſua poteſt autoritate propria recuperari nu.56
Sola ſufficit vt poſſit procedi extraiudicialiter, lib. 4. cap. 61. num.60

Poſſeſſio *capta ante factam fidei profeſſionem an ſit manutenibilis, lib. 1. cap.16.nu.11*
An ſit reſtitutibilis, ibid. num. 14
Acquiritur ex ſimplici miniſterio facti, lib. 4. cap. 25. num.14
Vera eſt penes hæreticum antequam contra ipſum feratur declaratoria, lib.5. cap. 31. num. 10
Vt ea quis priuetur eſt opus Iudicis facto, lib. 7. cap. 1. num. 9

Poſtulare *prohibitus cenſetur prohibitus poſtulare etiam pro coniuncto, lib. 4. c. 28.n. 3*

Præcepta iudicialia *In morte Chriſti ceſſauerunt reſpectu omnium gentium, & ſpecialius reſpectu iudæorum, lib. 2. cap. 15. num.16*
Non reſpiciunt cultum, ſed modum politice viuendi, ibid. num. 21

Præcepta *Cerimonialia, atque iudicialia poſt Chriſti mortem non habent vim obligandi niſi reperiantur lege euangelica, vel poſitiua confirmata, lib. 2. cap. 14. num.2*

Præceptum *profitendi fidem externam vide in verb. fides externa profeſſio.*

Præceptum *Inferioris, iuſſu ſuperioris ſoluitur, lib. 1.cap. 11. num.3*
Vitandi excommunicatos quo iure ſit introductum, lib. 4. cap. 42. vbi plene
An afficiat quando adeſt, periculum mortis violentæ, lib. 4. cap.44. vbi latè.
Obedientiæ quo iure introductum, lib. 4. cap. 42. num. 11
Seruandi feſtum non obligat ſub mortis periculo, lib. 4. cap. 44. num. 4

Prædicatores *tenentur emittere fidei profeſſionem, lib. 1. cap. 13. num. 6*
Ad eos ſemel in edogmada coguntur accedere Iudæi, lib. 2. cap. 37. num. 4

Prælatio *in venditione Inquilinatus an competat iudæis, lib. 2. cap. 16 num. 7. & 9*

Prælatus *propter violentiam poteſt in aliena diœceſi exercere iuriſdictionem, lib.4.cap. 61. num. 42*
Si grauiter ſegerat in ſubditos eſt puniendus, lib.8.cap.2.num. 27
Pro ſcandalo vitando, quando cogatur renunciare, lib. 9. cap. 5. num. 8
Regularis an teneatur facere fidei profeſſionem, lib. 1. cap. 13. num. 5. & ſeq.

Prælatus *pro defenſione iniuriam eccleſiæ quãdo poſſit procedere extraiudicialiter per cenſuras, lib. 4. cap. 61. per totum.*
An poſſit eſſe iudex in cauſa propria ibid. num. 6
Extraiudicialiter procedens quam vtilitatem conſequatur, num.5
Non poteſt ſuſpectus recuſari num.8
Non tenetur admittere partem ad appellandum,

landum, num. 11. *nec ad probaudum*, *num.* 12
Quomodo debeat probationes partis imſpicere num. 16
Poteſt ferre cenſuras etiam extra territorium. 19. *&* 32
Non tenetur monere partes, ſed ſi moneat agit vrbanius.
Induit perſonam rei 23.
*Si babeat iuriſdictionem ex conſuetudine an poſſit extraiudicialiter procedere, n.*23 *poteſt procedere extraiudicialiter non ſolum pro tuendis iuribus eccleſiæ ſed etiam proprijs, nec ſolū pro immobilibus ſed et mobilibus, & pro tuenda propria perſona, & recuperanda poſſeſſione, amiſſa, et non ſubditos a num.*27.*vſque ad* 47. *non aliqui caſus in quibus non poteſt procedere a num.* 49. *Sunt obſtante litis pendentia num.* 61
ræsbiter *non poteſt relinquere heretico etiam conſanguineo, lib.* 2. *cap.*44. *num.* 11
ræſcriptio *an ſit introducta de iure, vel æquitate, lib.* 2. *cap.* 20. *num.*12
inceps *concedens priuilegium non ab dicat a ſe poteſtat m non mutandi illud, lib.*2. *cap.*15. *num.* 26
Sæcularis an poſſit concedere Iudæis licentiam, remiſſiue, lib. 2. *cap.* 19. *num.* 10
Non poteſt derogare his quæ reſpiciunt decorem Chriſtianæ dignitatis, lib. 2.*cap.* 28. *num.* 14
Poteſt etiam publicis propoſitis edictis polliceri remiſſionem ſeu deminutionem ſolutionum infidelibus ad fidem venientibus, lib. 2.*cap.* 36. *num.* 7
Poteſt contrahere cum Iudæis lib. 2. *cap.* 42. *num.* 3
An poſſit expellere iudæos pacifice viuentes, lib 2. *cap.* 51
Etiam ſæcularis non præſumitur quod velit fauere exiſtenti extra eccleſiam, lib. 4 *cap.* 40. *num.*4
Iure directiuo ligatur propria, lege lib. 4. *cap.* 41. *num.* 15
iuatio *præſupponit habitum, lib.* 2. *cap.* 42.
Inducitur ipſo iure per crimen inferens pænam priuationis ſi ſit notorium, lib. 4. *cap.* 7. *num.* 5
inceps *non ſolet excōmunicari niſi pro crimine atroci, & graui, lib.* 4. *cap.*52.*num.*4
An poſſit prohibere libros, lib. 2. *cap.* 22.
iuatus *Nobilitate, intelligitur priuatus quo ad ea quæ afferunt vtilitatem, lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 13
Loco, & capitulo non intelligitur priuatus quoad ea quæ ſunt oneris, ibid.nu. 14
iuato *interroganti nos de fide, quando teneatur reſpondere, lib.*1. *cap.* 12. *n.*5. *&* 6
Priuilegium *alicui conceſſum non tollit ab eo fauorem iuris communis, lib.* 2. *cap. cap.* 29. *num.* 9
Quamuis apoſtolicum, vbi poteſt preiudicare diuine inſpirationi, eſt intelligendum vt non præiudicet, alias non valet lib. 2. *cap.* 33. *num.* 2
Martini V. conceſſum iudæi ne poſſint cogi ad deferendum ſignum quo diſtinguantur a chriſtianis, eſt reuocatum, lib. 2. *cap.* 43. *num.* 2
Non *deferendi ſignum poteſt a* Papa *concedi iudæis ex cauſa, ibid. num.* 6
Conceſſum Iudæo *eſt odioſum, lib.* 2. *cap.* 49. *num.* 2.
Prælationis *in contractu mutui conceſſum Iudæis non extenditur ad alios cōtractus, ibid.num.* 3
Conceſſum iudæis ne poſſint cogi ad reſtituendum pignus furto ſubtractum, non comprehendit furtū cuius ipſi habuerun ſcientiam, ibid. num. 4
Conceſſum iudæis ne poſſint cogi niſi per certos officiales, quomodo debet intelligi, ibid. num. 5
Conceſſum iudæis, vt libris eorum ſcriptis hebraicæ adhibeatur fides, qumodo debeat intelligi, & per quos debeant interpetrari lib. 2. *cap.* 49. *num.* 6
Conceſſum iudæis, vt poſſint dare ſub vſuris captis pignoribus, quomodo debet interpetrari, ibid. num. 7
Perſonale non præſumitur conceſſum conſtitutis extra eccleſiam, lib. 2. *cap.* 20. *num.* 10
Vt quis non teneatur vitare excommunicatos ſi ſit conceſſum, à ſede apoſtolica an valeat, lib. 4. *cap.* 42. *num.* 12
Debet ſuffragari tantum catholicæ fidei obſeruatoribus, lib. 5. *cap.* 19. *num.* 2
Impetratum ab heretico eſt nullum, etiam ſi habeat clauſulas derogatorias, lib. 5. *cap.* 20. *num.* 34. *&* 35
Inſertum in corpore iuris, non cenſetur derogatum per generalem conſtitutionem, lib. 5. *cap.* 14. *num.* 5
Etiam a Papa conceſſum, quod liceat appellare ab eo ad alium, non valet, lib. 9. *c. cap.* 2. *num.* 10
Probatio *facta ſūmarie. facta & ſine cauſæ cognitione nō tranſit in iudicatū, intruct. de* Neophyt. *cap.* 7. *num.* 24
Pluribus probationibus concurrentibus preualent fortiores, ibid. num. 22
Item preualent quæ faciant pro puritate ibid. num. 22
Proceſſus *quando fit contra excommunicatum vti ſuſpectum de hæreſi, debet fieri ab inquiſitoribus, lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 13

Factus

Digitized by Google

INDEX

Factus ab excommunicato non valet, lib. 4 cap. 17. num. 3. Item, & factus ab hæretico, lib. 5. cap. 20. num. 9

Procurator. *præiudicat Domino in omittendo lib 1. cap. 13. num. 26*

Conſtitutus ad faciendam fidei profeſſionem ſi eam facere negligat, an prouiſus lucretur fructus, ibid. num. 25

Eius officium an ſit vile. lib. 2. cap. 26 num. 3

In Romana curia officium Procuratoris eſt honestiſſimum, ibid. num. 6

Nec exerceri ſolet niſi à Doctoribus, ibid. num. 8

Non poteſt exereceri à Iudæo, & ſi exerceat damnatur exilio, ibid. numero nono & 10

Si ſit excommunicatus non poteſt exercere, lib. 4. c. 24. vbi amplia nouem modis.

Poteſt defendere cauſam ſuam in iudicio ibid. num. 13

Per litis conteſtationem efficitur Dominus cauſæ, non inſtantiæ, ibid. numero 10

Geſta cum procuratore excommunicato an ſint nulla, ibid. num. 14

Conſtituens procuratorem excommunicatum ſed ignoranter, ſi certioratus de abſolutione perſeueret in eadem voluntate, mandatum accipit robur exnouo conſenſu, lib. 4. cap. 24. num. 18

Subſtitutus ab habente poteſtatem ſubſtituendi, videtur ſubſtitutus a principali, lib. 4. capit. 25. nu. 7

Si ſit excommunicatus an poſſit alium loco ſui ſubſtituere, lib. 4. cap. 25

Procuratorem. *excommunicatum conſtituens ignoranter, poteſt contra illum agere ad damnum, eo quia ſe ingeſſit in officio ſibi prohibito, lib. 4. cap. 24. num. 16*

Procuratoris *conſtitutio expeditur per viam contractus, lib. 4. cap. num. 6*

Procuratores *plures, in Romana curia aſſumpti ad officia, lib. 2. cap. 26. num. 7*

Procurator *In rem propriam non repellitur a iudicio, quamuis Dominus ſit excommunicatus, lib. 4. cap. 32. num. 7*

Excommunicati non poteſt agere in iudicio, lib. 4. cap. 31. num. 5

Vniuerſitatis an poſſit agere quando officiales vniuerſitatis ſunt excommunicati, lib. 4. cap. 31. num. 8

Procuratorem *an teneatur conſtituere excommunicatus in caſibus in quibus poteſt eſſe in iudicio, an vero poſſit comparere per ſe ipſum, lib. 4. cap. 37*

Prcuratorem *conſtituere, qui ratione delicti perſonaliter comparere non poteſt, lib. 4. cap. 37. num. 3*

Procurator Idoneus *vbi non reperitur, excommunicatus poteſt comparere per ſe ipſum, lib. 4. cap. 37. num. 12*

Procuratorum *copia in ciuitatibus inſignibus præſumitur, ibid. num. 13*

Profeſſio *fidei vide in verb. fidei profeſſio.*

Profeſſio. *facta vigore reſcripti impetrati ab excommunicato eſt nulla, lib. 4. cap. 38. num. 4. vide cap. 41. num. 6*

Facta per excommunicatum an valeat, lib. 4. cap. 41

Inducit obligationem mutuam inter profeſſum, & religionem, lib. 4. cap. 41. nu. 2

Superior recipiens excommunicatum ad religionem malefacit, lib. 4. cap. 41. nu 9

Facta intra annum probationis eſt nulla lib. 8. cap. 2. num. 5

Progenies *quos comprehendat in tract. de* Neophyt. *cap. 7. num. 29*

Prohibitio *alienationis facta ad fauorem delinquenti non impedit quominus bona tranſeant in fiſcum, lib. 5. cap. 32. numero 69*

Prohibitus *poſtulare cenſetur prohibitus etiam pro coniuncto, lib. 4. cap. 28. num. 3*

Promiſſio *quælibet etiam iurata reſtringitur ad licita, & de iure permiſſa, lib. 4. cap. 56. num. 11*

Promouendi *ad catedrales quando teneantur emittere fidei profeſſionem, lib. 1. cap. 13. & vide in verb. fidei profiſſionem.*

Promoti *ab doctoratum tenentur emittere fidei profeſſionem, lib. 13. num. 3*

Propoſitio. *hæretica quæ dicatur, lib. 5. cap. 8. num. 1. poteſt proferri a non hæretico, n. 3*

Catholica quæ ibid. num. 2

Sapiens hæreſim quæ num. 9

Erronea quæ num. 10

Temeraria num. 11

Schiſmatica, & ſeditioſa num. 13

Scandaloſa, & male ſonans num. 14

Iniurioſa num. 15

Impia num. 16

Blaſphema num. 17

In reliquis vide in verb. aſſertio

Prouiſus. *ſede vacante an teneatur facere fidei profeſſionem, lib. 1. cap. 13. num. 15*

Tenetur vltro ſe offerre ad faciendum fidei profeſſionem, nec eſt monendus, ibid. num. 19

Tenetur emittere fidei profeſſionem etiam ſi illam emiſiſſet ex alia cauſa, ibid. n. 19

Abſens qualiter emittat fidei profeſſionem, ibid. num. 39

Non faciens fides profeſſionem non facit fructus ſuos, etiam ſi contra ipſum non ſit lata ſententia vel alias non ſit facta declaratio, ibid. num. 43

Non tenetur ad fidei profeſſionem ante adeptam poſſeſſionem etiam ſi ſtet per ipſum quominus poſſeſſionem adipiſcatur ibid. num. 50
Non tenetur probare ſe purum etiam ſi ſit prouiſus in eccleſia in qua non poſſunt admitti niſi puri, in tract. de Neophyt. cap.7.num 8
ouiſo *Incumbit onus probandi ſe feciſſe fidei profeſſionem, lib.*1.*cap.* 13.*num.* 40.*Limita, vt num.* 42
ouiſio *impetrata per excommunicat o abor dinario extra caſum abſolutionis, & appellationis eſt nulla, lib.* 4.*cap.*39.*nu.* 7
iblica *boneſta non contrahitur inter iudaos lib.* 2.*cap.* 4.*num.*9
ipillus *non poteſt adire hareditatem quamuis lucroſam, ſine tutoris auctoritate, lib.* 2.*cap.* 32 *num.*8
*Quomodo poſſit communicare cum Tutore excommunicato, lib.*4 *cap.*51
iritas ſanguinis.*non eſt probanda quia præſumitur,in tract. de Neophyt.c.*7.*n.*8.*&* 9
Alleganti impuritatem incumbit onus probandi, ibid. nu. 11. *& eſt probanda plenè ibid. num.*19
In paritate probationum attenduntur illa qua faciunt pro puritate, ibid. nu. 21
Semel admiſſus ad capellaniam vti purus ſi illi renunciet an egeat nouo proceſſu, ibid. num. 26
Reliqua vide in verb. impuritas & in verb. ſtatutum ſuper puritate ſanguinis.

Q

QValitas *requiſita à lege vbi non verificatur, non habet locum legis diſpoſitio. in tract. de Neophyt. cap.*7.*numero* 31
Pracedens baptiſmum non habetur in conſideratione, in tract. de Neophyt.cap. 8.*num.*2
*Conſanguineorum confert ad nobilitatem vel ignobilitatem, ibid. num.*5

R

RAbbinorum *ordinationes non ſunt etiam inter iudaos ſeruanda, lib.* 2.*cap.* 15.*num.* 2. *& cap.* 17. *num.* 2
Ratihabitio.*Non habet locü vbi non reperit extremum habile, lib.*4.*c.*24.*n.*24
Non *ſupplet in babilitatem procuratoris, ibid. num.* 23
Ratio.*Duplex vbi viget, ceſſante vna, & alia remanente, remanet eadem diſpoſitio, lib.* 2.*cap.* 19 *num.*7
Vbi plura habent vnam rationem,expreſſio vnius exemplificat non reſtringit,lib. 4. *cap.* 48 *num.* 25
Regulat diſpoſitionem eamq. reducit ad rationem, lib. 5. *cap.* 20. *num.* 24
Vna ſufficit ad ſubſtituendam diſpoſitionem, lib. 5.*cap.*21.*num.*4
Rationis *Idemptitas, vel maioritas æquipollet expreſſioni, lib.* 3.*cap.* 7.*num.*13
*Inducit idemptitatem diſpoſitionis, lib.*4.*cap.* 39. *num.*4
Receſſus *à religione quando dicatur temerarius, lib.* 8. *cap.* 2.*num.*1
Reconciliatio *loci an poſſit fieri à ſimplici ſacerdote, lib.* 4.*cap.*60. *num.*37
Rector *dicitur etiam is qui deputatur ad curam animarum à laico, cui competit ius nominandi, lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 61
Redimere *ſemetipſum quoquomodo iniuſtè vexato licet, lib.* 8.*cap.* 13. *num.* 5
Reg. de annali *non tuetur hareticum, lib.* 5.*cap.* 19. *num.* 17
Neq. illum de cuius non titulo conſtat notorie, lib. 5. *cap.* 19. *num.*18
*Neque fæminam, ibid. num.*19
Neque iudæum ibid.
Reg. *triennalis an ſuffragetur illi qui accepit poſſeſſionem non facta fidei profeſſione, lib.* 1. *cap.* 16.*num.*12
Suffragatur excommunicato, lib. 4. *cap.* 13. *num.* 2
*Non ſuffragatur heretico, lib.*5.*cap.* 19. *num.* 16
Regulę *in harendum quouſque de exceptione non conſtat, lib.* 4. *cap.* 38. *num.* 2
Regularis. *Illi non conceditur indultum retinendi beneficia curata, lib.* 8. *cap.* 2.*n.*42
Renunciare *iuri ſuo quando quis cogi poſſit, lib.* 9. *cap.* 5. *num.* 11
Reſignatio *ad fauorem ſchiſmatici non valet ibid. num.* 27
Rei *appellatio eſt generalis, lib.* 2.*cap.*16.*n.*10
Religio *omnis eſt de iure poſitiuo, lib.*4.*c.*4.*n.*2
Debet perquirere religioſos fugitiuos. lib. 8. *cap.*10.*num.* 8
Non tenetur recipere Monachum eiectum pænitentem, lib. 7. *cap.* 11. *num.*9.
Religio *quæ ſit ſtrictior quæ debeant inſpici, ad iſtum effectum lib.* 8. *cap.* 6. *n.* 6.*&* 8
Minimorum an ſit ſtrictior religione Carthuſianorum, lib. 8. *cap.*7
*Quæ ſit perfectior.lib.*8.*cap.*6.*per totum.*
*Poteſt eycere Monachum in corrigibilem, lib.*8. *cap.* 10. *num.*6
*Non poteſt compellere expulſum, vt reuertatur,vel ut aliam ingrediatur, lib.*8.*cap.* 11. *num.*7
Religionem *non dicitur ingreſſus ante emiſſã profeſſionem, lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 3
Religioſus.*ſub pretextu nullitatis profeſſionis non poteſt per egreſſum priuare religionem ſua poſſeſſione,lib.* 8. *cap.* 14. *num.* 3

Non

Non poteſt egredi a religione niſi ſequuta ſententia iudicis declaratoria, ibid. num. 4

Ferens habitum coopertum; an dicatur apoſtata, lib. 8. *cap.* 12. *num* 1

Accipiens pecuniam mutuam propter ſtudium obligat monaſterium, lib 8 *cap.* 2. *num.* 48

In reliquis vide in verbo Monachus.

Repudium. *Datur inter iudæos, lib.* 2. *cap.* 18 *num.* 11

Eo facto repudians tranſit ad ſecunda vota, ibid. num. 12

Fit eorum Sacerdote iudæorum, non coram Epiſcopo, *ibid. num.* 15

Reſcriptum *Impetratum ab excommunicato, eſt nullum ipſo iure lib.* 4 *cap.* 38

Siue ſit impetratum à ſe ſiue à procuratore, ibid. num. 2. *Etiam ſi ſit impetratum ratione publici officij, & ſiue ſit reſcriptum cōceſſum a ſede apoſtolica, ſiue a Prælato, ſiue a Principe ſæculari ibid. nu* 5. *Etiam ſi ſit excommunicatus occultus, num.* 8. *Limita vt ibi. Etiam ſi ſit Promotor fiſcalis, & ſit impetratum pro cauſa fiſcali num.* 10. *Etiam ſi ſit conceſſum a Principe motu proprio, num.* 13. *Etiam pars aduerſa conſentiat impetrationi n.*6

Quid ſi ſit impetratum ab excommunicato & non excommunicato vide num. 15

Impetratum ab excommunicato, & non excommunicato an valeat, ibid. num. 15.

Non inducit litis pendentiam, neque in petitorio, neque in poſſeſſorio, num. 16

Non validatur ex abſolutione ſubſequenti, num. 17

Reſcripti *impetratio eſt præambulum iudicij lib* 4 *cap.* 38. *num.* 1

Eſt actus extraiudicialis, ibid. num. 52

Præſentatio eſt pars proceſſus, ibid. numero. 22

De ſtilo curiæ continet abſolutionem a cenſuris. num. 22

Appellatione venit etiam reſcriptum Prin*cipis ſæcularis, lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 1

Reſcriptum *reſpectu diuerſorū poteſt eſſe validum, & inualidum, lib.* 4. *cap.* 38. *numero* 44

Reſcriptum *impetratum ab hæretico eſt nullum, lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 34

Reſeruatio caſus. *In articulo mortis, non datur, lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 18

Internorum non expedit, lib. 5. *cap.* 10. *num.* 18

*Sub generali reſeruatione peccatorum non comprehenduntur peccata mere interna, lib.*5. *cap.* 10.*num.* 17

Reſpublica *Sicuti malis hominibus, ita malis libris expurganda, lib.* 5. *cap.* 21.*num.* 4

Reſtitutio in integrum. *An poſſit peti per excommunicatum, lib.* 4. *cap.* 35

Retrotractio. *non fit in conditione poteſtatiua lib.* 5. *cap.* 52. *num.* 38

Neque in vltimis voluntatibus quo ad implementum conditionis, ibid. num. 44.

Limita in contractibus ibid. num 37

Non fit in cenſuris, lib. 4. *cap.* 64. *nu.* 27

Rex *Francorum Carolus a Medico iudæo venenata potione interemptus, lib.* 2. *cap.* 41. *num.* 21

Regum *Hiſpaniarum leges ne conſtitueretur generis; & proſapiæ differentia; in tract. de* Neophyt. *cap* 6. *num.* 12

Regis *Aragonum edictum circa prædicationem infidelium, lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 5

Rege *abolito, cenſentur etiam abolitæ leges, & inſtituta, lib.* 5. *cap.* 23. *num.* 3

Relaxatio *quomodo differat ab abſolutione, & reuocatione, lib.* 4. *cap.* 65

Renunciatio *facta metu excommunicationis iniuſta eſt nulla, lib.* 4. *cap.* 13

Ad fauorem facta per clericum poſt quam contraxit matrimonium eſt nulla, lib. 7. *cap.* 1. *num* 10

Reus *quamuis excommunicatus poteſt ſe defendere, lib.* 4. *cap.* 63. *num.* 3

Reuocatio *quomodo differat ab abſolutione, & relaxatione, lib.* 4 *cap* 65

Ritus iudæorum. *Qui tendunt in opprobrium fidei, non ſunt tolerandi, lib.*2.*c.*18.*n.* 1

Non attenduntur quando aduerſantur legi primitiuæ Iudæorum, ibid. num. 4

Attenduntur in matrimonijs inter eos contrahendis, ibid. num. 6. *&* 7

*Item & in præſtatione iuramenti, ibid. n.*14. *&* 15

S

SAcerdos *ſi poſt excommunicationem exerceat actus Epiſcopales ſibi conceſſos ex priuilegio, an ſit irregularis, lib.*4.*c.*2.*n.* 11

Tenetur cauſam agere per Procuratorem lib. 4. *c.*37. *nu.*9

Sacerdotium *reperitur tantum in eccleſia lib.* 2. *cap.* 1, *num.* 9

Appellatione Sacerdotij continentur omne Sacramentum, lib. 2. *cap.* 1, *nu.* 10

Quamuis degradatus conficit corpus Chriſti lib. 9. *cap.* 2. *num* 18

Sacramenta *non reperiuntur niſi in eccleſia, lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 1. *& lib* 9. *cap.*2. *num.* 4. *vide num.*32

*Non eſt licitum recipere ab hæreticis, vel ſciſmaticis vel excommunicatis, lib.*5. *cap.* 13. *num.* 10

Sacramentorum *miniſter conſideratur vti inſtrumentum Dei, non vti inſtrumentum eccleſiæ, lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 14

Sacramenta *quædam deſiderant exequutionem, quædam habent ſolam gratiam pro exequutione, lib. 9. cap. 2. num. 19*

Sacrificans *dæmoni, vel Idolis eſt apoſtata, lib. 6. cap. 2. num. 2*

Salamon *Corcoſſus hebræus à Gregorio 13. baptizatus, & honoribus decoratus, in tract. de Neophyt. cap. 5. num. 8*

Salamonis *cor à mulieribus depravatum, lib. 2. cap. 2. num. 3*

Salutari *an poſſit excommunicatus, lib. 4. cap. 46. num. 11. & 12*

Salutare *prohibitus, an ſit prohibitus de tegere caput. ibid. num. 12*

Salutis *tuendæ gratia multa facta ſunt quæ alioqui facta non fuiſſent, lib. 8. cap. 13. num. 9*

Sanguinis *puritas eſt habenda in conſideratione, in tract. de Neophyt. cap. 6. num. 12*

Scandali *vitandi gratia quando quis cogatur dimictere propria, lib. 9. cap. 5. n. 14*

Schiſma. *vox græca ſignificans ſciſſuram, lib. 9. cap. 1. num. 1*

Propriè quando dicitur, lib. 9. cap. 1. n. 4

Crimen omnium grauiſſimum, eo. lib. cap. 2. num. 9

Eius ratio in quo conſiſtat, lib. 9. cap. 1. num. 11

Quomodo diffinitur, eod. lib. cap. 1. num. 2. 5. & 8. & ſeq.

Schiſmatici. *Dei hoſtes reputantur, lib. 9. c. 2. num. 7*

Illorum genera quot, eod. lib. cap. 1

Non habent claues Cæli, ſed Inferni, lib. 9. cap. 3. num. 2

An ſint in eccleſia, eod. lib. cap. 2

In populo Iſraelitico qui fuere, eod. lib. cap. 1. num. 18

Dum Sacramenta miniſtrant, conſiderantur tanquam inſtrumentum Dei, non eccleſia, eod. lib. cap. 2. num. 21

Vt poſſint dici requiritur quod antea habuerint eccleſiæ vnitatem, eo. lib. cap. 1. n. 4

Schiſmatici non ſunt, *qui licet actualiter non obediunt ſummo Pontifici, hoc tamen faciunt per errorem, & habent promptitudinem voluntatis illum recognoſcendi eod. lib. cap. 2. num. 33*

Neque iudæus, vel Infidelis, eod. lib. cap. 1. num. 9

Neque ſubditus Principis laici, qui in rebus temporalibus recuſat iudicium Papæ lib. 9. cap. 1. num. 12

Scholas. *Chriſtianorum intrare non poſſunt iudæi, lib. 2. cap. 41. num. 36*

Et quid de conſuetudine, ibid. num. 37

Scriptor, *dici poteſt etiam is qui eſt deputatus ad ſcribendum, quamuis ſcribere non ceperit lib. 3. cap. 7. num. 5*

Sententia excommunicationis *quoad effectum abſolutionis non tranſit in iudicatum, licet tranſeat quoad alios effectus, lib. 4. cap. 63 num. 7 & 8. In reliquis in vide verb. excommunicatio.*

Sententia *lata per excommunicatum eſt nulla, ſiue ſit diffinitiua, ſiue inter loquutoria, ſiue ſit lata ab eo ſolo, ſiue ab eo, & alys, lib. 4. cap. 18. per totum vbi ampliatur octo modis, & limitatur tripliciter.*

Si ſit lata ab excommunicato, & ab alio non excommunicato an ſubtiineatur, ibid num. 7. vſque ad 11

Lata in fauorem fidei valet, etiam ſi ſit lata ab excommunicato, lib. 4. cap. 18 n 16

Quid ſi iudex communi reputatione habebatur pro abſolutio, ibid. num. 14

Interloquutoria Iudicis contra excipientem de excommunicatione a qua non eſt appellatum validat proceſſum, lib. 4. cap. 38. num. 55

Sepultura eccleſiaſtica *Non eſt tradenda Infideli, lib. 2. cap. 39. num. 15*

Vendi non poteſt, ſed poteſt vendi locus ad ſepulturam deſtinatum, lib. 3. cap. 7. nu. 13

Sepulturæ *vnitas coniunctionem denotat animorum, lib. 4. cap. 60. num. 16*

Sepultura eccleſiaſtica *eſt ſpecies communicationis in diuinis, lib. 4. capitul. 60. num. 15*

Sepulturæ *carentia in eccleſia eſt pæna inobedientiæ, lib. 4. cap. 60. num. 17*

Seruus *iudæi Non poteſt eſſe volens baptizari, lib. 2. c 28. num. 4.*

Fugiēs ad eccleſiā vt baptizetur efficitur, liber, ibid. num. 5

Emptus à Iudæo mercimonij cauſa, ſi intra tres menſes non ſequuntur venalis efficitur, liber, ibid. num. 7

A iudæo niſi dimictatur cogitur Iudæus ad dimittendum ab Epiſcopo, ibid. nu. 6

Aſcriptius non poteſt a iudæo grauari duriore onere quam ſoleant grauari originarij, ibid. num. 23

Quomodo poſſit communicare domino excommunicato, lib. 4. cap. 50. per tot.

Poteſt delitеſcere quouſque ira domini efferueſcat, lib. 8. cap. 13. num. 8

Habitus pro derelicto non cogitur redire ad Dominum, lib. 8 cap. 11. num 3

Poteſt recurrere ad ſuperiorem vt fugiat ſæuitiam domini, lib. 8. cap. 2. num. 26

Siderum *inſpector ad cognoſcendum quæ ſunt homini obuentura eſt ſuſpectus de hæreſi, lib. 5. cap. 11. num. 13*

Siracuſanorum *factum ſeditioſum in tract. de Neophyt. cap. 6. nu. 10*

Societas *Ieſu. eſt propria. & vera religio mendicans lib 8. cap. 9. nu. 1*

Non

Digitized by Google

Non comprebenditur ſub diſpoſitione Cõcil. Trid ſeſſ.25.nu.3e24.lib. cap 9. n.20

Eius paupertas quomodo differat a paupertate fratrum minorum, ibid. num 20. cum ſeq

Eius Nouitij, nec non, & profeſſi duorum votorum, & omnes alij qui non ſunt coadiutores formales, retinent ius bonorum ſuorum ad tempus iudicio generalis praeſcribendum ibid.nu.2

Sunt verè & propriè religioſi, & gaudent priuilegijs quibus gaudent profeſſi, eod. n. 2.verſ fatendum.

Domus *probationis, ſiuè Nouitiatus huius ſocietatis.*

Poſſunt babere proprium, lib. 8. cap. 9. num. 1

Non ſuccedit ab inteſtato eius religioſis, ibid.nu.18

Collegia *poſſunt babere proprium, lib. 8. cap. 9.nu.1*

Non ſuccedunt ab inteſtato eius religioſis, ibid.nu.18

Poſſunt quandoq. profeſſum in vitare, vel tranſeuntem hoſpitare, ibid nu.11.& aliquid dare per modum elemoſinae, ibidem num. 2

Domus *profeſſa huius ſocietatis profitentur veram, & propriam paupertatem, non voluntariam, ſed praeciſam, & ab intrinſeco, lib.8.cap.9.nu.3.& cum ſeq. & iaco.*

Non poſſunt babere redditus, etiam ex bonis ad proprium vſum deputatis, vt esſe babere apotecbas ad locandum, bortos ad olera ad effectum vendendi, & ſimilia, ibid.a nu.14 vſq ad 17

An poſſint babere fructus applicatos vſibus ſacriſtiae. ibid.nu.17

An poſſint beredes inſtitui, ibid. nu. 19. & 20.& ſeq.

An poſſint recipere legatum, ibid.num.28

Non ſuccedunt profeſſis ab inteſtato ibid nu.18

Non poſſunt recipere ſtipendia predicatorum, ibid.nu 27

Non poſſunt ſuſtentari ex bonis collegiorum etiam de licentia Generalis, ibidem num.11

Neq poſſunt diu in collegijs babitare niſi ibi deputentur ad aliqua ſocietatis miniſteria, ibid.ſub num.12.verſic.extenditur ſecundo.

Quomodo differant à Monaſterijs fratrũ Minorum. ibid.nu.23 & ſeq.

Poſſunt babere praedium ſuburbanum ad recreationem, ibid.nu.25

Religioſus *huius ſocietatis egrediens ab ea quã do dicatur Apoſtata, lib 8 cap. 8. per tot.*

Societas *non cadit inter fidelem, & infidelem,*

Non diſſoluitur per ſuperuenientem excommunicationem, lib.4. cap.56.nu.7 lib.2.cap.2.nu.2

Socius *non poteſt agere pro ſocio excommunicato, lib.4.cap.28.nu.6*

Poteſt communicare cum ſocio excomunicato, lib 6.cap.48.nu.2

Solemnitas. *Requiſita in contractibus mulierum, vel minorum babet locum etiam inter iudaeos, lib.2.cap.14.nu.22*

Iuris ciuilis an ſit adbibenda in teſtamentis bebraeorum, lib.2.cap.14.nu. 24

Inſinuationis an requiratur in donatione facta per iudaeum, lib.2.cap.14.nu.23

Solutio. *an poſſit fieri excommunicato, lib. 4.c. 56.num. 12*

Facta metu excommunicationis non conſtituit in quaſi poſſeſſione exigendi, lib.4. cap. 1.nu.12

Sponſalia *an poſſint contrabi inter fidelem, & infidelem, li.2.cap.2.nu. 28.& 29*

Per verba de futuro non inducunt ſtatum incompatibilem cum clericatu, lib.7. c. 4. num. 2

Statutum. *relatum ad perſonas non ligat forenſes, lib.2 cap. 3.nu. 4*

Probibens artifices in certis diebus feſtis exercere artem, an comprebendat iudaeos, lib.2.cap.8

Quod delinquẽs puniatur certa paena comprebendit etiam iudaeos, lib. 2. cap. 14 num. 15

Vt in cauſis inter conſanguineos fiat compromiſſum comprabendit etiam iudaeos, ibid num. 15

De duabus conformibus babet locum etiã inter iudaeos, ibid.nu 19

Permittens teſtari pro anima non babet locum in iudaeis, ibid.nu.27

Quod iudaei teneantur ſeruare ſtatuta loci obligat eos etiam in caſibus in lex moſaica diſponit contrarium, lib.2. cap 15.nu 8

Quod mercator vſurarius non babeatur pro mercatore, intelligitur quo ad vtilitates non quoad onera, lib 2. cap.30.nu 15

Loquẽs de baeretico non babet locum in ſuſpecto de bereſi lib.5.cap. 19. nu.27

Puniens eos qui fugerunt à carceribus nõ comprabendit eos qui fugierunt, etſi ſtatim redierunt, lib.8. cap.2.nu 17

Non babet locum vbi qualitas ab eo requiſita non verificatur, in tract. de neopbyt c. 7.num. 31

Statutum *ſuper puritate vel impuritate ſanguinis quod deſcendentes à Mauris, vel iudaeis non poſſint obtinere beneficium an ſit probandum, in tract.de Neopbyt.cap.6. per totum.*

Eſt exorbitans, & correctorium, & ſtri-

ctè

Etè interpretandum eod. tract. cap. 7 nu. 1
Si repellat impuros non habet locum quando non conſtat neque de puritate, neque de impuritate, ibid. num. 3
Si repellat filios hæreticorum, vel de hæreſi condemnatorum, non habet locum in ijs qui fuerunt ſuſpecti de hæreſi, neque in reconciliatis, ibid. num. 7
An comprehendat natos ante hæreſim paternam. ibid. num. 18
An comprehendat Indos, *& Etiopes, ibid. num. 30*
An *comprehendat* Expoſitos, *ibid. nu. 33*
Reliqua vide in verb. puritas & verb. impuritas ſanguinis.

Subditi *reſpectu iuriſdictionis an poſſint communicare domino excommunicato, lib. 4. cap 52*

Subrogatus. *Tenetur ferre ſententiam eiſ ijſdē terminis quos tenebatur ſeruare* Iudex *principalis, lib. 2. cap. 29. num. 25*
Tenetur *dare eandem cautionem quam tenebatur dare principalis, ibid. num. 26*

Subſtitutio. *Pupillaris eſt teſtamentum filij. lib. 2. cap. 29. num. 18 Eius ſpes non tranſit in fiſcum, lib. 5. cap. 32. num. 45*
Poteſt fieri a iudæo filijs im uberibus & in poteſtate conſtitutis, lib. 2. cap 29 nu. 4

Subſtitutus *ab habente poteſtatem ſubſtituendi, videtur ſubstitutus a principali, lib. 4. cap. 25. num. 7*

Subſtituendi *poteſtas non radicatur in excommunicato ibid. num. 8*

Suitas *habet locum etiam inter iudæos, lib. 2. cap. 14 num. 25*

Suſpectus *pupillo non poteſt gerere eius tutelam, lib. 2. cap. 30. num. 6*

Suſpectus *de hæreſi quoad neceſſitatem abiurandi non differt ab hæretico, lib. 5. cap. 11. num. 30*
Suſpectus de vehementi purgatus recuperat beneficia, etiam tertio collata, lib. 5. cap 19 num. 26
De violenta, punitur tanquam hæreticus lib. 5. cap 2. num. 29
Reliqua vide in verb. hæreſis ſuſpectus.

Suſpenſio, *& interdictum, admictit appellationem. lib. 2 cap. 64. num 4*
Ab officio impedit collationem beneficiorum, lib. 4. cap. 2. num. 8

Suſpenſus, *& depoſitus priuatur prouentibus beneficij. lib. 4. cap. 14. num. 22. Limita vt num. 23*
Propter crimen etiam ſi emendetur non recuperat priſtinum ſtatum, ibid. num. 24 quouſque ſatisfaciat, ſequuta ſatisfactione non eget abſolutione, lib. 4. cap. 65. num. 35. Limita vt num. 36
Collator, ſiue publicus, ſiue occultus ſi conferat. collatio eſt nulla. lib. 4. cap. 3. n. 17

Suſpitio, *& præſumptio in materia hæreſis conuertuntur, lib. 5. cap. 11. num. 2*
Eſt triplex, lib. 5. cap. 2. num. 3
Violenta quæ, lib. 5 cap. 11. num. 25
Succedens ſuſpitioni violentes, efficitur violenta, lib. 5. cap. 2. num. 26
Leuis, diluitur leui defenſione, lib. 5. cap. 5. num. 4 & 6
Vehemens vnde ſumitur lib. 5. cap. 11. numero 7.
Inſurgit aduerſus obſeruantem falſas ceremonias, lib. 5. cap. 2. num. 9
Non ſufficit ad condemnandum de hæreſi ibi num. 25

Synagoga *quid ſignificet, lib. 1. cap. 2. num. 1*
Proprie eſt populi iudaici, ibid. num. 6
Eſt lunæ ſimilis, ibid num. 4
Aſſimilatur tabernaculo ligneo, ibid. nu. 4. & 8

Synagogæ *ablationes à Deo non recipiuntur, lib. 1. cap. 2. num. 3*
Incrementum & decrementum, ibid. nu. 5
Vmbra quæ fuerit, ibid. num. 7
Eam an liceat ingredi Chriſtiano, lib. 2. cap. 39. num. 12
Eam an liceat fabro Chriſtiano reficere ſeu reſtaurare, lib. 2. cap. 39. num. 7

Synodo *prouinciali intereſſentes tenentur emittere fidei profeſſionem, lib. 1. cap. 13. n. 2*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

TEmpla *hæreticorum an & quomodo poſſint Catholici adire, lib. 1. cap. 8*
Tempus *ad effectum priuationis non coniungitur, lib 8. cap. 8. num. 2*
In pœnis inſpicitur illud quod erat tempore delicti, lib. 5. cap. 32. num. 22
Non inducit tollit obligatione, lib. 4. cap. 65. num. 28

Teſtamentum. *factum ab excommunicato an valeat diſputatur lib. 4. cap. 58. a num. 7. vbi multipliciter extenditur, & declaratur.*
Excommunicatu an peccet faciens teſtamentum ibid. à num. 1. vſque ad 7
Factum ab hæretico eſt nullum, lib. 5. c. 28. vbi amplia qua dupliciter.
Per pœnitentiam non reconualeſcat, lib. 5. cap. 28. num. 10

Teſtari *non ſufficit, niſi debito fiat debito modo, lib. 8. cap. 12. num. 11*

Teſtamentum *nouum quare ſic appellatur, in tract. de Neophyt. cap. 1. num. 6*

Teſtis. *deponens falſum in iudicio nullo punitur, lib. 6. cap. 2. num. 29*
Falſus in vno articulo redditur ſuſpectus in omnibus. lib. 8. cap. 7. num. 8.

vide

INDEX

vide lib. 5. cap. 21. num. 12
In cauſa hæreſis quomodo debeat deponere lib. 5. cap. 6 num. 9
Teſtibus *non creditur quorum repelluntur authores, lib. 4 cap. 61. num. 36*
Teſtificari *contra ſe ipſum nemo tenetur, lib. 8 cap. 13. num. 13. & 27*
Thæodorici *Regis edictum quoad iudæos, lib. 2. cap. 31. num. 25*
Thæatini, *vide in verb. clerici regulares.*
Thori *ſeparationem an petere poſſit coniux conuerſus ad fidem, lib. 2. cap. 2 nu. 30*
Timore *territorium inuadatur eſt iuſta cauſa vt ſolutio poſſit fieri excommunicato, lib. 4 cap. 56. num. 15*
Pena bene merita non excuſat eum qui deſert habitum coopertum, lib. 8. cap. 13. num. 16
Tiraquelli *lapſus, lib 4. cap. 31. num. 42*
Tironi *cuſtodia committenda non eſt, in tract. de Neophyt. cap. 5. num. 2*
Titulus coloratus *An cauſetur ex collatione facta excommunicato, lib. 4. cap. 6. nu. 20*
Tolerantia. *Non facit, vt ſecta non ſit reprobata, lib. 2. cap. 41. num. 5*
Tranſlatio *de vna religione ad aliam quando fieri poſſit, lib. 8. cap. 4. vbi plenè.*
Si transferatur Abbas exemptus, & ſubiectus Papæ immediatè à quo ſit cōcedenda licentia, lib. 8. cap. 4. num. 25. & 26. & ſeq.
In ea facienda an debeat attendi perfectio, vel aſperitas religionis, lib. 8. cap. 6
Tranſlatio ad laxiorem *Si fiat auctoritate apoſtolica prodeſt in foro iudiciali etiam ſi ſit facta ſine cauſa, lib. 8. cap. 4. num. 1*
Sine cauſa facta non reddit tutum religioſum in foro poli etiam ſi fiat auctoritate apoſtolica, ibid. num. 3
Non ſolet à Papa concedi niſi ex cauſa, ibid. num. 4
In ea concedenda à Papa an requiritur derogatio concilij Trid. ibid. num. 1
Facta auctoritate Abbatis, vel alterius ſuperioris immediatè non dicitur debitè facta, ibid. num. 9
An idem procedat vbi cauſa non requirit celeritatem, a num. 9. vſque ad 11
An idem ſit vbi ſuperior habet ſpecialem facultatem ante concilium, lib. 8. cap. 4. num. 11. & ſeq.
Si fiat de religioſo exempto quis debeat dare licentiam, vt dicatur tranſlatus debitè, ibid. num. 15
Tranſlatio ad parem *vt debitè fiat, quæ requirit, lib. 8. cap. 4. num. 16*
Quando datur per ſedem apoſtolicam adijcitur clauſula de tui ſuperioris licentia, ibid. num. 24
Tranſlatio ad arctiorem *eſt in debitè facta ſi fiat venia non petita à ſuo ſuperiore, lib. 8. cap. 4. num 17. quod ſi petierit erit facta debitè etiam ſi non ſit obtenta, ibid. num. 19*
Quando dubitatur quæ religio ſit arctior vel laxior, quid agendum, ibid. num. 20. & 21. & 22. & 23
Transferri poteſt. *Etiam in Monialis de vno monaſterio ad aliud, vide in verb. Monialis.*
Transferri non poteſt, *Religioſus mendicans niſi ad religionem Carthuſiæ, lib. 8. cap. 4. num. 29. verſ. Decima concluſio vbi vide praxim*
Frater minor ad religionem Minimorum, & contra, lib. 8. cap. 6. num 12
Cappuccinus ad religionem Minimorum, & è contra, ibid. num. 13
Conuerſi, & oblati an poſſint transferri ad arctiorem, lib. 8. cap. 4. num. 21

V

VAcatio *beneficiorum inducitur per contractum matrimonij in clerico conſtituto in minoribus lib. 7. cap. 1. vbi multipliciter extende, & declara.*
Semel inducta non reuiuiſcit ſine noua collatione, lib. 7. cap. 1. num. 21
Inducitur ex ſola voluntate, lib. 7. cap. 1. num. 34
Vaxallus *effectus clericus ſi reuertatur ad ſeculum non recuperat feudum amiſſum, lib. 7. cap. 5. num. 18*
Vendi *quæ poſſint, vel non poſſint iudæis, vide lib. 2. cap 39*
Verbum. *præſertim expreſsit caſum minus dubitabilem, & includit magis dubitabilem lib. 4. cap. 7. num. 19*
Debet, quid importet, lib. 4. cap. 37. num 2
Quale eſt, talis præſumitur mens proferentis, lib. 5
Quouſque ſatisfaciat, quid operetur, quādo eſt appoſitum in decretis, lib. 4. cap. 65. num. 19
Dubium non eſt habile ad probandum hæreſim, lib. 5. cap. 6. num. 7
Eſt interpretandum vt excludat delictū, ibid. num. 8
Religioſus, eſt habile ad includendum omnes religioſos etiam impropriè tales. lib. 8. cap. 7. num. 8
Generale reſtringitur ad terminos habiles lib. 4. cap. 48 num. 16
Operatur vt cenſeantur incluſi illi de quibus erat facienda mentio expreſſa, lib. 8.

cap.

INDEX

cap. 7. num. 9. & 11

In fine poſitum refertur ad omnia praecedentia, lib. 5. cap. 26. num. 2

Veritas *in heretico non reperitur, lib. 5. cap. 20. num. 30*

Veſtibus, *& ſignis Infidelium quando poſſit uti Chriſtianus, lib. 1. cap. 5. num. 14*

Vti quando ſit peccatum, ibid. nu. 1. & 3

Vicarius *Excommunicati an poſſit exercere iuriſdictionem, lib. 4. cap. 17. num. 11. & lib. 4. cap. 19. num. 3*

Vir *eſt caput vxoris, lib. 1. cap. 48. num. 26*

Excommunicatus poteſt agere ſpolio ad recuperandum vxorem, ibid. num. 27

Viro *cenante cum excommunicato vxor non poteſt in eadem menſa comedere, lib. 4 cap. 48. num. 41*

Veſtalis *erat extra poteſtatem patris, lib. 2. cap. 19. num. 4*

Viſitatio *Duobus habentibus facultatem viſitandi, quis praeferendus, lib. cap. 61. num. 58*

Vitiorum *cauſa non eſt in ſeminibus, ſed in voluntate naſcentis, in tract. de Neophyt.*

Vnitas ~~Ecclesia~~ *In quo conſiſtit, lib. 9. cap. 1. num. 5*

Vocatio *ad eccleſiam eſt primum beneficium quod à Deo recipimus, lib. 1. cap. 1. nu. 3*

Voluntas *Patris, et filij praeſumitur vna, et eadem quoad religionem, lib. cap. 32. nu. 11*

Praeſumitur durare, niſi appareat mutata, lib. 3. cap. 8. num. 7. & lib. 5. cap. 27. cap. 18

Eſt perſonalis, & ideo non tranſit in fiſcum, lib. 5. cap. 32 num. 54

Coacta, eſt voluntas, lib. 6. cap. num. 6

Vſura *Eſt probibita hebraeis, & Chriſtianis, lib. 2. cap. 19. n. 2. ecclesia tamen in eis diuerſimode tolerat, ibid. num. 4*

Vſusfructus *non tranſit in fiſcum, lib. 5. cap. 32. num. 60*

Relictum haeretico reſoluitur in legatum alimentorum, lib. 5. cap. 23. num. 23

Vtilitas *quando inducat praeſumptionem voluntatis. lib. 2. cap. 32. num. 7*

Vxor *an poſſit communicare viro excommunicato, lib. 4. cap. 48. vbi latè*

An poſſit communicare cum excommunicatis communicantibus cum viro, ibid. num. 40

Propter excommunicationem mariti an poſſit repetere dotem, ibid. num 10

Pro reſtitutione ſuarum dotium poteſt propria auctoritate inycere manus ad bona confiſcata. lib. 5. cap. 34. num. 34

Amplia dupliciter et num. 35. & 36

Noua quae dicatur, in tract. de Iacophyt cap. 16. num. 4

FINIS.